

PS 9.0.19/090 R.L

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXXII

1986

* *

COORDONATOR

Acad. Eugen Simion

EDITURA
SemnE

2021

20407

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDATIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXXII
1986

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești: perioada postbelică. –

București: Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 32: 1986 / Eugen Simion (coord. general), Lucian Chișu. – București:
Semne, 2021. – ISBN 978-606-15-1440-3

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Semne

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircia Dumitrescu

PT 9.2.03 / C 90

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU

CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXXII

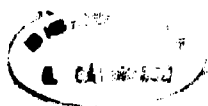
1986

* *

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

EDITURA
SemnE

București, 2021

1 iulie,

• [„**Tribuna României**”, nr. 319 (13)] Cărțile, nou aprute, ale lui Gellu Naum și Marcel Gafton sunt recenzate de Liviu Papadima: „Marcel Gafton e un poet din generația rebelă, sfâșiată, a lui Geo Dumitrescu, Tonegaru și Stelaru. Publică versuri în volum abia târziu, din 1972, începând cu *Non possumus*, urmat de *Miraria* (1977) și *Adică* (1982), iar recent, culegerea mai amplă *Șaizeci poeme*. Are în același timp un bogat palmares de traducător: Eduard Bass, Al. Dumas, A. France, Romulo Gallegos, Joan Giono, M. Gorki, Origenes Lessa, Mayne Reid, Jules Renard, M. Șololov ș.a. Poate o înclinație structurală, poate și îndelunga conviețuire intimă, «profesionistă», cu literatura, în trivoliul tălmăcirilor, atenuază tensiunea liricii lui către livresc, artificial fără ostentație. Poezia lui Marcel Gafton e un discret dialog împrejurul inimii”. □•Radu G. Țeposu creionează portretul de optzecist al lui Nichita Danilov: „Un histrion fantast pare Nichita Danilov în poezie, amestec de sihastru arheu, mag și alchimist, purtând cu sine tulburări obscure și elanuri încrâncenate. Versurile sale sunt bânuite de obsesii nocturne, un aer lunatic stăpânește imaginația poetului și-n decorul halucinant al peregrinărilor fiecare gest are valoarea unui ritual. În confuzia simbolică, prefigurată în imagini ale decrepitudinii, poetul dă la iveală nostalgia discretă a purificării”. □•Cronica traducerilor, semnată de Vasile Poenaru, se referă la Chaucer, tălmăcit de Dan Duțescu: „A avea acces în propria limbă la întreaga operă a unui poet de talia lui Chaucer este pentru cititorul român un prilej de mare bucurie și încântare. Dar bucuria și încântarea sunt infinit sporite de sentimentul de înaltă valoare artistică pe care îl inspiră traducerea însăși. Nici un vers nu sună și nu este mai prejos decât originalul său. [...] Dan Duțescu poate fi considerat, la cei peste treizeci de ani de activitate literară și didactică ai săi, unul dintre cei mai buni traducători din și în limba engleză ai epocii noastre, și în mod sigur specialistul român în traduceri din engleza medievală”. □•Grigore Brâncuș se ocupă de etimologia cuvântului *Sânziene*

2 iulie

• [„**România liberă**” 12956] Ion Brad este prezent cu eseu *Izvorul cel mai viu și mai curat al inspirației noastre*: □•Alex. Ștefănescu semnează *O hartă luminoasă*, un reportaj despre un instructor de la casa corpului didactic din Bistrița, „tânăr și cultivat pătruns de respect față de vechimea și noblețea spiritualității românești – Olimpiu Nușfelean”.

• [„**Scântea tineretului**” nr. 11534] Geo Ciolcan este prezent cu poezia *Partidul-România*. Violeta Zamfirescu semnează eseu *Embleme ale iubirii de țară*: „Trăim marea transformare a iubirii de patrie ce ne aureolează viitorul. Trăim clipa de slavă a firii noastre străbune ce își sporește dragostea de muncă, de frumusețe, de bună vecinătate între cămine, oameni, vise”.

• [„**România literară**”, nr. 27] Coordonatele dezvoltării, trasate liric prin „pana” poezilor Dan Rotaru (*Partidului, Gând de pace*), dar mai ales *Tinerețea și vigoarea națiunii* sunt subiectele primelor pagini și ale celor din mijlocul revistei, ca omagii aduse partidului și conducătorului lui. □•Ilie Purcaru semnează, pe cele două pagini de mijloc, reportajul *Tinerețea și vigoarea națiunii*. □•Platon Pardău glosează (politic) pe tema *Universul romancierului*. □•Despre centenarul *Alice Călugăru* scrie Pavel Țugui: „Inegală ca valoare artistică, exigența și gesturile cititorului modern rețin din opera acestei poete vreo douăzeci-treizeci de poezii, unele antologice, deschizătoare de orizonturi noi în lirismul românesc modern”. □•I. Cheie-Pantea îi trece în revistă pe eroii romanelor lui Sorin Titel. □•Ion Lungu prezintă noua carte a lui Mircea Vaida, *Vânătoare de vrăjitori* (C.R., 1986) în contextul întregii sale creații: „*Vânătoarea de vrăjitori* se constituie într-un bun roman social, într-o cronică de epocă, dar și într-un sondaj artistic de mare finețe în relațiile sociale propriu-zise și în dedesubturile psihologice profunde ale unor personaje adesea cu totul tipice pentru condiția și formația lor social-umană. Se pare însă că fresca socială realizată în ciclul romanesc al lui Mircea Vaida, originală și izbutită sub aspect artistic, se află încă în plină desfășurare. S-o așteptăm, deci, să se contureze în toată amploarea și forța ei literar-estetică”. □• Șerban Cioculescu comentează *O nouă antologie olteană*, prefătată de Ovidiu Papadima și apărută sub titlul *Profiluri și structuri literare*, Scrisul Românesc, 1985. □•Dinu C. Giurescu prezintă tratatul istoric *România după Marea Unire*, datorat istoricilor „oficiali” Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, în subordinea cărora s-au aflat numeroși specialiști în problemă. □•N. Manolescu descoperă un G. Călinescu (*aproape*) *inedit*, conținând conferințele publicate de Geo Șerban (*Aproape de Elada*, 1986): „Notele lui Geo Șerban conțin citate și referiri și la alți autori (Valéry, Monnier, Herbert Cysar, etc.) din care putem deduce că întinderea interesului lui G. Călinescu era mult mai mare”. □•Mircea Iorgulescu vede în eseurile lui Octavian Paler *Panorama lucidității*: „«Închistat, încătușat în sine, refuzând orice comuniune – scrie Octavian Paler la începutul cărții, din care am mai citat, *Un muzeu în labirint* – individul se ofilește. Pe de altă parte, dacă nu rămâi tu însuși într-o dăruire, ce mai dăruiești? Și ce valoare are dăruirea însăși? Solitarul trebuie să-și repete întrebările sale pentru a înțelege întrebările celorlalți. Și ce este un artist dacă nu un individ în a cărui conștiință se reflectă lumea la fel cum cerul înstelat se reflectă într-un izvor?». Octavian Paler este un asemenea artist, care socotește ca fiind ale sale întrebările lumii”. □•Amintind din nou despre ariergarda avangardei, Eugen Simion scrie despre *Omul poetic*. □•Dana Dumitriu și Valeriu Cristea se concentrează, prima, asupra prozei lui Mihai Giugariu, *Nepoții lui Anton Pann*, (Eminescu, 1986), cel de-al doilea asupra romanului Soniei Larian, *Bietele corpuri* (C.R., 1986). □•Cu Ion Mărgineanu, Laurențiu Ulici atinge episodul III din *Ardelenii* ...

generației 70. □•Apare, cel de-al doilea episod din *Modelul cultural european*, din serialul inițiat de Constantin Noica și intitulat, la momentul de față, *Schemă, structură, model.*: „Întregul glob stă sub modelul european, la finele veacului XX. [...] Dacă pornim de la o schemă a culturilor, spre a găsi structura culturii europene și a încerca apoi să dăm modelul ei, nici unul dintre aceste trei tipare nu va fi simplu, ci fiecare va da expresie unei complexități, văzută însă la diverse niveluri de spectralitate”

• [„*Tribuna*”, nr. 27] La rubrica *Permanența clasicilor*, Domițian Cese-reanu îi aduce împreună pe Blaga și Brâncuși, două personalități emblematice ale culturii române și universale. □•În apropierea zilei de 15 iulie Aurel Rău publică *Dor de Eminescu*: „vorbit pe fond muzical de flori de tei despre cum putem fi mai buni sau mai frumoși; și răspunsul, pentru români e unul singur: citindu-l pe Eminescu”. □•Ioana Em. Petrescu scrie despre *Noul spirit științific și gândirea poetică*: „Totuși, dincolo de fața revoluționară a acestui nou raționalism, care încalcă programatic principiile logicii aristotelice și ale epistemologiei carteziene, acomodându-se unui univers dinamic, pur relațional, în care contrariile nu se exclud, ci coexistă, dincolo așadar de fața lui revoluționară, răsună note cunoscute spiritului uman, care nu a trăi doar în cultul logicii aristotelice și al epistemologiei carteziene, ci și în tradiția – presocratică – a spiritului mitic, perpetuat de gândirea artistică. Înrudirea structurală a noului spirit științific cu modelul gândirii mitice (dominat de principiul coincidenței contrariilor) a fost afirmată atât de Niels Bohr, cât și de Heisenberg. E vorba, evident, doar de o înrăurire structurală – dar una plină de consecințe, cel puțin în ceea ce privește orientarea criticii, care ar putea câștiga o dimensiune filosofică, creatoare, contribuind benefic la reunificarea spirituală a ființei umane. Dacă însă criticul va refuza tentația filosofică și va neglija să urmărească aceste înrudiri structurale, încăpățânându-se să transfere în domeniul studiilor interdisciplinare spiritul pozitivist al veacului trecut, el va practica în continuare, cu candoare și uimiri extatice, un determinism invers, și va descoperi în componentele mitice ale universului artistic dovezi irefutabile ale unor intuiții pre-einsteinienne”. □•Un titlu cu subînțelesuri (*Tratat despre ascensiune*) folosește Victor Atanasiu pentru romanele lui Nicolae Breban *Bunavestire*, *Don Juan* și *Drumul la zid*: „*Drumul la zid* a lăsat unor comentatori impresia de caracter prea stufos, prea încărcat al construcției. Alături de unele pasaje, evident neizbutite (care nici nu aveau cum să nu fie prezente într-o scriere de asemenea dimensiune) se poate vorbi și de o anume notă barocă aparte a narațiunii. Scriitorul se exprimă prin noi forme, mereu altele, încărcând fără istov stâlpii pe care îi înălțase odată”. ■•Scurte informații despre *Zilele Mihai Eminescu*, dezvăluie componența invitațiilor și derularea evenimentului de la Botoșani: □•Marian Papahagi folosește titlul *Gramatica poeziei* în analiza *Ceremoniei textului*, (Eminescu, 1985), cartea de debut a lui Cristian Moraru: „Tânărul critic îmbină reperele furnizate de tradiția românească a criticii, dar și de cer-

cetările teoretice (lingvistice mai cu seamă) din universitatea noastră cu ipotezele străine consacrate și este *ipso facto* împins să reflecteze el însuși la semnificația propriului său demers precum și la căutarea unor noi unghiuri de incidență în abordarea operelor de analizat. El se inserează oarecum în normalul documentării: în timp ce, cu numai cincisprezece ani în urmă, de pildă (când se afirmau majoritatea criticilor importanți de azi) nu erau traduși și asimilați nici formalistii ruși, nici reprezentanții marii critici stilistice germane sau spaniole, nici aceia ai structuralismului francez sau ai *semiologiei* filologice italiene (ca să nu spunem nimic despre direcția semiotică a criticii și teoriei literare, aflată la vremea aceea încă în fașă), aceste lecturi, altădată exotice, constituie astăzi firescul informației. Am auzit uneori cuvinte disprețuitoare despre cărțile al căror simbol e alcătuit din titlurile traduse la editura Univers: ni se pare, dimpotrivă, excelent faptul că un tânăr cercetător poate descoperi și cita în românește operele importante ale domeniului său de activitate”. □•Mircea Vaida consideră că Teofil Răchiteanu „a încercat de mai mult timp și, iată, reușește să-și construiască un destin poetic, biografic, singular în lirica noastră”. Volumul la care se referă Mircea Vaida se intitulează *Planete de melancolie*. □•Adrian Marino este preocupat de *Intertextualitate*, pretext oferit de lectura tezei de doctorat a Smarandei Vultur, *Text și intertext – Intertextualitatea ca principiu configurativ al textului literar*: „Expresia este fericită, demonstrația și aplicațiile actuale ceva mai puțin. Punctul de plecare constă din recunoașterea principiului de bază, inatacabil: orice text are un pre-text, orice text este rezultatul absorbirii, derivării, transpunerii, reutilizării și continuării altor texte. (Câteva din aceste sinonime aproximative sunt reluate, după alții, și de Smaranda Vultur)”. □•Pe ultima pagină sunt inserate *Însemnări de călătorie din R.P. Chineză*, aparținând lui Ion Aurel. □•Grupaj de versuri al poezilor canadieni (de limbă engleză: Leonard Cohen, Ivring Layton, Margaret Avison, Patrik Lane, P. K. page, Jay Macperson). □•Apare și scurtul anunț al despărțirii de Borges, cu un la fel de scurt text tradus și prezentat de Ion Vartic.

4 iulie

• [„Contemporanul”, nr. 27] Sunt prezentate imagini fotografice de la *Inaugurarea palatului pionierilor și al șoimilor patriei*, la 28 iunie 1986 în prezența Elenei și a lui Nicolae Ceaușescu. □•Despre *Tradiția angajării în actualitate* scrie Ion Dodu Bălan: „Scriitorul angajat, legat de aspirațiile poporului, este la noi tipul de condei care s-a dovedit a fi cel mai reprezentativ pentru generația sa. Dialogul cu publicul, prin coloanele ziarelor, în directă legătură cu evenimentul politic, a dat întotdeauna dimensiuni sporite muncii literare, a consolidat ideea unei culturi izvorâtă din și legată organic de aspirațiile poporului și a demonstrat, în focul angajării față de actualitatea politică a intereselor naționale, faptul că o cultură națională, o literatură în speță, nu trăiește numai prin cărți. [...] Presa, în general, și presa literară în special, este

cea mai bună și mi fidelă păstrătoare a imaginii vii a unei anumite perioade literare. Ea ne păstrează vie atmosfera epocii, fizionomia ei ideologică, orientările estetice, gustul publicului, caracterul concret, proaspăt, al luptei de opinii, semnificațiile reale ale înfruntărilor dintre reprezentanții diferitelor grupuri și clase sociale, raporturile dintre cultura națională și cea universală etc., etc. [...] E știut lucru, scriitorii noștri mari au fost în același timp și publiciști reductibili, curajoși și animați de un exemplar patriotism. Încă de la începuturi, presa românească a strâns în paginile ei, zilnic, săptămânal, sau lunar, condeie inspirate de poeți, prozatori și dramaturgi, care adeseori și-au prelucrat în articole și eseuri, într-o primă formă, materialul de viață, menit să intre mai târziu în substanța operelor beletristice. Pe unele dintre scrierile lor publicistice vremea le-a selectat ca pe adevărate opere de artă. [...] Iată de ce ne trebuie instrumente de lucru moderne, bibliografii temeinice pentru a ajunge cât mai direct la asemenea zăcăminte de informații, adevăruri, frumuseți fără de care e de neconceput o viziune completă și unitară asupra culturii române, care și-a salvat ființa națională, și-a cucerit libertatea nu numai cu ascuțișul sabiei, ci și cu ascuțișul condeiului. [...] Principalele momente de evoluție ale literaturii române, orientările fundamentale care i-au marcat istoria se află în strânsă dependență cu destinul marilor publicații. Începuturile literaturii moderne, conștiința că la geneza ei trebuie să participe condeie din toate provinciile românești, pulsează în rândurile primelor publicații românești de largă răspândire. [...] Confruntările estetice și ideologice dintre asemenea reviste care au născut școli, mișcări și curente literare, au descoperit și au impus talente autentice, au dus cultura noastră înainte și au sincronizat-o cu cele mai dezvoltate culturi din Europa. În paginile lor s-a răsfrânt ca într-o oglindă nepieritoare chipul spiritual al epocii, ipostaze variate ale profilului spiritual al poporului român". □ • *O nouă lectură a operei lui Șt. O. Iosif*, făcută de Liviu Grăsoiu, se află în atenția lui George Muntean: „Liviu Grăsoiu ne propune acum o nouă lectură a operei lui Șt. O. Iosif. Intitulată *Șt. O. Iosif – doinirea ca vocație și destin* și apărută în colecția *Contemporanul nostru* a Editurii «Albatros», cartea ne dă, prin felul cum este alcătuită, o imagine nouă a autorului *Cântecelelor*. Într-adevăr, putem subscrie constatării lui Liviu Grăsoiu că, la încă o recitare, poezia lui Șt. O. Iosif «rezistă comentariului critic, rezistă pentru cei mai mulți cititori. Iosif are un timbru aparte, inconfundabil, chir dacă valorarea artistică a operei sale îl situează în umbra marilor maeștri. Există, în majoritatea poemelor, o căldură, o simplitate, o dragoste față de om, de natură și de popor care continuă să vorbească inimii, în pofida scurgerii timpului. Iubind și căutând mereu frumosul în versuri meșteșugite, Iosif ne apare ca un prieten și – firește – ca un contemporan». Autorul își sprijină constatării mai întâi pe opera lui Iosif, întocmind o bună și complexă antologie din creația sa, cu care își ilustrează toate capitolele cărții. [...] Întocmită cu obiectivitate, fără supralicitări și sentimentalisme, cu o bună pregătire de istorie literară, cartea lui Liviu Grăsoiu

il readuce pe poet în actualitate, deopotrivă prin aparatul critic, ca și prin convingătoarea antologie de texte pe care ne-o propune. De notat seriosul tabel cronologic, ampla și conștiințioasă bibliografie critică selectivă, care întregesc lucrarea până la a fi obligatorii în parcurgerea ei și în înțelegerea noii imagini a lui Șt. O. Iosif, căruia Liviu Grăsoiu, cu experiența și tactul său, ar putea să-i dedice o micromonografie adecvată“. □•Cu titlul *Imaginea muncii în cultura populară*, Paul Petrescu recenzează studiul lui Alexandru Popescu, *Tradiții de muncă românești, în obiceiuri, folclor, artă populară* (Ed. Științifică și Enciclopedică): „Interesul recentei lucrări a lui Alexandru Popescu, intitulată *Tradiții de muncă românești, în obiceiuri, folclor, artă populară* (Editura Științifică și Enciclopedică), este multiplu: ea oferă, în primul rând, o prezentare sintetică a unui domeniu mai puțin cercetat de literatura noastră de specialitate, anume cel al obiceiurilor legate de diferitele munci desfășurate în comunitățile rurale tradiționale românești; în al doilea rând ea reprezintă o primă încercare de integrare sistematică a obiceiurilor înțelese ca un întreg coerent de valori și cunoștințe; în al treilea rând, prin largă referire la realitățile satului românesc privite prin prisma ocupațiilor și a obiceiurilor implicate, lucrarea este, într-un fel și o înfățișare de tip enciclopedic a vieții rurale românești cu nenumăratele ei aspecte regionale. [...] Într-o scurtă dar substanțială prefață, profesorul Mihai Pop remarcă cu dreptate: «Astfel fundamentat teoretic și organizat logic, demersul lui Alexandru Popescu de a prezenta tradițiile de muncă românești capătă o temeinicie aparte». Această «temeinicie» se datorește nu numai parcurgerii unei bogate bibliografii, ci, și așa spune, mai ales, unei experiențe de teren cu totul ieșită din comun prilejuită de munca depusă de autor în ultimii zece ani la realizarea *Atlasului Etnografic al României* cu care prilej Alexandru Popescu a străbătut probabil sute de sate din toate zonele etnografice din țară, acumulând un bagaj de informații pe care niciunul din predecesorii săi nu a putut să-l aibă prin forța împrejurărilor“. □•Romanul lui Octavian Simu (*Prizonierul deșertului*, C.R., 1985) este analizat de Constantin Lupeanu, sub titlul *Un demers filosofic*: „Un roman de o factură aparte, în multe privințe singular în peisajul literaturii române contemporane este *Prizonierul deșertului*, apărut nu demult la Editura Cartea Românească și care poartă semnătura lui Octavian Simu, autorul nu este numai romancier, dar și un pasionat cercetător al culturilor Orientului. A publicat o pertinentă meditație asupra lumii Chinei în *Pecetea dragonului*, mai multe cărți despre Japonia. [...] *Prizonierul deșertului* este un roman filosofic de forță, iar Octavian Simu se remarcă o dată în plus printre scriitorii-cărturari, ai cărui demers recent conține rezonanțe puternice, prezente și viitoare“. □•Volumul de versuri al lui Horia Bădescu (*Apărarea lui Socrate*, Eminescu, 1985) este comentat de Constantin Badea prin referințe la întreaga operă a poetului clujean: „Titlul ultimului volum de versuri al lui Horia Bădescu *Apărarea lui Socrate* 1985, nu e un indicator la răscruce. E în schimb semnul unui punct de vedere ce-l singularizează față de cărțile [...] Mărsăluind prin creația sa, recu-

noaștem că pulsul artistic n-a cedat obstacolelor și că în cruciada sa, vitalitatea formulelor de a scrie stă dreaptă în ciuda unei blazări existențiale care, să recunoaștem, ne caracterizează, în timp, pe toți. [...] Folosind de-a lungul timpului formule poetice din cele mai diverse, de la puritatea și rafinamentul inegalabile din *Anonimus*, până la devenirea înțeleaptă și în același timp fragilă din *Apărărea...*, Horia Bădescu, cel care dădea soluții benefice: «Ah, izolați ar trebui poeții / În țarcuri încrustate cu argint», punctează cu conștiinciozitate hotarul harului său cu borne care îl împing până sub linia orizontului. Compromisul cu trecerea inexorabilă a timpului, într-un pariu al supraviețuirii, e stilizat în formule aforistice de multe ori, fiecare din ele cu viața ei proprie, cu caractere distincte, alchimie de «alfabet ciudat / pe care-l citesc dor ochii indiferenți / ai constelațiilor»“.

● [„Cronica”, nr. 27] Despre *Noua calitate a istoriei* se pronunță Ion Țăranu: „Învingătorii trebuie să fie într-adevăr cu adevărat cei mai harnici, cei mai morali cei mai talentați”. □ Confirmarea vine din partea lui V. Filip, autorul articolului *Eroismul în muncă*, care conține cam aceleași idei, nuanțarea constând în amănuntul că este vorba despre decorarea șefului statului cu titlul de Erou al muncii socialiste: „Este aceasta cea mai înaltă atestare a contribuției cu care toți oamenii muncii din Județul Iași – împreună cu întregul nostru popor – s-au angajat la chemarea partidului, în opera patriotică de prefacere revoluționară a propriilor destine, în concordanță armonioasă cu mărețele idealuri socialiste și comuniste.” ■ În partea literară a publicației poeziei îi sunt rezervate două cronici. Ioan Holban scrie despre Ioanid Romanescu, *Orpheus*: „*Orpheus* este semnul unei noi etape a liricii lui Ioanid Romanescu; ca în orice început, se află și aici încă destule riscuri, dintre care cele mai evidente mi se par discursivitatea și tentația de a substitui două tipuri de discurs: cel liric cu acela epic, din scenariul mitic care a provocat poezia. Dar Ioanid Romanescu rămâne un poet interesant în fiecare carte pe care o publică”. □ Al. Călinescu vede în Ion Budescu un poet remarcabil, fapt care îl ajută să evidențieze, prin titlul *Contraste*, și pe Mircea Goga, ale cărui două recente apariții editoriale (*Urgența de a trăi*, Junimea, 1985) și *Socul de umbră* (Dacia, 1985), îl transportă pe autor în zona melancolicului livresc, a aerului desuet sau gravității ostentative: „Un poet remarcabil este *Ion Budescu*, a cărui a doua carte, *Omul interior* (Editura Eminescu, 1985), confirmă siguranța scriiturii și originalitatea viziunii, semnalate de critici dintre cei mai importanți la apariția primului său volum, *Viața cu mine, viața fără de mine* (1982). În ciuda titlului, nu omul interior ci orașul, *Megalopolisul* este adevăratul «subiect» al cărții. Poetul, ca atâția alții înaintea lui, refuză alienanta civilizație a betonului, dar aceasta exercită totuși asupra lui o stranie ambiguă fascinație. Situația este, de altfel, exemplară: omul modern e constrâns să trăiască într-un cadru pe care l-a visat și apoi l-a construit cu frenezie și pe care îl simte acum în același timp ostil și indispensabil, străin și ireversibil integrat ființei sale. Dacă la începutul veacu-

lui expresionismul și futurismul reprezentau două atitudini radicale opuse (una de respingere, cealaltă de exaltare) față de oraș și, în genere, de civilizație, astăzi lucrurile par să nu mai poată fi exprimate, în poezie cel puțin, în termeni atât de tranșanți. [...] Autor al mai multor volume, Mircea Goga e un poet puțin comentat de critică. Nici ultimele sale două cărți, apărute la scurt interval una după alta, *Urgența de a trăi* (editura Junimea, 1985) și *Sochul de umbră* (editura Dacia, 1986) nu s-au bucurat de un tratament diferit. Explicația nu e greu de găsit: Mircea Goga scrie o poezie sentimentală și meditativă, ușor livrescă, elaborată, în care imagistica îndrăznească nu înlătură un anume aer desuet și prețios". ■•O atenție specială este arătată monografiilor scriitorilor contemporani, revista părănd că își asumă, cu temeritate, inițiativa unei dezbatere tematice de acest fel. În numărul de față se pronunță invitații Mirela Roznoveanu, Dan C. Mihăilescu, acompaniați de localnicul Cristian Livescu. □•Mirela Roznoveanu: „Dacă monografiile apărute pot fi discutabile, ele au devenit, totuși, în pofida oricăror insuficiențe, instrumente de lucru indispensabile. [...] În general monografiile au căutat la public iar editurile sunt dispuse să le tipărească. Deși și aici pot exista unele reticente. De obicei problemele privesc importanța autorilor, vârsta, angajarea literară. [...] Unele monografii sunt o colecție de articole; altele – compendii alcătuite din convocarea a ceea ce s-a scris; nu puține obscurizează opera în discuție printr-un instrumentar critic sofisticat când de fapt importantă este explicitarea clară a arhitecturii originale a operei, a liniilor ei esențiale în panorama literaturii actuale. Cel mai dezagreabil fenomen mi se pare supraevaluarea conștientă, criticismul liricoid, absența obiecției critic, a detașării într-un cuvânt de lava fierbinte a operei. Consider firesc să se scrie și să se editeze monografii despre toți autorii contemporani ce s-au impus ca personalități clare, marcante: de la Edgar Papu, Șerban Cioculescu, Titus Popovici la Geo Bogza, Eugen Barbu, Laurențiu Fulga, Nicolae Breban, Ion Lăncrănjan, Ioan Alexandru. Adrian Păunescu. Experiența traversată cu monografia despre D.R. Popescu a fost pentru mine extrem de interesantă, utilă și chiar instructivă. Deocamdată scriu despre roman în general. Când voi termina această carte intenționez să scriu o sinteză despre romanul românesc contemporan". □•Dan C. Mihăilescu: „De fapt, a scrie o carte întreagă despre un autor aflat încă în viață, adică în devenire, este, dacă nu un non sens, oricum o întreprindere masochistă. Fie că un volum al scriitorului-subiect apărut ulterior va confirma în chip esențial (definitor) analiza, fie că o va infirma în același chip, tot una este! Adică un eșec, cel puțin pe jumătate. Ca să nu mai vorbim de perspectiva pe care (și-) o impun timpul și evoluția mentalităților (literare și nu numai). De ce să grăbim în acest fel... postumitatea autorului respectiv turnând într-o matriță un aliaj neajuns încă la maxima (definitivă) incandescență? Ce «actualitate» își vor mai păstra aceste monografii, contemporane obiectului, peste ani, atunci când, m continuând exemplele date, opera lui D.R. Popescu va spori cu încă 10-20 de titluri, când

poate că Fănuș Neagu va fi abordat în primul rând ca dramaturg, iar Marin Sorescu își va adăuga pe blazon (adică în bibliotecă) semnul de critic literar, dacă nu cumva, între timp, va primi și premiul Nobel? Desigur, ni se va răspunde, «actualitatea» este relativă în acest caz, ca un examen al pulsului receptării, ca o măsurare a tensiunii arteriale la un moment dat. Și totuși: o monografie a unui autor în viață seamănă prea mult cu o pecete, dacă nu chiar cu o lespede funerară. [...] În aceste condiții, putem vedea ca perfect posibile cărți despre Ștefan Aug. Doinaș, despre Augustin Buzura și N. Breban, ca și – extinzând la maxim calificativul de «scriitor» – despre Constantin Noica. [...] 5. Aici apar încă două capcane, adică surse de confuzie: «studiu critic» e ceva care bate la 20 la 200 de pagini? Iar «actual» e în sens de «încă în viață» sau de «perpetuă resuscitare»? Exemple, însă, am pentru fiecare din aceste cazuri (că, deh, cu ideile stăm mai prost, dar creioane și pastă de pix încă se află pe toate drumurile): câte 20 d pagini tocmai am scris despre Ileana Mălăncioiu și Mircea Ciobanu. 200 de pagini am scris despre interogația poetică a mereu «actualului» Eminescu, iar de visat visez (visare activă, ce-i drept) la o carte despre scriitorul care a definit în termeni atât de «optimiști» *La tentation d'exister*.". □ Cristian Livescu: „1. Cred că, în general, specia critică a monografiei trece printr-un impas, la noi, și acest lucru își are cauzele sale. Nu am citit în ultimii ani decât câteva improvizații și înlocuitori, care pălesc în fața modelelor genului. Mă refer în reperele literaturii române în ansamblul ei, nu numai ale celei contemporane. (Câteva excepții, totuși: exegeza lui Florin Manolescu despre Caragiale, a lui I. Bălu despre G. Călinescu, a lui I. Holban despre Hortensia Papadat Bengescu, a lui Z. Ornea despre Gherea). Posibile cauze? Mai întâi, tinerii și foarte tinerii cercetători au pierdut pasiunea pentru critica de largă respirație, pe spații ample, chieindu-și «de mici» energiile în redute polemice ocazionale, unde adesea sunt sacrificați prematur pe altarul unor idei mărunte. Unele reviste caută nume «noi», mai puțin cunoscute, spre a da impresia de înprospătare a pedestrașilor care împing – uneori fără să știe exact în ce direcție – carele de luptă. [...] 2. Existând o criză a monografismului, era firesc ca ea să se repercuteze cel mai îngrijorător asupra scriitorilor contemporani, la care cauzelor vizibile mai înainte evocate, li se adaugă altele, invizibile. Nu vom putea scrie o istorie a literaturii românești contemporane, câtă vreme nu vom avea conștiința valorilor actuale și această conștiință are nevoie de obiectivitate și cult pentru adevăr. [...] 3. Au apărut până acum foarte puține exegeze mai largi privitoare la literatura contemporană și ele suferă de păcatele cunoscute ale degenerării speciei. [...] Câtă vreme în descrierea operei nu intervine ochiul critic al selecției, monografiile respective nu sunt decât procese-verbale de popularizare și nu interesează nici pe elevii înspăimântați de valul examenelor de treaptă. [...] 4. Lista acestor scriitori ce merită atenția specială a exegezei monografice nu este chiar atât de mare, atât de numeroasă, precum vor s-o bănuie unii. [...] Dintre scriitorii mai noi, cred că ar

trebui realizate monografiile despre Mihai Beniuc (de ce oare nu se încumetă cineva să o facă – una corectă, francă?). M.R. Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Magda Isanos, Ștefan Aug. Doinaș, A.E. Baconsky, Leonid Dimov, Petre Stoica, Marin Preda, Laurențiu Fulga, Sorin Titel, Ștefan Bănuțescu, Augustin Buzura, Nicolae Breban, Al. Ivăsiuc, Romulus Guga, Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, T. Mazilu, Ion Băieșu, Al. Piru, Paul Georgescu. Socotesc oportună acordarea unor studii mai extinse autorilor generației '60 (în special celor sfârșiți prematur – Daniel Turcea, Virgil Mazilescu, Marius Robescu – subiecte fascinante, pentru viitoare monografii). Despre Ion Gheorghe s-a scris o foarte utilă micro-monografie în foileton, nu de mult. Mi se pare totuși exagerat să ne concentrăm prematur atenția asupra unor autori abia lansați de un deceniu-două, câtă vreme avem atâtea datorii față de un trecut nu prea îndepărtat. Experiența monografiilor în parte reușite, în parte eșuate, consacrate lui Nichita Stănescu, D.R. Popescu, Marin Sorescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Fănuș Neagu ș.a. a contribuit oricum la regenerarea speciei, fiind (semi-) necesare. [...]

5. Lucrez de mai multă vreme la un studiu monografic asupra activității poetice a lui Ștefan Aug. Doinaș, unul din scriitorii importanți ai literaturii contemporane“. □•Ștefan Avădanei și Paul Balahur traduc din *Poeți americani contemporani*: Robert Francis, Charles Wright, Robert Hass, David Steingass).

• [„Flacăra”, nr. 27] Gheorghe Tomozei semnează articolul *Poezie și istorie*: „Așa scrie el «despre» istorie: trăind istoria cu câtă viață și cu câtă moarte i-au fost date. Și e îmbelșugat cu amândouă. Istoria e moșia lui pentru care are făloase acte de cancelarie, cu peceti sunătoare. E patul lui de nuntă. E masa aspectelor. E teaca din care-și trage trupul în fiecare dimineață și căreia toate dicționarele pământului îi spun vis. Și fumul de crin ars căruia un singur dicționar, al românilor, îi zice *dor*. Poetul și istoria? Să încheiem aceste firave rânduri citindu-l a întrajutorare pe unul din clasicii noștri, pe Mihai Viteazul (clasic al buzduganului și halebardei). Ce-ar fi poetul față cu istoria alor lui? «Poftă pohtită»...“. □•Fără a se preciza autorul, apare o cronică la *Dragostea și revoluția* de Dinu Săraru, volum a cărui prezență în librării fusese deja semnalată în coloanele „Flăcării”: „Cel mai important lucru în volumul al doilea al romanului *Dragostea și revoluția* (Eminescu, 1986) de Dinu Săraru este acțiunea. Povestitor activ, prozatorul pune înaintea tuturor artificiilor epice o suită de întâmplări, dramatice și pline de miez, care vorbesc mai mult în ordine morală decât artistică. Proza sa cu activiști, umanizați până în cele mai mici amănunte, are ceva din aplombul romanelor cavalerești. În care câteva principii etice consacrate se ilustrează pe o schemă epică așijderea. Pentru a fi pe deplin satisfăcută, curiozitatea cititorului mai are nevoie, în afară de încărcătura de evenimente, de o narațiune alertă și de o doză de senzational. Nu poate fi roman acela care nu satisface toate pasiunile ascunse ale cititorului. Acest al doilea volum, intitulat *Cei care plătesc cu viața*, are de toate și chiar alternanța celor patru planuri epice poate fi semn că prozatorul a rezervat fiecărui palier

afectiv câte ceva de natură să satisfacă așteptările“. ■•Eugen Simion scrie despre *Profesorii din Satu Mare*: „N-am remarcat spiritul acela de tăgăduință și suspiciune nediferențiată care reprezintă semnul provincialismului în cultură. În genere, profesorii din Satu Mare par oameni cu mintea așezată, serioși și profunzi, cu o stimă sinceră față de cei care slujesc, azi literatura română. Dialogul cu ei a fost sub toate privințele, foarte instructiv pentru mine. E bine să știm pentru cine scriem și cine ne citește. Și trebuie spus că profesorii de română sunt cei dintâi cititori ai criticului literar. Responsabilitatea lor în formarea spirituală a noilor generații este enormă“. □•Un interviu de trei rânduri acordă Ion Băieșu: „– *Înseamnă că sunteți bine dispus, dacă scrieți comedii, nu?* – Nu prea sunt de fel morocănos. Sunt un om vesel. Și mai lucrez la ceva. Scriu două scenarii de film. – *Cum procedați?* – O zi scriu la unul, o zi la celălalt. Le alternez, să nu mă plictisesc. – *Asta e tot?* – Stați puțin, că mai lucrez la ceva. Strâng material pentru un roman de actualitate, care sper să apară anul viitor. R un roman care n-are nicio legătură cu *Balanța*, dar alte amănunte nu vă pot da, mă aflu în faza pregătitoare. – *Lucrați ca un profesionist, Ion Băieșu?* – Păi, asta e meseria mea!“.

● [„**Orizont**”, nr. 27] Pagina „debutează” cu articolul *Spiritul revoluționar creator- trăsătura esențială a comunismului*, de Constantin Strungă, din care reținem enunțul apodictic: „Spiritul revoluționar este o permanentă efervescență călăuzită de strălucirea idealului comunist“. ■•La cronică literară se pronunță asupra cărților doi autori. □•Lucian Alexiu prezintă antologia *Poeze cu lună* (Eminescu, 1986) prefatăta și întocmită de Mariana Ionescu: „Problema care s-a pus în legătură cu poezia lui Zaharia Stancu nu a fost, de altfel, precum în alte cazuri, a unei «mai drepte prețuiri», ci a unui interes susținut, pe care exegeții recenți nu au ezitat să i-l acorde. A făcut-o, altminteri, chiar Mariana Ionescu, editoarea și semnatară postfeței ultimei selecții din lirica lui Stancu, *Poeze cu lună*, într-o minuțioasă și exactă analiză care se întinde pe spațiul a aproape jumătate dintr-un (și acesta) recent publicat studiu monografic, *Introducere în opera lui Zaharia Stancu*. [...] Nu avem aici spațiul necesar pentru a detalia, dar poezia unui Zaharia Stancu «modern», așa cum – schimbând ceea ce e de schimbat – Ion Pop a demonstrat a fi cazul lui B. Fundoianu, poate arunca o lumină nouă asupra unei părți însemnate a poeziei românești interbelice“. □•Valeriu Drumeș descifrează sensurile lirismului lui Lucian Emandi, din *Drumul pe ape* (Facla, 1985): „Deși materia poetică nu este împărțită pe cicluri, se disting mai multe direcții tematice ca sursă de inspirație/ Alternarea lor de-a lungul cuprinsului urmează nu o ordine oarecare, ci o logică interioară a motivelor ce se completează și se împlinesc într-un ansamblu armonios. Sensibilitatea poetului e marcată de o constanță emoțională, deseori livrescă, de o anume adâncime chiar, supunând substanța lirică unor modelări răbdătoare în aspirația spre un echilibru expresiv. [...] L. Emandi este un poet solar, ale cărui fervori sunt trase în armonioase cristalizări stilistice (poetul

cultivă cu predilecție sonetul), preferând echilibrul formei poetice, o muzicalitate strunită a rostirii, evidențiindu-se ca un caligraf delicat al trăirilor interioare“. □ Tudorel Urian îi face un portret lui Constantin Țoiu însoțit în textul intitulat impropriu – cu numărul mic de rânduri alocate – *Un mare romancier*: „Debutul în anul 1965, pe când nu mai era foarte tânăr, cu un roman mai mult decât conformist (citește dogmatic) care sporește și mai mult misterul «tăcerii» scriitorului până la vârsta de 42 de ani (ori ne explicăm «tăcerea» și nu înțelegem cum a putut publica un astfel de roman, ori pricepem apariția cărții dar nu ne imaginăm resorturile tăcerii, pentru că romane precum *Moartea în pădure* ar fi putut să-i apară oricâte din 1947 încoace). Constantin Țoiu ajunge, odată cu apariția ultimului său roman, la țărnul esteticului pur. Jenat, parcă, el însuși de calitatea primului său roman, scriitorul va abandona pentru alți 11 ani ageșten (va scrie, între timp, un volum de proză scurtă și două de eseuri), pentru a da apoi marea lovitură prin apariția, în 1976, a cărții sale fundamentale, *Galeria cu viță sălbatică*, roman ce-l propulsează pe autorul său între marii romancieri de după 23 August 1944. [...] Odată cu *Galeria cu viță sălbatică*, scrisul lui Constantin Țoiu dobândește o nouă dimensiune: esteticul. [...] *Obligado* este marea revanșă a esteticului, atâta vreme reprimat, superba concretizare artistică a unei lumi care, vorba lui Baudelaire, totul este «luxe, calme et volupté»“. ■ Nelipsit aproape din paginile niciunei reviste, Gheorghe Grigurcu semnează în „Orizont” eseu *Melancolia eminenței*, referitor la cartea lui Andrei Pleșu, *Ochiul și lucrurile* (Meridiane, 1986), pe care o consideră realizarea unui „eseist de primă mână, tulburător prin ceea ce a scris și prin ceea ce presupunem că va mai scrie, plasat pe acea linie nervoasă, existențial-erudită, a eseului nostru, ilustrată de către Mircea Eliade, E. M. [sic!] Cioran, Constantin Noica, N. Steinhardt, Alexandru Paleologu. Același orizont, aceleași tensiuni, aceleași daruri inițiale...”. □ Lucian Alexiu concludă că „nota particulară a scrierilor lui Alexandru Balaci pare să rezide înainte de toate într-o serie de determinări stilistice” pe care le rezumă sub titlul *Utile cum dulci*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 27] Geo Ciolcan semnează, pe prima pagină, *Darul patriei*, versuri din care desprindem: „O, veniți copiii Țării în acest Palat de soare/ Și-nvățați copilăria să viseze joc și flori!/ Căci vegheați de Ceaușescu ca de-o stea nepieritoare/ Voi sunteți vegheați de Țară, de Partid și Trei Culori”. □ *La Judecata de apoi a poezilor*, Eugen Barbu încheie analiza poeziilor Gabrielei Negreanu, cu o judecăță aspră, compensată însă de aprecierea întregii ei activități culturale: „În încheiere ce să scriu aici? Pentru mine, Gabriela Negreanu rămâne un admirabil redactor cult, cu care e o plăcere să colaborezi când e vorba de a da un text definitiv, o persoană mai mult decât agreabilă care a ajutat pe mulți debutanți, din păcate cu o prea mare generozitate ce s-a răzbunat în volume anoste, bizare, dar poeta din domnia-sa mai are de căsnit la cuvânt, la proprietățile lui. Mimetismul, invențiile verbale arbitrare, cuvintele are o au înaintea sensului, gândirea la rece, construcția la

vedere, iată tot atâtea defecte de care ar trebui să scape“. □•*Săptămâna pe scurt*: „Constanța Buzea despre *cartea de debut*: «Nu e o greșeală să lansezi multe nume în binecuvântatele momente când poezii se nasc și formează deodată pleiade. E o greșeală să faci același lucru și în momentele de gol, de seacă. E o greșeală să-i arunci în apă pe toți și să-i amesteci derutant, obositor pentru cititor, nesian și descalificant pentru revista sau concursul care nu susține serios pe nimeni, în fond». [...] *Mircea Dinescu* despre Constantin Noica (mai precis despre *ghetrele filosofului*: «*Noiehismul*, această boală de origine carpatină, bântuie mai cu grozăvie pi la Iași, dar și prin alte localități cu mai mulți intelectuali pe cap de locuitor». • *Aforism*: «Sunt aproape sigur că nicio carte proastă nu a rămas nescrisă». Ce bine ar fi!... [...] • *Ana Blandiana spirituală*: «Salutăm literatura contemporană și mămăliga protocronică» (fragment dintr-o carte de proză)“. □•M.N. Rusu nu găsește aproape nicio utilitate culegerii de texte călinesciene apărute sub titlul *Aproape de Elada*, în îngrijirea lui Geo Șerban. Cu toate acestea, articolul se intitulează *Mai aproape de Călinescu*: „Recentul volum intitulat *Aproape de Elada*, apărut în colecția «Capricorn» (nr. 2) a *Revistei de istorie și teorie literară* cuprinde o selecție din manuscrisele inedite ale autorului, aflate la Academia Română. Selecția și comentariile aparțin lui Geo Șerban, de asemenea titlul și subtitlul volumului – *Repere pentru o posibilă axiologie* – care mi se par discutabile. Întâi, pentru faptul că textele înserate nu fac referințe directe la tipologia și literatura elină. În al doilea rând, cartea nu este de factură teoretică, nu are în vedere principiile necesare pentru o teorie a valorilor, așa cum lasă să se înțeleagă pretențiosul ei subtitlu“. □•Stilisticianul Gheorghe Bulgăr salută apariția cărții colaboratorului permanent al revistei „Săptămâna”, lingvistul N. Mihăescu, pledeând în acest fel pentru *Cunoașterea și cultivarea limbii literare*: „Autorul cărții, spre deosebire de mulți filologi specializați în domenii ale structurii lingvistice bine delimitate (lexic, gramatică, fonetică) se ocupă cu o egală pasiune și competență și de fenomenele de *expresivitate și estetică a limbii, de stilistica ei*, insistând asupra metaforei și a hiperbolei, cu citate instructive, atât în sens pozitiv cât și în cel negativ, acestea putând stârni umorul cititorilor sensibili la valorile corecte ale unui mesaj (cf. p. 113). Vorbind despre calitatea concentrării expresiei («non multa sed multum – spuneau cu dreptate latinii: nu vorbe multe, ci un conținut bogat în puține cuvinte), s-ar putea comenta critic, la fel, o tendință actuală, persistentă mai ales în stilul publicistic, din care citează li autorul, anume arborescenta frazelor, încărcarea lor excesivă de subordonări, sintaxa diluată, lăbărțată, obositoare. «Cu cât sunt mai scurte frazele cu atât e mai bine» scria acum un secol Eminescu...“. □•Așa cum a promis, Narcis Zărnescu (*De la cupola Ateneului la arena circului*) alocă un nou spațiu tipografic analizei cărților lui Mircea Iorgulescu, exclusiv din unghi critic pamfletar: „M.I. rămâne, *așadar*, în istoria criticii românești ca un productiv autor de declarații, «programe», principii, reguli morale ineficiente și inoperante – ade-

vărat Aristotel, ediție prescurtată, adaptată și... repovestită de Al. Mitru. Deși – după cum se mărturisește undeva – îi «displac saltimbancii și nu agreează acrobația». *Critică și angajare*, p. 262, M.I. renunță cu plăcere și fără prea multe remușcări la «cupola Ateneului» pentru «Arena Circului»⁴. □•*Poeme inedite* publică (acesta e titlul!) încă în viață, Corneliu Vadim Tudor. □•Comentând „România literară” (nr. 26), la *Revista revistelor* este vizat Marin Sorescu, despre al cărui volum, *Ușor cu pianul pe scări*, a scris Nicolae Manolescu. După o mai veche obișnuința a redacției, cronica este reproducă pe puncte: „Citim în «România literară» nr. 26, din 26 iunie a.c., sub semnătura lui Nicolae Manolescu Singur printre cronicari – însinguratul fiind Marin Sorescu: «Marin Sorescu are un stil acaparator și fascinant», «inimitabil, adică acea însușire pe care o numim de obicei talent, deși nu știm exact în ce constă». Ne miră afirmația criticului, căci una din menirile d-sale este aceea de a ne lumina în asemenea delicate chestiuni de estetică. • Dar să urmărim îndemnul poetului oltean: «Bune sunt totdeauna citatele. Îți ridică moralul» și să vedem ce ne spune N.M. despre volumul *Ușor cu pianul pe scări* de Marin Sorescu: • «Critica soresciană este una impresionistă, prin natură, ajutată de cultură și de fantezie. Citind, la rând, cronicile mi-am dat seama că Sorescu este cel mai călinescian (în spirit, nu în literă) dintre criticii de azi, mai ales prin asociativitatea fabuloasă, prin insolitul vocabularului, prin acel ton familiar pe care G. Călinescu l-a introdus întâiul în limbajul serios al disciplinei noastre. Autorul cronicilor din *Ușor cu pianul pe scări*, apoi, nu se dă în lături de la niciun efect literar, vrea să ne captiveze, să ne amuze, să ne topească de veselie. Trebuie să fii cel puțin stupid ca să nu râzi (uneori în hohote) citindu-i cronicile, abundente, vioaie, șugubețe, pline de paranteze și de exprimări orale pe care spiritele academice le ocolesc cu dispreț». • Ce ar fi deci volumul *Ușor cu pianul pe scări*? «o carte care se citește pe nerăsuflăte și în care poetul reușește să stârnească invidia cronicarilor de meserie, legați de mâini și de picioare, cum sunt, de clișeele lor săptămânale. După ce-a vrut să fie singur printre poeți, iată-l acum pe Marin Sorescu încercând să fie singur printre cronicari». • Curioasă optica lui N.M.!». □•Ca într-un veritabil război de uzură, Dan Brudașcu cere un nou drept la replică, nemulțumit de faptul că Ion Șerb n-a răspuns acuzațiilor sale: „Constat că-n ultima vreme I. Șerb, despre ale cărui eforturi «științifice» de editare a unui «manuscris inedit» al lui O. Goga scriam în nr. 14/4.04.1986 al revistei «Săptămâna culturală a Capitalei», simte nevoia să se explice în fața opiniei publice. O face în nr. 3/1985 (p. 140) al «Revistei de istorie și teorie literară» și revine în nr. 23/6.06.1986 al «Săptămânii». Nimic deosebit în gestul său. Limbajul folosit însă și atacul grosier la adresa mea dezvăluie adevăratul său chip. Însă I.Ș nu reușește pe trei coloane să răspundă la semnalările mele critice ci doar să se acopere de ridicol. El consideră că dacă-și enumeră meritele (pe care eu nu i le-am contestat niciodată), deși normal ar fi s-o facă altcineva, nu cel în cauză, poate, eu fiind novice în ale publicisticii, să mă pună

la punct după bunul plac și mă tragă de urechi în public pentru faptul de-a fi îndrăznit să tipăresc unele materiale în presă“.

□•Numărul conține cu 4 pagini mai mult decât de obicei. O schiță de Mihai Vlasie (*Sub lumina lunii*) vede aici lumina, semn că Eugen Barbu l-a luat sub aripa protecție a revistei.

5 iulie

• [„**România liberă**” 12959] Vasile Băran semnează articolul *Școala familiei*. În cadrul rubricii *Semnificații*, Alex. Ștefănescu este prezent cu *Nota zece*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 27] Dumitru Bălăeț ajunge la episodul al III-lea din studiul său *Literatura unei construcții: omul nou*: „De pe platforma ideologică actuală a documentelor noastre ne apare evident că experimentarea unor noi modele ale personajului literaturii și artei noastre contemporane trebuie să urmeze linia de clarificare a idealului social pe care-l urmărim. Dacă acest ideal vizează profilul unui om mai bun, mai drept, mai frumos, eliberat de tarele moștenite de la vechea societate, sau pur și simplu, existente în firea umană, putând însă să fie ameliorate prin educație și modelare socială, ni se dezvăluie și faptul că literatura și arta noastră trebuie să lucreze mai mult în interiorul acestui ideal, să-l dezvolte, să-l înfățișeze societății în imagini vii, capabile să influențeze evoluția ei”.

□•Vasile Macoviciuc desființează o carte mult laudată în paginile altor reviste. Este vorba despre *Rostirea esențială*, (Scrisul Românesc, Craiova, 1985), cartea lui Constantin Barbu: „Paginile referitoare la Blaga, Noica și Mircea Eliade sunt simple conspecte eliptice. Interpretarea lui Eminescu este o copie palidă a spuselor lui Noica. C.B. transformă limpezimea ideilor exemplare din punctul de vedere al confuziei. În rest, cuvinte mari la tot pasul, și atunci când este cazul și, mai ales, atunci când nu este cazul – iar de obicei nu prea este cazul, prețiozități, teribilisme bombastice de genul. *Marele Anonim* al lui Blaga este, ca *principiu metafizic*, *arheul metafizicii înțeleasă ca ontologie* (p. 81), în timp ce Samuil Micu indică «metafizica existenței, teorie ontico-ontologică a lui Ens ca Ființă-Ins» (p. 108). Știut este că metafizica, în contextul dat, nu poate fi înțeleasă decât ca ontologie, și, desigur, nu poate fi teorie ontică decât dacă se confundă planul existenței cu cel al teoriei despre existență. În plus, ideile care aparțin lui Noica trec, la C.B. într-o ipostază grandilocventă și caricaturală. Suntem însă optimiști. Drept care, dincolo de confuzia culturală creată și menținută de *Rostirea esențială* a lui C.B., recitim, la p. 121, cele Trei imperative care au dominat spiritele strălucite: 1) *Devino ceea ce ești!*; 2) *Rvino-ți în fire, trezește-te omule!*; 3) *Devino esențial!* (subl. Aut.). Căci «menirea este o stare care va veni, e un viitor lung»”.

□•Z. Cârlugea vede poezia lui Grigore Hagiu „fixată de ontologic și esențial” spre a combate „prejudecata potrivit căreia poezia lui Grigore Hagiu ar prolifera într-un verbiaj nestrunit, de o verbozitate înăbușitoare, sufocantă”.

■•Pe aceeași linie de demarcație critică se înscriu comentariile așezate sub genericul *De la o proză a cărții, la o proză a vieții*

□•Ion Spânu scrie despre prozatorul gălățean

Apostol Gurău și romanele acestuia (*Începutul verii astronomice* (C.R., 1978) și *Defonia* (C.R., 1981): „În final, putem spune că proza lui Apostol Gurău anunță în literatura română un timp fertil, ea purtând însemnele valorii ca pe o pecete potrivită”. □•Constantin M. Popa face observații pe marginea cărții *Scrisoare către animale mici* (1986) a lui Aurel Antonie: „Cu toate că pe alocuri, se resimte deficitul de invenție epică și inflația dialogului tip teatru absurd, romanul-parabolă *Scrisoare către animalele mici* transcrie fluxul secret al permanentei aspirații la libertate, la viața nefalsificată, la împlinire umană, impunând un prozator inteligent, format la școala subtiliei proze din secolul nostru. Evident, a doua carte o repetă pe prima și acest drum pare epuizat. Ce va face autorul în al treilea volum al său? Se va adresa tot Cărții sau Vieții? O întrebare inevitabilă”. □•Adrian Dafir abordează subiectul romanului *Căinele de piatră*, de Gabriel Iuga: „Infrastructurile romanului *Căinele de piatră*, dominate în întregime de un remarcabil simț al naturalului arată, chiar la o privire fugară, o demonstrație estetică echilibrată în interiorul căreia nu se simte deloc travaliul, munca meticuloasă a autorului pentru a da acestui tot rotund cea mai potrivită nuanță și culoare, fapt care ni se pare a fi un merit în plus al acestei remarcabile cărți. [...] Există în această carte un foarte ridicat simț al autenticului, al viciului și al simetriei întregului. Autenticul descripției și nu mai puțin cel al situațiilor-limită evoluând, fără efortări sau incoerențe, în limita cea mai agreabilă a realului, toate acestea fac din romanul lui Gabriel Iuga o lectură spiritualizată, o lectură care anunță fără îndoială vocea inconfundabilă a unui nou prozator de cea mai aleasă și mai nuanțată esență”. □•Despre *Un debut de excepție*, scrie Alexandru Condeescu, la Dumitru I. Ifrim, *O fugă a melancoliei* (Albatros, 1985): „Poezia sa de factură intelectuală, respirând un aer încărcat de aluzii culturale, apelând la mituri și la simboluri livrești, reinterpretându-le în sensul unei mitologii personale trăite la o înaltă tensiune a ideilor, îl așază sub semnul lirismului unui Șt. Aug. Doinaș, deși la nivelul versului unele structuri metaforice par a veni din zonele profunde ale rostirii stănesciene”. □•Mihai Ungheanu semnează cronica literară la *Toamnă fierbinte*, roman în care „vocația tragicului la Ion Lăncrănjan ajunge la unul din momentele de vârf”. □•Valentin F. Mihăescu acordă un spațiu amplu cronicilor lui Mircea Iorgulescu, grupate în *Prezent* (C.R., 1985): „O probă de meserie, în fine, după mai multe volume puțin semnificative, încearcă Mircea Iorgulescu și e gata să izbutească, în cartea *Prezent* (Editura Cartea Românească, 1985). Volumul *Prezent* cuprinde șase secțiuni, numerotate, în spiritul roman al ordinii și disciplinei, de la I la VI. Criticul creă să dovedească, și cred că aproape reușește, că se mișcă egal, dezinvolt pe toată gama contemporaneității (*Prezent!*) de la Camil Petrescu la Cristian Teodorescu”. □•Nicolae Georgescu, la cronica edițiilor, comentează ediția Panait Istrati scoasă de Al. Talex: „Al. Talex comite zeci de asemenea mixaje – aceasta fiind, de fapt, metoda cărții: *Cum am devenit scriitor*: mixajul. Ce rezultă din acest mozaic din marmură istratiană? Edi-

torul are curajul de a afirma în prefață: «În paginile acestei ediții cititorul se va întâlni deci *direct* cu Panait Istrati, cu felul său specific de a vorbi, de-a judeca, de-a trăi. Fără nicio amputare, fără nicio prelucrare sau intervenție din afară...». Chiar atât de naivi suntem considerați? Dar textul însuși strigă, dar greselile de limbă românească flagrantă strigă, dar perioade întregi din viața lui Istrati strigă și ele lăsate în afara *autobiografiei* pe care o face Al. Talex. Unde este impactul scriitorului cu patria mamă, din 1924 și 1925? Dar ce este, de fapt, *Cum am devenit scriitor*? Colaj? Culegere de fraze? Al. Talex ne poate răspunde în cunoștință de cauză la această întrebare? Într-o ordine firească a lucrurilor, o asemenea carte – care nu seamănă cu nimic din ce cunoaștem ca ediție, studiu despre, biografie prescurtată, etc. – nu trebuie nici măcar gândită, necum scrisă, necum publicată. Editura Scrisul românesc din Craiova are, desigur, propriul ei punct de vedere – pe care-l așteptăm cu interes pentru definirea colosului pe care l-a scos la lumina tiparului. În fond, cine și de ce are nevoie ca unul dintre cei mai populari scriitori români să fie tăiat fâșii și fâșiuțe și lipit anapoda pe coli de hârtie”. □•Numărul se încheie cu *Poezie din S.U.A.*, poezii Wallace Stevens, Robert Greeley și Edna St. Vincent Millay fiind traduși în românește de Ion Iuga.

• [„SLAST”, nr. 27] Inaugurarea noului *Palat al pionierilor și șoimilor patriei*, făcută în prezența lui Nicolae și Elena Ceaușescu, este evenimentul de prim plan al numărului de față. □Adrian Pop își continuă serialul de exegeză critică la *ciclul Zăpezile de-acum un veac* al lui Paul Anghel, cu episodul al treilea: „Aspecte mai circumscrise ale răului (social) apar ipostaziate și în articolele unui gazetar de la «Timpul» – l-am numit pe Mihai Eminescu. Personalitatea sa este însă mult prea palid și unilateral redată, mergând uneori până la caricatural, în pofida străduinței vădite a romancierului de a contribui la reconsiderarea publicisticii sale politice”. □•Un studiu de „etapă” al creației lirice, întreprinde Florin Mugur comentând *Antologia poezilor tineri* (1982) alcătuită de George Alboiu, în care au ost incluși Ion Mureșan, Ion Stratan, Magdalena Ghica, Matei Vișniec, Mircea Cărtărescu și Petru Romoșan, „criteriul așezării în antologie fiind cel cronologic”. □•Despre cartea de versuri a lui Dan Ciachir (*Muzică și memorie*, C.R., 1986) scrie Victor Atanasiu. □•Constantin Sorescu caută *Litera și spirtul textului* în volumul recent apărut, al lui Alexandru George: „Această strategie compozițională reflectă o structură artistică interogativă. E în firea lui Al. George de a cerceta lucrurile și prin *negativul* lor, de a le răsuci pe toate fețele și de a le privi din cât mai numeroase, mai neașteptate și, la prima vedere, mai imposibile unghiuri. Astfel, va mira afirmația că «Snobismul artistic este mierea pământului», care se desface într-o inezitantă și seducătoare expunere de motive. În aparență, autorul pledează pentru snobism; în realitatea, reinterpretează noțiunea în stilul său șocant paradoxal. Cine refuză să-l citească pe Al. George în registrul propriu sau e incapabil de a-l identifica va scoate din fiecare eseu al său un cap de acuzare, făcând din el,

bunăoară, un apărător al prostiei sau al poluării folclorului. Nu din alt motiv probabil, decât din pregetul de a discrimina între litera și spiritul textului, V. Macoviciuc a văzut în Al. George un antieminescian *agresiv*. În rest, la Al. George, raționament zigzagat; reflecție care se autogenează: plăcerea de a surprinde: petrecere cu gândul, dar și cu vorba, exactă și ispititoare: un rar spectacol al spiritului, în care același actor interpretează, cu o savuroasă și proaspătă virtuozitate, o întreagă distribuție de *commedia dell'arte*, improvizând debordant, dar în matca unei idei. Or, la Alexandru George, restul e totul". □•Scriind despre Corneliu Ostahie Cosmin, T. T. Coșovei, adaugă imediat după formula conclusivă o notă adresată revistei „Săptămâna”, al cărei „client” devenise la rubrica *Săptămâna pe scurt*: „În *Experiențe pe sufletul viu*, Corneliu Ostahie dovedește cu inteligență, talent și – ceea ce e mai rar – multă sensibilitate că stăpânește perfect energiile misterioase și marile tensiuni ce traversează toți nervii Poeziei. P.S.: Atragem atenția realizatorilor rubricii *Săptămâna pe scurt*, din revista «Săptămâna» că scopul comentariilor noastre pe marginea poeziei tinere nu este de a întâmpina *la zi* o serie de apariții editoriale, ci de a lua în discuție, retrospectiv, numele unor tineri autori care s-au impus ori sunt pe cale să se impună atenției publicului și criticii. De altfel, această intenție era exprimată încă din articolul introductiv (apărut în nr. din 2 martie 1986), a cărui simplă lectură ar fi eliminat din capul locului orice neînțelegere”. □•Este rândul lui Alexandru Andrițoiu să-i spună Elenei Ștefănescu *Adevărul despre școala de literatură*: „Eu, ca elev (ne place să ne spunem studenți) al Școlii de literatură am făcut și treburi bune și năzbâtii. Treburi bune – printre altele – învățându-i benevol, în timpul liber gramatica pe colegii mei cu studii mai sumare. Unul dintre ei, abia se alfabetizase, în armată. Sau citeam manuscrisele colegilor. Sunt printre primii care au remarcat talentul de scriitor al lui Nicuță Tănase, de pildă. Năzbâtii? Păcăleli de rigoare, petrecerile de tot soiul – cu conștiința că Școala nu mă va face mai poet decât sunt și că, cu excepția unor cursuri frumoase (dar rare de tot) școala era, pentru o parte din noi, o plăcută pierdere de vreme”. □•Scriind despre contemporani, Mircea Dinescu folosește un titlu sângeros: *Două brute și un autor de romane polițiste*, text în care „brutele” sunt Marin Preda și Mircea Dinescu. Autorului de romane polițiste nu i se dă numele, dar aflăm că «citise» *Cel mai iubit dintre pământeni* și avea de făcut un reproș: Matilda, una dintre eroinele cărții, avea mâinile prea mari”. □•Carolina Ilica îl are oaspete în rubrica ei, *Atelier*, pe Dinu Săraru. □ Octavian Buruiană îl intervievează pe Mircea Iorgulescu, autorul incitantei, pe atunci, *Spre alt Istrati*.

8 iulie

• [„*România liberă*” 12961] La rubrica *Semnificații* apare din ce în ce mai des semnătura lui Alex. Ștefănescu. Textul de față este un reportaj despre sticlarii din Bistrița: *Cristal de Bistrița*:

• [„România liberă” 12963] Sub genericul *Embleme ale devenirii noastre socialiste* și se numește *Bistrița – dimensiuni ale industrializării* apare cel deal treilea articol semnat de Alex. Ștefănescu despre orașul din Transilvania.

• [„România literară”, nr. 28] Editorialul numărului de față se intitulează *Profil de epocă*. □ Despre *Idealul social-ideal estetic* scrie Aurel Mihale: „Idealul nostru socialist trebuie să *preexiste în gândirea artistică* a autorului sub forma idelului său estetic și, mai mult, acesta nici nu poate exista în afara «formeii» sale, ci doar concretizat, întrupat, transfigurat în reprezentăriși imagini artistice. Lumina trebuie «»absorbită organic de către aceste celule vitale ale gândirii artistice, asemenea încă miraculosului proces de fotosinteză al planetelor, de făurire a mirificii clorofile ca principal element specific vital al acestora”. □ Pagini de exegeză critică semnează Dan C. Mihăilescu (*Geografia iluziei*, la poeziile Danielei Crăsnaru: „Inconfortabilă pentru iubitorii de formule critice, pregnante poate, dar monovalente, poezia Danielei Crăsnaru cultivă capcanele receptării. Sub o afirmație tranșantă de tipul «trupul – singura mea erezie», se ascunde o autentică tensiune morală, tot așa cum, pe portativul interogațiilor grave este așezat bemolul ironiei, al autopersiflării – marcă, uneori, aceasta, a unui narcisism bine educat”. □ Nicolae Steinhardt (*Din Țara Maramureșului*, scriind despre lirica lui Petre Got observă că aceasta „se dezvăluie întrutotul credincios psihiei aceleia totodată naivă, aspră, emoționantă, supusă tradiției și înfrățită naturii”. Afirmația este valabilă penntru toate volumele cuprinse în acest profil liric. □ Eugen Simion care, la *Fragmente critice*, scrie despre Eugen Uricaru și romanul acestuia, *Stăpânirea de sine* (C.R., 1986): „Fără pregnanță, ca roman politic, corect, dar neconcludent ca roman istoric, *Stăpânirea de sine* este un excelent roman de drgaoste în care proza de analiză se unește cu proza simbolică”. □ Șerban Cioculescu se referă, în *Breviar*, la *Conferințe călinesciene*, despre care a scris în numărul precedent Nicolae Manolescu. □ Redacția pune la dispoziția publicului cititor reacția Mitzurei Argezi față de recenzarea volumului *Argheziana* de către Nicolae Manolescu, în „România literară” nr. 11). □ Pe pagina următoare, același Nicolae Manolescu prezintă *Spre alt Istrati* (Minerva 1986) monografia lui Mircea Iorgulescu. Criticul își intitulează cronica *Grâul și neghina*, insinuând că exegetul face o operațiune asemănătoare despărțind elemnetle biografice ale vieții lui Panait Istrati în două componente: „Nu se poate un autor mai potrivit pentru această necesară operție decât Mircea Iorgulescu”. □ Ardeleanul de serviciu al serialului consacrat generației 70 a lui Laurențiu Ulici, este Eugen Evu. □ Sub titlul *Întoarcerea acasă*, Emil Manu recenzează *Cutremurul* (C.R., 1986) din ciclul *Zăpezile de peste veac*, al lui Paul Anghel, semnalând că „avem de-a face cu un mozaic de evenimente (mai importante sau mai puțin importante) din care se deagă o atmosferă”. □ Teodor Vărgolici prezintă cartea lui Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie în cultura româ-*

nă (Minerva, 1986). În opinia istoricului literar, cartea despre care scrie este „un studiu bine documentat și sistematizat, se citește cu un deosebit interes, reprezentând o reală contribuție la cunoașterea aprofundată a originii și cristalizării ideii de paterfamilias la români”. □•Scriind despre *Poezia tânără*, Marin Mincu îl are în vedere pe Ion Bogdan Lefter, „un poet interesant tocmai prin gelul în care știe să provoace la rece actul textualizării. [...] Un asemenea tip de poezie trebuie să-și reîmprospăteze sevele, altfel uscăciunea îi e dăunătoare”. □•Natalia Stancu analizează „actul de conștiință” din dramaturgia lui D.R. Popescu. □•Cea de a treia parte a eseului semnat de Constantin Noica sub genericul *Modelul cultural european*, se intitulează *Tabloul schematic al culturilor*: Comentariile lui Z. Ornea pe marginea ediției de scrieri G. I. Ionescu Gion, conturează personalitatea acestuia în titlul *Un om de litere*. □•Poeme de Arthur Rimbaud (în tălmăcirea lui Aurel Rău) și peregrinările lui Valentin Silvestru prin Londra (*Londra fără ceață*) dau coloratura internațională a numărului.

● [„**Tribuna**”, nr. 28] Nicolae Prelipceanu este prezent, pe prima pagină, cu poezia *În mijlocul verii*. □•Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la apariția *Marei* în volum, Ion Vlad comentează modernitatea romanului scris de Slavici: „Au trecut opt decenii de la apariția romanului în volum («Luceafărul», 1906) și impresia de modernitate este consolidată de lecturile care produc conexiuni la nivelul romanului românesc interbelic și la acela al romanului de azi. Sigur e acum că între romanul lui Nicolae Filimon (1863) și primele trei volume din ciclul *Comăneștenilor*, *Mara* are o situație aparte. Cred că alături de *Arhangheli* (1914), romanul lui Ioan Slavici explică și justifică experiențele prozei analitice interbelice, ale romanului lui Liviu Rebreanu și inaugurează structural proza modernă la noi. Slavici izbutește să realizeze dimensiunea tragicului, proiecția unor evenimente, destine și mecanisme cu consecințe ineluctabile pentru raporturile umane și pentru conflictele cărții. În spațiul literaturii transilvănene, avem să-l înțelegem mai bine pe un continuator al lui Slavici precum Pavel Dan”. ■•*O demonstrație amânată*, se numește eseul lui Tudor Vlad, care pornește de la colocviile de proză organizate de revista „Vatra” pe tema raportului între realitate, autor și opera acestuia. □•Monografia lui Al. Balaci, *Pirandello* (Univers, 1986) intră în atenția cronicii literare semnate de Marian Papahagi, care amintește că a trecut o jumătate de secol de la dispariția dramaturgului: „În anul 1986 (la 10 decembrie) se împlinesc cinci decenii de la moartea lui Pirandello. Mai este timp pentru apariția unor cercetări românești dedicate scriitorului: ar fi necesar, de pildă, un studiu consacrat pătrunderii la noi a ideilor sale, precum și spectacolelor pirandelliene românești. [...] Studiul lui Alexandru Balaci este, deocamdată, singura apariție editorială din acest an Pirandello și devine, alături de mai vechea monografie a Ilenei Berlogea și de cea a lui Arcangelo Leone de Castris, tradusă în românește de Ștefan Crudu în 1976, una din sursele de informare ale cititorului român în privința

unuia dintre cei mai importanți scriitori moderni”. □•Cornel Ungureanu semnează textul *Jurnal cu Petre Sălcudeanu*, numit în mod fals „interviu”, deoarece reproduce impresii ale unor dialoguri pe care cei foi le-au avut cu prilejul unor călătorii comune. □•Continuă a doua parte din *Tratatul despre ascensiune* al lui Victor Atanasiu, consacrat prozelor lui Nicolae Breban. □•Printre cărțile recenzate în acest număr se află și aceea a teatrologului Marian Popescu, *Chei pentru labirint*, despre care scrie elogios Maria Vodă Căpușan: „Iată deci o carte de valoare, bine scrisă și necesară în critica românească despre teatrul contemporan: nu ne îndoim că îi vor urma altele, impunând atenției acest fenomen de cultură al continuității umane”. □•Viorel Sălăgean, circulă *Prin Mongolia „fără prejudecăți”*, în timp ce Ion Aurel își prezintă cea de a doua parte a călătoriei prin China, sub titlul *Spiritualitate și creație*.

11 iulie

• [„Contemporanul”, nr. 28] Împlinirea a șase secole de la *Încoronarea lui Mircea cel Mare*, devine tema centrală a numărului de față. □•Adrian Păunescu este prezent cu trei poeme: *Oameni și albine*, *Cântăm omul simplu* și *Ochi nemuritori*, poeme care anunță (în subsol) iminenta apariție a cărții de poezii, *Manifest pentru mileniu trei*, vol. II, al poetului. □•Sub titlul *Drama istorică românească* și sub aparența câtorva aprecieri pozitive, Ion Dodu Bălan face, o aspră și tendențioasă critică (partinică) volumului *O antologie a dramei istorice românești*, întocmit de Ion Zamfirescu: „[...] Iată, odată cu reorganizarea sistemului editorial, din 1969, s-au pus și bazele procesului de editare rațională, în funcție de necesitățile spirituale obiective ale societății, inițiindu-se serii de lucrări cu caracter enciclopedic, de referință și de informare, precum și antologii din literatura națională, pe teme, specii și genuri literare, sau pe perioade istorice determinate, de o deosebită utilitate, în stare uneori să suplinească absența unor cursuri universitare, istorii literare sau tratate academice. [...] Iată, recent, seria acestor salutare preocupări de mare prestigiu în cultura românească s-a completat cu *O antologie a dramei istorice românești* – perioada contemporană – de Ion Zamfirescu, un foarte cunoscut teatrolog și profesor universitar, auto al unor lucrări de filosofia culturii. [...] E vorba de o lucrare extrem de voluminoasă, de peste 900 de pagini. [...] Salutând li apreciind o asemenea muncă folositoare și plină de competență, se impune, totuși, o firească întrebare și, ca să folosim o expresie foarte frecventă în stilul lui Ion Zamfirescu. «Întrebarea nu e deloc ușoară»: de ce lipsesc din această antologie, în care puteau fi selectate numai scenele, episoadele fragmentele cele mai reprezentative, de ce lipsesc, deci, piese și istorice, și contemporane și valoroase precum: *Haiducii* de Victor Eftimiu, *Bălcescu* de Camil Petrescu, *Anton Pann* de Lucian Blaga, *Nu pot să dorm*, [...] de Ion Brad și încă altele? La aceasta se adaugă frecvența excesivă la capitolele *Fragmente critice* a unor nume și opinii lipsite de seriozitatea judecății profunde de valoare. Ce altceva

s-ar putea spune despre un om care declară negru pe alb că nu cunoaște în întregime opera unui dramaturg și totuși își dă dezinvolt cu părerea despre totalitatea ei. Iată o probă concretă: «Fără a-mi fi cunoscută în întregime, dramaturgia lui Paul Everac – se mărturisește într-un fragment critic de la pagina 353 a antologiei –, îmi pare totuși integral născută dintr-o luptă cu demonul cel mai greu de învins în literatura noastră dramatică: demonul numit clișeu». Deci omul nu cunoaște în întregime, dar își dă totuși cu părerea despre fenomen în toată integralitatea lui. Tristă atitudine intelectuală care, orice ar fi, nu poate fi antologată. [...] Alegerea unor citate critice lipsite de acuitate critică, de forme percutant, dezamăgesc acum când se încearcă să ni se ofere esențe. Firește, frazele înscrinate stau alături de observațiile pertinente, strălucit formulate de pana unor oameni de cultură, scriitori și critici ca: Vladimir Streinu, Ion Biberi, Eugen Barbu, Constantin Ciopraga, Ștefan Pascu, Edgar Papu, D.R. Popescu, Dumitru Micu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Radu Popescu, Nicolae Barbu, N. Carandino, Al. Balaci, Florian Potra, Paul Georgescu, Virgil Brădățeanu, Margareta Bărbuță, Ecaterina Oproiu, Al. Paleologu, Radu Enescu, Eugen Simion, Valeriu Râpeanu din ale căror exegeze și judecăți de valoare cititorul rămâne, cel mai adesea, de la unii mai mult, de la alții mai puțin, cu ceva limpede și exact. Astfel, antologia de față poate fi considerată ca o primă treaptă spre o istorie a dramaturgiei românești contemporane cu tematică istorică, realizată dintr-un vast orizont intelectual de un excelent cunoscător al dramaturgiei universale și naționale, car este profesorul universitar și teatrologul Ion Zamfirescu. În ciuda obiecțiilor pe care le-am făcut și care privesc factori diverși, nu în primul rând autorul, lucrarea *O antologie a dramaturgiei românești* din perioada contemporană este o lucrare folositoare școlii și teatrelor, capabilă să ofere o imagine îndeajuns de cuprinzătoare despre un important sector al literaturii române de astăzi”.

• [„Cronica”, nr. 28] *Mircea cel Bătrân – 600* (text de Vasile Neamțu) și *Ontologie și hermeneutică la Mircea Eliade* (Tudor Ghideanu), sunt articolele paginii prime: „Mircea Eliade a surprins ca puțini alții tensiunea care menține omul contemporan între natură și istorie, între necesitate și libertate, între perspectivă și regenerare colectivă, între destin și timp, între religie și știință. Cu o rară capacitate a slujirii goetheană, îmbinând erudiția și discursivitatea teoretică, experiența simbolică și discursivitatea teoretică, experiența simbolică și formele non-discursive, el întrunește superbe atribuții ale unei ființe a totalității, universalității și exemplarității. Savant de mondială notorietate, scriitor și filosof, Mircea Eliade a deschis nu doar geana unei incerte interogații asupra ființei, căci creația sa asumă plenar omul ca ființă totală și istoria ca destin. [...] Există, într-adevăr, un acord, o consonanță de spirit și de suflet, cu o ființă care s-a revelat și în Eminescu, Brâncuși, Blaga, Enescu și toți cei care înseamnă «omul veșnic tânăr» al culturii românești. Există la Eliade o astfel de creație care este o *transparență*, o singură iubire”. ■ Inițiativa unei discuții

despre monografiile scriitorilor contemporani, care renăscuse în numărul precedent, este amânată, locul lăsat liber fiind ocupat de grupajul de recenzii și articole critice intitulate generic *Cartea de publicistică*. □ Scriind despre Octavian Paler, *Muzeu în labirint*, Al. Călinescu își numește cronica *Artiștii văzuți de ei înșiși*: „Mă întrebam, citind *Un muzeu în labirint*, ce relații s-ar putea stabili între autoportretul în pictură și scrierile literare cu caracter autobiografic (jurnale, memorii etc.). Mai evidente sunt, firește, deosebiri. [...] Autoportretele pictorilor «fixează» un moment și nu dau sentimentul duratei decât (și doar atunci când operația e posibilă) prin alăturare. Le privim – sper să nu mă înșel – mai întâi ca opere de artă și după aceea ca «mărturii». Subiectivitatea primează, cu atât mai mult cu cât artistul ține să se înfățișeze «tel qu'en lui-même»... În definitiv, ne-am putea imagina că fiecare dintre pictorii de care se ocupă Octavian Paler ar fi fost îndreptățit să declare: nu știu să pictez onest decât la persoana întâi... E doar unul din subiectele de meditație pe care le ridică această carte pasionantă și profundă, în care își dau întâlnire, conturând un revelator autoportret, romancierul și eseistul”. □ Ion Holban pune accentul pe clipa *Când ficțiunea devine realitate*, altfel zis, face o relatare atentă a călătoriei lui Romulus Rusan, însoțitor al Anei Blandiana la decernarea premiului Herder, transformat împreună cu poeta într-un turneu prin Europa: „O carte agreabilă și instructivă este *O călătorie spre Marea interioară* (C.R., 1986) a lui Romulus Rusan, un prozator căruia îi convine cel mai mult haina călătorului, pixul și jurnalul, mișcarea și continua revelație a unor spații geografice, culturale, istorice, «epopeea pietonală» și aceea automobilistică pe marile șosele și drumeagurile planetei. *O călătorie spre Marea interioară* este un memorial de călătorie plin de surprize care provin din privirea fără complexe, realistă, uneori aproape gazetărească, asupra unor «mituri culturale» și istorice (muzee celebre, societatea de consum, Viena, Salzburg, coasta dalmată, Istanbul, fosta Asia Mică. Romulus Rusan este departe de «complexul Conachi» și de alte complexe, contemporane, vizibile în cărțile unor călători de azi care se entuziasmează (extaziază) pentru că așa e de «bon ton» și pentru că se contează pe comoditatea unui cititor prea puțin călător și prea puțin, altfel, dispus la verificarea celor citite”. □ Textul lui Constantin Coroiu se numește *Semnături în contemporaneitate* și se referă la recuperarea pe „hârtie” a unor interviuri, altfel consumate în eter, operațiune editoarială făcută Constantin Vișan: „[...] Așa cum se impunea, Constantin Vișan a operat o selecție. Nu pot ști cât de severă și nici după ce criterii, deși le intuiesc, dar sunt dispus să acord întregul credit unui autor care are la activ nu doar o invidiabilă experiență de ziarist, radio și tv dar și o remarcabilă și îndelungată experiență de reporter și comentator în presa scrisă, ambele relevând și bazându-se, între altele, pe însușirile de intelectual, de fin observator și analist al vieții social-culturale în general, al celei literar-artistice în special, ca și pe talentul său epic. O suită de reportaje, eseuri și profiluri *in aqua forte*, formând substanța unui volum apărut cu ani în

urmă punea și ea în valoare acest talent. [...] Care sunt «personajele» ce au evoluat pe «scena sonoră» (expresia aparține lui Georges Codebert, cunoscut realizator de emisiuni culturale la Radio France, aflat și el printre interlocutorii lui C. Vișan) și se rostesc acum, a doua oară, într-o carte? Lume, așa zicând, foarte bună, personalități ce ilustrează adesea cu strășnicie diverse domenii de activitate și creație – de la Marin Preda și Nichita Stănescu, mari scriitori ai veacului 20, de la academicienii Remus Răduț și Ștefan Pascu la constructorul de locomotive Gheorghe Buruc, Erou al muncii socialiste. [...] Sigur, fără a face niciun fel de discriminări, m-au interesat mai ales prezențele scriitoricești; adică, pe lângă cele trei amintite –, în ordinea din volum – Edgar Papu, Mihai Ungheanu, Maria Banuș, Franz Storch, Geo Bogza, Paul Anghel, Sütö Andras, Octavian Paler, Paul Everac, Virgil Teodorescu, Aurel Rău, Fănuș Neagu, Marin Sorescu, Vasile Rebreanu și Miron Scorobete, Létay Lajos, Ion Biberi, Dan Hăulică, N. Steinhardt, Eugen Uricaru, Ov. S. Crohmălniceanu, Eugen Simion, Mihai Giugariu, Nicolae Breban, Vasile Andru. Scriitorii dețin așadar ponderea“. □•Valentin Ciucă scrie despre *Călători și exploratori români*, a publicistului cultural Valentin Borda. □•De 14 iulie, ziua națională a Franței, P. Constantin selectează o serie de panseuri sub titlul *Francezii despre ei înșiși*:

• [„**Flacăra**”, nr. 28] *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide cu poema lui Dim. Rachici, *Glas de pace din Carpați*: „În Anul Păcii, pace adorată,/ Luptăm în veci de veci să ne trăiești./ Ești soarele ce-n suflet ni se arată –/ Voință-n plaiurile românești!“ □•Pentru a doua oară, Varujan Vosganian este publicat cu versuri în *Atelierul literar* ținut de Geo Dumitrescu.

• [„**Orizont**”, nr. 28] Corneliu Anca îi dedică conducătorului partidului poemul *Un om ca o legendă*: „Istoria întreagă i se zbătea sub tâmpile/ Și dacica voință se revărsa prin El, / Precum dori poporul avea să se întâmple,/ De la Congresul Nouă – e Țării portdrapel“. □•La cronică literară, Mircea Mihăieș inițiază o discuție despre *Nouă poeme nouă* (C.R., 1986) al lui Mircea Ivănescu: „Poemele lui Mircea Ivănescu se înlănțuie într-o, de-acum previzibilă mișcare *corsi e ricorsi*. [...] Ultimul exemplu îl formează dubletul *Poeme nouă* (1983) și *Alte poeme nouă* (1986). Încă un pas – un pas adăugit – dintr-un ironic menuet editorial. De fapt, noua carte nu schimbă niciun accent din portretul și nici din imaginea poeziei lui Mircea Ivănescu. Aceleași obsesii și cam aceleași rezolvări tehnice. Aceleași rezolvări artistice. [...] Dar previzibilă e doar forma. Și nici aceea pe de-a-ntregul; mai vechiul sonetist M. Ivănescu s-a travestit într-un excelent autor de... proze poetice. Structurile de adâncime ale acestei lumi rămân intacte, neatrinse de niciun frison al *déjà-vu*-lui. [...] Mai vechiul criteriu dramatic, cel aflat întotdeauna la subsolul poeziei lui Mircea Ivănescu, se îmbogățește, acum cu ceea ce aduce cu sine happeningul sufocat de reminiscențe culturale. Indicațiile de regie abundă, iar memoria culturală provoacă habititudini bizare: rescrieri de secvențe, acumulări de limbaje, de stiluri (îndeosebi împrumutate literaturii confesive: al jurnalelor, al memoriilor,

al amintirilor). Căzute în trapa propriului histrionism, personajele mimează o lume ciudată. O lume suprasaturată de livresc. Un livresc pătruns în existența ternă, de fapt, în inexistența personajelor, simple fantoșe ale unui univers teatral, în care convenția și naturația s-au contopit definitiv. *Alte poeme nou* reprezintă, așadar, o etapă de consolidare a poeticii lui Mircea Ivănescu. O etapă, mai bine zis, a căutării unei poetici. Poezie despre poezie, creația lui Mircea Ivănescu este și una din cele mai tulburătoare experiențe ale disoluției personajului-autor, devorat de memoria (livesc sau nu) a unei nostalgice comedii a limbajului". □ Vasile Popovici are în vedere „retipărirea, într-un singur volum, a primelor trei romane (*Fecioare despletite*, *Concert din muzică de Bach*, *Drumul ascuns*) din ciclul Halippa, opera fundamentală a Hortensiei Papadat-Bengescu. Dacă am fi avut, lângă acesta, încă un volum de aceeași mărime cuprinzând și masivul *Rădăcini*, darul ar fi fost complet". Nemulțumirile criticului nu se opresc aici, unele dintre ele vizând-o pe îngrijitoarea ediției, Doina Modola: „Atitudinea critică a Doinei Modola – autoarea prefeței – față de *Rădăcini* nu surprinde. Am mai întâlnit-o și la numeroși alții. Rezervele față de opera mării scriitoare, chiar față de partea ei «obiectivă» (net superioară celei «subiective»), au devenit o obișnuință. Nu ne plac ba stilul, ba franțuzismele, ba minuțiozitatea analitică, ba lungimea etc. [...] Sunt semne că «formula» romanului ei, al celui «obiectiv», nu a fost încă dibuită. ...Sau poate a fost dibuită doar parțial. O demonstrează, printre altele, și postfața Doinei Modola. Există acolo o contradicție secretă, pe care am întâlnit-o nu o dată în bibliografia critică a romancierei. [...] Problema trebuie pusă invers: *totul* devine semnificativ plecând de la nivelul psihologiei adâncurilor, socialul trecând în plan secund, ceea ce nu e pură chestiune de nuanță (în paranteză fie spus: nu «universaliile umane» le caută scriitoarea, căci personajele ei sunt cazuri distincte și unice; nu Jung ne poate ajuta să le înțelegem, ci Freud). Critica interbelică și modernă a observat adesea când un dat, când altul ținând de psihologia abisală, dar nu a spus niciodată răspicat (nu a făcut-o nici Ovid S. Crohmălniceanu, care are un studiu în acest sens) că întreaga lume romanească a acestui ciclu este esențialmente construită pe baze psihanalitice și că romanul Hortensiei Papadat-Bengescu, mai radical decât cel al lui Rebreanu, se poate numi, se cere numit: *roman al inconștientului*. Nu e locul unei demonstrații aici, dar cred că lectura operei merită să fie încercată și din acest unghi". □ Lucian Alexiu îi face un ultim portret, postum, lui Romulus Guga, exprimându-și speranța că ineditele ce urmează a fi publicate „i-ar putea, odată în plus, releva" valoarea. □ O coloană mai jos, Eugen Dorcescu scrie despre *Poezia lui Slavomir Cvozenovici*, pornind de la recent apăruta *Dezlegarea senină a pietrei* (C.R., 1985), în traducerea lui Eugen Dorcescu: ■ Ancheta „Orizont" cu tema *Condiția moral-politică a tânărului scriitor* (II) găzduiește intervențiile lui Titis Suci, Antoaneta C. Iordache și Mircea Pora. ■ Pe ultima pagină Ștefan Aug. Doinaș traduce din Joseph von Eichendorff, Ștefan Ge-

orge, Herman Hesse și Oskar Loerke, poeți germani aparținând unor generații și vremuri diferite.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 28] Corina Soroceanu semnează poemul *Iulie sărbătoresc*: „Când în Iulie Congresul alegea cu demnitate/ Și-n consens cu toată Țara un Erou contemporan/ Se năștea în România zbor înalt de libertate,/ Să ne ridicăm prin fapte, cu Partidul, an de an“. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Poeți în derivă* Eugen Barbu îl caracterizează, prin rîcoșeu, pe Corneliu Ostahie: „Corneliu Ostahie a început-o bine, publicând în 1980, la Editura Eminescu volumul de versuri *Recif*. El era foarte departe de poezia derizoriului, a insignifiantului, a efemerului, a penibilului, a parabolei etc. Făcea mai degrabă parte, după cum vom vedea, din familia lui Dan Botta, Ion Barbu, Cezar Baltag, Mircea Ivănescu, Viorel Dinescu, cu un plus de căldură a versului. O puritate adolescentină sporea în bine poezia sa, care nu semăna deloc cu versul infatuat al altora, cu lustrul cărtărescian al firmelor și mărcilor de whisky, cu acea impostură organizată de către un grup literar care, după umila mea părere, nu a dat niciun poet important“. *Judecata...* conține un *post scriptum* de trivlizare a „cărturarilor” de la postul de radio *Europa liberă*, scris în manieră proprie: P.S. «Cărturarii» de la Europa Liberă ne obligă să întocmim o antologie a ineptiilor pe care le debitează pe unde scurte. Să începem deci cu Monica Lovinescu, care a făcut din expresia «mutatis mutandis» «mutatis mutatis». Aceași folosește termenul «revuistic» în sensul de material din revistă literară. Alde Virgilică Ierunca pronunță «quo vadis»: eve cvadis. În sfârșit, Gelu Ionescu, și el un mare cărturar, ne anunța, acum câteva zile, un nou autor român: Ștefan Cantacuzino, autor al *Bibliei de la București*, 1688. Bănuim că răposatului Șerban Cantacuzino i se va trimite, măcar, o colivă, ceva./ Lista continuă. Aveți răbdare!”. □•Corneliu Vadim Tudor contabilizează, pe o pagină și jumătate *Datoria criticii*: „Într-unul dintre numeroasele sale texte programatice consacrate culturii, președintele Nicolae Ceaușescu aprecia astfel locul și rolul criticii literare: «Doresc să subliniez și cu acest prilej răspunderea mare ce revine în stimularea și orientarea creației noastre literare criticii și teoriei estetice, bazate pe concepția filozofică a materialismului dialectic și istoric. Cultivând consecvent spiritul obiectiv, științific în judecarea valorilor literare, manifestând exigență principială față de lipsurile și fenomenele negative în sfera creației, critica trebuie să încurajeze cu pasiune orientările pozitive, valorile autentice, să constituie un sprijin real în dezvoltarea literaturii noastre noi, revoluționare». Și în alt loc: «Critica literar-artistică trebuie să fie critică comunistă, gazetele și revistele literare trebuie să fie în întregime comuniste. Nu trebuie să admitem niciun fel de critică ce încearcă să promoveze concepții estetice retrograde». Este vorba, așadar, despre responsabilitate și profesionalism, despre slujirea exemplară a filonului profund național al spiritualității noastre, despre integritate și obiectivitate, despre spiritul revoluționar în acțiune. În mare parte, criticii noștri transpun în viață aceste deziderate, pe deplin conștienți că ele sunt adevăruri fundamentale, menite să

contribuie la evoluția normală a literaturii române, la promovarea valorilor autentice și luminarea maselor de cititori. [...] O cu totul altă imagine a criticii ne oferă o recentă publicație editată de revista «Viața Românească»: numărul 3-4 pe anul 1981 al «Caietelor Critice» – ediție consacrată chiar criticii literare. De la bun început, cititorul nu pricepe prin ce minune a apărut în primăvara lui 1986 o publicație care trebuia să apară cu doi ani în urmă, adică în primăvara anului 1984. Aici se ascunde o strategie istească nevoie mare, întrucât acest aparent anacronism îl absolvă pe editori și autori de obligațiile comentării «la zi». În treacăt fie spus, în aceeași situație s-a instalat, cu de la sine putere, și revista «Secolul 20» care evită cu bună știință angajarea într-o suită de probleme fundamentale ale actualității, crezând că ante-datarea cu câțiva ani o scuză de orice fel de datorie cronologică. Revenind la «Caietele Critice» în discuție, vom vedea că înșiși colaboratorii lor trădează acest deliberat anacronism. Astfel, Mircea Mihăieș afirmă: «Nici n-avem o istorie de la origini până în prezent (acest prezent, 1986) și ne gândim iar la parcelări, la răsaduri și loturi» (pag. 107). Iar Radu Călin Cristea îi confirmă: «iau exemplele cele mai proaspete, articolul meu fiind redactat în iunie 1985» (pag. 130). Prin urmare, de ce o fi ținând Ioanichie Olteanu, redactorul-șef al «Vieții Românești», să dezinformeze cititorii cu înscirarea de două ori, atât pe copertă cât și pe pagina de gardă, a anului 1984 (lunile martie-aprilie) când în fond numărul se referă, printre altele, la realități ulterioare, din 1985 și chiar din 1986? Mister! Cea mai mare parte a acestei publicații este constituită din răspunsurile la o anchetă intitulată: *Momentul actual al criticii literare* (sublinierea noastră) și, cum am văzut că actualitatea nu e unul dintre punctele forte ale acestui caiet, să trecem la întrebările adresate participanților. Ele sunt următoarele: 1) Ce caracterizează după opinia Dvs. momentul actual al criticii românești? 2) Care sunt responsabilitățile criticii față de literatură? Dar ale literaturii față de critică? 3) Se spune că istoria literară trebuie să devină o istorie a formelor literare. Mai este posibilă (și necesară) o istorie a valorilor literare? S-a devalorizat oare actul valorizării estetice?». Rezumând, putem spune că, în cea mai mare parte a sa, această nouă emanație a revistei (odinioară glorioasă) «Viața românească» este la polul opus față de imperativele criticii noastre comuniste, reprezentând o nouă dovadă de anexionism la remorca modei, a intoleranței, a culturii”.

12 iulie

• [„România liberă” 12965] O nouă rubrică *Epoca Nicolae Ceaușescu, ani de mărețe înfăptuiri*, generată tot de împlinirea a 65 de ani de la fondarea P.C. R., găzduiește frecvent și scriitor. Ion Crânguleanu este prezent cu textul *Vaste orizonturi ale umanismului revoluționar*.

• [„Luceafărul”, nr. 28] Sub semnul Congresului al IX-lea, Mihai Stoian se plasează între *Realitate și experiență*: „A devenit un truism să spui că orice scriere este o luare de poziție o expresie implicită și explicită a unui punct de vedere, o adeziune (sau dimpotrivă, contrariul ei), o angajare temeinică față de

tine însuși și față de ceilalți. [...] În climatul instaurat de la Congresul al IX-lea al partidului încoace, opțiunile noastre au dobândit un suport de o aleasă viitoare, o tridimensionalitate normală – trecut-prezent-viitor; paginile scrise și tipărite depășesc astfel, inevitabil, momentul în sine (moment *în sine* nici nu există, orice at uman poartă un triplu semn temporal). Recăștigându-i istoria, fructificând-o, extrăgându-i învățămintele și preamărindu-i jertfele, am obținut și o viziune mai completă, derivată, amplă, deci istorică, asupra prezentului și viitorului. Relieful dobândit de evenimente își găsește corespondențe inspirate în scrieri. Giganticele șantiere naționale, localitățile îmbogățite, locurile bătăliilor de odinioară – toate au fost bătute cu pasul și captate cu sufletul, pentru a deveni literă scrisă, literă tipărită, ancoră pentru memoria afectivă a contemporanilor și urmașilor. Opțiunea certă poate fi exprimată în formula: *Creație egal angajare*". □•Despre mesianismul poemelor lui Ioan Alexandru scrie Adrian Dinu Rachieru: „Cum însuși lămurește, Ioan Alexandru ajunge la un ritual: morala supremă ar fi *frângerea de sine*. Profeticul Alexandru vorbește despre o lume redusă la esență, cunoscând religia suferinței. Ceremonialul rostirii se încarcă de blândețe și – inevitabil – monoton. *Conversiunea* poetului e în legătură cu devenirea sa spirituală, cutreierând spații largi de cultură și galopând prin istorie. Tot un îndemn blagian stă la izvoarele acestui impuls studios, strunind un spirit ce luptă cu cuvântul. Ioan Alexandru face din iubire osia lumii. Cel ce se trage dintr-un neam de cântăreți, convins că nicio blândețe nu este-n zadar, înveșnicește sărbătoarea”. ■Intrată în *Fondul principal al culturii române, Contribuția lui C. Stere* face obiectul mai multor analize istorico-literare. □•Vasile Netea (*Episoade transilvane*): „Prin ideologia «Vieții românești», prin doctrina literară susținută, prin descrierea Transilvaniei în anii din preajma primului război mondial, prin intervenția sa în lupta politică de la Arad, prin ideile sale democratice, C. Stere a fost una din cele mai robuste personalități ale timpului”; Paraschiv: „Stere se considera un bun cunoscător al marxismului și chiar era. Cu toate acestea, în romanul autobiografic orgoliului alter-egoului lui Stere atinge proporții delirante atunci când e vorba de dispute teoretice, în Siberia exilului și aiurea, cu care ocazii Vania Răutu (alias S.) pune în încurcătură siluetele de fum ale social-democrațiilor intransigente, în care ghicim – deși tipuri sintetice, quasi-fictive – pe așii Marii Revoluții și ai Internaționalei a III-a”; □•Macovicioc: „Desigur, o asemenea părere nu este încă, total greșită: micile eseuri, articole și cronicile semnate de C. Stere în «Evenimentul literar» sau în «Viața românească» – și chiar selecția operată de volumul *În literatură* (1921) – nu pun la lucru, ci mai degrabă ascund o vocație de critic literar. [...] Teoreticianul Stere se confundă cu omul de acțiune, chiar și în partea de iluzie care nu-i lipsește. Opțiunile sale intelectuale sunt vertebrale ideologice și prinse în gesturi schimbătoare d lume și oameni. În toate, C. Stere se manifestă ca *om viu, nu livresc*, cu o franchețe, deseori violentă, ce va dezamăgi, de pildă, pe căutătorii de cotloane sufletești în paginile memoriilor. Sta-

tornic în idealuri, nu are astâmpărul necesar pentru reflecția minuțios construi-tă teoretic”; Suciuc: „La cincizeci de ani de la moarte, Constantin Stere conti-nuă să fie încă o figură controversată de istoria politică și literară. Omul a traversat un destin de excepție – să pomenim aici doar surghiunul lui siberian în fostul imperiu țarist – iar această biografie singulară, și nu prea totuși pentru intelectualii români, i-a răsfrânt o pecete, încă nedescifrată cu tot calmul, așe-zată asupra activității sale de profesor, ideolog, om politic și scriitor. Acuze asupra unor intelectuali români în anumite împrejurări istorice au căzut nu o singură dată, numai că viziunea istorică le-a înlăturat printr-o colaborare lucidă a documentelor. Slavici și Rebreanu au fost mulți ani, și ei victimele unei pri-piri de analiză; lucrurile, cu timpul și cu măsura adecvată, s-au lămurit cu aerul trecut prin foc. Constantin Stere care a stat de vorbă cu Lenin, a fost un apără-tor al drepturilor naționale. A fost, ca prefect de Iași, în primăvara groaznică din 1907 omul care a potolit săvârșirea vărsării de sânge. A fost ideologul de-mocraticeii reviste *Viața românească*, care, la acel ceas istoric, se voia și a fost exponenta celei mai preponderente clase sociale din România – țărănimia; a optat apoi, în timpului primului război mondial într-un fel care i-a adus blamul public exploatat de adversarii democrației. În tinerețile lui s-a dus în Ardeal să-i vafă satul lui Octavian Goga și să *pertracteze* între *activiști* și *pasiviști* și a făcut-o cu succes. Bolnav, paralizat spre sfârșitul vieții, a dictat din fotoliu mai multor copiiști – între care și bunului nostru profesor de lingvistică Jack Byck – romanul *În preajma revoluției*. Romanul, în întregul lui, este inegal, dar este tulburător prin plasma pe care o lasă să se înfierbânte până la cea mai de sus temperatură. Prin acest roman, Constantin Stere a fost comparat cu scriitorii ruși, Gogol, Tolstoi și Dostoievski sau cu Balzac, dar în sine romanul său flu-viu primul de această anvergură în literatura românească, are accente cu totul specifice, care, de altfel, s-au dovedit roditoare în cărțile unor scriitori con-temporani. Constantin Stere este o emanație spirituală, aidoma lui Bălcescu sau Avram Iancu. Prima ediție din scrierile lui Constantin Stere, ediție de întâmpi-nare, este doar un început, însă datoria noastră este de a înfățișa acestei perso-nalități statuia care i se cuvine, luminile și umbrele ei – așa după cum a fost – după spusa unuia din martirii noștri, moldovean și el, Nicolae Iorga”. □•Vasile Macoviciuc (*Arta în cetate*). □•Florin Paraschiv (*Un democrat învins*). □•Gheorghe Suciuc (*Indescifrabila pecete*). ■•Cronici literare semnate de Mi-hai Ungheanu, Artur Silvestri. □•Despre versurile lui Dragoș Vrânceanu scrie Artur Silvestri: „S-ar putea extrage de aici urme din Montale, din Quasimodo, din italieni în fine. Accente sunt, căci vin pe canalul instrucției și din acea in-solatie foarte picturală liricii, câștigată și ea culturalicește. Însă Dragoș Vrân-ceanu e un vitalist refugiat în caligrafii și, ca și Adrian Maniu, un pictor fugăr în poezie, care valahizează peisajele școlii venețiene târzii, până la proporții mitologice și numenale”. □•Cartea universitarului Al. Hanță (*Idei și forme literare până la Maiorescu*, (Minerva, 1985) îl preocupă pe Mihai Ungheanu:

„Salutară rămâne tentativa autorului de a croi o lucrare de sinteză pe un teren unde au apărut numeroase titluri parțiale remarcabile, dar nici o întreprindere istriografică de avengurgură. Importanța *Ideilor și formelor literare până la Titu Maiorescu* vine din faptul că ea scoate la lumină «materia cenușie» a literaturii române, miezul viu și dinamic al ideilor circulate, «creierul» ei mai mult sau mai puțin vizibil și că se restituie astfel scriitorului român condiția sa de ființă autocefală, capabilă să mizeze la condiția sa și a scrisului său, să asigure vitalitatea creației literare”. □Pe aceeași pagină, o recenzie de Adrian Dafir la volumul de versuri *Calul de lângă nouri* (Facla): „În totul cartea lui Ion Florin Panduru este una de nesperată virtuozitate, bine controlată de autor, o virtuozitate având o extensiune fină spre sentimental și direcție formală”. □Gh. Buluță preintă cartea lui Raoul Șorban, cu un titlu provocator, *O viață de artist între München și Maramureș*, Meridiane, 1986: „Personalitatea lui Smon Höllosy-Corbul ridică numeroase probleme de interpretare, începând chiar cu istoricul numelui său, cu genealogia familiei sale, cu explicarea împrejurărilor în care numele Corbul a adoptat varianta maghiară Höllosy (Höllo – corb). Raoul Șorban are o largă perspectivă asupra istoriei culturii transilvane, ceea ce îi permite analiza fenomenelor istorice, sociale, artistice, a ambianței în care s-a format, s-a impus și a evoluat Simion Corbul”. □•La *Note/Atitudini*, interviul acordat de Mircea Iorgulescu suplimentului literar al „Scân-teii tineretului” este comentat polemic, deoarece contribuțiile lui Al. Oprea (la începuturile „Lucefărului” redactor-șef adjunct), sunt nu ignorate, ci anulate: „Un interviu despre Panait Istrati și singurii lui mandatarî posibili în literatura actuală dă, cu fervoare de neofit, Mircea Iorgulescu într-unul din ultimele numere ale «Suplimentului literar al Scân-teii tineretului». Există deci un Istrati neadevărat, operă a celorlalți, cărora Iorgulescu-Talex îi vor opune un Istrati veritabil. Până aici e foarte bine. Ce nu e bine e tipul de polemică care-și inventează adversarii pentru ca războinicul să strălucească în fața cititorilor. Interviul este o colecție de anatemizări cețoase și de insinuațiuni. Acești adversari, niciodată numiți, sunt: cei care se ocupau de Istrati, mistificatori *de tot felul de pretutindeni* cei ce vedeau, ori avea interes să vadă în zugravul de la Brăila numai *un scriitor prin accident*”. [...] De pildă, elucidarea în spiritul adevărului a acuzațiilor aduse lui Panait Istrati, zice M. I. patetic, a trebuit să aștepte intervenția acestuia din 1977. În realitate complexul caz literar și politic Panait Istrati a fost abordat și soluționat favorabil lui Panait Istrati într-o monografie Panait Istrati de Al. Oprea din 1964. Aici se infirmă teza unor publicații franceze că Panait Istrati ar fi fost un agent al guvernului burghez sau al Siguranței române stabilindu-se Adevărul despre ancheta Lupeni '29. Obiectul nevralgicului litigiu Istrati, cartea despre U.R.S.S. a scriitorului, a fost frontal analizată de Al. Oprea încă din 1964 (Panait Istrati și U.R.S.S.), monografia circumscriind pentru prima dată în România, articulat și coerent, în po-fida *vicisitudinilor*, problemele vieții și operei marelui brăilean. [...] Adevăru-

rile operei și personalității lui Panait Istrati nu sunt proprietatea particulară a nimănui și tocmai pentru a deveni un bun public și a izbuti să-și tipărească Al. Talex edițiile și M. I. rezultatele extraordinarelor descoperiri recente, au acționat atât Al. Oprea, cât și Eugen Barbu, alcătuind o ediție Panait Istrati. În toate există și o fatalitate! Așteptăm și cartea lui M. Iorgulescu despre Panait Istrati”. □•O notă este consacrată „colaboratorului nostru, poetul Corneliu Vadim Tudor: „Colaboratorul nostru Corneliu Vadim Tudor a publicat, așa cum ne-am obișnuit, un frumos grupaj de poeme ale revistei Săptămâna. Numai că se iscă o nedumerire prin precizarea din supratitlu: Poeme inedite... Adică ce să credem? Celelalte de până acum erau... editate? Și-a încheiat autorul cumva, cândva, opera și cineva grijuliu i-a umblat prin arhivă și le-a mai descoperit și pe acestea din urmă? Sau, doamne ferește!...”. □•Al Zub evocă figura lui Aron Pumnul pe care îl numește *Un apostol al regenerării*: „Aron Pumnul e cel care a redactat împreună cu Avram Iancu și Al. Papiu-Ilarian, proclamația prin care s-a convocat Adunarea preliminară de la Blaj, cea care a pregătiri marea Adunare de la Câmpia Libertății. Membru în Comitetul Permanent de la Sibiu, el a fost urmărit, persecutat, condamnat la moarte și constrâns să caute refugiu în capitala munteană, unde a participat la revoluție, fiind chiar unul dintre comisarul poporului, apoi la Cernăuți, ca oaspete al familiei Hurmuzachi unde a contribuit la tipărirea gazetei «Bucovina». Curând, i s-a încredințat întâia catedră de limba română de la gimnaziul local, cadră cu care s-a identificat până la stingerea sa din viață, 1866, devotându-se școlii și culturii naționale, publicând scrieri didactice și veghind la îndrumarea multor tineri, între care cel ce avea să fie Luceafărul, mahnitul luceafăr al literaturii noastre: Mihai Eminescu. Lui îi datorăm o gramatică a limbii române (1864) și acea antologie de texte în care generații de-a rândul au aflat o bună sursă de educație patriotică, acel *Leptura-riu românesc* (6 volume, 1862-1865) în care eruditul compulsa texte din toți scriitorii noștri, punându-ne la îndemâna tuturor. Adept al purismului ortografic, el a militat pentru eliminarea din limbă a oricăror influențe străine, ajungând la soluții inaplicabile. Lingvistul e desigur depășit astăzi. Ceea ce rămâne de la cărturar e însă spiritul său patriotic, exemplul său de dăruire necondiționată, *arderea-de-tot* în numele ideii naționale”. □•Apare un nou număr din suplimentul literar „Dunărea”, realizat cu concursul Comitetului județean de cultură și educație socialistă al județului Brăila. □•Atrag atenția *Versuri inedite* de Perpessicius, (fără comentarii istorico-literare sau precizarea celui care le comunică). □•I. C. Chițimia îl evocă pe marele eminescolog în articolul *Cu mâna stângă sau Perpessicius cel nobil*. □•Informațiile despre *Concursul Mihai Dragomir – Odă pământului meu* sunt însoțite de un mare număr dintre versurile premiate, ca și de imagini de la întâlnirile „cu oamenii muncii”, prilejuite de acest eveniment. □•La *Mapamond*, pagina este împărțită între poezii francezi Alain Bosquet, Robert Sabatier, Pierre Oster Soussouev, tălmăciți de Radu Cârnecki □•Prozatorul chinez Li Jiayu este considerat *Un prieten al României*.

□•Ultima pagină din suplimentul literar „Dunărea” este consacrată lui memoriei lui Perpessicius și ai are drept semnatori pe Alexandrina Paulopol, Timotei Petride, Constantin Gherghinoiu și Corneliu Ifrim. □•Despre prozatorii brăileni N. Grigore Mărășanu consemnează Dinu Pățulea și Valentin Popa. □•Primul scrie la *Capriciu pentru cele patru vânturi*: □•Valentin Popa arată scăderile lui Ioan Stoenescu, la debutul acestuia cu volumul *Povestiri din Deltă*, C.R., 1980: ■•La rubrica se de sport, Fănuș Neagu anunță: „Țără, Goanță și cu Gheară/ Cel mai bun atac din țară”, precizând: „comunicată de romancierul Constantin Țoiu, fost inter dreapta la Gazul Ialomița Urziceni”.

• [„SLAST”, nr. 28] Suplimentul anunță că s-au împlinit 21 de ani de la Congresul al IX – lea al Partidului Comunist Român. Tot pe prima pagină, și Aureliu Goci scriu despre romanul lui Dinu Săraru (*Dragostea și revoluția*, vol. II, *Cei care plătesc cu viața*) ca despre o resurecție a politicianului în artă. [Tudor Cristea]: „Nu întâmplător romanul (primul volum, vreau să zic, pe care volumul al II-lea, *Cei care plătesc cu viața*, recent apărut, îl continuă strict) se deschide cu un tablou încărcat de o poezie grea de istorie. Alexandra Terenția Rudeanu, cercetător la Institutul de istorie a partidului, descendentă a unei vechi familii din care au ieșit chiar domni, Rudenii din cartea de istorie, și Anghel Tocsobie, înalt demnitar din Capitală, crescut într-un orfelinat, deci un personaj fără niciun trecut, contemplă într-o zi de toamnă friguroasă, cețoasă, cimitirul domnesc de lângă mănăstirea Plumbuita. [...] În roman este prezentă și tânăra generație, aflată într-o altă relație cu timpul sau măcar prevestind o altă relație. Ea este vag idealizată, tinerii par fără excepție animați de elanuri, iritați de inerții, energici, iubitori de adevăr. Ei sunt de fapt, niște discipoli ai lui Tudor Cernat care nu vor mai face probabil greșelile lui. Romanul lui Dinu Săraru își datorează reușita în egală măsură problematicei sale actuale și capacității de a crea oameni vii. În plus, are farmecul clarității sale”. [Aureliu Goci]: „În total, romanul – și mai accentuat decât în primul volum – are structura celulară a unui fagure în care biografii aparent dispartate se întrepătrund și comunică ideatic prin consecuțiile morale; în primul volum eroii *fac revoluția*, în al doilea *conștientizează istoria*, continuând să facă o altă revoluție; apele se despart, acțiunile se sedimentează, oameni plasmatici capătă o identitate; trecutul – destul de apropiat de altfel – se clarifică. *Perioada acțiunii* urmează firesc epoca reflexiei și așa se și face că, acum, se discută mai mult despre revoluție, decât se acționează (Dar de problema Revoluției se preocupă toată lumea: Stăncuța Ogrezeanu, soția unui revoluționar pașoptist trăiește până aproape de revoluția noastră, moșiereasa Bonifacia citește Istoria Revoluției franceze, ca nepotul său Mihnea să participe la revoluția comunistă)”. □•Octav Buruiană îi ia un interviu lui Laurențiu Ulici, numit, cam ciudat, *Autoportret*: „– *Ce părere aveți despre critica actuală?* – Părerea mea este că avem mulți critici foarte buni, iar pentru doi dintre ei nutresc o curiozitate admirativă datorită faptului că fac altceva decât ceea ce se face în mod curent.

Unul este Lucian Raicu, ale cărui cărți de critică sunt într-un fel veritabile romane, concurează deci literatura însăși, iar celălalt este Adrian Marino a cărui critică a ideilor literare reprezintă un pas realmente nou în evoluția criticii literare. Aș vrea să subliniez că Adrian Marino reprezintă un caz în critica românească în sensul că, foarte puțin comentat la noi, el este în afara hotarelor țării cel mai cunoscut dintre colegii de breaslă, și nu știu dacă la noi e puțin discutat din cauză că nu se ocupă de actualitatea literară imediată prin cronici curente sau din cauză că domeniul de preferință al domniei sale – critica ideilor literare – e încă pentru foarte mulți dintre noi un domeniu greu accesibil. Din generația cea mai nouă de critici, în mod deosebit mă impresionează, prin finețea și acuitatea observațiilor despre fenomenul poetic, Alexandru Cisteleanu”. □•Scriind despre volumul lui Mircea Ivănescu (*Alte poeme nouă*, C. R., 1986), Constantin Sorescu își numește cronică *Poezia ca povestire a aducerii aminte*: „Dar ce înseamnă a povesti? La Mircea Ivănescu înseamnă a-ți aminti. Poezia lui e, ca a niciunuia din marii noștri poeți, *rememorare pură*. Dintre marile jocuri ale poeticului, el a ales *jocul acesta de-a amintirea de-a acum*. Totul e aducere aminte, nu mai puțin a prezentului și viitorului decât a trecutului. Amintirea învie o clipă consumată, dar stimulată de identitatea eu cu clipa de față”. □•Despre cartea lui Anghel Mora, *Geometria iluziei*, C. R., 1986) scrie T. T. Coșovei. □•Începând cu numărul de față, reappare Nicolae Diaconu cu partea a III-a din „avatarurile debuturilor colective”. □•Un nou episod despre ciclul *Zăpezile de-acum un veac*, al lui Adrian Pop. □•Manolescu și-a lui Arcă, în viziunea lui Mircea Dinescu, cel care face recensământul contemporanilor. □•Marius Petrescu, Eduard Huidan și Constantin Hrehor asigură partea de creație artistică a numărului. □•Marius Petrescu îngropat până la brâu în poezie patriotică, este prezentat de Constantin Sorescu în termenii aceștia: „Ca și alți poeți tineri, Marius Petrescu redescoperă, când se apropie de poezia patriotică, un suflu vechi, de o nobilă sacralitate. Poemele lui au un sunet curat, de clopoței de argint pe care-i leagănă zefirul într-o vecernie”. □•Iulian Costandache îl introduce în *Galeria eroilor exemplari* pe Dumitru Tronaru, din romanul *Incognito*, al lui Eugen Barbu: „Reușita eroului lui Eugen Barbu constă în naturalațe. Mai puțin teoretician, Dumitru Tronaru este un om de acțiune. Deși participă la cele mai periculoase operațiuni, el n-are spirit de aventurier. Riscul și-l asumă silit de împrejurări, fără a face cascadorie gratuită. Firescu se manifestă în toate gesturile și vorbele sale. Chiar adeziunea lui la partid, după o oarecare meditație, este normală. Numai înțelegând, eroul se devotează unei cauze. Lupta sa nu este oarbă, ci în spiritul unor idei concrete”.

15 iulie

• [„*Tribuna României*”, nr. 320 (14)] George Muntean prezintă monografic *Balada Miorița în viziunea cercetătorilor români și străini*, text împărțit în secvențele: *O baladă în 1000 de variante*, *Intrarea în mit* și *Cât de veche*

este „Miorița”?: „Socotită de Ramiro Ortiz «expresia cea mai delicată și autentică a sufletului poporului românesc», «fără egal în literatura altor popoare», iar de către Leo Spitzer «un poem total al diușiei universale și este tot mai această universalitate care o face una din marile creații ale literaturii mondiale» – ea atestă o marcă veche a motivelor, a magmei formative, plecând probabil din vremuirea întâiilor urziri artistice ale colindului, cântecului și baladei. Faptul s-ar explica și prin structura noastră de popor sedentar din străvechimi, în comuniune mereu nedesfăcută cu natura, pe care, prin forța împrejurărilor, migrații n-o pot realiza. Dimensionarea cosmică a mediului de viață, osmoza cu elementele firii și semnificarea lor cu date sociale, ori a acestora prin aspecte ale naturii presupune statornicie sub același cer, în aceleași forme de relief, observație acută ajunsă uneori la fraternizare”. □ •Liviu Papadima prezintă *Vârstele zilele, anii*, ultima carte de versuri a lui Grigore Hagiu: „Sfârșitul tragic al poetului în iarna anului trecut, a încheiat brusc un destin de creație. Cu volumul *Vârstele zilele, anii*, publicat postum, cercul se închide în așteptarea unei viitoare ediții antologice”. □ •Același autor scrie și la Mircea Ivănescu, *Alte poeme nouă*: „Mircea Ivănescu e un rafinat și un virtuoz cunoscător al literaturii: cea virtuozitate a cunoașterii pe care o da munca migăloasă și dilematică de traducere a unor creații grele și supergrele: Scott Fitzgerald, Faulkner, *Ulysses* al lui James Joyce. Privită din acest unghi, lirica lui pare o lepădare de sine. Prozaică, monotona, ea înnațește un prelung jurnal de bord al existenței. Fiecare poem stă drept o întâmplare a acestei desfășurări și se parcurge asemeni unei narațiuni”.

17 iulie

• [„**România literară**”, nr. 29] Paginile de mijloc se intitulează *Marea citorie* și poartă semnătura lui Ilie Purcaru. Rememorând efectele Congresului al IX-lea al P.C.R., A. I. Zăinescu îl citează pe Nicolae Ceaușescu, arătând că „va rămâne înscris în istorie cu litere de aur”. □ Având drept supratitlu citate din opera politică a lui Nicolae Ceaușescu, Grigore Smeu, Valeriu Râpeanu și Alex. Ștefănescu semnează mici eseuri de adeziune la politica culturală a partidului. □ Ion Ardeleanu „se implică” în eseu *Independența poporului român – obiectiv fundamental al politicii P.C.R.* □ Mircea Constantinescu i se alătură prin textul, *Valorile poeziei patriotice* din poezia lui Dumitran Frunză. □ Corespondența lui Cezar Petrescu, „nu întotdeauna la zi, niciodată cu intenții literare”, face obiectul breviarului lui Șerban Cioculescu. □ La *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu scrie despre Titu Maiorescu și *Permanența clasicilor: aforismele lui Maiorescu*, pornind de la recentul volum cu acest specific, scos la editura Albatros de Simion Ghiță, care le și comentează. □ Roxana Sorescu recenzează volumul de versuri al lui Anghel Dumbrăveanu, *Iarna imperială*. Titlul cronicii este *Întâmplări din Iluzoria*, iar exegeza se concentrează asupra intuițiilor poetului, al căror nucleu poetic memorabil se

transformă, prin acumulări de detalii, în nucleu retoric. □ Cu titlul *Limba română ca spațiu al dăinuirii*, Florentin Popescu comentează antologia *Cu tot ce am aparțin acestui pământ* (Eminescu, 1986), apărută sub îngrijirea lui George Mirea: „Echilibrată și în genere bine concepută, această antologie conținând multe poeme frumoase reprezintă, între altele, o veritabilă mărturie lirică de idei”. De *Realitatea ficțiunii din Romanul uni mare caracter* (Militară, 1986), scos de Corneliu Leu, se ocupă Costin Tuchilă, care constată că masa epică este formată din documente miscelane: „Acest relativism, pornit de la faptul că nu știi foarte exact dacă litera colbuită a letopiseșului premerege sau generează invenția epică sau dacă aceasta din urmă nu e decât ficțiune independentă ce se verifică documentar, are însă didacticismul lui superior”. □ Nicolae Măreș și Irena Harasimowicz traduc din lirca poloneză.

• [„**Tribuna**”, nr. 29] Cu prilejul împlinirii a 21 de ani de la „istoricul Congres al P.C.R.” sunt publicate „în cascadă” scurte texte prelungite apoi sub genericul *Idei magistrale ale Epocii Nicolae Ceaușescu*. Acestea sunt: *Un moment istoric, deschizător de epocă* (Andrei Sida), *Coordonate ale calității vieții* (Petru Prunea), *Strategia dinamismului* (Ovidiu Șincai). ■ Alte texte dedicate evenimentului politic poartă semnătura Mariei-Vodă Căpușan (*Cultura și vocația sintezei*). □ Cornel Udrea este autorul poeziei *Hărnicie* în care „ales” rimează cu „Congres”, iar „ogorul” cu „Conducătorul”. □ Vasile Sălăjan se ocupă de *Actualitate și roman*: „De aici, după părerea mea, nevoia de prezență a romanului care să dubleze, dacă nu chiar să o excludă pe cea de recuperare, justițiară. Actualitatea demersului scriitoricesc – așadar și al romanțierului – se regăsește în inițiativa sa mereu revigorată de-a afirma adevărurile epocii, de-a fi credibil în ceea ce afirmă. În fond, în realitatea de-a avea o ideologie, de-a fi aceasta și cea adevărată”. □ Apariția unei pagini intitulate *Tribuna de Vâlcea*, evidențiază interesul major al „Tribunei” pentru cititorii săi din zona respectivă, la mijloc fiind vorba despre tentativa înființării unei publicații literare, mascate sub denumirea, devenită generică, de „supliment” Fără a avea o numerotare independentă și nici o casetă redacțională, „Tribuna de Vâlcea” conține articole scrise integral de forțele literare vâlcene, prezente cu două grupaje consistente de versuri patriotice și nepatriotice, reportaje cu titluri explicite (*Iubire de Râmnic*, *Memorialul Bălcescu*, prezentarea cam pretențioasă *Scriitori Vâlceni* (în realitate note documentaristice) și chiar realizarea cronicii literare în legătură cu prozatorul, vâlcean de origine, Dinu Săraru, al cărui volum *Dragostea și revoluția* este comentat de Gheorghe Glodeanu: „Chiar dacă în ultimele sale două romane analiza câștigă din ce în ce mai mult teren – fenomen ce traduce o reală sete de îmbogățire a mijloacelor de expresie și de investigare a realității –, Dinu Săraru continuă să rămână un virtuoz al relatării faptului brut, fără prea multe ornamente stilistice. Creând în romanele sale un univers propriu, populat de niște personalități de excepție, Dinu Săraru reafirmă calitățile și valoarea unui prozator redutabil”. □ Intitu-

lându-și cronica *Iarna imperială a Poetului*, Ioana Bot se pronunță aproape oximoronic: „Creația lui Anghel Dumbrăveanu își dovedește însă, credem, valoarea tocmai datorită felului în care – modernă, actuală, *la modă* chiar, în unele momente ale sale – știe să rămână, cu orgoliul *imperial*, în teritoriile eterne ale Poeziei”. □ Mircea Popa se raliază directivelor de ideologie națională a momentului semnând *Mircea cel mare și poezia patriotică*: „Însăși țara locuită de români devine în acest caz *patria lui Mircea*, cum se întâmplă la Granda în poezia *Iluzia pierdută* din ciclul *Miosotul* sau la C.D. Aricescu în închinarea *Domnului Léon Plée*. De altfel mai toți scriitorii epocii, începând cu Ion Heliade Rădulescu, Bolintineanu, C.D. Aricescu, I.N. Șoimescu, Haralamb Granda, D.R. Popescu, I. Nenițescu și terminând cu Al. Davila în celebra trilogie *Mirciada*, s-au lăsat seduși de figura aureolată de glorie a eroului național și au cântat-o în versurile lor. În cunoscuta epopee *Traianiada* a lui Heliade, Mircea este invocat ca unul dintre marii voievozi pe care neamul Basarabilor l-a dat patriei. În *Daciada* lui I.N. Șoimescu, el capătă prerogativele vitejiei și bravurii naționale, fiind ales de boieri și popor ca mandatar al doleanțelor lor”. ■ În cadrul dezbaterilor „Tribunei” este reluată tema *Proza românească de azi*. Răspund □ Ion Vlad răspunde luând ca reper ultima carte a lui Cornel Ungureanu: „Cred că în cazul lui Sadoveanu, istoria literară ar fi datoare azi să se pronunțe fără echivocuri asupra unor texte mediocre apărute în circumstanțele unui moment atât de controversat. Semnalez lectura inteligentă și fină a prozelor lui V. Voiculescu, glosele încărcate de referințe necesare pentru noi lecturi la proza lui Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Dumitru Radu Popescu, Sorin Titel, George Bălăiță, Augustin Buzura, C. Țoiu, Petre Sălcudeanu etc. Firește, inegalitățile sunt adesea evidente, dar ele nu pot diminua calitatea interpretării, natura demersului și inteligența critică. Alte lecturi sunt, desigur, posibile sau ele s-au produs și se vor mai produce, cu infidelități, cu reveniri, cu descoperiri, cu satisfacții”. □ Adrian Marino, pune problema spinoasă a reaporturilor dintr-o astfel de scriere: „Dacă întreaga materie a unei literaturi urmează a fi tratată, să spunem, în 500 de pagini, din care 5-6 pagini (cel mult) sunt acordate unui clasic, unui scriitor actual, încă nerealizat integral, nesituat și nesituabil, nu i se poate consacra mai mult decât câteva rânduri, cel mult o jumătate de pagină. Această problemă a ierarhizării (și deci a spațiului ocupat într-o sinteză) este cea mai dificilă și mai supărătoare dintre toate. Scriitorii actuali ar dori să ocupe *ei* întreaga scenă”. □ Petru Poantă (*Preliminarii*) revine la Cornel Ungureanu și recenta sa *Proza românească de azi*: „Prin *Proza românească de azi* (primul volum, impresionant cel puțin cantitativ, peste 700 de pagini), Cornel Ungureanu confirmă propria vocație dar mai ales existența unui fabulos univers romanesc (dar și al povestirii, nuvelei sau schiței) în literatura ultimelor patru decenii. Mai exact, îl descoperă pe măsură ce îl inventează. Evident, autorul are ambiția realizării unei ample sinteze și nu atât în interiorul prozei cât mai ales pornind de la ea; el

încearcă «un studiu al fenomenului românesc», «cercetarea se deschide către o istorie a vieții spirituale românești», cu precizarea «pe care o vor face desigur alții»". □ Alex. Ștefănescu folosește un titlu cu subînțeles, *Ce construia meșterul Manole nu se dăra de la sine*, reproșându-i lui Mircea Iorgulescu, unul dintre contestarii cărții semnate de Cornel Ungureanu, vina de a nu se fi solidarizat cu breasla: „Mircea Iorgulescu este un critic operativ și curajos, căruia îi plac afirmațiile tranșante. Dar trebuie să nu uite că există și alte feluri de a scrie critică. Pentru a nu mai vorbi despre faptul că i se pretinde o solidaritate de principiu cu orice întreprindere critică de anvergură, pentru că altfel nu face decât să încurajeze *tradiționala* tendință de la noi de a se ataca furibund lucrările de sinteză”. □ De astă dată cu supratitlul *Reporter pe mapamond*, Vasile Sălăgean își continuă călătoria *Prin Mongolia, fără prejudecăți* (II) cu *Drumul spre „adevăratul Gobi”*.

18 iulie

● [„Contemporanul”, nr. 29] Se împlinesc, și nu trec neobservați, 21 de ani de la Congresul al IX-lea al P.C. R., congres care corespunde, în timp, cu momentul ascensiunii lui Nicolae Ceaușescu. Editorialul din „Contemporanul” se intitulează *Înscrierea în avangarda istoriei*: „Alegerea în fruntea partidului și a statului a tovarășului Nicolae Ceaușescu, personalitate excepțională, revoluționar încercat și patriot înflăcărat, avea să confere procesului de construire a noii orânduiri o dinamică de-a dreptul impresionantă. Secretarul general al partidului a spus deschis poporului său că fără o dezvoltare în ritmuri ridicate, fără concentrarea la maximum a tuturor resurselor naționale țara noastră nu ar putea depăși decalajul economic față de țările cele mai dezvoltate. Chiar și faptul acesta al raportării la nivelurile cele mai înalte ale dezvoltării înseamnă un act de pilduitor curaj și deplină responsabilitate și onestitate față de viitorul patriei. Prodigioasa activitate a secretarului general al partidului atât în plan teoretic cât și practic-politic s-a concretizat în inițierea unor măsuri a căror finalizare avea să dea un contur distinct, unic în istoria țării, și desemnat firesc prin cuvintele emblematice «EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU»”. □ Prilejul este asezonat cu poeme patriotice semnate de Mihai Beniuc, Ion Brad, Nicolae Dragoș, Virgil Teodorescu, Victor Tulbure și Tiberiu Utan: Poemele sunt strânse sub genericul „*Se cheamă Ceaușescu drumul către viitor*”, iar din structura lor lexicală nu lipsesc vocabule precum „ctitor”, „cârmaci”, „partid”, „luptă”, „credință”, „comunism”, „țară”, „ceas de glorie”, „spade roșii”, „piscuri ninse veșnic de idei”. □ Redacția reactivează un florilegiu de *Gânduri despre marea deschidere spre umanism adusă de Congresul al IX-lea al P.C.R.*, devenite texte de referință de-a lungul timpului în „Contemporanul”. Autorii complezenți ai respectivelor afirmații sunt acad. G. Oprescu, Petru Comarnescu, Stanciu Stoian, acad. Miron Nicolescu, acad. Al. Rosetti, acad. Caius Iacob, conf. univ. dr. Constantin Popovici, Edgar Pa-

pu, Franz Johannes Bulhardt, Ion Jalea, acad. Gheorghe Mihoc, acad. Emil Condurachi. □•Hotărârile triumfale ale Congresului al IX-lea al P.C.R. sunt evidențiate de Corneliu Leu într-un interviu luat acad. Radu Voinea, președintele Academiei R.S.R. ■•Maria Vodă-Căpușan anunță editarea unor vechi texte dramatice, din secolul al XIX românesc: „O apariție recentă – *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*, (Editura Minerva, București, 1986), ne stârnește atenția și interesul. Se spune adesea pe drept că publicarea textelor inedite – aici, al cincilea volum dintr-o serie – e «act de cultură». Rămâne însă deschisă întrebarea ce spune o asemenea carte cititorului sau spectatorului de azi, în ce sens se impune ea în universul său de lectură și reprezentare. Locul privilegiat îl ocupă aici comedia. Cu intuiția și siguranța judecății estetice, potențată de cunoaștere în profunzime a teatrului și literaturii din veacul al XIX-lea, profesorul Paul Cornea, alături de cercetătorii Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, a impus o ierarhie a valorilor, prin selecția în volum, demnă de confirmare. Comediei îi aparțin piesele cele mai reprezentative care văd acum lumina tiparului, aparținând feluritelor specii de la cea de salon la pamfletul politic dialogat. Incitantă tocmai această din urmă ipoteză. [...] Ediția profită din plin de competența recunoscută, probitatea și ținuta de filolog în sensul elevat al cuvântului, a profesorului Paul Cornea și a colaboratorilor săi. Prefața semnată de cei dintâi caracterizează piesele prin formula «text-pretext». Termenul e fericit ales, cu diversele sale accepții. Finalitatea spectacolului e evidentă; desigur nu în simple scenarii, cum sunt cele ale *commediei dell'arte*. Cu ezitări în redactare, lacune, intercalări, textul oferit nu presupune totuși dezvoltare decât dincolo de cuvânt. Așa cum semnalează prefața, el poartă pecetea unui dublu filtraj practicat de autorii-actori. [...] E fără îndoială important să pui în lumină acest context intertextual al secolului, fără de care aprecierea marilor valori rămâne precară. Publicarea pieselor obligă însă mult exegeza, și ecourile n-ar trebui să se lase așteptate, în receptarea și evaluarea operelor mai târziu. Un moment editorial de însemnătate deci, această apariție, oferind viziune cuprinzătoare asupra istoriei unui ritual comunitar cu ample repercusiuni în viața socială. Vorba lui Iorgu Caragiale: «*Măscăricii toți din țară/ Când odată ar pieri/ N-ar fi lumea de ocară /Și cei buni nu s-ar sminti.// Masca jos, obrazul gol,/ Cinstea dreaptă, nu ca rol, / Astfel poci a rădical/ Tot ce-i bun la treapta sa*»“. □•La *Viața cârților*, Dan Simonescu prezintă *Prolegomene la o teorie a esteticii artei populare* (Minerva, 1986), amplă cercetare a lui Tancred Băănățeanu. □•Încetarea din viață a marelui actor George Calboreanu este evocată de Mircea Albulescu, la rândul lui actor, dar și poet, sub titlul *Numele acesta de cremene*: □•Pe ultima pagină, consacrată relațiilor externe, poezie poloneză în traducerea Virginiei Iuga.

• [„Cronica”, nr. 29] Număr consacrat victoriei de zi cu zi a socialismului în România, după cum arată titlurile primei pagini: *Epoca Ceaușescu – file de glorie în cartea istoriei* (editorial), *Unitatea și continuitatea procesului revolu-*

fiinar în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu (Ionel Hagiu). ■•Critici de artă și critic literari elogiază activitatea din doemniul lor de activitate depunând-o ofrandă ideologiei comuniste. □•Radu Negru (*Mărturiile unei epoci de afirmare umană*): „Departate de a fi o simplă copie pasivă a realității, a vieții unor personalități colective sau individuale, arta adevărată a lucrat întotdeauna în numele unor modele demne de a deveni realitate, atât prin consacrare ori mitologii, cât și prin simpatie, prin contaminare, prin forța exemplului, la a căror afirmare de sens contemplatorii participă activ, se contaminează ideatic și gestic, fie formulând idealitatea și conformându-se ei. [...] Astfel arta pictorilor contemporani, de la noi, dezvoltă conștiința revoluționară în direcția elogiului și perfecționării ființei umane, de la portretele de muncitori și țărani, semnate de Corneliu Baba, în deceniul al șaselea, până la portretele șarjă din deceniile 8-9, semnate de Dan Hatmanu, ori la modelele ideale de tineri și tinere din compozițiile monumentale ale lui Sabin Bălașa. În toate aceste cazuri de excepție ale picturalului, realitatea spirituală domină asupra aparenței fizice, dându-i acesteia viață proprie, adică adâncime psihologică vibrantă. Fără adâncime critică și atașament afectiv, fără înțelegere umană, admirație și compasiune, deriziune și patos, în fine, fără infinitul de ipostaze ale sentimentelor care se îmbină cu simpatie sau cu atitudinea critică, exercițiul pictural al portretului ar ajunge o jalnică slugă sau concurent nefericit al fotografiei colore. Portretele de eroi contemporani sunt, mai întâi de toate, caracterizări de moment, de atitudine, de stare, de acțiune ori de devenire, altfel nu ajung să fie artă. Mă gândesc deopotrivă la magnificiența pensulației lui Traian Brădean, la recursurile alert ale compozițiilor lui Cornel Brudascu, privind *Tineri pe șatier*, ori la hieraticile portrete de păstori, pescari, înțelepți din universul imagistic creat de Dimitrie Gavrilean, cu meticulozitate de bijutier. [...] Portretele contemporanilor semnate cu fervoare și luciditate de Liviu Suhar, Corneliu Ionescu, Horia Bernea pot avea un acut simț decorativ, fără să fie vecine cu idilismul, fără să simtă tentația idealizării. De aceea se poate afirma că atât chipurile de țărânci stilizate de Georgeta Năpăruș, cât și cele surprinse într-un instantaneu de Paul Erdős, ieșind din schimbul al doilea de la minerit, luptătorii în ritmul grafiei lui Octav Grigorescu, ori în pictura simbolică a lui Mircea Ispir, care imaginează fizionomiile de tineri mereu scăldate în lumina din zorii de zi, toate sunt imagini reprezentative ale ființei colective a poporului nostru și mai ales rostirii semnificative ale atitudinii sale în istoria trăită, în plină desfășurare. [...] Toată această varietate de procedee plastice, de fapt de modalități stilistice, pun în evidență complexitatea problematicei umane în portretistica actuală, tonalitățile de la grav la jovial ale dialogului cu lumea. Proprietatea spirituală a unui univers atât de larg componistic și stilistic aparține atât pictorilor, cât mai ales bogăției sufletești a modelelor, caracterului inepuizabil, imprevizibil, fără de sfârșit al posibilităților de expresie și interpretare pe care-l oferă un chip uman, cu atât mai mult modul de viață al unei națiuni care aspi-

ră mereu la o treaptă de cultură mai înaltă. Congresul al IX-lea i-a deschis țării deosebit de fecunde orizonturi în planul dezvoltării spirituale. Realizările obținute în acest domeniu – inclusiv în planul artei plastice – se constituie drept emblematice mărturii ale unei epoci de o exemplară plenitudine a afirmării umane“. □•Virgil Cuțitaru (*Deschideri epopeice*): „Temele mari și, desigur, eterne unesc într-o perfectă rodnicie spiritul. Acest adevăr devine axiomatic pentru oricine citește literatura apărută la noi în ultimii 21 de ani, sau, mai exact, de la Congresul al IX-lea al P.C.R. și până în clipa de față. Cărțile acestei epoci subliniază încă o dată (întemeierile esențiale revocă orice demonstrație) faptul că Patria, Partidul Comunist Român, președintele României socialiste, Nicolae Ceaușescu, ființează adânc în sufletul scriitorilor și le înnobilează creația. Niciodată până în anul 1965, când la conducerea partidului și statului nostru a venit tovarășul Nicolae Ceaușescu, poezia, proza, arta în general și cultura în integralitatea ei n-au cunoscut deschideri atât de largi și profund democratice, schimbări cu adevărat revoluționare – singurele capabile să le asigure o dezvoltare fără precedent în istoria țării noastre. Începând cu valorificarea (sunt tentat să scriu *re-valorificarea*) moștenirii literare și culturale în ansamblul și sfârșind cu stabilirea unor durabile punți de legătură între tot ce a fost progres științific și politologie democratică în trecutul poporului nostru și realizările inestimabile ale acestui *prezent* devenit deja istoric, poezia și proza noastră de azi, în totalitatea lor, reflectă înfățișarea viguroasă a perspectivelor de înalt umanism ale politicii dusă de Partidul Comunist Român, de conducătorul statului nostru – președintele Nicolae Ceaușescu. În acest sens, robustețea spirituală a unui popor se manifestă și în modul în care acesta știe să-și distingă *imaginea adevărată* din atâtea posibile câte i le poate oferi, la un moment dat, muzica, pictura, poezia și proza lui. Din ansamblul creațiilor ce ni s-au propus de-a lungul vremii noi am optat pentru expresia viguroasă a predicatului existenței – singurul capabil să convertească lumea fanteziei în lume a realității. Cine privește atent evoluția literaturii române desprinde cu ușurință concluzia că *valoarea* și *împlinirea* eposului nostru stau dincolo de cuvântul abscons. Mireasma pământului și aerul purificator al munților noștri au făcut ca marii scriitori români să rămână ei înșiși în urma unui oricât de spectaculos salt în imaginație. Muza lor a iubit munca, lupta eroică pentru demnitate, simplitatea iubirilor adevărate și gestul direct al mândriei de a fi“. ■Sunt comentate volume de versuri. □•Liviu Leonte scrie despre „cel mai împlinit și reprezentativ volum de versuri al lui George Popa“, *Orfeu și Euridice* (Junimea, 1986). □•Al. Călinescu realizează crochiuri de pe urma versurilor lui Octavian Voicu (*Cartea locului*, Junimea, 1986) și Constantin Popa (*Împăcarea cu Faust*, Junimea, 1986): „«Sunt cronicarul firului de iarbă», se definește Octavian Voicu, autorul plachetei *Cartea locului* (Editura «Junimea», 1986). Este, într-adevăr, un poet al universului mic, surprins în crochiuri rapide, în scurte poeme de o rece solemnitate. [...] Titlul de pe coperta cărții lui Constantin Popa

ne anunță *Împăcarea cu Faust* (Editura «Junimea», 1986); după atâtea despărțiri (de Goethe, de Noica etc.), iată, dar, o veste bună. Bună, totuși, numai pe jumătate, căci unul din ciclurile volumului se cheamă *Despărțirea de sine*. În fapt, motivele atât ale discordiei cât și ale reconcilierii dintre poetul ieșean și eroul lui Goethe rămân, după lectura cărții, obscure. Mai mult: titlurile riscă să ne inducă în eroare. Acolo unde ne-am aștepta (cu oarecare temere, să recunoaștem) la cine știe ce meditații filozofice, întâlnim texte de o perfectă transparență și în care se practică de regulă un joc agreabil cu cuvintele, joc ce pregătește «poanta» finală, în maniera pe care odinioară a consacrat-o (și care l-a consacrat pe) Sorescu”. □ Sub titlul *Vocea poetului*, Zaharia Sângeorzan evocă amplitudinea lirică a lui Ion Țugariu, poet mort în cel de-al doilea război mondial, al cărui profil îl realizează analizând volumele de versuri *Trecere prin alba poartă* (1935), *Paradisul peregrinar* (1942), *Țara de foc* (1943), *Carnetele unui poet căzut în război* (1968) și *Sete de ceruri* (1985): „Poetul erou trăiește în poeme cu toată ființa. E atât de viu, de acasă de real, de recunoscut încât marea lui trecere din 1945, mitizează și astăzi un chip de adolescent, cu ochii îmbătați de azur, rămas de-a pururi poet, nu și bărbatul singuratic căzut în luptă... Iluminat de conștiința românească a unui timp eroic, de neocolite confruntări și cataclisme, pe care Ion Țugariu le-a trăit cu o deosebită intensitate în dorința lui de a fi în lume, de a participa cu toată ființa la destinul României. Este aproape peste tot în poezia celui care a scris *Paradisul peregrinar* un vitalism dezlănțuit, o enormă umilință întru recuperarea eului bântuit de neliniști existențiale, o sete de viață, dar mai ales de lumină. Există în poezia lui Ion Țugariu o adevărată metafizică a luminii. Nu este poem care să nu trăiască din miracolul luminii, să nu fie îmbrățișat de lumină”. □ N. A. Ursu aduce la cunoștința celor interesați despre *Un fragment de logică* tradus de Ienăchiță Văcărescu: „Dovada hotărâtoare că fragmentul de logică de care ne ocupăm a fost tradus de Ienăchiță Văcărescu o constituie însă prezența în gramatica sa în acest text anonim a unor termeni identici. [...] Fără prea mari dificultăți, am stabilit că fragmentul de logică, aflat în ms.4768 este tradus după *Epitomos loghichi cat' Aristotélin* (Prescurtare de logică după Aristotel), opera învățatului grec Vichentios Damodos (1700-1752), apărută postum la Veneția, în anul 1759 (cartea se găsește atât la B.A.R., cât și la B.C.U. Iași)”. □ Un interviu cu ziarista și traducătoarea Yang Xuey, realizat de Mihai Neacșu, se referă la *Literatura română în China*: „– Seria acestor traduceri va continua, am înțeles, cu lucrările pe care le pregățiți în momentul de față. – Vă spuneam mai înainte că am îndrăgit mult literatura română. Dialogul nostru s-a oprit mai mult asupra a ceea ce s-a tradus, în genera, din creația sadoveniană. Dar publicului chinez i-au fost oferite în tiraje de masă și alte lucrări literare românești, un număr apreciabil de cărți valoroase din tezaurul literaturii române: *Culegere de poezii* din creația marelui Mihai Eminescu, *Poezii* de George Coșbuc, *Momente și schițe* de I.L. Caragiale, *Ion* și *Răscoala* de Liviu

Rebreanu, *Enigma Otiliei* de G. Călinescu, «Ciulinii Bărăganului» de Panait Istrati. Amintesc apoi «Antologia literaturii române contemporane» sub titlul «Un leagăn de cer», de asemenea «Antologia dramaturgiei românești» ca să nu mai vorbim de schițele, povestirile, piesele de teatru publicate în diferite reviste literare centrale sau din provincii. – *În afara povestirilor sadoveniene, dumneavoastră, personal, ce ați mai tradus.* – *Toate pânzele, sus!* de Radu Tudoran și «Apa» de Al. Ivăsiuc. Am însă proiecte frumoase și fac tot posibilul să ofer celor din țara mea ce e mai valoros, în literatura română. Vizitele pe care le fac în țara dv. Îmi înlesnesc contactul cu cultura română, cu creația literară contemporană românească, îi pot cunoaște pe autori, pe editori“.

• [„**Flacăra**”, nr. 29] Radu G. Țeposu scrie reportajul *De pe Someș*, încadrabil la *Cântarea României*: ■•Gheorghe Tomozei îi dedică poemul *Latina gintă* lui Vasile Alecsandri: □•Sub genericul *Istoria de ieri și de azi a patriei-generoasă sursă de inspirație pentru scriitorului român*, sunt publicate mai multe recenzii, prefațate de textul: „Marile realizări ale prozei românești contemporane sunt în strânsă legătură cu scrutarea atentă a istoriei, atât ca privire către trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, cât și ca formă de evaluare a istoriei imediate, altfel spus, a actualității. De altfel, acest interes pentru descifrarea mecanismelor sociale este o constantă a întregii noastre literaturi. O dovadă elocventă o constituie apariția aproape simultană a patru romane – două dintre ele constituind cicluri epice mai ample – care propun cititorilor tot atâtea ipostaze de conștiință politică și artistică, precum și formule stilistice diverse, semn al unei vârste mature a prozei românești contemporane“. □•Despre romanul Danei Dumitriu, *Joc de oglinzi*, scrie, cu elogi, Tania Radu: „*Prințul Ghica* nu e o biografie, nu e o ficțiune pe temă istorică, nu e o frescă social-politică. În locul unei substituiri de atribuții, de care romanul nostru istoric s-a făcut vinovat nu o dată, Dana Dumitru așează o inteligentă meditație asupra istoriei – privity printr-un moment crucial al său –, din perspectiva și cu mijloacele literaturii. Hrănit de achiziția științifică (remarcabilă, nu mai e cazul să insistăm), *Prințul Ghica* va continua să vorbească direct artei literare.“ □•Valentin F. Mihăescu analizează *Cutremurul*, cel mai recent volum din ciclul *Zăpezile de-acum un veac* al lui Paul Anghel: „Excepțional este și romanul politic, în care evoluează o mulțime de personaje atestate istoric. Deși spațiul invenției epice și construcției caracterologice este limitat de informația documentară, Paul Anghel reușește, păstrându-se în datele istorice, să investească personalitățile politice ale timpului cu autenticitate și verosimilitate românească. Nu ne sunt prezentate tablouri vivante, încremenite în nefiresc, ci scene cu oameni vii, animați de orgolii și pasiuni, rezonând uman la presiunea evenimentelor. Autorul-narator, care intervine adesea, p0entru a face rezumate aloe situației politice interne și internaționale, buletin de știri pe scurt, cu funcție contrapunctică în compoziția romanului, nuanțează uneori și opiniile și atitudinile personajelor sale cu rol istoric“. □•Ion Cristoiu comentează volumul

al doilea din *Dragostea și revoluția*, de Dinu Săraru: „Printr-un gest imposibil în afara climatului deschis în literatura noastră de Congresul al IX-lea al Partidului, el abordează cu îndrăzneală viața personală, intimitatea activistului de diferite trepte ale ierarhiei sociale pentru a descoperi procentul de viață plătită, mutațiile survenite în viața sufletească din perspectiva exigențelor dictate de condiția de om politic și, mai ales, dramatica bătălie dintre sentimente și normele dictate de situația de conducător. Abil, scriitorul alege, pentru demonstrația sa, din multitudinea sentimentelor, pe cele mai puternice în stare să creeze prin confruntare cu regulile impuse de luciditate, adevărate drame. [...] Din punctul de vedere al exigențelor dictate de situația sa de conducător al unui colectiv, el trebuia să-și reprime această pornire ținând de sfera vieții sentimentale chiar dacă aceasta ar fi însemnat din punct de vedere al vieții personale un adevărat coșmar. În acest sens, titlul romanului *Dragostea și revoluția* pune față în față două momente maxime ale celor două planuri în confruntare. Dragostea, unul dintre cele mai puternice sentimente, întâlnește Revoluția, unul dintre cele mai puternice aspecte ale politicului. Excelent romancier politic, Dinu Săraru e un excelent romancier“. □•Henri Zalis prezintă *Toamna fierbinte* de Ion Lăncrănjan: „Lăncrănjan. În *Toamnă fierbinte* (Ed. Militară, 1986) cunoscutul prozator menține tonul conversativ și voit prozaic la nivelul conduitei stilistice dar ambiționează mult când conferă un înțeles aparte, deopotrivă inițiativ și justițiar, mersului în și peste munți, către o ținută mai interesantă decât orice referință istorico-literară. Drumul, încărcat de grave întrebări morale, trebuie să dea un răspuns“.

• [„Orizont”, nr. 29] Număr consacrat majoritar Congresului al IX-lea și Epocii de aur. Alături de articole politice festive, semnate de universitari și notabilitățile politice locale, Anghel Dumbrăveanu este prezent cu poezia *În ora de aur*: □•Un alt grupaj de versuri se numește *Un imn fierbinte Patriei, Partidului* și conține semnăturile poezilor locali, între care se află Al. Jebeleanu, Cedomir Milenovic, Franz Liebhardt (tradus de Ion Horea), Eugen Evu. Al doilea grupaj liric, intitulat *Poemele păcii*, conține contribuții pe tema păcii ale unor poeți mai puțin cunoscuți din Europa și America de Sud. □•Mircea Mihăieș comentează selecția lui Geo Șerban din G. Călinescu, *Aproape de Elada* (Colecția Capricorn, 1985): „Opera lui G. Călinescu, pentru că despre el este vorba, face încă un pas (un pas mic pentru propria-i creație, dar mare pentru nerăbdarea noastră) spre ediția integrală. [...] Până vom accede la această fericită condiție, să ne mulțumim cu ce avem. Și, deocamdată, avem încă o tranșă din ineditele călinesciene. Inedite pe care – ce-i drept – spiritele mai agere le-ar fi putut citi, de-a lungul vremii, restituite de același priceput editor, Geo Șerban, în câteva reviste («Manuscriptum», «Steaua», «Secolul 20»). Dacă problema ineditului acestor texte se poate discuta mult și bine (însăși coperta cărții atrage atenția printr-un vivace «triolet» tipografic asupra noutății absolute a conținutului ei), indiscutabilă este emoția reîntâlnirii cu *verva* – de-acum

clasicizată – a scriitorului. O lectură mai mult decât agreabilă. O lectură, pe alocuri, captivantă. [...] Desigur, se poate vorbi foarte mult despre aceste conferințe ale lui Călinescu. S-ar putea vorbi și despre fața cealaltă a bistrionului: chipul concentrat, abstras, însingurat, al cititorului împătimit“. □•Tudorel Urian găsește un corespondent conținutului romanului scos de Dumitru Popescu, *Vitralii incolore*, (Eminescu, 1985), *Literatura valorilor morale*: „*Vitralii incolore*, cel mai recent roman al lui Dumitru Popescu, a devenit, la fel ca și precedentele, inexistent în librării, la numai câteva ore de la apariție. Lectura acestui roman e, însă, mai dificilă: tehnica, de esență joyce-iană, contribuie la aceasta. [...] Chiar dacă modul de prezentare al fiecărui capitol diferă (unele sunt scrise sub forma confesiunii naratorului, altele ca dialog între două personaje, ambele fiind, rând pe rând, narator, ori sub forma discuției între alte personaje la care naratorul este martor), cele mai interesante sunt, fără îndoială, cele scrise à la Joyce, în care, după fiecare replică a personajului, este notat gândul intim al acestuia, adică cele în care apar în același timp la rampă și, «je» și, să-i spunem «l'autre». «Je» cedează în fața lui «l'autre», umanul în fața dogmelor. Visatul și atât de apropiatul paradis devine o nostalgie tot mai depărtată, un vitraliu din ce în ce mai decolorat“. □•La secțiunea *Restituri*, Valeriu Drumeș, anunță apariția celui de-al treilea volum de *Opere (Teatru)*, din dramaturgia lui Lucian Blaga, ieșit sub îngrijirea lui George Gană, la editura Minerva (1986): „Editorul menționează că prin expunerea variantelor a căutat să cuprindă «totalitatea formelor pe care le-a cunoscut textul» cu scopul de a lumina «procesul elaborării lui». În mod just, G. Gană consideră că fiecare manuscris sau formă tipărită reprezintă o variantă. Aspirația totalității îl conduce pe editor să descopere redactări fragmentare succesive pe filele versiunii inițiale, aceste redactări succesive constituind, în viziunea lui G. Gană, subvariante ale manuscrisului, care ne sunt prezentate și notate cu indici. În cadrul densului aparat critic ni se prezintă toate amănuntele privind fizionomia manuscriselor, numărul variantelor și siglele folosite. Nu poate stârni decât admirație și respect acest efort tenace de a confrunta mulțimea de manuscrise și ediții, pentru a reface, până în cele mai mici detalii, sinuozitățile actului creator“.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 29] *La Judecata de apoi a poezilor*, se continuă despre *Corneliu Ostahie*: „Din nefericire, Corneliu Ostahie, în volumul său *Experiențe pe sufletul viu*, se pare că a pierdut candoarea primelor versuri, acea curățenie funciară care, de obicei, nu dispare, mânat probabil de tiranica modei din jur. Iată de ce mi-am permis să fac, în paralel, o confruntare între cele care scrisese *Reciful* și fostul debutant“. □•Din spirit de... echipă, N. Mihăescu i se alătură lui C.V. Tudor, care scrisese cu o săptămână înainte despre *Datoria criticii*. Textul său se intitulează, interrogativ, *Critici literari sau recenzii?*: „Să amintim, acum, numele câtorva dintre aceia cărora li s-a adresat chestionarul cu pricina al «Caietelor», spre a se pronunța.

Iată-le, într-o ordine, firește, nesemnificativă: Radu Călin Cristea, Mircea Mihaeș, Mihai Dinu Gheorghiu, Mircea Iorgulescu, Cristian Moraru, Ov. S. Crohmăniceanu, Valeriu Cristea, Radu G. Țeposu, Livius Ciocârlie, Vasile Popovici, Mircea Martin, Vasile Podoabă, Monica Spiridon, Alexandru Mușina, I.B. Lefter, Dana Dumitriu, Solomon Marcus, Octavian Paler, Al. Paleologu, Valentina Marin-Curticeanu, Cornel Moraru, Marin Mincu. Este vreunul, dintre aceștia, *critic literar*, în accepția deplină, corectă, a definiției pe care am citat-o din DEX? [...] Ne întrebăm: cui folosește, atunci, o atât de gravă confuzie între noțiuni, între activități, sub raportul importanței lor, deosebite – cum este aceea săvârșită de editorii «Caietelor critice»? Nu este nimeni – cum ar putea fi? – împotriva unui cât mai mare număr de critici literari – de *autentici* critici literari – numai să-i avem. Ca atare, le așteptăm, cu cel mai viu interes și cu multă nerăbdare, acele opere de adâncă analiză și de comprehensivă sinteză privind fenomenul literar-artistic românesc, fie clasic, fie contemporan, opere care, singure, conferă titlul de *critic literar* autorului lor“. □•Geo Ciolcan scrie articolul *Congresul al IX-lea și literatura*, tot un fel de replică (indirectă) la ceea ce „Săptămâna” afirma în două numere la rând despre „Caiete critice”: „În ce privește noua literatură socialistă, care prinsese să crească – altoi viguros pe trunchiul noii societăți românești – cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, prin viziunea, de o inestimabilă valoare programatică și estetică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, avea să cunoască un suflu nou, revoluționar, primind largi deschideri umaniste spre viața cea adevărată a creatorilor de bunuri materiale. Era timpul când aripa dogmatismului își întindea umbra asupra unui spațiu vital al literaturii noastre, uzurpând posibilitatea de manifestare a adevăratului spirit revoluționar în gândire și în cultură. De la noi și de aiurea se nășteau idei anacronice care încercau să ofere statut de valoare artistică doar operelor ce se subordonau anumitor precepte ideologice, etichetate imuabile și infailibile. Pledând pentru angajarea fermă, revoluționară a noii noastre literaturi la reflectarea artistică și cât mai realistă a schimbărilor grandioase ce aveau loc în sânul societății socialiste românești, în Raportul la Congresul IX, tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma un adevărat crez pentru viitorul literaturii noastre. [...] Urmând aceste îndemnuri și transformându-le în opțiuni structurale ale creației lor, scriitorii români contemporani au îndeplinit cu cinste marele comandament social pus în fața lor de însăși artizanul noii Epoci ce se năștea cu peste două decenii în urmă, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Realizând cu consecvență triada: patriotism – militantism – umanism, cei care iau condeiul în mână, pentru a transfigura realitatea în fraze sau versuri, menite celor ce le inspiră – făuritorilor de valori materiale și spirituale – se înscriu cu operele lor în spiritul revoluționar înnoitor, care a generat, de după *Congresul IX*, transformarea radicală a structurii și suprastructurii societății românești. [...] Pentru prezent și pentru viitor, cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român va rămâne în-

scris cu litere de aur în Panteonul neamului nostru, iar în literatura timpului, ca o declarație-metaforă a Partidului celor mulți“. □•Secțiunea *Revista revistelor* se concentrează pe dreptul la replică semnat de Mitzura Arghezi, ca reacție la articolul lui Nicolae Manolescu, *Argheziana*, apărut în nr. 11 din România literară”.

19 iulie

• [**„România liberă” 12971**] Împlinirea a 21 de ani de la „istoricul” Congres al IX-lea se face remarcată prin poezia *Sub semnul comunistului destin* de Ion Segărceanu. Violeta Zamfirescu vede în partid *Strălucitorul Far*. Viorel Cozma este prezent cu poezia *Douăzeci și una de cununi*.

• [**„Scânteia tineretului” nr. 11549**] Redacția anunță că se vor împlini 21 de ani de la *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*. Prima pagină este completată cu *Izvor al tinereții noastre*, poem semnat de Viorel Cozma: „Și țara este azi cutezătoare/ precum e cel aflat în fruntea ei”).

• [**„Luceafărul”, nr. 29**] *Cultura epocii noastre* este trecută de către Dan Zamfirescu *Sub semnul Congresului al IX-lea*: „A privi dincolo de inerentele greutăți, a face abstracție de vuietul și noroiul șantierului în lucru, și a avea măcar o clipă tăria de a te ridica până la contemplarea zidirii terminate uneori, da, cu sacrificii, de acest etern Meșter Manole – Creatorul Român! Când vom reuși pe deplin în această ascensiune, vom putea să cuprindem cu ochii imaginea uneia dintre cele mai vitale, mai ferme în idealurile ei și mai abile în atingerea unor ținte înalte și nobile, dintre toate culturile actuale ale lumii. Este distanța parcursă, în 21 de ani, de la condiția pe care o știm prea bine, noi generația celor ce au papagalicit pe băncile liceului tezele cutărui și cutărui das-căl universal *de la centru*, la condiția unei culturi despre care cu drept cuvânt s-a putut spune că participă, prin unii dintre reprezentanții ei cei mai iluștri la *renovarea lumii*. Această distanță se măsoară de la un hotar: *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*. Această epocă de cultură, ca și alte epoci din trecutul nostru, poartă numele *ctitorului ei: este Epoca Nicolae Ceaușescu*”. [...] Douăzeci și unu de ani sunt suficienți pentru ca Timpul să dobândească *Profil de Epocă* (după o celebră și mult folosită formulă a lui Blaga) mai ales la un popor căruia istoria i-a impus știința de a lucra printre vremuri și furtunii, folosind la maximum rarele răgazuri de soare și liniște, mai puține decât un secol dacă le adunăm din cuprinsul a două milenii! Înaintașilor noștri nu le-a trebuit mai mult, pentru a ne lăsa acel șir de *răstimpuri* minunate, smulse vitregiilor timpului, pe care, la un loc, le numim *Istoria culturii române*”. □•În editorialul redacțional se vorbește despre *Spiritul revoluționar*: „Cadrul larg de manifestare a personalității umane și-a găsit de fapt și sensul și mijloacele odată cu marele forum care a marcat începutul acestei epoci. Îi regăsim dimensiunile în spațiul însuși al culturii și artei, îi regăsim aici acea expresă și clarificatoare metaforă a izvoarelor permanent vii ale și limpezi pe

care le constituie realitatea, sursă a inspirației pentru clădirea unui om nou și a unei noi conștiințe, sursă a inspirației prin care, într-o prodigioasă și neîncetată moștenire a trecutului, să vorbim contemporanilor și urmașilor despre tot ce am năzuit și înfăptuit în acest timp”. Pe aceeași primă pagină, Henri Zalis se pronunță cu privire al *Motivul biografic și fascinația realului*: „În romanul modern biograficul pare și chiar este proiecția unui destin. Ipostazele acestuia se deosebesc imens în funcție de perspectiva din care sunt privite. [...] Pe noi coordonate, biografiile însumă spiritul epocii. Această deosebire începe din punctul de asumare a observației psihologice și se încheie când creația epică construiește din mozaicul biografic ceea ce se cheamă tipologii. Talentul face restul. Adică aduce aceste biografii dinspre spațiul lor particular și mărunț în zarea fremătând de evenimente, de experiențe, de realul istoric vitalizant. Sunt luate în calcul romanele *Cel mai iubit dintre pământeni*, de lui Marin Preda, *Ucenicul neascultător*, al lui G. Bălăiță, *Schimbarea la față*, de Mihai Sin, pu-se față în față cu prozele lui Cezar Petrescu, Zaharia Stancu sau Mihail Sadoveanu, dar și cu „încercările semnate recent de autori mai tineri, prin care biograficul pătrunde masiv în arta existențialului comun (ca în scrisul Gabrielei Adameșteanu, al lui Mircea Nedelciu, Sorin Preda ș.a. [care] merită toată atenția și încurajarea”. ■•Tot împlinirii a 21 de ani de la Congresul al IX-lea îi sunt consacrate articolele relevând *Ipostaze ale identității noastre revoluționare* în cărți, personaje, idei. □•Valentin Uban: „Alături de *Caloianul* lui Ion Lăncrănjan și *Tatuajele nu se lasă la garderobă* de Francisc Păcurariu, romanul lui Marin Preda dovedește vitalitatea unei ideologii și triumful spiritului justițiar; am putea spune că, dincolo de rolul său de final al unui întreg ciclu, *Marele singuratic* este semnul de început al unei noi serii de opere literare dedicate societății românești contemporane și oamenilor ei”. □•Alexandru Ruja: „Prozatorul vine în el cu o lume, rămâne dator cu durerea cuprinderii totale și exteriorizarea sentimentelor în viața mediului evocat în povestiri și nuvele, se detașează de el atât cât să-i permită surprinderea exactă a mișcării și izolarea, din context, a semnificațiilor”. □•Nicolae Georgescu: „Un interesant romaneseu ne propune Paul Tutungiu în volumul *Dor Mărunț* (1979), întâiul dintr-un ciclu mult mai consistent, despre soarta satului de la câmpie. Personajul său, Adam Rusu, activist de partid de la centru, cu vechime de peste 25 de ani la secția *scrisori* – răgaz în care a absolvit, din pasiune, câteva facultăți în domeniul științelor sociale fiind pe punctul de a-și lua doctoratul în istorie – cu o conduită ireproșabilă dar fără evenimente majore (viața familială anostă alături de o soție care nu-l înțelege, abstenență prelungită și totală uitare de sine în studiu și în rezolvarea *scrisorilor*), se hotărăște, în pragul pensionării, să coboare în arena vieții reale, și alege, spre mirarea tuturor, un sat din marginea Bărăganului”. □•Dumitru Bălăeț: ■•„Trei idei ni se par importante atunci când examinăm proza lui Ion Lăncrănjan: pornirea de la realități date în realizarea imaginii personajului, confruntarea scriitorului cu tradiția noastră literară în acest

sens, rolul central, mediator și orientativ pe această linie al folclorului. Acea sintagmă: *cu fața către folclor* se dovedește a avea o valoare esențială, aparte, pentru descifrarea și definirea operei lui Ion Lăncrănjan, nu numai în ceea ce privește stilul ei, unde am văzut că el pornea de la modelele oralității populare, ci și în privința constituirii națiunii, în sublimarea imaginii personajelor, a relațiilor dintre ele. Să adaug că folclorul e modelul etic, substanța permanenței”. □•O altă serie de scrieri angajate apar sub titlul, ușor anacolutic, *Viața din care încep cărțile noastre*. Semnatarii sunt □•Nicolae Mateescu (*Zestrea morală*), Viorel Sâmpetrescu (*Sentimentul demnității*), Mihai Sultana Vicol (*Blazon de oțeluri speciale*). Mircea Constantinescu (*Fapte de spirit*) și Dumitru Ion Dincă (*Satul*). □•La Rubrica sa, *Civilizație românească*, Corneliu Vadim Tudor deschide episodul LXII cu afirmația: „Am mai scris, scriu și voi mai scrie vreme îndelungată despre fabuloasele prefaceri prin care trece Capitala României”. După care autorul abandonează ...prefacerile, trecând la istoriile despre Bucureștii de odinioară, în cazul de față, la cartea lui Virgiliu N. Drăghiceanu, *707 zile sub cultura pumnului german*, în care păstrarea Mitropoliei de pe dealul cu același nume și a turnului sunt prezentate cu solemnitate, încheindu-se astfel: „Și dacă ne gândim că în 1990 vom serba 525 de ani de când orașul a devenit capitală, monograma se face cunună de aur. □•Cronica literară semnată de Mihai Ungheanu, are în centrul atenției romanul *Soarele și miezul nopții*, cu care se încheie trilogia *Vânătoare de vrăjitoare*, a lui Mircea Vaida: „*Vânătoarea de vrăjitori* constituie o construcție după *vânătoarea de vrăjitoare*. Inchiziția postbelică nu mai urmărește vrăjitoare, ci vrăjitori, ea poartă acum în 1944-1945, numele de Siguranță și este condusă de un fost horthyst care pretinde a apăra noua orânduire. Discreția și tactul sunt calitățile care-l disting în construcția epică pe Mircea Vaida. *Vânătoare de vrăjitori* este un roman problemă, o carte care-și propune să-l facă pe cititor să se gândească la cutele ascunse ale istoriei contemporane. Roman de psihologie și de atmosferă, *Vânătoarea de vrăjitori* rămâne totodată și un sugestiv roman politic”. □•Artur Silvestri prezintă poeziile lui Zaharia Stancu strânse sub titlul *Poeme cu lună*, Eminescu, 1986, însoțite de „un studiu merituos al Marianeii Ionescu”. □•În pagina consacrată literaturii universale, Tudor Prelipceanu scrie despre *Suflul legendar al Phenianului*, □•Nicolae Dan Frunteață obține un interviu cu scriitorul sovietic Valentin Rasputin, care afirmă: „Din fereastra casei mele din Irkutsk totul se vede mai profund și mai adevărat”. □•Stelian Gruia traduce din poetul galițian Ivan Franko, autor cu „cea mai mare rezonanță în Ucraina, după Taras Sevcenko”.

• [„SLAST”, nr. 29] Anunțul împlinirii celor 21 de ani de la Congresul al IX – lea al Partidului Comunist Român este menținut, chiar permanentizat, pe prima pagină, în care Florentin Popescu se produce cu versurile *Sub lumini de tricolor*: „La cârmă stă cutezător Bărbatul/ și-acum – la ceasul sărbătorii noastre –/ nu doar o țară și-un popor, ci însăși libertatea/ și demnitatea îi aduc pri-nos. Prin noi, prin el/ pe cerul lumii s-a aprins o stea: România”. □•Constantin

Sorescu, Violeta Nițescu, Margareta Bărbuță și Anca Ioana Andriescu, fiecare cu specializarea sa, scriu despre *Resurecția politicianului în artă*, texte depuse ca ofrandă aceleiași sărbători. Redăm fragmente din intervenția lui C. Sorescu: „Cu sau fără voia cuiva, romanul politic există și nicio istorie a literaturii române postbelice nu va putea ignora această *clasă literară*. Îl va boteza, poate, altcumva, dar nu-l va desființa ca specie. [...] Nu poate fi o întâmplare că noțiunea de *roman politic* a apărut la noi *imediat după Congresul al IX-lea*, adică în clipa în care a început să se vorbească despre participare activă a poporului la conducerea statului, la perfecționarea întregii vieți economico-sociale și la democratizarea substanțială a societății, deci, în clipa în care noțiunii de *politic* i s-a redat sensul original. E greu de spus astăzi cine a rostit cel dintâi, în viața literară a momentului, sintagma *roman politic* – vor reconstitui faptele, probabil, istoricii viitorului –, dar, pe teritoriul creativității literar-artistice, o modificare fundamentală de mentalitate acționează la nivelul profunzimilor. E posibil ca o noțiune ca aceea de *roman politic* să se fi ivit spontan și în mai multe minți deodată, asemenea unei expresii populare: conștiința colectivă a literaturii române *simțea*, în anii '65, *renașterea unui climat de polis*. [...] E o caracteristică a romanului politic românesc de *a-și face cadru dintr-un anume trecut*. Cele mai valoroase romane politice ale epocii sunt cele care decantează spiritul malefic al *obsedantului deceniu* (între ele: *Risipitorii* de Marin Preda, *Vânătoarea regală*, de Dumitru Radu Popescu, *Galeria cu viță sălbatică*, de Constantin Țoiu, *Caloianul* de Ion Lăncrănjan), o epocă fizic consumată, dar nu și simbolic: din malformațiile ei, romancierii de vocație ai deceniilor următoare au elaborat, cu o acută conștiință a necesității, un model negativ al chivernisirii treburilor publice. N-a lucrat numai nevoia de perspectivă, firească într-o anumită măsură, ci, mai cu seamă, *nevoia de exemplu*. [...] În comparație cu romanul politic care se ocupă de *obsedantul deceniu*, cel care își face obiect din actualitate pune mare preț pe expozeuri și se dispensează, pe deasupra, de misterios. [...] Când se face roman politic de actualitate, se uită foarte cântata învățătură a unui scriitor latino-american: pasărea pe care un deținut politic o desenează pe peretele celulei e un simbol mai grăitor decât un discurs pe care l-ar rosti în singurătatea de acolo, se uită, deci, că literatura (arta, în genere) este, în ultimă instanță, metaforă și sugestie, imagine și ambiguitate, expresie și pluralitate de înțelesuri, parabolă. [...] Romanul politic care focalizează prezentul trebuie să învețe până la capăt lecția pe care i-o oferă romanul politic care retranscrie *obsedantul deceniu*. Ceea ce stânjenește cristalizarea unei formule valide a romanului politic al actualității e confuzia pe care o seamănă proliferarea romanelor (și microromanelor) care mimează dezbateră politică, care nu propun nicio confruntare de puncte de vedere și nu ambiționează nici o soluție, cărora le lipsește absolut necesarul spirit revoluționar”. □•Suplimentul se încheie cu ample citate din opera teoretică a lui Nicolae Ceaușescu, redacte sub titlul *Educarea revoluționară a tineretului – preocupare statornică a*

tovarășului Nicolae Ceaușescu: □•Despre versurile lui Nicolae Băciut, *Muzeul de iarnă* (Dacia, 1986), consemnează T.T. Coșovei: □•Mihai Coman descoperă *Un nou „val” în etnologia românească*, concretizat prin lucrările lui Ion Șeuleanu, *Poezia populară de nuntă* (Mineerva, 1985), Nicolae Constantinescu (*Lectura textului folcloric*, Minerva, 1986) și mai vârstnicul A. Gh. Olteanu, cu Structurile retorice ale liricii orale românești, apărut la editura Scrisul Românesc (Craiova, 1986). Articolul continuă și în viitoarea apariție a suplimentului, cu alte nume noi. □•Voicu Bugariu scrie despre *Borges și Literatura SF*: Mircea Dinescu își construiește scenariul despre „contemporanii noștri făcând o tură pe ...contrasens: *Ipac dau știre...* □•Nicolae Diaconu ajunge la episodul al IV-lea din *Alpha sau avatarurile debuturilor colective*: □•La rubrica *Scriitorii tineri și cărțile lor*, Valeriu Bârgău apreciază proza scurtă a lui Nicolae Stan pentru că: „În fiecare în parte poate fi descoperit un mic univers care este propus pentru a întregi ambiția (justificată) a autorului de a ne oferi o lume reală sau imaginată într-o variantă originală de proză”. □•Cu *Studiul de etapă* al tinerilor creatori se ocupă Henri Zalis: „Curajul criticii tinere de a ține pasul cu cei mai buni exponenți citați mai sus reafirmă o superioară probitate intelectuală. Desigur că pentru a-și justifica locul în epocă și în disciplina aleasă cei mai tineri intră, într-un chip sau altul în competiție cu nevoia de obiectivitate. Erorile de apreciere nu provin din inexperiență sau dacă așa stau lucrurile sunt scuzabile. Mai grave sunt cele care au sursa în confuzia pe care o fac mai cu seamă începătorii între a fi *personal* și a fi *partizan*. Imaginația critică nu are a-și interzice un mod creator (deci și subiectiv) de a gândi literatura. [...] Pe acest drum merg acum, mai departe, toți cei care deduc din critica motivelor structurante (după modelul lui Bachelard) conotațiile, înțelesurile contextuale, apte să încadreze întregul plurivoc. Gândirea și practica critică se îmbogățesc reciproc, nu înainte să definească adevăratul determinism al talentului. Criticii tineri reabilitează înțelegerea specială a scrisului în măsura în care recunosc dreptul tuturor metodelor de a sugera mai multe atitudini posibile față de operă. Tinerețea lor spirituală, ca și cariera critică în care și-au investit vocația sunt, avem dreptul să credem, la mâini singure”. Adrian Pop citește *Zăpezile de-acum un veac*, din perspectiva străinului: □•Tudor Cristea face o retrospectivă lirică dinesciană sub titlul *Gravitatea melancoliei*: „Privită din această perspectivă, ca o luptă a poetului cu sine, poezia lui Mircea Dinescu se cere abordată *ab iniție*, ca un demers poetic original, restructurându-și neconținut liniile de forță în căutarea propriei identități. Primele două volume nu pun în față un poet înzestrat înainte de orice ca un excepțional har al expresiei. O prejudecată peste care nu se va putea probabil niciodată trece (ca și în cazul lui Labiș, Esenin, Rimbaud) este, în cazul unei încercări de situare și înțelegere a acestor prime volume, vârsta autorului lor. În cazul lui Mircea Dinescu această prejudecată nici nu trebuie învinsă, pentru că poemele care alcătuiesc primele sale cărți sunt ale unei vârste sau ale pierderii unei vârste”.

20 iulie

• [„Scânteia” nr. 13 657] C. Stănescu semnează articolul *Puterea încrederii*. □ Despre *Chipul eroilor exemplari* scrie Ion Brad. □ Tot aici, Valeriu Râpeanu este prezent cu *Moștenirea poporului, restituită poporului*. □ Alexandru Balaci se află în *Dialog cu cultura lumii*: „În ultimii ani, peste trei mii de cărți reprezentative au apărut în o sută de limbi străine, înlesnind astfel cunoașterea mai adâncă a chipului nostru spiritual, a idealurilor, aspirațiilor care animă poporul român în edificarea unei patrii noi, demne, în participarea lui la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte, o lume a păcii, a colaborării și prieteniei între popoare. Limba română răsună în multe țări ale lumii, scriitorii și artiștii români de azi au primit numeroase premii și distincții străine, turneele teatrelor și filarmonicilor străbat adesea lumea într-un ropot de aplauze – semne indubitabile ale recunoașterii și prețuirii de care se bucură azi creativitatea românească, forța spirituală a poporului, ale cărui energii creatoare au fost descătușate plenar în acești ani care au trecut de la Congresul al IX-lea – ani fără egal în întreaga noastră istorie. Iată de ce, mândri de ceea ce s-a realizat și hotărâți să dăm viitorului lumina prefigurată de documentele Congresului al XIII-lea, de orientările secretarului general al partidului, aducem omagiul nostru aceluia cu care se identifică noul destin al României socialiste, omului de stat a cărui operă nepieritoare, menită să dăinuie peste veacuri și milenii, este însăși țara noastră de astăzi, care pășește cu demnitate în rândul națiunilor lumii”.

21 iulie

• [„România liberă” 12972] George Coandă semnează *Cu El urcăm spre comunism crește*: George Chirilă scrie articolul *Orizontul și menirea culturii*.

23 iulie

• [„România liberă” 12974] Mircea Moarcăș este autorul *textului Congresul al IX-lea al Partidului, moment de referință în politica internațională a României*. I se alătură, tot pe prima pagină, Teofil Bălaj, cu tableta de scriitor intitulată *Cunună de fapte pe fruntea țării*:

24 iulie

• [„România liberă” 12975] „Vibrant omagiu eroului țării”, titrează ziarul în ziua când se împlinesc cei douăzeci și unu de ani de la Congresul al IX -lea al P.C. R. Ion Crânguleanu semnează poezia *Epoca de aur*: pe alte pagini se exprimă lyric Corneliu Sturzu (*Prin fapte mari în timpul legendar*) și Florentin Popescu (*Urcăm noi trepte de împliniri*). Alexandru Balaci evocă , pentru tot acest interval, un *Nemărginit devotament față de cauza poporului*: Eugen Uri-caru califică perioada *O epocă de mare înflorire a culturii*.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11553] Continuă seria articolelor consacrate celor 21 de ani de la „*Congresul al IX-lea al P.C.R. – piatra de hotar a celei mai rodnice epoci din istoria patriei, Epoca Nicolae Ceaușescu*”. Articolele omagiale apar cu cerneală tipografică de culoarea roșie, iar pe ultima pagină, sub aceleași nuanțe coloristice, sunt inserate articole sub titlul *Epoca Nicolae Ceaușescu – epoca glorioasei afirmări a politicii externe românești, a grijii permanente pentru promovarea intereselor și aspirațiilor fundamentale ale tinerei generații*.

• [„România literară”, nr. 30] Revista se deschide cu editorialul *Spiritul Congresului al IX-lea*: „Această prezență a literaturii și a scriitorilor, deosebit de rodnică, deosebit de rodnică în planul valorilor, conferă epocii inaugurate de Congeseul al IX-lea dimensiunea unui timp de creație majoră, a unui timp în care potențialul creator al națiunii s-a manifestat amplu și temeinic. Prezența literaturii acestor ani constituie o prețioasă și durabilă mărturie despre o epocă de semnificative și bogate înfăptuiri”. □•Platon Pardău ilustrează momentul prin *Cărțile acestui timp*: „Valoarea unei perioade de timp, judecată la scara istoriei, este determinată – s-a văzut prin atâtea exemple – de puterea ei de a declanșa procese benefice, dar, concomitent, de capacitatea de a menține fluxul înnoitor, de a-și împropăta mereu resursele, astfel încât porțile să-i rămână cât mai mult deschise în timp. [...] Un astfel de tronson de timp a inaugurat Congresul al IX-lea. O dovadă a caracterului său fecund, între altele, o constituie literatura română de azi. Este o literatură dezvoltându-se sub semnul propriilor structuri deschise, permeabile la vântul de împropătare ce vine dinspre ziua de mâine, asimilând experiențe, preluând în laboratoare proprii marea materie a vremii și dându-i chipul ei cu individualitate inconfundabilă. O literatură îndreptându-se către un viitor care i se opune. Dimpotrivă, această prezență a literaturii și a scriitorilor, deosebit de rodnică în planul valorilor, conferă epocii inaugurate de Congresul al IX-lea dimensiunea unui timp istoric de creație majoră, a unui timp în care potențialul creator al națiunii s-a manifestat amplu și temeinic. Prezența literaturii acestor ani constituie o prețioasă și durabilă mărturie despre o epocă de semnificative și bogate înfăptuiri”. □•Nume-roase alte articole urmează linia directoare a Congresului al IX-lea în literatură și cultură, în general: □•Simion Bărbulescu scrie despre *Climatul creator*. □•Mihai Florea se referă la *O dramaturgie a adevărului și sincerității*, deschisă de Congresul al IX-lea al P.C.R. □•*Conștiința artistică a unei mari epoci* este invocată de Aurel Mihale, tot în legătură cu înainte amintitul congres. □•În mijlocul revistei, Mihai Negulescu realizează un *Arc peste timp*. □•Constantin Ciocan, Gheorghe Daragiu, Ion Popescu, Dumitru Grigoraș, Nicolae Nicolae, Ilie Bădicuț și Gavril Moldovan cântă pe toate corzile lăutei Partidul. □•Teodor Vărgolici se ocupă de *Mircea cel Mare în viziunea scriitorilor români*, articol ce îi amintește pe Nicolae Bălcescu, Bolintineanu, Eminescu și Coșbuc. □•Pe ultima pagină, Ion Mărgineanu scrie despre *Înaltul*

mesaj al politicii externe românești. ■•Partea literară a acestui număr conține texte de istorie și critică literară cam de aceeași orientare. □•Șerban Cioculescu prezintă *Caietele Bălcescu*, iar Nicolae Manolescu scrie despre proza lui Ion Ghica. □•Ștefan Cazimir se referă la „romanul epistolar” din monografia lui Al. Săndulescu, *Duiliu Zamfirescu și marele său roman epistolar* (Minerva, 1986). □•Mircea Iorgulescu găsește calea de acces spre argumentele sărbătoririi lui Norman Manea, care a împlinit 50 de ani. Intervenția sa poartă titlul *Chipul sufletului*: „Și poate că din sentimentul și conștiința acestei apartenențe s-a coagulat convingerea lui Norman Manea că «prețuind și preluând omul de astăzi, semenul și contemporanul nostru, ca erou demn de centrul operei, înfățișându-l prin mijloacele pătrunzătoare și subtile ale artei, cu speranțele și nevoia sa de ideal și afecțiune, cu însingurarea, oboseala, visele, obsesiile, lașitatea, hărnicia și egoismul său, cu cinstea și cruzimea sa, învingând, sau, dimpotrivă, surpat [...] aspirăm, desigur, fiecare nu numai la confirmarea imediată»; este profesiunea de credință a unui creator preocupat de a înfățișa integral, în deplina sa realitate, schipul sufletului omenesc de azi”. □•Eugen Simion tratează *Tema utopiei în roman*, cu trimitere la clujeanul Mircea Opriță (*Cina cea mai lungă*), „un prozator care merită o mai mare atenție din partea criticii literare”. □•Mircea Vasilescu stabilește raportul dintre *Creație și realitate* în *Muflonul* (Facla, 1986) al lui Paul Eugen Banciu. □•Al patrulea episod din serialul început de Constantin Noica se întitulează *O lume de valori autonome*. □•Nicolae Mareș anunță apariția în Polonia a unui nou volum de traduceri din creația lirică argheziană. □•S. B. consideră că versiunea franceză *Les Moromete*, a romanului lui Marin Preda, autor Maria Ivănescu se bucură de un real succes. □•Cele 36 de poeme din antologia *Silent Voices*, îngrijită de Andreea Deletant Caracostea și Brenda Walker, de curând apărută în Marea Britanie, este amplu comentată de Ștefan Stoenescu sub titlul *Privighetorile din Valahia*: „Pentru aceasta, ca și pentru ținuta întregului corpus tradus cu dăruire și empatie de Andreea Deletant și Brenda Walker nu putem avea decât cuvinte de laudă și prețuire”. □•În *Erasmus și spiritualitatea românească*, Mihai Mitu evocă relația dintre marele erudit olandez și Nicolaus Olahus.

● [„*Tribuna*”, nr. 30] După ce, în numărul precedent, Mircea Popa semna-se articolul *Mircea cel Mare și poezia patriotică*, revine acum cu *Mircea cel Mare în poezia românească*, un text aproape redundant □•Ioana Bot scrie despre poezii generației 80 și dialogul acestora cu tradiția, în numele căreia îl invocă pe Eminescu: „Dialogul cu tradiția eminesciană devine, pentru poeți precum Florin Iaru ori Mircea Cărtărescu, o ocazie de a-și dovedi atitudinea autoironică; ironia față de opera lui Eminescu, semn al absenței – reale! – a oricăror complexe ale autorilor în fața prestigiului modelelor, este o autoironie. Citarea lui Eminescu, ca și a lui Caragiale, sau a *Spitalului amorului*, incită la un joc textual în care distanța ironică și spiritul ludic semnifică absența sensului din sintagmele clișeizate, prin aplicarea lor la o realitate diferită. Este relua-

tă, în fond, o formulă a dialogului cu tradiția poetică românească pe care o aplicau deja Nichita Stănescu sau Adrian Păunescu. Textul invocă (hipotextul) se instituie ca model *mitic* (pentru că între expresia și conținutul său coerența e perfectă); modelul se repetă, fără însă ca expresia (= sintagma citată) să mai acopere același *conținut*". □•La *Starea prozei*, Bedros Horasangian dezbată chestiunea condiției umane, așa cum această este reflectată în romanul contemporan, ceea ce nu-l împiedică să-l invoce pe Marcel Proust, în calitatea sa de părinte al romanului modern: „În *Noua structură și Marcel Proust*, Camil Petrescu ne atrage atenția că literatura face pași înainte prin acumularea ideilor din alte domenii de cercetare. De aceea putem spune că romanul este literatură plus încă ceva. Ce anume? Fiecare dintre noi e îndreptățit a da un răspuns prin prisma propriilor lui adevăruri". ■•Despre *Promisiunea ideilor fecunde*, scrie Adrian Marino, cu trimitere la trei cărți ale trei autori, Titu Popescu (*Concepte și atitudini estetice*, Meridiane, 1983), Adrian Dinu Rachieru (*Vocația sintezei. Eseuri asupra spiritualității românești*. Facla, 1986) și Valentin Tașcu, *Poezia poeziei de azi*, Junimea, 1985. □•Poezia tânără face obiectul analizelor lui Marian Papahagi. Cronica sa literară (despre lirica lui Nicolae Băciuț) începe cu observația că există „foarte multă iarnă în titlurile poezilor tineri, iar Nicolae Băciuț nu face excepție” de la regulă. □La debuturi și schimbătoarea lor soartă se referă Valentin Tașcu: „Au devenit mici evenimente *antologiile debutanților, caietele* unor edituri (Albatros, Junimea) în care unii semnează *ce se mai scrie* în poezia actuală, iar alții citesc *cum se mai scrie*. Ele apar cam primăvara, odată cu tablourile de absolvire și au un similar aer festiv și emoționat. Nu se mai debutează așa de ușor azi, ca în urmă cu două decenii, de pildă. Numărul poezilor a crescut mai repede decât cel al paginilor editoriale, așa încât selecția s-a asprit. Bine, totuși, că s-a găsit soluția de a se ocoli modalitatea atât de îndoielnică a concursurilor de debut cu cifră restrânsă de reușită. Astfel și recenta antologie a Editurii Dacia din Cluj-Napoca propune nu mai puțin de 16 nume, aflate în marea lor majoritate (excepție face Gavril Moldovan care a mai figurat în antologia *Eu port această ființă*, Dacia, 1972) la prima prezență în paginile unei cărți". □•Aurel Dumitrașcu și George Vulturescu sunt prezenți cu cicluri poetatice.

25 iulie

• [„*Contemporanul*”, nr. 30] Se anunță că s-au împlinit *21 de ani de la alegerea în fruntea partidului a tovarășului Nicolae Ceaușescu*. Sub auspiciile deja prezentate în numărul precedent, continuă interviul luat de Corneliu Leu președintelui Academiei, acad. Radu Voinea: □•Adrian Păunescu îl sărbătorește pe Constantin Noica în articolul *77 de ani de-acasă*: „Astfel se făcu și astfel meraseră lucrurile că, abia în anul 77 al existenței sale, avusei curajul să-l cunosc, în Muntele Păltiniș unde s-a retras ca să-și trăiască destinul de filosof, pe Constantin Noica. Și, în loc să-mi lase timp să-l întreb eu, nevrednicul, câte

ceva despre vredniciile gândului, marele gânditor mă întrebă dânsul pe mine: «Ce crezi dumneata despre viitorul neamului:». Aceasta să fie oare prima întrebare din rezerva de întrebări a acestei ființe: Aceasta! Pe Păltiniș. Constantin Noica spiritualizează și limpezește, într-o neasemuit de frumoasă limbă română, viitorul neamului. [...] Și Constantin Noica, unul dintre cei mai mari filozofi români, oferă – cu viața lui – acest exemplu: cultura și viitorul neamului merg împreună. Întreabă-te! Caută soluții! Caută răspunsuri, ca să poți întreba din nou! Făcând zilnic 10 000 de pași în munte, întorcându-se într-o cameră de cabană (totuși prea săracă, asemănătoare celei din *Sărmanul Dionis*) și gândind. Constantin Noica arată lumii și filosofilor ei, tuturor celor ce cred că e de preferat gloria mondială imediată – profundității fără moarte din austeritatea de-acasă, ce poate face un gânditor care nu acceptă decât destinul său și nu tentațiile de a și-l trăda. Noica trăiește socratic. Astfel se făcu și pentru mine că-l cunoscui pe Noica în anul 77 al vieții sale, 15 ani după ce marele său egal Mircea Eliade (a cărui moarte am plâns-o tăcut) mi-a spus să-l cunosc pentru că el e cel mai mare. Și lăsați să treacă ziua de 12 iulie 1986, când Noica împlini 77 de ani, pentru a-i putea ura ani cât mai mulți, Lui, filosofului, singurul filosof român despre care pot spune că e puternic și nemuritor pentru că are 77 de ani de-acasă“. □•Constantin Ciopraga se ocupă de *Realitate și „părere” la Eminescu*: „Termeni oponenți, ca eternitate și efemer, sugerând precaritatea existenței în raport cu veșnicia, au, nu numai în literatură, o carieră venerabilă. De la antici până astăzi, similar e, de asemenea, destinul antinomiilor *real-imaginar sau aievea-iluzie* – motive de circulație intensă în multiple texte. [...] Explorator atent de texte vechi, Eminescu descoperea în ele rezonanțe grave: un aer sever-meditativ, aproape amar. [...] La Eminescu, lumea reală alternează cu o serie de *aparențe*, încât mirajul depărtării, lumina ori misterioasele *neguri albe selenare*, transfigurează, favorizând contururi fantastice. Putem îngloba în sintagma *orizont rarefiat* perpetua tentație eminesciană spre o ordine imaginară cu aspect de sistem, orizont la hotarul căruia materia *țărâna cea grea* se subordonează iluziei. [...] De îndată ce privirea trează urcă brusc deasupra nivelului zero, aparențele se destramă. Femeia-înger *Din valurile vremii...* nu poate exista «aievea» mul timp: «Și umbra ta se pierde în negurile reci, / De mă găsesc iar singur cu brațele în jos...» Excedat de prea multă singurătate, poetul trece (ca în *Cu mine zilele-ți adaogi...*) de la destinul propriu la cel al umanității. Părerea nu mai are forța de a contracara o realitate tristă: «*Se pare cum că alte valuri / Cobor mereu pe-aceiași vad, / Ci-n veci aceleași frunze cad... / Chiar moartea însăși e-o părere/ Și un vistiernic de vieți...*» Același orizont decepționant persistă în *Te duci...*: «*Viața-mi pare-o nebulie / Sfârșită fără-a fi-nceput, / În toată neagra vecinicie / O clipă-n brațe te-am ținut...*» În esență balansând între realitatea «fără-de-noroc» și iluzie, poetul fructifică hotărâtor potențialul acesteia din urmă. Nu o dată, realitatea e absorbită de *părere*, iar aceasta e însăși sursa mării poezii“. ■•Sub titlul *Vocația*

publicisticii, Laurențiu Ulici și Octav Păun îl sărbătoresc pe George Ivașcu, la împlinirea vârstei de 75 de ani. □•Laurențiu Ulici: „Pentru cei care băteau în urmă cu 15-25 de ani la porțile literaturii, dinspre filologia bucureșteană mai ales, George Ivașcu era și Mentor și Mecena. Profesor la Universitate și Director al «Contemporanului», detecta, la cursuri și seminarii pe cei cu înclinații literare, critici și poeți în primul rând, și apoi îi promova fără ezitări în paginile prestigioasei reviste. Intuiția și generozitatea erau la domnia-sa mai mult decât niște calități de gândire și suflet, erau de-a dreptul un program existențial ordonat de patriotism, de bucuria lucrării între binele literaturii, al culturii române în general. [...] La 75 de ani George Ivașcu e același de la 50 de ani. Atâta vreme a dovedi tuturor că știe să-și folosească sănătatea. De aceea, tot ce-i pot ura, e un singur lucru: sănătate!“. □•Octav Păun: „Împlinirea a trei sferturi de veac, ca de altfel și alte treceri existențiale prin vârste rotunde, G. Ivașcu a întâmpinat-o simplu, fără manifestări declarative, cu gândul superior al omului de cultură implicat în contemporaneitate și care a pledat, cu constant devotament, pentru triumful artelor și literelor într-un ev constructiv. Acest apreciat profesor și publicist de excepție vine din spațiul moldav, format la Liceul «Gh. Roșca Codreanu» din Bârlad – unul din foarte bunele școli secundare din trecut, și apoi la Facultatea de litere și filozofie din Iași avându-i profesori pe Al. Philippide, C. Ibrăileanu, Iorgu Iordan ș.a. Remarcat încă de G. Călinescu drept excelent jurnalist care are o «cunoștință adâncă a literaturii contemporane» și «poate răspunde la orice misiune intelectuală într-un mod superior și o vibrație sufletească extraordinară», G. Ivașcu și-a stabilit drept direcție centrală a spiritualității sale, preocuparea pentru publicistică literară fiind pe rând, animatorul unor importante periodice cărora le-a dat o personalitate distinctă în peisajul nostru cultural“. □•Constantin Trandafir îi face, mai degrabă, un profil scriitoricesc decât o recenzie a ultimei cărți a prozatorului gălățean Teodor Parapiru: „Este vorba de un tânăr scriitor fără vogă, și tocmai de aceea în stare să ofere posibilități de a distinge varietatea nuanțelor, altfel spus: de a evita privirea unilaterală. Teodor Parapiru – el e tânărul – scrie și roman și proză scurtă, ține, prin unele elemente, de înnoire și, prin altele, de datină, are deopotrivă reușite și neajungeri. [...] Mitizarea, poetizarea, unele secvențe idilice, ca și alele dramatice, ne plasează în plin peisaj tradiționalist, chiar pe lângă Gârleanu și Brătescu-Voinești. [...] De «noul val» îl desparte faptul că îi lipsește tentația textualizării. Ceea ce nu e nici pe departe o pagubă. Cu regretul că nu pot aduce argumente, cum se zice, palpabile rămân la convingerea că Teodor Parapiru poate evolua spre o bună proză, dacă își va preciza opțiunile și, mai ales, dacă își va reconsidera fondul de reflexivitate“. □•În *De la Panciu la Jeres*, H[erivan] Mircea scrie cu evidentă plăcere despre cartea oenologului Ion M. Pușcă, *Periplu dionisic*, Sport-Turism, 1986: „În al său *Periplu dionisic* (Editura Sport-Turism), Ion M. Pușcă, senior al viticulturii românești, recunoscut ca atare pe meridianele lumii, dovedește calitatea de membru al Acade-

miei Internaționale a Viei și Vinului, satisface această tonică năzuință a intelectualului într-o variantă care ne surprinde de la început, iar după ce cunoaștem regulile jocului ne cucerește integral. Așadar, de la Panciu, adică din spațiul de legendă al Vrancei, până la Jerez, vestită regiune viticolă spaniolă, căreia francezii îi spun Xérès, iar englezii Sherry (cred chiar și aceste referințe, edificatoare) «omul de meserie» își conduce cititorul intelectual nu pe un traseu al strictei specialități, cum s-ar putea crede, ci pe un itinerar al satisfacțiilor spirituale. Panciu apare astfel înnobilit nu numai de realizările prezentului ci și de referințe culturale, de la Hasdeu și Emil Pop la Xenopol și Nicolae Densușianu, ca și la savantul german din secolul trecut A. Griesbach care scria textual că «...patria viței de vie trebuie căutată în ținuturile păduroase ale Pontului și ale Traciei, până dincoace de Dunăre...», sau la mai surprinzătoarea afirmație din *Istoria civilizației chineze* a lui Richard Wilhelm potrivit căruia «Tchang K'ian a introdus în China vița de vie nobilă sub domnia împăratului Won-ți (140-87 î.e.n.) adusă în urma unei călătorii întreprinsă în Țara geților». [...] Itinerarul acesta cuceritor, care își oferă acces spre renumitele monumente de cultură ale Europei dar și în «laboratoarele» de inițiere în secretele de fabricație ale celor mai celebre băuturi ale lumii, se întretese firesc cu discuții în care mai vechi sau mai noi cunoscuți vorbesc, în cunoștință de cauză, cu profundă admirație, despre România, oamenii și realizările ei. Desigur, mai întâlim, pe ici pe acolo, unele informații de ghid turistic, dar pe ansamblu prospețimea și originalitatea unghiului de vedere prevalează într-o lectură care se asociază intim cu visul secret al aproape fiecărui om de literă“.

● [„Cronica”, nr. 30] Ecouri ale despărțirii culturii române de marele Mircea Eliade continuă să apară. □•Const. Ciopraga îl evocă pe marele dispărut în articolul *Un clasic al fantasticului*: „Deși se păzește de *erudiție*, în textele naratorului aceasta transpare în moduri diverse și chiar dacă ele fac strălucit do- vada «imaginației creatoare», detașarea scriitorului de efigia savantului nu e de conceput. Chiar dacă nicăieri nu găsim intenția de *demonstrație*, de *aplicare* literară, totuși îndărătul naratorului stă istoricul religiilor comparate, în *special teoreticianul* sacralului, al mitului ieșirii din istoricitate. [...] Această perpetuă tendință de diferențiere a unui ins de ceilalți declanșează la Mircea Eliade imaginarul în toată plenitudinea lui, cu largi deschideri spre fantastic. În studiile savante, Eliade cercetează *constantele* ideilor religioase, vine cu explicații și chei. Povestirile se structurează pe *excepție* și *mister*. Adăugând textelor sale de tinerețe – *Domnișoara Christina*, *Șarpele*, *Secretul doctorului Honigberger* – altele, la care ne-am referit succint, prozatorul de curând trecut în eternitate imprimă literaturii de acest gen un prestigiu excepțional“. ■•Al. Călinescu scrie cronică literară la cartea de critică la *Aproape de Elada*, texte ale conferințelor călinesciene strânse de Geo Șerban în colecția „Capricorn”, apărută sub egida „Revistei de Istorie și Teorii Literară” (RITL) din institutul care poartă numele marelui critic: „În *Oratoria* și *cerebralitatea*, primul din textele

pe care Geo Șerban le reunește în *Aproape de Elada* (colecția «Capricorn», *Revista de istorie și teorie literară*, 1985), G. Călinescu condamnă decis oratoria, și mai cu seamă oratoria universitară: ceea ce trebuie să primeze, consideră autorul, este interesul pentru idei, vorbitorul n-are a ține seama de public, se cade ca el să folosească un limbaj sever, rece, golit de excrescențe verbale. Lectura celorlalte conferințe ne dezvăluie însă că, în practica... oratorică, G. Călinescu nu prea respectă propriile-i teorii. Este evidentă voința de a capta auditoriu, și nu doar prin dialectica riguroasă a ideilor cât și (iar, uneori, mai ales) prin savuroase efecte retorice – imagini fulgurante, asociații ametoitoare, comparații nu se poate mai «poetice».

■ Ioan Holban are în atenție două debuturi, pe Maria Mailat (*Intrare liberă*, C.R., 1985) și Daniel Vighi, *Povestiri cu strada Depozitului* (C.R., 1986): „Cunoscută mai cu seamă din ipostazele publicistice, fixate cu predilecție în paginile revistei «Vatra», prozatoarea debutează semnificativ cu o carte de schițe și povestiri, înscriindu-se astfel în direcția generală de evoluție a prozei generației '80, printre ale cărei proiecte se numără, în primul rând, exercițiul epic de dimensiuni reduse. Dincolo de această relație, cumva formală, Maria Mailat se apropie de «programul» celei mai tinere promoții literare prin tratarea ironică a materialului narativ, punând în valoare atitudinea celei care produce textul: o stare tensională și un zâmbet ironic, alteori sarcastic, se ivesc printre rândurile cărții, marcând antipatiile sau, prin refracție, simpatiile prozatoarei față de personajele sale. [...] Tot cu un volum de proze scurte debutează și Daniel Vighi; în *Povestiri cu strada depozitului* (Ed. «Cartea Românească», 1985), tânărul prozator excelează în (re)crearea unei anume atmosfere și a unui peisaj care, asemănător unei paste indistincte, este «personalizat» (și nu «personificat») prin descrieri unde nu figurile contează, ci semnele, urmele lor: rostul prezenței acestora este, ca și în cazul volumului Mariei Mailat, relevarea atributelor *literare*, ale cotidianului și banalității. Povestirile pe care naratorul le numește «cronicărești» sunt, în fapt, exerciții epice de mare virtuozitate. [...] Cu această primă carte, «eroul principal» epuizează o experiență: construcția impecabilă a unui «univers pufos, dens și uscat» și talentul incontestabil al celui care l-a creat fac din *Povestiri cu strada depozitului* una dintre cele mai bune cărți ale anului editorial în care au debutat, printre alții, Cristian Teodorescu, Ioan Lăcustă și Ioan Groșan”.

■ La împlinirea, de către George Ivașcu, a vârstei de 75 de ani, Mihai Drăgan îi face un amplu portret cărturăresc lui fostului student ieșean, (devenit, de mult timp, bucureștean și, de-a lungul vieții, redactor șef al revistelor „Contemporanul” și „România literară”). Propsopografia se încheie cu speranța că George Ivașcu va definitiva cel de-al doilea volum al *Istoriei* sale literare, op despre care, în epocă, s-au creat suspiciuni și răspândit zvonuri: „Această carte de referință, scrisă cu o admirabilă tensiune intelectuală, într-un stil de mare limpezime și vibrație calmă, se cuvine să fie continuată și încheiată”.

■ Ca un fel de rămășiță a numărului trecut – în care s-a scris despre cartea de călătorie

– Constantin Coroiu, revine cu articolul *De la călătorie la textul ei*, privind jurnalele-eseu de această sorginte ale lui Octavian Paler (*Caminate*), Adrian Marino (*Carnetele europene*), Eugen Simion (*Jurnalul parizian*): „Nu e neapărat nevoie ca orice călătorie să fie convertită în text. Totuși puțini sunt românii care, trecând granițele țării sau ale localității, să reziste ispitei de a ne împărtăși, în scris, marile lor revelații. Și mai puțini reușesc să comunice cu adevărat ceva. Poate fiindcă, așa cum reieșea și din confesiunea lui Eugen Simion, un jurnal de călătorie este, între altele, și o chestiune de stil. O dovedesc cu prisosință admirabilele cărți de acest gen care s-au scris în limba română. Istoria genului se confundă practic cu istoria literaturii noastre de la origini până în prezent. Și nu mi se pare întâmplător faptul că poate cel mai frumos reportaj din literatura noastră se intitulează *România pitorească*. Textul unei călătorii reale și imaginare, al unei călătorii interioare”. □ În traducerea lui Nicolae Mareș apar poeți din R.P. Polonă: Leopold Staff, Tadeusz Rozewicz, Anna Swirszczynska și Tymoteusz Karpowicz.

• [„**Flacăra**”, nr. 30 * are o a doua ediția cu prima pagină schimbată, dar fără nicio altă modificare în interior] Număr omagial încadrat de anul Congreselor al IX-lea (1965) și 1986 integrat în colontitul *Congresul al IX-lea. Congresul devenirii noastre*. □ În secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* Gheorghe Tomozei semnează *Justificările desenatorului pe ...asfalt*: ■ Romul Munteanu scrie despre Dan David sun titlul *Poetul ca amintire*: „Poeziile mai noi ale lui Dan David dintre care multe nu sunt încă strânse în volum trădează resurse artistice complexe dar și lipsă de decizie în abordarea unui stil care să poată da o mai mare coerență creației sale. Convinși sau mimând convingerea că totul s-a spus și literatura este doar repetiție, Dan David se grăbește spre *masa artei* unde stau, rânduți de el, Hemingway, Miller, Kafka ș.a. Gestul este precipitat. Drumul lui Dan David de la periferie spre centrul poeziei este încă lung, poate excesiv de lung pentru un scriitor agata să se jertfească pentru poanta mărunță în fața unui text coerent cu sine”. □ Gheorghe Tomozei caută și găsește justificările scriitorului de a ține jurnal: „...Și nu e jurnalul intim nostalgia secretă a oricărui scriitor: «Genul» e, literar vorbind, de o copleșitoare fragilitate, e tipul de construcție despre care (cum vorbea despre *Enigma Otiliei*, Radu Petrescu) se poate spune că pare rezistent dar «se dărâmă în urmă». Jurnalul nu poate fi decât friabil/ Străveziu./ «Subiectiv», «Inconsistent». Un bun jurnal e solubil la lectură. Capacitatea lui de a-și contrage carcasele cu alcătuiri galactice la prima vedere (citește: ambițiile ideatice) spre a le deturna mai apoi în «simple» notații despre evenimente banale, poate înduioșă. Rămâi în mână doar cu câteva stinse scântei, cu câteva dăre de cenușă. El s trage în sine, absorbit de propriile-i proiecții și devine (oare?) un bun personal, ca de pildă călimara de bronz, pălăria preferată și alte clasice expodate de muzeu. Jurnalul înghite ori, mai corect, suprimă pagini beletristice virtuale. Fără (oare?) a le putea înlocui. E, deci, un semn de jertfi-

re. Fără «viitor», punctul râvnit – cel mai înalt – fiind în trecut“. □ Varujan Vosganian are deja abonament la *Atelierul literar* ținut de Geo Dumitrescu.

• [„*Orizont*”, nr. 30] Mircea Mihăieș obține un interviu de la Ion Pop: „– Ați publicat, în interval de numai câteva luni, o carte de versuri *«Soarele și uitarea»*, una de critică *«Jocul poeziei»* și traducerea unui volum masiv de critică (Jean Starobinski) *Cu ce sentimente ați așezat aceste cărți în raftul de bibliotecă?* – Anul 1985 a fost într-adevăr pentru mine un an rodnic, în care s-au întâlnit – după stagii diferite de așteptare – ca într-un fel de deltă, cele trei brațe ale scrisului meu de până acum. Mica mea nezgomotoasă sărbătoare a fost ocazionată totuși, întâi și întâi, de regăsirea poeziei proprii, printre atâtea jocuri cu poemele altora. [...] – *Un lucru curios: cine vă citește cărțile de critică nu ar bănuî nicio secundă că același autor este și un poet de vocație. Vreau să spun, discursul dumneavoastră critic (sobru, precis, direct) nu pare contaminat de acest veritabil «mai du siècle» care pe malul Dâmboviței, dar și pe alte maluri, a șters granița dintre critică și proză. Cum vede un teoretician al literaturii acest fenomen?* – Nu e niciun păcat – sau nu unul de moarte – dacă critica devine «proză» (de bună calitate). Nu vor mai toți criticii moderni să fie considerați, fără discriminare, scriitori? De fapt și sunt, dar în felul lor propriu. Toată problema e a recunoașterii diferenței specifice. Căci, orice am face, critica are legile ei, tipul său de discurs, – mai analitic. Ea nu preia, repetându-l, limbajul operei, nu trebuie să se transforme într-un discurs tautologic, într-o simplă parafrază, oricât de abil ori «plastic» realizată. Lectura critică descoperă structuri, clarifică relații, aruncă lumină în obscuritățile imaginarului, încearcă să explice «inefabilul», geometrizează, ca să zic așa, – cu pierderile de rigoare – masa aparent amorfă a operei. [...] Remarca pe care o faceți despre relativa independență a celor două direcții ale scrisului meu mă încurajează să cred că una dintre etichetele fixate deasupra lui – aceea de «poet în critică» – începe să se dezlipească. Cu cealaltă, de «critic în poezie», se pare că e mai greu... – *O întrebare care vă va deștepta, fără îndoială, fiori nostalgici. Ce a reprezentat pentru dumneavoastră experiența «ECHINOX»?* – O experiență, din toate punctele de vedere, fundamentală. Născut în finalul atât de promițător al deceniului șapte, *Echinoxul* a exprimat – «din dragoste curată și nesilit de nimeni» – ceva din generosul angajament creator al acelor ani întineritori pentru întreaga spiritualitate românească, în care se contura tot mai distinct cântecul unor noi Amphioni constructori. Și erau toți acei începători într-ale scrisului, atât de tineri și de maturi, totuși, în tinerețea lor! Atât de încrezători în valorile spiritului, atât de decizi să respingă contrafacerea și compromisiurile de orice fel, în numele unei superioare etici a scrisului! Sub semnul acestei duble existențe, etice și estetice, aș așeza primul rând experiența echinoxistă. [...] – Faceți, în calitate de critic, vreo distincție între «lectura specializată» și «lectura de plăcere»? – După câțiva ani buni de practicare a criticii, e destul de greu să faci o distincție netă între cele două lecturi; cititorul «naiv»

cedează în tine tot mai mult locul... criticului, încât aproape fiecare carte citită te ispitește să și scrii despre ea. Iar dacă vrei să scrii, ai și trecut pragul «lecturii specializate». [...] Orice critic, și cu atât mai mult un poet, are desigur, numeroase momente în care citește și recitește anumite cărți din pură plăcere; sau așa crede, căci vine mereu câte o clipă când «inocența» se demască drept relativă. Norocul cititorului care este și critic stă, poate, paradoxal, în imposibilitatea de a scrie despre tot ce citește». ■•Redacția organizează o dezbatere pe marginea volumului recent apărut al lui Anghel Dumbrăveanu (*Iarna imperială*) în colecția BPT a editurii Minerva, fapt care anunță ... clasicizarea poetului. □•Dezbaterea este moderată de Cornel Ungureanu: „Masa rotundă pe care o dedicăm volumului *Iarna imperială* continuă paginile privind «descoperirea orașului» publicate în numărul 26 al revistei noastre. Inaugurăm, prin această masă rotundă, un șir de dezbateri privind evenimentele literare timișorene, evidente în vara fierbinte a anului 1986. Începem cu *Iarna imperială*, fiindcă acest volum reprezintă un autor aflat la vârsta deplinei maturități creatoare; începem cu el fiindcă prezența lui în «Biblioteca pentru toți» onorează, deopotrivă autorul și colecția». [...] Marcel Pop-Corniș taie nodul gordian fără prejudecăți: metapoetica e un termen care forțează o încadrare a poetului în fenomenul modern...». □•Crișu Dascălu: „*Iarna imperială* contrazice, într-adevăr, monotonia antologării cronologice, prin care ciclurile sunt produse ale transformării plachetelor de odinioară. Impresia este mult mai puțin aceea a camuflării unei evoluții ale cărei etape au fost deja inventariate cât, îndeosebi, cea a scoaterii în prim-plan a solidarităților de substanță dintre poezii, de grupare naturală a acestora în perimetrul acelorași motive». □•Cornel Ungureanu: „Cum bine observa Mircea Mihăieș în cronică pe care o consacră volumului...». □•Crișu Dascălu: „Exact. Mihăieș a scris o cronică excelentă. Din această perspectivă, însuși faptul că titlurile de cicluri sunt versuri sau frânturi de versuri nu mi se pare deloc întâmplător, căci prin aceasta se poate instala ideea identității între parte și întreg, a capacității fragmentului de a-și conține totalitatea dar și a totalității de a se regăsi în elementele ei». □•Lucian Alexiu: „Aș atrage atenția mai ales asupra unui fapt care, dacă nu-i trecut de tot cu vederea de comentatori, rămâne de obicei expedit, menționat în treacăt, asupra anume, unei cvasi-identități de preocupări a liricilor apărute în anii '60. A unui, aș spune, comun aer de familie, decurgând, în primă instanță, din practicarea aproximativ acelorași căi de acces spre poezie, iar mai târziu, dacă nu din participarea la o aceeași dominantă tipologică-stilistică a poeziei, cel puțin dintr-o comună voință de a recupera pentru actualitate câteva modele lirice viabile; și nu în ultimul rând din capacitatea acestor autori de a se înnoi, de a-și reconsidera șansele și opțiunile în raport cu configurația «la zi» a poeziei contemporane. Anghel Dumbrăveanu nu ni se pare, nici în această ordine de idei, a fi o excepție între colegii săi de generație». □•Crișu Dascălu: „O trăsătură mai puțin remarcată până aici se degajă din lectura ciclului intitulat *Mirarea vorbirii*,

și anume am în vedere *poetizarea poeziei*, fără ca prin aceasta să se ajungă la o veritabilă metapoezie decât dacă împingem sub acest termen atitudinea polemică, dar nu față de alți poeți, ci față de felul cum se constituie imaginea acestei poezii de către interpreții ei. [...] De aceea, avansează ideea că *Iarna imperială* prevestește mai puțin viitoarea evoluție poetică a lui Anghel Dumbrăveanu și, mai curând, anticipă felul cum îi va fi receptată poezia”.

■•Cornel Ungureanu: „Într-o foarte provizorie încheiere, țin doar să mai adaug că, în lirica modernă caracterizată de «valori negative», A.D. e un «pozitiv»; credința sa în locul și timpul poetului definesc un scriitor pentru care valorile majore sporesc prin literatură și datorită literaturii. Scrisul exemplar al lui Anghel Dumbrăveanu cultivă și propune, în ultimă instanță, norma morală: un tip de umanism.” Participă: ■•Lucian Alexiu: „Volume care, fie că se supun unui criteriu tematic de selecție a textelor, fie că uzează de unul cronologic – *Iarna imperială* adoptând, în această ordine de idei, ambele criterii – beneficiază de o coerență ce e, înainte de toate, intrinsecă poeziei lui Anghel Dumbrăveanu. O coerență, să-i spunem așa, «naturală», decurgând din chiar particularitățile poemelor. Din constituirea spațiului de referință al acestora într-un univers obsesiv – recurență a temelor, a motivelor, a câtorva simboluri cu greutate în «economia» textelor – care și dintr-o, pentru îndestul de mari segmente de timp, voluptate a distincției stilistice. Dintr-un mod, în ultimă instanță, de a crea poeziei (cum și prin poezie) un spațiu protector, în care personajele poemelor oficiază – invocă, se confesează, interoghează, contemplă etc. Se implică, spune poetul într-un text de referință aflat într-unul din volumele recente, într-un ceremonial *sui generis* ce, la o examinare atentă, nu-i, totuși, altceva decât o însumare de «fapte» ținând de inefabilul (cum și de gestul prozaic) al «vieții de fiecare zi a poetului»”. ■•Livius Ciocârlie: „Mai anii trecuți am citit cu atenție, în vederea unui eseu critic, culegerea lui Anghel Dumbrăveanu din colecția *Cele mai frumoase poezii*. Citind acum *Iarna imperială*, acest nou volum antologic, sunt uimit cât de mult se deosebesc între ele propriile mele lecturi. Atât de mult încât aproape nu mai regăsesc motivația celei dintâi, Paradoxal, mi-o confirmă mai mult prefața – temeinică, exhaustivă, originală – a lui Marcel Pop-Corniș la volumul actual”. ■•Crișu Dascălu: „*Viața de fiecare zi* i-a implicat, de altfel, pe toți poeții generației '60. Ca și unii dintre maeștrii lor.” ■•De același onoruri are parte și G.I. Tohăneanu, al cărui volum de studii *Cuvinte românești* (Facla, 1986) suscită interesul a trei comentatori. ■•Eugen Todoran: „Are o rădăcină istorică veche această distincție privind modul «frumos» și cel «adevărat» al exprimării prin dubla funcție, artistică și poetică, a limbajului, de când Platon alunga din «Republica» ideală pe poeți, ținându-i la poarta cetății, împreună cu olarii, pentru că «exprimarea sensibilă» este o imitație de al doilea grad, comparată cu exprimarea rațională a filosofului. Dar toate persecuțiile se răzbună în lumea ideilor, venind vremea ca filosofia să fie înlocuită cu poezia, în epoca romantismului, când poeții și-

au făcut intrarea triumfală în cetate, ca deținători ai «secretului» limbii în «modul poetic de a locui lumea», cum se exprima Hölderlin, iar Nietzsche le striga în gura mare filosofilor, că ei sunt mincinoșii, deoarece marile idei filosofice nu sunt decât niște metafore care și-au pierdut valoarea poetică. [...] Nu despre cărțile lui Gh. Tohăneanu vreau să vorbesc, ele vorbesc mai bine singure, ci despre «ideea» lor, care cred că aceasta este. Și dacă ea, în studiile lingvistului, nu se dezvăluie în mari construcții teoretice, are în schimb o motivație dedusă din «limba» care creează «lumea», scriitorului, pe care, ca viață a cuvintelor, el o reconstruiește cu răbdarea unui ziditor, care știe că ea are un «temei», și că toată opera scriitorului, deschisă cu instrumentele criticului lingvist, depune mărturie pentru el. Și este a *vocație* această pasiune a «întemeierii» cuvântului în opera scriitorului, prin sensurile de adâncime ale gândirii lui. Ea dă dreptul lingvistului să stea alături de scriitorii studiați de el, ca un cultivator de «frumos» în limbajul critic, ocrotit de numele lor, rând pe rând: Eminescu, Sadoveanu, Creangă, Blaga, Arghezi, Labiș, ca și al altora, pe care îi poartă în gând pentru viitor“. □•Vasile Popovici: „Nu trebuie să fii lingvist, nici «filolog», ba nici măcar amator de știință popularizată, ca să-ți placă să-l citești. G. I. Tohăneanu își oferă un număr de cuvinte –(aproape)expert, pe marginea căroră divaghează cu un fel de ușurință înșelătoare, franțuzească, ca un împătimit degustător de sonorități și noime. Am scris însă «pe marginea cuvintelor». Nu e bine, căci «divagația» aceasta se petrece *prin* cuvânt, străbătut când în zonele lui adânci, istorice, când în zonele regionale, când mai ales, în zonele lui poetice (latente, «naturale»? create?) iluminate în operele scriitorilor noștri. În fapt, se radiografiază aici nuclee – nu neapărat centrale, dar ce contează – ale limbajului poetic, sonda coborând mereu spre sedimentele prețioase conotative, ale cuvântului. [...] O fibră sensibilă, și aici stă deliciul lecturii, intră în rezonanță când sunetul cutărui cuvânt prinde să vorbească melodios; comentariul caută atunci să prelungească întâlnirea, să retransmită melodia, cu tonalitate și ritm atent calculate, în cuvântul *ușure* găsește că «repetarea vocalei închise *u* – întâi atonă, apoi sub accent, de data aceasta, între două consoane „continue“ (-ș-și-r-) – conferă termenului un sunet tărăgănat și insidios, sugerând mișcări tiptile, gesturi furișate, dibuiri discrete». Ca un îndrăgostit gelos și exclusivist, el demonstrează negru pe alb, de ce acest sinonim, sau celălalt, nu, nici pe departe, nu e atât de sugestiv, atât de frumos, atât de... Această patimă ar fi fost păcat să se piardă. Prezența ei închide, poate, mesajul altei prelegeri“. □•Daniel Vighi: „Viziunea integratoare a profesorului Gheorghe Tohăneanu asupra vocabularului aduce, în marginile domeniului, o binevenită și cu totul proaspătă conjugare a lexicologiei cu „luminile» istoriei și ale culturii. În ultima care (*Cuvinte românești*, Editura Facla, 1986) – ca și în altele de dinainte, de altfel – cuvântul este pentru eruditul său povestitor o poartă de pătrundere în literatură. Totalitatea virtuților, proprietăților și latențelor de articulare existente în miezul greu penetrabil al cuvântului pot fi puse în

evidență numai în scripirea concentrată a poeziei. [...] Ceea ce am intenționat în rândurile de mai sus, a fost doar o privire asupra metodei de interpretare, asupra valabilității intenției de a cuprinde cuvântul în totalitatea sa vie. Ambiția aceasta nu poate fi, de fapt, realizată decât prin convocarea lingvistului și a poetului sub tutela cuvântului, care-i adăpostește pe amândoi în lumea sa inalterabilă“. □•La cronică literară, Mircea Mihăieș prezintă romanul lui Eugen Uricaru, *Stăpânirea de sine* (C.R., 1986): „Întâlnirea lui Eugen Uricaru cu Ținutul Vlădiei a echivalat cu un ireversibil *coup de foudre*. Asemenea căutătorului de aur care descoperă un filon bogat, scriitorul nu s-a mai despărțit de Eldorado-ul propriei ficțiuni. După debutul memorabil, în 1974, cu *Despre purpura*, operațiile ulterioare de prospectare au coborât tensiunea narativă, dublată de o suferință stilistică, la cote îngrijorătoare. [...] Din fericire, această destul de lungă eclipsă ia sfârșit odată cu *Stăpânirea de sine*. Regăsim, acum, la Eugen Uricaru prozatorul pe care-l intuim încă din vremea debutului: un prozator matur, sigur pe sine, expresiv, reîntors la adevărata sa vocație: proza pură. Scăpat de mentalitatea de premiant, capabil să compună cărți onorabile pe orice temă, ajutat și de un indiscutabil talent, Eugen Uricaru scrie, parcă fără să-și propună, cea mai bună carte din seria «Vladia». [...] Cu toate acestea, *Stăpânirea de sine* rămâne un foarte bun roman, poate cel mai bun scris de către Eugen Uricaru. Încă un motiv să-i așteptăm cu speranță cărțile viitoare“.

□•Lucian Alexiu este de părere că lirica lui Darie Novăceanu, în care include și cea mai recentă apariție editorială a acestuia (*Întoarcerea gladiatorului*, Eminescu, 1986) evidențiază în mod constant simbolistica eternei reîntoarceri: „O carte de poeme ce se dovedește, chiar și la o privire rapidă, suma notațiilor lirice adunate ani în șir, un volum în care stănte selectează «sunete» îndestul de îndepărtate pentru a nu mai fi pusă în discuție unitatea de concepție a poeziei, o culegere, în sfârșit, care se alcătuieste din texte, ai putea bănuî, scrise în pauzele de respirație de după truda benedictină a traducătorului nu e, oricât de exactă s-ar dovedi execuția partiturilor, chiar cea mai incitantă lectură pentru istoricul literar preocupat a cartografia schimbările semnificative intervenite în peisajul liric contemporan. Cu toate aceste premise, va trebui să concedem, nu prea încurajatoare, *Întoarcerea gladiatorului* nu-i doar ceea ce s-ar putea numi un simplu act de circumstanță – un premiu de consolare pe care și-l oferă poetul atâta timp lăsat în umbră de prestația traducătorului. Mai mult chiar, nu-nici doar o culegere lipsită de intenții programatice – de o fin argumentată pledoarie *pro domo*. Rămas în marginea competițiilor curente, liricul Darie Novăceanu face, într-o artă poetică, elogiul tăcerii productive, al așteptării/amânării“. □•„Printre scriitorii care ne-au părăsit în anul 1985 se află și Alice Botez“, pretext pentru Ioana Rauschan de a scrie despre semnificațiile operei autoarei sub titlul *Alice Botez sau întâlnirea amânată*: □•Reapare mai vechiul colaborator Gheorghe Grigurcu, care îl portretizează pe Norman Manea la împlinirea vârstei semicentenare. Articolul se numește *Un sigiliu al artei subtile*:

„Acum, când împlinește cinci decenii de viață, să relevăm cu bucurie faptul că Norman Manea, prietenul nostru de literă, din depărtarea tot mai impozantă a capitalei, se înverșunează, ca un brav bărbat, ca un brav om de artă, a se afirma prin dificultate, prin inconfort, prin aparenta resemnare, pe care le transfigurează în tot atâtea mobiluri năzdrăvane ale creației: «Deznădejdea, m ca surpare, abate de la scris, și tot deznădejdea, reînviată în energie, prin orgoliul și înverșunarea de a fi și bucuria de a crea, te readuce la scris». Cum să nu-i admirăm tenacitatea fină și eficientă, trecută prin flacără, ca oțelul unei săbii de rang? Norman Manea: în numele său contractat, cuprins de aspre cețuri nordice, putem fi siguri că întâlnim un sigiliu al artei celei mai subtile, al demnității care o susține, susținându-ne“. ■•Tot în acest număr este inserat „Orizont arădean”, unul din cele două suplimente din interiorul „Orizontului”. □•Contribuțiile din supliment aparțin lui Florin Bănescu (cu o continuare a precedentelor intervenții, *Privind în oglinda timpului...*: „Pomeneam, în numărul trecut, de strada 6 Martie, unde, la 2 noiembrie (stil nou), în locuința lui Ștefan Cicio Pop, se instala «biroul» Consiliului Național Român și se organiza Garda Națională Română. Evenimente petrecute în pragul unei ierni cum n-a mai fost alta pentru noi. Pe o stradă rebotezată, firesc, la cuvenita vreme, sub însemn de primăvară (a țării). Acum suntem în miezul verii, dar nimic nu ne împiedică să cercetăm presa vremii, acea vreme înscrisă glorios în istoria de patrie. La urma urmei, cinstirea trecutului e o datorie perpetuă și nu trebuie să țină seama numai de datele calendarului. Să privim, deci, primul număr al «Românului» (reapărut la 26 octombrie/8 noiembrie 1918), ziar care, împlinindu-și menirea, este o adevărată oglindă a timpului“. □•Tot despre istoria Aradului și primele descinderi (șezători literare) în patria reîntregită, relatează Iulian Negrilă: „La numai două luni de la șezătoarea literară de la Sibiu, scriitori români vin la Arad, la 16-20 aprilie 1911, organizând prima șezătoare literară în Orașul de pe Mureș. Anticipând acest eveniment înălțător, Tribuna adaugă: «Marii cântăreți și povestitori ai neamului, care ne-au robit cu scrisul lor de-atâtea ori sufletele, vin la noi, ca să ne arate pe o clipă strălucirea geniului românesc. Va fi o zi de rară sărbătoare ziua aceasta pentru noi». [...] De la gară au venit cu un convoi de trăsură. Seara toți s-au întâlnit în sala mică a Restaurantului «Crucea Albă» apoi, în sala mare s-a desfășurat șezătoarea literară. Începutul l-a făcut Cincinat Pavelescu care a citit *Vulturul*, *Serenadă*, *Prefața unui volum și Corbii*. A urmat O. Goga, care a citit *Noi*, *Dăscălița*, *Un om*, *Cosașul* și *Oltul*. Em. Gârleanu a citit schițele *Trandafirul* și *Ochiul lui Turculeț*, D. Nanu a citit o singură poezie, *Înviere*. Este prezentat apoi Claudiu Moldovan, care a citit poezia *Închinare lui Ștefan cel Mare*, I. Agârbiceanu a citit simplu, fără efecte, tremurându-i în glas un accent de durere, nuvela *Fefelega*, Al. T. Stamatiad a prezentat câteva poezii din volumul său, *Din trâmbițe de aur*. Încheierea a făcut-o Cincinat Pavelescu cu câteva epigrame. După această mare și frumoasă sărbătoare culturală, Tribuna a continuat seria comentariilor pe această temă“.

□•Al. Ruja, care se ocupă pe mai departe de *Debuturi* (III) și consemnează botezul editorial al lui Francis Vinganu cu volumul *Acolo unde Dyonisos* (Facla, 1985) și Romulus Constantinescu (*Alpha*'85, Dacia, 1986). □•În *Fresca totală*, Gheorghe Schwartz scrie, foarte speculativ, despre literatura lui Samuel Joseph Agnon care, împreună cu Nelly Sachs a primit, în 1966, Premiul Nobel pentru literatură. □•Vasile Popovici și Beatrice Stanciu, primul în calitate de prezentator (succint), cea de a doua ocupându-se de traducere, oferă cititorilor un fragment din *Povești de dragoste*, de Julia Kristeva, cunoscuta semioticiană.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 30**] Geo Ciolcan semnează *Poem pentru viitor*: „La mulți ani, iubit Părinte, brav Conducător de Țară,/ În lumina serii pure îți urează România!/ Ni-i Congresul IX Steagul, Libertatea, Garanția/ Că vom fi prin ani de glorii demni de-acea fierbinte vară!”. □•Alte poeme patriotice aparțin lui Dan Rotaru, Mihai Culman, Mircea Constantin, Adrian Beldeanu și Corina Soroceanu. Majoritatea acestora conține sintagma Congresul al IX-lea. □•Continuă *La Judecata de apoi a poezilor*, comentariile pe marginea poeziilor lui Corneliu Ostahie: „*Poemul întrerupt*, dedicat lui Daniel Turcea, și *Rugă*, pe care le vom reproduce, ne întorc la bunul poet Ostahie din volumul *Recif*”. □•În cadrul rubricii *Săptămâna pe scurt* intră doi poeți, la categorii diferite: „Ultimul număr al revistei «Amfiteatru» inițiază, sub titlul *Creșterea limbii românești*, o anchetă despre *Limbă literară și stil*, despre acuratețe și plasticitate, despre dialectica între tradiție și inovație. Iată ce răspunde Mircea Dinescu la întrebarea: «Se poate oare distinge din literatura română din ultimele decenii o nouă atitudine față de problemele stilului? Ce înseamnă, de fapt, pentru un scriitor, a avea sau a nu avea stil?»: «Un japonez parașutat în literatura română și-ar face harachiri după câteva zile, umilit de obsesia monumentalității la umbra căreia hai-ku-urile sale pipernicite degrabă s-ar ofili... Monumentalitatea cu stil, bineînțeles, obsesie a înălțimilor și nu a adâncimii – căutătorii de perle reprofilându-se pe schiuri și alpenștok. Îmbrânțiți de ideea că Paganini a lunecat în mitologie pe o singură coardă, glorioșii noștri barzi s-au specializat în așa măsură, încât unii au dat-o pe coarda razachie și-și zic ironici, alții o pișcă pe a mai melancolică, zâmbind mai rar ca Buster Keaton. Singurătatea corzii e compensată de virtuozitatea ciupitorilor, ce știu să scoată volume întregi cu partituri numai în of-of-of sau hi-hi-hi». [...] Aflăm de la Dorin Măran: «A comenta un fragment din poemele lui Mircea Cărtărescu ar putea fi un act de sacrilegiu...». Iată și un *eșantion*, fragment din poemul *Total* din volumul cu același titlu: «Victor, mai există destulă moarte presată / în buteliile scafandruului tău? / e presiunea morții de care ești plin / destul de mare ca să suporti / tone întregi de singurătate / pe centimetru pătrat? / Victor, n-ai să pleznești / ca peștii abisali, scos din apele / dragostei mele?...ochii tăi sunt acum / mari și apoși, cu puncte reci, / aurii (gemenii, racul și taurul / și leul și fecioara și cassiopea / și ursele, muindu-se dedesubt /

de geamul cu perdele al mărilor), Victor / în apartamentul tău uriaș, mai mare / ca lumea, sub becul tău / mai mare ca mîntea, în corpul tău / din care soarele e doar un atom, / ne mai suporti?» ș.a.m.d. Îndrăznim să comitem sacrilegiul de a-i ruga pe cei care au înțeles ceva din versurile genialului poet să ne explice și nouă cum devine cu solaritatea, cosmicitatea distinsului nostru contemporan. [...] *Marian Papahagi* despre poezia tânără: «Foarte multă iarnă în titlurile poezilor tineri»“.

26 iulie

• [„*Luceafărul*”, nr. 30] Revista se deschide cu editorialul *Epoca Nicolae Ceaușescu*, semnat redacțional: „Am omagiat 65 de ani de la făurirea partidului și o jumătate de secol de la procesul de la Brașov a luptătorilor comuniști și antifasciști, între care un rol precumpănitor l-a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu, tânărul erou comunist de azi al României. Sărbătorim acum împlinirea a 21 de ani de la istoricul forum comunist care ne-a consacrat celei mai fertile și mai prodigioase epoci, *Epoca Nicolae Ceaușescu*”. □•*Sub semnul Congresului al IX-lea*, Dumitru Bălăeț scrie despre *Literatura întemeierilor*: „Desigur, profilul epocii literare actuale e o chestiune asupra căreia criticii și istoricii literari reputați trebuie să-și spună într-un mod mai decis cuvântul. Volumele lor de analiză și sinteză privind istoria literaturii române contemporane se lasă încă așteptate. Dar până atunci fiecare suntem răspunzători de găsirea drumului către aceste sinteze. Un astfel de drum ni se pare a sta sub semnul unei fericite conjuncții cu cititorii noștri de azi. Ea se reflectă în interesul cu care acesteia din urmă își caută scriitorii preferați printre contemporani, devin sensibili la mesajul lor de idei și sentimente, îi ridică la demnitatea marilor scriitori din trecut sau, dacă vrem să ne exprimăm altfel, îi coboară în inima lor pe locuri calde și apropiate. [...] Dacă putem vorbi astăzi cu mândrie despre o înflorire plenară a literaturii românești în contextul mondial al valorilor contemporane, apoi aceasta se datorează conjuncției fericite a pleiadei de scriitori care reprezintă această înflorire cu climatul ideologic propice afirmării lor, creat după Congresul al IX-lea al P.C.R. – adevărat prag de epocă istorică”. □•„Creația artistică românească a reprezentat întotdeauna o față a patriotismului, adică a fost legată de în permanență de idealurile patriei pe care pe care le-a reformulat continuu în sfera esteticului, conferindu-le circulația la mase, putere de convingere și izvor de entuziasm și cugetare.”, arată Dan Tărchilă în *Creație și patriotism*. □•Pe aceeași pagină, Sultana Craia vede în cea mai recentă cercetare asupra creației lui Lucian Blaga, o *Trilogie critică*. Autoarea se referă... critic la amplul studiu al lui Eugen Todoran, *Mitul Poetic, Mitul dramatic, Mitul filosofic*. Pentru început, autoarea observă că în rândul tinerilor se manifestă tendința ca aceștia să devină susținătorii ultimei ecturi critice: Apoi, extrapolează ideea spre studiul lui Eugen Todoran. ■•*Generația luptei cu inerția* are următoarele fraze introductive; „Ceea ce se dănumește în mod curent

generația Labiș sau generația luptei cu inerția este un fapt de creație, configurat în jurul lui 1960 și care ilustrează lucrarea unui grup de scriitori, apărut într-un mod compact și a căror activitate se desfășoară până acum. În ciuda diferențierilor, inerente în condițiile unui proces creator în mișcare, mai cu precădere trebuie văzute în cuprinsul generației Labiș, elementele care îi dau acesteia unitatea”. □•Un prim text este semnat de Nicolae Georgescu: „Anii de care se rupe generația Labiș sunt mult mai puțini la număr, dar greutatea lor se judecă altfel. Se vorbește, în general, despre acești oameni minunați ce s-au constituit în prima generație amplă postbelică la noi ca despre niște talente native ce au redescoperit, oarecum din sinea lor, filonul limbii și simțirii românești. Este o imagine blând-idilică despre acești tineri, ce se mai perpetuează, încă, din inerție. Nu talentul este dominantă generației Labiș – deși despre talent se poate vorbi în cel mai înalt grad – ci curajul, ținuta etică a ei. Este drept că lor nu li se preda Eminescu în întregime la școală – dar îl citeau *pe ascuns*, cum se zice (mai degrabă, în timpul lor creator intim) în întregime. Arghezi vindea cireșe la Mărțișor, în cornete făcute din filele revistelor lui – dar era știut și stimat de toți, iar celor interesați (cine nu era?) le vindea și reviste”. □•I se alătură Al. Horia: „Venită dinspre real, poezia generației Labiș transfigurează realul proiectând simbolic marile energii ontologice în formule lirice pe cât de originale pe atât de robuste în planul expresivității. Modernitatea este aici produsul unei evoluții organice a formelor iar nu efectul unor experimente facile. Frecventarea marilor teme, jubilația existențială, tentația fabulosului, energia metaforică iată câteva note specifice ale reprezentanților luptei cu inerția, caracteristicile de fapt ale unui climat poetic de excepțională vitalitate care a luat naștere la începutul anilor '60, inaugurând o etapă esențială în evoluția literaturii postbelice”. □•Ion Spânu (*Monumentalism și valoare*) face o trecere erudită prin *Critica facultății de judecare* a lui Immanuel Kant, pregătindu-se să abordeze „tentativa lui Ion Gheorghe de a transfigura poetic lumea basmului, a mitului și a istoriei după un model pe care îl sugerase anterior Blaga în lucrările sale teoretice”:. „Între realizările însemnate, pe această linie, se înscrie tentativa lui Ion Gheorghe de a transfigura poetic lumea basmului, a mitului și a istoriei după un model pe care îl sugerase anterior Blaga în lucrările sale teoretice. Pentru câteva dintre volumele de versuri, cum ar fi *Zoosophia*, *Cavalerul trac*, *Cultul zburătorului*, *Megaliticele*, *Dacia Fenix* sau *Cenușile*, autorul se folosește de o documentare științifică extrem de bogată, chiar dacă prin inovațiile lexicale (de multe ori strălucitoare) creează impresia unui fel de supra-realism. Adrian Păunescu este de asemenea autorul unor masive volume de versuri”: Printre cei nominalizați se află, în ordinea prezenței acestora în articol Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, George Alboiu, Gheorghe Pituț, Cezar Baltag, Grigore Hagiu. □•Alte două pagini, suprantitulate *Evenimentul marilor înnoiri ale țării și Temelia marilor cititorii ale poporului*, au drept colaboratori pe Florentin Popescu (*Adevăruri esențiale*), Mihai Pelin

(*Traversând o epocă*), Areta Șandru (*Orașe frumoase*), Constantin Stan (*Simbolul unui drum sigur*), Victor Niță (*Tipare de înțelepciune*). □•Adrian Păunescu este prezent cu un grupaj de versuri din volumul al II-lea al *Manifestului pentru mileniul trei*, aflat în pregătire la editura Eminescu: „Am trecut pe stradă fără de nădejde/ Și în ochi ninsoarea scânteia,/ Biciuit de viscol sufeream câinește/ Și-am văzut lumină la fereastra ta.// Și-aș fi vrut desigur și să-ți fie bine,/ Și-aș fi vrut desigur și să-ți fie rău,/ Știu că la veioză mă citeai pe mine/ Ca să-ți descifrezi destinul tău”. ■•Cronici literare. □•Primul volum din *Teatrul lui D.R. Popescu* este analizat de Artur Silvestri: „Acum este în afara îndoielii de unde vine biruința valorilor, care limpezește teatrul lui D.R. Popescu. Ele izvorăsc dintr-un substrat de esență străveche și dramaturgia aceasta pare a vehicula scheme de tragedie greacă fiind, în fond, expresia unui trac”. □•La *Viața cărților*, Alexandru Condeescu scrie despre cartea lui Cornel Nistea, *Focuri de septembrie* (C.R., 1986). □•Lucian Chișu comentează povestirile lui Emilian Bălănoiu (*Analiză pentru șansele Iuliei*, CR. 1986): „Proza lui Emilian Bălănoiu devine un circuit cu numeroase sinuozități prin modul de gândire al personajelor, care pe măsură ce este adâncit falsifică modul de existență, ele suferind de codificare. O anume somnolență a narațiunii, provenită din suprasaturarea cu impresii cerebrale și senzoriale, depărtează, pe nesimțite, acțiunea de la nervul ei și ar fi fost chiar supărătoare dacă Emilian Bălănoiu n-ar avea controlul răsturnărilor neașteptate ce se desprind din latența raporturilor dintre eroi. Aceștia ajung de fiecare dată în ipostaze insolite, iar lucrurile se petrec surprinzător, ca pe o tablă de șah, unde rostul unei mutări se întrevide după alte câteva”. □•Adrian Dafir prezintă antologia *Din presa literară românească* (1918-1944), Albatros, 1986, care cuprinde „72 de texte selectate dintr-un număr de 35 de reviste literare, între care...revistele «Sburătorul», «Viața românească», «Adevărul literar și artistic», «Vremea» ori «Revista fundațiilor [regale] par a fi printre cele mai vii și mai importante tribune ale poezilor, prozatorilor ori criticilor perioadei și nu în ultimul rând al conceptelor reale, adevărate, viabile în artă”. □•*Poeți polonezi și Poezie din Iordania*, traduși de Maria Urbanovici și Laura Petrescu sunt prezenți pe ultima pagină. □•Poate fi citită și scurta recenzie a lui Z. Cârlușea la studiul lui Mihai Zamfir, *Formele liricii portugheze*, Editura Univers, 1986: „În mare Formele liricii portugheze este o «istorie fără istorie» a poeziei lusitane de la «cantiga de amigo» la F. Pessoa, în cadrul căreia modelul binar imaginat *concentrare oximoronică* vs *dispunere discursivă* funcționează destul de bine, el punând totodată și un sens lungului drum al poeziei portugheze spre modernitate”.

• [„SLAST”, nr. 30] Precum în numerele precedente, și în cel de față se amintesc cei 21 de ani de la Congresul al IX – lea al Partidului Comunist Român. Editorialul redacțional se intitulează la fel de apoteotic, *Piatră de hotar a noii noastre istorii.*, este scurt și conține de opt ori numele Nicolae Ceaușescu. □•Nicolae Dragoș este prezent, pe prima pagină, cu poemul *Istoricul destin:*

„Istoria – timp înalt și optimist,/ Purtând în el visări, tumult, văpaie,/ Cum l-a gândit partidul comunist,/ Și-al nostru Ceaușescu Nicolae”. □•*La Galeria erorilor exemplari*, Iulian Costandache aduce în prim-plan un personaj din romanul lui Ion Lăncrănjan, *Cordovanii*. Articolul se intitulează *Mitul revoluționar romantic*: „Mitru lui Spânzură-foame este produsul specific al unei epoci. Autorul a respectat cu scrupulozitate adevărul. Nimic romanțios sau exagerat în această epopee. Proveniența umilă a eroului, caracterul inflexibil, elanul revoluționar li eșafodează un dosar imaculat. Mitru are toate calitățile pentru a fi comunist desăvârșit și ar fi fost un executant ideal. Pe rol de conducător este coplesit de marile răspunderi și capotează. Cazul nu este singular în epocă și e perfect explicabil”. □•Invocând *Resurecția politicului în artă*, Aureliu Goci evocă *Ore de dimineață* (1972) romanul lui Platon Pardău, scris pe calapodul politicii: „Trecerea directă cu *Ore de dimineață* la epicul politic cu punerea între paranteze fenomenologice a subiectivității, fragmentarismului și auto-reflexivității lirice ar putea să surprindă dacă succesiunea fugoasă a punctelor de vedere, motivația temperamentală, regula subiectivității nu ar fi distinctivități la limita flexibilă dintre poetic și politic. De la *Ore de dimineață*, autorul a mai scris o mulțime de romane, mai tehnice, mai rafinate, mai minuțioase în sintagma realității. Însă în primul său roman exista mai multă materie epică, un alt mod, netranzitat de conversiune a eticului în politic și un alt gust al scriiturii”. □•Mircea Dinescu se joacă de-a *Uite Beckett, nu e Beckett*: □•În același spațiu tipografic se regăsesc Adrian Pop, cu observații despre *Mondenitatea unui an de răscruce* (din *Zăpezile...*): □•Nu în ultimul rând, echipa adversă, de la „Amfiteatru” și generația încă nenumită „nouăzecistă”, de la „Convingeri comuniste” (via cenaclurile *Universitas* și ... *de Luni*) sunt luată în răspăr de ...Ion Creangă, pseudonimul redacțional al rubricii *Revista revistelor*: „Căldură mare în ultimul număr al «Convingerilor comuniste», organ al Consiliului Uniunii Studenților Comuniști din Centrul Universitar București. Firească așadar obsesia valurilor. Valuri fotografiate în primele pagini, valuri dactilografiate în mijlocul revistei. *Ale valurilor mândre generații spumegate* – chiar așa se intitulează articolul tinerei poetese Ioana Carabăț, ce ne anunță oficial că «Succesiunea valurilor poetice este un lucru cunoscut și în privința căruia s-au făcut, de-a lungul timpului, mai multe studii». [...] Pe aceeași plajă a paginilor 6-7, Simona Popescu ne scaldă și ea în limbaj de litoral: «fluxul și refluxul generaționist», «răbufnirea în valuri după o perioadă de acumulări». După Simona Popescu, generațiile '60, '70, '80, s-ar delimita «nu doar biologic și cronologic, ci și prin (mai ales) o specifică ideologie literară». Dacă-i cronologie o fi și biologie, dar de ce din zece-n zece ani s-ar modifica ideologiile literare, Simona Popescu, învăluită în mister estival, nu ne mai spune. Cu adâncă mahnire constatăm că generația '80 nici nu s-a așezat bine la masă și-i îmbrâncită de generația '86. Păi frumos e? [...] Dar nu! Nancă, Gârbea, Bodi, Mierlă, Carabăț – nu mai vor să numere din zece în zece. Ei propun o depășire de plan

în cadrul generațiilor, ceea ce ne amintește de optimistul șlagăr de altă dată: *Opt recolte pe an/ Depășire de plan/ În Azerbaidjan*. Cam rapidă totuși schimbarea de personal propusă de revista studențească. Până și balerinele de la teatrul Tănase își pot prelungi, cât-de-cât adolescența. Numai poeții, săracii, trebuie să-și dea buletinele de identitate la verificat, să nu zăbovească prea mult în juna generație. «Poezia nu a coborât în stradă cum au declarat, sau cum au voit optzeciștii a fi, ci a coborât din turn doar câteva trepte... Realitatea poeziilor optzeciste este încă decorativă, imaginară...». Aceste frățești afirmații aparțin tot Simonei Popescu [...] Nici grădinarul ce cultivă așa delicate flori, scepticul mântuit, Mircea Martin, nu-i mai blând cu optzeciștii: «E greu de spus, mai ales acum, dacă poeții care au debutat în anii '80 sunt cei care vor constitui generația, sau dacă poeții care urmează să debuteze îi vor da numele... O diferență se pare să se simte totuși între *aerul* poeziei scrise la *Universitas* și la *Cenaclul de luni*». [...] E sărbătoare așadar pe ulița *marșscrisilsmului*. Frică ne e că spre toamnă, vor măcăi bobocii cenacliști ai generației '87 și-o să propună mutarea cenaclului Universitas în Rotonda pensionarilor din Cișmigi. Cine are generație n-o s-o ducă rău nici pe acolo, bănuind că Nancă, Gârbea, Bodiu, Mierlă și Carabăț vor continua să-și arunce unii altora bezele eseistice, conjugând fericiri: eu m-aș scrie, tu te-ai scrie, el s-ar scrie... Ş-apoi cine treabă are căci va fi sub pălărie...". □ Pasionat de titluri categorice Constantin Sorescu descoperă *Eroarea ca memento*, scriind despre discutabila *Istoria literaturii românești contemporane* a lui Nicolae Iorga: „Din fericire pentru cultura română, pe care N. Iorga a iubit-o, nici critica și nici cititorii – cei care se deschid mereu bunului gând al propășirii prin înnoire – nici instituțiile culturale și legiuitoare nu i-au împărtășit, în pofida autorității sale, fabuloasa incomprehensiune. Indiscutabil, în vasta sa operă, atitudinea lui N. Iorga față de literatura română modernă rămâne o eroare și o curiozitate, cum eroare și curiozitate vor rămâne toate injustițiile, strâmbătățile și ocările care vin din partea unor personalități în alte momente de regenerare ale limbajului artistic”. □ Mihai Coman își finalizează cu cea de a doua secvență opiniile despre „*no-ul val*” (*din etnologia românească*, în care apar consemnați Paul Drogeanu (*Practica fericirii*, Eminescu, 1985) și Alexandru Popescu (*Tradiții de muncă românești, în obiceiuri, folclor, artă populară*, Ed. Științifică, 1985) □ Dorin Măran se întreține cu Mircea Cărtărescu la cunoscuta *Colegi de creație, colegi de generație*. Pagina este însoțită de *Opinia criticii* în care se arată favorabili creației sale Nicolae Manolescu, Paul Georgescu, Mircea Iorgulescu, Gheorghe Grigurcu, Al. Cistelean ș.a – lista este mai lungă –, printre contestatari aflându-se Eugen Barbu, George Alboiu, Costin Tuchilă.

28 iulie

• [„**România liberă**” 12978] *România, țară a păcii* se numește noua contribuție a lui Mircea Moarcăș.

30 iulie

• [„Scânteia tineretului” nr. 11558] Florentin Popescu recenzează cartea lui Bucur Chiriac, *Întoarcerea în câmpie*, Eminescu, 1986: „Ceea ce surprinde în mod plăcut în poezia lui Bucur Chiriac, autor, până acum, al altor trei volume de versuri (*Aproape de copilărie*, 1977 ; *Caii de fum*, 1982 și *Zmeele copilăriei*, 1983) este continuitatea fixării într-o formulă pe cât de voit lipsită de modernitate, pe atât de cuceritoare la lectură. Căci, în timp ce alții caută să-și schimbe hainele lirice de la un volum la altul, el pare a-și fi găsit, din capul locului, matricea confortabilă. care-l avantajează în cel mai înalt grad. Este vorba aici de o ipostază lirică nespectaculoasă, grefată pe câteva motive etern valabile, cărora le caută – și adesea le găsește! – întruchipări originale”.

31 iulie

• [„România liberă” 12981] Emil Manu scrie despre *Lirica patriotică – o constantă a literaturii române*: „Cine citește cu atenție istoria literaturii române descoperă un adevăr de la care trebuie să pornească orice discuție asupra poeziei. Adevărul axiomatic că poeții care au întemeiat poezia românească aveau conștiința sigură că prin poezie săvârșesc un act patriotic, înțelegând astfel destinul și rolul pe care națiunea lor vea să-l joace în lume”.

• [„Scânteia” nr. 13657] Eugen Uricaru semnează reportajul *Munca oamenilor spre folosul lor și al țării*, despre prefacerile din Țara Moșilor: „Temeinica este un cuvânt în firea lucrurilor în preajma odihnei lui Iancu, a gorunului lui Horea, a prezenței lui Crișan. Aici, la Brad, oamenii pot spune: «E bine, avem în față viitorul. Un viitor pregătit temeinic»”. □ • *Literatura pentru copii – între împliniri și promisiuni* continuă să-l preocupe pe Emil Vasilescu, care găsește literaturii pentru copii virtuți patriotice: „Multe din aceste cărți se adresează direct sensibilității copiilor prin versuri încărcate de emoție și vibrantă căldură interioară ; ele cultivă dragostea pentru părinți și profesori, cinstesc pasiunea pentru învățătură și muncă, deșteaptă și sporesc sentimentul iubirii de țară. O cuprinzătoare antologie *Prinos Partidului*, se constituie într-un cald omagiu adus de poeți aniversării a 65 de ani de la înființarea partidului. Versuri angajate, de autentică vibrație patriotică sunt oferite în dar copiilor: „Partid, lumina noastră, viața / Acestei țări cu zări senine, / Ca floarea-soarelui ni-i fața, / Rotită veșnic către tine. // Copilărește de-ți vom spune / Și cam stângaci, să nu to mire: / Tu ești ce-avem mai drag pe lume, / Ești drumul drept spre fericire” (Ion Brad, *Suntem întotdeauna gata*)”. □ • Făcând recurs la istorie și literatură, universitarul gălățean Dumitru Tiutiucă scrie despre *Mesaje ale permanenței*, un eseu despre istorie, spațiu național și literatură.

• [„România literară”, nr. 31] Editorialul *Prezența literaturii*, se referă la spiritul de deschidere promovat de Congresul al IX-lea al P.C.R. și la rolul literaturii, acela de seismograf sensibil al tuturor evenimentelor din sfera socialului. □ • În de obicei anosta rubrică „Viața literară” se informează despre recenta

Plenară a Consiliului Uniunii Scriitorilor: „Vineri, 25 iulie 1986, a avut loc Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor, cu următoarea ordine de zi: 1. Concepția revoluționară despre lume și societate – temei al unei creații literare militante, puse în slujba înfăptuirii Programului Partidului Comunist Român de edificare a socialismului și comunismului în patria noastră; 2. Informarea despre principalele acțiuni ale vieții literare organizate de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, de la ultima Plenară a Consiliului până în prezent; 3. Aprobarea Regulamentului de premiere și alegere a Juriilor pentru decernarea premiilor anuale; 4. Discutarea propunerilor făcute de Asociațiilor de scriitori și de Comisia de validare a Consiliului Uniunii Scriitorilor, privind ratificarea de stagiați; 3. Decernarea Marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor; 6. Probleme organizatorice. Au participat tovarășii Ghiță Florea, adjunct șef de secție la C.C. al P.C.R., Mihai Dulea, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Ion Popa, secretar al Comitetului Municipal al P.C.R. Au luat parte la discuții: Ioan Alexandru, Alexandru Andrițoiu, George Bălăiță, Ion Dodu Bălan, Ana Blandiana, Ion Brad, Emil Brumaru, Augustin Buzura, Constantin Chiriță, Mircea Ciobanu, Daniela Crăsnaru, Ov. S. Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Mircea Dinescu, Ștefan Aug. Doinaș, Domokos Géza, Anghel Dumbrăveanu, Paul Everac, Dinu Flămând, Fodor Sándor, Gálfalvi Zsolt, Dumitru Ghișe, Dan Hăulică, Ion Hobana, Mircea Radu Iacoban, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ileana Mălâncioiu, Florin Mugur, Z. Ornea, Alexandru Paleologu, Octavian Paler, Nicolae Prelipceanu, Petre Sălcudeanu, Valeriu Râpeanu, Eugen Simion, Marin Sorescu, Szilágyi István, Mircea Tomuș, Laurențiu Ulici, Eugen Uricaru, Romulus Vulpescu, Mircea Zăciu, Violeta Zamfirescu, Horia Zilieru. În încheiere, au luat cuvântul tovarășii Ghiță Florea și Mihai Dulea. Lucrările Plenarei Consiliului Uniunii Scriitorilor au fost conduse de Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România”. □•Versurile din acest număr poartă semnătura lui Gheorghe Tomozei și Alexandru Andrițoiu, colegi de generație. □•Gheorghe Dinu – Stephan Roll, cunoscut, între altele, pentru celebra sa butadă „puțini am fost, mulți am rămas”, este readus în actualitate de către George Macovescu. Acesta prezintă ciclul inedit: *Imagini pariziene*. □•Despre *Tema prieteniei la Marin Preda* scrie Traian Podgoreanu: „În ultimă instanță, pare a spune Marin Preda, deteriorarea relațiilor de prietenie, a relațiilor umane în general, este cauzată mai degrabă de condițiile epocii decât de ființa interioară a omului. Afirmând prietenia ca o valoare umană perenă, ca o *punte de înțelegere* între oameni, ca un drum spre desăvârșirea de sine, spre virtute, Marin Preda poate fi considerat un scriitor moralist”. □•Dumitru Micu realizează un portret liric comprehensiv al lui Geo Dumitrescu: „El însuși, în întregime el însuși, este Geo Dumitrescu în momentele când, abandonându-se ingenuității native, și-o valorifică liric într-un limbaj propriu, de o rară sugestivitate, ce aliază adesea termeni dintre cei

mai savanți, cu expresii uzuale savuroase”. Textul se intitulează *Pământul din vârful peniței*: □Șerban Cioculescu preia subiectul din numărul precedent, referitor la epistolarul Duiliu Zamfirescu, sub titlul *Duiliu Zamfirescu în corespondență*: „Se face mare caz de faptul că în scrisorile lui Duiliu Zamfirescu sunt depreciați scriitori ce-i sunt superiori, Caragiale și Slavici. Și alte și alte judecăți eronate, ale unui infatuat ce se credea *primus inter pares*. Fie-mi îngăduit să remarc însă că tot el a fost primul care și-a dat seama că greșise și că, tot cel dintâi, a pus alături pe Eminescu, Creangă și Caragiale □. *Există o cultură a tineretului?* se întreabă Al. Tănase, pornind de la volumul *Generație și cultură*. Tot el răspunde: „Autorul formulează teza excelentă că sintagma *cultura tineretului* ar putea să se refere la un *stil de comportament al tineretului* care prin el însuși nu duce cu necesitate la fenomene de marginalizare. Cum definește și cum ilustrează C. Schifirneț această cultură? «În esență, cultura tineretului este un mod specific al tinerilor de a fi în relație cu celelalte subsisteme culturale» – ceea ce reprezintă, evident, un comportament cultural”. □□Pe aceleași coordonate, Z. Ornea se ocupă de *Eseistica filosofică*: a unui scriitori restituit: Emil-George Papahagi, la carte apărută la editura Dacia sub îngrijirea lui Marian Papahagi. □Nicolae Manolescu îl introduce în *Actualitatea literară* pe *Emil Botta*, utilizând un titlu sugerat de Nicolae Iorga, *Emil Botta după Emil Botta*: „Deși, cum se vede, critica de astăzi e plină de felurite sugestii și reprezintă o promisiune pentru receptarea viitoare a lui Botta, ea este, încă, mai convingătoare pe fragmente decât în totalitate. O interpretare globală și cu adevărat nouă nu avem deocamdată, dar ea nu poate întârzia multă vreme. E probabil și că, atunci, Emil Botta se va găsi în manualele de școală, la locul care i s cuvine”. □Alex. Ștefănescu vede în recent apărutul volum *Pagini de satiră și umor din scriitori olteni* (Scrisul Românesc, 1986), *Un mijloc de comunicare* din care rezultă „farmecul oricărei antologii de umor, deci și al celei realizate de Ion Dianu: ne introduce într-o lume în care simțul umorului, conștiința relativității oricărei afirmații reglementează realțiile între oameni”. □Despre poemele lui Marcel Gafton se exprimă Gheorghe Grigurcu: „Diferențiat prin strania sa hărnicie de a modifica limbajul astfel încât să exprime întunecata-i materie lăuntrică, spasmodică ori scurgându-se cu lentoare vâscoasă a profunde dezamăgiri, Marcel Gafton exponent întârziat al generației războiului, merge atât de departe, încât ni se recomandă drept unul dintre meșterii lirici cei mai originali de azi al acesteia”. Aureliu Goci recenzează *Pasărea purpurie a dragostei* (Albatros, 1986), de Pavel Pereș: □La *Promotia '70*, Laurențiu Ulici îl prezintă pe ardeleanul Titus Vâjeu. □Costin Tuchilă realizează *Un „portret” al vinului*, scriind despre cartea lui Avram D. Tudosie, *Podgoriile românești în literatură* (Sport-Turism, 1986). Maria-Ana Tupan semnează scurta prezentare *Constanța Buzea în engleză*. □În traducerea și prezentarea Roxanei Sorescu sunt evocate câteva dintre întâlnirile Cioran-Bekett, preluate din *Exerciții de admirație* (Gallimard, 1985).

• [„Tribuna”, nr. 31] Dintre subiectele care se perpetuează da la un număr la următoarele, *Mircea cel Mare 600* se menține în topul preferințelor redacționale. □ În vecinătatea rubricii pe care Eugen Uricaru o susține număr de număr, Petru Poantă scrie despre romanul acestuia, *Stăpânirea de sine*, care face parte din ciclul *Așteptându-i pe învingători* și *Memoriu*: „Scriu cu o excepțională siguranță dezinvoltă, cu o știință puțin obișnuită a detaliilor imponderabile, dar și a poeziei concretului, într-o țesătură impecabilă de simboluri, în sfârșit, cu o subtilitate eseistică remarcabilă, *Stăpânirea de sine* rămâne cartea cea mai omogenă și echilibrată a autorului. Somptuozitatea artistică de odinioară este estompată acum printr-un deosebit simț al nuanțelor. Descoperind o lume, Eugen Uricaru descoperă și un stil; inconfundabil în proza actuală”. □ Sub titlul *Drumuri exemplare*, Ioana Bot recenzează cartea lui Serafim Dui-cu, *Pe urmele lui Samuil Micu-Klein* (Sport-Turism, 1986), în care autorul deplânge „absența unei monografii despre acest Corifeu al Școlii Ardelene”, motiv ce justifică demersul de față. Ioana Bot: „Cititorului nu-i rămâne decât să transforme drumurile marelui cărturar într-o «inițiere» a sa însuși”

[IULIE]

• [„Albina”, nr. 7] Împlinirea a 21 de ani de la Congresul al IX-lea al Partidului intră în editorialul numărului de față sub titlul *Emblemele unui timp eroic*: „Iată, așadar, cât de numeroase sunt însemnele ce conferă «Epocii Nicolae Ceaușescu» atributul de cea mai fertilă perioadă din multiseclara istorie a patriei! 1965–1986. Cu cât sporește vremea față de momentul Congresului al IX-lea al partidului, cu atât mal pregnantă devine, în conștiința națiunii, importanța acestui măreț forum politic pentru destinul României socialiste! Fiindcă el rămâne o adevărată bornă de istorie”. □ Ana Blandiana este prezentă cu *Odă la râurile țării*. Ilarie Hinoveanu semnează poezia *Limpezi constelații*: „Îl vom urma de-a pururi, /Cuprinși în toiul faptelor-văpaie/ Desăvârșind, în juru-i strâns uniți,/ «Epoca Ceaușescu Nicolae»”. □ Alte texte cu un caracter literar sunt *Limba, marele poem al națiunii* (Dumitran Frunză), *Scri-soarea III* (Mihai Cernat), *Grăbește-te încet* (Mircea Ichim).

• [„Amfiteatru”, nr. 7] 21 de ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R. eveniment de importanță cardinală în devenirea culturii socialiste a patriei noastre, ocupă simbolic toate suprafețele publicației. De aceea, ca să-și facă loc în paginile de aici, unele texte sunt tipărite cu corp 5. □ Florin Berindeanu scrie despre *Vinerea neagră* (Dacia, 1986) numindu-și intervenția *Istoria la un moment dat*. După o seamă de rețineri, criticul concludă: „Romanul lui Doru Munteanu e totuși un roman frescă din care figura Ardealului se detașează datorită patosului sincer al autorului. Această caldă corespondență între autor și istoria ființei sale este, de fapt, atu-ul incontestabil al cărții.” ■ *Patimile după Bacovia*, (C.R., 1986) devin în cronica lui Cristian Moraru, *Patimile după Genaru*: „Cu euforiile amoroase ale lui Ovidiu Genaru poezia provinciei iese

triumfătoare din provincia poeziei, privind ironic înspre o întreagă tradiție literară și oferind cu nonșalanță ochiului (critic) lucirea scurtă a unui umăr dezgolit în timp ce simulează că-și aranjează în chip decent faldurile rochiei transparente. Ausweisul care îndrituia o asemenea evaziune datează din 1972 și era subintitulat *Patimile după Bacovia*, puțin derutant, să recunoaștem, pentru că bacovianismul aceluia volum era discutabil. Nu de mult poetul și-a reînnoit documentele doveditoare, compunându-și cu acest prilej un *curriculum vitae*. Acesta se intitulează tot *Patimile după Bacovia* și este o antologie de autor apărută într-o colecție specială care nu mai are nevoie de nicio prezentare, beneficiind totodată de o excelentă postfață a lui Radu Călin Cristea. «Dorința secretă» a poetului este ca volumul cu pricina să fie citit «ca o singură carte». Lucrul este posibil, ba chiar indicat, ținând cont de schimbările, importante, operate de Ovidiu Genaru în interiorul operei sale poetice. Multe texte au fost rescrise, multe omise, unele volume ignorate completamente întrucât aflate «în afara interesului său actual». Iată, prin urmare, nu ne aflăm în fața unei simple juxtapuneri de poeme, ci suntem confrunțați cu un examen critic (extrem de sever) al unei întregi cariere. Nefăcând eroarea de a încerca să camufleze cu orice preț sinuozitățile și ezitățile, slalomul printre stiluri și strategii, Ovidiu Genaru reușește, proce“. □•Ramona Fotiade descifrează *Teritoriul amneziei* în volumul lui Ovidiu Moceanu, *Fii binevenit, călătorule*: „Inadecvarea pentru rolul dominant pe care îl deține personajul în cartea lui Ovidiu Moceanu și configurarea sa dintr-o viziune propriu-zisă *ionică* (a confesivului, biograficului, relativismului subiectiv) determină o construcție hibridă, ezitantă, stânjenind lectura. *Fii binevenit, călătorule* este (în litera dar nu și în spiritul epicii actuale) un roman în care nu se întâmplă mai nimic“. □•Tot Ramona Fotiade are parte de un profil realizat de Dan Boeru, posibil Dan Silviu Boerescu, dacă ne luăm după titlu: *Pariuri pentru viitor*: „«Copia după model» pe care o realizează la textele sale Ramona Fotiade, în condiții în care poezia își cere în mod legitim sporul de periclitate («în această sală de cinematograf prost luminată / imaginile cenușii apărute pe ecran sunt singura realitate»), se desfășoară – afirmă Mircea Iorgulescu – sub semnul «numirii exacte»“. □•Ion Bogdan Lefter încheie periplusurile sale geografice în zona moldavă cu *Proza criticilor, criticul prozatorilor*, analizând activitatea și „opera” lui Ioan Holban: „În tot cazul Holban trebuie să fie criticul care a citit cea mai multă proză românească postbelică. De îndată ce va da la iveală structura de ansamblu în care integrează mulțimea cărților genului, vom judeca! Deocamdată aș remarca accentul pe care l-a pus regulat asupra unei numite proze rafinate, de felul celei a Școlii de la Târgoviște, și asupra prozei «noului val» optzecist, comentat cu insistență“. ■•O dezbatere, mai degrabă ad-hoc, cu trei scurte întrebări, are loc sub genericul *Creșterea limbii românești*: „1. Se poate oare distinge în literatura română din ultimele decenii o nouă atitudine față de problemele stilului? Ce înseamnă, de fapt, pentru un scriitor, a avea sau a nu avea stil? 2. Scriitorul modifică lim-

ba literară, o poate îmbogăți. Dar misiunea lui este și aceea de a descoperi procesul transformărilor din limba vorbită. Cum se produc aceste interferențe? 3. Ce priorități de stil (ritm, conciziune, bogăție lexicală sau altele) vă preocupă în scrisul dumneavoastră?”. ■•Prezența a șapoului cu același nume, și a unui „cartuș” conținând un citat din Nicolae Ceaușescu (din *Raportul* la al IX-lea Congres) conduc la impresia că numărul participanților la anchetă ar fi trebuit să fie mai mare și răspunsurile pe măsură, mai ales că textul redacțional *Creșterea limbii românești*, se vrea a da tonul și linia ideologică a discuțiilor: „Diversitatea tematică și stilistică este una din trăsăturile care îi conferă literaturii române personalitate și prestigiu. «Creșterea limbii românești», despre care atât de frumos vorbea poetul, s-a produs efectiv, în timp, prin opere literare durabile, prin condeie care au știut să valorifice în spirit creator bogata moștenire de gânduri și simțăminte a poporului. Vii au fost în toate epocile de creație discuțiile despre limbă literară și stil, despre acuratețe și plasticitate, despre dialectica între tradiție și inovație. [...] «Avem nevoie de o literatură militantă, revoluționară. Avem nevoie de romane, de piese de teatru care să oglindească munca entuziastă, grea, dificultățile ce trebuie depășite, dar și succesele pe care le înregistrează poporul nostru în edificarea celei mai drepte societăți din lume, în urcușul spre înaltele piscuri luminoase ale comunismului», sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea la plenara comună a C.C. al P.C.R., din 25 noiembrie 1981. Un imperativ al calității operei artistice este și limpezimea mesajului pe care aceasta îl transmite. Avem nevoie de diversitate, avem nevoie de calitate și înaltă competență întru slujirea minunatelor noastre tradiții și pentru edificarea întru frumos a omului nou, reprezentant și el însuși creație a procesului de constituire a socialismului. O frază incorect formulată trădează întotdeauna o gândire confuză, dacă nu chiar o lene de a gândi. De asemenea, mania de a orna excesiv un enunț este un aspect nu mai puțin evident al lipsei de stil. Așa numita «metaforită» acoperă de cele mai multe ori un conținut sărac, iar excesiva exprimare perifrastică, un gol de fond. Un stil suplu și expresiv este acela în care se atestă nu doar bogăția lexicală, dar și o bună frazare, o topică nuanțată. Sunt doar câteva din problemele pe care le vizează întrebările anchetei de față. Ele ar putea fi amplificate, desigur, pentru a cunoaște opiniile unor scriitori din diferite generații. Credem că la fel de interesant ar fi să aflăm și părerile unor cititori. Multe ziare și reviste au găzduit în ultima vreme dezbateri analizate pe problemele limbii române care se scrie și se vorbește astăzi. Sperăm să contribuie în acest domeniu și ancheta revistei noastre cu idei sugestive”. ■•Se conformează Doina Uricariu, Ion Hirghiduș, Mircea Dinescu, Grigore Arbore, Grete Tartler, Mircea Nedelciu. Redăm din intervenții. □•Doina Uricariu (*O agonisire de suflet*): „1. [...] Dincolo de mutațiile stilistice, ceea ce s-a petrecut, mai ales în ultimele decenii, pare să fie important pentru o anume conștiință stilistică a creatorului. Inocentul a fost înlocuit de Avizat. Stilul nu mai e doar trăit, «transformat în incomplet», cum

ar spune Valéry, ci *construit*, adică atent să implice condițiile a priori ale unei existente stilistice care-ar putea fi cu totul alta. [...] 2. Agonisirile de bunuri stilistice, fie ele pe calea unor conflicte ori tratate de alianță cu limba vorbită, nu valorează nimic fără agonisirile de suflet. [...] 3. Nu am o listă de priorități și nici o listă de figuri de stil, cu prețurile pe care le acord, un soi de mercurial al scriiturii. Când scrii ești mai degrabă condus de un principiu de autoritate interioară. Stilul creează iluzie, o iluzie a realului sau irealului, depinde unde ne situăm“. □ Mircea Dinescu (*Virtuozitatea și limbajul sentimental*): „1. Un japonez parașutat în literatura română și-ar face harachiri după câteva zile, umilit de obsesia *monumentalității* la umbra căreia haikaiurile sale pipernicite degrabă s-ar ofili... Monumentalitatea cu stil, bineînțeles, obsesie a înălțimilor și nu a adâncimii – căutătorii de perle reprofilându-se pe schiuri și alpenștok. Înbrânciți de ideea că Paganini a lunecat în mitologie pe o singură coardă, glorioșii noștri barzi s-au specializat în așa măsură, încât unii au dat-o pe coarda razachie și-și zic ironici, alții o pișcă pe a mai melancolică, zâmbind mai rar ca Buster Keaton. Singurătatea corzii e compensată de virtuozitatea ciupitoriilor, ce știu să scoată volume întregi cu partituri numai în *of-of-of* sau *hi-hi-hi*. 2. Povestea cu modificarea limbii literare e ușor exagerată. Poți introduce *etajera* în poezie – cum a făcut-o mândrul Al. Z. Stamatiad – sau *discoteca*, sau *fenilbutazona*, dar fuziunea dintre Biblioteca Academiei și zumzetul mai puțin academic al sălii de așteptare a gării Obor nu-i la îndemâna oricui. Shakespeare a coborât și el la vremea lui cu poezia în stradă, n-a fost un geniu de eprubetă, fără îndoială, însă nu a făcut mare caz din această «coborâre». Să fi introdus el cuvântul «balcon» în literatura engleză? Numai la scriitorul minor *se vede* «înnoirea» limbajului. Există însă un limbaj al sentimentului, pe care, vai, atât de puțini îl știu vorbi... 3. Nu mi-au plăcut niciodată *prioritățile*. Fie ele de stil, ritm, bogăție lexicală etc. Ducă-se pe pustii!“. □ Mircea Nedelciu (*Un sol ferm pentru gândire*) 1. «Limba maternă are misterioasa putere de a oferi gândirii un rol ferm, iar ființei conștiința de sine!». [...] A avea stil, cred eu, înseamnă a avea un stil de gândire, în primul rând și, apoi, a cunoaște atât de bine limba încât ca să nu te trădeze niciodată, nici când vorbești, nici când ascuți. Confuzia, uneori deliberată, între aceste două planuri (stil al gândirii, stil al exprimării) mi se pare periculoasă, mai ales atunci când se capătă ademenitoare formă de «nouă atitudine față de problemele stilului. Nu există nou și vechi în acest domeniu, chiar dacă avem și exemple de scriitori care iubesc atât de mult limba română încât nu-i pot rezista cu stilul lor de gândire din cine știe ce motive anemiat. Aceștia se trezesc, la capătul fiecărei fraze că au ajuns în cu totul alt loc decât cel spre care porniseră. Se miră cu plăcere și pornesc mai departe. Cititorul îi va recunoaște, desigur, pe acei posesori de «stil artist, încărcat de metafore», stil ce și-a avut voga lui în proza românească de acum două decenii și încă o mai are prin unele cronici sportive. 2. Concepția despre literatură ca «dialogism în interiorul unei limbi naturale vii», așa cum a teore-

tizat-o M. Bahtin, își găsește în literatura noastră exemplificări grăitoare în practica scrisului clasicilor, ceea ce nu e puțin lucru și obligă enorm. De aceea, faptul că scriitorul modifică sau îmbogățește limba este, cred, rezultatul unui proces ceva mai complicat. El, scriitorul, nu face decât să pună în contact aceste numeroase limbaje speciale contemporane lui, creează cadrul unor înfruntări de forțe naturale care, cu sau fără voia scriitorului, decid, de fapt, transformările din limba vorbită. 3. Rezultă, cred, din cele afirmate mai sus, că niciuna dintre problemele limbii nu poate fi ignorată fără riscuri de către scriitor. De la etimologie la pronunțiile dialectale, de la ritm la sintaxă și de la lapsusuri semnificative la împrumuturi și calcuri, de la rimele interioare și jocurile de cuvinte care devin sloganuri la argou și brevilocvență. Nu există ierarhii între aceste probleme, dar, ceea ce mi se pare mult mai grav și uneori neglijat, este faptul că riscurile provenite din absența stilului sunt mari și pentru toate celelalte domenii ale vieții sociale“. □•Constanța Buzea cercetează lirismul lui Adrian Alui Gheorghe, *Ceremonii* (Junimea, 1985): „Îmi vine să cred că Adrian Alui Gheorghe este un poet dintre cei atât de dăruți cu har, că frumusețea poeziei nu și-o datorează lui însuși, ci unei miraculoase acumulări de spirit din timpuri foarte adânci. Este un elegiac, un știutor, un purtător de limpezimi, un moștenitor al unei prăpăstii de timp care reflectă imaginea unui munte“. □•La *Evenimond*, Adriana Bontea semnează cronica traducerilor la monografia *Lev Tolstoi* a lui Viktor Șklovski (Eminescu, 1986). □•Și *Exterminatorul* (Univers, 1986) lui Ernesto Sábato, tradus de Darie Novăceanu are parte de o scurtă recenzie semnată Dan Silviu Boerescu.

• [„Argeș”, nr. 7] Continuă seria de texte aniversare dedicate celor două decenii de la apariția revistei. Unele dintre acestea au semnificația unor „saluturi”, altele sunt remember-uri (din numerele mai vechi) cu semnături ilustre. ■•După ce în numărul trecut oferise un scurt interviu, Al. Balaci semnează o „tabletă de scriitor” intitulând-o „Argeș” în climatul spiritual românesc: „Există la «Argeș» un spirit de cercetare obiectiv a fenomenului cultural, a realizărilor din aria suprastructurilor contemporane; există preocupare nu numai pentru problemele creației ci și pentru problemele construcției culturii socialiste, de afirmare a caracteristicilor noului umanism românesc. Se întreține în paginile revistei un dialog permanent cu cititorii, relativ la realitățile prezentului românesc. Revista nu se află sub semnul provincialismului, fiind deschisă creatorilor din întreaga țară, dincolo de generațiile biologice, dar fiind desigur un factor stimulator al creației originale a forțelor artistice locale, manifestând un susținut travaliu de descoperire și încurajare a lor. «Argeș» este un factor activ, un germen viu, intens stimulator în climatul spiritual al prezentului românesc“. □•Informațiile despre Simpozionul *Cartea și cititorul* insistă asupra prezenței profesorului Al. Balaci, la manifestarea organizată de forurile culturale argeșene, context care devine lămuritor în privința deselor apariții ale lui Al. Balaci în aceste numere festive. □•Dan Rotaru scrie din interior, despre

izbânzile culturale argeșene din ultimii douăzeci de ani: „Cărți ivite în Argeș, cărți apărute, parte din ele, inițial în «Argeș», nume de scriitori, de istorici literari, de critici literari, de oameni de știință care au văzut botezul tiparului în paginile acestei reviste. Să dăm nume? Le putem da oricând, nu este greu. Dar la o asemenea oră a bilanțului, ceea ce cont4ează în primul rând este acea stare de veritabilă cultură ce s-a instaurat în această zonă și datorită acestei prezențe revuistice românești“. □•Nicolae Rotaru, caută simboluri pentru portretul liric al zonei: „Aici, în Argeș – ca pretutindeni în împărăția de dor,m pace, egalitate, belșug și prietenie care-i meleagul românesc – pământul izvodește lumină și viață și legendă și istorie“. □•Felicia Moșoianu salută contribuția realizatorilor noii ediții I. C. Hințescu, *Proverbele românilor* (Facla, 1985) care au eliminat lipsurile acesteia, semnalate în timp: „Constantin Negreanu și Ion Bratu, realizatorii acestei însemnate lucrări, încearcă – după cum ei înșiși mărturisesc – să elimine sau măcar să diminueze lipsurile primei ediții, pe care mai întâi G. Dem Teodorescu (*Cercetări asupra proverbelor române*, 1877), apoi Iuliu Zanne și alții n-au întârziat să le semnaleze“. □•Un foarte scurt interviu este realizat de Al. Bănățeanu cu prof. dr. docent Solomon Marcus: „Matematica este invitație la efort“. □•Nicolae Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, apărută într-o nouă ediție, trecută de Damian Hurezeanu la capitolul „lecturi fundamentale”, are parte de un final de prevenitoare suspiciuni: „Impresia finală pe care o lasă *Istoria literaturii românești contemporane* este de freamăt temperamental și de calm interior ale autorului; un autor năpădit de neliniști metafizice n-ar fi putut scrie această carte. Dar sunt fațete și sensuri ale ei care stârnesc în cititor și astfel de neliniști. În concluzie, *Istoria literaturii românești contemporane* este o carte care trebuie citită, dar într-o cheie potrivită cu «semnalele» și sensurile ei viabile. Altfel cititorul riscă să dibuie perplex între furoarea erudiției și caducitatea judecăților de valoare. Dincolo de orice, lectura cărții se constituie într-o experiență intelectuală insolită care merita cumva anunțul generos al «Suplimentului literar-artistic al Scânteii tineretului» „. □•Sergiu I. Nicolaescu ajunge la episodul al III-lea –la *O antologie a dramei istorice românești* (Eminescu,1985) apărută sub îngrijirea lui Ion Zamfirescu. *Personaje de al doilea plan*, dar „care ocupă locul prim-planul scenei”, altfel spus, figuri istorice de mai mică însemnătate decât cele ale eroilor prezentați în primele două intervenții (Velicico și Miron Costin, Duca - Vodă, Horea, Tudor Vladimirescu, Vasile Lucaciu, „anonimii războaielor din 1877 și 1916”) fac obiectul comentariilor redactorului șef al revistei. □•Eseul *Valori naționale, valori universale*, publicat în 1970 de Zoe Dumitrescu-Buşulenga este reprodus în amintirea strălucitului trecut. □•Sub titlul *Liviu Rebreanu, eseu cronologic despre operă*, Victor Atanasiu face analize pe text, mai precis se ocupă de opțiunile/variantele stilistice ale unor povestiri din ediția îngrijită de Nicolae Liu și Niculae Gheran. Rezultă că Rebreanu a fost mereu călăuzit de comentatori spre formularea academică, elegantă, corectă și

searbădă”. □ Tudor Cristea este prezent cu partea doua din articolul său consacrat lui Camil Petrescu (poet și nuvelist), însă și dea această dată exclusivitatea textului îi aparține lui Ion Cristoiu, asupra contribuțiilor căruia chiar și o atingere cu mâna, este repede retrasă spre a nu fi considerată reproș: „Meritul volumului pe care l-am comentat, și în mod deosebit al lui Ion Cristoiu, autor al substanțialei postfețe (căreia i se poate reproșa, în fond, doar titlul incolor: *Camil Petrescu în lirică și nuvelistică* – dar, vai, incolor e și titlul acestui articol!) este de a ne fi restituit un Camil Petrescu mai complet, mai organic și, deci, mai profund”. □ *Dincolo de istorie*, își numește Narcis Zărnescu recenziile la *Săptămâna nebunilor* romanul lui Eugen Barbu, text apoteotic în care romanul și autorul său au ca termeni de comparație Dante, Shakespeare, pe Dürer, Tizian, Tintoretto ș.a.m.d.: „Romanul este o tragică luptă cu verbul *a fi*. Vocabule rare ca licorile de orient se întâlnesc nu spre a se contopi, ci în contorsionări baroce, amintind de viziunile arhitecturale ale lui Gaudi, spre a se desființa reciproc. Și cu toate acestea nu este un roman despre neant, despre nimic. *Săptămâna nebunilor* dezvăluie inepuizabilul aflat în nimicnicie, infinitul zvâcnind în renunțare, nemărginirea aproape înimaginabilă ascunsă în tăcerea unei singurătăți. Într-adevăr, tragicul destinului omenesc s-a lăsat mlădiat în cuvinte de la Sofocle până la Shakespeare. Târziu, Beckett a redescoperit tăcerea sublimă a lui Hamlet. Căci tragicul este în primul rând tăcere, iar măreția umană se naște și se dovedește încă o dată, când omul putându-se salva prin cuvânt renunță și o apucă pe calea de calvar a necuvintelor. Hrisant Hrisoscelu se lasă ucis de tăcere. Moarte sublimă, care dovedește că și tăcerea este locul omului, locul în care se zămislește o viață aparte, necunoscută, intractabilă, pe care numai un maestru al parabolei și al verbului o poate descifra”. ■ Se materializează ideea ca „scriitorii în și din Argeș” să facă *Propuneri pentru istoria literaturii române*. În acest scop sunt consultate sumarele revistei de la începuturi până în prezent. Intenția și rezultatele nu se calibrează la fel de bine. □ După ce nu ratează niciun reprezentant al liricii argeșene, Nicolae Oprea mizează la *Poezie* pe vârstele aflate la antipodii. Mihai Moșandrei, Călin Vlasie și Miron Cordun sunt cel mai bine plasați, făcând loc și următorului *appendix*: „În vecinătatea acestora, au pornit din Argeș, ori au poposit câțva timp aici, mulți alți poeți de înzestrare și structuri diferite. Îi numesc doar (Radu Boureaanu, Cezar Baltag, Horia Bădescu, Cezar Ivănescu, Ileana Mălăncioiu, Florin Mugur, Nicolae Prelipceanu, Victoria Ana Tăușan, Gheorghe Tomozei, Horia Zilieru etc.), întrucât comentarea operei lor ar depăși cu mult sfera discuției”. □ La cartea de proză, preferințele lui Al. Th. Ionescu merg către Vlad Mușatescu și Mihail Diaconescu, „autorul unei opere impresionante”, cărora le se adăugați, după unele discuții cu privire la apartenența reală de aceste locuri, Ion Lică Vulpești, Marin Ioniță, Betarice Istoc, Marin Radu Ene și Stelian Zamora, ultimul cu trimitere la Nicolae Velea. □ S. Văleanu îi alege, dintre dramaturgi, pe Corneliu Marcu, Doru Moțoc, Mircea Enescu, Toma Biolan,

Gheorghe Blăjan, epuizând repede lista. □•Corneliei Alecu arată: „Răsfoind cele 177 de numere din cei 20 de ani de existență ai revistei, se rețin numele unor reporteri, dintre care unii s-au format, ca scriitori, exersându-și pana în această publicație”. În opinia autoarei, reprezentanții reportajului sunt Dan Bițică (*Pe Argeș în sus și Oameni pe creste*) și Nicolae Stoicescu, autorul unei cărți de interviuri purtând titlul *Șapte pași spre viață*. □•Edmond Nicolau îl evocă, așa cum l-a cunoscut, pe Sergiu Al George, prețuindu-l la fel de mult atât în ipostaza de medic, cât și de indianist. □•Tudor Șandru Olteanu recapitulează marile merite scriitoricești ale lui Jorge Louis Borges, mort pe 14 iunie, în textul *Un mit pentru eternitate*.

• [„ASTRA”, nr. 7] Revista anunță pe prima pagină că, „recunoscători pentru viața trăită astăzi în demnitate și bunăstare, brașovenii au făcut tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu o primire deosebit de entuziasmată”. Este vorba despre „vizita de lucru” făcută de șeful statului și partidului pe 13-14 iunie 1986, eveniment descris în reportajul *Ceaușescu și poporul*, asumat redacțional pe trei pagini din totalul celor 16. □•Ștefan Stătescu dedică un poem, tot de primă pagină, evenimentului, din care, între altele, se subînțelege că „tovarășul și tovarășa” au fost găzduiți peste noapte la Brașov: „Și când noaptea se legăna pe Brașov, / Noi, oameni acestui mare și vechi oraș românesc / noi, oamenii acestei țări cu rădăcini dacice, / am ascultat înfiorați ducându-se dinspre noi, / ca pe un ritm egal de pași înfrățiți, / ritmul egal al gândurilor Lor/ Președintele Țării și Tovarășa Lui de viață și muncă”. □•Alt subiect, apropiat tematic celui de pe prima pagină, este *Exigență, răspundere, angajare* de Ion Hațeganu. □•Nelipsitul dialog dintre A. I. Brumaru și Ion Itu, *Modelul cultural național și omul nou*, conține de astă dată trimiteri savante la teorie. A.I. Brumaru citează copios din Constantin Noica și îi amintește pe câțiva dintre scriitorii contemporani stăpâniți de demonul teoriei ci, de febra dezbatelor – Nicolae Breban, Augustin Buzura, D.R. Popescu, Marin Sorescu (în dramaturgie), Mihai Sin, G. Bălăiță, postumul Al. Ivasiuc, dar asta nu înseamnă că: „Nu e neadevărat, însă, că în unele scrieri se manifestă și tendința minimalizării preocupării de teoretic, ici -colo apar mai dulci ori mai iuți, mai aprinse sau mai smerite, sau mai posomorâte porniri împotriva acesteia (mă refer aici la specii constituite eseu, critica literară, comentariu de idei, hermeneutică etc.)”. □•Pornind de la *Faust* (Goethe), Ion Itu aduce unele reproșuri... laudative la adresa traducătorului, Ștefan Aug. Doinaș: „Există în *Faust* (partea întâi) un vers (2038) care a devenit în limba germană dicton: *Grau, teuer Freund, ist alle Theorie*. Ștefan Aug. Doinaș îl echivalează cu: *Amice, orice teorie-i gri*. Dar alți autori, mai comprehensivi, s-au folosit de valorile semantice ale cenușiului, ca să transcrie înțelesurile textului, ceea ce mi se pare mai bine rezolvat decât în excelenta traducere pe care o datorăm lui Doinaș”. Adâncind idea și balansând între, orgoliu și modestie, autorul sare de la Doinaș la Lenin: „Expresia a făcut o carieră meritorie în lumea intelectuală a timpuri-

lor, deoarece judecata închisă în ea are o autoritate antică recunoscută. Nu vreau să fiu pedant, dar nici nu vreau să las amănuntul acoperit de ignoranță. Observ doar că expresia i-a fost familiară lui Lenin, care o citează în *Scrisori cu privire al tactică*”. □•Un text „maraton” continuă se producă Ștefan Petraru, amănunțind cu date istorice *ASTRA și Marea Unire*. ■•Cronicile literare ale numărului sunt semnate de Vasile Gogea și A. I. Brumaru. □•Primul scrie despre *Ion Vinea interpretat de...* (Editura Eminescu, 1985, volum îngrijit de Gheorghe Sprințeroiu): „Textele critice antologate în volumul recent apărut par să *măsoare* tocmai cât anume au fost dispuși «cetitorii curioși de frumusețe literară» să-și schimbe *metoda obișnuită* de lectură. Mai exact: această culegere de texte critice pune în evidență persistența unei anumite *rezistențe* a limbajului critic în fața unui nou limbaj al operei literare, a unui decalaj de *mentalitate* între actul creator și receptarea lui critică. Există o asemenea sugestie în aceste rânduri din *Note asupra ediției* întocmită de Gheorghe Sprințeroiu”. □•A. I. Brumaru îi unește sub titlul *Lumea ca Narațiune* pe Mircea Constantinescu și Tudor Octavian. □•Mircea Constantinescu, (*Aleargă pentru viața ta*, Albatros, 1985): „Câtă vervă și poftă, la Mircea Constantinescu, atâta proză. Este ceea ce s-ar putea spune, citind ultima sa carte a scriitorului, una care întărește bine impresia că ne aflăm în fața unui autor deplin confirmat, de talent, și cu vădită inteligență artistică”. □•Tudor Octavian (*Firul principal – Quadratura cercului*, Eminescu, 1985): „Scriitor abil, cu o conștiință teoretică vioaie, pătrunzătoare, înzestrat cu humor și ironie, Tudor Octavian e un remarcabil constructor de utopii încântătoare, captivante. Nu e inutil, de aceea, a-l urma, dacă nu direct pe linia narațiunilor ce închipuie, barem pe aceea a termenilor generali pe care ele, așa cum cred, se întemeiază”. □•Gheorghe Griurcu este prezent cu un grupaj de versuri. □•Despre Mircea Eliade scrie Ion Itu, sub titlul *Prin acoperișul casei*: „Cu ultima sa carte Mircea Eliade îndeplinește, ca-ntr-un vechi ritual de reîntoarcere lângă străbuni, legiferările ceremoniale de identificare, forma și legea. În nicio limbă a pământului aceste simboluri nu sunt atât de solidare și atât de perfect coerente cum sunt în cuvintele seminției sale daco-romane. De-abia abandonarea acestora, el știa foarte bine, ar fi putut intra în coincidență cu moartea. Prin rostirea și rostuirea lor, asemeni mândrului ciobănel mioritic, gândirea ființei noastre este legată de eternitate”. □•Rubrica lui George Pruteanu, *Găuri negre în Galaxia Gutenberg*, dă noi exemple de erori, uele tipografice, altele umane. □•Un alt deținător de rubrică, Valentin Silvestru, autor de mici texte satirice, își ilustrază prezența scriind *Despre umorul lui Sadoveanu*: „De la Mihail Sadoveanu păstrăm și câteva adagii prețioase despre proștii răi și agresivi, aforisme ele însele de un umor subtil și cât se poate de drept: «Un prost găsește totdeauna pe altul mai prost care să-l asculte cu gura căscată», aceasta fiind într-un fel, și o explicație a confreriilor tembelismului, atât de frecvente. Și o altă admirabilă zicere: «Dacă prostia ar produce suferință, sunt oameni care ar trebui să umble pe uli-

ță urlând de durere». Cinstim memoria monumentalului nostru scriitor amintindu-ne azi, aici, și de surâsul său, această rază tot atât de nepieritoare cât e întreg soarele sadovenian”.

● [„Ateneu”, nr. 7] *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu despre ridicarea nivelului de cunoștințe științifice și culturale ale poporului se află pe prima pagină a numărului 200 al revistei. Împlinirea a 21 de ani de la Congresul al IX-lea al Partidului este prezentată drept un Moment crucial în noua istorie a României.* □•Poezii patriotice (semnate de Radu Felecan, Calistrat Costin, Petre Bucșa) sunt inserate. ■•Primul dintre evenimentele editoriale care atrage atenția este apariția celor patru volume de documente ale Plenarelor Comitetului Central și ale ședințelor Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, reunite sub genericul *Epoca Nicolae Ceaușescu. Partidul Comunist Român, centrul vital al întregii națiuni* (Editura Politică, 1986). □•Sub pavăza Festivalului Național Cântarea României, dedicată împlinirii a 21 de ani de la Congresul al IX-lea, se fac relatări despre *Zilele culturii călinesciene*: ■•Theodor Codreanu obține un interviu de la Edgar Papu. □•Un portret G. Ivașcu realizează C.[onstantin] Trandafir. □•Amintind și de poezia lui Sergiu Adam, Emil Nicolae recenzează cel mai recent roman al acestuia, *Chipuri și voci* (C.R., 1984). ■•Pe aceeași suprafață, Eugen Simion semnează eseu *Romanul picturii*, iar Eugen Budău scrie despre Marcel Marcian (*De la povestire la nuvelă*): □•Constantin Călin este interesat de *Suplimentul RITL*. □•Ștefan Augustin Doinaș scrie cronică literară la Ovidiu Genaru, *Patimile după Bacovia* (C.R., 1986), autor ce are parte de o nouă „porție” din poezia sa, tot în acest număr. □•Nicolae Manolescu își pune întrebarea retorică *Ce fel de gânduri se pot lega de un geamantan vechi*. □•Scrie un reportaj despre *Întreprinderea de volvatir din Tg. Neamț, Tinerețe, perseverență, spirit creator*: „Ce este volvatirul, încât să aibă nevoie de toate aceste calități ? : îmbrăcăminte cu inserții, țesături tehnice, stoffe și tergaluri pentru confecții”. ■•Matematicianul Solomon Marcus, frate cu Marcel Marcian, face un excurs pornind de la Ferdinand de Saussure la Xenopol Tânărul Daniel Corbu este autorul reportajului *Tinerețe, perseverență, spirit creator*. ■•Continuă cu cea de a treia parte interviul luat lui D.R. Popescu de Constantin Vișan. La dispariția lui Borges, revista publică *Amintirile d-nei Leonor Acevedo Borges*: □•Un fragment din *Mitologia și filosofia* semnează Romulus Vulcănescu. □•Al Zub scrie o pagină de evocare despre A.D. Xenopol.

● [„Caiete botoșănene”, nr. 7] Fiu al zonei, pictorul Ștefan Luchian strânge mai multe comentarii și ilustrații. □•Gellu Dorian semnează cronică literară la *O tăcere asurzitoare*, de Magdalena Ghica, pseudonimul Magdei Cârneci, fiica lui Radu Cârneci. Este a doua cronică, după cea semnată de Vlad Sorianu, în nr. 3. □•Lucia Olaru Nenati nu se departe de Eminescu. În acest număr contribuția ei se intitulează *Priveliști eminesciene*: □•La fel procedează Iulian Costache, care își începe primul capitol al serialului *Pre-eminescologia*.

• **[„Cinema”, nr. 7]** Comitetul de redacție se pronunță în favoarea îmbunătățirii calității artei cinematografice, în acord cu directivele Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 23 iunie 1986. ■•Realizatorii, criticii și actorii discută recenta ecranizare, *Întunecare*: „N-a fost o muncă simplă. [...] N-am trădat romanul, recurgând la ceea ce [...] trebuie să facă un autor de filme: retopirea întregului material și reducerea lui la o altă stare a calității, fără să-i sărăcească ideile de bază” (Petre Sălcudeanu, scenarist) □•„Literatura lui Cezar Petrescu, după părerea mea, este puțin la remorca romanului francez melodramatic. Există, în *Întunecare*, enorm de multe pagini ocupate de situații siropoase, neconforme cu viziunea unui film contemporan” (Ion Caramitru, actor) □•„Ecranizarea unui roman de asemenea dimensiuni [...] este extrem de costisitoare [...] ca să nu spun – fără intenția de a demola statura de monument a romanului – că însăși substanța mi se părea, pe alocuri, perimată” (Alexandru Tatos, regizor). □•Radu Cosașu semnează rubrica *Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*.

• **[„Convingeri comuniste”, nr. 4-5/ iulie]** Studenții de la „Convingeri comuniste” anunță că ...*E vară*, informație însoțită de versurile lui Lucian Blaga (*La mare*). ■•În paginile de mijloc ale publicației, apare un interviu cu Mircea Martin, conducătorul cenaclului *Universitas*: ■•Sub forma unor „ecouri” ale dialogului de mai înainte, câțiva dintre membrii cenaclului deapănă amintiri. □•Ioana Carabăț: „Dezbaterea publicată în nr. 2/ 1986 al «Convingerilor comuniste» a evidențiat câteva aspecte ale celei mai noi poezii a studenților bucureșteni. Mă mărginesc să fac numai câteva observații pe marginea acestor opinii. [...] Fiind expresia unui sentiment autohton, poezia actuală este și un factor de sincronizare cu cea care se scrie în lume – ea reprezintă, cum remarcă un critic actual, un foarte competitiv «produs la export». □•Un punct de vedere asupra generației care o precede pe a ei, oferă Simona Popescu: „Cum văd eu poezia '80? Cred că există o inadecvare între termenii «ofertei» acestei poezii, «clarificați» de critică, și cdeae ce oferă realmente. Simt nevoia ca, în solidaritatea și simpatia-mi pentru ceea ce poezii în pauză au încercat și realizat, să mă situez «polemic» și iată cum: După părerea mea, poezia generației 80 este mai ult o investiție de limbaj, efort de recuperare, deși obiectul poeziei s-a schimbat mult, de la «ale sufletului» și «trăiri goale» retorico-metaforice la «real», adică la obiecte cotidiene, prin care se creează o altă lume, imaginară în sensul modernismului, iar nu o re-compunere și înțelegere a realității în care trăim. Poezia nua coborât în stradă (cum au declar așa cum există în mod real. Distanța de la semificat la semnificant este umplută de aluviuni culturale, retorice etc. at sau cum au voit «optzeciștii» a fi), ci a coborât (din turn) doar câteva trepte. [...] «Realitatea» poezilor «optzeciști» este încă decorativă, imaginară, tradusă în parabole, «fantezii» și «feerii», despre obiecte și mai puțin despre relația ființei cu toate acestea, mai mult despre sopectacolul ambiental și mai puțin despre cât și în ce măsură tot ceea ce este în jur contează.

Realitatea poeziei: una machetizată”. □•Marius Oprea oferă o parabolă în 8 puncte, nici poezie, nici proză, nici comentariu adecvat temei, ci sieși: „Un *modus vivendi* între bine și rău. Rău prin tentativa de a-mi bloca sentimentul comunicării. O forță reală. Binele e în mâna dreaptă. E tare. Eu mă aflu la mijloc și încă mă simt în putere”. □•Două manșete, care delimitează prezentarea cenacului Universitas, sunt reproduse aprecieri apărute în presa culturală („Viața studentască”, „Scânteia tineretului”, „România literară”, „Flacăra”) cu privire la prestațiile culturale ale revistei, toate, evident, elogioase. □ Horia Gârbea scrie despre Mircea Dinescu, la rubrica *El este contemporanul nostru*: „Un critic nervos l-a definit pe Mircea Dinescu drept «semianalfabet din Slobozia». Genul proximal al acestei succinte definiții poetul l-a infirmat scriind carte după carte. Ba, mă bate gândul, va fi știind el și ceva limbi străine. Altfel cum cum și-ar putea citi numeroasele traduceri? [...] Necunoscându-l personal pe poet, mi-l imaginez ca pe Rimbaud înțepenit la vârsta sarcasmului și luând în calcul apropiatul viraj spre pragmatism. [...] Chair cu maximă exigență și reacredință privindu-l, Mircea Dinescu apare ca posesor al unui talent literar cu totul ieșit din comun potențat de o meridională dare în paște. Tocmai această ușurință de a scrie stă la baza ratărilor inadmisibile din versurile sale și a reușitelor admisibile din portretele pe care le cioplește săptămânal amicilor și inamicilor înfierându-i sincer pe ultimii”. ■•Sunt publicate trei recenzii. □ La cartea de poezie, Horia Gârbea scrie despre Liviu Ioan Stoiciu, autorul volumului *Când memoria va reveni*, C.R., 1985: „Tehnicile poetice utilizate de Liviu Ioan Stoiciu sunt variate și completează spre reușita creației. Concentrarea pe temă, pe ideile poemului se face paralel cu abandonarea unor mijloace de rupere a textului cu care autorul ne obișnuise. Rămâne aproape exclusiv tăietura abruptă a versului ca mijloc exterior de ambiguizare. Citatele și fragmentele de dialog inserate segmentează comunicarea în nuclee ce rămân unite prin intenție. Contrast puternic între notația voit banală, transcrierea «după natură» și imaginația rotunjită în momentele de mare frumusețe”. □•G. Horațiu, foarte posibil un alter ego transparent al lui Horia Gârbea, prezintă volumul eseistului Alexandru George, *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*, C.R., 1986: „Al. George este esențialmente un moralist (asemeni altor autori ca Al. Paleologu sau N. Steinhardt pentru care contează în primul rând transmiterea *mesajului*, dar a cărui forță evocatoare și eleganță în stil fac lectura cărților sale agreabilă în sine ca *petrecere* (cu gândul, desigur). Vorbeam de calitățile de prozator și alături de puterea de a evoca pe care am amintit-o, trebuie să remarc în primul rând capacitatea de observație asupra amănunțelor revelatoare, capabil să servească prin exemplificare *tema* dezvoltată de autor. [...] Eseuri precum *Între simplu și complex* ori *Participarea la război* demonstrează că un spirit neliniștit de *marile probleme* nu le poate abandona nici în împrejurările cu totul banale și urmărește totul în legătură cu ele. Moralitatea omului de cultură se exercită deci printr-o meditație continuă asupra

valorilor etice încât scrisul nu reprezintă decât o emanație spontană de aprobare sau condamnare. Cred sincer, așa cum de altfel s-ar deduce și din cele scrise până aici, că pentru eseurile lui Alexandru George acuratețea stilistică este numai un dat inevitabil, o caracteristică intrinsecă a individului și nu o calitate căutată sau dorită. De altfel spontaneitatea sa e un argument în favoarea acestei ipoteze”. □•De proză, și anume proza S.F., se ocupă Dan-Silviu Boerescu, care prezintă, în rezumat, „inițiativele revistei «Știință și tehnică», ale cenacurilor specializate în S. F.: „[...] O nouă probă a calității S.F. -ului autohton încearcă să o dea și recente *Povestiri despre invențiile mileniului trei*, reunite într-un elegant și atractiv volum coordonat de Ion Ilie Iosif și Alexandru Mironov, cunoscuți animatori ai genului. Unele considerații sunt atenuat critice: „Ne-am aflat mai puțin pe lungimea de undă a psihologicelor luări de cuvânt ale lui Al. Ungureanu (*Laboratorul mental* – straniile sale entități *finalmente* plictisindu-ne) și ale lui Cristian Tudor Popescu (cu un *Flash back* prozastic, scientizat fără prea mult, să-i spunem, *fiction appeal*).”

● [**„Convorbiri literare”, nr. 7**] Se dau scurte informații despre *Zilele culturii călinesciene*: □•Grigore Ilisei se află în dialog cu Radu Cosașu: „– *Cum a ajuns acest adolescent să scrie?* – [...] E prima oară când cineva observă trăsături dickensiene în scrisul meu – în sens favorabil, nu?, având în vedere alăturarea uimitoare de Proust, ceea ce ar da un animal prouto-dickensian care, vorba omului lui Preda, nu prea a eistat. Odată, ca să mă supere, un prieten feroce, de care ai nevoie când scrii, mi-a spus că o nuvelă de-a mea miroase a «Cuore». Spre mirarea lui, nu m-am enervat, fiindcă eu îmi recunosc o asemenea vulnerabilitate la puerilități. Așa că dacă ar fi adevărată observația asta cu Dickens, nu m-aș supăra, nu m-aș simți jignit, mai că aș prelua-o, știind că autorul nu mai e azi la modă, fiind socotit melodramtic, naiv, bun pentru copii, raionul «Cuore-Mizerabilii»... pe scurt: simplist! Ar fi fost însă bine ca atâtea maniheisme ale mele să fi fost nuanțate de aceea ce a dezvăluit Dickens în domeniile milei și ferocității umane. El e dintre cei de care avem nevoie – oricât de deștepți și moderni am deveni pe zi ce trece – în consolidarea simțului moral.” □•Eseurile din acest număr aparțin lui Constantin Ciopraga (*Canțonierul lui Lucian Blaga*), Ioan Holban, *Funcția critică a textului epic*, Sorin Pârvu (*Verosimil și literatură*) și Adrian Oprina cu *Note la Adela*: ■•*La Meridiane literare*, Constantin Coroiu scrie „amestecat” despre Eminescu, Nicolae Bălcescu și Hemingway. □•Paginile suprantitulate *Istorie literară* conțin și un amplu studiu – nu literar ci strict istoric – despre *Geto-Dacii și „Istoria românilor în Dacia traiană” a lui A. D. Xenopol*, semnat de Virgil Mihăilescu-Vârliba: □•Theodor Codreanu se ocupă de *Biruința lui Arghezi*, text cu idei recapitulative din care rezultă geniul poetului. □•Liviu Leonte are în vedere *Ediții, editori și „antume”*, o comunicare științifică prezentată la sesiunea academică *Probleme ale editării textelor literare din secolele XIX -XX*, 7 iunie, 1985, acum redată, cu modificări, pentru publicul larg. ■•Cu versuri sunt pre-

zenți Ioanid Romanescu și Marin Sorescu, iar cu proză Petru Cimpoeșu. □ • La *Actualitatea editorială* își aduc contribuția: Al. Dobrescu (*Lecția lui N. Iorga*), titlu sub care sunt comentate cărți nou apărute din opera savantului, mai precis *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* (după notele stenografice ale unui curs), ediție îngrijită note și indici de Rodica Rotaru. Prefață de Ion Rotaru, Minerva, 1985 și *Istoria literaturii românești contemporane I. Crearea formei (1867-1890) II. În căutarea fondului (1890 – 1934)*, ediție îngrijită note și indici de Rodica Rotaru. Minerva, 1985. □ Sub titlul *Alte glasuri, alte încăperi*, Val. Condurache realizează cronicile literare la D.R. Popescu, *Orașul îngerilor*, C.R., 1986 și Eugen Uricaru, *Stăpânirea de sine*, C.R., 1986. Cităm din acestea: „Eugen Uricaru a scris cu inteligență și umor un nou capitol din istoria Vladiei. Tulburător, în proza lui, e sentimentul descoperirii arheologice. Jocul iluziei nu face decât să proiecteze pe zidurile dezgropate de sub pământ biografii imagine ale unor personaje care vor fi trăit în Vladia. Povestirile lui sunt reconstituiri imagine, așa cum le-am face probabil pășind prin Pompei, încercând să populăm străzile, locuințele, piețele, cu ființele și vocile lor *de atunci*.” □ „*Orașul îngerilor*, acest «bâlci al deșertăciunilor», acest tablou bruegelian al celui de-al doilea război privit prin prisma existenței colective și ilustrat cu câteva destine tragice (Esteră, Valeria, Eldar, Elvira, Rilă, Melentie, Oneafă) e o eboșă cu intuiții excepționale de personaje și de situații, dar în care numai suflul poetic se citește cu claritate, ca într-o operă finită.” □ Constantin Pricop îi prezintă sub titlul *Poezie, Proză* pe Florența Albu, *Terese*, C.R., 1985 și Constantin Coroiu, *Dialog în actualitate* (Junimea, 1985) □ • George Pruteanu (*Portret în ulei și apă tare*) comentează *Un muzeu în labirint. Istorie subiectivă a autoportretului. Spre centrul labirintului* (C.R., 1986): „Octav Șuluțiu făcea, dacă nu mă înșel (într-o cronică la Mihail Sebastian), distincția între carte frumoasă și o carte bună. *Un muzeu în labirint* este precumpănitor o carte frumoasă. Maestru al unui stil înalt și grav, în care alămurile maiestuoase consumă cu meditativul violoncel, Octavian Paler închipuie, între copertile acestei *Istории subiective a autoportretului*, un univers luminos și torid, având câte ceva din ardența morală a lui Malraux și din febricitanța, inculcată de razele sfredelitoare ale sudului, a lui Camus.” Același George Pruteanu scrie cronică la volumul *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*, C.R., 1986: „Spirit montaignean, prin voluptatea confesiunii intelectualizante, Alexandru George este nu mai puțin un «cârtitor» de stirpe zarifopoliană, mereu stânjenit, până la indignare, de prejudecăți și clișee (nu e bine să te cunoști pe tine însuși; snobismul e trebuincios, dezordonatul face mai multe ș.a.) și obsedat de problemele prostiei și ale inteligenței. Subiectele sale sunt de o varietate caleidoscopică, trei cronici ar trebui pentru a le lua pe rând. De la pocirea limbii române la poluarea folclorului, de la cărțile siameze din librării la morală mninstrului facist Speer, de la impresionismul în pictură la părerea cățelilor despre om, de la Jules Verne la Tonegaru, de la reciprocitatea în iubire la de-

gradarea meseriașilor...în toate aceste nu-cu-totul-eseuri, nu-cu-totul-confe-siuni, nu-cu-totul-dizertații, nu-cu-totul-cozerii, scrise într-un bogat stil acad-emic, niodată rece ori sec, pentru că e impregnat de fraticе umori fie sardonice, fie doar ironice, fie pur comice, fie obstinat polemice, fie, în fine, melancolice evocate, Alexandru George induce o încordată nemulțumire erudi-tă și colorată”. □•Lirică din R.P. Chineză (în traducerea lui Petru Iamandi, Mira și Constantin Lupeanu), însoțite de prezentarea și traducerea Danei Dia-conu la Manuel Mujica Láinez cu proza Bomarzo, încheie acest număr.

• [„**Pagini bucovinene**”, nr. 7] Cunoscutul critic de artă Radu Negru sem-nează articolul *Discreția lirică a pictorului sucevean Dimitrie Loghin*. □•*Auto-graful* din acest număr aparține lui Al. Căprariu. □•Mihail Iordache scrie despre *O conștiință intelectuală exemplară*, Constantin Ciopraga. □•Simon Petru Oprea furnizează redacției un interviu cu Nichita Stănescu. □ I. Filip-ciuc continuă cu *Bâzdăgăniile neprețuitului Creangă (VII)*.

• [„**Familia**”, nr. 7] *La o aniversare* se intitulează editorialul semnat „Fa-milia”, consacrat împlinirii a 21 de ani de la Congresul al IX-lea la Partidului. Ion Laza (*Drumul luminii*) dă aceleași aniversări un sens reportericesc, rela-tând despre împlinirile în muncă ale celor ce construiesc barajul de la Valea Drăganului. Împlinirea a șase secole de la urcarea pe tronul Țării Românești a voievodului Mircea cel Bătrân este salutată în textul semnat de Ioan Țepelea, *Mircea cel Mare, ctitor de țară și iscusit comandant de oști*, care ilustrează cealaltă tematică ideologică prioritară din epocă. □ Sub generoasa „cupolă” *Congresul al IX-lea, Congresul devenirii noastre*, Miron Blaga și Doina Han-ganu-Bumbăcescu fac lectura unei întregi vitrine cu cărți. Acestea sunt scrise de Pavel Perfil (*Viața în serpentine*, iar de ea se ocupă Doina Hanganu-Bumbăcescu, *Plai de baladă* de Fernande Chirea și *Aurul din aripi*, de Nicolae Sârbu, citite și comentate de Miron Blaga. □•Cronica literară face obiectul romanului *Zenobia* de Gellu Naum, pe care îl analizează Virgil Podoabă: „De fapt, s-ar putea chiar zice că mai curând decât un produs tipic suprarealist, *Zenobia*, operă de excepție în literatura română și poate ultima ei capodoperă, este un roman esoteric scris în registru suprarealist, un fel, să zicem, de «Uli-se» suprarealist, căci, în timp ce registrul de execuție trage romanul într-o par-te, spre heterogenitate și difuziune, schema sa regizoare metafizică, deși aproape invizibilă, dar forte, îl va trage și mai dihai într-alta, spre concentrare și unitate, iar rezultatul tensiunii dintre libertatea extremă și coerența extremă ar părea să încline în favoarea ultimei. Și într-adevăr, puzderia elementelor dramei își fac de cap și straniul, miraculosul, oniricul, magicul, coincidențele uluitoare și ființele fabuloase vor coexista, într-un timp fără durată și uneori într-un spațiu fără dimensiuni, cu cotidianul, mizerabilul și ființele anodine, firește, în speranța suprarealistă a regăsirii unității pierdute a ființei. [...] Cu cât fața țesăturii apare mai colorată și diversă, cu atât desenul ei subtextual va fi mai calculat și constrictiv. Față de proza anterioară a scriitorului, relativ coe-

rentă, digresivă și logoreică, dar cu farmec, aceasta va urma, în pofida heterogenității materialelor, cu proiect a cărui coerență infrastructurală lipsește orice fel de hazard și mai ales lipsește tocmai factorul distinctiv al practicii suprarealiste – scriitura automată. Cu absența ei, însă, în rest, suprarealismul nu va fi mai puțin la el acasă în această carte”. □ Despre monografia Hortensia Papadat-Bengescu, monografia lui Ioan Holban, se pronunță Gheorghe Grigurcu: „Interesantă prin îmbinarea opticii consacrate cu noile metode, cartea lui Ion Holban are mai puțin un aer finit, al unor enunțuri «definitive», al unor concluzii rotunde, cât al unui șantier, pe care lucrările se arată departe de a fi încheiate. În asemenea condiții, evident, ea se adresează cu precădere, dacă nu exclusiv, specialiștilor”. □ În actualul număr, la rubrica *Interviurile „Familiei”*, întrebărilor Veronicăi Balaj dă răspunsuri Gerda Barbilian, soția poetului și matematicianului Ion Barbu: „– *Este cunoscută ca deosebită relația Barbu-Călinescu. Relatați-ne un moment, de exemplu, care vi s-a părut mai semnificativ.* – Aș spune că eu mă împăcam cu George Călinescu mai bine decât Dan. Am fost colegi la Școala Comercială, aici, în București, unde el predă limba italiană, iar eu germana. Când a apărut *Istoria literaturii române*, Dan a vândut-o. Nu i-a plăcut ce a scris despre el. Dar așa erau ei, se certau, se împăcau. Când Dan a tradus incomplet *Richard al III-lea* (era pe str. Ana Ipătescu un cenaclu de engleză) s-a dus cu textul tradus la Călinescu să i-l citească. Călinescu i-a luat piesa din mână, a început să declame cu voce tare, Dan s-a înfuriat și a plecat, Călinescu după el, citindu-i în stradă. Acasă, Dan mi-a spus că traducerea i-a fost stricată din cauza modului în care a citit Călinescu. Dan făcuse mai multe variante în cerneală și apoi a dactilografiat una din ele. Spunea că Shakespeare poate fi înțeles în primul rând prin inflexiunile vocii, și intonație. Dan citea frumos, scotea muzica din fiecare vers”. □ Discuția pe care Constantin Vișan o are cu pictorul Vasile Grigore este pusă *În slujba culorii*. □ Eseurile lui Andrei Pleșu (*Ochiul și lucrurile*) se bucură de aceeași sporită atenție și în paginile de aici, sub semnătura lui Crăciun Bejan: „În sintaxa limbii regăsim construcția în care sensul văzului nu este acela de a vedea ci de a gândi și înțelege. Adică a pătrunde sensul și curgerea care mișcă lucrurile și acțiunile omului. Este și sensul pe care-l descoperim în cartea lui Pleșu: raportul între ochi-individ, subiectivitatea umană, și exemplaritatea lumii sale, puterea de a pătrunde în tainele acestor relații, putere revelată doar individualității care vede, care a văzut, într-un sens mai larg a vedea însemnează aici a fi convins că anumite așezări ale lucrurilor ni se pot revela la un moment dat în lumina înțelegerii convingătoare, a înțelegerii dătătoare de sens și de univers”. □ Mircea Cărtărescu intră, cu tot cu volumul *Totul*, în lecturile de dimineață ale lui Radu Călin Cristea: „Poezia lui Cărtărescu nu este realistă, ci hiper-realistă. Mi se pare o precizare obligatorie, căci ea elimină apropierea mult prea aproximativă de poetica suprarealistă. Critica noastră este sedusă încă de această ultimă vecinătate pe care eu însumi am sprijinit-o în multe rânduri și

chiar am extins-o asupra unei secțiuni a poeziei generației '80. Cred că m-am pripit puțin, încercând să opun valului de negații ce a însoțit ca o piață rea lansarea tinerilor poeți un record ce să justifice, eventual și din perspectiva evoluției poeziei, ivirea noii promoții. Nu recuz doamne ferește, această plauzibilă filiație, doar că îmi pare inoportun să abuzăm de ea, atâta vreme cât, la Cărtărescu, Iaru, Stoiciu etc. licitățile în direcția «dicteului automat» sunt degrabă burlești, deci evident lipsite de o adeziune loială. Seriozitatea ironiei exclude neseriozitatea transei". □ Sub titlul *Capodopere ale poeziei românești contemporane*, Ioan Derșidan propune o relectură, cu semnificații noi ale poemului *Vânătoare regală cu șoim*: „Dar *Vânătoarea cu șoim* rămâne în primul rând o artă poetică. Ea cuprinde povestea facerii poeziei. O facere care ține cont de real, de adevăr. Oglinzile (capcanele) grămaticului pentru prinsrealul și liniile de forță (angajare-dezangajare) sunt intacte. «Te-nșeli stăpâne! Șoimul e aici / pe mâna mea și aripa lui scrie». Ceea ce înseamnă și că grămaticul știe mai multe decât prințul vânătorii despre șoim, bolți, anotimpuri, lăuntru și înlăuntru. Și acționează după această știință, prescriind pentru viitor. În momentul în care exaltarea prințului este maximă, simțim nu numai mâna, ci și fapta grămaticului, curmând falsul: răspândirea în complicitate a unui nume: neadevăr în tărie. Ubicuității i se adaugă conștiința propriei valori. De aici tonul sentențios, de judecător obiectiv, cunoscător al măsurii oamenilor și lucrurilor. [...] Istoria acestei poezii cuprinde și un model de istorie a impunerii adevărului. Deși trufia afirmației grămaticului din final nu e numai o compensație față de puterea prințului vânător și grăitor, ci și o instaurare a altei tiranii: a autorului. Oricum, grămaticul rămâne simbolul creatorului unei opere care cuprinde realul și corectează alte viziuni în legătură cu acesta". □ Despre Gib I. Mihăescu și obsesiile acestuia (între real și imaginar) scrie Ion Simuț: „Din unghiul verosimilului puține sunt situațiile epice construite de Gib. I. Mihăescu în nuvele rezistă. Criteriul verosimilității e însă, în arta modernă, inadecvat. Prozatorul creează de multe ori impresia că își supune personajele unui experiment, le impune (prea puțin motivat) o situație-limită pe care trebuie să o depășească. Dar ea este aproape întotdeauna o capcană, un loc în care destinul își impune sensul negativ al fatalității. Gib. I. Mihăescu pare să facă sistematic din personajele sale victime. E o cruzime de creator încercat, care însă, nedezevoltând premisele psihologice, își destină cu ușurință creaturile sorții maștere, dând impresia că se împotmolesc ele însele în smircul produs de frământarea pe loc, pe terenul moale al unei conștiințe tulburi, predispusă la ruminația ipotezelor până la pierderea simțului realității. [...] Obsesia închide orizontul și limitează câmpul conștiinței". □ Sub un titlul ușor tautologic, *Hermeneutică și explicare*, Nicolae Iuga recenzează cartea lui Vasile Dem Zamfirescu, *Între logica inimii și logica minții*, C.R., 1986: „Lectura hermeneutică efectuată de autorul nostru dă o construcție comparativă perfect simetrică ideatic și congruentă, caracterul lícit al asociației este evident, incontestabil. Similar, este recitat și Fr. Niet-

zsche – ca teoretician al resentimentului ori ca precursor al psihologiei abisale, punctele de contact, înruderile ideatice Nietzsche – Freud puse în evidență sunt multiple, sunt extrase din toate scrierile filosofului, excursurile în întreaga operă nietzscheeană făcute de exegetul român apropiindu-se, prin extensia lor, de o veritabilă tratare monografică”. □ Din *Poezia chineză* traduce Mira Lupeanu: □ Brazilianul José Sarney este profilat de Victor Bârlădeanu.

• [„Presa noastră”, nr. 7] În primele pagini se bate fierul pe „hotărârile Congresului al XIII-lea”. În cadrul anchetei *Ziaristica între talent și profesionalitate*, se pronunță, între alții, Ion Cristoiu („*Un gazetar de talent nu este neapărat și un redactor de talent*”), Alex. Ștefănescu („Talentul și profesionalitatea se clădesc pe atitudinea politică și morală, militantă a ziaristului”). □ Un interviu acordă prof. univ Al. Piru, care afirmă: „Dacă nu ne propunem să antrenăm cititorul, pentru cine scriem ? : „*Marii scriitori români au fost și publiciști, după cum, mai ales în zilele noastre, o serie de ziariști practică în egală măsură gazetăria și literatura. Care sunt, după opinia dumneavoastră, apropierea și ce este specific pentru fiecare dintre aceste două profesii: gazetar și scriitor?* – Firește există o apropiere între gazetărie și literatură. Ele sunt, după părerea mea, domenii care adeseori interferează, dar, în același timp o aplecare atentă asupra fiecăruia dintre cele două forme de comunicare dă măsura exactă a ceea ce le și diferențiază. E adevărat că marii scriitori au făcut și gazetărie, uneori de excepție, de n-ar fi să dăm decât exemplul lui Eminescu, dar în alte cazuri amestecul dintre literatură și gazetărie nu a adus câștiguri nici unuia dintre acestea. Eu cred că sunt domenii diferite și de aceea este necesar ca gazetarul să nu literarizeze, iar scriitorul să nu se limiteze la a avea același unghi de vedere propriu gazetarului. [...] -Și. *Totuși pentru ce l-ați citat pe Eminescu. Cred că nu avem doi Eminescu: unul poetul și altul publicistul? Aceeași minte gândea toată lumea, același om exprima...* – Sunt de acord că un scriitor poate fi și jurnalist și că un jurnalist poate fi în același timp și scriitor. Cele două activități sunt două fețe ale aceleiași personalități, dar ele nu trebuie confundate, fiindcă obiectul lor nu se confundă. – *Considerați activitatea gazetărească a unor scriitori (de pildă. Swift, Ehrenburg, Barbusse, iar de la noi Bogza, Camil Petrescu și atâția alții) reflexe ale spiritului civic, obligația unei atitudini sau o parte inseparabilă a personalității lor artistice?* - Desigur, și la scriitor, și la jurnalist identificăm un spirit civic, o atitudine față de existență, eventual o ideologie, dar fiecare le exprimă în chip diferit. Documentul nu trece direct din presă în literatură, cronica nu devine automat roman. Memorialistica lui C. Stere din ultima parte a seriei *În preajma revoluției* în legătură cu anul 1907, *Uraganul*, nu este totuna cu *Ion* de Liviu Rebreanu. [...] - *Reportajul a oferit unor scriitori materia primă a unor opere literare. Mă gândesc la tehnica colajului care a dat naștere unui tip de roman cu o mare putere de seducție – și numele care îmi vine în minte este cel al scriitorului american Truman Capote.* – Este vorba de așa numita literatură a autenticității

– prezentată de André Gide, Malraux, și apoi scriitorii americani – unde faptele trec din realitate direct (sau cel puțin așa ni se pare nouă) în opera literară, prin așa zisele tăieturi din ziare. [...] Există o literatură a faptului trăit, dar important aici nu e ca scriitorul să fi trăit realmente faptul, ci să fie credibil. Tăieturile din ziar au dat rezultate mai bune în *Bietul Ioanide*, de G. Călinescu, unde erau inventate, decât în *Scrinul negru*, unde erau scoase direct din ziar (publicate de el însuși ca reportaje în presă). – *Când criticii vor să găsească o formulă mai elegantă de a contesta valoarea literară a unui roman (mai ales dacă autorul este ziarist) afirmă că scrierea este tributară formației de gazetar sau că stilul este... gazetăresc. Găsiți că este îndreptățită această judecată de valoare, cu nuanță vădit peiorativă?* – Sigur că, formulată astfel, obiecția este malițioasă. În ceea ce mă privește, consider că un bun gazetar poate aspira să fie un bun scriitor, după cum unii mari scriitori au fost și buni gazetari. [...] Tudor Arghezi a fost o mare personalitate și această amprentă o poartă tot ce a scris el, fie că e vorba de poezii, romane sau ziaristică. Sau *Cartea Oltului*, de Geo Bogza, în paginile ei cele mai bune, este un frumos reportaj, de n-ar fi vrut să fie o epopee a Oltului, *statuia* unui râu. Exemplele citate probează că atunci când ziaristul reușește să descopere, dincolo de cotidian și efemer, ceea ce este important și durabil într-un fapt de viață, într-o realitate, produsul său merită să fie prețuit. – *Afirmați că publicistica lui Arghezi intră toată în literatură. Se pot da exemple și invers de literatură care nu intră toată în publicistică. Socotiți aceasta, cum gândesc unii critici literari, un regres? Considerați posibilă publicistica bună și literatura bună ca valori deplin realizabile în două planuri diferite ale creației?* – Marele artist care a fost Arghezi a făcut jurnalistică de calitate fără a literariza. Un volum din ale sale *Scrieri*, 31, se intitulează *Timpuri de cronică*. În acest volum, la secțiunea *Mărunte*, citim articolul *Romanul Skoda* («Adevărul literar și artistic», 1934). Procesul afacerii Skoda, comentat și mai înainte în ziarul «Progresul social», e prezentat aici ironic, ca posibil izvor pentru un roman în care eroii răspund la toate situațiile și întrebările *Nu și Nu știu, n-am văzut*. Romanul ar avea și un personaj real și inexistent: Palaelibus. Arghezi s-a menținut însă și cu acest prilej în jurnalistică. Romanul a încercat să-l scrie, ratându-l din cauza netransgresării faptelor, I. Ludo în *Regele Palaelibus*, din 1957 „.. La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie apelează la Gala Galaction: „Voiam să scriu pentru oameni liberi și iubitori de libertate”). Cărțile scrise de ziariști sunt:

• [„**Ramuri**”, nr. 7] Întră în scena istoriei și a paginilor întâi din presa culturală un nou eveniment intens popularizat de ideologia de partid și de stat: *600 de ani de la urcarea lui Mircea cel Mare pe tronul Țării Românești*. □•Autorul primului text despre acest *Mare voevod și domn* aparține lui Zaharia Gurău: „În «anul 6926 (1418) s-a pristăvit marele voievod al Ungrovlahiei, Io Mircea, ianuarie 31» – consemnează o veche cronică sârbească, iar *Letopiseșul Cantacuzinesc* arată că «au domnit Mircea Vodă ani 29 (de fapt 21) și au

murit în domnie și s-au îngropat la mănăstirea lui, la Cozia». Mircea cel Mare a avut un sfârșit glorios, pe măsura faptelor sale, transmițând urmașilor făclia luptei pentru apărarea pământului străbun“. □•Dan Ciachir prezintă „Caiete critice”, nr. 1-2/ 1983 în care se află retipărit eseul *Dimensiunea românească a existenței*, scris de Mircea Vulcănescu în 1943. Este un prilej pentru Dan Ciachir să amplifice informația de aici, atât prin contribuții ulterioare ale lui Mircea Vulcănescu, cât și ale unor alți gânditori: „În nr. 1-2/1983 al publicației *Caiete critice*, editată de revista «Viața Românească», a fost retipărit eseul lui Mircea Vulcănescu, *Dimensiunea românească a existenței*, subintitulat *schiză fenomenologică* și apărut inițial în anul 1943, în «Izvoare de filosofie» (vol. III). Un text important în sine, important pentru personalitatea autorului, dar și pentru fizionomia generației căreia acesta îi aparține; de altfel, eseul îi este dedicat lui Emil Cioran. [...] Dincolo de un *lirism* existențial – atât de propriu tinerilor scriitori și intelectuali interbelici – asumat cu toată ființa, Mircea Vulcănescu ne duce cu gândul la o altă minte românească nespus de bogată și de vie, a altui intelectual stins prematur: Vasile Bogrea, pe care N. Iorga îl socotea «cel mai savant dintre savanți»... Însă, *simbolic*, ne reamintește un adevăr important Mircea Vulcănescu: *acela că poți fi tu însuși, împlinit și nedator, chiar fără să fi construit un... sistem, sau să fi lăsat... o operă*. Asemenea congenerilor săi, Mircea Vulcănescu a ales autenticitatea și a întors spatele prejudecăților“. ■•Antologia de texte din opera lui Petru Comarnescu *Kolokogathon* (1985) este comentată de Valeriu Deacă: „Textul lui Comarnescu devine lizibil prin intermediul unui concept stilistic – cel de «scriitură» ce permite sesizarea raportului specific cu lumea și limbajul. Un asemenea text nu este judecat în funcție de obiectul la care se referă sau de mesajul pe care îl transmite, el fiind definit ca tendință antimimetică; textul încearcă, astfel să nu lase nimic în afara vorbirii și nu concede lumii niciun inefabil; el nu acordă limbii nicio funcție instrumentală, niciuna decorativă, cea a lui «bine scris»; nu se măsoară în virtutea atributelor sale ci, așa cum afirmă Barthes, singură contează «asertia ființei sale» antecedentă omului; el este indiferent la convențiile de gen, subiecte sau scopuri și chiar poate să ia în derâdere diviziunile și ierarhiile culturale pe care societatea le impune actelor sale de limbaj). În acest context, faptul că opera lui Comarnescu are aspectul unei vaste antologii de recenzii – a unei sume de reacții necontrolată de o evoluție conceptuală lineară pe marginea unor monumente culturale indiferent de genul căruia îi aparțin – poate deveni un fapt de stil“. □•Despre Paul Drogeanu, *Practica fericirii, fragmente despre sărbătoresc*, se pronunță, criptic Constantin Barbu: „*Practica fericirii, Fragmente despre sărbătoresc* este o lume plină de sugestii. Evident, ea nu poate fi convertită într-un compendiu de câteva pagini. Într-o limbă veche, un cuvânt frumos precum *utsava* înseamnă «sărbătoare». El este glosat de înțelepții indieni sub înțelesul de «creație reproducă». Vedem atunci, cu toții, că scriem o carte a sărbătorii sau, cel puțin, vrem să ne citească o astfel de

carte“. □•Unele „rezerve” față de *Singura critică*, bine primita carte a lui Mircea Martin, exprimă George Popescu: „Regretul rămâne însă acela de a regăsi la cuprinsul cărții un număr disproporționat de mare de pagini despre unii autori în comparație cu alții și, desigur, absența cu totul nemotivată a altora, în orice context ar fi situată aceasta. Să fie oare vorba doar de gestul precipitat al alcătuirii ad-hoc a acestei secțiuni a cărții? Înclinăm către această explicație. Fiindcă, pentru a ne rezuma doar la un exemplu, ni se pare puțin contrariată deschiderea pe care M. Martin o manifestă față de, să zicem critica lui Gheorghe Grigurcu, căreia nici noi nu-i găsim calitățile enumerate în cele șapte «intervenții» prezente în carte (?!), în timp ce rămâne aproape fără răspuns întrebarea dacă «tabloul» sau «antologia» de valori care, la concepția lui Mircea Martin însuși, fixează rolul și locul criticului în ambianța unei literaturi, sunt susceptibile să dea seamă de competența ori congruența demersului critic al preopinentului. Cu aceste rezerve *sotto voce*, cum le dorim, nu avem intenția de a minimaliza meritele acestei lucrări de indiscutabilă, totuși, ținută intelectuală, confirmând rafinament, sagacitate, profunzime ce se definesc drept atribute emblematice ale lui Mircea Martin, unul dintre criticii cei mai importanți ai literaturii române actuale, o conștiință veghetoare asupra evoluției valorilor autentice”. □•Florea Miu scrie, la cronică edițiilor, despre Camil Petrescu și textele acestuia restituite în cadrul colecției *Arcade* a editurii Dacia din Cluj-Napoca: Restituirea se intitulează *Cei care plătesc cu viața*: „O binecuvântată restituire literară a operei lui Camil Petrescu ne-a oferit Editura Minerva prin publicarea, în seria *Arcade*, a unei valoroase antologii din lirica și nuvelistica marelui scriitor. Am spus *restituire*, întrucât, se știe, nevelele lui Camil Petrescu, mai puțin cunoscute decât romanele și dramaturgia, n-au mai fost editate de câteva decenii. Iată că acest volum, cu o substanțială și pertinentă postfață (50 de pagini și bibliografie de Ion Cristoiu, ne pune la îndemână o antologie a versurilor realizată de Mihai Dascal (totodată și un prețuit editor) și o cuprinzătoare secțiune a nuvelilor, reunite și îngrijite acum de Liviu Călin“. ■•Cinci titluri rețin atenția la rubrica *Viața cărților*. □•Petre Got, *Paranteza lunii*, intră în atribuțiile de recenzent ale lui Marian Victor Buciu: „Poetul se identifică atât cu imanența poemului, cât și cu transcendența sa, el tânjește, candid, purificator, după vegetal *Pe trunchiul acestui secol*, da nu în relație, ci în proiectare și identificare. Umanul este derivat – umbră – difuzat în vegetal; aspirația ajunge iluzia realității. Dacă am judeca totul după acest poem liminar, ar fi greșit să vorbim despre naturism, ci, poate, de un fel neobișnuit de expresionism rezultat dintr-o «blândețe» disimulată, de o violență absolută, pe care numai o moarte senină o poate atinge și sugera. Pentru că ce poate fi această proiectare/identificare în vegetal, unde umanul este «uitat», «părăsit»? Poemele lui Petre Got (și nu cunosc, din păcate, decât acest volum) nutresc și ele o iluzie, dar una care se absolvă pe sine, pentru că este totală sau aproape pentru că simțim totuși o conștiință din afară, rămasă, ținută în afară tot de o conven-

ție, care crede în reîntemeierea deopotrivă a eului și a lumii“. □•Cartea des studii literare *Scene din romanul literaturii*, de Lucian Raicu este pusă în discuție de Bucur Demetrian: „Lucian Raicu realizează o construcție riguroasă, în aparenta discontinuitate a secvențelor, în reveniri obsesive, în succesiunea vocilor care transmit neliniștea autorului, descins printre noi, provocat, hărțuit, devenit obiect al actului critic, urmărit de himera paginii, de «mâna care scrie»: «Pentru criticul operei de artă, opera are o realitate absolută: dacă ea și-a pierdut-o, din felurite motive (gradul de uzură, mulțimea comentariilor, receptare până la saturație, până la clișeu și prejudecată a ideilor emise în jurul ei), criticul vrea, trebuie neapărat să i-o restituie». Aceasta este voluptatea criticului, să regenereze, să emită judecăți, să ierarhizeze, să retrăiască dramatica existență a literaturii Lucian Raicu găsește în biografia scriitorilor, în memorii, jurnale confesiuni, deci la dimensiunea banalului, o cantitate surprinzătoare de fapte, idei, principii, născute dintr-o vibrație lăuntrică, dintr-o experiență creatoare, acumulare de eșecuri, tăceri, căutări repetate“. □•Nicolae Calomfirescu și prozele sale vesele din *Știucă în vin roșu*, devin *Realism și viziune* ironică în textul lui Ov. Ghidirmic: „O adevărată viermuială, foșgăială, încrângături complicate ca la protozoane, pe metru pătrat, formează imaginea ce se desprinde, stăruiitor și obsedant din proza lui Nicolae Calomfirescu. Nefiind un roman modern, în accepția deplină a cuvântului, *Știucă în vin roșu* este, în schimb, un roman de o incontestabilă diversitate tehnică. Inovațiile pe care le introduce autorul se desfășoară tot în sfera romanului clasic. Trecherile bruște, neașteptate, de la persoana a III-a la persoana I-a a naratorului, relatarea evenimentelor din unghiul anumitor personaje, acțiunea pluriplană înlătură senzația de monotonie la lectură. În *Știucă în vin roșu* există, de fapt, mai multe «micro-romane»“. □•*Poezia simbolistă românească*, Minerva, 1985, de Adriana Iliescu vine în prelungirea cărții despre revistele literare din secolul al XIX-lea și monografia „Literatorul” fiind întâmpinate de către Toma Grigore sub semnul acestei constante tematice: „Mai trebuie observat și faptul că autoarea este preocupată, iar rezultatele se văd imediat, de stilul critic vădit original. Se observă astfel că a dobândit preocupată, iar rezultatele se văd imediat, de stilul critic vădit original. Se observă astfel că a dobândit o bună știință a stăpânirii limbajului critic, ceea ce conferă cărții cursivitate și o presanță ideatică. Sunt, de fapt, calitățile unui critic și istoric literar demn de luat în seamă“. □•Marian Drăghici se ocupă de Marius Robescu, cu *Joc și înviere* (autorul fiind de curând decedat) în recenzia *O poetică a dezvoltării*: „Prin dispariția sa prematură, Marius Robescu lasă deschisă paranteza unui destin poetic cu totul demn de stima (și de ce nu ?) de admirația noastră, a cititorului“. □•La *Cartea de debut*, Nicolae Diaconu scrie despre Alexandru Mușina, *Strada Castelului 104*, C.R., 1984: „Alexandru Mușina poate trece ușor de la canonul romantic la consiliul pedagogic, de la îndreptarul ortografic la creația mare, de la Eminescu la Bacovia, de la odă la pastel, de la argoul va-

gant la șeptica navetistă. Interesat mai mult de convenții sociale și de figurile limbajului cotidian decât de convențiile și figurile sacrosancte ale poeziei, autorul rămâne sub regimul parodiei chiar și atunci când referința este mai îndepărtată ori chiar absentă instalând un punct de observație permanent la numărul indicat de coperta și făcând cu îndârjire inventarul parodic al unei străzi care duce și nu duce la Castel [...] Pe ultimele douăzeci de pagini, autorul pare să-și schimbe adresa manierizând ironic și blazat, imitându-l «subtil» și «timid» pe Kavafis. [...] Întrevăd în aceste ultime pagini un viitor Alexandru Mușina, superior celui «lunedist», în stare să demonstreze că nu este cu lotul inutil în a te afla, prin destin, între un moment devenit deja istorie literară și altul abia prevestit prin chiar această penurie de evenimente particularizante. Acel moment căruia noi doar încercăm să-i ghicim liniile de formare, deși știm că lucrurile se vor întâmpla, la timpul potrivit, în modul cel mai simplu, uimindu-ne și găsindu-ne absolut nepregătiți”. ■•Marin Sorescu se află, pe ultima pagină, în dialog cu Giancarlo Vigorelli: – *Febra așa-zisei avangarde italiene a trecut, îmi spuneai în Maroc. De ce? Poate dezvoltați această idee.* – Poezia italiană se află într-o fază de schimbare. Mai ales când s-a constatat că a fost o avangardă de imitație. Membrii diverselor grupuri mai mari, mai mici, au produs multă vreme o poezie de fabricație stereotipă, imitându-se unii pe alții. – *Și atunci ce fac tinerii?* – Caută, se agită/. La Genova *Edizioni San Marco dei Glustiniaui* le-a venit în ajutor. Nu trebuie uitat, ba, dimpotrivă, trebuie elogiat pentru excelențele servicii pe care le aduce poeziei de calitate Vani Scheilviller, de aici, din Milano. El a fost și rămâne unul dintre editorii cei mai calificați cu ale sale plachete aparent modeste, dar întotdeauna de mare prestigiu. Aici au apărut *Pound, Montale, Ungaretti, Guillen* (spaniolul), Sbarbara“.

• [„**Steaua**”, nr. 7] Eseul lui Adrian Marino *Literatura și societatea* deschide paginile literare: □•De *Vârstele lirice: Coșbuc și Blaga* se ocupă V. Fanahe: ■•Colaborator cu o oarecare constanță, Nicolae Manolescu este prezent cu eseu *Inima și mintea*: □•*Despre critică*, pornind de la poezie scrie Costin Tuchilă: „Analizele lui Valentin Tașcu poartă drept titlu câte un vers din opera literară discutată, vers care constituie imaginea, motivul, atmosfera considerate definitorii pentru poetul în cauză. În felul acesta se explică însuși titlul volumului, căci, parcurs, sumarul a devenit și el o microantologie lirică! Și critica are, veți spune, poezia ei. Mult disputata specie nu e, ca formă, doar o epică de idei, ci poate fi și o construcție sentimentală – în sensul pozitiv al acestui cuvânt. [...] Punctul vulnerabil al textelor critice ale lui Valentin Tașcu este tocmai acesta: judecata de valoare. E adevărat, menirea criticii nu e execuția, iar un critic care face consecvent din ea o *bucurie* este infirm profesional. [...] Dacă în destulele comentarii judecata de valoare reiese din context, în altele ar fi fost de dorit o mai clară delimitare. Altfel, riști să pierzi relieful pe care, *volens nolens*, orice carte de critică îl propune. Dincolo de acestea, prin aria ei de cu-

prindere, prin seriozitate ca și prin puținele idei și intuiții critice mai mult decât notabile, *Poezia poeziei de azi* este o carte demnă de toată atenția”. □•Pavel Țugui prezintă, cu documente epistolare, studiul istoric Aron Cotruș, *popularizator al culturii române în Italia*. ■•Participanți la cea de a VI-a ediție a Festivalului Lucian Blaga, Mircea Handoca și Nicolae Steinhardt se întrețin cu Demostene Șoforn. □•T. Tihan califică scrierile lui Ion Vartic sub titlul *Rigoare și imaginație*: „Scenarii gândite pentru un veritabil *spectacol interior*, eseurile lui Ion Vartic surprind, în tot cazul, prin ingeniozitatea și rafinamentul pe care le pun în dezvăluirea sensurilor ascunse ale operei. Dându-i acesteia prilejul de a se întâlni și dialoga, peste timp, prin intermediul unor instructive *vieți paralele*, cu altele congenere ca factură spirituală, criticul pune în relief nu atât substratul lor ideatic comun, cât, mai ales, acele diferențe distinctive, care le conferă, de fapt, originalitatea și unicitatea”. ■•La cronică literară Li-viu Petrescu analizează *Orașul îngerilor*, romanul lui D.R. Popescu: „Revelatoriul pentru aceste fire ce leagă *Orașul îngerilor* de textele ultime ale lui D. R. Popescu este, de pildă, unul dintre simbolurile majore elaborate de scriitor în *Podul de gheață*, simbol reluat stăruitor și mult adâncit, în semnificațiile lui, și în paginile cărții de față. Am în vedere, în speță, simbolul balenei, al monstrului acvatic ce înghite Omul, păstrându-l captiv, în pântecul lui atât de încăpător. În descifrarea acestui simbol, putem, desigur, să facem apel la unul dintre codurile privilegiate cu care operează, mai cu seamă în ultima vreme, scriitorul: codul imaginilor și simbolurilor biblice. [...]În această lumină, balena de care amintește Tiron B., în postfața la *Podul de gheață*, conține, după toate probabilitățile, o referință la cetaceul despre care aflăm, în *Vechiul Testament*, că a fost trimis de Demiurg, pentru a-l îngurgita, drept pedeapsă, pe fugarul profet Iona. Fără a exclude pe de-a-ntregul o astfel de decodare posibilă a simbolului amintit, scriitorul ne invită să facem apel la un cod cultural diferit, evocând o discuție ce are loc între doi pescari, în drama *Pericles*, de Shakespeare, și unde balena este tratată mai mult ca un simbol al Timpului devorator, al Istoriei «care vrea pe toate să le înfringă» și care «pe toate vrea să le tocească și imperiul pustiei să le cuprindă». Balena despre care vorbește Tiron B. participă de fapt la o foarte bogată tradiție iconografică a culturii europene (tradiție cercetată și de Erwin Panofsky, într-un faimos studiu din *Cercetări de iconologie*, 1939), lărgind repertoriul simbolurilor animaliere prin care este reprezentată acțiunea hrăpărească, pustiitoare, a Timpului”. □•*Un muzeu în labirint* sau istoria subiectivă a autoportretului, cartea de eseuri despre artă a lui Octavian Paler este prezentată de Gheorghe Grigurcu. Acesta preia auto caracterizarea pe care și-o face Octavian Paler, aceea a unui „om care iubește pictura, fără să fi și care, pentru a scrie despre un artist are nevoie nu numai să-i cunoască opera și viața, ci și de o legătură cu personalitatea celui în cauză”. afectivă plus, e nici pictor, nici critic de artă plastică □•„Un prozator care a rămas fidel prozei scurte” este Vasile Rebreanu, despre a cărui ultimă scriere,

Valentin Tașcu face consemnări intitulate *Întoarcerea la unelte*: „Un prozator care a rămas fidel prozei scurte este Vasile Rebreanu. El s-a numărat la începutul deceniului 7 printre cei mai interesanți autori de povestiri (cel mai adesea experimentale), alături de Nicolae Velea, D.R. Popescu, Ștefan Bănulescu, Fănuș Neagu ș.a. Cel puțin două dintre volumele sale din acea perioadă, *Pisica roșcată și îngerii* și *De chemat bărbatul pe stele*, ambele apărute în 1966, au stârnit comentarii dintre cele mai favorabile și au reținut atenția publicului prin tehnica novatoare a comunicării. Surprinzător este faptul că, odată cu trecerea anilor și cu modificarea firească a mijloacelor prozei, în funcție, mai ales de cerințele romanului, această proză, a lui Vasile Rebreanu și a generației sale nu s-a devalorizat, nu s-a veștejit”. □•Ion Pop rezumă „încă o secvență din istoria imaginarului ținut al Vladiei”, adică cel mai recent roman din ciclul înainte amintit, al lui Eugen Uricaru: „Prin perspectiva sa integratoare, Marin Bucur rezolvă pe jumătate ultima problemă de principiu rămasă nesoluționată în esul lui Mircea Martin, aceea a cezurii dintre opera românească și cea franceză a scriitorului. Autorul *Introducerii...* își motivase cantonarea în prima prin lipsa de acces la datele celeilalte, dar se pronunțase pentru un program care «ar surprinde elementele unificatoare». Formularea explicită nu pare a fi subminat totuși acest ultim cap de pod al complexului Fundoianu. O anumită inerție menține tacit dihotomia, cum se întâmplă de exemplu într-o intervenție din «România literară», unde C. Moraru comentează și accentuează: «Marin Bucur îl separă – cu toată dreptatea – pe Fondane de Fundoianu». Tânărul critic se referă la poezie, evident mai slab calitativ, diluată de retorism în etapa franceză. Dar, inevitabil, din această perspectivă și eseurile sunt atribuite altui Fundoianu, și nicio punte nu ar putea acoperi prăpastia dintre ei”. □•Cu *Debuturi* '85 (de la editura Dacia) se ocupă Petru Poantă, care observă că „sub selecția lui Vasile Igna a apărut a doua antologie a debutanților în poezie Alpha '85, cu mult sub nivelul primei”. □•Corin Braga se implică în *Complexul Fundoianu*, pe care îl dezvoltată pornind de la scrierile lui Mircea Martin (*Introducere în opera lui Fundoianu* (Minerva, 1984) și Marin Bucur, *B. Fundoianu, privilegiile poeziei*, Albatros, 1985: „Prin perspectiva sa integratoare, Marin Bucur rezolvă pe jumătate ultima problemă de principiu rămasă nesoluționată în esul lui Mircea Martin, aceea a cezurii dintre opera românească și cea franceză a scriitorului. Autorul *Introducerii...* își motivase cantonarea în prima prin lipsa de acces la datele celeilalte, dar se pronunțase pentru un program care «ar surprinde elementele unificatoare». Formularea explicită nu pare a fi subminat totuși acest ultim cap de pod al complexului Fundoianu. O anumită inerție menține tacit dihotomia, cum se întâmplă de exemplu într-o intervenție din «România literară», unde C. Moraru comentează și accentuează: «Marin Bucur îl separă – cu toată dreptatea – pe Fondane de Fundoianu». Tânărul critic se referă la poezie, evident mai slab calitativ, diluată de retorism în etapa franceză. Dar, inevitabil, din această perspectivă și eseurile sunt atribuite altui Fun-

doianu, și nicio punte nu ar putea acoperi prăpastia dintre ei". ■•La rubrica destinată recenziilor își pun semnătura: □•Ion Simuț la Stelian Tăbăraș, *Cum-penele* (Eminescu, 1985): „Debutul lui Stelian Tăbăraș cu romanul *Zilele cel scurte* (1981) a făcut vizibile calități și teme mai puțin obișnuite la un prozator din noul val: plăcerea povestirii, simțul sadovenian al vechimii, poezia timpurilor trecute, reveriile singurătății, autarhic-rurale, tendința spre parabola poematică. Dacă am stărui să-i găsim afinități cu colegii de generație, i-am numi în primul rând pe Ștefan Agopian și pe Tudor Dumitru Savu, deși proza lui Stelian Tăbăraș, echilibrată și economicoasă în mijloace artistice, nu are savoarea și densitatea stilistică mateină a celui dintâi, nici pitorescul oriental al povestirii specifice celui de-al doilea. Maestrul comun al celor trei pare să fie Ștefan Bănuțescu. Structurile tradiționale ale narațiunii sunt perfecționate până la virtuozitate fără veleități moderniste”. □•Cornel Munteanu la Nicolae Țic (*Intermediarii* (C.R., 1985): „Finalul romanului lăsat în suspans, deschide perspectiva unui roman cadru, în care lumea se ordonează după niște principii care implică sinceritate, corectitudine, devotament și responsabilitate”. □ Ovidiu Moceanu, *Fii binevenit, călătorule* (Dacia, 1985): „Intrarea lui Ovidiu Moceanu în posesia genului românesc s-a făcut cu destulă îndrăzneală și cu un binemeritat câștig”. □Virgil Nistor la Cornel Udrea (*Duminecă la iarbă verde*, Dacia, 1985): „Ponderea comicului de situații este fără îndoială definitorie pentru acest volum”. □ Adrian Popescu, la *Elogii* (Dacia, 1986) cartea de versuri a echinoxistului Vasile Sav, despre care afirmă că are atributele unui poet matur”. □Alte contribuții au Irina Petraș la Antoaneta C. Iordache, *Cursiv de septembrie* (C.R., 1985): Antoaneta C. Iordache: „De la motto-ul din Teodor Mazilu (*Să sărbătorim existența cu apă minerală*) la descoperirea unui personaj cum că «nimic nu are mai multe forme decât banalul», prozele Antonetei C. Iordache atacă din unghiuri diferite de vedere cotidianul. Traducerea în real a imaginației, ieșirea din incolor nu prin *fluturi de vocabular*, ci prin *fluturi de perspectivă* și de structură compozițională sunt programatic sugerate în piesa, care ține loc de prefață volumului, *Soldatul de hârtie*”. □Ion Lungu la Viorel Gheorghiță, *Ferestre și oglinzi*, pe care îl primește binevoitor „pentru valoarea sa deosebită, reprezentativă, crede, și pentru semnificațiile mai profunde pe acre poetul le încredințează versurilor”. □ Sub titlul *Leon Asachi, un contemporan al Școlii Ardelene*, Traian Vedinaș trece în revistă monografia lui Antonie Plămădeală, *Lazăr-Leon Asachi în cultura românească*. □•La *Mențiuni și opinii*, este consemnată apariția celor patru numere, două câte două, din „Caie-te critice”, pe anul 1985, suplimentul revistei „Viața Românească”: □•Constantin Crișan, Ioan A. Popa și Dinu Flămând traduc din Herri Gwilherm Kérouedan, Lawrence Durrel, Czesław Miłosz și Fernando Pessoa.

● [„Tomis”, nr. 7] Se deschide pe prima pagină cu *Congresul al IX-lea – piatră de hotar*, iar ceva mai departe, dincolo de paginile de mijloc ale revistei, cu *Șase veacuri de la urcarea pe tron a lui Mircea cel Mare (dovezi ale cinsti-*

rii), un articol de dr. Alexandru Ligor. ■•Tot pe prima pagină, redacția reia indemnul lui Tudor Arghezi, primit de redacție la înființarea revistei, în urmă cu două decenii (1 iul., 1966). □•Felicitări anivesare adresează Radu Tudoran, Corneliu Leu, Ioan Iacob și Cornel Regman, ultimul evocând vremurile când era ... „tomisvoiajor” și lector la Institutul Pedagogic. ■•Alex. Ștefănescu scrie în istoria sa despre „un temperament solar, Virgil Teodorescu”, poet născut la Cobadin, din județul Constanța: „Dar, după cum spunea, meritul poeziei lui Virgil Teodorescu nu se reduce la atât. Poetul nu a respectat ca pe o literă de lege programul suprarealist; l-a trădat discret în tinerețe și din ce în ce mai evident ulterior. Simulând că lasă cuvintele să se asocieze de la sine, el și-a exprimat totuși anumite stări afective prin turnura retoricii, prin ton, printr-o semiotică metalexicală. Textele respective seamănă cu gemetele sugestive ale unui om legat la gură care ține neapărat să ne comunice ceva. Se evidențiază astfel faptul că până la urmă *libertatea* suprarealistă a fost resimțită de poet ca o restricție de la care a încercat să se eschiveze. Starea afectivă cea mai frecvent exprimată este o dorință intensă de dragoste. Într-un limbaj ininteligibil, așezat însă în tiparul sintactic al invocațiilor erotice, poetul se adresează unei iubite ipotetice”. □•La *Dicționarul scriitorilor dobrogeni contemporani* apar adnotări despre tulceanul Valentin Șerbu ■•În acest număr omagial, redacția îi „promovează” sub titlul *Scriitori de la Tomis*, pe cei mai reprezentativi dintre scriitorii constănțeni și dobrogeni, rămași locului ori plecați spre alte zări. □•Se conformează Nicolae Rotund scriind despre Carmen Tudora (*E bine*): „Privesc fotografia de pe coperta volumului ei de poezii și zic că e bine că anii au trecut fără să lase urme, că poeta Carmen Tudora se joacă așa de grațios cu treptele biologice, deși știe că ele există de vreme ce scrie: «E bine că treptat îmbătrânesc/ în timp ce fără tihnă cresc gorunii,/ că lângă mare-n scoici ne-mpodobim/ pentru ospățul ultim al furtunii». De câte ori citesc din *Planeta de zăpadă* încerc, cu o anume doză de naivitate, recunosc, să stabilesc o relație între verbe și vorbe, între vis și viață”. □•În *Scene din lupta cu prejudecățile*, Vladimir Bălănică salută temerarele opinii critico-teoretice ale Mirelei Roznoveanu: „Soarta femeilor în critica literară n-a fost niciodată prea veselă. Un munte de prejudecăți a făcut ca ele să fie refuzate mai mereu de la masa tratativelor critice. În ultimele câteva decenii, lucrurile par să se fi schimbat întrucâtva, și aceasta fără vreo legătură cu mișcarea feministă, căci nu cunoaștem cazuri de sufragete clamând bătaios dreptul la un vot în alegerile talentelor literare. [...] Unul dintre tinerii critici de azi, Mirela Roznoveanu, dovedește, la fel cu alte colege de generație, că are și rigoare metodică și intuiție critică, și putere de muncă, adică tot ceea ce constituia cândva panoplia calităților prin excelență masculine. De aceea volum de debut, *Interpretări moderne*, se constituie ca un pariu cu amintitele prejudecăți. Mirela Roznoveanu joacă totul pe metodologia modernă și câștigă, în pofida cârtitorilor cu creierele devorate de molii”. □•Doina Jela (*Solitarul*) semnează textul despre Marin Porumbescu: „Se știe

mai puțin despre literatura propriu-zisă a lui Marian Porumbescu, aceasta datorându-se, poate, nu în ultimul rând faptului că autorul își umbrește cărțile, prin statutul lor mai *tăcute* și mai discrete, dar și aceleia că ele, cărțile, sunt destul de puțin numeroase. Marin Porumbescu n-a publicat decât patru volume de proză: *Ucigașul de papagali* (1868), *Gușterii și patru pipe* (1970), *Ceasul viu* (1971) și *Păsări subterane* (1972)". □•Nistor Bradu vede în persoana lui Eugen Lumezianu *Un scriitor optimist*: „După volumul de proză scurtă *Mersul ciudat al lucrurilor* (1968) și *Ultima zi optimistă* (1971), după piesele de teatru *Tatăl nostru uneori* (1976), *Capcana de nichel* (1979), *Un telefon ca o pasăre* (1979), o reluare, de fapt, a primei piese, și *Petreceri duminicale* (1980), jucate cu succes pe scenele Dramaticului constănțean, Naționalului din Timișoara, la Radio și Televiziune, Eugen Lumezianu a semnat de curând (1985), două noi apariții editoriale: volumul de teatru *Musafiri pe viață* și romanul *Fluxul apei dulci*". □•Z.[oe] Dinulescu (*Spațiul autohton*) îl sub observație pe Nicolae Fătu: „Aparținând Dobrogei, nu ca urmare a fixării începutului de biografie în acest spațiu, ci, prin dragostea mărturisită față de pământul, apele și oamenii de la Pontul Euxin, cărora le-a dăruit noi dimensiuni prin cuvânt, scriitorul Nicolae Fătu își împlinește menirea literară în ipostazele de poet și reporter. Un poet care ambiționează să înregistreze cu exactitatea reportericească palpitul micro- și macrocosmosului; un reporter care potențează, mereu, secvențele realului prin magia sintagmă poetică. Permanența imaginii mării, dezvăluită în text într-o complexă rețea de simboluri, determină unitatea și forța ambelor genuri literare abordate". □•Ovidiu Dunăreanu (*Bucuria luminii*) face aprecieri pe marginea prozei și versurilor lui Octavian Georgescu: „Semnul definitoriu pentru Octavian Georgescu, ca scriitor, este apolinicul. Frenezia se manifestă ca neastâmpăr al firii, nu în formele ei profund tensionate. În plus, reflecția intelectualului cenzurează mereu pornirile ființei. Trăirea se cuminește, iar creația dobândește echilibru. Poetul are intuiția abisurilor, dar nu și revelația inexorabilității lor. Gesturile rămân fulgurante. Spiritul său candid, obișnuit cu călătoria, refuză popasul. De la *Silabele străzii*, unde expresia era prea evidentă, scriitorul evoluează vădit, stilul său înnobilându-se prin suplețe (*Ochiul iubirii* etc.). Urmărite în metamorfozele lor, poezia și proza lui Octavian Georgescu poartă însemnele literaturii autentice". □•Liliana Lazia (*Marea, poezia, istoria, marea*) este o veche admiratoare a lui Arthur Porumboiu: „La întrebările mele de atunci aveam să găsesc răspuns în cărțile de poeme ale lui Arthur Porumboiu (*Domnule copil* – 1974, *Arheologia nopții* – 1978, *Viața în așteptare* – 1983), cât și în reportajele publicate, pe durata aproape a unui deceniu, în paginile revistelor. Poezia sa, scrisă cu rigoare și expresivitate, nu vizează un spațiu geografic anume, nefiind descriptivă, ea definește un spațiu moral. Arthur Porumboiu trăiește literatura la cotele incandescenței. Pentru el, lucrarea poeziei, desprinsă de trufia succesului rapid, nu poate sta sub semnul superficialității". □•Gabriel Rusu este prezent cu două texte. Primul, *Justițiarul*

ironic se referă la *Constantin Novac*, iar cel de-al doilea, intitulat *Zâmbetul criticului*, la Alex. Ștefănescu. Le cităm împreună: „Proza lui Constantin Novac este o pledoarie pentru revelarea și conservarea demnității umane, înțelegând că fiind cea fibră de adevăr despre noi a sufletului. Constantin Novac a scris mult despre mare, a tradus cărți despre mare și un scenariu de film despre mare, a restituit în planul literaturii fragmente din istoria navigației românești. [...] Din acest punct de vedere, Constantin Novac are prin prisma a ce să fie receptat și reprezintă o voce distinctă în romanul nostru de astăzi. [...] Cele patru cărți semnate până acum de Alex. Ștefănescu depășesc statutul de *preludiu* și nu sunt doar simpliste *jurnale* de lectură. Ele mărturisesc despre un spirit critic însetat de noi descoperiri în geografia literaturii, bântuit și el de fertile dubii; *între da și nu*, între afirmație și negație, deci, criticul veghează mereu la izvorul de apă vie al *dialogului în bibliotecă*. Orice literatură are nevoie de conștiințe critice lucide, dar și de atitudini critice care să constituie fermentul devenirii. Scrimur reductibil în bătaia justificată pentru o literatură din ce în ce mai literatură, grav în ceea ce privește motivarea actului critic, Alex. Ștefănescu ne este necesar”. □•Ion Roșioru (*Licărirea speranței*) scrie despre Vasile Petre Fati: „În drumul său de netă ascensiune, *à la recherche de sa propre voix*, poetul Vasile Petre Fati l-a întâlnit pe prozator. S-a încins deja competiția din care, sperăm, vor ieși doi învingători. Cu atât mai mult, cu cât se poartă, frecvent, statutul de scriitor-total”. □•B.[ălănică]Vladimir (*Poezie și critică*) îl are în vedere pe Al. Protopopescu „Regizor al propriei vieți (ca formă de dobândire conștientă a libertății), Al. Protopopescu desfășoară o carieră liberă cu numeroase răsturnări de situații, cu abandonuri și reveniri neașteptate, inspirat, poate, de spectacolul veșnic schimbător al Mării”. □ *Alunecarea lumii spre miracol* își titrează Elvira Iliescu intervența despre poetul Nicolae Motoc: „De fapt, între poeții români de azi, Nicolae Motoc este un lucid îndrăgostit de veșnicul miracol al existenței. Rostirea sa poetică, tentată de explozia barocă a formelor și ordonată de nostalgiile spiritului clasicizant, conține tensiunile înalte ale unui tulburător patetism mărturisind despre alchimia adevăratei literaturi”. □•Antologia lirică a numărului se intitulează *Facsimil* și reproduce manuscrise ale unora dintre poeții contemporani: Virgil Teodorescu, Nina Cassian, Grigore Hagiu, Ana Blandiana, Geo Bogza, Florin Mugur, Marius Robescu, Ovidiu Genaru, Romulus Vulpescu, turnate în ...bronz. □•Alte poeme, de data aceasta prezentate după regula grafiei tiparului, semnează, ca invitați: Aurel Rău, Violeta Zamfirescu, Ion Mircea, Arthur Porumboiu, Grete Tartler. ■•Un alt invitat al redacției este Nicolae Manolescu. În aceeași atmosferă sărbătorească și în spiritul tematicii aferente numărului așezat sub cupola titlului generic *Literatura și marea*, acesta este prezent cu *Simbol al extra-umanului*, justificat, între altele, de faptul că eseuul său se referă la romane precum *Moby-Dick* și *Bătrânul și marea*. □•Revista găzduiește, în traducerea lui George Dumitrescu, doi poeți coreeni (Kim U Cer și Pak Se En) care cântă *Patria și Adevărul*.

• [„Transilvania”, nr. 7] *Pe drumul luminos deschis de Congresul al IX-lea al PCR călătoresc* Lucian Jicman (*O eră nouă, de puternică afirmare a spiritului creator, a umanismului revoluționar în edificarea societății socialiste*), Miron Moldovan (*O nouă etapă de dezvoltare a patriei noastre*), Emil David (*Spiritul revoluționar, militant, înalta răspundere muncitorească – temelii pentru prezent și viitor*). ■ La rubrica *Tribuna ideilor*, prof. univ. I. Radu se ocupă de *Filozofia culturii lui L. Blaga și etnopsihologia*: „... pentru etnopsihologie, percepția și înțelegerea diversității umane presupune ieșirea din perimetrul unei monade socio-culturale atât în spațiu, cât și în timp, adică achiziția unui cadru de comparație, și, implicit, de clasificare. [...] Făcând din faptele de cultură materia analizelor sale, Lucian Blaga se va apleca sistematic asupra creației folclorice, va consulta istoria artei, a religiilor, a culturii în genere, va institui paralele instructive între diferite producții spirituale ale unor epoci/popoare, va adânci documente etnografice etc., tinzând să descopere corespondențe de stil și, implicit, cadre de comparație menite să acopere vaste arii de cultură.” ■ Continuă din numerele precedente seria de *Pagini din istoria învățământului românesc din Transilvania*. Gheorghe Stoica se ocupă de *Figuri reprezentative în învățământul economic superior din Transilvania*: „Au rămas în patrimoniul literaturii și culturii noastre economice multe nume din fosta Academie, care au depășit cadrul limitat al activității didactice și științifice: D. Voinea, pe tărâmul controversat al doctrinei contabilității, Gh. Moroiu, Gh. Dragoș, I. Evian, Aurel Gociman, Victor Jinga și I. V. Tocitu în sfera disciplinelor economice, Sabin Ciobanu și Cornel Mitrea în știința financiară și studiul băncilor, Al. Herlea în științele juridice, Pavel Roșca în pedagogie și științele sociale, C. Lancea, N. N. Condeescu, I. Ol. Ștefanovici-Svensk și Ion Gherghel în domeniul literar și lingvistic, Ol. Boitoș în cultura și literatura română și Al. Bărbat în sociologie și statistică”. ■ Grupaje de versuri semnează Victor Felea, Petre Bucșa și Liliana Ursu. ■ Adrian Marino semnează în *Studii* a doua parte din *Literatura: polarități*, supunând analizei o serie de dualități care definesc structural toate polaritățile literaturii: „a. ... conflictul poetic nu poate fi decât primitiv/cultivat-civilizat [...] b. Polarizarea modalităților literare și a semnificațiilor «primitive» se reface în dubletul copilarie/inocență pierdută. [...] c. Antiteza continuă în termeni solidari și cvasi-identici, de mare tradiție: natural/artificial. [...] d. Procesul autonomizării reciproce se produce și pe alt plan, corelativ celorlalte disociații, dar radicalizat. Tipologia veche se reface, încă o dată, într-o polaritate absolută: popular/artistic. [...] e. Aceste categorii polare fundamentale nu epuizează întreg sistemul autonomiei creației literaturii. Ele sunt întregite de o serie de tipologii, facultăți și procese cu aceeași motivație și convergență. [...] Un simbol tradițional al situației menționate este geniul, definit prin aceleași antiteze trecute în revistă. Structura de bază rămâne aceeași: geniu/cultură («literatură»), opoziția elementară între impulsul «genial» și totalitatea achizițiilor intelectuale.

[...] f. Dintre facultățile «geniale», imaginația și/sau fantezia joacă – hermeneutic vorbind – un rol capital deoarece în acest mod literatura își constituie și-și definește încă unul din sensurile fundamentale”. ■•Mircea Anghelescu scrie la *Cronica edițiilor* despre mai puțin cunoscutul Lazăr Asachi, tatăl lui Gh. Asachi (*Un predecesor: Lazăr Asachi*). ■•Mircea Muthu semnează articolul *Tânărul Rebreanu*, articol care poartă numele volumului cu același titlu, publicat sub îngrijirea lui Niculae Gheran la Editura Albatros, 1986: „*Tânărul Rebreanu* decupează și, mai ales, amplifică un prim segment din biografia rebreniană, poate cel mai dificil sub aspectul necunoscutelor”. ■•Mircea Ivănescu descifrează lirica lui Vasile Nicolescu sub titlul *Perenitatea Magnoliilor*, amintind cititorilor că „pe urmă, dar nu la urmă, nu trebuie uitat că acest poet este unul din marii iubitori de poezie – inițiatorul, în anii când a condus Editura Univers, a acelor miraculoase serii de cărți de poezie [...] care sunt *Orfeu, poesis* ...”. ■•Dan C. Mihăilescu scrie la volumul lui Mircea Cărtărescu, *Totul*, în termeni entuziasmanți: „.... *Totul* formează primul plan în spațiu al poeziei lui Cărtărescu sau, cum se spune de obicei, încheie o «etapă a unui sistem poetic de incontestabilă valoare, rigoare și originalitate. Judecând «ca la carte», adică pur și simplu, Cărtărescu posedă cu asupră de măsură acea calitate fără de care poezia nu se poate: forța (copleșitoare în cazul său) de a construi o lume din cuvinte.” ■•Esteticianul Titu Popescu anunță *O restituire necesară: Petre Comarnescu*: „Antologia apărută recent, alcătuită de Dan Grigorescu și Florin Toma, este în măsură să ne readucă în atenție și să ne întărească înțelegerea acestor distincții ale personalității proteice a lui Petre Comarnescu, să ilustreze diversitatea preocupărilor lui spirituale și direcțiile raționalist-umaniste ale gândirii lui în ansamblu.” Titu Popescu apreciază că „partea cea mai importantă a primei secțiuni a cărții – *Texte de filosofiea culturii* – o constituie republicarea, după 40 de ani, a tezei sale de doctorat, *Kalloskagathon*, o «cercetare a corelațiilor etico-estetice în artă și în realizarea-desine», o lucrare străbătută de un profund umanism, bazată pe dualitatea convergentă dintre valorile morale și cele estetice, opunând net izolării domeniilor interdependența valorilor și a activităților.” ■•Hermina Anghelescu-Macovei traduce și face și o prezentare a poetului nord-coreean Kim Si Kweun, un sexagenar care suferă de hemiplegie de 30 de ani, și care, în ciuda sănătății sale fragile, afirmă într-un poem: „Pana mea va fi o mitralieră, patul o tranșee. Iar eu voi fi un glonte”. Una dintre poeziile traduse ale altui poet septuagenar coreean, Djo Ryeung Tchul, intitulată *Străzile jubilează în ziua eliberării*, este dedicată „Marelui General Kim Ir Sen, / Erou neasemuit în istorie, / Învingătorul dușmanului japonez, / Eliberatorul patriei.”

● [„*Vatra*”, nr. 7] Cornel Moraru, amfitrionul dezbaterii *Romanul actualității* și actualitatea romanului, anunțată pe frontispiciul revistei, îi are ca invitați pe Mircea Iorgulescu, Eugen Uricaru, Platon Pardău, Maria Luiza Cristescu și „o voce” (persoană neidentificată din public, după cum apare în

transcrierea de pe bandă magnetică efectuată de Ion Calion): □·„Cornel Moraru: „Mai întâi, bucuroși de oaspeți! V-am invitat să luați parte la cea mai importantă acțiune pe care revista noastră o închină aniversării a 65 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român. Opțiunea pentru roman, în acest context, are o semnificație aparte. Romanul, prin gradul lui înalt de complexitate, reflectă cel mai puternic mutațiile sociale și de conștiință petrecute în istoria românească recentă. Acesta e cadrul general, deosebit de generos, al dezbatărilor noastre. □·Mircea Iorgulescu: În ce măsură conceptul de actualitate mizează sau, dimpotrivă, întărește o viziune romanească? Există foarte multe romane de actualitate – e o părere personală – în care actualitatea este evidentă, dar din care o viziune literară lipsește cu desăvârșire. Se mai poate vorbi, deci, și despre existența sau inexistența unei viziuni în romanul de actualitate. [...] Iorgulescu: O anchetă despre roman, făcută într-un număr de acum trei ani al «Caietelor critice» și o mulțime de cărți apărute ulterior au declanșat în publicistica noastră o discuție, din păcate de multe ori dusă la un nivel subcultural, despre derizoriu și minor... De pildă, tăierea unui salcâm este un lucru derizoriu. Da, dar tăierea unui salcâm este una din marile scene ale romanului românesc. [...] După ce criterii socotim că o situație, un eveniment sunt sau nu minore? Există oare oameni derizorii, minori și oameni importanți? Nu cumva oare în această atitudine se reflectă un fel de elitism primitiv? Nu cumva chiar în numele combaterii elitismului se face de fapt un elitism rudimentar? □·Eugen Uricaru: S-a cerut foarte mult romanului. I s-a cerut chiar la începuturile sale să fie un element de modificare sau de modelare a conștiinței sociale și politice. Romanul s-a străduit mai mult decât oricare alte genuri literare să participe la acest proces de educație și, din cauza aceasta, mult mai târziu s-a observat că și-a neglijat foarte mult soarta. □·O voce: Când? ... acum vrea treizeci de ani, doar vorbim despre romanul contemporan... Acest rol de educație foarte accentuat a împiedicat, cred, dezvoltarea sa ca specie literară. Apoi au apărut câteva sarcini noi în fața romanului: de a împlini rolul unei prese angajate, de a îndeplini rolul unor institute de istorie, față de societate; au devenit, apoi, aceste romane, un fel de rapoarte ale unor secții de moravuri, adică au început să se ocupe numai de anumite aspecte ale realității ș.a.m.d. [...] Foarte multe romane cu succes la public s-au ocupat cu perioade neclare ale istoriei și unul dintre acestea a fost *Delirul* de Marin Preda, care a avut un succes extraordinar, un succes de public, care a însemnat foarte mult pentru asumarea altor eșaloane decât cele literare, dar, după opinia mea, acest roman este un eșec literar al lui Marin Preda, este o carte care nici nu-l reprezintă ca scriitor și nici nu aduce cine știe ce lucruri noi în ce privește acea perioadă istorică mai controversată, pentru că foarte multe din evenimentele descrise în paginile *Delirului*, de fapt existau în literatura de colportaj, chiar în colecția Delfin. Am luat acest exemplu pentru că Marin Preda este un mare prozator pe care-l respect și de la care am învățat foarte multe, dar iată cum și un mare prozator a căzut în

această capcană a succesului sau a datoriei neîmplinite. Datoria lui de scriitor nu era ca să forțeze sau ca să dea publicului niște informații care, altfel, ar fi trebuit să se afle într-un tratat de istorie. Dacă l-a interesat perioada respectivă, trebuia să o facă așa cum a făcut și cu *Moromeții*, adică să scrie un roman care să ajungă în intimitatea mecanismului uman al acelor care au traversat acele evenimente. A le prezenta așa cum a făcut Preda, mi se pare o muncă degeaba, pentru că abia au trecut câțiva ani și au apărut niște cărți foarte serioase în această privință, revelatoare prin puterea documentului. □•Platon Pardău: Există interpretarea pe care Eugen Uricaru a făcut-o – și este absolut adevărată – că aceste cărți, așa-zise curajoase postevenimente, pot să aibă și un rol de diversiune nedorită de scriitor, de a se face un fel de dreptate ulterioară, dar în același timp trebuie să recunoaștem că romanul, din motive din afara lui dar și din motive interne, a preluat sarcinile unor alte experiențe ale omului din zilele noastre și romanul care se scrie azi la noi a spus oamenilor lucruri despre ei, pe care oamenii doresc să le afle și nu le află din alte părți. Aceasta poate să fie și o capcană pentru roman, dar poate fi și unul dintre riscurile pentru care merită și să i se strângă mâna. □•Maria Luiza Cristescu: „Există o mare atracție, în romanul de azi, spre faptica imediată, dar cred că nu se întâmplă din mimetism estetic neapărat, ci din dorința de succes a autorilor, dintr-un excesiv simț moral al romancierului de azi, care-i domină conștiința estetică. Toți romancierii mari de astăzi, indiferent de maniera în care au pornit să scrie roman, au scris la un moment dat roman de actualitate, deci au deviat cumva modul lor de a gândi estetic. De ce? Din dorința de a avea succes? Orice roman de azi se cumpără, indiferent de cine e scris. E o foame de roman, nu există romane care să rămână pe piață”. □•Norman Manea: Cred că romanul în ultimii zece – cincisprezece ani, a obținut realizări importante, care ar fi putut să fie, și poate au și fost un stimulent pentru cinematografie. Și n-ar trebui să se inverseze situația, și e în posibilitatea noastră, fără ca să fie o vină a celor care nu au această putere, de a face tot ce ne este în putință pentru a da niște cărți în care angajarea noastră să fie deopotrivă de înaltă, atât civică cât și artistică. Cred că asta este problema în jurul căreia am putut discuta: a celor două tendințe care nu sunt, după părerea mea, chiar atât de antagonice și pe care ar trebui să le conciliem într-o atitudine deopotrivă artistică și civică”. ■•Corne Moraru scrie cronică literară la Marian Papahagi și Nicolae Băciut, „fost echinoxist, redactor la revista «Vatra»”. □•Marian Papahagi (*Intellectualitate și poezie*, C.R., 1985), „Nu e ușor să fii original în maniera care face critică Marian Papahagi. Impresionantul aparat de note ce însoțește cartea pe unii cu siguranță i-ar fi îndemnat până la urmă să renunțe. Dimpotrivă, criticul citează cu onestitate – așa zice și cu voluptate – tot ce se poate cita, într-un domeniu în care s-a spus oarecum totul. Se pare că îl stimulează cu adevărat pe Marian Papahagi numai bibliografiile exhaustive. În felul acesta, atacând un subiect european, a realizat o lucrare critică de nivel european, o posibilă introducere românească în

medievistică. Cititorul va fi poate șocat de ideile și dimensiunile cărții. Cu atât mai bine”. □•Nicolae Băciut, *Muzeu de iarnă*, Dacia, 1985: „Poet instruit și inteligent, sigur pe mijloacele sale Nicolae Băciut se afirmă de la început și din interior cu o voce originală în lirica tânără. El nu se mărginește la adorația modelelor, ci caută neobosit poezia la sursele ei primare afective. Versurile sale au prospețime și ingenuitate. O mască a candorii le transfigurează în încercarea exemplară de a decoda liric stări existențiale firești, cu rezonanțe în intimitatea realului. Acționând de preferință într-un context redus și stilizat, poemul tinde spre forme de expresie cât mai concentrate. E de așteptat ca unele accente abia schițate aici să crească de o manieră progresivă și organică în volumele următoare. Nicolae Băciut e un poet de vădite resurse și pe care se poate conta”. ■•Anton Cosma analizează cărțile a doi romancieri, D.R. Popescu și Ștefan Găbrian. □•D.R. Popescu, *Orașul îngerilor* (C.R., 1985): „Dacă o asemenea problematică dă seamă de o realitate umană contemporană autentică, într-o viziune de incontestabil realism ideologico-filozofic, modul artistic al alcătuirii operei poate fi caracterizat, cum am spus, mai degrabă ca meta-realist decât ca realist. Optând pentru cronotopul schițat mai sus, care este nu atât realitatea istorică verificabilă documentar cât «locul unde războiul amestecase granițele, ca și viscolul, ștergându-le urmele, unde istoria murise rămânând vie doar în amintirile noastre» (p. 158), autorul își sprijină construcția epică mai degrabă pe o memorie afectivă a istoriei decât pe realitatea ei obiectivă”. Dumitru Mușan vede în ultima cartea a Anei Blandiana, *Stea de pradă*, o realizare de excepție: „Model ideal pe care Ana Blandiana îl urmează, populându-și poemele cu îngeri șagalnici, sub ale căror hieratice înfățișări se ascund nevinovate chipuri de copii. Jocul declanșează o cascadă de întrebări naive și candid, ale căror răspunsuri nu pot fi decât foarte serioase, ca în acest poem, în care, odată cu primăvara, îngerii-copii, al căror ținut virginal este iarna, cu albul ei imaculat, pare a se deștepta ca din somn dintr-o dată, însingurați și stingheri, ca un fel de ființe care se simt de prisos și ar vrea să dispară”. □•Ștefan M. Găbrian, *Garduri și leoprazi*, C.R., 1985) aduce unele nuanțări în raport cu volumele anterioare ale autorului, permițând unele precizări stilistice. Clasică antiteză generatoare de comic, dintre aparență și esență funcționează și azi, crede autorul, dar numai la această antiteză se reduce sensul tensiunilor căutate de el”. □•Pe Silvia Udrea o interesează „literatura autenticității”, pe care o descoperă în proza lui Vasile Andru: „Ceremonialul lingvistic, aspectul frapant al acestei cărți, structurează un plan al vieții imediate și un plan secund al textului care se produce, al reflecției discontinuului aplicate existenței diurne sau genetice, într-un du-te vino permanent de la aparențe la esențe. Sensurile și întâmplările cărții rotindu-se în jurul turnului, cuvânt luat în accepția de spațiu locuibil și în aceea a mitului biblic cu conotațiile pe care le implică (haos existențial, proliferantă diversitate, construire și năruire) se împărtășesc din atomizarea lumii moderne, sfâșiind dramatic profunda, chemare spre integralitate a omului. Una

dintre marile tensiuni ale romanului rezidă în conflictul susținut între fărâmițarea cotidiană a vieții împresurate de milioanele mărunțișurilor și aspirația ființei spre totalitate, spre absolut”. □-Nicolae Băciut realizează un interviu cu Mircea Iorgulescu: „- *Să înțeleg că dacă nu contestăți «în sine» importanța interviurilor aveți, totuși, unele rezerve față de aspectul lor actual?* – Am impresia că în revistele noastre culturale și literare s-a ajuns la o anumită standardizare a interviurilor. Multe sunt, de aceea, monotone și previzibile. Observ, în primul rând, că este la modă interviul-fluviu, interviul bolnav, și el, de gigantism. Au dispărut aproape cu totul interviurile scurte, de strică actualitate, atât informative, privind activitatea celui intervievat (proiecte, cărți la care se lucrează, apariții editoriale iminente sau recente, participarea la diverse, desigur că nu și banale, manifestări literare și culturale, premii etc.), cât și de opinie, adică în legătură cu aspectele cele mai fierbinți ale vieții literare a momentului. – *Nu-mi rămâne decât să consemnez acest apel. Poate un critic să-l transpună în realitate?* – Nu e un apel. Este o convingere, dacă vreți o convingere patetică, înțelegând prin patetism o forță de rezistență împotriva apatiei, a plictiselii, a resemnării, a «sindromului lehamite», cum foarte nimerit spunea un coleg într-un interviu (fiindcă există și multe interviuri bune, vreau să zic normale). [...] O, dar există, și-a făcut apariția o specie de oameni care «știu multe și multe», care chiar «știu totul» și, de la înălțimea acestei «inițieri» în habar n-am ce «secrete», la fel de mediocre ca și abilitatea cu care sunt invocate, îi disprețuiesc pe «naivi» și pe «patetici»! Sunt așii, maeștrii, versații și versatili tuturor jocurilor labirintice, ai galeriilor și ai coridoarelor ferite, prin care ei mișună șobolânește. Această specie este pe cât de detestabilă pe atât de periculoasă, pentru că la un moment dat reprezentanții ei pot impune și în alte domenii decât acela al comerțului ilicit – care este domeniul lor originar – o mentalitate șmecherească, golănească, bișnițarească. Mărunta viclenie de tarabă, atât de penibilă și de prostească, în fond, cu tot aerul ei de superioritate fudulă, cu toată aroganța ei imbecilă, poate fi, nu contest pitorească – pe la bâlciuri de provincie, prin mahalale, câte au mai rămas (dar spiritul de mahala supraviețuiește și în blocuri!), prin trenurile cu navetiști, între două partide de septic; dar dacă își schimbă spațiul și raza de acțiune funcționează ca un perfect, ca un implacabil agent dizolvant. Iar pentru literatură și pentru viața literară devine ceva mai distrugător ca napalmul. Pentru reprezentanții acestei specii (aș putea spune la fel de bine: ai acestei secte!) nu există nimic pur, nimic inocent, nimic înalt: nimic normal. Totul are, în viziunea lor, dacă viziune se poate numi o înțelegere care-și maculează reflex obiectul, un «dedesubt» (fiindcă ei au o caracteristică preferință pentru «dedesubturi», pentru scările și intrările de serviciu, pentru colțuri, cotloane și unghere cât mai discrete, cât mai pitite) – iar acest «dedesubt» se află obligatoriu, în zona elementarului și a sordidului. Elementar și sordid ce nu reprezintă, în fond, decât o emanație a ființei lor corupte... [...] – *Dar nu ați răspuns la întrebarea dacă un critic poa-*

te să... – Un singur critic?! Doamne ferește! Nu tocmai vorbeam despre diversitate și pluralism? Critica însăși nu poate fi altfel decât diversă și plurală, de nu este așa dispăre ori se transformă în altceva, cum se și întâmplase într-o vreme, când fusese prefăcută într-un instrument public de administrare a literaturii, când era partea vizibilă a unui uriaș mecanism obscur cu finalitate procustiană. [...] Dacă anormalitatea se instituie rapid, normalitatea, în schimb, se învață încet (dacă se mai învață), se desprinde greu, lent, printr-un lung și răbdător exercițiu, mereu pândit de eșec, mereu pândit de exces. În planul literaturii, da, critica poate avea un rol foarte important tocmai în această direcție: a desprinderii cu normalitatea, a exersării normalității. Critica instituie dialogul, confruntarea democratică de idei și atitudini, oricât de divergente, caută să fie convingătoare, nu să iasă învingătoare. Dar pentru asta e nevoie ca ea însăși să funcționeze normal și să fie, totodată înțeleasă și privită din perspectiva însăși a normalității. Să fie oare un accident că la evoluția favorabilă a literaturii române de peste două decenii încoace, o evoluție în atâtea privințe miraculoasă, critica a contribuit esențial? Având, și ea, spaime, obsesii, nostalgii... Imaginați-vă cum ar fi arătat – presupunând că ar mai fi putut fi citite! – romane, să zicem, ca *Intrusul*, *Cel mai iubit dintre pământeni*, *Vestibul*, *F.*, *Absenții*, *Nebunul și floarea*, *Captivi*, *Zile de nisip*, *Galeria cu vișă sălbatică*, *Bate și ți se va deschide*, *Cartea Milionarului*, *Caii sălbatici*, *Zei obosiți* și încă atâtea altele dacă ar fi fost «receptate» de critica anilor '50! Dumneavoastră probabil nu știți, de pildă, că lui Lucian Raicu i s-a suspendat dreptul de semnătură pentru câțiva ani fiindcă a îndrăznit să ia apărarea romanului *Groapa*, ironizând într-un articol stupidele judecăți ale unui înalt funcționar cultural de pe atunci. [...] *«Vă place să polemizați? Cu cine polemizați? «Nu te bați cu oricine. Trebuie să îți alegi dușmanul. Cu cine te bați? Cu un profesor ieșit la pensie, care n-a făcut nimic toată viața? Cu niște amatori? Dacă te bați, bate-te cu zeii, nu cu valeții» – spune C. Noica (în Jurnalul de la Păltiniș). Ce declanșează implicarea dvs. într-o polemică? – Și ce te faci dacă nu mai există zei?! Îi inventezi? Îi importi? Accepți, liniștit și demn, să-și facă valeții de cap, să-și impună ordinea lor de valeți? E foarte frumos ce spune C. Noica, dar îndemnurile și reproșurile sale înțelepte fac abstracție de istorie și de realitate, plasându-se în supra-temporal: zeii sunt eterni, valeții, firește, efemerii. Pe de altă parte, îmi îngădui să remarc, din perspectiva sa, chiar înțeleasă figurat, totul e o chestiune de calitate a persoanelor, a indivizilor: «zei» sau «valeți». Au spus vremurile acelea, și fie că vrem, fie că nu vrem, de aproape un secol încoace persoanele, indivizii nu prea mai contează. Aservită unor abstracții sumare care se devoră pentru a-și asigura dominația, persoana însăși a devenit o abstracție: o cifră. Un robot. Un executant. Nu mai sunt nici zei, nici valeți. Iar literatura, într-un sens mai larg toată arta, reprezintă – poate ultimul apărător al persoanei. [...] Nu polemizez niciodată cu plăcere; și nu o fac, atunci când totuși o fac, decât din necesitate. De nevoie, dintr-un sentiment al datoriei și al*

răspunderii mele de om care scrie, de critic literar în ultimă instanță. Criticul este ori trebuie să devină luptător, fie că-i face plăcere, fie că nu-i face. Polemica reprezintă un angajament moral și intelectual, mai precis este una dintre expresiile angajării. De aceea, în ce mă privește, nu am reticențe de tip jupân Dumitrache, vă amintiți, desigur: «să mă pui în public cu un bagabont ca ăla, nu face». N-o fi făcând, după logica lui jupân Dumitrache, dar «bagabontul» profită de asta, proliferază și încearcă să aducă totul la nivelul lui, să niveleze și să elimine tot ce nu e ca el, știind foarte bine, instinctiv, că dacă nu procedează așa va fi trimis la locul lui de «bagabont» [...] – *De ce credeți că revine frecvent în discuțiile despre critică sintagma «moralitatea criticii»? –* Exact din aceleași motive pentru care se vorbește, la fel de mult, despre etica scriitorului, despre morală a artistului. – *Și care sunt aceste motive?* – Este, cred, vorba de un fenomen mai general: de o nevoie de moralitate. Fiindcă nu se propovăduiește o morală, mai degrabă se acuză și se refuză imoralitatea. Propovăduirea unei morale ar fi resimțită, în acest secol care a văzut multe, ca o încercare, încă una, de aservire a conștiințelor; au fost, se știe, atâtea propovăduitori mincinoși, atâtea morale duplicitare, încât cu greu și foarte lent mai poate fi restaurată încrederea pierdută. Pe de altă parte, ravagiile imoralității au devenit atât de evidente și de dezgustătoare, încât s-a născut o imensă nevoie de moralitatea. În discuțiile despre dimensiunea etică a scrisului și despre moralitatea criticii văd o expresie particulară a acestei stări. [...] – *Ce credeți că poate fi acordat «școlilor», «grupărilor» «grupurilor» «generațiilor», «promoțiilor» etc. din perspectiva contribuției la dinamica vieții literare?* – Câtă vreme «școlile», «grupările», «generațiile» «promoțiile» etc. nu aspiră la dominație (inclusiv administrativă), câtă vreme sunt o expresie a diversității rolul lor poate fi – și este – eminamente pozitiv. [...] Apartenența la o «grupare» sau la o «generație» nu constituie însă un certificat de valoare. Neînțelegerea acestui adevăr elementar a dus în publicistica noastră literară, în unele lucrări critice și, de fapt, în toată viața noastră literară la atitudini și manifestări aberante. Pe baza simplului criteriu al stabilirii apartenenței la o «grupare» sau la o «generație» s-a încercat și se încearcă, tenace, exagerarea sistematică a însemnătății unor autori care, cel puțin până în prezent, nu au făcut dovada înzestrării lor decât într-un chip mediocru. Când critica se arată sceptică față de produsele și compunerile acestor autori, deocamdată – pentru că trebuie să fim încrezători, nu-i așa! – mediocre, se spune, se declamă, se reclamă că este atacată însăși «gruparea», însăși «generația»! Operațiune tipică de contrabandă. Confruntat cu acest fenomen, cu aceste fenomene de mistificare, criticul își face datoria. – *Care datorie?* – Datoria de a spune nu! Datoria de a nu se lăsa impresionat, de a nu face concesii încercărilor de a se discredita, pe față ori mai subtil, ideea de calitate, de valoare. Datoria de a se implica în tot ce privește destinele literaturii naționale. – *Nu considerați interviul o modalitate utilă și relevantă de implicare în viața literară?* – Ei, e cam preten-

țios spus. [...] Deși în mod obișnuit despre jurnalismul literar se vorbește de sus, cu un fel de țăfnă stupidă, cu un dispreț prostesc trădând un soi de snobism rudimentar, în realitate o meserie foarte dificilă și care pretinde, ca orice profesie culturală de altfel, existența unei vocații. Este însă o vocație rară, chiar foarte rară. De aceea am avut și avem puțini mari jurnaliști literari în sensul adevărat al cuvântului – și aproape întotdeauna ei au fost, totodată, și critici și istorici literari. Sigur, gazetărie literară și culturală se poate face și fără vocație, chiar și fără pricepere, în chip distant, amatoristic, se poate face și funcționărește, iar cu trecerea timpului se dobândește un fel de specializare în mediocritate, se ajunge la o calificare, prin stagiul și experiență, în platitudine și lipsă de orizont. [...] Nu aș vrea să se înțeleagă din această pledoarie pentru jurnalismul literar că nu se poate face critică, inclusiv critică a literaturii contemporane, decât făcând jurnalistică”. □ O recenzie extrem de răutăcioasă, mai degrabă, text ceva mai dezvoltat decât sunt fragmentele de „găuri negre”, publică George Pruteanu, la antologia Violetei Zamfirescu, *Incandescențe*, de curând apărută în BPT: „Violeta Zamfirescu a publicat 23 de volume de versuri, cel mai recent fiind *Incandescențe*, în BPT, cu o prefață de Paul Georgescu. Se cade să spun că, pentru o prefață, paginile academice ale lui Paul Georgescu vădese o aproape ireproșabilă reticență, sintagme precum «frenetism a participării», «voința de a ataca toate temele», «o activitate revărsată», fiind suficient de grăitoare. De altfel, criticul declară că a găsit 47 de texte care ar putea-o reprezenta pe V. Zamfirescu. Autoarea, ea, a găsit 315” □ Cristian Stamatoiu trece peste „cele două cochetări cu proza ale lui Dumitru Toma (*Fata mestecenilor*, Facla, 1981 și *Făt-Frumos certat cu gluma* (Facla, 1983), că să poată afirma că „lecturând ultimul său volum, *Ioana și alte duminici*, Eminescu, 1985, ne aflăm în fața unui autor ce-și depășește cu maturitate condiția de debutant”. □ Recenta ediție Brunea Fox, *Memoria reportajului* îi atrage atenția lui Dan Culcer: „La o jumătate de veac distanță, reportajele sale par încă fierbinți, se citesc cu interes, ne fac să înțelegem că trecutul e populat de ființe omenești nici mai bune, nici mai rele decât cele în preajma cărora ne facem veacul. «E ușor să impresionezi cu subiecte elefantine. Dar trebuie să știi să scrii și despre un ac. Ochiul reporterului e ca un ochi de muscă: un ochi multiplu». Remarca lui Brunea-Fox să fie reținută”. □ În cadrul rubricii *Valori românești/ Valori universale*, istoricul Al. Zub conturează profilul cărturăresc al lui Mircea Eliade, de curând dispărut: „Altminteri, spiritualismul lui Eliade, intră în rezonanță cu un vast curent antipozitivist, marcat între alții de Miguel de Unamuno, Ortega y Gasset, J. Maritain, Roger Caillois, H. I. Marrou, Ph. Ariès, P. Chaunu, pentru a nu-i mai reaminti, din spațiul românesc, pe Iorga și Pârvan în concepția cărora o istorie adevărată nu poate fi decât una a spiritului în continuă creație. Viziunea istorică a lui Eliade trimite însă și la un alt mare creator din acest veac preocupat și el de mentalități arhaice, tipologii comportamentale, sensul istoriei: Herman Hesse. Reflecția lui Jakobus din *Glasper-*

lenspiel despre istorie rimează perfect cu pledoaria savantului hermeneut: «Cine ia în considerare istoria, acela trebuie să aducă cu sine [...] cea mai mișcătoare și mai proaspătă încredere în puterea ordonatoare a spiritului nostru și a metodelor noastre [...] A te îndeletnici cu istoria presupune convingerea că năzuiești spre ceva imposibil și totuși necesar și de maximă importanță. A te îndeletnici cu istoria însemnează: a te lăsa în seama haosului și a-ți păstra totuși credința în ordine și sens». Această credință în ordine și sens, decelabilă în fiecare pagină scrisă de Eliade e poate moștenirea lui cea mai de seamă și ea îl plasează, istoriografic, printre marile spirite care și-au lăsat amprenta asupra domeniului, iar pe un plan mai larg printre cei care au dorit să pună istoriografia în serviciul unui nou umanism». □•Nu este foarte clar dacă în dreptul sintagmei *Cumințenia pământului*, avem un titlu de rubrică (în precedenta apariție părea a fi titlul însăși, fiindcă de astă dată, în mod cert, titlul este *Liliacul*, pe care Mihai Coman îl așează sub celălalt titlu, al rubricii, *Comori ascunse*: „Șoarecele este însă, în mod fundamental, malefic: el este al Dracului, e făcut «din balele Necuratului» (vezi T. Pamfil, *Povestea lumii de demult*, p. 147). În schimb, în folclorul românesc, liliacul nu are attribute malefice (spre deosebire de credințele antichității și ale Evului Mediu, care îl considerau ca o ființă demonică, sfetnic și agent credincios al vrăjitoarelor de tot felul – vezi Ad. De Vries, *Dicționarul de simboluri*, p. 36). [...] În această situație gândirea populară a trebuit să recurgă la un artificiu: [...] Mâncând anafură (lucru perfect în concordanță cu deprinderile sale prădălnice) șoarecele s-a curățat de o parte din relele sale și s-a transformat în altă ființă, mai bună: liliacul”. □•Gheorghe Grigurcu apare cu *Semnificațiile dialogului*, o prezentare a cărților lui Octavian Paler: „Din punctul de vedere al vocației, Octavian Paler definește un tip de dialog *sui-generis*, între *Viață și Glorie*. Adică între existențial și ficțiune, între fenomenologia realului și cea a viziunii. [...] Întâlnesc în Montaigne următoarea reflecție pe care îmi permit a crede că Octavian Paler ar putea-o adopta drept: «Cine nu-i cinsti față de adevăr, nu e nici față de minciună». Miza majoră pe care o conțin dialogurile lui Octavian Paler, ajuns, zilele acestea, sexagenar, este, dezarmant de neted, tocmai cinstea, în lipsa căreia niciun act al conștiinței umane nu se poate cu adevărat întemeia”. □•Marius Robescu, de la a cărui dispariție se împlinește aproape un an, apare cu o serie de panseuri intitulate *Arta insomniei*, dar fără precizarea că acestea ar fi inedite. □•Irina Petraș face perspectiva epică a romanelor Gabrielei Adameșteanu: „Timpurile, spațiile românești sunt dirijate cu naturalețe și o permanentă subtextualitate. Și în prozele scurte se manifestă această capacitate de a înregistra monotonia, lăncezeala, singurătatea, banalul dintr-o perspectivă de un firesc rezonând simbolic, trimițând neapărat la subtext. Fluxul mărunț al vieții vibrează prin forța observației lucide”. La *Biblioteca Babel* sunt prinși, laolaltă, poeți coreeni și germani, primii în românește de A.E. Baconsky, cu aliați coreeni, de unde se deduce că versurile sunt reciclate, Despre

Werner Burrson poet din R.F.G., scrie câteva cuvinte de prezentare Ioana Ieronim.

• [„**Viața militară**”, nr. 7] Publică versuri: Ion Mărgineanu (*Slujirea patriei*), Sorin Docea (*Partidul*), Luca Onul (*Odă țării*). Împlinirea a 21 de ani de la istoricul congres al IX-lea al PCR, devine axul în jurul căruia sunt realizate toate articolele sub titlul generic *Epoca Nicolae Ceaușescu – Epoca marilor împliniri*. Nicolae Dragoș este prezent cu o coloană de versuri de largă vibrație patriotică, implicate în momentul politic: „O aripă urcând solemn prin vreme/ Știu duratei să-și închine zborul/ Prin ea, Unirea este scrisă-n steme/ Cum a vroit Măria-Sa, Poporul”. □•Sub titlul *Cenacлу*, apar versuri ale poezilor militari, cam aceeași, între care este strecurată și Sabina Măduța, cu poezia *Către Luceafăr*. □•Revine Radu Theodoru cu ale sale *Permanențe* (titlu de rubrică), în cadrul cărora începe primul episod din *Asăneștii*: „Dublul asasinat politic aduce în scaunul statului proaspăt fondat pe al treilea frate: Ioniță, cel mai reprezentativ bărbat de stat al vlahilor din sudul Dunării, excelent militar și om politic. Asigurându-și colaborarea tuturor supușilor, Ioniță Caloian consolidează noul stat ridicând-i puterea și strălucirea pe culmi niciodată atinse, înfăptuindu-se astfel, după cum subliniază istoricii români, o «repetiție generală» a făuririi statalității românești independente de la nord de Dunăre, peste numai un secol și jumătate”. □•*Drumurile și popasurile* lui Florentin Popescu ajung pe meleaguri maramureșene. ■•Cronicile literare poartă semnătura a următorilor: □•Dumitru Almaș, la *Istoria militară a poporului român*, □•Aurel Martin, la Ionel Chiru, *Surprizele unui curios*: „Doi tineri detectivi amatori (Carcalete și Chirpici) sunt în căutarea proprietarului unei perechi de pantofi aruncate dintr-un tren. Supoziții, investigații, deducții. Prilej pentru romancier de a-și purta eroii prin diverse medii. Umorului i se alătură, în mod firesc, satira”. □•Costin Tuchilă la antologia *De la clipă la glorie*: „Reportajele din acest volum împrumută ele însele febra evenimentului; au concretețea cotidianului spectaculosul, de multe ori monumental, al construcției durabile. Ele se opresc într-adevăr la construcții monumentale – și ceea ce numeam senzațional devine astfel starea de grație a unei flatări lucide, analitice și evocatoare deopotrivă”. □•Constantin Sorescu la Teodor Vârgolici, *Scriitorii clasici români și armata română*: „După titlu, s-ar părea că Teodor Vârgolici adoptă în cercetarea sa *Scriitorii clasici și armata română* (Editura Militară, 1986) o perspectivă selectivă asupra unei teme importante din istoria literaturii române; în realitate, abordarea sa se vrea exhaustivă. «Scriitori clasici» sunt, în acest context, toți scriitorii români care pot fi puși, prin elementul biografic și (sau) creativ, în relație cu armata română în perioada avută în vedere de autor. Sunt «clasici» deci nu numai Mihai Eminescu și Mihail Sadoveanu, dar și Mircea Dem. Rădulescu și George Ranetti. «Clasic» intră aici în opoziție cu «actual» sau «contemporan». Semnificația lui e strict convențională. Aceste precizări sunt necesare pentru a pune în evidență principala calitate a cărții: voința de a

epuiza trecerea în revistă a unei teme manifeste pe durata unui arc temporal”.

□•Nicolae Ciobanu ajunge cu *Eposul epic* la *File de letopiseț* (4).

• [„**Viața Românească**”, nr. 7] Ion Dodu Bălan semnează editorialul *Profil de epocă*, în care conturează cu tușe apăsate realizările partidului sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu, a cărui personalitate o elogiază în fraze de o amploare greu de egalat: „Faptele – indiferent dacă este vorba de dezvoltarea creatoare a materialismului dialectic și istoric, de justare și rezolvare a problemei naționale, de realizările în economie, de introducerea științei și tehnicii celei mai avansate în producție, de succesele obținute în literatură și artă, de dezvoltarea învățământului, de perfecționarea vieții statale și a legislației, de continua adâncire a democrației socialiste, de înfăptuirea unui nou tip, revoluționar, de umanism, de îndeplinirea visurilor celor ce muncesc au îndreptățit poporul să numească această perioadă din istoria patriei: Epoca Nicolae Ceaușescu, pentru că epoca poartă în fizionomia ei intimă însemnele puternicei personalități a secretarului general al partidului și președintelui țării care întruchipează cele mai de seamă atribute ale etnopsihologiei românești: geniul creator, omenia, demnitatea națională, patriotismul fierbinte, curajul neînfricat, neîntrecuta putere de muncă și dorința de a trăi în pace și colaborare cu toate popoarele lumii.” ■•*Jurnal*, 1951, un fragment din opera lui Radu Petrescu – autor a două volume de jurnal – *Oceanul întors* (Editura Cartea Românească, 1977) și *Părul Berenicei* (Editura Cartea Românească, 1981) – este comentat de Ion Bogdan Lefter. Impresionat de volumul uriaș de pagini (peste trei mii, luând în considerație și jurnalul al treilea, tipărit după moartea autorului), dar mai ales de consecvența însemnărilor făcute pe parcursul a treizeci de ani, criticul apreciază jurnalul lui Radu Petrescu ca fiind poate cel mai important al literaturii noastre: „Părțile cunoscute până acum sunt mai mult decât promițătoare [...] compun, fie și fragmentar, imaginea unei opere exemplare, de o complexitate extraordinară, interpretabilă pe mai multe planuri și «elucidabilă» doar prin minuțioase investigații asupra numeroaselor straturi componente, de la bogăția scriiturii și până la – mergând foarte departe în profunzimea textului – o întreagă teorie a literaturii și a existenței, o viziune asupra spațiului cultural românesc și european, o – în fond și la urma urmei – complicată «filosofie»”. ■•În *Moduri ale poeziei*, M. Nițescu trece în revistă, comentându-le scurțișim, romane semnate de Emilian Bălănoiu, Norman Manea, Mihai Sin, Vasile Andru, Eugen Uricaru, Tudor Dumitru Savu și Mircea Nedelciu. Momentul teoretic pregătitor se află în preambulul acestui articol: „Există o inadecvare tot mai accentuată între proza ultimilor ani, îndeosebi a celor mai tineri autori, și realitatea socială și istorică, ori sentimentul asupra acestei realități. Rareori o carte de proză mai poate fi considerată de actualitate, de cele mai multe ori ea nu mai are decât o vagă consonanță cu dispoziția intelectuală a cititorului de azi – și nu numai a celui de la noi –, a cărui dominantă psihologică o constituie nevoia de adevăr, de cunoaștere a realității complexe, mai ales în aspectele ei nevăzute.[...] E simptomatică idiosincrasia

tinerilor prozatori față de problematica romanului politic care nu a ezitat să-și asume rolul de conștiință critică a istoriei. În fond, e vorba mai curând de fuga de realitate decât de realism, cu toate că preocuparea (uneori chiar excesivă) de tehnică nu lipsește. De cele mai multe ori însă aceasta nu e decât un simplu pretext nerelevant care mai mult ascunde decât dezvăluie realitatea. Dar și atunci când realitatea și realismul nu sunt cu totul absente, proza nu depășește limitele unui realism mărunț, fărâmițat, anecdotic, adică ale unui realism cu totul periferic ce lasă impresia unor construcții sezoniere, improvizate experimental și care nu angajează eroul în acte definitorii pentru identitatea și destinul lui”.

■•Semnează versuri Petre Got, George Iarin, Liliana Ursu. ■•Andrei Pleșu ajunge la episodul al VII-lea din *Minima moralia*. Temele abordate: mediocritatea morală, spontaneitatea morală și naivitatea. Filosoful răspunde tranșant la întrebarea auto-adresată: „Nu e eticul o referință constantă a fiecăruia: Socotim că nu: în genere, nu înregistrăm existența eticului decât rareori, în situații-limită, când el ni se impune cu un fel de (nedorită) obligativitate. În rest, luăm drept «ordine etică» stricta convenționalitate a moravurilor stereotipia socială cea mai fadă. Nu percepem imoralitatea decât de la nivelul «scandalosului» în sus. Până la acest nivel, totul ni se pare oarecum în regulă și, ca atare, în afara oricărui interes și a oricărei discuții. [...] La fel se întâmplă și cu spontaneitatea morală. Ea e pe cale de dispariție tot pentru că pare o categorie periferică, un ornament teoretic facultativ, de o importanță net inferioară față de importanța normelor de comportament tradiționale.” Explicația acestui fenomen tipic modern este sintetizată clar: „proliferarea tumorală a explicațiilor nesfârșit de «complexe», stingerea simțului pentru absolut, haosul criteriilor, contribuie într-o măsură însemnată la adumbrirea acestei «naivități» fără de care eticul eșuează în perplexitate și inhibiție”.

■•Cu titlul *Arta insomniei* sunt reproduse aforisme de Marius Robescu, de curând dispărut. D. Micu recenzează studiile critice ale Adrianei Iliescu publicate în volumul *Poezia simbolistă românească* (Editura Minerva, 1985), apreciind efortul acesteia de a reuni tematic poezia simbolistă într-o antologie, și de a o comenta, deși metodologia discursului critic este pusă sub semnul întrebării: „Autoarea nu și-a delimitat cu precizie obiectul de studiu. Poezia avută în vedere nu-i, toată, simbolistă. [...] Tot astfel, unele din temele urmărite (arta poetică, poetul, elementele, timpul și spațiul) nu sunt specifice symbolismului”.

■•Alexandru George semnalează apariția cu-prinzătorului volum antologic *Kalokagathon* (Editura Eminescu, 1985) din scrierile lui Petru Comarnescu. Ediția, așteptată cu interes pentru formularea „verdictului” criticii, dar nu numai, ținând cont de multiplele funcții deținute de Comarnescu în lumea literară, fie ca redactor la reviste de prestigiu, fie consilier sau membru în jurii care acordau premii râvnite de mulți scriitori, fie ca autoritate care a avizat apariția multor cărți, ajutând la promovarea „confraților” săi. „Petru Comarnescu merita de mult să fie prezent sub forma operelor, nu doar a câte unei intervenții, a unui articol, a unei prezentări sau conferințe – și aceasta

de multe ori improvizată. Pe o distanță de aproape o jumătate de veac, el a fost un ferment de agitație spirituală, un animator, un deschizător de perspective, un campion al noului, un translator și un curier de noutăți culturale”. ■•Traian Ungureanu scrie hemingwayian (*Adio, arme!*) despre *Orașul îngerilor* (Editura Cartea Românească, 1985), proza lui D. R. Popescu, singurul autor, în opinia criticului, care „reușește să edifice acolo unde niciun element nu e stabil și palpabil, o arhitectură sistematică a prejudiciului, negativului, limitei, deviației – toate extrase din tema literară oarecum închisă a războiului”. ■•Mihai Zamfir descoperă în lirica lui Horia Bădescu *Eroismul poeziei*. ■•Gheorghe Grigurcu arată în ce constau *Surprizele unei clasificări*. Referințele sunt la Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (Editura Cartea Românească, 1985), lucrare în care autorul își propune să stabilească „mecanismele poecității, poate singurele structuri sistematizabile”. Demersul critic insolit este privit cu desul de multe rezerve, fiind catalogat drept un „experiment bovaric” ce dezavantajează capacitățile, talentul de critic subtil care îl caracterizează pe Negrici: „Voindu-se teoretician, a încercat să construiască un instrument pretențios și greoi, contradictoriu în sine și prea puțin util, ba am spune chiar dimpotrivă, la aplicarea sa întru examinarea poeziei românești actuale”. ■•În *Dialogul permanent al cărților* Andrei Ionescu face conexiuni ideatice între Gabriel Garcia Marquez și Umberto Eco, justificând demersul asociativ prin „frenezia creației neîngrădite”, „plăcerea fabulatorie”, „bucuria creației” pe care ambii scriitori au simțit nevoia să o împărtășească cititorilor prin intermediul celor două cărți de referință ale acestora, *Un veac de singurătate*, respectiv *Numele trandafirului*: „Declarația despre «pura plăcere fabulatorie» ca prim impuls creator al scrierii romanului este plasată în contextul polemic al respingerii oricărei preocupări de actualitate, pentru a se delimita de credința dominantă în urmă cu un deceniu, după care scriitorul trebuia să fie «ancorat în prezent» și avea obligația de a încerca să schimbe lumea ...”. ■•*Mitologia română* de Romulus Vulcănescu este succint prezentată de lingvistul George Bulgar. Analizată în contextul editării altor câteva încercări similare pe parcursul ultimelor decenii, care au prefigurat această impresionantă sinteză, cartea este considerată fundamentală prin viziunea oferită asupra „manifestărilor spirituale românești, valorificând toate rezultatele investigației a mai multe discipline interesate de trecutul culturii populare (folclorul, istoria, filosofia, sociologia, lingvistica, istoria literaturii etc.)”.

AUGUST

1 august

• [**„România liberă” 12982**] Sub semnul apropiatei aniversări a sărbătorii naționale, Alex. Ștefănescu semnează articolul *Puternică afirmare a capacității creatoare a poporului român*. □•Printre scriitorii care trimit adeviziuni la

lupta pentru salvarea păcii se numără și Vlad Sorianu (*În deplin consens cu interesele vitale ale omenirii*).

● [„Contemporanul”, nr. 31] Însoțit, ca în precedentele numere de un citat din cuvântările lui Nicolae Ceaușescu, apare cea de-a treia și ultima parte a interviului luat de Corneliu Leu președintelui Academiei R.S.R., acad. Radu Voinea. □•Laurențiu Ulici semnează editorialul *Actualitate, limbă și literatură*: ■•14 participanți la *Cursurile de vară organizate de Universitatea din București* contribuie la realizarea dezbaterii *România văzută de traducătorii literaturii noastre în limbi străine*, despre care scrie prof.dr. Ioan Ioviț-Popescu, rectorul acesteia: „Universitatea bucureșteană, reprezentativ for științific și cultural al României socialiste, organizează, de mai bine de un sfert de veac, colocviile științifice privind limba, literatura, istoria și arta poporului român. [...] În același timp, la aceste colocvii au participat și numeroși tineri din rândurile cărora s-au recrutat, de fiecare dată, nu numai prieteni statornici ai poporului român, ci și autentici slujitori a științei și culturii contemporane, oameni pentru care limba în care și-au scris opera nepieritoare Eminescu, Arghezi și Blaga, Creangă, Caragiale și Sadoveanu, Rebreanu, Marin Preda și Nichita Stănescu a devenit domeniul fundamental al cercetărilor științifice. La edițiile ce s-au derulat până prezent au participat peste 2 500 de cursanți, pentru care universitatea noastră a fost nu numai gazdă primitoare, în linia tradițională a ospitalității românești, ci și instituția care le-a sprijinit și aprofundare a miracolului latinității noastre, o multisekulare istorii a unui popor confruntat adesea cu vicisitudinile, dar care, cu demnitate, tenacitate, cu dorință de pace și libertate și-a asigurat un profil distinct în rândul popoarelor lumii. [...] Și la această ediție, a XXVII-a, și-au trimis reprezentanți 45 de universități din 3 continente, alături de care se află mai mulți invitați ai Uniunii Scriitorilor, adică acei truditori pe câmpul literelor din țările lor, dar și truditori pe câmpul literelor și rostirii românești, care știu că: *Limba noastră-i numai cântec, / Doina dorurilor noastre, / Roi de fulgere ce spintec / Nouri negri, zări albastre*“. ■•Aceștia sunt Stepan Bozbei (profesor, U.R.S.S) Ricardo Bussetto (cercetător și traducător, Italia), Monika Charvatova (studentă R.S. Cehoslovacă), Jane Laura Coutler (studentă Anglia), Czirle Sandor (R.P. Ungară), Andrei Grișaev (jurist, URSS), Zdzisław Hrychorowicz (prof. univ. R. P. Polonă), Martin Haase (lingvist, R.F. Germania), Li Jiayu (redactor radio, R.P. Chineză), Jun Katori (student, Japonia), Michelee Matusch (asist. univ. R.D. Germană), Michel Wattremez (profesor, Franța). □•Readăm din intervenții: □•Stepan Bozbei (profesor, U.R.S.S): „În primul rând, despre cursurile de vară pe care le organizează cu atâta competență Universitatea bucureșteană. Apreciez ținuta lor universitară și pot spune că sunt de mare utilitate atât pentru perfecționarea noastră cât și pentru aprofundarea fenomenului românesc. [...] Aș vrea să subliniez cu această ocazie că România participă activ la dezbaterile și soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane. Constatăm cu satisfacție

identitatea de opinii asupra căilor de rezolvare a problemelor care frământă omenirea, asupra apărării cauzei socialismului“. □•Ricardo Bussetto (cercetător și traducător, Italia): „În cei doi ani care au trecut de la absolvirea Universității din Torino am cercetat mai ales raporturile prozei lui Mircea Eliade cu folclorul românesc și am tradus câteva nuvele ale sale cum ar fi *La țigănci, Ghicitor în pietre, Podul*. Aș vrea acum să traduc ceva din *Descrierea Moldovei*, subliniind totodată aportul lui Dimitrie Cantemir la cultura universală sub aspect etnologic“. □•Monika Charvatova (studentă R.S. Cehoslovacă): „S-a tradus mult din M. Eminescu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, I.L. Caragiale, Panait Istrati, Zaharia Stancu și sunt convinsă că există încă largi posibilități de extindere a cunoașterii literaturii române, în special prin scriitorii ei contemporani. În special prin scriitorii ei contemporani. În esență, literatura, marta sunt căi sigure, pe deplin accesibile, de cunoaștere între țările, între popoarele noastre“. □•Jane Laura Coutler (studentă Anglia): „Studiez istoria la Londra și vreau să mă ocup de cercetarea istoriei românești. Mă interesează cu precădere perioada Evului Mediu, relațiile politice ale Principatelor Române în contextul epocii. [...] Prin originalitatea ei, istoria poporului român îmi oferă mereu frumoase momente de încântare“. □•Czirle Sandor (R.P. Ungară): „Am urmat școala primară și, apoi liceul în limba română, iar acum, la Universitatea din Budapesta, în paralel, cu istoria, studiez și limba și literatura română. [...] O mare pasiune a mea este Dimitrie Cantemir. Am și făcut o lucrare, o încercare sintetică, pornind de la familia marelui cărturar, urmărind apoi formarea lui umanistă, operele sale – *Istoria ieroglică, Divanul*, toate, de fapt, căci toate sunt remarcabile. Dimitrie Cantemir a fost de o importanță covârșitoare în epocă și chiar astăzi cine vrea să studieze istoria Imperiului Otoman nu se poate dispensa de valoroasa lui istorie. Convingerea mea este că prin Dimitrie Cantemir literatura română a început să se înscrie în universalitate. [...] Venind în România, imaginea mea despre opera acestui mare cărturar s-a întregit considerabil, mergând la biblioteci, participând la seminarii și, îndeosebi, audiind un excelent curs referitor la universalitatea gândirii și operei lui Cantemir, un curs m-a impresionat pentru prețuirea care știu – și pe care am văzut-o din nou demonstrată – ce se acordă în România valorificării tradițiilor spirituale“. □•Andrei Grișaev (jurist, URSS): „Vin pentru prima oară în România. Este pentru mine un prilej deosebit de a cunoaște direct frumoasa limbă română, de a-mi însuși cât mai mult din lexicul său uzual, practic. Ca specialist pe mine mă preocupă îndeosebi studiile lucrărilor juridice și social-politice românești, însă viața spirituală românească pe ansamblu, prin bogăția și diversitatea ei nu se poate să nu mă intereseze“ □•Zdzisław Hrychorowicz (prof. univ. R. P. Polonă): „M-a atras originalitatea limbii române încă din anii studenției la Poznań. Am studiat cu pasiune și mi-am extins rapid orizontul de cunoștințe grație sprijinului primit de la un împătimit al vieții românești, profesorul Henryk Misterski. M-a încântat apoi felul în care a știut profesorul I.C. Chițimia să-mi

deschidă calea spre universul literaturii române. Teza mea de licență a tratat despre poezia lui Blaga, iar doctoratul a fost o lucrare de literatură comparată referitoare la simbolismul românesc și cel francez. Macedonski este pentru mine un poet foarte interesant, cu atât mai interesant cu cât el a apărut, sub raport geografic, într-o zonă oarecum periferică a simbolismului european, însă e clar că în unele privințe el a devansat acest simbolism. Ideea încadrării creației românești în marea literatură a lumii vreau s-o dezvolt urmărind mai mulți scriitori reprezentativi. Am început să-l studiez pe Urmuz, mă gândesc și la Hortensia Papadat-Bengescu. De asemenea, este interesant pentru mine balcanismul ilustrat de unii scriitori, de la Ion Budai Deleanu, Anton Pann, până la Ion Barbu și, în zilele noastre, la Eugen Barbu, Fănuș Neagu“. □•Martin Haase (lingvist, R.F. Germania): „Sunt lingvist și pentru mine, desigur ca și pentru oricare alt cercetător serios în acest domeniu, limba română înseamnă un punct esențial de referință, România are o structură foarte originală și o consider limba cea mai interesantă dintre toate limbile neoromanice. Este semnificativ că dacă majoritatea limbilor neoromanice sunt concentrate în Occidentul Europei «româna s-a dezvoltat în ceea ce noi, lingviștii, numim o arie laterală. Ea s-a păstrat însă, conservând unele elemente originare pe care le deține astăzi în exclusivitate. Aceasta vorbește și despre originea latină, dar și despre vechimea și continuitatea limbii române. [...] În cercetările mele de lingvistică generală, limba română ocupă un loc distinct, La Toulouse am realizat un studiu privind continuitatea romanității europene și în conținutul său am acordat o atenție specială României, ca fenomen exemplar de permanență și dezvoltare în aceeași arie geografică. De asemenea, la Köln, mă ocup de aspecte ale dialectometriei sau, cu alte cuvinte, ale dialectologiei automate. Am propus un program de automatizare și computerizare a metodelor de alcătuire a unui atlas lingvistic românesc. Pentru aceasta am studiat toate graiurile integrate în limba română, avem deja un material foarte bogat căruia trebuie să-i dăm o sistematizare științifică, prin metode dintre cele mai moderne“. □•Li Jiayu (redactor radio, R.P. Chineză): „În septembrie se împlinesc trei decenii de activitate a Catedrei de limbă română din cadrul Institutului de limbi străine din Beijing. Sunt bucuros să fi absolvit și eu, odată cu una dintre primele promoții, acest Institut. Studiile urmate aici, apoi vizitele făcute de-a lungul anilor în țara dumneavoastră mi-au întregit mereu imaginea muncii creatoare a poporului român. [...] Astăzi, ideile generoase de edificare a socialismului ne caracterizează deopotrivă. Noi, poporul chinez, cunoaștem bine și admirăm foarte mult realizările dumneavoastră, amploarea lor, îndeosebi după 1965, anii pe care într-adevăr aveți temeiul de a-i considera Epoca Nicolae Ceaușescu, România duce azi o politică independentă de pace și colaborare în lume și este foarte semnificativ că o țară relativ mică a reușit să se impună printr-un prestigiu internațional convingător. Inițiativele și proiectele elaborate conferă României un rol foarte activ în susținerea cauzei păcii, colaborării și înțelegerii – aspirații

atât de scumpe tuturor popoarelor. Iată de ce România are astăzi prieteni în toată lumea“. □•Jun Katori (student, Japonia): „Țin bine minte prima carte din literatura română pe care am citit-o: *Desculț* de Zaharia Stancu. Au urmat apoi studii tot mai complexe de limbă, în care vreau să mă specializez, dar și de literatură română la Universitatea Kejo-Gyunku din Tokio, studii pe care acum, iată am fericitul prilej de a mi le completa prin cunoașterea directă a poporului român, a vieții, a realizărilor sale. [...] Personal m-a impresionat autenticitatea, cu totul neobișnuită pentru mine, a folclorului, dar mi-a plăcut – de ce să nu recunosc? – și bucătăria românească. Cel mai mult, însă, m-am simțit atras de oameni. Românii, foarte simpatici, ospitalieri, nu m-au făcut să mă simt nicio clipă străin în mijlocul lor“. □•Michelee Matusch (asist. univ. R.D. Germană): „Apreciez, bogăția și vastitatea literaturii române, atenția mea fiind concentrată momentan asupra celei contemporane. Am încheiat de curând o lucrare despre mitic, fantastic și grotesc în romanele lui D.R. Popescu. M-a atras subiectul prin ineditul său, în literatura noastră acestea fiind categorii mai puțin ilustrate. Firește am citit și alți autori semnificativi din proza românească de azi, George Bălăiță, cu *Lumea în două zile*, Ștefan Bănuțescu, cu *Cartea milionarului*, a cărei continuare o aștept cu interes, Fănuș Neagu, Nicolae Breban, Eugen Uricaru cu *Mierea*. Acesta din urmă, alături de mai mulți prozatori, între care Gabriela Adamesșteanu, Mircea Nedelciu, a apărut recent într-o antologie tradusă în germană. Găsesc, de asemenea, foarte interesantă, proza contemporană – contemporană, ca să zic așa, cea de ultimă oră. Meta-romanul, intertextualitatea vreau să le analizez cât mai în profunzime. Intenția mea este elaborarea unei lucrări aplicată la proza românească de azi referitoare la acestea“. □•Michel Wattremez (profesor, Franța): „Universul limbii române mi s-a deschis prin vasta poartă a poeziei: un prieten din România mi-a trimis poezia *Lacul* de Eminescu. Desigur, treptat lecturile mele s-au extins, au devenit studiu științific și astăzi opinia mea despre poezia română este cristalizată. [...] Am studiat, de asemenea, pe Arghezi, pe Macedonski – exponentul unei estetici rafinate, cu totul moderne, pe Blaga – care îmi place foarte mult pentru viziunea lui asupra lumii, deschisă spre profunzimile umanității, încadrată într-un vast fenomen universal, pe Bacovia și pe Ion Barbu. Marii poeți români sunt și mari poeți universali. Am elaborat un studiu comparat despre receptarea lui Nerval în România. Nerval i-a cunoscut pe români prin generația pașoptistă, cunoașterea a fost de fapt reciprocă și prelungită în timp. Tema este vastă și doresc s-o continui. În ultima vreme urmăresc atent și teatrul românesc. L-am citit, desigur, pe Caragiale, ca și pe Mihail Sebastian, dar cu totul altceva este spectacolul văzut. Vreau să studiez diversele modalități de reprezentare teatrală, cum se realizează jocul scenic. Am multe proiecte și pasiuni legate de literatura română, dar și de muzică, de folclor, de cultură în genera, numai timpul să-mi permită să le împlinesc“. □•La rubrica *Debut*, Aureliu Goci intră în subiectul cărții semnate de Alexandra-Carmen Antohi, după un preambul la

tema inițiată de Mihai Ralea, *De ce nu avem roman*: „Astăzi, o întrebare ca aceea pusă de Mihail Ralea în urmă cu o jumătate de veac, atunci când a inițiat ancheta: *De ce nu avem roman*? ar părea fără obiect întrucât acum apar o mulțime de cărți, semnate mai ales de autori tineri, care au această subtitlatură, texte care sunt niște povestiri sau nuvele extinse și posibil de numit, numai cu bunăvoință, micro-romane. [...] În legătură cu aceste «romane» ale autorilor tineri se mai pot înregistra și alte distinctivități: «plonjonul» în realitate, consecuția narației în fabulă, trans-punerea demitizantă a basmelor copilăriei în cotidian, dezinvoltura sarcastică și autoreflexivă a scriiturii, modalitatea serialității și o anume deriziune lucidă dacă nu ironică a autorului la adresa propriei scrieri. În parte nu face derogări de la aceste trăsături, dar în parte și le neagă Alexandra Carmen Antohi care opționează pentru excursul românesc tradițional construind un univers din realitățile, evenimente și caractere prin prisma unui temperament. [...] Romanul *Partida de după-amiază*, prima carte a Alexandrei-Carmen Antohi definește o vocație certă, neașteptată la un debutant – deoarece tinerii autori sunt tentați de parodie sau experiment, de confesiune sau jurnal – pentru romanul realist, de obiectivare și cunoaștere într-un univers în continuă schimbare“.

• [„Cronica”, nr. 31] Între cărțile recenzate se numără *Stăpânirea de sine* (C.R., 1986), „a patra din ciclul epic al *Vladiei*, început în 1981 de Eugen Uricaru. Ioan Holban o consideră: „Eugen Uricaru este unul dintre protagoniștii unei direcții pe care am numit-o altădată *neoromantică*; prozatorul păstrează și în acest roman câțiva indici definitorii pentru acest aspect de esență al scrisului său: Vladia este o altă insulă a lui Euthanasius, unde personajele real-ireale se preocupă exclusiv de iubire, unii trăind-o, alții povestind-o, *creând-o* de fiecare dată cu aceeași pasiune devastatoare, exprimându-se deseori la modul patetic, abia temperat de o undă de luciditate, întreținând însă cu religiozitate misterul. [...] Într-o altă ordine, *Stăpânirea de sine* este romanul unor perspective diferite asupra relației individului cu lumea, în cadrul acestei durate a trăirii erotice; dacă pentru Sofie fericirea este «un produs al ambiguității vieții», pentru Șerban Pangratty aceasta este «starea deplinei conștiințe de sine»; pe traiectele acestor moduri de a se privi se precizează destinele celor doi protagoniști: Sofie «alunecă în vegetal», în vreme ce prințul își caută «fericirea adevărată» în planul social. Durata spațiului himeric al iubirii cuprinde și alte personaje pe care modalitatea generală de «tratare» a acestui plan epic le avantajează. [...] Cu un final deschis, romanul *Stăpânirea de sine* se impune valoric prin povestea de dragoste care se consumă în «colivia» *Vladiei* – marea inconfundabilă a prezenței în lumea literaturii a unuia dintre cei mai importanți prozatori români de azi“. □ Studiile Valentinei Marin Curticeanu, sunt prezentate de Al. Călinescu sub titlul *Interpretări și disocieri*: „Că despre critică se poate discuta fără crispă, pe un ton măsurat, echilibrat, ne-o dovedește și cartea Valentinei Marin Curticeanu, *Critica și modelul* (Editura Eminescu,

1986). [...] Deși observațiile fine nu lipsesc, articolele au un anume aer didactic, reperabil și în insistența (exagerată) cu care autoarea subliniază cuvintele și formulele care i se par mai importante în propriu-i text. Concluziile eseurilor nu sunt neapărat noi, dar pun în lumină aspecte esențiale, a căror reamintire nu e deloc inutilă. Fraza e clară, demonstrația – coerentă, dar subțirimea (în sens propriu) acestui grupaj de articole nu ne îngăduie să ne formăm o imagine concludentă asupra disponibilităților analitice ale autoarei. Paginile cele mai interesante ale cărții sunt cele din prima secțiune. [...] Autoarea sugerează posibilitatea unei definiri a domeniului romanului: prin analogie cu înțelesul matematic al termenului de întreg (mulțime), conceptului de roman i se recunoaște «existența unor *constante* care îl leagă, precizându-i funcția specifică fără ca prin aceasta să se anuleze caracterul deschis al genului». Orice roman, oricât de nou, oricât de experimental, păstrează «câteva (sau măcar unul) dintre criteriile care au configurat și impus, păstrând în timp, *ideea (funcția) de roman*». Teza pe care o avansează Valentina Marin Curticeanu nu este fără legătură (chiar dacă autoarea nu face această relație) cu considerațiile formaliştilor ruși privind raportul dintre tradiție și inovație. Pe de altă parte, mă întreb dacă afirmațiile sunt valabile doar pentru roman și nu și pentru alte (oricare?) genuri literare. [...] Aducând apoi o serie de precizări asupra conceptelor de lume, existență umană și viață privite ca *sisteme*, autoarea le pune în conexiune cu conceptul de roma, atributul comun fiind complexitatea, complexitate înțeleasă nu ca întindere. [...] Un plus de «perseverență» ar fi binevenită, în ce privește atât analizele pe text cât și disocierile teoretice». □ Tănărul Codrin Liviu Cuțitaru scrie „împodobit” pe marginea cărții de poeme *Anotimp* (Juni-mea, 1985) a lui Paul Sân-Petru: „Stilistic vorbind, această ultimă apariție este eterogenă, mai precis un *cumul* al «genurilor» lirice, exersate de autor în cărțile anterioare. Prin urmare, observăm că structura *Anotimpului* este una barocă, înțelegând de aici o «transmigrație» a stilului în mai multe «formule»: alternarea metodei clasice cu aceea modernă. Și la nivelul poemului luat ca entitate individuală, Paul Sân-Petru aparține școlii care pune accentul îndeosebi «sur ce qu'elle doit dire que sur la manière de la dire», cum o clasa Claude-Gilbert Dubois, în studiul *Le Baroque*. [...] La nivelul tematic, poetul din *Anotimp* este un clasicizant, abordând (viabil) motivele lirice sempitern-valabile». □ Ion Apetroaie găsește în ultimul studiu al lui Dumitru Micu modalitățile pentru *O nouă cercetare asupra modernismului românesc*: „Studiul recent, în două volume al lui Dumitru Micu, consacrat *Modernismului românesc* (1984, 1985) se aliniază acestora din urmă, cercetării avangardei în parte, constituind o premieră în ce privește examenul curenților grupate destul de general sub genericul *curențe moderniste*. Domeniul îi era destul de cunoscut istoricului literar Dumitru Micu, în urma familiarizării îndelungate cu literatura veacului prin studiul de referință despre primele decenii literare ale acestuia (*Începutul de secol*), despre scriitorii proeminenți ca Arghezi, Blaga, Călinescu – cercetați

monografic – și, desigur, despre mișcarea tradiționalistă a «Gândirii». Constituită ca o replică la studiul din urmă, în ce privește materia survolată, ampla investigație a modernismului românesc se impune ca o monografie solidă nu numai a unui ansamblu de curente din literatura ultimului veac, dar și ca o tentativă temerară de a identifica evoluția lirismului românesc pe traseele lui cele mai semnificative. Privit din perspectiva sincronizării cu formele și experiențele lirice apusene, modernismul, începând cu simbolismul, își extinde aria în dialog cu tradiția, operând schimbări importante în înseși structurile mai generale ale poeziei veacului. Așadar, structuri, și nu structură a liricii moderne, îi replică Dumitru Micu lui Hugo Friedrich, care, procedând la o analiză a liricii moderne, bazată în speță pe domeniul romanic, și nu pe totalitatea experiențelor mari ale ultimului veac, riscă să parțializeze fenomenele cu adevărat novatoare. [...] Optica decisivă a cercetării lui Dumitru Micu poartă în esență amprenta unei orientări istoriste, așa încât la baza tuturor formelor și tensiunilor moderniste el îl situează pe Macedonski, mai mult decât pe Eminescu, iar evoluția curentelor nu e urmărită după o sistematică a lor, ci prin recursul la studiul fiecărui poet în ordinea cronologică. Creditul total în sensul productivității moderniste este acordat simbolismului ca experiență decisivă în vederea modernizării lirismului românesc. [...] Ideea că inovația modernistă se realizează prioritar pe terenul limbajului liric este una dintre cele mai productive, ale studiului lui D. Micu. Urmărită consecvent pe tot traseul demonstrației, ar fi dat rezultate dintre cele mai notabile, dacă însă n-ar fi fost schimbată, în alt părți, pe principiul că atitudinea creatorului ar avea prioritate, în fața chiar a stilului (vol. II, p. 182-183). Ideea inovării limbajului se aplică excelent pe terenul liricii bacoviene, foarte atent radiografiată pentru a se ajunge la concluzii pertinente, de reținut. [...] Curios este faptul că Dumitru Micu manifestă nu atât prudență, necesară în fond și binevenită, cât un scepticism exagerat față de modernismul interbelic în variantele sale cele mai curajoase, care țin de avangardism. De acord, desigur, că modernismul românesc a fost în genere moderat în reacții și tendințe, dar avangarda, foarte bogată în programe și atât de contradictorie, nu a trecut superficial prin fibrele poeziei interbelice. Autorul este, credem, excesiv de prudent în recunoașterea fenomenului revoluționar al modernismului, ținând mai curând să releve, din perspectivă istorico-literară, asimilarea de către tradiție a experiențelor noi, iar nu șocul acestor experiențe, care au modificat în fond tradiția în structurile ei de adâncime. (O frumoasă excepție o constituie, în viziunea autorului, Arghezi, promotor al unui «revoluționarism stilistico-lingvistic», urmărit ca atare, pe spații foarte largi și deplin meritate, în direcția primenirii efective a gramaticii poetice). [...] Subscriem ideii prețioase că după 1930 cele două direcții, care nu sunt nici perfect contradictorii, nici numai cu implicații strict valorice, modernismul și tradiționalismul se remarcă mai ales prin fuziunea lor creatoare. Vom putea vorbi de aici înainte de un post-modernism, valoros în măsura în care se pro-

duce în lirica postbelică până azi. Tentativa lui Dumitru Micu de definire a modernismului românesc, după o îndelungă operă de interpretare critică a tot ce s-a produs practic valoros în lirica postmacedonskiană, este o operă critică meritorie, cu rezultate de care trebuie să se țină seama“. □•Ștefan Lemny semnalează: *O nouă bibliografie engleză despre România*: „Intitulat simplu *România*, volumul ce apare în colecția «World Bibliographical Series» este, de fapt, o bibliografie generală, menită să-l familiarizeze pe cititorul străin cu lucrările reprezentative scrise în limbi accesibile cu privire la toate componentele societății românești, în perspectiva istoriei ei dar și a vieții contemporane. Este al 59-lea volum al colecției amintite în care au mai apărut lucrări similare despre Iugoslavia, U.R.S.S. [...] Structura cărții arată cel mai bine râvna autorilor de a da o imagine de ansamblu asupra tuturor aspectelor ce compun societatea românească. Ea cuprinde astfel, în capitole, [...] Lucrarea întocmită de soții Deletant este astfel prima bibliografie generală despre România apărută sub formă de carte în străinătate în anii din urmă și vine la o bună distanță de vreme după scrierile mai vechi cu un profil asemănător ale lui J.M. Quérard *La Roumanie...*, Paris, 1857 sau Mario Rufini *Introduzione bibliografica allo studio della Romania*, Roma, 1935. Cu atât mai salutară se dovedește, de aceea, realizarea ei, căci înnoiește instrumentarul de lucru destinat cunoașterii spațiului românesc (pe care harta finală a volumului îl înfățișează în toată unitatea sa istorică) și oferă un punct de pornire pentru noi cercetări“.

• [„**Flacăra**”, nr. 31] Tania Radu publică un profil George Ivașcu: „Personalitatea lui George Ivașcu – istoric literar, editor, cadru universitar, publicist, conducător de reviste literare de primă însemnătate, descoperitor, îndrumător și susținător generos al multor talente cu notorietate în domeniu – oferă, indiscutabil, toate punctele de reper ale unei adevărate biografii-bibliografie, ajunsă astăzi la 75 de ani, din care mai bine de 50 constituie o existență intelectual-militantă exemplară“. □•Aceeași autoare sub o semnătură schimbată (T. Radu) scrie despre *Inedite, restituiri, exegeze, Portrete și evocări* de G. I. Ionescu-Gion, *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*, îngrijit de Paul Cornea, *Duiliu Zamfirescu și marele său roman epistolar*, de Al. Săndulescu. □•Victor Niță informează despre aparițiile de la editura Ion Creangă. ■Al. Piru semnează cronică literară G. Călinescu, *inedit*, despre conferințele acestuia ținute între 1942 -1948, publicate de Geo Șerban sub titlul *Aproape de Elada*:

• [„**Orizont**”, nr. 31] Crișu Dascălu publică, pe prima pagină, *Iubirea către țară*: Cronică literară a numărului de față este ținută de Adrian Dinu Rachieru și Tudorel Urian. Primul scrie despre romancierul Constantin Zărnescu (*Ieșirea la mare*, Dacia, 1985), apreciindu-i în structura romanescă influențele lecturilor din Jung și Mircea Eliade: „Cartea lui C. Zărnescu pledează pentru nevoia de mit. [...] Dacă puternicul prozator clujean are un mentor într-ale uceniciei spiritului, acesta ar fi, neîndoielnic, Brâncuși. «Înalta mostră a infini-rei» îi permite o abreviată lectură a istoriei, erele lumii fiind încremenite în

esențe. Dar «locașul eternității» semnifică desprinderea de țărână, ieșirea din temnița trupului, înălțarea pe verticala spiritului; paradoxal, pledoaria teluricului câștigă prin zborul spre Celestia, scenariul epic fiind slujit de solemnitățile textelor și ritualul spunerii, descoperind o lume străveche rătăcind prin delta memoriei, contaminată de magia poveștilor vieții. *Ieșirea la mare* este astfel un roman scris «de dragul vieții», al sufletului călător și fericit, în care – deocamdată – ideea covârșește stilul (cu repetiții, cred, voite, dar pe alocuri stânenitoare) și în care încărcătura simbolică acoperă izvorășul epic. Dar, să nu uităm, el aparține lui Constantin Zărnescu, nume deja glorios, un autor care amenință ierarhiile (nu doar ale momentului), condei deschis mării performanțe. □ Tudorel Urian alege să scrie despre *Neodihna cuvintelor* (Facla, 1986), al lui George Drumur sub titlul *Un trudit al cuvântului*: „*Neodihna cuvintelor*, cel mai recent volum al lui George Drumur, este opera unui poet ajuns la vârsta senectuții. Avangardismului juvenil din *Solștiții* i-a luat locul clasicismul noii vârste, nostalgia senină spre perfecțiunea formei. Poetul încearcă acum să-și strunească slovele în stihuri clasice, ducând o muncă de orfevrier pentru a găsi întotdeauna cuvântul cel mai expresiv, rima și ritmul perfecte. Omul a ajuns în toamna existenței. Sufletul său trăiește, cu disperare și luciditate în același timp, sentimentul alunecării implacabile pe povârnișul timpului. Părinții, prietenii copilăriei, toți cei atât de dragi odinioară au dispărut încetul cu încetul, amintirea lor fiind înecată în nostalgie. [...] Sfâșiat între dorința de a se rupe unui destin ireversibil și nostalgia spre un trecut tot mai îndepărtat, George Drumur își găsește echilibrul nu într-un strigăt cutremurător, cum ne-am aștepta, ci într-o seninătate târzie, înrămată în mici chinezării stilistice. De aceea, sonul poemelor sale nu este niciodată cel de revoltă directă, ci mai degrabă cel al doinelor noastre de jale”. □ Dorin Murariu realizează un portret al poetului Octavian Doclin: „Poet al expresiei directe, Octavian Doclin nu vrea să-și comprime programul poetic doar în frânturi de versuri risipite în spațiul vreunei cărți. S-ar părea că emblema poeziei sale se dezvăluie întregă însă de la primele pagini, canalizând atenția cititorului pe un drum prestabilit. [...] Lipsit de gesticulația supărătoare, a unor îndrăgostiți, Octavian Doclin este poetul unei iubiri mistuitoare tocmai prin cuminența arderii sale, prefăcând totul într-un flux identificator. [...] Și, totuși, o aripă neagră se simte trecând peste cuvintele sale, fiindcă poemele se încarcă și cu atmosfera apăsătoare a tristeții. În acest spațiu poetic, versurile se grupează polar, pentru că rostirea este mărginită de limpezimea paralizantă a lumii și de taina stelei negre în «care nu e trai». Aceste constante nu intră în conflict, ci doar accentuează senzații voit misterioase. Scenariul său liric cuprinde însă și secvențe neîmplinite, pricinuite îndeosebi de încercările poetului de a ieși din mărginirea drumului său. Într-o perioadă dominată de furia imaginativă a tinerelor generații poetice, Octavian Doclin preferă locurile mai ferite, hrănindu-se cu molcomele imagini ale amintirii unei prințese din Vărădia, dar și ascultând cum bate «inima lumii

în singurătate»“. □•Valeriu Drumeș plasează cartea de poeme a lui Dim Rachici, sub titlul *Permanența iubirii*. Recenzia este la *Scrierea cu safire* (Eminescu, 1986): „Autor la al zecelea volum de versuri, Dim. Rachici a atras mai insistent atenția criticii literare cu ultimele sale cărți, creația poetului așezându-se cu fermitate sub un semn ținând de «instanța retinei», adică a privirii, a ochiului, ceea ce implică, deopotrivă, aderența la real și interiorizarea lui prin filtrul afectivității. [...] Recentul volum aspiră la transparența afectivității, în sensul sublimării ei ca trăire, dar fără a-i anula consistența pasională și nuanțele specifice umane. La această dublă încărcătură conotativă pare să trimită titlul volumului prin elementul simbolic al *safirului* (având în vedere virtuțile fizice și para-fizice ale acestei pietre). [...] Se mai cere observat că sensibilitatea poetului capătă rezonanță în contact cu câteva repere prestigioase ale spiritualității autohtone sau universale, asimilând creator elementul cultural printr-o fertilă predispoziție intertextuală. Dar trebuie semnalate anumite simptome de artificiozitate, ca urmare a efortului de a fi modern cu orice preț. [...] Din ferire, aceste distonanțe nu precumpănesc, neafectând rezistența ansamblului. [...] În Dim. Rachici avem un poet care se înscrie la modul distinct în spațiul poeziei românești contemporane“. □•Ion B. Mureșianu face cunoscută o scrioare inedită a lui Titu Maiorescu (adresată lui Ion Popasu, episcopul Caransebeșului). ■•În prezentarea și traducerea lui Cornel Ungureanu, pe ultima pagină este publicată povestirea *Regele celor două Sicilii*, de Andrej Kusniewicz.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 31] Corina Soroceanu este prezentă cu poezia *Grâu de pace*: „Să culegen grâu de pace și cu stema din drapele/ Păcii să-i durăm cunună“. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Calofili și livrești*, Eugen Barbu îi „atrage atenția lui Corneliu Ostahie că există cuvinte care n-au ce căuta în poezie“. Din listă fac parte, fără nicio explicație, *scămoșat, detalii, paralele, animal*. □•Mircea Dinescu, Mircea Cărtărescu și mai puțin Marian Papahagi sunt amintiți în *Săptămâna pe scurt*: □•M. N. Rusu recenzează *Toamnă fierbinte* de Ion Lăncrănjan: „*Toamnă fierbinte* (Editura Militară) a lui Ion Lăncrănjan ar merita tot interesul nostru și al cititorilor (acesta dealtfel s-a arătat generos, cartea epuizându-se rapid din librării) Dar nuvela, povestirea amplă sau micro-romanul lui Lăncrănjan, mai bine zis eposul său reprezintă mult mai mult decât abordarea unei tematici de mare și stringentă actualitate. El reprezintă restituirea unei istorii devenită mitologică în conștiința poporului român, el demonstrează faptul că poporul român transformă în mitologie atât durerile cât și bucuriile sale, că principala arhivă a istoriei trebuie căutată nu numai în cadrul ei – instituționalizat, ci în sufletul acestuia, în «duhul» și logosul său. Eposul recent al lui Ion Lăncrănjan demonstrează și ilustrează cu mijloacele cele mai rafinate ale gândirii mitologice populare, că marile caracteristici și dimensiuni ale specificului românesc funcționează neabătut și neobosit în continuare, așa cum au funcționat în pro-

toistoria sa și în filosofia sa exprimată și explicată magistral de Lucian Blaga și nu numai de acesta“. □•La rubrica *Aveți cuvântul*, Dan Popa (posibil ca în spatele acestui nume să se afle unul dintre cei atacați de N. Mihaescu) se arată indignat față de aserțiuni mai vechi ale lingvistului, pe care le contracarează probând cu opiniile lui Paul Cornea, în problema „munților” din pastelurile lui Alecsandri: „Sunt un cititor pasionat al revistei «Șăptămâna», una dintre publicațiile valoroase din punct de vedere educativ, didactic, recreativ din țara noastră. Am citit cu deosebită indignare articolul «A fi critic literar...» al lui N. Mihaescu din numărul 811 al revistei, și, cum neregularitățile de corectură critică ale lui N.M. abundă, vă rog să publicați scrisoarea mea, scrisoare care sper să-l determine pe N. Mihaescu să uite de răfuilele personale și să se preocupe mai mult de literatură spre interesul lui și al nostru, al cititorilor. Am terminat liceul la secția umanistă și, cum mi-a plăcut să învăț și să cunosc limba și literatura română (tatăl meu, fiind profesor de limbă și literatură română, a avut o oarecare influență), cred că mă pot enumera printre «elevii răsăriți din școala elementară» pe care îi folosește ca martori N.M. în controversa sa cu Dorin Măran, noul recenzent care «face atât de rău mișcării noastre culturale». Și N. Mihaescu, om de cultură impresionant, ne învață că «a fi critic literar...» înseamnă ceva. Dar a fi critic la critica literară oare ce înseamnă? Un alt ceva uitat de N.M. în dorința lui de a nu rămâne neculturalizați și a nu fi înșelați de «improvizații recenzanți literari». Tovarășe N. Mihaescu, dacă nu este vorba de o răfuială literară între dumneavoastră și Dorin Măran, atunci trebuie să recunoașteți că nu ați citit «Pastelurile» lui Alecsandri. Ne învățați că «munții nu intră ca element al peisajelor evocate de Alecsandri în pastelurile sale, în care contururile sunt cerul și câmpul» și «nu cerul și munții», cum susține M. Scarlat și certifică Dorin Măran. Eronat! Oare Alecsandri nu a fost niciodată incitant de formele munților, de vigoarea și viața care palpită în pădurile de brad? Oare un peisagist de talia Bardului de la Mircești a ignorat pur și simplu aceste cetăți naturale în care, în vremuri de răstriește, ne-am găsit adăpostul noi, românii? Nu cred, și cine afirmă că muntele nu este demn de penelul lui Alecsandri greșește. O privire mai atentă asupra «Pastelurilor» ne va edifica și nu vom cădea de acord nici cu M. Scarlat și nici cu N. Mihaescu, ci, mai degrabă, cu Paul Cornea: «Alecsandri descrie o zonă cuprinsă între deal (Atenție! Zona muntoasă de multe ori este descrisă ca zonă de deal. Vezi poeziile „Bradul” sau „Iarna la Sinaia”) și câmpie, echilibrată sub raportul temperaturii, al formelor de viață vegetală, al rotației anotimpurilor, una din ipostazele veridice ale pământului românesc, așezat într-o răspântie a climelor, acolo unde dulceața sudului se unește cu aspra vigoare a regiunilor boreale» (Paul Cornea – texte critice – *Pastelurile* lui Alecsandri) „.

• [„*Tribuna României*”, nr. 321 (15)] Ana Blandiana semnează tableta *Geografie și istorie*: ■•La *Traduceri* se anunță că Ion al lui Rebreanu a fost tălmăcit în japoneză: □•Liviu Papadima semnează cronică la Andrei Pleșu,

Ochiul și lucrurile: „Carte răsplătitoare, subtilă în imediat, persistentă în mai târziu lecturii, *Ochiul și lucrurile* propune un întemeiat fel de a fi în lumea de azi a contactului cu arta și cultura”. ■•Zoe Dumitrescu-Buşulenga prezintă volumul de studii al lui Petru Comarnescu, *Kalokagathon*: „Subliniam valoarea simbolică a titlului impunătoarei antologii, *Kalokagathon*, deoarece acesta era titlul tezei de doctorat cu care în 1931, la Universitatea Southern California, Petru Comarnescu afirma vocația sa de viitor estetician, critic literar și critic de artă, om de cultură dăruit integral cercetării frumosului și binelui pe tărâmul vieții și artelor. Amintind de vechea tradiție grecească a *kalokagathiei*, îmbinare de etic și estetic prelungit în milenii de umanism, lucrarea tinereții comarnesciene fixa de la început, dincolo de orice îndoială, parametrii unei formații și ai unei opțiuni care avea să rămână o constantă ireductibilă a acestei pasionate personalități” ■•În Tandem critic, Liviu Papdima și Rodica Zafiu consemnează noi prezențe editoriale. □•Liviu Papadima îl prezintă pe Romulus Rusan, cu volumul *O călătorie spre marea interioară*: „Autorul se înscrie în tipologia călătorilor romantici, atras irezistibil de zăbava în dreptul ruinelor, descifrând cu înfiorare, pe oriunde are prilejul, însemnele măreției apuse”. □•Rodica Zafiu scrie despre *Istoria subiectivă a autoportretului*, referitor la Octavian Paler și eseu acestuia, *Un muzeu în labirint*: „Nota fundamentală a tuturor acestor gânduri, mirări, interogații, sondări interioare, contemplări ale artei și meditații asupra destinului este de calmă tristețe asociată cu încrederea în câteva repere fundamentale – amestec de melancolie și pasiune. Până la urmă, meritul suprem, criteriu în judecarea valorii umane, pare să îi constituie, pentru autor, capacitatea de a converti suferința în iubire, în forma de iubire care e arta”.

2 august

• [„Scânteia”, nr. 13668] Costin Tuchilă semnează articolul de îndrumare *Rigorile originalității*: „Vorbeam de două direcții esențiale ce ar putea caracteriza peisajul cultural românesc de azi. Dacă, pe de o parte, larga democratizare spirituală a permis reînnoirea cursului firesc al evoluției culturale românești, pe de altă parte, perioada aceasta afirmă o mare diversitate de stiluri, de modalități de abordare a realității, de interpretare a ei.[...] «Nu imitația, nu uniformizarea, ci diversitatea, redarea specificului propriu al fiecărui popor înseamnă adevărata creație artistică și literară. În realizarea unei literaturi cu un înalt conținut educativ trebuie să se manifeste puternic personalitatea și originalitatea fiecărui scriitor», arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Iată de ce considerăm necesar să fie analizate cu multă atenție unele tendințe de a absolutiza în mod exclusivist o anumită direcție artistică, de a contrapune și chiar a situa în conflict cu evoluția firească, organică a literaturii creația unor grupuri restrânse de scriitori, cu deosebire tineri, afirmați publicistic și editorial în ultimii ani. Se vorbește tot mai mult, în unele articole din

reviste, de trăsăturile caracteristice ale ultimei promoții literare, numită adesea «generația '80». Este cât se poate de firesc ca autori cu preocupări asemănătoare să aibă conștiința faptului că, prin orizontul tematic și stilistic, reprezintă o direcție literară, capabilă să-și exteriorizeze artistic și să-și susțină teoretic opțiunile, orientările literare, să-și afirme originalitatea, trăsăturile comune și în același timp elementele diferențiatore. [...]De aici însă până la absolutizarea lui, la afirmațiile restrictive, valabile doar pentru câțiva autori, unii abia trecuți de pragul debutului, alții nedebutați încă, ignorind deliberat dezvoltarea de ansamblu a literaturii, chiar și plurivalența literaturii scrise de mulți alți tineri scriitori, drumul este prea lung și nefolositor, credem, dezvoltării majore a creației artistice. A experimenta, dar cu perfectă acoperire estetică, este în firea artistului autentic, care își caută profilul propriu, formulându-și implicit sau explicit, o poziție – o atitudine. Dar nu poate fi în firea lucrurilor a considera, uneori cu emfază, că singura cale posibilă este aceea pe care ți-ai ales-o, ignorând și conținutul cu o lejeritate amendabilă tot ce s-a realizat și se realizează în cultură. [...] E greu apoi de crezut că un autor, oricât de înzestrat, poate străluci în afara oricărei raportări, dincolo de orice model, prin absolutizare și exclusivism. Asemenea atitudini pot fi, în fond, simptome de neodogmatism. Un tânăr condeier, care a debutat cu o modestă plachetă de versuri, exclamă în titlul unui articol publicat recent într-o revistă: *Învățați limba scriitorilor tineri, fără profesor*. Pornind de la o chestiune generală de sociologie, în particular și de sociologie literară, foarte serioasă de altfel, articolul pune de fapt o falsă problemă, și anume că literatura «optzecistă» (termenul e oricum, pripit, asemenea catalogări cerând o minimă distanță istoric-literară) ar fi venit cu un «limbaj novator» într-atât de neașteptat încât e realmente nevoie de o... prealabilă inițiere. Publicistul întreabă la un moment dat retoric : «Cine vorbește limba scriitorilor tineri ?» [...] Să fie oare «limba scriitorilor tineri», pe care suntem îndemnați să o învățăm cât mai repede, «fără profesor», chiar într-atât de diferită de «tradițiile» cele mai recente ale literaturii romane, de contextul și de unitatea ei aparte, de specificul evoluției din ultimele decenii ? Să se fi născut ea din nimic, din neant, pe loc gol și să fie chiar atât de «dificilă» sau «cifrată» ? [...] Pentru a se impune, adevărata valoare nu are nevoie de un limbaj sofisticat, înțeles de un cerc restrâns de inițiați, și poate nici de aceia. [...]Toate acestea, într-un limbaj artistic capabil el însuși să sensibilizeze și să entuziasmeze, fără a fi nevoie să-l fi «învățat» în prealabil... Or, nu există nici o justificare, nici un argument care să îndreptățească restrângerea interesului pentru un peisaj liric foarte bogat și să îngăduie dirijarea opțiunii cititorului, limitându-i zonele receptării – într-o singură direcție, iată de ce nu poate decât să surprindă faptul că unii autori tineri fac afirmații radicale de tipul: «Poezia generației '80 nu are modele. Înainte de ea n-a mai fost nimic și după ea nu mai urmează nimic». [...] În aceeași anchetă, găzduită de «Caiete critice», nr. 3–4/1983, apărute în 1985, făcând «istoria» unui cenuclu studențesc, altcineva formulează hazardat: «Existența

Cenaculului de Luni marchează revenirea acestei forme de existență literară la nivelul de profesionalism atins la noi de vechea *Junimea* și de «Sburătorul» Iovinescian». [...]Pe cine, ne întrebăm, l-am putea asemui lui Eminescu sau lui Creangă dintre membrii amintitului cenaclu studențesc ? Afirmările stridente, venite de la scriitori în formare, nu denotă, cum se vede, decât un orgoliu exclusivist. Tineri scriitori valoroși există și se afirmă nu numai în București și nu numai într-o singură direcție artistică. Iar, dacă e să luăm în considerare rolul cercurilor literare în formarea tinerilor scriitori, nu doar un singur cenaclu și eventual simpatizantii lui trebuie avuți în discuție, în „mărturisiri” și declarații grăbite și în unele cronicile literare, articole de sinteză scrise fără suficient discernământ ori exagerând voit și unilateral. Poeți, prozatori, critici, esești, cenacurile literare valoroase există deopotrivă la București și Cluj-Napoca, la Iași și Timișoara, la Piatra Neamț și Oradea, la Craiova și Botoșani, la Târgu Mureș și Beclean pe Someș, la Arad și Bistrița, tineri de la care cititorii așteaptă îndreptățite confirmări viitoare. [...] Unii dintre autorii care au debutat în anii '80 încearcă să acrediteze ideea – la fel de restrictivă – că unica șansă în poezia de astăzi este a ironiei și demitizării, că lirismul de altă factură a căzut în desuetudine. O fi «ironia opusul dogmatismului» dar a o absolutiza nu constituie altceva decât tot un fapt dogmatic. «Dacă – scrie un tânăr critic – generația lui Nichita Stănescu a trebuit practic să inventeze, cu seriozitate, poezia, să producă, adică, mituri poetice, fiindcă venea după *golul istoric* al jurnalismului versificat (pe care excepția Labiș sau delimitările de la «Steaua» nu-l vor putea niciodată umple)», generația nou venită în literatură «s-a dezvoltat pe un continent poetic, printr-o demitizare (ironică) aproape obligatorie». [...] Rostul poeziei, inclusiv al celei din zilele noastre, nu poate fi legat numai de ironie, oricâtă încărcătură filozofică i-am acorda acesteia. Cu atât mai puțin al poeziei tinerilor, de o pluralitate remarcabilă a vocilor, de la lirica de largă respirație socială la livresc, de la tradiționalismul regândit cu mijloace moderne la poezia faptului cotidian, de la lirica patriotică, neluată în considerație de adepții ironiei, la poezia inspirată de marile modele de civilizație, la lirica marilor elanuri sau la poezia care afirmă perenitatea valorilor umaniste. Desigur, în fiecare din aceste posibile direcții tematice și stilistice se pot observa împliniri și neîmpliniri: volume bune și slabe, autori care încă de la debut au dovedit că au realmente ceva de spus, dar și cărți mediocre, până la dovezi de platitudine și diletantism. [...] Datoria criticii literare rămâne, o dată în plus, aceea de a «corecta» asemenea excесе, analizând cu luciditate și probitate profesională realizările deosebite, dar și semnalând lipsa de talent și cultură literară, mediocritatea și diletantismul, pentru a asigura un climat literar de adevărată emulație. Mai mult decât atât, una dintre funcțiile dintotdeauna ale criticii literare constă în a orienta creația spre reliefarea specificului național, în a promova acele valori reprezentative pentru un mod de gândire și sensibilitate, o epocă sau o perioadă istorică”.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11561] Sub titlul *Periplu cultural*, Dorin Măran comentează cartea de reportaje a lui Mircea Florin Șandru, *Orașe su-prapuse*, Albatros, 1986: „Cartea de reportaje a lui Mircea Florin Șandru, un Ibanez în racourci, confirmă disponibilitatea incontestabilă a reporterului. Un prilej de instruire și evadare în necuprinsul bătrânei noastre planete”.

• [„Luceafărul”, nr. 31] Semnatar al paginii întâi, Ion Lăncrănjan scrie despre *Angajare și luciditate*: „Cele mai multe deosebiri țin de creșterea răs-punderii proprii, a fiecărui scriitor în parte și se bazează pe sporirea înțelegerii, pe capacitatea de a analiza până în străfunduri condiția omului contemporan, fie el muncitor, fie țăran sau intelectual. Unde nu există asemenea capacitate, nu există nici angajare, oricâte declarații s-ar produce, oricât de mult ar fi su-pralicitat politicul”. □ Ion Dodu Bălan are o intervenție pe tema *Soarta pre-cursorilor*, mai precis a precursorilor liricii feminine din țara noastră, scrutată de-a lungul timpului, spre a ajunge la adevăratul subiect, anume împlinirea a 70 de ani de la nașterea Magdei Isanos (1916-1944): „Un rol hotărâtor l-a avut, în această privință, poeta Magda Isanos cu un destin atât de zbuciumat și de tra-gic, cu o viață atât de scurtă: a trăit numai 28 de ani. De la nașterea ei în veche capitală a Moldovei se împlinesc anul acesta 70 de ani”. □ Ștefan Mitroi , se manifestă frenetic în reportajul *Alexandria – declarație de dragoste*. □ Timi-șoreanul Alexandru Ruja (*Parabola detaliilor*) îl prezintă pe lugojeanul Ghe-orge Schwrtz, stabilit în Arad: „Un scriitor preocupat de construcția epică vastă, pe temă istorică, dar și de ironie fină, parabolă și parodie se dovedește Gheorghe Schwartz prin *Martorul* (1972), cât și, mai ales, printr-un interesant ciclu românesc început cu *Pietrele* (1978), continuat cu *A treia zi* (1980) și *Spitalul* (1981). *Martorul* propunea o discuție asupra avatarurilor conștiinței unui individ, implicat prin natură sa (de martor) în opțiuni și refuzuri, angajare și neutralitate, în funcție de propria rațiune a înțelegerii participării sau eschi-vării de la responsabilitatea unor acte. Să remarcăm că poziția de martor o vor avea mai multe personaje din ciclul parabolic al lui Gheorghe Schwartz. Pro-zatorul folosește documentul și ficțiunea literară, câștigurile unor formule epi-ce (prin care s-au realizat creații de marcă), urmărind, prin timp, istoria, evenimentele și metamorfozele sociale, relativismul unor structuri în funcție de presiunea forțelor temporare, toate fixate într-un topos (orașul) ce a fost, deja, frecvent numit”. □ Adrian Dinu Rachieru, atent să sublinieze relația dintre *Literatură și public*, comentează succint teorii ale sociologilor literaturii (L. Goldmann, H.R. Jauss, Robert Escarpit): □ Despre *O mitologie a români-lor*, tratatul lui Romulus Vulcănescu, Sorin Paliga exprimă unele rezerve mai ales din perspectiva lingvisticii: „Asemenea lipsuri fac lucrarea vulnerabilă uneori unei critici imparțiale, venite – să zicem – de la un specialist străin. Am sugera, eventual, pregătirea unei ediții prescurtate, însoțită preferabil de un *addendum* cuprinzând câteva texte ce reflectă analiza din lucrare, mai ușor de studiat decât fragmentele presărate în volum. Cât privește lipsa unor argumen-

tări lingvistice corespunzătoare – de care vorbeam referindu-ne la toponimia mitică – ea nu poate fi pusă în seama autorului, care nu este esențialmente lingvist. Era posibil, cel mult, ca autoritatea și competența sa să încerce a înlătura numeroase etimologii eronate. Este însă probabil că acest fapt i-ar fi adus protestele vehemente ale unor lingviști adesea implicați în aceste etimologii eronate”. □•La conica literară, Artur Silvestri analizează culegerea de texte *Atitudini critice* (C.R., 1985) a universitarului Pompiliu Marcea: „În totul, *Atitudini critice* exprimă o doctrină în acțiune, ilustrează o morală a opțiunii și confirmă încă o dată că pe Pompiliu Marcea literatură română nu-l va ignora; el îi văzuse, mai bine decât mulți alții, esențele”. □•Monografia *Otilia Cazimir* (C.R., 1986), realizată de George Sanda, îi reține atenția lui Z. Cârlegea, care observă că aceasta este prima tentativă monografică „vine să consolideze un profil literar”, părănd că este „scrisă din interior”. □•George Gibescu și Daniel Dumitriu îi prezintă pe poeții Petre Got și Florin Muscalu, cărora li se publică două cicluri poetice. □•Scurtă notă despre Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor: „Vineri, 25 iulie 1986, a avut loc Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor, cu următoarea ordine de zi: 1. Concepția revoluționară despre lume și societate – temei al unei creații literare militante, puse în slujba înfăptuirii Programului Partidului Comunist Român de edificare a socialismului și comunismului în patria noastră; 2. Informare despre principalele acțiuni ale vieții literare organizate de Uniunea Scriitorului din Republica Socialistă România, de la ultima Plenară a Consiliului până în prezent; 3. Aprobarea Regulamentului de premiere și alegerea Juriilor pentru decernarea premiilor anulate; 4. Discutarea propunerilor făcute de Asociațiile de scriitori și de Comisia de validare a Consiliului Uniunii Scriitorilor, privind ratificarea de stagiați; 5. Decernarea Marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor; 6. Probleme organizatorice. Au participat tovarășii Ghiță Florea, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R., Mihai Dulea, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Ion Popa, secretar al Comitetului Municipal al P.C.R. Au luat parte la discuții: Ioan Alexandru, Alexandru Andrițoiu, George Bălăiță, Ion Dodu Bălan, Ana Blandiana, Ion Brad, Emil Brumar, Augustin Buzura, Constantin Chiriță, Mircea Ciobanu, Daniela Crăsnaru, Ov. S. Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Mircea Dinescu, Ștefan Aug. Doinaș, Domokos Géza, Anghel Dumbrăveanu, Paul Everac, Dinu Flămând, Fodor Sándor, Gálfalvi Zsolt, Dumitru Ghișe, Dan Hăulică, Ion Hobana, Mircea Radu Iacoban, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ileana Mălăncioiu, Florin Mugar, Z. Ornea, Alexandru Paleologu, Octavian Păler, Nicolae Prelipceanu, Petre Sălcudeanu, Valeriu Râpeanu, Eugen Simion, Marin Sorescu, Szilágyi István, Mircea Tomuș, Laurențiu Ulici, Eugen Uricaru, Romulus Vulpescu, Mircea Zăciu, Violeta Zamfirescu, Horia Zilieru. În încheiere au luat cuvântul tovarășii Ghiță Florea și Mihai Dulea. Lucrările Plenarei Consiliului Uniunii Scriitorilor au fost conduse de Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriito-

rilor din Republica Socialistă România”. □•Petre D. Anghel revine asupra poeziei *Seara în sat*, semnată Miron Chiritol, spre a dovedi, cu argumente îndestulătoare că ea aparține lui G. Călinescu, ascuns sub pseudonimul de mai sus: „Și-n urmă vine-un bivol, mongol cu rară barbă/Clopotniță de lapte, o capră rupe iarbă/ Iar eu din munți de stâncă pe căi noi și scurtate/ Cobor plin de poeme și de singurătate// În vremea aceasta Regii călăuzesc noroade,/ O mare se usucă și-o insulă se roade/ Noi Anibali se umplu de glorie și de-nfrângeri/Și alți capi de religii se-nconjură de ingeri”. □•Liviu Petrina se întreține cu scriitorul japonez Yasuși Inoue, pe tema literaturii, a tineretului și a păcii.

• [„SLAST”, nr. 31] Despre *Responsabilitatea scriitorului*, scrie, pe prima pagină, Ion Vieru: „A prezenta anumite relativități umane, a despărți binele de rău, a aduce nota optimistă, tranșantă, cuceritoare, starea existențială deosebită – clarificată pentru a fi prezentă textual – aceasta este desigur datoria funciară a literaturii. Literatura română contemporană, această mare literatură, are în centrul său, fără îndoială, omul. Verbul *a citi*, tot mai mult, la fel de uriaș ca verbul *a scrie*”. □•Tot aici, Matei Vișniec, face *Portretul actorului tânăr*. □•Redacția primește un drept la replică din partea lui Al. Horia, referitor la articolul lui Const. Sorescu *Afirmația și negația*, din Slast nr 26: „Astfel putem aluneca în relativismul penibil în care alunecă tocmai Constantin Sorescu prin afirmația teoretică plasată la începutul articolului său din care deducem că astăzi generațiile poetice s-ar înmulți prin sciziparitate fără nicio noimă. El consideră că «la sfârșitul secolului XX o generație de muritori asistă la nașterea și stingerea a cel puțin unei duzine de generații de *nemuritori*». Pornind de la o astfel de *viziune istorică* de-a dreptul hilară, este și normal ca tânărul critic C. S. să devină susținătorul principiului entropic în materie de valorizare, cultivând botezurile arbitrar de tipul *generația Confluențe* și promovând neutralitatea *ostentativă* care tot un soi de campanie se numește, dacă stăm bine și ne gândim”. □•Mirela Roznoveanu scrie despre cartea lui Vasile Dem. Zamfirescu, *Între logica inimii și logica minții*, (C.R., 1986): „Ideea susținută de Vasile Dem. Zamfirescu privind rolul de prospector și anticipator fundamental, în câmpul ideilor științifice, al creației literare nu reiese numai din confruntarea literaturii cu psihanaliza, ci și din confruntarea literaturii cu o disciplină științifică foarte nouă, chiar puțin cunoscută, dar care are enorme implicații în plan antropologic și sociologic. Este vorba de etologie, ramură a biologiei contemporane ce studiază comportamentele din lumea animală. În ultimele decenii, compararea etologiei cu datele științifice despre om (antropologia) a condus indirect la o mai exactă cunoaștere a omului, a moralei umane, a dimensiunilor psihologice și sociale ale omului”. □•Constantin Sorescu inițiază un ciclu de texte pe marginea debuturilor colective. Criticul se arată dezamăgit de absența unor informații, totuși necesare, din antologia debuturilor clujene *Alpha 85*. Articolul său se intitulează *Cădranul mediocrității excepțiile*, iar acestea sunt, se pare, destul de numeroase având în vedere că aici se publică doar prima din-

tre părțile textului: „Cine sunt autorii și de unde vin, se poate afla, după cum e obiceiul, din caseta cu date biobibliografice. Dar, vai, speranța fu și de această dată, deșertăciune! *Alpha '85*, culegerea de debut a Editurii Dacia, își prezintă preferații. *Cadran solar*, culegerea de debut a Scrisului Românesc, omite să facă acest gest. Când s-au născut cei selectați și unde, ce studii au absolvit, ce profesază, de când scriu, în ce reviste au publicat și din care cenaclu fac parte, iată informații pe care editura e datoră să le dea la debut, mai ales când scoate în față anonimi fără vină”. □ Tudor Cristea descoperă în creația lui Ion Mircea – *unitatea demersului liric*: „Un orfevru în mare măsură, dar lucrând cu dălți transparente asupra unor corpuri suave, aproape eterice, din care încearcă să înlăture și ultimele resturi materiale”. □ Valeriu Bârgău semnează un profil Constantin Pricop. Considerațiile lui Mircea Dinescu se răsfrâng în titlul *Piatra-i piatră de e piatră*, asupra poetului Ion Gheorghe, un pasionat al arheologiei „pietrei” din zona sa natală: „Câte străzi pietruite va fi citit poetul până acum eu nu pot ști, dar cu siguranță Dacia Fëniks ar fi avut mai mare succes de public acum două mii de ani”. □ Carolina Ilica al are ca invitat în *Atelier*-ul ei pe Ion Brad: „Oare care ar fi profesia cea mai potrivită pentru un scriitor? Funcțiile lui Ion Brad mi-au sugerat această întrebare, cred. «Cea care și-o alege singur! Scriitorii – știm din istoria literaturii – au avut fel de fel de alte meserii. Cea mai frumoasă cred că este însă cea de... scriitor, o îndeletnicire nobilă căreia trebuie să-i păstrăm demnitatea»”. □ Se consumă și al nouălea episod din studiul lui Adrian Pop asupra ciclului românesc *Zăpezile de-acum un veac...* de Paul Anghel.

4 august

- [„**România liberă**” 12984] La rubrica *Anul internațional al Păcii*, Al. Andrițoiu scrie despre *Tradiția și vocația de pace la români*.

7 august

- [„**Scânteia**”, nr. 13672] Adrian Vasilescu semnează textul *Literatura pentru copii – între împliniri și promisiuni – azi, cartea de proză*: „Trecerea în revistă a poeziei, prozei de actualitate și a celei istorice, așa cum o regăsim în cărțile pentru copii, dovedește existența unei literaturi de reală valoare, purtătoare a unui mesaj educativ înalt, ceea ce subliniază importanța acordată creării și editării unor lucrări care, prin substanța lor, prin prezentare grafică și ilustrație, să participe la vasta acțiune de formare a generațiilor de copii ai țării. Ultimele două decenii au pus și mai riguros în evidență preocuparea pentru asigurarea cărții de cea mai bună calitate, scrise pe măsura necesităților în continuă creștere ale copiilor. Alături de milioanele de manuale școlare oferite gratuit de statul nostru elevilor, cartea pentru copii, cartea în ansamblu au devenit pârgii majore în educație. De aceea și pretențiile față de asemenea cărți sînt în continuă creștere, în neîntreruptă diversificare, ceea ce impune autori-

lor, editorilor, graficienilor o susținută acțiune de perfecționare pentru a face din cuvintul tipărit acea călăuza de neînlocuit pentru generațiile de azi și de mâine. [...] Proza cuprinsă în cărțile amintite face dovada interesului sporit pentru o expresie superioară vieții de azi a copiilor, pentru a surprinde fizionomii caracteristice acestei vârste minunate. Totuși, marile cărți contemporane pentru copii se lasă încă așteptate de micii lor cititori. Se cultivă cu prea mare stăruință autori ce și-au dat de mult măsura posibilităților și se insistă prea puțin pentru atragerea celor mai valoros prozatori contemporani spre această zonă de maxim interes. Numai apelând la cele mai importante forțe scriitoricești ale momentului este posibil ca generația de mâine să-și regăsească imaginea autentică, complexa ei devenire. Scriitorii clasici ne-au lăsat asemenea pagini nemuritoare devenite mit și istorie, exemplu și îndemn la replica contemporană”.

• [„România literară”, nr. 32] Se relatează despre decernarea Marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor pe anii 1984, 1985 și 1986: „În zilele de 31 iulie, 1 și 2 august 1986, au avut loc, la Casa Scriitorilor Mihail Sadoveanu din București, festivitățile pentru decernarea Marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor. Academicianului Alexandru Rosetti i-a fost decernat Marele Premiu al Uniunii pe anul 1984. În aceeași zi au fost distribuite Premiile Speciale scriitorilor Constantin Ciopraga, George Ivașcu, Adrian Marino și Gellu Naum. Despre activitatea celor distinși cu premiile respective au luat cuvântul: Alexandru Balaci, Liviu Leonte, Mircea Iorgulescu, Mircea Martin și Mircea Ciobanu. Scriitorului Radu Boureanu i-a fost atribuit Marele Premiu pe anul 1985. Premiile Speciale pe anul respectiv le-au fost acordate scriitorilor Alexandru Balaci, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Paul Everac, Kovács Gyorgy. Au vorbit despre cei premiați: Constantin Chiriță, Valentin Lipatti, Dan Hăulică, Teodor Mănescu, Hajdu Győző. Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1986 i-a fost decernat scriitorului Mihail Cruceanu. Premiile speciale ale Uniunii pe anul respectiv au revenit scriitorilor Maria Banuș, Ion Bănuță, Paul Georgescu și Létay Lajos. Despre activitatea celor distinși au vorbit Nicolae Dragoș, Ov. S. Crohmălniceanu, Liviu Călin, Florin Mugur și Alexandru Andrițoiu. Premiile au fost înmânate de Dumitru Radu Popescu, Președintele Uniunii Scriitorilor. Cei premiați au răspuns în cuvinte emoționante”. □•Ramona Fotiade și Constantin Trandafir discută aplicat despre universul romanesc. Sunt avuți în vedere Constantin Țoiu, despre romanele căruia discută Ramona Fotiade, și Fănuș Neagu, prezentat de Constantin Trandafir sub titlul *Semne și tâlcuri*: □•Despre *Trăirea poeziei* lui Aurel Gurghianu discută Ion Simuț, punând accent pe atmosfera din redacția revistei „Steaua”, din anii de început, când în redacție se aflau A.E. Baconsky, Miron Radu Paraschivescu și Geo Dumitrescu, dar și de mai târziu. □•Șerban Cioculescu creionează, la *Breviar, Portretul lui Samuil Micu*. □•Poezia Magdalenei Ghica (Magda Cârneci) se prezintă, în fața lui Marin Mincu, asemeni

unei „poietici hipermateriale”: „Pentru a sugera o poietică proprie, Magdalena Ghica inventează nimerit sintagma *hipermateria*, care s-ar putea traduce în cazul de față cu o exacerbare și o accelerare a particulelor din care se constituie existența și lumea în coordonatele lor corporale, materiale. Dar ce, poate întreba cineva firesc, poieticele anterioare nu vizau același deziderat? Posibil, însă acestea aveau ca obiectiv principal, implicit sau explicit o transcendere a *materiei* prin medierea atâtor retorici câte se cunosc. Metoda Magdalenei Ghica nu-și transcende obiectul, sau în orice caz nu acesta este imperativul poeziei sale, ci încearcă o apropiere concretă, palpabilă, *hipermaterială* de real printr-un *impact agresiv*”. □•Romanul istoric și „de idei”, al Danei Dumitriu (*Prințul Ghica*) „se lasă citit cu mare plăcere intelectuală”, arată Lucian Raicu. □•Nicolae Manolescu scrie cronică literară la cartea lui Constantin Noica, *Scrisori despre logica lui Hermes* (C.R., 1986), lăsând subiectul deschis: „Pe lângă elipsa, cea cu doi ochi, unul la individual și altul la genera, pe lângă șenila, care se așterne drumului, ca murgul din poveste, mai există și alte obiecte filosofice demne de atenție în *Scrisorile* lui Noica: dar poate că e mai profitabil să le descopere fiecare cititor pe cont propriu. Eu atâta am avut de spus”. □•*Imperiul de corali* (Eminescu 1986) al lui Florin Costinescu devine, în percepția critică a lui Sever Avram, *Un munte melodios al memoriei*, care vede aici faptul că Florin Costinescu este un poet „deschis schimbărilor, că nu este un autor clast”. ■•Cornel Ungureanu are ceva de împărțit cu Mircea Iorgulescu, motiv pentru care se adresează redacției cu un Drept la replică pe tema cronicii făcute de cel de-al doilea volumului I din *Proza românească de azi* (în „România literară” nr. 25): „Mircea Iorgulescu îmi citește cartea pentru uzul unui anumit cititor care trebuie scandalizat cât se poate de tare”. □•*Promofia '70*, ciclul de prezentări critice ale lui Laurențiu Ulici, ajunge la la Nicolae Mocanu și Gheorghe Țiplea, ambii ardeleni. □•Cartea lui Eugen Todoran, *Lucian Blaga. Mitul dramatic* (Facla, 1986) cade sub incidența criticii lui Ion Bălu: □•În același timp și pe aceeași pagină, folosind titlul *Confesiuni și meditații lirice*, Teodor Vârgolici îl prezintă pe criticul și demnitarul politic Ion Dodu Bălan în ipostaza de poet, care „în noul său volum îmbină armonios lirismul confesiunii cu profunzimea meditației, distingându-se printr-o sobră expresivitate melodică, printr-un autentic și dinamic patos patriotic”. □•Despre *Literatura de vacanță*, în accepțiunea pe care i-o dau occidentalii, Eugen Simon are numai aptecieri favorabile; „Există o literatură de vacanță 9 raomanul polițist, memoriile, romanul de aventuri și ceea ce Thibaudet numește „romanul plăcerii”, nu cu necesitate ușoară, superficială, după cum există și o literatură de vacanță, de regulă umoristică, și în centrul ei stă omul voiajor”. Concluzia criticului este: „Romanul plăcerii devine, imprevizibil, un roman de observație a moravurilor pe care le provoacă plăcerea”. □•Doina Uricariu face o prezentare a cărții semnate de Jean Starobinski, *Textul și interpretul* (Univers, 1986), tradusă din limba franceză de Ion Pop.

• [„Tribuna”, nr. 32] *Idei magistrale ale Epocii Nicolae Ceaușescu* ocupă prima pagina sub titlul *Autoconducerea muncitorească*. □•La rubrica *Permanența clasicilor*, Achim Miha contribuie cu studiul *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, după numerotare un serial. □•Privind în actualitate, Valentin Tașcu descoperă în decernarea premiilor din cadrul Galei tinerilor actori *Tinerețe și valoare*. □•Sintagma (de împrumut) *Generație și creație*, servește în acest număr drept suport interviului luat poetului Aurel Pantea de către hunedoreanul Valeriu Bârgău: „- Crezi în destinul generației, promoției '80? Cum întrezvești momentul actual într-o viitoare istorie a literaturii? – Probabil că o viitoare istorie a literaturii, cum spui, nu va ignora nici literatura tinerilor scriitori de acum. O minimă obligație morală îmi impune să afirm că personalitatea celor mai mulți dintre ei și, implicit, fizionomia ansamblului vor suporta modificări semnificative. Prezența tinerilor de acum într-o istorie a literaturii depinde și de tectonica spiritului critic. Am convingerea că gustul public și chiar conștiința scriitoricească suportă determinări salutare din partea spiritului critic. Important e să apară cărțile”. □•La *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino scrie despre rostul *Lecturilor productive* oprindu-se la două apariții. Prima este monografia Irinei Mavrodin, *Stendhal – sciitură și cunoaștere*, Albatros, 1985), lucrare notabilă, însă puțin comentată”. Cea de a doua aparține lui Virgil Bulai, *Scrisori către Anna Brâncoveanu de Noilles* (Univers, 1986) fiind „un caz riguros invers, de mare succes de epocă, monden, academic, oficial, în primul rând, urmat de o uitare aproape completă”. □•*Spre alt Istrati*, monografia lui Mircea Iorgulescu primește în cadrul cronicii literare semnate de Marian Papahagi, titlul *Panait Istrati, altfel* și calificativul: „Cartea lui Mircea Iorgulescu scoate critica panaitistratiană dintr-un impas: ea ne relevă un intelectual modern, de o tragică, absolută consecvență cu sine, într-o interpretare robustă și clară, polemică și convingătoare”. □•Ioana Bot se oprește asupra *Poemelor nouă* ale lui Mircea Ivănescu: „Trăind într-un imaginar bântuit de vise rele și – la nivel intertextual – de bacovienisme a căror prezență și semnificație a fost relevată de critică la apariția volumelor anterioare, personajul-obiectivare al poetului suferă de neputință a comunicării”. □•Pe ultima pagină a numărului de față Liliana Pop traduce un fragment din Julio Cortazar (*Continuitatea parcurilor*). □•Liviu Martinescu tălmăcește poemele lui Robert Graves în românește. □•Ion Bălu scrie despre *Ana Blandiana și Sylvia Plath, universuri lirice concordante*: „Omologiile dintre poezia Anei Blandiana și ale liricii Sylviei Plath dovedesc că, dincolo de meridiane, există un sincretism al literaturii universale, ce armonizează, în același spațiu temporal, sensibilități similare și identice viziunii asupra lumii. Aceleași omologii sugerează că un scriitor poate aspira la universalitate numai dacă prin opera lui reflectă ceea ce este specific unei națiuni, dar și ceea ce este comun colectivității mondiale, într-un anume moment istoric”.

• [„Contemporanul”, nr. 32] Pe tema *Conștiinței scriitorului*, A.I. Zăinescu vine cu următoarele opinii: „Ceea ce mai vreau să adaug este faptul că dintr-o necesitate și o perspectivă mereu vie, mereu activă și integratoare, un reazim de boltă al acestei conștiințe a scriitorului s-a dobândit în acești ai când îndreptări multe s-au produs în toate sferele existenței materiale și spirituale și când, desigur, s-au făurit, s-au edificat nu numai realități și cerințe noi, ci și aspirații și nădejdi care au o forță înfinit mai mare ca și o justificare ce vine din spațiul și conștiința însăși a libertății. [...] Depășirea unei teze de odinioară, aceea a muncitorilor fără patrie, redarea unei patrii în datele ei originare, repunerea de fapt în drepturi a libertății odată dobândite și asumate, întărirea și creșterea acestei libertăți în expresia ei națională și socială, formează, cred, și acel statut, acel univers de ordin moral al talentului care are o patrie, un statut, și un univers de ordin politic și social al talentului care se exprimă și se întemeiază printr-o patrie și care, în toată gravitatea, în toată amplitudinea și sinceritatea sa, este chemat să edifice, să inspire și să se inspire de la patrie“. □•Paul Dugneanu găsește în volumul lui Florin Costinescu *O poezie a echilibrului*: „Florin Costinescu cultivă un limbaj echilibrat, selectiv, cu o dicțiune cursivă, în care imaginile se atrag na pe alta cu forța unui magnetism poetic deosebit. Și din acest punct de vedere, nu numai al registrului de inspirație *Imperiul de corali* este, fără îndoială, volumul lui cel mai bine structurat și mai gândit artistic“. □•La împlinirea vârstei de cincizeci de ani de către Norman Manea, Lucian Raicu îi dedică articolul *Literatură „pentru inimă” dar și „pentru minte”*: „În scrierile sale, nete, complicate doar dintr-o pudoare a simțirii și doar dintr-un respect adânc înrădăcinat față de adevărul (niciodată simplu și univoc) al lucrurilor, cultura «literară» se asociază (n-aș zice «firesc», așa ceva nu e cu puțință!) cu o veritabilă *cultură* (de data asta subliniez cuvântul) a vieții, a senzațiilor celor mai fine, a percepțiilor transmise dinspre real, a «provocărilor» existențiale, înregistrate, încetinit dilatate, amplificate la scara unei atenții hipersensibile și, în ea însăși, savante. [...] Este paradoxul fecund al literaturii lui Norman Manea – amestec de «știință» exactă și de subiectivitate pur artistică. Cărți ale unei pasionalități controlate: *Noaptea pe latura lungă*, *Captivi*, *Atrium*. *Cartea fiului*, *Primele porți*, *Anii de ucenicie ai lui August prostul*, *Zilele și jocul*, *Octombrie ora opt*, *Pe contur* (alcătuit prin număr, varietate, continuitate și adâncime o *operă*, una dintre cele mai redutabile ale literaturii de astăzi) sunt și tot atâtea meditații active asupra actului creator. Norman Manea «scrie» și chiar în același timp se întreabă cum de o face și cum de este aceasta cu puțință într-o lume în care autenticitatea teribilă a experiențelor, a suferințelor umane (începând cu aceea a universului concentraționar al lagărelor fasciste cu precădere prezent în nuvelistica sa mai veche și mai recentă) concurează de la distanță actul scrierii, riscând să-l discrediteze, să-l situeze, oricum, într-o lumină precară. [...] La cei cincizeci de ani de viață ne-

zadarnică, Norman Manea este un scriitor deplin realizat (cu operă), unul dintre scriitorii contemporani cei mai substanțiali, mai importanți”. □•George Muntean scrie despre spiritul și poezia ghicitorilor: „Reeditarea este o primă dovadă în legătură cu utilitatea cărții alcătuite, cu echilibrata punere în valoare a acestui gen, pe cât de cunoscut în aparență, pe atât de ignorat editorial și mai cu seamă ca expresie caracterizatoare a poporului nostru. Iar meritul lui Radu Niculescu este deosebit pentru că, cu gust sigur, cu obiectivitate și erudiție ieșită din comun, îi relevă cimitirul complexitatea, farmecul și perenitatea, situându-l, deopotrivă, în cadrul literaturii populare (și, uneori, și culte) naționale, ca și în cel internațional, subliniindu-i originalitatea, structura și nivelul ingeniozitatea și încântătorul joc al inteligenței și al metaforelor. [...] Grupate în douăzecișunu de mari capitole [...] sunt un dar pentru sărbătorile spiritului, ce se cuvine prețuit cu atât mai mult cu cât a fost mai greu de alcătuit (căci una e să selectezi cu pagina sau capitolul și alta cu rândul). E o carte în care: «*De a munte / Pân ' la munte / Picură / Stele mărunte*» (Ninsoare)”. □•Adrian Păunescu simte *Nevoia de satiră*, fiindcă ea vindecă, arată autorul, și în socialism: „Însă reîntâlnirea cu satira, scrisă mai la începuturile existenței de tip socialist, a pus în valoare și o anumită absență, o anumită sete, o anumită nevoie: «să se scrie satiră și azi. E nevoie de satiră. [...] Regăsim, în poziție identică, astăzi, situații parcă extrase din piesele extraordinarului Kataev și ale minunatului Baranga. La un moment dat, comedii lor par niște reportaje la zi. [...] «Forța care rezidă în mărturisire este izbăvitoare» spunea înțeleptul Karl Marx. Da, Excelența Dumneavoastră Revoluționară! După ce-am văzut comedii ale lui Baranga și Kataev, cu adresă directă la racile care mai persistă încă în socialism sau au apărut ca excrescențe ale dezvoltării acestuia, sentimentul meu nu a fost unul de îndepărtare de socialism, ci de o solidarizare aproape inexplicabilă cu ceea ce văzusem acolo, chiar și cu ceea ce ne durea, sub hohotul de râs. [...] Satiro-terapia vindecă miraculos. Kataev și Baranga ne arată că poate exista *O scrisoare pierdută* și în socialism, precum poate exista și *Conu Leonida față cu reacțiunea*. O satiră demnă, nu o satiră subalternă, va trebui să ne scuture plămânii cu hohotele de râs ale adevărului deplin și să ne facă întru totul conștienți de obligația pe care o avem ca oameni”.

• [„Cronica”, nr. 32] Ioan Holban caută *Scenarii epice* în proza lui Mihai Sin: „Riscurile pe care le implică această formulă care *mizează la fel de mult* pe psihologie și social, sunt destul de numeroase și, în parte, greu de evitat; nu este atât vorba de urmărirea intercondiționării celor două elemente, cât de tentația discursului, a precizărilor, explicațiilor, intervențiilor vocii auctoriale, comentariilor de tot felul care amenință coerența și logica *narativă* a textului, înăbușind faptele într-o avalanșă de observații cu caracter general, trimițând la manualul și tratatul de istorie și politologie ori la studiul aplicat de sociologie. Un bun exemplu pentru această stare de fapt a romanului lui Mihai Sin este «cartea întâi» din *Schimbarea la față* (Ed. «Cartea Românească», 1986); ea

cuprinde cinci capitole «epice», aparținând firului narativ și altele cinci, de «comentariu», adunând diverse scenarii cu funcția de a exemplifica niște situații teoretizate când mai subtil, când mai banal. [...] Față de romanele precedente, în *Schimbare la față* Mihai Sin folosește mai bine și mai eficient ironia; rămân însă dificultatea deschiderii textului și tentația comentariului de prisos, exterior firului epic”. □•N. Steinhardt recenzează cartea de versuri *Trandafirul și clepsidra* (Albatros, 1985) de Dan Damaschin: „*Trandafirul și clepsidra* de Dan Damaschin (Editura Albatros, 1986) iscă mai întâi impresia a fi un *awakening*, o trezire a sufletului la gingășiile, surprizele și splendorile acestei lumi; ori un *quest*, un pelerinaj în căutare de nevinovăție și de puritate absolută, proclamate a fi bunurile supreme. Curând însă ne dăm seama că e vorba de cu totul altceva: calea e către Prințul răzvrătit; deznădejdea e hărăzită surăsului de gheață al celui sastisit de sentimente frumoase și bune intenții; superbia, feciorelnică, încredințată unor mâini ce nu pot oferi decât fierea neamăgitei încrâncenări. Candoarea (firește), curăția, puritatea: de la ele pornește *questul*. Sau nevinovăția, inocența; cuvintele acestea se repetă, refren al temei, până la ultimul vers”. □•Hristu Cândroveanu prezintă volumul lui Nicolae Grigore Măărășanu, *Capriciu* [sic!, cuvântul este, de fapt, *Elegie*] *pentru cele patru vânturi*: „*Figura* poeziei lui N. Grigore Măărășanu se detașează și de aici, din această cea mai recentă culegere a sa de versuri, *Capriciu pentru cele patru vânturi* (Editura Eminescu, 1986)., Ea se constituie însă deja, m din anterioarele cărți cu poeme ale autorului: *Insula*, 1973, *Corabia de fosfor*, 1976, *Umbra fluviului*, 1978, *Enisala*, 1980, *Distanța dintre mine și un iepure*, 1983 – titlul de vârf al liricii sale. Este, anume, figura nostalgiei, a celei existențiale, derivând din principiul heraclitean, ca și din aspirația perpetuu morganatică spre puritate. Din această perspectivă, textele lui Măărășanu sunt ușor recognoscibile; ele vor celebra, *durându-l*, de departe, imaginea câmpiei natale și a bălților (Brăilei), *sentimentul* (trecutele iubiri, evocate ca stări ale visului), poetul oripilându-se dinaintea răului secolului – tehnicizarea excesivă, dezumanizantă. Cărțile sale ilustrează, astfel, eterna ceartă a sufletului cu trupul”. □•Cristian Livescu îl menționează critic pe Vasile Smărăndescu, autorul versurilor din volumul *Cimitirul ploilor* (Dacia, 1985): „Textele poetice ale lui *Vasile Smărăndescu*, din *Cimitirul ploilor* (Editura Daci, 1985) preferă notația cotidiană, reflexia grațioasă, confesiunea frustă. Volumul de dimensiuni liliputane și cu coperte cartonate, avantajează discreția însemnărilor lapidare – de bloc-notes – reunite astfel, pornind de la cele mai obișnuite secvențe din contingent”. □•Cu *Lecția profesorului*, Virgil Cuțiatoru îi apropie pe cititorii revistei de opera lui Constantin Ciopraga, sărbătorit și cu alte ocazii în paginile „Cronicii”, la împlinirea a 75 de ani: „Critica efectuată de Constantin Ciopraga, are la bază «principiul însuși al operei», cum postula G. Călinescu, ceea ce implică recompunerea, pe alte spirale, a universului descins din creația analizată. Desprindem din cărțile profesorului Constantin Ciopraga adevărul validat de mari

critic, conform căruia poezia, proza, drama, având un principiu *intern* de manifestare a spiritului, creatorul este liber de orice constrângeri, pe când criticul, determinat de realitatea operei analizate, își relevă eul propriu sub acordurile grave ale opului cercetat. Aceasta însă nu anulează cu nimic rezonanța afectivă și spațiul de creație independentă a criticii. Recunoscută în țară și peste hotare, opera scriitorului Constantin Ciopraga constituie un argument de referință pentru istoria și critica noastră literară. Zilele acestea, Constantin Ciopraga a fost laureat al *premiului special al Uniunii Scriitorilor din R.S.R.*, după ce în toamna trecută cărțile Domniei Sale au fost distinse cu *Premio Mediterraneo* (ediția a IX-a), la propunerea Asociației criticilor literari italieni. Prezența activă și la fel de penetrantă în tot ce ține de cultura română și europeană, Constantin Ciopraga întinerește pe măsură ce noi, foștii elevi, ne apropiem mai mult de vârsta profesorului nostru“.

● [„**Flacăra**”, nr. 32] „Tania Radu obține un interviu de la Ion Zamfirescu: „– *V-am auzit, adesea, evocându-l pe N. Iorga. Cine a fost, pentru dv. N. Iorga?* – Scrisul lui N. Iorga – admit – este greu de parcurs. Stufos; dens; încărcat de paranteze; o topică, adesea, nu dictată de ordonanta rațională a comunicării scrise, ci de meandrele dezbaterii orale; fraze lungi; amănunte analitice în vecinătate imediată cu largi priviri de sinteză; un scris, deci, putând să-i descurajeze pe mulți. Totuși! În felul lui, un scris rar, tulburător, în măsură să reveleze esențe și frumuseți umaniste dacă, învingând aceste piedici d suprafață, putem străbate în realitatea lui de fond. În ce mă privește, m-am străduit să ajung la această realitate de fond. [...] Datorez lui N. Iorga, în forma mea de gândire, înțelesuri cruciale. Unele din acestea au în vedere situarea noastră ca popor și ca istorie în context de universalitate. Altele se referă la conceptul de umanitate. Aceasta – umanitatea – numără așezări, procese, împrejurări, evenimente putând să difere uluitor unele de celelalte; există însă și un mare principiu convergent, o mișcare continuă, unitară, menită ca din acest amestec uriaș de fapte să facă un *tot* inexpugnabil. Cunoaștem acest *tot* ? Sau, dimpotrivă, sunt încă de străbătut distanțe mari, până ce mintea cunoscătoare a lumii să ajungă cu adevărat în stăpânirea lui? În teza mea de doctorat, *Spiritualități românești*, gândirea lui N. Iorga asupra fenomenului românesc mi-a fost factor director“. □•Radu Cârneli este prezent cu poema *Limba domnitoare*: „[...] ...izvor de cer și de pământ izvoare;/ noi am învins prin Limba Domnitoare/ păstrând iubiri, rostindu-le-n iubire;/ cap-voievod sfințind în mănăstire/ și un cioban zidindu-se-n odoare;/ izvor de cer și de pământ izvoare...“. □•Petre Anghel, din reportajul *Întâlnire cu personaje*: □•George Arion și Tudor Octavian prezintă câteva recenzii: ■•Romul Munteanu se declară dezamăgit în fața volumului colectiv de la Junimea, exclamând *Debutanți! Debutanți!*: „Lumea aceasta amestecată de «ziditori de versuri» (ingineri, medici, profesori, absolvenți de diferite școli) rămâne (în funcție de vârstă, gust etc.) aninată de numele unor mari scriitori (Eminescu, Arghezi, Bacovia), purtați de un drapel garant asupra produc-

ției lor paraliterare, Rareori mi-a fost dat să observ o perseverență mai încăpățânată de-a izbândi într-o carieră decât în poezie. [...] Este adevărat că în paginile revistelor defilează foarte multe nume de poeți, uneori atât de multe și mereu altele încât nici nu pot fi reținute. Și cu toate acestea trebuie să spunem că doar poezia proastă este prea multă pe cap de locuitor. În niciun caz literatura bună nu ne prisosește. De aceea, bănuiesc că atunci când debutanții ies la lumină prin plachete de versuri (le-am dori individuale, nu în grup), nu se poate să nu aibă o anumită strângere de inimă. Oricât de orgolioși ar fi unii dintre aceștia, ei nu pot să nu-și dea seama că prin debut intră în competiție cu o întreagă literatură. [...] Ioan Iacob *Netrecătoare patria* își propune să sape versul în granit, convins fiind că poemul despre țărani este *starea de patrie* ba chiar *crezul politic al grâului*. El aude poezia în exterior («sonetele veșnicilor tei»), știind, totodată, că în marele *cosmos al poeziei* (duratei) este apărat de *cuvintele limbii materne*. Frumos, estetic, dar... dacă ar fi așa, toți românii ar fi poeți. Bianca Marcovici, *Marii anonimi*, proclamă un panestetism optimist (construcție-artă) într-un enunț direct și orgolios, atenuat apoi cu dulceață de anonimatul creator. [...] Gheorghe Simon situează nașterea poemului într-o conjunctură mai stranie, într-un spațiu specific, șocant, căutat cu precădere de numeroșii poeți tineri: «Poemul scapără prin colțuri de frig? Amenințat de arșița amintirii / de sintagme în paragină». [...] Există o spaimă trucată de agresiunea exteriorului. (Carmelia Leonte), o adevărată groază de locurile neospitaliere, reci, invadate de insecte și animale rare. [...] Dacă nu ar exista indicii de limbaj, asemenea poezii nu înscriu autorii într-o istorie reală, ci doar într-un flux psihic nedeterminat. Nimeni nu le cere scriitorilor să plesnească tot timpul de optimism, dar starea de *cataplexie* în fața existenței este cel puțin un act de lașitate literară, dacă nu și civică. Heinrich Mann spunea pe vremuri că scriitorii sunt datori să spună *da* sau *nu* în fața existenței. Dezangajarea totală în fața realului este stranie și urâtă pe plan estetic și moral. Debutați! Debutați! *Dar de ce?*«.

• [„Orizont”, nr. 32] Cornel Ungureanu semnează cronica literară la Mircea Nedelciu, *Tratament fabulatoriu*, C.R., 1986), carte care, îi aduce, în opinia criticului, titlul de „incontestabil lider al noului val al prozei noastre”: „Cartea începe cu o *Preface à Cromwell*, am zice noi dacă am conveni că medicul psihiatru Abraș ar fi însuși Cromwell iar Mircea Nedelciu Victor Hugo al epocii textualiste, liderul absolut al prozei june, novatoare, cel mai inteligent, cel mai cult și cel mai harnic dintre tinerii autori care pun în cauză ierarhiile romanului românesc de azi. Studiul introductiv, temeinic și plin de capcane teoretice, îți ia ca aliați pe Caragiale și pe Umberto Eco, pe Sanguineti și pe Marcuse, pe Freud, Goldmann și Aurelian Bondrea (*Sociologia culturii*, Editura didactică și pedagogică, 1981), pe Georg Steiner, pe Jean Joseph Goux (*Marx et l'inscription du travail*, *Tel Quel*, 33) și Roman Jakobson, pentru a formula un program; dar tot în prefață începe și «povestea», aventura auctorială cu care suntem ținuți la curent. Romanul ia ființă în fața noastră, prefața e

rescrisă în fața noastră, cartea e rescrisă în fața noastră. [...] Fiecare imagine, de mare claritate, se încarcă de conotații. «De aceea, scrie la un moment dat autorul, rog cititorii să nu folosească decât cu mare prudență eventualele conotații simbolice ale termenilor „fitotron” și „dublu calendar”». Dar conotațiile există peste tot și chiar dacă le «va folosi» cu maximă prudență, cititorul nu va putea să nu le ia în seamă. Chiar intervențiile naratorului care ține să ne asigure de autenticitatea «stenogramei» sale ne îndeamnă să contemplăm țâșnirea sensurilor secunde, comentariul subtextual, aluzia ironică, solidarizările sau (și) desolidarizările. Fiecare așezare «în timp și spațiu» a personajelor ține (și) de comentariul pe care Mircea Nedelciu îl face prozei, de ilustrarea programului său. Mecanismul care funcționează perfect și care e lăsat să funcționeze perfect este al ironiei. Nu ironia casantă, distructivă a lui Mazilu ci ironia celui perfect convins de eșecul misiei sale demiurgice. A celui ce știe că eroii săi, atât de bine înscrși în traiectoriile cotidianului, nu sunt, pentru el, decât partenerii unui joc. Inteligența ordonează fără cruțare «materialul de viață», îl supune unui program. Chiar reportajul este așezat în chenarul care trebuie să ne aducă aminte de vigoarea ideii coordonatoare. *Tratament fabulatoriu* este cea mai bună carte a lui Mircea Nedelciu, incontestabilul lider al noului val al prozei noastre. □ Adrian Dinu Rachieru scrie despre „ambicioasa carte” a lui Paul Drogeanu, *Practica fericirii*, Eminescu, 1985: De rezonanță antropologică, încercarea lui Paul P. Drogeanu (trăind aventura apropierei disciplinate de celălalt) atrage atenția asupra degradării sărbătoreșcului în vremea noastră, ritmând și valorizând / devalorizând timpul. Constatăm deci că sărbătoarea, ca realitate fenomenală, e în declin. Manevrând conceptul etnologic, eseistul nu caută atât rezolvări operaționale, cât acceptarea cotidiană a minunii, descifrând în realitatea existențială o mitologie și o ritologie, descoperind motivația sacră și semnificația simbolică. Experiența sărbătorii ca ipostază superlativă, ca «facere a fericirii» este de fapt o realitate repetitivă și efemeră. [...] Trăirea spațiului festivizat este, negreșit, o elaborare culturală. «Întinderea festivă» ne oferă, prin acele popasuri ale lui Democrit, bucurie existențială. Favorabil deci omenescului, cronotopul festiv, ca spațiu al bucuriei, este locul autentic al persoanei; firește, nu în sens de spațiu personal ci insinuând dezamăgirea. Organizarea existenței, prin ea însăși o supremă rațiune (cum ar spune V. Băncilă), devine posibilă prin «asumarea minunii»: învingem agresionile timpului asupra persoanei parcurgând «o punte de sărbători», gustând plenitudinea existențului într-o idealitate reală (ca practică a fericirii). Existența ca sărbătoare în cea mai fericită lume reală este o rezolvare specifică a problemei fericirii. Pusă cu toată gravitatea în cartea lui Paul P. Drogeanu, transferată în practica unanimă prin lupta cu limitele și cu timpul risipitor de ființă, ea nu se confundă cu extazul mistic. Dacă sărbătoarea e fericire, instituția sărbătorii este un timp al trăirii intensificate; îndreptățit la existență, omul *sărbătorește* se sărbătorește, astfel, pe sine, exemplificând concret și pentru scurtă durată soluționarea pro-

blemei și problematicei fericirii. Interesante, de aceeași frumusețe stilistică și identică sunt și comentariile finale ale lui Paul P. Drogeanu (pe urmele lui Raymond Jean), asupra *Textului* ca loc al sărbătorii. Afirmarea festivalului își află în scriitură și în lectură (ca « ieșiri din timp », eliberate – părelnic – de constrângerile praxisului dominator) – suportul. Apariție-eveniment, cartea lui Paul P. Drogeanu, veritabilă « baie culturală », invită la dialog. Scrisă cu fața spre om, glosând despre posibilul om sărbătoresc, ea este un dar și o sărbătorire de sine, înțelegând – prin participare – condiția omului festiv. Partea din ființa noastră ce mai sălășluiește în peșteră se va împuțina, cred: aventura existențială, înălțându-ne – prin sărbătoresc – deasupra propriei condiții, se va intensifica, descoperindu-ne sinele”. □•Despre poetul militar Ion Țepelea scrie o evocare Al. Cistelean. □•O nouă Anchetă „Orizont”, din care nu lipsec citatele din Nicolae Ceaușescu, se intitulează *Literatura și publicul*. „*Literatura și publicul* este o relație ce ține de estetica receptării, înscriindu-se în sfera mai largă a sociologiei, cu multiple ramificații și deschideri. Răspândirea mijloacelor vizuale de comunicare activează mai mult viața exterioară a omului, literatura, lectura acționând asupra vieții interioare, stimulând meditația, generalizarea, potențând, deci, rațiunea și sensibilitatea. Ceea ce nu înseamnă că acei ce citesc nu admit utilitatea mijloacelor audio-vizuale, și invers. Starea de receptivitate se educă, se cultivă răbdător printr-o strădanie socială și individuală, fapt pentru care politica noastră culturală se sprijină pe un amplu sistem instituțional, conducându-se după criterii de necesități culturale, necesități culturale ce se conjugă constructiv cu finalitățile sociale și idealul spiritual al societății noastre: înflorirea personalității umane, animată de romantism revoluționar și călăuzită de umanism revoluționar – coordonate înscrise în vastul Program al dezvoltării societății socialiste. Având în vedere democratizarea culturii noastre, prin accesul larg al maselor la viața culturală, prin creșterea nivelului cultural general, este sesizabil un proces de omogenizare a publicului sub raport estetic, ca expresie a omogenizării întregii vieți sociale. Fapt care nu duce, însă, la o uniformizare a gustului și judecății proprii în creație și receptare, dovadă stând varietatea stilistică și tematică a literaturii noastre din ultimii ani îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, precum și volumul uriaș de traduceri din literatura universală, ilustrând domenii și genuri extrem de diverse. În linia celor de mai sus ne-am propus o discuție pornind de la următoarele probleme: 1. *În relația literatură-public termenii au un rol egal, sau unul devine dominant?* 2. *Acceptați distincția între o relație tradițională literatură-public și una modernă (actuală)? În ce ar consta mutația?* 3. *Literatura de consum – o direcție benignă, sau o plagă a literaturii?* 4. *Care dintre modalitățile criticii literare considerați că au o maximă funcționalitate?*”. □•La cele patru întrebări răspund Dumitru Daba, Ion Viorel Boldureanu și Horia Mustețiu. ■•Pe ultima pagină, Darie Novăceanu traduce poeme din Fernando Pessoa, însoțindu-le de o concisă prezentare preponderent bibliografică.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 32] Nelipsit din aproape niciun număr, Geo Ciolcan semnează versurile patriotice *Când spunem august: „Când spunem August buzele ne sunt/ Privighetori zburând pe-o stea polară”*. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Calofili și livrești*, Mariana Marin nu are parte de o primire prea bună, printre defectele pe care i le găsește Eugen Barbu numărându-se și acela că, la fel ca alți confrăți, speriați de spectrul „judecății de apoi”, nu-i trimite cărțile între timp apărute: „Nu știu ce-a mai scris Mariana Marin în afara volumului *Un război de o sută de ani* (Albatros, ‘81), și nu din vina mea. Primesc curent volume de la poeți, dar unii au descurajat după ce au citit comentariile noastre: alții găsesc că recenzentul din această pagină nu merită atenție și, în sfârșit, în librării nu se găsesc unele plachete, cum altele zac în tancuri în rafturi, așa încât să nu mi se impute că la această *Judecată de apoi*, analiza nu este exhaustivă. [...] Nu din sadism am dat citate atât de lungi din Mariana Marin, ci din scrupulul de a nu fi acuzați că am scalpat aceste fraze puse una sub alta, numite impropriu versuri, așa încât de-aici încolo o să spicuiem numai «raritățile» poetei”. □•Și în *Săptămâna pe scurt* au loc drepturi la replică, în legătură cu săptămâna precedentă și cu unele practici redacționale: „Doina Moldoveanu, autore a versurilor săptămânii publicate în nr. 815 din 25 iulie a.c., ne mărturisește că a rămas «blocată» recitindu-și primul vers din poezia *Lasă-mă* (publicată în «Tribuna» din 17 iulie) și aflând că în loc de a se simți «Intoxicată de idei» a constatat că ar fi fost «Înrulocată de idei». Autoarea afirmă: «Este, de altfel, un obicei al revistelor de a opera modificări în producțiile literare ale debutanților, chiar și atunci când le-au acordat premiile propriilor reviste, validându-le astfel valoarea inițială”». □•M. N. Rusu continuă recenzia la *Toamnă fierbinte* de Ion Lăncrăjan: „La urma urmei, nu numai Ion Lăncrăjan a urcat, a căutat *cărarea* (heideggeriană?), *drumul spre muntele* conștiinței naționale, ci înseși personajele sale urcă Muntele, spre căutarea deplinei lor edificări. [...] Identificarea perfectă a autorului cu personajele sale, a acestora cu autorul, este una dintre cheile cu care Lăncrăjan izbutește să dea narațiunea sa cea mai frumoasă, să atingă stările de sublim ale conștiinței noastre etnice”. □•Artur Silvestri prezintă (*Reflecție și simbol*) pe A. I. Zăinescu, *Poeme*, C.R., 1986, comparându-i poemele cu ale altui buzoian, Ion Gheorghe: „Aceasta e, prin urmare, lumea de unde a ieșit poezia lui A.I. Zăinescu, mai înclinată totuși către câmpie decât aceea de reacțiune alpestră a lui Ion Gheorghe; este diferența de civilizație dintre agricultor și cioban. Poetul cântă, de altfel, această lume țărănească și aproape biblică în străvechimea ei, trăind din pâine, nu din brânză și caș, umblând în căruța cu boi și înfigând aratul roman în pământ. [...] E o lume a stabilității, a cărei monumentalitate trebuie înțeleasă sub regimul lucrării absolute în spirit. Năzuință către o civilizație a durabilității, presupunând continuitatea prin regenerație, e pretutindeni în această poezie, unde imagismul cuvintelor tulurate (atunci când e vorba de o lume a orașelor și a limbilor amestecate) ține loc de exor-

cism. O novelă a căruțelor peste univers (din «Fiți calmi, pământul merge înainte») e un indiciu de resurecție, compusă de poet așa cum ăi este felul, adică în mari alegorii baroce. *Poeme* anunță, hotărât lucru, un lirism al simbolului ecologic cum la noi sunt, astăzi puține“. □-La rubrica *Aveți cuvântul*, N. Mi-hăescu, titularul cronicii de limbă, îi răspunde avocățește lui Dan Popa, exprimându-și, la rândul său, consternarea față de limbajul suburban folosit de preopinent: Patelurile bardului de la Mircești și *Istoria poeziei românești* (II), lui Mircea Scarlat, aproape că ies din discuție, deși de la ele se declanșase totul □: *Revista revistelor* citează amplu articolul de atitudine al lui Costin Tuchilă, comentat tot cu atitudine de semnatarul rubricii. Costin Tuchilă se referă la climatul literar al anului 1986 și la unele divergențe între generații. Deși e scris de pe poziții conforme ideologiei oficiale, comentatorul din „Săptămâna” are mereu câte ceva de punctat: „Costin Tuchilă publică în «Scân-teia» de sâmbătă 2 august a.c. un interesant și judicios articol *Rigorile originalității*. Pornind de la constatarea că cel de al IX-lea Congres al partidului a favorizat o izbucnire extraordinară de valori în literatura noastră, «într-un peisaj de o diversitate impresionantă», autorul distinge două direcții: pe de o parte «reevaluarea adecvată, prin difuzare și analiză obiectivă, a moștenirii literare», iar pe de alta afirmarea «unei mari diversități de stiluri, de modalități de abordare a realității, de interpretare a ei». • C.T. constată că în ansamblul creației literare contemporane există «unele tendințe de a absolutiza în mod exclusiv o anumită direcție artistică, de a contrapune și chiar a situa în conflict cu evoluția firească, organică a literaturii creația unor grupuri restrânse de scriitori, cu deosebire tineri, afirmați publicistic și editorial în ultimii ani». • Iată ce afirmă autorul articolului: «Libertatea creației, realitate de netăgăduit în România contemporană, presupune în primul rând libertatea punctului de vedere. De aici însă până la absolutizarea lui, la afirmațiile restrictive, valabile doar pentru câțiva autori, unii abia trecuți de pragul debutului, alții nedebutați încă, ignorând deliberat dezvoltarea de ansamblu a literaturii, chiar și plurivalența literaturii scrise de mulți alți tineri scriitori, drumul este prea lung și nefolositor, credem, dezvoltării majore a creației artistice». • Susținând că experimentul «cu perfectă acoperire estetică» este o trăsătură specifică artistului, comentatorul crede că «nu poate fi în firea lucrurilor a considera, uneori, cu emfază, că singura cale posibilă este aceea pe care ți-ai ales-o, ignorând sau contestând cu o lejeritate amendabilă tot ce s-a realizat și se realizează în cultură» • «E greu apoi de crezut că un autor oricât de înzestrat poate străluci în afara oricărei raportări, dincolo de orice model, prin absolutizare și exclusivism. Asemenea atitudini pot fi în fond, simptome de neodogmatism. Un tânăr condeier care a debutat cu o modestă plachetă de versuri, exclamă în titlul unui articol publicat recent într-o revistă: *Învățați limba scriitorilor tineri, fără profesor!*. Pornind de la o chestiune generală de sociologie, în particular, și de sociologie literară foarte serioasă, de altfel, articolul pune de fapt, o falsă problemă și anume că literatura

«optzecistă» (termenul e, oricum pripit, asemenea catalogări cerând o minimă distanță istoric-literară) ar fi venit cu un «limbaj novator» într-atât de neașteptat încât e realmente nevoie de o prealabilă inițiere». Impresionează, într-adevăr, modestia junilor optzeciști! • Dar să revenim la așa-numita «limbă a scriitorilor tineri»: Dă fie oare «limba scriitorilor tineri», pe care suntem îndemnați să o învățăm cât mai repede, fără profesor, chiar într-atât de diferită de «tradițiile» cele mai recente ale literaturii române, de contextul și de unitatea ei aparte, de specificul evoluției din ultimele decenii? Să se fi născut ea din nimic, din neant, pe loc gol și să fie chiar atât de «dificilă» sau «cifrată»? • Desigur, observă C.T., experimentul se dovedește valoros numai în măsura în care cei care îl practică reușesc să se facă înțeleși de cititori să le comunice idei originale «lăta de ce nu poate decât să surprindă faptul că unii autori tineri fac afirmații radicale de tipul: «Poezia generației» nu are modele. Înainte de ea n-a mai fost nimic și după ea nu mai urmează nimic». • O altă idee pe care încearcă să o impună cu orice chip cei ce se «aliniază» generației '80? «De neînțeles rămâne însă nu numai ignorarea sau privirea de sus a colegilor de generație, ci și a unor promoții întregi de scriitori care s-au impus în această perioadă distinctă a literaturii contemporane. Unii dintre autorii care au debutat în anii '80 încearcă să acrediteze ideea – la fel de restrictivă – că unica șansă în poezia de astăzi este a ironiei demitizării, că lirismul de altă factură a căzut în desuetudine». • Față de această atitudine lirică, minoră, dar profund dăunătoare atunci când ea devine «program» critica literară trebuie să se pronunțe cu fermitate: «Datoria criticii literare rămâne, o dată în plus, aceea de a corecta asemenea excese, analizând cu luciditate probitate profesională realizările deosebite dar și semnalând lipsa de talent și cultură literară, mediocritatea și diletantismul pentru a asigura un climat literar de adevărată emulație. Mai mult decât atât, una dintre funcțiile dintotdeauna ale criticii literare constă în a orienta creația spre reliefaarea specificului național, în a promova acele valori reprezentative pentru un mod de gândire și sensibilitate, o epocă sau perioadă istorică”.

9 august

• [„Luceafărul”, nr. 32] Una dintre „temele” acestui număr se intitulează *Romanul – o construcție polemică*. Mircea Vaida începe cu detalii din povestirea *Pe ploaie*. Urmează romanele *Groapa* și *Principele*: □•În noua rubrică *Moromețiana*, Nicolae Georgescu aplică pe mai departe teoria hybris-ului în *Moromeții*, scriind despre „*Puterea pământului*”. □•Dragomir Horomnea este autorul reportajului *Prestigiul salopetelor albastre*. □•Ipostaza în care Constantin Stan se se arată cititorilor poartă titlul *Gândindu-ne cărțile*. ■•Și alții se gândesc la cărți. Mihai Ungheanu face cronica la *Vară târzie*, a aceluiași Constantin Stan: „Tipul de proză corespunde eroului său. Ea nu stăpânește materia ci este stăpânită de ea. Ea interoghează mereu fără a da răspunsul și ajunge la esență. Este aici distanța dintre proza care știe totul cu autoritate, toate secrete-

le personajelor și ale vieții, și cea care se îndoieste că poate ști totul, care descifrează mereu și-și face din descifrare un mod de a fi. Iată de ce una creează personaje care fac concurență stării civile iar cealaltă ambianțe, de ce una coboară în subteranele vieții, iar cealaltă rămâne de cele mai multe ori la suprafața realităților. [...] Ea schițează probleme, fără a le dezbate. În *Vară târzie* victoria prozatorului este forța și stăruința unui sentiment, lirismul împrejurărilor, aspirația spre ceva dincolo de cercul cunoscut”. □•Sub genericul *Epoca marilor sinteze*, sunt aduse în discuție câteva *Idei literare românești* cultivate în paginile revistei de-a lungul timpului. I. C. Chițimia scrie despre *Substratul cultural*: „Constatăm, în final, importanța primelor scrieri de pe teritoriul românesc implicit a studiilor care le valorifică. Acestea sunt singurele care, în condițiile istorice ale formării poporului român, puteau să stea la începuturile culturii și literaturii române, ca bază de plecare, urmate fiind de scrieri și traduceri de texte biblice (*Psaltirea*, *Fap. Ap.*) în străromână din latină, având loc apoi trecerea la scrisul în limba slavonă și revenirea din nou la limba română cu folosirea vechilor traduceri. În acest fel literatura română are origini vechi și o neîntreruptă continuitate, fiind în fond (în tablou reconstituit nu numai logic, ci și argumentat), una din cele mai vechi din sud-estul Europei. Încheiem cu ideea că strămoșii autohtoni, geto-daci au avut și ei scrisul lor, cu alte semne decât alfabetul latin și un fond local autentic, care își așteaptă elucidarea și valorificarea (unele începuturi s-au făcut). Așadar, substratul cultural este și mai adânc”. □•Vasile Macoviciuc trasează linii în *Noua geografie literară*: „Inițiată sub semnul celui de al IX-lea Congres al P.C.R., dezbaterile referitoare la *Noua geografie a literaturii române contemporane* (cf. «Luceafărul», nr. 6,7/1985) este, prin cuprindere și aspirație, un proiect promițător. Ca orice *dezbatere* serioasă, este, în primul rând, o încercare de creionare clară a contururilor obiectului în discuție, incursiuni în arii problematice la ordinea zilei, tatonări de soluții, cristalizări de lanțuri argumentative ce permit separarea minereurilor căutate de impuritățile ce le însoțesc, detectarea straturilor de interes interpretativ în raport cu producția literară ș.a.m.d.”. ■•Artur Silvestri își intitulează intervenția *Protocronism și antidogmatism*: „Când, la 1977, apărea ideea de *protocronism* (legată de o culegere de studii *Din clasicii noștri*, de Edgar Papu), conștiința literară românească era pregătită de un lung șir de precursori ca s-o primească: G. Călinescu în *Istoria literaturii române...* (și mai ales în eseul încheietor asupra *specificului național*), Lucian Blaga cu *Spațiul mioritic*, Nicolae Iorga cu *Introducere sintetică*, Vasile Pârvan cu *Getica*, și, mai înainte de ei, S. Mehedinți și Hasdeu, Eminescu, Kogălniceanu. În felurite proporții și cu încheieri proprii aceștia, ca și alții, ilustrează protocronismul chiar dacă ideea nu căpătase, pentru ei, un nume. [...] Ceea ce nu a împiedicat ideea să se consolideze încă de la momentul inițial era elaborația ei sumară ca și prejudecățile unei mentalități care uitase, fără inocență, de Călinescu, Iorga, Blaga, Hasdeu; [...] Două dezbateri, însoțite de alte comentarii,

apărute în «Lucașfărușul» în 1977 și 1978 (adunate, în chip salutar, într-o *adenda* a volumului *Exactitatea admirației* de Mihai Ungheanu), exprimă, mai acut decât observațiile din originara culegere *Din clasicii noștri*, ideea de protocronism. [...] Așadar, ce este *protocronismul*, la aproape zece ani după întâile opinii pe tema aceasta? Protocronistă e, mai întâi de toate, reformularea unui canon de istoriografie literară, care înalță în abstract experiența comunității literare a Europei occidentale. Orânduie din antichitate, Ev Mediu, Renaștere și Umanism, baroc, clasicism, luminism, romantism și modernism *e dovedită a fi o formulă de evoluție regională și nu universală* și a nu o respecta nu trebuie socotit un element de inferioritate ori de întârziere (de asemenea, nici de superioritate). Cronologia unei regiuni nu e cronologia universului și dacă literaturile asiatice ori americane au alt ceasornic interior, aceasta nu înseamnă că ele nu ajung prin creație, la universal fără contactul cu Europa; [...] Literatura universală e, în ideea protocronică, nu literatura difuzată în universalitate, *ci o comunitate universală de valori diferențiate după specific*, adăugând un răspuns propriu la ideea de umanitate.[...] În sfârșit, o mențione: a zice *protocronism* și nu *protocronie* nu vrea să spună a căuta anticipațiile unei literaturi, alcătuind în acest fel un tablou de in Justiții, ci a face, înainte de toate, program din înaintarea ei din cadrele organice, cu precădere specifice, completând la ele ceea ce are corespundere în entelehial”. ■•Scurte note despre decernarea marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor pe anii 1984, 1985 și 1986: □•Poetul finlandez Alexis Kivi apare în prezentarea și traducerea lui Stelian Gruiă.

• [„SLAST”, nr. 32] În întâmpinarea apropiatei zile de 23 August, suplimentul anunță O nouă magistrală albastră: Canalul Dunăre-București. Despre ea scrie în paginile de mijloc ale publicație Ștefan Mitroi. □•La *Cadranul mediocrității*, Constantin Sorescu stabilește, acum, Regula. T.T., una foarte dură pentru antologia *Cadran solar*, a debuturilor craiovene: „Mai mult decât sigur, culegeri precum *Cadran solar*, de un kitsch perfect, de la copertă la selecție, nu s-ar putea ivi în regia lor”. □•Coșovei prezintă, la rubrica sa, *Un tânăr, o carte, Furtunile memoriei* (Albatros, 1984), cartea poetului din Piatra Neamț, Aurel Dumitrașcu: „Aurel Dumitrașcu privește în jurul său cu zâmbetul suveran al marilor moralisti, dar transcrie tot ceea ce vede smulgându-i realității măștile, deșirându-i travestiurile, deconspirându-i tertipurile cu hotărârea celui care (în căutarea unui adevăr?) e hotărât să meargă până la capăt. Deocamdată poetul e abia la început, dar un început care nu trebuie ignorat”. □•Partea a doua a lui Tudor Cristea (la *Ion Mircea – unitatea demersului liric*) este și ultima: □•*Jurnalul în literatură (I)* devine, cu acest număr, preocuparea lui Gheorghe Grigurcu. Autorul este sceptic în ceea ce privește existența „genului” în literatura noastră, despre care se exprimă prin intermediul jurnalelor lui Mircea Eliade și, pentru vremuri mai noi, al lui Tudor Țopa (*Punte*, C.R., 1985): „Situția jurnalului în literatura română e încă incertă. Cultivat în secret

(destinat postumității), ca în cazul unor Titu Maiorescu, Gala Galaction, Liviu Rebreanu, ori dat în vileag cu frenezie de către partizanii autenticității din anii '30 (Eliade, Cioran, Ionescu, Noica), n-a *convins*, lăsându-ne ideea că celula nervoasă națională ar fi incompatibilă cu specia". □ Mircea Dinescu propune pedepsirea lui Romulus Rusan, unul dintre cei mai vechi autori de cărți de călătorii și reportaje, pentru că fiecare kilometru parcurs de el se transformă în literatură. □ Revine în actualitate vechea rubrică a Elenei Ștefănescu, *Adevărul despre școala de literatură*. Interlocutorul este Alexandra Indrieș: „Cu privire la *Școala de literatură*, pentru mine un motiv puternic de îndoială îl constituie atitudinea soțului meu, Andrei A. Lillin, care, ori de câte ori mă prindea cu o idee dogmatică, sociologizant-vulgară sau cu o formulare schematică, explicativă, moralizantă, mă trimitea cu binecunoscuta-i irascibilitate, pe Kiseleff 10, unde așa ceva ar fi fost pe plac. Nu voi contesta că anumite prejudecăți ni s-au inoculat acolo și că am avut de furcă până să scăpăm de ele”.

10 august

• [„Scânteia”, nr. 13675] Deși ne aflăm abia în 10 august, încep să apară texte în întâmpinarea zilei de 23 August. Rusalin Mureșan semnează versurile intitulate *În August de foc*: „În Augustul acesta tricolor/ Uniți suntem de la Carpați la Mare,/Unde pulsează nemurit în zbor/ Sânge-erou al clasei muncitoare ...” □ Mihai Coman scrie despre *Izvorul pururi viu al folclorului*: „În anii socialismului, țara noastră a cunoscut schimbări fundamentale, prefaceri majore care au conectat-o la ritmurile înalte ale istoriei moderne. Prin fiecare fibră a ei, Patria vibrează la chemarea eroică a luptei pentru creație, pentru nou, pentru o mai adâncă și mai densă dimensiune a vieții și a gândirii umane. Creația, ridicată pe coordonate demiurgice în anii ce au urmat actului istoric de la 23 August 1944 și îndeosebi în anii de după Congresul al IX-lea al partidului, purtând pecetea activității și gândirii clarvăzătoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a devenit o realitate a cotidianului, realitate consfințită de fiecare colț al peisajului românesc. [...] Noul, ca o coordonată definitorie, de natură calitativă, a socialismului, răzbate în orice loc, în orice act, în orice gând al oamenilor acestui pământ. [...] În acest sens, un gând anume trebuie adresat tradiției, cunoașterii și cercetării folclorului românesc. Pe tărâmurile Mioriței, numeroși savanți, oameni de înaltă conștiință profesională, înflăcărați de un cald și lucid patriotism, au dezvăluit comori de cuget și simțire fără egal. [...] Gândul de recunoștință și prețuire pentru cei care s-au aplecat cu dragoste și responsabilitate asupra tezaurului folcloric, pentru cărturarii care în anii socialismului au știut să dea strălucire cugetului românesc etern și să transmită posterității mesajul străbun își are o firească prelungire în sentimentul datoriei de a duce mai departe această făclie, de a făuri, în spiritul înnoitor al acestor ani de lumină, alte și alte lucrări de valoare, pietre durabile în marea ctitorie a culturii românești. [...] Iată de ce cred că în acest August aniversar avem datoria

de a nu uita, de a cunoaște și înțelege, de a recrea în forme inedite, adecvate spiritului și epocii contemporane, de a da un sens nou și o nouă dimensiune acestui izvor al culturii noastre care este arta și civilizația tradițională. Și am certitudinea – proprii tânărului scriitor și cercetător format în această epocă de împliniri a patriei – că știința și arta românească vor duce și în viitor, mai departe, mesajul de înalt patriotism, de dragoste de muncă, de înțelepciune și încredere în om, în puterile sale creatoare, perpetuat prin evi de folclorul românesc. În aceste zile din pragul marii sărbători a poporului nostru trăim, cu putere, sentimentul că geniul artistic al acelora care, prin truda și sacrificiul lor, ne-au făurit istoria trecută va fi continuat prin eforturile și creația noastră de astăzi, va fi împlinit cu dragoste de neam și țară, pentru istoria prezentă și cea viitoare a «dulcii României», celebrate de poetul tutelar al sufletului și spiritului românesc.

13 august

• [„Scân-teia”, nr. 13677] Scurt citat din articolul lui C. Stănescu, *Satul de azi și drumurile cărții*: „Semnele acestui îndemn către carte, către literatură ne întâmpină azi peste tot: aproape nu este casă la țară unde cartea să nu aibă un loc al ei. Bibliotecile nu sunt demult o raritate în satul românesc. Țăranii sunt consumatori de literatură, iar profețiile, sceptice ori întristate, sunt astfel contrazise. Mai mult, sunt producători de literatură: există zeci de cenacluri m mediul sătesc, cercuri de creație care, stimulând talentele, acolo unde există, întrețin un climat de dragoste și respect pentru literatura bună și adevărată. Actualele «cărți de vise» citite la țară se numesc *Moromeții, Setea, Desculț, Sufărința urmașilor, Vânătoare regală, Fetele tăcerii, Niște țărani*. Cărți vii, profunde despre istoria salului românesc, despre nașterea neidilică a noilor lui realități. Într-un astfel de sat. Meseșenii de Sus din județul Sălaj, stăm de vorbă cu trei țărani, oameni cu părul alb. care au apucat «casele cu doua uși», au trecut prin două războaie, au fost martori la multe și scriu tocmai de aceea, «ca să nu se uite», întâmplări trăite sau dovedite, pe vremea când erau copii, de alții, bătrâni, cum sunt ei astăzi. Se înțelege că mobilul scrisului lor este simțul continuității istorice, nevoia adâncă de a pune în «ordine» un trecut zbuciumat. Există și un îndemn «pedagogic» al acestei îndeletniciri literare: au în vedere ceea ce tinerii nu trebuie să uite, prețul de muncă, luptă și sânge al zilei de azi, morala satului tradițional, sat care, chiar dacă se schimbă, rămân în vigoare omeni, respectul pentru munca, prețuirea înaintașilor. [...] Se numesc Dragoș Gavril, Șerban Alexandru, Turcaș Simion – membri ai cenaclului poeților populari „Burebista” din județul Sălaj. Au venit să discutăm la școala cea nouă, într-o sală de clasă cu ferestre largi, cu fața către soarele a cărui lumină cădea crudă peste chipurile lor brăzdate de cute, ca arăturile adânci de primăvară pe suprafața pământului, de a cărui rodnicie se bucurau, acum spre toamnă, să ne vorbească cu mândria sta-pinului ajuns acasă”.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11570] La rubrica Întoarcerea la izvoare, Carolina Ilica semnează reportajul liric Vara cu ierburi de mătăasă:

14 august

• [„Scânteia”, nr. 13678] În întâmpinarea zilei de 23 August, Mihai Beniuc scrie despre Perspectiva faptelor: „Cred că și cocorii când revin primăvara abia recunosc plaiurile în care vin și revin din străbuni. Și toate acestea realizate mai ales în cei 21 de ani de-abia împliniți de la Congresul al IX-lea al P.C.R. Iar totul este încă în plin progres, reînnoire și schimbare din temelii. «Ce-ti doresc eu ție, dulce Românie ?» în plus de tot ceea ce se face ? Eu aș răspunde astfel: să se realizeze toate așa cum gândește și plănuiește conducerea partidului și ne călăuzește tovarășul Nicolae Ceaușescu. Să înceteze fabricarea armelor nucleare ; să dispară toate focarele de conflicte militare din toată lumea și să nu mai fie războaie ; popoarele să trăiască în pace ; să trăim în omenie și bunăstare pentru toți, după dreptate, ca să ajungem la culmile comunismului. Românie dulce, asta ți-o doresc să se îplinească sub conducerea secretarului general al partidului nostru. Românie dulce, asta fi-o doresc: un falnic viitor, sub frumosu-ți tricolor!” □ Adrian Vasilescu ajunge cu textul *Literatura pentru copii – între împliniri și promisiuni – azi, despre inspirația istorică*, la cel de-al treilea episod, care este unul conclusiv: „Trecerea în revistă a poeziei, prozei de actualitate și a celei istorice, așa cum o regăsim în cărțile pentru copii, dovedește existența unei literaturi de reală valoare, purtătoare a unui mesaj educativ înalt, ceea ce subliniază importanta acordată creării și editării unor lucrări care, prin substanța lor, prin prezentare grafică și ilustrație, să participe la vasta acțiune de formare a generațiilor de copii ai țării. Ultimele două decenii au pus și mai riguros în evidență preocuparea pentru asigurarea cărții de cea mai bună calitate, scrise pe măsura necesităților în continuă creștere ale copiilor. Alături de milioanele de manuale școlare oferite gratuit de statul nostru elevilor, cartea pentru copii, cartea în ansamblu au devenit pârgii majore în educație. De aceea și pretențiile față de asemenea cărți sunt în continuă creștere, în neîntreruptă diversificare, ceea ce impune autorilor, editorilor, graficienilor o susținută acțiune de perfecționare pentru a face din cuvântul tipărit acea călăuza de neînlocuit pentru generațiile de azi și de mâine”.

• [„România literară”, nr. 33] În întâmpinarea mării sărbători (23 August) se fac preparative cu mult înainte. □ Istoricul Ion Ardeleanu semnează textul *O pagină glorioasă în tradițiile revoluționare*, ilustrată cu fotografia de tinerețe a lui Nicolae Ceaușescu, ca să nu fie dubii asupra conținutului. Acesta se referă la „pilduitoarea biografie” a tânărului revoluționar, presărată de evenimente pe întinsul țării, de la Craiova, Târgoviște, Brașov, via Doftana: ■ Sub titlul *Un pariu critic*, Valeriu Cristea analizează „o superbă carte de critică, din păcate greu rezumabilă, pentru că e compusă, am spune aproape

exclusiv din demonstrații deloc aride ori greoaie, dar ample și complexe, pe care cititorul le urmărește cu ușurință (tot datorită autorului, calității sale de a fi întotdeauna clar) însă pe care apoi nu le mai poate reface cu una, cu două, în toată logica lor, deosebit de strânsă” Este vorba despre cartea lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Cinci prozatori în cinci feluri de lectură*: „Ov. S. Crohmălniceanu a avut ideea originală de a reciti câțiva scriitori români interbelici folosind pentru fiecare din ei alți ochelari de lectură. A căutat filigranul unor arhetipuri în *vechi* pagini sadoveniene, *Timpul interior al lui Rebreanu*, a invitat-o pe Hortensia Papadat-Bengescu la *psihanalist*, a făcut *naratologie* cu *Camil Petrescu* și stilistică modernă cu Mateiu Caragiale. Rolul de Vergiliu, de călăuză metodologică a autorului îl joacă pe rând C.G. Jung, Georges Poulet (cu a sa *critică a profunzimilor*), Freud și Charles Mauron, Ț. Todorov, Leo Spitzer. Ov. S. Crohmălniceanu îndeplinea toate condițiile pentru scrierea unei asemenea cărți: informație la zi, cunoașterea temeinică a celor cinci prozatori, de care s-a ocupat larg în *Literatura română între cele două războaie mondiale*, o inteligență exactă, riguroasă și suplă în același timp, un talent critic incontestabil. Nu se putea să nu o scrie!” □•Daniel Vighi accede spre *Ecourile îndepărtate ale poeziei*, așa cum le surprinde în unicul volum al lui Virgil Mazilescu. Articol încheiat cu următoarea constatare: „Virgil Mazilescu trimite spre posteritate o poezie profundă și greu de aproximat. O poezie pe care el însuși a definit-o printr-o orgolioasă limitare [...] O poezie dramatică în felul vieții. În felul literaturii celei mari”. □•Monica Spiridon devine zodierul unor naratori din generații diferite, chiar foarte diferite, de la Vlahuță la Mircea Eliade, în *Zodia narațiunii*. □•O pagină de versuri semnează Marin Sorescu. ■•*Rebre-niana*, cartea lui Stancu Ilin, *Liviu Rebreanu în atelierul de creație* (1985) are parte în *Breviarul* lui Șerban Cioculescu de o bună primire, însă acesta devine Șerban cel Rău, când se referă la rezumatele în limbi străine: „Cartea își onorează promisiunile (cu excepția celui final *Résumé*, într-o franceză de baltă; țin la dispoziția editurii exemplarul pe care l-am „lecturat”. Cuvânt cu cuvânt, adnotându-l pe fiecare pagină: repet recomandăția mai veche, de a asigura o ultimă revizie rezumatelor în limbi străine, persoanelor celor mai calificate” □•Z. Ornea scrie recuperator despre *Simion Mehedinți, filosof al culturii*. □•Gabriel Țepelea relevă *O importantă ediție de folclor transilvan*. ■•*Manifest pentru mileniul III* (Eminescu, 1986), recentul volum de versuri al lui Adrian Păunescu este recenzat de Nicolae Manolescu sub un imbold arhimedic, *Nevoia de cercuri*: „Un astfel de poet nu poate fi judecat cu jumătăți de măsură și, mai ales, pe poezii sau pe versuri izolate: el pretinde să fie apreciat în întregime. E aproape inutil să-i semnalezi inegalitățile, căderile în platitudine, prozaismele, stâlcirea limbii. Există în poezia lui, considerată ca un tot, o forță realmente impresionantă, care răscumpără defectele de amănunt. [...] În poezia lui Adrian Păunescu găsești, într-adevăr, de toate. Chiar și stilistic: dacă nu iubești versul liber (și nu prea reușește în el), e gata să probeze toate ritmu-

rile și lungimile de vers clasic, de la acela, frecvent, de șapte-opt silabe al cântecului popular, la acela, extrem de rar, de șaptesprezece-optsprezece silabe, în care-și dau întâlnire (și se calcă uneori pe picioare) dactilii, anapeștii, troheii, până și puțin uzitații peoni. Poetul *Manifestului* nu e un virtuoz și nici măcar un tehnician priceput. Aceste spețe de vers îi vin la fel de spontan, în varietatea lor, ca și temele poeziilor. Hotărât lucru, oricât ar fi de capricios și inegal, Adrian Păunescu rămâne un poet extraordinar și greu de prins în tipare comune”. □•Cristian Moraru situează versurile Kirei Iorgoveanu sub aparențele jocurilor de cuvinte *Poezia originilor, originile poeziei*. □•Despre *Întoarcerea gladiatorului* (Eminescu, 1986), roman scris de Darie Novăceanu, consemnează Roxana Sorescu: „Nu trebuie să se înțeleagă din toate acestea că Darie Novăceanu își dobândește încrederea poetică refugiindu-se la umbra temelor în floare. În destule poeme, el dezvoltă locurile comune ale poeziei contemporane cu mijloace onorabile, dar care nu depășesc media. Ar fi păcat însă să-i cerem poetului să fie ceea ce nu poate fi și să-l judecăm după ceea ce nu este”. □•Dinu C. Giurescu este prezent cu *Mărturii 1918*, mai exact *Întocmirea Păcii, 1918-1919*. □•Adrian Marino prezintă un nou capitol din amplul său studiu *Hermeneutica ideii de literatură*, intitulat mai simplu *Literatura despre literatură*: ■•La rubrica sa, *Fragmente critice*, tatonând genurile biograficului Eugen Simion își intitulează intervenția *Legea Blanchot*: „Mai statornică este în cazul jurnalistului intim altă lege, aceea pe care Rousset o numește legea, Blanchot. Ea prevede că jurnalul, care nu se supune de regulă nici unei reguli, acceptă tirania calendarului, respectă clauza jurnalității. În *Le livre à venir*, Blanchot formulează această dependență în termenii următori: «jurnalul intim care pare atât de degajat față de forme, atât de docil față de mișcările vieții și capabil de toate libertățile – pentru că gândurile, visele, ficțiunile, comentariile despre sine, evenimentele importante, insignifiante, totul îi convine, în ordinea și dezordinea pe care o dorește – [jurnalul] este supus unei clauze aparent ușoară, dar redutabilă. Calendarul este demonul, inspiratorul, compozitorul, provocatorul și gardianul său»”.

• [„*Tribuna*”, nr. 33] Radu Cârnecki publică poezia *Oul etern*, o pasișă după Ion Barbu (*Oul dogmatic*): „nimic fără de tine și nici-unde/ tu îl păstrezi pe cel ce te pătrunde,/din gând în grai, auzului privire,/și-l mirosind, neantul se ascunde: /nimic fără de tine și nici-unde...”. □•Constantin Zărnescu semnează, la rubrica scriitorul și epoca sa, *Timp istoric, timp epic*: „Un scriitor trebuie să fie revoluționar, în dublul sens al cuvântului ca om social, activând în timpul său biologic și istoric, dar și ca individ de excepție, care trebuie să *revoluționeze* formele artistice, mentalitățile și spiritul contemporanilor”. □ Despre șansele criticii intuitive puse în fața noilor metode și „mode” științiste își spune păsul Ion Itu, ajungând la concluzia că „între atâtea orgolii dominante șansele criticii intuitive sunt greu de apărât”. □ Radu Mareș pune *Punctul pe i*, din rubrica astfel intitulată, în privința lui Artur Silvestri, autorul cronicilor

literare „de vacanță” din „Luceafărul” (nr.30/ 6 iulie): „Acest simili-esperanto critic, amintind pe cel al prețioaselor mollière-ești cu tiot ridicolul aferent efolosit și pentru a da safturi.«Dramaturgul – zice A.S. ar fi trebuit să înfățișeze doi sau trei indivizi apți de verificări (!) ale unui principiul etic». În fine, ca s-o scurtăm, un enunț cu adevărat original aduce abia concluzia acestei cronici unde se afirmă că dramaturgia aceasta (a lui D.R.P.) pare a vehicula scheme de tragedie greacă fiind, în fond, expresia unui trac. Nu cumva – să-l ajutăm și noi – a unui pealsg? Sau a unui heperborean ?”. □ În continuarea serialului intitulat *Lucian Blaga și Clujul*, semnat de Achim Mihiu, se ajunge la cel intitulat *Suspendarea din învățământ*. Achim Mihiu prezintă circumstanțele în care a avut loc trecerea lui Blaga din poziția de profesor la Facultății de Filosofie și Litere în aceea de cercetător la biblioteca universității: „Una dintre ipoteze este aceea că Lucian Blaga a fost suspendat ca profesor datorită [sic!] unor invidii și ambiții profesionale [...] Această ipoteză poate fi formulată plauzibil pornind de la o mărturisire făcută nouă de publicistul Ion Lungu. [...] În preajma reformei învățământului el a fost asistent la Facultatea de filosofie și litere, iar după reformă a devenit conferențiar la disciplina marxism-leninism. Ion Lungu ne-a spus că el a fost cel care a dus, în toamna lui 1948, la Ministerul Învățământului, propunerile privind structura disciplinelor Facultății de Filosofie din Cluj, precum și confirmarea nominală a profesorilor. Din spusele lui rezultă că în aceste acte numele lui Lucian Blaga a fost omis încă de la Cluj și că, după știrea sa, această omisiune s-ar datora lui Pavel Apostol (având sarcini de conducere în Universitate), unui prorector al Universității și unui șef de secție de la regiune[a de partid]”. Dacă informațiile lui Achim Mihiu sunt corecte ne aflăm în fața principiului, de multe ori valabil, că nicio faptă bună nu rămâne nepedepsită: [...] În 1945 Pavel Apostol, sub numele de Pavel Erdős, era student pe anul IV la Facultatea de filosofie și litere a universității clujene. A întocmit o lucrare de seminar la Lucian Blaga pe tema *Ideea atomistă*. [...] În nr. 18 al «Tribunei noi», din 1945, Pavel Apostol semnează la adresa profesorului său unul dintre cele mai elogioase articole din câte au fost tipărite până astăzi, văzând în opera sa «matricea» regenerării filosofiei contemporane. [...] Peste numai un an și jumătate, adică pe la mijlocul anului 1947, îl găsim pe Pavel Apostol situat pe alte poziții de gândire și anume cele marxiste (așa cum erau înțelese atunci în anumite cercuri europene și românești). În această calitate este deosebit de activ ținând conferințe și scriind o mulțime de articole informative, aniversative și atitudinale. În plus, devine agresiv sub raport ideologic. Arma ce și-a însușit-o a folosit-o chiar împotriva idolului său din 1945 și a profesorului care, în 1948, i-a dat doctoratul în filosofie”. □ Ioana Bot își stabilizează tot mai mult aparițiile în revistă devenind titulara cronicii literare, în numărul de față cu *Vinerea neagră* (Dacia, 1986), romanul lui Doru Munteanu: „Interesant prin tragismul subiectului, prin intensitatea dramatică a dispozițiilor personajelor, reconstituind o perioadă zbuciumată din istoria noastră,

romanul *Vinerea neagră* atestă calitățile unui prozator ale cărui scrieri viitoare sunt așteptate să-l confirme plenar”. □•Scurte recenzii semnează Constantin Cubleșan (la proza lui Ion Arieșescu). □•Iacob Mârza, la volumul lui Alexandru Duțu, *Călătorii, imagini, constante*, Eminescu, 1985. □•Monica Tripon reproduce, cu acordul Mihaelei Cristea, interviul luat autoarea emisiunilor culturale tv. scriitoarei Henriette Yvonne Stahl, sub titlul *Despre Brâncuși și Iorga cu Henriette Yvonne Stahl*. □•Maria Vodă Căpușan recenzează volumul lui Vicu Mândra, *Istoria literaturii dramatice românești*. □•Apar versuri din lirica lui Eugenio Montale în traducerea lui Marian Papahagi. □•Ion Deaconescu îi ia un interviu poetului belgian de expresie franceză André Doms, conducător, de câțiva ani a revistei „Jurnalul poezilor”. Poetul care spune răspicat „*nu concep decât poezie reflexivă*”, îi are în vedere, în „Jurnalul poezilor” și pe autorii români: „- *Cum e recepționată în Belgia și-n «Jurnalul poezilor» lirica românească?* – Nichita Stănescu, Mircea Ciobanu, Nina Cassian, Ana Blandiana, Horia Zilieru, iată câteva nume deja apărute în presa literară belgiană. Sper ca împreună, proiectul nostru de a dedica un întreg număr al «Jurnalului poezilor» poeziei românești, să se materializeze ca o punte de legătură între literele românești și cele de la noi. – *Vă mulțumesc*”.

15 august

• [**„România liberă” 12994**] O altă „glorioasă pagină din istoria mișcării noastre muncitorești, din activitatea revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu” este evocată de Prof univ. dr. Gh. I. Ioniță, sub titlul *Doftana – înaltă școală de formare și călire revoluționară*: Pandant textului, reapare poezia lui Al. Andrițoiu, *Balada luptătorului comunist*:

• [**„Scânteia”, nr. 13679**] În întâmpinarea zilei de 23 August, Victor Tulpure publică poemul *Doftana*, vatră comunistă, cu ultima strofă dedicată lui Nicolae Ceaușescu: „I-a stat în cale greul. L-a băntuit furtuna./A înfruntat urgia. Din drum nu se clinti/Pe creste luminoase cu el întotdeauna, sub steagul libertății, am fost, suntem și-om fi!”.

• [**„Contemporanul”, nr. 33**] Un articol apărut în „Scânteia” (6 august) este reprodus integral în acest număr. Tema sa, *Întărirea vigilenței și combativității în apărarea secretului de stat, a cuceririlor revoluționare ale poporului, devine o îndatorire patriotică a fiecărui cetățean*. ■•O nouă dezbatere este găzduită în paginile revistei și se referă, pe de o parte la *Romanul românesc*, iar pe de alta se limitează la următoarea cerință: „cale de cunoaștere a prefacerilor revoluționare din conștiințe și structuri”. Contribuie cu opinii: □•Hristu Căndroveanu, *Proza asumării realității socialiste*: „Spre a înțelege mai bine sintagma de «scriitor angajat», trebuie să ave în vedere mutațiile social-politice și ideologice survenite la noi, în urma instaurării orânduirii socialiste în patria noastră. [...] Cum trebuie să fie un activist de partid? Teoretic: perfecțiunea întruchipată. Practic însă, profilul lui rezultă din multe imponderabile: carac-

ter, inteligență, cultură, experiență, firește. În primul rând – se impune ca el să-și *asume* realitatea, să dorească profund a o influența în bine, în sensul progresului continuu, real, să lupte cu abnegație pentru aceasta. Asemenea eroi vom întâlni în proza multor autori, mai ales după 1965, dar și înainte de această dată crucială în dezvoltarea noastră socială, bunăoară în cărțile unor Marin Preda și Eugen Barbu, Titus Popovici și Augustin Buzura, Platon Pardău și Dinu Săraru, Dumitru Popescu și Constantin Țoiu, Fănuș Neagu și George Bălăiță, spre a nu aminti decât câteva nume dintre cele mai reprezentative. [...] Asemenea integri, autentici eroi activiști de partid întâlnim și la Dinu Săraru, în romanul *Clipa* de pildă, din 1976. Este vorba de Dumitru Dumitru, prim-secretar, și de Tudor Cernat, directorul unui mare grup industrial. Și unul și altul repudiind lozincile goale, ipocrizia, carierismul, vacuumul sufletesc. Pentru cel dintâi, nimic nu era mai insuportabil decât să se încline înaintea obtuzității agresive, care îi jignea sentimentele, convingerile. [...] Nu pot să nu amintesc, din aceeași categorie a activiștilor de partid exemplari, un Manole Suru și un Vladimir Cernea, creații ale lui Dumitru Popescu din *O dimineată înșelătoare*, roman inaugurând ciclul «Pumnul și palma», de asemenea roman politic consacrat deceniului șase, atât de contradictoriu, de complex. Deceniul de început al revoluției socialiste la noi, dar, vai! și cu evitabile greșeli politice, care n-au fost, totuși, evitate. Și pentru care nu se putea să nu se plătească. Fiindcă totul se plătește! [...] Desigur, am punctat numai această generoasă temă, care este literatura activismului de partid. Eroii ei sunt mult mai numeroși, în cărțile prozatorilor noștri de azi, și merită a zăbovi asupra lor în mai mult, mult mai mult decât într-un articol“. □•Mircea Constantinescu, *Fapt istoric și universuri imaginare*: „Primele izbânzi certe ale romanului românesc după 23 August 1944 – *Desculț, Nicoară Potcoavă, Moromeții, Groapa, Bietul Ioanide, Setea* ș.a. – n-au reprezentat un transplant în literatura noastră. Continuau, cum era și firesc, o tradiție, bine consolidată și reprezentată între cele două mari războaie. Totodată, se poate afirma că ele etalau o vizibilă revigorare a viziunii despre lume și viață a artiștilor și răspundeau platformei de așteptare a unui public tot mai avid de lectură. [...] Deschiderile ideologice favorizate de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român au fertilizat atât climatul de creație cât și pe cel al receptării literaturii. S-a instituit, începând de acum 21 de ani, o înțelegere mai profundă și mai veridică a resorturilor dialecticii social-istorice și, pendinte, o abordare curajoasă și fermă a realităților revoluate sau prezente; înseși tiparele artistice s-au îmbogățit într-un ritm și între asemenea largi granițe, de neatins practic până atunci. [...] Mult așteptat și gustat de către un public tot mai exigent este romanul politic de actualitate. Desigur, numai didactic, demonstrativ mă încumet să operez departajări; altminteri, inevitabil, toate romanele bune sunt și politice, și istorice, și de dragoste ș.a.m.d. Când demersurile scriitorilor sunt îmbibate de opțiuni politice ferme și răspund – prin mijlocirea mesajului etic-justițiar – năzuințelor de

dreptate și echilibru sociale, fie că se referă la așa-zisul deceniu obsedant, fie că scrutează realitatea imediată, ele reușesc să focalizeze interesul unor largi categorii de public. Este situația unor volume precum – dincolo de ciclurile romanelor politice deja amintite anterior, – *Vitralii incolore*, *Rănilor soldaților învingători*, *Muzeul de ceară*, *Refugii*, *Însoțitorul*, *Orașul îngerilor*, *Toamnă fierbinte*, *Romantica*, *Intermediarii*, volume pe care le datorăm unor romancieri precum Dumitru Popescu, Corneliu Leu, Augustin Buzura, C. Țoiu, D.R. Popescu, Ion Lăncrănjan, C. Chiriță, Nicolae Țic“. □•Vlad Sorianu, *Romanul politic – actualitate și tendințe*, în care se regăsesc pasaje „reciclate” (din intervenții anterioare consacrate aceleiași teme): „Și pentru a ne opri la reflecțiile romancierului asupra condiției sale spirituale în revoluția socialistă, să ne reamintim de Al. Ivasiuc, pe care comentatorul de azi îl numește îndreptățit «suveran al prozei de factură eseistică». La acest romancier lucid ideile se încarcă de patetismul interogațiilor fundamentale, devenind fulminante, iar sensul faptelor de istorie atinge nivelul unei ideologii ancorate în concretul uman. Autorul *Iluminărilor* socotește că trăim o epocă a obsesiilor politice, în care creația romanească se manifestă ca «încercare de meditație politică văzută în planul indivizilor». Un nume care merită pe deplin a fi amintit în acest context este al prozatorului Al. Simion. Ceea ce îi reușește cu deosebire acestui laborios romancier este reconstituirea atmosferei de început a revoluției. [...] Analiza stărilor de conștiință, prin confruntarea reflecțiilor asupra decantării lor în biografii spirituale, capătă și mai multă adâncime când sunt înfățișate ca raporturi între generații. Șirul acestora se conturează de la roman la roman tot mai solidă și continuu, în strădania sa de a păstra neîntinate crezurile dătătoare de sens ale vieții. Este unul din mesajele nobile ale operei lui Al. Simion, generoasă și bogată în motive de meditație. Cu scriitorul Corneliu Ștefanache – ca și precedentul, inexplicabil de rar citat printre autorii importanți de romane politice – revenim pe tărâmul reflecțiilor asupra puterii abuzive, ca situațielimită a condiției umane. [...] Enumerând câteva din certitudinile romanului politic actual, am făcut cu bună știință omisiuni fundamentale; [...] Ceea ce m-a interesat în primul rând a fost nu istoria literară; în cadrul acesteia Marin Preda, Laurențiu Fulga, Augustin Buzura, Ion Lăncrănjan, George Bălăiță, Constantin Țoiu, Dumitru Popescu, Dinu Săraru, Petre Sălcudeanu, Platon Pardău, Eugen Uricaru și alți autori de bine cunoscute romane cu tematică ideologico-politică își au locul stabilit. [...] Tehnicile narrative pot fi și sunt adesea însușite «din mers», indiferent de vârstă, iar unii prozatori din «seria» '60-'70 au participat chiar, prin modernitatea scriiturii, revirimentul de după '80. De aceea tentativa de a incrimina o așa-numită uzură – tematică și tehnică – a romanului din cele două decenii anterioare se susține doar în măsura în care scrierile «obsedantului deceniu», în genere tema individului culpabilizat de istorie a început să dea semene de suprasolicitare. [...] Este surprinzătoare, spre exemplu, tehnica total diferită a trilogiei *Pumnul și palma* față de cea din

romanele *Muzeul de ceară* și *Vitralii incolore*, ale lui Dumitru Popescu; aceasta – în timp ce și-au păstrat încărcătura de idei, mesajul social, adresa civică. Tendința lui, ca și a altor scriitori de această factură, este de a coordona procedeele literaturii «la vedere», cu o problematică de reală angajare umanistă. Același lucru se poate spune despre romanul *Refugii* de A. Buzura. «Noii prozatori» vorbesc despre literatura faptului de viață, în care privirea se îndreaptă asupra omului de lângă noi – excluzând deci cronica de respirație istorică, fresca, marile construcții epice -, însă rămâne o preocupare constantă posibilitatea ca noile procedee să se instituie într-o nouă prejudecată, cu nimic superioară celei a monumentalității structurale sau a eroilor paradigmatici. Această tehnică a convertirii banalului în substanță de inspirație, a destrămării granițelor dintre genuri, a implicării autorului în elementele cotidianului, sau cu o sintagmă la modă, a «frenziei textualității» poate deveni o estetică la fel de intolerantă ca oricare alta, dacă va ignora învățămintele deceniilor anterioare, socotindu-se pe sine infailibilă. Experiența romanului de factură politică, în genere socială focalizează cele mai prețioase achiziții literare din anii construcției socialiste și îndeosebi de după Congresul al IX-lea; acum spiritul novator care a însuflețit întreaga viață a patriei întinerite determină și în tărâmul fenomenelor de conștiință mutații benefice. Ele s-au succedat într-o continuitate de valori care pentru proză a însemnat orientarea spre marile noastre tradiții spirituale, dar și spre o realitate materială radical diferită de tot ce a reprezentat vreodată subiect de inspirație artistică. S-a creat astfel un sol fecund pe care, alături de numele rostite până acum, au prins și vor prinde mereu a rodi tot alte și alte talente. De pe acum pot fi amintiți ca ilustrând tendințele bogat diversificate ale prozei românești actuale: Gabriela Adameșteanu, Adriana Bittel, Ștefan Agopian. Mircea Nedelciu, Cristian Teodorescu, Nicolae Iliescu, Tudor Dumitru Savu, Petru Cimpoeșu, Sorin Preda, Ion Groșan, George Cușnarencu, Bedros Horasangian, Adina Kenereș și alții. Certitudinile prozei noastre de inspirație cetățenească se dovedesc astfel de o viabilitate exprimată în vibrația neîntreruptă a conștiinței revoluționare în reacția ei promptă și responsabilă față de solicitările unei lumi în frenetică înnoire“. □•Ecaterina Țarălungă, *Note despre proza contemporană*: „Ce se poate vedea prin urmare dacă încerci gestul simbolic al trasării de drumuri în proza de azi? Cel mai ușor detectabile sunt schimbările de registru față de perioada interbelică. Acest lucru este vizibil deopotrivă sub aspect problematic și stilistic. Realismul *Moromeților* se deosebește de cel al lui *Ion* – și am ales două romane al căror unghi de abordare vizează deopotrivă viața satului – nu numai pentru că universul la care se referă s-a modificat între timp, ci și pentru că literatura este în conținutul ei altceva. [...] Problema asimilării experienței traversate este una fundamentală pentru proza contemporană ca și pentru literatură în general, într-o asemenea măsură, încât ea condiționează însăși înfățișarea fenomenului. Înnoirile în registrul problematic sunt în mare măsură urmarea modificării contextului, asi-

milării trecutului cultural și social și au, în plus, coordonate care țin de datele fiecărui autor. Ele nu sunt mai puțin înnoiri în registru stilistic. Acest lucru se observă în special la ultimele serii de prozatori, ceea ce traduce faptul că inovația se comunică, în ciuda aparențelor, în primul rând substanței literaturii și apoi formelor ei. Vocația mișcării s-a tradus în sfera stilului în primul rând prin fragmentarea timpilor textului astfel încât el să descrie succesiunea ca și, deopotrivă, aglomerarea de «vieți paralele» înțelese ca monade ale unui întreg. De altfel, acest textualism nici nu este o inovație absolută a prozei contemporane, ci doar rafinarea unor procedee dintotdeauna. [...] Alte criterii de raportare ale prozei contemporane, pe lângă comparația cu cea interbelică, pot fi cele care o înglobează în sfera mai largă a literaturii. O apropiere între proză și poezie de pildă, executată fie și numai în ce privește autorii de linia întâi, relevă mai degrabă o modificare a poeziei la impactul cu proza decât invers. Ceea ce transcrie o situație cu totul diferită de cea interbelică, saturată de lirism. Astfel, psihologia cotidianului a început să invadeze zonele până mai ieri sacre ale poeziei, unde se lăsau întrevăzute doar impalpabilele falduri ale sufletului bătute de adierile unor întâmplări inaccesibile oamenilor obișnuiți. Relația dintre proză și poezie ar merita ea însăși o analiză separată și amănunțită. Tot ceea ce se poate afirma în spațiul acestui articol se referă la faptul că sfera literaturii contemporane poartă mereu mai mult marca prozei“. □ Deși se referă la întreaga perioadă, Ion Bogdan Lefter (*Proza nouă și treptele „ecuației” postbelice*) ține să atragă atenția, printr-un *distinguo*, asupra generației textualiste, porțiune a articolului din care reținem: „Suntem – cu toții autorii numiți la urmă – deja în postmodernismul prozei românești? Pentru a răspunde ar trebui un studiu amplu, nu un articol! În orice caz, premisele s-au adunat destul de repede. Mersul istoriei literare a vrut ca prozatorii seriei «optzeciste», schimbând ce a fost de schimbat, să le fructifice pentru întâia oară în bloc. De la Ștefan Agopian și Mircea Nedelciu până la Adina Keneres și Cristian Teodorescu, ei au impus o atitudine nouă față de realitate și față de literatură. [...] Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Sorin Preda, Constantin Stan, George Cușnarenco, Nicolae Iliescu, Bedros Horasangian, Viorel Marineasa se arată preocupați de a efectua «transmisiuni directe de «înaltă fidelitate»». Însă – pe de altă parte – *high fidelity* este și un indicativ industrial, garantând excelenta calitate a aparaturii de imprimare și redare a sunetelor! Vreau să spun că «autenticitatea» prozei «optzeciste» este efectul bunei funcționări a unei «aparaturi» textuale sofisticate. Prozatorul anilor '80 are la dispoziție, asemenea unui profesionist din cine știe ce bransă aflat în fața panoului de comandă, o gamă largă de posibilități tehnice de rezolvare a situației narative alese și uzează de ele fără complexe și fără ascunzișuri, lăsându-și «la vedere» instrumentele, în așa fel, încât paginile de proză propuse de Alexandru Vlad, Ioan Groșan, Ioan Lăcustă, Emil Paraschivoiu, Gheorghe Iova, Gheorghe Ene, Hanibal Stănculescu, Mircea Pora, Daniel Vighi, Maria Mailat, Tudor Dumitru Savu, Tudor Vlad (ca să

dau alte nume ale noii serii de autori) dovedesc în același timp prospețime și complexitate a percepției, simplitate și elaborare, sunt simultan probe de «umilință» a transcrierii fidele și spectacole de «trufie» auctorială. Alte trăsături: construcția pe mai multe nivele de coerență: procedee ironice, de la simpla aluzie tăioasă la parodia dezlănțuită; recircularea sistematică a unor eșantioane din depozitul cultural introducerea lor în contexte noi și – astfel – resemantizarea lor; testarea diverselor registre ale limbajului, în intenția găsirii celor mai fine posibilități de captare a lumii în text; și așa mai departe. De la *Aventuri într-o curte interioară* (1979) de Mircea Nedelciu și până la *Caravana cinematografică* (1985) de Ioan Groșan, diversele combinații posibile ale acestor caracteristici au putut fi întâlnite în câteva zeci de bune și foarte bune cărți de proză (mai ales scurtă), care au propus un număr – cum se vede – mare de autori interesați și, între ei, câteva personalități. Bilanț de etapă care face ca imaginea «reflectată» azi în «oglinđa» noii proze să fie deja o promisiune pentru mâine, adică, la urmă, pentru... istoria literaturii!“. □•Nicolae Dragoș, recenzează îl recenzează pe Ion Dodu Bălan în ipostaza de poet, cel mai recent volum (de versuri) al acestuia fiind analizat sub titlul *Pietre pentru templul lor*: „Cu noua sa carte de poeme, *Peisaj interior*, apărută de curând la Editura «Eminescu», Ion Dodu Bălan face dovada unei superioare stăpâniri a uneltelor necesare grădinaritului liric, versul său aflându-și izvorul pururi întineritor în matca generoasă a poeziei cu pronunțat specific național, înfățișându-l cititorului ca pe un poet tradiționalist și deopotrivă modern. Așa cum se alcătuiește, poezia sa se arată, în general, de o modernitate clasică. Temele predilecte ale liricii sale sunt teme fundamentale ale poeziei dintotdeauna: de la cele car se dedică omagierii omului și sublimelor sale trăiri – iubirea în multitudinea ipostazelor ei, emoția în fața naturii, sentimentul mereu generos cu care poetul observă scurgerea ireversibilă a timpului –, până la sentimentul de ample reverberații ale dragostei de patrie, ce poate îmbrăca – și îmbracă în cazul versurilor sale – tonuri dintre cele mai diverse: de la sonoritățile imnice la șoapta melodioasă, de la confesiune intimă, până la limbajul pamfletar. [...] Alcătuit din două cicluri, *Peisaj interior* și *Panteon*, noul volum de poezii semnat de Ion Dodu Bălan luminează noi fațete ale unei biografii lirice în care sentimentalismul de expresivă calitate conviețuiește firesc cu atitudinea rațională, în care lecturile și convingerile cărturarului se mlădiează organic, fluent în cadența poemelor. El își năzuiește poezia înscrisă mereu în continuitatea marilor precursori, versul său desprinzându-se – parcă spre a le continua în contemporaneitate –, din ritmurile genialei poezii populare, ori din ritmurile vulcanicilor și nostalgicilor mari înaintași. [...] Sensibil, bogat în idei și sentimente, cu un impresionant registru de trăiri, cu o declarată opțiune în a așeza poemele – prin spiritul și cântecul lor – în continuitatea tradiției marilor noștri lirici, cărora li se și aduc omagii emoționante, volumul *Peisaj interior* consolidează în conștiința cititorului statutul liric al lui Ion Dodu Bălan. Pentru el, poezia nu se mai

arată a fi doar un violon d'Ingres ci *un mod de a fi, un mod de a comunica*, grav și sensibil, cu oamenii timpului său“. □ În cadrul aceleiași dezbateri, Ioan Holban propune câteva disocieri generaționiste, plecând de la *Criteriul verosimilității*: „Cu aceste premise, se poate vorbi despre recuperarea cititorului odată cu recăștigarea esteticului de către generația anilor '60. Multe dintre romanele acestor scriitori – *Îngerul a strigat*, *Fețele tăcerii*, *Galeria cu vișă sălbatică*, *Biblioteca din Alexandria*, *Pumnul și palma* – își circumscriu materia epică «obsedantului deceniu»; prima explicație a interesului pentru această perioadă trebuie căutată în ceea ce aș numi *foamea de adevăr* pe care o resimt acut atât autorii, cât și cititorii acestor cărți; acesta ar fi elementul care unește creația și lectura romanului politic. Faptul că aceste romane și orizontul de așteptare al cititorilor au creat o «modă», din care nu lipsesc linia vetustă, tiparul greșit și falsa atitudine, se datorează, în principal (atunci când nu este vorba de lipsa de talent), contradicțiilor sau neînțelegerii cu care este privită poziția scriitorului față de *adevărul istoric* și, mai ales, față de *adevărul uman* al epocii; cred că tocmai *această* ezitare provoacă ceea ce s-a numit «inadecvare a realității din viață la aceea din text», implicând și nefericita reapariție a «tezismului sociologic». [...] Generația '60 ilustrează poate cel mai bine definiția lui Eminescu care considera generația acum mai bine de o sută de ani, drept «un credincios agent al istoriei»; această promoție de scriitori s-a dorit – prin ceea ce a scris și a făptuit în viața noastră literară – un «agent al istoriei». Înainte însă de a ajunge la acest «statut», prozatorul anilor '60 a trebuit să se «recupereze» pe sine ca *scriitor*, să devină scriitor; două sunt, în opinia mea, textele care precizează tipul prozatorului acestei generații, problemele sale, conștiința, modul de receptare și «tratare» a realului în roman. Primul este *Viața ca o pradă* al lui Marin Preda; aici se rostește prozatorul *realist*, cel care preia în chipul cel mai direct misiunea «agentului istoriei»; de altfel Marin Preda a fost protagonistul acestei generații, chiar dacă prima sa carte apăruse cu zece ani înainte de debutul marii majorități a promoției '60. Deși publicată târziu. [...] Celălalt «model» al prozatorului generației îl găsim în nuvela *Leul albastru* a lui Dumitru Radu Popescu; episodul unei lucrări la limba română dintr-un gimnaziu orădean conturează «tipul» scriitorului care se îndreaptă spre «orizontul lumii arhaice», spre fantastic și fantasmagoric și pentru care realul este una dintre posibilitățile «tălmăcirii» propriilor vise. Fapt semnificativ, receptarea primei încercări literare din clasa gimnaziului în care învață Popescu D. stă sub semnul exigentelor pe care le impune criteriul verosimilității. Situație inversă aceea din clasa normalistului Preda. [...] Perioada anilor 1965-1970 este aceea a unei mari efervescente, prozatorii descoperind acum necesitatea) dar și plăcerea *experimentului*; și, nu în ultimul rând, libertatea de a o face. Din acest climat care afirmă, în primul rând, libertatea de expresie, accentuându-se asupra diversității stilurilor și modalităților artistice se va ivi *romanul condiției umane* al lui Alexandru Ivasiuc. Norman Manea, Romulus Guga, Mircea Ciobanu,

Virgil Duda. Trecerea foarte rapidă de la «schemă» la libertatea de expresie artistică nu a creat imediat capodopere; prozatorul trebuia să se obișnuiască cu noua stare de lucruri, să-ți caute «timbrul» specific în multitudinea variantelor care se aflau în fața sa. [...] Cel care o face primul și într-un mod consecvent este Alexandru Ivasiuc; cine citește astăzi cele două cărți de eseuri – *Radicalitate și valoare* și *Pro domo* –, ca și interviurile publicate în presă, poate stabili cu exactitate programul estetic al unei promoții literare care a determinat în chip decisiv evoluția epicii noastre [...] Într-un text din volumul *Anii de ucenicie ai lui August Prostul*, de pildă, Norman Manea face câteva disocieri în marginea raportului care se stabilește între «model» și «receptarea noului»: «Demersul artistic, inexistent în afara originalității stilistice și a observației adânci, n-are desigur decât de câștigat prin scrutarea căilor sinuoase de de-clanșează, stâng și aplatizează inițiativele și înfruntările umane... nicidecum prin inventarierea sau inventarea unor oricât de spectaculoase conflicte». Intenția polemică este evidentă. [...] Acest nou mod de a înțelege sensul relației scriitorului cu istoria, cu sine și cu societatea a marcat afirmarea promoției '70 și, apoi, a generației '80; primele cărți ale lui Vasile Andru, Gheorghe Schwartz, Eugen Uricaru, Mihai Sin, Radu Mareș, Gabriela Adameșteanu, Petre Anghel, Ioan Dan Nicolescu și, începând din 1978, volumele lui Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian, Radu Țuculescu, Alexandru Vlad, Tudor Vlad, Sorin Preda, Tudor Dumitru Savu, Bedros Horasangian, Cristian Teodorescu, Ioan Groșan, Maria Mailat, Daniel Vighi au apărut în climatul favorabil valorii, ostil imposturii, climat creat – se cunoaște – în anii imediat următori Congresului al IX-lea al partidului“.

• [„Cronica”, nr. 33] Împlinirea a șase secole de la urcarea pe tron a lui Mircea Voievod – publicația evită cu obstinație să-l denumesc Mircea cel Mare, cum se petrece în toată presa (sintagma fiind folosită exclusiv pentru Ștefan, domnul Moldovei), ocupă tot mai des prima pagină din revistă: „Ceea ce trebuie subliniat este importanța situației internaționale a Țării Românești și a voievodului Mircea, care s-a impus atenției factorilor politici europeni, grație luptei fără răgaz pe care el a dus-o contra turcilor timp de aproape două decenii. Chiar dacă în final, datorită conjuncturii, a trebuit să răscumpere liniștea țării și a poporului prin acceptarea plății tributului, Marele Mircea rămâne în istoria românilor și cea universală una din personalitățile marcante ale timpului. El a apărut cu o exemplară viteză și strălucire ceea ce marele Eminescu numea «sărăcia și nevoile și neamul», înscriind în cronica neamului românesc una din cele mai glorioase pagini și fixând cadrul general juridic și politic în care s-au desfășurat, timp de aproape cinci veacuri, raporturile româno-otomane“. □ În partea literară, Ioan Holban semnează cronica la monografia lui Mircea Iorgulescu, *Spre alai Istrati* (Minerva, 1986): „«Cazul» Istrati, admirabil analizat în această carte surprinzătoare din numeroase puncte de vedere, este doar unul dintre acelea care necesită reevaluări critice atât din cauza

superficialității abordărilor anterioare, cât și (mai ales) din motivele prea bine știute, legate de evoluția firească a gustului, perspectivei și instrumentelor de analiză pe care le pun la dispoziție noile metode de cercetare a literaturii. Bibliografia lui Panait Istrati i-a oferit lui Mircea Iorgulescu un teren ideal pentru aceste reconsiderări; puțin cunoscut, Panait Istrati părea a rămâne definitiv în grija neobositului său exeget, Alexandru Talex. Refăcând dosarul informațiilor bibliografice, cu rigoarea și răbdarea istoricului literar care își ia în serios profesiunea, Mircea Iorgulescu a ajuns la un proiect de o vastitate neașteptată. [...] Ceea ce caracterizează în primul rând studiul despre «tânărul Istrati» este modificarea esențială a perspectivei critice, deplasarea punctului de incidență a analizei prin sancționarea prejudecăților, exagerărilor și nepotrivirilor de tot felul, care abundă atât în textele unor exegeți români cât și francezi. Judecăți de valoare și situare, ce părea definitive, sunt supuse unei «canonade» de interogații pentru a fi anulate în răspunsuri cuprinzătoare care nu lasă nicio îndoială asupra falsității «cazului Istrati, a imaginilor-șablon care s-au fixat prin manuale și istorii literare și care sunt reiterate cu prilejul vreunei aniversări sau al unui izolat articol comemorativ. Ceea ce așează Mircea Iorgulescu în locul acestor prejudecăți este nu numai tentant dar și – lucru esențial – adevărat. [...] *Spre alt Istrati* este într-o bună măsură și «spre alt Iorgulescu»; criticul se află aici în alte «ronduri de noapte» în care foiletoanele sunt înlocuite de perspectiva amplă asupra unui subiect unice, acaparator, abordat printr-o «pluralitate convergentă» de metode care nu abuzează nici de terminologie și nici de tehnologie. Două sunt, totuși, metodele critice folosite mai intens: investigarea istorico-literară și psihanaliza. Invenția și vioiciunea din foiletoanele «rondurilor» sunt dublate de rigoarea și răbdarea cercetătorului de arhivă, ca și de mobilitatea și forța analitică necesare demersului psihanalitic. *Spre alt Istrati* pledează pentru întoarcerea criticului în literatură, când lectura poate fi «reînviere» și trebuie să fie implicare estetică». □ Poezia lui Ion Noja (*Geamantanul cu greieri*, 1985) se află în atenția lui Zaharia Sângeorzan: „Poezia lui Ion Noja *Geamantanul cu greieri*, 1985, este un melancolic cântec murmurat, o inițiere în lumea unui tărâm imaculat îmbrățișat de o privire interogativă. Ion Noja cultivă cu succes o poezie dezlegată de osânda cuvintelor neînsuflețite, reci, golite de semnificații. Cuvântul este pentru Ion Noja un semn de început de lume și de viață, un rod deschis ideii. Realul este logodit cu geometria cuvântului într-o rostire plină de rafinament, de simțire, de puritate. Melancolia iluminează cerul acestei poezii, îi însuflețește ritmurile.” □ Al. I. Friduș menționează critic, *Orașul lunar*, o imersiune în timp a prozatorului Al. Simion: „Există un anume ton poetic, amintind de pudoarea confesiunii și de inevitabilele ei vibrații existențiale, *Orașul lunar* fiind o carte a difuzelor reverii, renunțări și meditații, a unei neostentative dar angajante instituii a conștiinței ca instanță în procesul intentat, din perspectiva unei responsabilități ferm asumate, derogărilor de la legile autenticei împliniri umane. Este dacă vreți, un

roman de dragoste al cărei bemoli sunt cuprinși într-un melancolic exercițiu la pian, pe o temă de muzică preclasică, trecută prin filtrul reflexivității“. □ În amintirea insurecției armate Constantin Coroiu scrie textul *Revoluția și conștiința literară*,: „O revoluție radicală transformă și înnoiește însă totul, cuprinde toate straturile, chiar cu riscul, cel puțin la început, al unor erori, inclusiv în ceea ce privește literatura și arta. Au existat, într-adevăr, într-o perioadă, erori, o anumită derută în planul valorilor, o criză, care au fost, la scara istoriei judecând, foarte repede depășite. Sigur, efectele lor nu trebuie minimalizate și cu atât mai mult neglijate, dar când istoria se grăbește, nemaivând răbdare – cum să nu ne obsedeze în acest context tocmai proporția cu care evocă cel mai mare roman românesc al epocii contemporane! – și literatura se grăbește. Ritmul este extraordinar, în cel mai propriu sens al termenului, și probabil că și în aceasta rezidă una dintre dificultățile cu care se confruntă criticul și istoricul literar de azi în conceperea, periodizarea și redactarea unei *Istorie a literaturii române contemporane*, despre condiția căreia, despre cum ar trebui să arate și ce ar trebui să cuprindă se scrie cu râvnă de mai bine de 15 ani, încât textele pe tema cu pricina ar putea forma substanța unor impunătoare tomuri ce ar întrece cu mult conținutul *Istoriei* propriu-zise. Să fie oare de vină și «complexul Călinescu»? Oricum, discuțiile, intervențiile polemice, unde cu aerul de extremă urgență, privind acest subiect au ajuns să nu mai provoace decât zâmbete îngăduitoare. Dacă nu avem încă o *Istorie a literaturii române contemporane* s-ar putea ca ea să nu fie încă, dintr-o cauză sau alta, posibilă sau să nu constituie încă o necesitate atât de imperioasă cum vor să ne convingă unii. O necesitate imperioasă, în fiecare moment, este însă și va fi mereu literatura“. □ Celălalt are în față romanele *Vestibul* și *Interval*, ale regretatului Alexandru Ivasiuc, eseist și prozator mort la cutremurul din 1977, și se referă la recurența dintre autoscopia personajului și mijlocirea acesteia printr-un al treilea (personaj): □ Dan Zamfirescu vine cu textul *Nicolae Milescu – 350*, reprezentând o contribuție românească în orizontul culturii: Opera lui Milescu scrisă în Rusia, în limba slavonă deprinsă în cancelariile și școlile Moldovei, n-a rămas străină culturii românești, căreia îi aparține în aceeași măsură ca opera unui Brâncuși. Încă din vremea când Milescu trăia, și când devenise un fel de jelbar al nevoilor Moldovei pe lângă țar, obținând între altele tipografia pentru mitropolitul Dosoftei, el a înlesnit traducerea în grecește a *Descrierii Chinei* și a *Jurnalului Siberian*, pentru patriarhul Dosithei. După prima traducere a obținut o copie învățatul Stolnic Constantin Cantacuzino, în vreme ce din biblioteca lui Brâncoveanu datează o copie de pe a doua. Mult mai târziu, Cezar Bolliac, întors din exilul de după 1848, aducea din Constantinopol un manuscris grecesc al *Jurnalului*, pe care îl va traduce Gheorghe Sion. Figura romantică a lui Milescu a fost evocată în culori vii de Hașdeu, primul care îi dedică un studiu monografic. Anii din urmă, datorită pasiunii și competenței lui Corneliu Bărbulescu, au readus în actualitate figura lui Nicolae Milescu și au dat, pentru

prima oară, un vestmânt românesc demn de conținut celor trei lucrări fundamentale citate. Milescu nu este numai un simbol al dimensiunilor și posibilităților vechii culturi românești. Este și o prezență foarte modernă prin viața și scrisul său”. □•*Dezvelirea bustului lui Eminescu la Putna* (petrecută cu șase decenii în urmă) pe care cercul studențesc *Arboroasa* o inițiasă în amintirea contribuției lui Eminescu la sărbătorirea din anul 1871, este prilej pentru Victor Macarie de a rememora până la detaliu ziua de 8 august 1926.

• [„**Flacăra**”, nr. 33] Ion Segărceanu este prezent cu un *Triptic în august: Anotimp de ardere și rod, Invitație și Ora, ziua*, din care reproducem: „E ziua în care, curat și înalt,/ Azurul ca un straeg trumfal se desface”. □•*Cutia de rezonanță* se numește articolul lui Henri Zalis: „Componentele eposului dominate de observație în registrul realismului critic (o observație ultragiată de realul ineluctabil tragic) declanșează dialectic – în romanul actual – trecerea de la *observați el atitudine*. Este, poate cea mai izbită latură a actului de creație românească, în măsura în care decide codul existențial și alege reperele lui spirituale din chiar aria încărcată de concluzii utile, a Cetății. Sintagma, vorbește de ajuns despre o polifonie de nuanțe și forme ca să o reținem în înțelesul ce amplifică trama narativă și implică argumente de actualitate cu neputință de eludat. Omologiile dintre epic și social funcționează tot mai des în ipostazele pe care cititorul avid de prezent le caută în roman; rămâne ca ele să-și afle deplină acoperire în sfera comunicării memorabile”. □•*La Vitrina cărților* sunt recenzate majoritar volume de tip antologic. *Romanul românesc în interviuri* (vol. 2), *Scriitori dintre cele două războaie*, de N. Iorga, *Semnături în contemporaneitate* (carte de interviuri realizată de Constantin Vișan) și *Proza populară românească*, toate consemnate de Radu G. Țeposu. Excepție face scurta prezentare a volumului *Facerea poemului*, de Marius Ghica. ■•Romul Munteanu își intitulează cronica literară *Poezie cu lăutari și ghitare*: „[...] Este adevărat că noi citim poezia lui Gheorghe Azap ca *text*, deși unele elemente aferente zac chiar în rostirea lui mută. Dar într-o vreme în care poezii melancolici și triști se învâlmășesc la porțile eternității, alături de cei ce își dau ca Rimbaud cu papucul în suflet, răzvrățiți fiind împotriva condiției umane. Gheorghe Azap este hazos, ne injectează sufletul cu veselie, râde artistic ca un clovn abil, gata să scape chiar o lacrimă ascunsă. *Cântecele ștregărești* reprezintă un ingenios *decupaj* al stării de mahala din sufletul omenesc. Aerul lor *retro* se trage doar în parte din metrica eminesciană. Euforiile din *Pe lângă plopii fără soț* și *Luceafărul* constituie un excelent mod de travestire a ostentației degradate, a frumosului trivializat în Kitsch, a dorului convertit în aleanul oftat, a geloziei contondente“.

• [„**Orizont**”, nr. 33] La cronica literară (Ion Brad, *Romanul de familie*, I-II, Eminescu, 1986): „Puțini bănuiau, în anul 1964, când apărea (*Descoperirea familiei*). Că Ion Brad se va dăruia cu atâta fervoare romanului. Și că o parte dintre romanele sale *Descoperirea familiei*, *Ultimul drum*, *aiul răspopiților*,

Leagănul mării) vor fi rescrise, reasezate într-o ordine care să-l justifice ca scriitor ardelean, demn urmaș al unei linii care urcă, în timp, până la Maior și Budai-Deleanu. Acum, când cele patru romane au devenit *Romanul de familie* (Cartea întâi: *Zăpădia*, Cartea a doua: *Soare cu dinți*, Cartea a treia: *În umbra castelului*, Cartea a patra: *Thalassa*) nu ne rămâne decât să subliniem temeinicia unei construcții. Criticul trebuie să mai adauge, încă din începutul comentariului, că acest ciclu românesc ne atrage atenția asupra felului în care «modelul Agârbiceanu» se dovedește a fi viabil chiar într-un roman prin excelență politic, îndatorat cu prisosință momentului literar care i-a afirmat ca prozatori pe Dumitru Popescu și pe Dinu Săraru. [...] Rescris, ciclul românesc e unitar și imaginea locurilor, mai clară. Personajele câștigă în autenticitate și aerul de «poem tribal», descoperit de Dumitru Micu într-unul din romane este, de data aceasta, mai evident. *Romanul de familie*, ciclul epic coerent, consacră efortul constructiv al unui prozator bine așezat în noua geografie a literaturii contemporane». □•Cornel Ungureanu adaugă următorul *Post scriptum*: „Răspunsul meu la articolul lui Mircea Iorgulescu, trimis „României literare“ pe data de 19 iunie 1986 *confirmare de primire 26 iunie, a.c.), apare în R.L., 7 august 1986, fără final și fără titlu, cu forfecări neșemnalate de cuvintele [...] . Acestea precum și altele (complete devine, de pildă, ca unitate) fac necesară o erată. □•Între titlul cronicii literare semnate de Dorin Murariu (*Calea netulburată*) și cel al cărții lui Paul Anghel, *Cutremurul* (Eminescu, 1986) diferențele, cu totul notabile, sunt justificate astfel: „Structurat după mult folositul tipar al planurilor paralele, romanul devine o construcție arborescentă, ambiționând să sece toate sevele de inspirație ce i se ivesc în cale. [...] Partea de analiză din *Cutremurul* nu înseamnă un element de umplutură, ci însăși osatura cărții. Orizontalul și verticalul se împletesc acum într-un punct care definește, complex, atitudinea câte unui actant față de istorie, ori față de sine însuși. Această «urzeală» aduce în prim-plan un personaj istoric, însuși regele românilor. Dacă istoricii i-ar putea aduce, probabil, unele retușuri, trebuie spus că din punct de vedere literar personajul respiră în fiecare rând. Prin intermediul lui, scriitorul urmărește, în fond, cazul unei dramatice metamorfoze. Cartea aduce, aproape pas cu pas, întrebări și răspunsuri care să justifice cum banalul Karl își poate pierde identitatea comună, devenind singularul Carol I, întemeietor de dinastie. Grefa de spirit german pe trunchiul latino-balcanic al țării nu este dintre cele mai strălucite, dar suveranul își dă silința să nu fie un simplu corp străin, expulzabil prin efortul conjugat al Țesuturilor violente. Interesul scriitorului pentru simbolica nuntă dintre prinț și țară este atât de mare, încât regele devine tocmai figura centrală a cărții, umbrind întoarcerea victorioasă a armatei din război. [...] Fără să fie lipsită de unele scăderi, cartea lui Paul Anghel este mai mult decât o simplă treaptă înălțând impozanta construcție românească a prozatorului». □•Vasile Pistolea îi face portretul prozatorului Ion Florin Panduru: „După volumul de povestiri *Sărbătoare târzie* (Editura Facla, 1981), primit și

comentat favorabil de critica literară, I.F. Panduru ne propun *Au murit poveștile, Siminico* (Editura Facla), și care abordează același univers, al vieții satului, ca și volumul ce marca debutul său editorial. [...] Ca și în prima carte, unde relua personajele dintr-o povestire în alta, în același cadru al satului Priboi, scriitorul procedează la fel și aici, doar că viziunea s-a schimbat. Prozatorul nu mai adoptă perspectiva *omniprezenței și omniscienței* asupra personajelor, ci își însușește punctul de vedere al naratorului care de data asta este un copil. Prin ochii lui, e proiectată într-un imens cadru natural atmosfera lumii unui sat de munte cu nume semnificativ *Satbătrân*. [...] Subiectul narațiunii, o povestire întinsă și rotundă, ce se vrea, probabil, o etapă parcursă înaintea abordării genului romanesc, e aproape banal: doi copii, Siminica și fratele său mai mare, rămași orfani de mamă și neavând asigurată perspectiva zilei de mâine din partea tatălui, se întorc la bunici, în Satbătrân. Ei pătrund în acest univers al satului de munte ca într-o lume mitică ce ne relevă o existență exemplară, în sensul în care M. Eliade descifra simbolistica mitului“. □ Ion Leric scrie despre Ioan Slavici la rubrica *Pantheonul românesc*: „Slavici rămâne creatorul unui univers uman de o evidentă originalitate. Fără a avea dimensiunile ciclopice ale celei sadoveniene, umanitatea lui Slavici este vie, fremătătoare și extrem de diversificată. [...] Cu inegalabilă pătrundere și deosebit realism sondează Slavici psihologia senectuții. Numărul bătrânilor în opera lui este mare, dar meritul scriitorului rezidă în surprinderea mecanismului lor sufletesc, extrem de complicat și diversificat. Egoiști, altruști, orgolioși, pătimași, suportând cu stoicism tarele senectuții sau răzvrătindu-se împotriva lor. [...] Talent viguros și multilateral, observator neîntrecut al sufletului, Slavici desăvârșește nuvela, revigorează specia demodată a idilei, consolidează condiția estetică a romanului, mănuieste cu artă dialogul, deschide, înaintea lui Creangă, porți largi oralității populare și, mai presus de toate, iubește și cinstește graiul, sufletul și trecutul poporului, din care își trage seva fertilă a creației“.

• [**Săptămâna culturală a Capitalei**], nr. 33] Pornind de la volumul îngrijit de Gh. Sprințeroiu, *Ion Vinea interpretat de...*, M.N. Rusu arată în articolul său, *Scriitori antifasciști*: „Punctul meu de vedere asupra activității de gazetar în general a scriitorului și de gazetar antifascist în particular se întâlnește cu punctul de vedere al autorului care ne-a dat volumul *Ion Vinea, interpretat de...* în colecția *Biblioteca critică a Editurii Eminescu*. [...] Mai mult decât atât – avansează o idee pe care o voi ilustra cu texte neincluse în sumarul edițiilor sale, gazetarul Ion Vinea fost una dintre acele inteligențe strălucite care tocmai pentru a câștiga cu o clipă mai repede victoria împotriva forțelor de dreapta din țară, care să dezamorseze «din interior», terorismul instaurat de conducătorii și membrii Gărzii de fier, a trebuit, această inteligență să nu strălucească orbitor, așa cum de fapt strălucea ea în realitate, între prieteni și în cercurile înalte ale societății românești interbelice, a trebuit să rămână în umbră, a trebuit să manevreze din umbră uneltele de inestimabilă finețe pe care

ajunsesse să le aibă presa democratică din țara noastră în perioada ei de glorie, de suprafață internațională. Așa se explică, în bună parte, ura pe care Ion Vinea și-a atras-o asupra sa din partea organizațiilor de extremă dreaptă, faptul că a trebuit să plătească un tribut nu numai de cerneală – și acesta incomensurabil – ci mai ales, de sânge. A fost la un pas de a împărtăși soarta lui Madgearu, Iorga, I.G. Duca, Petre Andrei sau Armand Călinescu. Cel care izbutise performanța de ordin nu numai profesional ci mai ales civic și umanitar să înfrunte Minotaurul ideologic al crimei organizate, în chiar bârlogul acestuia de pe Sărindar, ori din «palatele» ziarelor aservite imperialismului hitlerist, cel care era membru fondator al Ligii Drepturilor Omului, alături de C.G. Costa Foru, Virgil Madgearu, C. Rădulescu-Motru, C. Mille, Istrate Micescu, N.D. Cocea, Camil Petrescu, Iosif Nădejde, Victor Eftimiu, Camil Rădulescu, M. Sadoveanu ș.a., acest mare tactician al presei ajunsesse să demaște întregul mecanism «administrativ prin care fasciștii din România încercau cu disperare și barbarie să pună mâna pe putere, să anexeze țara, să pună poporul român la dispoziția Germaniei hitleriste. Se pare, parafrazând pe Călinescu, că tot ceea ce se câștigase la nivelul mijloacelor gazetărești de luptă rafinată, care să treacă de cenzura dictaturii militare, se adunase și urcase în lujerul de cavaler al gazetăriei care a fost Ion Vinea». ■ *La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*, Eugen Barbu îi „dojenește” pe reprezentanții tinerei generații, înainte de a se întoarce la versurile Mariane Marin, de care, totuși, se desparte dezamăgit: „Mă gândesc cu multă durere la viitorul acestor tineri poeți lansați cu multă frenezie de diferite cenacluri, reviste și concursuri, cu o perseverență demnă de o cauză mai bună, uitându-se că poezia este regina artelor, că se face cu multă rigoare, că e o stare, nu o meserie... Spaima de a părea incult, snobismul, dorința de a arăta că ești la curent cu ultimele scorniri în materie de lirică, pe de o parte, și jocul iresponsabil al unor critici improvizati, care din lipsă de organ pentru înțelegerea poeziei au transformat-o într-un bălci lexical fără sens, culoare, transfigurare, adică fără elementele indispensabile ale poemului, iată relele care au făcut din această ceva derizoriu și adesea de necitit. Dar să ne întoarcem la Mariana Marin: sigur că ea are o sensibilitate care-i îngăduie atunci când nu e constrânsă de tirania modei să emită frumoase fragmente lirice, precum: «restaurator de mici suferințe», «o pasăre intrând pe fereastră cu oraș cu tot» (răscumpărate imediat, în același poem, de enormități de genul: «complotz împotriva gândacilor de bucătărie fără să-i fi văzut în cămarile ambroase ale Vaticanului» sau «o stare zoioasă în care te zbați»)). ■ Se dă curs unui nou Drept la replică: „În numărul precedent al revistei acesteia, la rubrica *Aveți cuvântul!*, a apărut, sub semnătura Dan Popa, un text care se referă la articolul meu intitulat *A fi critic literar...* (Săptămâna, nr. 26, din 26.VI. 1986). [...] Aceasta, în legătură cu subiectul propriu-zis literar aflat în discuție. Cât privește celălalt aspect al textului semnat de Dan Popa, adică acela al incalificabilei forme de în care el își expune observațiile, am de spus următoarele:

revista *Săptămâna* respectă, cu strictețe și consecvent, principiul *dreptului la opinie*, dar aceasta nu înseamnă ca autorul unei anume «replici» să recurgă la un limbaj pe care mă abțin a-l caracteriza și pe care îl folosește respectivul semnatar al textului de la rubrica *Aveți cuvântul!*".

• [„**Tribuna României**”, nr. 322 (16)] Liviu Papadima prezintă noua carte a prozatorului D.R. Popescu, *Orașul îngerilor*: „Suprasaturată de semnificații, nuanțând, problematizând, proza lui D. R. Popescu dizolvă evenimentele în simboluri și alegorii, le deformează oniric, le transportă în grotesc și absurd. Între autentic și mistificare, între probabil și improbabil, granița e fragilă. Autorul își tiranizează creația, smulgându-i, ca în *F* (1969) sau *Vânătoarea regală* (1973), efecte teribile. Apăsarea pe senzațional, pe violenta narativă, se resimte în recentul său roman *Orașul îngerilor*. Cartea dezvoltă, prin multe meandre și păienjenisuri, aventura unei umanități amenințată de haos, de tulburarea valorilor cardinale ale vieții, degringoladă iscată de cel de al doilea război mondial”. □•Radu G. Țeposu face cunoștință cititorilor cu tânărul prozator Nicolae Iliescu: „O spumoasă, chestiune de tehnică narativă și banalități diurne, relatând lapte fictive și întâmplări proprii, Jucându-se de-a pactul autobiografic (foarte ades, Nicolae Iliescu apare în povestirile sale ca personaj) și de-a omniscienta, reducând proza la propriul ei mecanism, folosind, din necesități parodice, dar și pentru a demonstra că nu mai există ingenuitate în literatură, referințele bibliografice, detaliile de viață recognoscibile și confesiunea frustră, autorul își transformă textele în demonstrații ironice, în spiritul metaliteraturii postmoderne, sugerând mai degrabă o retorică și o poetică a prozei decât o epică. Însă proza lui Nicolae Iliescu tocmai aceasta este: efortul povestirii de a deveni literatură, al faptelor de a îmbrăca haina ficțiunii, al inteligenței de a lua calea tehnicii artistice. În acest hățiș al perspectivelor de a relata, recunoaștem însă și o nouă formă de autenticitate artistică, aceea a literaturii conștiente de sine, fără iluzii demiurgice și fără prejudecata inspirației oculte, produs al achizițiilor culturale și al lucidității. O sugerează autorul însuși în povestirea *Compoziție inspirată după statuetele aparținând artei de tip Hamangia*: «Pentru el (personajul povestirii n.n.) problema principală este de a fi autentic, lucru care-i reușește îndeosebi într-o proză confesivă de tip *jurnal*, asumându-și condiția intelectualului și pe planul vieții cotidiene, nu fără o amuzantă autoironie» □•Sub titlul *Eroism și omenie*, Rodica Zafiu, scrie despre Haralamb Zincă, *Și a fost ora H, O carte a memoriei colective*: „Structura caleidoscopică a textului este rezultatul unei încercări de a surprinde realitatea unui moment, suprapunând imagini luate din mai multe puncte; a înțelege un fenomen istoric în toată complexitatea sa, pare a spune autorul, înseamnă a gândi simultaneitatea derutantă a unor fapte diferite: convorbiri diplomatice, planuri de cabinet, atacuri îndârjite pe front... Serii de documente sunt astfel puse față în față”.

16 august

• [„România liberă” 12995] În întâmpinarea marii sărbători naționale a poporului român, care va deveni rubrica fixă până al 23 august, Ion Crânguleanu publică poezia *Iubind destinul comunist al țării sale*: Katalin Bokor publică poezia *Om și Erou*. Și Vasile Băran participă cu *Exemplu de dăruire și abnegație comunistă*.

• [„Luceafărul”, nr. 33] Dan Zamfirescu comentează cel de-al 8-lea volum din ciclul *Zăpezile de-acum un veac*, al prozatorului Paul Anghel: □•Tot despre un roman istoric scrie și Ion Spânu (*Un roman al unirii*), titlu sub care prezintă pe Doru Munteanu, „un prozator curajos, el riscând intrarea într-un asemenea subiect chiar în cartea de debut, *Duminica Mare*, Dacia, 1983). □•Apelând la memoria documentelor, Mihai Pelin evocă *Istoriografia victoriei*, titlu sub care adună impresii de lectură din mai multe studii, tratate și cărți documentare despre România de la Marea Unire (1918) până la actul insurecției armate de la 23 August 1944. □•Tot pe prima pagină, Lucian Chișu evocă poemele lui Mihai Beniuc din *Orașul pierdut*, volum apărut la scurt timp după Diktatul de la Viena: „- Voi trecători, alături de vreme,/ De auziți cum cântecele plâng/ Să știți că-n miezul muntelui adânc/ Durerea românească geme”. ■•Sub genericul *Cuvinte despre Transilvania*, Artur Silvestri (*Legea proporțiilor universale*), Nicolae Georgescu (*Logica labirintului*), Vasile Macoviciuc (*Asumarea istoriei ca destin*) și Zaharia Sângeorzan (*Memoria istoriei*) scriu despre cărțile *Toamnă fierbinte* (Ed. Militară, 1986) de Ion Lăncrănjan, *Labirint* (Dacia, 1976) romanul lui Francisc Păcurariu, *Vânătoare de vrăjitori* (C.R., 1986) de Mircea Vaida, respectiv literatura lui D.R. Popescu (*Cei doi din dreptul Țebeii, Cu fața la pădure, Orașul îngerilor*) având drept „loc comun” atât apartenența pentru o perioadă de timp a autorilor la viața literară de peste munți, dar și subiectele cu trimitere la istoria frământată a locului. ■•Despre *Tinerețea eroică, revoluționară a lui Nicolae Ceaușescu*, scriu osârdios A. I. Zăinescu (*Menirea luptătorului*) și Olimpiu Matichescu (*În fruntea luptei pentru libertatea și demnitatea patriei*). □•Un editorial intern se intitulează *În apărarea intereselor poporului*, care se referă la momentul Doftana din biografia liderului comunist, recuperată prin citate din presa momentului: „Foarte sugestive sunt rândurile apărute în «Scânțea» (joi, 14 aug., 1986) despre rolul Doftanei în formarea intelectuală și politică a comuniștilor arestați aici: „«Sub multiple forme, la Doftana s-a desfășurat o susținută muncă politico-organizatorică și cultural educativă, de autoinstruire, fiind studiate în adâncă taină valori ale literaturii politice și beletristice: cu deținuții se aflau alături poeziile lui Eminescu și Coșbuc, scrierile istorice ale lui Bălcescu și Kogălniceanu, Xenopol și Iorga, operele lui Marx, Engels și Lenin»”. □•Scriitorii gălățeni Apostol Gurău, Ion Chiric, Benone Pușcă, Mircea Ionescu și Coriolan Păunescu se află în vizită de documentare la Sistemul de irigații *Câmpia Cuvurului – Galați*. Fiecare dintre aceștia își aduce contribuția sub titlul comun

Pământ și apă, îngemănare de ceruri. Interesant de semnalat este că, dincolo de expresiva realitate, autorii au răgazul de a-i aminti pe Charles Lindberg, Alecu Russo, dar mai ales, directivele Congresului al IX-lea al Partidului. □•Paul Dugneanu prezintă *O viață de om, așa cum a fost*, „integrala memorialistică pe care o așteptam” scrie criticul cu ocazia reeditării celor trei volume. □•*Antologia păcii*, de pe ultima pagină a revistei adună laolaltă poeți din Brazilia, Italia, Grecia și Austria. □•Tot aici, Eugen Marinescu culege de la oaspeții străini invitați la Cursurile de vară ale Universității din București, impresii festive – suntem în preajma zilei Republicii – semnate de Iuri Zaiuncikovski (scriitori, traducător și profesor), scriitorul și traducătorul bulgar Ognean Stamboliev, poetul sârb de origine albaneză Baki Ymeri și Mithu-siro Shimen, student al Universității din Tokio (Japonia).

• [„SLAST”, nr. 33] Redacția își descătușează energiile în întâmpinarea marii sărbători naționale de la 23 August: □•Mihai Bărbulescu semnează poemul *El, comunistul tânăr*: „Tânăr comunistul de-atunci, conducătorul de azi pe noul ei drum/ Ce-i al seminței crescută în lan, și-al grâului, deplin, în pâine”. □•*Tinerețea exemplară a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, face obiectul studiului semnat de Carmen Podgoreanu. Geo Ciolcan o acompaniază pe autoare cu *Doftana – înalta școală a educației comuniste*. □•Pe tema avatarurilor debuturilor colective, Nicolae Diaconu ajunge, în textul său *Dreptul de a fi antum*, la editura timișoreană Facla, contabilizând debuturile colective din anii 1984 (*Timp interior*), 1985 (*Afinitățile izvoarelor*) și 1986 (*Argonauții*). □•Nicolae Oprea reprezentant al tinerei generații critice, răspunde la întrebările dezbaterii inițiate de „Slast” pe tema *Tânăra generație de creatori, o generație din întreaga țară* La întrebarea: „Există o tânără generație generație [de creatori]risipită în întreaga țară. Ce prejudecăți stau în calea ei?”, Nicolae Oprea atacă, și el, problema debuturilor: „O prejudecată a și fost legiferată prin instituirea concursurilor editoriale pentru debut. Se alocă 1-2-3 poziții în planul anual (nu la toate editurile ori nu cu destulă consecvență) în așa fel că problema *împrospătării* literaturii se crede că a fost rezolvată. Talentele au fost, cum se vede, dinainte programate. Treaba mi se pare că aduce o loterie. Nu cred în obiectivitatea concursurilor, convins fiind că la un moment dat se pot ivi mai multe lucrări valoroase decât locurile existente în proiectele de plan. Apoi, dacă valorile sunt sensibil egale, se ajunge cu siguranță la sistemul tra-gerii din căciulă. Pe de altă parte, concursul de debut a mai atenuat posibilitatea infiltrării în literatură a unor neaveniți, pricepuți în mașinațiunile de culise. E, cu o vorbă veche, în tot răul și un bine”. Altfel, este de următoarea părere: „Criticul transformă citirea în trăire”: □•Gheorghe Grigurcu se păstrează, în cel de-al doilea episod despre *Clasicismul jurnalului*, în preajma scrierii lui Tudor Țopa și în atmosfera (prielnică acestui gen) a reprezentanților „școlii” de la Târgoviște: Radu Petrescu și Costache Olăreanu.; □•Henri Zalis se află în tatonări cu privire la căutarea de către critici tineri a spiritului tutelar: „Când

Mircea Martin se revendică din G. Călinescu, Eugen Simion din Tudor Vianu, iar M. Ungheanu din G. Ibrăileanu pricepeam că ei, și aidoma lor numeroși alții, trimit la animatorii unui tip de *atitudine* critică. Poziție salutară ce devine, în timp, un mijloc esențial de a perpetua amintirea unor mari conștiințe, ele însele creatoare de criterii, prin diferențiere, și de destin artistic întrucât au luptat cu prejudecățile și deformările, depășindu-le”. Exemplele, în cea ce-i privește pe tinerii critici, sunt Constantin Sorescu, V.F. Mihăescu, Alex. Ștefănescu, Paul Dugneanu și Ioan Holban.

17 august

• [„Scânteia”, nr. 13681] Acad Radu P. Voinea semnează textul *Porți larg deschise spre luminile științei și învățământului*: „Un moment istoric în evoluția ascendentă a învățământului din patria noastră l-a constituit Congresul al IX-lea al partidului, care a ridicat problema educării pentru muncă și viață a copiilor, a tinerei generații, la rangul de politică de stat. S-a plecat de la premisa că ridicarea pregătirii profesionale și tehnice, a nivelului general de cultură și de cunoștințe științifice al întregii populații reprezintă un factor calitativ de importanță deosebită în formarea omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului, în asigurarea participării active a tuturor cetățenilor patriei noastre la înfăptuirea celei mai drepte societăți din lume, în afirmarea personalității umane. A rezultat de aici că scopul învățământului trebuie să fie însușirea celor mai avansate cunoștințe din toate domeniile științei și tehnicii, a celor mai noi cuceriri ale cunoașterii umane, formarea unei concepții înaintate despre lume și viață, a unui amplu orizont de cultură, educarea în spiritul dragostei de țară, de muncă și învățătură, pregătirea temeinică pentru viață, astfel încât absolventul școlii să poată contribui cit mai mult la înflorirea patriei”. ■ Radu Voinea este secondat, în pagina culturală, și de alte personalități, cu același tip de discurs. □ Virgil Teodorescu: „Începând la 23 August 1944 și, mai ales, de la Congresul al IX-lea al partidului, activitatea și comportamentul nostru artistic, creator sunt orientate cu consecvență spre reflectarea cursului viu, tumultuos al vieții și muncii poporului, spre cuprinderea în pagini durabile a vastei epopei a muncii și creației în care sunt mobilizate de partid energiile națiunii noastre. Creatorul trebuie să smulgă ateste imagini din realitatea înconjurătoare, ridicându-le, prin forța creației, la rangul de opere folositoare poporului și progresului societății. Arta și creația literară a ultimelor decenii au dat la iveală asemenea opere – marturii ale unui timp eroic, însuflețit de înalte umaniste idealuri”. □ Dan Grigorescu: Expozițiile de artă consacrate evenimentului de la 23 August, amplele albume antologice dovedesc cit de profundă e trăirea patriotică a generațiilor de artiști români din această epocă. Pentru ei, actul de la 23 August are un înțeles de permanentă actualitate, la care se referă ca la un moment de răspântie al istoriei țării și al propriei biografii. Lucrările care i-au fost consacrate poartă de aceea semnul limpede al participării,

al unei atitudini ce definește în ansamblul ei arta românească a acestor decenii. artă a unei conștiințe modelate de convingerile patriotice ale poporului căruia îi aparțin prin destin, prin formație spirituală creatorii de artă din România socialistă”. □ Ion Dodu Bălan: „Măreața sărbătoare a poporului nostru, aniversarea a 12 de ani de la revoluția de la 23 August, este un minunat prilej de evocare a patriotismului ce a însușit poporul în lupta sa pentru o viață liberă și demnă. Asemenea acte istorice revoluționare ne arată că iubirea de patrie e dăruire până la jertfă. Ea se identifică perfect cu viața omului și cu istoria poporului. E lucrare permanentă și constructivă. Eroism necondiționat și patriotism al faptelor, nu al declarațiilor retorice, exterioare acțiunii. Fără fapte și înfăptuiri iubirea de patrie ar rămâne o vorbă goală. Numai faptele și înfăptuirile îi dau sens și o legitimează ca pe un atribut suprem al existenței și al creației. Un țaran ce iese pe câmp în faptul zilei să vadă cum «cresc» holdele – cum ies atâtea eroi ai literaturii noastre dedicate satului românesc – îndeplinește un act de înalt patriotism, de identificare vie, prin munca și grija lui nesfârșită, cu pământul patriei ca formă de geneză a numeroase bogății”. □ Al. Balaci: „Transfigurând cu patos umanist istoria și laptele poporului, ale cărui fibre sensibile sunt, creatorii noștri năzuiesc să contribuie, prin puterea exemplificatoare și modelatoare a artei, la creșterea și înnobilarea ființei colective a patriei. Seva operei lor constă în munca și lupta poporului nostru, care-și construiește de 42 de ani, liber și demn, propria sa viață, propria sa istorie. Aceste opere propun un tip nou de erou, un erou ce întruchipează patosul constructiv al prezentului, încrederea în forța de creație a poporului, în capacitatea lui de a înfăptui obiectivele prezentului și viitorului”.

18 august

- [„România liberă” 12996] Cu *Gânduri de August* este prezent Ion Brad.

19 august

- [„România liberă” 12997] Eugen Frunză semnează poezia *Inimă vitează*.
- [„Scânteia”, nr. 13682] În *întâmpinarea zilei de 23 August*, Mihai Ungheanu scrie despre *Vocația militantă a scriitorului*: „Moștenirea lui exprima pe toată întinderea ei, chiar clacă uneori la grade valorice diferite, aceeași substanță, aceleași idei, aceleași opțiuni. În mod curent noi tipărim poeți, prozatori, dramaturgi, critici, deși scrisul lor nu s-a desfășurat atât de didactic pe cât ne-o arată aceste «sumare de gen». A citi poeziile poetului, fără a-i cunoaște bagajul de idei, ar fi o lectură incompletă. A citi povestirile și romanele prozatorului fără a avea întotdeauna la îndemână articolele care-l exprimă dincolo de pagina consacrării sale de vârf – la fel. Așa se întâmplă și cu prozatorii și cu criticii literari. Acest mod de a edita creează «autonomisme» pline de consecințe. A citi curent scriitori de cel mai mare interes fără a bănuși că la fel de captivanți sunt și în paginile care nu-s de poezie sau de proză – iată limitele

lecturii. [...] Multe din reeditările noastre ne înfățișează scriitori români într-o postură de păsări cântătoare, fără aparat ideatic însoțitor. O specie de inspirați, fără proiect și fără program. Exagerăm, evident, liniile desenului nostru pentru a ne face mai repede înțelege. Unele tentative timide de a anexa operei și câteva articole ale scriitorului nu ne infirmă, după cum nici apariția celor câteva realizări existente în această direcție. Marele public este interesat incontestabil de opera artistică, de impactul cu forța de creație a scriitorului, pe care o exprimă cel mai bine opera lui de ficțiune. Dar nici multe din edițiile de opere – chiar cele de opere complete – nu satisfac necesitatea unei reprezentări plenare a expresiei scriitoricești. Literatura română nu este numai un cor de voci frumoase, ci și unul de expresie intelectuală de cea mai demnă ținută. [...] Marele public este interesat incontestabil de opera artistică, de impactul cu forța de creație a scriitorului, pe care o exprimă cel mai bine opera lui de ficțiune. Dar nici multe din edițiile de opere – chiar cele de opere complete – nu satisfac necesitatea unei reprezentări plenare a expresiei scriitoricești. Literatura română nu este numai un cor de voci frumoase, ci și unul de expresie intelectuală de cea mai demnă ținută. Mai totdeauna scriitorul român – fie el de linia întâi, fie de cea de a doua linie, chit că uneori posteritatea le mai și inversează – a ținut să fie prezent nu numai ca autor de ficțiune, nu numai ca artist, ci ca om de opinie, ca om al cetății. Viața literaturii, care este și o viață de idei nu mai de opere, se vedește foarte bine în aceasta alternare de disponibilități în alternarea uneltelor. Modul de a edita literatura română este însă, în unele cazuri, inferioară acestei bogății și complexități. Ediției aceale, care fac tabula rasa din ideile scriitorului, e vremea să-i facă loc ediția din care să nu lipsească atitudinea scriitorului, implicarea lui. Deschidem o ediție de C.D. Aricescu, figură importantă pentru reconstituirea fizionomiei literare postpașoptiste, contemporan cu Eminescu. Articolele, numeroase și revelatorii, sunt absente din această ediție. Prezența lor ar fi fost un câștig”.

21 august

• [„România liberă” 12999] Victor Tulbure semnează poezia *Și pururea ostași îi vom rămâne*. Alexandru Andrițoiu scrie despre *August '44 și destinul nou al unei străvechi așezări*, aceea a localității natale, Vașcău, schimbată din temelii de la Congresul al IX-lea încoace. 23 august.

• [„Orizont”, nr. 34] Sărbătoarea de la 23 August, cu toate semnificațiile ei politice, ocupă majoritar numărul de față. *Întru slava patriei în August* se numește grupajul de lirică patriotică. Până și cronica de cultivare a limbii, ținută număr de număr de lingvistul G. I. Tohăneanu, discută cuvintele *Țară și patrie*: „Așadar, prin coridoarele de taină ale substructurii lor semnifice, țară și patrie trimit către «pământ», către «părinți», către glia în care – potrivit cuvintelor poetului din Lancrăm – «drepte dorm» oasele acestora din urmă. «Pietre scumpe» ale latinității noastre lexicale, țară și patrie, răspândesc, în largul

lor jur, dogoarea istoriei”. □•Ultima pagină găzduiește articolul semnat de conf. univ. dr. Gh. I. Oancea despre *Participarea eroică a României la războiul antihitlerist*. ■•În singura pagină arondată literaturii, Cornel Ungureanu prezintă cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii*, (Ed. Eminescu, 1986). □•Adrian Dinu Rachieru abordează un subiect în ton cu tematica politică a numărului, relatând despre romanul lui Dinu Săraru, *Dragostea și revoluția*, vol. II, Eminescu, 1986. □•Poezia lui Eugen Dorcescu se află în atenția Feliciei Moșoianu. □•Sub titlul *Tâlcul poveștilor*, Valeriu Drumeș îl portretizează pe Ion Turcuș, cel din volumul *Intrarea în poveste*, Facla, 1985. □•Ioan Morar, fără ...T., traduce *Poeme ale păcii*, din India, Monaco și Australia, ținuturi mai cunoscute decât autorii poeziilor.

● [**„România literară”, nr. 34**] Numărul este dedicat exclusiv, *Sărbătorii naționale*. ■•De la editorialul cu același titlu, până la ultima pagină, „România literară” respiră de patriotism sărbătoresc, în ode și imnuri înălțate „înțeleptului conducător”. □•Ion Potopin ocupă locul de frunte în „strana” primei pagini: „O mândră ctitorie în august, de viteji, / spre comunism ne poartă eroic, înianțe!” □•Îl urmează, în cuget, Eugen Evu, Viorel Varga, Mihai Negulescu, mai tinerii Victoria Milescu, Ion Mărgineanu, Radu Felecan, Ion Popa Argeșanu. □•Alexandru Balaci invocă *Lumina istoriei*: „Oamenii de cultură ai României socialiste sunt conștienți profund de această finalitate și ei caută să-și pună întreaga energie, forța morală, de a înțelege și de a crea în responsabilul post de slujitori ai cunoașterii, în slujba adevărului, a păcii și a întregii colectivități umane”. □•Geo Bogza, posesorul rubricii *Trapez*, revine la denumirea ei mai veche, când se numea *Cristal*: „Nimic din ceea ce sunt gata să iert altora nu pot ierta celor pe care îi iubesc” suna una dintre cugetări. □•Ion Ardeleanu, istoric oficial al P.C.R. semnează textul de două pagini *Un popor liber, o țară independentă*: □•Aurel Mihale, publică fragmentul de roman *Întâlnirea...*, pe linia întregii sale proze cu ilegaliști cu aură de eliberatori. ■•Se declară *Îndrăgostiți de România*, scriitori oaspeți ai țării noastre, din Anglia, Bulgaria, Polonia, R.D. Germană și Japonia. □•Cristian Popișteanu prezintă pe două pagini *Cărți ale eliberării și ale victoriei*, unele dintre acestea apărute sub oblăduirea istoricului militar, generalul Ilie Ceaușescu. □•Cu *Tricolorul, steag al păcii*, de Collete Corbu, se încheie partea aniversară a numărului. ■•Din sfera literară, își aduc contribuția la eveniment Valeriu Râpeanu (*Spiritul nou al istoriografiei*), Dan Tărchilă (*Istorie și contemporaneitate*), A. I. Zăinescu (*De două ori August*), Tudor Popescu (*O nouă etică*), Dim. Rachici (*Simbol al libertății*), Areta Șandru, (*Anotimp de eroi*), Francisc Păcurariu (*La cumpăna apelor*). □•Partea propriu-zis literară a numărului conține câteva articole. ■•*Situația informației literare*, de Șerban Cioculescu, în care venerabilul critic discută despre cartea lui Radu Bagdasar, *Informatica mirabilis* (Dacia, 1982) pe care o salută, dar fără prea mare încredere în avantajele decurgând de aici: „Am face o singură observație strict personală, privitoare la metoda noas-

tră de informare. N-am beneficiat, în decurs de peste șaizeci de ani de activitate, de suficiente date informative: majoritatea le-am găsit singur, iar pe celelalte le-am verificat, înainte de a le da crezare. Metoda carteziană, dubitativă, ne ferește de erori. Noua echipă de critici și istorici literari găsește un alt climat, mai bun și mai prielnic muncii decât cel de altădată”. ■•În *Perpessicius, istoric literar*, Nicolae Manolescu, surprinde activitatea de recenzent a marelui eminescolog, așa cum este redată de conținutul volumului *Scriitori români (I, II)*, recent apărut în BpT.: „În acest spirit înțelege Perpessicius să recupereze formele trecutului. El nu le *actualizează* și nu le citește prin prisma prezentului, chiar dacă știe că gusturile se schimbă. Emoția lui provine din regăsirea tiparului social, moral și intelectual în care a fost turnată opera veche. Este un evocator, îmbătat de miresmele arhaității și un nostalgic al unor vremi apuse. Critică de gust, desigur, ca și aceea de cronici, bazată pe impresie, dar nu de-a dreptul ca atunci când comentează pe contemporani, ci prin largul ocol al erudiției celei mai minuțioase. Anii petrecuți în bibliotecă pentru a descifra manuscrise eminesciene l-au învățat savoarea rară a antichităților noastre, începând cu aceea a limbii. Căci Perpessicius este din speța, azi pe cale de dispariție, a istoricilor literari filologi, îndrăgostiți de cuvinte ieșite din uz și de răsuceli arhaice de frază”. □• Un număr de croniche, de maximum o pagină dactilo, îi au în atenție pe scriitori mai puțin cunoscuți ori în formare. Semnează aceste texte Henri Zalis (la Constantina Caranfil, *Zodia gemenilor*, C. R., 1986), Fănuș Băileșteanu la scriitorul militar *Olimpian Ungherea*, Ioan Holban, la poemele lui *Paul Balahur*, deja elogios prezentate în „România literară” de G. Muntean.

● [„*Tribuna*”, nr. 34] Număr consacrat zilei naționale, din care atrag atenția, în sfera ideologiei 23 August – marea sărbătoare națională a poporului român (Marian Vereșezan), însoțit de *Doftana, august 1936* □•*Un moment de referință în istoria mișcării muncitorești din România* (Gheorghe I, Bodea). □•Cornel Udrea este prezent cu poemul *Hronic pentru viitor* („cu Comunistul ne-nfricat contemporani/ noi construim din clipă veșnicie”) și Ion Rahoveanu, care semnează poemul *Somnul eroilor*. ■•Revenind la preocupări din familie, Ioana Bot scrie cronică literară la Gheorghe Vrabie, *Proza populară românească*, studiu stilistic, (Albatros, 1986), arborând o poziție foarte critică: „Concluzia volumului, *Basmul – proză romantică?*, este deconcertantă fiindcă ea nu exprimă ideile finale ale studiului, ci ridică alte întrebări, ale căror răspunsuri ar putea constitui un alt studiu. Personal, nu suntem de acord cu opinia potrivit căreia basmul folcloric ar fi primit, ca pe pecete definitivă, în sec al XIX-lea, *configurația prozei fantastice romantice*. Oricum, așteptăm din partea autorului argumente într-o carte viitoare. Iar cititorilor interesați și colecției *Sinteze. Lyceum* nu le rămâne decât să aștepte, la rândul lor, sinteza cuceritoare prin înalta ținută științifică și limpezimea demonstrației, de care proza populară românească nu a avut încă parte”. □•Gheorghe Glodeanu recenzează roma-

nul lui Francis Munteanu, *Barajul*, cu observația că „destinul artistic al lui Francisc Munteanu se apropie foarte mult de cel al lui Titus Popovici: ambii și-au făcut ucenicia în domeniul literaturii, pentru a se dedica aproape exclusiv cinematografiei: „Tribuna,, publică u fragment din romanul *Până la capăt și mai departe*, din care, autoul, Cornel Brahaș, este prezent în mai toate coloanele revistelor literare din anul 1986: □•Tot la *Generație și creație*, același Valeriu Bârgău intră în dialog cu poetul Ion Moldovan: „- *Ce are de adăugat Ioan Moldovan la realizarea unui portret firesc al generației sale?* – Mai întâi un accent subiectiv, dacă mi se îngăduie: am ieșit mulți din «Echinox». A fost o stare de spirit, o emulație, o comuniune de idei, creatoare. Alăturate, experiențele fiecăruia din *promoția* (inevitabil) echinoxistă din care fac parte au dat un *Rendez-vous des amis* drag mie. Sunt poeți (și prieteni) autentici: Aurel Pantea, Mircea Petean, Augustin Pop, Ion Cristofor, Viorel Mureșan, Ion Mureșan, Virgil Mihaiu, Andrei Zanca. Apoi sunt cei din alte *zodii*, unii mai norocoși, alții mai puțin, dar ale căror cărți le citesc cu interes, cu bucurie, cu mândrie: Nichita Danilov, Mariana Marin, Mircea Cărtărescu și Grete Tartler și Angela Marinescu și *Bătrânii echinoxști* Ion Pop, Ion Mircea, Dinu Flămând și Adrian Popescu și poetul Nicolae Prelipceanu și poetul Mircea Ivănescu și... îmi pare rău că n-am folosit întreg spațiul dialogului pentru o înșiruire a marilor poeți, prozatori și critici...”. □•Adrian Marino scrie despre *Tipologia și lectura literaturii* având în prim plan pe Eugen Negrici și Ion Cristoiu. □•Despre Eugen Negrici (*Introducere în poezia contemporană. Partea I. Încercare de sistematizare*, C.R., 1985) criticul afirmă: „Stilul uneori arid, dar nepretențios și fără alunecări în jargon, limbajul tehnic riguros, dar nu și ostentativ, dovedește și el pe teoreticianul matur și de vocație. Este cu neputință ca un spirit de calitate a lui Eugen Negrici să nu reflecteze cu toată seriozitatea asupra direcției sale viitoare”. □•În ceea ce îl privește pe Ion Cristoiu (*Lumea literaturii*, Eminescu, 1986), Adrian Marino este, încă, rezervat: „Ion Cristoiu nu pare încă să fie admis în corporația atât de colegială și de binevoitoare a confrăților critici. Dar placid și discret-ironic cum ne apare la lectură, el poate să mai aștepte (cu răbdare)”. □•Pe ultima pagină, *Contribuțiile importante ale României socialiste, ale președintelui Nicolae Ceaușescu la cauza păcii și securității în lume* sunt prezentate, la amănunt, de către Al. Pinteș în cadrul articolului *Dezarmarea – problema fundamentală a contemporaneității*.

22 august

• [„*Scânteia tineretului*” nr. 11578] „În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu, ieri a avut loc *Marea adunare festivă consacrată aniversării revoluției de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă de la 23 August*”, cu descrierea în detaliu a tuturor momentelor artistico-politice de pe marele stadion care a găzduit manifestația.

• [„Contemporanul”, nr. 34] Număr consacrat zilei de 23 august.

□•Semnează versuri Traian Iancu, Teofil Bălaj, Vlaicu Bârna, Vasile Zamfir, Vasile Smărăndescu, Eugen Evu, Constantin Atomii, Ion Machidon și Cedomir Milenovici. □•O a doua pagină cu versuri, denumită *România și președintele ei*, conține „omagiul poezilor lumii” traduși de Raluca și Victor Tulbure. □•*La Viața cărților*, Maria Vodă Căpușan găsește *Modelul criticii* la Valentina Curticeanu, autoarea cărții *Critica și modelul*: „Dimensiunea reflexivă a gestului se impune de la bun început. Valentina Marin Curticeanu în *Critica și modelul* manifestă suplețe spirituală certificând lecturile propuse și subtitlul cărții – «însemnări critice» – vădește apartenența la genul eseistic. [...] Cartea vorbește deci despre romanul românesc – domeniu predilect al Valentinei Marin Curticeanu – dar și despre cum să faci critica lui, și critică în genere. Există două mari secțiuni, evitând delimitarea facilă pe genuri de discurs. În ambele figurează probleme ale epicului și aspecte ale criticii, întrepătrunse într-o simbioză benefică. [...] Autoarea ajunge, printr-un tur de forță am spune, a cărui reușită se datorează acuității de abstragere, să despovăreze realismul de conotațiile mai mult sau mai puțin fericite dobândite de-a lungul anilor, să-i redea pregnanța și acuratețea, să-l facă operant pentru cercetarea fenomenelor în discuție. [...] Noul concept de real pe care se întemeiază în plan referențial un asemenea realism refuză simpla reprezentare, pretinde o istorie «deschisă, vie, tensionată» a lumii, ajunsă la conștiința propriei condiții, și capabilă astfel de perpetuare și reînnoire. Ea presupune, de pildă, în teritoriul romanului rural românesc căruia i se consacră pagini inteligente, integrarea fabulosului, cu deschidere spre mitic. Romanele ultimelor decenii, de la Marin Preda la Dumitru Radu Popescu, cu toată recunoscuta lor originalitate în viziune și scriitură, converg în planul superior al conștiinței existențiale, chemată a se defini pe sine. Actul critic își menține altitudinea; analiticul este punct de plecare pentru configurarea «eroului problematic» în proza lui Alexandru Ivasiuc, cu alunecarea ei specifică de la confesiune spre dezbateri, la modul eseistic. [...] Să-i recunoaștem însă Valentinei Marin Curticeanu, și în această recentă carte a sa, o caracteristică pe care ne-o sugerează prin sintagma înscrisă în finalul demersului său: «vocația critică»». □•Titus Vâjeu consemnează apariția celei de-a șasea cărți de poezie a lui Paul Balahur, intitulată *Anotimpul corăbiilor*: „Noul volum oferă a aceeași imagine a unei conștiințe artistice preocupată de stabilirea unor raporturi decisive cu marile teme ale Poeziei dintotdeauna, abordate fără reticență și fără complexe. Identificarea Poetului cu Luptătorul dezvăluie într-o corespondență aproape arhetipală eroismul cotidian al interceptării vieții în cele mai profunde și mai subtile înfățișări ale ei. [...] Poetul este un comentator solemn al realului, capabil să apere comentariul său de retorism, conferindu-i armura curată a poeziei. [...] Elegant în rostire, chiar ceremonios uneori, poetul reușește să confere ideilor grave, angajante, cuprinse în carte veșmântul poeziei incantatorii. E o veritabilă performanță această adecvare la

o tematică gravă, diversă și profundă a unei forme artistice impecabile. Din acest echilibru rezultă pagini de aleasă și solidă poezie stând sub semnul autenticității stărilor și motivelor însumate“.

• [„Cronica”, nr. 34] Cu *Imaginea țării în august* (editorial redacțional) debutează numărul consacrat momentului 23 August din istoria țării: „În puternica lumină a soarelui de August, imaginea României socialiste strălucește în deplinătatea rotundului ei fascinant de frumos, impresionând prin dinamismul mișcării, prin ritmul și amploarea construcției generale, prin optimismul și vigoarea efortului pentru împlinirile prezentului și prefigurările viitorului. În pragul mării sărbători naționale, când fiecare cetățean al țării își umple inima cu această scumpă imagine, îi revine gândului misiunea de a parcurge drumul de lupte și victorii, de sacrificii și izbânzi parcurs de întregul popor, sub conducerea înțeleaptă a partidului, în cei 42 de ani care au trecut de la acea fierbinte zi de 23 August 1944 și, cu osebire, în cei 21 de ani de realizări fără precedent obținute de România socialistă după Congresul al IX-lea al partidului, adică în glorioasa *Epocă Ceaușescu*. E în firea românului ca la ceasuri de mare sărbătoare să-și scurteze trecutul, să-și facă bilanțuri pentru a înțelege mai bine sensul prezentului și pentru a putea trasa cu luciditate și competență liniile de dezvoltare în viitor“. □ În legătură editorialul se derulează întreg numărul, care conține titluri sunt precum *Marile semnificații ale cotiturii de la 23 August 1944* (Sorin Ionescu). □ Despre *Activismul patriotic al ideologiei* scrie Tudor Ghideanu: „Acest activism politico-patriotic al ideologiei noastre se subordonează unei viziuni de înaltă etică umanistă, vizând, în primul rând, salvagardarea valorilor umane, materiale și spirituale, de acea corupți a forțelor generatoare de rău, de violență colectivă, de mijloace distructive la adresa popoarelor, a culturii lor, a întregului pământ“. □ Aurel Leon (*Patosul revoluționar al creației plastic*) enumeră artiști plastici și opera reprezentative ale acestora, conform tematicii numărului: „Evenimentul de la 23 August, cu implicațiile sale militare, politice și sociale, era firesc să inspire sute de opere plastice, fiecare scriind în alt alfabet o măreață pagină de istorie. Și dacă la *Insurecția* lui Dan Hatmanu, cel care emoționează, mai direct decât narația grafică, e griul găsit pentru fonta acestei narații, un griu-Doftana mi-aș permite să-l numesc așa, cum albastrul găsit de Sabin Bălașa în *Portretul omagial al președintelui Republicii* e rupt din albastrul-Eminescu (Universitatea din Iași) cu aluzii selenare, în schimb la *Sărbătoarea Micaelei Eleutheriade* cea care decide e bucuria mișcării mulțimilor într-o lumină caldă. Ideea de bază a *Omagiului* realizat de C. Piliuță, prin evocarea panteonului istoriei noastre, e transferarea pe alt plan a ceea ce Dimitrie Gavrilean reușește prin interstiționarea elementelor de tradiție în logosul său compozițional despre evenimentele din 1944. *Fruitele jertfei*, compoziția lui I. Sălișteanu, în care verticala viitorului se sprijină pe orizontala celor jertfiți, are dramatismul ciclului lui Ion Petrovici inspirat din contopirea om-plantă, respectiv sânge-sevă, atât de prezentă

în folclorul nostru și prin el trecută în literatură. Mai aproape de noi, să remarcăm în expoziția omagială din sala «Victoria» – Iași (organizată de către Muzeul de artă) îmbinarea unor opere inspirate direct din eveniment precum C. Piliuță – *Arme deținuților*, Aurel Nedel – *Illegalitate*, cu metafore plastice ce transferă actul pe plan artistic cum ar fi *Omagiu omului* de Liviu Suhar sau *Făurari* de Alex. Ichim. Li se alătură cinstirea tradițiilor de către F. Gavrilă în *Sfatul înțelepților* și lucrări inspirate din realitate contemporană semnate de Călin Alupi, Dan Hatmanu, Adrian Podoleanu și, ca o apoteoză, *Portretul Președintelui Republicii*, de Vasile Ștefan, solemn dar cu o participare afectivă de mare emotivitate. Vreau să subliniez că și reprezentarea plastică a evenimentului de acum 42 de ani, indicat succint Eliberarea, s-a realizat nu separând veriga din lanțul cronologic, ci ca o înlănțuire a istoriei noastre, menținându-se apartenența la un spațiu spiritual specific". ■ Sub titlul *Redescoperirea valorilor* Mircea Popa face bilanțul celor mai notabile apariții din critica literară: „Istoria literară a avut mult de câștigat de pe urma prezenței în câmpul ei a unor critici literari de directivă sau abili comentatori ai fenomenului literar ca Eugen Simion cu *Dimineața poeziei*, Valeriu Cristea cu *Dicționarul personajelor lui Dostoievski*, Mihai Ungheanu cu *Marin Preda, aspirații și creație*, N. Ciobanu cu *Însemne ale modernității* sau cartea despre Eminescu, Cornel Ungureanu cu *Contextul operei*, Mircea Braga cu *Istoria literară ca pretext*, Radu Enescu cu *Franz Kafka*, Livius Ciocârlie cu *Realism și devenire poetică*, Mihai Zamfir cu *Imagina ascunsă. Structura narativă a romanului proustian*, Al. Călinescu cu monografiile despre Caragiale și Anton Holban, Zaharia Sângeorzan cu *Sadoveanu*, Mircea Muthu cu *Literatura română și spiritul sud-est european*, Petru Poantă cu *Modalități lirice*, Mircea Iorgulescu cu *Scriitori tineri contemporani* sau *Spre alt Istrati*, care au atacat numeroase probleme de istorie literară, rezolvându-le nu o dată într-un mod original. Acest fapt ilustrează încă o dată ideea că în literatura română critica și istoria literară au mers întotdeauna alături, m între cele două sectoare neînregistrându-se niciodată fenomene de ruptură și opoziție, ci o alianță salutară și benefică. De pe aceeași platformă comună pot fi judecate și demersurile istorico-literare cu caracter comparatist susținute de Al. Dușu, Adrian Marino, Romul Munteanu, Constantin Ciopraga, Nicolae Balotă și alții, în măsură să ilustreze perenitatea și profunzimea criticii și istoriei noastre literare contemporane, aderența ei nedezmințită la real, la problemele stringente ale literaturii și culturii noastre contemporane". ■ De *Literatură și istorie* se ocupă Liviu Leonte: „Primele cărți apar chiar din deceniul al șaselea, când amintirile, proaspete și fierbinți, confereau evenimentului însemnele actualității. Titus Popovici scrie *Străinul*, roman al perioadei, dar și al unui personaj, Andrei Sabin. Prima direcție cere dimensiunile frescei social-politice, cea de a doua autenticitatea trăirii individuale. [...] Cuprinzând și pagini de virtuositate stilistică vizibilă în tablouri impresioniste ale Bucureștilor, *Șoseaua Nordului*, apărut la sfârșitul deceniului al șaselea, configurează un

gen de roman popular, cu tipologie simplificată și accent pus pe epic. Eugen Barbu, care și-a manifestat programatic preferința pentru acțiune și efecte tari, m surprinde perioada premergătoare Eliberării, zilele de luptă împotriva armatei germane în preajma capitalei. [...] O încercare de a urmări raporturile greu sesizabile între destinele individuale și istorie întâlnim în romanul lui Alexandru Ivăsiuc, *Apa*, apărut în deceniul al optulea. Abordând perioada imediat ulterioară Eliberării, romanul transmite sentimentul unei istorii trepidante când moare o lume și alta, în forme încă imprecise se ridică pe ruinele ei. [...] După ce a scris un ciclu românesc în care realul este proiectat în fabulos și în mit, Dumitru Radu Popescu își modifică viziunea în noul ciclu, *Viața și opera lui Tiron B*. În postfața la primul volum, *Iepurele șchiop* (1980), aflăm că nu se supune realismului cronologic, «deși uneori documentul primează în fața imaginației». Compus dintr-o suită de narațiuni corelate și cu o relativă independență în același timp, *Iepurele șchiop* se oprește cu precădere la primăvara și vara anului 1944. [...] *Orașul îngerilor*, al treilea roman al ciclului, se inspiră, în narațiunile componente, din perioada care începe cu Diktatul de la Viena, decupând câteva secvențe din timpul ocupației cu ororile ei. Ultimul episod, *Florile binelui*, surprinde personajele antrenate în luptele din toamna anului 1944 care au dus la eliberarea «orașului îngerilor», Oradea. Mărturiilor aduse de prozatori, dintre care am amintit aici doar câteva, li se adaugă cele semnate de dramaturgi și de poeți. Ele sunt scrise toate cu conștiința răspunderii față de acea memorabilă mutație a istoriei din august 1944 cu adânci reverberații în contemporaneitate». ■ O contribuția la conturarea imaginii interferente cu portretul, de luptător comunist și antifascist al lui Nicolae Ceaușescu, cu studii la zi, are I Saizu în textul *Universitatea revoluționară de la Doftana*. □ Pavel Floreascrie despre *Permanența culturii – o dominantă a epocii Ceaușescu*: „În strategia construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, cultura ocupă un loc foarte important, căci, referindu-ne la expresia pe care a utilizat-o de mai multe ori tovarășul Nicolae Ceaușescu, cultura și educația reprezintă factori esențiali ai procesului edificării noii societăți. Aceste idei au fost cu pregnanță puse în valoare în documentele de partid de la Congresul al IX-lea încoace, cu deosebire în Programul Partidului, în Expunerea la Plenara din 1-2 iunie 1982, la Consfătuirea de la Mangalia, în documentele Congresului al XIII-lea și în alte Cuvântări rostite de secretarul general al partidului nostru. [...] Literatura ultimilor douăzeci și unu de ani se înscrie de asemenea, cu lucrări remarcabile ne restituie transfigurate artistic mari momente ale afirmării românești în istorie, definind în același timp spiritul unei poci în cultura noastră. Asistăm în literatură ca și în muzică și cinematografie la redescoperirea sensului activ al tradiției. Problema specificului național în cultură se pune acum în raport cu trăsăturile națiunii socialiste”. □ Poezii patriotice semnate de Corneliu Sturzu, Vasile Popa, Petre Bucșa, Radu Lucaci, Mihai. I Vlad, Constantin Clisu) completează tabloul. Ioan Holban semnează eseul *Istoria și*

adevărul: „În primii ani ai afirmării generației '60 în proză și poezie au existat câteva grupări de scriitori – cum au fost cele din jurul revistelor «Steaua», «Luceafărul», «Gazeta literară», «Contemporanul» – care au avut rostul de a promova valorile literaturii contemporane sau de a duce marile «bătălii» ideologice ale pocii; influența lor a fost decisivă (dacă ar fi să avem în vedere măcar «modelul Steaua» pentru deceniul șase și «Luceafărul» pentru cel următor) în recuperarea esteticului și a conjugării sale reale cu ideologicul. Apariția acestei prime promoții de prozatori a fost precedată de momentul anului 1955 când au apărut *Bietul Ioanide* de G. Călinescu și *Moromeții* (volumul I) de Marin Preda. [...] La doi ani după *Bietul Ioanide*, *Moromeții* și *Străinul* de Titus Popovici, *Groapa* recâștigă pentru proza contemporană un teritoriu epic «nou». [...] În ciuda condițiilor aparent favorabile, impuse de volumele anului 1955 și 1957, care creau premisele unei alte perspective asupra realului și a modului său de exprimare în textul literar, prozatorii generației '60 au debutat cu cărți nesemnificative, cunoscute astăzi doar de istoricul literar. [...] Excepțiile sunt destul de rare; cu debuturi deasupra «mediei» epicii acelor ani pot fi citați doar Nicolae Velea, Nicolae Breban și Paul Georgescu. Proza, spre deosebire de poezie, s-a desprins mai greu de «normele» deceniului șase și pentru faptul că majoritatea tinerilor romancieri și-au făcut ucenicia în reportaj, învățând să răspundă prompt imperativelor ideologice ale momentului; prima etapă a revoluției nu se încheiase, evenimente cum erau cele ale finalizării cooperativizării, ale urbanizării și industrializării rapide cereau granițe reflectări» în nuvele și romane. [...] Prozatorii generației '60 au revigorat, mai cu seamă prin cărțile ulterioare debutului, interesul pentru roman; [...] pe scriitorul acelor ani îl atrăgea spre roman *mirajul construcției*, al edificării unei lumi «concrete», mai aproape de existența sa socială, în timp ce cititorul începea să caute în textul românesc *personajul*, chipul din oglindă, omul de alături pe care norocul sau nenorocul l-au adus pe scena literaturii. Personajul începe să fie înțeles și altfel decât în ipostazele cu care ne obișnuiseră cărțile deceniului șase. Pactul creației și pactul lecturii își descoperă premisa în ceea ce aș numi *convenția verosimilității* care oferă «schema» dezvoltării unei întregi serii de romane, aparținând generației '60, alate (nu întâmplător) la cota cea mai înaltă a interesului cititorilor. [...] Naratorii din romanele lui Marin Preda, D.R. Popescu, Augustin Buzura, George Bălăiță, Nicolae Breban, Constantin Țoiu, Petre Sălcudeanu, Dumitru Popescu întrețin relații cât se poate de clare cu trecutul și, în consecință, for urmări întotdeauna adecvarea *modului* povestirii la *substanța* celor relatate. Iluzia lui *sunt acolo*, pe care o afirmă naratorii din romanele generației, corespunde, în instanța lecturii, celeilalte *iluzii*, a lui *am fost acolo*, pe care cititorii o caută de la cuvântul primei pagini a cărților acestor prozatori: în această dublă ipostază a iluziei textului stă, de altfel, rolul «terapeutic» pe [...] Cu aceste premise, se poate vorbi despre *recuperarea cititorului* odată cu recâștigarea esteticului de către generația anilor '60, pentru

ca obiectivul de după douăzeci de ani al generației '80 să fie *recuperarea eu-lui*, a subiectivității celui care scrie, întoarcerea autorului – cum spunea Eugen Simion – în interiorul textului pe care îl produce: «Adevărul istoric – scrie un tânăr prozator – va fi, cu oarecare decalaj de timp, la îndemâna oricui. Adevărul tău și al meu însă, dacă îmi va scăpa azi, nu-l vom mai ști». [...] Obiectivul declarat este acum *trans-formarea* lumii în text și nu *transferarea* acesteia, cele două infinitive lungi desemnând prin ele însele zonele ce desparte două moduri de a scrie și de a concepe poziția cărții și a autorului ei în realitate. Multe dintre volumele generației '80 vor fi niște experimente ale «decalajului mediu» dintre *trăire* și *scriere*, tinzând spre anulare, adică spre ceea ce aş numi *gradul zero al istoricității românești*. [...] Cărțile noii generații își află premi-sele în efortul *citirii* lumii și a sinelui prin recuperarea *banalului* și a termenului său «opozant» *trăirea vie*; viața nu mai poate fi «reflectată» sau «mimată», măștile cad, personajele devin niște «simboluri vii», iar zilele își scriu singure (pe măsură ce se trăiesc adică) textul în care se cuprind gânduri, fapte imaginate, lecturi dar, mai ales, experiență directă». □ Virgil Cuțitaru trece în revistă *Patru decenii de poezie*: „O contribuție esențială a poetului militant este asumarea problemelor majore ale epocii și responsabilitatea reflectării lor în ordinea adevărului istoric. Selectarea temei nu este un lucru comun, obișnuit sau indiferent în materialitatea actului literar și dacă orice temă poate fi înnobilită, aspirația creatorilor a fost întotdeauna aceea de a da viață și certificat artistic marilor probleme, evenimente și personalități ale istoriei. Aș particulariza generalitatea acestor propoziții cu numele poetului care a deschis, indicând cu precizie, accentele grave și amplitudinile maxime ale epocii noastre. Este Nicolae Labiş și întreaga lui poezie care se întemeiază pe fiordurile de cristal ale istoriei noastre contemporane, salutând ideea supremei angajări a scriitorului. [...] Unii dintre creatori (Eugen Jebeleanu, Ștefan Augustin Doinaș, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Nicolae Țătomir, Maria Banuș, Ion Brad, Ioan Alexandru, Ioanid Romanescu, Horia Zilieru, Corneliu Sturzu, Paul Balahur, Nicolae Turtureanu, Ion Horea, Ion Chiriac, Emil Brumaru, Emil Nicolae, Gheorghe Drăgan, Vasile Filip, Paul Sân-Petru, Ion Chiric, Gabriela Scurtu ș.a.) au în vedere așezarea simetrică și ritmată a versurilor acelu «paralelism al formelor» pomenit, în urmă cu șaptezeci de ani de Gala Galaction și citat, în 1966, de Vladimir Streinu în volumul *Versificația modernă*. Este vorba despre expresivitatea stilistică și arhitecturală a versului, de acel «tot armonic», prin care G. Călinescu înțelegea starea de fapt a poeziei, aspectul inefabil și metafizica ei. [...] Pendulând între corsetul versului clasic și căderea liberă a versului modern, poeți la fel de importanți și cutezători în angajarea lor în freamătul epocii (Marin Sorescu, Nicolae Dragoș, Aurel Rău, Cezar Ivănescu, Nicolae Prelipceanu, Nina Cassian, Ion Hurjui, Constantin Pricop, Haralambie Țugui, Vasile Constantinescu, Vasile Mihăescu, Nichita Danilov, Sterian Vicol, Ion Alexandru Angheluș, Lucian Vasiliu, Liviu Pendefunda, Gheorghe Lupu, Emilian Marcu, Mariana

Codruț, Aura Mușat, Titus Vâjeu, Adi Cristi, Nicolae Panaite, Valeriu Stancu, Liviu Antonesei etc.) optează pentru sunetul pur al poeziei, în structura căruia metafora este mascată de inteligență. [...] Mustind de reacții și probleme grave legate de conștiința eului nostru de azi și de mâine, Paul Balahur reușește în cele douăsprezece versuri ale poeziei *Inscripție* (v. *Un gând pentru partid*, Junimea, 1986) să dilate timpul, limpezind pentru o clipă oceanul de sentimente, de care se simte îmbulzit poetul. [...] Este un poem foarte frumos și dens, sinteza unor stări și sentimente etern valabile. □ Zaharia Sângeorzan este mai direct și scrie, cam aceleași lucruri/ idei în *Cărți de poezie patriotică*: „*Poezia Cetății* este astăzi tot mai mult o redescoperire a evenimentului, o recuperare a duratei istoriei naționale, o retrăire a ei din perspectiva actualității. Evenimentul reactualizat de poeți presupune luciditatea asumării. Teritoriile evenimentului se deschid realității imaginarului, răspunzând faptelor, ideilor, experienței. Vieții interogate i se restituie un chip, o memorie, devine prin poezie, conștiință. Poemele se nasc dintr-o sinceră dragoste de neam, de țară, de istorie, de pământul românesc. Privirile poetului însuflețesc spațiile istoriei, recuceresc miturile, creează un dialog cu actualitatea, reconstituind adevărate cronici ale evenimentelor interogate. □ Traian Iancu: *Grădina*, versuri, Editura «Cartea Românească», București, 1986. Evenimentul este pentru Traian Iancu istoria românească, galaxia ei de semne și de simboluri, vatră de simțire și de cugetare, strămoșii, dacismul, noblețea latină și tracică, eroii, iubirea de țară, cuvântul rostit cu înflăcărare, cu conștiința că întrupându-se unui popor, unei realități sociale. [...] □ Teofil Răchițeanu *Planete de melancolie*, Editura «Dacia», Cluj-Napoca, 1986. Teofil Răchițeanu retrăiește istoria sub zodia melancoliei, bocetului, tragicului, unui puternic sentiment de alianță cu ideea că el îi răscumpără, prin cântec, umilințele îndurate. Poetul recheamă din istorie voievozii, poartă cu ei un neobișnuit dialog: drama lor este reînviată, destinul lor este din nou pus să vorbească în numele țării. Ascultăm astfel vocea lui Dragoș și cea a lui Bogdan, Brâncoveanu și Ștefan Rareș și Iancu, ne redescoperim pe noi înșine în inima Bucovinei, la Putna lui Ștefan cel Mare, totul rememorat cu o solemnitate de ritual. Implicarea în fenomenul românesc se face prin aceste tulburătoare chipuri, voci, confesiuni, de o netăgăduită verosimilitate“. □ În acest context, tandemul Adrian Grăjdeanu – Sorin Mărășescu umple pagina ultimă de patriotism și ideologie: *România socialistă în conștiința umanității*.

• [„**Flacăra**”, nr. 34] *Flacăra pentru minte inimă și literatură conține articolul Seta de lectură* scris de Valeriu Răpeanu: „Privim cum cărțile bune și în lipsa lor chiar și cele mai puțin bune se epuizează nu odată instantaneu, sunt căutate și discutate de un public din ce în ce mai larg. Din păcate, la noi, sociologia lecturii este o ramură a științei aflată într-o fază, încă, embrionară și n-a încercat încă să afle toate cauzele acestui fenomen. [...] Fenomenul s-a dezvoltat pe principiul vaselor comunicante: cititorul a căpătat încredere în literatură pe măsură ce a aflat în cărți acele adevăruri profunde despre realitatea

contemporană văzută în desfășurarea ei istorică iar scriitorul a avut sentimentul răspunderii sale față de colectivitate pe măsură ce opera lui nu mai era citită ci înțeleasă ca expresia unui proces de conștiință care îl implică în finalitatea lui majoră, ultimă, pe el cititorul“. □•Ancheta inițiată de Radu G. Țeposu se numește *La Flacăra veșnică a iubirii de țară* și are doi interlocutori. Primul este Cornel Popescu, directorul editurii Cartea românească: „– *Care credeți că sunt modelele clasice ale autorilor contemporani de poezie patriotică?* – Lucian Blaga, pentru atitudinea lui de a infuza miracolul, care este iubirea de locurile natale, în materia tuturor poemelor sale, chiar și într-a acelorora ce n-au referire directă la o temă ușor de cuprins în cuvinte; Ion Barbu, pentru raritatea efuziunilor sale patriotice. Rar, adică de preț, gestul său de adeziune are o tăietură precisă, scăpărătoare, aproape inhibantă; Tudor Arghezi, pentru forța sa de a îmbrățișa, într-o viziune totalizatoare, chiar și laturile umbrite ale realității. [...] Nichita Stănescu, pentru subtilitatea expresiei poetice, în care a strâns deopotrivă idei substanțiale și sentimente temeinice, grave; Eminescu, pentru toate virtuțile unui autentic *homo politicus* de cea mai înaltă și mai incoruptibilă stirpe“. □•Cele de-al doilea este poetul Nicolae Dragoș: „– *Față de poezia patriotică românească dintotdeauna, cea de astăzi cum vă apare?* – Poezia de azi a adus – nu încapă îndoială – dimensiuni noi, sensuri noi, ctitorind original și durabil în universul inconfundabil al poeziei românești dintotdeauna. O vom așeza însă mereu sub semnul tutelar al poeziei eminesciene, moment de sinteză și de etern început pentru lirica națională. În orizonturile ei se cuprind deopotrivă iluștrii noștri înaintași și marii poeți ai prezentului. Fiecare, nu ritmând epigonic, ci vitalizându-și verbul, cuvântul, călindu-l și oțelindu-l la flacăra veșnică a iubirii de țară“. □•Virgil Teodorescu dezvăluie în ce vonstă implicarea scriitorului, dar mai ales a sa, într-*O literatură a epocii*: „Ca mesager al spiritualității și aspirațiilor poporului, ca participant activ la edificarea unei lumi noi, scriitorul este dator să mențină vii ideile revoluției, dându-le prin fervoarea operei sale o și mai mare putere de atracție, având drept scop promovarea înaltelor idealuri afirmate de concepția revoluționară asupra lumii. Pentru creatorii de frumos ai României de azi, născuți pe același sol și luminați de același soare, există un deplin acord interior cu marile linii de forță ale realității înconjurătoare, imperative majore evidențiate de politica partidului, de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acord ce le îngăduie să aibă o perspectivă largă asupra viitorului și care stimulează sentimentul de demnitate patriotică și umană“. ■•Două pagini intitulate *Patria, într-o mai limpede lumină*, consacră reportaje despre realitățile noi ale patriei, semnate de scriitori cunoscuți. □•Paul Anghel scrie despre *Oamenii lucrurilor definitive*. □•Al Andrițoiu anunță că ne aflăm *În prag de sărbători*. □•Platon Pardău călătorește pe *Meridianele patriotismului*. □•Petru Vintilă evocă *Un tren fantastic de frumos*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 34] Număr dedicat zilei de 23 August: „Nenumărate sunt mărturiile ce atestă impresionanta angajare a clasei

muncitoare, a tuturor oamenilor muncii în efortul de a îndeplini fiecare secțiune a planului, indicatorii, normele și normativele aprobate de conducerea de partid și de stat, pentru ca întreaga activitate să se ridice la nivelul calitativ impus de forța și posibilitățile actuale ale economiei noastre naționale, la nivelul cerințelor autoconducerii muncitorești și autogestiei, și al necesității vitale de a atinge de la zi la zi cote de eficiență din ce în ce mai ridicate. Clipa istorică este subordonată azi acestui viitor, care va încununa mai bine de patru decenii de muncă dărză, eroică, pentru înălțarea patriei pe culmile civilizației socialiste și comuniste”. □-Își aduc contribuția lirico-patriotică Mihai Culman, Corina Soroceanu, Cornel Balaban, Corneliu Zeană, Dumitru Dumitrică și actorul Mircea Albulescu, din poezia căruia cităm: „Toiagul acesta,/ Schiptru ciobănesc/ Purtat în pumn/ Din tată în fiu –/ Paznic destinului nostru,/ Aici / În poala de lumină/A Carpaților/ Lemnul acesta sfânt/ A ajuns, în sfârșit,/ Până la mine” (*Mărturie*). □-M. N. Rusu este prezent cu *File din biografia eroică a tovarășului Nicolae Ceaușescu (Doftana – citadela luptei revoluționare)*: „Astăzi, grație istoriografiei noastre științifice, studiilor în care procesul a fost reconstituit până în cele mai mici amănunte, s-a putut vedea că partidul i-a încredințat tânărului revoluționar Nicolae Ceaușescu rolul principal în orientarea procesului, tocmai datorită calităților sale politice și morale afirmate strălucit în precedentele confruntări și înfruntări de clasă, revoluționare, cu aparatul represiv de stat. Procesul de la Brașov a arătat încă o dată că tânărul militant comunist Nicolae Ceaușescu vădea” □-Același autor continuă să prezinte momente din activitatea/ biografia lui Ion Vinea, sub titlul *Scritori antifasciști*: „Și repetând până la sațietate «calitățile» de ideolog al dreptei ale lui «Nae», așa cum s-au manifestat ele în paginile și cercurile politice ale *Curentului*, lui Ion Vinea îi izbutește performanța de a dezvălui care era adevărata față a fascistului și a fascismului de aici, în chiar anul când oficina respectivă sărbătorea al XV-lea an de apariție. Antifascistul Ion Vinea se infiltrasă cu succes pe chiar «corabia guzganilor», «sub supravegherea lor strictă» fotografiindu-i pentru viitor”. ■-Din respect față de sprăbătoarea națională de la 23 august, veninul din rubricile *La Judecata de apoi a poezilor, Săptămâna pe scurt și Aveți cuvântul* este înlocuit cu „apă de trandafiri”: *Revoluția lui August '44* (Florian Tănăsescu), *Revoluție și destin istoric* (Mircea Cristea), *Bărbați ai datoriei* (Daniela Marino), *Semnificații istorice ale marii noastre sărbători naționale* (Doina Popescu): „Revoluția de la 23 August 1944, actul de voință al întregii noastre națiuni, a marcat începutul unui nou ev în multimilenara istorie a poporului român, deschizând calea edificării unei noi societăți, constituind sinteza celor mai nobile aspirații de libertate și progres, dorința tuturor generațiilor de a construi o Românie puternică, demnă, de sine stătătoare. În anul 42 al revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, România se prezintă sieși și întregii lumi cu importante și semnificative realizări ce au transformat din temelii viața întregului popor român în procesul

general de dezvoltare a noii societăți românești făurită sub conducerea Partidului Comunist Român“.

23 august

• **[„România liberă” 13 001]** Ion Segărceanu publică *Poem de August*: Nicolae Dan Fruntelată vine cu un *Omagiu*. Nicolae Stoian se prezintă *Slujind partidul, patria, poporul*: Al. Balaci este prezent cu articolul *Moment înălțător al devenirii noastre socialiste*. Dumitru Almaș semnează *Trepte și împliniri*. Mihai Negulescu scrie *Cu glas de țară*:

• **[„Scânteia”, nr. 13 682]** Trăiască 23 August – marea sărbătoare națională a poporului român, stă scris pe frontispiciul primei pagini: □•Tot aici, Mihai Beniuc este prezent cu poemul *Spre luminosul viitor*: Poeme pentru țară, poeme pentru totdeauna, semnează: Mihai Dragomir (*Insurecție*), Nicolae Labiș (*Viitorul*), Nichita Stănescu („Nu zicem rău de nimeni, stăpâni peste pământ/ Noi suntem în picioare, sub noi străbunii sunt/ De-aceia poate-n libertate să lucească,/ De-asupra noastră, universala boltă albastră”), Grigore Hagiu (*Crez*) și Victor Tulbure („Azi, Ceaușescu ni-i conducătorul/ Cel Bun! Cel Drept! Cel Mare! Cei Viteaz!”)

• **[„Scânteia tineretului” nr. 11579]** *Stăpâni pe destinele noastre* se intitulează editorialul redacțional al zilei de 23 august. Versurile lui Viorel Cozma (*Omagiu tinerei noastre revoluții*) apar tot pe prima pagină: „Uniți precum granitul, în jurul lui ca unul,/ Cinstim în zi de August al patriei Erou”. □•O altă pagină cu poezii patriotice dedicate marelui erou se intitulează „*E Ceaușescu ctitor de eră-nfloritoare / Ce luminează falnic al țării viitor*” și conține contribuții lirice omagiale semnate de Mihai Beniuc, Theodor Răpan, Ion Vasiu, Emilian Marcu, Dumitru Drăgan, Rodion Drăgoi, Pavel Pereș, Ion Popa Argeșanu, Florian Dan, George Corobea. □•■•Participă la eveniment mici texte în proză. □•Mihai Bărbulescu: „Pentru generația de atunci, din anii imediat următori, de pace, au fost greu și entuziasmul reconstrucției de țară, pentru generația tinerilor de azi șansa participării la construcția de umanism într-o țară a oamenilor, ce se edifică prin sine durabil în civilizația timpului nostru. Apartenența la timp și implicarea, entuziastă și responsabilă, a generației tinere, formată în cea mai tânără vârstă a României eterne, în epoca deschisă de istoricul Congres al IX-lea, al partidului a devenit astfel, prin consecințele sale, cunoaștere de istorie a făurarilor și asumare demnă de destin”. □•Ioan Vieru: „Scriitori, oameni de cultură și artă, publiciști, au contribuit hotărâtor la pasul pe care avea să-l facă țara. Printre ei: Mihail Sadoveanu, N.D. Cocea, Iorgu Iordan, Lucrețiu Pătrășcanu, Mihai Ralea. Această zi e ziua unor mari aduceri aminte, a unor mari convingeri patriotice stând la baza prefacerilor de astăzi”.

• **[„Luceafărul”, nr. 34]** Numărul apare în ziua sărbătorii naționale și, în consecință, pe prima pagină apar contribuții dintre cele mai notorii: Mihai Beniuc (*Omagiu spiritului creator*) Virgil Teodorescu (*Măsura tuturor lucruri-*

lor, poema *Ctitorul*, de George Țârnea („El, Omul-Ceaușescu, veghează libertatea,/ Și definindu-i viața, ne definim pe noi”), Radu Theodoru (*Dreptatea adevărului trăit*), Nicolae Dan Frunteletă (*Ai timpului nostru*), Mihai Ungheanu (*Coperta cu mai multe nume*). □•La cărțile lui August scriu □•Z. Cârlegea (*Proza insurecției*): „Rezultă de peste tot că e vorba de o mișcare comunistă autohtonă, de acțiunea conjugată a unor forțe pozitive din interior, canalizate strategic în marea lucrare a prefacerilor revoluționare. În acest sens *Șoseaua Nordului* e romanul lichidării trupelor hitleriste din preajma Capitalei, iar *Incognito* romanul unei doctrine în acțiune, cu adresă politică”. □•Nicolae Georgescu (*De la soldat la general*) prezintă *Focul alb* de Aurel Mihale: „Aurel Mihale scrie, în aparență, un *roman militar*: cele mai dense pagini ale lui descriu situația frontului în vara anului 1944. Autorul urmărește, însă, cu atenție și linia politică a evenimentelor”. □Al Horia (*La fântâna Miorița*): „Scriș în registru meditativ, poemul *La fântâna Miorița* de Theodor Balș invocă destinul celor ce și-au sacrificat viața în eroicele zile ale insurecției. Poezia este o elegie închinată orașului anonim pe tiparul simbolului mioritic”. □•Adrian Dafir (*Romanul aviatorilor*): „Format din trei cărți – *Convalescența*, *Operațiunea Budapesta* și *Recunoaștere îndepărtată* – romanul lui Radu Theodoru este nu numai o evocare a frontului, cum se arată el la prima lectură, ci și unul al revenirilor realist-lirice în cotidianul nostru agresat, viața căutându-și și găsindu-și și aici drepturile ei dintotdeauna”. □•Ilie Purcaru se ocupă de „grandioasa manifestare populară” prilejuită de *Anul 42 al libertății noastre*: Poeme care ating saturația imagologică, politică, encomiastic-patriotică și nu în cele din urmă ceaușistă, se întrec a produce Constantin Atmoui, Rodion Drăgoi, Ion Machidon, Vasile Speranța, Cristian Petre Argeș, Nicolae Sinești, Elena Codrescu, Constantin Ciocan. Se concurează între ele sintagme precum „demn cârmaci”, „brav cârmaci”, „Erou național”, și „bărbat genial”. □•Fl. Constantiniu recenzează, sub titlul *Ca un singur om*, volumul 23. *Documente*, apărut la Editura Științifică și Enciclopedică sub coordonarea istoricilor oficiali Ion Ardeleanu, Vasile Arimia și Mircea Mușat, documente care prezintă profilul de luptător antifascist al lui Nicolae Ceaușescu. □•Istoricul militar Dumitru Preda evocă *Pagini răscolitoare despre „marea cotitură”*. □•Artur Silvestri privește același subiect prin vizorul abia întredeschis al activității serviciilor secrete din cartea document a lui Haralamb Zincă *Și a fost ora H*. □•Pe ultima pagină a numărului integral festiv, Mihai Pelin re trăiește, prin intermediul mărturiilor prizonierilor americani din cel de-al doilea război mondial, *Clipe din vara lui '44*. □•În traducerea lui Ralucăi și a lui Victor Tulbure, o altă serie de *Poeți ai lumii cântă România*. Ei provin din Italia, Japonia, Grecia, Siria, Turcia și, aproape surprinzător, în trei dintre cele șase situații nici de aici nu lipsește numele lui Nicolae Ceaușescu.

● [„SLAST”, nr. 34] Numărul apare chiar de 23 august și este în întregime dedicat *Marii adunări populare festive*, ocupând primele trei pagini.

□ •Constantin Sorescu reflectează asupra *Noului univers al poeziei*: „Nu tot ce se experimentează în spiritul acestei prefaceri este – trebuie spus – poezie de valoare. Poetului nu-i este îndeajuns să aspire la a trezi cântecul care doarme în *lucrurile* științei și tehnicii; îi este necesară și vocația de magician. Simplul entuziasm pentru noua nomenclatură emblematică, nu face artă, cum nu face nici îndărătnicia de a o absolutiza pe cea veche. Și astăzi, ca și altădată, textele ratate se vor descuama de la sine. Cu certitudine însă, sincronizarea universului poeziei cu noul univers al societății românești e un fenomen firesc, irevocabil și continuu, care nu se va încheia niciodată atâta timp cât *universul prim* se va înnoi”. □ Emilian Marcu, secondat de Vasile Bardan, Rodion Drăgoi, Mihai Bărbulescu, Dan Rotaru, Elena Boldea și Elena Codrescu consacră gândurile lor, ritmate ori simplu narative, marii sărbători. Alți semnatari, răsfirați printre textele reportericești ale evenimentului, sunt Radu Cârnecki (*Spre o în-nobilare a tradiției*) Arthur Porumboiu, *Podul* (de la Midia-Năvodari), Ioan Vieru (Acolo unde a fost și este cetatea chimiei românești), Narcis Zărnescu (*143 de zile pentru eternitate*), Nicolae Băciuț (*Oamenii care scriu istoria*), Alexandru Horia (*Optimism și candoare*). □ •Mai aplicați și aplecați spre literatură sunt Iulian Costandache (*Sentiment și datorie*), Valeriu Bârgău (*Tinerii scriitori față în față cu realitatea*), Cleopatra Lorințiu (*Aura aceluia fierbinte august*), Șerban Cionoff (*Fascinația actualității*) .

28 august

• [*„România literară”, nr. 35*] Continuă sărbătoarea republicii și după 23 August cu editorialul *Omagiul țării în august*, plus un scurt text de Nicolae Arieșescu, intitulat *Lumină*. În interior se precizează că este vorba despre „lumină de victorii”. □ •Platon Pardău evocă eseistic *Emblema patriei*. □ •Ilie Purcaru și Valeria Deleanu scriu, primul amplul reportaj *Cântarea României*, cea de a doua poemele *Odă lui August* și *Augusta zi*. □ •În partea literară a revistei, Dumitru Micu analizează *Limbajele poeziei române de azi*: „Dacă, într-o pagină încăpătoare, am așeza numele poeților contemporani, pe categorii stilistice, vertical, cea mai lungă coloană, mai lungă decât toate celelalte la un loc, ar rezulta din înserierea neoromanticilor. Unii dintre aceștia, mai ales din generațiile vârstnice, practică un neoromantism de expresie preponderent tradițională – deși nu e cătuși de puțin *tradiționalistă*; *tradițională* îndeosebi în ordinea prozodică. Alții, covârșitoarea majoritate, se exprimă precumpănitor cu mijloace de mai accentuată factură modernă. [...] Clasicizantă, în limitele neoromantismului, creația de după 1944 a acestor deschișători de noi orizonturi artistice e modernă fără a fi modernistă. E permanent modernă prin substanțialitatea lirismului, prin forța vizionară, prin prospețimea expresiei, însă modernă cu discreție: criptomodernă, – am putea spune. [...] Tendințe clasicizante a străbătut și creația în spirit neoromantic a lui Zaharia Stancu și Mihai Beniuc. La poeții deosebit de activi în primul deceniu republican (Mihu Dragomir, Ge-

orge Dan, Veronica Porumbacu, Eugen Frunză, Victor Tulbure, Dan Deșliu ș.a.) se poate vorbi, și după aceea, mai mult de romantism decât de neoromantism. [...] În expresie frustă, individualizată prin puterea ieșită din comun a talentului, s-a declarat spiritul romantic în poezia lui Nicolae Labiș. Sfârșător de clișee, de stereotipii, poet ce și-a făcut din *lupta cu inerția* un program și o temă. [...] Tangențele îndeosebi cu simbolismul ale celeilalte variante a neoromantismului de învederată expresie modernă (Radu Boureanu, Al. Raicu, A.E. Baconsky, Vasile Nicolescu, Aurel Gurghianu, Al. Căprariu, Horia Ziliu, Anghel Dumbrăveanu, Doina Sălăjan, Ioana Diaconescu, Cezar Ivănescu, Horia Bădescu etc.) sunt identificabile în special în fluența muzicală, dar și în alte caracteristici: în preferința pentru vag și diafan, pentru figurația aburoasă cu contururi evanescente, în creația de atmosferă boemă, în nonșalanță, în tendința de plutire în reverie, în frecvența unor motive analoage celor din repertoriul simbolist. [...] Neosimbolismul, altfel spus, modernismul neextremist, emanat în parte direct din simbolism și *decadentism*, asimilator și de forme poetice anterioare simbolismului – fecund în timpul războiului și mai ales în primii ani următori – resuscită, după 1960, în ambele variante: baudelairiano-verlainiană (*decadentă*) și *mallarméană* (St. Aug. Doinaș, Radu Stanca) redevin prezențe lirice fecunde: și prin reluarea intensivă a propriei activități și prin influența (nu atât formativă cât stimulativă) exercitată asupra unor tineri. [...] Derivată parțial din expresionism și păstrându-i sensul generativ, una dintre direcțiile pronunțat moderniste, cu principala sursă autohtonă în Bacovia, sincronizează poezia românească de azi cu o modalitate extrem de răspândită de ambele părți ale Atlanticului: principala variantă, pare-se, a postmodernismului. Constituită prin autori de temeinică (în câteva cazuri complexă) formație intelectuală, în special engleză și germană (Mircea Ivănescu, Petre Stoica, Grete Tartler, Lucia Negoită, Ioana Ieronim, Ion Bogdan Lefter, Mircea Cărtărescu ș.a.), ea se definește prin poetizarea banalului. [...] Oricum am clasifica poezii, nu se pot întocmi căsuțe în care să poată intra fiecare, o singură dată, cu întreaga operă. Dacă am încercat, totuși schițarea unei hărți a lirismului contemporan românesc, am făcut-o pentru a demonstra că, după reluarea, în deceniul al șaptelea, a cursului normal, poezia noastră și-a reînscris evoluția pe coordonatele creației artistice universale”. □•Despre N. Iorga și alți scriitori dintre cele două războaie mondiale scrie G. Dimisianu, comentând volumul scos de Valeriu Râpeanu, Scriitori dintre cele două războaie mondiale, C.R., 1986, volum pe coperta căruia numele lui Nicolae Iorga stă scris mare, ca un zeu (tute)lar. □•Ca și la alte evenimente politice amplu salutate de către revistă. Șerban Cioculescu, îl evocă pe Nicolae Bălcescu, reprezentant al idealurilor celor care sunt săraci, dar își iubesc patria: □•*Fabulele lui Grigore Alexandrescu* sunt prezentate, ca ediție critică, de Z. Ornea. □•Rcenzând romanul lui Mircea Nedelciu, *Tratament fabulatoriu*, Nicolae Manolescu își intitulează intervenția *Noul roman, promisiuni și certitudini*: „Romanul lui Mircea Nedelciu

e o demonstrație de inteligență artistică în mai mare măsură decât o reprezentare profundă a ambiguității sociale și morale. Este principala limită estetică a acestei cărți interesante și pline de umorul ideii, dar pe care o putem suspecta de oarecare modicitate epică. Autorul, unul din cei mai talentați ai generației sale, ne rămâne în continuare dator cu un mare roman, capabil să risipească toate dubiile și rezervele privitoare la noua proză și s-o impună definitiv în ochii criticii”. □•Proza lui Florin Șlapac (*Matei și Eva*, Dacia, 1985) se află în atenția Danei Dumitriu sub titlul *Să povestim de luni până duminică*, autoarea fiind de părere că „*Matei și Eva*, apărut fără vâlvă, „confirmă deja un scriitor cu o gândire originală și profundă asupra literaturii”. □•Teodor Vârgolici îl așează pe Vlad Mușatescu sub un titlul cu greutate, *Avatarurile unui destin literar*. □•Simion Bărbulescu scrie și despre poetul „de curte” Ion Potopin referitor la cartea sa, *Măieutica luminii* (C.R., 1986), apărută la împlinirea de către poet a vârstei de 70 de ani, în care Ion Potopin s-a consacrat liric acordând îndeosebi prioritate faptelor de viață și de istorie, cum și semnificațiilor lor etice”. □•Valeriu Cristea se ocupă de lirica lui Ion Horea (*Podul de vază*, Eminescu, 1986), cu observația că *Podul de vază*, apărut exact la 30 de ani de la debutul, deși a 13-a carte a lui Ion Horea, este o carte norocoasă”. □•Laurențiu Ulici face o nouă abatere de la *Generația '70* cu paranteza *Clima-te*, în care discută tot despre transilvăneni, dar de data aceasta despre influențele ppe care le-au exercitat două publicații asupra a două generații: „Steaua” pentru poezii „șazeciști” și „Echinox” pentru generația 70, o generație ceva mai „individualistă”, remarcă Laurențiu Ulici. □•Din literatura europeană, Radu Boureanu traduce din poetul belgian Arthur Haulot, Darie Novăceanu comentează recent tradusul volum *Banchetul* (Univers, 1986) al prozatorului spaniol Alonso Zamora Vicente □•Ioan Alexandru prezintă *Seminarul sud-est european de la Heidelberg*, în timp ce Al Căprariu vizitează, la Frankfurt am Main, *Casa Goethe*.

• [„**Tribuna**”, nr. 35] Parafrazându-l pe Eminescu, Gavril Moldovan se înscrie pe lista celor care sărbătoresc 600 de ani de la urcarea pe tron, publicând poemul *Mircea însuși*. □•Nicolae Prelipceanu ține o *Poștă a redacției* care aduce bine, nu atât prin titlu, cât prin consecințele titlului prozei lui Gabriel Garcia Marquez, *Poștașul sună întotdeauna de două ori*. □•Valeriu Bărgău realizează un interviu cu Ion Cristofor: „- Care e astăzi fișa de temperatură a generației din care faci parte? Ce simți că mai ai neapărat de adăugat acestei anchete despre generația 80? – Nu mă consider un poet tipic pentru generația 80 pentru a da diagnostice despre temperatura ei, datorată poate unei crize de creștere ce nu s-a încheiat. Pe de altă parte, să nu descriem cometa până nu s-a zărit și coada. E, oricum, un fenomen în mișcare, iar spectrogramele noastre ar suferi fie din cauza apropierii privitorului, fie din cauza unor fenomene de ecranare locală ce nu ne îngăduie deocamdată, să apreciem cu justețe magnitudinea unor posibile stele”. □•Ioana Em. Petrescu comentea-

ză lirica lui Ion Barbu sub titlul esoteric *Neclătinatul idol El Gahel*: □•Marian Papahagi se oprește asupra volumului al doilea din noua serie *Romanul românesc în interviuri*, literele G – P, (Minerva, 1986), venind cu o propunere: „Cum ritmul de apariție al seriei dedicate romanului face previzibilă încheierea publicării cărții în viitorii doi ani, nu vedem de ce nu s-ar continua lucrul început prin largi antologii dedicate poezilor, dramaturgilor sau criticilor. Ar fi, desigur, treabă cât pentru un întreg institut, dar cei doi istorici literari au dovedit deja o remarcabilă hărnicie și competență, așa încât ei sunt singurii în stare să ducă la bun sfârșit constituirea unui impunător *corpus* al interviurilor acordate de scriitorii români”. □•Ioana Bot comentează *Teatrul inedit din secolul al XVIII-lea*, volum îngrijit de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și P. Constantinescu (Minerva, 1986): „Iată un volum care se abate în mod fericit de la regulile receptării textelor premoderne inedite. Admițând că piesele merită efortul realizării unui *teatru într-un fotoliu*, îndrăznim să ne întrebăm dacă, nu cumva, trăsăturile lor de modernitate, carnavalescul deopotrivă cu satira, pledează chiar pentru reintroducerea lor (firește, tot conform principiilor celei de-a doua *lecturi ideale* imaginate de editori) în circuitul scenic”. □•După o sinopă, reapare serialul *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, a treia secvență are titlul *Asistent și profesor* și se referă la Pavel Apostol și consecințele suportate de Blaga, conform dictonului „nicio faptă bună nu rămâne nepedepsită”: „Insistentă năzuință ascunsă a lui Pavel Apostol de a deveni profesor universitar în locul propriului lui profesor ar putea fi împărțită în mai multe faze. Întâi, el s-a ridicat, relativ discret, împotriva concepției lui Lucian Blaga. Schimbarea în atitudinea lui Pavel Apostol față de profesorul său e mai mult aluzivă și autorul nu are curajul decât să semneze cu *p.a.* Este vorba de articolul din iulie 1947, *Despre unele particularități ale ideologiei reacționare*. În el, printre altele, se identifică *misterul* cu *explicația mistică*. Repetata folosire a noțiunii de *mister* în opoziție cu *cunoașterea* ne face să credem că Lucian Blaga a fost obiectivul afrontului necavaleresc”. □•Pe ultima pagină, Alexandru Pintescu traduce din poetul sovietic Leonid Martinov, Ileana Damian, vine cu *Hemingway trimis la coride*, istorisit după exegetul spaniol Franco Pierini.

29 august

• [„Scânteia”, nr. 13691] Ion Adam organizează dezbaterea cu titlul Dimensiunea etică – dimensiunea reprezentativă a creației noastre contemporane: La dezbatere participă Șerban Cioculescu, Nicolae Țic și Adrian Popescu, un rol important deținând și Ion Adam care, prin întrebările puse, a urmărit ținte precise: ■•Red: *O privire asupra evoluției societății a imaginii literare* ce o reflectă pune imediat în relief un stenic adevăr: dacă viața aduce în prim plan noi și numeroase ipostaze ale umanității exemplare, evoluând dialectic în direcția generalizării acestora, și, literatura impune tot mai decis tipul de scriitor cetățean, care creează împreună cu poporul, pentru popor. Mai mult decât ori-

când, scrisul ajunge o misiune, relevantă de toate marile conștiințe scriitoricești.

□•Șerban Cioculescu: „În largă sa ficționalitate, eroul liric și epic al unei epoci ne *dă* totuși măsura acesteia, cu obiceiurile, speranțele și stihile caracteristice, statornicindu-se, prin urmare, ca un neprețuit martor al istoriei. Elementul etic, prezent și acolo unde creatorul însuși pare sau chiar crede a-l înlătura, se constituie neapărat, desemnat cu diferite vocabule, dintre care una foarte familiari este *mesajul*. Ca factor generator al creației artistice, acest element a furnizat totodată legătura fundamentală între cele trei valuri ale clasicismului literaturii noastre, puntea dintre generațiile scriitoricești”.

□•Nicolae Țic: „Despre dimensiunea etică a creației critica. Literară discută mai puțin. Nu este o neglijare voită, o sustragere. Nici despre talent nu se mai cheltuiesc proa multe vorbe, doar când se constată că lipsește i se acordă importanța cuvenită. Ca și talentul, această dimensiune etică (În accepțiunea curentă: *morală*) se subînțelege, în cazul operei perene. Poate că uneori, referindu-ne la valoarea etică și educativă a literaturii, simplificăm mult, didacticizăm, atribuim cărții de proză, de poezie (sau pretinzându-i) rosturi de carte școlară, de instruire.”

□•Adrian Popescu: „Nu e ușor de multe ori să izolezi *eticul* și *esteticul*, ele trăiesc îngemănate în operele exemplare. Desigur, că bune Intenții moralizatoare nu au produs neapărat o poezie reușită. În lipsa talentului riști să repeți banale aserțiuni. Dar talentul își alege de preferință motivele și subiectele majore, caută sâmburele dens al existenței, explorează adâncimile sensibilității umane, visează să instaureze un raport armonic între văzut și posibil, între prezent și viitor, între clipă și veșnicie. Nu poți deci ocoli prezentul fierbinte, actualitatea cea mai concretă, trebuie să citești semnele vieții de azi în poezia contemporană, în proza și dramaturgia zilelor noastre. Aceste semne se deslușesc într-o configurație sigură, într-un elogiu al omului care înalță școli și uzine, baraje și fabrici, carc se autoconstruiește lăuntric. Nici un scriitor nu poate rămâne indiferent la eforturile și străduințele, la eroismul contemporanilor săi. Realitatea, s-a spus, întrece uneori fantezia, ea reprezintă un izvor inepuizabil de subiecte și imagini, de teme și motive literare”.

□•Red: „Examenul literaturii noi arată că scriitorii au insistat cu deosebire tocmai în această direcție. Zaharia Stancu, Al. Ivasiuc, Marin Preda, Eugen Barbu, Laurențiu Fulga, D.R. Popescu. Dinu Săraru, Ion Brad, Eugen Uricaru, Plalon Pardău, Nicolae Țic și mulți alții sunt atenți la «fenomenologia» eroului, reliefând noua altitudine morală a omului timpului nostru. Că în unele opere semnate de alți autori s-au propus și personaje marginale, minate de scepticism sau înclinate spre studiul voluptuos al fiziologicului, încălzite la flacăra mică a pasiunilor meschine, că s-au creionat figuri de tineri «osteniți pe nemuncite», acest fapt nu contrazice în esență evoluția pozitivă a literaturii în direcția «personalităților accentuate», aflate în neconținută confruntare cu ceea ce o caduc. Asemenea oameni, chiar înfrânți temporar, în ordinea romanului sau în aceea a vieții, reprezintă viitorul. Fără îndoială, literatura de azi nu ar trebui să imagi-

neze oameni noi, antipatici în exemplaritatea lor rigidă, ci protagoniști conștiințe de luptele lor, preocupați de înlăturarea mentalităților vechi, dar și a atitudinilor negative «noi», inimaginabile în alt sistem social”.

● [„Contemporanul”, nr. 35] Tot ceea ce a fost notabil, ideologic și politic la 23 August face obiectul comentariilor din numărul de față: „În acest an, sărbătorirea zilei de 23 august s-a desfășurat în atmosfera de înalt patriotism și profundă angajare revoluționară, generate de împlinirea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și a 21 de ani de la inaugurarea celei mai luminoase epoci din istoria României, ale cărei strălucite împliniri au făcut să o numim spre mereu cinstirea prezentului și viitorului *EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU*, – nume-simbol al marilor realizări, a cutezătoarelor planuri de progres și civilizație. În această zi de August am adus cuvenitul omagiu eroilor neamului, care prin luptă și jertfă au dat viață idealurilor de libertate, independență și demnitate; înalt omagiu, emoționantă cinstire comuniștilor, care, în urmă cu 42 de ani, așezau piatra de temelie pentru noua istorie socialistă și comunistă pe pământul străbun; un omagiu fierbinte, fără de margini recunoștință pentru ctitorul României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Erou printre eroi, a cărui gândire revoluționară a făcut ca cei 21 de ani, câți au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, să fie tot atâtea trepte de progres material și spiritual, de afirmare liberă și demnă a patriei”. □ În această recuzită eminamente politică literatura nu face un pas înapoi, ci se adaptează momentului. □ Vlaicu Bârna pătrunde în *Lumea sărbătorească a poetului baladist*, adică în universul lirismului lui Traian Iancu: „Un recent volum de versuri, al optulea, intitulat *Grădina* înscrie acum noi teme și noi acorduri în profilul liric al lui Traian Iancu. Titlul cărții ne apare, evident, simbolic: el figurează spațiul cel mai apropiat și mai împodobit al universului genuin al copilăriei, asociind totodată un întreg șir de procese cum ar fi munca pământului, semănatul, germinația, înflorirea și culesul roadelor. Nu de puține ori cuvântul grădină e folosit cu înțelesul de patrie iar acest înțeles își află rostul și în cele peste o sută de pagini ale actualului volum. Cartea se deschide cu un poem închinat Partidului, socotit a fi esență a vieții și inima țării. [...] Idealul poetului în cartea de față se identifică cu cultivarea înaltelor simțăminte și valori morale legate de patrie și de progresul social într-un climat de pace. El își exprimă încrederea într-un viitor al păcii și buneii înțelegeri între popoare, sfidând amenințarea potențială a arsenalelor și instigatorilor. [...] Ne apare și cu acest volum, încurajatoare și stenică lumea sărbătorească a poetului baladist Traian Iancu, cu accentele ei de patos și sinceritate, platformă de laborioase decantări, punct vernal de unde poate începe marea aventură a cuvântului”. □ Cristian Moraru comentează un caz poetic aparte. Textul se numește *Pathosul și resursele liricului*, și are în atenție un volum tradus în din neogreacă în românește, plin de declarații de iubire față de România, după cum arată se și intituează, *Lângă inima ta, Românie*: „Lambros Zogas este profund marcat de spiritualitatea ro-

mânească. Dincolo de argumentele de ordin biografic, și ele inechivoce, dincolo de temele și responsabilitățile culturale asumate, autorul poemelor manifestă, ca să zic așa, o tropologie românească a poeticului. Pateticele sale versuri se mișcă într-un imaginar nu doar balcanic ci chiar concret-nord-danubian, retorica lor recuperează din memoria lectorului o gamă bogată de sunuri cunoscute, înscrise într-un portativ tradiționalist, al limpidității și directității confesiunii, lipsite de pudoare dar și de trucaj. Am lăsat intenționat la urmă ceea ce este imediat vizibil și anume faptul că traducерile datorate lui Corneliu Șerban au o adresă liminar-semnificativă. Cea mai mare parte a poemelor din placheta de față sunt texte scrise în greacă, de un grec ce a trăit în România o perioadă decisivă pentru structurarea ființei sale interioare, texte dedicate țării adoptive, care recurg la o serie de repere concrete pentru a circumscrie o geografie a omagiului, atașamentului și fervorii. Atitudinea principală este una a venerației, temperatura poemului una invariabil patetică. Cu riscul de a folosi vorbe mari, voi spune că intenția lui Lambros Zogas, una esențială pentru configurarea adecvată a spațiului afectiv de care pomeneam, este de a implica o fenomenologie poetică a pathosului. [...] Lambros Zogas își pune în modul cel mai angajat o problemă dintre cele mai angajante care, înclin să cred, în textul original va fi avut, pentru cunoscători, un impact și mai puternic. În ce mă privește, identific totuși în destule pagini, o atitudine pathetică divers și totuși unitar manifestată. Ea restituie, ca atare, ipostazele și dispozițiile cele mai felurite ale unui eu obsedat de raportarea omagială la spațiul românesc, imaginat, metaforizat, personificat, alegorizat în fel și chip. [...] Poezia lui Lambros Zogas este, în esență, imnografia acestui spațiu matricial. Și iată cum, deși românesc, perimetrul respectiv primește conotații arcadiene, echivalând Arcadia reală, cea din centrul Peloponezului, nu departe de Epirul natal. Această solidarizare imaginară este proba unei dotări care onorează și, bineînțeles, ne onorează“. □•Emil Manu se oprește la romanul Rodicăi Braga, *Singurătatea pământului* (Eminescu, 1986): Într-o vreme când unele voci supralicitează, ca tematică și ca *proces* social, universul individului orășean, Rodica Braga scrie un roman dedicat plenar lumii rurale din Transilvania secolului trecut¹. Fără nicio aluzie polemică, autoarea urmărește să demonstreze, și chiar o demonstrează, că viața unui colectiv uman (indiferent din ce arie geografică ar face parte sau din ce perioadă istorică ar veni) poate fi un excelent subiect de roman modern. Și cu aceasta precizăm de la început fizionomia narațiunii de care ne ocupăm. Romanul Rodicăi Braga este o narațiune compozită ca surse, dar rotundă în regia de montaj a cărții“.

• [„Cronica”, nr. 35] *Omagiu la marea sărbătoare* se intitulează editoria-lul numărului de față în care sunt reluate în mare parte evenimentele petrecute înainte și după sărbătoarea națională. ■•Apare pentru prima dată sintagma Mircea cel Mare, pe care redacția o evitase ori o rezervase ca fiind o exclusivitate pentru Ștefan al Moldovei. □•Mihai Vatavu *semnează Personalitatea lui*

Mircea cel Mare oglindită în istoriografie: „După mai bine de patru decenii, în prima sinteză de *istoria românilor...*, datorată reputatului istoric A.D. Xenopol, figura lui *Mircea cel Mare*, cum îl numește acesta, se află la loc de frunte în expunerea istoriei politice a Țării Românești de la sfârșitul sec. XIV și începutul celui următor. Astfel, în volumul al II-lea (Iași, 1889, p. 89-115), istoricul face o amplă prezentare a raporturilor diplomatice ale Țării Românești cu statele vecine sau cu altele mai îndepărtate, cum ar fi Bizanțul sau emiratele turcești din Asia Mică. Țelul întregii activități diplomatice a lui Mircea a fost subsumat – fapt reliefat de A.D. Xenopol – consolidării poziției internaționale a tânărului stat român și apărării cu orice preț a independenței acestuia – obiectiv pe care Mircea l-a îndeplinit cu prisosință, binemeritând recunoștința urmașilor: «El puse în slujba acestei idei (a apărării independenței – n.n.)». □ Zaharia Sângeorzan caută *Drumul spre poezie* în creația artistică a lui Victor Nistea, autorul versurilor din *Drumul spre Delphi* (1985): „Adevărul e că Victor Nistea știe să compună un discurs dintr-un nesfârșit șir de întrebări, cu rost și fără rost. El se explică, se justifică, în fața vieții, destinului, frumuseții naturii, dragostei, le face să trăiască în sintagme lirice, unele nu lipsite de valoare. Rosturile unor asemenea texte stau în excesul de reflecție, de epic, de delir verbal necontrolat. Poezia autentică se spune pe sine, este suficientă sieși, vorbește direct sensibilității și nu are nevoie să fie «explicată», «comentată». Victor Nistea este preocupat de ideea de a spune esențialul, de a concepe sintagme doldora de sens. Limbajul îl trădează”. □ Ioan Holban se ocupă de *Critica subiectivă*, așa cum se manifestă aceasta în cartea lui Ion Cristoiu despre *Lumea literaturii*: „Atras de proza subiectivă în general, de opera și personalitatea lui Camil Petrescu în special, prozatorul Ion Cristoiu este un critic subiectiv, al cărui «gen» este reprezentat în generația mai vârstnică de Cornel Regman; de autorul *Explorărilor critice* îl apropie pe Ion Cristoiu modul de a vedea literatura sub aspecte epice, bagajul de formule memorabile și mecanismul ironiei subțiri: criticul locuiește în lumea literaturii, în calitate de prozator, pe strada «Povestitorii» la casa cu personaje de rezervă”. □ Lenuța Drăgan, transcrie *Autografe pentru Ibrăileanu*, prefăcute de un comentariu explicit asupra criteriilor de selecție operate. Sunt prezente nume precum Demostene Botez, Al. Dima, Hortensia Papadat-Bengescu, Cezar Petrescu, I. Petrovici, Mihail Sadoveanu, C. Stere, I. Teodoreanu, G. Topîrceanu: „Toate aceste autografe, dar poate mai ales acelea ale lui Demostene Botez, Ionel Teodoreanu, M. Sadoveanu, C. Stere și G. Topîrceanu, sunt expresia unei prietenii devotate și a unei admirații intelectuale emoționante și ele sugerează ceva din atmosfera unei epoci literare la configurarea căreia G. Ibrăileanu, prin revista pe care a condus-o cu atâta devotament, a avut o contribuție majoră”. □ În zona de interes a acestui număr se află și evocarea matematicianului Solomon Marcus, servind o seamă de date tehnice privind perioada ieșeană savantului matematician Grigore C. Moisil și preocupările sale de atunci. □ *Pe ultima pagină*, Da-

niel Lascu tălmăcește din Federico Garcia Lorca, iar Natalia Cantemir, cadru didactic universitar ieșean, realizează un *Colaj estival polonez*.

● [„**Flacăra**”, nr. 35] *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide cu *Emanciparea prin cultură*, text al lui Radu G. Țeposu: „Socializarea puternică a faptului cultural a generat o lărgire a semnificațiilor culturii înseși, aceasta nemaiorganizându-se doar în jurul artisticului, ci și în jurul politicului și ideologicului. Lărgirea noțiunii, a accepției ei, în primul rând, de natură a înfățișa o altă reflectare a spiritualului în creație, un alt mod de concepere a ideologiei în formă sensibilă. Căci, dacă ar fi să găsim o definiție a culturii socialiste, aceasta ar fi cea mai fidelă sub raport conținutistic. Prin permeabilitatea la nou, prin diversitatea și sensibilitatea ei față de manifestările sociale, cultura din societatea noastră, așa cum este interpretată și în documentele de partid, are mai ales funcția unui barometru al conștiinței, fiindcă nimic nu reflectă mai precis psihologia și mentalitatea unei societăți decât expresia ei culturală”. □ Însemnările de lectură ale Taniei Radu au în vedere romanele lui Eugen Uricaru, cu finalizare critică asupra celui de recent apărut roman, *Stăpânirea de sine* (C.R., 1984): „Romanul clarifică fără a demitiza, păstrând cu eleganță echilibrul ficțiunii, de data aceasta slujită de o evidentă maturizare a mijloacelor rostrii personale. Revenind, aproape de fiecare dată, cu fiecare carte, în același perimetru, mereu altfel explorat, Eugen Uricaru dovedește curajul autoconfruntării”. □ Un scurt interviu, de circumstanță, acordă (lui Radu G. Țeposu) Cezar Baltag: □ Același Radu G. Țeposu prezintă sub forma unor scurte note apariția volumului Titu Maiorescu, Jurnal, VI și împlinirea unei jumătăți de secol de la apariția publicației „Fapta”, cea de a patra publicație cu acest titlu, subintitulată „organ de luptă socială”, în paginile căreia și-au pus semnătura Geo Bogza, George Macovescu, Paul Păun, C.I. Gulian, Simion Stolnicul, Tudor Miu, Gheorghe Dinu. □ Sub titlul *Controversă*, Al. Piru scrie la cronică literară despre personajul „real” din *Adela*, neezitând să amendeze informații istorico-literare false: „Da, când am întocmit o biografie a lui Ibrăileanu, la zece ani de la moartea lui, am dezvăluit (cercurile apropiate criticului din Iași erau foarte informate în această privință) că personajul feminin din roman a avut un model real, nu altul decât pasagera asistentă a profesorului de la Facultatea de litere și filozofie din Iași, Olga Tocilescu. Despre respectiva prietenie amoroasă (ca să folosesc înțelesul legăturii din romanul Herminei Audinot publicat anonim în 1899. *Amitié amoureuse*) au scris, fără a da numele partenerei, malițios, Giorge Pascu în *Revista critică* (1 martie 1934) și, delicat, Ion Petrovici răspunzând unor întrebări puse de G. Călinescu în *Însemnări ieșene* (1940, nr. 7). Există scrisori ale lui G. Ibrăileanu către Olga Tocilescu, văzute între alții de Sterie Diamandi și G.G. Ursu și care ar trebui publicate dacă actuala lor deținătoare s-ar decide, cum a fost rugată și cu ocazia publicării altor scrisori în ediția de *Opere* – Ibrăileanu (vol. VI și X). Am comentat inocentul episod în *Viața lui G/ Ibrăileanu* «cu circumspecție», cum a observat

în recenzia sa din «Adevărul » Adrian Marino (și nu Șerban Cioculescu cum serie Ion Cristoiu)“. □•La *Desene pe asfalt*, Gheorghe Tomozei semnează proza lirică *Vine septembrie*.

• [„*Orizont*”, nr. 35] Cartea profesorului Eugen Todoran, *Lucian Blaga – Mitul dramatic* se află în dezbaterile lui Viorel Colțescu și a lui I. Cheie-Pantea. Lucrarea profesorului Eugen Todoran este deci prima cercetare care integrează și unifică efectiv cele trei domenii majore ale creației lui Blaga, iar volumul în discuție poate fi înțeles numai în raport cu proiectul global al acestei lucrări. Unificarea este realizată nu prin eludarea sau diminuarea specificului poeziei, teatrului și filosofiei lui Blaga, ci prin descoperirea esenței lor comune, prin identificarea unui plan de adâncime în care ele se înrădăcinează. În această perspectivă, metoda fenomenologică, utilizată cu spirit critic de autor și adaptată obiectului său de studiu, se dovedește foarte potrivită, ea permițând accesul la structura de adâncime a operei. Structura esențială unificatoare este, după demonstrația prof. Eugen Todoran, mitul, care funcționează ca mit poetic, mit dramatic și mit filosofic în cele trei domenii ale creației lui Blaga“. □•Comentariilor li se adaugă *Postfață la Mitul dramatic*, text ce dezvăluie care au dat în copt: „Am scris *Mitul dramatic* în continuarea preocupărilor mai vechi privind structura fundamentală mitică a operei lui Lucian Blaga, în poezie, teatru, filozofie. Studiul are două secțiuni, una tematică și alta sistematică. Partea tematică, tratând miturile fundamentale ale pieselor, este un capitol dintr-o teză despre *Poezia mitului în opera lui Lucian Blaga*, susținută în 1968, din care un profil a fost reprodus în introducere la ediția *Teatru* din 1970, iar ulterior unele capitole au apărut în publicația «Folclor literar» editată de Universitatea din Timișoara. Menționez aceste studii pentru că unele din ele au rămas nemodificate în volumul despre teatrul scriitorului, dar și pentru că n-au intrat în atenția cunoscătorilor operei lui. Bunăoară un critic din Iași, N.A. Ursu nu găsea potrivit să le citeze într-un articol despre teatrul scriitorului, deși, pretindea că posedă o informație completă a bibliografiei. Se poate să nu fi avut la îndemână revista, pe care o cunoștea mai bine Mircea Eliade la Chicago, deși nu eu i-am trimis-o și nu aveam corespondență cu dânsul“. □•Despre *Falsul mizantrop* [Adrian Marino] scrie Gheorghe Grigurcu, apelând la argumente nu de puține ori contradictorii: „Deși m-a ispitit un moment, compararea lui Adrian Marino cu Macedonski mi se pare acum superficială, dacă nu puerilă. De acord: există un numitor comun, planuri enorme, ambiție, «himerism», lipsă de «tact», izolare orgolioasă, febra afirmării în străinătate, dar fără o operă poetică exegetul face impresia unui comandat fără armată a unui amiral pe uscat. Macedonski e Macedonski întâi de toate grație viziunii sale lirice, care-l absoarbe însuflându-i viață, în lipsa căreia ar fi o schemă moartă, o biată fantoșă enorm agitată, burlesc revendicativă. [...] Autorul *Memoriilor*, mai cu seamă, exprimă acel secret scepticism compensat prin atitudine răspicată, cea torpoare «oblomoviană» corectată prin muncă tenace, cea solitudine anxioasă-

să, transparentă, care e o modalitate de comunicare simpatetică, intensă, cu omenirea. Ca și predecesorul său Adrian Marino (ieșean de baștină) încearcă un soi de *delectatio morosa* prin prezentarea analitică, insistentă și amănunțită, a cazului său. Singurătatea are o valență publică, decepția atinge, vrând-nevrând, intensități spectaculare. [...] mai mare, cu cât întreaga tensiune se consuma discret, în interior; «terorizat de ideea „gafei”». Așadar o psihologie adolescentină, spre câștigul său permanentizată și spre onoarea sa exhibată. Un ghem de contradicții ținând de incapacitatea energiei genuine de a-și găsi fâgașul cel mai nimerit, de greutatea angrenării în complicatul sistem al conviețuirii mondene, ce reflectă doar prodigioasa intensitate a proiectului, doar resursele neobișnuite puse în slujba împlinirii lui. O melancolie de ciclop ce se reprezintă veșnic tânăr, la început de cale. Spre deosebire [...] Societatea oamenilor e înlocuită cu cea a textelor acestea, la rândul lor, sunt reduse la esențele teoretice. «Fără a fi căzut în mizantropie, unele aspecte ale „umanității” încetaseră demult să mai placă.» [...] Fugind de uman, Adrian Marino n-a părăsit tărâmul acestuia. Scurt-circuitul său afectiv a fost de cultura unei expresivități a dezbaterii ideatice care o face în orice clipă tangentă la un concret psihic individualizat, printr-o retorică ce se adresează contemporanilor, înțesată de îndemnuri, reproșuri, aluzii, ironii, laude, incriminări, trăgându-i de mânecă, scuturându-i din impasibilitate. Sterilizarea s-a dovedit o fatadă neconcludentă. Cerul său interior e pururi brăzdat de fulgere, gata de a slobozi ploile rodniciei. Inhibat dintr-un exces energetic, neadaptat din pricina absolutismului criteriilor organice, își ia revanșa în gestul constructiv, neabătut de la țel până la halucinația monumentalului. [...] Dacă, ia cazurile benigne, o ușoară ironie amabilă vizează aspectele minore, pitorești ale atletului căruia, în toiul efortului, i se succesc veșmintele și-i răsare pe figură rictusul încordării, alteori ironia e dură, agresivă, pe un fundal de înciudată negare. Ori se manifestă o afectat-superioară ignorare ca și cum spațiul literar ar avea asemenea unui senat, un număr fix de scaune. Neputând fi urmat pe anevoioasele sale drumuri de fondator, autorul Carnetelor europene, care, la ora actuală, e neîndoios, cel mai cunoscut critic român pe glob, e nevoit a suporta șicanele câtorva confrăți ce-i refuză locul corespunzător în ierarhia indigenă. Circumstanță de natură a-i adânci complexele, a-i amplifica strategia defensivă, și așa îndejuns de amplă, a-i accentua cazuistica de «victimă», a-i preface, ocazional, introvertirea de cărturar într-o extrovertire de tribun *pro domo*. [...] Paradoxal vorbind, Adrian Marino ar fi avut motive a se întrista numai când ar fi fost tratat exclusiv elogios, îmbrățișat și celebrat fără nuanțe. Aura donquijotescă ce pâlpâie în jurul personajului său reprezintă o șansă majoră de a sfida banalitatea, de a intra în ficțiunea purtătoare de izbăvitoare sensuri. Pozitivul, voit sobrul, temătorul de «literatură» hermeneut, se «compromite», iată, printr-o ipostază obiectiv literară, își subordonează existențialul unui stil utopic, făcând, ca Domnul Jourdain, versuri fără să știe. [...] Vedem la Adrian Marino

una din coloanele de susținere ale culturii române de azi. Deoarece am avut prilejul a cunoaște întrucâtva și fața nevăzută a lunii chipul său în intimitate, neafectat colegial, spontan aderent la mărturisirea delicată a aproapelui de o larghețe care spulberă legenda mizantropului intratabil, fie-ne permis, ca temeiuri speciale, a parafraza cuvintele ce i le consacră lui E. Lovinescu, declarând că pentru personalitatea sa morală și pentru probabilitatea sa, pentru lipsa totală de oportunism și carierism ce-l distinge, nutrim un simțământ de admirație. «*Stea sa etică va urca – și urcă tot mai mult*». A unuia ca și a celui alt“. □•Un fals portret realizează, însă, Eugen Dorcescu. Intitulat *Glose la proza lui Ion Arieșanu*, acesta este o recenzie la romanul *O pasăre în iarnă*, nicidecum un „portret” făcut creației epice a lui Ion Arieșanu: „*O pasăre în iarnă* (romanul nu doar cel mai recent ci și cel mai modern – ca problematică și scriitură – din creația prozatorului) se înscrie, printr-un proces firesc de continuitate, în amintita perspectivă atitudinal-temperamentală. Dar el evidențiază totodată, o categorică discontinuitate, un salt, atât în planul substanței (densitatea discursului, cât și în acela al tratării (voluptatea narcisiacă a istorisirii). [...] Această deschidere spre cititor, asigurând romanului o accesibilitate nelimitată, nu dă totuși șanse unei lecturi anecdotice. Evenimentele se revendică de la principii morale și propun principii morale. Cartea pledează pentru idealul comuniunii senine, fericite, pentru puritatea relațiilor interumane, pentru conviețuire civilizată“. ■•Tudorel Urianu (sic!) și Marian Odangiu semnează cronicile literare. □•Primul scrie despre poetul timișorean Al. Jebeleanu (*Un poet solar*), a cărui carte se intitulează *Linia azură a lucrurilor*, Facla, 1986: „Alexandru Jebeleanu a devenit de puțină vreme unul dintre acești puțini fericiți care «ți-au văzut visul cu ochii». *Linia azură a lucrurilor* este nu numai o frumoasă antologie a poeziei sale din 1945 până azi ci și o lecție despre cum trebuie făcută o ediție definitivă. Cu un inspirat «Cuvânt înainte» semnat de Emil Manu și o notă bibliografică, beneficiind de principalele referințe critice care au însoțit de-a lungul timpului poezia lui Alexandru Jebeleanu, volumul constituie, fără îndoială, un superb dar pe care Editura «Facla» îl oferă poetului și iubitorilor de poezie. Totul, de la pictura diafană de pe copertă, aparținând lui Vasile Pinte, până la prezentarea grafică și atenția corecturii poartă însemnele sărbătoreștii. Despre poezia lui Alexandru Jebeleanu au scris atâtea încât este practic imposibil de spus vizavi de ea lucruri cu totul noi. Poetul este un tradiționalist. Nu atât prin formula preferată de exprimare, sonetul (deși și prin asta) cât prin mecanismul de producere al versurilor. Poetul pornește de la un sentiment, o idee, pe care încearcă să le exprime. [...] Fără îndoială acest important animator al poeziei bănățene este alături de Pavel Bellu, Petru Vintilă și Petru Sfetca, promotorul, pe aceste locuri, al unei noi concepții despre poezie care a dat roade în timp“. □•Cel de-al doilea, despre un alt autor local, Sofia Arcan, autoarea romanului *Joc întrerupt*, Facla, 1986: „Noul roman al Sofiei Arcan are o construcție aparent simplă, în parte anticipată de câteva fraze fin primul capi-

tol. Le voi cita, nu înainte de a face precizarea că cel care le rostește este și unicul personaj de fapt al cărții. Miron Hergane, Naratorul, protagonistul unei pe cât de involuntare, pe atât de insolite experiențe (auto)inițiatice. [...] Personajele apar supuse unei uniformizări a cărei unică explicație e viziunea încă, social vorbind, inocentă a Naratorului. [...] Însă, cred, dacă ar fi insistat mai mult, mai ales că, din scenariul unei vieți trăite, «istoria» lui Miron Hergane devine scenariul unei vieți imaginate. Sofia Arcan ar fi sporit consistența acestui roman, oricum remarcabil“. □•Apar noi suplimente, adică pe lângă „Orizont arădean” (cu aceleași, neschimbate semnături, Florin Bănescu, Al. Ruja, Gheorghe Schwartz), se prezintă și „Semenicul (An II, August 1986), în cadrul căruia poetul Gheorghe Azap dă un scurt interviu, din care rezultă că acesta preferă lirismul „stărilor sufletești” □•Cele două suplimente rememorează, chiar dacă evenimentul a trecut, 23 August. □•Pe ultima pagină, apare un fragment de proză din scriitorul „spaniol-argentinian, stabilit la Paris” Juan Pineiro. Fragmentul poartă numele *Cartea portretelor*, și este tradus de Margareta Gyrcsik.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 35**] I. Ciubotaru rezumă spectacolul festiv dedicat zilei naționale sub titlul *Oglinda vie a bucuriei*. □•Pornind de la cartea lui Niculae Gheran, *Tânărul Rebreanu*, M.N. Rusu îl combate pe Stancu Ilin, în *Cum se naște legenda...în RITL („Revista de istorie și teorie literară”)*: „Desigur, dacă editorii volumului de *Teatru* al lui Rebreanu ar fi înserat fragmentul inedit publicat de mine în revista *Amfiteatru*, Stancu Ilin n-ar fi ajuns în situația să «completeze» volumul de la Editura Minerva cu același text și nici să admonesteze pe cercetători, inclusiv pe N. Gheran, N. Coban și Gh. Fischer, că nu au făcut investigații în Arhiva Teatrului Național. [...] Această necontrolată afirmație apărută în revista care se ocupă în mod «științific» de istoria și teoria literaturii române mi-amintește de Dimitrie Stelaru, prietenul lui George Franga, care a trăit o situație asemănătoare. Numai că atunci, cu decenii în urmă, farsa fusese pusă la cale de Stelaru însuși, pe când acum... A doua eroare «antumă» de astă dată a textului semnat de Stancu Ilin constă în faptul că *Informația și copia de pe paginile originale* ale fragmentului de piesă au fost publicate – după cum se vede, fără a face confruntarea obligatorie cu manuscrisul lui Liviu Rebreanu. Au fost preluate «după ureche», lucru incredibil pentru o publicație ca *Revista de istorie și teorie literară* care se vrea de «înaltă» ținută științifică. [...] «Așa se naște legenda» la *Revista de istorie și teorie literară*“. □•Reintră în circuitul obișnuit rubricile amputate numărul anterior, din motive sărbătorești *La Judecata de apoi a poetilor*, secțiunea *Calofili și livrești*, „Cu Magdalena Ghica (debut 1960, C.R.) se petrece aceeași dramă a generației sale, pe care o invocă în primul său poem, *O, generația mea*: [...] Tonul revendicativ, programatic al poetei izbește. Se încearcă o ușoară filosofare pe un ton bagatelizant care, de altfel, este și recomandat: [...] Poemul, deși scris într-un stil naturalist amintind și de Ion Ghe-

orghe are un mesaj umanitar care trebuie subliniat și ar fi putut să fie menționat ca o reușită dacă sfârșitul său nu l-ar fi compromis pentru că este evident că la toți oamenii mâna se află la capătul brațului, iar metafora *mâna e mai mare ca tunul* este de-a dreptul *hazardată*“.

30 august

• [„Scânteia”, nr. 13692] Apare partea a II-a a dezbaterii *Dimensiunea etică – dimensiunea reprezentativă a creației noastre contemporane*: □•Șerban Cioculescu: Contrar liricii, puțini dintre prozatorii robuști – Ion Lăncrănjan este un excelent exemplu – dau importanță construcției frazei, dar cu toții manifestă cel mai mare interes pentru structura morală a personajului, mai adesea tragic. Personajul dilematic a câștigat partida și în proza abuziv declarată calofilă, mai absconsă, cu abordare mai dificilă, cel puțin aparent, căci și pagina scrisă ca dintr-un suflu nu conferă lectorului tocmai agrementul artistic scontat. O notă specifică: avântul prozei istorice în roman și în teatru, cu farmece, capcanele și marile ei responsabilități. Aici, miezul patriotic iese de-a dreptul la iveală, deși, altfel, îi remarcăm prezent pretutindeni, pornind de la reala grijă față de om care ni se pare a fi principala notă a prozei actuale, pe linia unui umanism ascendent, acela care apără și se câștigă în fiecare clipă, iar în artă cu fiecare rând și cu fiecare cuvânt“./„Libera tehnică poetică pare a fi astăzi la îndemina aproape a tuturor poeților, ceea ce are ca paradoxal rezultat un anume anonimat al majorității semnăturilor, sporit de acela al eroului liric, violent contradictoriu și cu certă propensiune către spectacol. Superior condeiului care cântă mecanic cerealele și alimentele ce rezultă din măcinarea și coacerea lor. – acesta nici n-are alt personaj decât pe sine însuși –. poetul urban are imaginație, dar, poate, cam puțin cheag. Situația ne pare cu mult mai promițătoare în domeniul prozei, unde pleiada de romancieri în toate genurile s-a impus cu autoritate cititorilor de toate vârstele și categoriile, de la credincioșii romanelor lui Radu Tudoran la partizanii lui D.R. Popescu. Dumitru Popescu, Ștefan Bănuțescu. Fănuș Neagu, Augustin Buzura – și . lista trebuie completată cu cel puțin tot atâți scriitori noi ai ultimilor doi-trei ani“. □•Nicolae Țic: „Cel de-al IX-lea Congres al partidului a clarificat problema artei și culturii, în sensul unei largi deschideri spre realitatea contemporană, în toată complexitatea ei, spre om, omenie și dreptate în libertate. Este înțeleasă la noi îndrumarea ca un îndemn permanent spre cunoașterea epocii și a omului ce construiește și definește această epocă, iar nu ca pe o imixtiune în creație. Indiscutabil și inevitabil, scriitorul este influențat în atitudini de oamenii în care se regăsește și care se vor regăsi în opera sa. Eu, care m-am format în condițiile societății socialiste, îl văd pe omul nostru de azi dominat de efortul constructiv. Eu despre acest om scriu, credincios unei atitudini scriitoricești și cetățenești, asumându-mi o răspundere care mă poate duce la realizare sau la eșec (în acest din urmă caz voi spune: nu am avut talentul, forța necesară, nu l-

am înțeles pe oameni, nu am izbutit să servesc adevărul de azi și adevărul în devenire)". □•Adrian Popescu: „Nu afirm că poetul este o ființă plină doar de luminozitate și vis, dar esențial în structura sa devine tocmai *efortul spre comunicare* și comuniune. *Etica, imperativele morale nu-i pot fi străine unui autor autentic*. Așa cum o etică a scrisului, a răspunderii față de semeni, nu se poate eluda în cazul artiștilor cu adevărat însemnați. Îmi amintesc de versul provocator al unui poet care suna astfel: «Să uităm așa numitele datorii morale». Am fost șocat și, oarecum polemic, am scris un poem în care laudam tocmai asumarea «datoriilor morale». Nu știu dacă am reușit să-mi conving cititorii, dar reacția mea spontană a fost de elogiul al oamenilor care nu pot trece – în viață sau în artă – peste aceste obligații morale, obligații nu atât exterioare, cât venind din spiritul specific al poporului nostru, înclinat spre omenie și înțelegere, nu spre dușmănie. exclusivism și intoleranță”.

• [„*Luceafărul*”, nr. 35] Ecourile zilei de 23 August se prelungesc până în numărul de față, în care se anunță editorialistic că *Țara și-a cinstit marea săr-bătoare*. □•Continuă și omagiile aduse eroilor eliberării patriei. Într-un reportaj, Eugen Mihăescu evocă două locuri „unde istoria și-a scris memorabila filă consacrată clor care (...) în urmă cu 42 de ani s-au jertfit pentru eliberarea stră-bunului pământ al Transilvaniei” □ Ion Lăncrănjan scrie, dar în alte context, despre *Eroul ideal* care, în accepțiunea lui, este Ernesto (Che) Guevara.: □•M. Ungheanu semnează cronică literară la Emilia Șt. Milicescu, autoarea monografiei *Pe urmele lui Delavrancea* (Sport-Turism, 1986): „Cartea Emiliei Șt. Milicescu este o propunere de a-l descoperi pe acest gigant izolat, așa cum de fapt trebuie să redescoperim întregul secol XIX românesc în toată grandoarea lui culturală, artistică și politică”. □•Artur Silvestri prezintă cartea de reportaje a colegului său de generație, Ștefan Mitroi, *Nimic despre singurătate* (Eminescu, 1986). □•Un viitor dicționar literar îi are în vedere pe Sultana Craia, despre care scrie Vasile Macoviciuc: „Prin modul în care este elaborată și incită la regândirea unor chestiuni actuale ale literaturii noastre, lucrarea Sultanei Craia reușește să înlăture una din sursele complexului minoratului cultural, căci, într-adevăr, «caracterul rustic și mai apoi rural nu numai că nu provincializează literatura română, dar îi conferă originalitate în mai mare măsură decât tendințele de europenizare prin modalitățile pure ale curentelor occidentale»”. □•Adrian Dinu Rachieru, este prezentat de Lucian Chișu: „Apărut anul trecut la Editura Facla, volumul *Vocația sintezei* (subintitulat *Eseuri asupra spiritua-lității românești*) reprezintă efortul de construcție exegetică al tânărului critic Adrian Dinu Rachieru, care se ocupă, din perspectivele unor recente *dispute* ale criticii, de fenomenul cultural autohton, căruia îi structurează tipologia prin evidențierea *seriilor* sale culturale, prin stabilirea relațiilor de cauzalitate cu vechea tradiție culturală românească și, nu în ultimul rând, prin enunțarea *vocației* noastre spre sinteză. Venită după un volum de debut, *Orizontul lecturii*, tentativa stârnește indiscutabil un interes firesc, cu atât mai mult cu cât autorul

încearcă a împăca sociologia cu literatura”. □•Valentin F. Mihăescu apare, ca autor, prin semnătura lui Ion Spânu: „Volumul se încheie, cum spuneam mai sus, cu o *Pledoarie pro domo*, în care Valentin F. Mihăescu pune în discuție problema criticului, în general, și a tânărului critic, în special. Acceptând o serie întreagă de funcții specifice actului critic, de la cea ordonatoare, până la cea anticipatoare, autorul trece în revistă câteva riscuri ale *meseriei* de critic, menite să-i arate acesteia vulnerabilitatea. Înțelese drept condiții impuse, toate aceste aspecte sunt pentru un tânăr critic inhibatoare; ca aspirație însă ele sunt provocatoare și devin mijloace care contribuie la *propășirea literaturii*. Având în față această pledoarie, ne face plăcerea să credem că *Timp și mod*, este o promisiune pe care Valentin F. Mihăescu ne-o face pentru viitoarele sale cărți, așteptate de noi cu interesul cuvenit. Cronicile literare din revista «Luceafărul», ulterioare acestei cărți, precizează acut profilul unui critic literar sagace”. □•Z. Cârlugea se pronunță despre *Eminescu: Amurgul zeului* carte neapărută a lui Nicolae Georgescu, volum aflat pregătire: „N. Georgescu ilustrează tipul criticului serios, dotat, îmbătat de colbul bibliotecilor, de unde culege informația riguroasă pentru a o încadra într-un sistem de lectură mai *zăbavnice*. Meditația critică îmbrățișează, astfel, stilul lucid al foiletonului de idei”. □•Pe ultima pagină, continuă serialul inițiat de Mihai Pelin (*Clipe din vara lui '44*). □•La *Cultura românească în lume*, se amintește de traducerea operei lui Lucian Blaga (cu *Pașii profetului*) în R. S. Gruzină, de poemele lui Ioan Flora, editate la Pancevo (R.S.F. Yugoslavia), ca și Adam Puslojic și experimentul său clocotrist.

• [„SLAST”, nr. 35] În întregul său, numărul se vrea a fi un *Omagiu adus artei*, via cultul personalității. □• *Critică sau reverențe*, se întreabă Constantin Sorescu în articolul cu acest titlu, poziționat pe prima pagină, cu o amplă continuare în interiorul revistei. Ideea este că encomiul revărsat asupra creațiilor a doi dintre scriitorii contemporani – C. Sorescu îi numește pe Paul Anghel și Mircea Cărtărescu – poate crea efecte adverse. Vinovații de astfel de excese sunt Dan Zamfirescu, pentru Paul Anghel, respectiv Radu Călin Cristea în cazul lui Mircea Cărtărescu: „Nimic nu poate prejudicia mai profund un autor valoros – și Paul Anghel și Mircea Cărtărescu sunt, în generația din care fac parte, în genul în care elaborează, în *direcția* ideoestetică pe care o slujesc, în literatura română în genere, scriitori valoroși – ca substituirea analizei de către panegiric. Elogiile în trombă dau actului evaluator înfățișarea unei ceremonii de îngropăciune, când chipul defunctului dispare sub flori și odoare. În loc de a-i îndemna pe cititori să se apropie de text, o astfel de critică îi obligă la o distanță reverențioasă și în loc de a-i incita să-l aprofundeze, îi invită să-l adore. În sens etimologic, critica *judcă* obiectul; pătimitoare de superlativă, îl *fetișizează*. Dar ce fel de critică mai este aceea care și-a pierdut etimonul?”. □•Într-un autoportret de o pagină, brașoveanul Daniel Drăgan i se confesează colegului și subalternului său de la „ASTRA”, Eduard Huidan. În pofida, modului tranșant în care o spune, sentimentul că nimic nu-i nou pe lume devine

covârșitor, încă din titlu: „Arma scriitorului, unealta lui, este condeiul”. □ În *Clasicismul jurnalului III*, Gheorghe Grigurcu rezervă cea mai mare parte a intervenției din acest număr unui *Post Scriptum*, în care, pe patru din cele cinci coloane ocupate de articolul său se arată contrariat de faptul că Eugen Simion continuă „a polemiza cu suprasemnatul”: Muțimea amănuntelor la care autorul recurge fac posibilă rezumarea lui prin citatul precedent. □ T.T. Coșovei confirmă vechiul adevăr în poemele lui Constantin Preda (*Fiecare cu steaua lui*, Scrisul Românesc, 1986): „Plină de proșteime, de vibrație lăuntrică, magică, fascinată de puterea cuvintelor, emanație a unui talent remarcabil, poate unul din cele mai evidente, așteptând doar să întindă pe de-a-ntregul aripile în aerul tare al originalității, poezia lui Constantin Preda aprinde *steaua* unui nume și al unui destin în care am deplină încredere”. □ Nicolae Diaconu are un altfel de consecvență, oximoronică, care se referă la ...*Dreptul de a fi antum* al debutanților antologați de editura Facla. Parafrazând, dar nu întocmai, articolul se încheie în cunoscuta notă „a tristeții pline de umor”: „Începând de anul trecut să publice și proza scurtă a debutanților tot în volume colective, Editura Facla pare mulțumită de rezultatele obținute prin golirea mai rapidă a sertarelor (ca să nu întrerup seria lirică, despre prozatori voi scrie cu alt prilej). Recenzentul acestor volume nu împărtășește, însă, același optimism, aflându-se în situația celui ce ține o cutie de chibrituri în mână și încearcă bețele pe rând cu nădejde, mereu înșelată, că până la urmă scapără vreunul”. □ „Mutat” în altă pagină a revistei, Voicu Bugariu, vituperează pe marginea noii antologii SF scoasă de Al. Mironov: „Volumul apărut la Editura Științifică și Enciclopedică are și un aparat critic. Ca și în cazul celorlalte antologii realizate de către Alexandru Mironov, acesta este situat la un nivel intolerabil de scăzut, cele mai multe dintre respectivele texte întind în chip vădit «sindromul de ilegitimitate literară» de care suferă SF-ul nostru (prezența lui Ion Ilie Iosif în chip de coautor al antologiei este formală, fapt dovedit de precizarea, că «selecția textelor și coordonarea» îi aparțin lui A.M.). Cu tristețe am descoperit și o inscripție ce arată că *revizia* a fost asigurată de lector univ. Florin Manolescu. Este greu de înțeles motivul pentru care un cercetător atât de avizat a acceptat rolul de girant al unei asemenea improvizații critice. Ce fel de revizie? Poate ortografică, fiindcă despre una științifică nu poate fi vorba”. □ Mircea Dinutz scrie, sub genericul *Valori de azi*, despre *O lume în schimbare*, adică la ceea ce surprinde George Bălăiță prin intermediul peroilor săi: „Plimbându-se prin Albala, Toma Adam receptează viața orașului ca pe un spectacol epic: «*Lume în schimbare* (s.n.) Nu înțelegi, dar te bucuri *ca și cum* (s.n.) te-ai plimba cu mâinile la spate prin iarmaroc, ce mai tumbe fac piticii și cum se învârt lanțurile și ce vânzoleală la scamator și la papagali». Viziunea carnavalescă e un soi de defulare, de răzbunare (în plan imaginativ) pentru o lume care se stinge. În locul ei o alta care se ridică la întâlnirea satului cu orașul, a oamenilor care au fost de veacuri cu cei înfiripați în orașe de câteva generații”.

• [„Albina”, nr. 8] Sub titlul *Izbânda spiritului revoluționar*, Mircea Ichim evocă trecerea a jumătate de secol de la răsunătorul proces de la Brașov, care l-a avut protagonist pe „neînfricatul comunist și antifascist Nicolae Ceaușescu”. Dumitran Frunză scrie despre semnificația zilei de 23 August (*Lauri pentru timp și glorii*). Ion Segărceanu este prezent cu poezia *În fruntea țării*: „Se-nalță Patria cutezătoare/ urmându-și dârză țelul, crezul, rostul/ Cu El în frunte – veghe și ardoare – Îmbracă strai de rod destinul nostru...”. □•Fragmente din *Șoseaua Nordului* și poema *Patria* de Ion Bănuță, completează componenta numărului sărbătorec.

• [„Amfiteatru”, nr. 8] *23 August-zi simbol a renașterii României și Dof-tana – înalta școală de educație patriotică, de luptă revoluționară, țin capetele de afiș ale lunii august*. □•La final se așează temeinic *O pagină de glorie nepieritoare a tradițiilor e luptă revoluționară a clasei muncitoare*. ■•Conica literară are în atenție *Alte pome nouă* (C.R., 1986) de Mircea Ivănescu, despre care scrie Cristian Moraru: „[...] Există totuși ceva comun cu acestea ce ține, în primul rând, evident, de poetica postmodernistă activă în toate cele trei cazuri: firul «epic», miezul «anecdotic», acel filon narativ în jurul căruia coagulează totul. Există la Mircea Ivănescu o mică fabulă, o amintire, multă vreme păstrată în pliurile memoriei, dar care deodată se transformă în adevărat *Urphäenomen*, față de care textul întreg este epifenomenul poetic. Ultimul dilată nucleul primului, îl nuanțează, îi acordă cele mai imprevizibile determinații sintactice și semantice, dă uneori impresia că-l abandonează în diferite enunțuri colaterale cu cele mai surprinzătoare subiecte și referințe, pentru a-l relua pe neașteptate, așa cum suveica implică în producerea țesăturii urzeala nevăzută dar esențială”. Ovidiu Constantinescu este prezent cu o prezentare la Constantin Noica, *Logica lui Hermes* (C.R., 1986): „Cartea avută în vedere se vrea a fi o logică speculativă dătătoare de seamă a devenirii într-o ființă – o logică a devenirii pentru o devenire logică – pentru ca, spune autorul, «Totul este îmbibat de logică». Sunt *Scrisorile despre logica lui Hermes* o logică în sensul tare al termenului? Categoric nu și Constantin Noica o recunoaște”. □•Observații pe marginea antologiei de texte întocmite de Geo Șerban, *Aproape de Elada, repere pentru o posibilă axiologie*, editată de Institutul „G. Călinescu” face I. Florian: „Surpriza, iată, constă în faptul că demonstrația criticii călinesciene este inepuizabilă. Spunând acest lucru am constatat implicit primul merit al ediției lui Geo Șerban, cred, de a întregi cu încă o icoană a spiritului călinescian des evocatul proteism al figurii sale. Multe din textele strânse aici nu sunt total inedite, unele fiind întâi publicate parțial sau integral de același Geo Șerban”. □•Pe locul ocupat constant de Ion Bogdan Lefter, Vasile Sichitiu face, la rândul lui, *Radiografia unei stări de spirit*: „Cu toată impresia de dezarmantă sinceritate pe care o afișează provocator. Traian T. Coșovei camuflează în spatele fiecărei fraze un arhipelag de neliniști într-un ocean de surprize. Tână-

rul poet știe să se folosească de un întreg arsenal de tehnici și procedee pentru a te determina să reflectezi îndelung – eschivându-se, în același timp, să impună verdicte preferând menținerea unei ambiguități de natură livrescă. [...] Poetul are orgoliul de a construi un vast poem ale cărui articulații nu le cunoaște nici el, însă care se vor înălța de la sine pe eșafodajul construcțiilor anterioare mizând pe o adevărată *algebră* a sufletului. Disimularea este exemplară până acum și ne dă dreptul să credem că Traian T. Coșovei abia își pregătește surprizele...“ ■•O nouă temă panoramează, *Fascinația cărții, fascinația umanului*: ■•Traian Ungureanu (*Istrati cel tânăr, fiul cărții*) scrie la Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati* (Minerva, 1986), acreditând ideea că „vagabondul” Istrati era mai celebru decât scriitorul cu același nume, în timp ce clarificările ideologice, cu timide trimiteri spre ...est, continuă să rămâne taboo-uri: „Lansat în căutarea unui alt Istrati, M. Iorgulescu știa prea bine că miza principală a oricărui discurs despre Istrati e și azi, la 80 de ani de la debutul autorului *Kirei Kiralina*, impunerea Scriitorului, oarecum în detrimentul vagantului Istrati. Celebru în toată lumea, Panait Istrati s-a bucurat și în aceeași măsură a fost sustras propriului adevăr de o reputație absolut senzațională care a condus mereu interpretii spre figura rătăcitorului balcanic, măbind concomitent distanța de figura din ce în ce mai estompată a Scriitorului. Calitatea de artist, destinul de scriitor ale lui P. Istrati au fost, mai degrabă înregistrate și depozitate la pasivul biografiei istratiene. Totul rămânea de demonstrat în legătură cu scriitorul Istrati. Nu ne pot, deci, surprinde nici ofensivitatea și nici structura analitică ale investigației lui M. Iorgulescu. În ceea ce privește demonstrația biografică și clarificarea ideologică, analiza lui M. Iorgulescu trebuie numită mai curând «intervenție» așa cum mai fusese cazul și cu volumele anterioare ale criticului, care semnalau o penetrantă «prezență» critică. [...] Portretul critic istratian datorat lui Mircea Iorgulescu, portret din care avem acum prima parte, ne-l restituie, acum, pe (din nou) tânărul Istrati. E primul pas «Spre alt Istrati»“. ■•Pentru *Tratament Fabulatoriu* (C.R., 1986) al lui Mircea Nedelciu, Horia Gârbea folosește titlul (*Pre*)fața și reversul: „Romanul *Tratament fabulatoriu*, beneficiază, a sosit momentul s-o spunem, de o prefață a autorului. Fapt neobișnuit, mai ales dacă avem în vedere dimensiunile (peste 50 de pagini) ale acesteia. Cum trebuie ca interpretată și mai ales cum poate fi legată de textul romanului propriu-zis? Înclin să cred că romanul nu este cauza ci doar ocazia acestui amplu eseu. De altfel autorul însuși amintește în cuprinsul ei de Al. Odobescu și de cunoscuta-i prefață rămasă text literar autonom. Prefața, foarte tehnicistă în limbaj, nu uită totuși să lase loc unor elemente [...] În prefață ca și în roman există anumite paranteze ale autorului. S-ar părea că ele sunt zonele de unificare dintre cele două scrieri altminteri independente și putând fi citite orice s-ar zice ca atare“. ■•Florin Berindeanu și-l alege tematic pe Dinu Săraru: „*Dragostea și revoluția* nu este totuși o carte care să rupă total cu o deja instaurată imagine a scriitorului în ochii audienței, numai că de

această dată, adaugă anecdoticului istoric, frescei sociale, specificul acelei vibrații care anunță nuanțarea, expresivitatea temei transmisă simpatetic de impresivitatea prozatorului. Romanul este centrat pe ritmicitatea dansului dintre două lumi, evident opuse, văzute contrapunctic. Ele sunt determinate istoric, diferențiabile social, dar incomplementare apoi, parteneri eterni duri și îngăduitori totodată unul cu celălalt. Un suport important al decantării celor două «lumi», atât de apropiate istoric și atât de izolate social îl constituie respirația unei sensibilități bine dozate care izbutește în mare parte să scoată abordarea subiectului de sub zodia clișeului". □•Dan Murariu se oprește al Constantin Țoiu, *Obligado*: Urmând o mai veche înclinație, calea de acces către miezul realității este, și aici, dialogul, modalitate narativă dominând și romanul *Obligado*. Un dialog de data aceasta, care antrenează prezentul și trecutul, fiecare dintre cele două aspecte cele morale avându-și propriii săi de [...] Prezentul ne pune în fața unui act brutal și restrictiv. [...] Ca în tablourile cu subiect biblic ale vechilor maeștri, unde personajul central al compoziției pustia totul în jurul său cu prea marea lui lumină.Țoiu realizează nuclee compoziționale în care câte un personaj, cu una sau alta din dimensiunile personalității sale, atrage spre sine toate liniile de forță al scenei și întreaga atenție a cititorului". □•Constanța Buzea prezintă un nou debut, de astă dată de la editura Litera, pe al lui Cristian Dică, *Așezarea vârstelor*, volum care „însurează 36 de poezii, multe dintre ele strălucind sub pecetea celui mai ales tipar tradițional clasic. Dar, înainte de a spune cuvinte despre valoarea acestui volum, aş remarca faptul că se văd extrem de clar în context zonele în care poetul, dovedindu-se mereu negrăbit în toate ale sale, pare silit să ofere împrejurării texte, puține din fericire, neîndeajuns elaborate. Nivelul acestora, față de masa celorlalte, este vizibil inferior, riscul concesiiei fiind aici petrecut cu mai puțină stângăcie ca la alții, dar existând și stânjenind lectura pe cât de sentimental părintească, pe atât de neiertătoare. Meseria scrisului, bine însușită din lecturi, din meditație, din exercițiu întotdeauna inspirat. Grația împodobirii, discrete totuși, de gust, a poemului, cu metafore transparente, cu imagini pregnante. Un univers al său bine conturat, al copilăriei echivalând cu un pustiul al uimirii de a rămâne la un moment dat singur". □•Despre Ion Barbu, *Nadir Latent*, Minerva, 1986 [tradus de Paul Miclău] în limba franceză semnează un comentariu Adriana Bontea: „... Varianta în limba franceză propusă de Paul Miclău dovedește o bună cunoaștere a spiritului poeziei lui Ion Barbu, înțelegere bazată pe un sistem teoretic bine definit. Existența sistemului teoretic este cu atât mai justificată cu cât poezia lui Ion Barbu presupune un grad mare de dificultate în ceea ce privește redarea ei într-un alt sistem lingvistic: prozodie, structură semantică, structură sintactică".

• [„Argeș”, nr. 8] Poezia 23 August, de pe prima pagină, apare, în mod simbolic, fără autor, ca emanație colectivă. Sergiu I. Nicolaescu evocă în legătură cu marele eveniment *O viață plină de glorie*: Ion Bănuță celebrează lirica

patriotică, văzând în ea *Libertatea noastră*: „Așa a fost întotdeauna, fiindcă Poezia e liberă prin libertatea ei, prin libertatea noastră. Să luăm aminte! Nu este eveniment de o înfiorare înimitabilă, eveniment suind în noi, eveniment de după marea victorie de la 23 August 1944, să nu fi trecut prin sufletul poezilor noștri. Se prea bine știe că atunci când robia, împilarea, războiul nedrept sufocă zilele lumii, muzele tac. Și totuși, în timpul dramatic, nefast al fascismului, noi, comuniștii, sub gloanțele ucigașe, n-am tăcut. Am scris în ură și înversurare împotriva dușmanului omenirii – hitlerismul, am salutat în poezia noastră lupta pentru libertate, pentru Pace. Am visat mereu victoria. Ne-am jertfit pentru ea. Am luptat, am plâns, am râs, am învins. Azi dăm – și prin poezia noastră – noi străluciri României socialiste. Cetatea noastră milenară. Cetatea de mândrie și de suflet, de iubire și de răspundere istorică“. □·Glorioasele decenii de la august 1944 la august 1986 trec, reportericește, și prin județele care nu au o revistă de cultură. Oamenii din Dâmbovița, Olt și Vâlcea devin subiecte ale unor reportaje. În *Găești, sau cele trei dimensiuni ale unei deveniri ca o columnă*, George Coandă compară trecutul cu prezentul localității, făcând abstracție de apariția revistei „Kalende” la Găești. □·Dumitru Opincaru scrie despre *Înțeleapta deviză a unui primar*: „prin forțe proprii”, care e totuna cu mai vechiul dicton „prin noi înșine”. □·Marin Niță creează un termen pentru cei ce lucrează la Întreprinderea de aluminiu Slatina, *Aluminiștii*: □·George Nicolescu scrie despre *Oameni de cultură sub drapel*, mai precis despre criticul Ion Trivale, erou din primul război mondial: „Numele lui Iosif Netzler, cunoscut sub pseudonimul literar de Ion Trivale, este înscris la loc de cinste în «Cartea Eroilor» argeșeni, dedicată celor ce s-au jertfit pentru cucerirea independenței de stat și realizarea unității naționale. Documente păstrate în arhivele militare ne ajută să conturăm imaginea drumului străbătut de Ion Trivale de la încorporarea sa ca soldat cu termen redus în Regimentul 4 dorobanți Argeș, până în ziua de 11 noiembrie 1916, când ploaia de gloanțe și obuze inamice frânge brutal firul vieții unui talent despre care George Călinescu scria în a sa *Istorie a literaturii române*: «Dacă Ion Trivale n-ar fi murit tânăr, critica română ar fi avut astăzi un alt aspect, căci nu e greu de ghicit în fireasca stângăcie a începuturilor lui pătrunderea unui viitor remarcabil critic... Cronicile lui reprezintă pentru anii când au fost scrise (1912, 1913), cele mai serioase și mai substanțiale foiletoane critice»“. □·O savantă interpretare a poemului *După melci*, al lui Ion Barbu, face Simona-Maria Antonescu. Intervenția autoarei se numește *După melci, teatru cu două personaje*, care întrupează, unul masculinitatea, cel de-al doilea aparținând semnului feminin: „În interpretările poemului interesul principal se îndreaptă de obicei asupra simbolului melcului. Considerăm însă că nu acesta este cel mai important. De altfel, este atât de ambiguu încât o decodare «corectă» este dificilă și, la urma urmei, neesențială. Dintre diversele ipoteze, cea mai adecvată ni se pare a fi aceea că melcul este simbol al hermafroditului. El este deci, virtual, loc al nunții, fiind posesor atât

al semnului feminin, cât și al celui masculin. Melcul este feminin în formă pasivă, prin cochilie, care cheamă prin analogie scoica și masculin în formă activă, atunci apropiindu-se de simbolurile phalice – șarpe, vierme. Scopul «deșteptării» melcului este trezirea masculinității ascunse de feminitatea pasivă, uter și/sau mormânt. De aceea este invocat soarele ca pretext (mincinos) căci soarele (lumina) este și el un simbol al masculinității. De unde probabil și «răzbunarea» elementelor feminine. Iar în imaginea melcului cu coarnele «frânte» vedem o imagine clară a principiului masculin înfrânt". □•Cele patru povestiri din *Caravana cinematografică* (C.R., 1985) debutul editorial al lui Ioan Groșan sunt considerat de Nicolae Oprea a face parte din „convențiile literaturii”: „Ceea ce salvează banala poveste amoroasă (avansând spre un posibil final tragic) este transcrierea ei în registru ironic și umorul subiacent, propriu atât personajului, cât și naratorului. Detașându-se prin ironie, prozatorul desprinde cu acuitate mecanismele ierarhizării didactice și configurează o serie de personaje tipice, veridice în reacțiile lor cotidiene. Specificul prozei lui Ion Groșan constă în acordul realizat între o tonalitate gravă și alta temperat satirică, între solemnitate și zeflema, Pare că, în aria narațiunii, un notar conștiințios este permanent dublat de un bufon pus pe șotii. Povestirile încep în registrul serios-obiectiv, cu perfide trimiteri la fraze consacrate. [...] Tenta parodică a narațiunii este indubitabilă și, la o privire atentă, se poate observa că fiecare scenă în parte copiază scene similare din opera lui Creangă, Duiliu Zamfirescu, Sadoveanu, Camil Petrescu, Titus Popovici ș.a. Este o succesiune mascată de colaje care învederează inteligența caustică a tânărului prozator. Ioan Groșan nu probează calități (și nici nu cred că nutrește ambiții) de romanțier în spre, dar se vâdește un povestitor cu har, capabil să iscodească sensurile ascunse sub fardul realității efemere". □•Eseul cronologic despre opera lui Liviu Rebreanu, început de Victor Atanasiu, continuă cu o rapidă trecere peste unele nuvele și povestiri scrise în limba maghiară, netraduse ori rescrise în românește de către Rebreanu. □•Aurel Ion Brumaru se angajează să în a căuta ipostazele epice ale epocii străromâne, pe care le găesc în *Depărtarea și timpul*, romanul lui Mihail Diaconescu. Despre roman se fac următoarele afirmații: „Discursul își formează treptat – dar cu o încăpățănare ce scapă, de regulă, socotelilor voinței – obiectul despre care va vorbi. Nu e aici, firește, vorba de o alunecare de la adevăr, ci de o metodologie care, descoperind și formulând adevărul, se întreabă și asupra dreptului ei de a face aceste lucruri, asupra puterii ei de a le face și propune. Programul se poate constitui acum din puțințele ce-l străbat, pete independența iluzorie a subiectului ce cunoaște și apoi dovedește asta. Doar într-un astfel de demers, un concept ca spiritualitatea românească (specificul național) e susceptibil a fi tratat epic de la aspectul utopic la acela al puterii sale irevocabile, păstrându-se astfel și rânduiala istorică de prezentare". □•La fel procedează Alexandru Condeescu: „Deși aventura face parte din însăși substanța lumilor descrise, dând pete violente de culoare, accentul

nu cade pe palpitantul întâmplărilor, ci pe aspectul lor moral, pe capacitatea evenimentelor d a determina în cugetul personajelor o profundă etică definitorie în care autorul, fără a interveni direct, se implică cu toată ființa lui morală. Pentru Mihail Diaconescu romanul istoric este, înainte de toate, o problemă acută de conștiință. Scrisul său are de aceea o tensiune specifică, producând în esență nu o literatură istorică de evocare picturală sau de aventuri de epocă – care nu lipsesc – ci una de dezbateri dramatice. *Depărtarea și timpul* este romanul formației tânărului cărturar, filosof al timpului și istoriei, Dionysius Exiguus din Dacia Pontică, Dobrogea de la cumpăna veacurilor V-VI, reprezentant de frunte ale epocii e cultură străromână“. □•Alte comentarii aparțin lui Gabriel Țepelea, care se oprește la articolele lui Onisifor Ghibu, strânse în volumul *Nu de partea aceea* (Eminescu, 1986): „După cele două volume memorialistice apărute postum, Onisifor Ghibu ne surprinde din nou prin incitantul volum de articole *Nu de partea aceea*, apărut recent la Editura Eminescu (prefață și note V. Popeangă, postfață Nadia Nicolescu, indici Octavian O. Ghibu). Este vorba de probleme ale învățământului și culturii românești din Transilvania anilor 1907-1914, care solicită atenția lectorului contemporan prin bogăția informațiilor, strategia auctorială, realismul propunerilor și – nu rareori – prin polemica de calitate“. □•D. Anghel rezumă studiul lui Al. Hanță, *Idei și forme literare până la Titu Maiorescu* (Minerva, 1985): „La meritele autorului privind realizarea acestei interesante lucrări de sinteză pe un teren unde au apărut numai titluri remarcabile mai adăugăm: utilizarea unei bibliografii de orizont larg (în general se oprește la anul 1970); i se recunoaște scriitorului român condiția de *ființă* autocefală, capabilă să mediteze la condiția sa și a scrisului ei (idee care sporește nota de originalitate prin ineditul ei); caracterul larg de informare generală asupra fenomenului literar român cât și ca sinteză pe plan specializat“. □•Pagina numită *Univesalia*, conține poeme *Din lirica antirăzboinică*, semnate de poeți din Italia, Ribeiro Couto (Brazilia) și Bertold Brecht (R.D. Germană).

• [„ASTRA”, nr. 8] Despre *Semnificația zilei de 23 august* își spune cuvântul istoricul Mircea Mușat. □•În interiorul publicației, reportajul semnat de Adrian Teacă este pus sub genericul *Înfăptuiri ale epocii Nicolae Ceaușescu*. □•La rubrica de cultivare a limbii, Miruna Runcan prezintă, sub forma unei scrisori deschise adresate mediului universitar și specialiștilor din domeniul filologiei, atenționează cu privire la emisiunile din mass-media, care abundă în expresii pleonastice, la care există riscul să devenim imuni. ■•Sub titlul *Romanul și istoria* i se consacră o întreagă pagină romanului *Orașul îngerilor*, autor D.R. Popescu. Semnatarii articolelor sunt: □•Simion Bărbulescu (*Omul și vremurile*): „Viziunea anamorfică a scriitorului alternează realul cu imaginarul, visul cu realitatea, dând o proiecție fantastică faptelor, prin intermediul unei uluitoare discontinuități narative, în crearea unei imagini de ansamblu în care viața cotidiană se întrepătrunde organic cu istoria, filosofia, politica etc.”.

□•Ion Simuț (*Anamorfozele conștiinței*): „Temele adevărate provin, ca și în *F* sau *Vânătoarea regală*, tot din zbuciumările tragice ale conștiinței. [...] În stilul său caracteristic, prozatorul desface cronologia liniară, tulbură apele, alătură elemente disparate, lasă narațiunea să plutească în derivă ca însăși deriva lumii de criză, sfarmă adevărul unic într-un spirit relativist”. □•Petru M. Haș (*Un mit regenerator*): „Recentul roman al lui Dumitru Radu Popescu, *Orașul ingerilor*, potențează proporțiile deja homerice ale eposului configurat de navelistica și romanele acestui prozator. În total, autorul a realizat nu o serie de romane, ci un amplu poem în care fenomene și personaje interferă după legile ascunse ale unui univers luxuriant. Domeniul de predilecție îl constituie momentele de convulsie, situațiile limită, aberante, excepționale, care solicită în cel mai înalt grad conștiința morală. Războiul se înscrie cu succes în domeniu și, prin aceasta, a devenit, în repetate rânduri, subiect de meditație sensibilă, tragică”. □•Vasile Chifor (*Adevăr și sentiment*). □•Miruna Runcan îl interviuează pe pianistul Dan Grigore. □•Laurențiu Ulici face o amplă trecere în revistă a rezultatelor la care au ajuns interpreții în cheie exegetică ai poemului *Orașul aflat*, de Mircea Ciobanu, sentimentul relevat fiind că, la „instrucția” cu pricina, participă cam aceiași recruți. Comentariile pe marginea poemului *Orașul aflat*, abilitate să ajungă în fața ochilor marelui public, aparțin lui Sandro Gavriloiu și Lazăr Popescu. □•Amintiri despre D. Caracostea produce unul dintre foștii săi elevi, Petre Stroe, care încredințează tiparului un mic studiu scris de Caracostea în perioada studenției (1902), consacrat lui *V. Hugo și Al. Dumas – fiul*. □•Vasile Gogea semnează eseu *Războiul magic* subintitulat *5 note despre Mircea Eliade*: „Atât de generos obsedat de a descoperi în toate evenimentele vieții un sens a fost Mircea Eliade, încât, până și propria-i moarte a supus-o unei transformări hermeneutice. Alegând incinerarea, a transformat absurdul incendiu, produs cu relativ puțin timp înainte în biblioteca lui personală din Chicago, într-o *repetiție generală* a dispariției din Marea Ordine a Lumii. Căci era de neimaginat un Eliade lipsit de cărțile lui”. □•Craioveanul Ilarie Hinoveanu este prezent cu poezia *Scheii Brașovului*. Unele versuri vizează absurdul cronologic: „Printre chilii, sub biciul vremii,/ În pâlpâiri de lumânări/ Ați împletit peste milenii/ Cununi de neînstrăinări”.

• [„Ateneu”, nr. 8] Sub titlul *Strălucit exemplu de eroism revoluționar*, S[oriano] Vlad îl evocă pe „neînfricatul comunist și antifascist Nicolae Ceaușescu”. Autorul îl trece prin toate închisorile, de la Brașov, Doftana și Tg-Jiu. Tot Vlad Soriano adaugă apoteotic: „Militant comunist care, încă din 1933, ca membru al Comitetului Național Antifascist, s-a manifestat energic și curajos, a dovedit mereu consecvență cu sine însuși, având rolul hotărâtor, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu (Petrescu) în organizarea și desfășurarea marii demonstrații antifasciste și antirăzboinice de la 1 Mai 1939, înscrisă în istorie ca o pagină de fierbinte patriotism comunist”. □•La rubrica *Epoca Nicolae Ceaușescu – Libertate, independență, suveranitate* își aduce contribuția conf. univ.

Liviu Maior care scrie despre cartea g-ralului lt. Ilie Ceaușescu, fratele dictatorului, *Transilvania străvechi pământ românesc*, căreia Academia R.S.R. i-a decernat premiul Vasile Pârvan. □ În bilanțul lunii august, Victor Mitocaru are în vedere și *Creația literar-artistică*: „625 de cercuri și cenacluri cu peste 8000 de membri, un număr important de creatori profesioniști, în special scriitori și artiști plastici, înfățișează imaginea cuprinzătoare a activității literar-artistice din județul Bacău, domeniu coordonat și îndrumat de Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă. Veritabile școli de educație politico-ideologică, patriotică, etică și estetică a maselor, cercurile și cenaclurile constituie mijloace de creație, receptare și dezbateri artistică, medii active propice descoperirii și formării talentelor capabile să se inspire din munca, viața și idealurile poporului în lucrări întrunind înalte virtuți artistice și umaniste.” □ Despre Al. Piru, scrie Victor Bibicioiu: „Arbitru al eleganței, cu cămașă albă și cravată în ton cu stofa costumului, așa l-am cunoscut în amfiteatrul Odobescu de la Filologia din București, predând cursul de literatură veche pe care îl «ținuse» o figură de tristă amintire (cu apelative împrumutate de la periferie); în grădina Minerva și la revista Ramuri, la Craiova unde a ridicat școala de învățământ umanist superior («Ce domnule, numai G.C.N. era capabil să fie decan?!»); în redacția Luceafărului, corectându-și sfaturile («Să nu se strecoare, domnule, o eroare tipografică; atât așteaptă unul și altul»); la Șosea, venind dinspre Aviator Zorileanu ș.a.m.d. Om de lume, Profesorul Piru uită repede «impolitețurile», iartă micile «infidelități» ale elevului («E tânăr; o să-i treacă... ») și viața își reia cursul normal: «Ce faci, domnule?» □ Printre semnatarii noi ai revistei se numără și luceferistul Artur Silvestri, cu *Biografia ideilor*, un text despre eseistica lui Mircea Malița, din volumul *Idei în mers* (II): „Acestui eseist de formulă umanistă interogativă, i se adaugă, odată cu *Idei în mers* (II) și un politolog documentat la zi, pornit a extrage și, în ultimă analiză, a revela «umanul» din omul contemporan. [...] O astfel de idee sprijină eseistica de ordin politic a lui Mircea Malița și pe temeiul ei conștiința examinează determinațiile «umanului» în raporturile lui fundamentale, din ce în ce mai puțin reductibile. *Idei în mers* (II) are de aceea o împărțire «pentatonică», pornind de la o ipoteză asupra «umanismul secolului al XX-ea», constând într-o introducere istorică în cinci tablouri și continuând cu patru «opuscule» consistente, a căror materie se află într-o mișcare metodologică neconținută, sărind de la analiză la sinteză spre a se reduce în fine la noțiunea de «cultură deschisă», elastică și potrivită gândirii lui Mircea Malița, de natura «dialogului» anxios”. □ De la Iași, Ioan Holban consemnează despre Petru Cimpoeșu și Alex. Ungureanu, scriitori băcăuani distinși cu premiul C.C. al U.T.C. □ Petru Cimpoeșu: „Firește este însă, într-o altă ordine, un roman «cu teză» pentru că, iată, Petru Cimpoeșu încearcă să dovedească faptul că din acumularea *firescului* (în jurnal) se ivește *absurdul* (în roman), Petru Cimpoeșu are de ales între aceste trei modalități epice, în perspectiva unui exercițiu unic, întrucât ceea ce

trebuia demonstrat prin alăturarea lor a fost demonstrat: din punctul meu de vedere, amintirile și jurnalul mi se par a fi modurile în care se poate exprima cel mai bine talentul incontestabil al lui Petru Cimpoeșu.” □•Alex. Ungureanu: „Brodând pe marginea ei secvențe scrise în diverse registre epice (ironie, limbaj argotic, jargon specific, dar și o poveste de dragoste cu iz de melodramă), transferând chiar experimente literare într-un viitor al «hipercuburilor» (unde apare o variantă a borgesiei «cărți de nisip» sub titlul *Povește pentru fiii rațiunii*), Alexandru Ungureanu scrie o promițătoare istorie a omului erei tehnologice, îmbătat cu «Iluzin», căutând o esență suflătească pe care o opune mașinii, angrenajelor, mecanismelor și programelor acesteia.” □•Vlad Sorianu găsește filiații între romanul *Drumuri de fum* (Junimea, 1985) al lui Corneliu Ștefanache și *Cel mai iubit dintre pământeni*: „Noul roman al lui Corneliu Ștefanache este realist, dar nu în sens «obiectiv», ci fiind angajat față de un sistem de valori asimilat până la identificarea cu propria conștiință. S-ar putea spune în încheiere că *Drumuri de fum* e un roman cu de toate (în sensul în care este, de pildă, și *Cel mai iubit dintre pământeni*), dar nu pentru că se vrea «roman total», sau se vrea doar pentru că substanța pe care o transfigurează este o lume ineputabilă.” □•Cu un fragment din *Hermeneutica iudeii de literatură*, vine Adrian Marino. Textul se intitulează *Semn, sens și semnificație literară*: „În termeni literari, distincția duce la recunoașterea unui sens de bază, univoc, specific, dominant și a unei pluralități de semnificații nu mai puțin legitime și posibile pe diferite planuri (emotive, informative etc). În cazul ideii de literatură, sensul de bază este accepția clară și distinctă, tradusă printr-o definiție-enunț explicit; de ex.: *literatura este literă* [...] Distincție, bineînțeles, esențial teoretică. Asimilarea ideii de sens duce la concluzia că orice operă literară, literatura în genere, este eminentamente simbolică (postulat al «noii critici»), inclusiv datorită faptului că *sensul/ semnificația* unui simbol este dat de traducerea inevitabilă prin alte simboluri. Literatura este deci constituită dintr-o serie deschisă de simboluri.”

• [„Cinema”, nr. 8] Număr aniversar, dedicat aniversării evenimentelor din august 1944. ■•*Filmul nostru în dialog cu literatura noastră* anunță tema dezbaterii din acest număr: □•„Eu mărturisesc întotdeauna, cu mândrie, că m-am format la școala marilor povestitori ardeleni: Slavici, Rebreanu, Agârbiceanu”. (Mircea Mureșan, *Clasicii, profesori de dramaturgie românească*) □•„S-a tot vorbit de câțiva ani buni de valențele «cinematografice» ale prozei [...] De ce n-ar fi și invers? Filmul lui Danieluc arată că există această proză cinematografică (scrisă de un Mircea Nedelciu sau Ioan Groșan, de exemplu)” (Bedros Horasangian, „*Ce refuză viața, refuză și filmul*”). □•Notele informative ce, întrunite, formează rubrica realizată de Radu Cosașu sunt însoțite de *Agenda de cinefil*, secțiune dedicată noutăților din lumea filmului internațional.

• [„Convorbiri literare”, nr. 8] Editorialul redacțional se intitulează *Biruitorul August*: „Sub conducerea înțeleaptă, clarvăzătoare a Partidului Comunist

român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, patria română pășește frum spre culmile înalte ale comunismului. Acum, în primul an al noului cincinal, privim cu justificată mândrie la tot ceea ce am realizat dar și cu hotărârea fermă de înfăptui ceea ce comuniștii, toți cetățenii patriei ne-am propus la cel de al XIII-lea Congres al partidului. Este de datoria noastră, a tuturor, de a duce mai departe cu spirit revoluționar și voință nestrămutată opera de ridicare a patriei noastre pe noi trepte de civilizație, progres și bunăstare al cărei început a fost acel glorios 23 August 1944". □•Un înalt omagiu este adus conducătorului de partid și de stat de către Corneliu Sturzu (*Privesc din Doftana*) și Constantin Clisu (*Îți cânt Bărbatul*), acompaniați de Dionisie Duma, Radu Felecan, Ionel Dorofte, toți cântând (patriotic) România. □•D. Ivănescu, director al Arhivelor Statului din Iași, frate cu poetul Cezar Ivănescu, scrie despre *August 1944*. □•Semnatarii *Actualității literare* sunt Constantin Ciopraga (*Sentimentalul Perpessicius*), Victor Atanasiu (*Convertirea la proză*); Liviu Leonte (*Călătorii sentimentale*) și Virgil Cuțitaru, *Între Orfeu și Euridice*. □•Secțiunea de *Istorie literară* cuprinde: *Mihai Ralea și critica literară* (Constantin Pricop); *Calistrat Hogaș, viziuni alpestre* (Florin Faifer), *Cerțări actuale consacrate prozodiei românești* (Adrian Voica), *Un „viețist”* G. Bărgăuanu (Rodica Șuiu); *Amintirea unui scriitor: Lazăr Leon Asachi* (I. D. Lăudat). □•*La Actualitatea literară* se pronunță: Val Condurache, sub titlul *Istoria ca un ocean către noi*, la Ion Zamfirescu, *O antologie a dramei românești* (Eminescu, 1986). □•Al. Dobrescu (*Sensul clasicismului*) comentează volumul de eseuri *Aproape de Elada* îngrijit de Geo Șerban și, editat de „Revista de istorie și teorie literară (RITL). □•Constantin Pricop prezintă, într-un *Breviar*, patru tineri poeți și cărțile acestora apărute în intervalul 1985-1986: Cătălin Bordeianu, *Grădina găditoare*, Junimea, 1985, Constantin Dracsin, *Lacul Septemprion*, C.R., 1986, Ion Dumbravă, *Argument pentru ziua ce vine*, Albatros, 1985 și Dorian Obreja, *Despre dragoste despre singurătate*, Junimea, 1985. □•În *Eticul și epicul* George Pruteanu se ocupă de romanul *Dragostea și revoluția. II – Cei care plătesc cu viața*, (Eminescu, 1986) al lui Dinu Săraru: „Generos și incitant prin premisele sale sociale și politice, prin programul teoretic și tezele înglobate, ultimul roman al lui Dinu Săraru, datorită neîmpliniriilor compoziționale, analitice, stilistice, semnalate succint aici, este o carte care se citește, totuși, cu interes”. □•Mircea Filip obține un interviu de la Ana Blandiana: „– Poate fi interpretată această singurătate în fața creației și într-un sens mai restrâns, ca un sentiment trăit în mijlocul lumii literare? – Da, cred că, într-adevăr, singurătatea este noțiunea cea mi definitorie pentru raporturile mele cu lumea literară. De când mă știu, m-am simțit stingheră și neconformă cu ea. La început credeam că acest sentiment vine din faptul că locuiam la Cluj, că eram, deci, departe de centrul de patimi și – în plus, extrem de tânără – intimidată de tot ce reprezenta viața literară. Apoi am bănuit că faptul de a nu fi lucrat niciodată în marile redacții literare (dar, la urma urmei,

chia acest fapt nu e lipsit de semnificație) mă ținea de o parte și mă priva de intimitatea cu lumea scriitoricească. Mai târziu am înțeles că însingurarea mea nu scade o dată cu înaintarea în timp și în literatură, ci aproape dimpotrivă. De vină e, desigur, firea mea, viața retrasă pe care o duc, faptul că o bună parte dinan nu stau în București, faptul că nu sunt obișnuită a Casei Scriitorilor, faptul că de când mă știu am obsesia pierderii timpului și, deci, nu sunt niciodată suficient de destinsă și de lipsită de griji pentru a fi un plăcut interlocutor de colț de masă sau de colț de stradă. Dincolo de aceste date obiective însă, există în relațiile dintre mine și colegii mei, scriitorii, ceva greu de definit și înrudit cu o senzație pe care o știu din copilărie, senzația pe care mi-o dădea obiceiul oamenilor mari de a vorbi și de aface semne pe la spatele meu, cu grija ca eu să nu înțeleg. Țin minte și acum tristețea acută care pune stăpânire pe mine în acele momente, violentul sentiment de excludere și părăsire care mă cuprindea, o dată cu intuiția că ceea ce mi se ascunde nu este superior, ci străin înțelegerii mele. Cam același lucru mi se pare că simt și în mijocul vieții scriitoricești, cam aceeași nedreptate a îndepărtării de lumea adulților, lume pe care o simt, cu infinit regret, structural diferită”. □•Cu versuri este prezent Nichita Danilov □•Horia Hulban este semnează poemul dramatic *Mircea*. □•Pe ultima pagină, sunt inserate repere latino-americane, comentate și traduse de Dana Diaconu: *O istorie a literaturii braziliene, Antologia criticii literare hispano-americane*, José Sarnei, *Apele de miazănoapte*, Univers, 1986), care se continuă și în pagina penultimă cu *Tutungeria*, poem de Fernando Pessoa, în traducerea lui Dinu Flămând.

● [„**Pagini bucovinene**”, nr. 8] Ilie Dan semnează Autograful *Lauda limbii române*: Cronică literară a numărului se oprește, sub titlul catargele, la debutul colectiv Incantații (Junimea, 1986), analizat de Mihail Iordache: Ion Cozmei este prezent cu versuri: Grațian Jucan evocă momentele când Mihail Sadoveanu s-a aflat, în popasuri, la Câmpulung Moldovenesc: . I. Filipciuc, *Bâzdăgăniile neprețuitului Creangă (VII)*. În traducerea lui Viorel Dârja, sunt publicate fragmente din jurnalul lui Che Guevara (12-13, 15 noiembrie și 7 martie)

● [„**Familia**”, nr. 8] Virgil Teodorescu este prezent pe prima pagină cu poemul festiv *Aceeași năzuință*: „Un om care-i al țării și-a nației mândrie/ spre-a făuri o lume mai dreaptă și mai bună./ cârmaciul care biruie-n furtună/ întruchipând a patriei tărie./ Acest poem al meu de sărbătoare/ îi e-nchinat în semn de mulțumire/ pentru înaripata lui gândire/ și pentru faptele-i nemuritoare!”. □•*Lumină de august* (editorial redacțional) și *Tinerețea luptătorului revoluționar exemplar*, de Stelian Vasilescu, concentrează tematic linia ideologică a numărului. □ Poeziile și cărțile recenzare vorbesc de la sine despre atenția cu care au fost selectate: De *Istoria militară a poporului român*, volumul al doilea, care „circumscrie în mod strălucit dimensiunea națională și internațională a efortului politico-militar românesc, în virtutea căruia România

medievală a constituit o distinctă și de prestigiu prezență pe harta politică a Europei”, se ocupă Ion Delureni. □•O cronică literară pe bărăție scrie Radu Enescu la Ioan Țepelea, *Semnul mișcării* (Militară, 1985): „O figură aparte, insolită o constituie lirica lui Ioan Țepelea pe teme *stricto-sensu* militare. [...] Viața militară în lirica lui Ioan Țepelea își are bucuriile și durerile ei, este plină de evenimente, în aparență mărunte, dar nimbate de un halou de tandră nostalgie, este înainte de toate, nu fadă și convențională ilustrație de carte școlară, ci viața însăși într-un anumit context, cu umbre și înălțări, cu adâncimi și relief, cu eforturi trudnice și momente de jubilație”. □•De o toamnă fierbinte are parte Gheorghe Glodeanu, când scrie despre ultimul volum din *Cordovanii*: „Titlul romanului este simbolic, trimițând mai puțin la paleta cromatică a anotimpului evocat (scriitorul este un bun descriptiv, chiar dacă nu insistă, din păcate, în această direcție!), cât mai ales la tensiunea extraordinară a evenimentelor. Derulat pe parcursul a nouăsprezece capitole, romanul se deschide ca un adevărat poem al naturii, situat în descendența scrierilor lui Mihail Sadoveanu. Ion Lăncrănjan ne prezintă o *gură de rai* unde domnește Calae pădurarului, adevăratul stăpân al muntelui. Personajul face parte din familia solomonarilor lui Vasile Voiculescu, oameni care printr-o conviețuire îndelungă reușesc să decodifice tainele naturii, în antiteză cu intrușii pentru care natura e doar o posibilitate de refugiu de sub constrângerile cotidianului. Proiecția în legendă asigură acestei lumi o stabilitate neobișnuită și o valoare exemplară. [...] Răsfrângerea în mitologie, umanizarea treptată a naturii are semnificații adânci, ce nu se vor dezvălui în deplina lor amploare abia mai târziu. [...] Interesul romanului trebuie căutat în maniera de evocare a trecutului, în actualizarea lui pentru a-l rejudeca din perspectiva prezentului. [...] Trucul anticipează prezentul, iar acesta din urmă oferă posibilități inedite de a rediscuta cu maximă luciditate istoria”. □•Gheorghe Grigurcu se ocupă de studiul lui Mihai Zamfir, *Formele liricii portugheze*: „Impresia generală e de răceală elegantă, de agilitate ce se savurează discret. [...] Erudit, inteligent, suplu în expresie, Mihai Zamfir se relevă atras mai mult de metodă decât de obiectul tradițional al studiului său, simplu pretext, deși, după, toate aparențele, excelent stăpânit, al unor idei generale, al unor abstracțiuni a căror vibrație estompează concretul materiei. Mai mult decât critic ori istoric literar autorul *Formelor liricii portugheze* se afirmă drept un teoretician”. ■•La rubrica intitulată *Cărți, idei, opinii*, C. Stănescu scrie despre *Asediul captivității lăuntrice*, la Octavian Paler: „În ultimă instanță, autoportretul din acest «muzeu în labirint», deși care ne vorbește Octavian Paler, simbolizează fragila victorie a omului istoric al culturii europene împotriva «dublului săi preistoric» □•În opinia lui Grigore Scarlat, „un roman excepțional, dens este *Stăpânirea de sine*, a (sic!) lui Eugen Uricaru, scriitorul ce publică volume în ritm aproape sadovenian” □•Vasile Popovici prezintă *Iarna imperială*, cel mai recent vplum (antologie) al lui Anghel Dumbrăveanu: „Poezia lui Anghel Dumbrăveanu și-a inventat încă de la

început un decor special, un mod de a-l locui, i-a inventat pe îndrăgostitul-poet și pe iubita lui, a căutat pentru ei câteva posturi hieratice: pe scurt, și-a creat un *cod personal de articulare*, pe care timpul, de la un volum la altul, nu a făcut decât să-l rafineze. Iar rafinamentul a mers nu în sensul complicării codului, ci al simplificării lui, încât azi expresia poetică se apropie, câștigând tot mai mult, de nivelul lui elementar”.. □•Grigore Damirescu își amintește de întâlniri sale, din aprilie 1956, cu Cezar Petrescu, în calitatea sa de editor al romanului *Oameni de ieri, oameni de azi, oameni de mâine*. □•*Despre literatura eroismului antifascist* scrie, invocând etapele și autorii reprezentativi lor reprezentativi, Mircea Mancaș. □•Ștefan Aug. Doinaș se apleacă cu înțelegere spre cunoașterea liricii unuia dintre cei mai vârstnici poeți bihoreni, Ilie Măduța: „Mi se pare evident că, de-a lungul întregii sale activități lirice, Ilie Măduța dovedește, prin practica sa, o singură concepție despre limbaj: aceea de instrument adecvat de expresie, pentru o interioritate cutremurat-afectivă. Simplul mediu – în dublu sens: de ceva ce se află între, adică la mijloc; și de ceva ce transmite, aproape mecanic, adică fără participare proprie, un mesaj – limbajul stă, pentru acest poet, între eul poetic și lumea din jur, asemeni unui eter firesc ale cărui vibrații fac cu puțință chiar dialogul lor. [...] Optimismul verbal al lui Ilie Măduța este, de fapt, inconștiența de sine a limbajului. Orice experiment lingvistic modern este străin de ambițiile poetului. Ceea ce stăpânește în poemele sale e rostirea clară și distinctă”. □•Un desen semnat Perjovschi 1986, din aceeași pagină, arată cu viitorul desenator și grafician, făcea, încă de pe atunci, aceleași desene: □•În anul internațional al păcii, redacția reproduce *Pacea, condiție și consecință*, de Jaques Frennet, care reprezintă, în fapt, concluziile cărții *La philosophie de la paix vue par le Président Nicolae Ceaușescu*.

● [„**Presa noastră**”, nr. 8] Revista reproduce Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele republicii Socialiste România de participanții la adunarea festivă din capitală consacrată „Zilei presei române”. La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie aduce în actualitate pe Constantin Graur: „Ziariștii sunt oamenii vremii lor, ai țării lor”. La *Cărți scrise de ziariști* apar, toți unul și unul, cooptații Victor Ernest Mașek, autorul unui volum de eseuri intitulat *Arta de a fi spectator* (meridiane, 1986), Florea Firan cu *Profiluri și structuri literare*, Scrisul Românesc, 1986), Adrian Păulescu, Manifest pentru mileniul III,” care include ciclurile *Rezervația de zimbri* și *Poezii din cărțile viitoare*, Anghel Dumbrăveanu, cu *Iarna imperială*, BpT, Minerva, 198, Ion Văduva Poenaru cu *Elegii din infinit*, Eminescu, 1986, Constantin Vișan, *Semnături în contemporaneitate*, C.R., 1986, constituită dintr-o serie de „portrete în dialog” cu scriitori contemporani și alți reprezentanți ai vieții noastre culturale”.

● [„**Ramuri**”, nr. 8] Mircea Moisa semnează pe prima pagină *Literatura act istoric fundamental*, text care țintește spre publicistica militantă și semnificațiile ei. □•Ca suport informațional, autorul apelează la „prețioasa antologie

Cumpăna cuvântului, alcătuită de George Ivașcu și Antoaneta Tănăsescu”, citând cam la întâmplare și înregimentând sub steagul scriitorilor de stânga și al clasei muncitoare personalități care nu prea au avut legătură fenomenul: Nicolae Iorga, E. Lovinescu, C. Rădulescu-Motru: □•George Sorescu recenzează volumul lui Florea Firan, *Profiluri și structuri literare*: „Considerăm că ne aflăm în fața unei istorii literare zonale care ne oferă tot ceea ce își dorește un cititor sau un cercetător modern: un studiu-sinteză cu imaginea scriitorilor în cauză. Autorul – ca și în cazul lucrărilor anterioare – a trebuit să consulte și să fișeze un număr impresionant de date din periodice și studii de profil; să studieze fondurile unor arhive de stat, să solicite amănunte personale, colaborând, când împrejurările au fost favorabile, cu autorii în vederea completării materialului necesar. Cu acumularea acestui mozaic de valori, Florea Firan trece în gruparea alfabetică a scriitorilor din acest spațiu geografic al țării, până la litera «L». În cadrul acestui prim volum nu rămâne aproape nimic în afară”. □•Mihai Gramatopol face exegeză eminesciană pornind de la versul „Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie”: „Eminescu a cunoscut desigur acest tip de portret al lui Homer și este probabil că l-a citit pe Pausanias (care spune despre bard că a devenit orb ca urmare a unei boli, dar a continuat să creeze, X, 7). Transferul cecității de la operă la autorul ei pare foarte posibil cu atât mai mult cu cât cel din urmă se numea Glaukos din Argos. Glaux (genitiv *glaujos*) numindu-se în grecește bufnița mică, nevăzătoare ziua, dar foarte ageră la privire noaptea, pe întuneric. Mai e nevoie să fie reamintit în atare context caracterul nocturn al cugetării și creației grecești în singurele două strofe din *Memento mori* care se referă la cultura Greciei, avându-se în vedere că bufnița era pasărea emblematică a zeiței Atena? .. □•Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de romanele lui Dinu Pillat: „Mâna de romancier se vede la Dinu Pillat chiar din paginile în care el reconstituie biografia unor scriitori. Totul e acolo lapidar, precis, conform cu strictul adevăr autentificat de documente, dar pânza cuvintelor trage amănuntul către «misterul» firii omenеști. [...] Pe deasupra ceva frapеază mai ales Biograful acordă un interes deosebit morții scriitorilor. Împrejurările în care ea s-a produs devin punctul «tare» al narațiunii și către el pare să fie suptă cu o accelerare mereu crescândă întreaga expunere de până atunci. [...] De aici, un drum direct ne conduce la romanele criticului”. □•Victor Atanasiu caută, în *Steaua grației*, linia de continuitate a poeziei lui Constantin Preda, de la debut: „*Litanie dinspre ziuă este, cred, poemul care reflectă la treapta de sus imaginea lui Constantin Preda din această carte. [...] Fără a se putea afirma vreo influență vizibilă, se poate spune că tipologic acest fel de poezie se înscrie în cel ilustrat de un Adrian Maniu (iar nu de «ultimul» Ioan Alexandru, care nu-și uită niciodată patimile și «teza», încercând / îngreunând discursul liric cu ele). Totul aici este făcut cu extremă abilitate și răceală, nimic nu este trăit ci stilizat, ba chiar sterilizat, de un atare tratament având parte și seva poeziei folclorice care servește drept model formal. Elementele*

sugeratoare ale viziunii din aceasta din urmă devin aici piese de decor, clocoțind mișcare romantică este trecută printr-un filtru parnasian (Constantin Preda fiind în *Fiecare...*, în ultimă instanță, un parnasian!). Ea poate fi gustată sub regimul purei picturalități și este prin urmare foarte «touchantă» pentru ochiul interior, neatingând altfel cu nimic interioritatea noastră. Nu este un reproș aici, ci o definire a particularităților unei poezii pe care Constantin Preda, cu o pricepere artistică uluitoare pentru vârsta lui, o ilustrează”. ■•Constantin Noica publică amplul eseu *Regula, excepția și nașterea culturilor*: ■•Antologia poeziei pentru pace îi aduce laolaltă pe Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Ioan Alexandru și Nicolae Dragoș, din rândul cărora ilustrativă este *Hannibal*: „Nimeni n-avea ce el avea: /superba lui trufie/ și elefanții/ și labele lor sfărâmând vertebrele acelor Alpi albiți de spaimă.// Călca, de-abia să se audă, peste stânci/și se-auzea în lună, și/ nimeni nu mai văzuse trâmbele / de piatră ondulând ale acestor fiare./ Și n-au învins”. □•Valeriu Deacă se ocupă de *Evoluția formală a literaturii*, recenzie la studiul lui Mihai Zamfir, *Formele liricii portugheze*, Univers, 1985: „Studiul lui Mihai Zamfir realizează o tentativă de verificare a capacității operative a unui model semantic-figural în domeniul literaturii, prezentând un multiplu interes. Modelul propus este eficient în măsura în care poate permite sesizarea evoluției unei literaturi naționale, poate de seama de fapte de natură diversă păstrând un element comun de comparație, având calitatea de a deschide calea, de asemenea, unei viziuni externe a obiectului, – model descriptiv, nu apreciativ, întocmit pe baza paradigmei exemplare în domeniul literar, a ficțiunii străinului – din *Scrisorile persane* ale lui Montesquieu – care poate sesiza cu mai multă acuitate specificul unui comportament sau al unei culturi. Această poziție. [...] În ultimă instanță cartea cercetătorului Mihai Zamfir înseamnă o demonstrație a unei aventuri spirituale a unui model stilistic care poate cuprinde sub incidența sa fenomene aparținând unui registru ce conține atât microcontextele – sintagma – cât și spațiul spiritual *general* – cultura. Eseul este demonstrația puterii ordonatoare a unui model formal, a demersului spiritual sintetic, care introduce noi posibilități de existență în lume, indicând o modalitate de asimilare, de integrare a unei tradiții și a unui spațiu cultural”. □•George Popescu îi alocă spațiul recenziei sale poeziei Doinei Uricariu și volumelor acesteia: „Poezia e act de răscumpărare a identității primare, a universului sfâșiat, gest de împăcare cu lumea *elementară*, aspirație de regăsire, nu în celălalt, ci în risipirile *viului* diseminat la tot pasul. Un lirism litanic, gnostic, cu structuri lirice ce reclamă și *sintaxa* romantică, păstrându-se curat în orizontul modernității, dinaintea posibilului, cu vorba filosofului, așezând și mutând cu sagacitate și inspirație scări în fața atâtor praguri ale ascunsului e însemnul esențial al volumului *Ochiul atroce* al Doinei Uricariu, descoperind o șansă poeziei de astăzi”. □•Despre regulile care guvernează repetiția, scrie cu acribie și argumente științifice Solomon Marcus: „Schimbarea esențială intervenită în înțelegerea lecturii ca ur-

mărire a fenomenelor de repetiție a constituit-o, în ultimele decenii, îndreptarea tot mai mare a atenției asupra *regulilor care guvernează repetițiile*. Deosebit de important aici este faptul că, în timp ce repetițiile, în forma lor latentă, aparțin operei, regulile introduc o relație între operă și cititor, ele aparțin deci lecturii. Într-o operă există în stare latentă numeroase repetiții; problema este care dintre ele vor fi actualizate. Există în operă și repetiții foarte vizibile, cum ar fi cele care stau la baza ritmului și a rimei; acestea însă se pretează, de cele mai multe ori, mai degrabă la generarea unor variante decât a unor prelungiri (a se vedea poeziile cu formă fixă). [...] Rezultă deci că de îndată ce un fenomen este pus în evidență cu ajutorul unei reguli, fenomenul poate fi repetat indefinit. Regula (sau regulile) funcționează ca o mașină generativă (o gramatică) permițând cititorului să potențeze opera în direcția pe care el o dorește“.

■•Marin Sorescu face cunoscute două dintre *Dialogurile despre poezie*, unul cu Ivan Draci (poet ucrainean din U.R.S.S.), cel de-al doilea cu Mario Luzi (Italia). □•[Draci], „Sorescu: – Știi ce înseamnă draci în limba română? Draci (Zâmbind): – Pluralul de la drac. Diavoli... – Ai ceva diavolesc în poezie? – Mai știi și eu? [...] *Ce tiraj are o carte de poezie?* – De la 2000 la 10 000. – *Un tânăr cu cât începe?* – 2000. N-are încă un nume, nu e cunoscut...”.

□•[Mario Luzi]: „S.: – *Vorbiți-mi de grupul dumneavoastră. L.: – Este ceea ce a fost numit mai apoi Grupul ermetist. Francesco Flora ne-a botezat așa. O etichetă care a rămas, indica un orizont al căutărilor italiene. Se întâmpla prin anii 30. Vreme de dictatură și publicul a fraternizat cu o anume introvertire. – Poate că ar fi mai exact spus introvertire a limbajului decât ermetism. Cine făcea parte din acest grup?* – Tineri ca mine, Alfonso Gatto, de exemplu. Critici precum Carlo Bo, Oreste Macri, Pierro Vigonglari și alții. – *Se întâmpla la Florența?* – Florența era poate centrul. Dar și în alte orașe. (Vittorio Sereni făcea de asemenea parte din acest grup). La această acțiune de reconsiderare generală a naturii poemului și a limbajului au participat și poeți foarte stimați atunci, precum Montale, Ungaretti și Quasimodo. Toate acestea au făcut ca poezia și problemele ei să aibă un fel de prioritate în cultura italiană. În fascism singurul domeniu care n-a fost atins de corupția politică a fost poezia, care s-a repliat asupra ei însăși, fără a trăda existența“.

■•„România are la această oră o literatură de talie mondială” afirmă Xu Wende, membru al Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor din China, în interviul acordat lui Ion Andreiță: – *Ce părere aveți, v-aș întreba, de literatura noastră contemporană, actuală?* – Din păcate, literatura actuală am cunoscut-o mai puțin. Această călătorie a mea în România a fost însă fructuoasă. M-am întâlnit cu câțiva poeți valoroși, cu alții am făcut cunoștință prin intermediul cărților lor. Nu mi-a fost greu să-mi dau seama că România are la această oră o literatură de talie universală; o spune, cu modestia cuvenită, un om care se vrea la curent cam cu tot ce apare în engleză, franceză, spaniolă. Poezia românească de azi o apreciez între cele mai bune din lume. Am început să traduc deja din Marin Sorescu (greu, foarte greu, dar cât

de minunat, superb!). Am luat cu mine, de asemenea, volume de poezii aparținând lui Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Darie Novăceanu, Nicolae Dan Frunțelată, Gheorghe Anca, Mircea Dinescu, alături de – ce să-i faci! – clasicii de acum, Blaga, Voiculescu, Philippide, Călinescu. Nu peste mult timp voi propune câteva traduceri revistei «Shi Kan» («Poezia» – consacrată numai publicării de poezii). Voi lua legătura și cu unele edituri de profil. Sper ca la viitoarea noastră întâlnire să avem mult mai mult de discutat despre prezența în China a literaturii românești actuale, a poeziei în special“. ■•Alături, traduce din poezia chineză contemporană Constantin Lupeanu.

• [„Steaua”, nr. 8] Irina Petraș semnează editorialul *Lumină de august*: „Moment de uriașă răscruce, cu urmări de cea mai mare însemnătate pentru români, revoluția de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă din august 1944 este glorificată în pagini de vibrantă emoție ce traduc în cuvinte potrivite bucuria unei împliniri. Semnificația istorică a acelei veri fierbinți conferă o tonalitate cu totul aparte literaturii care o immortalizează. Marea Bătălie a țării, a poporului, a comuniștilor a devenit curând Marea Sărbătoare, așa încât semnalmentele războiului au fost puse în umbră de cele ale Luptei. În *Șoseaua Nordului* (Eugen Barbu), *Bariera* (Teodor Mazilu), *Puterea și Romanul unei zile mari* (Corneliu Leu), *Străinul* lui Titus Popovici, *A înțelege sau nu* de Radu Cosașu, *Un civil în tranșee* de Haralamb Zincă, *Mări sub pustiuri* (Dumitru Radu Popescu), *Soldatul cel mititel* (Marin Preda), *Alexandra și infernul* (Laurențiu Fulga), pentru a aminti doar câteva dintre titlurile reprezentative pentru proza românească actuală, descoperim tot atâtea secvențe dintr-o autentică epopee națională“. ■•Despre *Mircea cel Mare și epoca sa* scrie Ioan-Aurel Pop. Legat de 23 august, Ion Oarcăsu comentează, *Romanul românesc, dominantă socială*: „Probată în timp, vitalitatea speciei se verifică astăzi prin deschiderea ei continuă în fața realității contemporane. În ultimii ani s-a dezvoltat la noi un puternic *roman politic*, narațiune care pune în centru problema puterii, latura ascutit conflictuală a vieții, văzând, de fapt, în zona politică a societății noastre, un domeniu de desfășurare a tipologiilor. Ținta este ca personajul să nu rămână un simplu figurant pe scena vieții politice, să nu ilustreze un principiu, ci să devină însuși omul care exercită puterea în sensul istoriei, al necesității obiective, eroul istoriei în acțiune. Cum politicul este o parte a umanului determinat social și istoric, am vedea în formula romanului politic o deschidere a epicii de observația socială spre latura cea mai conflictuală a vieții: zona în care problema puterii înseamnă libertate sau opresiune, realizare umană sau eșec, împlinire de sine ori alienare, progres continuu sau, dimpotrivă, regresie pe scara umană și socială“. □•Pe aceeași linie, a evaluărilor într-un moment fast, sărbătorec, Maria Vodă-Căpușan semnează eseu *Critica la persoana întâia* (sic!): „Critica literară românească de azi, profund implicată în mutațiile axiologic și spirituale ale culturii contemporane, își revendică pentru scrisul său acele moduri discursive capabile să dea seamă de angajarea ei în

devenirea lumii și a cărților sale, reflectând asupra propriei condiții în termenii unei conștiințe superioare. Surprinzător totuși cât de puțin s-a scris despre eseu, în critica, teoria literară dar și altunde, despre acest mod textual ce-și află teritoriu tot mai vast în gândirea modernă;”. ■•Partea a doua a studiului *Literatura și societatea*, al lui Adrian Marino, conține reflecții despre: „Rolul social activ al literaturii are și alte manifestări pozitive și negative, traduse global prin noțiunea de *funcții*. Foarte curentă în studiile de sociologie veche sau recentă a literaturii, *funcția socială a literaturii* cunoaște interpretări variate, unele extensive: «literatura servește unor funcții sociale și adesea contradictorii». La întrebarea care revine mereu: *Ce poate literatura?*, răspunsul este mereu inconcludent, deoarece *toate* soluțiile sunt posibile, în funcție, în primul rând de ideologiile dominante. Un răspuns hermeneutic nu poate fi dat decât prin situarea problemei în interiorul sistemului ideii de literatură și de a-i urmări exclusiv în acest cadru, rezolvarea”. □•Mircea Muthu evocă spiritul călinescian sub titlul *Aproape de Elada*: „În *Aproape de Elada* (col. Capricorn, 1986) excerptele, comentariul succint și construcția *in nuce* ilustrează, completează diagrama asimilărilor (din perimetrul italian îndeosebi), ca și disponibilitățile enciclopedului pentru alte zone de cultură decât cea literară. Aluvionările și, coextensiv, decantările se împletesc într-un discurs unde asocierea și paradoxul agrementat filologic alcătuiesc un fascinant spectacol de idei. Textul călinescian transmite ceva din gestică și apetitul pentru oralitate al criticului”. Grigore Scarlat comentează lirica lui Alexandru Andrițoiu găsind că i se potrivește titlul *Melancolia roză de poet*: „Poezia de dragoste este substanțială în lirica lui Andrițoiu. De la femeia iubită, râvnită, și până la cea în care infidelitățile se descoperă parcă firesc, se declină o varietate de sentimente, pândite, neîntrerupt, dintr-un fundal mai îndepărtat unde timpul își execută lucrarea fără greș și amânări. În exercițiul liric, poetul este *îngânat* de tonuri livești, nu numai ca o bibliografie obligatoriu de parcurs, ci ca sugestii ce vin din vastele biblioteci, din acea *Biblioteca feminin mă-ngână*”. □•Constantin Trandafir face *Parafraze la Lumea în două zile*: „Între altele – recunoaște G. Bălăiță într-un interviu -, «în *Lumea în două zile*, încerc un răspuns la întrebarea cumplită: până unde se poate glumi?» [...] Cu cuvintele eseistului Bălăiță: «Astfel, această lume sentimentală, melodramatică, ridicolă își modifică proporțiile, se apropie de adevărul ei tragic». Motivul oglinzii – joc de lumini și umbre – se pune în slujba acestei idei”. □•Gabriel Țepelea este sărbătorit la 70 de ani printr-un text semnat de Francisc Păcurariu: „Mi-au rămas vii în minte luările sale de poziție din anii războiului, în principal în legătură cu gravele probleme create de dictatul de la Viena, atitudine care i-a adus cinstea de a fi invitat de guvernul Dr. Petru Groza la festivitățile de la Cluj, din 13 martie 1945, prilejuite de reintegrarea administrativă a părții de nord-vest a Transilvaniei în unitatea statului român. Cred că o selecție din această bogată activitate publicistică ar constitui o trecere în revistă plină de semnificație a unor probleme importante ale

unei frământate perioade istorice și un exemplu sugestiv de probitate intelectuală și de răspundere socială, etică și patriotică”. □•Gheorghe Grigurcu la „temele” (6) din *O ușă abia întredeschisă*, ale lui Nicolae Manolescu: „Acesta e limbajul *Temelor*. Elocventă ni se prezintă fuga aristocratică de efort. Repudiind crisparea pedantă, eschivându-se de la exactitățile anoste, de la o prea mare fixare în genere, eseistul cultivă un oțiu, care e o *filosofie*, un mijloc de a nu se brusca pe sine, de a se păstra indefinit într-un fin echilibru”. □•*Tragicul ca perspectivă sofianică* îl preocupă pe Liviu Petrescu, care are în față articolele lui Lucian Blaga apărute sub titlul *Mitul dramatic* (Facla 1985):: „Pe de altă parte, analiza dramelor lui Lucian Blaga evidențiază cu toată limpezimea existența unor trăsături care ne-ar îndreptăți să vorbim, de asemenea, despre o spiritualitate bipolară, ceea ce ar părea să confirme aserțiunea autorului, potrivit căreia ne-am afla dinaintea unui ziditor al *teatrului tragic românesc*. Nu trebuie să pierdem însă din vedere faptul că, în teatrul lui Lucian Blaga, structura aceasta spirituală bi-polară poartă pecetea inconfundabilă a atitudinii stilistice *bizantine*, a perspectivei *sofianice*, pusă de scriitor în legătură cu sfera ortodoxiei răsăritene: *Spiritualitatea ortodoxă* – specifică L. Blaga, în *Trilogia culturii – e bipolară*”. ■•Cronicile literare din acest număr poartă mai multe semnături. □•*Portretul în timp al poetului matematician* este realizat de Enache Puiu: „I. Barbu s-a retras din poezie așa după cum a intrat în mod deliberat, precum un sculptor din atelierul de creație la terminarea statuii. Oricum, prin această hotărâre, bărbatul cu sprâncene mari și stufoase, care în anii când peste literatura lui băteau ploii reci, ne-a bucurat sufletul și ochii, pășind cu statura masivă pe str. Edgar Quinet, a verificat încă o dată că a fost un om al reacțiilor neașteptate, imprevizibile. Cu temperamentul irascibil și impulsiv, o făcuse de atâtea ori în raporturile cu marii săi contemporani: T. Vianu, Eug. Lovinescu, T. Arghezi, G. Călinescu, atacându-i pe nedrept, iar după aceea regretând sincer și căutând împăcarea. Semne, toate, reductibile în ultimă analiză la un singur termen: poezie. [...] Caracterul inițiativ al operei lui Ion Barbu a frapat constant critica de la comentariile lui T. Vianu pe marginea *oului dogmatic*”. □•Urmează Ioana Em. Petrescu, pe același subiect în *Lumea ca spațiu a metamorfozei*: □•Noua apariție purtând semnătura lui Mircea Martin (*Singura critică*, C.R., 1986) face obiectul cronicii lui Ion Pop: „Fidel reperelor teoretice schițate în primele secvențe ale cărții, Mircea Martin reușește să imprime și practicii sale de critic al criticii acea obiectivitate și impersonalitate în care *elanul de simpatie penetrantă* e cumpănit de necesara detașare, în jocul productiv al semnificațiilor. La capătul lecturii, îl mai vezi o dată pe autorul acestei cărți dându-se ușor înapoi din fața *obiectului*, sprijinindu-și bărbia în piept și, după ce l-a privit prin atentele-i lentile, ridicându-și un sfert de privire peste rama ochelarilor: în acel spațiu reverberează lumina ambiguă a unei rezervate afecțiuni”. □•Mihai Sin și romanul său, *Schimbarea la față* (C.R., 1986) este comentată de Maria-Ana Tupan: „Mihai Sin și-a însușit în timp arta de a nu

spune, ci de a sugera, sau tehnica scriiturii de tip intensiv. [...] Pasiunea analitică a prozatorului – de un realism crud și incomod – este acaparată însă în primul rând de tipologia erotică: iubirea adolescentină, insuficientă prin cantonarea în simțuri, iubirea placid conjugală, deteriorată cu timpul, dar impunând fidelitatea de dragul echilibrului psihic, posesiunea animalică, reflex al spaimei de moarte, iubirea ca o camaraderie abia deghizată, în fine, iubirea ca exhibiție, ca frondă față de pudibonderiile sociale”. □•Valentin Tașcu folosește titlul *Dureri înăbușite*, cu care întâmpină versurile lui Ion Arieșanu: „Cu acuratețe concepe prozatorul structura cărții sale. Ea e solidă, fără fisuri, simplă la rândul-i. Ion Arieșanu alternează echilibrat, proporțional trei tipuri de comunicare: confesiunea eroinei, comentariul autorului și dialogul, condus scenic, dintre unele perechi de personaje. Desigur, proza are caracterul pronunțat al unei pleadoarii *la bară*”. ■•Recenzii semnează. □•Gheorghe Glodeanu la Dumitru Popescu, *Vitralii incolore*: „Ceea ce surprinde de la bun început în ultimul roman al lui Dumitru Popescu, *Vitralii incolore* (Editura Eminescu, 1985), este preocuparea accentuată a scriitorului de a-și înnoi atât aria tematică, cât și procedeele narative. Supralicitată în cărțile anterioare problema puterii este abandonată în favoarea noii dimensiuni, erosul. [...] Spre deosebire de scenariul epic voit simplificat, scriitorul își alege o tehnică narativă destul de complexă, constând în proliferarea neîntreruptă a perspectivelor din care are loc relatarea. Dacă în roman precum *Muzeul de ceară* era scris din punctul de vedere al unui singur personaj, în *Vitralii incolore* există, practic, tot atâtea perspective de personaje. [...] Cititorului îi revine sarcina de a recompuce în final imaginea ansamblului, ce se degajă din perspectivele voit relativizate oferite de către personaje”. □•Leon Baconsky la Vlaicu Bârna, *Monotonia metronomului* (Eminescu, 1985): „Ultimele culegeri ale poetului Vlaicu Bârna sugerează, într-un fel, o devenire în acord cu binecunoscuta lege a lui Th. Ribot, privind memoria progresivă. Autorul *Poligonului de tir* (1894), volum în legătură cu care s-a și vorbit de un anume refugiu (productiv) în istorie, pare a-și popula tot mai susținut imaginarul poetic cu figuri, scene, evenimente ori idei ce trimit în trecut. Un trecut care semnifică, deopotrivă, timpul devenit cultură, explorat și asimilat ca atare la vârsta inițierilor și investit, prin ani, cu multiple valori complementare și acela devenit *amintire*, comprimând momente revolte ale propriei biografii, transfigurate în viziunea noii înțelepciuni”. □•Irina Petraș la Emilian Bălănoiu, *Analiză pentru șansele Iuliei* (C.R., 1985): „În *Analiză pentru șansele Iuliei*, volumul din 1985 (Editura Cartea Românească), personajele sunt nu atât groțști cât derutate, locuind un trup și o minte de o ciudată independență, ele, personajele, și autorul lor mirându-se deopotrivă de reacțiile psihologice și fiziologice la cotidian, la exterior. [...] O proză care descinde din povestirile lui Caragiale. Tabieturi, ticuri, mimetisme, convenții ridicate la rangul de existență, nu aceasta coborâtă la nivelul lor. O ceață permanentă face ca pasul următor să se facă nesigur, să fie imprevizibil”. ■•La *Confluențe*, lite-

ratura străină, Paul Alexandru Georgescu pătrunde în *Umanitatea lui Borges*. □•Ion Vartic redă „povestea vieții lui Ivan Ilici Golovin”, cunoscutul personaj tolstoian. □•Confluente este completat cu *Poeți chinezi contemporani* (Xu Zhimo, Ai Qing, Shu Ting) traduși de Mira Lupeanu. □•În traducerea Luciei S. Retegan, „Steaua” publică trei poeți canadieni: Margaret Atwood, Earle Birney și Patrick Lane). □•Gabriela Negreanu traduce din Paul Valery, *Note despre poezia pur*: Alexandru Vlad, și tot în traducere, oferă, Sorin Alexandrescu interviul din „Saturday Review”, care apare sub titlul *Mailer despre Mailer*.

• [„Teatrul”, nr. 7-8] Referindu-se la perioada cuprinsă între 23 august 1944 și 23 august 1986, Mircea Mancaș semnează articolul *Umanism și spirit revoluționar în dramaturgia română*, considerând etapa istorică „prezentă” ca fiind „caracterizată printr-un uriaș proces de transformare revoluționară”, de la această „orientare” dramaturgia nefăcând excepție. Astfel, menționează piese ce dovedesc „evoluția”, amintind de *Citadela sfărâmată* a lui Horia Lovinescu, de *Simfonia patetică* a lui Aurel Baranga, de *Valiza cu fluturi* a lui Iosif Naghiu, de *Marele fluviu își adună apele* a lui Dan Tărchilă, de *Ștafeta nevăzută* a lui Paul Everac, de piese ale lui Teodor Mazilu și de multe altele ce demonstrează că teatrul „a abordat cu curaj unele probleme cruciale ale contemporaneității”. □•Constantin Radu-Maria scrie despre *Rolul Teatrelor Naționale în promovarea dramaturgiei românești*, notând că alegerea repertoriul trebuie să țină cont și de „trecut”, cât și de „prezent”, sesizând, totodată, o „situație încă nesatisfăcătoare” cauzată de „slabele relații” existente între instituțiile teatral, dar și între regizori, fapt pentru care sugerează întâlniri periodice ale Naționalelor, astfel încât publicul larg să-și poată forma o „dreaptă judecată estetică”. □•Despre *Concursul interjudețean „Oameni ai zilelor noastre”*, desfășurat la Bistrița în perioada 18-20 aprilie, V. P. notează despre o tendință manifestată și în teatru, respectiv despre implicarea celor „simpli” în creație, pentru a aduce pe scenă „chipurile de eroi contemporani ai dramaturgiei originale, care pot oferi modele de comportament în muncă și în viața socială, în viața de familie și în cea personală, vorbind deslușit despre responsabilitatea individului în fața societății căreia îi aparține, urmând a se dezvolta în conformitate cu idealurile ei morale și politice, revoluționare”. □•Virgil Munteanu prezintă montarea în premieră la Teatrul Foarte Mic a *Aventurii unei arhive [Practica]* de Theodor Mănescu, în regia lui Silviu Purcărete. Făcând trimitere la cele două părți anterioare ale „romanului dramatic”, *Politica*, și referindu-se la subiect, afirmă sugestiv pentru direcțiile literare că: „A face politică înseamnă a-ți închina viața [și ce greutate au aceste cuvinte!] transformării revoluționare a societății. [...] A face politică înseamnă a fi nu numai martor, ci și părtaș la lupta partidului, care este totodată lupta poporului tău, a fi făuritorul, dar și judecătorul ei necruțător, care-și exprimă deschis și răspicat punctul de vedere”. □•Ludmila Patlanjoglu analizează reprezentarea pe scena Teatrului Național din Timișoara a comediei lui Tudor Popescu, *Domide contraatacă*. Dacă personajele au

„idealuri minuscule”, „o atitudine retrogradă față de muncă”, către final, fiind caracterizați „monocord”, montarea îi pare că are „dinamism și fluentă”.

□•Constantin Radu-Maria prezintă subiectul piesei *Concurs de împrejurări* a lui Adrian Dohotaru, montată la Teatrul „Nottara”, concluzionând că „grație adevărului jocului actoricesc, spectacolul se urmărește cu simpatie”.

□•Mircea Ghițulescu analizează montarea piesei lui Paul Everac, *Un pahar cu sifon*, la Teatrul Național din Cluj-Napoca, în regia lui Dorel Vișan, precizând că este „inutil” a mai parcurge subiectul, deoarece „criza morală, afectivă, politică a Magdei Mărculescu este semnificativă”. Spectacolul i s-a părut „captivant”.

□•Despre premiera dramei semnată de Alexandru Sever, *Menajera [Anunț la mica publicitate]*, în regia lui Mihai Manițiu, din data de 8 mai 1986, scrie apreciativ M. G.

□•Partea a doua a *Politicii* lui Theodor Mănescu, *Trestia gânditoare* [sau *Dialectica*], odată montată la Teatrul Național din Craiova, este prezentată de Dinu Kivu, ce notează, printre altele, că în operă esențială „rămâne dezbaterea de idei – tensionată, sinceră, lucidă -, disputa [...] dialectică, prin care se conturează chipul adevărat al unui erou revoluționar comunist, aflat într-un dialog democratic și responsabil cu unicul, permanentul său mentor: partidul”.

□•Despre montarea piesei lui Tudor Popescu, *Nu ne naștem toți la aceeași vârstă*, scrie Victor Parhon. Cronicarului, deși personajul principal al textului dramatic este un fost activist de partid, nu i se pare „tezistă”, dimpotrivă: „antidogmatică și antideclarativă”.

□•Margareta Bărbuță prezintă apreciativ montarea piesei lui I. D. Sîrbu, *Iarna lupului cenușiu* la Teatrul Național din Craiova.

□•Constantin Paraschivescu scrie despre punerea în scenă a dramatizării operei *Ion* a lui Liviu Rebreanu, în adaptarea lui Mihail Sorbul, la Teatrul Național din Târgu Mureș, pe data de 12 decembrie 1985, în regia lui Dan Alecsandrescu.

□•Despre piesa *Simple coincidențe* a lui Paul Everac și despre montarea acesteia pe scena Teatrului de Nord din Satu Mare scrie Dumitru Chirilă, accentuând „actualitatea” subiectului și capacitatea autorului „de a surprinde tipuri definitorii pentru societatea noastră, prin preocupări, prin substanță morală și prin destin”.

□•Mihai Crișan abordează în articolul pe care îl semnează opera *Timp și adevăr* a Eugeniei Busuioceanu, remontată la Teatrul Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe la o distanță de un deceniu și jumătate de la premieră, considerând spectacolul unul „remarcabil”, mai ales pentru că „instaurarea legalității și aplicarea principiilor de etică și echitate socialistă în perioada de după cel de-al IX-lea Congres al P.C.R. creează o perspectivă optimistă”, cât privește conținutul textului.

□•Despre „avatarurile unui drep-tunghi sentimental”, despre *Cadrilul* lui Liviu Rebreanu, scrie Alice Georges-cu, opera fiind reprezentată scenic la Teatrul de Stat din Sibiu în premieră pe data de 14 decembrie 1985. Spectacolul, din cauza jocului actoricesc, o fac pe autoare să noteze în finalul articolului: „păcat...”.

□•Margareta Bărbuță analizează montarea piesei lui Iosif Naghiu, *Valiza cu fluturi*, în regia lui Mihai Constantin, „tânăr regizor” ce reprezentase anterior *Capul de rățoi* de Gh. Ci-

prian. La nivelul modificărilor textuale, deși scenografia i se pare „esențializată”, autoarea punctează că s-a mutat „acțiunea din planul concret al unei realități socio-politice în planul general-simbolic al unei realități umane interioare, convertind drama psihologică într-o metaforă a culpabilității, a muștrărilor de conștiință”. □•Opera dramatică *Dresoarea de fantome* a lui Ion Băieșu, montată în urmă cu 15 ani pe o scenă londoneză, este analizată de A. G. într-o reprezentare a Teatrului de Stat din Sibiu, de pe data de 3 iulie 1986, după ce, în stagiunea „trecută”, s-a jucat la cel din Sibiu. Opera este apreciată ca fiind „una dintre cele mai solide scrieri dramatice” ale autorului iar spectacolul, în regia lui Christian Maurer, „de certă ținută artistică”. □•Ileana Berloghea prezintă spectacolul realizat la Teatrul Maghiar de Stat, în regia Magdalenei Klein, pornind de la piesa lui Adrian Dohotaru, *Anchetă asupra unui tânăr care nu a făcut nimic*, versiunea fiind aceea a unui musical cu un „nou” titlu, *Legenda unui neisprăvit*, ce „vorbește convingător tinerilor despre ei înșiși, încercând să sporească simțul responsabilității față de viață și de oameni”. □•La Teatrul de Stat din Turda se joacă *Farsa jupânului Pathelin* în versiunea românească semnată de Tudor Arghezi, după cum menționează Mircea Ghițulescu în articolul său, cronicarul teatral punctând, încă o dată, „atemporalitatea” și „permanența” satirei. □•În cadrul rubricii *Dramaturgi români contemporani de la A la Z*, Adriana Popescu prezintă activitatea literară a lui Mihai Duțescu, reproducând opinii critice despre operele dramatice ale acestuia. Astfel, spre exemplu, în revista „Luceafărul” din 26 martie 1983, despre piesa *Fotografii mărite*, Ion B. Victor notează sugestiv că reprezintă una „de anvergură politică”, constituindu-se într-o „sinteză de document și realism ieroglific, în care este luminat un monument de rezonanță în istoria mișcării muncitorești, comuniste din România”. În plus, autoarea abordează și profilul literar al lui Victor Eftimiu, accentuând și implicarea autorului în „slujba progresului” fenomenului dramaturgic, având în vedere faptul că a ocupat diferite funcții în conducerea teatrelor din România.

• [„Tomis”, nr. 8] *O pagină glorioasă de istorie din activitatea a Partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, semnează I. Severin. □•Despre *Patrie și patriotism*, în termeni abstracți și citând abundent propagandistic din discursurile șefului statului, scrie prof. univ. dr. Gh.I. Ioniță. □•Filele de „epopee” se extind și în paginile următoare. ■•În cunoscuta rubrică de exactități istorico-literare, Alex. Ștefănescu îi tranșează opera lui Eugen Barbu, în două părți, precedate de de titlurile *Un nume încărcat de electricitate* și *Tentativa de a deveni scriitor total*, puse unul lângă celălalt: „Numele lui Eugen este încărcat de electricitate. Cine îl pronunță riscă să provoace reacții furtunoase. Cum s-a ajuns aici? Povestea este lungă și complicată. Cauza principală o constituie nevoia lui Eugen Barbu de-a produce mereu agitație în jurul său, prin orice mijloace. Acest comportament se explică în parte prin împrejurările în care s-a format scriitorul. Periferia marilor orașe, îndeosebi a Capitalei, își are stilul ei

de viață, pitoresc, pe care Eugen Barbu și l-a însușit din primii ani ai existenței (copilărend în cartierul Cuțarida, din București) și pe care l-a și descris apoi, în cunoscutul roman *Groapa*. Oamenii de la *barieră*, ca și personajele din filmele neorealiste italiene, trăiesc zgomotos, provocând neconținut scandaluri. Cu mențiunea însă că, pentru ei, *scandalurile* nu sunt altceva decât o formă de comunicare cu semenii, mai intensă decât simplul dialog. [...] Eugen Barbu este și o persoană publică – a condus, între 1962 și 1968, revista «Luceafărul», a înființat în 1963 cenaclul «Nicolae Labiș», călătorește frecvent în străinătate, este membru corespondent a Academiei R.S.R. și laureat al Premiului «Herder», se amestecă pătimaș în problemele fotbalului, înfruntă, din cazemata «Săptămâna» o întreagă armată de adversari – dar rămâne, mai presus de orice, așa cum a năzuit din tinerețe, un om care scrie și publică. [...] În *Princepele* și în *Caietele Princepelui*, în *Săptămâna nebunilor*, în textele de critică literară scriitorul adună, ca pe o Arcă a lui Noe, toate cuvintele posibile, vechi și noi, reale și imaginare, obișnuite sau exotice, folosind ca sursă orice tipăritură, de la almanahurile de altădată și până la zodiacurile de azi, de la cărțile sacerdotale și până la modernele tratate de istoria religiilor. Sesizăm un proces de *estetizare* a creației lui Eugen Barbu, care, chiar și când scria proză tradițională, avea un stil excesiv studiat și care, în prezent, face din stil un scop în sine”.

■•Un... val de scriitori bucureșteni asigură partea critică a revistei sub titlul generic *Interpretarea ca momet și perspectivă*. □•Ecaterina Țarlungă recenzază cartea lui Marian Paphagi, *Itelectualitate și poezie*, C.R., 1985: „În cercetarea românească actuală studiul lui Marian Papahagi vrea să spună ceva anume despre intelectualul sfârșitului de secol și mileniu, care se confruntă deopotrivă cu probleme ale menținerii unității culturale a lumii, ca și cu probleme rezultate din adâncirea specializării zonale”. □•Constantin Sorescu (*Ovidiu – rege al poeziei la Pontul Euxin*) își prelungește stagiul de colaborator la „Tomis” cu texte adaptate istorico-literar locului: „*Tristele și Ponticele* vor descrie un spațiu neospitalier și ostil. Imageria, terifiantă, e efectul unei receptivități pătimașe, care selectează din preajmă doar stimuli care agresează ființa și-i ignoră pe cei care o întremează, dar și efectul unei retorici, căci proscrisul trebuie să-și impresioneze destinatarii; soția, împăratul, prietenii, oamenii influenți și oamenii de bine. În acest tartar, proiecție a unei sensibilități și a unei retorici care coalizează, poetul își trăiește cu o amară feroare *tragedia dezrădăcinării*. Durerii pe care i-o provoacă ruptura de orașul care l-a făcut poet i se adaugă la Ovidiu spaima de o aclimatizare fără voie la Pontul Euxin. [...] Geți, sciți, sarmați, greci – locuitorii Pontului Euxin îl adoptă pe Ovidiu, în al doilea deceniu al erei noastre, ca rege al poeziei”. □•Cristian Moraru caută geometriile senzuale din *Contemplațiile* lirice ale lui Gheorghe Grigurcu: „De cele mai multe ori, contemplațiile lui Grigurcu «fotografiază» o porțiune oarecare din anodin. În «negativ» apare însă, în spatele banalității fără însă a o anula, nustrindu-se din domesticitatea ei expresivă, o altă imagine, care poartă, de fapt,

sensul poetic. Lumea textului reprodus este una a urmelor a ceea ce cândva a însemnat vitalitate, prezență, exuberanță. Și totuși, cât de puternic este impac-tul produs de toate aceste vestigii cu un grad înalt de semnificabilitate poetică. Probabil că este, aici, una din calitățile esențiale ale atât de interesantei poezii pe care o scrie Gheorghe Grigurcu: „aceea de a închea, fulgurant și breviloc-vent, o lume extrem de vie dintr-una inertă sau numai încremenită de poet pen-tru a o putea fixa, poetic, mai durabil”. ■•Alături de ei se află colaboratori constanți. □•Vladimir Bălănică investighează ascensiunea interioară a poeziei lui Florin Mugur, din *Spectacol amânat*, C.R., 1986: „Poezia lui Florin Mugur seamănă cu Universul în definiția unor fizicieni contemporani; expansiv, dar mărginin-du-se prin sine însuși, asemenea unui melc infinit, trăind deodată în-lăuntru și în afara cochiliei sale. La fel, fiecare nouă carte a poetului se înscrie inconfundabil în miezul unei lumi deja constituite, cunoscute am zice, dar și adăugându-i o nouă dimensiune, ca într-o definiție neîntreruptă. Poetul este un harnic demiurg stăpânit de demonul nemulțumirii. Vitalitatea povestirii se ma-nifestă astfel prin curajul de a fi altceva în timp ce rămâne consecventă sieși. Florin Mugur are, evident, vocația *operei*, ca edificiu. Ultima sa carte, *Specta-col amânat*, apărută la Cartea Românească, confirmă credem această impresie. Se regăsesc aici atât imagistica pe care o știm din volumele anterioare, cât și aerul diafanizat și tonalitatea ironică, ascunzând tristețea, acel «râs cu lacrimi» în sens propriu, despre care s-a vorbit des. Totodată însă, mutații, deplasări de accente, nuanțe inedite pot fi detectate. [...] De altfel programul poetului merge declarat în această direcție: «nebun, da, poate și comic – oricum, nu solemn»; «să-ți bați joc de tine însuși, da, însă cu entuziasm». În aceste minute fericite (în sens propriu, pentru că reprezintă extazul formulei sintetice, inspirate, dar și ironic, deoarece substanța lor exprimă o tristețe adâncă) s-ar putea găsi și semnificația titlului. Într-o atare ipostază fragmentaristă, poezia nu mai este spectacol, reprezentatie fastuoasă, joc al măștilor, ci scenariu doar, sugestie, idee, esență, în fond. Dar și promisiune pentru construcția unei opere poetice dintre cele mai originale din literatura română de astăzi”. □•De edificiul ope-rei lui Anghel Dumbrăveanu se ocupă Gabriel Rusu: „Poemele din *Iarna im-perială* (antologia apărută anul acesta în colecția B.P.T. a editurii Minerva) configurează o personală ascensiune interioară în ceea ce privește formularea poetică a unui cosmos original. Cele cinci cicluri ale volumului (structurate savant, tematic și cronologic, fiecare ciclu deschizându-se cu o poemă emble-matică și purtând drept titlu o sintagmă din acea poemă), cărora li se adaugă și un grupaj de *Inedite*, demonstrează o programatică aprofundare a unor perene teme poetice și o la fel de programatică esențializare a expresiei. [...] Pentru Anghel Dumbrăveanu, spirit însetat de patosul trăirilor fundamentale, acele corăbii visate pentru visele oamenilor sunt, desigur, cuvintele care dau viață poeziei”. □•La *Cartea de debut*, Ovidiu Dunăreanu semnează o nouă apari-ție: „O proză agreabilă, de o certă încărcătură emoțională scrie Marcela Vran-

cea în volumul *Familia fără nume* (Editura Scrisul Românesc, 1986). Se uzează de mărturii, divagații ușor sentimentale, amintiri care se interferează fluent și expresiv pentru a investiga spațiul insolit al familiei, al purității și sensibilității feminine, îndeosebi. [...] Radiografiile realizate discret în universul intim al membrilor familiei, prin surprinderea mecanismelor subtile ale psihologiei fiecăruia, redată într-un stil direct, pe alocuri jurnalistic, persistă în memoria cititorului și după terminarea lecturii”. □•Consistența colectivului de scriitori dobrogeni contemporani este sporită de prezențele lui Florin Șlapac, Simion Tavitian și Hortensia Theodorescu în rubrica de informații biobibliografice *Scriitori dobrogeni*. ■•Ultima pagină găzduiește sub titlul *Poezia și pacea*, traduceri din versurile aparținând majoritar poezilor din țările membre ale Tratatului de la Varșovia, din țări precum URSS, China, Bulgaria, Polonia, R.D. Germană, dar și din Islanda, Danemarca și Grecia.

• [„Transilvania”, nr. 8] ■•Miron Moldovan și Emil David pășesc și ei *Pe drumul luminos deschis de Congresul al IX-lea al P.C.R.* Textele se intitulază *O luminoasă pildă de eroism revoluționar* (locul central este rezervat biografiei „revoluționare” și activității „eroice” a tovarășului N. Ceaușescu) și *Temelii pentru prezent și viitor*. ■•Anticipând schimbările ce vor surveni în societatea informațională, Marin Panait se întreabă dacă *Știm ce este informația? (II)*: „Ceea ce credem că trebuie reținut este faptul că informația cognitivă, de care ne ocupăm, este o relație complexă în care sunt implicați emițătorul, semnul sau semnalul, semnificația și receptorul în tot unitar. Este ceea ce spune și Virgil Staicovici când afirmă că «informația cognitivă este o relație de corespondență de la un emițător obiectual la un receptor subiectual, între o existență și altă existență»”. ■•O *Antologie* (lirică) *Transilvania* îi cuprinde pe Virgil Teodorescu, Ștefan Aug. Doinaș, Victor Tulbure și Alexandru Andrițoiu. ■•Istoricul Virgil Cândea răspunde întrebărilor de la rubrica *Istoria în actualitate*, iar Nicolae Nistor scrie despre *Mircea cel Mare în conștiința posterității*, cu ocazia împlinirii a 600 de ani de la urcarea pe tron a marelui voievod român. ■•Noul capitol la rubrica *Studii* deținută de Adrian Marino se numește *Literatura: ficțiunea*, determinare care oferă criticului posibilitatea să descopere și să regroupeze împrejurul acestei idei noi semnificații: „Ficțiunea nu este totuși suficientă pentru a defini literatura. Există incontestabil o literatură de ficțiune, dar nu toată literatura este ficțiune. [...] Acceptare sau impunerea acestui unic criteriu duc pe de altă parte la dizolvarea, prin exces sau extensie, a specificului și autonomiei literare. Ne-am întoarce la totalizarea literaturii, în sensul că orice producție paraliterară de ficțiune este, implicit și literatură (...). Ideea de valoare, de literatură «bună» și proastă, ar dispărea sau ar pierde orice sens. Din care cauză, tentativele de a defini textul literar și implicit literatura dincolo de disociația ficțiune/nonficțiune sunt îndreptățite”. ■•În traducerea lui Romulus Vulpescu, Nora Iuga și a altor tălmăcitori, *Poezii lumii cântă pacea*. Sunt prezenți poeți din R.P. Polonă, F.S.F. Iugoslavia, Grecia, R.S. Cehoslo-

vacia, R.D. Germană, R.P. Bulgară, dar și Elveția. ■•O altă pagină de poezie universală aparține poeților chinezi (*Din poezia chineză contemporană*). ■•La *Cronica edițiilor* Mircea Anghelescu semnează *Glose stilistice la Sadoveanu*. ■•Cristian Moraru reface portretul stilistic al lui Mircea Martin sub formă de *Critică și adevăr*, supunând atenției cititorului cartea recent publicată de acesta: „*Singura critică* (Cartea Românească, 1986), ultima carte a lui Mircea Martin era una preponderent intelectuală, eticul fiind unul dedus din retorica (rebarbativă sau oportună) a adevărului. Miza morală a noului volum este mai manifestă și, interesant de observat, numai într-un ultim plan ea este extrasă din critica metodologiei”. ■•Vasile Rebreanu sau „mireasma” originalității este un articol despre creația „clasicizantului” romancier: „Vasile Rebreanu și-a construit literatura supunând exercițiul iscoditor al prozei scurte (al prozei, în general), energiilor sufletești care îi determină și îi inspiră căutările spre nebănuite deschideri – fiind în măsură să cuprindă infinitesimalurile delicate ale sufletului, diafanitatea înțelegerii umanului prin natură, lirismul învăluitor al existenței, muzicalizarea melancoliei și a percepțiilor peisagiste.” Dan C. Mihăilescu face o incursiune în literatura dramatică (*Textul și cortina*) pornind de la cartea lui V. Mândra *Istoria literaturii dramatice românești* (vol. I. *De la începuturi până la 1890*, Editura Minerva, 1985). ■•Eugenia Tudor Anton realizează un portret liric Iulian Vesper (*Glasul poetului*), iar Dumitru Chioaru scrie despre *Rimbaud negustorul* (Editura Cartea Românească, 1985) a lui Mircea Dinescu „aflat acum la a opta sa apariție editorială”. ■•Două personalități sunt omagiate la aniversare: *Constantin Ciopraga* și *Alexandru Balaci* la 70 de ani.

● [„*Vatra*”, nr. 8] August în sărbătoare este tema numărului, cu aferentele în poeme de August, cântece pentru partid și poeme de pace. Primul dintre textele literare, în ordinea apariției în pagină, aparține lui Dan Culcer și se numește *Semnificație și comunicare*: „Faptul că aniversăm marele act istoric de la 23 August concomitent cu alte două mari evenimente – 2500 de ani de la primele lupte pentru independență și neamul a geto-dacilor și 600 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești a marelui și viteazului voievod, Mircea cel Bătrân, comportă, dincolo de o coincidență fericită, un sens profund și o semnificație distinctă, ambele regăsindu-se în ceea ce numim statornicie, permanență și continuitate în istorie”. □•Anton Cosma scrie despre *Tânărul Rebrenu*, scos recent de către Niculae Gheran, editorul prozatorului ardelean: „Totuși, trimeri și sugestii în direcții unei figuri spirituale a scriitorului studiat nu puteau lipsi și, deși acest aspect al cărții lui Niculae Gheran e mai sărac realizat, ceea ce ni se dă permite supoziția unei continuări a meditației pe această temă într-o viitoare carte. Niculae Gheran reține, în vederea unui portret spiritual, deocamdată, două atitudini de creație definitorii (fără să le exemplifice pe larg însă): pe de o parte «duhul eticist» pe care scriitorul însuși și-l recunoștea la temelia operei drept marcă a ardelenismului funciar, dar care trebuie înțeles mai degrabă ca o conștiință liberală ce nu poate lipsi creatorului

autentic, căci «scriitorul creează iar nu judecă»". □•Citatele din *Ochiul atroce*, Eminescu, 1985), volumul de versuri al Doinei Uricariu reprezintă aproximativ 90% din cronica lui Dumitru Mureșan, ale cărui comentarii, strânse laolaltă, dacă strâng cinci rânduri, încheiate astfel: „Am greși socotind această poezie pur filosofică. De fapt, poeta știe câte înțelepciuni, cum prea bine știe că înțelepciunea „nu are picioare”. ■•Nicolae Băciut, Serafim Duicu și Ștefan Borbely sunt prezenți cu câte o recenzie de carte. □•Virginia Carianopol, cu *Tapiserii cu lună* (Junimea, 1985) cade în sarcina lui Nicolae Băciut: *Vânătoarea de foc* (Eminescu, 1985): „Cartea recentă a Virginiei Carianopol e o carte unitară, care dovedește maturitate, profunzime, e o fereastră larg deschisă spre poezie: «La o fereastră deschisă/ Un singur cuvânt/ Abia respirând»". □•*Semnele modernității* poeziei lui Zeno Ghițulescu îl preocupă pe Serafim Duicu. Acesta și-l reprezintă pe tânărul poet *Între Apollo și Marsyas*, personaje legendare: „Poezia lui Zeno Ghițulescu este o poezie grea de sensuri, clasicistă prin sensibilitate și prin fluidul subteran al ideilor. Structural, poetul se află răstignit pe dilema dintre Apollo și Marsyas, iertat de fiecare dintre zei când înclină să tragă cu ochiul spre celălalt. Înțelepciunea lui ține deci de tactul cu care îi împacă pe amândoi și de tenacitatea cu care își construiește destinul de poet contemporan”. □•*Anatomia suferinței*, cartea de eseuri a lui Dan Ion Nasta îl preocupă pe Ștefan Borbely: „Căderea zilei este o inițiere în rigorile lirismului, o artă poetică defalcată pe trei cicluri, care se succed gradat, comunicând prin filoane simbolice de profunzime, prin obsesiva reluare a unor cuvinte-pivot, împărtășite din aceeași reticență a expresiei. Lirismul de esență decantate al volumului implică mereu o sobrietate vecină cu ermetismul, un ceremonial reținut, aproape abstract, rostit cu economie de cuvinte”. Istoricul Gheorghe Buzatu este invitat la un dialog cu Grigore Pleșoianu. ■•Adrian Marino propune prima parte a eseului său, literatura și economia: □•La Biblioteca *Babel* sunt invitați poeți chinezi traduși, din limba lor. □•Nicolae Băciut convorbește cu Traian T. Coșovei în cadrul noii rubrici *Generație și/ sau creație*: „-În 1979, la debut, cu *Ninsoarea electrică*, erai, ca să zic așa, «singur printre poeții» care anunțau pe optzeciști. Singurul care te puteai prezenta la apelul criticii, cu «cartea pe masă». N-au întârziat să apară și alte cărți semnate de autori tineri, locul tău rămânând o vreme – și nu pot evita un cuvânt pe care îl detest – cel de ... lider. Între timp, valurile, vânturile au dat o altă configurație fenomenului poetic tânăr. Cum resimți acum prezența ta în cadrul acestui fenomen? – În 1979, cred, carte mea anunța un nou val de poezie. Pregătit în revistele și cenaclurile studențești, în întreaga atmosferă «universitară» a acelor ani. Fără să-mi caut cu tot dinadinsul acum, prematur și labil, locul, vreau să cred că ceea ce scriu acum confirmă poziția pe care critica mi-a acordat-o la începutul deceniului nouă. Intervalul de timp e prea scurt pentru bilanțuri. [...] – Cum îți explici faptul că foarte mulți dintre tinerii scriitori abordează cu dezinvoltură mai toate genurile? Nu te mai surprinde cartea de proză sau de

critică a unui tânăr poet! N-ai vrea să dau exemple. Acestea sunt la îndemâna oricui. – Nu văd nicio contradicție în a fi, deopotrivă, poet, prozator, dramaturg, critic. Cred că actul critic e obținut în orice ipostază a creației. În ceea ce mă privește exercițiul critic l-am exercitat în primul rând asupra propriei mele poezii. Apoi l-am încrucișat cu spada altor opinii în cadrul cenacliei pe care l-am frecventat cu asiduitate. Rubrica de critică pe care o susțin la SALST este și rezultatul unei «nemulțumiri» personale: poate orgoliul de generație mă face să cred că se scrie insuficient despre cărțile autorilor tineri și acest sentiment nu-și găsește resorturile în setea de notorietate sau de publicitate. – *Ai scris mult, puțin? Ai publicat mult, puțin?* – Cred că, în esență, problema se reduce la ideea sonetului genial și a epopei mediocre; în ce privește poezia, niciuna din cărțile mele nu seamănă cu cealaltă. E un adevăr pe care critica literară l-a sesizat cu toată responsabilitate. – *Ce prejudecăți ai sesizat că planează asupra ta ca om între oameni, ca poet?* – Elitismul întreținut cu vervă de amatorii amatorismului și dincolo de care nu era, de fapt, decât expresia voinței exercitării profesionalismului. Exclusivismul pe care, cred eu, am știut să-l înlătur de la primele rânduri critice asupra întregului fenomen poetic tânăr fără discriminări, idiosincrazii sau amabilități. Asta nu înseamnă că privesc literatura ca pe o cantină publică ce emite abonamente pentru fiecare «stomac» înfometat de artă. [...] În acest sens, tânărul scriitor al zilei de azi are deopotrivă misiunea de a investiga, experimenta și, totodată, de a apăra un statut ale cărui limite sunt atât de fragile. Singura unitate de măsură în acest proces este și trebuie să rămână criteriul estetic. Este etalonul tensiunii creației așa cum statutul material și social de vedetă culturală, poziția inatacabilă în contextul amănuntului rămân remediile marilor «mutilați» ai orgoliilor”. □•Pe ultima pagină, care găzduiește în mod constant, proza S.F., apar Mihai Grănescu (*Fiesta*) și Ovidiu Pecican, cu *Magazinul de tigri*.

• **[„Viața militară”, nr. 8]** Editorialul redacțional se numește *Aleasă cin-stire și vrednică faptă de veghe și muncă gloriosului august*: □•Petre Ghelmez scrie despre *Eroism și omenie*. □•Publică versuri: Dumitru Grigoraș (*Poem de august*), Traian Reu (*Prezență*), Valeriu Buznea (*Despre patrie*), Nicolae Dragoș (*Asemeni e stejarul*): „Au vrut să-i smulgă visul în Doftane./ La Târgu Jiu, în lagăr, ar fi vrut/ Să-i frângă dârzul crez. Dar n-au putut! / Și au căzut cătușele dușmane./ O viață de simbolică văpaie./ Un drum de aspre lupte luminând.../ Unit cu țara-n fapte mari și-n gând / Eroul – Ceaușescu Nicolae!”. ■•Cronicle literare poartă semnătura a următorilor: Nicolae Ciobanu, la Vasile Preda, *Gloria fără întoarcere*: „Dar, în pofida unei atare flagrante erori de logică narativ-psihologică ce-i afectează finalul, trebuie spus că *Gloria fără întoarcere* e un roman de război remarcabil prin sobra lui modernitate, atât ca viziune asupra eroilor cât și ca structură narativă”. □•Aurel Martin, la Stelian Dragnea, *Timpul care nu moare*: „Al. Piru are, neîndoielnic, dreptate recomandând pe ultima coperta romanul *Timpul care nu moare* de Stelian Dragnea

(Editura Militară, 1986) ca o reușită a literaturii actuale inspirate din viața ostășească. Prozatorul o cunoaște din interior, el însuși purtând, ca ofițer, de mulți ani uniforma militară, ca și eroii săi, activiști politici”. □•Titus Vâjeu la antologia *Ora eternă* (Editura Militară, 1986), care este „în primul rând o carte care se adresează ostașilor, veniți sub drapel din satele și orașele patriei, pentru a deveni apărători și constructori de țară”. □•Sultana Craia la Pavel Peres, *Pașărea purpurie a dragostei*: „Noul volum este realizat din fragmente complementare ce tind să restituie viața în ceea ce autorul numește «cetatea simplității», locuită de «oameni obișnuiți», aproape toți tineri și foarte tineri”.

• [**„Viața Românească”, nr. 8**] *A avea sentimentul istoriei* este un editorial redacțional realizat în cinstea zilei de „aniversare a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antihitleristă de la 23 August, prilej de nou bilanț „Congresul al IX-lea – Congresul al XII-lea – perioadă de bogate înfăptuiri românești, de mari deschideri spre viitor ...” în care „România anului 2000 se configurează în aceste proiecte și programe istorice, datorate viziunii revoluționar-științifice a șefului statului nostru. Epoca Ceaușescu, omagiată de întregul nostru popor, intră în istoria țării în memoria generațiilor țării, alături de acele evenimente cruciale, care au hotărât, de-a lungul secolelor, destinul României”. ■•Versuri patriotice – *Veșnic în plină lumină* – semnează Florentin Popescu, Geo Galetaru, Mihai Munteanu, George Vrâncianu. ■•N. Steinhartd propune un triptic de personaje insolit *Creangă, Dickens, Proust*, încercând să explice apropierea deconcertantă poate pentru cititor, la prima vedere, prin voia bună și jovialitatea care se găsește din belșug și în *Aminiri din copilărie* și în *Clubul Pickwick*. Cât privește „înfrățirea” cu Proust, Steinhartd o pune pe seama faptului că „*Amintirile* nu sunt și ele decât o căutare a timpului pierdut, o strădanie de reînnoire a epocii Nevinovăției, Neurosirii și Netulburării. [...] În loc de *Longtemps je me suis couché de bonne heure* avem în textul român: «Nu știu alții cum sunt, dar eu când mă gândesc la locul nașterii mele ... » ori «Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni erau prin părțile noastre» ...”. Toți cei trei autori sunt în căutarea paradisului pierdut, a timpului pierdut, a „sfințeniei începutului” pe care, fiecare, încearcă să le regăsească prin reconstituiri psiho-stilistice specifice: ... voiosul Dickens și năzdrăvanul Creangă [...] îl întâlnesc pe frământatul Proust la porțile paradisului pe care, dând năvală, numai arta știe să le întredeschidă”. ■•Tot versuri, dar lirice, semnează Ovidiu Genaru, Doina Uricariu. ■•Ov. S. Crohmălniceanu comentează versurile din volumul încredințat tiparului de Marius Robescu, înainte de a muri, cu puțin timp (*Joc și înviere*, Editura Cartea Românească, 1985). Demers dificil – după cum recunoaște cu sinceritate criticul în fața plecării autorului „pe neașteptate dintre noi” -, chiar dacă „Teorectic, capacitatea spiritului critic de a pune în paranteză lecturile, separând orice, nu cunoaște obstacol”. Dorința de detașare „obiectivă” este zdruncinată chiar de ultimele cuvinte scrise pe coperta volumului de autorul preocupat de data aceasta de

destinul cuvântului: „... mărturisirea surprinde din două motive: toată lumea a recunoscut în el o natură lirică, pe care o făcea să vibreze cu deosebire experiența existențială și nu magia verbală. [...] În al doilea rând, criticii au relevat la el o tendință către despuierea cuvintelor. Pe acestea, poezia lui le silea să lepede, trecând pragul ei, veșmintele și podoabele, să rămână în întregime nude, ba chiar, dacă ar fi fost după voia autorului, jupuite de piele”. ■•Gheorghe Griurcu plasează studiul lui Dumitru Micu, *Modernismul românesc* (Editura Minerva, vol. I-1984, vol. II-1985) sub titlul *Între modernism și tradiție*. ■•Despre *Strategia criticului* (cele trei jurnale ale lui E. Simion) scrie Nicolae Oprea, nu fără a remarca abilitatea criticului de a-și poziționa scrierile cât mai vizibil chiar și în ochii prezumtivilor cititori „din afara sperei, să-i zicem profesionale”, prin găsirea unor titluri care „nu sunt defel titluri românești, deși par, și nici nu trădează posibilul bovarism al criticului. [...] Numirea expresivă face parte, în fond, din strategia criticului nedispus să se adreseze invariabil unei mai restrânse categorii de «inițiați»”. Ceea ce nu înseamnă că autorul, preocupat să „probeze noile unelte ale criticii” ar renunța definitiv la modalitățile tradiționale de abordare, înglobând abordări eterogene care dau impresia unei structuri bine gândite: „Se preferă în *Sfidarea retoricii*, exprimarea directă, nepretențioasă, în două cuvinte: familiaritatea discursului. Paginile de exegeză par contaminate de spiritul jurnalier al ultimului capitol, *Jurnal german*. Lipsa de ceremonie devine o strategie adecvată a criticului care pătrunde, astfel, mai lesne și fățiș în miezul problemei, în inima textului. El renunță cu bunăștiință la ariditatea conceptelor spre a se lăsa învăluit de căldura confesiunii. Discursul cunoaște alternanța dintre stările de rigoare și cele de odihnă ori de tensiune”. ■•Ion Bogdan Lefter comprimă „opera” lui Ștefan Agopian (*Ziua mâniei*, 1979, *Tache de catifea*, 1981), Constantin Stan (*Carapacea*, 1979 și *Noapți de trecere*, 1984), Adina Kenereș (*Îngereasa cu pălărie verde*, 1983), Mircea Nedelciu (*Zmeura de câmpie*, 1984) și Sorin Preda (*Parțial color*, 1985) sub titlul *Romane colorate*, toate fiind romanele unei serii de prozatori care a început și a continuat prin a teoretiza «proza scurtă», acuzând desfășurările ample, socotite greoaie, rigide, «vechi». ■•Sub titlul *Călimara lui Tudor Țopa*, Șerban Foarță comentează din „excelenta” carte a lui Tudor Țopa, *Punte*. ■•Dana Dumitriu face o prezentare a poetei Nora Iuga sub insolitul titlu *Jurnal de bucătărie*. ■•*Jurnalul de la Păltiniș* al lui Gabriel Liiceanu este comentat prin „citate” de Gheorghea Geană.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• [„*Tribuna României*”, nr. 323 (17)] Silviu Angelescu scrie despre *Et-nologia sărbătorii* . „Cheia de interpretare a sărbătorii, ca act cultural, pare să

fie, la Paul Drogeanu, de sugestie psihanalitică. Accentul cade asupra funcției terapeutice a mecanismului sărbătoresc și o lectură atentă înregistrează fără efort ecouri ale lucrărilor lui C. G. Jung. Pentru autor, sărbătoarea rămâne o modalitate de conciliere periodică a conflictului dintre dimensiunea umană *naturală* și cea *culturală*, dintre stratul interior al sinelui, ascuns și reprimat, și stratul exterior, personalitatea socială, afișată dar incomodă pentru că este compusă pentru și față de ceilalți”. ■•Liviu Papadima, Traian Ungureanu și Ion Bogdan Lefter prezintă contribuțiile editoriale de ultimă oră ale criticilor universitari □•Despre cercetarea lui Eugen Negrici (*Introducere în poezia contemporană*) se pronunță Liviu Papadima: „Autor neprolific, Eugen Negrici s-a dedicat totuși unui proiect de mare anvergură, pe care-l deconspiră odată cu publicarea unui prim volum dintr-o scrie deocamdată destul de vag definită *Introducere în poezia contemporană*, își pune din capul locului alte probleme decât încercările similare, de panoramare a fenomenului liric românesc actual. Eugen Negrici nu se mulțumește cu criterii aproximative de grupare a poeziilor din această perioadă – anul debutului, generații, afinități tematice, stilistice etc. El compune o grilă de *clasificare*, adică de împărțire a domeniului poetic în alte secțiuni. Autorul propune, în prezentul volum, o primă împărțire ternară, în planul referențialității poetice, mai precis după „modul implicării *eului* în procesul reprezentării”. □•Ion Pop (*Jocul poeziei*) și îl preocupă pe Traian Ungureanu: „Pentru spațiul poetic românesc, de la Bacovia la poezia «generației 80», descrierea și demonstrația ecuației joc-poezie își găsesc o fastuoasă și subtilă concretizare în *Jocul poeziei*, cartea criticului literar clujean Ion Pop. Refuzând de la bun început identificarea strict tematică a jocului în poezie, după care jocul ar fi prezent în poezie prin și numai prin menționarea expresă, criticul își construiește cercetarea în prelungirea unei accepții autonome a jocului în general și a relațiilor acestuia cu poezia în particular. Poezia, o spune criticul în eseu preliminar *Jocul ca lume*, e imediat atașabilă jocului și anume «jocului ca lume care e de fapt acel «real imaginar» așezat «sub semnul libertății neîngrădite» a spiritului uman de a se cunoaște și recunoaște mereu, de-a lungul istoriei în roluri mereu schimbate, reluate mereu». Relația joc-poezie nu se identifica deci cu facilitatea citatului sau a exhibiției ludice, așa cum s-ar fi putut înțelege. Eliberată de confuziile datorate unei definiții superficiale a locului, relația joc-poezie traduce profund, așa cum reiese din rândurile de mai sus ale lui Ion Pop o miraculoasă disponibilitate a poetului și a poeziei față de sine și față de rest.[...]. Eseurile consacrate lui Ion Barbu și Nichita Stănescu sunt două excepționale studii totale, adevărate monografii poetice care ar fi putut face singure substanța unui volum. Analiza extrem de subtilă și dificilă, dedicată lui Ion Minulescu ne pune în fața unei surprize, căci Ion Pop reușește să definească o structură modernă acolo unde opera lui Minulescu a putut părea criticii un caz poetic închis, un loc comun inanalizabil. Cartea lui Ion Pop depășește net sfera comentariului critic și se așază prin originalitate și profunzi-

me între operele critice contemporane fundamentale”. □ Ion Bogdan Lefter rezumă eficient *Singura critică*, a lui Mircea Martin: „În cea de-a șaptea sa carte *Singura critică* (C.R., 1986), Mircea Martin adună – cum spune prima fraza din *Argumentul* prefăcutor «texte mai vechi și mai noi preocupate de condiția criticii, de rostul și de posibilitățile ei în ambianța literaturii contemporane» (p. 5). Mai mult de jumătate din numărul paginilor sunt ocupate de șapte (tot șapte!) portrete (Edgar Papu, Adrian Marino, Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu, Liviu Petrescu, Alexandru Călinescu ceea ce nu înseamnă că restul cărții are o mai mică însemnătate. Articolele și intervențiile de diverse tipuri grupate în celelalte patru secțiuni compun o cuprinzătoare și fermă declarație de principii teoretice, încorporate și câteodată și completate în portrete, încât cartea are o unitate care impune.[...] *Singura critică* ni se înfățișează ca o «construcție», într-un sens apropiat de cel pe care îl dăm de la Mallurme încoace Cărții. Iată, scurtele articole din prima secțiune etalează gama problemelor majore legate de «conștiință», «rostul» și «posibilitățile» genului ; firele se împletesc apoi strâns în eseul titular, care ocupă secțiunea a doua, impecabilă luare de poziție teoretică și morală în câmpul problematic tocmai delimitat ; siensiunea afinităților programatice se decompun deîndată în portrete, secțiune bogată, plinind alături analiza de text și evocarea, deducția abstractă și confesiunea nedisimulată, inventarul riguros de trăsături și aproximare prin tropi cu fină strălucire: urmează o nouă densificare a discursului teoretic în cele câteva răspunsuri la anchete din secțiunea a patra, situate undeva pe calea între articolele de la început și eseul titular ; pentru ca volumul să se încheie într-o notă iarăși mai destinsă, cu interviurile din secțiunea a cincea, firește că libere și confesive, chiar dacă în continuare angajate programatic.[...] Într-un fel, Mircea Martin face o demonstrație practică a ideilor mai întâi enunțate ca atare: în primul rând a acestora: «Critica e una singură, indiferent de formele ei. A.n avut de la început această impresie și am verificat-o practicând succesiv ori aproximativ simultan câteva dintre ele. dacă nu pe toate »”.

3 septembrie

• [„Scânțea”, nr. 13695] *Colocviile Scânței*, prezintă *Respectul față de cuvânt, pentru demnitatea scrisului* (partea a II-a), temă la care, în numărul de față, sunt invitați să participe profesorii Gavril Istrate (de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași) și Honoriu Andreescu, de la Școala generală nr. 3 din Alexandria, Județul Teleorman. □ Prof. dr. docent Gavril Istrate: „Funcția luptătoare a limbii a căpătat un caracter și mai pronunțat spre sfârșitul secolului al XVIII-lea și, apoi, în tot secolul al XIX-lea. Literatura acestei perioade este plină de adevărate ode și imnuri dedicate limbii naționale. Fie este comparată cu o redută pe care nimeni n-a fost în stare s-o înfrângă- Din numeroasele mărturii de acest fel ne vom opri, o clipă, doar la două. Vom aminti, mai întâi, de

pasajul celebru din cuvântul! inaugurai al lui Timotei Cipariu, la înființarea «ASTREI» (1861), acum 125 de ani deci, și de poezia, nu mai puțin celebră, a lui Coșbuc însuși, *Graiul neamului*, al cărei punct de plecare trebuie căutat tocmai în discursul pomenit al lui Timotei Cipariu”. □•Prof. Honoriu Andreescu: „Trist este că uneori chiar și critici cunoscuți elaborează texte alambicate și «absconse»: «Natura, în întregul ei exotică, inabituală în mod profund, cu cât îi scrutăm mai bine tumulturile. dincolo de reflexele comode – exotismul poate fi gândit nu în limite minor circumscrise, ci după un decupaj cu mult mai larg al problemelor». De ce scriu – mai exact de ce scriu așa – acești oameni ? Iată un răspuns posibil, extras dintr-o poezie «tânără»: «Ah! Am să scriu! Am să mă străduiesc. Am să te / scot din minte cu mângâierile mele roase de cuvinte / cu solnițele mele de fraze, cu universul meu exoftalmic / piscicol!». După cum se vede, față de astfel de artiști ai condeiului, anonimii creatori de reclame de genul *Pantofi din piele de damă*, *Scaun pentru mâncat copil*, *Paturi pentru copii de fier ori Ciorapi pentru femei lungi* – pot solicita dreptul de «recunoaștere» artistică. În concluzie: lupta pentru limba română trebuie să continue mai activ, mai organizat. Filologii, lingviștii, învățătorii și profesorii, totii cei ce se ocupă de culturalizarea maselor – prin educație și instrucție, deopotrivă, a tinerilor și a adulților. Iar editurile – considerând sarcinile educative pe care le au, trebuie să fie mult mai severe cu asemenea mostre de delir verbal și jigniri aduse limbii române, asemănătoare cu exemplele aduse aici. Căci numai astfel vom putea spune o dată cu Victor Eftimiu: «întinerind pe zi ce-îmbătrânești, / O, grai din viitor, mărire ție!».

• [„**Viața studentescă**” nr. 35] Constanța Buzea prezintă câteva dintre creațiile tinerilor participanți de la tabăra de creație literară de la Slănic Moldova (20-29 august 1986). Dintre cei remarcați fac parte: Simona Popescu, Marius Oprea, Caius Dobrescu, Cristian Popescu: „[...] Este cu adevărat pasionant să fii tânăr, student, să scrii versuri, să te bucuri la capătul vieții de o vacanță specială în munți într-o tabără de creație literară studentescă unde ești invitat. Cercul se închide armonios împrejurul vocii și manuscriselor tale, capeți cu greu starea normală, după lectură plutești într-o blândă trufie pe care abia reușești s-o maschezi mimând indiferența și pierzându-te, intrând adânc în fum. [...] Frumoasa ta participare în grup la viața culturală a Slavicului moldovenesc, iată, se poate și concretiza într-o pagină publicată cu grijă și atenție într-o revistă studentescă centrală. Iată-ți numele și iată și textele. Rămâne să te regăsești, să te recunoști aproape învins, de bucurie, de grație, de uluire. Acceptă, deci, câteva virgule, pe ici pe acolo, nu te necăji dacă te vezi restrâns într-un fragment și, mai ales înțeleg că spațiul ne joacă tuturor renghiuri, când ne lungim, când exagerăm, când nu cultivăm sugestia poetică ci discursul liric. Înțelege și fii flatat, și observă lângă trupul uneori fragil uimitor al poemelor tale, adaosul nostru de umbră luminoasă, de afecțiune colegială. [...]”

• [„România literară”, nr. 36] *Democrația muncitorească* și *Noua față a țării* (autorul reportajului, Dan Mucenic) cărora li se adaugă Platon Pardău cu *Elogiul muncii creatoare*, reprezintă obolul dat ideologicului în acest număr. Descoperind valențele studiilor de teorie literară ale lui Adrian Marino, a căror nuanță este apăsător provocatoare, universitarul ieșean Andrei Corbea pledează *Pentru o nouă strategie comparatistă*: „Punctele de vedere ale lui Adrian Marino respiră o fermitate străină în aceeași măsură de excese și fluctuații; domeniul ales, ca și programul asumat îi imprimă o austeritate a reflecției ce impune și convinge încă prezența în librăriile străine a cărților semnate de Adrian Marino nu mai constituie azi un fapt neobișnuit. Criticii și cercetătorii occidentali au luat deja act de gândirea originală și îndrăzneță a teoreticianului și comparatistului român, căci – ne este dat să citim în mai sus citata prefață a *Carnetelor europene* – «în această perioadă de profunde răsturnări de optică și perspectivă ... gestul de independență spirituală devine o manifestare organică, expresia firească a unei noi mentalități europene și internaționale»”. □•Corina Ciocârlie se referă la *Polivalența actului creator*, text presărat cu exemple din Ion Creangă, Sorin Titel, I.L. Caragiale, Mircea Eliade. Ideea de poronire este că „neputința de a exprima un gând vinovat explică perfect toate aluziile, ocolișurile, întorsăturile abile de frază, care au făcut deliciul atâtor cititori. O situație echivocă dă naștere unui limbaj perfid, probelema se pune însă și inversând termenii: nu cumva un limbaj viclean disimulat produce o stare vecină cu dorința, nu cumva fascinația discursului echivoc este de natură erotică? □•Parafrazându-l pe Luigi Pirandello, Șerban Cioculescu își intitulează textul *Șase autori în căutate de editori*, referindu-se la realizarea de către Paul Cornea, în colaborare cu Andrei Nestorescu, a volumului de *Teatru românesc inedite din secolul al XIX-lea*. □•Sub titlul *Un martor al timpului său*, Alexandru Duțu prezintă volumul *Kalokagathon* (Eminescu, 1986) al lui Petru Comarnescu realizat de Dan Grigorescu și Florin Toma, cu un studiu introductiv de Dan Grigorescu și o amintire de Valeriu Râpeanu. Textul este aproape criptic, înflorat de emoții care nu duc nicăieri și, mai ales la comunicare. Lucrurile se limpezesc în Nota de la final: „Cititorul a observat, probabil, că sub numele de Alexandru Duțu se ascund, la ora actuală, trei condeie: cel mănuit de cercetătorul de la Centrul de istorie militară atent mai ales la evenimentele din cel de al Doilea Război Mondial și la săvârșirea actului de la 23 August; cel al profesorului de literatură română de la Buzău, interesat de scrierile din perioada interbelică, și cel al mai sus semnatului. Deoarece nu scriem în colectiv, poate că ar fi bine să folosim inițiala tatălui, gradele sau titlurile, ceea ce ar permite ca să i se atribuie fiecăruia ceea ce i se cuvine, după preceptul latin”. □•Comentând *Romanul românesc în interviuri*, Nicolae Manolescu folosește un reflexiv inclus: *Romancierii despre romancieri*, optând pentru ideea că, în fapt, categoriile (de interviuri) enumerate de autorii antologiei Aurel Sasu și

Mariana Vartic, „nu există în stare pură și că, de obicei, un interviu este un hibrid”. □•*Debuturi optzeciste* apare sub titlul *Ocultarea poeziei*. Autorul este Marin Mincu, iar cel vizat Bogdan Ghiu: „Ce s-ar întâmpla dacă semnele de punctuație ar lipsi? Desigur, poemul nu s-ar mai scrie nici el, sau, s-ar scrie și atunci tocmai pentru a se recupera realul («Scriu ca să îndepărtez. ca să/ înlocuiesc. ca să dau la o parte poemul») cât de subtilă ar fi operația de textuare, întreprinsă de Bogdan Ghiu (s-a spus că poetul *n-a învățat încă să vorbească*, neînțelegându-se că tăcerea sa din existența cotidiană se încadra în programul textual, sugerând *starea textuală* ce se află la originea modului său poetic), există riscul ca, după lectura câtorva zeci de *poeme*, cititorul să se plictisească: roțițele mecanismului încep să se învârtă în gol. Ca să fie coerent cu programul acesta, Bogdan Ghiu ar trebui să nici nu publice un volum de *poeme*, textele apărute până acum fiind suficiente ca să-i fixeze un *loc* în *istoria* poeziei experimentalistice actuale”. □•La rubrica *Prima verba*, completată de un titlu care spune multe *Miscellanea*, sunt comentate, de către Laurențiu Ulici, debuturile următorilor: Ion Cozmei (*Incantații*, Junimea, 1986), Nicolae Aniței, *Argonautii* (Facla 1986), Ioan Iacon, *Invocații* (Junimea, 1986) și Sterian Vicol, (*Lacrima învingătorului*, Junimea, 1986). Primi trei sunt arondați criticului Laurențiu Ulici. □•Despre Sterian Vicol, trecut de mult de faza debutului, se ocupă Aureliu Goci, care găsește în versurile poetului gălățean „o lirică grațioasă, lipsită de gesticulație și de mari proiecte utopice”. □•Constantin Trandafir și Barbu Cioculescu, scriu, primul, despre *Un roman al transumanței* (Eminescu, 1985), cel de-al doilea despre *Viața ca povestire*, cartea Rodicăi Braga, *Singurătatea pământului* (Dacia, 1986). După o sincopă de două săptămâni, apare cel de-al cincilea episod din Constantin Noica, *Modelul cultural european*. Titlul episodului de acum este *Când începe cultura europeană*: □•Literatura străină este prezentă printr-un roman italian, semnat de Carmelo Simona, *Frații* (Univers, 1986, traducerea Anca Giurescu), cu prezențe lirice din Bulgaria vecină. Dar mai ales cu amplul studiu al lui Darie Novăceanu, *Vocile solidarității*, consacrat poezilor spanioli Antonio Machado, Federico Garcia Lorca și Miguel Hernandez.

• [„Tribuna”, nr. 36] Sub genericul *Mircea cel Mare – 600*, Al. Matei semnează articolul *Nume de glorie al istoriografiei românești și universale*. □•Pornind de la un text din revista ieșeană „Cronica”, *O mică problemă, o mare problemă*, în care Ion Țăranu deplângea faptul că „celor mai mulți studenți li s-ar părea superfluu a se întoarce la gramatica elementară”, Mircea Vaida arată: „Mai potrivit desigur ar fi pentru ei un curs de cultivarea limbii. Accentul să fie pus pe îmbogățirea limbii, eliminarea șabloanelor, a limbajului plat, lipsit de viață și finețe și, bineînțeles, pe evitarea greșelilor de exprimare”. Autorul articolului prefiră amintiri despre dascălii săi sufletești între care se distinge Lazăr Benea, „bătrânul profesor de latină de la Liceul „Avram Iancu” din Brad, înțelept deopotrivă ca un hexametru antic și ca brazda de otavă pe

care o cosește și astăzi pe pajiștea de mătase de la poalele Dălimanului”. Articolul se intitulează *Cheia de crez a limbii române*. □•Achim Mihu este prezent cu cea de a patra parte din serialul *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, în care se referă la faptul că „o ipoteză destul de răspândită la explicarea suspendării lui Lucian Blaga din învățământ este aceea a opoziției ideologice a celor două tendințe filosofice diametral opuse, marxismul și concepție blagiană”. □•Scriind despre Mircea Martin și cartea acestuia, *Singura critică*, C.R., 1986, Ion Vlad își intitulează cronică *Disciplina interioară a criticului*: „Singurătatea lecturilor despre care scrie Mircea Martin presupune dialogul cu opera și cu scriitorul, cu lumile imaginare create și cu lumile plurale ale existenței. Singurătatea lecturii poate fi, desigur, și contactul perpetuu cu opera într-un orizont de așteptare în neîntreruptă metamorfozare și îmbogățire, sub semnul cărții și al nobleței actului critic pus în discuție în numele culturii și al demnității valorilor spirituale, redescoperite mereu prin prezența criticii. E unul din mesajele acestei cărți. Ea ratifică personalitatea unui interpret inteligent și pasionat al literaturii”. □•Semnează recenzii: □•Nae Antonescu (la Rodica Braga, *Singurătatea pământului*): „Prin aceasta scrisul Rodicăi Braga câștigă în intensitate și deschide noi căi de abordare a vieții sufletești, a diferitelor categorii de oameni din mediul rural. *Singurătatea pământului* devine astfel un roman reușit și original”. □•Marian Papahagi la *Piticul negru* (C.R., 1986) de Norman Manea: „Cartea este o construcție ambițioasă iar principalele ei atuuri rezidă în redactarea alertă, sincopată, în efectul parabolic prin care se compun personajele (o tehnică cinematografică e adesea folosită în introducerea lor, prin schimbarea perspectivelor, a unghiurilor narative sub care sunt văzute) între ele, Tolea va sugera, poate, comentatorilor apropiieri de unele personaje ale lui Nicolae Breban (din *Bunavestire* și *Don Juan*). Proiectul naratorului merge, desigur, mai departe decât punerea în temă a unui scenariu, căci interesul pentru psihologie nu este absent nici acum”. □•Corin Braga la Tudor Dumitru Savu (*De-a lungul fluviului*, Dacia, 1985): „Această opțiune (simptomatică în literatura actuală) nu reușește însă să înăbușe flora exuberantă a romanului. Scriitorul are o extraordinară concretețe și forță vizuală, figurile prind imediat contur, amănuntele se disting cu precizie, creionând imagini vii, în mișcare. Ceea ce este subminat la nivelul întregului trăiește plenar pe fragmente. Și, calitatea cea mai de preț, romanul lui Tudor Dumitru Savu creează o atmosferă, care îi conferă personalitate”. ■•Al. Căprariu convorbește cu Adrian Marino, acesta din urmă afirmând concludiv: „*Cred cu toată fermitatea în valoarea ideologiei literare*”. □•Despre opera lui Picu Pătruț, privită ca *Un tezaur de spiritualitate*, scrie Dumitru Micu: „Creată între anii 1837 și 1872, opera lui Picu Pătruț a avut (păstrând proporțiile) o soartă analoagă aceleia a creației lui Ioan Budai-Deleanu, și chiar una mai ingrată. Cunoscută doar în măsura în care a putut circula în manuscris, într-un spațiu regional, restrâns, difuzată oral (versurile și melodiile) existența ei a fost semnalată lumii intelectuale abia în 1905, de către

Onisifor Ghibu. În tot cursul deceniilor ce au urmat, descoperitorul acestei comori a izbutit să publice doar un număr infim de compuneri ale lui Pătruț, lirice și plastice. În temeiul aceloră, mai ales, apoi și al altora, imprimate de prin 1960 încoace, s-au scris, totuși articole și chiar studii notabile”. □•Pe ultima pagină, Ion Pop traduce câteva poeme ale poetului francez Andre Frénaud, însoțite de o scurtă prezentare.

5 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 36] *Deschiderea înaltului forum muncitoresc Al treilea Congres al oamenilor muncii*, este relatată cu lux de amănunte pe prima pagină. □•Aureliu Goci face remarci teoretice în articolul *Posibil orizont actual*, dar autorul se oprește la enunțarea erudită a unor teorii mai vechi sau mai noi despre structuralism și literatură: „Arta modernă este foarte puțin artistică. Cel puțin în literatură se configurează «o nouă structură» ce angajează toate nivelele și formele fenomenele scrisului spre actul autoreflexiv, teoretic, astfel că toate genurile canonice se apropie de critică. Poezia, în cele mai multe cazuri, tinde să devină o *poetică* (o expunere asupra modului de existență și creație a lirismului) sau să-și înglobeze teritorii altădată interzise – titluri de volum: *Eseu, Roman*; proza se eseizează iar romanul pendulează între *reportajul-ficțiune și construcția-dezbateri*; critica însăși în acest proces de deplasare spre stânga al tuturor genurilor, nu poate ființa în afara fenomenului de auto-conștiință, după ce a fost un tribunal al gustului individual. Critica ignorând obiectul său de aplicație – opera, se auto-reflectă și devine o criticologie, un discurs despre discursul metodei. Ca atare am putea afirma că nu mai există genuri, ci «corelativele lor noematice» (Sartre), nu poezia, ci lirismul, nu romanul, ci romanescul, nu critica, ci criticismul, nu teatrul ci dramaturgicul: categoriile devin, în acest fel operaționale, pentru că există lirism în critică și dramaturgie în proză ș.a.m.d.R. Jakobson merge chiar mai departe, afirmând – în prefața la textele formaliştilor ruși – că – nu există literatură ci literaturitate. Acest mod de a gândi fenomenul literar are improprietatea de a abstractiza, ceea ce se prezintă ca element sensibil, de a uniformiza ceea ce ființează exclusiv individual, de a diviza ceea ce este indivizibil. Această conștientizare din interior a tuturor formelor literare – expresie ce se exprimă pe ea însăși – constituie un proces deschis și poate că termenul de nouă structură nu este cu totul adecvat. [...] În ceea ce privește romanul, datorită acestei «eseizări», a fenomenului introversiv, nu se mai însoțește de teoretizări – cum proceda în perioada interbelică Camil – pentru că teoria este implicită și (implicată) în substanța epică. [...] Se poate remarca în proza ultimelor două decenii un nou sistem de reprezentare al societății prin aglomerare de știri, enunțuri, embleme, serii informale – adică prin renunțarea la narativitate, la povestea tradițională. *Pretextul* rămâne determinant în declanșarea mecanismului epic: o anchetă sociologică, o parabolă istoric-mitologic, sau, în cazul extrem la un eseu des-

pre eseu (ca la Ivasiuc). Proza erudită, realistă și fantastică în același timp, vizionară uneori, ironică intermitent, care anulează prin artificiu vechile principii ale spontaneității și sincerității în creație, pare a fi exact conturată în contextul contemporan al genului după ce poetica «noului roma» – de altfel, la noi, fără ecou – și-a consumat toate virtualitățile. [...] Pornind de la o sugestie din proza lui Mircea Eliade asemenea reacții se înregistrează și la noi: Mircea Horia Simionescu, Al. George, Romulus Vulpescu scriu asemenea proză fantastă ironică și bizară ce nu mai respectă convențiile narativității. [...] Cititorul este *activat*, cum se spune la termeni didactici, sau cum se exprimă R. Barthes: «Cei care citesc nu scriu. Retorica era înainte vreme arta de a scrie. Astăzi îi invităm pe elevi să citească... va trebui să facem din cititor un scriitor». Proza, poezia, critica, teatrul, ca toate construcțiile lingvistice își epuizează după un timp probabilitățile combinatorii și, deci, posibilitățile de noutate absolută. Se sintetizează lucruri vechi, se repetă materie cunoscută în alte tipare de creativitate și la alt nivel al acumulărilor stilistice. Permutări de module narative, ale orchestrații, multiplicări de secvențe, pastişe, imitații ironice conduc, aparent, la alte opere, cu alte disponibilități de nuanță, dar după nivelarea entropică, structurile devin deductibile. În acest caz trebuie descoperit «codul genetic» secret de folosire al elementelor ce prezintă similitudini cu tradiția. Se poate ca într-o operă să apară simultan mai multe tonalități stilistice și, în acest caz, amprenta influențelor să fie mai vizibilă, dar pentru asta trebuie să te plimbi de mai multe ori prin text, după metoda «ghirlandei circulare», reluând texte uitate, perimate, de mult necitite. Tabloul prozei actuale oferă un spațiu de tensiuni și adâncimi care dacă presupune analiza, predispune la teoretizări – cu totul în sensul conștientizării actului literar din epoca «noii structuri». Ceea ce, însă, constituie piatra de încercare, rămâne tot personajul reprezentativ, cel care demonstrează capacitatea autorului de a sesiza și a înfățișa virtuțile și frământările contemporaneității sale. Abordarea acestui personaj dă și măsura valorii în actualitate». □ Tot despre orizonturile criticii scrie și Al. Săndulescu, punctând contribuțiile de acest fel ale lui Paul Zarifopol (*Criticul – un filosof raționalist*) cu deosebire în „Viața românească”: „A semnalat tendințele cele mai moderne ale literaturii europene de la începutul secolului XX, ca inovația (revoluționară) a romanului proustian și aspirația spre o critică propriu-zisă estetică a combaterii inerțiilor, conformismele, diletantismele de toate felurile, a sesiza caracterul relativ al valorilor, perisabilitatea lor în timp, iată doar câteva dintre aspectele ce atrag atenția în studiile și eseurile lui Paul Zarifopol și pe care, cu ochiul său ager, le-a remarcat, din capul locului, Ibrăileanu. Chiar dacă nu-i împărtășea unele concepții (au și polemizat pe tema «criticii estetice») el a văzut în intelectualul de întinsă și profundă cultură, în finețea spiritului său, în pasiunea lucidă pe care o pune în dezbateră de idei, pe contemporanul cel mai demn să-i urmeze, la conducerea «Vieții românești», aflată și ea într-o nouă etapă. N-a fost să fie așa. Dar prin raționalismul său filosofic și

prin teoria «localismului esențial» (cum numea el specificul național), prin cultul pentru Eminescu și Caragiale, ca să amintim doar câteva puncte-forță ale ideologiei și esteticii sale. Paul Zarifopol este înrudit cu revista ieșeană și cu Ibrăileanu“.

● [„Cronica”, nr. 36] Cronicarul literar pentru poezie al numărului de față este Zaharia Sângeorzan care scrie despre lirica lui Aurel Rău, din recenta sa apariție *Mișcarea de revoluție*: „Cum citește tata. E un «model» de posedare a realului, de asimilare cu toată ființa a livrescului, de «trudire» a privirii într-un fast ceremonial unde experiența și imaginația rodsc într-un basm povestit și comentat. Cum citește tata este un «program» despre cum scrie Aurel Rău: «El citește cu ochelarii pe vârful nasului: / de ore, mișcându-și buzele. / Nu-i cuvânt să rămână numai ochilor – / ronțăite până la sâmbure. // [...] Originalitatea poeziei lui Aurel Rău, nașterea ei, ca rostire, ca însumare de fapte, de idei, nu poate fi înțeleasă fără acest poem”. □ Tot cu versurile se ocupă și Cristian Livescu în recenzie la Ion Dumbravă, *Argument pentru ziua ce vine* (Albatros, 1986): „*Argument pentru ziua ce vin* (Ed. Albatros, 1986) de Ion Dumbravă confirmă prezența autorului în antologia '85 a Junimii. Tonul romanțios, de o familiaritate jovială, se îmbină cu «jocul» sentimental, care cultivă verborescența declarativă și proza de pacient în «spitalul iubirii”. ■ În privința prozei, scriind despre atmosfera din cartea Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*, Ioan Holban vine cu îndemnul *Înapoi la Balzac*: „Dar Prințul Ghica nu este doar cartea unui personaj, m prinț din lumea marchizi lui Balzac; Da Dumitriu face o analiză a întregii societăți românești din cea de-a doua jumătate a secolului XIX, în textul său intersectându-se traseele epice ale mai multor «romane»: de moravuri, politic, istoric, social și psihologic. De la împrejurările în care se dezvoltă trăsăturile națiunii, alcătuirea acestora și specificul comportamental al individului până la contextul politic european și la jocurile de culise care au dus la constituirea «monstruoasei coaliții» și la abdicarea lui Cuza – totul intră sub incidența perspectivei integratoare asupra timpului-epocă și asupra mecanismelor politice care au provocat cursul evenimentelor în ultimii doi ani ai domniei lui Cuza (1864-1866), începând cu dizolvarea abia încheiatului Parlament și terminând cu semnarea actului de abdicare în favoarea unui prinț străin, în fapt, prologul volumului următor: *Prințul Ghica* este cartea-efigie a Danei Dumitriu, una dintre prezențele cele mai vii și interesante din spațiul prozei noastre contemporane”. ■ Magda Ciopraga îl prezintă pe Ion Barbu versiune franceză: „Observații critice speciale privesc încercările de traducere mai vechi; urmează considerații despre propriile distanțe față de originalul românesc (alexandrinul, cezurile și altele, diferite în versificațiile celor două literaturi). Propunând «principiul compensării» drept soluție a nonconcordanțelor, Paul Miclău subliniază că, în traducerea sa, ceea ce se pierde uneori la un cuvânt e adăugat altuia, discret, cu măsură. O mențiune aparte merită judicioasa selecție a poemelor de debut, de asemenea a ce-

lor reprezentative și a prozelor barbiene; constant frapează supunerea la original și – în același timp – originalitatea soluțiilor. În textele ermetice din *Joc secund*, ca și în cele mai narativizate, de o specificitate unică, găsirea corespondențelor franceze a constituit o problemă dificilă în cel mai înalt grad”. □•Solomon Marcus este prezent cu al doilea episod în care evocă perioada ieșeană a matematicianului Gr. C. Moisil, riguros ca informație, din care lipesc, din păcate, pitorescul, ironia inteligentă, calamburul, care constituiau amprenta spiritului omului de știință.

● [„Flacăra”, nr. 36] Hristu Cândroveanu crede că „dacă s-ar întocmi *Dictionarul cuvintelor celor mai uzuale*, de bună seamă că din ele nu ar lipsi vocabula *carte*. Eseul continuă cu aprecieri precum: „La noi cel puțin, nu întâmplător a intrat în zicale, dintre cele cu funcțiune economică, deci practică, dar și spirituală, ceea ce le face definitorii pentru viața unui întreg popor. Să amintim aici doar două dintre ele: «Ai carte, ai parte» și «Cine are carte – are patru ochi». Expresiv, nu-i așa?” □•Radu G. Țeposu prezintă scurtissim o *Vitrină a cărții*, între care se află menționați Eugen Cizek, *Secvență romană* (ed. Politică, 1986) și Marcel Gafton, *Șaizeci de poeme* (C.R., 1986). ■•Același critic recenzează, de această dată *in extenso*, piesele de teatru din volumul postum lui Teodor Mazilu, *Acești nebuni fătarnici* (Eminescu, 1986), întocmit de Victor Parhon, la indicațiile dramaturgului: „O readucere în atenție a acestei dramaturgii se întâmplă abia acum, după șase ani de la moartea scriitorului, prin apariția volumului antologic *Acești nebuni fătarnici* (Eminescu, 1986), în colecția «Teatru comentat», o ediție prefată, îngrijită și adnotată de Victor Parhon. Despre structura acestui volum, trebuie să spun (după mărturisirea îngrijitorului ediției) că selecția a fost făcută chiar de autorul însuși, ceea ce înseamnă că evenimentul editorial trebuia să se producă mai de mult, așa încât eliminarea unora de pildă) a fost dictată de o dorință a reprezentativității. Tot autorul a optat și pentru autorii micilor studii introductive, în chip de prefată a fiecărei piese, așa că, la limită, putem considera acest volum o ediție de autor”. □•Gheorghe Tomozei anunță debutul lui Theodor Răpan, autor asupra căruia, cu ani în urmă, și-a oprit privirile Nichita Stănescu („Citind poeziile lui Theodor Răpan, mă întorc și zic: Poetul s-a născut român”), pe care îl consideră mai mult decât promițător: „Fără a bănuî felul în care protejatul său avea să-și întocmească întâiul volum, Stănescul i-a sugerat «prefața». Răpan își începe «priveala» cu vibrante versuri de incantare a iubirii de patrie (altele decât cele pe care adesea cu prea mare lesniciune le lasă să treacă în plumb jurnalier și poarta cărții e din lemn (vers) înflorit”. ■•Cronica literară este semnată de Valeriu Râpeanu la recenta reeditarea *Istoriei literaturii* a lui Nicolae Iorga: „Cartea din care G. Călinescu a adus dovezile pentru a demonstra «măcelul critic» la care istoricul literar N. Iorga și-a supus contemporanii. Și atunci se naște întrebarea: era necesară retipărirea ei? Nu aruncă o lumină defavorabilă asupra personalității lui N. Iorga? Răspunsul pe care îl dau acestei eventuale

dileme nu poate fi decât unul pozitiv: da. *Istoria literaturii românești contemporane* trebuia să apară, era necesar să vadă lumina tiparului. Și aceasta din mai multe puncte de vedere. În primul rând pentru că această carte face parte dintr-un triptic ce definește una din dimensiunile majore ale personalității lui N. Iorga; istoricul literar. Primele două părți au reapărut astfel: *Istoria literaturii române în secolele al XVI-lea – XVIII-lea* (1668-1821) retipărită de Editura didactică și pedagogică în îngrijirea lui Barbu Theodorescu și *Istoria literaturii românești în secolul al XIX-lea* (1821-1866) reeditată de editura Minerva în urmă cu trei ani, ediție îngrijită de Rodica Rotaru, cu o prefață de Ion Rotaru. Aceiași, încheie, la un nivel științific lăudabil prin ultima apariție care acoperă dezvoltarea literaturii române între 1867-1931, însoțită de cunoscuta *Introducere sintetică* care a mai văzut lumina tiparului, capitolul la care ne referim: istoricul literar N. Iorga. Cititorul are astăzi posibilitatea să cunoască el însuși pe istoricul literar N. Iorga, să cunoască înălțimile pe care el le-a atins ca și prăpăstiile spiritului său critic“.

• [„Orizont”, nr. 36] Număr intens „colorat” politic, inclusiv în ceea ce privește tușul tipografic. Pe prima pagină, dr. Septimiu Pop scrie despre *Dezvoltarea multilaterală a României – trăsătură fundamentală a politicii Partidului Comunist Român*. ■ În legătură cu prezentul, ca de altfel în toată presa culturală, începe o densă serie de articole care îi glorifică pe „*Cei mai viteji și mai dreپți dintre traci*”. □ Semnând textul omonim din „Orizont”, Florin Medeleș apelează la autoritatea „științifică” a lui Nicolae Ceaușescu: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că încă cu mult înaintea făuririi statului dac centralizat «...Populația geto-dacă – o parte a marelui neam al tracilor – a avut o organizare înaintată, lucru demonstrat, de altfel, și în cursul războaielor cu perșii conduși de Darius și cu macedonenii de atunci. În aceste împrejurări ș-au dovedit forța și dezvoltarea populației de aceste meleaguri din epoca respectivă»”. ■ La cronică literară, Cornel Ungureanu acordă un spațiu cu mult mai extins decât de obicei, monografiei lui Niculae Gheran, *Tânărul Rebreaanu* (Albatros, 1986). Titlul cronicii, *Rebreanu după centenar*, sugerează că autorul lui Ion și al Răscoalei se bucură de o tinerețe eternă printre cititori: „Cea mai importantă dintre aparițiile postcentenarului este *Tânărul Rebreaanu*, volumul prin care Niculae Gherman intervine decisiv la destule polemici care, nu o dată, au luat o turnură penibilă. Cartea trebuie să calmeze spiritele: pe toți cei care într-un fel sau altul, au produs o documentaristică supraabundență, tipătoare, senzațională. Căci dacă despre «tânărul Rebreaanu» ani în șir s-a discutat cu mare parcimonie, ultimul deceniu a scos la iveală mărturii din cele mai diferite; opinii dintre cele mai «autorizate»; au pus în valoare eroii unei publicistici cel puțin de gust îndoielnic. Cartea lui Niculae Gherman este destinată, în primul rând, celui amenințat să se rătăcească între hărțiile, între articolele, între paginile moștenitorilor. Ea este făcută să încheie mai multe polemici, unele amuzante, altele penibile. De la înălțimea celui ce, câteva de-

cenii, a stat în preajma documentelor, Nicolae Gheran se pronunță. Are autoritate și autoritatea, câștigată în timp, refuză atât hagiografia naivă, cât și blasfemia involuntară. [...] Ceea ce mi se pare remarcabil în cartea lui Nicolae Gheran este siguranța cu care este redescoperită epoca. Editorul cunoaște în amănunt presa momentului, a urmărit cu mare atenție starea literaturii române la început de veac, are imaginea de ansamblu a ideii de scriitor în primele decenii ale secolului. Portretul tânărului Rebreanu este nuanțat prin comparație. Criticul care începe a construi imaginea lui Rebreanu odată cu *Ion* pierde o mulțime de nuanțe, printre care și aceia de lumpenproletarului intelectual, a jurnalistului tânăr. Demitizând, Nicolae Gheran reface imaginea exactă a unui timp al literaturii; a unui eroism al creației. [...] Rămân neexplorate, până la capăt, itinerariile rebreniene cu semnificațiile lor. Un proces timișorean, o întoarcere în Ardeal, un popas *acasă* meritau a stimula condeiul criticului, autor de talent și istoric literar de vocație“. □ Tudorel Urian (*Glasul Cetății*) scrie despre antologia cu același titlu, o culegere de texte patriotice, la fel ca și articolul: „A 65-a aniversare a făuririi Partidului Comunist Român este marcată printre altele manifestări și de apariția volumului antologic de poezie și proză *Glasul cetății*, apărut sub egida editurii timișorene, «Facla». Cartea este o adevărată micromonografie a Banatului *literar actual*. [...] Prinusul de recunoștință al scriitorilor bănățeni adus Partidului acum în anul marelui său jubileu, dobândește substanță prin apariția acestui volum-omagiu, cu totul de excepție. De excepție, în primul rând datorită reunirii pentru prima dată sub copertile aceleiași cărți a celor ce formează literatura bănățeană de azi. Pentru că, în afară de cei semnați deja, volumul mai cuprinde pagini semnate de Marian Odangiu (autorul «Argumentului»), Gheorghe Azap, Ion Marin Almăjan, Vlada Barzin, Valeriu Bărgău, Lucian Bureriu, Crișu Dascălu, Octavian Doclin, Nicolae Dolângă, George Drumur, Anghel Dumbrăveanu, Lucian Emandi, Eugen Evu, Dorian Grozdan, Slavomir Gvozdenovici, Ioan Iancu, Ion Jurca, Endre Karoly, Kuban Endre, Ilie Măduța, Paul Miclău, Cedomir Milenovici, Draga Mirianci, Ivo Muncian, Jiva Popovici, Neboișa Popovici, Titus Suciu, Mircea Șerbănescu, Ondrej Ștefanko, Ion Pachia Tatomirescu, Valentin Tudor Marcel Turcu, Aurel Turcuș, Nicolae Șirion. Scriitori ai căror nume s-a impus de mult în conștiința cititorilor acestor locuri, și nu numai a lor. În al doilea rând, datorită aspectului său sărbătoresc, condițiilor grafice excelente în care apare și pe care le-am dori generalizate în activitatea Editurii «Facla». În fapt însă, volumul câștigă prestanță datorită valorii intrinseci a textelor selectate. Drumul pe care-l străbat cei 46 de autori este cel de la literatură și prin literatură spre eveniment, și nu invers. Lucru firesc, dacă ne gândim că temele scrisului lor (patria, poporul, partidul, hărnicia oamenilor, mărețele înfăptuiri ale socialismului, marile împliniri ale anilor noștri) au devenit certitudini, permanente, componente active ale conștiinței scriitorilor zilelor noastre, nicidecum elemente accidental, legate cu strictețe de un eve-

niment sau altul. De fapt, există în volum două mari surse de inspirație: prima ar fi cea amintită, a prozatorilor, care se inspiră în special din trecutul de luptă, din anii de grele încercări, prin care au trecut patria și poporul, subliniind în special imensele merite ale partidului, aflat mereu în primele rânduri ale luptei. A doua ar fi cea a poeților și autorilor de reportaje care își trage seva din timpul prezent, din epoca luminoasă și în care viitorul a devenit realitate. Poeții descriu chipul Banatului de azi, mai frumos și mai bogat ca oricând, în care hârnicia oamenilor își găsește în sfârșit împlinirea. Trăind într-o țară bogată și liberă, scriitorii dau expresie liberă sentimentelor care-i animă, aducând prinosul lor de recunoștință Partidului, la marea sărbătoare a împlinirii a 65 de ani de la făurire sa. O vârstă care se confundă cu vârsta însăși a României moderne“.

□•Despre *Timbrul particular* al liricii lui Damian Ureche face unele considerații Valeriu Drumeș: „Nota definitorie a poetului e de căutat în anumite texte parabolice, precum «Înțeleptul crescător de nori» (vol. *Viori fără amurg*). «Crescătorul de nori» poate fi și simbolul poetului aducător de «ploaie» benefică (în conștiința receptorilor), după cum poate fi și plasticizarea aceluia «fugit irreparabile tempus», care a devenit, după cum sesizam, una din obsesiile dominante și pe care o ilustrează, la modul generic, însuși titlul noului volum al autorului: *Toamna poetului* (1986). [...] Această obsesie e raportată mereu la aspirația de împlinire erotică, poetul neprecupețind nici laude, nici invocații pentru a-și înălța în idealitate femeia visată. Un duh villonesc răzbate acum din versuri, făcându-ne parcă să bănuim că gândul poetului e sedus de acel «Mais ou sont les neiges d'antan», iar inima-i cuprinsă de dilematicul «Je meurs de soif auprès de la fontaine». E posibil ca, înaintând pe acest filon prețios, Damian Ureche să aibă șansa de a-și asigura în poezie durabilitatea unui timbru particular.“

□•Pe ultima pagină, Ioana Popa traduce (cu sprijinul lui Pham Viet Dao) un poet din R.S. Vietnam, Nong Quoc Chan.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 36] *Congresul Muncii*, se intitulează poezia lui Geo Ciolcan, postată de redacție pe prima pagină: „De peste două mii de ani pe-acest pământ/ Ducem pe umeri Țara de lumină./ Din moși-strămoși avem un legământ”.

□•M.N. Rusu continuă fricțiunile cu RITL („Revista de istorie și teorie literară”), generate de alte inexactități, de astă dată ale lui Marin Bucur.

□•*La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*: intră în discuție poezia Magdalenei Ghica poetă în avatar, care va deveni Magda Cârneci: „*Inima* Magdalenei Ghica ar fi un pamflet. Imprecățiile par argheziene, dar teribilismul și un fel de gândire care alunecă paralel cu poemulucid totuși”.

□•*Săptămâna pe scurt*: □•La rubrica *Revista revistelor* sunt preluate fragmente din „Scân-teia” (31 august) exprimându-se acordul în ceea ce privește indignarea autorului din oficiosul cotidian cu privire la trivialitățile „literaturii cârciumă”, încurajate de către unii critici: „Remarcabile sunt COLOCVIILE SCÂNTEII. În numărul din 31 august, la această rubrică, sub titlul *O înaltă*

tradiție literară: Respectul față de cuvânt, pentru sănătatea scrisului am citit o binevenită luare de poziție față de tendințele «necontrolate către stilul trivial, expresii ale unui realism prost înțeles, ale unei vederi immature despre însăși demnitatea artei și menirea ei». • Cităm: «După o lungă tradiție a literaturii despre țărani apar în acești ani romane consacrate mediului țăranesc, satului de azi. În mod firesc, eroii lor sunt tractoriști, mecanizatori, cooperatori, învățători, ingineri ș.a.m.d. Unii dintre aceștia ne sunt însă înfățișați într-un chip indescriptibil ca indivizi primitivi, murdari de sus până jos, trăind în promiscuitate. Un autor și-a permis să-i numească, într-un limbaj degradant „împușți”. [...] În acest stil pitoresc «șmecheresc» vorbesc mai toate personajele inclusiv naratorul, care, în dorința de a fi cât mai «realist», își imită eroii pe care în realitate îi *disprețuiește* profund. Căci el dezvoltă, în altă parte, o întreagă teorie despre *abulia turmei*, indiferența și apatia oamenilor de rând, a celor mulți. [...] Ratați, dezamăgiți, debusolați, oamenii recad în condiția animalică, sunt văzuți și descriși cu cinism ca inși cufundați în «mocirla provincială», «o turmă de porci», în care vechile avânturi umane au adormit făcând loc unei existențe larvare. [...] Rareori cititorul a fost pus în fața unei mai decepționante cantități de abjecție fizică și morală, trădând nu năzuința spre idealitate, cum vrea să ne convingă criticul unei asemenea cărți, ci un adânc dispreț pentru om o mizantropie neagră, aflată în strictă vecinătate cu mohoreala și acreala personajelor descrise pe zeci de pagini. [...] Într-un alt roman «utopic» *Cina cea mai lungă* de M. Oprea, Editura Dacia, întâlnim aceeași predilecție către ascultarea *vocii de cârciumă*, a opiniilor emise în bodegi de fel de fel de bețivani sau «furioși». [...] Ce să credem despre această invazie a trivialității într-o *instituție educativă* precum este, precum cititorii mai cred – neîndoindu-se – că este, cartea?! Nu credem că aceste *realități* din literatura noastră pot și trebuie să fie ocolite. Este regretabil însă că măcar o parte a criticii se face că nu le vede, ocolindu-le cu grijă – din pudoare? – dar încurajând tocmai în acest fel un atac periculos la demnitatea stilului literar, la funcția educativă a literaturii. Căci nu este un secret – și cititorii, și criticii o știu – au început să pătrundă, chiar și în creații realizate cu talent, forme intenționat triviale, procese fiziologice, amănunte anatomice, înjurături și alte necuviințe din repertoriul de mahala, prohibite de tradiția sănătoasă a etosului românesc. Acesta le-a socotit totdeauna incompatibile cu vorba unui om de cinste și omenie, cu înalta moștenire a creației populare – exemplu suprem de decență, moralitate, gingășie și delicatețe în exprimarea oricăror sentimente, pasiuni, trăiri. Credem că astfel de fenomene negative produc disfuncții educative și că, pe de altă parte, numai o estetică autonomistă ar mai putea apăra anacronica «prăpastie» dintre artă și morală. • Acestor exemple bine sesizate de către articolul publicat în ziarul «Scânteia» li se pot adăuga multe altele și din poezia sau proza unor scriitori și poeți stimați pe care unii critici îi adulează, ignorând tocmai stilul trivial pe care aceștia îl practică”.

6 septembrie

• [„**Luceafărul**”, nr. 36] Este anunțat *Congresul al III-lea al Oamenilor muncii, înalt forum al democrației muncitorești*, din lucrările căruia sunt reproduse *Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu* și *Hotărârea specială* a Congresului cu privire la realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de președinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii. Sub aceste documente, despre care se amintește că dețin un rol „programatic”, se află articolul lui Mihai Stoian, *Elogiul muncii*: „Munca fiecăruia poate fi comparată, simplu, cu o cărămidă trainică așezată la temelia casei comune care este, a fost și va fi de-a pururi țara: «O țară sunt oamenii dintr-însa», afirma N. Iorga. Așadar, omul muncește simultan pentru bunăstarea lui materială, dar și pentru bunăstarea lui spirituală. Aceste două obiective sunt, în fond, brațele aceluiași trup bine clădit, dedicat celor mai nobile scopuri, competiției cu tine însuși, luptei cu inerția”. □•Sorin Paliga prezintă, bibliografic, date despre *Spiritualitatea dacilor* mergând în urmă cu 2500 de ani. □•La cronica literară M. Ungheanu se ocupă de *Nepoții lui Anton Pann*, o culegere de articole despre care arată: „Poate de aceea cel mai interesant articol al cărții despre *Nepoții lui Anton Pann* este cel despre limba română. Lui Mihai Giugariu, care n-a fost niciodată un tradiționalist în sensul depreciativ al cuvântului i se pare că limba română e supusă unei eroziuni căreia scriitorul și nu numai el trebuie să-i facă față. □•Despre Eugen Evu semnează o recenzie Al. Horia: „Pe linia autenticei tradiții ardelenesti evoluează Eugen Evu care, în ultimul său volum de versuri *Aur heraldic*, îmbină reflexia cu atitudinea vizionară în cadrele unui lirism de remarcabilă expresivitate. De altfel, titlul cărții reflectă cu fidelitate spiritul poeziei sale ceremonioase și solemne, căci poetul oficiază ritualic prin limbajul poeziei având o evidentă propensiune [...] Prin acest ultim volum al său Eugen Evu își reconfirmă vocația tradiționalistă grefată pe o superioară conștiință artistică”. □•Al Condeescu consemnează un nou debut editorial în persoana poetului Constantin Petcu: „De multă ingeniozitate prozodică dă dovadă la debutul său Constantin Petcu, autor al unei cărți de poeme de dragoste unde iubirea, neliniștea, tristețea și speranța se consumă într-o permanentă adresare către ființa iubită, într-o ardentă comunicare între *eu* și *tu*”. ■•Un nou ... *Viitor dicționar literar* se ocupă, de astă dată, de *Tineri poeți*. □•Felix Sima (prezentat de Constantin M. Popa): „Ceea ce ambiționează de fapt Felix Sima este compunerea unei noi mitologii a creației, pe baza singurului scenariu posibil, acela de baladă-viziune, fără splendori verbale, dar cu virtualități ideatice și fulgurații metaforice proprii artizanului atins de rafinamentele hieratismului madrigalesc”. □•Dan Damaschin apare în viziunea critică a lui Nicolae Oprea: „La al treilea volum, în răstimp de un deceniu, Dan Damaschin se dovedește unul dintre poeții profunzi ai generației tinere. Într-un moment de proliferare a poeziei cotidianului, peste limitele normalului, el ambiționează să

reabiliteze lirismul marilor viziuni, restituind Logosului puterea magică originară”. □•Ion Pachia Tatomirescu este definit de Valentin Uban: „Imaginea universului originar, cuprinsă în descrierea satului natal, este înțeleasă ca o cuprindere a locurilor ce conțin izvoarele ființei și îi explică rostul în lume. Țara ca emblemă a individului este, de altfel, una dintre temele ce revin frecvent în poeme, surprinsă în diferite forme și modalități. Natura, cadrul rural, amintesc uneori de freamătul și tonurile groase, pline de culoare ale poeziei lui Ion Gheorghe;”. □•Artur Silvestri este prezent cu un articol generic despre *Chemarea arhaicului*, care se potrivește intențiilor comune ale celor prezentați drept poeți ai originilor. □•Eugen Barbu semnează un *Profil poetic* al lui Corneliu Vadim Tudor: „*Poeta vates*, extrovertit dar nu superficial, organizator de spectacole de masă pe care le împodobește cu versuri memorabile, într-o regie plină de fantezie, cu o bine pusă la punct erudiție istorică, Corneliu Vadim Tudor a dovedit că în genul baladesc nu are concurenți, că stampele patriotice pe care le înfățișează unui auditoriu larg, cu ajutorul sunetului și luminii, pot fi alcătuite cu artă atunci când sunt încărcate cu o muniție textuală de calitate. Retorica lui nu e găunoasă, și-mi evocă, nu știu de ce, pompa napoleoniană ce recurgea la cei mai aleși artiști ai timpului, ce-și meritau numele”. □•Sub semnul Congresului al IX-lea, Ilie Bădescu își continuă explorările în *Timpul dominant (II)*: □•N. Georgescu scrie un *laudatio* pentru Ion Potopin, coleg de serviciu, prin 1976, la Biblioteca Academiei. De aici aflăm că Ion Potopin este pseudonimul bibliotecarului Ion Magnea, șef la colecțiile muzicale din Biblioteca Academiei. □•La încetarea din viață a lui Ion Clopoșel, luptător pentru drepturile românilor transilvăneni, Al Raicu semnează scurtul articol omagial *Un mare cărturar*: „Ion Clopoșel a dat, între altele, *Antologia scriitorilor începând de la 1821* – în cinci volume. *Frământările unui an – 1918* (1919), monografiile *Vasile Goldiș* și *Alexandru Papiu Ilarian*. A scris *Amintiri și portrete*, premiat de Asociația scriitorilor din București, *Galerie de portrete literare și sociale*, *Șapte decenii în biblioteci*, *Cartea, tezaur milenar al umanității*, *Revoluția din 1981* și *Unirea Ardealului cu România*, *Program pentru culturalizarea satelor*. Dar lista cărților pe care le-a tipărit ar cere un spațiu mult prea larg. De altfel, în 1982 a fost distins cu Premiul Special al Uniunii scriitorilor. Așa a activat Ion Clopoșel întreaga lui viață, dând un exemplu de excepție tuturor generațiilor ce vor veni după el”. □•Poeții din Balcani ocupă pagina consacrată traducerilor din alte literaturi: Andreas Rados îl tălmăcește din greacă pe Anghelos Sikelianos, iar Valentin Deșliu îi prezintă, grupat, pe poeții bulgari Nikolai Zaiakov, Gheorghe Konstantinov, Gheorghe Djagarov, Kolio Sevov, Zdravko Kisov și Vasilka Hinkova.

• [„SLAST”, nr. 36] Cu verzale, culoarea roșie, se anunță: *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost reales în funcția de președinte al Consiliului național al Oamenilor muncii*: Citate din „gândirea” din tovarășului, și editorialul re-

dacțional *Chezășie supremă* umplu prima pagină. □•T. T. Coșovei răspunde întrebărilor puse de Dorin Măran. În stilul deja format, autorul afirmă: „Există, nerostit, un jurământ al lui Hipocrate și pentru poet”. Lista criticilor care au scris favorabil despre aparițiile editoriale ale lui T.T. Coșovei începe cu Nicolae Manolescu și se sfârșește, cronologic vorbind, cu V.F. Mihăescu. De semnalat și faptul care rezultă din pagina de față: volumele sale *Ninsoarea electrică* (1979), *Poeme siameze* (1983), nu au avut parte de contestări critice. □•Mihai Vlasie, cu *Smochinul neroditor* (C.R., 1986) și Ion Coja (*Pagini pestrițe*, C.R., 1986), fac obiectul recenziilor din acest număr, semnate de C. Argeșanu, respectiv Marian Victor Buciu. ■Sub anunțul *Semnal de alarmă*, „SLAST” continuă campania împotriva „mediocrității” în literatură, derulată deja pe mai multe planuri de Constantin Sorescu și Nicolae Diaconu (referitor la debuturile colective, pe care le sancționează în aproape în corpore). Începând cu număr, campaniei i se alătură noi forțe. □•Constantin Sorescu încearcă o explicație la *Ofensiva mediocrității în poezie*: „Insurecția explozivă a poeziei mediocre – care se substituie poeziei autentice – e un fenomen care ar trebui să alarmeze critica literară, cu atât mai mult dacă aceasta se voiește conștiința de sine a literaturii. Verdictul maiorescian *În lături!* e de o actualitate stringentă. A spune *nu* poeziei proaste, într-un moment când ea tinde să domine, nu e, pentru critică, numai o datorie profesională, ci și o datorie patriotică. Din simplul motiv că, pentru un popor civilizat, poezia este, în epoca modernă, o hrană vitală. Și de calitatea ei – chiar dacă nu doar de a ei -, depinde bunăstarea lui spirituală”. □•Semnale de alarmă trag și Tudor Cristea (*Fiziologia mediocrității*): „Mediocritatea este o hidră cu multe capete. Retezate, ele cresc la loc. Și totuși. Mă gândesc uneori la marile biblioteci și văd capodoperele înfruntând vremea lângă ignorata maculatură. Și atunci îmi închipui fumul și cenușa capodoperelor din Biblioteca din Alexandria amestecându-se cu fumul și cenușa cărților fără har. Și îmi imaginez că fără maculatură Biblioteca din Alexandria n-ar fi luat foc. Maculatura arde întotdeauna mai bine”. □•Aureliu Goci (*Epigonism și elementaritate*). Pe lângă argumentele proprii, cei trei folosesc, pe post de „buzdugan” un citat din Nicolae Ceaușescu: □•Victor Atanasiu (*Galaxii și cuvinte*) se ocupă de versurile mai vârstnicului Valeriu Gorunescu, provenit din generația care premerge șaizeciștilor, și de cele ale lui Eugen Evu, în ambele situații descoperind mediocritate și amatorism: „La alt autor, Eugen Evu, aflat la al șaptelea volum personal de stihuri (*Aur heraldic*, Editura Cartea Românească) rezultatele fiind cam aceleași, situația este oarecum diferită decât la Valeriu Gorunescu. Dacă cel din urmă, în ciuda activității îndelungate, a rămas cu o concepție de amator, care nu șovăie a trece orice *panseu* pe hârtie, considerându-l astfel drept o expresie a artei, cel dintâi evident are unele lecturi poetice, o anumită îndemânare în a versifica și denotă o familiarizare cu varii procedee. Totul rămâne însă formal și exterior, căci poetul pune și el în ultimă instanță vocabulele în vers nu urmând o anume

logică artistică, ci tot în virtutea unui principiu mecanic. Impresia e adesea de drum bătut, de tratarea cu mijloace banalizate a unor teme și motive. O anume disponibilitate prea largă a poetului divulgă ea însăși neparvenirea la un timbru liric propriu fiind aici imitat genul de lirică *naivă*". □ Ancheta intitulată *Adevărul despre Școala de literatură*, o are drept interlocutor pe Alexandra Indrieș: A fost atmosfera din școala M. Eminescu mai dogmatică decât alte instituții ale vremii? Nu, categoric nu. Am avut, cei mai mulți, șansa de a debuta foarte tineri, în jurul vârstei de optsprezece ani (de aceea azi când aud vorbindu-se despre tineri scriitori de treizeci și cinci de ani îmi vine să râd, dar și să plâng). Scrierile noastre de atunci pot fi cercetate. S-ar constata că, lăsând la o parte inerentele stângăcii ale debutului și eventuala lipsă de talent a unora, care s-au și pierdut pe drum după o poezioară sau două publicate, ele nu erau cu nimic mai schematice ori mai stângiste decât ale altora". □ În articolul său *Criticul tânăr aflat în căutarea spiritului tutelar*, Henri Zalis aduce în prim plan nume noi ale tinereii critici: Zalis: „Cu toate că nu pot întocmi aici (din lipsă de spațiu) o listă orientativă completă, menționez pentru prezența lor complexă pe Alex. Ștefănescu, Dan. C. Mihăilescu, Ioan Simuț, Cristian Livescu. Contribuțiile critice semnate de Dinu Flămând despre G. Bacovia, de Ioan Holban la Hortensia Papadat-Bengescu, de Mihail Dascăl la Cezar Petrescu relevă că instrumentul critic stimulat de punctele de foc ale receptării, a câștigat în rafinament și nu a pierdut din forța de sistematizare a altor cercetători". □ Voicu Bugariu prezintă (prima partea) *Almanahul* anticipației: În partea a doua a textului său, consacrat „lumii în schimbare”, Mircea Dinutz arată în ce constau calitățile scriiturii lui G. Bălăiță: „Concluzia este că, din întâlnirea satului cu orașul, se naște o nouă lume, nu lipsită de dramatism și interogații (la nivelul indivizilor ce o compun), de pierderi și câștiguri, de bufonadă și clovnerie. În această nouă umanitate, astfel constituită, își au loc *învingătorii*, cei care nu-și pun multe întrebări, au instincte bune și pierderi morale considerabile (Visarion Adam), *învinșii*, cei care girăți de întâmplare alunecă în farsă (Filip Adam), *dezrădăcinații* (Fendaru, Simion). Dar dincolo de toate acestea, dorind și înțelegând *puterea* în cele mai diferite moduri, Adamii și-au conservat vocația – aceea de *întemeietori*, având – ca oricare alții – un cronicar (Naum). De aici poate grija și interesul celorlalți față de acela, de ceea ce face și scrie. Pentru ca faptele lor să rămână”. □ În dreptul unui titlu (de pagină) surprinzător: (*Cărți în avanpremieră*), criticul ieșean Al. Dobrescu scrie (cu „va urma”) despre *Adela – o încercare a puterilor*: „Argumentul de ultimă instanță are însă două tășuri: apără, dar și trădează: adăpostește, însă parcă spre a spori vulnerabilitatea. Faptul că renunțarea e integrată unei ordini superioare nu înseamnă și că ea devine astfel mai suportabilă. Dimpotrivă. Orice interdicție generează dorința în virtutea legii *fructului oprit*. Adela e cu atât mai râvnită cu cât e mai inaccesibilă”.

10 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 13694] Colocviile „Scânteii”, partea a II-a, sunt consacrate temei *Respectul față de cuvânt, pentru demnitatea scrisului*, la care participă, dintre organizatori, Ion Adam, C. Stănescu, Costin Tuchilă și Emil Vasilescu, iar dintre invitați prof. Dr. Docent Gavril Istrate, prof. Honoriu Andreescu

11 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 13695] Colocviile „Scânteii” continuă cu partea a III-a, intitulată *Respectul față de cuvânt, pentru demnitatea scrisului*, la care participă, dintre organizatori, Ion Adam, C. Stănescu, Costin Tuchilă și Emil Vasilescu, în acest număr avându-i ca invitați pe G. I. Tohăneanu, profesor al Universității din Timișoara, pe Valentin Păun, muncitor la întreprinderea Turbomecanica și maestrul Cristian Trandafir, de la Electromagnetica București, cărora li se alătură scriitorul Mihail Diaconescu. □•G. I. Tohăneanu: „Folosirea abuzivă a unor concepte le face «difuze», iar apoi «confuze», diluându-le sarcina semantică sau, lucru mai grav încă, deteriorând-o. Așa s-a întâmplat cu conceptul de «valorificare a limbii populare», despre care, în ultimele decenii, s-a vorbit mult în legătură cu scriitori ca Eminescu și Creangă, Sadoveanu și Agârbiceanu, Marin Preda și Eugen Barbu etc. Atrag de la început atenția asupra aspectului fundamental al problemei: faptul că, în multe opere literare, în funcție de conținutul lor, de situarea în timp și spațiu a acțiunii, de apartenența socială a personajelor, devine necesar apelul la ceea ce numim «limba populară» nu înseamnă că ea trebuie să fie reprodusă aidoma în vorbirea curentă și cotidiană, ci transfigurată artistic. Aceasta este, foarte simplu spus, esența procesului de «valorificare». O atare concepție nu se opune cituși de puțin «realismului», ci, dimpotrivă”. □•Mihail Diaconescu: „În lumina observațiilor de până acum, nu pot subscrie la opțiunile soluțiile unor prozatori care în unele din romanele lor, abuzează de expresii triviale, stârnind repulsia cititorului instruit, dar funcționând, dimpotrivă, ca un ieftin mijloc de *captatio benevolentiae* a cititorului gregar, încântat să-și recunoască ordinaritatea limbajului în acela al eroilor unor cărți tipărite, ai căror autori sunt studiați în școli și poameniți elogios în manuale, sunt «solicitați», cum se spune în mod abuziv, la radio și televiziune, dau interviuri în presa de specialitate despre literatură, artă și menirea lor”. □•Valentin Păun: „Să avem în vedere, în păstrarea limbii, și felul cum este ea folosită la locul de muncă, unde ne desfășurăm cea mai mare parte a vieții active. Or, se observă menținerea pe alocuri a unei mentalități păgubitoare pentru felul nostru de a vorbi în marile spații industriale. Avem colective de mare profesionalitate, în stare să rezolve probleme de producție extrem de complicate. Și poate nu atât limbajul tehnic trebuie să ne preocupe, pe care trebuie să-l însușești, așa cum este, cât felul de exprimare al unora dintre noi în relațiile de muncă, pe stradă, în familie”. □•Cristian Trandafir: „Tre-

buie însă să recunoaștem că realitatea depășește adesea capacitatea de inovare a limbii. În industriile de vârf, unde îmi desfășor activitatea, a apărut și continuă să se dezvolte o terminologie tehnică cu un pronunțat caracter, neologic. Poate unii termeni concurează pe alții mai vechi, fiind oarecum un balast, dar alții sunt absolut necesari pentru cunoașterea și exploatarea mașinilor, pentru desfășurarea procesului de producție. Unii din acești termeni de strictă specialitate ajung să fie formalmente incorecți și mai ales pronunțați greșit. Ne este dat să auzim uneori în halele de producție un adevărat limbaj pe care nu-l înțeleg decât inițiații. Este un exces al profesiilor, probabil de neînălțurat, însă posibil a fi corectat”.

● **[„România literară”, nr. 37]** Numărul se deschide cu poeziile *Împlinire* și *Ne scriem istora* (de Dumitru Grigoraș). □ Tot pe prima pagină este publicat editorialul redacțional *Conștiința viitorului*, cu însuși chipul lui Ceaușescu (salutând, cu o mână ridicată, viitorul) din tabloul executat de Emil Șetran. □ Pictura Nataliei Teodorescu (înfațișând-o pe tovarășa Elena Ceaușescu în mijlocul copiilor) se însoțește cu A.I. Zăinescu (*Eroii înfăptuitori*) și cu versurile lui Corin Bianu. □ Al Tănase (*Spirit științific și umanist în învățământul românesc*) și Gh. Bulgăr (*Educație și cultură*) asigură nivelul intelectual înalt al elogiilor aduse conducerii de partid în paginile de mijloc. □ Victor Duculescu încheie epopeea cu textul din ultima pagină a „României literare”, *Strălucită expresie a voinței de pace*. ■ Pe aceeași linie se dezvoltă câteva reevaluări culturale. □ Tudor Păcuraru, de profesie arhitect, descoperă în studiul lui Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (C.R., 1977-1981), *O gramatică a poeziei contemporane*, oprindu-se, totuși, cu aprecierile proprii la afirmația ușor tautologică: „Eugen Negrici se dovedește a fi nu numai un ingenios «catagraf», ci și un comentator realist și măsurat” □ Piese de teatru lui Al. Voitin, din volumul *Procese istorice* (Eminescu, 1976) sunt prezentate de Romulus Diaconescu sub titlul *O dramaturgie a proceselor istorice*. □ Ramona Fotiade dezvăluie în scriitura lui Ștefan Bănuț, *Metopolis – un labirint al oglinzilor*: „Ciocnirea violentă cu imaginea unei realități halucinant descompusă în oglinzi provoacă trecerea într-un spațiu în care autorul însuși, alături de personajul său, descinde «într-un gol imens, în care singurul punct de sprijin era strada fantastic așezată și prinsă cu calupurile de piatră direct pe bolta cerească». Este aceasta viziunea unei lumi care își justifică existența prin forța de a dinamita percepțiile comune, de a le nega stabilitatea. Pentru că esența miraculosului stă tocmai în revelația fragilității structurilor realului”. □ Mariana Codruț este prezentată de Mircea Iorgulescu printr-un (*Auto) portret liric*, deoarece criticul descoperă în poezia Mariane Codruț că nota cea mai prețioasă, este aceea în care „simplitatea se conjugă cu un dramatism reținut, nu atât poetic figurat, cât substanțial prezent în desenul energic al unor peisaje lăuntrice” □ Corespondența trimisă de Nicolae Iorga face obiectul *Breviarului* lui Șerban Cioculescu. □ Henri Wald reamintește acest amănunt:

Citim vorbind. „omul are din ce în ce mai mult nevoie să vorbească și cu sine, citind și meditănd, și cu ceilalți, conversând”. □•Mircea Ivănescu apare în *Alte poem nouă* (C.R., 1986) în accepțiunea lui Nicolae Manolescu un exemplu de *Proustianism liric*: „Ceea ce dezvoltă aceste *Alte poeme nouă* este latura sentimental-metafizică a poeziei lui Mircea Ivănescu. Stilul a rămas analitic, familial și conversațional, dar a alunecat treptat într-un vizionarism misterios, fulgurant și fantasmatic. Fantasmele sunt produsul amintirii. Undeva, în străfundul memoriei, există o imagine obsedantă care încearcă să răzbească la suprafață. Peste ea se aștern alte imagini, care-i sporesc irealitatea și o *lucrează* încet, dar ireversibil, nu numai făcând-o de nerecunoscut, dar dându-i o înfățișare din ce în ce mai ipotetică. Poemele evocă o lume lăuntrică incertă și bogată, cu multe foi temporale, care se desfac pe rând sau deodată”. □•Despre *Un roman cu șapte finaluri*, scrie Eugen Simion. Referințele sunt la Ion Iovan, *Impromptu* (C.R., 1986): „*Impromptu* este o carte scrisă de un om indiscutabil talentat care mizează pe un experiment epic, eliminând povestirea, cronologia faptelor, tipologia, adică mijloacele narațiunii obișnuite. El face din tehnica de a scrie adevăratul subiect al romanului său. În ciuda impresiei de haos, romanul este rezultatul unei elaborații lente. Ion Iovan a depus, probabil, multă știință și mult timp pentru a sugera dezordinea acestor discursuri care nu se întâlnesc niciodată. Tehnica *decompoziției* este aproape perfectă. O impresie curioasă am la lectura cărții: prețuiesc abilitatea epică, dar nu pot să suprim în mine tristețea că în acest joc inteligent indivizii (inclusiv autorul, naratorul) nu rămân decât simple și goale ființe gramaticale”. □•Recenzându-l pe Norman Manea, Ov. S. Crohmălniceanu observă că există *Un tur de forță al vocii autorului în roman*: „Terminată, cartea lasă o senzație de formidabilă bogăție a universului imaginar închis între copertile ei și dă gustul de a fi recitită, spre a-i examina mai îndeaproape conținutul luxuriant. Așa ceva nu se întâmplă în fiecare zi”. □•L. Ulici revine la *Generația 70 (Ardelenii, episodul IX)* cu Toma Roman. □•Dr. Antonie Plămădeală, înaltă față bisericească, semnează studiul *ASTRA – ctitorii și ctitoriile ei*. ■ Printre invitații străini ai numărului de față se numără și poetul grec Iannis Ritsos, considerat de prefăcătorul și traducătorul săi, Ion Brad, „cel mai cunoscut poet grec din întreaga lume”.

• [„*Tribuna*”, nr. 37] Se deschide cu editorialul *Înalt forum al democrației muncitorești-revoluționare*, substituit genericului *Idei magistrale ale epocii Nicolae Ceaușescu*. ■ Antologia „*Tribuna*”, de pe prima pagină, găzduiește versuri patriotice semnate de Negoită Irimie (*Ceaușescu – România*) și Mircea Vaida (*Omul acestui pământ*). □•Alți semnatori de versuri (sub titlul mobilizator *Cinstire Partidului și patriei socialiste*: Elena Codrescu, Nicolae Vereș, Ion Rahoveanu). ■ Viața literară este prezentă cu prima parte din cronica lui Petru Poantă la D.R. Popescu, *Teatru*. □•Ioana Bot îi prezintă pe Ion Boloș, *Călători ca apele*, Dacia, 1985 și Ștefan Dincă, *Rude de gardul unu* (Dacia, 1986,) sub titulatura *Tineri prozatori*. □•Valeriu Bârgău se întreține cu Corneliu Os-

tahie, pe teme de poezie: „-Ești un poet contestat. Ți convine această situație? Crezi în judecățile criticii literare? Te înrăuresc? – Nu știu dacă sunt, cu adevărat, un poet contestat. Ai formulat această apreciere după lectura unui număr oarecare de recenzii și comentarii legate de poezia mea- unele pozitive, altele negative. Situația paradoxală constă în faptul că marea majoritate a celor care au auzit de mine mă apreciază sau mă contestă bazându-se exclusiv pe ceea ce s-a scris despre cărțile mele în reviste, lucru care mi se pare nefiresc. Iată de ce, faptul care mă deranjează cel mai mult în *judecățile criticii literare* îl constituie citările trunchiate și numeroasele greșeli de corectitudine care, după o regulă căreia nu-i cunosc substratul, apar mai întotdeauna în versurile cu care se exemplifică și aproape niciodată în comentariile pe marginea lor. [...] Cu toate acestea, consider absurd să dorești să-ți schimbi credința intimă despre propria ta poezie din pricina opiniei critice, oricui ar aparține aceasta din urmă. Pentru că o opinie critică se referă întotdeauna la un fapt de creație deja produs în conformitate cu datele personalității autorului său și – dacă este bine intenționată – ea nu are cum să-și propună să facă dintr-un scriitor altceva decât ceea ce el este: cel mult aceasta poate formula, în eventualitatea că realitatea textului impune, revendicări de ordin calitativ” ■ În *Portretul scriitorului*, Ion Vlad îl surprinde pe Paul Eugen Banciu în calitatea de autor a romanului *Muflonul* (Facla, 1986). □ În prezentarea și traducerea lui Ion Mușlea, „Tribuna” publică prima parte din proza *Maică-mea și lumea de apoi*, a scriitorului american Henry Miller.

12 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 37] Deschiderea noului an școlar se află în prim-planul umărului de față: ■ Domeniul literaturii îl constituie supratitlul *Clasicii – coloana vertebrală a culturii*. Organizată sub forma unei dezbateri, din care totuși dialogul lipsește deoarece articolele sunt scrise independent de tema stabilită, acestea unt așezate sub aceeași cupolă, grație amănuntului că „articolele pe care le publicăm aduc noi puncte de vedere privind editarea patrimoniului literar clasic”. □ Virgil Brădățeanu contribuie cu articolul *Capodopere românești centenare*, referitoare la I.L. Caragiale: „Acum, când sunt pe cale să se împlinească o sută de ani de la premieră, se joacă mult *D’ale carnavalului* și este bine, dar nu este tot atât de bine că *O scrisoare pierdută*, de la a cărei premieră s-a împlinit nu de mult un secol, nu se bucură de aceeași frecvență. *D’ale carnavalului* se joacă la Craiova și la București, la Ploiești și la Reșița și în alte teatre. *O scrisoare pierdută* se joacă la București și mai undeva? Să nu le uităm pe celelalte: *O noapte furtunoasă* și admirabila bijuterie literar-dramatică *Conul Leonida față cu reacțiunea* nu atât de prezente precum s-ar cuveni în ciuda unor reușite experiențe recente. Pe scurt, să nu uităm datoria de a realiza «integrala Caragiale» în teatrele care au posibilitatea, iar posibilitatea trebuie creată în cât mai multe teatre. Cât privește spectatorii, dacă ar

fi să ne gândim numai la generațiile care sunt pe băncile liceelor, de asemenea la alte categorii de tineri, la marele număr de studenți și sălile ar fi pline de virtuali spectatori. Totul este să știm să+i chemăm spre teatru și să le dăm satisfacția întâlnirii cu arta autentică pe care capodoperele sunt făcute să o prilejuiască“. □•Cu textul *Opera omnia*, Sultana Craia prezintă primele volume din ediția Sadoveanu, întocmită de Fănuș Băileșteanu și Cornel Simionescu, ediție gândită ca integrală a a operei: „În seria de ediții critice integrale ale marilor scriitori români, ediția Sadoveanu, începută în 1981 și, din care anul trecut a apărut cel de-al doilea volum, reprezintă un adevărat eveniment, nu numai pentru că opera lui Mihail Sadoveanu se bucură de o nediminuată audiență, fiind o creație cu «rezonanță universală», dar și pentru că este vorba despre o întreprindere editorială de mare anvergură și de o extremă dificultate. Acest demers asumat de Cornel Simionescu (ediție, note și comentarii) și Fănuș Băileșteanu (note și comentarii) are de rezolvat probleme foarte complexe, datorate nu numai imensului volum al operei sadoveniene (cca 140 de titluri în 500 de ediții), dar și caracterul foarte divers al textelor, unele cu reluări peste ani, cu transferuri de texte dintr-o operă în alta, cu frontiere labile între genuri, cu multe reveniri asupra unor texte inițiale, care nu mai pot fi considerate simple variante. Proiectată ca o serie de tipul, «opera omnia» această ediție a trebuit să adopte o formulă «pe cât de simplă pe atât de cuprinzătoare»“. □•Ovidiu Papadima (*Cezar Petrescu în ediție critică*): „Se vor fi întrebat mulți de ce acest eveniment editorial are loc atât de târziu, în comparație cu altele, dedicate unor importanți scriitori români din epoca dintre cele două războaie mondiale? Răspunsul stă în dificultățile pe care le ridică această întreprindere. Cezar Petrescu este unul dintre scriitorii peste a căror prezență în literatura română a secolului XX nu se poate trece, fără a fi luată serios în considerare. O prezență ubicuă, care uluiește istoricul literar, însă care nu a nedumerit publicul epocii, adoptându-l fără nicio reticență, epuizând vertiginos edițiile, uneori nenumărate ale scrierilor sale. [...] Sarcina aceasta uriașă ți-a asumat-o Mihai Dascal, deopotrivă de pasionat al istoriei literare și al filologiei. [...] În *Nota asupra ediției*, Mihai Dascal înfățișează sobru și onest complicațiile și dificultățile pe care le ridică imensa întreprindere la care s-a angajat. Îi dorim succes și sperăm că va reuși în ceea ce și-a propus. Profesorul universitar Al. Piru îi vine în ajutor cu un amplu studiu introductiv unde rezumă – în stilul său inimitabil – fiecare componentă a întregii opere a lui Cezar Petrescu, integrând-o în fluxul literaturii românești, ca și în al celei europene cu care ea ar putea avea contingențe, ca și în ceea ce privește ecourile ei până azi“. □•Paul Dugneanu (*O personalitate literară complexă*): „Dacă studiile de lingvistică și folclor s-au bucurat în general de aprecierea cuvenită (mai puțin lucrarea sa capitală, *Evoluția estetică a limbii române*), celelalte sectoare ale activității sale au fost marginalizate sau neglijate. Prezenta ediție critică – îngrijită de B. Cazacu, Ioan Șerb și Florica Șerb – este pe cale să restituie portretul lui Ovid Den-

sușianu în integralitatea manifestărilor lui, și, totodată, să-l încadreze celui spirit al vremii (tipic culturii românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea) pentru care proteismul literar și enciclopedismul era una din dominante. În orice caz, altul va fi locul acestui om de litere (în sensul renașcentist al cuvântului), măcar în ceea ce privește strict perioada respectivă, după apariția în întregime a scrierilor sale. Altfel se va scrie istoria spiritului și culturii românești în urma publicării operelor complete din Dimitrie Cantemir, Eliade, Eminescu, Hașdeu, Xenopol, Iorga, Pârvan, Densusianu, C. Rădulescu-Motru, Blaga etc. Volumul de *Opere VI* (Editura Minerva, 1985) conține texte de teorie, estetică, istorie și critică literară și publicistică. [...] Revenind la conținutul volumului de față, cursul despre «directivele de azi» din literaturile romanice, care se reduce de fapt, la cea franceză, interesează atât pentru ideologia artistică a autorului, cât și prin câteva analize de text unde lingvistul și esteticianul limbii își fac simțită prezența. Ovid Densusianu a avut gustul doctrinelor literare – a fost, se știe, unul din promotorii și teoreticienii simbolismului la noi – și cursul său, un amestec de teorie, istorie și critică literară este o luare de poziție în favoarea existenței curentelor și școlilor literare (contemporane autorului) negate de unii critici, ca francezul La Vaissière într-o *Antologie poétique du XX-e siècle*. Destul e bine informat și la curent cu manifestările literar-artistice europene sincrone, Densusianu spre deosebire de E. Lovinescu acceptă un modernism limitat, sau, mai bine zis, el se oprește la o anumită graniță, care est simbolismul. [...] Opiniile literare din articole și recenzii se mențin în același perimetru teoretic și artistic. Un spirit viu și incisiv se dovedește Ovid Densusianu în tabletele pe marginea unor realități și situații ale vieții literare și social-politice ale epocii, cum sunt *Artiștii noștri și scriitorii*, *Direcții greșite în învățământ*, *Istorie literară*, *Cum se scrie despre literatura noastră în străinătate*, *Violenții literariști*, *Revoluționari și reacționari* etc. În totalitate, volumul oferă prilejul unei lecturi pertinente din opera nu numai a savantului dar și a personalității scriitoricești active, efervescente care a fost Ovid Densusianu“. □•Intervențiilor de mai sus li se alătură Tiberiu Avramescu cu un comentariu monografic *Editura românească – tradiție și actualitate*, constituind un istoric al vieții editoriale din secolul trecut, încheiat cu evocări nu lipsite de un aer nostalgic al propriilor începuturi: „Ne aducem aminte, cei care ne-am început cariera editorială în anii de după 1945 la Editura de stat pentru literatură și artă – E.S.P.L.A. – devenită apoi Editura pentru literatură) lucrând, cei dintre noi care ne dedicasem muncii de editare a literaturii beletristice, sub conducerea lui Alexandru Balaci, Mihai Șora și Ion Bănuță de inițiativele entuziaste de atunci, stânjenite uneori de concepțiile proletcultiste de care treptat cultura noastră socialistă s-a lepădat ca de o boală a copilăriei – inițiative concretizate în apariții editoriale de prestigiu, îndeosebi începând din deceniul care a urmat. Aceste inițiative, sunt continuate și împlinite astăzi, când editorii deveniți vârstnici și mai înțelepți, alături de tinerii (în-

că prea puțini) care preiau ștafeta unei munci de nobilă dăruire, adeseori anonimă, se apleacă înfiorați asupra filelor unor manuscrise car, cine știe, ascund poate printre rânduri un nou Eminescu sau un nou Sadoveanu, de care avem încă atâta nevoie. Căci, a fi editor comunist azi, înseamnă a fi revoluționar, a îndrăzni, a fi devotat tradițiilor profund umaniste ale culturii noastre, ceea ce înseamnă, în același timp, înaltă responsabilitate și exigență pentru a promova exclusiv valori reale, promisiuni ale unor certe împliniri literare, de a bara ferm drumul imposturii și, mai ales, a fi conștient, în permanență, că literatura trebuie să oglindească realitățile socialiste ale patriei, munca și aspirațiile poporului român“.

• [„Cronica”, nr. 37] Apropierea începerii cursurilor școlare și universitare își face simțită prezența în articolul lui Nicolae Turtureanu, *Spiritul Școlii*: „Învățământul își are deja trimiși speciali în secolul și mileniul următor. Copilul care și-a probat toată săptămâna uniforma de școlar în clasa întâi și nu s-a putut despărți nici noaptea de șapca de elev, va absolvi facultatea în anul 2002. Deocamdată el nu resimte șocul viitorului (nu l-a citit încă pe Toffler). Studentul din anul I, de acum, îi va fi profesor. Am încredere în acest student, ca și în acel copil”. □•Al. Călinescu descrie poemele lui Mircea Ivănescu (din *Alte poeme nouă*, C.R., 1986) în triada *Nuanțe, cristale, momente*: ■•*Manifest pentru mileniul trei*, foarte căutatul (și livrat „pe sub mână”) volumul de versuri al lui Adrian Păunescu, intră în atenția lui Zaharia Sângeorzan: „Istoria românească reînvie în poemele lui Adrian Păunescu solemn și patetic, eroic și justițiar, nuntă magică a conștiinței cu memoria trecutului actualizat în manifeste. Eroii neamului românească își găsesc un loc aparte în poemele lui Adrian Păunescu. Vocea lor e atât de limpede, de puternică, de vie, încât le recunoaștem dintr-o dată simțirea și adevărul comunicat. [...] *Manifest pentru mileniul trei* este spovedania tragică a unei conștiințe neliniștite, fapta unui mare poet purtându-și dialogul cu istoria, cu sufletul singurătății. Este aproape imposibil să-l definești exact pe Adrian Păunescu: «bovarismele» lirice se țin de mână și scapă oricărei formule definitive. Capodoperele stau lângă cea mai descurajantă versificație, intuițiile memorabile lângă turma versurilor mediocre. Unde este Heraldul? E nevoie de un studiu critic monografic, de amploare, ca să-i descoperim identitatea fundamentală, să pună în evidență vocea cea mai pură a originalității”. □•Val Condurache anunță un *Debut în critică*, mai precis al lui Marian Popescu, viitor critic dramatic și universitar bucureștean: „Autorul face parte din a treia generație de cronicari dramatici și formația eclectică se explică prin chiar destinul acestei generații, care și-a împărțit aspirațiile între literatura dramatică și spectacolul de teatru. De altfel, în acest prim volum, autorul nu strânge foiletoanele presărate în reviste și nici nu exploatează, în regim de sinteză, experiența de foiletonist. *Chei pentru labirint* este mai degrabă rodul lecturilor, este operă de «bibliotecar» mai mult decât de «spectator»”. □•Aurel Leon, cel despre care Al. Piru afirma în „Ramuri” (1970) că este evocatorul

tuturor întâmplărilor/ poveștilor și anecdotelor ieșene, se confesează: „Anii trec repede, când îi trăiești în galop”. □•Este prezentat un număr, ultimul, din „Revista de istorie și teorie literară”, (RITL) editată de Institutul cu același profil „G. Călinescu”, „o publicație care de câțva timp a intrat în câmpul de interes al cititorului”, devenind, după câte se spun în scurta notă, un concurent al „Secolului 20”: „O publicație care, de câțva timp, a intrat în câmpul de interes al cititorului este «Revista de istorie și teorie literară». Respectându-și titlatura și, am spune, semnătura autografă a directorului fondator G. Călinescu, revista și-a lărgit zona de investigație a fenomenului literar, adăugând articolelor, studiilor, cercetărilor interdisciplinare și intertextuale, interviuri, confesiuni de scriitori, restituiri, pagini de jurnal, opinii și atitudini, note și comentarii care fac din T.I.T.L. una din publicațiile cele mai incitante la lectură. Remarcabil este modul cum revista valorifică – în linia «Manuscriptum» – pagini inedite din patrimoniul cultural național. În ultimul număr apărut (4 – octombrie-decembrie 1985), sub genericul *Capricorn* (reluare a titlului unei publicații întemeiate de G. Călinescu) se publică o primă parte dintr-o piesă inedită de Mircea Eliade, *Oameni și pietre*, definitivată în urmă cu peste patru decenii și încredințată lui Mircea Handoca în decembrie 1985, deci cu câteva luni înainte de moartea marelui scriitor”. □•Solomon Marcus produce și al treilea episod – *De la filosofie la comanda socială* – al vieții a lui Gr. C. Moisil, încheind cu fraza care deconspiră, într-o anume măsură, lungimea de undă a fervorilor lui Solomon Marcus, care își desparte semenii în funcție de pasiunea acestora pentru matematică: „I-a fost, de asemenea, dedicat un număr din «Gazeta matematică» (vol. 79, 1974, nr. 5). Despre Moisil au scris matematicieni ca Miron Nicolescu, Gh. Mihoc, Caius Iacob, Mircea Malița, dar și *nematematicieni* (subl. n) ca Al. Rosetti și Geo Bogza. Cota de popularitate pe care a atins-o în ultimii ani ai vieții sale, este probabil, fără precedent, la noi, în domeniul științelor exacte”. □•Andreas Rados prezintă, împreună cu Ioanid Romanescu, *Poeți din Grecia*: Nikos Karouzos, Thomas Maras, Hristor Dalias)

• [„**Flacăra**”, nr. 37] Pornind de la o afirmație a lui Al. Ivăsiuc, din 4 martie 1977 („Contemporanul”), în care eseistul se întreba dacă „are și scriitorul putere?”, Gheorghe Tomozei își intitulează intervenția *Sarea pământului – sarea cuvântului*: „Odată cu întreaga țară ce își hotărăște o viață liberă și demnă, scriitorul se simte chemat să-și afle locul lui sigur în viața societății, exprimând, ca purtător de cuvânt al cuvintelor sale și nu altminteri), dreptul și datoria de a rosti vocabulele adevărului, date lui în păstrare de Bătrânii Scrisei românești, spre a le trece, din gură în gură, din carte în carte, într-un mai fericit mâine”. □•La rubrica *Argument*, Henri Zalis aduce elogii tuturor generațiilor de prozatori implicați artistic în tematicile actualității, insistând asupra celor deja clasicizați, dar avându-i în atenție și pe cei mai tineri, din rândul cărora îi nominalizează pe Gabriela Adameșteanu, Ioan Groșan, Bedros Horasangian, Mircea Nedelciu, Nicolae Stan, Sorin Preda. Obiectul investigației sale se nu-

mește *Cotidianul*: □•Alex. Ștefănescu scrie despre jurnalul de călătorie al lui Ion Pavelescu, *Lumea ca o corabie* (C.R., 1986), nuitând să amintească faptul că autorul cosmopolitului jurnal de călătorii pe mările și oceanele Terrei s-a născut într-un sătuc din județul Neamț. ■•Romul Munteanu taie „nodul gordian” al liricii lui Mircea Ivănescu, din *Poezii nouă*: „Expropriată uneori până la devitalizare programatică de sensuri mari, poezia lui Mircea Ivănescu este o reverie raționalizată asupra altei reverii”.

• [„Orizont”, nr. 37] Numărul se deschide cu articolul *Învățământul românesc la nivelele celor mai înalte exigențe*, în care se arată, cu ample citate din opera lui Nicolae Ceaușescu, faptul că ...deja ele au fost atinse. □•Și această cronică s a lui Cornel Ungureanu (Maria Mailat, *Intrare liberă*, C.R., 1986, despre care afirmă că...) conține un P.S., acestea devenind o formă a dialogului polemic al timpului”Căci trebuie să recunoaștem că aceste proze sunt inconfortabile. De la publicistica «întoarsă» parodie la narațiunea simbolică, de la reportajul domestic la parabola fals moralizatoare, prozele Mariei Mailat surprind obișnuințele noastre de cititori liniștiți de proză liniștită. O comparație care poate sluji înțelegerii acestei proze vii, imprevizibile este Teodor Mazilu. Dar Maria Mailat rămâne, aproape întotdeauna, m pe tărâmul investigației realiste. Vocația ei satirică, excepțională, nu cade decât rar în metaforă și nu face apel decât rar a registrul absurd. [...] Prozatoarea aparținând ultimei generații, Maria Mailat se încarcă și în regim textual. Prozele ei textuale nu sunt cele mai bune și autoarea dă câteva mostre probabil doar pentru a semna în registrul de prezență al unei serii literare dinamice, foarte interesată de experiență, experiment, de noul public al literaturii. Fiindcă revanșa lucidității nu înseamnă aventura lucidității în imperiul textualismului. Forța analitică a Mariei Mailat, situată în buna tradiție a prozei noastre feminine (de la Hortensia Papadat-Bengescu la Dana Dumitriu) consacră un autor”. □•Cu titlul *Discreția poeziei*, Lucian Alexiu realizează profilul liric al poetei române de origine germană Irene Mokka: „Două ample volume cu titlul *Das Schlüsselwort* («Cuvântul cheie») înmănușează ceea ce am putea considera a fi *opera omnia* a scriitoarei Irene Mokka, poeme (inclusiv un număr apreciabil de inedite), pagini de proză, memorialistică, o piesă într-un act, tălmăcirii din lirica românească etc. Un minuțios și substanțial aparat critic ce însoțește scrierile Irenei Mokka, cu informații revelatoare despre biografia și creația autoarei bănățene, face din această ediție un excelent instrument de lucru pentru exegeți, cum și un reper la care cititorul mai puțin specializat se poate raporta pentru a-și confrunța intuițiile și opțiunile de lectură. [...] Nu rareori în contratimp cu moda poetică, Irene Mokka a imprimat versurilor sale ceva din caracterul propriilor manifestări: discreția, cum și altitudinea reflexivă a demersului liric devenite argumente de prim rang ale unei opere de substanță”. □•Despre Radu Enescu, și tot în tonuri portretistice, scrie Traian Liviu Birăescu. Articolul se numește *Eseu și poezie*: ■•Un text amplu semnează Mircea Mihăieș, la cea mai recentă apariție

editorială purtând semnătura lui Constantin Noica: „Nu suntem între cei che-
mați să judece în ce măsură și-a dus gândul Noica până la capăt. Răspunsul îl
vor da alții, cei calificați să-l dea. Putem doar spune că el oferă o excepțională
construcție culturală, ale cărei întrebări sunt la fel de tulburătoare ca și tulbură-
toarele răspunsuri ale oricărei obsesii fundamentale“. □Începând cu numărul
de față, Dr. Doina Benea inițiază serialul *Continuitate daco-romană în sud-
vestul României* (I).

• [**„Săptămâna culturală a capitalei”, nr. 37**] *La Judecata de apoi a poe-
tilor*, secția *Poeți în derivă*: Eugen Barbu aduce noi reproșuri Magdalenei Ghi-
ca: „Magdalena Ghica poate să scrie în felul lui Cărtărescu cu o grațiozitate
care nu supără . [...] Ce ne facem însă cu pornirea ei către obscen, către vecu-
rile publice, cu gunoiul care-o obsedează, cu poantele despre omul nou, cu iro-
nizarea lozincilor, cu lupta porumbelului cu pacea și lupta Statuiei Libertății cu
libertatea, cu scrâșnetul dinților, cu botnițele, cu idiștii, cu nenăscuții, cu tran-
scendentul la care râvnește, cu apusul electric al țaranului pe câmp, cu acel
camion roșu și trist care strivește dumnezeiescul fir de iarbă, cu ridiculizarea
omului nou?“. □M.N. Rusu scrie cronica la *Joc secund*, de Ion Barbu, ediție
bibliofilă apărută în premieră tipografică absolută, sub îngrijirea lui Romulus
Vulpescu. Deși recunoaște că ar fi dorit să-i „caute nod în papură”, recenzentul
nu poate reproșa nimic: „A apărut – în premieră tipografică absolută – Ion
Barbu, *Joc secund*, Ediție Bibliofilă, îngrijită de Romulus Vulpescu. Frumuse-
tea lucrării și ineditul inițiativei sunt atât de spectaculare încât nu știi ce să
elogiezi mai întâi. [...] Dar de ce «ediție bibliofilă»? Mai întâi pentru faptul că
bibliofilia la noi cunoaște cel puțin două accepțiuni. Prima se referă la caracte-
rul nepremeditat bibliofilie al unor cărți, confundându-se uneori cu noțiunea de
«carte rară». Sunt opere ale unor autori care, editate cândva în condiții grafice
și tipografice insolite, au devenit, cu trecerea timpului, piese bibliofile, intru-
vabile. A doua accepție – și cea mai exactă – are în vedere caracterul premedi-
tat al actului de creație bibliofilă, atunci când editorul – în cazul lui Vulpescu
și autor totodată – construiește cartea în mod deliberat după precepte bibliofile
bine stabilite. În această categorie de prim ordin se înscrie ediția realizată de
Romulus Vulpescu. Ea este atât de impecabil executată, încât, reluată de câte-
va ori la lectură, confruntată cu originalele pe care le are în vedere – ediția
princeps «de lux» și ediția princeps curentă sau populară – mi-a stârnit ambiția
de a-i găsi cu orice preț o fisură o «scăpare» măcar, firește în cadrul viziunii
poligrafice, bibliofilice, filologice, iconografice și critice pe care o propune. A
trebuit să depun armele! Cu excepția unor foarte mici «seisme» evidente în
zațul paginilor 177 și 180, în care parcă s-a amestecat cutremurul abia trecut,
cartea este excepțional concepută și realizată tehnic. [...] Firește, «creierul»
acestei impecabile întreprinderi culturale de anvergură este Romulus Vulpes-
cu. Ediția sa bibliofilă are – pe scurt – următoarea compoziție, menită să încân-
te și să incite la disociații cărturărești nu numai pe cititorul de rând ci și pe

specialist, pe comentatorul de azi și de mâine al operei lui Ion Barbu (și, de ce nu, a lui Romulus Vulpescu?). [...] Autorul actualei ediții introduce – respectând legile bibliofiliei – mici ingeniozități în detalii și detalieri, de ordin documentar și tehnic. Nu-i scapă nimic din ceea ce ar putea să amplifice valoarea de «unicat» a ediției. Notele și comentariile sale sunt extrem de bogate, rafinate și incitante, atât pe direcția stimulării și înscrierii lor într-o viitoare «ediție critică» completă a operei lui I. Barbu, cât și pe aceea a plăcerii la lectură, a trasării portretului interior dedus al poetului, sau a clarificării și înregistrării, atât cât îi este posibil, a unor litigii și «mistere» barbiene. [...] Cu *Joc secund*, ediție bibliofilă, ne aflăm în fața unui eveniment editorial de prim rang, iar arta tiparului românesc înregistrează un succes de lungă durată». □•*Săptămâna pe scurt*: „Tot mai interesantă, pagina a 3-a din «Luceafărul» – din care desprindem acest fragment de program: «În vederea creării unei imagini cât mai complete și cât mai aplicate a literaturii care se scrie astăzi la noi, cu precădere a celei tinere, revista „Luceafărul” își propune în rubrici ca *Noua geografie literară* și *Viitor dicționar literar* să înființeze, fără prejudecăți limitative, seriile de autori care întregesc fața literaturii de azi. Pentru a judeca trebuie să cunoaștem, pentru a ierarhiza trebuie mai întâi să analizăm. Atragem astfel atenția asupra unor scriitori formați sau în devenire, urmând ca scara de valori să se alcătuiască normal, chiar în procesul devenirii literare». • Ne-a nedumerit, însă, în aceeași revistă această afirmație: «Volumul ar putea purta ca moto cuvintele lui Marx: „Nimic din ceea ce este omenesc nu-mi este străin”». Știam, până acum, că zisele «cuvinte» îi aparțin lui Terențiu. [...] În «România literară», Constantin Noica își continuă seria micro-eseurilor despre *Modelul cultural european* – al VI-lea «episod» intitulându-se *Când începe cultura europeană*. [...] O precizare: așa cum zicem *eminescian* (de la Eminescu), tot astfel, de la Rimbaud se zice *rimbaldian* – respectându-se originea franțuzească a cuvântului și nu *rimbaudian*, cum zice Alexandra Indrieș (sau cum transcrie Elena Ștefănescu) într-un recent interviu despre... *Adevărul despre Școala de literatură*». □•La rubrica *Revista revistelor* se trage un nou semnal de alarmă, amintindu-se articolul lui Constantin Sorescu, *Ofensiva mediocrității în poezie*, unul dintre colaboratorii apropiați ai revistei „Săptămâna”: „Un semnal de alarmă: Ofensiva mediocrității în poezie este supratitlul unui remarcabil grupaj de articole publicate, în ultimul număr de *Suplimentul literar-artistic* al «Scânteii tineretului» Într-o pătrunzătoare și subtilă *încercare de explicație*, Constantin Sorescu observă, pe bună dreptate, că, în ultima vreme, «...genul literar pe care critica îl veghează cu o atenție mai sporită decât l-a vegheat altădată e genul liric. Vele mai agitate controverse ale momentului se centrează asupra lui, iar cele care au proza ca obiect le reînvie sau le continuă; e, de exemplu, cazul controversei despre textualism. La o analiză imparțială, critica de poezie se dovedește însă mult mai puțin activă decât pare. *Controversele au izolat și focalizat o singură zonă din complexul fenomen poetic al*

epocii. De la o vreme, care începe deja să se lungească, în miezul dezbaterilor curente se află exclusiv *poezia novatoare*. [...] Ultimele încercări reformatoare ale lui Nichita Stănescu, Ion Gheorghe și ale altor poeți din promoțiile '60 și '70 au produs reacții preponderent negative: mai toți cei care pledează pentru regenerarea lirismului au tăcut sau le-au subscris. Cum, într-o optică discutabilă, inovația e asociată exclusiv tinereții, discuțiile s-au concentrat asupra căutărilor ultimei generații. Mai mult încă, șipartizanii și tăgăduitorii au limitat-o din capul locului la un singur nucleu: cel bucureștean. Iată, deci, că nu fenomenul poetic ca atare, în toată complexitatea lui, face obiectul controverselor. Rămân în afara lor, în principal, marea poezie și poezia mediocră. Nu că nu s-ar scrie despre aceste eșantioane, dar se scrie într-un mod rutinier. [...] Despre multe dintre plachetele care se nasc sub această stea moartă nu se scrie, dar despre la fel de multe se scrie în principal, în două feluri: fie amabil, binevoitor, cordial, fie galant, îndatoritor complezent. [...] Tăcerea criticilor importanți e privită atunci ca o încuviințare fină, iar eventualul articol de respingere e interpretat ca un act cu motivație extraliterară“.

13 septembrie

• [„*Luceafărul*”, nr. 37] Despre *Umbra lui Mircea* scrie A. I. Zăinescu. □•Reperetele poeziei lui Ion Horea sunt natura și sensibilitatea, în accepțiunea lui Alexandru Ruja. □•Iulian Neacșu repetă, după Panait Istrati, *Sunt un scriitor român*. Primul dintre motivele intervenției sale este că s-au împlinit 102 ani de la nașterea scriitorului (care a trăit 51 de ani) și apoi ediția scoasă de *Opere alese*, îngrijită de Al. Oprea, începând cu anul 1966, cu traduceri din limba franceză aparținând lui Eugen Barbu. De altfel, în același număr se anunță că premiul Panait Istrati, instituit la Brăila, i-a fost acordat prozatorului Eugen Barbu. □•Acad. Al. Rosetti scrie, tot pe prima pagină, despre *Instituția școlii*. □•M. Ungheanu prezintă studiul lui I. Oprișan, *Opera lui Mihail Sadoveanu*, insistând de la bun început asupra opiniei negative a lui Camil Petrescu despre studiile monografice sau întreprinderile de tipul celor efectuate de I. Oprișan. □•Artur Silvestri se oprește la dramaturgia lui George Ghenoiu, apărută cu titlul *Trecerea prin verandă* (Junimea, 1985). □•Sunt, de asemenea, recenzate micromonografia lui George Lăzărescu la Adrian Maniu (Albatros, 1985) în timp ce Gheorghe Buluță vede în *Manuscrisele românești medievale din Crișana* (Facla, 1986) un bun exemplu de *Restituiri semnificative*. ■•Viitorul *Dicționar literar* al numărului de față îi are în vedere pe câțiva dintre tinerii critici. □•, Vasile Macoviciuc descoperă în critica practică de „Mirela Roznoveanu *Gustul sintezei*: „Critica Mirelei Roznoveanu are un timbru aparte: discurs sobru și dens, elaborat arborescent de la o ipostază afectivă spre închegări speculative, o frazare vioaie și elastică ce-și cucerește progresiv obiectul, aglomerare de idei care, prin interferență și stratificare, își revendică, stăpânesc și susțin câmpul semantic, în sfârșit, un fel de arheologie aplicată unei presimțiri (sau intui-

ții) în numele căreia se riscă. Surprinde lipsa de precauție; punctele de vedere ies din obișnuințe, ascultă doar de cumințenia propriilor angrenaje fondatoare, au nerv și harul de a întărâta sensibilități interne în clișee culturale. Nu este o critică prea comodă, nici așezată definitiv, ci este o critică deschizătoare de breșe interpretative. Nu-și rumegă teoretic instrumentarul, ci îl pune la lucru. Unghiul de invazie și metodologia sunt descrise la fața locului, sub presiunea unei iluminări sentimentale. Acest punct zero al actului critic este distilat până capătă limpezimea și precizia ideii teoretice, fără iradiere afectivă”. □•Doina Uricariu este „fermecătoare și erudită” în opinia lui Al. Horia: „Imitându-și parcă modelul, Doina Uricariu ne poartă în hățișurile unui discurs luxuriant, poate nu întotdeauna necesar dar de fiecare dată fermecător”. □•Paul Dugneanu apare „în descendență lovinesciană”, în fața colegului său de studii filologice Alexandru Condeescu: „Adevărata măsură a vocației sale de critic de poezie o dă însă autorul *Universurilor imaginare* în cazul creațiilor contemporane, o cale unde are într-adevăr șansa de a observa printre primii temele și figurile unor lumi poetice aflate în plină expansiune, nefixate încă în formule și interpretări critice. Pline de farmec și de observații de substanță sunt analizele și *crochiurile* sale asupra poeziei lui Nichita Stănescu, Emil Botta, Șt. Aug. Doinaș, Marius Robescu. Fără a ocoli formulările memorabile, metaforice, în gustul criticii artiste, care contribuie la plăcerea lecturii unui text critic, Paul Dugneanu scrie concis, sobru, adecvat obiectului și atent la calitatea literară, dar fără veleitățile *creatoare* ale unor critici ce vor să înlocuiască arta scriitorului cu propriul lor discurs. Ca și Mircea Martin din generația anterioară, el poate afirma în descendență lovinesciană: «sunt critic, nimic mai mult, dar nici mai puțin decât atât»”. Nicolae Georgescu scrie despre Costin Tuchilă, tânăr care se împarte între cronică muzicală și cea literară: „*Existența împreună* ni se pare, mai degrabă, un *modus vivendi* al criticului cu opera, o treaptă a actului critic (lectura unei lucrări, informarea asupra ei și asupra autorului; pe scurt, reconstituirea atmosferei creației) – atunci când critica își intră în atribuțiile ei propriu-zise despărțirea de operă fiind obligatorie nu numai metodic, dar chiar principial: astfel, corporalitatea, scriitura propriu-zisă ar părea ieșită din două mâini deodată, lucru contrar preceptelor clasice. În totul, *Calitățile poeziei* de Costin Tuchilă mi se pare o încercare de sinteză demnă de toată atenția – fie că autorul se va despărți sau nu, după aceste contribuții”. □•*Amintiri despre G. Topîrceanu* furnizează Constantin Pelmuș. □•Ion Petrache anunță îndurerat stingerea din viață a lui Nicuță Tănase, celebru foiletonist în ziarele centrale din perioada când critica de orice fel era permisă unui număr restrâns de autori. Unul dintre aceștia a fost Nicuță Tănase, nu lipsit de daruri jurnalistice: „Nicuță Tănase a primit în dar de la Sadoveanu, când maestrul l-a primit în vizită la el, un ghiozdan umplut cu binecuvântări și, de atunci, Nicuță s-a preumblat prin lume cu o lacrimă de răs pe care nimeni nu i-a șters-o de pe obraz, până în septembrie, anul curent. Și acum, nu mai e nimic de spus. Las pe fiecă-

re coleg să se uite în călimara lui, încă plină și dacă vreunul dintre ei are curajul s-o răstoarne peste mormântul lui Nicuță, atunci s-o facă. Cerneala este singurul lichid nemuritor”. □•*Poezie din Balcani* este publicată în traducerea lui Dumitru M. Ion □•Prezentarea romanului inedit al lui Hemingway, *Garden of Eden* (text nesemnat) și articolul *Pentru o lume a păcii și stabilității internaționale*, cu dublă semnătură (Leon Talpă și Ion Mircea Pașcu) închid ediția.

● [„SLAST”, nr. 37] După modelul Cenaclului Flacăra, și cel al tinerilor de la „SLAST”, intitulat *Confluente*, face deplasări prin țară despre care revista informează prompt: „Între 25 – 30 august a avut loc turneul cenaclului Confluente, în cadrul căruia un grup de tineri creatori din diferite domenii de activitate, colaboratori ai ziarului «Scânteia tineretului» și ai «Suplimentului literar-artistic» au efectuat o deplasare de documentare în județul Tulcea”. □•Ion Ianoși este intervievat de Ion Vieru, Conform unei anecdote frecvent întâlnită în epocă, Ion Ianoșii răspune unei dintre întrebări astfel: „-Ați fost asistentul lui Tudor Vianu. Cum era Profesorul, cum arătau exigențele sale față de colaboratorii săi, ce înseamnă generozitatea sa? – Sunt onorat de eroarea pe care o comiteți. Nu am fost asistentul lui Tudor Vianu, ci am reluat cursurile de estetică la Universitatea din București după o întrerupere de aproximativ un deceniu (Vianu fusese transferat la literatura universală și comparată). Într-un sens larg, m-am considerat însă un colaborator al său. De aceea am și socotit de datoria mea să public volumul *Postume* din 1966 și ediția din 1968 a *Esteticii*, și să nu pierd niciun prilej ulterior de a scrie despre el. Am avut doar puține prilejuri de a sta de vorbă cu Vianu”. □•Sub îndemnul *Un adevăr subliniat și de marii noștri scriitori: Să construim, acest e cuvântul de ordine*, sunt publicate mai multe intervenții referitoare la București, capitala țării. Ion Cristoiu scrie despre *Simțul răspunderii supreme față de generațiile viitoare*: „Un înalt simț patriotic și civic răzbate și astăzi la lectura nenumăratelor intervenții în presa cotidiană și literară ale unor scriitori ca George Călinescu, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, Cezar Petrescu, Tudor Vianu, Martha Bibescu, Victor Eftimiu și alții, atâția alții. Tocmai această legătură peste timp între visurile unor mari spirite ale poporului nostru și împlinirile de azi am dorit să le relevăm în dezbateră inițiată de revista noastră. [...] «Puneți mâna pe sapă, pe ciocan și pe mistrie. Săpați, ciocăniți, zidiți. Și făcând toate acestea, cântați primăvărat. Cântecul întărește brațele, mărâitul critic le slăbește. Grâul nu crește nese-mănat și zidurile nu se ridică singure în fața mâinilor înfipite în șold. Unii zic că ne trebuie capital și muncă, eu cred că ne trebuie muncă și iar muncă». (G. Călinescu, 1 Mai 1946, «Națiunea», 2 mai 1946). La capătul unei serii de articole consacrate în *Semnalul construcției țării*, Cezar Petrescu ajunge la o concluzie axiomatică: «Miracole nu aveau a aștepta de la nimeni. Numai câțiva ani de muncă, de muncă disciplinată și creatoare pentru a înceta să mai fim săraci în țară bogată». (*O nouă medalie a muncii*. «Semnalul», 14 septembrie

1947). Cărtirii, ironiei ieftine specifice multor concetățeni trebuie să le ia locul neîntârziat participarea activă: «Să punem cu toții umăr lângă umăr, pentru a contribui efectiv la înfăptuiri, nu să ne roadem coatele la cafenea, cărtind cu sau fără temei, opunând celor care lucrează competența celor care perorează, dar n-au plantat un pom în viață, n-au bătut un cui». (*Între sat și oraș*, «Semnalul», 30 septembrie, 1947). Într-un timp al confruntării cu mari probleme economice și politice (Tratatul de pace de la Paris, reconstrucția, seceta, inflația, tensiunea între partide, lichidarea mentalităților trecutului imediat), marii noștri scriitori aveau forța de a birui clipa și a privi în viitor”. □•Îl completează Constantin Sorescu (*Criteriul grandiosului*), Doina Diaconu (*Monumente! Acesta e strogătul românului de mâine*) și Florica Ichim (*Personalitatea Bucureștiului*), fiecare cu ample intervenții. Redăm din textul lui C. Sorescu: „Credința omului de cultură din epocă era că-pentru a folosi o expresie a lui Liviu Rebreanu – «Bucureștii trebuie să rămână și de aici înainte un oraș subiectiv», fiind astfel altceva decât «orașele americane cu aspect arid, fad, statuar». Că, în fond, Bucureștii pot să perpetueze și ca metropolă o trăsătură fundamentală a specificului național”. □•Volumul *Poeme* (Eminescu, 1985) al lui Toma George Maiorescu este recenzat de Ecaterina Matache. Autoarea arată încă din titlu – *Pană de inspirație* – că inițiativa din numărul precedent, în care se scrisese despre mediocritatea în poezie, continuă: „O probă evidentă a nepăsării față de cititor este poemul care dă titlul primului ciclu (*Pană de înger*), un poem neglijent și frivol, cuprinzând un simbol destul de obscur. Iată-l, pe scurt: poetul cedează o pană de înger și capătă în schimb o caia de potcoavă (nu de cai sau asin, firește, ci de *șap sau diavol*) iar prietenii se miră: *Să dai o potcoavă!* Se miră și cititorul: cum să dai ceea ce de fapt primești? («Odată am schimbat o pană de înger/ pe o caia dintr-o potcoavă de șap sau diavol»). Fără să-i pese de frământările noastre, poetul se arată satisfăcut de rezultatul acestui schimb, lăsându-ne pentru a doua oară perplecși: pana (*de aripă*, ne precizează el de teamă să nu se creadă că este vorba de pană de curent sau de inspirație), chiar dacă este de geniu, nu te ajută să ajungi sus. În schimb caiaua, o bați în grindă, agăți de ea o cravată și... *E cât se poate de simplu!* Ne asigură Toma George Maiorescu. O fi chiar așa de simplu să alegi un banc dintre multele și să-l publici sub formă de poem...”. □•Marin Mincu trimite redacției un lung drept la replică intitulat *Răspuns la o scrisoare de amor*: „Stimate Florin Mugur, îți scriu direct, fără acele amânări și fandări ce fac sarea unor asemenea acte amoroase (numite *scrisori*), nu pentru că nu mi-ar plăcea și mie ambigua dezertare de la decizie, ci pentru că, în cazul acesta, devine necesar și instructiv într-un plan mai general, să *cântărim bine ceea ce spunem cu adevărat și nu ceea ce ne prefacem doar că spunem*. Încep atât de abrupt, deoarece mi-am dat seama, după citirea scrisorii duminică, că nu aveam de ales; trebuie să procedez invers decât dumneata spre a lămurii, cu responsabilitate, o *chestiune ce*

depășește domeniul strict literar”. □•Rubrica *Dialogul între generații*, îi găzduiește pe Nichita Danilov (*Fluturi de pandișpan*) și Ioan Moldovan, cu *Să ni-l închipuim pe poet fericit*. □•Numărul se încheie cu cea de a doua parte din studiul lui Al. Dobrescu, *Adela: o încercare a puterilor*, precizându-se că este vorba despre un „fragment din eseu Ibrăileanu”. □•Cu *Almanahul* (II), Voicu Bugariu menține în jurul anticipației: □•Un alt „serialist” al „SLAST”-ului este Emil Brumaru, care împachetează cuvinte și sensuri într-un *Scurt chestionar pentru «oameni de prisos»*.

15 septembrie

• [„**Tribuna României**”, nr. 323 (17)] Silviu Angelescu scrie despre *Et-nologia sărbătorii*. „Cheia de interpretare a sărbătorii, ca act cultural, pare să fie, la Paul Drogeanu, de sugestie psihanalitică. Accentul cade asupra funcției terapeutice a mecanismului sărbătoresc și o lectură atentă înregistrează fără efort ecouri ale lucrărilor lui C. G. Jung. Pentru autor, sărbătoarea rămâne o modalitate de conciliere periodică a conflictului dintre dimensiunea umană *naturală* și cea *culturală*, dintre stratul interior al sinelui, ascuns și reprimat, și stratul exterior, personalitatea socială, afișată dar incomodă pentru că este compusă pentru și față de ceilalți”. ■•Liviu Papadima, Traian Ungureanu și Ion Bogdan Lefter prezintă contribuțiile editoriale de ultimă oră ale criticilor universitari □•Despre cercetarea lui Eugen Negrici (*Introducere în poezia contemporană*) se pronunță Liviu Papadima: „Autor neprolific, Eugen Negrici s-a dedicat totuși unui proiect de mare anvergură, pe care-l deconspiră odată cu publicarea unui prim volum dintr-o scrie deocamdată destul de vag definită *Introducere în poezia contemporană*, își pune din capul locului alte probleme decât încercările similare, de panoramare a fenomenului liric românesc actual. Eugen Negrici nu se mulțumește cu criterii aproximative de grupare a poeziilor din această perioadă – anul debutului, generații, afinități tematice, stilistice etc. El compune o grilă de *clasificare*, adică de împărțire a domeniului poetic în alte secțiuni. Autorul propune, în prezentul volum, o primă împărțire ternară, în planul referențialității poetice, mai precis după „modul implicării *eului* în procesul reprezentării”. □•Ion Pop (*Jocul poeziei*) și îl preocupă pe Traian Ungureanu: „Pentru spațiul poetic românesc, de la Bacovia la poezia «generației 80», descrierea și demonstrația ecuației joc-poezie își găsesc o fastuoasă și subtilă concretizare în *Jocul poeziei*, cartea criticului literar clujean Ion Pop. Refuzând de la bun început identificarea strict tematică a jocului în poezie, după care jocul ar fi prezent în poezie prin și numai prin menționarea expresă, criticul își construiește cercetarea în prelungirea unei accepții autonome a jocului în general și a relațiilor acestuia cu poezia în particular. Poezia, o spune criticul în eseu preliminar *Jocul ca lume*, e imediat atașabilă jocului și anume «jocului ca lume care e de fapt acel «real imaginar» așezat «sub semnul libertății neîngrădite» a spiritului uman de a se cunoaște și recunoaște mereu, de-a

lungul istoriei în roluri mereu schimbate, reluate mereu». Relația joc-poezie nu se identifica deci cu facilitatea citatului sau a exhibiției ludice, așa cum s-ar fi putut înțelege. Eliberată de confuziile datorate unei definiții superficiale a locului, relația joc-poezie traduce profund, așa cum reiese din rândurile de mai sus ale lui Ion Pop o miraculoasă disponibilitate a poetului și a poeziei față de sine și față de rest.[...]. Eseurile consacrate lui Ion Barbu și Nichita Stănescu sunt două excepționale studii totale, adevărate monografii poetice care ar fi putut face singure substanța unui volum. Analiza extrem de subtilă și dificilă, dedicată lui Ion Minulescu ne pune în fața unei surprize, căci Ion Pop reușește să definească o structură modernă acolo unde opera lui Minulescu a putut părea criticii un caz poetic închis, un loc comun inanalizabil. Cartea lui Ion Pop depășește net sfera comentariului critic și se așază prin originalitate și profunzime între operele critice contemporane fundamentale”. □ Ion Bogdan Lefter rezumă eficient *Singura critică*, a lui Mircea Martin: „În cea de-a șaptea sa carte *Singura critică* (C.R., 1986), Mircea Martin adună – cum spune prima frază din *Argumentul* prefațator «texte mai vechi și mai noi preocupate de condiția criticii, de rostul și de posibilitățile ei în ambianța literaturii contemporane» (p. 5). Mai mult de jumătate din numărul paginilor sunt ocupate de șapte (tot șapte!) portrete (Edgar Papu, Adrian Marino, Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu, Liviu Petrescu, Alexandru Călinescu) ceea ce nu înseamnă că restul cărții are o mai mică însemnătate. Articolele și intervențiile de diverse tipuri grupate în celelalte patru secțiuni compun o cuprinzătoare și fermă declarație de principii teoretice, încorporate și câteodată și completate în portrete, încât cartea are o unitate care impune.[...] *Singura critică* ni se înfățișează ca o «construcție», într-un sens apropiat de cel pe care îl dăm de la Mallarmé încoace Cărții. Iată, scurtele articole din prima secțiune etalează gama problemelor majore legate de «condiția», «rostul» și «posibilitățile» genului ; firele se împletesc apoi strâns în eseul titular, care ocupă secțiunea a doua, impecabilă luare de poziție teoretică și morală în câmpul problematic tocmai delimitat ; tensiunea afinităților programatice se decompune de îndată în portrete, secțiune bogată, plinind alături analiza de text și evocarea, deducția abstractă și confesiunea nedisimulată, inventarul riguros de trăsături și aproximare prin tropi cu fină strălucire: urmează o nouă densificare a discursului teoretic în cele câteva răspunsuri la anchete din secțiunea a patra, situate undeva pe calea între articolele de la început și eseul titular ; pentru ca volumul să se încheie într-o notă iarăși mai destinsă, cu interviurile din secțiunea a cincea, firește că libere și confesive, chiar dacă în continuare angajate programatic.[...] Într-un fel, Mircea Martin face o demonstrație practică a ideilor mai întâi enunțate ca atare: în primul rând a acestora: «Critica e una singură, indiferent de formele ei. A.n. am avut de la început această impresie și am verificat-o practicând succesiv ori aproximativ simultan câteva dintre ele. Dacă nu pe toate »”.

17 septembrie

• [„**România liberă**” 13022] Titus Văjeu recenzează noua carte a lui Ion Dodu Bălan, *Peisaj interior* (Eminescu, 1986). Textul său se numește *Neînvin-
sa cetate a limbii române*.

18 septembrie

• [„**România literară**”, nr. 38] La împlinirea a 120 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, Nicolae Manolescu scrie textul *Clasicul fără modernitate*, încheiat, totuși, mai concesiv: „Există scriitori clasici – Coșbuc fiind unul dintre ei – pe care modernitatea nu i-a putut schimba, dar nici clinti de pe soclul lor”. □•Despre același moment istorico-literar consemnează, la rubrica sa *Breviar*, Șerban Cioculescu. □•Constantin Hârlav consideră că în creația lui Nichita Stănescu suntem martorii unei adevărate desfășurări de tensiuni lirice, de care este responsabilă *Aventura cuvintelor*. □•Amintind de monografia *Anton Holban, complexul lucidității* (Albatros, 1972) Cristian Moraru salută prezența universitarului ieșean Al. Călinescu în rândul criticilor tineri ieșeni (!?) și în special a celor preocupați de poezie: „În ce-l privește peste tot în critica sa, Al. Călinescu nu propune altceva, în fond, decât noi căi pentru adâncirea comunicării cu literatura. Discursul său, de o mare claritate, din care poți realmente să înveți fără a te izbi de mai știu eu ce didacticism nefericit, mai are, în plus, și o mare decență de a-ți comunica *descoperirile*, într-un stil eficient care, chiar dacă lasă de-o parte atât sfidarea retoricii cât și retorica sfidării, te cucerește. Și, cucerindu-te, te implică”. □•Despre *Orașul îngerilor* scrie, în acord cu articolele publicate în mai toată presa culturală, Valeriu Cristea: „Totmai în acest continuu amestec de stiluri trebuie să vedem – și s-a văzut deja, desigur – trăsătura esențială a prozei lui D.R. Popescu. Ea reprezintă marea fiestă a tuturor tonalităților (la care se distrează și cuvintele, primind în mijlocul lor oaspeți plini de haz precum burtă-brută, cărelpoteca, plăceriști, closetari, dictaturași, lacrimuțe, strămoșelul, Adam-baci, Rechi, Hamlet-baci etc.), o (citez) *bulibășeală* de (parcă din ce în ce mai) violente contradicții, un univers artistic excepțional de eteroclit. Specialitatea scriitorului este *trecerea*, trecerea neconținută, neobosită, bășcălioasă dintr-o gamă în alta, de pe un culoar pe altul a unei exprimări care niciodată nu ține o (singură) direcție. În proza contemporană, și nu numai în cea de la noi poate Dumitru Radu Popescu este campionul (ieșit foarte bine antrenat, din marea școală shakespeariană) a nedelimitării genurilor”. □•Pe un colț de pagină se anunță că lui Geo Bogza i-a fost decernat prestigiosul premiu *Cheia de aur a orașului Smederevo* (R.S.F. Yugoslavia). □•Continuă și în acest număr opiniile în legătură cu apariția *Istoriei poporului românesc* a lui Nicolae Iorga, dar și cu unele critici referitoare la ritmul lent de reeditarea a operei cărturarului. □•Folosind inversiunea ca figură de stil, Mircea Iorgulescu scrie despre *Familiile romanului* referindu-se la *...Romanul de familie* (I-II, Eminescu, 1986), al lui Ion Brad: „Cartea repre-

zentativă pentru evoluția autorului său, *Romanul de familie* este totodată și o scriere în care se poate citi evoluția din ultimii peste douăzeci de ani a romanului nostru, în fond, o familie de romane, o *cronică* a însăși devenirii temelor și conflictelor românești contemporane”. □•Gheorghe Grigurcu comentează lirica lui Dragoș Vrânceanu, din ultimul volum de *Versuri* (ediție, prefață, tabel cronologic și bibliografie de Rodica Marian, Minerva, 1986), remarcând, de la bun început, tonul sufletesc moderat, trist: „Autorul e un discret, un melancolic rafinat *da capo al fine*”. □•În literatura lui Romulus Guga, Eugen Simion explorează filonul autobiografic: „Roman, încă o dată, autobiografic? Așa sugerează într-un loc naratorul acesta care ia lucrurile în răspăr și relativizează conceptele. Un teoretician al genului, Philippe Lejeune, definește astfel romanul autobiografic: «texte de ficțiune în care cititorul poate avea îndreptățirea de a bănuî, pornind de la unele asemănări, că există o identitate sau cel puțin nu o afirmă...». Virgil Duda nu neagă identitatea, o afirmă în mai multe rânduri, dă chiar anumite date biografice verificabile (e jurist, la origine, a devenit scriitor), dar când citim romanul, observăm că toate precizările, delimitările intră și dispar pur și simplu în ritmurile ficțiunii. *Povestirea* transformă totul și face ca totul să fie verosimil. Cine spunea că o întâmplare, pentru a fi adevărată, trebuie povestită? Virgil Duda confirmă această idee: biografia deformată de memorie, devine un fapt epic și cititorul îl primește ca atare. *Oglinda salvată* este un roman scris de un bun profesionist, cu talent, inteligență și, subliniez, cu bun simț: știe cât să dea cititorului, ce să-i ascundă și ce să-i dea de gândit. Virgil Duda reia, în condițiile și cu mijloacele prozei de azi, problematica romanelor lui Mihai Sebastian și, într-o oarecare măsură, aceea din cărțile de tinerețe ale lui Eliade: erosul ca formă de existență a omului tânăr”. □•Ardeleanul din acest număr, reprezentând *Generația 70* este Dumitru Titus Popa: □•Literatura altor popoare cade în sarcina lui Alexandru Balaci, care prezintă *Antologia criticii literare hispano-americane* (Univers, 1986), grupajul de *Reflecții și maxime* (traduse și prezentate de Albert Kovács), ca și de reportajul lui Radu Cârneci, *Poezia lumii la Struga*.

• [„Tribuna”, nr. 38] Poezia *Vârsta* a lui Nicolae Labiș face parte din antologia lirică a numărului de față. □•Celelalte subiecte de pagina întâi se referă eminamente la programele ideologice ale momentului: *Mircea cel Mare* – 600, *Școala și dezvoltarea* etc. □•Ion Horea, cu recentul volum, *Podul de vână*, este în viziunea lui Al. Căprariu *Poetul fidel sieși*: „Cercetată pe fațetele care o definesc superior, poezia lui Ion Horea va mărturisi întotdeauna și nemijlocit sorgintea transilvană. Ea și-a fixat șansa de a exista și de a se împlini pe traiectoria liricii românești tradiționale. Nici prin respirația substanței sale, nici prin valorile-i formale lirica lui Ion Horea nu agreează clamarea, declanșarea explozive. Versul poetului se desăvârșește sub semnul creșterii clame, în armonii sobru rotunjite, exacte”. □•Marian Papahagi comentează *Secvență romană*, de Eugen Cizek: „Operă a unui istoric obiectiv, ce-și scrutează fără patimă teama,

delimitându-se de tot ceea ce condamnarea moralistă sau reabilitarea forțată au putut aduce în studiul epocii neroniere, cartea lui Eugen Cizek nu e mai puțin o construcție critică personală, riguros argumentată, manipulând cu remarcabilă finețe un impunător aparat bibliografic, un model de analiză a unei epoci prin prisma unei personalități determinate”. □ Zaharia Sângeorzan alege să scrie despre *Lumea satului, lumea literaturii*, combinând titluri și teme care îl preocupă pe Ion Cristoiu, privit aici în ipostaza de prozator: Povestitor de o reală vocație, excelând printr-o narațiune ironică, plină de adevăruri ale vieții, teatralizând realitatea satului, critic iubind paradoxul, ideile, dialectica formelor cu... fond, înzestrat cu o excepțională disponibilitate pentru *lumea literaturii*, ca fenomen moral și social, Ion Cristoiu este un spirit interogativ, lucid, polemic, purtând cu sine șansele unei cariere de cursă lungă... Când va apare *Istoria...*, portretul criticului va primi adevărata identitate”. □ Este publicat un interviu cu poetul Gheorghe Chivu care crede că datorează revistei „a doua sa naștere poetică”: □ Episodul V din *Lucian Blaga și Clujul postbelic* se numește *Cauză și efect* și se referă, în continuare, la eliminarea lui Lucian Blaga din învățământ. □ Un al doilea interviu din numărul de față aparține lui Valeriu Bârgău, care se întreține cu Marian Odangiu: „- *Între care dintre scriitorii tineri, colegi de generație, te simți acasă în literatură?* – O întâmplare de natură biografică a făcut să fiu aproape, într-un moment când fiecare dintre noi abia îndrăznește să viseze un destin literar, de Radu G. Țeposu, Ion Groșan, Constantin Barbu, Marius Ghica, Ioan Holban și alți câțiva tineri scriitori pe care, chiar dacă – în cuvintele poetului – îi întâlnesc la *un secol o dată*, îi simt lângă mine. Alte *întâmplări* m-au legat de Lucian Alexiu, Dumitru Toma, Mircea Mihăieș, Vasile Popovici, Sorin Preda, Gabriela Hurezan. Dar ar fi prea mult să-i înșir pe toți și, sper, cei care lipsesc mi-o vor ierta-o. – *Te rog să-ți pui o întrebare care te muncește de multă vreme și să răspunzi...* - Ar trebui să o luăm de la început și să mai adăugăm atât de multe întrebări încât mă tem că n-am ajunge să le dăm de capăt. Deocamdată”. □ Ioana Bot scrie despre *Actualitatea lui Simion Mehedinți*, titlu sub care recenzează studiul lui Simion Mehedinți, *Civilizație și cultură* (Junimea, 1986), apărută sub îngrijirea lui Gheorghită Geană. □ Aurel Codoban este interesat de *Cunoaștere și creație științifică, cu trimitere la D.N. Zaharia, Paradoxul creației științifice*, Junimea, 1986. □ În prezentarea și traducerea lui Ion Mușlea, „Tribuna” este publicată partea a doua din *Maică-mea și lumea de apoi*, de Henry Miller.

19 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 38] Cu *Astra* – străvechi năzuințe și permanente idealuri, în acest amplu articol Elena Solunca marchează împlinirea a 125 de ani de la fondarea asociației punându-i, la final, marile semnificații valorice în serviciul momentului ideologic, dominat de prezența, prin fotografii și citate, a lui Nicolae Ceaușescu pretutindeni și peste tot. □ Volumul scos de Valeriu

Râpeanu, *Scriitori dintre cele două războaie mondiale* (C. R., 1986) face obiectul unei minuțioase analize întreprinsă de Constantin Coșman, din care reținem: „Titlul cărții pe care o prezentăm este *Scriitori dintre cele două războaie mondiale* și ar putea lesne sugera o juxtapunere cronologică, sau după alt criteriu (sau după niciunul) de contribuții la mai buna, completa cunoaștere și evaluare a unor reprezentanți ai literaturii românești din apogeul ei interbelic. Lucrurile nu stau, din fericire, numai așa, mai exact, nu tocmai așa. Pentru că autorul, cunosător temeinic al fenomenului literar-artistic și, în general, al culturii românești, exeget cu o bogată experiență, condensată într-un respectabil număr de volume, este un asiduă căutător de «cazuri» – altfel ar fi dificil de justificat coprezenta între copertile aceluiași op, pe lângă numele celor doi corifei amintiți, a celor ale lui Liviu Rebreanu, Mihail Sorbul, Tudor Vianu, Perpessicius, Cezar Petrescu, Victor Ion Popa, George Mihail Zamfirescu, I. Peltz, Tudor Teodorescu-Braniște. Creatori care au marcat, desigur, peisajul literaturii, dramaturgiei, publicisticii, criticii și istoriei literare, esteticii de la noi în perioada dintre cele două războaie, dar în grade atât de diferite! La fel de diferite de altfel ca și domeniile și genurile în care s-au manifestat. Încercarea de elucidare a acestor «cazuri», aprofundându-le, raportându-le și încadrându-le în mediul social-istoric cultural, duce la o nouă așezare valorică a unor scrieri în cadrul operei unui autor, decelează subtile autodeterminisme și interconștiționări care atestă cât de profitabilă pentru cunoaștere este sondarea în adâncime“. □ Florentin Popescu scrie admirativ despre nonșalanța cu care debutează reporterul devenit ulterior poet, Ștefan Mitroi: „O distinctă siguranță și o totală lipsă de prejudecăți față de un gen publicistic până nu demult controversat, judecat drept o creație de frontieră, reportajul, se desprinde încă de la primele pagini ale cărții *Nimic despre singurătate* (Editura Eminescu, 1986, m seria «România, azi»), cu care debutează editorial Ștefan Mitroi, până acum mai puțin prezent în paginile publicațiilor literare. Stăpânirea mijloacelor specifice genului ni se pare a veni în primul rând dintr-un necontrafăcut și neconvențional mod de receptare a realității și de transpunere a ei în pagina scrisă. Impresia de noutate și lipsa de clișee vine la Ștefan Mitroi, în primul rând nu atât din spectaculosul subiectelor cât mai degrabă dintr-o anume candoare cu care autorul abordează subiectele și cu care-și intitulează reportajele. [...] Lipsit de prejudecăți, Ștefan Mitroi abordează orice subiect tentant ce i se ivește în cale – de la «micromonografia» unor orașe noi (ca Alexandria, de pildă) și până la dialogul plin de o anume secretă poezie și încărcat de un umanism al locurilor (bine sesizat și bine sugerat de autor) cu un paznic de far sau cu un făurar de fântâni, de la viața nespectaculoasă a unei comune transilvane, sinonimă ca denumire cu Capitala, până la discuția cu fratele lui Zaharia Stancu etc. [...] *Nimic despre singurătate* (titlu incitant la lectură!) ni se pare, dincolo de o oarecare lipsă de unitate a textelor, o apariție remarcabilă, iar debutul autorului de bun augur. Rămâne ca viitoarele cărți ale lui Ștefan Mitroi să con-

firmă pe deplin aceste impresii“. □·Adrian Păunescu este prezent cu poema *Pridvor de Carpați*: □·Radu Cârneli anunță ca laureatul celei de-a 25 ediții, jubiliare a *Serilor poetice de la Struga* (Macedonia) a fost cunoscutul poet american Allen Ginsberg: „La ediția a 25-a, jubiliară, din acest an a *Scrierilor Poetice de la Struga* (Macedonia – Iugoslavia), «Coroana de aur» a fost atribuită cunoscutului poet american Allen Ginsberg., cupă ce tot un mare liric din S.U.A., Wiston Hue Auden deschisese calea acestei prestigioase distincții poetice internaționale. Au urmat de-a lungul anilor – citez, oarecum din memorie: Rugenio Montale (Italia), Pablo Neruda (Chile), Fazil Hüsni Daglarea (Turcia), Léopold Sédar Senghor (Senegal), Eugène Guillevié (Franța) Arthur Lundkvist (Suedia), Rafael Alberti (Spania), Miraslav Krleža (Iugoslavia), Hans Magnus Enzensberger (Germania), Blaze Koneski (Macedonia, Iugoslavia), Nichita Stănescu, Sachchidanand Hiranand Vatsyayan – Agyey (India), Andrei Voznesenski (U.R.S.S.), Iannis Ritsos (Grecia) și alți câțiva, toți militând însă pentru înnobilarea făpturii umane prin puterea frumosului, a celui frumos care stă în slujba adevărului și binelui. Allen Ginsberg se înscrie generos pe linia acestei atitudini prin arta sa atât de strâns legată de veacul pe care îl traversăm, cu toate izbânzile, aspirațiile și neîmplinirile sale. [...] Voindu-se, și fiind, profetică la tonul și substanța sa cu privire la marile răscruci ale timpului, creația acestui poet de excepție este actuală și deci politică, angajată și deci lucidă, calități care au făcut să fie cunoscută și recunoscută. [...] La 60 de ani, cu o operă poetică din care, nu o dată, a declamat și cântat în spectacole publice în multe orașe din lume entuziasmându-și auditoriu, cunoscut, discutat și admirat, Allen Ginsberg, marele poet american, merită pe deplin *Coroana de aur* a «Serilor Poetice de la Struga»“. □·Dărie Novăceanu prezintă, pe ultima pagină a revistei, *Tineri poeți spanioli* în traducere proprie: Julia Castillo, Caesar Antonio Molina, Abelardo Linares, și Luis Garcia Montero.

● [„Cronica”, nr. 38] Sub denumirea devenită canonică, *Mircea cel mare – 600*, Al. Zub arată de ce domnitorul trebuie considerat în zilele noastre *Un simbol al demnității colective*: Interesul reflecțiilor lui Eminescu, de regulă polemice, stă în contrastul ostentativ dintre simplitatea eroică a epocii lui Mircea și spectacolul patriotard pus în scenă de politicienii din vremea sa. Pe urmele marelui poet au venit alți scriitori, care dacă n-au mai pus atâta geniu în textele lor, au știut totuși să păstreze pentru noile generații o figură simbolică, a cărei valoare formativă nu e greu de bănuț. În zilele războiului de independență, *Gazeta Transilvaniei* amintea între vechii luptători pentru libertate pe Mircea cel Bătrân, alături de Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. O istorie populară a celui război, scrisă curând după aceea de N.D. Popescu, situa eroicul episod în tradiția luptei conduse odinioară de aceleași figuri. Între poeziile strânse de Ioan Nenițescu în volumul *Pui de lei* (1891), una evoca *Tratatul lui Mircea*, adică acel «act» de înțelepciune politică pe care domnitorul în cauză a știut să-l determine la începutul secolului al XV-lea. [...] Povestea renovării acestei cti-

torii apare și în opera *Crestomație pentru toți românii* pe care G. Coșbuc a tipărit-o, în pragul secolului, aproape concomitent cu volumul *Din trecutul nostru*, în care Al. Vlahuță îl portretizează pe același voievod într-un tablou plin de viață, de concret, de mișcare. Ideea demnității colective prevalează aici, ca și în piesa lui Dan Tărchilă, *Io Mircea Voievod* (1977), fortificând un simbol care esențialmente fusese construit cu un secol mai înainte, în epoca regenerării. Poetul «imnelor» n-a făcut decât să-i confere dimensiune metafizică, închipuindu-l pe uscățivul domn la țărm de mare, unde «se roagă în amurg fără cuvinte».

□ Al. Călinescu semnează cronică literară la volumul de versuri al Mariane Codruț, *Schiță de autoportret*, (Junimea, 1985): „Claritatea dicțiunii și finețea percepției sunt calități evidente ale poeziei Mariane Codruț, atât în volumul de debut din 1982 – *Măceșul din magazia de lemne* – cât și în recenta carte intitulată *Schiță de autoportret* (Editura Junimea, 1986). «Autoportretul» pune în lumină mai cu seamă motivul dedublării: «cu un ochi văd / cu celălalt / mă uit la ce văd, / o parte din mine trăiește / (mai exact, secretă bucuria, / angoasa, ura) / cealaltă veghează, măsoară, / cântărește semnificația – / aurul, rebutul»”.

□ Proza lui Norman Manea (*Plicul negru*, C.R., 1986) îi sugerează lui Ioan Holban *Efectul de intimidare*: „Norman Manea este un excelent creator de «atmosferă», decorul fiind unul dintre reperele esențiale ale edificiilor sale epice: față de cărțile precedente, prozatorul comprimă segmentele descriptive, le scrie alert, în notații fugare și instantanee sugestive, dar funcția rămâne aceeași: faptele diverse, banalitatea constituie acest decor care își conține limba, relatarea, alcătuiind un cod care ascunde disponibilități imprevizibile. Cunoașterea – țintă a oricărui demers creator – este înțeleasă de Norman Manea ca o perpetuă modificare a unghiurilor de vedere și ca o confruntare dramatică dintre viul polimorf în continuă zbatere (realul) și viul uniform (fînța), aflat în așteptare și placidă participare; personajele înseși sunt niște «experti» ai realului, găsindu-se totdeauna în tranzit (spațiul epic se concentrează la recepția hotelului «Tranzit»), în mișcare spre altceva, de la o stare la alta”. Criticul decretează: „*Plicul negru* poate fi placa turnantă a prozei lui Norman Manea”.

□ Lucian Valea scrie despre doi ardeleni, G. Coșbuc și Liviu Rebreanu, avantajat și de faptul de a-l fi cunoscut personal pe cel de-al doilea, de la care deține informația că „învățătorul Vasile Rebreanu «a fost coleg de liceu, de clasă și de bancă, cu marele Coșbuc [...] până în clasa a patra de liceu» când «a trecut la „preparandia” (școala pedagogică) din Gherla» (*Amalgam*, p. 83)”. □ Un profil al critici lui Valeriu Râpeanu își propune să realizeze Zaharia Sângeorzan în articolul *Critică și valorizare*: „Rostind numele lui Valeriu Râpeanu, memoria îl asociază numaidecât cu un altul, devenit, în timp, un strălucit model: Al. Rosetti. Ne referim la reputația sa de editor, la vocația culturală în procesul de descoperire, și impunere a scriitorilor români care astăzi sunt clasicii noștri. Al. Rosetti rămâne modelul, Valeriu Râpeanu, spiritul dinamic și profund receptiv care continuă opera magistrului. [...] Critica lui Valeriu

Râpeanu e un dialog fecund, constructiv, riguros conceput, cu ființa operei înțeleasă ca valoare, specific, noutate, memorie a epocii și a timpului istoric. Un dialog cu scriitorii clasici tratași cu cordială artă de a le înțelege și interoga destinul“. □ Haralambie Țuguș evocă figura folcloristului Dumitru Furtună, ale cărei contribuții legate de orașul Dorohoi, îi permit autorului articolului să-l considere *Un cărturar de seamă*. □ La *Aventura romanului de aventuri* se referă Al. Dobrescu: □ Ștefan Avădanei și Paul Balahur o prezintă, inclusiv cu versuri, pe Hilda Doolittle, „logodnica lui Erza Pound și soția scriitorului britanic Richard Aldington” [sic!] în legătură cu evenimentul centenarului nașterii acesteia.

• [„Flacăra”, nr. 38] Radu G. Țeposu conversează cu Gheorghe Tomozei, care a împlinit 50 de ani, despre marii săi prieteni, despre generațiile poetice și sentimentul obârșiiilor: „– *Lui Nichita îi plăcea muntele? Era un om de câmpie totuși*. – Nichita nu era nici de munte, nici de câmpie. Era un obiect cosmic și se potrivea pretutindeni. [...] E greu să nu fii marcat de această matrice. De aceea, noi nici nu facem caz de România. – *E un reproș?* – Nu, e un lucru normal să nu faci caz. Noi avem o înțelegere a noastră, a «punctului înăsprit al Europei» prin care trecem, cum zicea Eminescu. [...] Marea mea uimire e însă puțină receptivitate de care se bucură publicistica eminesciană. E una din răni-le biografiei mele. [...] – *Aveți vreo explicație?* – Oamenii intră greu în contact cu scrierile sale gazetărești. Pentru a-i fi citită publicistica, mai e apoi nevoie de o inițiere în viața politică a secolului al XIX-lea. La inaderența aceasta au mai contribuit fetișismul cu care a fost înconjurat și lamentourile stupide privind biografia sa. Din aprigul, neînfricatul Eminescu, așa cum ne apare el în gazetărie, din omul cu o stranie stare ofensivă, a rămas în conștiința celor mai mulți doar partea dulceagă a biografiei sale care și aceea e neadevărată. Eminescu n-a fost nici zdrobit de un amor nefericit și nici n-a avut leafă mică. Și-apoi, cum să-i dai lui Eminescu o leafă? [...] – *Se zice că și Labiș avea acest presentiment*. – Așa e, dar să știi că eu n-am fost prieten cu Labiș. N-am fost nici măcar un prieten al poeziei lui. Pe-atunci mă ocupam cu altceva, eram îndrăgostit. Voiam însă să-l concurez. Murind, Labiș miu-a răpit șansa de a fi unul din frunzașii generației. Și după moartea lui Nichita am simțit o scădere a tonusului poeziei noastre. În lipsa competiției adevărate, poezii se dăruie unii pe alții. Iată, foarte talentatul Mircea Dinescu a lichidat totul, de la Nichita până la unchiul Samuel Beckett. Merge, nu? – *De unde vine acest elan negativist?* – Din două lucruri. Întâi, dintr-unul sănătos care nu trebuie să ne mire, căci schimbul de ștafetă între scriitori nu trebuie să se întâmple ca pe stadioane, ci printr-o negare dramatică a unor căi sterile, inadecvate în artă, care nu exclude încă o anumită urbanitate. E foarte bine că tânăra generație e nițel obosită din pricina geniilor. Ce nu e foarte bine e că noile generații au, anacronic pentru acest amurg de mileniu, un fel de evazionism care ne va duce nu la reevocarea turnului de fildeș, ci, cum neinspirat citez, la cea a turnului de vini-

lin. Există parcă o neaderență la viață, fără semnul pasional al generațiilor trecute, fără profesiunile de credință ale aceleia. Acești tineri scriitori vorbesc doar despre ei, cu o infatuare mult prea evidentă a propriei biografii, femeile compun o poezie monsturoasă, iar bărbații evocă obsesiv lumea studenției. [...] Ieșirea din studenție amintește de izolarea lui Ovidiu la Tomis. – *Aceste reproșuri sunt, de fapt, niște acuzații foarte grave. Dacă e-așa, înseamnă că sunt și niște cauze.* – Bineînțeles, este forma de luptă a acestei generații. Tinerii scriitori luptă împotriva festivismului care a făcut mult rău revistelor. Din păcate, maturitatea și sentimentul responsabilității lipsesc cel mai adesea. Prea se complac în starea de jubilație, de euforie gratuită. – *Înțeleg că spunei aceste lucruri cu bună credință, nu?* – De ce-ar fi altfel? Eu sunt pentru o sănătate a culturii și mă deranjează conflictele gratuite. Nu sunt pentru un echilibru de operetă al provinciilor și generațiilor, dar prea ne năpustim uneori cu multă ușurință unii asupra altora. Eu cred că suntem un popor care avem ce spune și ne putem exprima în multe, în foarte multe domenii. Eu cred mult în înzestrarea scriitorului român. [...] – *Ce simte poetul la cei cincizeci de ani ai săi?* – Simte că n-a renunțat nici acum, la această vârstă, la veleitățile de la douăzeci de ani. Țelul meu n-a fost să fiu cel mai important poet, ci să fiu socotit poet. Poet adevărat. Dacă sunt considerat poet, admit toate comparațiile pe care le pot suporta adjectivele. Eu cred că sut poet pur și simplu. E un orgoliu suprem, cer iertare. – *Poetul visează?* – Visează și face proiecte. N-am renunțat nici acum să fac planuri. Am fost ridiculizat pentru că am strâns fotografii cu Nichita și Labiș. E, și? Dacă aş strânge timbre poștale, aş fi mai stimat? – *E poezia, această cea mai nevinovată dintre toate ocupațiile, și o armă de luptă?* – Redactorul șef al ziarului « Timpul » era unul din cei mai temuți poeți. – *Să înțeleg că poetul e o lance a lui Ahile? Cu un capăt rănește, iar cu celălalt vindecă?* – Poetul este chiar Ahile. El își scrie poemele pe propriul său călcâi”.

□•*Precursorii lui Caragiale* își numește Marian Popescu textul prilejuit de apariția celui de-al cincilea volum de *Documente literare inedite*, consacrate în întregime teatrului românesc de la mijlocul secolului al XIX-lea, ediție datorată lui Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, prefată de Paul Conea. □•Al. Piru prezintă cartea Valentinei Marin Curticeanu, *Critica și modelul* (C.R., 1986): „Autoarea își pune patru «întrebări legitime» în legătură cu conceptul de roman și ne comunică rezultatul a tot pe atâtea «lecturi posibile» de categorii romanești. Recunoaștem, parcurgând volumul, și îndreptățirea întrebărilor din prima secțiune și puțină lecturilor din secțiunea a doua. Poate că nu e o simplă întâmplare că ponderea lor este egală, că li se consacră același număr de pagini. Valentina Marin Curticeanu este un spirit rațional și proporționat”.

• [„Orizont”, nr. 38] *Spiritul revoluționar și exigențele actuale* (autor prof. univ. dr. Ilie Luca) deschide numărul de față, secondat de poezia *Steag și scut*, a lui Radu Felecan, în care sunt redată aceleași idei, concentrate în timp și spațiu: „Având în comunism credința/ cum în Zalmoxe dacii au avut/ purtăm

în noi întreagă biruința/ și patriei îi suntem steag și scut”. □•Despre clasicizarea criticii și aportul acesteia în sfera sociologiei literare scrie Florin Berindeanu: „Se poate afirma că literatura și critica, înțeleasă ca discurs despre literatură, «Joc secund»m deci, se clasicizează reciproc în măsura în care cea dintâi acceptă verdictele celei de-a doua, iar aceasta surprinde în calitatea ei de «fotografie de epocă» contiguitatea creației și a tradiției re-luate perpetuu din fixitatea fictivă a istoriei literare. [...] De la un timp, critica nu se mai mărginește – poate cu excepția «întâmplărilor» grăbite de însăși precipitarea editorială – să mărturisească și să evalueze «ad usum lectorem» sensurile imediate ale creației și nu atât dintr-o reticență «culturală» sau dintr-o senzație de anacronism de procedare, cât, fapt detectabil în critica străină și românească recentă, din dorința de a se contopi, de a se solidariza creativ cu opera. [...] Fără alianța – a se citi fuziunea – cu critica, istoriei literare i se vede din start refuzată identitatea, fiind nevoită să-și deschidă «sucursale» care să-i poată valorifica uriașa documentare neprelucrată. Sociologia literară, spre exemplu, este una din disciplinele care profită din plin de materialul oferit de istoricii literari, redându-i – cele mai multe ori creator, fără a-i diminua excesivitatea pozitivă – circulației firești a explicațiilor extratextuale. [...] Literatura contemporană continuă o tradiție în sensul, în primul rând, unității temporalului și atemporalului. Critica face același lucru, ba, pentru ea, coordonata integratoare este semn sigur al existenței subiectului prin obiect sub raportul creației. Clasicizarea criticii de care vorbeam la început și la care ne reîntoarcem e șansa unei corespondențe cât mai fertile între operă și interpretarea ei. Se poate deduce cu ușurință că a clasiciza critica nu înseamnă a o destina premeditat unei tendințe, fie și moralizatoare, ci a o introduce iremediabil în clasa creației”. □•Cornel Ungureanu comentează, la cronica literară, selecția făcută de Valeriu Râpeanu din vasta operă a lui Nicolae Iorga, intitulată *Scriitori români dintre cele două războaie*, C.R., 1986: „Preocuparea pentru Nicole Iorga, mai veche la Valeriu Râpeanu, dă la iveală, acum, o imagine coerentă a personajului. Unul și același om, unul și același Nicolae Iorga, m arată autorul, a scris și a făcut politică, a animat viața culturală de-a lungul unor decenii. Același om a dat literaturii române o operă memorialistică fără egal. [...] O parte din *Istoria literară* pe care o scrie Valeriu Râpeanu e un Recurs; o redeschidere a unui proces pe care mulți comentatori de literatură s-au grăbit să-l claseze. Și Vlahuță (analizat altădată într-o carte remarcabilă), și Cezar Petrescu, și Tudor Teodorescu-Braniște, și Victor Ion Popa, și I. Peltz pierd (au pierdut) în fața criticilor de tradiție maioresciană. Dar ei au fost nu numai autori de cărți ci și creatori de contexte culturale, au reprezentat și au format un public al literaturii. Și nu numai al literaturii. Revenind asupra lor în studii ample, redescoperindu-i pentru publicul anilor optzeci, retipărindu-i, Valeriu Râpeanu nu devine avocatul agasant al unor împricinați păgubași: el este restauratorul unor adevăruri pe care suntem tentați a le părăsi prea curând. De la N. Iorga... nu este doar o

carte de istorie culturală, ci mărturia unei acțiuni de exemplară organicitate a unui om de cultură”. □Romanul Valentinei Duma, *Darul de nuntă* (C.R., 1986) se află în atenția lui Marian Odangiu: „Nu e lipsit de interes să ne întrebăm, la capătul lecturii, dacă ar fi posibilă o ierarhizare a temelor din noul roman al Valentinei Dima și, mai ales, cum anume ar arăta o asemenea așezare a acestora, în ordinea importanței. Ideea nu vine dintr-un capriciu, ci dintr-o cât se poate de aplicată nevoie de a trece dincolo de oglinzile cărții spre a-i percepe mesajele de adâncime. Căci, neîndoielnic, și unele și altele există, cele din urmă fiind, în parte, obturate de cele dintâi. Obturarea e cauzată de câteva artificii de construcție, dar și de scriitură. Relativ la primele, vom observa că romanul se înscrie la categoria edificiilor epice cu o tramă întrutotul firavă, dislocuită printr-un plonjeu cu redutabile consecințe în spațiul memoriei. [...] La nivelul scriiturii, artificul, subtil, constă în dimensionarea lingvistică a discursului. [...] Am fi înclinați, invocând toate aceste argumente, să zicem că *Darul de nuntă* este un roman poematice, care își strânge până la urmă, firele risipite într-o unică temă: descoperirea de sine. Eliberarea de sub tutela unui trecut resimțit ca o povară din cauza neînțelegerii esenței. Un asemenea înțeles are, cred, fraza dintr-o scrisoare trimisă eroinei: «Ești ca un ziditor care înalță și recrează lumea». *Darul de nuntă* e cea mai interesantă carte de până acum a Valentinei Dima”. □Alexandru Ruja îi prezintă pe Teodor Bulza în ipostaze sa cel mai des invocată, aceea de *Prozator al câmpiei*: „*De la Semnul șarpelui (Patima)* de Mircea Micu, între cărțile despre câmpia vestică și oamenii ei, volumele lui Teodor Bulza sunt între cele mai valoroase. Nenumărate pagini povestesc, cu un sentiment al legăturilor tainice (afective), despre mirajul câmpiei. Mereu un spațiu cunoscut și mereu unul ce-și dezvăluie lucruri necunoscute de la început. Un ames tec straniu de dorință și revoltă, de acceptare și distanță, de iluzie și realitate, de trezie și vis, – posibil de întâlnit în doze diferite în halucinantă imensitate a câmpiei – intră în paginile cărților lui Teodor Bulza. Romanele sale închid un crâmpei de timp din marele timp istoric, ce a adus schimbări fundamentale în lumea rurală. [...] O undă lirică, venită dintr-o viziune poematică asupra prozei, adie prin romanele lui Bulza”. □Despre *Dodoacă și Biciușcă* (Facla, 1986) carte pentru copii semnată de Eugen Dorcescu, Carmen Odangiu scrie cu ardoarea ce merită arătată unei șef de editură: „În felul ei, cartea lui Eugen Dorcescu dovedește, cum atâtea altele au făcut-o, că certitudinea alienării în timp față de universul fabulos al copilăriei nu devine neapărat un sentiment paralizant, ci, dimpotrivă, unul încă productiv; că noua Poveste se poate înfiripa nu fiindcă reproiectarea ar fi autentică și integrală, dar pentru că, indiferent de distanță, valorificarea e întotdeauna posibilă fie și în spiritul unei sinteze, dacă nu chiar în scopul ficțiunii. Dincolo de formele aparent cuminti, narațiunea lui Eugen Dorcescu își asigură o asemenea subterană. Că ea există, complicând cel puțin relațiile dintre personaje, ne-o arată instalarea subiectului într-un spațiu de convergență, populat de figuri celebre,

desprins provizoriu din contextul livresc ori folcloric care le-a consacrat“.

□•Victor Neumann prezintă tratatul lui Dan Berindei, *Cultura națională română modernă*, Eminescu, 1985: „Stăpân pe o vastă bibliografie, mergând până la amănunte, descoperitor al multor izvoare primare, dublând de fiecare dată opera de erudiție cu una reflexivă, istoricul ne pune la dispoziție o carte unitară, de care poate beneficia specialistul, ca și publicul larg. Evocarea vieții, a eforturilor intelectuale ale unor oameni de carte, absolut de excepție, precum Gheorghe Șincai, Mihail Kogălniceanu, Gheorghe Lazăr, Nicolae Bălcescu, Eudoxiu Hurmuzachi, A.D. Xenopol, Nicolae Iorga ș.a. îi prilejuiește lui Dan Berindei reanalizarea formelor de gândire și expresie ale personalităților, în unele cazuri, studii de detaliu privind structura lor comportamentală, starea sufletească, legăturile sociale, influența mediului, a școlilor și universităților, a profesorilor, asupra dezvoltării capacității lor creatoare. [...] Cartea istoricului Dan Berindei va deveni, prin conținut, prin seriozitatea demersului științific, una de referință în peisajul istoriografiei contemporane din țara noastră, o lucrare ce se va înscrie în suita valoroaselor contribuții aduse de acest om de știință, a cărui exemplară conduită s-a impus de mult în spațiul spiritualității românești, al prezențelor ei în societatea europeană a acestui sfârșit de veac”.

□•*Autorul captiv* se numește concisul text al Corinei Ciocârlie despre Ernesto Sábato și Darie Novăceanu, traducătorul romancierului sud-american în limba noastră: „Dincolo de ambiția de a închide în el, unificând-o, întreaga lume (Darie Novăceanu), tema obsedantă a romanului lui Ernesto Sábato pare a fi aceea relației dintre scriitor și lumea operei sale. O relație corporală, tensionată, insuportabilă cel mai adesea, căci adevăratele personaje nu sunt simulacre făcute din cuvinte, ci au sânge, iluzii și dezamăgiri, dorințe și neliniști. În paginile cărții, ele trăiesc o misterioasă viață latentă, asemenea unor reptile amorțite, gata oricând să-ți verse veninul asupra celui ce ar îndrăzni să le aducă la o existență deplină. A publica un roman e, prin urmare, un act periculos, echivalând cu pătrunderea într-un continent interzis: ideea exorcizării unor făpturi malefice, prin scrierea unei cărți în care ele să fie eroii principali, se dovedește riscantă, când monștrii, odată invocați, se aruncă asupra noastră inventând cele mai îngrozitoare torturi (a scrie e, din acest punct de vedere, sinonim cu a visa, adică a face ca obsesiile cele mai adânci să iasă la suprafață). Nu întâmplător, în *Anaddón exterminatorul* în joc se află Sábato însuși, și nu ca un cronicar al faptelor întâmplute, ci «ca un personaj oarecare, în aceeași calitate cu toate celelalte personaje, cele care, totuși, ies din propriul său suflet». [...] Intuind că adevărata creație izvorăște din întreaga ființă, Sábato abandonează știința pentru a scrie ficțiuni; cu alte cuvinte, înțelege că singurul lucru real e legătura dintre om și «zeitățile» sale, acele ființe pe care le cheamă neconținut, știind totuși că îi aduc neliniștea și pedeapsa. Le suportă pentru că sunt prețul șansei sale unice «de a găsi un sens al existenței, sau cel puțin o bănuială îndepărtată”.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 38] *La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poezi în derivă*: continuă scoaterea scalpului de pe poezia Magdalenie Ghica: „Al doilea poem al volumului *O tăcere asurzitoare* se desfășoară în aceeași dezordine, poeta crezând că aleatoriul ține loc de orice. [...] O să mă ierte Magdalena Ghica că alfabetizarea ei lirică se face chirurgical, dar altă metodă de a-i spune adevărul nu avem! Lucru foarte curios, în acest torent de improprietați apar oaze de adevărată poezie“. □ Narcis Zărnescu prezintă ultraelogios cel de-al opt-ulea volum (*Cutremurul*) din romanul fluviu al lui Paul Anghel, *Zăpezile de-acum un veac*: „Apa – timp. Metafora – «curgerea timpului» – se descifrează prin alte metafore, stratificate într-o geologie imponderabilă în biografia lucrurilor, a lumii. Fluviul însuși este întruchiparea, nu doar simbolică, a timpului: un răboj fabulos, o cronică superbă intangibilă și copleșitoare, un document care atestă prezența eternității, aici, la gurile Dunării: «...dincolo de Porțile de Fier, mai la vale, se văd picioarele mult scurtate ale podului lui Traian. Și mai la vale se văd picioarele unui pod aruncat peste fluviu de Constantin cel Mare; iar și mai la vale, la fund, încremenite în mâl, s-ar afla niște monoxile, bărci arhaice scobite cu topoare de bronz, dintr-un trunchi de copac, rămășițele unui pod de nave, întins de Darius, în era veche, de la un mal la altul. Încă și mai la vale, spre deltă, nu se mai vede nimic decât împărăția sublimă a lui Dumnezeu. Istoria umană dispare». Paul Anghel deslușește cu virtuozitate hieroglifile transparente ale fluviului, îmblânzește fantasmemele acvatice, întemeind un imaginar somptuos, un posibil alter-ego al istoriei reale“.

20 septembrie

• [„România liberă” 13025] Ioan Alexandru prezintă domnia Marelui Mircea Voievod sub titlul Ctitorie de independență: Pe o întreagă pagină se află, impunător, titlul *600 de ani de la urcarea pe tron a Marelui Mircea Voievod*, sub care este inserat studiul acad. Șt. Pascu, fragmentat de subtitluri sugestive atât pentru evocarea trecutului, cât și a ...prezentului: *Din Carpați la Severin și la Marea cea Mare; O oaste mică dar vitează l-a înfruntat pe temutul Ilderim; Alianțe în condiții de egalitate cu marii monarhi ai timpului*. □ Mihai Negulescu contribuie cu poeziile *Mircea* și *Efigie*.

• [„Scântea”, nr. 13710] Pe prima pagină, acad. Ștefan Pascu, semnează articolul *Apărător vajnic al țării, al neatârării sale*, text în care celebrează 600 de ani de la urcarea pe tron a marelui Mircea Voievod: „A apărât țara și independența acesteia cu sacrificii și jertfe numeroase și grele; s-a străduit, și în parte a reușit, să unească într-un efort comun popoarele sud-estului și centrului Europei împotriva celor pe gânduri de cotropire ; a fost «pavăza creștinătății» în fata tendințelor expansioniste ale *Porții otomane* în plină desfășurare, cu rol important o perioadă scurtă, chiar și în viața politică a Imperiului otoman. A fost Marele Mircea Voievod, prin înțelepciune, vitejie și

dragoste de țară. Idealurile de libertate și de independență, cărora Marele Mircea Voievod le-a închinat toți anii lungi ai glorioasei sale domnii, și-au aflat deplina împlinire în epoca noii orânduiri pe pământul patriei cu deosebire în anii ce au urmat Congresului al IX-lea, în epoca ce poartă numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, marele ctitor al mândrului chip al țării de azi, cel care întruchipează, prin gândul și fapta sa, virtuțile cele mai ale bravilor noștri înaintași”. □-M. Costea face unele adnotări pe marginea temei *Critica militantă*, cu exemplificări articole recent apărute în „Tribuna” (Ion Vlad și Adrian Marino) ale căror idei le rezumă conștiincios: „Exercitindu-și funcția interpretativă și prospectivă în raport cu bogata literatură actuală, critica nu-și poate refuza, totodată, meditația asupra propriei condiții, *Critica criticii* constituie un necesar și permanent examen, prezent – cu oarecare consecvență – în publicațiile noastre culturale. O bună experiență ne propune, din acest punct de vedere, «Tribuna» clujeană, în care, pe lângă cronicile, recenziile consacrate prozei sau poeziei contemporane, apar, cu o susținută continuitate, eseuri, comentarii, puncte de vedere asupra criticii literare. În ultimul număr (36 1986), acest sector este substanțial. Avem în vedere, de exemplu, un judicios articol pe care Ion Vlad îl consacră volumului *Singura critică* de Mircea Martin, critic pătrunzător, spirit analitic, temeinic informat în domeniul său, interesat de reflexul marilor teme și idei contemporane în universul creației literare. Subliniind că, alături de un astfel de critic «participăm la un dialog onest și comprehensiv cu operele interpretate», Ion Vlad definește de fapt câteva dintre trăsăturile mai generale ale criticii de azi, unele prezente, altele, din păcate, absente din practica scrisului critic revuistic. Pe prim-plan se află, în atenția comentatorului criticii lui M. Martin, «liniile esențiale ale eticii scrisului și deci ale deontologiei profesiei, urbanitatea comentariului și formularea pertinentă a rezervelor critice», precum și acea linie de conduită în virtutea căreia criticul «refuză partizanatul de orice fel, intoleranța și arbitrarul, suficiența în critică și strategiile mai mult sau mai puțin abil mascate». Căci critica adevărată, «singura» critică, arată I. Vlad, «este chemată să officieze în magistratura bazată pe demnitate și loialitate, pe cultură și pe respect reciproc». Pentru o astfel de critică, «literatura există într-o perspectivă existențială, iar faptul că epistemologiile moderne au statuat noi posibilități pentru lectura și apropierea operelor nu exclude implicarea pasionată și profundă a criticului în destinul operei și al lumii”. Un exemplu al unei asemenea implicări ce semnifică trăirea responsabilă a misiunii criticii literare în viața și destinul unei culturi ni-l oferă aceeași revistă în interviul acordat de Adrian Marino – teoretician, istoric și critic literar cu o larg cunoscută și apreciată activitate, autor al unor importante lucrări de sinteză, de o noutate absolută în critica noastră literară – lui Al. Căprariu. Întâlnim în acest interviu considerații de o mare relevanță pe marginea mișcării critice actuale, eruditul cercetător al ideii de literatură insistând asupra orizontului de idei și perspectivei culturale în care trebuie să se înscrie orice

demers critic. „«Scriu, deci,-cronici – arată Adrian Marino – în primul rând ca să mă documentez, să simt pulsul critic actual, să văd ce gândesc, ce orientări au colegii mei din toate generațiile. În același timp, cred că un dialog este necesar între o poziție teoretică, de sinteză, ajunsă la un anumit grad de maturitate, și căutările și ezitățile tinerilor critici despre care scriu totdeauna cu interes și plăcere». Observând peisajul critic actual, orientările și metodele de lucru ale diverșilor critici. A. Marino atribuie profesiunii pe care o reprezintă un rol activ și o ținută militantă: «Nu vă ascund nici faptul că dacă am revenit la *cronică* am tăcut-o și dintr-o intenție militantă: ea este un excelent instrument de a apăra unele valori și idei, de a înlătura erori, de a combate direcții greșite. Cred, de pildă, cu toată fermitatea, în superioritatea lucrărilor de sinteză, în valoarea ideologiei literare, în scara de valori de semnificație universală. Nu cred că o operă critică mare se face prin culegeri de simple foiletoane fragmentare. scrise dintr-o perspectivă strict ocazională și empirică. Nu cred nici în micile compilații și parafraze de critici străini, francezi îndeosebi, de mână a doua, dar la modă. În sfârșit. cred și în diversificarea opiniilor critice și în îndepărtarea oricărui monopol. Unii «tineri maeștri» ar dori să domine integral scena [...] *Cronica* mea urmărește deci să introducă un element de diferențiere și echilibrare, o alternativă la uniformizarea unor opinii și la generalizarea – după mine abuzivă – a unor procedee critice». Un asemenea mod de implicare și de participare la actualitatea critică a literaturii pornește de la principiul că aceasta «nu este feuda nimănui», spiritul critic românesc nefiind «localizat într-o singură cronică sau redacție». Iată dar o poziție constructivă ce servește cauza culturii române actuale, a literaturii, poziție întărită și prin pledoaria pentru mai accentuata restabilire a prestigiului marii tradiții critice naționale în fața «modelelor» și «modelor», uneori prea grăbit asumate: «Când observ cu cită religiozitate sunt citați chiar și cei mai mediocri teoreticieni și critici literari occidentali și cât de puțină încredere există, în fond, în reflexia literară românească originală, care – după unii – nu poate intra în competiție cu poetica și critica străină, la modă, îmi spun că trebuie să perseverez... Traducerile sunt excelente, necesare, le doresc cit mai numeroase, dar ele nu pot «da la cap» teoriei literare originale. Traducerile critice nu fac și o literatură critică originală. Prestigiul lor este enorm: vin din străinătate, sunt moderne, fac autoritate, în spatele lor stau mari culturi etc. etc. De acord cu toate, dar și cu ideea că epigonismul, pastașa, compilația nu sunt niciodată și în nici un loc creatoare». Deslușim în atare judicioase opinii crezul unui cărturar patriot, care, deschis experiențelor novatoare de pretutindeni, cunoscător temeinic al înnoirilor petrecute în teoria și critica literară contemporană, le receptează analitic, se raportează mereu la marile conștiințe ale tradiției naționale, veșnic vii, etern actuale. Căci a spune azi, ca și Kogălniceanu în secolul trecut, că «traducțiile nu fac o literatură» constituie una dintre expresiile unei acute răspunderi pe care critica, conștiința de sine a literaturii, trebuie să o manifeste în raport cu

orientarea talentelor și energiilor creatoare spre căile fertile ale afirmării originalității și spiritualității proprii. Pentru un cărturar ca A. Marino – care, «absorbit mult timp în lucrări de sinteză și în lungi perioade de documentare străină», a simțit la un moment dat *nevoia să confrunt și să verifice rezultatele cercetărilor mele și pe material românesc* – influențele străine» oricât de prestigioase, nu sunt «modelatoare», ei «catalitice»: ele pot oferi substanța unei confruntări în urma căreia o personalitate sau o cultură își descoperă, definesc și își precizează propria individualitate inconfundabilă. Departe de a supune și stăpâni, înrâuririle sunt cele supuse și stăpânite, căci creatorii autentici intră în conjuncție cu acele modele care le dau posibilitatea descoperirii de sine, înaintând spre propriile rădăcini, mânați de necesitatea definirii unui profil spiritual propriu. De aici decurge marea însemnătate a cunoașterii și promovării noului, de oriunde ar veni, în spiritul unei atitudini militante, al propriei noastre tradiții literare și critice. Tradiție a cărei «redescoperire», mereu îmbogățită, reprezintă un fenomen firesc, permanent actual”. □•Celebrând 120 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, Ion Dodu Bălan îi revendică meritele în articolul *Creația literară – înaltă sinteză a spiritualității poporului*: „Exegeții poeziei coșbuciene s-au străduit să-l încadreze cu orice preț pe autorul ei într-o direcție sau școală literară precisă, unii declarându-l tipic rural, deci sămănătorist, alții tipic citadin; unii clasic, alții romantic, relevând «structuri tipice rococoului»; unii ca bucolic și idilic, cultivind exclusiv o lirică «obiectivă», senină și optimistă, alții reliefându-i notele dramatice și tragice, înclinația spre meditația răscolitoare în fața durerilor vieții și a morții. Spre deosebire de numeroșii poeți care si-au declarat programatic aderența la o anume direcție estetică sau literară, Coșbuc nu s-a arătat deloc preocupat de asemenea probleme. El n-a dorit să aparțină unei școli literare, ci poporului său. El a creat poezie, firește, de valoare artistică inegală, ca orice creator, dar poezie născută, nu făcută în retortele și după rețetele nu știu cărei școli literare la modă. Deși contemporan cu o direcție literară atât de în vogă, el n-a ținut să fie simbolist. El a fost poetul, a cărui personalitate nu poate fi înghesuită într-o singură formulă artistice, el a fost poetul cetățean și național, în toată puterea cuvântului, așa cum singur și splendid s-a definit.[...] Astfel, Coșbuc se impune, alături de marile Eminescu, ca una din ipostazele cele mai reprezentative ale sufletului românesc, un pendant al lui Eminescu, nu doar pe coordonate optimiste, senine, cum s-a crezut, ci chiar pe cele tragice și profund filozofice. Să fim bine înțeleși. A face o paralelă critică între doi poeți nu înseamnă a stabili și o egalitate valorică. În cazul de față, diferențele valorice specifice dintre cei doi poeți au fost precizate, prin 1898, de Titu Maiorescu, deși astăzi ar trebui să nuanțăm că fiecare dintre cei doi poeți e «mare» în felul lui, cu datele lui proprii și distincte. Acest lucru nu l-a văzut, adeseori, critica și istoria noastră literară, care au considerat pe Coșbuc un poet idilic, cu o poezie anecdotică, bună pentru spectacolele festive din școli. Gravă și condamabilă eroare, pe care,

câteodată, au întreținut-o și manualele școlare prin felul simplist în care au selectat și au tratat lirica unui poet cu o gamă tematică atât de profundă și de variată și cu modalități de expresie atât de originale și de distincte. O condiție esențială a unui artist, pe care-l simțim actual și reprezentativ pentru specificul unui popor, este capacitatea lui de a ne da senzația că vine de de mult și de departe, de la începutul vremurilor și din largul celor patru puncte cardinale, că a fost contemporan cu povestea reală și închipuită a întregii umanități, dar că are adânci rădăcini în timpul și spațiul istoric al neamului său. Așa îl simțim pe Eminescu, așa pe Coșbuc...”.

● **[„Lucaefărul”, nr. 38]** Apariția numărului de față în preajma evenimentului începerii școlii (15 septembrie) îi dă acestuia o coloratură tematică aparte.

□ Editorialul asumat redacțional se intitulează *Școala românească*.

□ Alexandru Balaci evocă *Nobila profesie*: „Finalitatea școli este de a-l modela și de a-l înălța pe om, în cercetarea științifică a realității, cucerirea filosofică a adevărului, cucerirea artistică a frumuseții. În același timp, școala românească a contemporaneității este caracterizată de esența sa socială și etică, de sentimentul de omogenitate solidară care definește structural, întreaga noastră societate, fiind temelia perenă a întregii noastre vieți și creații. Școala românească nu se poate mărgini numai la consemnarea și transmiterea unui patrimoniu de valori, ci este, în mod esențial, un continuu proces creator și inovator, în concordanță cu întreaga efervescență și vitalitate a acestui popor de constructori moderni, protagoniști ai unei perpetue transformări umaniste, deschși noului care este incompatibil cu închistarea în dogme și predeterminări. Școala este instrumentul cel mai mlădios de conturare a unui profil moral-ideologic, spiritual, adecvat raporturilor noi care spațiază universul, sub înalta egidă a umanismului revoluționar”. □ Petre Ghelmez face eseistică pe marginea aceluiași subiect în *Starea de învățătură*: „Nu pot să nu tresar deci, cu bucurie, cu încredere și speranță știind că la 15 septembrie, în România de azi, circa cinci milioane de copii și tineri încep sau reîncep Școala”. ■ O mare atenție se acordă figurii lui Mircea cel Mare despre care Dan Zamfirescu a scris în „Lucaefărul” mai multe articole, unul și în acest număr: „Într-adevăr, cuvântul prototip este acela care exprimă cel mai bine adevărul cu privire la personalitatea domnului Țării Românești, căci ea a devenit ideal și model pentru urmași de cum trebuie să fie un cârmuitor al destinului poporului nostru. Iar sensul străduințelor sale necurmate acesta a fost: să gândească neîntrerupt, să lupte fără teamă și să desfășoare nesfârșite resurse de diplomatie, toate puse în slujba unui suprem ideal – de a păstra neatârnat țara sa și de a asigura viitorul poporului său într-o lume și într-o vreme când Europa vede cu groază cum se prăbușesc state și imperii atotputernice odinioară, cum popoare altădată libere și înfloritoare devin peste noapte robite, și cum umbra neagră și apăsătoare a unei împărății dornice să se întindă până la marginile lumii, transformă veacul într-o adevărată turnantă a istoriei”. □ Pe același subiect se exprimă (liric)

Dumitru Bălăeț, Petre Ivancu și Ion Nicolescu, tot liric dar în proză Fănuș Neagu, care face o *Însemnare blândă* despre cartea lui Ciprian Zaharia, stareț al mănăstirii Bistrița de lângă Piatra Neamț, care îl are în centrul atenție pe Mircea cel Mare. □•Un *Omagiu* voievodului din partea scriitorimii aduc Vasile Macoviciuc și Alexandru Ligor: ■•Mihai Ungheanu revine la M. Eminescu, Opere, XIII, despre care scrisese în serial, pentru a puncta, de această dată momentul Mircea cel Bătrân din *Scrisoarea III*: □•Paul Dugneanu se oprește la Dumitru (Puși) Dinulescu, autor al romanului ludic *Îngerul contabil* (C.R., 1985). □•Al. Horia tratează cu o recenzie volumul de versuri al Magdei Cărneci (*O tăcere asurzitoare*, Albatros, 1985) scris în vremea când se semna Magdalena Ghica: „Construcția volumului figurează tocmai această căutare a armoniei lăuntrice a lucrurilor. Poetica autoarei pendulează deocamdată între formula acut expresionistă și interogația reflexivă. Pe măsură ce-și va echilibra umorile, poezia Magdalenei Ghica va părăsi tot mai mult efectul de suprafață al limbajului *asurzitor* în favoarea unei rostiri medievale în care *se aude unda cosmică*”. □•O notă, plasată în pagina de cronici literare și recenzii demonstrează că subiectul Panait Istrati rămâne mereu deschis atitudinilor polemice: „Dacă Panait Istrati mergea *Vers l'autre flamme*, Mircea Iorgulescu, în cartea închinată prozatorului vrea să meargă *Spre alt Istrati*. Cele peste 250 de pagini ale cărții par să-i fi fost de ajuns în acest nobil scop. Din descoperirea întâmplătoare a povestirii *Kira Kiralina* în 1982, la un prieten, autorul cărții vrea să facă un fapt revoluționar pentru soarta lui Panait Istrati, care ar deveni brusc, datorită acestei întâmplări, un mare scriitor. Europa l-a acceptat pe Panait Istrati ca scriitor de primă mărime încă de la apariția *Kirei Kiralina*, iar cititorul român imediat ce i-a citit cărțile. *Spre alt Istrati* este o carte care forțează uși deschise”. □•Niculae Stoian începe serialul cu titlul *Poezii, când erau tineri ... (I)* în care evocă, pentru început, figura lui Miha Dragomir, principalul său mentor încă de pe băncile Școlii de literatură (1951-1954) și începând cu 1958 la „Luceafărul”. Subiectul este Eminescu și tangențial Mircea cel Mare. □•Nicolae Georgescu semnalează în *D. Vatamaniuc sau profesionalizarea eminescologiei*, că principalul continuator al lui Perpessicius este autorul unei valoroase biografii politice a lui Eminescu: „D. Vatamaniuc a adunat, în zece ani, mai mult material de studiu decât adunase întreaga eminescologie în circa trei sferturi de veac. Lucrul nu este miraculos – cel puțin, nu în sensul descoperirilor absolute: toți cercetătorii autentici au avut la îndemână, în acest interval, colecția «Timpului»; N. Iorga, de pildă, prin care eminescianismul ajunge la doctrină social-politică, nu citea ediții, ci ziarul «Timpul» pentru a regăsi spiritul lui Eminescu; la fel Perpessicius, D. Murărașu, G. Călinescu... În zilele noastre, însă, «Timpul» a devenit o raritate, metodele de studiu s-au modernizat simțitor – iar opera ziaristică a lui Eminescu este absolut necesară. Succesul lui D. Vatamaniuc se datorește, desigur, în primul rând pasiunii și tenacității sale”. ■•La rubrica Mapamond, Anca Giurescu traduce din Italo

Calvino povestirea *Citind la malul mării*, a cărei primă versiune s-a intitulat *L'avventura di un lettore*.

• [„SLAST”, nr. 38] Se anunță vizita de lucru în Capitală, prilej cu care Nicolae și Elena Ceaușescu au participat la deschiderea noului an de învățământ: ■•Lui Ion Brad i se acordă o pagină de comentarii având supratitlul Ion Brad, *Romanul de familie*: □•Contributorii sunt numeroși. □•Alex. Ștefănescu: „Pentru a analiza temeinic *Romanul de familie* ar trebui scris un amplu studiu. Să ne mulțumim, deocamdată, să salutăm apariția tetralogiei în forma ei definitivă ca pe un succes al lui Ion Brad și al literaturii noastre de azi”. □•Aureliu Goci: „*Romanul de familie* nu este o apariție singulară. Contextul românesc promovează opera masivă, ciclul, cronica, serialul constituit din fragmente episodice, volumul ce ambiționează felia exhaustivă de realitate. Unicitatea sa constă în tematica structurală”. □•Mihai Coman: „Ciclul epic pe care Ion Brad îl propune cititorilor reprezintă o rescriere laborioasă a vechilor romane, ale căror ape au fost strânse și îndreptate pe o unică matcă: aceea a temei familiei. Borceștii se înscriu astfel în patrimoniul literaturii române alături de marile ei Neamuri, alături de acele destine exemplare precum cele ale Jderilor, Moromeților, Comăneștenilor, Cordovanilor, Herdelea, ce alcătuiesc marea familie a personajelor întemeietoare a spațiului spiritual și uman definitoriu pentru o anumită dimensiune a eposului românesc”. □•Corneliu Tălmaciu are un dialog neconvențional cu poetul Radu Cârnelci. Una dintre întrebări se referă la traducătorul Radu Cârnelci: „– *Ați tradus din mari poeți ai lumii: Léopold Sédar Senghor, Sreëko Kosovel, Kahlil Gibran etc. Ce este pentru dv. și cum considerați traducerea ca operă în sine?* – Am mai spus-o, și o repet și aici: spiritualitatea unui popor este un tot în care intră în primul rând creațiile naționale și în al doilea rând – dar cu aceleași drepturi – marile opere reprezentative ale altor neamuri, transpuse în limba poporului respectiv. Susțin, astfel, teza lui Pierre Teilhard de Chardin, preluată și îmbogățită de Senghor, cu privire la *Civilizația universului*, civilizație care se constituie din suma civilizațiilor – înțelege: culturilor! – particulare, deci naționale, în ceea ce au mai autentic, mai caracteristic etniile luate în sine. Cu cât o națiune – mare sau mică – participă mai din plin la cultura universală, deci cu mai multe bunuri spirituale, cu atât glasul ei este mai ascultat. În același timp se remarcă rolul fecundant al întâlnirilor dintre aceste civilizații contemporane, întrucât de-a lungul timpului nimic nu s-a născut din nimic, totul născându-se din totul și pentru toți. În aceste idei de o covârșitoare importanță pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul umanității, văd rolul traducerilor și al altor contacte de ordin spiritual pe Terra. Cât privește tălmăcirea poeziei, aceasta este proba supremă a calităților literar-poetice ale unei limbi...”. □•După ce a dezavuat mediocritatea în lirism (vezi nr.-ele precedente) Constantin Sorescu se ocupă de traduceri sub titlul *Modelul poetic al simplității elocvente*: □•Zaharia Sângeorzan adaugă valorilor de azi, *Lumea satului lui Vasile Rebreanu*: □•Despre

Petre Cimpoeșu scrie colegul său din Focșani, Mircea Dinutz: „Petru Cimpoeșu este un prozator de la care putem aștepta performanțe superioare într-un viitor apropiat, cu condiția să nu-și ajungă sieși suficient, să-și continue căutările și ascensiunea”. □▪■Turneele de documentare ale cenaclului *Confluente*, scot la vedere, primele rezultate jurnalistice. □▪Sub titlul *Vâlcea – vatră de istorie, vatră de contemporaneitate* (text semnat de Victor Atanasiu) își pun semnătura Dumitru Paul Popescu (*Itinerar sentimental pe Valea Oltului*), Florentin Popescu (*Itinerar înflorat*), Ioan Iacob (*Privirea lui Bălcescu*). □▪Alexandru Bosneanu și Valeriu Bârgău sunt autorii poemelor aproape convenționale *Oltul la Cozia* și *Iarba la Cozia*. □▪Mircea Ștefan consacră versurile sale aurului negru, adevându-și emoțiile la situația de fapte: *Cărbunele – un poem lung*. □▪Dintre rubricile transferate de câteva săptămâni în partea finală a paginilor din „SLAST”, numai cea semnată de T. T. Coșovei rezistă. Acesta scrie despre Ioana Călina Marcu (*Vorbirea fântânii*, C.R., 1983): □▪În locul lui Voicu Bugariu (care se ocupa cu literatura de anticipație), apare Florin Mugur (*Apariția unui poet*), text în care îi face o bună primirea lui Dan Stanciu în rândul poezilor tineri. Florin Mugur adaugă un P.S. de-a dreptul defensiv (în fapt, răspuns la *Dreptul la replică* solicitat și primit de Marin Mincu): „P.S. În numărul anterior al revistei, poetul și criticul Marin Mincu răspunde unor observații critice făcute de mine, tot la aceste pagini, pe marginea unor scrieri ale sale. Răspunsul său- scris cu o mâhnire pe care regret că i-am provocat-o – mi s-a părut leal și la obiect. Îi mulțumesc. Nu i-aș fi adresat o *scrisoare de amor* (așa se numea articolul meu) dacă l-aș fi socotit un ins care își *înjură confrății* și folosește *loviturile sub centură*. Dimpotrivă, mi s-a părut și mi se pare un autor talentat și onest, care s-a ținut departe de aceste obiceiuri: nu cunosc nici măcar un singur pamflet semnat de domnia-sa. Spre mirarea mea, rândurile în care aminteam acest lucru le-a înțeles drept o aluzie la niște păcate (în fapt, inexistente) ale persoanei sale. Simplu: i-am propus să polemizăm civilizat, nu așa cum se mai obișnuiește uneori (nu de către M. Mincu!), și mi-am atins țelul. Dovadă: chiar răspunsul pe care mi l-a dat. În ce privește problema esențială – dacă poezia *a murit* sau nu – părerile noastre rămân diferite. Oricum, nuanțările pe care le face în această privință sunt demne de tot interesul”.

25 septembrie

• [„**România literară**”, nr. 39] Număr consacrat istoriei medievale, mai precis lui *Mircea cel Mare ca personalitate proeminentă a istoriei naționale* – text de Mircea Mușat și Constantin Pătroiu –, p. 12-13). □▪Dim. Rachici salută evenimentul pe prima pagină sub cunoscutul fragment de vers eminescian „De din vale de Rovine”, urmat peste două pagini de Ion Popescu-Puțuri, cu titlul *Evocarea strălucitei domnii a lui Mircea acela Mare*. □▪Despre poezia lui Aurel Rău, Florin Mugur scrie alegând s-o definescă între *Discreție* și *stră-*

lucire: „Ca în vechea legendă, Aurel Rău se vede sub chipul plasticianului care, terminând de pictat peisajul (un drum), intră în tablou și se îndepărtează. Pentru moment, admirabilul tablou nu e încă terminat. Din fericire”. □•Ioan Holban se împarte între *Două vise*, mai exact între *Licitația*, (Albatros, 1985) a lui Mircea Horia Simionescu și *Îngerul contabil* (C.R., 1986) al lui Dumitru (Puși) Dinulescu, situație ce se explică ușor prin apropierea a două citate din articolul său. [MHS]: „Păstrând nivelul valoric al textelor *colaterale* ciclului *Ingeniosul bine temperat*, romanul *Licitația* este oglinda fidelă a unei concepții asupra prozei, de o frapantă modernitate, în care evenimentul este instrument, biografia – bibliografie, iar textul – o *estetică a fragmentului*”. [Dumitru Dinulescu] „*Îngerul contabil* este un mediocru roman S.F. sau un bun roman picaresc (în măsura în care textul S.F. este o formă a celui picaresc) sau un foarte bun roman parodic (în măsura în care S.F.-ul este o parodie a picarescului); din această dilemă nu putem ieși numai cu ajutorul acestui înger contabil, burlac cu manii specifice și rudă apropiată cu Robert Calul”. □•Dan C. Mihăilescu își intitulează recenzia lui Al. Paleologu: „Estetica și critica literară, așa cum le înțelege și le practică Alexandru Paleologu, pun – și rezolvă în chip convingător – o problemă cu bogată tradiție în domeniu, al cărui rezultat este încă negociat, din păcate. Negociat, da. Nu însă și... negociabil. «Eu cred foarte mult în critica *artiștilor*, declară autorul. Resping – cum să spun – cu cel mai mare dispreț pe criticul lipsit de harul scrisului». «Critica nu are nevoie de *intuiție* și *gust*, cu un cuvânt de *talent*» (subl. Aut.). Această critică pură și simplă se întemeiază, fără doar și poate, pe spiritul științific, însă respinge scientismul (disocierile există, pertinente, la Al. Paleologu). [...] Ea, spre deosebire de critica de direcție, nu are *opțiuni*, ci *preferințe* sau, în termeni caragialieni, nu vrea să știe de perfecți, ci numai de prieteni. Niciodată nu va fi subliniată îndeajuns această idee: «Critica de direcție apare acolo unde (și atunci când) anumite date reale și specifice ale culturii determină direcții diferite și durabile, cu motivări efective». [...] În rest, nu ne rămâne decât să subscriem, la rândul-ne, afirmației scriitorului, conform căreia «lucrurile n-au valoare decât prin dobândirea unei conștiințe libere individuale»”. □•*Breviar*-ul lui Șerban Cioculescu se referă al *Hasdeu* (și *ciocoi*). □•G. Mihăilă anunță încetarea din viață a lingvistului Iorgu Iordan (97 de ani). Textul se numește *O viață exemplară închinată slujirii române* și îi rememorează uraișele merite pe pla național și internațional Despre același trist eveniment scrie Geo Bogza (*Pariu pierdut*), □•Parafrazându-l pe Ovidiu, Nicolae Manolescu își intitulează comentariile la Dan Laurențiu, *Ars scribendi*: „Noua carte a lui Dan Laurențiu trebuie citită în legătură cu precedentă (*Privirea lui Orfeu*), atât pentru că ambele au aceeași structură, cât și pentru că o parte din motive se continuă sau își răspund. Compozițional, poetul alternează texte în proză cu texte în versuri. Cele dintâi sunt niște eseuri sau niște scrisori pe tema artei, cum erau și acelea din *Privirea lui Orfeu*. Câteva au apărut inițial în revista «Luceafărul». E vorba de o proză

poetică, străbătută de viziuni lautreamontiene, în roșu și negru, care tratează metaforic problema artei și a raportului ei cu creatorul. Textul e interpretat ca un labirint, din care autorul (Dedal) și-a luat zborul, lăsând înăuntru doar un vid misterios și fabulos, o expresie a inconștientului (Minotaurul)". □•Eugen Simion comentează studiul lui Silviu Angelescu, *Portretul literar* (Univers, 1985), găsind că este „un studiu sintetic, întocmit de un om cu idei și cu imaginație”. □•Laurențiu Ulici ajunge cu *Promoția 70* la Liliana Ursu. □•Eseul lui Constantin Noica este continuat la rubrica *Opinii*, dar rămâne în temă: *Mitologia europeană*: □•La cartea străină, Mircea Iorgulescu prezintă în *Darul lui Midas*, cartea lui Alain Bosquet, *Înfernul tandreței* (C. R., 1986) tradusă de Costache Verona și prefațată de Ov. S. Crohmălniceanu. Numărul conține trei profiluri lirice spaniole (Jesus Riosalido, Raul Torres, César Antonio Molina), în tălmăcirea lui Darie Novăceanu.

• [„**Tribuna**”, nr. 39] La momentul de apogeu al sărbătoririi celor 600 de ani de la înscăunarea lui Mircea cel Mare, apare un fragment din *Scrisoarea a III-a* (sic!). □•Mircea Popa scrie despre *Cărți de literatură veche*: □•La rubrica *Lecturi*, Ion Vlad prezintă romanul tânărului Ion Iovan, *Impromptu*, C.R. 1986, sub titlul *Experiențele prozatorului*: „Parafrazând și reinterprețând, unificând sau, dimpotrivă, parodiind și reconstruind după ce, în prealabil, s-a destrămat unitatea, naratorul a compus un text al poeticii prozei sale, una dintre părțile cele mai importante ale cărții. E jocul textului/textelor și spectacolul cuvintelor este cu totul remarcabil în ciuda faptului că lectura are de înfruntat neclarități și nebulozități și că – e opinia autorului acestor rânduri – proza nu are șanse decât sub semnul evenimentului și al personajului, al istoriei epice. [...] E oare de respins experimentul? Nicidecum. El se justifică perfect și nu văd un argument mai convingător în favoarea acestuia decât vitalitatea reală a prozei unde destinele și evenimentele produc impresia puternică a vieții”. □•Valeriu Bârgău se află în dialog cu Ion Mureșan: □•Recenzând cartea de versuri *Podul e vamă* (Eminescu, 1985) al lui Ion Horea, Ioana Bot o consideră *Intrarea în mit*: „*Podul de vamă* răspunde unui gând exprimat de poet. În urmă cu aproape douăzeci de ani: «Atunci când poezii s-au născut, țara a intrat în mit, și istoria a devenit o permanență a existenței [...] A fi al țării, deci, înseamnă a fi mai mult decât pur și simplu, a fi al timpului-voievod, al timpului-basm, al timpului doină și baladă, al timpului-cugetare și document istoric, al timpului-creație». Poezia sa împlinește o lecție de patriotism pe cât de nespectaculoasă, pe atât de profundă”. ■•*Tratamentul fabulatoriu* al lui Mircea Nedelciu este un joc între *Ficțiune și utopie*, în accepțiunea lui Marian Papahagi: „De remarcat păstrarea măsurii între predispozițiile arătate mai ales în cărțile de proză scurtă și noua tentație a ficțiunii fantastice. Nu trebuie să se creadă că prozatorul e în întregime altul acum: așa încât până și laborioasa și doctorala prefață ce introduce textul poate fi citită, înainte de toate, ca un reper contrastiv, în comparație cu care fluiditatea narativă următoare nu face decât să iasă

într-un și mai evident relief. Dar oare acea prefață e numai atât? Desigur că nu. Mircea Nedelciu nu se poate hotărî însă nici acum să fie în întregime *serios* și parantezele sale *ludice* par a ne avertiza că ambiguitatea intențiilor e și aici prezentă. În orice caz ingeniozitatea sa compozitivă rămâne notabilă. [...] Ne place să credem că utopia nu va rămâne un simplu episod în proza lui Mircea Nedelciu, ci își va demonstra în continuare consecințele în privința ficțiunii propriu-zise”. □•Ion Muscă semnează textul aniversar *ASTRA – 125*. □•Ionel Bejenaru îl evocă pe publicistul militant Scipione Bădescu. □•Nicolae Diaconu, poet din Tg-Jiu este publicat cu câteva poezii □Rodica Magdaș face prezentarea lui Mario Vargas Llosa și traduce proza *Un vizitator*. Sabina Teiuș traduce din *Lirica italiană feminină*, câteva poezii ale Mariei Racioppi.

26 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 39] O pagină intitulată *Marele Mircea Voievod în conștiința românească*, realizată de Teodor Vârgolici, conține un studiu istorico-literar de mici dimensiuni, însoțit de exemplificări din Eminescu (*Scrisoarea III*), I. Heliade Rădulescu (*O noapte pe ruinurile Târgoviștei*), Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea*. La Cozia, Dimitrie Bolintineanu, *Mircea cel Mare și solii*, George Crețeanu, *Cântarea brazilor la mormântul bătrânului Mircea*; Ion Nenițescu, *Tractatul lui Mircea*, Șt. O. Iosif – Dimitrie Anghel, *Carmen seculare*, precum și scurte extrase din operele lui Bălcescu, Eminescu și Slavici. □•Despre Adrian Marino și spectacolul de personalitate întruchipat de eruditul critic, realizează un portret din care nu lipsesc nuanțele pitorești, Constantin Trandafir: „Mă gândesc că dacă Adrian Marino ar fi întrebat, cum se mai obișnuiește uneori cu o dulce frivolitate, ce carte (cărți) și-ar lua pe o insulă pustie, ar răspunde categoric: Toate cărțile, nu se poate altfel, chiar și cele de critică impresionistă și pozitivistă. Ar pretinde, desigur, să-și ia cu el și tonele de fișe migălite cu atâta osârdie prin atâtea biblioteci ale lumii, dar atunci insula n-ar mai fi pustie, ci un paradis borgesian, cel mai populat colț din univers. Iată de ce (și din alte pricini care se vor vedea) portretul făcut cândva de Mircea Martin, prin analogie cu Macedonski, portret admirabil pentru că prinde nuanțat «figura» acestui «spirit creator», ar trebui, totuși, împrăștiat. Într-adevăr, autorul voluminoaselor exegeze închinat lui Macedonski are numeroase afinități cu eroul său, dar și, firesc, multe incongruențe. [...] Despre Adrian Marino se poate afirma, cu inima deschisă, că este deopotrivă un erudit și un artist, un encicloped de stirpe renașcentistă și un exponent al relativismului modern. Îndeobște e recunoscut ca un «monstru al erudiției», dar și din această acceptare, la nevoie, se poate scoate un neajuns, potrivit cu răspândita prejudecată a incompatibilității dintre marea învățătură și creativitate. Prin urmare, omul de cultură intensă și întinsă ar fi inapt pe tărâmul creației. Cât de eronată este această credință nu-i cazul să mai insistăm”. □•Eugen Lumezianu, cu nou său roman, *Fluxul apei dulci*, Dacia, 1986, se află în aten-

ția analitică a lui George Chirilă: „Munca entuziastă a tinerilor pe șantierul patriei, patriotismul celor ce stau de veghe la hotare le țării sunt temele altor evocări lirice din recentul volum al poetului clujean care, fără să aducă accente lirice inedite înseamnă în creația sa poetică un plus de condensare lirică a temelor și motivelor preferate”. □•Ion Buzași se referă la volumul de versuri al lui Negoită Irimie, arătând ce este, mai nou, în universul liric al patriei limbii române: „Entuziasmul patriotic este o coordonată a poeziei lui Negoită Irimie, reliefată puternic și de ultimul său volum apărut în Editura Militară, *Patria limbii române*, titlu sugerat de o celebră profesiune de credință a lui Nichita Stănescu: «Limba română este patria mea». Poezia care dă titlu volumului și care sintetizează universul său poetic, îngemănează emblematic frumusețile naturale, trecutul istoric și elanul constructiv al contemporaneității. [...] Munca entuziastă a tinerilor pe șantierul patriei, patriotismul celor ce stau de veghe la hotarele țării sunt temele altor evocări lirice din recentul volum al poetului clujean care, fără să aducă accente lirice inedite înseamnă în creația sa poetică un plus de condensare lirică a temelor și motivelor preferate”. □•Laurențiu Ulici practică echidistanța între critică și elogiu când scrie despre exegeza critică al lui Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi*: □•Între observațiile de viață pe care Adrian Păunescu le face uneori în paginile „Contemporanului” se află și articolul *Cultura învinge*. ■•C. Teodorescu scrie, la timpul trecut, despre o personalitate a lingvisticii românești, acad. Iorgu Iordan, dispărut dintre pământeni la 97 de ani, un savant de mare amplitudine, în fapt o personalitate a lingvisticii mondiale.

• [„Cronica”, nr. 39] Cel de-al treilea anotimp este întâmpinat de Constantin Coroiu, *Toamnă românească*: „Toamna aceasta, cu roadele ei binecuvântate, cu nostalgia și amintirile unui miez de vară fierbinte, până la incandescență, incandescența sufletului, îmi readuce în minte un vers al unuia dintre cei mai mari poeți români contemporani: «A iubi, toamna, e-un biet pleonasm...»”. ■•Al. Călinescu scrie despre eseurile lui Const. Noica din *Logica lui Hermes* (C.R., 1986): „Comentarea unei cărți de Constantin Noica la o rubrică de «actualitate literară» nu mai surprinde de mult pe nimeni. Explicațiile acestei situații, nu tocmai obișnuite, sunt îndeobște cunoscute. E, mai întâi, acea excepțională sensibilitate a autorului față de tot ce ține de ființa și de forța de iradiere a cuvintelor; acesta a fost, cu siguranță, aspectul cel mai spectaculos și mai seducător al cărților pe care filosoful le publica acum aproape două decenii. Noica s-a impus apoi el însuși ca un admirabil scriitor, «validat» ca atare d critici, al căror unic regret rămâne suspiciunea (eufemistic spus) cu care filosoful privește disciplina pe care ei o practică. În fine, textele lui Noica ne răzbună de atâtea și atâtea ineptii debitate pompos sau îngăimate poticnit: ele dau o senzație de perfectă accesibilitate și nu știu dacă mai există vreun filosof care să se fi exprimat cu atâta consecvență și atâta naturalețe în seriale de articole publicate în reviste de tip «magazin» cultural sau literar. [...] «Accesibi-

le» sunt și aceste *Scrieri despre logica lui Herms* (Cartea Românească, 1986), deși autorul țintește departe, propunând, nici mai mult nici mai puțin, o altă logică, menită a depăși inerțiile formalismelor uniformizatoare. Nu am cum rezuma aici argumentația filosofului și nu am nici căderea a mă pronunța asupra cei. Ceea ce aș vrea să notez, dintr-un punct de vedere, știu prea bine, limitat și «marginal», sunt relațiile posibile cu problemele care stau astăzi în fața criticii literare. Antologiile sunt cu atât mai îndreptățite cu cât nimeni nu a uitat reacțiile pe care le-au stârnit așa-numitele excese formalizante ale structuralismului, după cum nimeni nu ignoră că actualul moment post-structural ne obligă la un bilanț și la o meditație, asupra perspectivelor investigării literaturii. Or, tulburătoare în cartea lui Noica este tocmai tentativa de a ieși dintr-un impas care a fost și acela al cercetării literare: opoziția dintre individual și general“.

■ Intitulându-și cronica *Parafraze și epistole*, Ioan Holban oscilează între doi autori și cărțile lor, apărute la aceeași editură (Eminescu), dar foarte diferite în fond: ■ Adrian Lustig, *Legea timidității universale*: „*Legea timidității universale se citește repede, cu zâmbetul bunei dispoziții care se instalează de la prima pagină, tânărul prozator mânuind bine un soi de ironie cordială, căutând și găsind totdeauna umorul unor situații altfel dramatice. Umorul acestui roman, prima sa calitate adică, are două surse a căror explorare și exploatare nu sunt tocmai ușor de făcut; mai întâi sunt «scenele» din al căror colaj se constituie mini-romanul lui Adrian Lustig*“.

■ Stelian Tăbăraș, *Cumpenele*: „Încercând să discearnă între *legenda și adevărul* despre existența lui Zamfir Amărășteanu, autorul scrisorilor din *Cumpenele* face radiografia unei colectivități prin suma unor sfaturi și parabole cuprinse într-un jurnal lăsat de protagonistul dispărut în chip misterios în zilele lui 1944; glosele și apocrifele ce se constituie în jurul figurii lui Zamfir Amărășteanu – un fel de «zeu al locului» pentru locuitorii unor sate de munte – *organizează* viața, pun «ordine pământescă peste situațiile ce s-au ivit» în perioada de după încheierea războiului“.

■ Redacția face o apropiere între Nicolae Bălcescu și Nicolae Iorga, amândoi clasici români, ale căror ediții critice sunt supuse observațiilor analitice.

■ Istoricul Ștefan Lemny, face trimitere la vechea ediție de *Opere*, [Nicolae Bălcescu], a soților Zane: „Se poate astfel observa că în timp ce recursul la opera lui Bălcescu a fost permanent, grija editării sale științifice a cunoscut sincope prelungite, greu de explicat. Chiar dacă râvnita *opera omnia* s-a încheiat acum, îndelungata sa geneză îndeamnă mai departe la reflecții. [...] Ritmul în care s-a materializat seria de *Opere* ale lui Nicolae Bălcescu oferă astfel mai curând motive de îngrijorare. Salutându-i mult așteptata finalizare, în condiții editoriale remarcabile, avem totuși motive să ne întrebăm: când operele altor mari istorici (Xenopol, Iorga, Lupaș ș.a.), ne vor fericii cu aceeași împlinire?“.

■ Zaharia Sângeorzan se oprește la ediția Iorga aflată în îngrijirea soților Sanda și Valeriu Râpeanu, apărută de curând, la editura Minerva, 1985: „Studiul introductiv al lui Valeriu Râpeanu, excelent gândit și construit, ne convinge că

O viață de om este o «adevărată Creațiune făurită de un Michelangelo al literaturii române», Geniul construcției, rememorării istoriei, condiției umane îl descoperim în sinteza memorialistică sub semnul creației., Nicolae Iorga este profetul ideii care nu vorbește în pustiu. Nimeni nu a avut ca el religia scrisului, creației, voința de a reînvia trecutul românesc ca formă a eternității valorilor”. □•Al. Dobrescu semnează un serial sub insolitul titlu *Aventura romanului de aventuri*. În care parodiază unele din „poncifele” genului polițist de pretutindeni.

● [„**Flacăra**”, nr. 39] Număr consacrat împlinirii a 125 de ani de la fondarea ASTREI. În secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* Dorin Sălăjan este prezent cu textul *Cibinium 86*, sub semnul continuității: „Așadar, parte integrantă a marelui Festival Național «Cântarea României» – «CIBINIUM – 86» a fost organizat și s-a desfășurat la cea mai înaltă tensiune emotivă și intelectuală. În sensul acesta înalt, redeșteptător au colocvial unii dintre participanți, despre unitatea culturii, a spiritului nostru național. Am văzut la Sibiu, în chiar inima Transilvaniei, floarea intelectualității române sărbătorind Astra și lecțiile ei memorabile dar, sărbătorind, mai ales, cu îndreptățire, cultura, care este o sărbătoare națională perpetuă a poporului român”. □•Același Dorin Sălăjan prezintă *Patrimoniul Bibliotecii Astra*: „Organizarea recentă a unui Simpozion academic tocmai aici, la Săliștea Sibiului, consacrat împlinirii a 125 de ani de la întemeierea Astei, m ca încheiere a unei manifestări întinse pe mai multe zile și la care au participat acad. Radu Voinea, președintele Academiei E.S.R., acad. Cristofor Simionescu, vicepreședintele Academiei R.,S.R., acad. Ștefan Pascu, președintele Secției de științe istorice și acad. Caius Iacob mi se pare un fapt, dincolo de senzaționalul său, de-a dreptul simbolic; venind într-un sat românesc, într-unul din cele mai vii sate ale noastre, Academia Română s-a întors printr-un gest superb de omagiere a Astei la obârșii”. ■•Tot în legătură cu evenimentul acestui număr, Ion Zubașcu (*Academia la Sibiu*) conemnează susținerea unei sesiuni academice la Săliște și a alteia la Sibiu. ■•V. Curticăpeanu prezintă „*Astra*” – *centrul vital*: „Este meritul «Astei», în cea mai mare măsură, că românii din Transilvania aveau, la începutul secolului nostru, maturitatea politică atât de bine consolidată ca să-și poată hotărî singuri destinele, în condițiile manifestării voinței unanime de *autodeterminare*, prin despărțirea de statul dualist și unirea lor deplină și definitivă cu România”. □•Tania Radu este realizatoarea grupajului *Sibiu – un deceniu de critică literară*, constând din două interviuri, primul luat lui Mircea Braga, aflat printre organizatorii Colocviilor de critică găzduite la Sibiu de un deceniu, cel de-al doilea lui Romul Munteanu, moderatorul acestor întâlniri. Sub titlul Ediție jubiliară, aceeași Tania Radu prezintă , pe scurt, lucrările ediției de față. La care au susținut comunicări, între alții Viorel Grecu, Domițian Ceseareani, Alexandru George, Mihai Zamfir, Radu Toman, Dolores Toma, Doina Uricariu, Dana Dumitriu, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu.

• [„Orizont”, nr. 39] După *Valențe educative ale istoriei și științei*, semnat de conf. univ. dr. Cezar Apreotesei, prof. univ. dr. Ioan I. Mureșan scrie articolul-studiu „*Io Mircea, Mare Voievod*” în *istoria și istoriografia din sud-vestul României*, împlinirea a 600 de ani de la faptele marelui Voievod, omagiate de întreaga presă. □•La cronică literară, Cornel Ungureanu prezintă *Petrețeri cu gândul și alte inducții sentimentale* (C.R., 1986), cartea lui Alexandru George: „Alexandru George știe foarte multe despre literatură; a stat la surse, a început lecturile așa cum trebuie, cunoștințele s-au așezat temeinic, la vreme. Nimic întâmplător în formația sa. E un expert al vieții literare, cărți fundamentale i-au devenit cărți de *căpătâi*. [...] Scriitorul mărturisește, polemic, *bucuria de a fi față de o lume dispărută*. Ea avea stil, ea oferea voluptăți, pe care omul vitezei nu le mai poate degusta. [...] Am observat, lângă alte cărți ale lui Alexandru George, bucuria de a apela la autorii «inactuali», expediți în depozit de numeroasele răsturnări și deturnări ale interesului public. Aceștia sunt aliații cei mai de nădejde ai lui Alexandru George: «inactualii». Temele «inactuale» sunt reluate de eseistul care în Piața Amzei, în tren, în cutare amintire din copilărie a putut fi martor. El, Alexandru George, a fost acolo și poate depune mărturie. Ubicuitatea personajului pe care îl bănuiam claustrat între cărți și reviste, între documente de arhivă e cu adevărat neobișnuită. El știe să *fie acolo*, în tramvai, în piață și să decupeze din zgomotele locului sunetele necesare întemeierii unui gând: verificării unei supoziții. Are auzul format, privirea educată de ultima lectură, de penultima lectură, făcute, desigur, în timpurile bune ale cititului. În cutare confruntare pe care a trăit-o a verificat temeinicia unei pagini puse la îndoială de vreun oarecare. El e martorul, dar și judecătorul (și ce conștiință de judecător are!), procurorul a cărui intransigență găsește, dacă nu pe parcursul eseului propriu-zis, cel puțin în p. s.-ul lui posibilitatea unui rechizitoriu de efect. [...] Reacții puternice, de prozator bine înstăpânit pe moșia personajelor sale, toate bune producătoare de învățăminte. Ele, toate, unele lângă altele, ne oferă un «*mic manual de bună purtare în viață și literatură*», manual cu ale cărui paragrafe putem să fim sau să nu fim de acord, dar care este foarte viu, purtând decis marca firmei. Fără a fi de acord cu multe din abruptele afirmații, recunosc în Alexandru George una dintre personalitățile puternice ale scrisului nostru”. □•O altă cronică semnează Corina Ciocârlie, referitoare la volumul lui Romulus Rusan, *O călătorie spre marea interioară*, C.R., 1986: „Pe prima pagină stă scris: «Această călătorie a fost făcută împreună cu Ana Blandiana, în vara anului 1982, sub auspiciile premiului internațional Herder», iar pe copertă e însemnată ruta voiajului. [...] Schema «basmului» e prin urmare clasică: Făt-Frumos și Ileana Cosânzeana pornesc în căutarea obiectului dorit (premiul) pe un drum plin de primejdii. [...] Cu primirea recompensei (festivitatea de decernare a premiilor), începe o nouă etapă a călătoriei, *întoarcerea acasă* pe un drum ocultat, trecând peste mări și țări, plin și el de spaime și capcane. [...] Fascinantă le apare însă

celor doi călători nu atât parcurgerea spațiilor nesfârșite cât ștergerea oricăror frontiere ale timpului, amestecul miraculos al civilizațiilor: «specialitatea magică a Vienei» e să țină vechiul în starea de noutate din prima clipă; piața din Efes dă impresia de paradiziac, pentru că adună la un loc fructe din toate lunile anului; vizita la muzeul arheologic din Istanbul echivalează cu o «formidabilă incursiune în timp». Tema ascunsă a basmului spus de Romulus Rusan e poate tocmai veșnicia de-o *clipă*, singura victorie asupra neînduplecatului Cronos“.

□•Mircea Mihăieș descoperă la Romulus Vulpescu, dincolo de poet, un al doilea discurs, de astă dată... tipografic: „Încet, încet, cu o râvnă de copist, de tipograf, de prescriitor din alt ev, cu obstinția paralizantă a fanatizatăului de frumos, Romulus Vulpescu adaugă raftului de bijuterii tipografice pe care, *sol owner & proprietor*, l-a construit cu migală de miniaturist, încă o podoabă. Și nu una oarecare. Nu una anunțată de vreo aniversare, de vreun sărbătoresc prilej. Cu un frumos obiect tipografic pe care el, Vulpescu, era cel mai în măsură să-l construiască: ediția bibliofilă a *Joc-ului secund* al lui Ion Barbu. Folosirea vocabulei de mai sus, a verbului *a construi*, se fală, aici, mai potrivită decât oriunde. Romulus Vulpescu își *edifică* operele tipografice cu o adevărată artă de *constructor*. Înaintea valorii cărții ca atare trece dreptul editorului de a-l învesmânta în straie de gală. S-ar zice că el acționează după infailibilul principiu al *afinităților (s)elective*: nu știm dacă a făcut-o, să zicem, când în '81, scotea de sub teascurile tipografiei superba ediție (prilejuită de centenarul Bacovia (a *Plumbului*; nu îi cunoaștem chiar atât de bine preferințele. Dar, cu siguranță, excepționalele sale ediții Larry. Mateiu I. Caragiale și, de ce nu, propria sa *Arte & meserie*, dar și ediția din 1970 a poeziilor lui Ion Barbu sunt dovezi incontestabile că ne aflăm în fața unei irepresibile vocații. [...] Ca și în celelalte cazuri, ca în minunatele ediții Villon, ori Charles d'Orléans, ediția bibliofilă (și încă nu una de rând, ci – noutate absolută! – în tiraj de masă!) a *Jocului secund*, reproducând, cu scrupul filologic, ediția din 1930, de la «Cultura Națională» și în replica aceasta, scoasă la «Cartea Românească», mâna de aur a lui Romulus Vulpescu îmbogățește sufletul oricărui iubitor de frumos. Însoțită de o abundentă *Notă asupra ediției*, în care editorul dă toate detaliile care transformă exemplarul de lux într-o veritabilă ediție științifică valoarea cărții se vede sporită prin truda acestui veritabil personaj parcă descins din bestsellerul lui Umberto Eco. Pe lângă celelalte merite, artistice, n-ar fi exagerat să spunem că el sporește seria figurilor retorice cu un nou element: discursul tipografic. Și probabil că doar vocea lui Orson Welles, cel care, în generic, se anunță ca producător, regizor și actor al unui celebru film, poate să sune cu atâta motivat orgoliu ca aceste cuvinte, ele însele intrate în ritualul tipografic“.

■•Același Mircea Mihăieș se întreține cu prozatorul Mircea Nedelciu. În numele apartenenței generaționiste, discuția începe cu un „reproș” care spune multe despre solidaritatea lupilor tineri de atunci, deveniți optzeciști: – *Ți s-a reproșat – al fost de față – că prozele tale suferă de un exces de inteligență*.

*Cum te aperi de această acuză? „– Ți s-a reproșat – am fost de fașă – că prozele tale suferă de un exces de inteligență. Cum te aperi de această acuză? – Resping această acuză mai întâi global Prozele mele nu sunt nici mai inteligente, nici mai puțin inteligente decât ale altor autori. Apoi, dacă totuși susții că există în textele mele un exces de teoretic, o manieră mai degrabă rece de a trata probleme care sunt ale sufletului, un calcul vizibil al procedeeelor, raportate la țințele propuse, atunci, acceptând eu această «acuză», aș încerca să-mi explic mie însumi cauzele situației în felul următor: scriitorul secolului nostru se confruntă, încă dinainte de primul război, cu posibilitatea ca sensurile operei lui să fie deturnate; aș zice chiar că, datorită marilor înfruntări ideologice care agită acest secol, literatura începe să trăiască într-un context agresiv; uriașa ei forță, care este concepută de artist numai pentru a fi în slujba omului, poate fi folosită – și există exemple – împotriva acestuia, prin jocuri ale contextualizării, prin abile teoretizări și calcule din afra operei. În fața acestui risc, talentul este neputincios, iar inteligența este singura apărare. Despre marii scriitori ai secolului nostru se spune uneori că au «un talent uriaș», alteleori că sunt «o mare conștiință». Personal ăi prefer, e drept, pe cei despre care se spune mai des a doua sintagmă. Ideal ar fi ca scriitorul să participe la dialogul prilejuit de marile probleme ale epocii sale și cu talentul, și cu inteligența, iar cele două calități să nu poată fi separate una de cealaltă. – Te-ai născut în câmpia Bărăganului, ai urmat liceul undeva în sectorul agricol Ilfov. Cum se explică, în acest context, trecerea ta prin experiența textualistă? [...] – Nu sunt textualist. Nici nu am fost vreodată. O spun în totală cunoștință de cauză pentru că, în facultate fiind, am urmărit cu atenție experiența literară pe care o încerca în acei ani, în literatura franceză, grupul de scriitori din jurul revistei «Tel Quel». Era singurul lucru interesant din literatura franceză a acelui moment (anii '68-'72), iar eu eram un student conștiincios care studia literatura română și literatura franceză! Am afirmat și în prefața la *Tratament fabulatoriu* că termenul textualism este folosit *impropriu* când este aplicat unor fenomene din literatura română de azi. Însă unii critici au înțeles din asta că eu acord textualismului două accepțiuni diferite (!!!) Pe de altă parte, prejudecata că unui material de viață îi este interzis un anume procedeu tehnic numai pentru că originile lor sunt îndepărtate, în timp sau spațiu, mi se pare izvorâtă dintr-o gândire provincială, în sensul rău al termenului. – A reprimat prozatorul Nedelciu o vocație – aproape sigură, după unii – de critic literar? Cum a fost posibilă (contra) «performanța»? – Nu, n-am reprimat nicio vocație de critic. Nu mă interesează să scriu despre cărțile altora, ci doar să le citesc cu multă atenție, să le demontez mecanismele și să învăț din asta și cum să scriu eu însumi, și cum să nu scriu. [...] – Ai publicat, de curând, a cincea carte, un excelent roman, «Tratament fabulatoriu». E mult, e puțin, cantitativ vorbind, pentru un autor care încă n-a împlinit 36 de ani? – E foarte mult în context, pentru că scriitorii tineri publică greu. Este normal, dacă ne gândim că unele pagini dintre cele publicate datează din 1971,*

deci cele cinci cărți au fost scrise în 15 ani și doar publicate, grupat, în ultimii șapte. Și este încă prea puțin față de ceea ce cred că am de spus. – *Ce crezi că va caracteriza generația matură de scriitori ai anului 2000? Pentru cine vor scrie ei?* – Generația matură a anului 2000 va trebui să-și justifice existența mai ales prin felul în care va fi pregătit ea terenul pentru literatura mileniului ce va să înceapă. Va fi reușit să elimine complexe mai vechi sau mai noi ale literaturii? Va fi reușit să pună în ecuație raporturile culturii noastre cu alte culturi? Va preda ea generațiilor următoare o limbă literară destul de curată și în același timp vie, adaptabilă la noile realități? În funcție de răspunsurile ei la aceste întrebări, de capacitatea ei de a lansa altele, generația matură a trecerii de la un secol la altul va exista sau nu. [...] – *Te știu un cititor atent (chiar prea atent) și de literatură contemporană. Oare timpul risipit cu lectura autorilor (prozatorilor) tineri, nu întotdeauna de valoare, nu amenință să se răzbune asupra creatorului care ești?* – Nu. Răspunsul este asemănător cu acela de la întrebarea despre eventuala mea vocație de critic. Deci un timp câștigat, pentru ca, în vreme ce citesc prozatori neformați, nu fac decât să continui să mă formez eu însumi“. □•Livius Ciocârlie se disociază de Gabriel Liiceanu, în debutul noii sale rubrici, *Marginalii*. Subiectul articolului, *Copii și copilăria*: „*«Copilul este eminentement joc»*», spune Gabriel Liiceanu (1981, p. 38). Mă îndoiesc că lucrurile stau așa. Copilăria este joc, dar este și constrângere. Constrângere ca scut împotriva vieții și ca pedagogie pentru viață. Constrâns, copilul – firav, iresponsabil, neputincios să-și asume propria direcție – este protejat și, totodată, învață să i se adapteze vieții. Se joacă, dar ia și cunoștință despre limitele între care poate să se joace. Viața e făcută din prilejuri și din *primejdii*. Expus iubirii și – din iubire – constrângerii copilul învață să le folosească pe unele ferindu-se de celelalte. El suportă constrângerile, când nu reușește să se eschiveze prin viclenia farmecului vârstei, fără să le înțeleagă rostul. Sfârșește prin a-și închipui viața matură ca pe o vreme când se va fi eliberat de ele. Viața matură e *primul mit creat de om, încă din copilărie. De aceea, copilul se joacă de preferință de-a omul matur*“. ■•De mici recenzii, scrise de Valeriu Drumeș, au parte Traian Iancu (*Grădina*, C.R., 1986): „Fidel formulei sale lirice, poetul Traian Iancu își consolidează, prin noul său volum spațiul poetic predilect, reafirmând trainica filiație tradițională a poeziei pe care o scrie. Viziunea poetului, clădită din primele volume pe sentimentul iubirii valorilor perene ale trecutului și prezentului nostru, este consecvent susținută de adâncul crez civic și patriotic“. □•Mircea Florin Șandru (*Orașe suprapuse*, C.R. 1986) „Jurnalul de călătorie are la noi o tradiție bine conturată, practicat cu strălucire până în zilele noastre de personalități care i-au dat o reală prestanță. [...] Un jurnal de călătorie captivant și inteligent elaborat l-a publicat de curând Mircea Florin Șandru, acoperind un teritoriu întins și variat de la Marea Arabiei până la fluviul Mississippi, meridiane pe care autorul le-a străbătut de-a lungul unor ani în calitate de reporter al presei pentru tineret. Obiectivul de care M.F. Șandru

se declară fascinat este universul citadin, fapt care dovedește o constantă a interesului pentru spațiul citadin, prelungire firească a problematicei și atmosferei din poezia sa“. □•La volumul de critică și eseistică al lui Marius Ghica, *Facerea poemului* (Scrisul românesc, 1986) se referă Corneliu Mircea: „Sistematisând sumedenia de informații aflate în *Caiete*, Marius Ghica schițează, într-o carte scrisă cu inteligență, vervă și adâncime, liniile generale ale actualului poetic creator, separând planuri și decantând idei. Ce a impresionat (și ce ne mai surprinde) cu deosebire? Așa cum bine se știe, importanța pe care poetul gânditor o acorda *facerii artizanate* ce ar supune și domina chiar fiorul inspirației. [...] Aceasta a fost, cu siguranță, și motivul pentru care Marius Ghica a optat, în cea de a doua secțiune a cărții, pentru o apropiere ontologică de fenomenul poetic, de plasându-și interesul dinspre hermeneutica migăloasă a facerii artizanale spre actul întemeietor al creației *facerea* însemnând nu doar confecționare ci, mai ales, sau în primă instanță *creație*. [...] Astfel trebuie înțeleasă opțiunea lui Marius Ghica (gânditor subtil și exersat, al cărui stil se impune prin concizie, rigoare, eleganță, profunzime) pentru o interpretare în final *ontologică* a fenomenului poetic, într-o sumă de pagini ce ne-au lăsat, odată cu parfumul inconfundabil al zării originare și regretul de a nu fi putut urmări în *extenso* acest demers – pe care-l și vedem continuat într-o viitoare și așteptată carte“. ■•În interiorul revistei apare „Orizont arădean” (An. III, septembrie, 1986), din pagina/ile (căci două sunt de toate) căruia nu lipsește Florin Bănescu. □•Vasile Dan îi ia un interviu poetului Romulus Bucur, de pe poziția acestuia de „bard arădean”: □•Urmează „duo-ul” de acum obișnuit al celei de-a doua pagini. Al. Ruja continuă să scrie despre *Debuturi* (V) „Concepute în sistem spiralat, lăsând deschisă – prin *Epilog* – literatura pentru copii, prin alte genuri, poeziile din cartea lui Mihail Gănescu au un pronunțat caracter didactic, urmărind să învețe și să educe, în același timp. Adresându-se celor mici, poeziile sunt realizate în așa fel, încât să transmită direct mesajul, ușor de receptat la o primă lectură. Sunt poezii despre patrie, despre istoria și natura țării, despre anotimpuri sau diverse ipostaze ale copilăriei. [...] Tot un debut poate fi considerat și recentul volum al scriitorului de limbă slovacă Pavel Bujtár, deoarece este primul apărut în limba română. Traducerea din slovacă este realizată de Pavel Rozhos. [...] Schema basmelor este cea clasică (foarte adesea prinsă în șablon), cu o narațiune însă inteligent condusă. [...] Autorul povestește atrăgător, interesant, acțiunea nu trenează, ci este mereu în tensiune. Pavel Roxkos a asigurat o traducere limpede, într-o limbă curată, lectura desfășurându-se agreabil, fără să simți modelul“. □•Gheorghe Schwartz tratează, eseistic, subiectul *Un mod de a face literatură*. □•Ovidiu Pecican chiar face literatură semnând *Amintire cu Ferdinand*. ■•În același număr din „Orizont” poposește și „Semenicul”, supliment din care reține articolul lui Vasile Pistolea, *Valori ale prozei* (acestea sunt, desigur, locale – Ion Florin Panduru, Gheorghe Zinescu, Gheorghe Juruma, Marcu Mihai Deleanu

și Nicolae Sârbu, iar toată evaluarea pe o singură coloană, cea mai îngustă, din cele trei ale paginii. ■ • Ca un „transiberian” traducerea în serial a romanului lui Raymond Chandler, asigurată de Mihai Cernea, înaintează „pufăind” de la un număr la altul.

● [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 39] Număr consacrat personalității proeminente a lui *Mircea cel Bătrân*, devenit *Marele Voievod Mircea*. Geo Ciolcan scrie articolul *Personalitate proeminentă a istoriei naționale*: „Sub arcul generos al socialismului, unde cultura contemporană se dezvoltă într-un cadru organic cu trecutul glorios al poporului, sărbătorirea a 600 de ani de la urcare pe tron a lui Mircea Voievod se constituie într-un omagiu național – vibrant mesaj peste veacuri – închinat aceleia pe care marele poet Mihai Eminescu îl caracteriza foarte plastic: «Mircea I., acest prototip luminos și al artei războinice și al celei diplomatice la artele războinice și al celei diplomatice la români, n-a gândit toată viața lui decât la menținerea neatarnării»“. □ • *La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*, Eugen Barbu trage concluzii funebre despre Magdalena Ghica și poezia acesteia: „Iată deci că se poate și așa, când, vorba poetei, se «impersonalizează», când se desnobează, când ne lasă și nouă, cititorilor, o șansă. Condusă altfel esteticeste, Magdalena Ghica ar fi ajuns în alt loc pe care, poate, îl merita. Așa stând lucrurile, nu putem decât să regretăm delirul lingvistic cu care a încercat să ne convingă că se află în rândul lumii, prin asta înțelegând ralierea sa la straniile produse de ultimă oră cu care ne fericesc lunedìștii și alți poeți care mai de care mai învărtoșați asupra hârtiei, în căutarea unei glorii ce nu va veni niciodată. Poezia, cum am scris de atâtea ori, înseamnă, înainte de toate, rigoare“. □ • *Săptămâna pe scurt*: „Nicolae Manolescu *precoce*: «Eram aproape un copil când mi-a fost arătată, la Sibiu, casa cu intrarea boltită și curte interioară, cu balcoane, unde fusese în secolul trecut redacția ziarului «Tribuna». Mi-l imaginam pe Slavici și pe Coșbuc venind pe la 5 dimineața la redacție, odată cu ucenicii și lăptăreșele care invadau strada principală a orașului, și plecând, apoi, spre prânz, către parcul *Sub arini*, să se plimbe și să discute». [...] • A încetat din viață acad. *Iorgu Iordan*, în vârstă de 98 de ani“. □ • La rubrica *Revista revistelor*, scurte notații la adresa cronicii semnate de Nichita Danilov la poeziile lui Emil Brumar, apărute în SLAST (Suplimentul literar al „Scânteii tineretului”): «Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului», nr. 37 din 13 septembrie 1986, găzduiește o ciudată (ca să nu spunem altfel) cronică a lui *Nichita Danilov*: *Fluturi din pandișpan*, la poezia lui Emil Brumar mai precis la *erotismul obiectelor*: «Lucrările din poezia lui Emil Brumar au existență voluptoasă, cresc, dospesc, înlăuntrul lor și ne îmbie nu la contemplație ascetică, ci la un vis tulburător, erotic. La un erotism somnolent, devorator. Obiectele cele mai banale își deschid corola ca niște uriașe flori carnivore și ne atrag ca pe niște fluturi, prin polenul și strălucirea lor, spre un tărâm al pierzaniei. Poetul, precum Robinson-ul lui Michael Tournier din *Limburile Pacificului*, se împreunează nu cu

mandragorele din poienița insulei, ci cu obiectele casnice din bucătăria sa, făcându-le să se înmulțească într-un mod delicios și halucinant totodată»“.

27 septembrie

• [„**Luceafărul**”, nr. 39] Manifestările consacrate celebrării și sanctificării lui Mircea cel Mare continuă cu o nouă serie de atitudini și articole omagiale. Un citat din opera lui Nicolae Ceaușescu stabilește nu locul voievodului în istorie, ci rolul prezentului ca factor de perpetuare a istoriei: „Cinstim revoluționarii, cinstim democrații, pe comuniști, pe toți cei care , în diferite etape ale dezvoltării patriei noastre, și-au făcut datoria față de popor, față de patrie, și n-au spus niciodată că e greu”. □•Artur Silvestri îi găsește premergători lui Mircea cel Mare în cartea lui Sergiu Iosipescu dedicată „unui moment al istoriei românești de secol al XIX-lea, de dinainte de epoca lui Mircea cel Mare, făcând totuși legătura dintre acesta și Asănești. *Balic, Dobrotiță, Ioancu* (Militară, 1985) e, sub înfățișarea de cercetare asupra unor voievozi ai Țării românești pontice, din dreapta Dunării de Jos și de la Marea Neagră, un eseu în toată puterea cuvântului, dedicat filosofiei istoriei [...] Nouă e, mai întâi de toate, ideea de a face o istorie a unei «țări» românești de dinainte de coagularea statelor medievale.” □•Este recenzată cartea lui Nicolae Stoicescu, *Bătălia de la Rovine* (Militară, 1986), despre care Dr. Dan Zamfirescu, orchestratorul întregului eveniment derulat o bună parte din anul calendaristic în curs, scrie elogios. □•La cronica literară, Mihai Ungheanu scrie despre eseurile critice ale lui Marin Sorescu din *Ușor cu pianul pe scări*: „Paginile despre Dionisie Eclesiarhul, despre Macedonski, despre Voiculescu, despre Borges, Vasko Popa, Henri Michaux, E. Ionescu, ne arată cât de buni critici pot fi poeții, și mai ales Marin Sorescu, când nu sunt alături de cei analizați. Aici în marile modele, Marin Sorescu se uită pe sine, reușind să fie totuși el. *Ușor cu pianul pe scări* este un spectacol în care cine va căuta pe ceilalți va găsi mereu, dincolo de ei, pe Marin Sorescu. În toate ipostazele sale”. □•Chipul voievodului Mircea pătrunde și în *Noua geografie literară*, tematică sub care semnează Nicolae Georgescu (*Dincolo de legendă*, despre romanul lui Eugen Uricaru, 1784, care îl are în centru pe Horea: „Iată o lectură eșuată a romanului 1784. *Vreme în schimbare*. Eșuată conștient, desigur, Eugen Uricaru dorește o împăcare, peste toate obstacolele, cu tradiția populară ce a făcut din martirul lui Horea un alt martiriu al lui Crist. Autorul cedează mitului fiind copleșit, în cele din urmă, de persistența mitului în jurul celor trei martiri ai anului 1784. Tradiția, implicată lecturii, îl ajută. Dincolo de această față a lucrurilor, însă, Eugen Uricaru construiește un model, mult mai coerent, mai pur, adevăratul sâmbure al romanului”. □•Fănuș Neagu și-l amintește pe Grigore Hagiu: „Grigore Hagiu a dat vamă pământului doar trupul lui ca un lujer de pasăre zburând vertical. Cuvintele ce l-au chinuit ne-au rămas, să se amestece în gestul spicelor de grâu unduind spre malul apelor...”. □•*Zilele istoriei* se intitulează intervenția lui Constantin

M. Popa scrie despre Doru Munteanu, prozator axat pe subiecte istorice: „Alături de romanele lui Francisc Păcurariu (*Labirintul*), D.R. Popescu (*Orașul ingerilor*), Ion Lăncrănjan (*Toamnă fierbinte*), Pop Simion (*Student la istorie*), Mircea Vaida (*Vânătoarea de vrăjitori*), *Vinerea neagră* aparține literaturii protestului împotriva crimei, împotriva uitării vinovate. Văzând în povestire *salvarea ființei* (I. Vlad), Doru Munteanu este un creator autentic”. □•Z. Câr-lugea despre *Intuiția constructivă a evocării* la Ioan Dumitru Denciu, autorul romanelor *Luminile zeiței Bendis* și *Identitățile lui Litovoi*: „Dăruit cu simțul limbii și, capabil, deci, de prestidigitație etimologică, de construcție stilistică originală, Ioan Dumitru Denciu e, între tinerii prozatori de azi un nume remarcabil (o identitate dificil-prozastică mai puțin frecventată de critică)”. □•Cel de-al doilea episod din *Poezii, când erau tineri...* este consacrate amintirii lui Nicolae Labiș, coleg de Școală de literatură cu autorul articolului, Niculae Storian: „Trebuie să spunem că Nicolae Labiș mi-a apărut ca un flăcăiandru, hâtru bun de glume încă din zilele când trebuia să susținem așa-zisul examen de admitere. Țin minte că pe traseul pe care îl aveam de străbătut, uneori cu tramvaiul 20 care întorcea în parcul de la actualul restaurant Doina de pe Kiseleff, animatorul întregului grup era poetul Nicolae Labiș, căruia îi țineau hangul câțiva ieșeni cu care se cunoaștea dinainte. Nu exagerez deloc dacă voi spune că în centrul acestei voioșii puștești era parodia lui Nicolae Labiș după A.E. Baconsky (*Frasinii de la răscruce*), în care se spunea în maniera epocii: «Tre-ce-o noapte, trece înc-o zi,/ Lupta se ascute între clase,/ Iar chiaburii se arată-a fi/ Elemente tot mai dușmănoase...». Dacă omenirea s-a despărțit de trecutul ei râzând, parafrazând am putea afirma că generația mea s-a despărțit de prolet-cultism și dogmatism, căroră nu le plătise cine știe ce tribut, râzând în hohote odată cu Nicolae Labiș care avea să abordeze această problematică și în registru-l grav, odată cu *Lupta cu inerția* ori și mai devreme cu poemul *Omul co-mun*”. □•Ed. Papu îi prezice un viitor strălucit lui Marin Mincu: „Nu mai vorbim de prețioasele inițiative ale acestui om în Italia, prin colaborarea la atât-nea publicații de seamă. Cu o dăruire și o abnegație neîntrecute, Marin Mincu a contribuit și contribuie esențial la universalizarea culturii românești, creând, astfel, un demult cuvenit prestigiu european spiritualității românești. Este un merit incontestabil care nu trebuie trecut cu vederea și nici minimalizat”. □•La *Mapamond*, cititorii se întâlnesc, din nou, cu *Poezia chineză*:

• [„SLAST”, nr. 39] Suplimentul își arată, cu osârdie, *Înalta prețuire a trecutului de luptă al poporului român*. Dincolo de planul general. În cel punctual, prețuirea se rezumă la Nicolae și Elena Ceaușescu, pe prima pagină, (cu corp de literă supradimensionat) ilustrată de titluri precum: *La Doftana, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu, impresi-onanta evocare a unei glorioase pagini din lupta eroică a partidului, vibrant omagiu activității revoluționare a secretarului său general*. □•Pagina consacrată recenziilor (două, cel mult trei per număr) are o nouă titulatură, *Viața*

literar-artistică, devenind un fel de agendă săptămânală. □•Tot aici, lui Toma George Maiorescu, i se oferă un drept la replică, în urma articolului din „SLAST” nr. 37, poetul cerând să fei redată, confoorm unui vechi dicton proletcultist, „onoare(a) muncii”: „Încă un cuvânt se impune însă despre respectul muncii. Cartea pentru un scriitor – și un tânăr care frecventează critica ar trebui s-o știe – nu este numi un buletin de identitate ci și rațiunea și justificarea unei experiențe. Astfel, a persifla numărul de cărți scrise (aproape două duzini – cum se exprimă D-sa) este nu numai lipsă de respect față de muncă, ci, implicit, încurajarea lenei, a boemei, a carenței de răspundere față de societate. Ca atare un om de cultură, un om cu înțelegerea sinuosului și complexului proces al creației nu se va putea exprima despre carte decât cu respect”.

□• Despre *Poezia realului ca mit*, mai precis despre lirica mai veche a lui Ion Horea, dar și despre recenta carte de poezii (*Podul de vamă*, Eminescu, 1986) scrie criticul *en titre* al suplimentului, Constantin Sorescu: „O lectură integrală a acestei poezii ar dezvălui, deasupra numitorului existențial comun, o permutație progresivă a stărilor sufletești: de la expansivitatea adolescentină la meditația austeră, preponderent morală și de la aceasta la interogația asupra iminenței. Semnificativ, în *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*, sentimentul din urmă (ale cărui rădăcini mijiseră, totuși, mult mai demult) se preciza solidar cu o rememorare tehnică proustiană a tărâmului transilvan al copilăriei. *Podul de vamă* (Ed. Eminescu, 1986) potențează această rafinată solidaritate. Aceeași confundare a eului în durată, același timp de natură psihologică, aceeași fluvialitate a memoriei afective, același insolit al senzației care provoacă reveria”.

□•Al. Dobrescu își exprimă dubiile asupra momentului literar contemporan. Articolul lui se intitulează *Actualitatea: un măr al discordiei*?: „Suntem partizanii unei viziuni paradisiace a lucrurilor. Împărțim actualitatea în stânga și-n dreapta cu dărnicia bunului samaritean. Ce contează că printre cei ce o solicită ca pe un drept ereditar destui ne sunt complet indiferenți? Bărăganele actualității au nesfârșirea Câmpiilor Elizee! E loc, aici, pentru fiecare, indiferent de vârstă, sex ori convingeri. Dacă tot ne stă în puteri să înăbușim din fașă animozitățile și să instaurăm concordia în literatură, de ce am ezita? Nimic nu e mai plăcut vederii decât o horă, în care s-au prins, de-a valma, Grigore Ureche și Nicolae Țic, George Baronzi și Platon Pardău, Caragiale și Ion Băieșu, Pralea și Ion Gheorghe, Coșbuc și Marin Sorescu, E. Lovinescu și M. Ungheanu, I. M. Buioreanu și Nicolae Breban, Theodor Neculuță și Paul Georgescu! Ce e însă actualitatea? În primul rând, un tablou al preferințelor și antipatiilor, al preocupărilor și prejudecăților noastre. Căutăm în afară ceea ce există demult în noi înșine. Ne sunt aproape scrierile în care regăsim – fie și în exprimări șovăitoare, imperfecte, chiar improprii, spaimile și visele noastre”.

□•Ion Cristoiu face o *Pledoarie pentru șoarecii de bibliotecă*, cu alte cuvinte, vizionară, o pledoarie... *pro domo*. □•Gheorghe Grigurcu schițează *Trăsăturile unui autopoartret*, în comentariul său, plăcut, amabil, ca-

lin, la cel de-al doilea volum al Mariane Codruț (*Schiță de autoportret*, Junimea, 1986). □•Cu un titlul care îl caracteriza exhaustiv (*Poeme pricinose*, Eminescu, 1983), George Stanca intră în atenția criticii lui T. T. Coșovei. □•În continuarea colaborărilor sale, începute în nr. 37, Emil Brumaru despică firul în patru în *Scurt chestionar pentru „Oameni de prisos”*. Rubrica sa se numește *Lumea cu amănuntul* și devine, de la o apariție la alta, *Lumea cu de-amănuntul*. □•Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, Camil Petrescu și Ion Vinea apar laolaltă în *Puncte de convergență*, fragment intitulat *Clasicii modernismului românesc*, care face parte din volumul al III-lea al de Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*, în curs de apariție la editura Minerva..

28 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 13717] Ioan Alexandru semnează articolul *Învățătorii*, prilejuit de faptul că, nu de mult, a sunat clopoțelul în școli.

[SEPTEMBRIE]

• [„Albina”, nr. 9] 600 de ani de la *Urcarea pe tron a Marelui Mircea Voievod* deschide acest număr sub titlul *Un nume legendar*. □•Tot pe prima pagină încep textele intitulate *În dialog cu țara* (editorial), semnat „Albina” și *Un nume legendar*, avându-l autor pe Dumitru Almaș. □•125 de ani de la constituirea ASTREI, poartă titlul *În cuget și simțire*. Autor, Dumitran Frunză. □•Poezia *Cap de dac*, a lui Vasile Nicolescu introduce „Albina” și pe orbita altui eveniment: *2050 de ani de la atestarea statului dac condus de Burebista*.

• [„Amfiteatru”, nr. 9] Florin Berindeanu semnează cronica literară la Ion Brad, *Romanul de familie*, Eminescu, 1986: „Ion Brad alege în mod firesc pentru un asemenea roman metode realistă. Omnisciența e bine ținută în frâu, mai ales că avem în față un roman de o asemenea întindere. Câteodată doar apare un puseu de orgoliu auctorial care desuetizează puțin ținuta romanului în ansamblu. [...] Importantă și revelatoare pentru disponibilitățile sale creatoare este capacitatea de a nara, introducând în scenă ale personaje fără a le abandona brusc pe cele existente, legând evenimente și indivizi într-o bine chibzuită temă a romanului”. □•Cristian Moraru folosește adeseori în titlurile articolelor sale vocabula utopie. În cazul de față ea se referă la Sorin Mărculescu, *Fluviul întâmplărilor*, C.R., 1986: „Sorin Mărculescu se află în situația aproape unică la noi de a institui o vorbire «saturnică», a extaticului, ritualicului, «transcendentului care coboară», luminozității sacrale etc., pe tiparele unui riguros spirit geometru fascinat de corespondențe, simetrii și circularitate. Incantațiile sale voluptoase și eterate sunt adaptate pe planșa unui proiectant lucid, capabil să-și imagineze Cartea în spațiu ca pe o structură integratoare, fascinantă”. □•Ion Bogdan Lefter revine cu rubrica sa *O nouă geografie a criticii literare*, plasând studiul lui Radu G. Țeposu în sfera de semnificații a interogației *Analiză sau sinteză ?*: „Am spus că *Viața* și opiniile personajelor poartă în sine un număr

de contradicții. Cea mai izbitoare e tensiunea (dacă nu chiar opoziția) cdare se creează între sinteză și analiză: plasarea schiței teoretice abia la sfârșit favorizează «atomizarea» pe parcurs a lanțului de analize, mai ales că disociațiile și speculațiile în marginea fiecărui român sunt foarte bogate, mult mai bogate decât stricta analiză a personajelor. E o a doua contradicție: postfața teoretică nici n-ar fi putut sta la început, căci analizele n-ar fi ilustrat-o riguros, tinzând să-i pulverizeze premisele: în forma actuală a cărții, eseul final adună doar o parte din constatările emise febril până acolo. Una peste alta, voința teoretică e concurată decisiv de vocația practicii critice. Merg mai departe. O a treia contradicție am sugerat-o mai devreme vorbind despre combinația de meticulozitate și nerăbdare vizibilă la nivel stilistic. Criticul apare – în consecință – ca un risipitor de observații fine și ipoteze abia schițate, pentru care ar fi nevoie de calme spații demonstrati“. □•Traian Ungureanu se preocupă de restituirile Marin Bucur, din opera lui I. L. Caragiale: „Lucrarea ... dovedește un serios efort documentar dar tot ea reprezintă un prilej de reflecție reînnoită în jurul problemelor legate de natura și funcția istoriei literare. Ne pare acum mai clar că absența criticii literare, istoria literară riscă un naufragiu contabil. Când binomul competenței istorică – discernământ critic este incomplet, proiectul istorico-literar decade din rangul de sinteză în acela merituos dar unilateral, de documentare“. □•Radu Călin Cristea scrie despre *Orizonturile poeziei ludicului*, studiu aplicat poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș: „Într-o măsură ce exclude simplul accidental, poezia lui Ștefan Aug. Doinaș se revendică așadar ca o lirică a jocului. Substanța poeziei doinașiene se cristalizează, între altele și după această rețetă; poetul rămâne însă peste tot un riguros, lansându-se fără efort în miezul turbulenței ludice și revenind de acolo impenetrabil și fără o scamă pe haină. E delicat de stabilit care este mobilul precis al acestui insolit exercițiu: el se întinde, măcar asta putem ști cu siguranță, între tonul oarecum relaxat, *de respiro* între două «acute», și tentativa de a aderare la un model ontic. Între aceste două limite, poezia lui Ștefan Aug. Doinaș se destinde în întruchipări miraculoase, într-un fast al rigorii împins până la dezabuzarea barocă, într-o jubilație unică a facerii și desfacerii propriului sistem – totul trăind o asumare perfectă a condiției de a fi în joc“. □•Scriind pirandellian despre *Tabăra națională de creație a elevilor (Orașul Victoria 2 august – 4 septembrie)* C. Moraru amintește de șase personaje, dezvăluind reportericește prezența celui alt eu, Cristian Moraru – reduplicat în cel de-al doilea personaj – care a ținut prelegerea *Limbajul poetic* (partea întâi: *Teoria figurii*) celor 100 de elevi „aspiranți la statutul de scriitor, poeți, prozatori, critici, dramaturgi [care] au încercat să construiască, în contextul descris un fel de stat în stat al spiritului întemeiat pe legile complementare ale esteticului“. Pirandellian, reportajul conține șase perdonaje. ■•Sub un titlu de împrumut, după cel al cărții lui Eugen Simion, sunt prezentați numai reprezentanții *Dimineții poezilor*. Printre numele care vor mai fi rostite în viitor se află Fevronia Novac și Tudor Iosiforu. □•Un

scurt conținut informativ cuprind *Premiile*: Laura Pavel (la Proză), Cristi (sic!) Bădiliță (premiul III la poezie). ■•La *Amfiteatrul ideilor*, Adriana Bontea face o prezentare de ansamblu a cărții fostului critic de la „Amfiteatru” (prima etapă de existență), Mircea Martin, cu *Singura critică*, (1986): .. [...] Astfel programul critic individual la forma unui program cultural, conform căruia frecventarea textelor fundamentale devine necesară criticului român și, prin el, criticii noastre. Atenția cu care Mircea Martin urmărește fenomenul critic contemporan este vizibilă și în modul în care sunt concepute «portretele criticii» din cea mai recentă carte a sa. Edgar Papu și Adrian Marino devin figuri importante în ordinea universalizării culturii românești, prin sintezele critice și teoretice realizate. Analizând lucrările impunătoare ale colegilor săi de breaslă, justificând cu argumente posibile rezonanțe europene, Mircea Martin semnalează audiența limitată de care aceste exegeze se bucură în rândul comentatorilor contemporani. Așadar, interesul lui Mircea Martin se îndreaptă către zonele culturale lăsate în urmă de colegii săi, de recenziile curente, cu scopul de a suplini o lipsă în această direcție. Cu alte cuvinte interesul analistului se plasează acolo unde interesul celorlalți de mai scăzut, nu datorită lipsei de pregnanță de care ar suferi cărțile respective, ci datorită preferinței pentru alte aspecte ale literaturii, în special ale celei contemporane. Pledoariile convingătoare ale criticului în favoarea erudiției și a muncii de construcție fac încă o dată dovada implicării autorului într-un destin cultural național. Dar perspectiva nu este exclusivă și nici unilaterală. Mircea Martin nu se oprește numai la opera critică a lui Edgar Papu și Adrian Marino, ci și la cea a lui Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu, Liviu Petrescu și Al. Călinescu, critici fertili ai actualității literare, semnalând perspectiva critică definitorie a fiecăruia“. □•Sub titlul *Alpha '85*, editura Dacia promovează un grup de șaisprezece poeți, luați imediat în evidență de Constanța Buzea: „Ne vom ocupa în rândurile ce urmează de primii patru semnatori ai culegerii, anunțând încă de la început o oarecare insatisfacție la lectură a întregului volum și semnalând și o greșeală jenantă de tipar pe chiar coperta volumului, fenomen care vedem că a intrat în obișnuința corectorilor, Cristina Andrei fiind, de fapt, Cristian Andrei *Cristian Andrei*, deci, cu secvența sa intitulată *Alb abstract*, ne oferă câteva piese lirice al căror efect ilar ne însoțește nedeazămint de la prima la ultima silabă, și, astfel deschizându-se volumul, lasă să se strecoare bănuiala descurajantă că și restul ar fi de aceeași îndoielnică valoare. [...] *Cornelia Liliiana Balței*. Poeta întreține cu candoare condiția efemeridei literare și se bucură de acest zbor pseudopoetic cu seninătate absolută. Precaritate a mijloacelor, limbaj sărac și imprecis, univers inspirator de o banalitate evidentă! [...] Gheorghe Mihai Bârlea, cu *În penumbra poetului*, reușește să capteze atenția într-o stănesciană *încercarea de portret* dedicată lui Nichita. [...] Ruxandra Ceserea-nu cu a sa *Strada mare*, ne convinge, la cei 23 de ani ai săi, că are ceva important de spus, că și talentul și inteligența sunt de partea ei“. □•Horia Gârbea

amintește de o *Fotografie de grup* în care intră ușor dar sigur imaginea generației optzeciste, de la *Aur cu diamante* – titlu împrumutat de cel patru Betales, la nominalizarea altor și altor optzeciști. Gârbea mai adaugă că „din convingerea (și angoasa) că totul s-a mai scris, poezia generației 80 ajunge cu ușurință la un demers postmodernist”: „Sigur, șansele fiecăruia dintre numele menționate de a se impune sunt strict personale. Dar caracteristicile generale servesc orientării și unei eventuale sistematizări eliberate de poncifele pe care discuții partizane le vehiculează. În fond «generația 80» este doar încă o formă de căutare a progresului în poezie, adică de adecvare a ei la realitatea contemporană, cum au mai fost atâtea și vor fi încă, nu alungându-se, ci completându-se”. □•La *Evenimnd*, Dinu Flămând face cunoștință cititorilor cu Bojin Pvlowski, al cărui roman, *Ipocritul*, a fost tradus în românește de Dumitru M. Ion și Carolina Ilica. □•Poetul italian Umberto Piersanti este prezent cu versuri traduce de Smaranda Bratu-Stati.

• [„Argeș”, nr. 9] Dinu C. Giurescu prefătează prin textul său („*Io Mircea, mare voievod și domn singur stăpânitor*”) articolele din mijlocul revistei, care îl prezintă pe domnitor în posturile de „ctitor de țară și cultură”: „Și-a început cărmuirea în 1386, când predecesorul și fratele său dinspre tată, Dan I, cade într-o luptă, la sud de Dunăre. Își încheie stăpânirea la 21 ianuarie 1418. O domnie de 32 de ani, una din cele mai îndelungate ale istoriei românești. În acest răstimp, însușirile și aportul direct al personalității sale s-au unit cu puterile unui neam, care a știut să-și apere și să-și continue menirea în această parte a continentului nostru. «Eu, la Mircea mare voievod și domn singur stăpânitor a toată Țara Ungrovlahiei și al părților de peste munți, încă și spre părțile tătarești și herțeg al Amlașului și Făgărașului și domn al Banatului Severinului și de amândouă părțile peste toată Podunavia, încă până la Marea cea Mare și singur stăpânitor al cetății Dirstor» – citim în actul eliberat mănăstirii Tismana, la 23 noiembrie 1406 (asemănător într-un hirsov către Cozia, din 1404-1406). Acest titlu exprimă o realitate. Autoritatea lui Mircea Voievod s-a exercitat de la Porțile de Fier ale Dunării, până la Chilia și teritoriile din nordul Deltei, din Amioș (la apus de Sibiu) și de la apa Oltului (la nord de Făgăraș, în Transilvania), până la Enisala, pe lacul Razim sau până la sud de Mangalia, de unde oștenii cercetau drumurile și porturile Mării Negre”. □•Adept al conceptului de geografie literară, pe care l-a promovat în „Luceafărul”, Artur Silvestri semnează aici eseul de mici dimensiuni *Cuvânt despre Subcarpați*: „Este o geografie unde și spiritul ajunge la sinteză și o limbă românească stabilă e de imaginat că apăruse mai întâi la dealuri decât la câmpie, pe unde tropoteau barbarii ori pe munți, unde se ascundeau dacii liberi. Pe o pânză a civilizației literare românești, Subcarpații muntenesți ilustrează mai degrabă o emoție înaintea plasticității ideii de Cuvânt”. □•La cronică literară Sergiu I. Nicolaescu scrie despre G. Ionescu-Gion (*Portrete și evocări istorice*, Minerva, seria *Resstitutio*, 1986) insistând să-l restituie plaiurilor natale, adică cele argeșene:

„Născut la Pitești, la 14 octombrie 1857 (anul viitor se vor împlini 130 de ani de la naștere), format la școala ilustrului B.P. Hasdeu (în proiect existând și o căsătorie cu Iulia), Gion a făcut ziaristică, cronică teatrală, a evocat diferite personalități ale epocii – totul într-un stil limpede (după buna tradiție franceză unde se formase), presărat cu arhaisme sau regionalisme, dar și cu neologisme, care dau un farmec aparte expunerii. Este evident că atât opera istorică, cronicile dramatice ca și ziaristica au o fluentă deosebită apropiindu-se de stilul vorbit, pentru că Gion a fost un orator înnăscut și nu puține i-au fost succesele obținute în fața unui auditoriu distins, în sala Ateneului Român. [...] Pentru noi, pline de interes rămân *Însemnări de călătorie* din Pitești, Câmpulung și Rucăr. Din «lenevoasa aromeală» în care intrase orașul la sfârșitul veacului trecut, «Piteștii, în nesfârșita lor odihnă, vedea azi fericirea și însemnătatea lor de acum sute de ani, când principala trecătoare a României și Transilvaniei era printr-înșii, când familiile boierilor piteșteni jucau cele dintâi roluri în diplomația de toate născocitoare a domnilor români de la finele secolului XVII; când Răteștii Piteștilor țineau cap în misiuni Cantacuzinilor din București și făceau potecă, din ordinele Brâncoveanului, pe calea Diului și Odriului; când de toamnă, la culesul viilor (vilegiatura strămoșilor noștri), toată curtea cea strălucită a Brâncoveanului și cu dânsa boierimea Bucureștilor veneau la dealul Piteștilor; când, în fine, Piteștii vedeau printr-înșii și oprindu-se spre conăcire suverani celebri ca năvârlișul rege al Suediei, Carol XII, și drept aceasta, pentru un moment, Piteștii deveneau punctul de miră al întregii diplomații europene, iar miniștrii regelui Franciei, Ludovic XIV, căutau de zor pe cărțile Europei orientale să vadă unde se află orașul «Petech» de care le vorbeau scrisorile ambasadurilor francezi din Constantinopole» (p. 312). Este o emoție a piteșteanului, care nu s-a stins nici astăzi! La fel tresare Gion când scrie despre Câmpulung sau Rucăr. Opera fundamentală a istoricului rămâne *Istoria Bucureștilor* (1899) despre care și în zilele noastre s-au emis păreri cele mai elogiase (printre alții, Const. C. Giurescu în 1979). Aceeași remarcă: deși lucrare de istorie cuprinzând un aparat critic stufos, *Istoria Bucureștilor* se citește și azi cu o reală plăcere, ca un roman“. □ Eseul cronologic despre opera lui Liviu Rebreanu se află la episodul al patrulea, în care Victor Atanasiu face legătura, suspendată numărul trecut, între nuvele și povestirile scrise în limba maghiară și problemele stilului său: „*Legătura dintre Számariéttra*, și marea creație de mai târziu, se remarcă și pe o cale indirectă. Rebreanu apasă, deocamdată, pe clape ne-caracteristice pentru sine, în sensul că nu prin exploatarea tonalității aceloră natura specifică a înzestrării sale era hărăzită a obține sonoritățile cele mai pline și mai concludente. Este vorba de o dibuire fertilă a claviaturii în vederea autorelevării (bineînțele, probabil neconștientizate, pentru scriitor) a timbrului propriu. În vederea atingerii unui atare deziderat, el «atacă», deocamdată la întâmplare, varii registre (termenul având aici accepția de: problematică, atmosferă, tipologie) pentru ca prin această operație, pe care

aș numi-o de *bâjbăire fertilă*, să și-l descopere pe al său“. □•La rubrica *Scriitori din Argeș*, Mariana Brăescu prezintă volumele de versuri ale echinoxistului Horia Bădescu, de origine din Arefu, Argeș: „Autor a șapte volume de poezie, eseist fin care scrie despre lirică și despre miturile românești, Horia Bădescu și-a constituit, fără nicio îndoială, un univers poetic original, pregnant, în mijlocul căruia stă ideea că actul poetic e în primul rând cunoaștere. Dar o cunoaștere a sinelui, fiindcă poetul nu meditează despre lume ca un obiect exterior ci asupra unei lumi care îl conține. Practic, spiritul lui îmbrățișează marile teme lirice, poetul fiind înzestrat cu un simț al cosmicului care la mulți dintre tineri este scăzut. [...] În poezia lui cultivată sentimental, cultă prin lecturi, desfășurând o viziune originală, Horia Bădescu este unul dintre cei mai importanți autori ai unei promoții care se apropie de maturitatea creatoare: un baladist printre poeți“. □•Alexandrina Musteștea semnează textul *Nostalgia desăvârșirii*, consacrat Victoriei Ana Tăușan, care, la rândul ei, în imediată vecinătate scrie via Maurice Blanchot (care definea spațiul literar drept „cea mai mare parte din suflet“) despre Ion Pillat și Liviu Rebreanu, adânc intrați în memoria culturală argeșeană: „Forma pe care Victoria Ana Tăușan o dă rostirii sale poetice nu putea fi decât cea a versetului, ale cărui ritm și desfășurare devin sugestive în sine și, până la un punct, ordonatoare, dacă nu chiar creatoare ale materiei lirice înseși. Modernitatea acestei poezii «clasice» în esență vine din dublarea capacității ei de reflectare a lumii cu cea de autorefecție, nu numai în sensul în care întotdeauna limbajul poetic este autoreferențial, ci și în acela, mai larg, în care poezia însăși se constituie în propriul său obiect și subiect“. □•*Contribuții la o viitoare monografie Mateiu I. Caragiale* aduce M.N. Rusu, scotocind prin Jurnalul lui Mateiu, de unde extrage și colaționează de alte surse, mai ales informații despre existența nu lipsită de griji a scriitorului: „Tribulațiile financiare ale lui Mateiu nu trebuiau cunoscute de Marica, soția sa. Mai notăm că de la Nicolae Nicolescu, bancher (bunicul după mamă al prietenului său N.A. Boicescu), scriitorul împrumută suma de 1 000 de franci pe care îi restituia abia după ce «se întreamează» cu zestrea Maricăi G. Sion“. ■•Ramona Fotiade și Nicolae Oprea sunt semnatarii rubricii *Voci ale tinerilor poeți*. Subiectul analizei lor îl reprezintă poezia lui Mircea Dinescu. □•Nicolae Oprea îl citește prin grila „sarcasmului“: „... *Rimbaud negustorul* pare construit sub auspiciile dezicerii. Limbajul avangardist este ca un fard menit să mascheze sentimentul mai profund al negării. Creatorul își interzice spontaneitatea, reneagă sinceritatea confesiunii, acceptă culpabilizarea prin cunoaștere. Expresia suavă este detronată de cuvântul agrest și agresiv. Splendida metaforă lasă locul comparației cenușărese. Pe scurt, tot ce era altădată sacrosanct va fi luat în derâdere. Există în atare atitudine o teamă de ridicol care naște monștri. Vreau să spun că Mircea Dinescu ajunge prin negație la imitația parodică. Cu oarecare stăruință, se pot ușor distinge *parodii* după: Bacovia *Caterincă*, Ion Barbu («valah turcit, deasupra-mi nfloreste / corupta geometrie din Fanar»),

Emil Botta («De la pierdutul oier / macerat de-nserare / duc seraficul zer, / îngereasca-nchegare» sau *Cronica prințului din furnicar scrisă de el însuși*), Ni-chita Stănescu («Pân'să fac spre tine câțiva pași / îngerul m-adună pe fâraș / numai oase galbine ca mierea / bune să le vânture muierea, / Biv Vel Vierme coase/mă la loc / ca pe un olog de alt olog»), Emil Brumaru («Chiriaș mutat din of în of / m-aș retrage-n vechiul meu cartof, // dolofan și gureș și scârbit / de tramvai de scripeți de cuțit») și care vor mai fi. Partizan al gestului gratuit («Vin din Gratuitate, vă rog...»), poetul îi implică și pe înaintași în estetica sa. Îndoindu-se de rostul artei sale, ajunge la un fel de neliniște constructivă. Sub aparența omului prea calm, nepăsător, se ascunde un spirit care se consumă până la incandescență la granița dintre sentiment și rațiune. Stilul voit flegmatic e rezultatul încrederii în puterea de care dispun «salahorii tainei» spre a transcende realitatea și a accede la mister“. □•Ramona Fotiade enumeră volumele de poezii ale lui Mircea Dinescu, consemnează traducerea poetului în alte limbi, în antologiile de același fel, oprindu-se la cea mai recentă spre a trage concluzia poetul a găsit secretul *Deschiderii spre universalitate*: „Sub titlul *Exile on a peppercorn* (*Exil pe o boabă de piper* a apărut anul trecut la o editură londoneză pentru literatură universală – Forest Booka – un alt volum semnat de Mircea Dinescu, în care sunt cuprinse poeme din toate cărțile anterior publicate. Transpunerea în limba engleză a fost realizată (cu maximă rigoare și acuratețe a expresiei) de către Andrea Deletant și Brenda Walker. Ceea ce surprinde la această ediție este conservarea aproape fără abateri a structurii inițiale a versurilor, a complexității semnificației conținute în sintagme, fragmente de texte reprezentativ pentru maniera compozițională a lui Mircea Dinescu. Fluența și savoarea neobișnuite pe care le păstrează poemele respective chiar în traducere (cazul versiunii engleze nefiind totuși singular), se explică prin marea deschidere oferită de stilul neconvențional al autorului. [...] Mircea Dinescu propune o formulă perfect convergentă cu majoritatea experiențelor inovatoare din lirica modernă europeană, problema depășirii granițelor lingvistice rezolvându-se în termenii unei corespondențe între tehnici comune de insolitare a limbajului poetic. Tocmai aceasta este marea șansă a liricii tinere – deschiderea potențială spre universal fără pierderea specificului național. În plus, tipul de scriitură definitiv pentru Mircea Dinescu se remarcă prin deosebita aplicare la real, printr-o expresie care alege întotdeauna calea numirii direct în locul eufemismului – însușiri conferind poeziei o autentică forță de impact asupra lumii exterioare și problemelor conștiinței moderne. Nu este deci de mirare că noi volume ale aceluiași autor urmează să apară la edituri de prestigiu din Moscova și Budapesta în traducerea unor talentați poeți contemporani, ca Lev Belinski și Lodani Mihaly. Pornit astfel să se afirme în spațiul liric european, Mircea Dinescu tinde să devină nu un mesager întâmplător, ci un adevărat «proprietar de poduri» între literaturi care trebuie oricând să comunice“. □•Sub falsul titlu *Scriitori străini despre România*, revista re-

produce impresiile de călătorie (Pitești, Curtea de Argeș, Câmpulung, Transfăgărașan) ale lui Lambros Zogas, încredințate revistei „Turist” din Atena, iulie, 1986.

• [„ASTRA”, nr. 9 * începând cu acest număr, Vasile Gogea este prezent în caseta redacțională fără vechile atribuții, de prezentare grafică, semnătura lui fiind întâlnită relativ frecvent pe varii teme, de la reportaj la critică și exegeză literară] „*Eroica epopee*” a faptelor vitejești ale șefului statului este completată cu noi „file”, de astă dată despre temnița de la Doftana”, consemnate de Ștefan Petraru, cel care continuă *ASTRA și Marea Unire*.

□•Miruna Runcan trece de la semantică la sintaxă în rubrica ei *Creșterea limbii românești*, desființând volumul *Analize gramaticale* (Științifică și Enciclopedică, 1985), de N. Anghelescu Temelie și Silviu Constantinescu pentru greșelile conținute. □•Astrologul de la *Nota bene*, face un tur de curtoazie prin presa culturală a momentului, strecurând ori de câte ori se ivește ocazia informații despre textele membrilor redacției revistei „Astra” apărute în alte publicații culturale: Ion Itu în „Steaua”, A. I. Brumaru într-un număr mai vechi, din 1983 din „Tribuna”, tinerii prozatori brașoveni Doru Munteanu și Ovidiu Moeceanu în „Amfiteatru”. □•Daniel Drăgan îi ia un interviu lui V. Copilu-Cheatră, discuția purtându-se în jurul biografiei poetului provenit dintr-o familie de moți, și mai ales în legătură cu calitatea de martor a lui Copilu-Cheatră în evenimentele de la Cluj, din perioada Diktatului (1940).

□•Noul poem comentat este *E înflorită liniția pe baltă*, de Constanța Buzea. În legătură cu aprecierile din numărul precedent făcute poemului lui Mircea Ciobanu, *Orașul aflat*, se pronunță, amplu, și Ion Alex. Angheluș: „În ciuda tendinței de încifrare, câte ceva străbate totuși până în pragul minții și inimii asediatorului perseverent! Și încă o observație! Prin *manierism*, se instalează tot mai temeinic postmodernismul în lirica română de azi”.

□•Suspendat timp de un număr, dialogul dintre A. I. Brumaru și Ion Itu, *Model Cultural și pedagogie națională*, se reaprinde cu aceleași răsfățuri de erudiție, care vizează, în cazul de față, o istorie a ideilor de la Platon la Adrian Marino.

□•Publică versuri Radu Cârnci, Eugen Evu, iar din redacție, Miruna Runcan. ■•La cronică literară, Vasile Gogea comentează cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii* (Eminescu, 1986): *Lumea literaturii*, volum compozit, un fel de *puzzle* critic, este un fals roman (în sensul autorizat la noi de un Lucian Raicu, de pildă) al lecturii, ilustrând aparent la întâmplare mai mult decât demonstrând riguros că lumea are

resurse epice și etice egale și când e citită și când e scrisă” □•A.I. Brumaru scrie la romanul lui Mihai Sin, *Schimbarea la față*: „Mai presus de acestea însă, e în toată cartea lui Sin un nesaț de realitate ca istorie: unul ce face căutarea interminabilă; nesaț de neliniște și de neîmpăcare, adică al unei bune și neîncetate jinduirii, al veghii neîntrerupte. *Schimbarea la față*, povestindu-ne lumea de lângă noi și în care suntem, e de fapt cartea conștiinței ce și-o supune, neagă o anumită lume și o transcende: își propune s-o trezească”.

□•Printre colabora-

torii se numără Sultana Craia, critic literar afiliat revistei „Luceafărul”, care analizează două dintre romanele istorice ale lui Mihail Diaconescu, *Adevărul retorului Lucaci și Marele cântec*, „cel din urmă apărut recent și în franceză”: Prin aceasta romanele istorice ale lui Mihail Diaconescu – în care se reconstituie convingător vremuri tulburi, pline de insolit, de pitoresc și de tragic, de acerbe lupte pentru putere, de violență și de încrâncenare – sunt în primul rând romane ale unor destine excepționale și meditații grave, explicite sau implicite despre condiția intelectualului sau a artistului sub *speciae aeternitatis*”.

□ Gheorghe Perian scrie la romanul lui Alexandru Vlad, *Frigul verii* (Militară, 1985), considerând că romanul apare „într-un moment când experimentul naratologic, cel puțin în literatura română, dă semne de oboseală”. În continuare se arată: „Romancierii moderni de la Camil Petrescu încoace și-au fixat printre obiectivele lor și destabilizarea narațiunii auctoriale, fără a fi reușit totuși să compromită pentru totdeauna prezența naratorului omniscient. Acesta s-a dovedit mai rezistent decât ne-am fi așteptat și supraviețuind discreditărilor de tot felul, pare a încerca acum să-și recâștige prestigiul de altădată. Cel puțin în romanul lui Alexandru Vlad el și-a recucerit multe din vechile prerogative dispunând uneori discreționar de soarta personajelor”.

□ Comentarii retrospective face Ioan Iacob la cartea de călătorii a poetului Mircea Florin Șandru, *Orașe suprapuse*, Albatros, 1986: „Mircea Florin Șandru știe să descopere dincolo de *frumusețea de ambalaj* a orașelor dimensiunea lor culturală, istorică, literară. Autorul nu face doar «clasor de imagini citadine frumoase», ci este preocupat a transmite în direct locul și coordonatele sale de civilizație. [...] Autorul știe întotdeauna să găsească *unghiul de spectacol* al realității, atacă imaginile direct și fără complezență, exploatează la maxim, în minim de timp (disponibil), *sfera informațională* a cotidianului” □ În același număr mai pot fi consultate textele lui G. Pruteanu (*Găuri negre în Galaxia Guttenberg*) ca și traducerea a două scurte proze ale lui Borges și Brecht.

• [„Ateneu”, nr. 9] 600 de ani de la Urcarea pe tron a Marelui Mircea Voievod deschide acest număr. ■ Tot pe prima pagină încep două texte intitulate *Cititor de țară* și *În context internațional*, primul semnat de dr. Nicolaie Stoicescu, al doilea de Veniamin Ciobanu, ambele având un nume și un numitor comun, Mircea cel Bătrân. □ În pagina următoare i se ia un interviu lui Vasile Săndulache, prim-secretar al Comitetului Municipal Bacău, al Partidului Comunist Român, căruia i se pune și întrebarea: Red.: „- *Personal, ce-ați dori să citiți mai des în coloanele revistei « » care apare la Bacău, în România?*... – Sumarul revistei, așa cum este el acum, ca și al *Almanahului* pe care îl publicați, îl consider divers, echilibrat, intrând în ceea ce s-ar numi «sfera de interes» ori în «profilul» omului multilateral informat. Poate că ar fi bine să publicați mai frecvent articole de analiză concretă a fenomenelor vieții social-culturale așa cum există ea la Bacău, mai mult «fapt divers cotidian» de mare ecou la public, mai multe articole de informare științifică și artistică de larg

interes, altfel sus să aveți unele pagini mai «caleidoscopice» căutate și atât de gustate de cititor. În ansamblu, fără îndoială, revista *Ateneu* adaugă un aport remarcabil la cununa de bune realizări ale municipiului nostru.” □•Despre debutul folcloristului Tudor Pamfile, ca și despre activitatea acestuia de publicist, scrie Liviu Chiscop. □•Un alt animator al vieții spirituale este Grigore Tăbăcaru, ale cărui merite sunt evidențiate de Ștefan Andronache: „La 25 martie 1925, la Bacău, vede lumina tiparului primul număr din *Ateneu* – revistă de literatură, artă și știință. Directorii publicației sunt Grigore Tăbăcaru și George Bacovia din Bacău. Așadar, simplul buletin de la Tecuci – cu apariție efemeră – se va transforma, la Bacău, într-o prestigioasă publicație cu regularitate lunară (în cele 10 numere, apărute până la sfârșitul anului 1925, revista va totaliza 160 pagini) ce își propune să trezească «lumea din uriașa somnolență, să înfrunte indiferența și nepăsarea revoltătoare a unora» și să contribuie la «dezvoltarea gustului de apreciere și de producere». [...] Creație a profesorului Grigore Tăbăcaru, *Ateneul cultural* «*Ștefan Petică*» a încercat, vreme de șapte ani, să suplinească cu succes lipsa unor instituții de cultură în Tecuci, străduindu-se să fie o tribună liberă pentru toți intelectualii dornici să contribuie la educarea maselor, să incite spiritele la crearea unui climat cultural dinamic și mobilizator. Iată motivul pentru care tecucenii nu l-au putut uita niciodată pe dr. Grigore Tăbăcaru, animatorul cultural de excepție, care a reușit să înscrie în istoria culturală a Tecuciului una dintre cele mai semnificative pagini □•Sever Avram semnează *magna cum laude* cronica literară la volumul de poezii al lui Cristian Simionescu, *Maratonul* (C.R., 1985): „În Cristian Simionescu am descoperit o splendidă înzestrare poetică înaintea căreia accentele noastre admirative rămân minuscule și ridicol de sărace. De la *Epifania* lui Daniel Turcea, *Maratonul* este cartea de poezie cea mai tulburătoare din câte au apărut în acești ani bogați în volume remarcabile”. □•Alte recenzii sunt la *Vânătoarea de foc*, de Virginia Carianopol: „Decurgând dintr-o insistentă observare de sine, din notarea meticuloasă, subtilă, a efemerului, din veghea solitară asupra *sinelui* său de o senzitivitate tipic feminină, poezia Virginiei Carianopol din *Vânătoarea de foc* (a cincea sa carte de versuri) este gravă, severă, majoră, esențială, calității certe ce se au în vedere la judecata de apoi a poezilor!”. □•*Poeme* de Nicolae Oancea, apărute la editura Eminescu, în anul precedent, 1985: „«Spectator» implicat serios (dar și detașat elegant!) în peisajul modelor poetice de la noi din ultimii ani, Nicolae Oancea și-a conservat, suprinzător poate (dar numai pentru cei care nu-l cunosc destul!), o puritate a gestului poetic de nobilă stirpe, de invidiabilă condiție etică și estetică.” ■•Nicolae Manolescu scrie despre *Metaforă și poezie*, reluând pas cu pas ideile (și exemplele) din articolul său, *Despre poetică*, publicat în primul număr din „*Ateneu*”: „Ceea ce mi se pare de-a dreptul curios este că studiul lui J. Cohen își ilustrează teoria cu privire la metaforă prin descrierea felului în care, de la poezia clasică la aceea simbolistă, trecând prin romantism, crește gradul de

nonpertinență. Exemplele lui sunt statice. Așa stând lucrurile, devine frapantă insuficiența criteriului lingvistic; i se adaugă fatal unul istoric și literar. În recenția lui, Genette a atras atenția asupra inconsecvenței care constă în a defini în același timp, devierea ca o opoziție între literal și figurat și ca una între figură și uzaj. Numai prima este caracteristică faptului de limbă în realitatea lui intrinsecă; a doua, dacă ne referim la uzajul poetic, are absolută nevoie de criterii literare (căci, în general, uzajul presupune criterii care transcend limba despre circumstanțele exterioare comunicării, fie ele scrise sau de altă natură)”. □Solomon Marcus își continuă colaborarea la revista băcăuană cu *Istoria ca serialitate*: „Multe sunt de spus pe marginea acestui mod de a vedea istoria în care cauzalitatea ar fi tot timpul la ea acasă, fără însă a avea accesul la legi decât sub forma lor generală, abstractă, nespecifică. Modul de referire la Revoluția franceză contrastează cu cel întâlnit în zilele noastre, la Adam Schaff (*Geschichte und Wahrheit*, Europe Verlag, 1970; versiune românească sub titlul *Istorie și adevăr*, Editura Politică, București, 1982) care, ocupându-se de marea varietate de interpretări date Revoluției franceze, pune accentul nu pe ce întâmplare anterior acestui eveniment, ci concomitent și ulterior ei. Întrebarea: De ce aproape fiecare generație își are viziunea ei proprie asupra procesului istoric? Se răspunde în două feluri, sistematizând astfel numeroase cercetări întreprinse în secolul nostru: 1) Reinterpretarea istorică este o funcție a efectelor evenimentelor trecutului, efecte ivite în prezent. Dacă primul răspuns accentuează rolul *interesului* în interpretarea faptului istoric, cel de-al doilea accentuează dubla orientare cauzală a faptului istoric; efect al unor cauze și cauză a unor efecte. Ducând la extrem viziunea exprimată de cel de al doilea răspuns de mai sus, I. Aluaș și H. Daicoviciu afirmă (*În legătură cu noțiunea de fapt istoric*, Studia Universitatis, Babeș-Bolyai, Philosophia, Cluj, 1966, p. 30): «Cunoașterea de *tip istoric* este totdeauna o cunoaștere care merge de la *efecte la cauze*». Pe drept cuvânt, Alexandru Tănase și Victor Isac (*Realitate și cunoaștere în istorie*, Editura Politică, București, 1980, p. 19) aduc aici echilibrul necesar: «Noi cunoaștem, e adevărat, un fapt istoric și însemnătatea sa în mare măsură prin consecințele pe care le-a produs. Dar la înțelegerea sa, la o explicare cât mai comprehensivă nu vom putea ajunge limitându-ne la consecințe» ■George Genoiu și G. Dimisianu se ocupă, primul de *Simptome în lumea Thaliei*, cel de-al doilea cu volumul de *Teatru* (commentat) al lui Teodor Mazilu. □O prezentare a textului lui Jerry McGuire (*Lupta pentru subiectivitate în poezia secolului XX*) face Ștefan Avădanei, traducătorul textului. □Emanoil Marcu traduce *Don Juan* de Denis de Rougemont. ■Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Archibald Mac Lish sau contradicția „artelor poetice”*: „Am impresia că, dacă tragem ultima concluzie din o atare constatare, ea nu poate să fie decât una sceptică: orice «poezie despre poezie» încetează, efectiv, de a mi fi o mostră de limbaj liric sui generis, pentru a deveni automat un meta-limbaj. Altfel spus, o «artă poetică» scapă

de sub blestemul contradicției sale lăuntrice, numai în măsura în care iese din sfera poeticului. [...] Am impresia că aceeași dezarmantă lecție, predată la o «școală a imposibilului» (dar ce altceva ar putea să fie Poezia?) ne întâmpină și la modernul Archibald MacLeish. Deși exprimată la modul imperativ-deziderativ (*should be*), ceea ce se conturează aici e o adevărată tentativă de ontologie a poemului-obiect identic universului său, adică Poeticului. Să remarcăm că această ontologie e propusă cu ajutorul unor formulări ce se bat cap în cap pe parcurs.” □•Numărul se încheie cu articolul lui Al. Zub despre Mircea cel mare, „*Principe între creștini, cel mai viteaz și cel mai ager*”.

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 9] Gellu Dorian cataloghează drept *Un debut matur*, pe cel al lui Lazăr Lădăriu, cu *Câmpuri cosite de ceață* (Dacia, 1986). □•Octavian Buhociu este autorul eseului cu titlul *Meseria de scriitor*, în care este vorba despre Claude Simon, „numărul 43 pe lista laureaților Nobel și al 12-lea scriitor francez (...), cel mai cinstit și cel mai discret scriitor ce se poate imagina”. □•Cu o bibliografie din care nu lipsesc Tvetan Todorov, Pierre Mabille și Jean Perrot, Elena Minca atacă subiectul *Dionis și tentația autocunoașterii*, la rubrica de-acum clasicizată *Eminescu in aeternum*.

• [„**Cinema**”, nr. 9] Discuțiile pe marginea rolului didactic al filmului sunt reluate odată cu începerea anului școlar.

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 9] Grigore Ilisei se întreține cu pictorul Dan Hatmanu. □•Cu privire la *Actualitatea literară* se pronunță scriitorii Zaharia Sângeorzan (*Mit și istorie românească*), Ion Holban („*Genul*” *Jurnalului*), Doru Scărlătescu („Convorbiri literare”, spiritul junimist și poezia modernă), Sorin Pârvu, cu un titlu ...în reluare: *Verosimil și cultură*, Virgil Cuțitaru) (*Dincolo de agora*). □•Rubrica de *Istorie literară* găzduiește textele lui Nicolae Cobadin (*Ideea de Maiorescu*), Theodor Codreanu (*Rebreanu – sensul obiectivității*), Leonida Maniu, *Geneza și evoluția conceptului de critică completă* □•I.D. Ștefănescu – profil istoriografic aparține lui Al. Zub. □Carmelia Leonte semnează proza *Ceainăria*. □Alături publică versuri Dan Mutașcu, iar în următoarea Horia Zilieru este prezent cu o pagină de *Poeme*. La *Actualitatea editorială* sunt cuprinse analize despre: „*Schiță*” și *autoportret* (Val. Condurache), care comentează volumul de versuri al Marianei Codruț, *Schiță de autoportret*, Junimea, 1986. □•Al. Dobrescu se ocupă de *Interpretări și înțelegeri*, mai exact spus de cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii*, Eminescu, 1986, și de studiul lui Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie în cultura română*, Minerva, 1986. □•„*Spre alt Istrati*, monografia lui Mircea Iorgulescu, este comentată de Constantin Pricop, care alege ca titlu al cronicii sale, *Strigătele inimii*: „Din Panait Istrati s-a făcut un caz; ideea era ca el să apară ca un caz. În destinul povestitorului de întâmplări «pitorești», cu haiduci și hoți, se ascund eo mașinărie complicată. Dar, ca mai întotdeauna în istorie, astfel de mecanisme, oricât de complicate, își dezvăluie, în cele din urmă, secretul; a venit așadar timpul (cel puțin așa speră admiratorii lui Istrati) ca în

spatele «cazului Istrati» să apară nu decoru, cârpit cu grijă, ci, atât cât e ome-
nește posibil, adevăru. A venit timpul să se poată spune, așa cum face Mircea
Iorgulescu în această carte, că «Panait Istrati nu trebuie *reabilitat*, ci *explicat* și
înțeles. În tot și în toate.» Iată rațiunile penru care *Spre alt Istrati* deschide, ca
un prim volum, referitor la tinerețea prozatorului, calea unei noi restituiri. Cu
ce poate fi inaugurată o asemenea inițiativ dacă nu cu reexaminarea, în detaliu,
a «evidențelor»? Observând, întâmplător, după ce scrisese deja jumătate dintr-
o interpretare a operei istratiene, că într-o monografie fusese condundată «ziua
înregistrării [actului de naștere] cu ziua nașterii viitorului scriitor» autorul căr-
ții de față devine dintr-o dată circumspect; începe «să verifice prin sondaj și
alte informații: data debutului, colaborarea la publicație socialiste în epoca
anterioară primului război mondial... » Verificările sunt urmate de tot atâtea
surprize; interpretul operei se transformă în istoric literar; *Spre alt Istrati* este
în primul rând rodul unei muncid e documentare amănunțită; se pun la punct
datele inexacte, dar sunt făcute și descoperiri a căror semnificație poate contri-
bui la restituirea unui într-adevăr «alt» Istrati». □•*Umorul făcut de răs* (mai
mult sau mai puțin) text al lui George Pruteanu, strânge sub înțelesurile sale nu
mai puțin de patru cărți pe acest subiect, al căror autori sunt Cornel Udrea,
Duminică la iarbă verde, Dacia, 1985, Dumitru Badea, *Șalupa*, Albatros,
1985, Dan Cojocaru, *Hidro-tele-bicicleta*, Albatros, 1985 și Emil Șain, *Rela-
xare*, Eminescu, 1985: „Am citit cinci cărți de umor care, înmăsura în care oric-
ce text e și test, pot da seamă despre starea umorului la 1986. Desigur, autorii
trecuți în revistă nu sunt «vârfurile» ci, mai curând, «putonul», dar, în defini-
tiv, cine sunt vârfurile? Aici ești tentat să parafrizezi butada și să zici că I.L.
Caragiale a murit, Gh. Băescu a murit, T. Mazilu a murit și nici Ion Băieșu nu
prea dă semne de viață după convertirea sa întru neorealismul dur și vitriolant.
Lui Mircea Horia Simionescu i s-a uscat demult mustoasa pastă a *Ingeniosului
bine temperat* (carte-pisc a umorului nostru rafinat-cărturăresc). Valentin Sil-
vestru, care rămâne unul din marii cronicari munteni de la Moldova, și care
este și maiorecul unui cenacu al zâmbetului, nu și-a luat, pare-se, cu totul în
serios înzestraea comică, producând doar sporadic. St. M. Găbrian e oscilant și
melancolic, Dumitru Dinulescu, care știa să vază enrom rizibilul din derizoriul
cotidian, a trecut la fantasmagicării. Așa încât ne vom întoarce la șes, la cvin-
tetul ad-hoc format din Cornel Udrea (*Duminică la iarbă verde*, Dacia, 1985),
Tudor Ionescu (*Ținuta obligatorie*, Dacia, 1986), Dumitru Badea (*Șalupa*, Al-
batros, 1985), Dan Cojocaru (*Hidro-tele-bicicleta*, Albatros, 1985) și Emil Șai-
in (*Relaxare*, Eminescu, 1986). □•Pe un colț de pagină i se ia un interviu lui
Ioanid Romanescu: „– *Stimate Ioanid Romanescu, care sunt criteriile după
care vă alegeți titlurile cărților? Cum ați ajuns să o denumiți pe ultima «Or-
pheus»?* – a) titlurile publicitare îmi repugnă; am în vedere numai titluri care
să reprezinte ideile de bază ale cărților Dealtfel, după încheierea perioadei ex-
perimentelor (1977), caracterul sistemic al poeziei mele a fost divulgat de către

critici (Nicolae Manolescu a dat semnalul), ajungându-se chiar până la descoperirea principalelor surse de investigație (nu de mult, Cristian Livescu – analizând structurile conglomeratului din *Magic* – a argumentat paralelismele: pentru *Antares*, filozofia și mitologia indiană; pentru *Demonul*, elemente din culturile egipteană și palestiniană; pentru *Resurecția*, lumea ebraică și cea a Eladei). Nu-mi rămâne decât să recunosc în public: titlurile aparițiilor mele editoriale suntimpuse de subiectele care mă preocupă. b) Prin *Orpheus*, am executat o trecere din lumea Greciei antice în spațiul Daciei preromane. Desigur, unele interferențe de idei și unele schimbări de unghiuri aparțin viziunii poetice. Spre exemplu: cele nouă trepte, mișcarea ciclică la care am recurs în fragmentul XLV, derivă din hinduism; dar, în definitiv, și cele zece numere ale cabalei pot fi considerate nouă – pentru că al zecelea armonizează primele nouă principii. Sau: deși dualismul Ohrmazd- Ahriman din zurvanism i-a determinat pe mulți istorici să vorbească de o influență asupra dualismului Zamolxis – Gebeleizis (la noi Xenopol a observat mai întâi această similitudine), eu am acceptat punctul de vedere al lui Coman, optând pentru monoteism și atribuind (cu de la mine libertate) lui Gebeleizis rolul de intermediar între oameni și Zamolxis”. □•Despre poet scrie, aniversar, și Mihai Dinu Gheorghiu: „Ar fi în permanență «tu însuși», adică a avea o identitate inconfundabilă în oricare din activitățile tale, orice ai face, chiar și cele mai obișnuite și umile dintre lucruri. A fi același, adică în același timp «mare» prin numele tău care se leagă pe veci de toate cuvintele tale (a face poezie așa cum vorbești și așa cum ești), pe care nimeni altul nu-l poate avea decât comitând păcatul de moarte al plagiatului (delictul scriitoricesc mazim, un fel de antopofagie scripturală) – în aceasta stă marea dificultate de a fi poet, de a rămâne numai poet. Iar Ioanid Romnescu a reușit să o învingă, păstrându-și mereu numele de poet ca preț și totodată răsplată a luptei cu sine însuși.” □•Un al treilea interviu (din numărul curent) este luat de Constantin Coroiu scriitorului bulgar Nikolai Zidarov.

• [„**Pagini bucovinene**”, nr. 9] Un *Autograf* oferă revistei Ion Murgeanu: Mihail Iordache scrie cronica literară la Adrian Dinu Rachieru, *Vocația sintezei* (Facla, 1986): Petru Froicu și Eugen Dumitru pun la dispoziția cititorilor câteva *Scrisori inedite* către Simion Florea arian și G.T. Kirileanu expediate de Gh. Bogdan Duică, Dimitrie Dan și P.N. Panaitescu: Octavian Nistor vine cu pagini noi din proiectatul *Dicționar al personalităților bucovinene*, ajungând la episodul XXII: Viorel Dârja, *Apostilă la Numele trandafirului*, foarte cunoscutul roman al lui Umberto Eco.

• [„**Familia**”, nr. 9] *Mircea cel Mare* intră în rândul subiectelor considerate ca principală atribuție ideologică a redacției. Liviu Borcea semnează articolul cu acest titlu, atrăgând atenția asupra unui fapt unanim prezent în presa momentului: „Aniversarea în acest an a 600 de ani de la urcarea în scaunul Țării Românești a lui Mircea cel Mare reprezintă un act de profund patriotism, prilej deosebit de a omagia pe unul din strălucții conducători ai poporului nos-

tru, luptător neobosit și înfricat pentru neatîrnarea românilor în evul mediu. Era încă vie în tradiția populară bătălia pentru neatîrnare purtată de Basarab I, domnul Țării Românești, răsunătoarea victorie de la Posada când, în 1386, după 23 septembrie, în scaunul muntean ajungea Mircea, fratele lui Dan, cel ucis într-o luptă cu Șişman, țarul de Tîrnovo. Proaspătul domn era descendentul direct al dinastiei Basarabilor, fiind fiul lui Radu I”. □•Vasile Smărăndescu (*Cimitirul ploilor*) este analizat de Marin Chelu: „Deși noua carte a lui Vasile Smărăndescu lasă uneori impresia aparentă a unor experimente, prin tonalitatea gravă care se degajă parcă în urma unei revelații ce dezvăluie o resemnare împăcată în fața destinului, ea ne întărește o mai veche părere, aceea că poetul este mai degrabă un vizionar decât un virtuoz” □• Adrian Dinu Rachieru, autorul eseurilor cu titlul *Vocația sintezei*, volum recenzat de Ion Simuț): „Dealtfel, Adrian Dinu Rachieru vorbește tocmai de conjuncția protocronismului cu sincronismul, cu toate că – afirmă el – reconcilierea celor două concepte «în tensiune» nu e cu puțință. În același timp incriminează «exclusivismul rigid inventând alternative, fanatismul ideatic, degenerările dogmatice, simplista dialectică a maniheismului» (p. 39). Paginile rezumative, bine documentate bibliografic, despre polemica iscată în jurul protocronismului sunt interesante ca file de istorie literară. Pentru că are idei și afiliere precise și unele opțiuni estetice și teoretice personale, critica lui Adrian Dinu Rachieru este un bun stimulent al dialogului, poate chiar al polemicii”. □•Magdalena Ghica, care va deveni peste ceva timp (1990) Magda Cârneci, publică volumul *O tăcere asurzitoare*, despre care Al. Cistelean divaghează în numele clasicismului antic: „Poetă mai degrabă din cortegiul Diane decât dintr-al lui Venus, cu un program al viziunii în care vehemența o deține elementul abstract, ea are o fervoare cerebrală a mâinii și o impetuozitate aproape ostentativă a decepției. Acul sensibilității, ascuns după sticla rece a sarcasmului, se zbate, însă, pe întreaga scală a traumei”. □•Virgil Podoabă își intitulează cronica la romanul lui Mircea Horia Simionescu, *Licitația*: „Scriitorul ia fără zăbavă în răspăr toate tezele doctrinei și procedeele practicii prozei clasic-realiste, dezvăluindu-le falsitatea și vanitatea cu o ironie veselă dar necruțătoare, cam așa cum face într-un loc, de pildă, cu principiul obiectivității auctoriale”. □•Gheorghe Grigurcu se oprește la *Tânărul Rebreanu*, monografia nu tocmai tânărului Niculae Gheran: „Reputat specialist în Rebreanu, ar fi fost nefiresc ca Niculae Gheran să nu alcătuiască o biografie a scriitorului. Ne surprinde nu apariția, ci relativa întârziere a volumului *Tânărul Rebreanu* (Ed. Albatros). Acesta cuprinde viața autorului lui Ion până în pragul publicării întâiului său roman. O perioadă, în consecință, mai puțin semnificativă sub unghiul creației, dar plină de întortocheate «rădăcini»: ale familiei, ale formației, ale începuturilor gazetărești și literare. O perioadă ce se desface de-a dreptul din obscuritate, un soi de geneză a omului și a operei. Logosul rebrenian încă nu s-a întrupat în operele sale, dar nu e mai puțin incitantă starea larvară, a preparativelor febrile, a

așteptării, a primelor aproximații. Un miros reavăn, de humă udă, se desprinde din pagini. Să precizăm că nu e vorba câtuși de puțin de o evocare sentimentală, vapoasă, ci de o restituție de «specialist», împlinită cu instrumente adecvate, centimetru cu centimetru, cu o admirabilă acuratețe. [...] Un ton destins în seriozitate, alert, deseori, în aplicație ne face să-l credem pe cuvând pe infatigabilul cercetător. Expunerea unor deosebit de complicate chestiuni (complicate în sensul nesiguranței izvoarelor și al multitudinii valențelor interpretative ce se interpun) capătă o naturalețe a participării umorale, a trăirii. Rândurile poartă amprenta biografului, răsuflarea sa se rătăcește între vorbe, încălzindu-le. Un nerv al vitalității sale zvâcnește acolo unde ne-am aștepta mai puțin. Ironic, iritat, spiritual, dezolat, aprins de contradicție, stăpânit de dorința de a revela adevărul cu orice preț, se rotește într-un spațiu neîndoielnic expresiv, cu puternice accente orale. [...] Hagiografia e ținută la distanță. Protagonistul însuși e probozit în mai multe rânduri, în pofida indeniabilei admirații ce i se poartă: «Rebreanu se poticnește când e vorba să se prezinte pe el însuși» [...] Niculae Gheran e un fanatic al documentului. Însă nu într-un chip sec, formalizant, de herborizator maniac, ci în fluxul unui fenomen de viață, presupunând nu numai că sursele îl atestă, ci și că posedă, el însuși, o însuflețire ocultă. [...] Adâncirea documentării, pe un fond de deplină onestitate, îl obligă pe cercetător a trasa contururile obiectiv-morale ale unor egoisme, rapacități, obtuzități. În ochiul său imparțial oamenii se reflectă cu un grotesc cu atât mai acuzat, cu cât e înlăturată orice contribuție a fantazării, a incontrolabilului. [...] Văzută astfel, viața lui Rebrenu e o verigă a unui epos mai amplu, un roman în roman”. □•Despre *Astra – un dor de înaintare*, scrie, eseistic, Stelian Vasilescu, la împlinirea a 125 de ani de la constituire. □Sub titlul *Amintirile unui editor*, Grigore Damirescu deapănă impresii mai vechi despre întâlnirile sale cu locatarul de la Mărțișor. □•Contribuția lui Victor Crăciun din acest număr se numește *Romanul de familie*, text care pornește de la Ion Brad: „Literatura noastră actuală a fost îmbogățită cu mai multe romane, chiar de familie, în buna tradiție a filonului ardelenesc Slavici-Agârbiceanu-Rebreanu. Între acestea, să cităm în acest context doar cele ale lui Titus Popovici, Ion Lăncrăjan sau Vasile Rebrenu. Ceea ce aduce în plus Ion Brad, în tetralogia sa, este pe lângă infuzarea lirică în epicul dramatic și construcția modernizată de la carte la carte prin obsesiile trecutului, căutărilor și devenirii, amplificarea drumului de la o generație la un neam, operând astfel mutarea centrului de gravitate de la Zăpădia – socotită la început «buricul lumii» spre complexul generos al epozii năzuit și văzut din Centrul țării, din Capitală, ca o prelungire a vechiului simbol pentru ardeleni că soarele tuturor românilor de la București răsare. În felul acesta, tetralogia lui Ion Brad se constituie ca operă a unui scriitor total, înscriindu-se ca o mărturie a unei jumătăți de veac închinată dezvăluirii adevărilor despre o lume care se făurește sub ochii noștri, biruitoare, spre fericirea omului”. □•O anchetă tipică a „Familiei”, în sensul că, la răspuns, participă o sin-

gură persoană, în cazul de față Ada Orleanu, trimite la numerele anterioare 4, 9 și 11 din – surpriză! – anul 1984. Subiectul anchetei este *Proza feminină interbelică*. Răspunsurile, cam scurte și seci, ale acestei scriitoare care frecventase cenaclul lui E. Lovinescu, este ceva mai consistent cu privire la atmosfera de la „Sburătorul” și cu privire la scriitori care îl frecventau: „Răspund ferm, fără nici un dubiu la această întrebare: unde am cunoscut mari personalități ale culturii noastre, și care erau într-un dialog permanent cu E. Lovinescu – și nu numai în duminicile cenaclului, ci în tot cursul săptămânii, când eram rimiți, mici și mari, cu aceeași caldă politețe de acest perfect amfitrion, chiar când îl stingheream de la masa sa de lucru – ar fi fost imposibil să nu fiu influențată de mediul elevat ce se constituia în prezența lor. [...] După moartea Marelui Sburător, alți doi valoroși critici, Vladimir Streinu și Șerban Cioculescu m-au onorat cu prietenia dânsilor – o prietenie adâncă, de la maestri la elevă, care, iată, numără peste patruzeci de ani”. O vreme, m-am bucurat și de aprecierea și prietenia lui Felix Aderca, Camil Petrescu, Pompiliu Constantinescu, Petru Comarnescu, Al. Rosetti, Ovidiu Papadima, George Ivașcu, care m-au publicat sau au luptat să mă publice în reviste ori edituri. Nici unul dintre aceștia nu a încercat să-mi schimbe calea urmată, dimpotrivă prin aprecierile făcute (uneori elogioase) și-au dat asentimentul fără rezerve, iar eu am mers pe drumul meu”. □•*Zmeură și înțelepciune*, titlul articolului lui Radu Călin Cristea este unul înșelător. Autorul se referă, nicidecum la Mircea Nedelciu, ci la Domnița Petri și la cartea acesteia, *Celălalt* (C.R., 1985): „Ultima carte a Domniței-Petri stă sub o zodie de ambivalențelor mult mai accentuată decât în volumele anterioare. [...] Spontaneitatea devenea o lege a percepției și era urcată oarecum la rang de conștiință poetică, naivitatea aparentă a versurilor nu se mișca însă doar la suprafața unei palări superficiale a ambienței, ci sugera o conectare la un ci-friu secret al existenței, al acelei existențe derulate în cadre naturiste. Plăcerea de a-și lăsa ghicite trăirile în articulațiile atât de rar accidentale ale discursului fenomenelor naturale nu a părăsit-o niciodată pe poetă, numai că după o vreme raporturile aproape s-au inversat: poeta nu se mai recunoaște, cu porii euforizați ca altădată, în reflexele tentate ale mediului său favorit”. ■•La capodopere ale literaturii universale, Ștefan Aug. Doinaș semnează textul *Giosue Carducci sau echilibrul perlei*, însoțindu-l cu traducerea poemei *Amiază alpină*.

• [„Presa noastră”, nr. 9 * din caseta redacțională dispăre numele lui Virgil Dănciulescu, decedat și trecut în chenar negru în numărul precedent] Un scurt text *In memoriam* ... este semnat de Nestor Ignat. □•Sărbătorirea a 600 de ani de la urcarea pe tron a Marelui Mircea Voievod este larg reflectată în presă: □•*Astra* este asimilată tradițiilor progresiste ale presei românești, deși cei 125 de ani de la întemeierea ei se referă la o mișcare culturală. □•La *Cărți scrise de ziariști*, asimilarea devine totală: „Joacă” în echipa ziariștilor Ion Segărceanu, cu *Poemograme* și alte poezii (C.R., 1986), Daniel Drăgan, „redactorul șef al revistei brașovene «Astra», care publică la romanul

Tare ca piatra, C.R. 198, Ionel Chiru, d e la «Lupta CFR» autorul romanului *Surprizele unui curios.*, Lazăr Lădăriu, ziarist la «Steaua Roșie» - Mureș, autor al volumului de versuri *Câmpuri cosite cu ceață*, al doilea în ordinea aparițiilor personale, Vasile Băranu *Plecarea cavalerilor* (Eminescu, 1986), care „încheie trilogia începută cu *Cavalerii de pe coastă*”. Demostene Botez este invocat la rubrica *Gazetari despre azetărie*, realizată de Constantin Darie: „Am devenit prin școala vieții un ziarist cetățean”.

● [„**Ramuri**”, nr. 9] Mircea Moisa, îl proiectează pe Voievodul Mircea cel Bătrân, devenit cel Mare, printre erorii de literatură: „Manuscrisele eminesciene dezvăluie strădania poetului de-a ridica un monument, mai durabil decât bronzul, eroului de la Rovine, în poemul *Scrisoarea III*, care cunoaște mai multe etape de elaborare. Desigur, lui Eminescu îi era bine cunoscută evocarea marelui voievod de către Ion Heliade Rădulescu, Dimitrie Bolintineanu, George Crețeanu, meditația devenită celebră *Umbra lui Mircea. La Cozia*, scrisă de Grigore Alexandrescu în 1842 și publicată în «Propășirea» la 7 mai 1844, prin versurile căreia poetul pașoptist accentuează nemurirea faptelor viteazului voievod, numele lui «străbătând seculii». Oricât de amănunțit ar cunoaște cineva epoca lui Mircea-Voievod, deasupra oricăror determinante se ridică, copleșitoare, veridică totodată, imaginea eminesciană a eroului de la Rovine. Geniul poetic l-a surprins în concordanță cu firea și faptele sale, în «tipare eterne» nemurindu-l”. ■• *O ușă abia întredeschisă*, de Nicolae Manolescu „e și o invitație tacită într-un laborator al criticului, o probă de franchețe și nu mai puțin de confruntare” arată George Popescu în cronica intitulată *În oglinda „ochiului viu”*, pe care o face recentei apariții. □• Cu *Altfel despre pictură*, Romulus Diaconescu pătrunde în tainele *Muzeului labirint* al lui Octavian Paler: „Comentând opera în prelungirea vieții, Octavian Paler își asigură astfel un câmp larg de investigație care-i permite asociații surprinzătoare și reflecții de adâncime. Am putea cita multe, dacă spațiul ne-ar permite. Ca de obicei, dicția sa este curată, cu o tăietură sigură. Paler are simțul esențelor, de aceea stilul său este interogativ, decisiv în concluzii. Gustul pentru aforism mi se pare totuși exagerat. Unele formulări devin în cele din urmă paradoxale. *Un muzeu în labirint* este cartea unui eseist de clasă.” ■• N. Steinhardt semnează eseul *Eroul meu principal, soarele*: „Fantezie, căldură, discreție (multă), vise! decoctul e bogat în farmec și atracție. Ni se transmite și o (să fie citadină? să fie matură?) repulsie-teamă-obsesie de moarte și pământ. Ștregăria ori duiosia nu ascund întotdeauna panica. Pagină suplimentară pentru a dăru *Spectacolului amânat* o adâncă și bipolară originalitate. Eroul meu principal, soarele. Dar și complementarea: moartea cea dulce. Lectura volumului: o bucurie pentru minte, o scoatere din chietudine pentru inimă, o scăpărare de azur proșcat cu negru pentru psihomatismul nostru atât de stresat de rutină”. □• Despre *Lumea literaturii* vine cu opinii Nicolae Diaconu: „Ajuns aici, mi se impune o analogie: cărțile sunt pentru Ion Cristoiu ceea ce-s tablourile pentru Octavian Paler- pretexte ale

autospecției. Așadar, după ce și-a lăsat la vatră personajele și-a dat gata o posibilă istorie a literaturii contemporane, criticul Ion Cristoiu își prezintă acum în lumea literaturii, unde este acreditat, dovezile de moralist. Adică, vorba lui Nichita Stănescu, dă răspunsuri fără săi se pună întrebări”. □•Un text inedit al lui Eugen Constant se numește *Ateneu-1932*. ■•*Cam târzie firitisire*, din dialogurile lui Șerban Cioculescu (Eudoxiu) cu învățăcelul său, se referă la George Ivașcu, de la a cărui aniversare au trecut două luni: „Eudoxiu – *Pentru că tocmai acum, aproape două luni mai târziu, îi trimit lui George Ivașcu urările mele, cu ocazia...* Învățăcelul – Împlinirii frumoasei vârste de 75 de ani. Fac și eu cor cu d-voastră și-i urez atâți ani câți își dorește. Eudoxiu – *E cea mai frumoasă urare. Când mi se spune La mulți ani! mă scutur ca de un blestem. Am prea destui, ce-mi mai trebuie ?*” □•În *Elegiac și disecție reflexivă*, titlu căruia pare că-i lipsește acordul gramatical și logic, Sever Avram ia în discuție lirica Etei Boeriu, mai ales sub aspectul simbiotic cu traducерile din italiană: „Dincolo de aceste repere evolutive, frapează în poezia sa o resemnare pătrunsă de un tragism difuz, de care ea însăși își surprinde invadat eul, cu ardentă luciditate, în plin supliciu ori în mijlocul euforiei contemplative. Perfect autonomă vis-a-vis de activitatea ei de traducătoare din italiană, opera poetică a Etei Boeriu se resimte într-un chip fericit de pe urma contactului îndelungat cu lirica lui Michelangelo, Dante, Petrarca și Leopardi, atât ca efort al muzicalizării versului cât și ca propensiune spre idealitatea intangibilă a spiritului pur. Mimarea livresc-artificială nu periclitează vreodată poezia sa; cultura, dimpotrivă, nu trește din zone privilegiate de experiență artistică, opera de față”. □•*Desfătarea estetică* reprezintă pentru Mircea Braga posibilitatea de a discuta și pune întrebări pe marginea teoriilor estetice moderne poststructuraliste – pe care le trece în revistă analitic, înainte de a concluziona, după sugestiile lui Constantin Noica: „Pentru omul trăind cultural (întru cultură, după expresia lui Constantin Noica) «viciul» lecturii evidențiază nu puține laturi evocând instinctul: un *pattern* cu o variabilitate redusă de la individ la individ: un lanț de reflexe cu aparență de necondiționare, având stimuli declanșatori specifici, evidența unui «bagaj ereditar» al speciei: un act precedent de comportament de apetență (căutarea declanșatorului); o anume stereotipie etc. (Lucrurile pot fi detaliate). Or, în această situație, desfătarea estetică nu mai este niciun aspect-cheie, niciunul la nivelul esenței, al «explicației» de substrat; este un element, important prin susținerea afectiv-«senzuală» pe care o oferă, al unui mecanism mai complicat și mult mai de adâncime. Fortând oarecum termenii, l-am asemăna cu, de pildă, gustul în raport că instinctul foamei, cu plăcerea senzuală etc. Omul cultural este consumator de cultură prin «instinct» și acesta ne trimite spre orizonturile unei necesități ontologice”. ■•Volumul de eseuri critice *Ușor cu paianul pe scări* devine *O carte în dezbatere* la care participă Ov. S. Crohmălniceanu (*Printre ...critici*, care, pe alocuri, își scrie cronica în manieră soresciană: „Tonul glumeț nu afectează deloc justețea sentințelor, aproape întot-

deuna inteligente și profunde. Practic, joaca e ca să ne ia ochii, în realitate avem de a face cu o critică foarte serioasă care are și avantajul că produce delicii la lectură. Puține pagini atât de inspirate am citit pe marginea unor autori dificili cum sunt Borges, Michaux, Cioran, Voiculescu, Noica sau G. Călinescu. Unde mai pui că Marin Sorescu îndrăznește chiar să ia peste picior persoane cu multă trecere și gazetă săptămânală la poruncă.[...] «Criticul – ne avertizează Marin Sorescu pe prima pagină a volumului – este cu atât mai bun cu cât e mai rău». «Rău» nu e autorul decât cu Gheorghe Grigurcu (recenzia despre Eugen Barbu este parcă altceva: o pagină de sarcasm polemic, iar polemica, declară chiar autorul, e un gen în care se simte foarte bine). De fapt acestei prime disocieri el îi adaugă alta, în funcție de felul cum se citează; am avea astfel, «critici literari pe care citatele îi confirmă și critici pe care citatele îi contrazic categoric și irevocabil la fiecare pas». Lui Marin Sorescu îi place să citeze: iar dacă vrea să facă din asta o demonstrație îi reușește de minune, ca atunci când ilustrează de pildă valoarea expresivă a literaturii vechi.

● [„Secolul 20”, nr. 7–8–9] Număr triplu consacrat Elveției (culturale) văzută drept o răscruce europeană. Efectul catalizator al numerelor este dat de traducerile din Francis Pianca și Gaudenz von Salis, C.-G. Jung, Hermann Hesse, Carl Spitteler, Jean Rousset, însoțite de articolele autorilor români care analizează subiectul sub incidența propriilor lor experiențe cu literatura, cultura și civilizația elvețiană. □ Dan Hăulică scrie despre *Istorie și viitor*, convins fiind că orice elogiu adus Elveției pălește în fața modestiei de care, de-a lungul întregii sale istorii, poporul acesteia a dat dovadă. Situată în miezul Europei, Elveția a înrăurit soarta continentului, prin valorile democratice instituite, prin oamenii dăruți și direcțiile de dezvoltare oferite: „Tot Evul Mediu apusean ar fi fost, poate, altfel, fără un accident istoric legat de locurile acestea: în veacul al V-lea, din spațiul helvet pleacă șansa de a recuceri pentru catolicism întinderea Europei occidentale, bătută de doctrina lui Arie, pe care o îmbrățișaseră șefii barbari, visigoți și vandali, triumfând din Galia și Spania până în Sicilia și Africa. A trebuit călătoria la Geneva, în căutarea Clotildei – ce devine soția lui Clovis și-l convertește, pentru ca Dumnezeu armatelor să întoarcă Occidentul înspre Roma apostolică și înspre religia învinșilor”. □ Geo Șerban apreciază strădania continuă a revistei de facilitarea dialogului dintre cultura română și celelalte culturi ale lumii. În acest număr a venit rândul Țării Cantoanelor (*Acum, Elveția*), dialogul punând în valoare vechimea și amplitudinea raporturilor staționice dintre România și Elveția. Geo Șerban, trece în revistă apropierea, colaborările, legăturile dintre cele două țări, începând cu arhitecții tichinezi care în secolul XVII ridicau fortărețe și alte edificii pe meleagurile transilvane, și sfârșind cu conferințele literatului Rene de Weck din perioada 1933-1944, care aduna un numeros public la București. □ Edgar Papu aduce în *Laus Helvetiae* un elogiu singurei țări din Europa care beneficiază integral de două limbi universale, Elveția, ceea ce a permis ca valorile sale culturale să se bucure o largă

difuzare la nivel planetar. Criticul aduce în discuție și a doua valență a Elveției, după aceea a propriilor inițiative creatoare: capacitatea de a atrage către ea, pentru mai multă vreme, mari spirite din alte țări, multe dintre acestea creând opere celebre pe teritoriul ei: „Dintre toți însă, nu-i putem uita pe atâția din exponenții creației românești care au poposit din belșug în Elveția. Amintim numai de tânărul Arghezi, de Tristan Tzara, de Lucian Blaga, de Panait Istrati”. □•Ștefan Aug. Doinaș punctează *Câteva repere* asupra creației scriitorului Hermann Hesse care, în pofida numeroaselor cărți publicate, nu a depășit niciodată sensibilitatea și inspirația post-romantică a primului său volum (de versuri, *Romantische Lieder*, 1898). Textul este însoțit de zece poezii în traducerea lui Doinaș. □•N. Steinhardt dedică articolul talentului și eforturilor lui Appia, precursorul de a scoate regia din tiparele obsesiilor fotografice clasice, catalogându-l un incontestabil părinte, teoretician și practicant al principiilor regizorale contemporane: „Până la moartea sa, în 1928, Appia și-a expus cu neclintită perseverență teoriile, atât în scris cât și printr-o activitate regizorală mai puțin susținută, desigur, decât și-ar fi dorit-o. [...] Ce propune «reforma radicală»? Unde vrea să ajungă sfânta indignare din 1886? La o totală debarasare de tot ceea ce în zilele noastre avea să fie numit *Kitschi*”. □•Mihai Isbășescu vorbește în *O singulară creație epică* despre efortul lui Spitteler de a înlocui umanismul burghez și arta decadentă a epocii printr-o formulă nouă în cadrul multilateralei sale opere, și anume cea axată pe reactualizarea valorilor culturale antice, pe o mitologie în viziune modernă, dar și pe inedite idei cosmice: „Capodopera sa, care l-a situat dintr-o dată în fruntea literaturii elvețiene și în plutonul înaintat al celei universale și care a repus și scrierile lui mai vechi într-o lumină nouă și în centrul atenției generale, este *Primăvara olimpică* (*Olympischer Fruhling*, 1900 – 1906), o epopee modernizată în concepție, simboluri mitologice și funcțiunea actualizantă, pe care a refăcut-o de mai multe ori până să atingă forța și tensiunea unei inspirații, structuri și scriituri exemplare”. Comentariul critic este însoțit de o selecție de texte din lucrările lui Spitteler, în traducerea lui Mihai Isbășescu. □•Silvian Iosifescu supune atenției dilema *Literatură sau literaturi elvețiene?*. Pornind de la supoziția generalizată că nu ar exista o literatură elvețiană unitară, date fiind cele trei limbi principale în care au fost elaborate marile sale creații literare, autorul conchide în finalul dezbaterii că singularul gramatical ar fi singurul justificat, deoarece, în toate cazurile, se face simțit un spirit elvețian: „Criteriul istoric impune ideea unității în literele elvețiene ca și pentru scriitorii Austriei și Belgiei, oricât de diferite ar fi configurațiile geopolitice în epoca Habsburgilor și cea interbelică, oricât s-ar separa scrisul flamand de cel valon”. □•Andrei Corbea pune în discuție chestiunea raportului dintre teatru și realitate, provocare lansată inițial de Dürrenmatt în *Teaterprobleme*, în cadrul unor conferințe susținute în perioada 1954-1955. Răspunsul este dat în finalul textului *Din nou Dürrenmatt: O piesă «crâncenă»* (*Achterloo*), printr-un citat chiar din Dürrenmatt: «Doar tea-

trul mai e în măsură să reproducă lumea. El are nevoie de evadarea în realitate. Iar realitatea cea mai feroce e azilul psihiatric, ai cărui pensionari suntem noi – căci nebunii sunt mai puțin nebuni decât ne-nebunii. E lucrul cel mai teribil. *Achterloo* este, din acest punct de vedere, o piesă crâncenă». ■•Un loc special ocupă în economia triplei apariții numele lui Lucian Blaga și Tudor Arghezi, primul atașat cultural la Berna, cel de-al doilea student teolog la Geneva. ■•O prezență mai discretă este aceea a lui Tristan Tzara, care face obiectul articolului Ancăi Oroveanu, *Insurecția de la Zurich – Mișcarea DADA*, articol în care face o scurtă prezentare a cadrului istoric, nu numai geografic, al apariției mișcării, cât și a opiniilor autorului român privit în interiorul acestui curent avangardist „născut dintr-o voință implacabilă de a atinge un absolut moral...”.

● [„*Steaua*”, nr. 9] Revista prezintă pe pagina întâi principalele teme ale numărului: *Limbaj, mit și critică literară, Secțiunea de aur în „Poemele luminii”, Poezia Etei Boeriu și Universul Chaucer*. Pe „interior” se începe tot cu un editorial angajat politic și adaptat la sezon: *Învățămintul – dimensiune a dezvoltării*, urmat de *Marele Forum al democrației muncitorești și Lupta pentru independență în vremea lui Mircea cel Mare*. □•Mircea Muthu scrie scurtul articol *Lucian Blaga, Sămânța culturii*: „Asemenea întâlniri și racordări ilustrează fără-ndoială posibilitatea situării autorului *Trilogiilor* în concertul nu numai pur filosofic sau în acela, trasat de autorul însuși, al morfologiei culturii. Sondajele comparative se dovedesc fertile întrucât rotunjesc imaginea personalității creatoare dar și orizontul epocii, a cărui parte integrantă este. Restituția editorială a scriitorului e secundată, uneori anticipată de aceea – nu mai puțin reală – elaborată de conștiința receptoare din ultimele decenii ale acestui *veac pădurel*”. □•Huba Mózes face demonstrația existenței *Secțiunii de aur în Poemele luminii*. Textul, foarte „tehnic”, este însoțit de precizarea: „Mi separe de prisos să amintesc că prima comunicare cu privire la rolul «numărului de aur» în poezia lui Lucian Blaga am prezentat-o cu mulți ani în urmă, în colaborare cu Alin Mihai Gherman”. □•Mihai Dragolea (*Farmacistul și curierul*) pornește de la enunțul: „Un reflex absolut normal la scriitorul adevărat este gândul îngrijorat și la cât anume scrie, nu numai *cum* o face: De aici, articolul își trage titlul, *Farmacistul și curierul*, punând în cumpănă, nu două profesii ori atitudini ci doi autori; pe Mircea Horia Simionescu și Mario Vargas Llosa: „atât de îndepărtați în spațiu, «condeieri(i)» au , totuși, multe trăsături comune”. □•După ce în numerele trecute, Adrian Marino a scris despre literatură și societate, vine rândul lui Constantin Trandafir să scrie despre *Adrian Marino sau dialectica ideilor literare*: „În prelungirea cercetărilor sale despre hermeneutică și istoria ideii de literatură, criticul se gândește acum tot mai mult la o carte despre *ideea de literatură și despre conștiința literară la români*. Și o va scrie fără îndoială; el transformă totdeauna proiectele, oricât de gigantice, în realitate. Capabil de efort colosal, de disciplină și schimnicie, marcat de înaltă tensiune creatoare și apt de a distinge clar valorile, intelectual și creator de o rară

autenticitate și franchețe, Adrian Marino ni se impune ca un exemplu dintre cele mai rodnice”. □•Titu Popescu, autor al unei monografii despre D. Caracostea, publică unele aspecte exterioare acesteia, pe care le încredințează presei. Cel de față se numește *D. Caracostea, director și editor*, și reprezintă o tentativă mai degrabă eșuată de a-l salva imaginea lui Caracostea, maculată de adversarii săi, nume foarte sonore (Al. Rosetti, G. Călinescu, grupul criticilor „iudaizanți”): □•Având în față viața și opera lui Goethe, Mircea Braga se ocupă cu *Geniul și câteva din avatarurile sale*. Încheierea este semnificativă, prin aluzia la cartea cu același titlu (1976) a lui Constantin Noica: „Comentariul nostru ar putea continua; îl oprim însă, aici, nu fără a mai nota că despărțirea de Goethe își are, orice s-ar spune, temeiul ei”. ■•Mircea Handoca sistematizează informația anilor 1929-1931 din viața lui Mircea Eliade sub titlul *Descoperirea Indiei*. □•*Povestirea ca prevestire* se intitulează comentariul Irinei Petraș la opera prozatorilor Sorin Titel și Eugen Uricaru, format din două texte distincte, neinterferente. □•Ion Pop stabilește câteva *Linii pentru un profil liric*, cel al Ilenei Mălăncioiu: „În acest cadrul-model, dar și cu mult în afara lui, – căci atâtea alte poeme se situează în spațiul deja cunoscut al poetei, propunând dureroase ceremonialuri, parabole ale solitudinii și răului existențial – *Urcarea muntelui* evidențiază o conștiință neliniștită, profund interogativă, sensibilă până la extrema încordare față de diversele variante ale unui nou val *mal du siècle* ce se răsfrânge în egală măsură asupra eului și a colectivității sociale. E o poezie esențialmente elegiacă, clamând, în patetice confesiuni, cu o demnitate de personaj tragic, o suferință acută, dar și respingerea inerției și a nepăsării, mergând până la suspiciunea propriei complicități cu răul sau mărturisind, cel puțin neputința unei vindecări prin cuvânt: «Poezia a coborât în stradă/ Poezia șade încă o dată pe baricade/ Dar lumea e grăbită, dar strada e pustie/ Dar cine să mai citească acum poezie?» (*Cântec*). [...] *Urcarea muntelui* trasează, în fond, în cele mai recente cărți ale Ilenei Mălăncioiu, un nou itinerar al inițierii prin suferință, un fel de Golgotă lăuntrică, ale cărei *stațiuni* sunt tot atâtea trepte către înălțimile unei conștiințe demne și neconcesive, chiar dacă *teama și cutremurul* o însoțesc mereu, iar revelațiile ultime nu marchează decât o aparentă echilibrare a eului”. □•Și Ioan Iacob realizează *O meditație despre „Patru cvartete”*, cu privire la lirica lui T.S. Eliot, folosindu-se de traduceri (din versuri) făcute de Sorin Mărculescu. □•Preocupări de istorie literară dovedește Calinic Argatu, față bisericească preocupată de *Un jurnal de călătorie de la sfârșitul secolului trecut*, mai precis de *Însemnare a călătoriei mele* de Dincu Goleșcu: □•Despre Eta Boeriu scriu; N. Steinhardt (*Nobila, fastuoasa poezie*): „Vocabularul textului poetic, mai bine și mai simptomatic decât orice altceva, exprimă starea de suflet a celui care simultan se ascunde și se dezvăluie. [...] *La capăt de înserare*, ciclul final de la care își ia titlul volumul, poeta reia trimiterile la lumea necuvântătoarelor, mai ales a celor fără de milă ori voitoare de rău. Sintagmele mai toate stau sub semnul spaimei și fio-

rului, al totalei lipse de speranțe facile, găsirii unui refugiu numai în cumpăna dintre eros și thanatos. [...] Întregul volum propune asemenea soluții inspirate de o luciditate însingurată și neostoită de frumusețile vieții”. □•Virgil Nistor (*Proiecții lirice*): „Cu această superbă și sugestivă proiecție a perisabilei existențe în neființă, anticipată încă din *Risipă de iubire* și repetată fervent în ineditele din *La capătul meu de înserare*, se încheie prea devreme prezența vie a Etei Boeriu în peisajul nostru literar, dar nu și ascendentă spirală a lirismului său, deschis în continuare altor noi și semnificative interpretări”. ■•Cronici literare: □•Sub titlul *În lumea largă a literaturii*, Gheorghe Grigurcu se ocupă de cele mai recente cărți semnate de Ion Cristoiu (*Personaje de rezervă*, C.R., 1986 și *Lumea literaturii*, Eminescu, 1986): „Ion Cristoiu ține a-și dovedi că se află în universul vast, al literaturii, componentă a lui, iar nu într-o exterioritate culpabilă prin ipocrizie, care simulează integrarea, scriind la nivelul autenticității sale analitice și sensibile. Scriind, adică exorcizând simulacrul asupra căruia s-a aplicat în specialist. Decontaminându-se. Expresia sa e nervoasă, dezinvoltă, alertă, ca a criticilor tineri de azi, unii cu câțiva ani mai tineri decât autorul *Personajelor de rezervă*”. □•Ion Pop restituie biografia lui Panait Istrati prin intermediul monografiei lui Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati*: „E un foarte bun început de restituire biografică (se vede că mai e nevoie, uneori, de decenii ca un creator să reintre în posesia propriei biografii!), pe care celelalte promise secvențe ale monografiei au toate șansele să-l continue și desăvârșească într-o viziune de ansamblu, nu mai puțin coerentă și convingătoare. Cu acest prim volum, Mircea Iorgulescu a făcut deja un pas hotărât – și hotărâtor – către mai dreapta înțelegere și prețuire a *pelerinului inimii*”. □•Despre studiul eseistic al matematicianului Solomon Marcus, *Timpul* (Albatros, 1984) se pronunță Liviu Petrescu: „La capătul acestei lecturi cu adevărat captivante, un singur regret ne-ar putea încerca: acela că autorul s-a rezumat la o abordare a problematicei Timpului aproape în exclusivitate dinspre versantul științific, neglijând (în ciuda faptului că deține o calificare absolut superioară și în această direcție) aproape cu desăvârșire versantul umanistic al chestiunii”. □•Petru Poantă găsește cel mai nimerit să așeze versurile lui Nicolae Prelipeanu sub *Melancolia singurătății*: „*Arma anatomică* este cartea de suflet a lui Nicolae Prelipeanu; reactivare a sensibilității, absolut necesară în lirica actuală. E o carte, în multe privințe, tulburătoare, care aduce depresivul într-o ciudată stare de grație”. □•Henri Wald, arată în ce constă *Sensul răsturnat la primelor explicați*: ■•Recenzii: Doina Modola la *Introducere în opera lui Zaharia Stancu* (Minerva, 1985) de Mariana Ionescu: „Studiul Mariane Ionescu *Introducere în opera lui Zaharia Stancu* marchează sociologic o nouă etapă în receptarea creației stanciene. Dedicat examinării echilibrate a literaturii acestei opere, din perspectiva tematologiei și devenirilor interioare, debarasat de optica aleatorie și tonul encomiastic, demersul dezvăluie unghiuri și perspective noi ale judecății postume. Armătura teoretică a studiului se întemeiază pe sugestiile antro-

pologiei literare (Gilbert Durand), ale simbologiei (Jean Chevalier-Alain Gheerbrant), studiului mitologiei (Mircea Eliade), semioticii (I.M. Lotman) și formalismului (Bahtin), în vederea investigației complexe a structurilor, compartimentelor, segmentelor liricii, publicisticii, scrierilor cu caracter memorialistic și de cronică socială, romanelor”. □•Cristian Moraru recenzează *Un veac de poezie aromână*, antologia alcătuită de Hristu Cândroveanu: „Și, oricum chiar dacă noi descoperiri, în nu mai știu eu care bibliotecă publică ori particulară, sunt posibile, ele nu vor modifica tabloul oferit acum cu deplină competență de Hristu Cândroveanu și Kira Iorgoveanu. Documentarea în materie de istorie a culturii și civilizației aromâne mi se pare fără fisură, ca de altfel și caracterul științific al ediției”. □•Gheorghe Grigurcu scrie despre *Muzeul de iarnă*, al lui Nicolae Băciut: „Tânărul poet își divulgă sensibilitatea la nivelul elaborării lirice, așadar nu într-un chip artificios, convențional, alienat, ci, contrar aparențelor, într-unul genuin. A scrie înseamnă a tatona trăirea, a o sintetiza în semnul dificil de obținut, care dispare, cu intermitențe, din raza de control a senzoriului. Gâtuit de efortul creației, poetul se autentifică mărturisindu-și simțământul sterilității (aici, paradoxal, prin acuitatea analizei, conducător de prospețime morală): «Scriu și rândurile mi se îneacă într-un cuvânt/pe care nu-l pot rosti...» (*Sentiment la marginea orașului*)”. ■•La secțiunea *Confluente* sunt prezentați cinci tineri poeți sloveni, traduși de Franz Hodjiak și Vasile Igna. □•La aceeași categorie, *Confluente*, Maria-Ana Tupan își introduce cititorii în *Universul Chaucer*: □•Pe lungimea de undă deja stabilită, Maria Vodă Căpușan scrie despre *Limba, mit și literatură*, altfel spus despre teoriile lui Northrop Frye, care „recuperează relația esențială dintre mitic și poetic, serios primejduită de viziunea structuralistă”.

● [„*Teatrul*”, nr. 9] Ileana Berloghea semnează articolul intitulat *Teatrul – tribună înflăcărată pentru apărarea păcii*. Făcând un scurt periplu prin textele dramatice universale, dar și românești cu rol militant și cu valoare umanistă, autoarea „spune” „un nu categoric războiului” prin artă, prin puterea de „integrare progresivă a teatrului în viața socială și politică”. □•Într-o a doua parte, Adriana Popescu continuă prezentarea activității literare a lui Victor Eftimiu. Dintre referințele critice incluse, selectăm opinia lui Mihai Florea [v. *Scurtă istorie a teatrului românesc*, ed. „Meridiane”, București, 1970, pp. 107-109]: „Piese de după eliberarea țării, *Pană Lesnea Rusalim*, *Haiducii* și altele, în care inspirația lui V. Eftimiu poposește în trecutul de luptă pentru libertate socială și națională a poporului român, întregesc creația plurivalentă a acestui scriitor, creație străbătută de o înaltă responsabilitate civică, de un cald și nobil umanism”.

● [„*Tomis*”, nr. 9] Partea a doua a textului consacrat de Alex. Ștefănescu lui Eugen Barbu se intitulează *Proza ca enciclopedie*: „Romanul *Groapa* este, deci, prin subiect o sociogonie, însă una caricaturală, lipsită de suflul eroic al creațiilor sociogonice mai vechi, de la *Eneida* și până la scrierile despre colo-

nizarea *vestului sălbatic*. Așezarea care ia ființă are un aspect jalnic, iar relațiile dintre oameni reprezintă o maimuțareală precară a stilului de viață din lumea civilizată. Toate valorile sunt falsificate. Inteligența se manifestă ca o viclenie primitivă. Curajul – ca o cruzime. Dragostea – ca o tresărire instinctuală provocată de miresmele primăverii care se amestecă printre miasmele gunoiului. Iar simțul artistic – ca o plăcere de a asculta, la beție, cântece de lume deocheate. Miza literară a unui asemenea scrieri constă, în principiu, în demonstrarea faptului că ființa umană păstrează ceva uman chiar și în cele mai nefavorabile condiții, Eugen Barbu nu este, însă, în mod real, interesat de acest aspect. Nu are fiorul filosofic al unui Marin Preda care descoperă că undeva, într-un sat din Bărăgan, țăranii se delectează ca niște intelectuali cu analiza situației politice. Autorul romanului *Groapa rămâne*, în fond, rece față de lumea pe care o înfățișează. Foarte rar îi *ia apărarea* și atunci o face pe un ton strident, revendicativ, ca un dezmoștenit al sorții care, având, în sfârșit, ocazia să se exprime, se răzbună pentru umilințele îndurate”. □ În fișele de dicționar *Scriitori dobrogeni* apar Carmen Tudora, din Piatra Neamț, și Petre Vălușanu.

■ Sub titlul (derutant) *O carte în discuție* este dezbătut volumul lui Lucian Raicu, *Scene din romanul literaturii*, la care scriu Dan C. Mihăilescu, Radu G. Țeposu, Gabriel Rusu și Vladimir Bălănică: □ Dan C. Mihăilescu (*A scrie despre viață și literatură*): „Esențial nu este, de multe ori, aici, unde se ajunge, ci (pentru) ce se caută. Nu atât stilistica operei ca atare, ci stilistica personalității creatoare, astfel spus: stilul ființei de a se (auto)literaturiza, utopia nemărginită a proiectului uman în raport cu strategia iluzoriului, emanată din (sau imanentă) faptul(ui) artistic. Lucian Raicu, observă Mircea Martin în același excelent portret din *Singura critică*, «scrie despre literatură ca despre viață, luând-o, cu alte cuvinte, într-un serios pe care conștiința ficțiunii nu-l contrariază și nici nu-l atenuază. El nu numai crede, dar se și *încrede* în literatură»”. □ Radu G. Țeposu (*Funcția existențială a literaturii*): „Neliniștea criticului vine din luciditate. Atunci când comentăm cărțile altora, o facem, de regulă, stăpâniți de o frumoasă naivitate, de o ingenuitate care împiedică transparența lecturii. Literatura e artă și vibrație, în fața ei nu ne tulburăm decât în liniștea emoțiunii estetice. Nu știi dacă aceasta e reacția (ori mentalitatea) care-i stăpânește, în genere, pe critici, dar îmi închipui că va fi existând și o asemenea reacție, născută parcă spre a fi contrazisă de Lucian Raicu, mai apăsător în acest ultim volum. Autorul a pierdut pe drum o bună parte din puterea de a jubila și-n locul efuziunilor de altădată aflăm acum o stare de înfrigurare: «Cât de puține lucruri mai mă interesează, puține, din ce în ce mai puține, dar cu o forță a interesului încă mai acaparatoare. Vreme rece, ger sufletesc, aproape întuneric». Înrudită, în spirit, cu *Reflecții asupra spiritului creator*, cartea aceasta s-a înstrăinat totuși de aceea prin temperament. Sunt două surori opuse, două firi diferite. □ Gabriel Rusu (*Patetismul atitudinii umaniste*): „Printre cei care, astăzi, la noi, apropie critica literară de literatura propriu-zisă, *discursul*

despre, deci, de obiectul declarat, până la distanțele infinitezimale, subatomice, propice identificării atât de mult dorite, Lucian Raicu este promotorul îndoielii creatoare. Cărțile sale din ultima vreme și, mai cu seamă, ultima dintre ele apărută (*Scene din romanul literaturii*, Editura Cartea Românească, 1985), atestă apetența pentru interogația atât de plină de sensuri, încât luminează mai bine decât o afirmație restrictivă. Dubiul, fertil în planul cunoașterii prin reverberațiile sale cognitive implicite, îi pare a fi scriitorului componenta majoră a atitudinii umane. El favorizează întotdeauna, deschiderea, crearea celui benefic sistem de vase comunicante al inteligenței, care duce la revelarea semnificațiilor de profunzime. În cazul lui Lucian Raicu, privirii mereu uimite și întrebătoare i se adaugă o doză definitorie de patetism al trăirii intelectuale. Lucian Raicu își asumă existența în literatură cu aceeași intensitate cu care străbate volutele existenței reale (dar care este oare, pentru un împătimit al cuvântului creator de lumi nenumărate, mai autentică dintre cele două?). Metoda lui de a mărturisi (termenii *a vorbi* sau *a comenta* s-ar dovedi de o insuficiență jignitoare în context) despre literatură constă în identificarea de substanță cu opera. [...] În *Scene din romanul literaturii*, Lucian Raicu e trist, fiindcă orice operă e, de fapt, și istoria unei morți, nu doar a unei vitalități descătușate, iar ochiul său, obișnuit multă vreme să vadă partea frumoasă a lucrurilor, s-a oprit de astă-dată, încremenit, și asupra laturii dramatice a existenței pe care opera se înalță cu o duioasă seninătate. Reflecțiile lui Lucian Raicu îmi par în această carte, cu toată monstruoșitatea comparației, o superbă suită de psalmi critici scriși cu o febrilitate în care se amestecă frenezia îngândurării și suferința aleasă”. □•Vladimir Bălănică (*Sub semnul întrebării*): „Modalitatea critică a lui Lucian Raicu își definește originalitatea, în ultimele volume, din abandonarea pozelor doctorale, ori adolescentin-zvăpăiate ce par să fie uniforme preferate ale criticilor noștri. Este o critică fără mizanscenă, fără decorații butaforice, fără tirade răcnite la rampă. Trăsătura majoră îmi pare aici luciditatea, capacitatea autorului de a renunța la iluzii. Ce rămâne este un spectacol încă și mai fascinant, în care ideile se ordonează după legi proprii și nu după *inspirația* regizorului”. □•Primul, Dan. C. Mihăilescu, prezintă cartea mai vârstnicei sale colege Cornelia Ștefănescu, de la Institutul „G. Călinescu”, precizând că, asemeni mentorului spiritual (G. Călinescu) autoarea autoarea consideră că, în opera oricărui moralist adevărat, prioritate are „trăirea ideilor și abia, în al doilea rând, în glosarea lor”. □•Debutul lui Ioan Crudu (*Fața nevăzută a clipei*, Editura Litera) se află în atenția lui Ștefan Cucu: „În prezentul volum, discursul liric se desfășoară liniar, se realizează printr-o cuceritoare limpezime, simplitate. Actul poetic se bazează pe o continuă rememorare, pe o obsesivă *căutare a timpului pierdut*”. □•Versurile ce consfințesc debutul editorial al lui Ioan Iacob (*Netrecătoare patria*, Ed. Junimea, 1985) sunt comentate favorabil de Vladimir Bălănică, din motive care se vor vedea: „În ciuda dimensiunilor reduse ale ciclului, Ion Iacob confirmă părerea redacției care l-a debutat. Sub

posibilitățile sale în poezia declarativă, el se dovedește o voce matură în cea reflexivă, ca un orizont poetic propriu, ceea ce ne face să așteptăm cu interes următorul volum, sperăm mai amplu, mai edificator, mai complex, ceva cam ca un debut adevărat, o poartă către istoria literaturii”. □•Ca și Vladimir Bălănică, Gabriel Rusu semnează o a doua cronică, de această dată la cartea lui Ion Cristoiu (*Lumea literaturii*, Ed. Eminescu, 1986) sub titlul *Critica literară ca spectacol*. „Cartea nou apărută a lui Ion Cristoiu (*Lumea literaturii*, Editura Eminescu, 1986) îmi pare a fi, în primul rând, o pledoarie pentru adevărul că fermitatea afirmațiilor nu exclude convivialitatea. Actul, aflat sub semnul dialectic al dublei funcționalități, de a recepta și a judeca literatura devine public; iese dintre zidurile unei iluzorii enclave aseptice la scenă deschisă. Aidoma lui Al. Paleologu, Nicolae Manolescu, Lucian Raicu sau Alex. Ștefănescu, Ion Cristoiu transformă, pe coordonate proprii, textul critic în spectacol ce are ca protagoniști subtilitatea stilului și strategia argumentării. [...] Numai o sumară enunțare a temelor tuturor tabletelor din *Lumea literaturii* ar fi suficientă pentru a ocupa un spațiu tipografic mult mai mare decât cel destinat unei cronici obișnuite. Cartea lui Ion Cristoiu este densă și incitantă. Nu ralierea totală la opiniile exprimate contează, ci faptul că opiniile acestea, prin subtilitatea observației, declanșează propriul simț critic al iubitorului de literatură. Critica literară ca spectacol are un cert caracter formativ”. ■•O pagină intitulată *Dobrogea în literatură* vine cu informații referitoare la Colocviul cu același titlu. Ea conține următorul șapou: „După cum am mai anunțat într-unul din numerele revistei, în cadrul amplei acțiuni științifice, politico-educative și artistice, *Zilele școlii constănțene*, s-a desfășurat, la Constanța, ediția a III-a a Simpozionului național «Dobrogea în literatură». Au susținut comunicări: Mircea Zăciu (Universitatea «Babeș-Bolyai», Cluj-Napoca): *Descoperirea mării de către scriitorii transilvăneni*; Nicolae Manolescu (Universitatea din București): *Marea ca fenomen spiritual*; Livius Ciocârlie (Universitatea din Timișoara): *Dobrogea în «Priveliști și sentimente»*; Ion Pop (Universitatea «Babeș-Bolyai», Cluj-Napoca): *Marinele «dobrogene» ale lui Ion Vinea*; Alexandru Călinescu (universitatea «Al. I. Cuza», Iași): *Marea la Anton Holban*; Eugenia Văjiaș (Constanța): *Pitoresc și atmosferă dobrogeană în proza lui Duiliu Zamfirescu*; Enache Puiu (Constanța): *Sentimentul mării în «Romanțe pentru mai târziu»*; Ion Faier (Constanța): *Emanoil Bucuța și Dobrogea*; Zizi Dinulescu (Constanța): *Universul acvatic – ipostază mitică în opera lui Mircea Eliade*; Paul Iruc (Constanța): *Mihai Eminescu – complexul orfic*. Vom publica, în acest număr, selecțiuni din comunicările susținute la această prestigioasă manifestare culturală”. □•Ion Pop este unul din autorii articolelor apărute în toriduul august (*Marinele «dobrogene» ale lui Ion Vinea*): „Cine a parcurs poezia lui Ion Vinea poate descoperi, în cele din urmă, un fel de model al situării eului liric, pe care geografia dobrogean-marină, cu întâlnirea dintre crisparea și uscăciunea minerală (propice semnificării unei tensiuni

lăuntrice reprimare, contrase) și orizontul acvatic, promițător de destindere în ne-limitarea, indecisul și vagul unui *dincolo* niciodată atins, îl trasează ca pe o emblemă, concentrat al întregii sale viziuni... Între pământul dobrogean și mare, modelate cu toposuri lirice, discursul elegiac al lui Ion Vinea vorbește despre un straniu exil: nu numai, sau nu atât într-o țară îndepărtată și străină, care să-i provoace nevindecabile nostalgii – deși masca ovidiană indică și acest aspect – cât pe o *frontieră* între ținuturi egal interzise, pe un *prag* de care subiectul liric nu mai este în stare decât să-și mărturisească criza, în singurul spațiu care este cu adevărat al său: dureroasa conștiință de veghe, ipostaziată în verticala *turnului* «dintre ceilalți și nimeni», dintre «loc și oră», în care poetul își caută *numele*, identitatea; verticală și a «orei fântânilor» ca timp interiorizat – dar verticală, în ultimă instanță, și a *Textului*, a *Poemului* – din care se înalță, ezitantă și tânguitoare, *ruga*, «muzicalul exil»”. □ Ion Faifer din partea locului, semnează *Emanoil Bucuța și Dobrogea*: „Poet și prozator, preocupat mai mult decât prin studiile literare de pitorescul locurilor și al oamenilor, de obiceiurile și tradițiile lor, Em. Bucuța evocă realități etnografice folosindu-se de sugestie și simbol. Dincolo de acestea, el rămâne în cultura Dobrogei și datorită sintezei științifice documentate: 50 de ani de presă dobrogeană, apărută într-un volum omagial”. □ Eugenia Vâjia este prezentă cu textul *Pitoresc și atmosferă dobrogeană în proza lui Duiliu Zamfirescu*): „Cronologia scrierilor izvorâte din acest univers corespunde, desigur, cu cel din biografia hârșoveană a scriitorului însuși, ca și toate impresiile ce le-am putea concretiza în atitudini față de o realitate ce va deveni istorie. [...] Asupra naturii locurilor lui Duiliu Zamfirescu se apleacă nu numai din chemarea cunoscutului, dar, cred, și cu nevoia de a transfigura artistic o lume pitorească. Vremelnicia staționării pe pământul Dobrogei avea să grăbească curiozitatea. Dincolo de decor, cetatea este vie de încărcătura trecutului pentru o Dobroge care a găzduit oameni de diferite nații, cu tradiții și obiceiuri deosebite care s-au suprapus românilor dintotdeauna pe acest pământ”. □ Serialul *Relatarea unui naufragiat* de Gabriel Garcia Marquez ajunge la episodul al noulea, în traducerea lui E. Brudiu.

● [„*Transilvania*”, nr. 9] În cel de al nouălea număr al revistei apare un editorial conform preocupărilor deja rutiniere ale publicației, *Cultură și continuitate*: „Un principiu important al politicii partidului nostru privind valorificarea tradițiilor culturale ale poporului constă în reliefaarea însemnatului rol social al creațiilor valoroase ale atât de bogatei noastre tradiții culturale. «Operele nemuritoare ale corifeilor literaturii noastre clasice – sublinia secretarul general al partidului – au relevat înalte virtuți ale poporului, au cultivat sentimentul patriotismului, au însușit și îmbărbătat generații de militanți pentru cauza libertății și propășirii patriei». Faptele vorbesc de la sine, și ajunge să evocăm amplele și tot mai diversificatele manifestări culturale de masă din țara noastră în anii Epocii Nicolae Ceaușescu ...”. Editorialul este prilejuit de im-

plinirea a 125 de ani de la înființarea ASTRA, eveniment de care se ocupă din redacție Mircea Braga, *Semnificația și lecția Asociațiunii*, Mihai Racovițan, *Astra din Sibiu – cultură pentru unitatea națională* și Pamfil Matei, „... prin dezvoltarea puterilor [...] spirituale și materiale, prin înflorirea agriculturii și a industriei”. □ Pe aceeași temă își aduc contribuția Patița Silvestru, Anna Selejan, Elena Dunăreanu și, din nou, Pamfil Matei. □ Mircea Tomuș semnează *Astra și revista ei*. □ Iordan Datcu scrie despre revistele și bibliotecile Astrei („... bucoavnă multă, frumoasă, bună, românească, omenească ...”). □ Întregul număr este consacrat evenimentului Astra – 125. Dintre cei care semnează, reține atenția Ion Mircea, *Transilvania – între urgențele istoriei și prioritățile unui ideal*. Numărul poate fi considerat mai degrabă unul cultural, documentar și, abia la urmă, unul istorico-literar.

• [„Vatra”, nr. 9] O (nouă) conferință inedită a lui Liviu Rebreanu este anunțată de Mircea Cenușă, cel care face prezentarea, notele și stabilirea textului: „*Viața spirituală în România* se găsește în Arhiva L. Rebreanu de la B.A.R.S.R. [...] în 12 exemplare. Cele mai multe reprezintă copii dactilografiate ale unui text în limba română, destinat ascultătorilor germani și scris în toamna anului 1941. Pe aceste copii Rebreanu a făcut numeroase corecturi și modificări, adaptându-le țării unde urma să vorbească, dar și desfășurării evenimentelor. N. Liu a publicat («Steaua», 9/1974, p. 20-25) fragmente din copia care poartă mențiunea «pentru Croația» și indicația de a se traduce în franceză (Ms. 13 b). Stancu Ilin a încredințat tiparului («Revista de istorie și teorie literară», tom 25, nr. 3, 1976, p. 423-426) în recenta sa carte *Liviu Rebreanu în laboratorul de creație* (p. 45-54)”. ■ Este publicată partea a doua a dezbaterii *Romanul actualității și actualitatea romanului*, colocviu inițiat de „Vatra”: □ Radu Mareș: „Deși am câteva idei în legătură cu problema asta, le formulez interogativ: realmente romanul poate fi – prin unele cărți care pot apărea nu se știe când, la un moment dat -, poate fi nociv, poate induce situații nedorite? Dacă da – eu nu sunt naiv, știu că aceste lucruri trebuie să le privim lucid, foarte calm -, atunci cât și cum poate fi direcționată, condiționată dezvoltarea romanului? Eu chiar fac un pronostic: va prolifera romanul retro și se va bucura de un credit nelimitat proza fantastică. Iar romanul de actualitate va cunoaște un reflux”. □ Eugen Uricaru: „Literatura pe care o facem are cu totul alte scopuri, alte ținte în ce privește masele de cititori. Noi avem o putere de modelare a gândirii, a sensibilității acestora: nu ne putem permite să ne jucăm cu acest lucru. Scriitorul trebuie să țină cont că, totuși, el este important, pentru că nu oricine poate să facă ceea ce face el și nu oricine își poate asuma responsabilitate a ceea ce face el; din cauza asta trebuie să țină foarte mult la munca lui, la ceea ce face el. Și nu cred că vor prolifera romanele fantastice sau retro”. □ Gheorghe Schwartz: Principala problemă care se pune este credibilitatea, care trebuie să pornească de la noi. Scriitorii trebuie să-și câștige și statutul de oameni care pot fi crezuți. Din păcate, tocmai această credibilitate este, în ul-

timul timp, în suferință și aici suntem de vină noi, în primul rând”. □ Mircea Iorgulescu: „Multe din romanele contemporane și-au asumat sarcina de a substitui, de a fi «înlocuitori» (acest termen atât de la modă) al televiziunii, al jurnalisticii, al cinematografului ș.a.m.d., dar atunci unde este romanul, mai este acesta un roman? În ce măsură putem vorbi despre romanul românesc cu «R» mare? Avem multe romane bune. Dar există un roman românesc profilat, nu știu cum să-i zic – cu o mie de ochi și o mie de fețe, dar care să fie acel roman românesc, așa cum vorbim de romanul sud-american?!...” □ Laurențiu Ulici: „Amintiți-vă că noi ne-am format între 1963 și '68, când numai prilejuri de deformare nu erau, ba din contră. Nu putem forma fiecare în ce direcție am vrut și asta am și făcut. Nu vrem să renunțăm la această libertate de formare pe care am avut-o. Noi n-am suferit presiunile obsedantului deceniu. Asta e una. Dar, în cadrul discuțiilor, Radu Mareș a pus accentul pe o chestiune care mi se pare esențială. Cine și de ce scrie romane? Dar, mai ales, cine și de ce citește romane? Ce facem cu cititorul de romane? S-au dat câteva răspunsuri. Un cititor, într-o epocă, să zicem, a căutat personajul. Un altul, într-o altă epocă, a căutat frumosul emoțional, un altul a căutat o realitate. Cred că cititorul contemporan caută, în roman, adevărul. Și nu-l caută pentru că nu l-ar cunoaște. Nu sunt deloc sceptic în privința romanului românesc”. □ Dan Culcer: „Nu cred că problemele noastre economice, politice, geopolitice, ideologice pot fi rezolvate și chiar comentate în mod competent în literatura pe care o scriem. Nu reușim, romancierii și criticii, să dominăm complexitatea fenomenelor sociale pe care dorim să le atingem, ca atare ceea ce face în romane și în critica pe marginea lor nu este decât o teorie cât se poate de impresionistă cu privire la fenomenele pe care le trăim. [...] Cele mai importante romane vin din partea celor care au făcut un efort – și care se vede uneori în dauna, cum să zic, a malaxorului romanului, adică a bunei funcționări a textului românesc –, mă refer deci la acei romancierii care au reușit în sensul acesta, ca Buzura; se vede și se simte în pagină, că au făcut un mare efort de documentare (aproape sociologică), de implantare a teoriilor și explicațiilor de natură științifică în textul romanului. Acest efort cere o imensă atenție distributivă pe care puțini scriitori implicați în astfel de romane (nu cred că discutăm despre un anumit tip de roman când vorbim despre romanul actualității) o au. Acest tip de roman este forma dominantă și în acesta cred că suntem noi, promoția '70, implicați, în sensul că noi am început prin a crede că intervenția noastră în real este posibilă. Pentru că din copilărie am auzit despre realism, despre forța educativă a literaturii, la un moment dat am început să supralicităm aceste sisteme de propoziții. Intră aici o doză de naivitate. Nu, literatura nu are posibilitatea de a interveni în real decât într-o formă atât de mediată încât e important ca noi să-i vedem efectele”. □ Mircea Iorgulescu: „Deci, nu cumva sub această etichetă de «roman al actualității» se ascunde un produs de consum, mediocru, pentru niște cititori mediocri? Firește, există și adevărate romane de actualitate – și

mi-aș îngădui, sărind pe alt făgaș al colocviului nostru, să vorbesc despre rolul revitalizator al prozei scurte, reprezentate, de prin '78 încoace, de niște tineri care probabil au o mai vie percepție și a literarului dar și a socialului. În proza scurtă nu mai poți rezolva marile probleme ale României; nu te poți ocupa într-o filă și jumătate, scrisă foarte bine, de toate problemele celui de al doilea război mondial, și de colectivizarea agriculturii. Și mă bucur că mă uit – prin poziția în care stau – în ochii lui Bedros Horasangian, care are această putere de a sintetiza într-o propoziție ceea ce romancierii proști lăbărțează pe două sute de pagini". ■•Cronica literară avansează către primele pagini și este ținută de George Mirea și Aurel Pantea. □•George Mirea face o serie de observații privitoare la romanul lui Dinu Săraru, *Cei care plătesc cu viața*, al doilea volum din proiectat trilogie *Dragostea și revoluția*, despre romanul politic, mai exact spus, cu temă politică: „*Cei care plătesc cu viața* este romanul timpului inclement, care nu are îngăduință pentru cei care trișează cu ei ori cu ceilalți. O pledoarie convingătoare împotriva nocivității fetișizărilor. Un roman de un dramatism stenic, revigorator, optimist. Un succes al romanului politic, pe care îl intuim a fi de durată”. □•Aurel Pantea se ocupă de *Poezia dezimplicărilor tragice*, adică de lirica lui Florin Mugar: „Emoțiile și gesturile din Spectacol amânat (ed. Cartea românească, 1985) sunt ale unui poet convins că traversează experiența infernului. Infern vasăzică, aici: a) inadecvare între dispozițiile eului liric (condiție princiară coruptă) ce aspiră, încă, prin pozitivitate și realitatea lipsită de dimensiuni pozitive; b) conștiința tainică a lipsei de repere pozitive a lumii. Această ultimă idee jalonează întregul univers poetic al lui Florin Mugar”. □•Un alt tip de roman care reține atenția, alături de cel politic, este romanul de familie, ilustrat și comentat de către Cornel Moraru prin analiza volumului cu același titlu al lui Ion Brad, *Romanul de familie*, (Eminescu, 1985) „Cartea, rezultând din rescrierea celor patru volume anterioare (*Cucerirea familiei*, 1964 și 1967, *Ultimul drum*, 1975, *Raiul răspopiților*, 1978 și *Leagănul mării*, 1983), pune mai acut în lumină voința puternică de construcție epică, reușind să unifice ideatic și stilistic texte ce păreau independente unul de altul. Se simte mai ales efortul de sincronizare a părților în întreg, în romanul unic, eliminând tot ce era de prisos față de textul de bază”. □•Vasile Petre Fati este, pentru Dumitru Mureșan, *Unul dintre cei mulți*: „Formula poemelor și a cărții este biografismul liric al anilor '60. (A se vedea versurile care consemnează moartea tatălui, *Tatălui, în vis* și *Tatălui meu, Vasile*). Dar, în cadrul acestei formule, Vasile Petre Fati aduce o notă originală. În creionarea retrospectivă a universului copilăriei, Fati procedează asemănător picturii naive, populare, care preferă savoarea stângăciei academismului banal și cuminte, căutând să revigoreze fantezia fie și cu prețul a ceva ridicol. El adoptă stilul naiv (infantilismul), privind realitatea în felul unui copil, acordând imaginației mai multă importanță decât observației și percepției senzoriale”. ■•O altă carte comentată „pozitiv” este Nichita Stănescu, *Antimetafizica* (C.R., 1986), îngriji-

tă de Aurelian Titu Dumitrescu, de care se ocupă Nicolae Băciuț: „A. T. D. e un partener de dialog activ, cu replici inteligente, stăruitor, spontan. Nimic nu pare, de altfel, regizat în această carte iar spontaneitatea (proverbială) a lui Nichita Stănescu e în largul ei, capacitatea lui de a improviza fiind inepuizabilă. Dar și când improvizează Nichita Stănescu e profund, conștiința sa poetică e lucidă”. □•Constantin Zărnescu se află în vederile lui Anton Cosma, cu *Ieșirea la mare* („titlu simbolic” și rod al căutărilor anterioare, abia acum împlinite: „Ca și alți autori contemporani, Constantin Zărnescu se află în căutarea unui drum personal spre un metarealism, care să asimileze experiențe literare anterioare și, mai ales, să integreze cât mai fericit experiența realului și aceea a culturii spirituale. *Ieșirea la mare* este romanul acestei căutări. Fără îndoială, romanul îl reprezintă pe autor, dar îl reprezintă numai considerat împreună cu romanele care l-au precedat, cu care conturează profilul unui romancier interesant, vrednic de a fi urmărit”. □•Studiul lui Marcu Mihai Deleanu, „profesor în Reșița”, anunță Serafim Duicu, este unul de stilistică a motivului pământului în proza românească interbelică: „Cu această, să spun așa, «concepție» despre roman și, în general, despre literatura și funcțiile ei, Marcu Mihail Deleanu aduce în discuție nu o temă sau câteva, ci o mulțime, adică tot ce-i trece prin cap în timpul «producerii» textului. Viața, nu-i așa, nu se trăiește pe o «temă», adică strict organizată, ci alandala, omul trăind zilnic un număr infinit de «teme». Autorul, în calitate de martor sau de narator, depune mărturie asupra «curgerii» vieții lui pe parcursul a câtorva zile, în care și-ar fi scris romanul.. E bine că autorul nu exagerează în sensul teoretizării, al «textualizării», al «semiotizării» demersului, ci se oprește la momentul potrivit învelind «scheletul» într-un plic de «carne» epică, aceasta alcătuită dintr-o mulțime de «secvențe» narative, extrase dintr-o mulțime de teme posibile. Nu există, s-ar putea spune, niciun sistem coordonator al lor, ci se organizează la întâmplare, ca viața”.■•Nicolae Băciuț obține un interviu de la profesorul clujean Ion Pop, în care se discută despre generozitate, conștiință, etică și adevăr”. „– *Stimate Ion Pop, v-ați născut în Maramureș și apoi v-ați stabilit la Cluj. De ce Clujul? Ce șanse poate oferi Clujul de-acum unui tânăr scriitor, în raport cu ceea ce putea să ofere Clujul anilor '65–'70?* – Anii '65–'70 au însemnat și pentru tinerii de atunci, scriitori clujeni, un timp al marilor speranțe. Mutații esențiale începușeră să se producă în viața spirituală a întregii țări, iar această stare de încurajatoare tensiune invitând la participare și liberă creație era trăită intens și de cei care, ca și mine, abia ieșiseră din băncile Universității ori se aflau încă la ele. O nouă generație era în plină afirmare, Ion Alexandru, Ana Blandiana, Augustin Buzura, își publicaseră primele cărți, urmați la scurtă vreme de Nicolae Prelipeanu, Gheorghe Pituț, Angela Marinescu, Matei Gavril, Vasile Iuga și alții, care se formaseră, cel puțin în parte, în atmosfera culturală clujeană. [...] Dar dacă e vorba de șansele oferite atunci tinerilor scriitori, evenimentul cel mai important l-a constituit fără îndoială, apariția în decembrie 1968, a re-

vistei «Echinox»: publicație gândită și realizată de tineri, ce avea să devină, cum se știe, locul de exersare și cristalizare a unora dintre vocile cele mai autentice ale poeziei; prozei, criticii din deceniul opt. E un timp spre care mă întorc mereu cu o emoție greu de tradus în cuvinte – căci am cunoscut cu adevărat, în anii «Echinoxului», ce poate însemna profunda solidaritate și comuniune umană și spirituală ca temei al creației, productivitatea dialogului franc și exigent, o aume «gratuitate» și dezinteresare în ce privește concurența prozaic-darwiană pentru asigurarea, cu orice preț, a «supraviețuirii», într-un cuvânt, autentica libertate lăuntrică, vegheată benefic de luminile unei etici a scrisului. [...] -*Ce vă spune sintagma «școala critică clujeană»? Ce semnificație pot avea «școlile critice» într-o literatură?* – Față de sintagma «școală critică», mulți se exprimă – și nu fără temei – cu rezervă. [...] Oricine e în stare să remarce că, dintre criticii ieșiți în arenă în aceste două decenii și formați de Universitate, niciunul nu se confundă cu celălalt. Iar lista numelor e bogată și semnificativă – de i-am nota aici doar pe câțiva dintre cei mai activi, precum Liviu Petrescu, Mircea Muthu, Ioana Em. Petrescu, Marian Papahagi, Ion Vartic, Maria Vodă Căpușan, Aurel Sasu. La cultivarea spiritului critic a contribuit, aș zice, și revista «Echinox», la care au ucenicit nu numai un însemnat număr de critici tineri, prezenți astăzi în publicațiile din toată țara, dar unde și poeți și prozatori, aflați la începuturile lor, au fost îndemnați să se manifeste, paralel, și în «spațiul lecturii specializate», al interpretării literare. Și nu trebuie uitat că tot la Cluj activează un critic și teoretician de prestigiu lui Adrian Marino. -*Nu reprezentați un caz particular, acela al dublei ipostaze: poet și critic de poezie. Care sunt «riscurile» acestei condiții?* – Întrebarea mi s-a mai pus și se mai pune, de fapt, în prelungirea unei «dispute», veche și ea, dintre «poet» și «critic» datând la noi de pe vremea lui Maiorescu. E însă o – încă rezistentă se pare – prejudecată. Poezia modernă este, cum se știe, o poezie cu un înalt grad al conștiinței de sine; ea nu «meditează», cum se spune, doar asupra propriei condiții, fiind vital legată de spiritul critic. – *Vă numărați printre cei care nu au întâmpinat cu entuziasm și înțelegere, care au sprijinit și susținut fenomenul poetic tânăr care a început să se afirme în preajma anilor '80. Ce se poate spune acum despre acest fenomen acceptat/ refuzat aflat în plin proces de cristalizare. A confirmat/ infirmat investiția făcută de dvs. în el?* – Cred că această «nouă poezie nouă» merită o astfel de întâmpinare întrucât promitea și aducea, chiar de la primele manifestări, un suflu înnoitor, într-un peisaj literar deja bogat în personalități creatoare. Atitudinea anticonvențională a acestor tineri, voința de a afirma noi expresii autenticității trăirii, sub semnul unui soi de «stare de urgență» a conștiinței și sensibilității, chemate la un dialog franc și curajos cu «viața imediată», cu ambianța socio-culturală a epocii, libertățile în manipularea limbajului ca revers al altor manipulări, asumarea actului cultural ca eveniment existențial major am crezut că se cuvin salutate la niște tineri deosebit de dotați, cum sunt mulți dintre reprezentanții «generației»

'80. [...] În acest moment, mă simt obligat să reamintesc că, alături de numele mereu vehiculate în «dările de seamă» asupra «generației», există și poeți ca Ion Mureșan, Ioan Moldovan, Aurel Pinte, Marta Petreu, Viorel Mureșan, Mircea Petean, Ion Cristofor, Augustin Pop, Andrei Zanca, Nichita Danilov, Ioan Morar și atâția alții. – *Dacă ar fi să intrați în focul vieții literare, ce subiect, ce temă de polemică v-ați asuma?* – Aș scrie, poate, despre ceea ce nu trebuie să fie poezia actuală, despre falsă, cum spuneam, actualitatea a unor texte, supraîncărcate de clișee, sloganuri, formule prefabricate, ce compromit și cele mai nobile idei, dar care mai pătrund încă, în virtutea unei stranii inerții, în paginile de revistă și de carte, dar și în alte medii de informare”. ■•*La Cronica ideilor*, Al. Zub prezintă cartea fostului său student Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie și cultură română* (Minerva, 1986), cu numeroase nuanțări mai ales pentru capitolul intitulat *De a patriotismul medieval la patriotismul modern*: „De altfel, examinând diversele niveluri de înțelegere a conceptului de patrie, Ștefan Lemny nu ezită să atace de pe acum tema conștiinței naționale, care e și punctul de pornire al acestei cercetări. Cele șapte capitole ale cărții, bine articulate, la care se adaugă o succintă încheiere și un rezumat pentru străini, ne introduce de fapt într-un univers de idei și atitudini la care autorul se va întoarce probabil mereu. E o carte densă, în care interesul pentru idei și erudiția se află în bună companie, făcând ca legătura textului să fie în același timp incitantă și agreabilă”. □•*Angajamentul prozei scurte* (autor Dan Culcer) este o pledoarie care se încheie astfel: „Nu despre anume autori sau anume texte aș dori să scriu aici (deși, evident, mă gândesc la anume autori și texte) ci despre o nouă mentalitate care și-a făcut apariția în cultura română, nu pe neașteptate, nici pe negândite, nici pe nedorite. Purtătorii de cuvânt ai acestei mentalități nu aparțin unei generații, unei singure serii, unui grup, ci o definesc venind dinspre orizonturi diferite, pentru a-și răspunde unii altora, într-un viu polilog, sub cupola aceluiași prezent continuu, al valorii, incluzând pluralitatea lumilor posibile, implicată de actul instituirii, gest de autoritate. [...] Angajarea creatorilor în modelarea estetică, morală și socială nu poate fi confundată cu o activitate didactică, a cărei acțiune este prin definiție simplificatoare, paternalistă, autoritaristă. Este vorba, în realitate, de o dublă acțiune, de modelare și automodelare, care nu mai poate apela doar la ideologeme, ca formule ale tutelajului, ci la mijloacele persuasiunii în câmpul duratelor mari, căci dacă- așa cum scrie Andrei Pleșu – materia primă a artistului este nemijlocirea realului, noua mentalitate culturală consideră activ și concomitent realul deja mijlocit (opera) împreună cu nemijlocirea realului, altfel spus combină creația și spiritul critic, autoreflexia, într-un act de atenție distributivă, cu egale potriviri și împotriviri. [...] Toate acestea implică o asumare a realului printr-un limbaj conștientizat. Asumare, nu acceptare a realului. Angajamentul dintâi al acestor reprezentanți ai noii mentalități constă în redescoperirea realului, literatura lor – unul din drumurile spre real. Este un angajament vital, revoluți-

onar, întrucât el le implică opera, adică viața”. □•Rubrica Bifrons (*Cumințenia pământului* și *Cosmogonii ascunse*) îi dă un nou prilej lui Mihai Coman să comenteze ce se află *Între bun și rău* (și această sintagmă cu rol supraordonator) – prima parte din *Calul*: I se adaugă Andrei Oișteanu, cu altă cabalină, *Murga – o ființă mitologică*, încheiată în numărul viitor. □•Autorul rubricii *Cuvinte uitate*, T. A. Enăchescu arată că a trece cămila prin urechile acului este, de fapt, rezultatul unei etimologizări populare. Camila, nu cămila, era, cândva, o funie groasă, un odgon, iar cei care lucrau sau vindeau astfel de funii se numeau camilari (un posibil exemplu, numele poetului Eusebiu Camilar). Camila nu putea fi trecută prin urechile acului, dar cum termenul camilar n-a mai fost mult timp utilizat, utilizatorii expresiei au adaptat termenul la cea ce era cunoscut și parțial omograf și omofon, cămila. De aici expresia). Partea a doua a dezbaterii pe tema Romanul actualității și și actualitatea romanului conține intervențiile invitațiilor și necunoscutele voci din public: □•În *Jurnalul lui Alceste* (VII) Gheorghe Grigurcu glosează... *Despre jurnal*: „A te plânge de artificialitatea unui jurnal de scriitor (ori a unui jurnal care poate fi asimilat acestuia) e ca și cum ai respinge creația literară în genere, pe motiv că ar falsifica umanul în ficțiunea ei semnificativă. Un autor care compune un jurnal e ca un actor care și-ar interpreta propriul rol. A-l învinui că «joacă», a-i reproșa un «truc» sau altul, a-l măsura pieziș pentru că are în vedere un public, înseamnă a respinge înseși convențiile care dau ființă artei. Voluntară sau «involuntară», expresivitatea e, în sfera acesteia, suverană. În suspiciunea cu care (încă) e tratat, deseori, jurnalul, descoperim o ipocrizie sau măcar o cochetărie, adică o ipocrizie grațioasă”. □•*Biblioteca Babel* beneficiază de introducerea competentă a lui Jozef Peterka în *Noua poezie cehă*, ai cărei reprezentanți au fost traduși de Ondrej Štefanko. □•În *Antologia S.F.* (rubrica *Ochiul Ciclopului*) îl are ca invitat pe Kurt Vonenegut jr., cu o povestire tradusă de Dan Iordache și Dan Merișca.

• [**„Viața militară”, nr. 9**] Revista se deschide cu editorialul *Măreția unitate a poporului în jurul partidului, al tovarășului Nicolae Ceaușescu*, însoțită de poezia lui Pavel Pereș, *Spre comuniste zări*: „Acestei revoluții îi vom purta făclia/ Spre piscuri îndrăznețe în comuniste zări/, Căci ERA CEAUȘESCU ni-i astăzi chează/ Mărețelor victorii, preascumpei noastre țări”. □•Alte titluri care strâng în jurul lor articole, reportaje, relatări se numesc *Angajare fermă pentru îndeplinirea de către toți militarii a hotărârii marelui Forum al democrației muncitorești revoluționare și Îndeplinim cu fermitate revoluționară hotărârile Congresului al XIII-lea al Partidului, ordinele patrie, ale comandantului suprem*: □•Nicolae Ciobanu prezintă activitatea cenaclului *Viața militară* și propune, alături de câteva poezii selectate, proza scurtă a Otiliei Bâltac, locotenent, intitulată destul de stângaci, *Soldatele*. □•Ion Segărceanu este publicat cu un ciclu de poeme intitulat *Tărâm al eternei iubiri ...de patrie*, evident. □•Alte colaborări, din categoria numelor constante: Radu Theodoru,

cu *Asăneștii* (2). ■•La cronică literară, Al. Vasilescu prezintă „a șaptea carte tipărită de prozatorul și publicistul Oliver Lustig, *Martorii n-au dreptul să tacă*, editura Militară. □•Un portret biobibliografic rezumativ (*George Coșbuc – 1966-1918*) realizează Gheorghe Istrate.

● [„*Viața Românească*”, nr. 9] Număr consacrat sărbătoririi marelui Voievod Mircea cel Bătrân. Semnează articole: Răzvan Theodorescu, *Domnia întemeietoare* („Îndepărtată în timp pentru a se confunda cu «descălecatul» el însuși, domnia strănepotului lui Basarab Întemeietorul, atingând maxima extensiune teritorială a pământurilor stăpânite de succesorii acestuia – de la Severin la Marea Neagră – reprezintă în istoria ținuturilor de la miazăzi de Carpați și cea mai întinsă cârmuire în evul de mijloc. Lungă de peste treizeci de ani – ca și a contemporanului său moldav Alexandru cel Bun, întrecând la rândul-i, în timp, durata unor stăpâniri creatoare de epoci, cele ale lui Petru Rareș și Vasile Lupu, ale lui Matei Basarab și Constantin Brîncoveanu – ea poate fi deslușită, în sferă culturală, ca o «nouă întemeiere» de țară, ca statornicie a unui model, a unui reper spre care urmașii au privit multă vreme.”); Al Husar, „*Prea vestitul și marele Voievod Mircea*” („Mircea cel Bătrân este una din figurile mari ale istoriei noastre. El a introdus pe români în istorie, s-a spus. Dacă predecesorii săi înjghebaseră elementele statului muntean, Mircea îi dă deplinătatea formei și maximum de extensiune teritorială. În al doilea rând, Mircea a dat desfășurării noastre istorice o orientare nouă, iar poporului nostru o funcție la porțile Orientului, având de înfruntat cu vitejie expansiunea turcească, ajungând la un moment dat să exercite o puternică influență în politica luptelor pentru tronul otoman”). ■•Despre *Translația personaj-autor în proza lui Mateiu I. Caragiale* scrie Barbu Cioculescu. Portretul autorului realizat în contextul epocii în care idealul diletantului îndrăgit de tinerețea burgheză snoabă, fără nicio specializare, ideal care „plutea în aer”, este de fapt expresia în oglindă a personajelor de marcă ale operei mateiene analizate de critic: „Finul diletant, snob mărturisit sau numai bănuit, și-a pus pecetea indelebilă mai întâi pe mentalitatea artistului, care nu a acceptat, astfel, să iasă în arena literelor ca un profesionist, nici după ce opera sa devenise stindardul unor admiratori fanatici – prezența sa în rândurile Societății scriitorilor români a fost legată de anumite interese materiale, iar svonul care a circulat probabil în cercuri închise, că ar fi urmat să fie ales președinte, dacă i-a măgulit orgoliul, nu a putut, în schimb, să-l determine să se mobilizeze, spre a face dintr-o virtualitate, o realitate”. ■•O scrisoare a lui Gabriel Liiceanu devine un eseu despre *Carte*. Adresantul este [Luca] Pițu, universitar ieșean, autor al unor comentarii frapante în raport cu toate cutumele criticii. ■•Gheorghe Crăciun publică un jurnal relativ actual (datat noiembrie 1984) sub titlul *Amintiri din copilăria cuvintelor*. ■•*Ipoteza labirintului*, de Sever Avram se referă la frapanta originalitate a limbajului de care face dovada, de data aceasta, dramaturgul Marin

Sorescu, originalitate care provine din încălcarea tiparelor consacrate, legate de felul în care trebuie să se exprime pe scenă personajele puse să dea viață istoriei sau tipologiei umane: „Deși piesele lui Sorescu solicită mare concentrare psihică și intelectuală din partea spectatorului, mesajul lor poate ajunge în conștiința contemporanilor cu intensitatea lui dramatică inconfundabilă. Nu trebuie de eludat faptul că fiind vorba de un teatru de tip experimental, el se adresează mai cu seamă unui public al viitorului.” ■•Lucian Raicu printr-un *arhetip* se intitulează eseu lui Gheorghe Grigurcu. ■•Sub titlul *Critica istoriografică*, Mihai Dinu Gheorghiu realizează portretul de istoric și om al lui Al. Zub, demers prilejuit de editarea lucrării *De la istoria critică la criticism (Istoriografia română la finele secolului XIX și începutul secolului XX)*, 1985. Amplul studiu impresionează nu atât prin sinteza cercetărilor precedente, concretizate printr-o serie de monografii, ediții, bibliografii ce au ca subiect personalități istorice și culturale, grupări literare sau momente semnificative ale istoriografiei românești, cât mai ales prin demersul autorului de a restitui o istorie culturală, ci și de a o intui prin faptul că o face publică și acceptată: „Ieșirea din cercul autoreflexivității încântate nu se produce numai printr-o comparație (sistematic evitată în text) cu interesele prezente ale istoricilor, ci și prin analiza mecanismului esențial de selectare și clasificare a valorilor după care se structurează tabloul actual al trecutului: critica istoriografică. Semnificațiile acestei practici nu doar teoretice ne propunem să examinăm în continuare, în primul rând pentru că lucrarea nu încearcă o sistematizare a conceptului preferând analogiile concrete (ceea ce are ca efect o anumită ambiguitate), iar în al doilea rând (ordinea nefiind una a importanței!, pentru că elementele de «critică a criticii» introduse de Al. Zub permit să se contureze o reprezentare precisă a felului cum istoricii își valorizează propriul trecut”. ■•Roxana Sorescu recenzează culegerea de studii a lui Vasile Dem. Zamfirescu, *Între logica inimii și logica minții* (editura Cartea Românească, 1985), exprimându-și încântarea de a fi descoperit în carte pe o cale la care visează orice intelectual „care se respectă”, cale pe care autorul o cunoaște bine, fiind un reputat traducător și comentator al unor lucrări consacrate de psihanaliză, filosofie, dar și autor al unor lucrări de etică și promotor al etologiei: „... dedicată interferenței între problemele spiritului și cele ale sufletului, este o carte cum nu apar prea multe: densă, originală, precisă”. ■•N. Steinhardt vede în Dan Damaschin (*Trandafirul și clepsidra*, Editura Albatros, 1985) *Un poet luciferic*: „Dar principala problemă tratată în *Trandafirul și clepsidra*, ideea de bază a textului, problema ontologică (de pot zice astfel), esența poemelor. «scheletul din dulap» (cum grăiesc englezii) nu e o nouă înjghebare – cu binecunoscute recuzite – a decorului satanic și nici o o nouă apologie a luciferului. Tema originală propusă de Dan Damaschin e a ispășirii, pe care preferă să o numească a expierii”.

1 octombrie

• [„**România liberă**”, 13034] Având drept supratitlu *Embleme ale devenirii noastre*, Alex. Ștefănescu semnează entuziastul reportaj *Satu Mare – În „Miezul unui ev aprins”*: Același autor scrie și despre *Vocația de revoluționar – vocație a promovării noului*, în termeni la fel de elogiși.

• [„**Tribuna României**”, nr. 325 (19)] Număr consacrat lui Mircea Cel mare, la șase secole de la urcarea pe tron. □•Rodica Zafiu prezintă volumul de critică al poetului Marin Sorescu, *Ușor cu pianul pe scări*: „În mod paradoxal (paradoxul fiind, de altfel, o figură-cheie a stilului sorescian), este remarcabilă, în aceste cronică, tocmai supunerea la obiect, seriozitatea (chiar așa!), hotărârea de a surprinde esența unei opere. Reproșând criticii faptul că adesea trece pe lângă obiectul ci, autorul întreprinde, în replică, analize temeinice, identificând tehnici, procedee, maniere ; recurge chiar la clasificări, pentru al căror pedantism își cere, în treacăt, scuze – sau oferă definiții a căror pretenție de rigoare e dinamitată parodic” □•Radu G. Țeposu îl prezintă pe Dan C. Mihăilescu la *Cei care vin*: „Cele două cărți publicate până acum de Dan C. Mihăilescu ascund un efort intelectual mult mai intens și o risipă de energie înfinit mai mare decât lasă să se vadă cele peste cinci sute de pagini câte numără ambele volume la un loc. Criticul e renumit, de altfel, prin minuția, conștiinciozitatea și probitatea profesională cu care lucrează, indiferent de anvergura subiectului pe care se exercită. Fără un asemenea regim riguros și fără o asemenea temeinicie metodică ar fi fost cu neputință, de fapt, ca autorul să se împartă cu atâta eficiență între proiectele proprii (criticul are gata, deja, un volum despre stilistica mirării) și cele de interes comun, precum colaborarea la două dicționare și editarea (în calitate de secretar responsabil de redacție) a „Revisitei de istorie și teorie literară”, ce apare pe lângă *Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu”* al Universității din București. Remarcat și sprijinit de Zoe Dumitrescu-Bușulenga încă din anii studenției, Dan C. Mihăilescu, acum cercetător la institutul amintit, e, pentru generația tânără, un model profesional, reușind să îmbine studiul prob cu comentariul la zi (a comentat, o vreme, cartea de debut în revista «Contemporanul») și să supună informația, variată și abundentă, unui tipar intelectual, de regulă de extracție logică”.

2 octombrie

• [„**Scânțea**”, nr. 13720] George Genoiu scrie despre *Răspunderea pentru cultivarea talentelor*: Inițial, protejarea talentului se află în seama părinților, care au datoria morală să citească în mica ființă, în sufletul și judecata copilului înclinațiile acestuia, deprinderile și aptitudinile. Ar fi existat Enescu dacă părinții săi nu i-ar fi deslușit geniul ? Dacă l-ar fi îndrumat către o altă carieră ? Personalitățile de seamă ale neamului românesc au plecat dintr-o casă țără-

nească, după ce părinții acestora, împreună cu învățătorul satului au chibzuit drumul copilului care-și revelase talentul într-un domeniu sau altul. Putem spune că în pridvorul casei țărănești au răsărit și au fost încurajate marile valori, că țăranul a deslușit și a respectat rostul vocației, sacrificându-se ca acesta să se împlinească spre gloria neamului// Societatea pe care o construim își asumă datoria morală să recepteze și să valorifice talentele autentice, spațiul de afirmare fiind deosebit de bogat. Multilateralitatea și complexitatea procesului de dezvoltare economico-socială facilitează omului de știință și tehnică. scriitorului, arhitectului, cineastului. artistului plastic, oamenilor de teatru și muzică, tuturor creatorilor și interpreților un climat fertil de participare și afirmare. O condiție a protejării talentului este implicarea, exercițiul continuu, faptul că te simți folositor, că societatea are nevoie de contribuția ta, că nu ești marginalizat sau ignorat. Fiind implicat, te identificezi în profunzime cu realitățile umane și sociale, îți conectezi vibrația talentului cu ritmurile epocii, înțelegi mai bine necesitatea și imperativele timpului, deslușești nuanțele, durabilul și efemerul. De sprijinirea vocației se fac răspunzători părinții și societatea, cu instituțiile profilate în acest sens ; școala, unitățile de cercetare. uniunile de creație, editurile și publicațiile culturale, științifice și literar-artistice, toți factorii care veghează ca fondul de spiritualitate, patrimoniul de idei și talente să teaurizeze faptele creatoare ale poporului. Iată de ce atitudinea birocratică, ignorarea specificului creației științifice și literar-artistice sunt oricând neavenite. Dacă în anii copilăriei talentul este protejat de părinți, la maturitate, împreună cu societatea, creatorul însuși este răspunzător de sine. Vocația este înăscută, dar fortificarea acesteia se dobândește prin cultură și reflecție filozofică, prin disciplină și rigoare autoimpuse. prin cunoașterea temeinică a valorilor naționale și universale, pentru a se putea raporta cu luciditate la sine și la ceilalți. Un rol important în acțiunea de protejare a talentului îl au climatul, cordialitatea și respectul reciproc, urbanitatea dialogului, încrederea în posibila devenire a fiecărui creator. A da verdicte «infaibile», a decide intrarea sau ieșirea din literatură a cuiva, a decreta stagnarea unui autor, a împerechea și desperechea simpatiile și antipatiile personale ar fi un act de imprudentă, ca să nu spun de diletantism. În condițiile în care sintem conștienți de valorizarea fondului de inteligență și sensibilitate într-o societate care așază la temelia progresului creația științifică și literar-artistică, misiunea criticii de specialitate capătă o pondere deosebită. O critică obiectivă și competentă este datorare să țină sub observație valorile perene, să atragă atenția asupra talentelor autentice, să le susțină și să le îndrume devenirea”.

• [„România literară”, nr. 40] Vasile Băran și A. I. Zăinescu, scriu ideologic, în paginile prime, ale revistei. Vasile Băran despre *Simbolica Doftană*, loc de detenție a lui Nicolae Ceaușescu. □ În legătură ecourile păstrate reverberate în locurile prin care N. Ceaușescu, a trecut cu prilejul istoricelor sale vizite de lucru, A.I. Zăinescu semnează articolul *Conștiința istoriei*. ■ Mircea

Zaciu consideră că proza regretatului Radu Petrescu constituie, în anul de grație 1986, o alternativă atât la creația contemporană, dar și la cea mai veche: „Ca *Adela* lui G. Ibrăileanu, apărută în 1933 dar scrisă mult înainte și exprimând în plin experimentalism modernist o altă sensibilitate și o viziune epică diferită, *Matei Iliescu* oferea în omeni deceniului opt o alternativă analitică și textuală, stilistică pe care abia generațiile mai noi aveau să o aprecieze la ade-vărata ei dimensiune. De aici și cultul, relativ recent, al lui Radu Petrescu între noii prozatori și noii critici. Redimensionarea operei sale în postumitate, în imediata proximitate – și poate chiar opoziție – a celui alt mare prozator pos-tbelic, Marin Preda, cu care se întâlnește, totuși, dar cât de diferit stilistic, în celebrarea erosului mistuitor”. □•Sub titlul *Lumea ca literatură și lumea lite-raturii*, Ion Brad prezintă cărțile publicistului Ion Cristoiu. Prima, *Personaje de rezervă*, C.R., 1985 este scrisă din perspectiva criticului și istoricului literar: „Cu asemenea mărturisiri de credință, amplificate și dovedite în întreaga carte, mi-ar fi greu să mai cred că Ion Cristoiu predică apă și bea vin în literatura sa. Iar dacă cineva dorește să pună mai presus de principii inconsecvențele autoru-lui, atunci riscă să nu vadă pădurea din cauza copacilor. Cea de a doua îl pre-zintă în ipostaza de prozator și se numește *Lumea ca literatură*: „Ion Cristoiu lucrează, firește, cu mijloace realiste, în tradiția marilor înaintași, printre care la loc de cinste este ținut Marin Preda”. □•La rubrica sa, intitulată *Breviar*, Șerban Cioculescu are drept subiect *Poezia patriotică a lui B. P. Hasdeu*. ■•Cronica literară semnată de Nicolae Manolescu îl are în vedere pe Eugen Simion. Sub titulatura *Critică și literatură*, cronicarul abordează ambele aspec-te, adică valoarea demersului critic a lui Eugen Simion și „literatura” din *Tim-pul trăirii, timpul mărturisirii*, cunoscutul jurnal parizian al criticului. ■•Scurte cronici. □•Adriana Iliescu la prozatorul Dumitru Matală (*Trei călă-torii*, Eminescu, 1985): □•Dana Dumitriu recenzează „romanul *Fluxul apei dulci*, (Dacia, 1985) de Eugen Lumezianu, roman a cărui eroină repetă, într-un registru minor, pe cel al Ioanei Olaru din *Refugii* de Aug. Buzura. □•Laurențiu Ulici merge mai departe cu al doisprezecelea episod al serialului *Ardelenii* din în care scrie despre Mircea Florin Șandru. ■•„*T. Maiorescu – Tristețea apote-ozei* se numește articolul de două pagini (de la mijloc) consacrate de Z. Ornea ultimilor ani din viața criticului. □•O traducere a lui Mihai Cantuniari din Ma-rrio Vargasa Llosa, *Conversație în Catedrală*. □•Prezența lui Panait Istrati, cu traducerea romanului său *Haiducii*, se extinde la al treilea volum al integralei pregătite să apară la editura Büchergilde Gutenberg din Frankfurt pe Main, de Heinrich Stiehler, un bun cunoscător al operei și vieții lui Panait Istrati.

● [„*Tribuna*”, nr. 40] Tematica numărului de față este toamna, despre care se exprimă, liric sau eseistic, Radu Cârnci (*Fierbintele solstițiu*) și editorialis-tul acestui număr, cu *Toamnă românească*. □•Pe aceeași pagină, Mircea Mut-hu se referă la *Tudor Vianu și gândirea estetică*, iar □•Adrian Marino despică în fire tot mai subțiri *Logica teoriei literare*. □•Rămânând în vastul domeniu

al logicii, Al. Căprariu explică în ce constă *Judecata de valoare*. □•Se anunță că la colocviile revistei „Transilvania”, ediția a X-a, juriul alcătuit din Romul Munteanu (președinte), Al. George și Mircea Braga (membri) a acordat diploma Uniunii Scriitorilor și Asociației Scriitorilor din Sibiu, pentru activitatea sa critică, lui Dan. C. Mihăilescu. □•Valeriu Bârgău îl interviuează pe Traian T. Coșovei: „- *Ce ai dori să adaugi acestui dialog despre Traian T. Coșovei și generația sa?* – Am mare, reconfortantă încredere în fondul sufletesc bogat al acestei tinere generații, în curajul și tenacitatea cu care se menține pe pozițiile vocației autentice, ale profesionalismului conștient și responsabil, în forța cu care s-a implicat în problematica atât de complexă a omului contemporan. Cred în această generație deschisă, dispusă la dialog, o generație căreia i s-au oferit un drum și un destin: cel al autenticității și al probității profesionale ce însoțesc și susțin orice act creator”. □•Marian Papahagi scrie *Câteva note barbiene*, ocazionate de împlinirea unui sfert de veac de la moartea poetului matematician. □•Convins că „orice rând scris de G. Călinescu are scânteia talentului”, Nae Antonescu pătrunde detectivistic în *Laboratorul de creație al criticului* spre a fi *Aproape de Elada*: „*Aproape de Elada* este o contribuție de prim rang la cunoașterea operei lui G. Călinescu, acum când i se pregătește scriitorului o ediție critică. Așa după cum menționează Geo Șerban, sunt necesare și alte *investigații* cu privire la laboratorul de creație călinescian, eforturi considerate trepte pentru ridicarea edificiului viitoarei ediții critice, pe care o merită G. Călinescu. Conducerea «Revistei de istorie și teorie literară» merită grațitudinea noastră, a cititorilor, pentru acest număr al suplimentului «Capricorn»”. □•Partea a VI-a din *Lucian Blaga în Clujul postbelic* se reia începând cu anul 1949. □•În cadrul momentului *Astra -125*, Ion Buzași prezintă o altă etapă, intitulată *Semicentenarul Astrei* în literatură. □•Stelian Vasilescu vede în *Avram Iancu – [un] precursor al Astrei*. □•Lirică din R.P. Chineză apare în prezentarea și aranjamentul liric al lui Iv. Martinovici. □•Călin Manilici transcrie, în traducere, un fragment din romanul lui J.M.G. Le Clézio, *Căutătorul de aur*. □•Vasile Muscă salută în *Erasmus – umanismul* ca metodă, la cinci secole de la nașterea celui care a scris *Elogiul nebuniei*.

3 octombrie

• [„**România liberă**” nr. 13036 | „Scriitori” la ziar, Ion Andreiță și Alex. Ștefănescu semnează reportajele *Oameni cu vocația performanței*, respectiv *Spiritul civic activ -factor de stimulare a vieții sociale*.

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11614] Florentin Popescu semnează recenzia la volumul *Pasărea purpurie a dragostei*, Albatros, 1986, al lui Pavel Pereș, „cunoscut îndeobște, până acum, în ipostaza sa de poet, deși nici romanul său publicat în 1985 la editura Militară n-a trecut neobservat de către critică”. „Cartea aceasta – se mai arată – a fost concepută ca o suită de întâmplări și evenimente în care sunt antrenați, cum spuneam, oameni de profesii diferite, de con-

cepții diferite, dar care au drept notă comună dragostea pentru viață, pentru aproapele lor, pentru muncă și șantier, pentru visele lor frumoase în care cred cu toată tăria inimii și pentru a căror împlinire nu conținesc a lupta clipă de clipă”.

• [„Contemporanul”, nr. 40] Eseul lui Radu Cârneli, *Toamna – un sentiment al esențializării* deschide prima pagină: „Legând sentimentul toamnei de faptele de suflet care sunt, desigur, încununarea chipului uman cu atributele frumosului, vom spune, așadar, că acest anotimp, aduce creatorului de fapte artistice acea stare a visării îngândurate față în față cu trecerea inexorabilă, fiindcă ce sunt bronzurile toamnei în aripa vântului decât niște clopote luminând «clipa cea repede»?! [...] Fără-ndoială, semnul Omului, marcând timpul, stă în forța sa de esențializare, în umanizarea naturii, în împodobirea acesteia cu fapte ale cugetului cărora toamna, da, le imprimă acea aură de trecere și netrecere, totuși. Este sigur că toate anotimpurile au marii lor lirici în poezie, în muzică, în pictură, dar la fel de sigur este că profunzimea de gând și forța de impresionare aparțin acelor mari elegiaci ai toamnei care ne înfloare simțirea, ne domolesc pornirile, ne sublimează trăirile adâncindu-ne chipului nostru interior. Să notăm aici pe Leopardi și Eminescu, pe Hölderlin și Verlaine, pe Novalis și Bacovia, pe Rilke și Kavafis”. □ Academician Manea Mănescu vine cu o contribuție marcată cu litere roșii: *Epoca Nicolae Ceaușescu, glorioasă epopee națională a poporului român: Poezii din 1981*, dictate diversilor prieteni ori cunoscuți de către Nichita Stănescu, sunt comentate de Aureliu Goci: „Posteritatea imediată a descoperit că există o cantitate, neaproximabilă, de inedite – și nu manuscrise bruionare, ci poeme încheiate, cu totul reprezentative –, cu nimic mai prejos decât culmile creației antume. Dar acest portofoliu aleatoriu de unități textuale, neorganizat cronologic sau tematic – pentru că există mai multe straturi de redactare – nu poate, singur, să performeze poetic. Cele mai multe texte de acest fel ilustrează ideea de poezie ocazională, la modul «sui-generis» în care Nichita căuta, premedita sau chiar provoca circumstanțele: diferite aniversări, vizite a unor prieteni sau solicitări directe. [...] Poemele au fost scrise la o agapă amicală în iarna anului 1981, iar originalele aparțin celui ce le-au fost dedicate, prozatorul Iosif Lupulescu”. □ În recenzia intitulată *Poezie și înțelepciune*, făcută volumului de *Povestiri cu haz, povestiri din China antică*, Aureliu Goci salută calitățile traducerii și apropierea de folclorul românesc (!?): „Traducătorii au observat primii și au ținut cont de incidențele și paralelisme cu folclorul românesc și, ca atare au optat pentru un limbaj elevat și, în același timp, foarte neaoș, cu expresii rare și pitorești. În esență confruntarea se dă și aici între boierii nerozi și săracii isteți, între «Păcălă» și asupritorul fără scrupule, cu sublinierea binelui și a dreptății. Zgârcenia, prostia, lenea, lăcomia, lăudăroșenia – vicii etern umane – sunt puse în antagonism cu generozitatea, devotamentul, chibzuința, echilibrul; lingușirea nu înlocuiește dreptatea, bogăția nu se substituie frumuseții. [...] Remarcabila tradu-

cere – foarte atentă în potențarea nuanțelor specifice chinezești pentru receptorul român care este invitat să înțeleagă firesc și diferențiat cu expresii și construcții familiare și regionale, cunoscute din propriile noastre culegeri de anecdote și să nu se simtă marea diferență dintre mediile de cultură – are o fluență cuceritoare și o perfectă convergență a limbajului și semnificațiilor“.

□Florin Costinescu se ocupă de poezia lui Ion Segărceanu *Poemograme și alte poezii* (C.R., 1986): „Ion Segărceanu «evadează» prin noua sa carte *Poemograme și alte poezii*, Ed. Cartea Românească, 1986, dincolo de hotarul invizibil pe care i-l impuseseră tematica și propria-i sensibilitate spre a fi altul, în măsura în care a fi altul în poezie înseamnă, de fapt, a rămâne același. Dacă volumele anterioare ilustrau o viziune senină asupra vieții, fără seisme sau tensiuni, dramatismul având funcția petei de culoare și evocau în registru sentimental o «lume pierdută» – am numit satul copilăriei cu tot ce înseamnă acest spațiu –, cel recent apărut propune un lirism, ca să spunem așa, polemic, în care supremația cuvintelor este înlocuită de subtext. [...] În ușoară contradicție cu autorul, care după felul în care a formulat titlul a situat pe un loc secund poeziile care nu sunt... poemograme, vom arăta că partea de noutate a demersului său, stă, cu adevărat, prin ton și viziune poeticească, în aceste «și alte poezii», care duc, nu știm, dacă exprimarea e prea academică, greul volumului“.

□George Chirilă se ocupă de romanul *Tandrețe* (C.R., 1986) al lui Gh. Șovu, evidențiind osmoza dintre text și profesia (de bază) a scriitorului: „George Șovu, profesor prin excelență, bun cunoscător al acestor oameni în devenire, adolescenți surprinși pe puntea de trecere, conturează atent și cu subtilitate profiluri morale, apelează la fapte, foarte multe și concludente fapte din viața școlii, din afara ei. Vlad și Andreea, dacă ni se îngăduie analogia, sunt două nuclee mereu receptive la mișcarea protonilor și neutronilor din preajma lor. Experiențele de laborator ca și cele de viață – este una din ideile romanului acestuia – trebuie să ducă spre ceva, către un orizont propus. [...] Scris cu vioiciune, într-un stil aproape oral în multe secvențe, cu un patos demn de reținut al frazei, romanul *Tandrețe* al lui George Șovu se înscrie în familia acelor cărți de lângă inima adolescentului al căror mesaj politic, social, moral și filosofic concordă fericit cu idealurile epocii noastre. O fertilă înclinare spre concret, dialogurile vii, firești, mâna sigură cu care scriitorul zugrăvește portretele lăuntrice ale eroilor fac din George Șovu scriitorul predilect al universului adolescentin“.

□Eugenia Țarălungă explică modificările de structură și adaosurile din *Iarnă imperială*, volum de versuri al lui Anghel Dumbrăveanu apărut în BPT, adăugând la final concluzii: „Selecția cuprinsă în recentul volum nu reia părți ale celor dinainte, urmărind pur și simplu să evidențieze evoluția gândirii poetice, ci restructurează întregul material precedent în ideea înfățișării atitudinii prezente a poetului față de parcursul întregii sale creații ca și părerile despre poezie în general. Un grupaj de inedite la sfârșitul volumului vine să adauge semnul matur al «iernii», care te face să

privești distant și nostalgic spre celelalte anotimpuri. [...] Lirica lui Anghel Dumbrăveanu se desfășoară între senzual și fastuos, cu rare alunecări spre tonul jucăuș ori poezia conceptuală, meditativă. Versurile inedite din ultima parte a volumului aduc tente coloristice potolite în comparație cu exuberanța primelor volume. Mișcarea e mai amplă, încetinită. O căutare a identității prin întoarcerea la rădăcini vine să înlocuiască zborul frenetic pe suprafețele sentimentelor de iubire, toamnă, bucurie, tristețe, și toate celelalte care constituiau poezia de tinerețe și de început de maturitate“.

■ Pe ultima pagină este reprodusă intervenția ministrului culturii din R. P. Chineză, „cunoscutul scriitor Wang Meng, care prezintă cele patru aspecte de primă importanță asupra fenomenului literar, aflate în dezbaterile din China: „*Cunoscutul scriitor Wang Meng, ministru al culturii din R.P. Chineză, a acordat revistei «Beijing Information» un interviu consacrat problemelor dezvoltării culturii în China. În legătură cu tendințele și dezbaterile ce au loc în prezent în cercurile literare și artistice chineze. Wang Meng apreciază că ele se referă la patru aspecte:* – În primul rând, problema «subiectivității» în literatură și artă. O serie de articole teoretice consideră că unele creații și tendințe literare și artistice rețin în suficientă măsură seama de «subiectivitatea» omului, a scriitorilor și artiștilor; în altele însă se susține că o asemenea concepție nu ție seama de criteriile științifice. În al doilea rând, teoria «noilor metode» aplicată de criticii literari și artistici. Unii dintre ei au propus împrumutarea și introducerea anumitor concepte din știință (informație, sistem, control) care să fie extinse la studierea problemelor literaturii și artei. Se exprimă părerea că numai depășindu-se limitele «sociologist» de altădată pot fi obținute noi rezultate. Alții apreciază copierea acestui model ca o regulă străină, care se detașează complet de practica literară și artistică și de analiza marxistă. În al treilea rând, «ideologia contemporană». După părerea unora, în momentul de față literatura și arta trebuie să reflecte «ideologia contemporană», să facă să renască literatura și arta chineză prin «ideologia contemporană», însuflându-i o nouă forță. Oponenții lor apreciază că arta contemporană străină, îndeosebi unele școli artistice contemporane, conțin multe elemente negative și decadente. Acestea, nu numai că nu trebuie să fie introduse ci dimpotrivă, trebuie combătute. În al patrulea rând, problema «căutării rădăcinilor». Adepții acestei teorii apreciază că în China există rădăcini naționale străvechi și că ele s-au manifestat în operele literare și artistice vechi. Ei apreciază că literatura chineză trebuie să se inspire din izvoarele străvechii sale civilizații și să-și caute rădăcinile în viață, în obiceiurile antice, dacă dorește să se deschidă spre lume. Alții apreciază că această tendință îi va orienta pe oameni spre lucrurile străvechi, simple, îndepărtate, barbar, ceea ce ar putea să-i readucă într-o situație de înapoiere. Ea ar putea diminua ardoarea scriitorilor și artiștilor angajați în viața reală, de modernizare a Chinei. Aceste patru probleme au fost deseori dezbătute în cercurile literare și artistice“.

• [„Cronica”, nr. 40] Al. Călinescu se oprește asupra a două cărți de proză, una de Sonia Laurian și cealaltă de Ernest Gavrilovici: □•Sonia Laurian, *Bietele corpuri* (C.R., 1986): „Nu cred, mărturisesc, că am putea citi *Bietele corpuri* ca pe un roman (nici măcar dacă aş fi pus roman între ghilimele). Mai drept mi se pare a spune că textul adună materia unui posibil roman, o materie nu în stare brută ci prelucrată, filtrată, purtătoare şi nu promiţătoare de sensuri. Cartea, de altfel, nu se citeşte uşor, are un anume caracter ezoteric, narativul, evenimenţialul se efasează în profitul digresiunilor eseistice. Fraza e uneori de o lentoare căutată, trădând înclinaţia de a despica firul în patru, de a nu lăsa deoparte nicio nuanţă”. □•Ernest Gavrilovici, *Viaţa bunilor Ioan* (Albatros, 1986): *Viaţa bunilor Ioan* atestă că autorul nu numai că n-a rămas un «amator», dar a înţeles să facă un necesar şi lăudabil efort de obiectivare. Progresul e remarcabil. Romanul e fluent, scris cu îndemânare, personajele au contururi clar desenate. Naraţiunea e perfect «lizibilă» şi, cu siguranţă, reconfortantă pentru cititorul dornic să mai citească din când în când şi câte o «istorie». Punctele nevralgice se află tocmai acolo unde scriitorul forţează convenţiile registrului realist şi pune prea ostentativ în faţă deschiderile simbolice ale unei scene sau al unor gânduri ale cutărui personaj”. □•Ioan Holban comentează povestirile cu şart ale lui Vicenţiu Donose, din recenta editare *Limpedeale chip al dimineţii* (Junimea, 1986). ■•O pagină este rezervată editurii Eminescu, ale cărei iniţiative editoriale sunt salutate: P. P. Negulescu, *Filosofia Renaşterii* (Titus Raveica), Victor Papacostea, *Civilizaţie românească şi civilizaţie balcanică* (Al. Zub), Constantin Antoniadă, *Opere* (Gheorghe Hrimiuc), Mihai Berza, *Pentru o istorie a vechii culturi* (Elvira Sorohan). ■•Savantul Iorgu Iordan este omagiat *post mortem*, stins din viaţă cu două săptămâni în urmă. Pe 11 noiembrie ar fi împlinit 97 de ani. □•Gavril Istrate (*Opera unui mare lingvist*): „Participant activ la aproape toate congresele internaţionale de lingvistică romanică, de hispanistică, de onomastică ori de toponimie, ca şi de lingvistică generală, din ultimii 50 de ani, Iorgu Iordan a contribuit la stabilirea unor legături ştiinţifice dintre cele mai rodnice, precum şi la creşterea interesului pentru limba română în lume. El n-a fost numai profesorul inegalabil care ne-a îndrumat în studiul limbii naţionale. Un rol, poate chiar mai important decât acesta, îi revine pe linia formării noastre ca oameni. Generaţii numeroase de studenţi au văzut în el modelul ideal spre care au râvnit, de la început”. □•Aurel Leon (*Omul şi cărturarul*): „Şi pentru că veni vorba de apogeu, cred că Iorgu Iordan a reuşit în viaţă aşa cum a visat în serile de veghe pe carte, pe când era bibliotecar la Liceul Internat din Iaşi, culegând pentru osârdia trecută în vasta-i operă toate onorurile: academician, om de ştiinţă emerit, erou al muncii socialiste, premiul de stat”. □•Despre sinteza *Noi, tracii* a lui Iosif Constantin Drăgan scrie Zaharia Sângeorzan: „*Mileniul Imperial al Daciei* este o construcţie critică memorabilă, unde istoria trăieşte din faptă şi idee, din conştiinţa unui destin european. Cu arta unui povestitor şi portretist înzestrat

cu harul formulărilor penetrante, Iosif Constantin Drăgan a reactualizat viața mileniului imperial într-o sinteză care va rămâne să vorbească de strămoșii noștri daco-traci și romani, de cei care au purtat purpura imperiului roman, mărturie a unei istorii ce răspunde și astăzi conștiinței că suntem în lume o națiune care își preamărește trecutul, eroii“.

● [„**Flacăra**”, nr. 40] A. I. Zăinescu publică poema *Închinare*. □•Al. Andrișoiu este prezent cu *Vămile Frumuseților*, un portret de cuvinte făcut pictorului Nour Crișan. □•George Arion se întreține cu Valeriu Râpeanu, pe tema editării operelor lui Nicolae Iorga și a adevărilor esențiale din cultură. Una dintre întrebări vizează această opțiune: „– *Cum ați devenit, la urma urmei, critic și istoric literar?* –Totul a pornit de la educația primită în familie, într-o școală temeinică, într-un liceu din Ploiești și din conștiința pe care am avut-o și am căpătat-o printr-o îndelungată frecvență a epocii respective cu privire la valoarea ei. Dar ea s-a transformat în conștiința unei datorii în anii '50, când citeam cu strângere de inimă ceea ce se scria despre această perioadă și marii ei reprezentanți. Cu atât mai mult aș vrea să amintesc aici tenacitatea lui Mihai Berza înfruntând nenumărate obstacole pe care doar puțini le cunoșteam până să vadă lumina tiparului excelentă sa antologie din opera lui N. Iorga. Fără îndoială, orice pas înainte a trebuit făcut învingându-se obstacolele birocrăției care pe acest tărâm s-a dovedit deosebit de tenace, ale unor resentimente personale, a unor invidii toate drapate în mantia principialității“. □•Dana Dumitriu comentează generic *Romanul istoric*, pe care îl și cultivă în calitate de romancier, arătând că „istoria romanului istoric se cere cercetată, noțiunea se cere definită; chiar dacă nu va fi posibilă o elucidare completă, reperele genului se pot exprima“. □•Sub titlul *Viața literară la zi*, între alte apariții recente, Tania Radu semnalează *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, jurnalul lui Eugen Simion, F de D. R. Popescu. □•Dan Grigorescu așează sub bune auspicii volumul de debut al lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Antumele 4 și 5 (Litera, 1986)*, pe care îl recenzează cu titlul *Adevăruri poetice*: □•Tudor Octavian scrie *Cu umor despre oameni*: „Tânărul poet are, evident, capacitatea de a descoperi semnele unei lumi organizate după legi care, la prima privire, par haotice și absurde; dar cărora el le intuiește temeiurile logice, ordinea necesară“. ■•*Chei pentru labirint*, monografia lui Marian Popescu pe marginea dramaturgiei soresciene și alui D.R. Popescu, se află în atenția lui Al. Piru: „Marian Popescu este un autor informat, în prezent, cel mai bun specialist tânăr în materie de teatru“. Acesta a optat pentru „labirint“ ca model pentru dramaturgia celor doi având următoarea justificare: „În marile zone de lumină și de întuneric ale ființei noastre, labirint izvoditor de atâtea înțeleșuri, piesele lor sunt posibile chei pentru intrări faste în labirint, pentru a ajung, în centrul său, la conștiința supremei idei de umanism“.

● [„**Orizont**”, nr. 40] Cornel Ungureanu semnează cronica literară la poemele lui Ion Horea, *Podul de vămă* (Eminescu, 1986). Titlul cronicii este *Pe-*

rimetrul clasic: „Ceea ce impresionează cititorul ultimelor volume ale lui Ion Horea – pe cititorul de azi al poeziilor sale – este absența gesturilor mari, grandilocvente, într-o poezie care poate suporta, fără să piardă, vecinătatea zgomotoasă a fabricatorilor de ocazionale. Tradiționalismul lui Ion Horea e adânc, de profunzime, ardelenismul lui, de substanță. Locul sacru cântat de poet există: e al său și al poeziei sale. Scriitorul și-a consolidat poziția în linia întâi a lirismului de azi prin versuri simple, prin texte care par a repeta pagini vechi, m de demult. [...] Textul este important nu doar în judecarea ultimului volum, ci și pentru evoluția lui Ion Horea în spațiul tradiționalismului românesc. De la Alexandru Philippide la Ioan Alexandru, clasicismul românesc și-a dobândit individualitate prin reîntoarcere. Niciunde parcă întoarcerea acasă nu îmbogățește mai mult și mai semnificativ lirismul ca în poezia lui Ion Horea. Pentru el reconstituirea exactă a topografiei ține de un orgoliu secret: aceste nume și aceste cuvinte sunt actul său de investitură. *Podul de vămă* completează, cu câteva piese de rezistență, monografia satului ardelean, realizată de ultimele volume ale lui Ion Horea”. □•Volumul I.L. Caragiale, scos în cadrul colecției *Restituiri*, la editura Dacia, 1986, este comentat de Mircea Mihăieș: „Nu știm ce vor spune (după îndelungi meditații, ori, din contră, luați de subite avânturi polemice) marii noștri caragialeologi. Nu știm cum vor reacționa în fața acestor peste două sute și cincizeci de pagini *restituite* din «ultimul ocupant fanariot». Din primul, marele Caragiale. Așteptăm, cu emoție reacția lui Șerban Cioculescu. Așteptăm cu emoție reacția tuturor detectivilor amatori ai literelor noastre. Ce furtuni va isca actul, curajos, orice s-ar spune, al lui Marin Bucur, de a livra pieții, ca într-o colosală lovitură de marketing, un corpus compact din publicistica inedită a părintelui *moftologiei* naționale. [...] Nu dispunem nici de mijloacele de a verifica, nici de calificarea sau talentele unui *textolog* pătimaș, înzestrat cu energia și răgazul de a lua, analiza, compara și decide asupra paternității articolelor prezentate, aici, ca fiind ale lui Caragiale. Probabil că foarte multe dintre ele sunt chiar ale lui Caragiale. Unele, însă, ar fi putut ieși de sub pana altui genial om de litere. De pildă, Eminescu. Marin Bucur sugerează, de altfel, și o urmare la acest volum. [...] Operație într-un totu stufiant. Dar dacă, am putea să ne întrebăm, dar dacă respectivele articole aparțin altcuiva, unui al treilea geniu, până acum ignorat? În fine, raționamentul nostru începe să semene cu al lui Marin Bucur. Oricum ar sta lucrurile (și noi suntem într-un totu de partea editorului *Restituirilor*), surpriza acestei cărți este totală. Fie că aparțin sau nu lui Caragiale, marea majoritate a textelor poartă amprenta unui mare spirit creator. A unui scriitor de prima mână. Bucuria lecturii rămâne intactă (și recunoștința față de Marin Bucur) oricum s-ar numi autorul lor. Dar, pentru că trebuie să poarte un nume, să-i spunem, alături de Marin Bucur, Caragiale”. □•Gh. Mocuța face portretul colegului său Horia Ungureanu, intitulându-l *Logica narațiunii*: „Proza lui Horia Ungureanu, prin economia mișcării și prin meticulozitate, se remarcă prin «forța persuasivă»

(Dumitru Micu) a limbajului narativ. [...] Povestirile lui Horia Ungureanu din *Firul de iarbă* (Ed. Eminescu 1984) întăresc convingerea că avem de-a face cu un prozator maturizat, predispus să demonstreze cât de inepuizabile sunt resursele toposului pe care și-a propus nu doar să-l exploreze ci să-l ridice la rangul de emblemă literară". ■ Despre itinerariile poeziei lui Nichita Stănescu, scrie Titus Vâjeu: „Laureatul român al *Serilor de poezie* de la Struga era un cântăreț al neamului său. Glasul i s-a auzit peste câmpia roditoare a Pelagoniei, a flutura aidoma unei eșarfe deasupra apelor înfiorate de «duva» ale lacurilor Prespa și Ohrid. [...] Încununarea, în catedrala poeziei de la Ohrid, fusese apoteoza serbării. Poeți din vreo cincizeci de țări erau de față și fuseseră pătrunși la bucuria sa aleasă. Mulți știau că ajunsese acolo în cvadriga celestă, însoțit de Domnul Mândriei Noastre, Mihai Eminescu: «Șuieră o cuadrigă pe câmpia / secundelor mele / Are patru cai, are doi luptători. / Unul e cu ochii-n frunze, altul, / cu ochii în lacrimi.» Nu se puteau separa cei doi luptători deși «unul e neclintit, cu armele /, celălalt cu amintirile». Nu se puteau desfrăți cei doi frați. Cel puțin acesta era sentimentul nostru, al românilor prezenți la sărbătoarea aceea: Mihai Eminescu îi însoțea. [...] În anul următor, când avea să se întâmple *întoarcerea la Alexandru*, revenirea pe pământul macedonean, Nichita Stănescu intrase în a doua jumătate de veac a vieții sale, simțind, parcă, neîntregirea anului în care tocmai fusese sărbătorit oficial și prietenește. «universul poeziei lui, straniu bântuit și de matematici ermetice, ninge cu fulgi de magneziu, cu picături de torță din vechea Eladă, ninge cu mai mult de patru puncte cardinale, cu ochii iubitei, cu inima ei coborând din călcâi de luceafăr, cu țândări de felinar bucureștean, cu de tot râsu-plânsu, cu semne metalice smulse din crucea saniei, cu gălbenuș de ou dogmatic, ninge elegiac iar osul pieptului, o bardă mânuită de-un înger cioplește fum tăcere, alcool, blesteme, – și din toate la un loc domnia Poeziei sau misterele ei, vecia închipuirii, biruința celui mai omenesc strigăt, care e durerea iubirii.» Scrisoarea aceasta purta semnătura unui congener, Fănuș Neagu, unul din cei cu care poetul luptase trei decenii, umăr la umăr, pe baricadele limbii române, într-o apărare a duhului ei celest. Cifra rotundă pe care o sărbătorise în ultima zi a lunii martie îi adusese parcă semnul clasicizării". ■ Însoțite de scurte prezentări, sunt anunțate *Premiile Cenaclului Asociației scriitorilor din Timișoara și ale revistei „Orizont”*. □ Pe Eugen Bunaru îl prezintă Marian Odangiu: „Eugen Bunaru face parte din categoria poezilor melancolici. Ceea ce nu înseamnă că, la el, melancolia substituie cu totul jubilația textualistă (de care, oricum, în spiritul generației, se face «vinovat»), ci numai că puterea acesteia din urmă de a face ravagii e strict limitată. [...] Eugen Bunaru a publicat până acum două volume, *Alegerea surâsului* (1981) și *Datorii nocturne* (1985) care au trecut aproape neobservate. Premiul Cenaclului Asociației Scriitorilor și al revistei «Orizont» vine să recupereze, atât cât se poate, această nedreaptă așezare a lucrurilor. Să-i restituie poetului un loc pe care îl binemerită între colegii săi de generație, timișoreni și

nu numai” □•Despre Traian Pop Traian scrie Antoaneta C. Iordache: „De la o vreme, Traian Pop Traian, pare interesat de literatura dramatică, îndeosebi. Premiul Cenuclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei «Orient» încununează o piesă de teatru – *Frumos și liber cu tine privind* – căreia se pare că nu îi lipsește mai nimic pentru a deveni unul dintre titlurile de pe afișul stagiunii acesteia, a oricărui teatru timișorean”. □•Despre Vasile Popovici se pronunță Cornel Ungureanu: „A scris o carte despre *tânărul Marin Preda* elogiată de mari și mici (premiată în consecință), întâmplare care i-a deschis gustul comentariului de proză. Un studiu despre Slavici, publicat prin jurnale, și unul despre Hortensia Papadat-Bengescu, risipit prin reviste destinate străinătății, sunt isprăvi în care tânărul se depășește pe sine, depășind și studiul cu care intrase în literatură: subtilitatea lecturii, densitatea ideilor, pregnanța expresiei, mă fac să cred că volumul al doilea al lui Vasile Popovici va consacra un critic de formula unu. [...] Văd în Vasile Popovici una dintre șansele cenuclului Asociației scriitorilor de a se păstra la altitudinea judecăților drepte și severe. De a fi, adică, el însuși: înscris într-o tradiție majoră a literelor”. □•Pe ultima pagină, Smaranda Vultur prezintă și traduce *Critica criticii* de Tvetan Todorov.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 40] Dumitru Dumitrică semnează poemul *Glasul tău, iubită țară...*; izvodit, parcă, sub înfleunța directă a lui Bolintineanu și Eminescu. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Poezi în derivă*, vine rândul lui Alexandru Mușina. Intrarea acestuia în scenă este amân timer de un scurt preambul: „Există și o impostură, veselă foarte agreată în cercurile studentești, hrănită mai ales de un limbaj care este, cel mai adesea, pestriț, cu unele invențiuni notabile, plin de umor, ce nu pot fi ignorate. Deschiderea a făcut-o Mircea Dinescu cu o proștepime remarcată în vreme de toată lumea. Sigur, a dispărut candoarea eseniniană, dar a rămas o îngereală ce nu poate fi ignorată, dar... Limbajul s-a golănit în modul propriu și asta mi se pare cu totul altceva. De la îndrăzneală la deraiere verbală nu e decât un pas. Se scrie oricum, era să zic cum îți vine la gură, și, și mai rău, limbajul degenerază, devine impropriu, ba chiar primejdios. O facilitate, nu nevinovată, își face loc și dacă la acest joc se adaugă și «ajutorul» amicilor care teoretizează catastrofele, opera distructivă, făcută cu știință, ori fără, e gata! Am pe masă câteva volume trimise sau cumpărate din librării din care voi încerca să aleg câteva mostre convingătoare de ceea ce înseamnă impostură lirică. De unele nume ne-am mai ocupat, dar acum e vorba de o clasificare, de așezarea fiecăruia pe locul ce i se cuvine. Alexandru Mușina a debutat în '84 la C.R. și primirea ce i s-a făcut nu m-a intrigat pentru că operația de «desant» nu mai era nouă. Se fac implantări cu grămada, se încearcă schimbarea la față a liricii noastre, lucru ce nu trebuie să deranjeze, cu condiția să nu punem ceva mai rău în locul a ceva ce totuși merită atenție. [...] Mi-am zis: nu o să fie un cap de țară dacă citesc, dar de la sublim până la ridicol nu e decât un pas! În definitiv,

dacă te-ai obișnuit cu prețioasele ridicole, de ce nu te-ai obișnui și cu aceste glumițe la modă?”. Apoi Eugen Barbu se întreabă: „După o investigație sumară” cu ce ar putea fi legitimat Alexandru Mușina ca poet? Cu un poem. *Noaptea crailor* și și câteva fragmente din alte câteva”.

4 octombrie

• [„**România liberă**” nr. 13037] „Patria mea, România, este făurită numai din rod, rază, vis, liniște și iubire de pace”, susține Ion Crânguleanu semnatarul unui *Imn de pace*. În care prezența lui Nicolae Ceaușescu este de neevitat: „iată. Cărmidă cu cărmidă, izvor cu izvor, unealtă cu unealtă și frunte lângă frunte, înconjurând fruntea înaltă a partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de 21 de ani încoace patria mea, patria mea înfăptuiește marele poem al Păcii, ridică la dimensiunea eroică și universală demnitatea unui popor care se făurește pe sine demn și pașnic”.

• [„**Scântea**”, nr. 13722] Cleopatra Lorințiu semnează eseu *...Ca Făt-Frumos*, despre orașul natal.

• [„**Luceafărul**”, nr. 40] Al. Andrișoiu semnează eseu *Destine noi pe văile luminii*, în a cărui primă parte face referiri la istoria județului Vâlcea, nominalizându-i pe stolnicul Constantin Bălănescu, pe Anton Pann, ca în partea a doua să arate că „Vâlcea este o prezență activă și hotărâtoare, pe atunci, foarte tânărului activist Nicolae Ceaușescu, în vâltoarea luptelor de clasă din orașul Râmnic. Asta s-a întâmplat la 1 mai 1935 în parcul Zăvoi, pe când era secretar al regionalei U.T.C. Olt. Deci, cu patru ani înainte de implicarea revoluționară de mare anvergură de la București, tot la 1 mai și tot într-un parc”. □ O însemnare intitulată *Dimineață la Hordou* semnează Cleopatra Lorințiu. În mulțimea informațiilor livești se strecoară și informația că în 1966, la centenarul nașterii lui Coșbuc, „toată valea Someșului era o sărbătoare. Mii de oameni îmbrăcați în port popular, care își lăsaseră pentru o zi treburile, veniseră să-l omagieze pe Poet”. □ După ce în numărul precedent Fănuș Neagu evocase amintirea poetului Grigore Hagiu, în cel de față Grigore Arbore îl introduce pe Hagiu în *Harta unei amintiri*: Un grupaj de Inedite Hagiu completează intenția. □ Despre *Modernitatea unui semănătorist scrie*, de pe poziții foarte personale Mihai Rădulescu, amator de oximoron-uri (a se vedea și aprecierea din titlu). Acesta descoperă că povestirea *Un țipet* (prezentă în, *Opere E.S.P.L.A.*, 1954, scrisă de Sadoveanu între 21 și 25 de ani, „este o capodoperă a tehnicității cinematografice și a literaturii comportmentiste *avant la lettre*”). □ Recitirea literaturii române, prilejuiește lui Ion Spănu (*Nevoia de repere*) o incursiune în lirica lui Ioan Alexandru: „Eforturile lui Ioan Alexandru se îndreaptă cum spunea Const. Ciopraga, spre *exprimarea unei spiritualități*, singura cale de a contura acel topos pentru care expresia cea mai intimă este poetul, acesta rostindu-și mai întâi realitatea, fixând «tărâmul în care trebuie să însămânțeze». O dată delimitat vadul *teoretizărilor*, poetul *Imnelor...* lasă ideile să curgă spre ținutul

pe care chiar ele îl cer. Astfel, un prim impact se produce cu *istoria*, de unde poetul *cheamă în cuvânt* semenii de peste veacuri care și-au jertfit ființa: «în vederea dăinuirii adevărului pe aceste meleaguri, împlinirii celui mai adânc deziderat al omenirii căci există popoare pilduitoare care ar fi definitiv uitate dacă persoanele locului n-ar fi fost cuprinse în cuvânt, în imne și poeme pilduitoare». Un prim efect al cunoașterii istoriei ar fi deci păstrarea în prezent a unor fapte apuse căroră poetul le dă viața veșnică întemeindu-le în poeme. Intrată sub zodia cuvântului, istoria devine, parafrazându-l pe Eminescu, *stăpâna omului*, iar cărțile în care aceasta dăinuie «ori sunt hrana sufletului, ori nu sunt nimic». Din aceste trăsături esențiale, Ioan Alexandru își face o adevărată profesiune de credință”. □·Z. Cârlugea revine asupra ciclului *Zăpezile de-acum un veac*, despre care „Luceafărul” a scris, ducând o adevărată campanie literară de presă: „Cufundat în istoria și cultura nației sale, Paul Anghel se simte aici în plină universalitate, convingerile sale pe tema *protocronismului* nuanțează problematica cu o finețe constructivă, doctrinară. Eseistul nu urmărește, așa-dar, *fotografierea cronologică a peisajelor* culturale românești (metodă pe cât de venerabilă pe atât de pulverizatoare, înghețată), cât citirea lor dintr-un unghi proaspăt, cu un ochi viu, ceea ce nu mai e deloc o *sancțiune apodictică*. Ce va pierde literatura română prin acest tip de meditație sau ce va avea de pierdut meditația în genere? Se întreabă autorul, nelăsându-ne totuși în suspensie: «Meditația, în genere, nu atinge niciun orgoliu, e în afara acestuia, cunoaște numai regimul necesității... ». În acest fel și numai în acest fel *muza* istoriei literare îl inspiră”. □·D. Filipescu pune în dreptul lui Ștefan Bănuțescu, un *Semn de generație*: „Colocviul devine o anchetă atentă, o reconstituire scriitoricească care se transformă în omagiu. Între cărțile de interviuri postbelice, cea compusă și scrisă de Ștefan Bănuțescu ocupă fără discuție un loc deosebit, ea fiind un act de implicare scriitoricească, un efort de dinamizare a conștiințelor, un gest de provocare a lucidității. Însemnătatea cărții stă în năzuința autorilor *Colocviilor* de a propune figura scriitorului care meditează asupra condiției literaturii române în special, a condiției de scriitor ca om al orizonturilor pe cât de artistice, pe atât de intelectuale, pe cât de specializate, pe atât de deschise. *Colocviile* sunt o tentativă de a face marile oracole să vorbească, de a *reciti* literatura română pentru a suda prezentul ei de trecut și pentru a face din cucerirea propriei tradiții artistice un semn de generație”. □·Valentin F. Mihăescu caută în opera lui Fănuș Neagu *Mizele unității literare*, mai precis referințe despre *Cartea cu prieteni*: „Dacă iubirea lui Fănuș Neagu pentru literatură nu cunoaște margini, la fel de puternică este aversiunea sa față de stricătorii de literatură. Când cineva a încercat, mai mult sau mai puțin deghizat, să reabiliteze trista amintire a lui Sorin Toma, purtătorul de cuvânt al unei veritabile conspirații împotriva marii poezii argheziene, Fănuș Neagu a replicat, cu îndreptățită vehemență, într-un fulminant articol – prezent în *A doua carte cu prieteni* – în care pledoaria pentru adevăr se îmbină cu polemica de înaltă ținut-

tă morală: «Am luat creionul în mână pentru că, scriitor de limba și literatura română, sunt dator să mă înalț în numele lui Tudor Arghezi, fiindcă în umbra lui aurită mă mișc pe pământul românesc și nu dau dreptul nimănui să i-l aducă în eternitate, fie și sub picioare, pe A. Toma, și să încerc să retez obrăznicia minciunii de a se institui în zicală, proverb, sau verset. Deci să ne înțelegem: Sorin Toma a fost numele unui complot la adresa literaturii. Și din nefericire, complotul, atunci, a izbutit». Născute dintr-o mare iubire pentru literatură, *Cărțile cu prieteni* ale lui Fănuș Neagu exprimă, deopotrivă, o excepțională conștiință scriitoricească”. □•Vasile Macoviciuc atacă problema creativității culturale și a structurilor ei generative. Textul axiologic, are atingere cu literatura mereu tânărului clasic Lucian Blaga: „O prejudecată culturală curentă caută să convingă, mânuind intuiții comune că, în construcția sistemului filosofic, Blaga este poet, iar Blaga-poetul face filosofie. Această imagine comodă a unui Blaga foarte accesibil provine dintr-o *iluzie a lecturii*: stilul de redactare al unora din lucrările sale captivează, și, odată prins în mrejele textului, e greu să bănuiești (sau să accepți) că vârteturile de suprafață sunt efectul unor curenți de adâncime. În plus, o dorință legitimă – aceea de a-l iubi pe acest creator nu doar pentru versurile splendide, pline de substanță spirituală, nu doar în virtutea unei contagiuni psihologice – se deghizează orgolios în convingerea că nu se poate ca edificiul teoretic să ne opună rezistență, ci, dimpotrivă, se lasă ușor înțeles și asimilat (tocmai pentru că este frumos). Însă, așa cum remarcă Sergiu Al. George «înțelegerea unitară a operei lui Blaga presupune în primul rând înțelegerea creației sale filosofice. A o considera pe aceasta drept un derivat al celei poetice, cum s-au pronunțat mulți critici valoroși, implică, dacă nu un discredit, cel puțin o tolerantă acceptare» (*Arhaic și universal*, 1981, p. 222)”. □•La rubrica *Poezii când erau tineri*, Nicolae Stoian realizează un *Post scriptum* la profilul din numărul trecut, deci tot despre Nicolae Labiș: „Ca unul care cunosc destul de bine lirica de început a cel puțin câtorva din țările socialiste, la făurirea căreia au contribuit pleiade întregi de poeți, trebuie să spun că poezia lui Nicolae Labiș, singură, spre cinstea lui, a generației noastre, e documentul literar și cel mai emoționant, și cel mai curat și cel mai durabil despre începuturile revoluției noastre. Labiș ne-a lăsat cea mai sfântă moștenire patriotic-revoluționară și încă la temperatura lirică a mării poezii românești și universale. Și a făcut-o cu sentimentul sacrificiului, al unei sacre devoțiuni și convingeri modeste nu în nemurirea sa, ci a cauzei căreia i se dăruise din cei mai fragezi ani: «Osia mea-i doar o parte – știu bine -/ Osia mare trece prin mine -/ Osia mea este numai o parte/ Din marea osie, fără de moarte./ Osia mea nu se frânge nicicând-/ Trece prin miezul acestui pământ»”. □•Scriind retrospectiv despre Oscar Lemnaru Aurel Ion Brumaru îl compară pe acesta cu Borges: „În *Ochii reflectați* substanța eseului *Oglinda* e tratată literar (literaturizarea, însă, minimă aduce aminte iar de Borges: ceea ce contează aici e acumularea calmă, înșelătoare și nicidecum imediat prevestitoare,

către panica metafizică, spre ruptură: o astfel de amețeală trebuie că a avut replita care, neîngăduind să fie pasărea în universul său, zboară tocmai, ca să se verifice, să-și stăpânească bine adevărul...). [...] Boem irecuperabil, dedat retoricii iuți și spumoase de cafea, unde omul era sclipitor, Lemnaru s-a cheltuit totuși în liniște și într-un fel de împăcare: la bătrânețe a rămas solitar, un izolat. În jurul lui se strângea legenda. Era spinozian și se vorbea între tăinuitorii de la «Nestor» că scrie logică. L-am cunoscut prin anii '60".

• [„SLAST”, nr. 40] Carolina Ilica și Victor Atanasiu trag un semnal de alarmă: *Poluarea patrimoniului nostru cultural* (anchetă dezvoltată pe două pagini din mijlocul suplimentului, la care răspund specialiști în domeniu. Esența este dată în „cartușul” intitulat *Factori care contribuie la degradarea folclorului*: □•Având drept supratitlul *Tineri critici*, Ioan Holban scrie despre *Romanul condiției umane* (prima parte), în care îl are în centrul atenției pe Al. Ivasiuc și opera acestuia: „Epoca în care apar cărțile lui Alexandru Ivasiuc este una a necesității unei noi poetici a textului și a asumării depline a dimensiunii istorice: într-un interviu apărut în «Scânteia» (nr. 8263 din 30 noiembrie 1969), Ivasiuc afirma că «relația fundamentală pentru epoca noastră – și, deci, și pentru scriitor – nu este raportul dintre încercările individuale și destinul individual, cât raportul dintre un destin individual și un destin istoric»; literatura nouă redescoperă însăși finalitatea sa în acest raport al omului cu istoria, văzut ca o relație de *geneză reciprocă* pentru că, iată, «*omul este istoria*, el o creează liber, este determinat de ea în aceeași măsură în care o determină». Iar dacă romanele lui Alexandru Ivasiuc își află substanța în limitele zonei pe care o conturează această relație fundamentală, demersul prozatorului se dezvoltă sub semnul *radicalității* care înseamnă, înainte de toate, «o reîntoarcere la întrebare, o revoltă împotriva inutilei complexități și a complicării fără sfârșit». □•În urma articolului scris de Constantin Sorescu (*Critică sau reverență*), Dan Zamfirescu se adresează redacției cu un drept la replică. Alegem să cităm un fragment amuzant: „Vin acum la ceea ce mi se impută. Că «Superlativele în care înfășurase anterior *Zăpezile de-acum un veac* romanul lui Paul Anghel i se par, după apariția volumului *al zecelea* (s.n.) a suferi de insuficiență etc.». E fals! Nu putea să mi se pară așa ceva atunci când zice C. Sorescu, deoarece *Volumul al zecelea n-a fost încă scris*, iar titlul articolului meu este limpede: *Al optulea cânt al epopeii independenței*. Să-și ia deci înapoi ce-mi bagă în buzunar!”. □•Nicolae Țone obține un interviu cu Gerda Barbilian, soția poetului și matematicianului Ion Barbu, autoare a unei cărți cu *Amintiri* despre Ion Barbu, publicată cu ani în urmă, în 1979: „*Mai există manuscrise inedite Ion Barbu?* – Nu, nu cred. Eu, în orice caz, nu mai am. Tot ceea ce a fost creație s-a publicat. Nu includ aici diferitele poezii ocazionale, din care s-ar mai putea să existe la Rosetti, la Cioculescu, la poetul Adrian Rogoz. – *Regreți ceva în mod deosebit?* – Da, regret că nu s-a imprimat vocea lui Ion Barbu. El recita minunat. E păcat că nu există astăzi vocea lui. Aș regreta apoi, să nu pot scoa-

te, din cauza sănătății mele precare, cea de a treia ediție a cărții de amintiri. Ar fi o ediție care ar aduce note noi asupra personalității lui Ion Barbu, absolut necesare pentru înțelegerea în totalitate a vieții genialului scriitor și matematician”. □•Procedând la invocarea paradoxului, Constantin Sorescu afirmă: *Nichita s-ar fi numit Labiş*: „E în afara îndoielii că tânărul Nicolae Labiş introduce în *Troia deceniului dogmatic* bidiviul miraculos al poeziei moderne. Dacă ar fi trăit destul, l-ar fi scos într-o zi de sub protecția motivației ocazionale. N-ar fi evoluat, deci, propriu-zis, de la poezia accesibilă la poezia esoterică: printr-un act de *auto-demascare*, și-ar fi continuat pe față experiența lirică subterană de până atunci. Marele poet român din a doua jumătate a secolului XX i-ar fi purtat numele”. □•Amplu comentata monografie a lui Mircea Iorgulescu (*Spre alt Istrati*, (Minerva, 1986) este prezentată sub titlul *Omonografie metafizică* și de Ion Cristoiu: „*Spre alt Istrati* e opera unui eseist obligat s-o facă pe istoricul literar, o monografie metafizică, prima de acest gen în literatura noastră”. □•Trecerea prin Tulcea (anunțată la nr. 37) este prezentă prin două pagini de reportaje, poezii, confesiuni. Între participanți, Sorin Preda, cu *Pledoarie pentru un oraș*. ■•T. T. Coșovei scrie al Ioan Morar (*Vară indiană*, Albatros, 1984). ■•Emil Brumaru se reîntoarce În pagină (titlu de rubrică) după ce *Scurt chestionar pentru „Oameni de prisos* apăruse sub alt generic, semn al neatensiilor redacționale. □•La secțiunea *Cenacлу prin corespondență*, Alex. Ștefănescu răspunde cu doctă sollicitudine *Cenacлului Mihai Eminescu al palatului pionierilor și șoimilor patriei*. □•Pe ultima pagină a suplimentului apare un fragment din *Doctrina substanței*, teza de doctorat a lui Camil Petrescu, prefațată de nepoata sa, ziarista Florica Ichim: „Ne aflăm în fața schiței unui adevărat sistem filosofic în care autorul și-a propus să regândească lumea și să-i dea un sens din perspectiva substanței. Lucrarea îl situează pe Camil Petrescu în prestigioasa familie a creatorilor de sisteme și, totodată, înlesnește o nouă lectură a operei literare, deschizând analizei acesteia orizonturi nebănuite”.

9 octombrie

• [„**România literară**”, nr. 41] Tema păcii, intens frecventată în această perioadă, este ilustrată de poezia lui Al. Jebeleanu, *Conspect pentru pace*: □•Traian Podgoreanu semnează contra editorialul *Literatură și istorie*: „Fi-xând omul în istorie, scriitorii fac posibil ca un erou luat individual să devină deschizător de drumuri, să releve că trăirile și aspirațiile lui – dacă nu sunt în prezent – pot deveni în viitor cele ale tuturor. Intuind și anticipând în condițiile vieții lui condiții ale omului contemporan, Victor Petrini, *cel mai iubit dintre pământeni*, notează: «Mulți dintre semenii mei au gândit poate la fel, au jubilat ca și mine, au suferit și au fost fericiți în același fel»”. □•Despre Marin Sorescu consemnează Valeriu Cristea. Articolul se intitulează *Porțile nașterii*: „După cum vedem, *Matca* (și întreg teatrul lui Marin Sorescu) reprezintă mai mult decât simpla idee a continuității generațiilor: o încăpățânată repetare a nașteri-

lor (și renașterilor), o continuitate nu doar în planul generațiilor ci și în cel al indivizilor, trecând, fiecare, dintr-o viață în alta, chiar dacă mai nimeresc pentru o vreme în burta de balenă a morții”. □•Sub titlul *Critica de artă ca introducere la un mod de a fi*, Livius Ciocârlie scrie despre Andrei Pleșu, ostracizat la Tețcani: „Prin această idee sublim nebunească, Andrei Pleșu li se alătură unor prozatori ai noștri contemporani – Marin Preda cu Nicolae Moromete, Nicolae Breban cu *Bunavestire* și *Drumul la zid*, Constantin Țoiu în *Însoțitorul* – preocupați cu stăruință de ideea noii religii. Ideea nu comportă niciun fel de misticism. Este de văzut în ea o reacție a spiritului împotriva disoluției sensurilor majore, a acestei delte fără ieșire la mare care a fost până acum secolul douăzeci. Cu alte cuvinte, împotriva spiritului modern. Ideea noii religii este, de fapt, ideea necesarei respiritualizării a vieții. Și tocmai fiindcă ea vine la timp, când secolul modern dă semne de epuizare, iar prozatorii amintiți intuieseră necesitatea ei înainte ca ea să se impună printr-o deducție logică, tocmai de aceea am găsit potrivit să mă opresc asupra expresiei celei mai conceptualizate a ideii, deci a celei mai ușor de analizat, și am făcut-o cu aer concludiv, deși gândirea autorului în cauză este în plină și fericită desfășurare”. □•*Bibliofilie pentru toți ?* se întreabă Șerban Cioculescu. Criticul se arată dispus să accepte inconsecvența semantică din titlu (*horribile dictu*) și are drept răspuns volumul *Jos secund*, de Ion Barbu scos sub îngrijirea bibliofilă a lui Romulus Vulpescu într-un tiraj pentru marele public. Și, totuși, la final, Șerban Cioculescu nu ezită să reafirme: „Cât despre bibliofilie, chiar Romulus Vulpescu știe că ea implică tiraje mici, adică raritatea, măcar pentru ediția întâi, sau pentru, eventual, prima ediție de lux, ilustrată. Desigur, etimologic vorbind, bibliofil este cel care iubește cartea, oricare i-ar fi ediția și tirajul, pentru cuprinsul ei, intrinsec. Bibliofilul caută însă cartea rară, iar în Occident aceasta reprezintă și o investiție, prețurile urcând la această nobilă *marfă* an cu an (ca și la obiectele de artă), nu numai din cauză devalorizării monedei, ci și din revalorizarea acestora”. □•La rubrica *Opinii*, Mihai Zamfir scrie interogativ despre *Amurgul istoriei literare ?*: „Pe ușa catedrelor din majoritatea universităților lumii, «istoria literaturii» domnește impunând respect. E o disciplină care oferă doctorate și onorabilitate. În plus, prin accentuarea primului termen al sintagmei (istoria literaturii) această «știință» pare ideală pentru atragerea atâtor veleitari, înzestrați cu o memorie acceptabilă, dar până la urmă incapabili să ghicească specificul unui text literar în raport cu alte texte Dacă istoria literaturii se reduce la Istorie, atunci intrăm în orbita infinită a disciplinelor parazitare care formează «istoria științelor» sau «istoria ideilor științifice». Faptul că Michail Foucault a arătat încă din 1969 inconsistentă fundamentală a acestor pseudo-științe înțe n-a trezit se pare, prea multe conștiințe din somnul dogmatic. Istoria literaturii continuă să prospere și, judecând după atmosfera contextuală, sunt puține șanse ca această stagnantă prosperitate să înceteze curând. [...] Tentativa explicită de a impune un cifru literaturiiia apărut probabil și mai

mult, odată cu *Laocoon* al lui Lessing. [...] S-a tras rapid concluzia, rezumativă și ușor de reținut, că artele plastice sunt artele simultaneității, iar literatura – arta succesiunii. Clișeu de lungă durată, el formează astăzi una dintre lemele receptării artei. Cine spune succesiune spune discursiv, cine spune discursiv spune cronologie, iar cine cronologizează face istorie. [...] Legea apodictică a literaturii de succesiune a reprezentată probabil operațiunea mentală inițială ce a dus la formarea conceptului de istorie literară. Literatură egal succesiune pare a fi unul din acele locuri comune tenace care pot fi înscrise înscrise într-o într-o ediție revăzută a cărții lui Léon Bloy. [...] Ce mai rămâne din istoria literară, din sacrosancta dogmă? Ea începe să apară în adevărata lumină – încercare de a explica ce e «dincolo» de o operă literară, de a se învârti în jurul prăzii fără a o atinge vreodată. Nu-l putem acuza pe Lessing de o evoluție extinsă la secole! Determinând punctul de plecare al unei erori, nu putem însă să nu constatăm lungă viață a locurilor comune. Doar scuturându-ne de ele putem înainta pe calea clarificării interioare. Într-un moment semnificativ al istoriei, cum este finalul unui mileniu, tot cea vem mai bun făcut este să repunem în discuție semnificația istoriei înseși” □•Alex. Ștefănescu, autorul unei *Introduceri în opera lui Nichita Stănescu*, face o adevărată operațiune de „marcare” a dificultăților pe care le întâmpină cititorul operei stănesciene: „Criticul care își propune să scrie despre Nichita Stănescu poate să se simtă descurajat de lipsa de convergență a exegezei existente (o adevărată babilonie de critică) și de dezordine (filologică) în care se află opera propriu-zisă. Dar mai există o dificultate: gândul că se adresează unui cititor care nu are starea de spirit necesară pentru a înțelege poezia lui Nichita Stănescu. [...] Înainte de a deschide o carte de Nichita Stănescu, cititorul trebuie să uite automatismele pe care și le-a format de-a lungul anilor și de care este, în general, mândru, fiindcă le consideră elementele constitutive ale unei discipline intelectuale însușite cu efort. [...] Cu alte cuvinte, nu ni se pretinde să știm ceva în plus. Ni se pretinde, dimpotrivă, să uităm ceea ce poate nici n-ar fi trebuit să învățăm”. ■•Alte texte de critică surprind, prin Nicolae Manolescu, Eugen Simion și Ion Bogdan Lefter, actualitatea literară. □•N. Manolescu scrie despre *Natura lucrurilor* (Eminescu, 1986), din romanul cu același titlu al lui Paul Georgescu: „O oarecare abatere de la această linie, în *Natura lucrurilor*, dă naștere șovăielilor pe care le-am semnalat: în loc să fie asumate, ca necesare din perspectiva adoptată, *ruptura* și *ne-motivarea* internă a personajelor sunt reduse tacit la condiția pe care le-o oferea vechiul roman. Cititorul care pune preț pe verosimilitate e derutat de *naivitatea* tramei și de *inconsecvența* psihologiei: iar acela care a înțeles că acestea sunt intenționate, fiindcă țin de o altă formulă de roman, nu se împacă deloc cu alunecarea în realismul psihologic”. □•Eugen Simion se referă la Costache Olăreanu (*Cu cărțile pe iarbă*, Editura Militară, 1986), folosind un titlu derutant *Înțeleptul și șoferul*, extras din trama cărții: „Cât despre bibliofilie, chiar Romulus Vulpescu știe că ea implică tiraje mici, adică raritatea, mă-

car pentru ediția întâi, sau pentru, eventual, prima ediție de lux, ilustrată. Desigur, etimologic vorbind, bibliofil este cel care iubește cartea, oricare i-ar fi ediția și tirajul, pentru cuprinsul ei, intrinsec. Bibliofilul caută însă cartea rară, iar în Occident aceasta reprezintă și o investiție, prețurile urcând la această nobilă *marfă* an cu an (ca și la obiectele de artă), nu numai din cauză devalorizării monedei, ci și din revalorizarea acestora”. □ Ion Bogdan Lefter împrumută un titlul manolescian pentru a scrie despre *Teme* (6) de Nicolae Manolescu: „O trăsătură accentuată în *Teme* 4 și 5 și devenită dominantă în *O ușă abia întredeschisă* e biografismul. Profesându-l într-o manieră foarte personală, criticul se raliază totodată unei tendințe din ce în ce mai largi a literaturii noastre din ultimii ani și în special a scrierilor noii generații. Se face în acest fel trecerea de la confesiunea unui eu fictiv, de multe ori trufaș, hipertrofic, *depersonalizat* în accepția impusă de Hugo Friedrich pentru definirea modernismului poetic, către unul concret *personalizat*”. □ Marius Lazăr se ocupă pe paginile din mijloc ale publicației de *Ion Creangă și Junimea*: „Existenta cenaclieră a povestitorului se împarte între o existență de personaj și una de autor al acestui personaj. Cu specificația că, la *Junimea*, autorul va rămâne mereu în umbră fără să fie niciodată descoperit. Anticipând, vom spune că divorțul acesta va alimenta transformarea povestitorului din histriion (un actor-autor al propriului personaj) în scriitor”.

● [„*Tribuna*”, nr. 41] Istoricul Pompiliu Teodor semnează, pe prima pagină, studiul *Marele Mircea Voievod – întregitor de neam și țară*. Referințe prietoare la simpozionul *Marele Mircea Voievod*, organizat la Cluj, se dau pe pagina a doua. □ Ecouri din numărul trecut, când a fost sărbătorită ASTRA, ajung și în acesta: Stelian Vasilescu, *George Bariț și activitatea Astei*. □ Ion Oarcăsu hameltizează pe tema condiției literaturii, *A scrie, a rescrie*. □ *Un dialog cu scriitorul și istoricul literar Mircea Scarlat*, realizat de Valeriu Bârgău, scoate la iveală următoarele: „– Dragă Mircea Scarlat, ai făcut recent o declarație (*Sunt mândru de generația mea!*) care te angajează definitiv în generația '80. În calitate de critic literar, ce ai de gând să faci pentru afirmarea valorilor acestei generații? – Generația '80? Se poate vorbi despre așa ceva? Îmi pare prematur... E mai puțin riscant să vorbim despre *promoția* '80. Am folosit în declarația la care te referi cuvântul *generație* tocmai spre a mă arăta solidar cu un număr de creatori mai mare decât al acelora debutați după 1980. O cronică la primul volum din *Istoria poeziei* se intitula *Istorie literară în blue-jeans*; m-a bucurat asocierea numelui meu cu al promoției '80, dar nu pot uita că fac parte din aceeași generație cu Agopian, Dinescu (întâiul și singurul, adică Mircea), Nedelciu, Dinu Flămând, Ion Mircea, Adrian Popescu. Sunt mai apropiat de vârsta lor decât de a lui Cărtărescu și Romoșan. Exponenții promoției '80 mă atrag prin talent, umor și rafinament. Faptul că o bună parte dintre ei îmi sunt prieteni a făcut să se ignore faptul că prima mea carte apăruse, totuși, în 1976, când Ion Bogdan Lefter abia terminase liceul, iar Bogdan

Ghiu își pregătea cu sârg bacalaureatul. Nu cred că se poate vorbi de mai multe generații la autorii născuți după 1944. Ce-mi propun pentru afirmarea valorilor generației mele? Nimic altceva decât să-mi fac datoria, analizându-i și apărându-i – cu armele criticii, se înțelege – de agresivitatea comentatorilor obtuzi, de neînțelegere și de impostura critică”. □•Ajuns la episodul al VII-lea din *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, Achim Mișu se ocupă de *Istoria unei capodopere*, mai exact despre „mica monografie Școala Ardeleană”. □•Pornind de la ediția critică a Sabinei Corneliiei Stroescu, Ioana Bot tratează *Snoava ca literatură*: „O reconsiderare mai fermă a snoavei ca literatură, conform tiparelor moderne ale literaturității (atât de neortodoxe, în fond...) ar dovedi nu numai viabilitatea genului, ci și permanența acelor trăsături ale spiritualității noastre care fac din snoavă *genul romanesc* prin excelență”. ■•Marian Papahagi își continuă notele barbiene, trecând în revistă contribuțiile cele mai notorii în cunoașterea universului operei poetului matematician. □•Mihai Dragolea este parțial plăcut surprins de *Două pretenții de comunicare*, adică de cărțile scrise de Ion Iovan (*Impromptu*, C.R., 1986) și *Îngerul contabil*, al lui Dumitru (Puși) Dinulescu. □•Ștefan Agopian este prezent cu fragmentul *Cheia* din romanul *Sara*. □•Mircea Handoca încheie acest număr cu documentatul articol *Lucian Blaga și Mircea Eliade*.

10 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 41] Rândurile scrise despre Toader Dragoș (*Grănicerul mării umbre*) și poeziile dedicate acestuia reprezintă omagiul ultim pe care Adrian Păunescu i-l aduce păzitorului de șapte decenii al mormântului lui Avram Iancu de la Țebea □•Recenzia Marianeii Ionescu (la *Constantin Negruzzi; noi epistole către prieteni* (Albatros, 1986): „Originalitatea prezentării temei ni se pare direct proporțională cu justetea judecării de valoare, eseista dovedindu-se pe deplin familiarizată cu universul creației negruzziene încă din 1981, când publica în colecția «Biblioteca critică» a Editurii Eminescu volumul antologic al interpretărilor operei scriitorului. Dacă tradiția critică ne-a obișnuit să ne gândim în primul rând la nuvelistul Constantin Negruzzi, Ana Maria Boariu răstoarnă perspectiva valorilor prozei negruzziene, reasezând-o din unghiul epistolarului, iar în orientarea eseistei către epistola literară discernem, de fapt, prețioasa intenție a incitării la un dialog care să repună în drepturi tocmai genul comunicării cu evidență umaniste în perimetrul cultural. Eseista izbutește să-l «contemporaneizeze» pe C. Negruzzi preluându-i modalitatea de relatare, astfel încât expunerea critică împrumută surprinzător forma epistolară, cu beneficiul unui stil atractiv, cu un patetism și o culoare bine temperate. Adeziunea totală la subiect constă într-o inteligentă identificare a exegetului cu opera cercetată, expunerea exploatând în exemplificări pitorescul excepției (de la Cicero și până la boierii români, D-na de Sevingné, etc.)”. □•În cronică la George Țârnea, *Cartea Clara* (C.R.,

1986) Laurențiu Ulici arată ce este nou în poezia boemului de altă dată: „Mai vechii sale înclinații spre baladesc și elegiac, George Țărnea îi adaugă, prin *Cartea Clara* (Ed. Cartea Românească) o tendință de reculegere sceptică în liniștea unui amurg al iubirii, provocatoare de întrebări și reflecții care scot la iveală la acest boem esenian, mai înainte avântat și nestatornic, dimensiunea resemnării lăuntrică prin activizarea potențialului afectiv. Diferența față de ipostazele anterioare e de fond nu de manieră; într-o retorică acumulativă și bine fixată prozodic, ce i-a devenit amprentă stilistică, poetul pune acum parcă mai puțină emfază și mai mult chin; în aerul baladesc se insinuează, la concurență cu unda elegiacă, o altă, m de încruntare existențială; din ce în ce mai des povestea de dragoste care e mai toată lirica lui de până azi este și o poveste de viață lăuntrică, de acceptări și refuzuri în numele unui dor de împlinire ce vizează existența în complexitatea ei, și nu doar erosul; sentimentul erotic, de parte de a mai fi suficient sieși, este în numeroase texte numai decorul în care eul liric își divulgă temerile, suferințele și iluziile; iubita căreia i se adresează poetul e mai mult un martor al confesiunii decât un destinatar ale ei; de fapt poetul se adresează lui însuși, demersul său e introspectiv iar prezența ei constituie cortina pe care, din pudoare, o lasă să cadă între el și lume pentru ca gestul confesiunii să nu-l descopere de tot. [...] Între povestea de dragoste și povestea de viață poetul își caută în *Cartea Clara* locul propriu, nu atât ca manieră a rostirii, aceeași din cărțile anterioare, cât în ce privește atitudinea lirică. Și e de presupus că, în continuare, George Țărnea va da acestei pendulări semnificația unei asumări integrale a condiției sale de poet la sfârșit de mileniu, sentimental, îndărătnic și dreptvăzător, căci, așa cum spune, «cel vinovat de toate câte vreți / în mine s-a-ntâmplat să-și ia-ntrupare / Din blestemata stirpe de poeți / Care nici pusă-n fiare nu dispare»“. □•Mircea Constantinescu (*Vinovatul de candoare*) adoptă un citat al lui Anghel Dumbrăveanu spre a explica esența poeziilor lui Dim. Rachici, din ultimul său volum: „Fără să ofere revelații profunde sau să strălucească frapant printr-o scriitură apăsător originală, poeziile volumului *Scriere cu safire* reconfirmă mai vechea apreciere emisă de poetul Anghel Dumbrăveanu: «Drumul lui Dim. Rachici în poezie este unul mereu ascendent, poetul căutând și găsind, cu fiecare carte, noi mijloace de expresie, care sunt – și vor fi recunoscute mai mult – numai ale lui»“. ■•Între contribuțiile literare ale numărului de față o prezență notabilă este aceea a lui Léopold Sedar Senghor, cu poezii traduse de Radu Cârnelci: „În această lună, la 9 octombrie, marele poet, umanist și gânditor Léopold Sédar Senghor, fost președinte al Sénégalului, împlinește 80 de ani. Promotor al mișcării «La Négritude» pentru redeșteptarea națională, eliberare și emancipare socială a popoarelor africane, autorul *Jertfelor negre* rămâne unul din străluciții luptători ai acestui secol pentru drepturile omului, pentru demnitatea popoarelor pe care le vede într-o *Civilizație a Universului*, realizată prin armonie și pace, într-o imperios necesară conexiune spirituală, determinantă pentru soarta umanității”.

• [„Cronica”, nr. 41] În continuarea celor scrise în numărul precedent de către Constantin Coroiu, redacția își intitulează editorialul la fel, adică tot *Toamnă românească*, dar „punctat” politic: „Toamna acestui an, prin rodul bogat ce o caracterizează ca și prin hărnicia cu care oamenii acționează pretutindeni pe ogoare, constituie un argument convingător că mărețele obiective ale noului cincinal 1986-1990 se înfăptuiesc cu înaltă responsabilitate și conștiință revoluționară, garanție sigură a dezvoltării continue a economiei naționale și a sporirii nivelului de trai al întregului popor”. □•Tot aici, Al. Husar scrie articolul *Sadoveanu despre artă*: „Fără a fi un scriitor problematic de genul lui Goethe sau Th. Mann, Mihail Sadoveanu e un scriitor receptiv la idei, manifestând un viu interes pentru probleme, pentru idei... Vorbind de ideile sale estetice, avem deci în vedere optica sa în problemele artei și literaturii, concepția artistică a scriitorului, așa cum se încheagă din mărturisirile despre opera sa ori a scriitorilor săi preferați, privind soarta artei și literaturii, – idei care revin mai frecvent în opera sa, care i-au călăuzit îndelungata sa activitate. «În viață am două principii călăuzitoare, declara el odată. Întâi că trebuie să fiu om și apoi scriitor”. ■•Cronicile literare sunt semnate de Liviu Leonte, Al. Călinescu și Ioan Holban. □•Liviu Leonte se oprește la Dumitru Popescu [-Dumnezeu] spre a releva *Lumea prin personaje* din romanul *Vitralii incolore*: „Roman al unei crize erotice în pragul maturității, *Vitralii incolore* este și romanul depășirii ei de către protagonistul care, sub aparența indeciziei, știe tot ce se întâmplă și își urmează o cale în acord cu vocația și ambițiile sale. Portretistica se află, ca și în celelalte romane ale lui Dumitru Popescu, la înălțime. Ea oferă imagini «la rece», nemiloase și atunci când e vorba de ființe apropiate. [...] Nu lipsesc galeriile de portrete ocazionate de scenele de familie sau de vizitele pacienților. *Vitralii incolore* este un bun roman de analiză psihologică desfășurată pe un fond autentic de observație socială”. □•Al. Călinescu scrie despre Costache Olăreanu (*Cu cărțile pe iarbă*, Militară, 1986): „*Cu cărțile pe iarbă* este cartea fermecătoare a unui scriitor inteligent și rafinat care, după ce a trecut prin purgatoriul meta-romanului, a descoperit calea de acces în paradisul ficțiunii”. □•Ioan Holban își numește cronică *Jocul de-a melancolia*, găsind în acest mod liantul dintre versurile lui Dumitru Țiganiuc și ale Luciei Olaru Nenati. □•Dumitru Țiganiuc, *Ecranul de iarbă*, Junimea, 1986: „Modul liric ilustrat de volumul lui Dumitru Țiganiuc este acela al poeziei «de provincie», care păstrează într-un decor cu tușe bacoviene sensibilitatea «chiriașului grăbit» ce-și cântă «romanțele pentru mai târziu»”. □•Lucia Olaru Nenati, *Ucenicia de aur și purpură* (Eminescu): „Poezia este una a toamnei; sfârșitul lui august, «octombrie sihastru», copacul «trist, desfrunzit, cenușiu», sublima artă «cu care știe frunza toamna să moară», amurgurile de aramă sunt momentele și imaginile caracteristice care se asociază așteptării și singurătății, aducând în minte melancolia târgurilor sadoveniene, cu domnișoare pândind leneșă scurgere a nisipului în clepsidre, strivind în gânduri sumbre vagi elanuri

erotice și citind cu superioară înțelegere despre dramele Doamnei Bovary”.

■ *Ce este romanul?* se întreabă Zaharia Sângeorzan deschizând antologia Marianei Vartic și a lui Aurel Sasu, consacrată romanului românesc în interviuri: „Panorama este și o excelentă radiografie a gândirii teoretice a romancierilor români, o adevărată poetică a genului, cristalizată și definită în raport cu opera, cu experiențele prozatorilor. Textele au și un caracter de confesiune, de «istorie autobiografică» și pentru istoricul literar de azi și de mâine sunt de o excepțională valoare. Astăzi cunoaștem mai bine câte romane s-au scris între cel două războaie mondiale, ce formule narative aveau prioritate, ce nume s-au impus, care dintre romane au rezistat timpului, au trecut pragul clasicității. Interviuurile ne înfățișează «viața» scriitorilor, dar mai cu seamă ne dezvăluie estetica romanului, nașterea sa, opțiunile pentru o tehnică sau alta, pentru marile modele, fixează circulația motivelor, ideilor”.

□ Cristina Florescu face o scurtă recenzie studiului *Structura stilistică a limbii române contemporane*, Editura Științifică și Enciclopedică, a profesorului Dumitru Irimia, de la Universitatea din Iași: „Constituită în cadrul științific impus de lucrările lui Tudor Vianu, Iorgu Iordan și Ion Coteanu, lucrarea *Structura stilistică a limbii române contemporane* marchează, în stilistică românească, un moment de evoluție, constituit ca una din posibilele deschideri ale acestei discipline spre teoria semnului”.

□ Despre *Monumentul lui Eminescu de la Galați*, dezvelit cu trei sferturi de secol în urmă, se aduc noi precizări de către Gh. S. Ștefănescu.

□ Emilian Georgescu și Adrian Rezeanu furnizează informații despre Alecu M. Sturdza folosind titlul *Un scriitor francez de origine română*: „Dacă în privința grupului de scriitori (care formează capitolul rezervat literaturii române) cunoștințele nu sunt exhaustive, creația lor intrând de mult și definitiv în patrimoniul culturii naționale, ceea ce ne atrage atenția în mod deosebit este secțiunea destinată condeierilor francezi, litera S, p. 116, din care cităm: «...Alecu M. Sturdza, alias P.M. Laurent de l'ARDECHE, naturalizat francez, navigator, acționar, carieră literară strălucită, născut în 1812 la Iași (România)...»”.

■ Ajuns la final, *Concursul național de poezie Nicolae Labiș* (Suceava) își stabilește câștigătorii, printre aceștia aflându-se Ramona Fotiade, Mircea A. Diaconu, Horia Gârbea, Ciprian Chirvasiu, Augustin Ioan, nume care vor intra în metabolismul literar al deceniului următor și mai departe.

□ *De ziua hispanității*, Daniel Lascu traduce poezii ale lui Luis de Gongora y Argote, Sor Juana Inés de la Cruz, Ruben Dario, Federico Garcia Lorca, Jacinto Herero Esteban.

□ Ștefan Avădanei prezintă ediția clujeană Petru Comarnescu, *O'Neill și renașterea tragediei*: „Mircea Filip ne-a pus astfel în contact cu un Comarnescu al bibliotecilor (române și americane), un critic ce se documentează riguros în vederea pregătirii și susținerii propriilor demonstrații și, mai ales, cu un literat care funcționează tensional la granița dintre două limbi, luptându-se cu sensuri divergente și cu transferuri complicate de semnificații. În altă perspectivă, nu vedem cum s-ar putea reproșa cuiva că își fac note cu

traduceri din critici străini (folosind, probabil, traducerea și ca un exercițiu de limbă) și că a refuzat să publice aceste note fără a le fi reînchegat într-un discurs coerent personal: cartea este cu atât mai interesantă, iar exemplul de topologie culturală cu atât mai incitant“.

• [„**Flacăra**”, nr. 41] La *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, sub citatul „Un scriitor care nu are niciun ideal moral este un scriitor sărac” George Arion îl are interlocutor pe Dumitru Solomon: ■ Sub titlul *Pavelescu naivu*, Gheorghe Tomozei evocă face un portret insolit poetului recenzat numerele trecute (nr. 37) de Alex. Ștefănescu: „Fiindcă Emil Pavelescu e, se poate spune, o figură. E simpatic, dar nu leșios-simpatic ci fermecător de-a dreptul, musical până la viclenie (de nu e invers), bonom, surâzător, stenic. Și-ar fi găsit un loc și sub «vopselile» Bătrânului Caragiale ca și ale Junelui Caragiale. Un Mitică scornitor de «machiaverlicuri» trecând prin nopțile Crailor? De ce nu...”. ■ Cele 60 de poeme ale lui Marcel Gafton revin în atenție la cronică literară semnată de Romul Munteanu: „De multă vreme Marcel Gafton a transformat poezia într-un muzeu de limbaje. Faptul în sine nu este nici unic în lume și nici reprobabil. În anumite etape istorice, când enunțurile literare sunt amenințate de diferite moduri de stereotipizare, apar marile sau micile revoluții în planul limbii literare. V. Hugo declara că pune cuvintelor bonete roșii acreditând astfel în creația artistică (lexic) limbajul familiar, respins de clasici., Mallarmé, I. Barbu, G. Benn și o mare parte dintre scriitorii suprarealiști dislocă sintaxa, fac apel la asociațiile libere de cuvinte; poezia generativă rupe cuvintele și le combină în sensuri noi sau le estompează orice înțelesuri evidente. [...] Virtuozitatea verbală a scriitorului seamănă însă în numeroase cazuri cu o soluție suprasaturată, adusă în stare să producă efecte contrare celor urmărite. În aceste ipostaze, ostentația de culoare, grefată pe cuvinte învârtite într-un imens malaxor, aduce aminte de blidele strident smălțuite de la mahala sau de păsările exotice cu un penaj foarte strident. Marcel Gafton nu se privează nici de plăcerea exceselor de retorică bizantină, nici de efectele puerile obținute prin procedee extrem de facile. Peste «murdăricordie», poetul *logofag* pulverizează prafuri de sticle colorate, fiindcă, oricât ar părea de paradoxal, Marcel Gafton nu face economie de mijloace d stil și atmosferă, apte să întrețină «la-crimofagia»“.

• [„**Orizont**”, nr. 41] Despre *Literatura și educația moral-patriotică a elevilor* emite opinii Georgeta Pantea: ■ Editura timișoreană Facla reprezintă o permanentă atracție pentru cronicarii revistei. □ Cornel Ungureanu îl aduce în fața cititorilor pe localnicul George Suru: ■ Despre *Romanesc și universal* (la Romul Munteanu) scrie Tudorel Urian: „Cititorilor (nu puțini) ai operei lui Romul Munteanu, recentul volum, *La civilisation des livres* le oferă un paradox și, implicit, o mare revelație. Paradoxul constă în aceea că fiecare capitol este scris în alt mod, cu alte mijloace critice, are altă finalitate și, în același timp, fiecare în parte ar putea fi recunoscut cu ochii închiși ca aparținând pro-

fesorului Bucureștean, absolut toate purtând semnele specifice ale stilului lui Romul Munteanu. Dar aici, revelația, aceea a vastității operei scriitorului, ridicată în timp, cu răbdare și pasiune și ajunsă, astăzi, aproape pe nesimțite, un adevărat bastion al criticii literare de la noi. De altfel, vastitatea operei lui Romul Munteanu rezidă nu atât din numărul de tomuri editate, cât din diversitatea problemelor abordate și din seriozitatea interpretării care au făcut din autorul amintit un nume de referință, fie că est vorba de «noul roman francez» sau de «secolul luminilor», de probleme legate de comparatism critică de direcție, critică tematică ori problema traducerilor. [...] Oricum, prin bogata și diversa activitate pe care o desfășoară în fruntea editurii Univers, prin articolele și studiile sale de comparatistică, Romul Munteanu este pe care de a realiza, lent dar sigur, visata fuziune a literaturii naționale cu celelalte literaturi, în patrimoniul universal". □•Mircea Mihăieș lansează un paradox spre a explica adevăratele resorturi ale poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș: „Pentru cei care nu se întâlnesc cu poezia după itinerarii precise, pentru cei care se trezesc față în față cu muza fără a fi preveniți, pregătiți psihologic în vederea sporitei mobilizări psihice, Ștefan Aug. Doinaș este autorul unui singur poem. Șlagărul său se numește, desigur *Mistrețul cu colți de argint*. Ciudată carieră! Un autor dificil, prin definiție, prin vocație, prin prejudecăți, se vede, totuși, acceptat și de către cititorul mediu. Nu-l ocolesc nici spectacolele de varietăți, marile cenacluri, televiziunea, radioul. Printre confrați, eminentul traducător, degustătorul de rarități literare, conștiința publică și profesională se bucură de egală prețuire. Contestațiile – câte sunt și când sunt – se acoperă instantaneu de o crustă de ridicol, precum o fregată de lemn ușor la impactul cu o stâncă de granit. Doinaș este, în literatura contemporană, un bun exemplu pentru a defini cuvântul *personalitate*. O personalitate, totuși, discretă, trăind, precât se poate, departe de lumea dezlănțuită a literaturii. Și nu numai a ei". □•La *Marginalii*, Livius Ciocârlie caută și găsește *Tăcerea spațiului infinit* (I) în studiile literare ale lui Paul Valéry: „Recitesc, din cele două volume în «Pleiade» (ed. 1957), studiile literare ale lui Paul Valéry. Treptat, încep să mă îndoiesc de ce știam. Una din ideile lui centrale, aceea că în literatură sensul și forma se contopesc, nu se confirmă. Citind atent, constat mai curând un raport ierarhic în care sensul este secunda «un poem [...] trebuie să creeze iluzia (subl. mea, L.C.) unei compuneri indisolubile a sunetului cu sensul» (I, 210). Contopirea nu e, deci, decât o iluzie. În realitate «gândirea nu este decât un accesoriu în poezie» (I, 216). Prin urmare, limbajul literar «acționează prin forma sa» (I, 212). Valéry nu transformă, ci pur și simplu inversează vechea concepție, după care literatura îmbracă într-o formă expresivă un conținut. [...] Pentru vechii evrei, spațiul astral nu e tăcut. Răzbate dinspre el până pe pământ sonora aclamație a îngerilor care-l populează. La greci, Pitagora percepe cântecul corpurilor cerești. Pentru mulți, bolta înstelată este imaginea euforizantă a ordinii și armoniei (Cu gândul la Geo Bogza, am putea recunoaște în această alternativă *sentimentul*

Orion). Știința, pe ce altă parte, studiază spațiul fără să-i atribuie semnificații. Dincolo de curiozitate, omul contemporan rămâne și el, cel mai adesea, indiferent. Prin urmare, socotește Valéry, sentimentul lui Pascal nu este răspândit. [...] Aceasta este, schematizată, demonstrația lui Valéry. În ce mă privește nu mă convinge – nici teoretic, nici critic – deloc ...”. □ În *Traseul operei* lui Mihail Sadoveanu, Vasile Popovici acreditează o idee /ipoteză, care devenise de mult o certitudine: „Alexandru Paleologu, Nicolae Manolescu, Lucian Raicu au atras atenția asupra unui Sadoveanu ca și necunoscut, unul însă profund veridic, surprinzător de diferit de *celălalt*, chiar opus lui, comunicând totuși cu el pe trasee imprevizibile și obscure. Astăzi, așadar, Mihail Sadoveanu e pentru noi un inițiu, un cărturar disimulat, un rafinat pe cale livrească, un ironic. Aceasta e fața lui ascunsă, singura ce ni se pare acum adevărată. În locul naturii – cultura. În locul lirismului – o anume matematică rece a știutorului. În locul elementarității – complicația intelectuală. [...] Scrierile majore ale lui Mihail Sadoveanu au trecut la început prin valea fertilă a realismului pentru a sfârși în zonele înalte, purificate, excesiv purificate, ale estetismului ultimei perioade de creație, când formele lumii și ale artei sadoveniene se esențializează într-atât, încât se reduc treptat la un schelet fosforescent ale cărui elemente se pot oricând recombina ușor. Semnificativ, Sadoveanu ajunge la basm și la o viziune integral senină, strălucitor sărbătorească a vieții. Între *Dureri înăbușite* și *Divanul persan* se află o ruptură (aceea din 1928) și o continuă (totodată) ascensiune pe axa lumini”. □ Noua ediție din I. C. Hîntescu, *Proverbele românilor* (Facla, 1972), drastic revizuită atrage laudele lui Valeriu Drumeș: „O importantă lucrare a fost redată circuitului public grație *Editurii Facla*, care a reeditat pentru prima dată, după 108 ani de la apariție, opera de căpătâi a lui I.C. Hîntescu. [...] Lucrare de pionierat, *Proverbele românilor* au avut parte, la apariție, de obiecții aspre, care din perspectivă actuală, se dovedesc excesive. Activitatea de folclorist a lui I.C. Hîntescu a umplut un gol în epocă, astfel se explică traducerea colecției sale paremiologice, la scurt interval de la apariție, în maghiară și în germană. Nici lucrarea monumentală a lui I.A. Zanne (în 10 volume) nu este de conceput fără inițiativa lui I.C. Hîntescu. [...] Editorii au gândit reeditarea într-o presupusă viziune a autorului însuși, adăugând aparatul științific adecvat, realizând o ediție, care, pe drept, este calificată de către reputatul folclorist I.C. Chițimia, în al său *Cuvânt înainte*, ca «remarcabilă și absolut necesară». □ În prezentarea și traducerea Beatricei Stanciu, sunt publicate scrisori ale lui Reiner Maria Rilke, adresate frumoasei venețience „a cărei frumusețe l-a uluit și pe Gabriele D’Annunzio”.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 41] M.N. Rusu recenzează concludiv volumul apărut postum al lui Dragoș Vrânceanu destăinuind totodată și motivația intervenției sale, sub titlul *N. Vrânceanu, între structură și natură*: „Apariția volumului intitulat *Versuri* (Ed. Minerva, 1986) aduce în actualitate o personalitate importantă a liricii românești. Consider că ea merită această

judecată de valoare deoarece *Dragoș Vrânceanu* – căci despre el este vorba – este unul dintre primii poeți postbelici care, concomitent cu marii interbelici reîntrași în arenă după 1965, un *Blaga*, un *Barbu*, un *Arghezi*, un *Vinea*, de pildă, a reușit să însereze limbajul poeziei românești în universalitatea limbajului poetic. Este, recunosc, deocamdată, un argument de analiză și situare neconvențional, dar nu este unicul. Voi produce și altele pe parcursul acestor noi delimitări critice. [...] Caut în poezia lui Dragoș Vrânceanu imaginea omului lângă care m-am afirmat în redacția revistei «Luceafărul». În primul rând îl caut pe el, intelectualul discret și tăcut, și, în același timp, poate, îmi caut și eu prima tinerețe literară. Îl găsesc și mă regăsesc prea puțin». Sub titlul *Enciclopedia românesc și unificarea prin cultură*, Artur Silvestri atrage atenția asupra unui studiu al starețului mănăstirii Bistrița, din județul Neamț, scris în maniera lui Dan Zamfirescu. □ La rubrica *Revista revistelor*, „Săptămâna” preia însoțindu-l de comentarii (din „Scânteia”, 4 octombrie, autori Smaranda Oțeanu și C. Stănescu) articolul celor doi, din care rezultă că fenomenul de poluare a folclorului și transformarea unora dintre cântece în kitsch-uri muzicale își are rădăcinile înfipte în acești ani. Dintr-un alt alt text, apărut în „SLAST” (4 noiembrie, datarea „sugerând” că este vorba de o campanie de presă, cum se obișnuia în acei ani) sunt rezumate concluziile, general valabile, ale anchetei făcute de Carolina Ilica și Victor Atanasiu: „În «Scânteia» de vineri 3 octombrie a.c. și de sâmbătă 4 octombrie, Smaranda Oțeanu și C. Stănescu publică, sub genericul *Mesajul cântecului popular și răspunderile interpreților față de transmiterea lui autentică*, două articole în care este analizat felul în care este valorificat «tezaurul nepieritor» al folclorului românesc, «o moștenire neprețuită în care ne răsfrângem chipul, firea, obiceiurile și simțămintele». Față de acest «izvor mai curat ca lacrima și mai prețios ca aurul», cum spunea Eminescu, marii cărturari, poeți, scriitori, compozitori, folcloriști au dovedit întotdeauna «simțul respectului, al datoriei de a nu-l impieta și de a-l transmite mai departe, îmbogățit, urmașilor»... • Pornind de la întrebarea «Cum este valorificată și continuată această frumoasă moștenire», autorii analizează în cel de al doilea articol, *Derogări de la etica folclorului, de la normele afirmării artistice?*: • «nașterea și răspândirea în cele mai felurite forme și în cele mai diverse împrejurări – inclusiv în cadrul unor spectacole prezentate pe marile scene publice – a unei producții de consum lipsite de însușiri artistice și educative. Ea este promovată de interpreți care au abandonat simțul de răspundere față de acest inestimabil tezaur, care sfidează exigențele puse în fața oricui urcă pe o scenă. Mulți dintre aceștia cred că-și pot permite să „colaboreze” cu creatorul popular, înlocuind, bunăoară, poezia veche a cântecului cu texte simpliste, superficiale și chiar – cum vom vedea – vulgare, indecente, pentru a forța succesul ieftin și rapid în fața unui public care, uneori, de dragul unei melodii frumoase pe care așteaptă să o audă, plătește și prețul acelor texte sub orice critică». • «Adesea, „eroii” unor asemenea cântece sunt înșiși inter-

preții lor care cred a fi potrivit să expună în public până și jenante aventuri amoroase. „Măi Mărine, măi Mărine / Eu mă duc la pușcărie / Vinde mașina și casa / Eu mă duc să-mi fac pedeapsa / Bani mei muncii cu gura / Mi i-au luat procuratura... / Cine se-aștepta să fie / Dolănescu-n pușcărie / Dolănescu-n tribunal / Maria pe litoral?!“ – se spune într-un asemenea cântec. Este regretabil că „eroul“ unui astfel de cântec, Ion Dolănescu, se complăce adesea în postura de promotor al kitsch-ului, inventând formele de prezentare a unor aspecte de viață care n-au nimic comun cu spectacolul folcloric tradițional». • «Ce fel de stimă să mai ai pentru artistul ce-și permite să arunce în urechile publicului astfel de „balade“hoțeste: „Într-o zi pe înserat / M-am apucat de furat / Am furat un portofel / Repede m-au prins cu el / Portofele, portofele / Voi sunteți zilele mele/ Voi mi-ați distrus liniștea/ A mea și-a lui mumămea! / În stație la Lizeanu / Stăteam și citeam ziarul / Și-am furat un portofel / Nu avea nimic în el“» • «Suferințele iubirii, stările sufletești inime descrise cu atâta remarcabilă discreție și puritate a expresiei directe sau metaforice în vechi cântece capătă, iată, sub condeiul mânat de un suflet vulgar, o asemenea înfățișare trivială: „Te-am iubit puștoaică / Te-am iubit cu foc / Te-am iubit de mică / N-ai avut noroc. / Na, na, na puștoaica mea / Tu ești fericirea mea / Tu ești pankista mea / Tu ești viața mea!“» • «Fenomenul pe care-l semnalăm aici, citind din respect pentru cititori, selectiv, din exemplele ce ne stau la îndemână, constă în deformarea și răstălmăcirea creației populare autentice, în degradarea ei prin împregnarea cu gunoaiele „stilului“ suburban, de mahala, punând-o să servească scopuri incompatibile cu adevărata ei noblețe și menire» • «Și nu rămân mai prejos „slagărele“ nunților (“Haida-haida nune mare / Cată bine-n buzunare / Da covorul și-apoi mia / Să știi cum e cununia“ – text propus de V. Cucorada din Suceava, dar respins de comisia de specialitate a radioului), ori „slagărele“ chefurilor, ale petrecerilor... Iată refrenul unei asemenea „compoziții“: „Ș-ai o dambla, la viața ta / Să iubești pe cine-oi vrea / Ș-ai o dambla la viața ta / Să iubești toată lumea“ – din piesa intitulată *Șoferii* în care se prezintă, pe larg, pătaniile, sau mai bine-zis năzdrăvăniile unor șoferi de pe RATA, de e IMS, de pe o basculantă. Ce aflăm dintr-un astfel de cântec? „Ești șofer pe basculantă / Ș-ai gagică-o vagaboandă / Ești șofer pe IMS-u / Ș-ai gagică de liceu / Păi, până ieri ai fost șofer la RATA/ Astăzi ești cioban la tata / Și duci oile la muls / Fără foaie de parcurs“. E drept că din repertoriul Irinei Loghin – cea care ne-a furnizat aceste ultime exemple – nu lipsește mirosul „de stână“ ...dar cântec pastoral tot nu e! Așa cum nu e nici cupletul estradistic *Ghinioane, Ghinioane*: „Nu ești bărbat ca toți bărbații / Ghinioane, Ghinioane / Faci copiii cocoșați / Ghinioane, Ghinioane / Și-ncă doi, trei ani de zile / Umpluși casa de cămile / Ghinioane, Ghinioane“. Așa cum nu poate decât să te uimească, să te revolte, un cântec de mahala ca *Trei pistoale și-un cuțit*, pe care ne este imposibil să-l reproducem... Cu alte cuvinte, melodii de mahala cu texte de mahala, sau melodii autentice (“Simioane, Simioane“ fiind cântec muntenesc) mutilate, li-

pindu-li-se texte triviale ("Tanțo, ești o vagaboandă / Ai umblat prin țara toată / Din Argeș la Severin / Te-ai iubit și cu Dobrin / Măi, Tanțo"), sau confesiuni stranii (e ton de operetă) de pe cealaltă lume, de dincolo de viață (nici mai mult nici mai puțin!), care trebuie să stârnească lacrimi amare-amare...» • «Emoția înaltelor simțăminte asemenea interpreți caută să o înlocuiască prin lacrimile stoarse pe seama „comercializării” biografiei personale. În astfel de împrejurări, de dragul succesului și a banilor (în cazul nunților, cumetriilor, petrecerilor), asemenea interpreți se plasează într-o postură degradantă, de slujitori nu ai artei, ci ai interesului personal, al capriciilor imprevizibile, greu de stăpânit. Întrevedem aici, cu alte cuvinte, o gravă carență de demnitate. Căci niciodată un adevărat interpret, care iubește și respectă creația populară, nu s-a supus capriciilor ce i-au putut dicta, într-o împrejurare sau alta, degradarea artei al cărei mesager este». • Din păcate, instituții care ar trebui să vegheze cu strictețe asupra păstrării nealterate a creației populare, Radioul, Televiziunea, Electrecordul în mod special, dovedesc, de multe ori, o îngrijorătoare îngăduință; de dragul popularității difuzează și multiplică subproducții pe care chiar unii redactori de la amintitele instituții le blamează în emisiunile lor. • Suplimentul literar-artistic al „Scânteii tineretului” de sâmbătă 4 octombrie publică o anchetă realizată de Carolina Ilica și Victor Atanasiu, intitulată *Un semnal de alarmă*: «Poluarea patrimoniului nostru cultural, în care se dezbate modul cum se realizează preluarea moștenirii culturale populare. La anchetă răspund: Vasile Golban, instructor principal la C.C.E.S., dirijorul George Vancu, prof. dr. Ion Vlăduțiu și Mihai Crișan, instructor principal I.C.E.D. Reproducem concluziile anchetei: «Factori care contribuie la degradarea folclorului: • Existența unor falsificatori ai folclorului care stâlcesc cuvinte și sensuri ale cântecelor tradiționale • Preluarea unor atari falsuri în unele emisiuni de radio și televiziune • Degradarea costumului popular • Promovarea prostului gust în ceramică sau cioplitori • Deformarea conținutului unui obicei tradițional sau altul, denaturarea formei de desfășurare a obiceiului de veche tradiție, atribuirea de încărcături, semnificații nu întotdeauna existente în plan general • Degradarea unor aspecte a obiceiurilor de nuntă din cauza faptului că se acceptă sau chiar se reclamă nonvalori în cântecele prezentate mai ales de „vedete” din pricina goanei după câștig a părinților tinerilor, sau chiar a tinerilor care se căsătoresc»“.

11 octombrie

• [„*Lucefărul*”, nr. 41] Ilie Purcaru este prezent pe prima pagină cu câteva *Însemnări de scriitor*. □ • Victor Bibicioiu, cenzor și critic dramatic vine cu unele considerații pe marginea criticii scrise și orale. Acestea se referă exclusiv la arta dramatică. □ • În urma tratamentului ...inuman la care a fost supus de către o editură, Radu Anton Roman scrie *Condiția „umană” a Deltei*, un scurt articol privitor la schimbarea titlului cărții sale: „Spunând toate astea, mă

întreb totodată dacă *Zilele de pescuit*, titlu cu sonoritatea comercială și vacanțieră, are vreo legătură cu ce am scris eu? M-am întâlnit cu destui împătimiți și ai unor colecții specializate, editate de Albatros sau de Sport-Turism care mi-au reproșat, fără abuz de tandrețe, că i-am păcălit. Ei așteptau de la cartea asta aventuri înspăimântătoare, poveștile unei cumplite lupte între cărășei și undițar”. □•Sub titlul *Orizonturi noi*, Mirela Roznoveanu explică opțiunea și temeritatea de a scrie o carte (*Civilizația romanului*) care ar fi căzut în sarcina unui întreg institut de cercetare. ■•La cronica literară, Mihai Ungheanu se face un nou popas în ediția M. Eminescu, *Opere*, vol. XIII, analizată din perspectiva evenimentelor istorice pe care „Luceafărul” le-a ilustrat, număr de număr, în ultima perioadă. □•Artur Silvestri se ocupă de conferințele călinesciene editate de Institutul „G. Călinescu” sub titlul *Aproape de Elada*, apărute sub îngrijirea lui Geo Șerban și reprezentând o selecție din „cuvântările lui G. Călinescu rămase în chip de concept între manuscrise”. ■•La *Viața cărților* sunt recenzate mai multe apariții. □•Una dintre acestea aparține lui Ionel Chiru, *Surprizele unui curios*, (Militară. 1986) despre al cărei umor Adrian Dafir se exprimă în următorii termeni: „Hilariantă, spumoasă și plină de un antren fecund, caustic, investigația lui Chirpici și Carcalete scoate la iveală, cu un fel de bruschete agreabilă, tăioasă, tot soiul de iregularități din domeniul aprovizionării și servirii clientului, personajele lui Ionel Chiru, deloc extravagante ori deplasate, fiind extrase din cea mai vie realitate”. □•Cartea cunoscutului muzicolog Doru Popovici, *Magicianul de la Baeyruth* (Albatros, 1986) este primită elogios de Vasile Macoviciuc pentru „motivarea psihosociologică a mesajului acestui tip de muzică în spiritualitatea contemporană”. □•Ion Spânu găsește că poemele Virginiei Carianopol (*Vânătoarea de foc*, Eminescu, 1986) „posedă un stil propriu, care o individualizează și o face una dintre reprezentantele liricii noastre feminine”: „Poezia Virginiei Carianopol reprezintă un spațiu transcendent, vitalizat de memorie și amintire, ceea ce sugerează o existență reflexivă în marginea căreia se așază uitarea lucrurilor din afară”. ■•*Noi promoții poetice* sunt integrate serialului intitulat *Noua geografie literară*. □•Constantin M. Popa îl prezintă pe clujeanul Adrian Popescu, autorul volumelor de versuri *Umbra* (1971), *Focul și sărbătoarea* (1975), *Câmpiile magnetice* (1976), *Curtea medicilor* (1979), *Suburbiile cerului* (1982) descoperind în lirica acestuia o continuă încercare de ritualizare a poemului”: „Adrian Popescu este creatorul versului-vitrailiu, melodie continuă, cu suavități imponderabile, fragilități elaborate și transfigurări inițiatice în maniera rilkeeană, vag impresionistă. Cu ajutorul unui *Dicționar întredeschis*, pătrundem în *Câmpiile magnetice*, (1976) care ordonează liniile de forță ale duhului cuvintelor, *superbe frunze* ale întregului. Elementele cosmice sunt introduse cu abilitate în mișcarea esențială și echivocă a poetului însuși. Pe de o parte, Adrian Popescu tinde să interiorizeze spațiul, să dizolve rigiditatea glaciariității (*floare de ger*) ce impune parcă o realitate de nedepășit, pentru a-i da dimensiuni evanescente...”.

□·Un alt clujean, poetul Horia Bădescu se află în atenția lui Alexandru Ruja: „Poezia lui Horia Bădescu este un cântec neîntrerupt, mai mult murmurat, în tonuri stinse. «Bolnavă mi-e inima de cântări» ar exprima o stare poetică, prin care poezia receptează și încheagă în textul ei cântecul cosmic, cel din lumea *nevăzutelor urse*. Poezia, observată prin puterea transformatoare, devine, în același timp, receptacol al cosmosului. Intrate în poezie, elementele transfigurate prin actul artistic sunt tot atâtea *chipuri* ale poetului”. □·Alexandru Horia vede în poemele lui Dan Rotaru, *Proiecția senină a realului*: □·Z. Cârlușea completează tabloul geografic cu ieșeanul Paul Balahur, autor precoce, debutat la 15 ani, ale cărui ultime apariții editoriale (*Călătorie cu dirijabilul* și *Ce oră bate în univers?*) vorbesc despre „un poet de o originalitate vie și o maturitate artistă, vizionar în sensul proaspăt/ patetic al cuvântului ce-a consumat mai multe etape lirice și s-a regăsit pe sine în mythosul poporan și în spiritualitatea-i mirabilă”. □·*Prima noastră vioară roșie*, trimite, prin titlul, la Victor Tulbure, personajul central al evocărilor din numărul de față ale lui Nicolae Stoian: „Pe traseul acestui turneu literar, între două-trei popasuri, la Tg. Jiu, Craiova sau Pitești aveam să-l cunosc mai îndeaproape pe Victor Tulbure, primul copil teribil al noii noastre poezii, înainte de Nicolae Labiș. [...] Antologia *Vioara roșie* (1948-1968) reunea în urmă cu peste două decenii partea cea mai reprezentativă a operei sale de poet și parțial de tălmăcitor, ei trebuind să-i urmeze firesc, în 1988, după patruzeci de ani, o ediție la zi, pesemne sub același titlu cu care a debutat editorial, *Vioara roșie*. *Vioara roșie*, primul sol prestigios al noii noastre poezii, la apariția de sub teasc avea să-l găsească pe poetul revoluționar, în vara lui 1948, pe șantierul de la Salva-Vișeu, pe care-l evocase la o primă cunoștință, cu o emoție romantică”. □·*Alt Panait Istrati ?* se întreabă, oarecum intrigat, N. Georgescu la apariția monografiei semnate de Mircea Iorgulescu. Apărător al lui Al. Oprea, fost redactor șef adj. La „Luceafărul”, despre a cărui monografie Nicolae Georgescu este convins că „nu se lasă cu nici un preț prăfuită, nici făcută «praf»”, criticul eminescolog arată, în final: „Ne așteptam să abordeze, de pildă, cu instrumentarul științific necesar, cel mai fierbinte punct din viața lui Panait Istrati, revenirea lui în țară, impactul cu solul spiritual românesc, flectarea lui către rădăcina deasupra căreia izbucnește floare geniului. În loc de aceasta, cu totul și cu totul alte lucruri găsim în cartea Spre alt Istrati, după ce prezintă datele problemei: «A sosit de mult ceasul să fie clasat dosarul acestui *caz* delimitându-se existența reală de cea fictivă, punându-se capăt diferitelor legende ca și unor nedrepte acuze care îl urmăresc pe Panait Istrati cu o înverșunare de neînțeles» – «Cazul, se întreabă autorul cel nou în primul capitol al cărții sale intitulat *Cazul Istrati*». Ce caz?”. □·La *Mapamond*, printre poemele lui Brecht traduse de Victor Scoradeș și poetul estonian Mini Nurme (prezentat și tălmăcit de Stelian Gruia). în cadrul informațiilor purtând numele *Revista străină*, i se face un portret (omagial) lui Victor Vâsoțki (1938-1980), despre care se spune și că „a fost un remarcabil

poet și compozitor interpretându-și singur, cu talent și cu totală dăruire piesele de mare popularitate [...] Cântecul lui Văsoțki s-au bucurat de un succes pur și simplu fenomenal, în ele găsim și nota corespunzătoare periferiei, curțile orașelor, ...nota aceea eseniană... de aceea el este atât de apropiat și șoferilor și generalilor și artiștilor”.

• [„SLAST”, nr. 41] Ion Cristoiu scrie, ca ipoteză de lucru, despre *Un moment de istorie literară*, consacrat romanului *Francisca*. La începuturi asistent de filosofie și apoi ziarist, Ion Cristoiu apelează la instrumentele profesiei dintâi: □•Pe aceeași primă pagină, Șerban Cionoff invocă necesitatea participării scriitorului la *Implicarea prin publicistică*. Implicarea scriitorului, prin participarea în publicistică ar fi fost mai limpede, ca sens: □•Theodor Mănescu, unul dintre dramaturgii cei mai angajați în teatrul politic al deceniilor opt și nouă din secolul trecut declară: *Dominanta politicii culturale inițiate de Congresul al IX-lea: „Unde e bine pentru popor este bine pentru cultură”*. Interviu este luat de Aurelia Boriga. □•Folosindu-se de „arma” citatului critic din scrierile despre cultură, ale lui Nicolae Ceaușescu, redacția organizează dezbaterea *O maladie a limbajului critic. Forma fără fond*. □•Se exprimă pe fond, Tudor Cristea (*Savantlâc și pseudocritică*), la exegeza lui Ion Neacșu, *Introducere în poezie*, C.R., 1983) fără a-i putea găsi vreun merit: „Criticul, mai ales cel tânăr, vrea să arate la tot pasul că *a citit*, că *știe*, că e la curent. Este aici un soi de complex de autodidact pe care Gherea îl avea, dar Maiorescu nu. La Ioan Neacșu procedeul atinge treapta de jos, luând forma înșiruirii de nume care pierde orice semnificație, dacă nu cumva ne face să-l suspectăm pe autor de cunoștințe cam generale □•Victor Atanasiu (*Textul și „inoriginalitatea”*) îl „execută” pe Artur Silvestri, de la „Luceafărul”: „În tot, grație felului de a redacta al criticului, articolele lui dau o impresie de falsă, veștedă vioiciune și ca să încerc și ca urmând exemplul său, o energică definiție sintetică, voi spune: critica lui Artur Silvestri este, cel puțin pentru un moment cronologicește mai îndepărtat, dar și mai apropiat, barocă și prozastică, practicând un rebarbativ al reformulărilor cu desăvârșire neinspirate în direcția stilistică. El amalgamează arhaisme și neologisme puse, acestea din urmă, în *variante* care demonstrează o siguranță a limbii mai mică decât aceea a lui Asachi – momentul fiind iarăși cronologicește totuși altul! – fiind amețit de un fel de euforie a beției de cuvinte care nu are niciun fel de punct comun cu psihologia poporană și îl aduce, în ultima instanță, la inoriginalitate”. □•Constantin Sorescu („*Beția de cuvinte în actualitate*”) împarte sancțiuni în stânga și în dreapta, cei „loviți” fiind H. Zalis (ale cărui, unele, afirmații produc „o nebuluzitate desigur involuntară”), Mircea Mihăieș (acesta are „o veche, dar mereu proaspătă plăcere de a fabrica omonimii, sinonimii și mai cu seamă paronimii”), Ioan Buduca („a cărui inventivitate lexicală e indiscutabil superioară, dar e de o egală vacuitate”), Adrian Dafir („... într-un timp extrem de scurt, el a produs atâtea exemple practice, încât, pentru sistematizarea lor, ar trebui munca asiduă, înlesnită de

computere, a unui întreg institut înființat în acest scop”). □ Aureliu Goci (*Utopia scientismului*) se referă exact la colegii săi din Muzeul Literaturii Române și redacția revistei „Manuscriptum”, Nicolae Florescu și Radu Bagdasar. Nicolae Florescu: „Să luăm un exemplu: Nicolae Florescu în Profitabila condiție, Ed. Cartea Românească, 1983, practică o critică de mult căzută în desuetudine, care își imaginează că dacă rezumă școlărește, conspectează corect, citează verificabil și transcrie fidel devine *știință*”. □ Radu Bagdasar. „Filolog de formație, Radu Bagdasar s-a specializat în studiul privind viitorul artei, în general și al literaturii în special, în epoca informatizării și a computerelor în cele două volume apărute (Informatica mirabilis, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1982 și Critica și cibernetică, Ed. Univers, 1983). Textul din a doua carte uzează și abuzează de formule matematice, scheme algoritmice, organigrame: din această cauză nu este accesibil decât autorului, în cea mai mare parte. De aceea, nu facem proces de competență autorului, ci – ca să rămânem în același limbaj – de performanță critică. D-sa nu mai are *aparat științific* ca Nicolae Florescu ci *aparate*, mecanisme, în care știința este implicată și implicită. Radu Bagdasar se angajează cu un răspuns univoc în vechea polemică dacă critica este artă sau știință”.. □ Semnează versuri, de bună factură, Nichita Danilov și Constantin Preda. □ Scriind despre *Starea folclorului*, George Stanca intră în problematica mișcărilor *underground*; în limbajul de atunci, denumește manelele (de azi), „șlagăre de pivniță”. □ Reapare Mircea Dinescu, absent o vreme, cu *Edgar Poe la revista „Luceafărul”*, un portret făcut lui Ștefan Bănuțescu, unul dintre mentorii tânărului poet: „Sunt autori în preajma cărora m-am simțit lăutar sau inspector la A.D.A.S., șofer sau zarzavagiu, general sau negustor de piei de cloșcă, scoțian sau dirijor la Filarmonică, matematician sau sticlă de lampă, megafon, vrabie, sac de box. Lângă Ștefan Bănuțescu m-am simțit întotdeauna scriitor și nimic altceva”. □ Foarte consecvent, T. T. Coșovei selectează din trecutul colegilor de generație (optzecistă) autori, cu tot cu cărțile lor. În acest număr se referă la ieșeanul Constantin Pricop, și la volumul de versuri al acestuia, *Viața fără sentimente*, Eminescu, 1982.

14 octombrie

• [„România liberă” nr. 13045] La *File de carnet*, Florentin Popescu voiajează *Prin Oltenia de sub munte*: „Și fiindcă a venit vorba despre pulsul contemporan al acestui oraș de la poalele Carpaților se cuvine a aminti, fie și în treacăt, că anii socialismului (și îndeosebi cei care au trecut de la Cpngresul al IX-lea al partidului) au marcat aici fiecare loc, fiecare cartier, aducând înnoiri importante, fundamentale pretutindeni”.

• [„Tribuna României”, nr. 326 (20)] Traian Cantemir scrie despre ediția S. Fl. Marian, *Basmе populare românești*: „Depășind dificultățile întâmpinate în consultarea manuscriselor, Paul Leu a realizat o ediție a basmelor lui S. Fl.

Marian exemplar pusă la punct, înzestrând-o cu toată aparatul critică necesară. Notele de la sfârșitul volumului sunt edificatoare în acest sens. Ele indică nu numai paginile manuscriselor din care s-a făcut transcrierea, ci și etapele intermediare prin care au trecut basmele până au ajuns la forma definitivă. Procedul utilizat a dat naștere unui întreg șir de micromonografii care ne introduc în laboratorul de lucru al folcloristului”. □•Liviu Papadima ajunge, în prezentarea evoluției literaturii vechi, la episodul X, *Trepte în poezia românească*: „Pentru cititorul de azi, cronicile rimate, compilările în spiritul cărților populare, chiar și versurile «la herb» compun un spectacol forfotitor și pestriț, un pitoresc iarmaroc literar. Pentru cel preocupat de istoria fenomenului poetic românesc, aici sunt însă de găsit însemne ale unor prelungiri de seve, ce urcă prin capilare, atrase parcă de promisiunea unor germinații mai târzii. Întâi de toate, pentru că astfel de scrieri *aleg* versul, considerându-l mai potrivit pentru menirea lor. Șe naște astfel, pe căi diferite, independente deseori una de alta, ideea că versul e propriu unui anumit univers de rostire. Față cu proza, el reprezintă forma de expresie «aparte», și din întărirea acestei diferențieri se ivesc treptat căile autonomiei poetice. Encomiastica alege versul în schimbul prozei spre a da un relief privilegiat dedicațiilor în cuprinsul cărții: deschiderea se pune sub un înalt patronaj și se oficiază sub forma unei rostiri adecvate. În cazul cronicilor rimate, opțiunea pentru vers se poate desluși punându-le alături cu istoriografia în proză: letopisețele. Cronicarii scriau «pentru învățătură», consemnând cu conștiința răspunderii în fața viitorimii. Demnitatea perspectivei «de sus» a letopisețelor, decăzută și ea cu încetul, lasă locul narării «de dedesubt», venind nu din partea contemplatorului, ci a victimei istoriei, Mazi-liri și ucideri de domni, pătimiri ale orașelor, zăverea, urgisirii ale boierimii, toate sînt relatate cu fiori de spaimă și uimire, ca ceva cumplit și nemaipomenit. Versul satisface, în primul rînd, rațiuni de ordin pragmatic – memorarea fiind o șansă în plus a acestor texte ce nu puteau aspira la favorurile tiparului. El devine totodată, fie și involuntar, un instrument de reliefare. Povestitori, jurnaliști dubioși, «stihuiesc» prolix și stîngaci, dar cu fierbințeală, voind să facă emoția, groaza, indignarea cât mai lesne de auzit. Desigur, nu din aceste scrieri precare, la discreția «modei», se va isca poezia. Ele susțin însă un climat propice, ori- cît de puțin rafinat s-ar arăta ; pregătesc un auditoriu, pun în contact câmpuri culturale diferite, consolidează uzanțele versificației, conturîndu-i domenii specifice și, sub aspect tehnic, dezvoltă și întăresc tiparele prozodice”. □•Grigore Brîncuș se ocupă pe mai departe de etimologia cuvîntului *roșu*. ■•Liviu Papadima și Rodica Zafiu recenzează cărțile recent apărute ale scriitorilor □•Liviu Papadima scrie la Darie Novăceanu (*Întoarcerea gladiatorului*) „După mai bine de un deceniu de la ultima sa carte de versuri. Darie Novăceanu revine cu un nou volum, apărut recent la Editura Eminescu. Îndelungata amânare o motivează poetul, cu oarecare emfază, ca o trudnică cristalizare a cuvintelor în tăcerea lăuntrică: «Ei nu pot ști că lîngă fiecare / os de silabă rupt

am stat cât poate / n-a stat nici Hercule lângă Hidră, / să-l simt cum sună iar, privighetoarea». Versurile s-au îngreuiat de timp. «Și-au schimbat înțelesul / și sângele». Îndepărtând treptat de sine pe cel care le-a plămădit, astfel încât poezia a devenit pentru autor mediator al comunicării cu *alter ego*“. □•Tudor Țopa (*Punte*), intră în atenția Rodicăi Zafiu: „Cartea vrea să pară că se constituie pe măsură ce este scrisă, ca un veritabil jurnal, fără plan prealabil; spre sfârșit devine tot mai evidentă preocuparea pentru existența ei ca obiect estetic, pentru justificarea formulei folosite – a jurnalului «ca speță epică deplin legitimată», în care «cel ce se dă drept autor e de fapt personaj» -, pentru explicarea poziției de principiu și a tehnicilor de amănunt”. ■•Este anunțat *Premiu iugoslav pentru Geo Bogza*: „Consiliul Festivalului „Toamna poeziei de la Smederevo” (Iugoslavia) a hotărât să acorde primul premiu internațional al acestui Festival, *Cheia de aur a orașului Smederevo*, scriitorului român Geo Bogza, pentru întreaga creație literară. Premiul se va decerna de aici înainte anual unui scriitor din țările dunărene. Juriul primei ediții a Festivalului de la Smederevo a fost prezidat de dr. Alexandr Petrov, președintele Uniunii Scriitorilor din Iugoslavia”.

16 octombrie

● [„România literară”, nr. 42] Pavel Pereș este prezent, pe prima pagină, cu poemul *Vreme comunistă*. □•Teodor Vărgolici arată în ce constă *Spiritul continuității*: □•Despre *Substanțialismul lui Camil Petrescu*, doctoratul în filozofie al prozatorului, scrie Constantin Noica: „Oricine își poate da seama cât ar fi scandalizat o asemenea teză filosofică acum o jumătate de secol. Astăzi însă, în preajma anului 200, au apărut matematicieni care n-o spun ei singuri. Dacă ei nu admit chiar, odată cu gânditorul nostru, că în locul metodei științifice ar trebui pusă *cunoașterea substanțială* a esențelor concrete, în schimb, ei recunosc, cum vrea Camil Petrescu, că prin ea însăși știința nu este și cunoaștere. Mai trebuie ceva, spre a scoate rațiunea din acea inadvertență cu sine, acea rană deschisă a spiritului, căreia în chip uimitor, de la periferia marilor culturi, cineva neștiut de nimeni și aproape nesocotit de ai săi i-a dat nume”. □•Lucian Raicu evocă *Devotamentul față de literatură* a lui MRP, insistând mai ales pe promovarea tinerilor: „[...] lui M.R.P. îi plăcea să citeze fraza lui Bernanos, fixată și drept *motto*, al uneia din cărțile sale: «Hélas! Febra celor tineri menține restul lumii la temperaturi normale. Când cei tineri dau serme de răcire, tot restul lumii clănțâne din dinții»”. □•Dumitru Micu, se referă la ultimul volum de versuri al lui Mircea Dinescu. Textul urmează îndeaproape titlul volumului și se numește *A sta pe o boabă de piper*: „Avem, în Mircea Dinescu, astăzi, în general vorbind, pe unul dintre rarii poeți din generațiile mai noi pentru care nu limbajul, în sine, nu diferențierea prin limbaj constituie preocuparea esențială, sau chiar unică, obsesivă. Stimulul creației sale nu e voința de a scrie *altfel* ci, pur și simplu nevoia de a scrie. Ce preva-

lează asupra lui *cum*. În loc de a se raporta la literatură, la poezia predecesorilor și a contemporanilor, impunându-și inventarea de procedee noi, modificarea cu orice preț a gramaticii poetice, căutarea pe toate căile a originalității, el preia metrii cei mai tradiționali, cu aplomb, face uz, în genere, de mijloacele consacrate ale poeziei cu o candoare (sau aparentă candoare) a unuia ce crede că poezia începe cu el". □ • Într-un subiect care îi este foarte aproape, Șerban Cioculescu se întreabă dacă Marin Bucur a restituit câte ceva din opera lui Caragiale: „Nu vom spune despre contribuția lui Marin Bucur că ar fi neînsemnată. Credem însă că a plecat de la o premisă majoră greșită: aceea că Eminescu, prototipul doctrinarului incoruptibil și al intransigenței morale necruțătoare, și-a ales în Caragiale omul din același oțel suflesc. Or, marele Caragiale, împins de nevoile zilei, care nu iartă, a fost mereu disponibil ca gazetar, fără a se dărui, ci numai împrumutându-și pana, în lipsă de convingeri politice ferme. Marin Bucur vede altfel lucrurile. Ne temem că va rămâne singur în identificarea de ordin structural și etic, a lui Caragiale cu Eminescu, că nu va găsi în presa literară asentimentul la care se așteaptă. I-l dorim însă sincer și ne-am socoti în acel caz în eroare, admirându-l pe Caragiale ca mare creator literar, nu și însă ca un tot atât de mare gazetar și un tot atât de neabătut și de ferm ideolog în convingeri". □ • Nicolae Manolescu analizează lirismul lui Victor Felea sub titlul *Jurnal de poet*. □ • Un text inedit al de curând dispărutului Marius Robescu apare sub titlul *Poezia și universul sonor*: ■ • *Eminescu și romantismul german*, cunoscutul studiu semnat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga este interpretat de Mircea Iorgulescu: „*Eminescu și romantismul german* este o lucrare fundamentală, o contribuție de primă însemnătate la cunoașterea mai bună din unghi contemporan, a creației poetului național". □ • Despre *Poezia tânără și Starea* (ei) *provizorie*, scrie Marin Mincu avându-l sub observație pe Ion Drăgănoiu: „În absolut, poezia poate fi considerată starea provizorie a existenței și acest lucru l-a intuit Ion Drăgănoiu, folosind fericita sintagmă pentru o pentru o selecție din poezia sa". □ • Eugen Simion comentează volumul de versuri al lui Vasile Igna (*Insula verde*, C.R., 1986) folosindu-se de un titlu neașteptat, *Și Grecia cu caprele ei? Și molcoma Umbrie?*, pe care îl explică, în mod optim când comentează: „Nu pot să citez toate versurile care-mi plac în *Insula verde*. Ele sunt numeroase și arată un remarcabil simț al imaginii concrete.[...] Știu bine că un poem nu este o adițiune de iamagini și, în genere, un poem nu se justifică estetic numai prin calitatea imaginilor lui. Lirică este legătura secretă dintre aceste imagini, lămuritoare, pentru talentul unui poet greu, în fond, de lămurit din spatele imaginilor care strălucesc la suprafața poemului și ne pot lua ochii. Vasile Igna este un poet autentic, metaforele se cheamă și se leagă de în chip firesc în poemul său exprimând o vibrație stăpânită în fața miraculului naturii". ■ • În *Profesorii mei de limba și literatura română*, Gheorghe [Gogu] Rădulescu, membru al CPEX, evocă primele sale contacte cu literatura, amintind numele ilustre ale profesorilor săi: G. Călines-

cu, Nicolae Iordache (Vladimir Streinu) și D. Caracostea. Interesul revistei pentru astfel de mărturisiri se datorează faptului că influentul lider comunist devenise, în mod real, protector al culturii, cu oarecari sensibilități pentru prezențele feminine, lăsându-se frecventat de literați și artiști la vila sa din localitatea Comana. ■•Victor Crăciun îi ai un interviu participanților de la *Smeredevo*, privitor la Geo Bogza cu prilejul decernării acestuia a premiului *Cheia orașului Smeredevo*.. Sunt inserate declarații aparținând lui Adam Puslojic și Ioan Flora. □•La secțiunea consacrată literaturii universale, Radu Cărneci amintește că Leopold Sedar Senghor a împlinit 80 de ani. □•Darie Novăceanu prezintă, pe o pagină, călătoria sa prin Mancha, periplu din care nu lipsește Don Quijote. ■•Despre dialogul literar de la Budapesta, pe care l-au avut cei doi președinți ai Uniunii scriitorilor din ambele țări, scrie Alexandru Balaci: „Convorbirile au demonstrat cu claritate deplină că problema fundamentală pentru o mai bună înțelegere între popoare va rămâne problema raporturilor culturale reciproce. Cum am mai putut afirma, în repetate rânduri, cunoașterea patrimoniului spiritual al fiecărui popor se înscrie într-un flux continuu de a da și a primi, nicio cultură neputând să-și ajungă, să se dezvolte autarhic, iar salvarea omului, pentru a fi îndeplinită, trebuie căutată printr-o convergență unitară și o corespondență progresistă. Delegațiile de scriitori români și maghiari, care s-au întâlnit recent la Budapesta, practicând dialogul sincer, totdeauna deschis, au căutat să servească acestui nobil postulat umanist”.

● [„**Tribuna**”, nr. 42] Pe prima pagină este reprodusă poezia *Despre Țară*, a Doinei Petru, precizându-se că poeta a obținut *Marele premiu al Concursului de creație Octavian Goga* – 1986. □•Recitiri sadoveniene o incită pe Ioana Bot. □•Tot la Sadoveanu se oprește și Petru Poantă. După un vechi model, textul său se numește *Sadoveanu după Sadoveanu*: „În anul eliberării, Mihail Sadoveanu împlinește 64 de ani și are deja o operă unică. În perioada interbelică, atunci când scrie și publică marile sale cărți, critica, recunoscându-i, e adevărat, valoarea excepțională, îl exilează cumva din direcțiile noastre ale prozei, văzând în el cu prioritate un povestitor nativ, autor al unui model de umanitate arhaică, refractar la civilizația secolului XX. Perspectiva unei asemenea receptări o va modifica George Călinescu, îndeosebi în prefața la *Romane și povestiri istorice* (1961), relevând intelectualitatea structurală a scriitorului, substratul filosofic al universului său și, mai ales, «o anume încântătoare impresie de monotonie și hieratism de un efect inegalat, înrudit cu caligrafia persană», acestea din urmă referitoare la câteva dintre cărțile din deceniul patru, dar și la *Nicoară Potcoavă* (1952). Observații care vor fi preluate, nuanțate, în cea mai bună monografie asupra prozatorului, *Sadoveanu sau utopia cărții*, a lui Nicolae Manolescu. În deceniul opt asistăm la o reevaluare critică a lui Sadoveanu, surprinzătoare, dacă ne gândim că formula epicului său, de tip epeic sau a romanului filosofic, nu este continuată practic de nimeni. Pe lângă numeroase articole, mai mult sau mai puțin ocazionale, prin

care se caută îndeobște o proiecție în universalitate a scriitorului, să reținem, alături de eseul lui Manolescu: Mircea Tomuș, *Mihail Sadoveanu* (1978); Zaharia Sângeorzan, *Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale* (1976), Alexandru Paleologu, *Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu* (1978), ultima dintre ele, cea mai radicală în impunerea unei filosofii a operei sadoveniene și în relevarea unor scenarii mitice de mare vechime”. □•G. Nistor glosează despre una dintre creațiile de vârf sadoveniene, *Noaptea de Sânziene*: „Romanul are un caracter voit sistematic, cu mai multe niveluri ale semnificațiilor, uneori derutante. Acțiunea lui se consumă pe parcursul a douăsprezece luni – în tot atâtea capitole -, cuprinse între două nopți de *Sânziene*”. □•Eugen Uricaru este preocupat de *Universul Sadoveanu*: „Îndrăznesc să cred că în următorii douăzeci și cinci de ani Sadoveanu va ajunge într-adevăr un scriitor național, înțelegând prin aceasta nu doar recunoașterea de către autorități literare, ci pătrunderea sa în deprinderile felului de a fi românește. Îndrăznesc să cred că Mihail Sadoveanu își va găsi locul ce i se cuvine alături de celălalt Mihai, Mihai Eminescu în postul de veghe, de cârmă și de comandă al navei numită *Limba română*. Generații întregi l-au găsit în manualele școlare pe Mihail Sadoveanu, se apropie superba clipă când alte generații îl vor *regăsi* în manuale pentru că prima lor întâlnire cu el trebuie să fi avut loc începând cu primele rânduri deslușite pe o carte, cu primele povești, cu primele întâmplări istorisite. Între *Cocostârcul albastru* și *Creanga de aur* se poate întinde instrucția intelectuală de o viață a unui om. Prin *universul* Sadoveanu cultura română, spiritualitatea românească, dobândește una din calitățile absolut necesare unei culturi majore – aceea de pluralitate a lumilor spirituale conținute”. □•Despre *Un alt Sadoveanu*, scrie Maria Vodă Căpușan, și anume *Sadoveanu dramaturgul*: „Dramatizată, această lume nu-și pierde cu nimic atributele de măreție, personajele au ceva statuar, ce s-ar revela plenar în întrupare. Tablourile, alcătuite în alternarea de fapte și lirism, ar pretinde regiei valorizarea vizuală a prezenței naturii, a elementelor, ca un context indispensabil. Piesa integrează esențial ritmul lăuntric al prozei sadoveniene – dialogurile îi aparțin de altfel în subtilul echilibru dintre ampla desfășurare cu accente patetice și melodia tainică, molcomă ce se cere parcă șoptită. Da, Mihail Sadoveanu este și un om de teatru – acum ni-e greu s-o mai uităm”. □•Achim Mihailescu ajunge la episodul opt din *Lucian Blaga în Clujul postbelic*. ■•*Poezia lui Romulus Guga*, autor de la a cărui dispariție a trecut mai bine de un an, se află în atenția lui Marian Papahagi, care amintește, pentru început, faptul că versurile apar sub îngrijirea lui Romulus Vulpescu: „Poeziei lui Guga i-a fost dat să se încheie în acest timbru de incontestabilă autenticitate. Poetul plin de contraste al începuturilor, ce-și situa creația după propriile oscilații temperamentale între febrilitatea vitală și elegie alegea, impus de o necesitate supraumană, o singură voce pentru a se confesa. În felul acesta lirica sa inaugurează și încheie creația lui literară: simetrie nu numai aparentă, căci ea e, până la urmă, efigia singurătății”.

□ Doina Modola face câteva consemnări pe marginea celui de-al doilea *Simpozion Romulus Guga*. La Cronica ideilor literare, Adrian Marino pune *Problema biografiei*: „Biografia este un gen literar dificil deoarece nu se sprijină numai pe intuiție și portret. Ea presupune, în plus, perspectivă istorică, talent de sinteză și o solidă bază documentară. Biograful român se află într-o situație și mai complicată. Cu excepția vieților lui Mihai Eminescu și Ion Creangă, când G. Călinescu a găsit materialul deja *adunat* (orice s-ar spune: aceste două mari biografii n-ar fi fost pe deplin realizabile fără munca documentariștilor obscuri care le-au precedat), el trebuie să înceapă, în toate celelalte cazuri, de la capăt. Cu alte cuvinte, biograful nostru este obligat să facă, singur și dintr-o dată, de toate: munca de arhivă și de bibliotecă, să-și stabilească singur bibliografia, să realizeze o sinteză biografică personală (neexistând repere anterioare). În plus, să propună propriul său *portret spiritual* (p. XII), interpretarea sa *originală* de ansamblu”. □ Valeriu Bârgău dialoghează cu poetul Viorel Mureșan: „– *Te rog să mai privești o dată (în) cadrele generației tale și să o definești, s-o vezi chiar cu ochii bătrâni ai anului 2000?* – Mi-ar veni greu, dacă nu imposibil, să dau o definiție fenomenului care este generația '80, acum, când s-au riscat atâtea înaintea mea. Atent *mă uit* eu la forfota acestei generații de la primele ei apariții și uimirea în fața unei atari manifestări nu cred că ar fi lucrul cel mai înțelept. Cum arată ea, generația '80, acum? Volumele de poezie al tinerilor nu vin de la București, Cluj-Napoca sau Iași, să zicem, ci și de la Borșa, Baia Mare, Brașov, Alba Iulia, Strâmbu (jud. Cluj), Sighișoara, Târgu-Mureș sau Hunedoara. De aceea, cititorul poate avea impresia că este asaltat, agasat. Impresia aceasta s-ar putea modera în timp, ar putea deveni un lucru normal (cum văd eu această generație cu ochii *bătrâni* ai anului 2000?), dacă respectivele cetăți ar ajunge să poarte ca emblemă numele poetului care trăiește acolo. Așa cum asociem, bunăoară, Bacăul de numele lui George Bacovia. Dar asta depinde, mai întâi, de fiecare dintre poeții tineri ai României de azi...”. □ Mircea Muthu scrie, sub titlul *Un mare ochi albastru...* despre convergența poeziei cu pictura din expoziția Nichita Stănescu al cărei protagonist este Ion Țuculescu. □ Apare, deși arareori, rubrica *Prezențe românești*, cu subtitlurile *Mircea Dinescu în engleză*, *Ana Blandiana în limba bulgară* și *Poeți români într-o revistă din Anglia* (este vorba despre Paul Celan, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Maria Banuș, Victor Felea). □ În schimb, Michel Deguy și Tommaso Romano sunt prezențele străine din acest număr, autorii fiind traduși de Ion Cocora, respectiv Lydia Lucidi Drăganu.

17 octombrie

• [„*Contemporanul*”, nr. 42] Radu Cărneci îl evocă pe George Coșbuc: „... *Poeta vates* în cel mai deplin înțeles al expresiei, cântând iubirea și viața, vitejia și eroismul, dragostea de natura patriei și frumusețea limbii noastre, George Coșbuc a înscris pagini sublime în cartea spiritualității noastre,

ocupându-și unul din primele locuri în galeria poeziei naționale. La 120 de ani de nașterea sa, admirația și prețuirea noastră adâncă”. ■•Cheia de aur a orașului Smederevo, a revenit lui Geo Bogza, anunță „Contemporanul” prin intermediul lui Gheorghe Crăciun: „Cu mai puțin de doi ani înainte de a-l omagia pe octogenarul Geo Bogza așa cum i se cuvine unei personalități de frunte a culturii românești din acest veac, avem bucuria să consemnăm momentul premierii sale cu *Cheia de aur a orașului Smederevo*, gest de aleasă prețuire, merit nu să consfințească însemnătatea operei sale – ceea ce făcuse Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor încă din 1978 – ci să-i accentueze deplinul prestigiu european și universal. [...] Pe bună dreptate spunea Adam Puslojic, poet și eseist, secretar al Asociației Scriitorilor din Serbia și remarcabil cunoscător și tălmăcitor al literaturii române în sârbo-croată și membru al juriului: «Sigur că sunt foarte mulți poeți care merită acest premiu. Din cei 65 probabil 65 merită acest premiu! Dar, vă spun foarte sincer, maestrul Geo Bogza a fost singurul poet din toți 65 care – în fine – a obținut, în total, *toate voturile*. Fiecare membru din acest juriu a votat pentru acest reprezentativ poet român, european și, să spun așa, nu numai european: un poet al secolului XX»”. □•Informația este însoțită de un scurt interviu luat de Gheorghe Crăciun lui Milomar Kravovic, redactor la săptămânalul „Borba” (supliment al cotidianului cu același nume) care își amintește entuziast de Nichita Stănescu: □•Adrian Păunescu vine cu noi observații de viață, și învățături pentru tânăra generația în articolul reportaj *O familie de ardeleni*: ■•Nicolae Mecu prezintă monografia lui Al. Săndulescu sub titlul *Duiliu Zamfirescu și marele său roman epistolar*: „Cum s-a observat mai demult, corespondența, poate cea mai importantă din literatura română, e dezvăluie un Duiliu Zamfirescu necunoscut, contrastând adesea cu imaginea pe care diplomatul de carieră, solemn, distant, frizând aroganța, a lăsat-o contemporanilor săi, deosebit și de imaginea ultimă a scriitorului dizgrațiat cvasiunanim după discursul de recepție la Academie din 1909. Al. Săndulescu reconstituie, plecând de la scrisori, portretul uman al scriitorului, în ipostazele de prieten, îndrăgostit, soț, tată, după cum reface lecturile scriitorului, estetica sa, valoroasele opinii despre realism, roman și limba literară sau figura intelectualului patriot. [...] Trăind multă vreme în străinătate, ca secretar de legatie, scriitorul, arată Al. Săndulescu, află în literatură și în prietenie (două esențiale teme ale corespon [...]) Exegetul desparte cu obiectivitate și finețe opțiunile care se vor dovedi moderne și rezistente privind arta romanului de opiniile uzate și caduce, dând o sinteză completă a gândirii teoretice a scriitorului. În același spirit echilibrat sunt trecute în revistă și comentate critic părerile despre înaintași și contemporani, despre Eminescu, al cărui geniu Duiliu îl prețuiește, printre primii, la adevărata sa valoare, ori despre Caragiale, Slavici, Coșbuc, Goga, Gherea, Vlahuță, față de opera cărora e nu o dată nedrept, însă uneori din motive care scot la iveală tocmai laturile vizionare ale percepției sale artistice și pe care Al. Săndulescu nu încetează a le releva. Treptat, se

înceagă imaginea complexă a unui veritabil erou de roman, cum spune autorul. «parcurend o multitudine de trăiri și de situații», un roman autobiografic de prim-plan, dar și unul al prieteniei și al lumii literare, al provinciei sau al lumii politice și diplomatice. Un capitol aparte e rezervat artei scrisorilor, care pun în valoare darurile descriptive și de evocator, de observator al naturii umane, al peisajului ori al monumentelor de artă. Deocamdată, pătrunzătoare în analiză și judicioasă în judecățile de valoare (care sunt adesea acte justițiar), scrisă într-un spirit simpatetic, el însuși evocator, cartea lui Sl. Săndulescu despre marele epistolier oferă o lectură instructivă și delectabilă și reprezintă un pas înainte în aprofundarea naturii reale a omului și scriitorului Duiliu Zamfirescu“.

■•Mircea Popa prezintă cartea veche bihoreană: „Regiunile bihorene se numără printre cele extremități ale ariei de cultură daco-romane în care cultura de tip popular cunoaște o înflorire dintre cele mai impresionante. Acest lucru încearcă să-l acrediteze de câtăva vreme cercetătorul bihorean Florian Dudaș, cunoscut prin studiile sale mai vechi asupra circulației vechii cărți românești în părțile de vest ale țării, care își întregeste acum investigațiile cu un masiv studiu consacrat *Manuscriselor românești medievale din Crișana* (Ed. Facla, 1986). [...] Identificând surse, filiere, oferindu-ne date despre durata copierii, datarea textelor, posesorii și cititorii lor, lucrarea lui Dudaș rămâne de o mare utilitate pentru cunoașterea și circulația vechilor noastre cărți“.

■•Despre soarta (tragică a romanșei, limbă neolatină vorbită în Elveția) scrie Magdalena Popescu-Marin: „Romanșa a fost recunoscută ca a patra limbă națională a Elveției abia în 1938, alături de germană, franceză și italiană, dar, spre deosebire de acestea, ea nu a primit și statutul de «limbă oficială». Acestui fapt i se datorește, în mare măsură, pericolul dispariției care amenință astăzi, mai mult ca oricând acest idiom cu străveche obârșie latinoretică, cel mai vechi pe teritoriul actualei Elveții dintre limbile existente astăzi. O limbă limitată numai la contextul familial nu se poate dezvolta în toată plenitudinea ei. Istoria romanșei se aseamănă în multe privințe cu istoria limbii noastre și a celorlalte limbi romanice dar destinul ei nu a fost printre cele mai fericite“.

● [„Cronica”, nr. 42] Partea literară a numărului este centrată pe viața și opera lui Mihail Sadoveanu: ■•La rubrica *Permanența clasicilor*, Const. Ciopraga scrie despre *Perenitatea sadoveniană*: „Există o categorie Sadoveanu – așa cum există o categorie Eminescu. Vorbim de sadovenism, așa cum vorbim de eminescianism, fenomenele de agregare din unghiuri complementare unificând într-un tot cu însemne specifice pământ, cer și ape, oameni, etnopsihologie, istorie“. ■•Ștefan S. Gorovei descifrează *Fiorul istoriei* în literatură: „Și Sadoveanu a făcut, înainte de a-și scrie romanele sale istorice, o anume documentare. Contactul cu sursele este de neocolit pentru oricine tinde spre o reconstituire în forme literare. Profira Sadoveanu povestește cum se înconjură maestrul de lucruri vechi și, în parfum de tămâie, se cufunda în cetirea cronicilor și a edițiilor de documente. Precizarea e revelatoare: din câteva elemente

materiale (de ordin vizual și olfactiv), Sadoveanu își crea atmosfera necesară perceperii istoriei, retrăind, astfel, cele citite în cronică și documente”. □•Doru Scărlătescu invocă *Peisajul transcendent*: „Care sunt trăsăturile peisajului sadovenian? Dintre acestea nu lipsesc ineditul, neobișnuitul, spectaculosul. În falsele reportaje de vânătoare și pescuit, prima mișcare a naratorului ar putea fi numită de *exotizare* a familiarului. Sadoveanu e un maestru al realizării insolitului, al straniului și chiar al fantasticului, din datele cele mai insignifiante ale realității. [...] A doua mișcare a narațiunii sadoveniene o reprezintă pătrunderea în transcendent. Dincolo de lumea vizibilă bănuim latențe și virtualități, adâncirea în peisaj înseamnă parcurgerea unor trepte de inițiere, de iluminare”. □•Gavril Istrate caută legăturile dintre *Sadoveanu și Transilvania*: „Contactul cel mai rodnic, și de lungă durată, pe care Sadoveanu avea să-l stabilească cu ardelenii, s-a produs după 1926, când a apărut cartea sa *Țara de dincolo de negură*. Câțiva vânători de la Cluj și de la Sibiu, citind cartea respectivă și descoperindu-l ca făcând parte din «breasla» lor, l-au invitat la vânătoare de cucoși sălbatici, primăvara, și la «boncălulit» cerbilor, toamna, în munții lor, pe Valea Sebeșului, Valea Frumoasei. Cucerit de locuri și de oameni, scriitorul avea să urce, an de an, pe locuri pe care, îndrăgindu-le, le-a înglobat, prin intermediul cărților sale, pentru totdeauna, bunurilor noastre literare, cu oamenii care le populează și cu limba pe care o vorbesc aceștia. [...] Printre cărțile cu inspirație ardelenescă ale lui Sadoveanu, notăm în primul rând, *Valea Frumoasei* (1937) și *Ochi de urs* (1938), prin care autorul evocă nu numai frumusețea locurilor respective și vrednicia oamenilor care le populează, ci introduce în circuitul literar o serie de cuvinte nemaîntâlnite în opera sa, până atunci. Este vorba, pe de-o parte, de elemente regionale, de vocabular în primul rând, dar și de fonetică și de morfologie, și de o serie de neologisme latinești, pe de altă parte, cu ajutorul cărora plasează mai precis acțiunea în provinciile dintre Carpați și bazinul Tisei. [...] Nu putem încheia înainte de a arăta că Sadoveanu a colaborat, încă din tinerețe, la o serie de publicații ardelenesti, de la «Luceafărul» sibian până la «Carpații», frumoasa revistă de vânătoare condusă de Ionel Pop între anii 1933-1947. Vom spune, de asemenea, că «Astra» i-a publicat unele cărți, cum se poate vedea din *Bibliografia sibiană*, apărută la Sibiu, sub semnătura Elenei Dunăreanu. Legăturile lui Sadoveanu cu Transilvania au contribuit la consolidarea unității noastre naționale, precum și la definitivarea drumului care duce în urcuș, la fundamentarea limbii române literare. Mai mult decât atât. În ultima sa carte, *Cântecul mioarei*, rămasă neterminată, după cum se știe, scriitorul ne mărturisește, prin eroul său, profesorul Zarandi, pe care unii cititori l-au identificat cu G. Ibrăileanu, că între Bihor, Maramureș și Năsăud s-a consolidat unitatea însăși a limbii literare și tot acolo s-a făcut legătura, sub acest aspect, cu frații de peste Carpați, cu moldovenii”. □•Zaharia Sângeorzan comentează afirmația sadoveniană „Eu am poposit și-n basm și-n minune”: „Poemele lui *Daim* e înfățișează nu poezia operei lui Mihail Sado-

veanu, ci drama poetului săgetat de acea neașteptată Dulce-împlinită care i-a schimbat viața, i-a dat să cunoască ultima cupă din apa vrăjită a iubirii. Misterioasa Daim, o «Hierogramă de stele» pătrunde în sufletul povestitorului, înțeleptului senin și flăcările pasiunii se aprind. Scriitorul nu-și mai ascunde iubirile în povestiri, nu le mai regizează în construcții epice, nu le teatralizează în nuvele, ci devine el însuși personajul care le trăiește. Patima iubirii sadoveniene ni se dezvăluie în elegiile unei vârste, ce ne amintește de celebra *Elegie de la Marienbad* (1825). [...] Mihail Sadoveanu își transcrie romanul de dragoste cu emoția unei renașteri. E re-nvierea prin iubire. Ascetul iese din chilia reclusiunii, renunța să mai fie cel ce povestește lumii viața ei, și pentru prima dată se povestește pe sine cu conștiința că este eroul romanului, poetul rememorării sentimentelor, E un Sadoveanu învins de umilința dragostei“. ■ Sadoveanu în ediția critică, îl preocupă pe Liviu Leonte: „Volumul întâi al ediției critice începe cu un cuprinzător și substanțial studiu semnat de Constantin Ciopraga, *Scriitorul și lumea lui. O Notă asupra ediției* lămurește concepția care guvernează lucrul, dispoziția viitoare a materialului. Cornel Simionescu are în vedere *opera omnia* și a distribuit textele în patru mari secțiuni: opera originală din periodice sau rămasă în manuscrise; traducerile; corespondența. Surpriză însă, derogarea la principiu apare din volumul I care cuprinde o amplă secțiune (peste 300 de pagini), intitulată *Începuturi*, adunând în premieră toate producțiile anilor 1897-1904, în afara celor din volumele cu lucrări originale. Să-l criticăm pentru această excepție de la regulă, să-i recomandăm să procedeze la fel și în celelalte volume, adică să includă tot ce a publicat Sadoveanu într-o anume perioadă alături de opera reprezentativă? Mai bine să-l lăsăm pe editor să-și facă munca așa cum îi dictează pregătirea, experiența, însăși opera lui Sadoveanu pe care o cunoaște mai bine decât orice sfătuitor din afară“. □ Emilian Georgescu și Adrian Rezeanu sunt prezenți cu episodul al II-lea al textului *Un scriitor francez de origine română – Alecu M. Sturdza*: „După ce la finele anului 1848 Dickens călătorește la Paris primind în ambianța familială din rue la Harpe omagiile lui Dumas, Hugo, Lamartine și Gautier, în iulie 1850 Sturdza îi întoarce vizita întreprinzând un turneu de lecturi lirice bilingve în Anglia. Turneul se bucură de un mare succes și, drept urmare, în decembrie al aceluiași an, criticul Leigh Hunt îi editează la Londra un volum din poeziile lecturate intitulat convențional «ieri, azi și mâine»“. ■ Gh. I. Florescu îi ia un interviu (la New York) profesorului Charles M. Carlton, un reputat românist, prieten al culturii noastre: „– *Presupun că raporturile dv. Cu România s-au modificat, în sensul extinderii lor, odată cu reducerea distanței care s interpunea între dv. Și realitățile românești. Ce reprezintă, astăzi, pentru dv., România?* – Am ascultat cândva o conferință, susținută de profesorul Dan Grigorescu, la U.C.L.A. (University Of California, Los Angeles), în cadrul unei «zile românești», care m-a cucerit, realmente. Cu aceeași ocazie am cunoscut mai multe persoane interesate de limba română. Apoi v-am vizitat țara,

descoperindu-i frumusețile și realizând că psihologia mea este întocmai ca psihologia românilor. Admir simțul umorului, caracteristic compatrioților dv., și tot ceea ce ține de cultura populară, de specificul național. Când sunt în România, nu mă mai simt american. Ador această țară minunată, unică din multe puncte de vedere, și mă consider, printre români, ca acasă. De mai mult timp, România a devenit pentru mine a doua patrie“.

■•Printre colaboratorii acestui număr se află Nicolae Manolescu, autor al recenziei intitulate *Argentinitatea, metafizica și tangoul*, titlu împrumutat de la Borges, pentru cartea lui Ernesto Sabato, *Abandon exterminatorul*, Univers, 1986): „După părerea mea, puține alte mari romane moderne sunt mai fățiș experimentale și eseistice decât acesta, căruia nu-i găsesc, din acest punct de vedere, termen de comparație decât în *Omul fără însușiri* al lui Musil sau în *Ulisele lui Joyce*. Abaddón legitimează, dacă mai era nevoie, într-o scriere din care adevărul profund al omului nu lipsește, toate acele procedee noi de viziune și de construcție, pe care cititorul de romane clasice le mai privește și astăzi cu perplexitate“.

● [„**Flacăra**”, nr. 42] N. Grigore Mărășanu publică poezia *Toamnă Românească*: „Aruncă-n noi pământul cu mari, zemoase fructe!/ Abia cules, ogorul devine iar ogor“. □•Nicolae Dan Fruntelată este, de asemenea, prezent cu un *Poem în toamnă*: „Eu, fiul vostru, scriu această carte/ e toamnă și e liniște în munți/ părinții mei soldați, câți mai sunt încă/ mășăluiesc prin amintiri, cărunți.“ □•Despre *Neprefuitul tezaur* – dar nu al toamnei – scrie și A.I. Zăinescu la secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, virând spre patriotism: „Se cuprinde această datorie în chiar faptul istoric de a trăi în libertate și independență, tot așa după cum ideile de libertate și independență se cuprind în întreaga rostire de ființei noastre, în întregul nostru mod de a fi. Pentru că noi nu ne căutăm trecutul în alte părți, rădăcinile noastre sunt aici și ele au și legende-le și cântecele lor, ele au sunetul și rezonanța aparte, au tăria locului muncit și apărât cu toată ardoarea, cu toată știința și truda lucrului bine gândit și făcut. Pentru că este și istorie acest tezaur, este și cultură și artă, este și inspirație, și cuget și împăcare și dor“. □•O semnătură nou apărut în coloanele revistei este cea a lui Ioan T. Morar, care se produce cu un text despre festivalul Cântarea României și activitatea Corului Ion Vidu din Lugoj. □•Ion Bogdan Lefter prezintă *Muzeele literaturii române*, care asemenea celor patru apostoli sunt ...două: „Nu se pot inventaria într-un articol toate postfețele meritorii ale colecției, însă un sondaj e de ajuns pentru a indica – fie și numai prin garanțiile semnăturilor – un anumit nivel. Scrise în maniere foarte deosebite, din perspectivă riguros istorico-literară ori cu libertăți eseistice, multe postfețe din «Articole» au devenit puncte de referință în bibliografia critică a autorilor analizați“. □•*Utilitatea interviului* este comentată de Al. Piru în cronică sa la *Romanul românesc în interviuri*: „Printre documentele de care orice istoric literar (pentru mine totuna cu criticul) nu face abstracție în judecata sa de valoare se află desigur interviul, ceea ce explică interesul trezit de culegerea întocmită de

Aurel Sasu și Mariana Vartic *Romanul românesc în interviuri – O istorie autobiografică* în formă de dicționar cu sinteze bibliografice și indici (pentru moment de la A la P în două volume – patru tomuri, total 2 248 de pagini, Minerva, 1985-1986)“. ■•La rugămintea prietenilor, Gheorghe Tomozei dă curs invitației de a răspunde remarcilor acide făcute la persoana sa de Mircea Dinescu (în „SLAST”) cu prilejul împlinirii unei jumătăți de secol. Gheorghe Tomozei se conformează dezvăluind textul unor dedicații oferite de Mircea Dinescu lui Tomozei, dedicații din care rezultă felonia: „[...] Sunt somat – sentimental – de câțiva prieteni, să-i răspund poetului de excepție, mai nou și publicistului Mircea Dinescu pentru o tabletă «nimicitoare» pe care mi-a dedicat-o cu prilejul semicentenarului (meu) în paginile deschise (lui) cu generozitate (cerci Bécaud!) de suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului». [...] P.S. Bătrân colecționar de suavități, păstrez cu evlavie (bizantină desigur), toate dedicațiile oferite pe cărți, de impetuosul devorator al produselor mele în pamfletul intitulat *Elefantul de porțelan*. Iată câteva mostre de asemenea porcelanuri, iubite cetitorule, și spune dacă mai înțelegi ceva. Pe *Elegii de când eram mai tânăr*: «Poetul cu acces *La Marea Poezie*, lui G.T., invidia mea frățească odată cu această carte. M.D. 12 iunie '73». Pe *Proprietarul de poduri*: «Poetului profund născut sub o stea muzicală, omului deosebit, fratelui drag această carte în semn de sinceră prețuire. Oct. '76»/ Nefiind sigur că mi-a oferit *Podurile*, poetul mi-a mai trimis un exemplar, ceva mai târziu: «Artistului total G.T. marelui poet la cărțile căruia am școlit și eu, omului strălucitor și poetului drag aceste poduri care pot fi trecute chiar cu vederea. Cu drag, 5 iunie '78. Pe *La dispoziția dumneavoastră* «Marelui artist G.T. la retortele căruia trăgând hoștește cu ochiul am furat și eu meșteșugul de a da iluzia aurului, omului «obositor» de inteligent, prietenului și fratelui drag aceste umilințe false. Cu drag.» Pe *Democrația naturii*: «Marelui poet G.T. creatorul de Univers (al cărui sânge seamănă cu sângele său) omului încărcat cu etaje de spirit și inteligență și care «evoluează» (chiar acesta e cuvântul) într-un mod înspăimântător ce mă pune pe mine cu burta pe manuscrise și mă îndeamnă să mai insist. Cu drag. M.D.» Ce să mă fac? Să-mi comand statuie? Sau să-l conving pe cititor că nu trebuie să fie tulburat foarte de «păruielile» petrecute în atelierle artiștilor...“.

● [„Orizont”, nr. 42] *Contemplație și creație* se numește tableta lui Ion Arieșanu din prima pagină a revistei, prin care acesta stabilește etape ale actului artistic: „Creatorul va trece la munca lui și ordinea va domni între visul său solitar și opera viitoare a minții sau mâinilor sale”. □•Referindu-se la *Dialectica limbajului poetic* (Facla, 1986), Cornel Ungureanu își numește cronica *Deschidere către Crișu Dascălu*: „Excelenta cercetare a lui Crișu Dascălu, *Dialectica limbajului poetic*, arată cum «cărțile nepopulare» au ecou deosebit chiar și între autorii care nu citesc cu ochi rece literatura. [...] Semioticianul Crișu Dascălu s-a numărat printre aceia care, la începutul deceniului al optu-

lea, a dat valoare unui cerc timișorean de semiotică. De la Livius Ciocârlie la Adriana Babeți și de la Marcel Pop-Corniș la Vasile Tudor Crețu și Margareta Gyrcsik cercul a stimulat autori de mână întâi. Unii au devenit cunoscuți, alții vor deveni cu timpul. *Dialectica limbajului poetic* aparține acelor cărți fundamentale construite în timp. Cele trei părți ale cercetării (*A privi și a vedea, Vizibil și lizibil, A percepe și a pricepe*) discută, în termenii unei gândiri ferme asupra limbajului «dialectica limbajului poetic». Semnalăm bucuria de a descoperi resorturile intime ale gestului său. Foarte rezezi analize ne oferă căi noi de înțelegere a unor autori ca Arghezi, Bacovia, Macedonski, Nichita Stănescu, Eugen Jebeleanu. [...] *Dialectica limbajului poetic* e un studiu de remarcabilă concentrare aparținând unui specialist de excepție. Cronica noastră nu reprezintă decât deschiderea unei dezbateri care, angajând poeticieni, lingviști, scriitori ar putea da continuitate unei cercetări cum nu apar des“. □•Tot la o carte apărută de sub teascurile editurii Facla, *Adagio*, de Tudorel Pamfil se oprește și Tudorel Urian, apreciind *Sinceritatea poeziei* acestuia: „Poezia lui Eduard Pamfil este. în ultimă instanță, un barometru liric indicând «vremea» din inima poetului, bucuriile și eșecurile, speranțele, frământările, neîmplinirile, năzuințele și, mai ales marile sale nostalgii. Ea este o cale de comunicare, deschisă lumii, o confesiune existențială a unui om pentru care a trăi estetic a devenit mai mult decât o profesiune de credință. Nu întâmplător *Adagio*, recentul volum de versuri a lui Eduard Pamfil, nu conține niciuna din așa-zisele manifeste «ars poetica» din care poeții își fac îndeobște un fel de blazon. [...] Eduard Pamfil este un mare iubitor de poezie. Acesta este blazonul, purtat cu demnitate și mândrie“. □•Traian Liviu Birăescu semnează o pledoarie în favoarea literaturii pentru copii: „Avem, în această direcție, o frumoasă tradiție. Arghezi și Cezar Petrescu, pentru a aminti doar două nume, au scris și pentru cei mici. Arghezi, exemplul lor a fost urmat de poete cu certă dăruire, precum Ana Blandiana, Constanța Buzea. Ni se pare însă că ținutul literaturii pentru copiii în afara, cum am văzut, atenției criticii literare, permite pătrunderea în literatură (ca pe o poartă dosnică) la destui veleitari. Uneori li se acordă și un rabat la calitate în edituri. Nu vom da nume, nu intenționăm să facem un rechizitoriu. Dănuie, în acest caz, credința, păgubitoare și eronată, că a scrie pentru cei mici este mai «ușor»; nu sunt deloc sigur dacă nu cumva e mai «greu». Genul solicită, pe lângă cunoașterea intuitivă a psihologiei infantile, dragoste, delicatețe și subtilitate. Când ele nu există, calitatea textelor e periclitată“. □•La *Revista revistelor*, A.B. își trece privirile peste „Opinia studentască” din Iași, găsind că „de ani buni de zile, revistele studențești ieșene pot fi oricând enumerate în seria revistelor românești de cultură”. O demonstrează și „Opinia studențească” nr. 3-4, în care se găsesc semnăturile lui Al. Zub, Solomon Marcus, Gheorghe Grigurcu, precum și ale mai tinerilor Luca Pițu, Liviu Antonesei, Maria Mailat, Carmelia Leonte, Ovidiu Nimigean, Valeriu Gherghel. □•C. Poenaru obține un interviu de la universitarul finlandez Seppo

Sajama, profesor de filosofie la de la Universitatea din Turku. Întrebările sunt de promovare a României prin ochii invitatului, care este întrebat dacă se află pentru prima dată în România, ce impresii a cules și dacă și alți colegi de-ai săi ne-au vizitat patria sau ...filosofia românească.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 42] *La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*, Eugen Barbu devine mai concesiv față de Constantin Ștefuriuc: „Constantin Ștefuriuc *Frumosul în piele de tigru*, C.R., 1983, repară oarecum impresia generală de debusolare lirică a unei generații ce se vrea modernă (poate nu se știe că modern u e numaidecât tot ce se ivește în prezent), interesantă, șocantă, neobișnuită etc”. Sub titlul *Publicistică erudită*, M. N. Rusu salută apariția volumului *Cultură și limbaj* (Eminescu, 1986) al stilisticianului Gheorghe Bulgăr: „Interferența și interdisciplinaritatea se presupun reciproc, dar nu se confundă. Dacă ar fi să ne exprimăm aristotelic, interferența reprezintă genul proxim iar interdisciplinaritatea diferența specifică. Unei astfel de încercări metodologice i se supune Gh. Bulgăre în cartea sa recentă, *Cultură și limbaj* (Ed. Eminescu). Din capul locului suntem avizați atât prin titlu cât și prin introducere că autorul – lingvist cunoscut, publicist de erudiție – adoptă o atitudine programatică față de conceptele enunțate. [...] Volumul de față, *Cultură și limbaj* aduce, într-o măsură ponderată, o modificare de perspectivă metodologică. Dar între Eminescu din 1955 și eminescologia sa de astăzi schimbarea de registru și referințe este radicală. [...] Așadar, reperele fundamentale ale cercetării interdisciplinare la Gh. Bulgăre sunt nu numai Eminescu și Nichita Stănescu ci, din această perspectivă nouă, întreaga literatură română, de la corifeii Școlii Ardelene la scriitorii de azi. Nu dau aici sumarul volumului atât de elocvent în acest sens. Ar fi o redundanță gratuită. Ceea ce însă trebuie subliniat e faptul că ponderea articolelor sale o deține tot Eminescu. Sau așa îmi place să cred, nu atât din punct de vedere statistic, cât al spiritului de acribie științifică în care sunt reexamineate unele aspecte ale creației și biografiei eminesciene, incitante și, mai ales, subtextual polemice, acolo unde este cazul. Spațiul nu-mi permite să mă înscriu în replică ori în concordanță de opinie. Dincolo însă de aspectele concrete ale problematiei abordate de Gh. Bulgăr, de numeroasele sale sugestii critice privind editarea monumentalei opere eminesciene, metodologia interferențelor spirituale și «tehnice» își găsește în această carte o expresie armonioasă și academică”. □ ... Printre cei care militează pentru, o mică intervenție are și Paul Anghel: A fi cu pacea intră în rațiunea omului de a fi. Intră și în rațiunea de a fi a lumii, care n-ar fi ce este în condiția în care moartea s-ar rosti. A pregăti moartea, a o înzestra cu instrumente, a o pune la lucru prin război, este împotriva firii și rațiunii omenesti, iar azi e împotriva firii ca viață universală. Nu este niciun curaj să proclami viața, dar este un curaj să te opui morții. România se află în fruntea țărilor care și-au asumat acest curaj și este o mândrie, în acest ceas, să te simți una cu poporul rău în salutara misiune de a fi pentru pace. Un referen-

dum, extins la scară planetară, ar dovedi – nu mă îndoiesc – că specia umană e răspunzătoare totuși de sine și că vrea să existe”.

18 octombrie

• [„Luceafărul”, nr. 42] Sărbătorirea a 125 de ani de la înființarea ASTREI este creionată de Dan Petre sub titlul *Un reazem al naționalității*: „Ideea-mesaj a fondării «Astrei» reiese limpede din discursul rostit de T. Cipariu la adunarea de constituire. «E un testimoniu al vieții românești și o protestațiune mai solemnă decât jurământul – spunea el – că națiunea română nu vrea și nu va suferi niciodată ca să se opună din seria națiunilor, ea, națiunea română, nu vrea și nu va suferi niciodată batjocura, ca să se lapede de al său nume și de-a sa limbă în favoarea nici a celei mai culte națiuni și limbi din lume». Și mai departe: «Dar Românul, ca națiune, pe care 17 secole l-au aplecat la pământ într-adevăr și nu l-au frânt, nici nu l-au smuls din rădăcini, chiar să mai treacă peste el de 17 ori câte 17 secole tot Român va rămâne»”. □ În *Toamnă românească*, Mihai Beniuc își arogă drepturile vârstei înaintate de a găsi similitudini între aceasta și anotimpul evocat: „Acum privesc toamna de pe dealul anilor mei; în parcuri, pe lângă lacuri și mă uit la sălciile cu pletele aplecate spre valuri mereu neliniștite.[...] Luna s-a înălțat din spatele unor fabrici cu coșuri înalte. Se vede drumul jos cu frunzele căzute, galbene, unele ca niște pingele croite pe măsură, cum spune Arghezi, altele ca niște inimi, altele le auzi scrâșnind sub picioare. Acestea au pătruns mai adânc în groapa fără fund a morții”. □ Romulus Vulcănescu comentează noua apărută carte *Antropologia stilistică*: „În cartea numită, *Stilistica antropologică* concepută de Mihai Rădulescu își definește obiectul, tematica, problemele fundamentale, metodologia și aplicabilitatea, cu rețineri, rezerve și precauțiuni. Din expunerea introductivă reiese că stilistica antropologică este o știință de graniță sau interdisciplinară, rezultată din impactul interferențial dintre stilistica propriuzisă și antropologie. Se înțelege că nu e vorba de antropologia generală ci numai de antropologia culturală, echivalentă pe românește cu etnologia”. □ Despre realismul criticii scrie Alexandru Horia. În prima parte, mai degrabă teoretică, autorul invocă *spiritul realist*, evitând *falsa hermeneutică* (pe care o consideră o eroare a criticii) spre a ajunge la programul realist, slujit de simțul obiectiv al evaluării: „În cartea numită, *Stilistica antropologică* concepută de Mihai Rădulescu își definește obiectul, tematica, problemele fundamentale, metodologia și aplicabilitatea, cu rețineri, rezerve și precauțiuni. Din expunerea introductivă reiese că stilistica antropologică este o știință de graniță sau interdisciplinară, rezultată din impactul interferențial dintre stilistica propriuzisă și antropologie. Se înțelege că nu e vorba de antropologia generală ci numai de antropologia culturală, echivalentă pe românește cu etnologia”. ■ Cronicii literari ai numărului de față sunt Mihai Ungheanu, Paul Dugneanu și Valentin F. Mihăescu. □ Mihai Ungheanu scrie cronică la *Istoria literaturii*

românești. *Introducere sintetică*, (Minerva, 1986) curs ținut de Nicolae Iorga în fața studenților de la Litere: „În esență, *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* este o reacție împotriva prejudecăților, împotriva osificărilor sau absolutizărilor de opinie, o corectare de accente, fapt pentru care evident sau nu, mărturisit sau nu, această istorie literară prescurtată a lui N. Iorga s-a bucurat și se bucură de o posteritate fericită în cercetările literare postbelice. Înnoire opticiei asupra literaturii române din prima ei perioadă, deschiderea de noi orizonturi pentru înțelegerea și interpretarea ei, descind din *Istoria literaturii românești*”. □•Paul Dugneanu comentează ediția Perpessicius, *Scriitori români* (BPT, Minerva, 1986), întrebându-se dacă, după cele doisprezece volume de *Opere*, apărute la aceeași editură, care n-au reușit să-l restituie conștiinței literare, prezentul volum o va face. □•Valentin F. Mihăescu se ocupă de Eugen Uricaru, *Stăpânirea de sine*, roman prin care se întoarce în atmosfera evocată în *Așteptându-i pe învingători*: „După 1784. *Vremea în schimbare*, evocare singulară, prin originalitatea viziunii și valoare în literatura română a figurii lui Horea, prozatorul Eugen Uricaru se întoarce la lumea Vladiei – aproximată în *Despre purpură și Antonia*, aprofundată în *Vladia* – cu noul său roman, intitulat *Stăpânirea de sine*. Cronologic, recentul volum continuă *Așteptându-i pe învingători* – sunt reluate și unele personaje. [...] Totodată, romanul este încărcat de referințe, directe sau aluzive, la evenimentele politice ale timpului, iar țesătura epică nu-și dezvăluie desenul (semnificațiile) în absența considerării dimensiunii politice”. ■•În cadrul rubricii *Noua geografie a literaturii*, permanentizată, Al. Ruja scrie despre prozatorul timișorean Paul Eugen Banciu și romanele acestuia în care constată că sunt redescoperite mituri esențiale ale poporului român. □•Trecând prin Borges și Marquez, Z. Câr-lugea aduce vorba despre Ioan Dan Nicolescu, autorul romanelor *Rana statuiilor* (1977) *Legătura de chei* (1979) și *Sărbători marțiale* (1980). Criticul de la „Luceafărul” apelează la un titlu derutant, *Întoarcerea autorului*, care nu are nicio legătură cu volumul scos de Eugen Simion în același an: „În totul, romanul este o alegorie și deopotrivă o parabolă este o alegorie și deopotrivă o parabolă, într-o lucrătură stilistică artizanală, cu nerv narativ și fior dinamic, în care oamenii, conștiințe, civilizații scapă cu greu ori deloc de spiritul terorizant al Puterii pentru a intra sub acela necruțător al Istoriei, în spirit bizantin. Nu lipsește de aici nici fantasticul estetizant al lui Borges (ori Marquez), nici sim-bologia onirică, eliadescă, amintind de mythosul autohton. Cartea e un baroc fantast fără precedent în literatura noastră, cartea unui prozator matur în concepție și a unuia dintre cei mai înzestrați dintre cei tineri”. □•Nicolae Oprea vede în literatura lui Marcel Constantin Runcanu, *Principiul „autenticității”*: „M.C. Runcanu este un fin analist, pe filiera Hortensia Papadat-Bengescu – Anton Holban. Pe măsură ce va ieși de sub tirania formei – cele două romane sunt etape ale acestuia demers – proza lui va dobândi o mai largă respirație și, prevăd, o altă turnură”. □•Adrian Dafir, prezintă, sub titlul *Vocație și experi-*

ment, la Vasile Andru: „Cel mai recent roman al lui Vasile Andru, *Turnul* (Ed. Cartea Românească, 1985) ne întărește și mai mult în convingerea că autorul este un adept tenace (și înzestrat în acest sens) al creării metodice și migăloase a senzației extrem de ambiguu a iluziei prezenței unui întreg continuu, sfârșat de prezumții și dezordonări, risipite cu o artă perfectă în cele mai neașteptate falii ale realului, o realitate cu o arhitectură minuțioasă și perfectă, deformată și deformantă, mereu contradictorie și mereu impresionantă”. □•Nicolae Georgescu își continuă analiza la Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati*: „Despărțirea de Al. Oprea este violentă, adesea pamfletară, insinuantă. Improvizatul său urmaș rămâne, însă, puternic ancorat în modelul aceluia: același drum, refăcut cu privirea întoarsă. [...] Nu știm dacă lucrarea *Spre alt Istrati*, prima încercare românească insistentă de a face din autorul *Chirei Chiralina* un străin de spiritul, limba, civilizația românească – merita atenția pe care i-am acordat-o. Într-o ordine firească a lucrurilor – *id est*: științifică – procedeul ar trebui dezavuat public: nu denigrându-l pe Al. Oprea și pe Panait Istrati se poate demonstra apartenența acestuia din urmă la *altă* cultură; autorul, în fond, este liber să-și aleagă alte procedee, indiferent care, dar să nu lezeze sentimentele celor care țin la scriitorul român Panait Istrati”. □•Poeții, când erau tinei... ajunge la episodul al IV-lea, adică la Nicolae Tăutu: □•La rubrica *Mapamond*, apar tălmăcirii din Théophile Gautier (Pan Izverna) și Gunnar Bierling (poet finlandez, tradus de Stelian Gruia)

• [„SLAST”, nr. 42] *Romanul condiției umane*, de Ioan Holban continuă cu partea a doua: „Celălalt termen al raportului tensional din care crește narațiunea lui Alexandru Ivăsiuc este *spațiul securizant*; element opozant al spațiului agresor, această *zonă de identificare* a ființei personajului din proza lui Alexandru Ivăsiuc dezvoltă în text o sumă de semnificații care pot fi considerate efecte ale manifestării celor agresoare dar, în aceeași măsură, ele trebuie puse în legătură cu *sistemul filosofic de referință* al personajului și cu mecanismul său esențial de percepere”. □•Rubrica *Viața literar-artistică*, revine la vechiul format: □•Valeriu Râpeanu cu *Scriitori dintre cele două războaie mondiale* este prezentat de Mirela Roznoveanu (*Nicolae Iorga și câțiva contemporani*). □•Următorul text pe același subiect îi aparține lui Paul Dugneanu (*Recuperarea și valorizarea critică*): □• Tudor Cristea (*Contextul operei*) se ocupă de scrierile prioritar de scrierile lui Nicolae Iorga. așa cum au fost redată publicului larg cititor de Valeriu Râpeanu: □•La rubrica intitulată *Colegi de generație, colegi de creație*, Dorin Măran se întreține cu Aurelian Titu Dumitrescu: „Știu însă că *Săptămâna* nu s-a dovedit refractară propunerii tale de a ți se publica în foileton *Antimetafizica*. – A acceptat să o publice, dar acordând un spațiu de jumătate de pagină și excluzând ciclurile de versuri. – Se află acum sub tipar ediția în limba maghiară, la Ed. Kriterion. Cartea a fost cerută și la Budapesta. A început traducerea ei la Viena, Belgrad și Roma. E o carte importantă, nu? – Nu, e numai semn că Nichita Stănescu e un poet genial. Cât

despre mine, e vremea să ascult de un îndemn al căruntei *Ramayana: Desprinde-te de rodul faptei tale*". □•După ce, de-a lungul mai multor numere, a desființat o parte a criticii, Constantin Sorescu face un elogiu ideii în sine. Articolul se numește *Semnul de carte al criticii*: „Într-adevăr, criticul descoperă sensul, cosmosul, existența; dar făuritorii acestora rămân, se subînțelege, colectivitatea, când e vorba de societate, și artiștii, când e vorba de opera de artă. Departe de a-i înlocui, *criticul e grefierul lor*". □•Ion Cristoiu continuă studiul la *Francisca*, apariție considerată de autor *Un moment de istorie literară*: „Incontestabil, fără acest realism tenace, grație căruia, încă de la debut, prozatorul are un univers constituit, nu s-ar putea vorbi de lumea brebaniană, cu personajele-i surprinse din câteva linii viguroase, cu tensiunea nu numai între eroi, ci și în jurul lor, în atmosfera străzii și a parcurilor, în mișcarea frunzelor. Fără acest realism tenace însă, ar fi imposibile uriașele asociații abundente în scrisul lui Nicolae Breban. Amplele imagini din exterior corespunzătoare stărilor și sentimentelor din interior sunt veritabile pagini de proză realistă, pasaje descriptive cu valoare relativ autohtonă de-o mare forță epică. Paradoxal, dar fără talentul balzacian, Nicolae Breban n-ar fi un analist de excepție". □•Între prezențele de *Tineri scriitori* (și cărțile lor), Valeriu Bârgău o anunță pe aceea a lui Grigore Georgiu: T. T. Coșovei face comentarii pe marginea cărții lui Ion Burnar, *Viața la țară cu și fără Tănase Scatiu* (Eminescu, 1984). □•O serie de „pagini inedite” cu Nicolae Labiș, furnizează Dumitru Titus Popa în *Chipul etern al tinereții poetice*.

22 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 13737] La 125 de ani de la întemeierea ASTREI, Victor Grecu scrie despre O valoroasă contribuție la promovarea idealului unității noastre naționale: „Aportul vast al Astrei la înfăptuirea unității politice s-a concretizat prin activitatea despărțămintelor. În 1918 erau 87 de despărțăminte și 523 de cercuri culturale. Bibliotecile, conferințele și cursurile, expozițiile și serbările organizate în despărțăminte, în casele naționale și casele culturale edificate de Astra erau tot atâtea vibrante manifestări ale spiritului de solidaritate națională, ale dorinței de unire a românilor de pretutindeni într-un stat național unitar. În seria bogată a acțiunilor realizate de Astra, însuflețite de crezul unirii și consacrate acestuia, de cea mai mare însemnătate au fost adunările generale. Organizate și desfășurate în fiecare an tot în altă localitate, adunările generale anuale ale Astrei au însemnat adevărate congrese naționale care au fortificat încrederea în triumful idealului național, mobilizând pe toți românii, sub stindardul acestuia, la lupta pentru înfăptuirea lui. Ele au constituit mari manifestații naționale, momente înălțătoare de educație patriotică, națională la care au participat, de-a lungul anilor, aproape toți fruntașii vieții culturale, științifice și național-politice din toate ținuturile locuite de români. Memorabile au rămas adunările generale de la Sibiu, din 1905, cu prilejul ina-

ugurării palatului și Muzeului Asociațiunii și cea de la Blaj în 1911 la împlinirea a 50 de ani ai Astei. După înfăptuirea visului multisecular prin Unirea cea Mare, idealul întăririi solidarității naționale va continua să lumineze întreaga activitate a Astei, ca principală misiune a acesteia. Prin activitatea sa vastă și îndelungată, pusă cu un devotament patriotic exemplar în slujba înfăptuirii idealului național, Astra a jucat un rol covârșitor în viața națională și social-culturală a românilor transilvăneni, ca și a tuturor românilor. De aceea îndreptățită ni se pare aprecierea lui Barițiu: «De nu ar fi făcut nimic românii în 1860 spre dezvoltarea și consolidarea vieții lor naționale, posteritatea le-ar fi datoare cu recunoștință pentru înființarea Asociațiunii»”.

• **[„Scânteia tineretului” nr. 11630]** Victor Atanasiu are o privire mai degrabă critică, formulând rezerve față de *Lirismul reporterului*, mai exact față de reportajele din cartea noua apărută a lui Ștefan Mitroi, *Nimic despre singurătate*, Eminescu, 1986: „Se observă un anume conflict între reporter și reportaj, cu alte cuvinte între talentul lui Ștefan Mitroi și serviciile genului pe care îl practică. Tocmai fiindcă înzestrarea sa nativă, hotărât nu merge în direcția reportajului, el caută a respecta cu evidentă obediență «regulile» genului. [...] Atitudinea se concretizează în tentativa, adesea reperabilă de-a lungul volumului, de a da paginilor chipul cu care ne-au obișnuit atâtea și atâtea reportaje brăzdate de clișee osândite, nu o dată cu vehemență, de critică dar, iată, care și-au păstrat neștirbită autoritatea din moment ce exercită o atât de puternică seducție și asupra lui Ștefan Mitroi, scriitor tânăr, deci din altă generație decât aceea când respectivele poncife erau la modă.”

• **[„Viața studențească” nr. 42]** Aurelian Ionescu recenzează eseurile Aureliu Manea, *Spectacole imaginare*, Dacia, 1986. Sub titlul *Lectură și spectacol* recenzentul consideră cartea „[...] Mai mult decât, dar și jurnal de creator ce iubește cu patimă munca sa, viața, lumea strălucirea enigmatică a teatrului, «Spectacolele imaginare» sunt un Caiet personal cu însemnări de creație și Manual de spectacol contemporan scris din venerația firească pentru Omul total al teatrului dintotdeauna”.

23 octombrie

• **[„România literară”, nr. 43]** Editorialul numărului de față se intitulează *Făurind viitorul socialist al patriei*: „Acest îndemn însuflețitor impune și intensificarea muncii și activității politico-educative a întregului efort de formare a unei noi conștiințe, pătrunse de spirit revoluționar și vibrant atașament patriotic. Ridicarea nivelului pregătirii profesionale și de specialitate, a gradului de cultură generală, însușirea celor mai noi cunoștințe, sporirea sentimentului răspunderii individuale și colective față de vastul proces desfășurat astăzi în România socialistă reprezintă un generos ansamblu de preocupări străbătute de grija fierbinte pentru viitorul patriei. Eforturile oamenilor de artă și cultură, ale scriitorilor se integrează firesc în acest sens major al dezvoltării societății

noastre socialiste. Făurind viitorul socialist al patriei, ne făurim pe noi înșine”. □•Pe aceeași primă pagină, îl însoțește poezia lui Ion Potopin, *Lumina belșugului înalt*: „Azi, peste tot și toate, de veghe stă un faur/ al sorilor pe-orbite, rotindu-se măreț/”și țara-i oglindită cu nimbul ei de aur/ într-un poem partinic fără de preț”. □•Aurel Mihale stabilește legătura dintre *Creativitatea artistică* și adevărul vieții. Aceasta constă în „adevărul obiectiv al noilor noastre realități social-umne □•Mircea Dinescu glosează despre *Simplitatea lui Sadoveanu* într-un text care conține, la rândul lui, multe afirmații rutiniere, simple și foarte bine cunoscute cu mult mai înainte: „Sadoveanu vedea și auzea ceea ce nu vedeaua și auzeau cei din jurul său; de aici acea absență diurnă, absență amintită de Lovinescu, ce recunoaște totuși în loc de a-l înlătura de la situații morale i le-a oferit în chip spontan”. □•G. Dimisianu analizează activitatea de critic literar a lui Alexandru George, atrăgând atenția asupra componentei epice din discursul exegetic: „Se poate face afirmația, absolutizând desigur, că pentru Alexandru George lumea există atât vreme cât există literar. □•Alex. Ștefănescu îl consideră pe Ioanid Romanescu *Poetul inclassificabil*. □•Despre „spațiul lingvistic al poeziei lui Șerban Foarță”, Mircea Mihăieș scrie în termeni schopenhaurieni, *Cuvântul ca voință și reprezentare*: „Și totuși, puritatea ei, a poeziei, rămâne dincolo de orice dubiu. Intertextuală cu măsură, ea răstălmăcește cu o blândă, benignă ironie, orice tentativă de exces. Un desăvârșit echilibru formal reorganizează abaterile, îndepărtările de la formula ideală a acestui paradis lingvisticsedus de voința de reprezentare”. □•Antologia alcătuită de Iordan Datcu (*Toma Alimoș*, Minerva, 1986) intră în vederile *Breviarului* lui Șerban Cioculescu. Același Șerban Cioculescu este vizat într-o scrisoare adresată redacției de către Tia Peltz, fiica scriitorului despre care Șerban Cioculescu scrisese în numărul din 11 septembrie din același an. □•Un alt drept la replică este semnat de Mihail Cociu, care vine cu unele precizări polemice ca urmare a textului scris de Al. Tănase, *Etologia în perspectivă etică* (nr. 40/ 2 oct.). □•Specializat în Panait Istrati, Mircea Iorgulescu își ia în răspăr adversarii de idei (pe aceeași temă) persiflându-i sub titlul *Critica „volintiră” și Panait Istrati*. Între cei citați se numără Nicolae Georgescu și Al. Oprea, primul în viață fiind, are parte de mai multă atenție: □•Nicolae Manolescu vede în *Poezia lui Romulus Guga*, un prilej de a face consemnări pe marginea postumității acestui scriitor, mort, ca și Alexandru Ivăsiuc, la numai 44 de ani, în plină maturitate artistică: □•Eugen Simion se ocupă de *Dinamica personajului*, mai precis la Silviu Iosifescu, *Descoperirea cunoscutului*, Eminescu, 1986): □•Z. Ornea reiterează câteva dintre cele ce spuse despre ediția P.P. Negulescu, *Filosofia Renașterii*, Eminescu, 1986) în textul intitulat *Din nou despre opera lui P.P. Negulescu*. □•În paginile de mijloc ale publicației, Dan Mucenic este semnatarul unui reportaj plin de laude la adresa conducerii de partid și de stat, a cuplului Elena și Nicolae Ceaușescu. □•După ce Mircea Dinescu a scris despre simplitate la Sadoveanu, Gh.

Bulgăr arată cât de complicat se prezintă lucrurile în cadrul aceleiași simpli-tăți, numită de astă dată, măiestrie artistică: □•Capitolul destinat literaturii universale conține un portret (de cuvinte) al lui Wole Soyinka – scriitor afri-can, laureat al Premiului Nobel pentru literatură pe anul 1986. □•Despre Elie Wiesel și Premiul Nobel pentru pace, obținut de scriitorul născut la Sighetul Maramației, scrie Victor Bârlădeanu: □Grete Tartler prezintă romanul lui Klaus Konjetski, *La celălalt capăt al zilei* (Univers, 1986) întrebându-se: *Mai departe de Trakl ?*

• [„Tribuna”, nr. 43] Număr consacrat majoritar lui Octavian Goga. □•Despre *Actualitatea lui Octavian Goga* scrie Petru Poantă: „Deși este, poate, autorul celor mai multe *arte poetice* din lirica românească, conștiința lui poetică nu a depășit un anume stadiu propagandistic; emfatic și retoric. Îndră-gostit de Savonarola, despre care s-a apucat să scrie o carte, a ars doar pe rugul acestei retorici. Spunând acestea, nu-l frustăm cu nimic, pentru că într-adevăr avea vocația gesturilor eroice și nesăbuite. Publicist de excepție, în imediata descendență eminesciană, consimte la detenție pentru un ideal (a refuzat grați-erea propusă), se înrolează ca simplu soldat în primul război, își periclitează viața încă o dată pentru bătălia Marii Uniri, trădează apoi o cauză de tinerețe prin alianțe dubioase, pentru a fi sacrificat și nu a se sacrifica. Posteritatea nu l-a uitat, nici vorbă, dar rămâne încă în fața unui Octavia Goga – enigmă”. ■•Derularea *Zilelor Octavian Goga* la Cluj și în alte localități ale județului este consemnată parcimonios. □•Trecând prin Ciucea, unde se odihnește Oc-tavian Goga Doina Uricariu scrie, emoționată, *Ochii și mâinile*: Și Tiberiu Graur se află *Aproape de sufletul poetului*: Ion Oarcăsu privește actualitatea lui Goga sub semnul angajării; □•Horia Bădescu scrie despre Romulus Guga: „Într-un univers bântuit de zăpezi, de înghețuri, de spaime și prevestiri terifian-te, bântuit de fantezmele mineralizării ființei, de o continuă sfâșiere, acest stra-niu totem se înalță în implacabila lui indiferență. El poate fi îngerul bunei vestiri: «Și ninge și ninge sărac/ Cum toate au fost în iarna asta,/ nu mai tre-sari, nu mai tesar;/ Moartea ne-a aburit fereastra» (*Totem*) ori arhanghelul cu spadă de foc: «N-am fost nicicând mai sigur ca acum/ Când vii și te lipești de geam/ Dulce față a morții» (*Ultimele*). Între aceste două prevestiri s-a petrecut Romulus Guga”. □•Un scurt interviu cu Nichita Danilov produce Valeriu Bârgău: „– Crezi că poezia ta s-ar fi dezvoltat tot atât de armonios și în altă parte a țării decât la Iași? – Mă simt legat de Iași, de Moldova, de spiritul acestor locuri. M-am născut în Bucovina, undeva în nord, dar trăiesc în Iași de mai bine de 20 de ani, cunosc toate străzile, toate străduțele, toate coclaurile, unde poți hoinări în liniște. Cunosc câteva cătune din împrejurimi ce par a trăi în plin ev mediu moldav. Greu, cu mare strângere de inimă aș părăsi acest oraș. Aș putea spune că există o școală de poezie tânără la Iași și o adevărată școală de eseistică, din păcate nu toate lucrurile merg bine. Aș vrea ca noi, cei care suntem tineri și trăim aici, să-i putem reda Iașului o parte din strălucirea

de odioară”. □•În limba română, textul semnat de Nicolae Prelipceanu, vizează fețele patriotismului la câțiva dintre poeții reprezentativi: Eminescu, Nichita Stănescu, Ștefan Aug. Doinaș: □•Ioana Bot se oprește asupra unor *Constante poetice* la Victor Felea, din volumul *De toamnă* (C.R., 1986): „Indiferentă la orice tentație de a epata, poezia lui Victor Fetea își împlinește de cu *De toamnă* destinul înscris între aceleași linii, clasice, dar nu lipsite de neliniști – căci ea este, de fapt «Unealta aceasta de vorbe/ Ce sperie monștrii/ Și face curat în istorie» (*Se apropie cina*)”. □•Victor Atanasiu scrie despre *Poezia lui Mircea Dinescu și neastâmpărata corabie a lui Rimbaud*: „Marea eroare în receptarea critică a poeziei lui Mircea Dinescu din faza de acum ar fi tocmai de a o lectura dintr-un unghi care îi era adecvat altădată. Atenție nu trebuie să trezească aparenta latură de gravitate a enunțurilor și ar fi de-a dreptul ridicol să se cadă în capcana de a se căuta aparentele (dar complet inexistentele aici, în fapt) subtexte ale textelor. Elementele sunt descărmate voit de poetul care, cu fantezia sa dictatorială, le scoate de sub regimul oricărei gravități, amuzându-se (și amuzându-ne) prin spectacolul plutirii lor, aflate exclusiv la voia suflului respirației eului artistic”. □•Un ultim text despre *Astra*, aparține lui Domițian Cesereanu, implicând colaborarea asociației cu Ion Breazu. □•Livia și Ion Mircea prezintă și oferă mostre de traducere, via limba franceză, din poezul polonez L. Milosz.

24 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 43] Sub cupola Marii Adunări Naționale, arată Corneliu Leu, „glasurile deputaților țării au făcut să răsunе... *Ceaușescu -Pace – România -Pace*”. □•Aureliu Goci semnează *Nicolae Milescu – 350*. □•Sub genericul *Tradiția militant-patriotică a literaturii române* publicația deschide un capitol despre Mihail Sadoveanu, care conține texte de George Macovescu, *Mihail Sadoveanu, ziaristul* însoțit de o culegere de exemplificări din vasta activitate literară și socială a lui Mihail Sadoveanu. □•La cronică literară, Laurențiu Ulici se arată fermecat de surpriza pe care i-a produs-o volumul de critică literară *Ușor cu pianul pe scări* al poetului Marin Sorescu: „Nu pot fi de acord cu cei care, fie elogiindu-l, fie dimpotrivă socotesc pe Marin Sorescu drept un vizitator al criticii literare un ocazional al ei, pe motivul că poetul care e, și dramaturgul care e s-ar alinta făcând cronică literară. Tot ce s-a scris, cum se zice, «de bine» despre *Ușor cu pianul pe scări* divulgă, la recenziți, unii de mare autoritate, un fel de magnetism al insolitului și o admirație îngăduitoare, semn că lipsește credința că autorul acestei «savuroase», «spirituale», «delectante» sau cum i s-a mai spus cărții, ar putea fi cu adevărat un critic., Suspiciunea scriitorului român (implicit a criticului) față de polivalentă e direct proporțională cu ispita acesteia, asta se poate observa ușor privind doar puțin înapoi fără resentimente. Ne acomodăm greu cu ideea că un poet bun poate fi și un prozator bun, necum și un dramaturg bun și un critic bun: mai

ales critic bun nu-are cum să fie căci la critică ajungi, nu-i așa, numai după ce ratezi în alte genuri; nu ratezi în poezie, în proză sau în teatru, adio șansa de a fi un bun critic. Cum să ai talent, unul singur fiind, pentru toate genurile?! Pentru două mai treacă-meargă, suportabil e, la o adică, și pentru trei dar să nu fie critica printre ele căci asta ar însemna de bună seamă ceva împotriva firii, ca un animal cu mai multe capete (balaur, de pildă) sau ca girafa văzută de un ardelean. Nu există! Adevărul e că nu prea ne place să vedem împlinite la alții propriile noastre aspirații, aceasta e baza psihologică a chestiunii. Restul e simulacru și elocvență [...] Văd în *Ușor cu pianul pe scări* una din cele mai semnificative cărți de critică din ultima vreme și o dovadă convingătoare a polivalenței scriitorului Marin Sorescu". □•Pentru poezia tânără se intitulează observațiile de viață ale lui Adrian Păunescu: „Textul critic, despre care pot spune că mi-a fascinat tinerețea, este prefăta publicată de Eugen Lovinescu în *Sburătorul*, imediat după primul război mondial, când l-a descoperit pe Ion Barbu. În multe nopți ale vieții mele, m-a bântuit ideea și m-a legănat beatitudinea că am descoperit un poet și că sunt privilegiatul care îi scrie întâia oară numele. Așa trebuie să se simtă probabil căutătorii de stele contaminați de himera – determinată matematic, dar supraviețuind metafizic – a unor noi corpuri cerești nearătate încă privirii. Asist cu bucurie la fenomenul poetic românesc tânăr. Departe de a mi se părea periculoși sau găunoși, cei mai buni poeți ai generației tinere reprezintă un mare câștig al spiritualității românești. Contestarea lor, încă înainte ca ei să fi scos capul, de tot, din anonim, e un act incorect și nu duce la nicio soluție culturală dreaptă. [...] Poezia tânără se face azi la București, la Cluj-Napoca, la Iași, la Craiova, la Satu Mare la Brașov, la Timișoara, la Constanța, la Suceava, la Bacău pretutindeni în această țară în care se nasc valori. [...] să rămână, cred, aceea de a descoperi. [...] Cred în tânăra poezie română. Eșecurile ei mi se par firești. Nici la lansările de nave cosmice nu sunt excluse căderile. Ba, mai mult, cred în tânăra poezie română, chiar dacă am auzit că unii dintre reprezentanții ei (cei mai nesiguri pe ce fac, de fapt) neagă mai tot ce a fost înainte de ei. Și acesta mi se pare un fenomen în mare măsură previzibil și acceptabil. Nu nega Eugen Ionescu tot, pentru că târziile remușcări pariziene să-l facă să iubească exact ce negase, dar, firește, în primul rând propria sa negație? Antrenarea tinerei poezii române către marile probleme ale timpului, prin înrăuritori inteligenți și onești, nu se poate să nu se producă. Drumul va da acestor poeți tineri șansa duratei fără limită. Cei mai buni dintre poeții tineri de azi vor ști să se facă expresia problemelor generale ale omului pentru a fi adevărați agenți ai condiției umane. Dar aceasta nu se poate produce de la o oră la alta. Ar fi să nu înțelegem legile lăuntrice ale dezvoltării artistice, dacă am face abstracție de vârstele poeziei". □•Despre arta poetică la George Coșbuc scrie, combativ la adresa lui Petru Poantă, dar insuficient informată, Maria Crișan (la rubrica *Scrisori către redacție*): „Dar dacă, la acea vreme, le putem reproșa insuficienta cunoaștere și

le acordăm circumstanțe, în limitele motivațiilor obiective, nu putem fi de acord cu unele, din păcate, nu puține la număr, ocazii oferite de exeget din zilele noastre (Petru Poantă: *Poezia lui George Coșbuc*, Cluj, Dacia, 1976) al lui Coșbuc de necunoaștere, pur și simplu a poeziei coșbuciene în esența căreia au reușit să pătrundă mai cu osârdie exegeți străini (am în vedere pe Mario Ruffini, printre alții pe Lucia Santangelo care în 1936 a scris o teză de doctorat foarte bine documentată.) [...] Coșbuc. Probabil că este nevoie de o critică științifică așa [...] cum a formulat-o M. Dragomirescu pentru a ajuta, nu la explicarea, dar la înțelegerea artei). Din păcate, credem că este vorba de o insuficiență înțelegere a operei de artă, dublată nu numai de o cu totul superficială cunoaștere a operei lui Coșbuc dar și de o insuficiență cunoaștere a limbii române, nu numai a folclorului, chiar a gramaticii limbii române. [...] P. Poantă nu a perceput nici poezia folclorului universal și locul și nici a mitologiei de aceeași mărime din *Nunta Zamferei*, bogăția de idei – chiar filologice – conținută în poem, începând cu numele personajelor care ca și la antici sunt niște cognomene legate de trăsătura caracteristică a lor, alaiurile împărătești taxându-le de «bombastice» și «hiperbolizări ale feericului», iar «personajele de operetă naturalizată». Dar, începând chiar cu primul vers – ba chiar cu titlul – al cărui semnificat neînțelegându-l l-a calificat drept «o ineptie», poemul se impune prin bogăție filologică, mitologică, culturală al unui neam întreg, al mai multor neamuri subsumate în unul, plăsmuite în creuzetul stilistic și prosodic coșbucian, fără seamăn: fiecare personaj, numit ca în vechea comedie antică, apoi siciliană romană, cu poreclă închizând esența fizionomică și moral-spirituală a insului întruchipat, sintetizează o adevărată istorie a dramei din cele mai vechi timpuri“.

● [„Cronica”, nr. 43] Între temele predilect patriotice, două ocupă prima pagină. □ Editorialul intitulat *Pacea*: „Popoarele de pe toate meridianele au așteptat, pe bună dreptate, ca runde de convorbiri între liderii celor două mari puteri să determine pași efectivi, reali, pe calea dezarmării, în primul rând nucleare, să se realizeze un progres simțitor în asigurarea păcii – deci a vieții pe Terra. Cerințele omenirii erau îndreptățite, deoarece după întâlnirea de la Geneva – din toamna anului 1985, între aceiași doi conducători de state – nu se înregistraseră progresele dorite, iar cursa înarmărilor a continuat cu intensitate sporită. Națiunile lumii sunt tot mai îngrijorate de acțiunile de forță și de amestec în treburile interne ale altor state, de amplasarea în Europa a altor și altor rachete nucleare, ce amenință însăși existența tuturor generațiilor“. □ *125 de ani de la înființarea Astrei*: „Astăzi, la cei 125 de ani de la întemeierea ASTREI, constatăm că s-a validat perfect profeția lui Al. Papiu-Ilarian care scria în anul 1862: «Mare a fost ideea înființării acestei societăți și urmările ei binefăcătoare, nu încapе îndoială, vor fi nemărginite»“. ■ Al. Călinescu comentează volumul I.L. Caragiale, *Restituiri* (Dacia, 1986) insistând asupra caracterul său inedit: „În orice caz, autorul editorialelor și articolelor din *Restituiri*

apare ca un *gazetar* ce se ia în serios, ce respectă politica *grupului* pe care îl reprezintă, tratând pe adversari în consecință. Știm însă bine cum a manipulat și parodiat Caragiale diferitele tipuri de discurs politic și jurnalistic, modul în care, în momente, schițe și comedii, a ridiculizat mediile gazetărești și agitația fără rost, «moftologică», a vieții așa-zis «publice». Această dedublare rămânem, cu certitudine, marele mister al personalității lui Caragiale, «secretul» care a făcut posibilă opera literară. Cât privește paternitatea textelor, ea este pentru Marin Bucur – ne-o spune în repetate rânduri – de domeniul evidenței. El ne reamintește, totuși, că anonimatul era o practică obișnuită în gazetăria veacului trecut; că multe texte erau compuse pe loc, în camera redacțională, sub presiunea tipografului care cerea «materie»; că, în sfârșit, «există și pericolul de a-i atribui lui (Caragiale) ceea ce se scria în intimitatea de spirit și de atmosferă caragialiană» (p. 23). Editorul mai precizează că nu a introdus în sumar niciun text publicat în alte volume; cu toate acestea «Felurimil» de a pag. 281 au mai apărut în *Opere*, 3, 1962, p. 197. Una peste alta, Marin Bucur subliniază că nu a reținut în sumar decât textele ce prezintă «o garanție indubitabilă» (p. 38). Dar precauțiile pe care el însuși le invocă mai înainte sunt oare compatibile cu această *garanție indubitabilă*? Notele finale aduc, neîndoielnic, argumente în favoarea paternității caragialiene, însă ele eludează multe semne de întrebare, ridicate mai ales de o seamă de neglijențe stilistice (dintre care cacofoniile sunt cele mai frapante)“. ■•Ioan Holban comentează doi autori: Ovidiu Moceanu și Aurel Antonie. ■•Ovidiu Moceanu *Fii binevenit, călătorule* (Dacia, 1986): „Ovidiu Moceanu trebuie să regăsească acea coeziune stilistică a primei cărți și să renunțe la amestecul de formule și de material epic din care nu pot ieși decât cărți «epigonice»: din *Fii binevenit, călătorule* se rețin fragmente din jurnalul naratorului, singurele «dovezi de autenticitate» ale romanului lui Ovidiu Moceanu“. ■•Aurel Antonie, *Scrisoare către animale mici*, Scrisul românesc, 1986: „Experimentul borgesian al lui Aurel Antonie este un exercițiu de virtuozitate pe o «partitură» dată. Dar și experimentele pot însemna ceva dacă se respectă măcar regula enunțată de Radu Petrescu în unul din jurnalele sale: «Experimentați, dar îngăduiți-vă și timpul de a asimila experiențele pe care le faceți»“. ■•Opinii, nu tocmai favorabile, exprimă Cristian Livescu în spatele interogației *Antologări ale mediocrității ?*: „Proliferează, mai nou, o specie din ce în ce mai încropită, mai oțioasă, mai superfluă de «volum colectiv de debut», în care sunt grupate aproape la întâmplare nume de versificatori de duzină, cu perspectivă imprecisă de a depăși un veleitarism persistent și extrem de mulțumit în silința sa derizorie. Unele din editurile noastre s-au obișnuit cu ipoteza de lucru – dăunătoare prin chiar lipsa ei de responsabilitate în selecție – conform căreia din opt-zece și chiar mai mulți autori «lansați» cu grămadă, critica va căuta și eventual va găsi unu-doi mai de doamne-ajută, în stare să justifice ansamblul. Exigența în triere e «pasată» astfel într-o altă zonă a receptivității, fapt de natură să trezească destul confuzii.

[...] Iată, avem la îndemână un asemenea «volum colectiv de debut» intitulat *Zboruri lirice* (Ed. Scrisul Românesc, 1986), reunind șapte «descoperiri» care pun sub semnul îndoielii seriozitatea și criteriile celor ce au efectuat alegerea, cu atâta caritate și indulgență față de surogatul poetic. [...] De un macabru dezagreabil sunt, la rândul lor, textele lui Mihalache Tudorică, de felul: «Morții noștri / n-au pace-n odihnă / se-nvârt sicriele cu ei / cu miros de smirnă, / Se-ntorc cu fața-n sus / și țipă-a dezgropare (!). [...] Despre Marian Drăghici ce să spunem, câtă vreme secțiunea sa se deschide cu un vers de-a dreptul ilar: «Tânăr, cu toate lacrimile am ajuns la tunetul melodios»? [...] În sfârșit, Virgil Spulber (absolvent al Facultății de fizică, redactor la Editura Științifică și Enciclopedică) ține să nu depășească media de seducție a ansamblului, însăilând biete locuri comune: «Eu și cu mine / Deci mai mulți / Ne-am înhămat la carul lui Icar. [...] Să conchidem că unele din recente volume (pseudo-)selective întrețin o inflație poetică nejustificată, aruncând pe piața poeziei autori cu talentul în suferință. Mai mult, asemenea antologări ale mediocrității creează iluzia că sunt de folos tinerei poezii, în realitate obstrucționând-o, punând-o în dificultate». □ Muzicologul Viorel Cosma propune spre lectură *Liszt la Iași*, din care rezultă că: „Documentul cel mai interesant al lui Liszt legat de Iași, rămâne însă lunga scrisoare publicată în volumul *Correspondence de Liszt et de la Comtesse d'Agoult (1840-1864)* publicat de Daniel Ollivier la Paris în 1934 la Ed. Bernard Grasset. Datată *Iassy, mai 1847*, epistola muzicianului dezvăluie un univers de preocupări, gânduri și frământări de-a dreptul captivante”. □ Vasile Smărăndescu și Zoe Pavel traduc din lirica turcă poemele lui Fazil Hüsnü Daglarca).

• [„**Flacăra**”, nr. 43]. La *Viața cărților*, Tania Radu anunță: „o plăcută surpriză oferă editura Minerva iubitorilor literaturii lui Mircea Eliade, *Maitreyi* și *Nuntă-n cer*, la 53 și respectiv 47 de ani de la *princeps*-ul celor două volume”. ■ Romul Munteanu scrie cronică literară la Aurel Rău: „Poezia lui Aurel Rău se retrage adeseori în decorativul creator de atmosferă de epocă. Ea seamănă cu un basorelief discret în care imaginea este abia scoasă în evidență. Divagant, versul șerpuieste liber într-o deschidere spre muzical, concepută în așa fel, încât cuvintele să se simtă într-o mare libertate semantică”. ■ *Ce mai scrie Caragiale?*, se întreabă Gheorghe Tomozei, aflând de editarea de către Marin Bucur (în colecția *Restituiri*), a unor texte atribuite marelui publicist și comedigraf: „Țin în mâini o carte ciudată: I.L. Caragiale *Restituiri*. Ea înmănușează un mare număr de texte jurnalistice pe care istoricul literar Marin Bucur le atribuie lui Caragiale. O exhumare din colecții de ziare devenite rarissime, de nu impracticabile. Rod al unei pasiuni mai apropiate de râvna romantică decât de acribia științifică a cercetătorului. [...] Și totuși... E uimitor să te simți peste noapte «împroprietărit» cu noi probe de geniu, e amețitor să crezi că au mai putut fi sustrate uitării pagini ce întregesc (de-ar mai fi ceva de întregit la ea) imaginea jurnalistului Caragiale. Tot astfel ne încearcă îndoieli-

le. Vor fi fost aceste texte caligrafiate de fericita mână a marelui meșter? Sunt motivele atribuirii (în veacul trecut gazetării nu se osteneau să-și iscălească produsele) atât de convingătoare încât să înlăture dubiile?“.

● [„Orizont”, nr. 43] Încă de pe prima pagină „Orizont” anunță: *Geo Bogza – premiul țărilor riverane Dunării: „Cheia de aur a orașului Smederevo”*. ■•Evenimentul este comentat pe larg în partea de mijloc a revistei. □•George Dinu obține un interviu: „– *Geo Bogza, iată-vă, așadar, întâiul mare laureat al premiului țărilor riverane Dunării. – Cheia de aur a orașului Smederevo, în locurile despre care, în 1971, scriați: «De ce or fi atât de multe râuri în munții Iugoslaviei? / Poate ca să-i spele de sângele pe care partizanii l-au vărsat pentru libertate / De ce or fi atâtea stânci de granit în munții Iugoslaviei? / Poate ca să cioplească în ele statui partizanilor căzuți pentru libertate / De ce or fi atât de multe stele în munții Iugoslaviei? Poate că sunt ochii prin care, de dincolo de moarte, partizanii își privesc patria eliberată»*. – Acest premiu nu-l consider acordat mie personal, ci-l consider ca fiind acordat, mai de grabă, minunatei noastre poezii române. El dovedește că nu există literaturi mari și literaturi mici, că fiecare literatură are valorile ei cu care contribuie la spiritualitatea lumii. Victoria acestui premiu este aceea că, încă o dată se recunoaște trecerea poeziei de la stadiul național la cel internațional, la o universalizare a poeziei noastre românești. Și aceasta în sensul că specificitatea ei intră într-un patrimoniu al culturii general-umane, prin efortul mai multor poeți, care toți descindem, în primul rând, din poezia noastră populară (poate cea mai frumoasă poezie din lume), după aceea din Eminescu și Arghezi, nume ce mă cuprind ca o catedrală, ale cărei lespezi le lustruiesc cu fruntea și le tocesc cu buzele sub lungi, fierbinți săruturi de dragoste și recunoștință, înfiorându-mă de transcendența vorbirii românești. [...] – *Dacă ar fi să vă reproșați ceva?* – Cu toată înnăscuta mea curiozitate față de realitatea imediată, chiar de pe vremea când proclamam, ca o adeziune la desfășurarea istoriei, că vreau să devin reporter – după cei cinci ani în care îmi ținusem fruntea numai sun steaua poeziei – am fost obligat să-mi dau seama că alte componente ale spiritului meu precumpănitoare, nu îmi vor îngădui să fac decât puțini și șovăitori pași spre ținta propusă. Trăind nu atât în miezul fierbinte al faptelor, cât în propria-mi conștiință, evenimentele din timpul vieții mele, obsedat de demnitatea omului și mortificat de degradarea la care a fost supus cu orice gând m-aș fi îndreptat spre realitate, ea devenea mai mult un prilej de a mă mărturisi pe mine însumi, neconținută-mi pendulare între revoltă și reverie, decât de a o înfățișa la datele ei exacte. Trebuie să recunosc că fiind prizonier al propriei mele firi, am dat, de fiecare dată, realității mult din chipul și asemănarea mea, transfigurând-o sau redimensionând-o după nevoile spiritului meu. În lumina acestui adevăr îmi place să scriu în marea sfințenie a munților pe care cerurile senine de oc-tombrie le transformă în albastre catedrale, unde mă simt cuprins mereu de un adânc respect față de întreaga zidire a lumii și unde înjosirea omului apare mai

mult decât oricând intolerabilă“. □•*Lumina* de Ion Arieșanu: „Acolo, la Turda, în orașul moțesc, de unde Mocănița, trenul miniatural, suia pe valea Arieșului, spre inima munților Apuseni, ca elev în ultimul an de liceu, prin 1950-51, am citit *Țara de piatră* a lui Geo Bogza. [...] Toate acele pagini ale *Țării de piatră* mi se păreau strigăte sfâșietoare ale unui spirit eticist, ale unui reporter pătimăș, neliniștit, care descoperea, în lumea subpământeană, prilej de analiză severă și dreaptă a relațiilor sociale instaurate între puterea oarbă a stăpânirii și puterea oarbă a naturii. Iar, între aceste două puteri, ca între două stânci enorme, strivit, macerat de viu, omul, minerul, țăranul coborât din munți, spre a se proletariza, în efortul său sisific de supraviețuire. Dar, poate că paginile pe care le descopeream în *Țara de piatră*, mă obsedau prin adevărul lor nud, răscolitor, deoarece eu însumi avusesem și aveam încă, în familia mea, coborâți din Apuseni, băieși ca și băieșii lui Geo Bogza. Eu însumi coborâsem, copil, ca și Moșu, ca și tatăl meu, în adâncurile saline ale orașului meu natal, unde băieșii, «șoagăii», tăietorii de sare, își îmbolnăviseră oasele, și rărunchii și plămânii, într-o trudă inumană, spre a da la lumină, dacă nu grăuntele de aur, atunci grăuntele de sare“. □•Pe aceleași pagini de mijloc mai apar poemul *Brugeliană* al lui Geo Bogza, precum și câteva texte din perioada a începuturilor sale literare – este vorba de *Jurnalul*, pe care Bogza îl ține pe vreme când era ucenic-matelot pe bricul Mircea (*Astfel lucrurile încep să se explice*). □•De aceeași bine meritată atenție are parte sărbătoritul în cronica lui Cornel Ungureanu (*Cartea Oltului în perpetuitate*) prilejuită de reapariția acesteia la Minerva în anul precedent, în ediție definitivă: „Scriam altădată că, de fapt, *Cartea Oltului* este cartea unui triumf. E consecința angajării. Am spune că angajarea e interioară, înainte de a fi pios declarativă. Este consecința unei formule sufletești. Asemenea alchimiștilor, Bogza este angajat «sufletește» într-o bătălie a purificării. Călătoria sa de-a lungul râului este o călătorie «interioară», menită a atinge aurul pur al acestui final: «În noaptea care, ca o crizantemă gigantică, și-a desfăcut splendoarea de la un capăt la altul al lumii, oamenii dorm. Iar marele fluviu îi poartă în foșnetul lui imens, departe, printre stele». Marele Fluviu sau poetul? Oltul sau rapsodul lui? Ieșit în timp, Geo Bogza putea afirma, în finalul acestei cărți: mi-am împlinit toate profețiile politice. Politie, adică de bărbat al cetății. Cărțile ce vor urma nu vor mai sugera cu atâta intensitate această propoziție celebră“. □•Sub titlul *Rosinanta stil 1900*, Mircea Mihăieș se referă la volumul lui Mircea Horia Simionescu, *Cu cărțile în iarbă*, Militară, 1986: „Reîntoarcerea lui Costache Olăreanu la *epicul pur* nu este nici pe departe atât de inocentă pe cât ar părea. Fiu risipitor al textualismului, el revine în unicul loc în care-și poate găsi liniștea. Evadând din pluto-nul (meta)textualist, autorul alege singura Ithacă în care îl așteaptă cineva: spațiul mereu seducător al prozei tradiționaliste. Alegerea, un soi de *soluție finală* pentru orice prozator care se respectă, rămâne, totuși, susceptibilă interpretărilor. Unor vagi, dar persistente, bănuieli. De unde se reîntoarce autorul?

Ce arhipelaguri, ce strâmtori, ce mări a străbătut el? Răspunsul se impune de la sine: a străbătut un univers livresc. O lume dominată de către Carte. [...] Firește, scriitorul nu se desprinde întru totul de mai vechile sale obsesii. *Cu cărțile în iarbă* este rescrierea, după cum se remarcă de îndată, a mitului lui Don Quijote. Autorul păstrează din altitudinea acestui mare simbol al culturii mai degrabă partea de tehnică «Morală» cărții lui Cervantes tinde la fascinația absolutului. *Cu cărțile în iarbă* aspiră, în nota nonșalantă a omului modern, îmbibat de sacru prefăcut în profan, la o idee nu mai puțin tulburătoare: aceea a identificării vieții cu adevărurile seducătoare, fermecate, ale cărților“.

□ Daniel Vighi scrie, la rubrica *Portrete*, despre poezia lui Vasile Dan: „În urmă cu un deceniu și mai bine, Vasile Dan anima în Lipova un cenaclu, el fiind acolo singurul scriitor cert. [...] Poezia lui Vasile Dan abundă cel mai adesea în imagini luminoase și vegetale redactate într-un ton discret, adeseori ceremonios. Nevoia de ritual, de gest semnificativ se conjugă în poezia lui Vasile Dan cu nevoia de a descrie și de a fixa priveliști, de a le emblematisa. [...] Cuvântul este un peisaj posibil, un prilej de uimire meditativă și de reverie evocatoare. De cele mai multe ori poetul pare că refuză dezvăluirea a ceva ascuns în dosul priveliștii, în favoarea deliciilor procurate de ezitare, de amânări, de suspensuri”. □ După o sincopă de o săptămână, Livius Ciocârlie semnează cea de a doua parte a articolului *Tăcerea spațiului infinit*: „În articolul precedent am trecut în revistă argumentele pe temeiul cărora Paul Valéry ajungea la concluzia că propoziția lui Pascal „*Tăcerea eternă a spațiilor infinite mă înspăimântă*” ne reține prin calitatea ei poetică, nu și prin conținut. Argumentele, spuneam, nu mă conving. Este de observat cum, pentru a-și susține ideea, Valéry recurge la atitudini potrivnice felului său obișnuit de a fi. A explica pesimismul pascalian, prin sentimentul de frustrare față de gloria lui Descartes, este trivial. Altfel, numai de trivialitate nu poate fi acuzat autorul *Cimitirului marin*. A încerca să risipești fiorul cuvintelor lui Pascal situându-te pe poziția științei, care nu atribuie semnificație spațiului sideral, este pozitivist. Astfel, începând cu naturalismul, gândirea pozitivistă nu l-a atras pe Valéry. În sfârșit, a apăra omenirea de un gând dizolvant (La ce servește, se întreabă Valéry, să le arătăm oamenilor că nu sunt nimic?) este didactic și ca atare discordant față de obișnuita rigoare abstractă a autorului *Metodei lui Leonardo da Vinci*“.

■ Pe ultima pagină, versuri din Theophile Gautier (*Norul*, în tălmăcirea lui Ion Țârlea) și *Biblioteca lui Tolstoi*, traducere din Victor Lebrun, de Beatrice Stanciu..

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 43] *La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Poeți în derivă*: Eugen Barbu se ocupă de Nichita Danilov, care „a scos în '82 la C.R. placheta *Câmp negru*. Foarte bine, poate între timp a mai fost tipărit cu ceva, nu am o evidență, poate e un poet care se vinde bine, cum zicea vânzătoarea noastră. Oricum, un eșantion tot o să mă lămurească, fiindcă despre «operă» nu poate fi vorba”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 43] *Pace, Progres* se intitulează editorialul redacțional. În articolul *Fapta românească la temelia păcii*, Nicolae Dan Frunteletă scrie despre „recentul demers al României socialiste, făcut prin glasul președintelui său ...pentru trecerea la măsuri concrete, imediate de dezarmare”, □•*Să înlocuim arta războiului cu arta păcii*, îndeamnă Pop Simion: „Poziția conducătorului României se bucură de întregul sprijin al poporului nostru, aducând în dezbaterea marilor probleme ale lumii trăsăturile de luciditate și speranță ce caracterizează atitudinea dintotdeauna a neamului nostru de oameni pașnici și înțelepți”. ■•O altă temă a numărului este *Sărbătoarea recoltei*, care corespunde cu data calendaristică de apariție a revistei: □•M. Ungheanu semnează a doua parte la N. Iorga, *Istoria literaturii române, introducere sintetică*, considerând-o „o lecție prea puțin ascultată, despre ireverențiozitatea culturilor în fața oricărei dogme a proceselor culturale. Altfel zis, *Istoria literară* a lui Nicolae Iorga este o istorie literară antidogmatică și din acest unghi ea rămâne un argument lucid al discuției, mereu deschise, despre protocronism”. □•Artur Silvestri revine cu aprecierile cronicarului literar la o carte deja prezentată în numerele mai vechi ale revistei, *Identitățile lui Litovoi* (C.R., 1986) spre a-i releva calitățile în domeniul protocronismului. □•*La Viața cărților*, Nicolae Oprea scrie despre *Garsoniera 49* (Junimea, 1985) volumul de versuri al lui Gheorghe Izbășescu, construit din metafore oximoronice, traseu pe care se ajunge în mod constant la „degradarea mitului”. □•*La Fondul principal al culturii române*, o altă rubrică stabilizată din revistă, brașoveanul Ion Itu prezintă, amplu, pe secțiuni, *Cărțile ASTREI*. □•Cel de-al șaselea episod din *Poezii, când erau tineri* îl are în vedere pe foarte precocel Gheorghe Tomozei, însoțit de regretul lui Nicolae Stoian că presa literară își deschide prea puțin coloanele gazetarului Tomozei. □•*La Mapamond* se anunță: *Premiul Nobel în Africa*, atribuit prozatorului și dramaturgului Wole Soyinka. □•În traducerea lui Andreas Rados și Dumitru M. Ion sunt prezenți poeți din Cipru și din Balcani. La Sport, Fănuș Neagu este mânios pe echipele românești care au capotat în meciurile europene și în mod special pe Sportul studentesc: „Cu excepția lui Hagi care nu s-a văzut pe teren decât vreo jumătate de oră (pe urmă n-a mai făcut nimic altceva decât să se învârtă pe călcâie ca un derviş năuc), formația din Regie, condusă de niște antrenori de buturugă și de coji de cartofi, a arătat lumii cum se poate leșina din nimic”.

• [„**SLAST nr. 43**] *Politica de pace a României* este redată în *Strălucitul document programatic* rostit de Nicolae Ceaușescu în Aula Marii Adunări Naționale. □•O nouă pagină (*Un apel adresat întregii umanități – Pacea pe planeta noastră*) este susținută de articolele purtând semnătura lui Traian Gâmbu (*În numele demnității omului*), Ștefan Mitroi (cu un titlul cam belicos, *În tranșeele păcii*) și Gabriela Hurezean („*Noi, bună pace...*”). □•Periplul lui Ioan Holban prin romanul condiției umane – cu exemplificări din opera lui Al. Iva-

siuc – ajunge la episodul al III-lea. □•Ion Cristoiu face pasul de la Nicolae Breban la Marin Preda, Ion Lăncrănjan și ...G. Călinescu Ipotezele sale de lucru sunt întreprinse: *Stilul n-a mai avut răbdare, Drama stilurilor de viață și Mănuirea literaturii*). □•Gheorghe Grigurcu este autorul textului „criptat” *Măștile „celebrității”*, titlu sub care se află, în concordanță cu profilul revistei, o seamă de idei pentru uzul tinerilor în relația acestora cu autorii de texte critice: „Mi s-ar putea pune întrebarea ce legătură există între abilitatea tânăr inconsecvent și intoleranța la critică. Există una. Și anume spaima lui de o posibilă analiză neprevăzută, nepregătită, incompatibilitatea lui naturală cu actul critic ideal dezlegat de relațiile personale. Frica lui enormă, luând proporții de coșmar, are ca obiect o critică spontană, pe care n-o poate manipula, pe care n-o poate saluta până la pământ, de aproape și de departe, cu repetiție, ca o păpușă a respectului absolut, ieșită dintr-o cutie cu resort. În nopțile lui rele visează o asemenea critică independentă, care-i întoarce spatele cu dispreț. Cine a pretins că el iubește critica și pe slujitorii ei? Nu e decât o glumă proastă. Mai bine ca oricine, el își dă seama, în forul său intim, că disciplina acesteia nu e altceva decât o relație de putere. Cel ce dorește a-și servi magistratura critică, acela o detestă. Efortul de a capta atenția și bunăvoința cronicarilor traduce doar neputința de a le nimici conștiința, o neputință, cine știe, poate provizorie... Reconstituind, credem cu suficientă fidelitate, un atare raționament al personajului nostru, putem arunca și o privire în viitorul său”. □•Tudor Cristea consecvent apărător al valorii în critica literară, calcă în păcatul de a scrie poezie, livrescă în totalitate: „Câtă oboseală într-un cuvânt/ pe care îl scrii rotunjindu-i vocalele/ întinzându-i a disperare timpul. // Cum faci și în dragoste, de o sută de ani/ de singurătate”. Mircea Dinescu anunță: *Un nou Marin Bucur*. □•Ieșeanul Lucian Vasiliu (*Despre felul cum înaintez*, Albatros, 1983) apar în raza de reflecție a lui Traian T. Coșovei. □•În rubrica lui Emil Brumaru se produce un moment epic: *Autorul își abandonează personajul*.

26 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 13741] *Sub titlul generic Unanimă și fierbinte adeziune la noua inițiativă a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru dezarmare, pentru făurirea unei lumi a păcii și colaborării, apare Sorin Holban cu poezia Omagiu: „Stea de cuget și speranță este glasul României/ Îndemnând la vigilență, la unire și acțiune/ Anul Păcii fie pururi anotimp al omeniei / Globul fie totdeauna un exemplu de rațiune./ Marele Erou al țării, al frăției între nații,/ Dârz apărător al vieții și al dreptului de-a fi / Rotitor aprinde-n inimi româneștile vocații/ Românescul crez de veacuri: demn și liber a trai”. □•La 125 de ani de la întemeierea ASTREI, Ioan Adam scrie despre Tradiții ale culturii militante: „Un mijloc eficient de acțiune culturală cu finalitate politică l-au constituit adunările generale itinerante ale Astrei. Ele reeditau, de fapt, cum a observat un reputat istoric, tradiționala adunare națională de pe Câmpul Libertății din*

Blaj, având prin urmare valoarea unor congrese ale românilor aflați încă sub stăpânire străină. La asemenea acțiuni au luat parte, de-a lungul anilor, Al. Odobescu. N. Iorga. Caragiale. D. Gusti. M. Dragomirescu, S. Pușcariu ș.a. La istorica adunare din 1911, ținută la Blaj, cu participarea a peste 30 000 de români de pe toate plaiurile transilvane, au asistat cu vizibilă emoție Caragiale, Coșbuc, Goga, Iorga și alții. Măreața priveriște era contemplată din înălțimi de Aurel Vlaicu, venit cu aeroplanul său parcă pentru a demonstra că munții nu ne despart, ci ne unesc, că nimic nu poate sta în calea idealului național – unirea tuturor românilor. Într-o corespondență trimisă unui oficios budapestan se recunoștea, nu fără contrariere, că la Blaj a putut fi văzută «o națiune care lucrează conștient și s-a înarmat cu bani și cultură, o societate românească consolidată atât pe teren economic și social, cât și pe cel cultural», care își cunoaște pe deplin puterile și scopurile: societatea aceasta e disciplinată, fanatică și idealistă. Societatea aceasta e națiunea. «Idealismul» acesta nobil, dar lipsit de orice urmă de fanatism, a triumfat șapte ani mai târziu la Alba Iulia, în istorica adunare de la 1 decembrie 1918. În mulțimea delegaților prezenți atunci la acel ceas de triumf al istoriei românești se aflau și cei 13 reprezentanți ai Astrei, care-și vedeau astfel împlinit – scria «Transilvania» în numărul său sărbătoresc – «visul de veacuri al neamului nostru». Unirea «pentru toate timpurile cu frații noștri de peste munți». Era un sfârșit (și un nou început) ce însuma și opera Astrei!”.

27 octombrie

• [„România liberă” nr. 13056] Tia Șerbănescu semnează textul aniversar „*Astra*” o cîntorie a culturii naționale. Spre finalul articolului, autoarea îi enumeră, cam înregimentat; pe cei mai reprezentativi membri a Asociației, de-a lungul timpului: Printre cei care își exprima o *Susținere hotărâtă a strălucitelor inițiative de pace și dezarmare ale președintelui Nicolae Ceaușescu*, se află poetul Virgil Teodorescu – autorul versurilor intitulate *Voința noastră* – și Ion Segărceanu cu articolul *Imperativele păcii*:

28 octombrie

• [„România liberă” nr. 13057] Inițiativelor de pace ale președintelui Nicolae Ceaușescu le răspunde prezent și Titus Văjeu, autorul unui *Cântec de pace*: „peste planetă crește din Carpați/ unglas de pace înțelept și sigur”...

• [„Scânțea”, nr. 13742] *Pentru pace se militează prin fapte* afirmă, pe prima pagină, Gheorghe Tomozei.

29 octombrie

• [„Viața studentască” nr. 43] Florin Berindeanu recenzează cartea lui Mircea Horia Simionescu, *Licitația*, Albatros, 1986, sub titlul *Între două lumi paralele*: „[...] Ei bine, această cascadă lexicală ce prăvălește uruitor la picioa-

rele cititorului o întreagă lume citită, se petrece într-o bogăție de forme și sugestii mimetice care invocă mai mult decât dedublarea: ipostazierea în spiritul atâtor expresii, atâtor stiluri și convenții, încât nu se poate să n-ai revelația descoperirii profunzimii acestei aparent convenționale, constaructive, lucidității. Sau, acest roman pășește precum ideea absolută a lui Hegel care se autocunoaște înstrăinându-se de sine. [...] *Licitația* este un roman al dublului: al îndoitului joc între realitate și ficțiune, al fascinației duplicității individuale, al glisării neîncetate între joc și gravitate până în cele din urmă. Toate acestea, să le zicem teme acordate în gama devenită majoră, pentru cel puțin o parte a prozei de azi, a intertextualității. Călătoria pe tărâmul neființei pe care ne-o relatează naratorul e declarată de accidentul întâmplat în planul realității. Totul, ni se sugerează la o citire atentă, are loc dintr-o voință – supremă, se înțelege – inițiative, căci în condiția artistului acest lucru e indispensabil și tocmai de aceea căutat, dacă nu are loc de la sine“.

30 octombrie

• [„**Munca**” nr. 44] Ion Văduva Poenaru face o prezentare a *Zilelor „George Coșbuc”* sub titlul *Frumoasele meleaguri ale poeziei*: „...în acest generos anotimp, Bistrița, Năsăudul și Hordoul au fost locul *Festivalului „George Coșbuc”*, organizat în ediția a III-a de către Comitetul de cultură și educație socialistă Bistrița, Comitetul județan al sindicatelor, comitetul județean U.T.C., Asociația scriitorilor din Cluj-Napoca, casa de cultură a sindicatelor din Bistrița-Năsăud, și cenaclul literar „George Coșbuc”, la care s-a adăugat un adevărat colocviu național de poezie, reprezentat de zeci și zeci de cenacluri din întreaga țară. [...] De altfel, sub auspiciile acestor idei despre arat militant-educativă, au fost și dezbaterile din cadrul colocviului de poezie, cât și comunicările prezentate în cele două sesiuni, la Bistrița și la Năsăud, la care au participat nenumărate personalități ale culturii noastre, între care scriitorii Ion Horea, Dumitru Mircea, Lucian Valea, Ion Acsan, Mircea Ivănescu, Dinu Flămând etc. [...] Datorită democratizării culturii, a climatului fertil pe care îl oferă *Festivalul național Cântarea României*, țara întreagă este împânzită, în mod firesc, cu cenacuri literare, care în localitățile unde activează, contribuie profund la configurarea unui puternic climat spiritual-educational. [...] Un punct central al festivalului, prin care s-au omagiat 120 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, a fost concursul de poezie care a adus în lumina rampei lirice câteva nume deosebit de promițătoare. Juriul prezidat de poetul Ion Horea a creditat astfel nenumăratele premii acordate de principalele reviste literare din țară, de diferitele ziare sau de către organizatorii festivalului”.

• [„**Scânțea tineretului**” nr. 11637] Având drept supratitlu *Noua și strălucita inițiativă de pace a președintelui Nicolae Ceaușescu*, Florentin Popescu și Ioana Proca semnează versurile de profil. *Cititori de pace* se numește poezia lui Florentin Popescu: „De zbor în libertate spre comunistă stea”. *Dragoste de*

viață se numește poema Ioanei Proca, care se încheie cu lozinca „Luptăm pentru pace”. În același număr, Victor Atanasiu prezintă, entuziast, doi *Tineri poeți*, Theodor Răpan și Cătălin Bordeianu: „În cazul lui Cătălin Bordeianu, lucrurile nu se prezintă nici pe departe atât de complicat, iar poetul, moldovean de fel, exprimă o sensibilitate a locului în cea mai tradițională accepție a cuvântului. Interesant, această sensibilitate cvasiunanim acceptată a fi cea prin excelență «specific moldovenească» este mai degrabă cea a lui Sadoveanu, iar nu a lui Eminescu. [...] Theodor Răpan este dintre acei poeți care, cum ar fi spus Verlaine, sunt interesați artisticeste pentru că știu să sucească energic gâtul retoricii. Iată un exemplu”.

• [„România literară”, nr. 44] Mihai Beniuc este prezent pe prima pagină cu poezia *Pământ al păcii*. Editorialul este consacrat dezvoltării și păcii, aspect asupra cărui revine și Radu Boureanu în textul *Pacea – metafora albă*. Tot despre pace scrie și Ion Brad. □•Referindu-se la un studiu mai vechi, *Poezia criticilor* (1971), Traian Ungureanu vede în această scriere a lui Florin Manolescu un *Discurs critic cu mai multe strategii*: „Florin Manolescu se dovedește unul dintre cei mai profunzi și inteligenți ascultători ai textelor lui Caragiale. Florin Manolescu se plasează la o distanță bine studiată de operă, el își impune inteligent o demobilizare a simpatiei, evitând astfel seducția de moment, contactul ireversibil cu opera. Între aparența tradițională, afișată inițial și caracterul hermeneutic ofensiv al teoriei puse în joc, cărțile lui Florin Manolescu ascund o mare valoare analitică, un discurs critic cu mai multe strategii”. □•Mircea Iorgulescu relevă *Vehemența interioară* a literaturii scrise de Laurențiu Fulga, imaginându-și-l în uniformă de general (ceea ce și era, dar nu obișnuia ...să poarte): „Laurențiu Fulga și-a rezervat *conștiința furioasă*, amintirile dramatice și zbuciumul, aproape în exclusivitate literaturii; cel puțin așa s-ar fi putut crede, judecând după aparențe. Închis în sine, fără a fi totuși ne-comunicativ, nu-și dezvăluie decât în scris eul profund: vehemența lui era interioară, dar cu atât mai violentă. În lumea literară era de obicei numit în ultimii săi ani de viață – dar cine și-ar fi putut închipui că erau *ultimii săi ani de viață*?! *Generalul Fulga*. Sau, mai pe scurt, doar *generalul*. Se înțelegea despre cine e vorba. Explicația părea simplă și la-ndemână. Laurențiu Fulga fusese, într-adevăr, înaintat la gradul de general (în rezervă), fiind probabil singurul scriitor român ajuns vreodată la acest important rang militar”. □•Marian Papahagi citește critic volumele de versuri ale lui Virgil Gheorghiu și le dă, sub titlul „...într-un ghețar de vers” cea mai înaltă apreciere, prin alăturarea de lirica lui Alecsandri, Eminescu, Macedonsky, Goga. □•Ștefan Aug. Doinaș semnează o pagină de versuri. □•La *Breviar* Șerban Cioculescu se află, *Pe urmele lui Delavrancea*. □•Al. Săndulescu scrie în ce constă *Modernitatea lui Paul Zărifopol*: „Deschiderea așa de largă față de ceea ce era nou pe plan continental, îl aduce pe Zărifopol să mediteze și asupra raportului dintre tradiție și inovație, despre care s-a discutat mult în epocă. Eseiul vede arta ca fenomen

autonom, dar și specific național, detestând mimetismele și *slugărniciiile tardive*, și declarându-și – el, scepticul – perfectă încredere în propriile noastre forțe literare. Într-un interviu acordat «Adevărului literar și artistic», în 1926, el vorbește despre Eminescu și în genere despre clasici români, cu o admirabilă mândrie națională. *Iconoclastul* și susținătorul ardent al revoluțiilor moderne, ca al lui Mallarmé, Rimbaud sau Proust nu ajunge la un radicalism total, inamic al trecutului în întregimea lui. Pentru anticlasicul, mai degrabă anticlasicistul Zarifopol există tradiție în artă, *ca în orice parte a vieții istorice*. [...] Ca și în cazul poeziei, Paul Zarifopol se dovedește un teoretician lucid, conștient că nu se poate scrie fără cuvinte, mai exact, fără înțelesul cuvintelor, și că inovația nu echivalează cu dinamitarea întregii moșteniri clasice. [...] Eseiul era mai puțin sceptic decât se crede – prețuirea lui pentru Eminescu devine o temă recurentă – un spirit modern căruia îi sunt străine *elanurile* nihiliste, radicalismul său fiind moderat”. □•Alt nume pe care Emil Manu pentru un ultim omagiu în fața cititorilor este cel al lui Gheorghe Chivu, „poet și pictor, trecut prin viață cu o modestie consecventă”. □•*O biografie documentară* scrie N. Manolescu, la Niculae Gheran, *Tânărul Rebreanu*: „Se observă lesne că scopul principal al *Tânărului Rebreanu* a fost acela de a (re)stabili documentar o mulțime de lucruri. Meritul cărții de aici derivă: din bogăția și precizia datelor aduse în discuție. La care se cuvine să adăugăm spiritul în care Nicolae Gheran și-a conceput biografia și la care m-am referit de la început: el a urmărit să așeze pe o bază controlabilă toate afirmațiile. A trecut prin ciur sutele de informații și ipoteze, fără să-și cruțe personajul și recunoscându-și propriile erori strecurate în studiile premergătoare. Această latură igienică, dacă o pot numi așa, a biografiei nu trebuie să ne lase indiferenți. Biografia unui mare scriitor nu e menită să palcă iubitorilor operei lui. Ea trebuie să conțină adevărul: nimic mai mult, dar nimic mai puțin decât adevărul. Și, în limitele informației actuale, la sporirea căreia contribuția lui a fost considerabilă, Nicolae Gheran se achită admirabil de această prețioasă datorie”. □•Despre poetul medic Nicolae Neagu se exprimă Adriana Iliescu în *Soarele meu, inima mea*. Gheorghe Grigurcu face o prezentare a versurilor Antei Raluca Buzinschi, intrată în postumitate al 19 ani. □•Despre *Cultura română și unitatea națională* scrie Teodor Vârgolici, pornind de la cartea cu același titlu a lui Dan Berindei, apărută la editura Eminescu, în 1986. □•Revine Laurențiu Ulici, cu *O paranteză* la rubrica sa, consacrată *Promoției 70*, constatând, evident cu tristețe, că șaptezeci dintre cei cinci sute de reprezentanți ai generației nu ar putea răspunde prexent la un eventaul apel. Textul se intitulează *Umbre și umbrele*. □•Ilie Purcaru, un specialist al reportajului cu poleială ideologică semnează , pe cele două pagini de la mijlocul revistei *Eseul-reportaj România-Ceaușescu-Pace*. □•Despre *Spațiul biografic* scrie Eugen Simion, pornind de la observația că „fantasma autorului tulbură, ultima vreme, spiritul critic. [...] Lecturi de Gérard Genette și Jean-Calude Bonnet asigură armătura teoretică pentru autorul

...întoarcerii autorului: □•Sub titlul *Un prețios compendiu de literatură polonă*, Nicolae Mareș recenzează cartea lui Stan Velea, *Istoria literaturii polone*, Univers, 1986). □•Monica Spiridon oferă, în traducere proprie, interviul luat de americanul Stefano Rosso lui Umberto Eco. □•Darie Novăceanu traduce din poeți cubanezi Agenor Marti și Felix Guerra. □•Adriana Fianu prezintă romanul lui Buhomil Habral, *O minue în fiecare zi* (Univers, 1986), la rubrica de carte străină. □•Titu Popescu, înainte de a cere azil politic (ca urmare a unei călătorii în străinătate) adoarme vigilența paznicilor cu articolul *Arta și vocația păcii*. □•La *Prezențe românești*, se arată că Ana Blandiana a fost tradusă în limba bulgară.

● [„**Tribuna**”, nr. 44] Pacea, ca subiect fierbinte al sfârșitului de an (*Anul mondial al păcii*) se întrevede și în paginile „Tribunei”. Se anunță că la „Editura Dacia din Cluj-Napoca a apărut de curând volumul al III-lea al lucrării de largă respirație istorică privind *Voievodatul Transilvaniei* elaborată de academicianul Ștefan Pascu”. □•Al. Căprariu semnează poezia *Compoziție la Eminescu*. ■•Sub titlul *Orizonturile operei eminesciene*, Ion Vlad scrie, la rubrica sa, *Lecturi, despre Eminescu și romantismul german* (ed. Eminescu, 1986) studiul mai vechi al Zoei Dumitrescu-Bușulenga, o temă nu odată dezbătută, observând: „Absorbite și profund asimilate, integrate unor date organice ale structurii poetului, lecturile și contactele în spațiul spiritual german au decis *totalitatea* unei opere și cultura germană, cum subliniază în finalul lucrării Zoe Dumitrescu Bușulenga, «are enormul merit de a-i fi luminat căile proprii cu o lumină generoasă». Orizonturile operei eminesciene captează plurivalent și proteic luminile cugetării și ale Naturii, ale Universului (macro și microcosm), întemeind în totalitate marile sinteze ale gândirii și ale proiecției subiective a lumii. De aceea, observația autoarei cărții despre o altă întâlnire fertilă în absolut, filosofia germană, este pe deplin demonstrată în paralelele construite sub semnul alianțelor și al imenselor resurse de elaborare ale lui Mihai Eminescu”. □•*O lume a treia a literaturii ?* se întreabă Cleopatra Lorințiu referitor la literatura pentru copii. După ce își exprimă regretul că aceasta este tratată ca o *ancila*, autoarea oferă lista preferințelor ei auctoriale: „Și mi-am mai zis că poate, totuși, ar fi de dorit printr-un efort minim să scoatem acest gen din sfera (periculoasă) a circumstanțialului, să nu-i mai «dăm atenție» doar în prejma zilei de 1 iunie! Câtă vreme există și scriu și publică niște scriitori realmente talentați, dotați și deopotrivă importanți, care au umplut pe nesimțite câteva rafturi de bibliotecă: Giga Luteș (un spectacol al imaginației și al inventivității), Mihaela Monoranu (o sensibilitate lirică inculcată prozei, cu mare disponibilitate pentru explorarea cotidianului), Ovidiu Zotta (humor de reală calitate, scriitură alertă), Sonia Larian, Costache Anton (prozatori de cursă lungă și de reală forță), Mircea Șerbănescu, Călin Gruia, Mircea Sîntimbreanu, Alexandru Vergu, Viniciu Gafița (farmecul de neclintit al povestirii tradiționale) sau mai proaspetții Silvia Chițimia, Passionaria Stoicescu, Ion Lila, Grete Tartler, Dani-

ela Crăsnaru, Gabriela Negreanu”. □•Salutând apariția monografiei tânărului critic și istoric literar sibian Pamfil Matei, *Astra, 1861-1950* (Dacia, 1986) Ion Buzași o consideră drept o substanțială contribuție de timp academic la cunoașterea istoriei acestei înalte instituții transilvane: „Despre «Astra» s-au mai scris monografii parțiale: dar una care să urmărească în amănunt și în toate direcțiile de manifestare activitatea celebrei Asociațiuni pe o perioadă aproape seculară – nu. Cele 250 de titluri trecute în bibliografie și consultate, din care aproape un sfert de documente în mare parte inedite din arhivele sibiene mărturisesc un travaliu îndelungat și sunt garanția unei lucrări informate și pertinente, care capătă în acest an semnificația unui omagiu aniversar”. □•O documentare a lui Achim Mihu, intitulată *Varianta abreviată* [a studiului *Gândirea românească în Transilvania în secolul la XVIII-lea*] din serialului său *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, scoate la iveală cât de mult au insistat cenzorii și ideologii să introducă bibliografia marxist-leninistă an acest studiu și care au fost rezultatele: „Analiza noii variante scoate în evidență mai multe lucruri. Mai întâi, din compararea variantei lărgite cu cea abreviată ne putem da seama de modul în care dogma jdanovist-stalinistă a afectat munca științifică în domeniul disciplinelor socio-umane. [...] O trăsătură a studiilor apărute în perioada respectivă a fost aceea că ele trebuiau să încorporeze ostentativ, fie că era sau nu științific necesar, o bibliografie din clasicii marxism-leninismului (îndeosebi I.V. Stalin) și din limba rusă. Lui Lucian Blaga i s-a cerut încă din scrisoarea din 13 ianuarie 1950 să fie în consens cu această cerință. [...] Așa se face că la subsolurile variantei reduse precum și în bibliografia ce o încheie apar Marx, Lenin, Stalin, Radiscev, Pankratova, Semenov, Roller, Miron Constantinescu, Grekov-Bachrusin-Lebedev, N. David ș.a. În varianta lărgită Lucian Blaga nu a inclus nici în text și nici la subsol, niciunul dintre aceste nume”. □•Valeriu Bărgău se întrevede cu Ioan Holban, descosându-l cu privire la activitatea de cronicar al prozei asupra intențiilor – neconfirmate atunci – de a scrie o istorie a literaturii și asupra afinităților generaționiste: □•Marian Papahagi se ocupă cu *Analiza textului poetic*, lucrarea colectivă cu același titlu, dar folosit la plural deoarece cuprinde textele mai multor autori (G. I. Tohăneanu, Ion Funeriu, Mihai Dinu, Mihai Bordeianu, Mihai Pop, Mariana Neț, Cezar Tabarcea, Radu Toma, I. Constantinescu, Toma Pavel, Dana Manea, Delia Radu, Ecaterina Mihăilă, Smaranda Vultur, Alexandru Tudorică, N. Constantinescu, Radu Michăilescu, Carmen Apostolescu, Rodica Zafiu) coordonată de Ion Coteanu: „Studiile incluse în carte dau o imagine despre felul cum au pătruns și pe terenul cercetării literare românești metodologiile critice străine. În volumul de acum aceste sugestii apar stratificate, așa încât am putea chiar schița o devenire pur euristică a lingvisticii românești interesate de analiza textului literar, de la conceptul lui Eco de *operă deschisă* la considerațiile de *pragmatică*. Firește, față de studiile propriu-zise, luate în detaliu, sau față de unele din rezultatele și concluziile lor, putem avea obiecții sau o sumă de

puncte de vedere diferite”. □•Referindu-se la unele texte călinesciene, Adrian Marino se întreabă *Aproape de Elada ?*: „Dacă prin operă, G. Călinescu își ilustra în mod convingător idealurile, întreaga sa personalitate – de ce n-am spune-o – numai clasică nu era. *Clasici* în sensul elin, idealizat, stilizat, au fost T. Maiorescu și E. Lovinescu”. □•Însoțindu-și traducerea de o scurtă prezentare, Sabina Teiuș face cunoștință cititorilor cu Umberto Eco:

31 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 44] Număr consacrat împlinirii a 120 de ani de la nașterea lui George Coșbuc. La rubrica *Permanența clasicilor*, șase autori fixează portretul artistic al lui Coșbuc în momentul contemporan. □•Esteticianul ieșean Al. Husar îl definește drept *Omul de nobilă stirpe*: „Rural prin obârșii, maniere și stil personal de viață, chiar atunci când devine un citadin, trăind ani de-a rândul în Capitală Coșbuc se prezintă în franchețea-i nativă fără nicio emfază, degajat și spontan, inspirând un constant respect mai cu seamă prin rectitudinea ținutei lui. De orară discreție în relațiile cu ceilalți oameni, el atestă o noblețe interioară ce impune în juru-i o atmosferă de puritate morală care impresiona pe contemporani. [...] Blajin, chibzuit, cu «umorul său blând și inofensiv», Coșbuc intră în viață ca o navă cu toate pânzele sus pe vreme senină”. □•Teodor Tanco investighează o nedreptate făcută lui Coșbuc, chir în a doua zi de postumitate, motiv pentru care aduce argumente și vede în personalitatea poetului *Un om integru*: „Istoricul nu spune numele detractorului, nu-l cunoștea sau nu voia?, însă arată că «cineva, un scriitor și el, din cei mai noi, pare a fi voit să furișeze în acele câteva linii de necrolog, o bănuială» asupra loialității cetățenești a lui Coșbuc. Identificarea numelui acelui scriitor este cu atât mai greu de făcut, că nu este numit nici ziarul, nici localitatea apariției, sau dacă-i vorba de presa literară sau cotidiană. [...] Profesorul clujean Luca Manciu, într-o comunicare la Arhivele Statului din Cluj, are o convingere în problema aceasta, și ajunge la o concluzie, scriind: M-am întrebat unde și cu ce ocazie insinuase gânduri, idei cam nepotrivite cu interesele națiunii române, idei pe care le-ar fi avut poetul Coșbuc? [...] «Cercetând mai cu atenție articolul *Coșbuc a murit*, necrolog din ziarul «Lumina» București, 1918, nr. 249, articol nesemnat, am ajuns la concluzia că aici, în aceste rânduri, a fost lovit Coșbuc, în mod destul de subtil, dar lovit! Ziarul «Lumina» era condus de Constantin Stere. Trebuie precizat că articolul respectiv – mai puțin necrolog – apărut a doua zi după înmormântarea poetului, cam de o filă și jumătate cu tot cu versurile citate, nu apare ca un text denigrator. În afara cazului dacă nu se transmitea codificat pentru cei în temă sau avizați. [...] Coșbuc în viață și în posteritate a fost și rămâne egal și constant cu el însuși, și jurământul din a sa *ars poetica* neîncălcăt vreodată de om și operă precum se legase: «Din suflet, eu fi-ți-voi, tu,/ Neamule-al meu,/ De-a pururi, nerupta ta parte!»”. □•Ion Lăpușneanu se plasează în *Substratul mitologic al creației poetului*: „Ceea ce Claude Lévi-Straus numește «gândire sălbatică» este la George Coșbuc *fondul*

de aur pe care se clădește concepția despre lume și viață a țăranului român, cu rădăcini pătrunzând în adâncul mileniilor și spațiilor largi până în orientul îndepărtat, în Grecia, Roma și Egipt. [...] Cercetător al mitologiei populare românești, deși nu operează cu instrumentele savantului, George Coșbuc realizează vorbind despre obiceiuri, datini și credințe populare, analiza structurală cu peste cinci decenii înaintea lui Claude Lévi-Strauss, considerat părintele structuralismului în domeniul etnologiei. Ca să înțelegi adevărul acestei afirmații este necesar să trăiești în acest element al spațiului mioritic unde s-a format Coșbuc poetul și unde sunt încă vii multe dintre obiceiurile comentate de el. Este necesar să cercetezi fără prejudecăți poeziile *Atque nos, Fulger, Moartea lui Fulger, Brăul Cosânzenei, Nunta Zamfirei* [...] Considerăm, în încheiere, că merită aprofundată cercetarea creației coșbuciene din această perspectivă, pentru că sub aparenta simplitate se ascunde filonul de aur al filosofiei, al gândirii locuitorilor acestor plaiuri de baladă, contribuția lor la înțelegerea și explicarea vieții“. □•Octavian Ruleanu scrie – conformist – despre *Fervoarea publicistică* a lui Coșbuc: „Raportând activitatea publicistică a lui Coșbuc la realitățile palpabile ale lumii noastre actuale, care se dezvoltă fertil sub semnul înaltei tehnici, vom constata că viziunile coșbuciene izvorâte din dragostea lui față de ridicarea standardului de viață a maselor, prin înlăturarea vălului de neștiință, sunt astăzi elemente componente ale societății românești în plin avânt creator“. □•Lucian Valea scrie, oferind amănunte despre moartea fiului lui Coșbuc și consecințele acestui trist eveniment, care i-au afectat activitatea sa literară, articolul *Poetul îndurerat*. □•Se dă știrea: „Ediția a III-a a Zilelor «George Coșbuc» a fost una jubiliară: 120 de ani de la nașterea marelui poet. Organizată de: Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului, Consiliul județean al U.T.C. Bistrița-Năsăud, Asociația Scriitorilor din Cluj-Napoca, Casa de cultură a sindicatelor Bistrița și Cenaclul literar «George Coșbuc» ediția de față s-a constituit într-o adevărată sărbătoare cuprinzând: sesiuni și comunicări științifice privind viața și opera poetului (la Bistrița și Năsăud), spectacole omagiale (la reședința de județ și în satul natal, care azi poartă numele ilustrului său fiu), întâlniri cu publicul din întreprinderi și școli, lansări de cărți, depuneri de coroane la statuia celui omagiat. Tot cu acest prilej s-au distribuit și premiile concursului de poezie «George Coșbuc». Au participat scriitori, alți oameni de cultură și artă, un numeros și entuziast public. În paginile de față publicăm extrase din unele comunicări prezentate la cele două sesiuni amintite mai sus. *Concursul de poezie George Coșbuc* are un premiant în persoana Danielei Zeca, studentă anul I, Facultatea de limba română, Universitatea București“: □•Pe ultima pagină a numărului George Chirilă și Cornelia Rădulescu prezintă, în traducere proprie doi poeți cubanezi contemporani: Felix Guerra și Agenor Marti.

• [„Cronica”, nr. 44] Pacea devine temă fără alternativă atât a primei pagini, cât și a întregului număr: „Munca pașnică și constructivă este una dintre contribuțiile esențiale la edificarea lumii de mâine, o lume a păcii și colaborării

internațională, a afirmării și împlinirii celor mai nobile aspirații ale popoarelor. Răspunsul la referendum îl dăm cu toții, în fiecare zi, prin munca noastră, prin afirmarea deplinei adeziuni la politica internă și externă a partidului nostru, adeziune sintetizată în acel «Da» cu care vom răspunde, la 23 noiembrie 1986, într-o exemplară și semnificativă unanimitate“. □•*Pentru triumful rațiunii* se numește articolul de fond, în coloanele căruia se arată că „tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat de la înalta tribună a Marii Adunări Naționale, în numele întregului popor român, un apel solemn tuturor statelor europene, precum și Statelor Unite ale Americii și Canadei, pentru trecerea de fiecare, în mod unilateral, la o reducere cu 5 la % a armamentelor și cheltuielilor militare: □•M.D. Roman semnează apelul *Referendum pentru pace*: □•Liviu Copil argumentează că P.C.R. este un *Promotor al solidarității internaționale*: ■•Al. Călinescu prezintă *Șarpele ca figură a textului* în volumul de poeme al lui Dan Laurențiu, *Ave Eva* (C.R., 1986): „*Ave Eva* (Cartea Românească, 1986), noul volum al lui Dan Laurențiu, e o carte savant elaborată, în care textele (în proză și în versuri) comunică între ele prin nenumărate canale și punți, unele trasate de poetul însuși cu linii mai groase, altele greu vizibil la lectură și căpătând contur doar după ce avem o imagine de ansamblu a cărții. [...] Temele, ca și metaforele care le ilustrează, sunt reluate ciclic, după o tehnică ce amintește de aceea a canonului muzical. Textul poetic este, mai întâi, asemuit cu labirintul, Minotaurul fiind inconștientul textului, Dedal – autorul iar Theseu – exegetul care revelează sensurile. Opera va apare, în consecință, ca *deschidere*, în timp ce creatorul «se dă la o parte ca să facă loc destinului său care-l transcende». [...] În final, metafora ce revine cu insistență este aceea a șarpelui «care-și mușcă propria coadă, autodevorându-se, înghițindu-se treptat până la autoanihilare», figurând textul autotelic, autoreferențial, repliat asupra lui însuși“. □•Ioan Holban se oprește la doi poți localnici, Liviu Pendefunda și Cătălin Bordeianu. □•Liviu Pendefunda, *Cabinetul doctorului Apolon*, Junimea, 1986), el însuși medic: „Deși mai atenuată, în sensul unei mai bune concentrări lirice, perspectiva picturală se păstrează și ea în *Cabinetul doctorului Apollon*: «pânzele» lui Liviu Pendefunda (în cartea precedentă ele erau mai multe și apăreau sub titlul *Vernisaj*) se alcătuiesc din linii abstracte, cu o cromatică discretă, sugerând uneori profunzimi, realizarea lor poetică rămânând însă parțială“. □•Cătălin Bordeianu, *Gădina gânditoare*, Junimea, 1986:” Mult mai conservator în substanța li froma poeziei este Cătălin Bordeianu în volumul său de debut, *Trestia gânditoare* (Ed. Junimea, 1986); influențele sunt aceleași, adică Eminescu și Nichita Stănescu, la care se adaugă și accente argheziene (mai cu seamă în formele lexicale folosite) și ecouri minulesciene“. □•La *Mențiuni critice*, Simion Bărbulescu scrie despre Nicolae Țațomir: „Izvorâtă din dorința de autocunoaștere, *Stalactite în alabastru* este o carte de inimă și de spiritualitate, un encomion al poeziei adevărate...“. □•N. A. Ursu prezintă *O traducere necunoscută a lui Nicolae Milescu*: „Identificarea lui Nicolae Mi-

lescu ca traducător al *Mântuirii păcătoșilor* a lui Agapie Landos îmbogățește mult informația de până acum privitoare la activitatea sa literară din primii ani ai tinereții, când, foarte probabil, a făcut această traducere, și la ecoul ei în cultura românească din a doua jumătate a secolului al XVII-lea. În acest text, [...] avem un prețios izvor de informație asupra limbii lui Milescu“. ■•Colaborarea lui Nicolae Manolescu prinde rădăcini la secțiunea *Cartea străină*, în cadrul căreia comentează volumul de *Proză* al Mariei Țvetaeva (BPT, 1986) sub titlul *Nefericiții nevinovați*: „La patruzeci și șapte de ani, după șaptesprezece petrecuți în exil, se înapoiază la Moscova, unde însă e silită să se despartă de soțul ei și de fiica ei, pe care abia apucă să-i revadă. Se sinucide doi ani mai târziu la Elabuga, unde a izgonit-o războiul, curmându-și prin acest gest disperat melancoliile și angoasele”.

● [„**Flacăra**”, nr. 44] Niculae Stoian semnează poemul *Veșnic proaspătă, Soveja*: □•Tania Radu reproduce un fragment din discursul lui Geo Bogza, felicitându-l pentru premiul de Smederevo: „De ce scriu? Ca să-i tulbur pe oameni, să le reamintesc că sunt oameni, că omenia e o calitate care poate fi simțită și pe care se poate conta, ca pe mireasma și substanța pâinii, plămădită din grâul care e un dar al soarelui. Ca să lupt împotriva înstrăinării omului de sine însuși, împotriva a tot ceea ce generează și perpetuează și agravează înstrăinarea, împotriva standardizării și abstractizării vieții, împotriva mecanismelor de gândire, forme ale unei morți mai rea decât moartea. – De ce scriu? Pentru că sunt convins de frumusețea vieții și a lumii, pentru că socotesc existența universului și existența noastră în univers, capacitatea noastră de a-l percepe și de a reflecta asupra lui, o aventură extraordinară, în stare să ne taie respirația în fiecare clipă, în toate etapele vieții noastre și de-a lungul tuturor mileniilor în care omenirea va fi prezentă în univers». [...] Aceste cuvinte pot însă depune mărturie și despre voința unanimă a Juriului care, recent, i-a conferit autorului român premiul țărilor riverane Dunării: «Cheia de aur a orașului Smeredevo». [...] Un premiu pentru Geo Bogza este, așadar, mai mult decât o firească apreciere a operei sale. Este mai mult chiar decât o recunoaștere a valorii artei românești, fapt cum nu se poate mai firesc și acesta. Dar este în primul rând o distincție cu ton de *memento*, acordată unui crez uman și artistic de universală – și acut modernă – valoare, din care cităm, cu bucurie, încă o dată: «A fi om sub razele soarelui. Atâta tot.». □•În articolul *Să nu exagerăm*, Alex. Ștefănescu dă câteva exemple flagrante de elogii superlative, greu de acceptat că ar fi meritate de autorii despre care se scrie în acest mod: „Asemenea elogii exagerate apar frecvent în aproape toate revistele noastre și se referă la aproape toți scriitorii, indiferent de valoarea lor. Se poate spune chiar că scriitorilor importanți încă li se mai întâmplă să fie contestați – eventual de către cei cu care se află în raporturi de rivalitate –, însă autorii minori au parte în mod obișnuit de laude. Răsfoiesc un teanc de publicații din acest an și-mi iau exemple la întâmplare (s-ar putea da cu sutele). [...] Mă opresc cu exemplele

aici pentru a face mărturisirea că aprecierile de acest fel mi se par lipsite de simțul răspunderii față de literatura română. De ce? Pentru că duc la o uniformizare a valorilor, la o stare de nediferențiere a lor care descurajează și dizolvă spiritul creator. Criticii care se lansează în contemporan obțin anumite avantaje de moment pentru ei, dar creează dezavantaje de durată pentru viața noastră literară în ansamblu. Se poate ajunge – pe calea aceasta – la o discreditare a actului critic însuși. [...] Ca să nu mai vorbim despre faptul că adeseori este bătător la ochi motivul real al elogierii și situația devine comică, precum într-o piesă de Caragiale. Când Zaharia Stancu era președinte al Uniunii Scriitorilor, nu exista revistă în care să nu apară articole despre el, pentru ca acum numele să-i fie menționat foarte rar. A venit, apoi, vremea lui Virgil Teodorescu, a lui George Macovescu... În prezent se scrie cu zel despre Dumitru Radu Popescu și drept urmare proza sa, inegală ca valoare – oscilând între o mare forță expresivă și prolixitate –, în loc să fie luată în serios și să i se evidențieze resursele reale de frumusețe, este înecată într-un noian de cuvinte mari, devalorizate ca bancnotele de un milion în perioada inflației. [...] Motivul exaltării îl constituie alteori snobismul. Nesiguri pe gustul lor, înfricoșați la gândul că refuzând un text sofisticat și anost ar putea fi suspectați de incapacitatea de a înțelege literatura modernă, unii recenzenți laudă tot ce citesc și nu laudă oricum, ci într-un limbaj bombastic și greu inteligibil, pentru ca în felul acesta să se sustragă controlului exercitat de opinia publică. În plus, din dorința de a face paradă de erudiție, invocă tot felul de nume ilustre, care prin simpla lor prezență în comentariu duc la o supralicitare a cărții analizate. S-a ajuns atât de departe cu această practică încât în momentul de față aproape că nu mai există comentarii *normale*. Cele mai multe sunt ultraelogioase. Iar cele care neagă o carte sunt un fel de izbucniri pline de înverșunare și intră în categoria pamfletului. Au dispărut însă – sau, în orice caz, sunt pe cale de dispariție – articolele de critică firești în care semnatarul declară cu franchețe «asta mi-a plăcut», «asta nu mi-a plăcut» și aduce argumente în sprijinul opțiunilor sale. [...] Dacă mai adăugăm precizarea că și tinerii autori se laudă cu fervoare între ei, din dorința de a pătrunde *in corpore* în lumea scriitorilor consacrați, avem în față imaginea completă (și dezolantă) a ceea ce înseamnă absența simțului măsurii. [...] Adevăratul entuziasm nu se exprimă prin onomatopei admirative repetate mecanic, la nesfârșit, ci prin identificarea competentă a valorii și aducerea ei la lumină; prin refuzul energic, tonic al mediocrității“. ■ În cronica literară la *Eminescu și romantismul german*, cartea semnată de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Al. Piru are unele obiecții: „Îmi permit încă două-trei observații. Timpul și spațiul nu sunt la Kant categorii, așa cum citim de trei ori («categoriile kantiene ale timpului și spațiului», «sustragere de sub puterea fatalei categorii» a timpului, «timpul este o simplă categorie a sensibilității»), ci forme ale intuiției pure. Aventura intelectuală a lui Eminescu nu a continuat, din nefericire, după 1883 «până la moarte». S-a arătat că articolul *Fântâna Blanduziei* din 1888 în

care Hartmann nu e agreat («Schopenhauer e Dumnezeu, Hartmann profetul său») nu aparține lui Eminescu semnat doar cu inițiala E, ci cuiva care l-a tradus în cea mai mare parte din Max Nordau...». □•Gheorghe Tomozei are un *Subiect pentru un articol*, referitor la apariția unei antologii de literatură ucraineană din țara noastră: „Așadar o jumătate de veac de frățietate, în pagini ce devin o oglindă fidelă a vieții de zi cu zi din obștile țărănești locuite de ucrainieni, alături de români, într-un timp istoric plin, deopotrivă, de încercări dramatice și de speranțe și bucurii“.

• [„*Orizont*”, nr. 44] Apropiatul Referendum pentru pace, desfășurat în Anul internațional al păcii, este comentat de către Ștefan Buzărnescu, drept *Un precedent la scară istorică*. La aceeași termenii se apelează și editorialul revistei, asumat redacțional: „Cu adâncă emoție, poporul român ia act de încă una din inițiativele de mare anvergură ale președintelui NICOLAE CEAUȘESCU. Trecerea unilaterală a României la reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare reprezintă un act de sublim curaj istoric. Un act pe care și-l poate asuma doar o mare personalitate și o înaltă conștiință umană, așa cum este cel care conduce destinele României de azi. Acest act exprimă, mai bine decât orice angajament scris sau nescris, mai bine decât orice declarație de intenție, voința de pace a României. O voință confirmată de întreaga noastră istorie, de marii bărbați ai trecutului. Se poate vorbi, așadar, de o reală vocație de pace a României. De o predestinare, tradusă prin însăși prezența noastră la această întretăiere de lumi. I-a fost dată României, prin persoana celui mai iubit fiu al poporului român, cinstea de a furniza lumii întregi un înălțător exemplu: acela al rațiunii care învinge, ca într-o simbolică luptă în care lumina copleșește forțele întunericului“. □•*Pentru triumful rațiunii, pentru pace* se pronunță Mircea Șerbănescu (scriitor), Xenia Eraclide Vreme (grafician) Ivo Muncian (în poezia *Pro pace*), prof. univ. dr. Traian Bunescu. Nicio intervenție nu pregetă să citeze din Nicolae Ceaușescu. □•Sub titlul *File din istoria unei mari prietenii*, Maria Cenușă reproduce o maică parte din corespondența (inedită) a lui Lucian Blaga cu D.D. Roșca. ■•Cornel Ungureanu comentează volumul de versuri al filologului clasicist Petru Creția (*Pasărea Phoenix*, C.R., 1986): „O literatură nu atât dificilă cât incomodă celui neobișnuit cu ideile generale ne propune Petru Creția, erudit fără crispă, clasicizant fără fanatism, eficient în domenii în care se specializează cu extraordinară rapiditate. [...] În niciunul dintre studiile sale (poate doar în cele strict filosofice) Petru Creția nu oprește motoarele fanteziei și nu înțepenește în propoziții moarte cuvintele. Povestindu-ne, el caută o expresivitate a rostirii. Evocând, el retrăiește viețile eroilor. Poezia sa redescoperă marile simboluri sau încearcă a le redescoperi. [...] *Pasărea Phoenix*, amplu poem care deschide volumul, este o lungă investigație a posibilităților mitului: o explorare a lui de către eruditul cunoscător al șirului de implicații legate de pasărea Phoenix. La persoana întâi rostirea sacramentală e lipsită de orice podoabe. [...] Versul nu curge zglobiu,

vesel, poetul are răbdare, provoacă așteptarea noastră. Dar dacă – de pildă – curgerea poemului e lentă, rostirea e clară, puternică. Simțim clasicul cum își înfăptuiește programul după cum putem observa cum își părăsește reduta cu atâta migală alcătuită. Orice poezie trădează geometriile severe ale gândului. Poemele melancolice despre trecere nu fac excepție. Simțim însă curgând sub versurile *Păsării Phoenix* lecțiile antichității. Plângerile sunt virile, demne, sentimentul nu năruie calma judecată. Lucrând «în negativ», autorul urmărește doar linia desenului. El studiază condiția umană. [...] Lectura poeziilor lui Petru Creția câștigă mult lângă cea a lui Phillippide sau Doinaș, Sorin Mărculescu sau Mircea Ciobanu. Asemănările cu Doinaș sunt uneori frapante, perfect explicabile însă în cadrul *programului*: « Chipul de cretă și fum al ființelor noastre / Închipuite / Astăzi tace, nu astăzi flecărește zadarnic / Despre lucruri zadarnice... » ». □ • Cel de-al doilea cronicar, Marian Odangiu se plasează *Între romane*, scriind despre Paul Georgescu, *Natura lucrurilor*, Eminescu, 1986). „Ironia Naratorului țintește complexul Provinciei, izvorât din sentimentul acut al desituării, sub presiunea căruia Provincia a încercat dintotdeauna să recupereze pierderile printr-o derizorie imitație. [...] Dar romanul rămâne la suprafață, plantând, deocamdată, numai câteva sonde în căutarea zăcămintului, unde existența eroilor «va adera osmotic la noua lor situație». Unde *natura lucrurilor* înseamnă nu simplă fotografie, imortalizare a clipei, ci proces, evoluție, devenire. Noul roman al lui Paul Georgescu rămâne, cum și cărțile anterioare au fost, o promisiune. Și autorul știe să amâne, să provoace așteptarea. Să-și pregătească cititorul la ideea că nu descoperirea obiectului căutat e importantă, fascinantă, ci căutarea lui“. □ • La *Revista revistelor* se fac observații confortabile despre o revistă harnică, „Albina”: □ • Un al doilea comentariu la romanul lui Radu Cosașu (*Logica* – primul aparținuse lui Mircea Mihăieș, în nr. 26) are Virgil Podoabă: „Avântat, transparent și-ntr-adevăr clarvăzător, dar nu cu «oarba clarviziune» din junețe, Radu Cosașu s-a grăbit să urmeze primul, între cei de azi și de mâine, unul din sfaturile înțelepte ale lui Constantin Noica: acela de a scrie, spre sfârșitul carierei, o «Logică», iar nu o «Etică», așa cum ar fi dorit ucenicii înțeleptului și – poate – admiratorii scriitorului. Ba, m cu toate că nu-i decât pe la jumătatea carierei literare sau ceva mai încolo, el a luat-o – cu punerea-n practică a sfatului – chiar înaintea venerabilului înțelept și a publicat deja o «Logică» a sa, menită să-l reprezinte din vreme la «Judecata de apoi» și să dea seama, conform poveței aceluiasi, «cum și-a scris cărțile». [...] în «Logica», ghimpele conștiinței morale îi dă ghes parcă și mai insistent, și el va pune acum degetul chiar pe rană, mărturisindu-și direct aceste păcate, «fără complezență» față de sine, desigur, și mai ales fără perdelele de protecție ale ficțiunii. Eroic, prozatorul se prezintă în această carte cu pieptul desfăcut și el nu pare deloc străin de o voluptate nițel masochistă a destăinuirii punctelor nevralgice ale biografiei sale. Dar, deși se mărturisește fără înconjur, prozatorul, fire bărbată, nu se căiește niciodată; însă nici nu se iartă“. □ • Eugen Dor-

cescu o prezintă, la rubrica *Portrete*, pe Tatiana Flondor Arieșanu, *Mă ascund în inimă*, Eminescu, 1986: „Cel de al doilea volum de versuri al Tatiane Flondor Arieșanu (după *Pe zări voi presăra mesteceni*, Editura Facla, 1981) atrage atenția, deopotrivă, prin unitatea stilului și prin coerența structurilor semnificative. Sentimentul erotic – nucleul semantic al întregului text – organizează și dirijează discursul, imprimând enunțului și chiar ambianței vivacitatea sa imprevizibilă și devastatoare. [...] Vom remarca, alături de *ermetismul receptorului* (factor catalitic pentru perpetua reluare a reacției lingvistice), *locvacitatea monologică a emitentului* (stărnită, în egală măsură, de dorință și de incertitudine). [...] Un procedeu cu consecințe în plan estetic este reorganizarea (investirea cu sens) a mediului, potrivit cerințelor și constantelor acestei lumi imaginativ-afective. O seamă de realități exterioare, depășindu-și condiția ontologică (a exista și atât), încep, atrase în sistemul de semne al cărții, să semnifice. [...] Poezia câștigă din această reiterată confruntare; simțământul se bucură de sine înainte de a se bucura de celălalt. Concluzia afectivă este optimismul. Un optimism izvorât din *deplinătate trăirii*, din capacitatea de a adera la realitate, la existență, de a suferi și a iubi cu seninătate și cu fervoare. [...] Acesta este înțelesul ultim al epistolelor, mesajul lor nediscriminant, cel ce transgresează enunțul erotic. Prin el, volumul își îmbogățește rezonanța, probând – dincolo de sinceritatea și autenticitatea tonului – deprinderea de a reflecta și un necesar echilibru artistic“. □•Valeriu Drumeș scrie despre schițele umoristului lui E. Șain: „Acele lucrări adunate la un loc pun mai bine în lumină calitățile de fin umorist și de observator penetrant în surprinderea situațiilor comice-contradictorii, prin neconcordanță și esență. Revelația ne-o oferă prima secțiune – *Schițe umoristice* – unde registrele și disponibilitățile autorului se întind de la umorul calin la satira acidă și de la ironia ușoară la grotescul sarcastic, demolator. [...] Finalitatea critică a scrisului lui E. Șain vizează forme de viață ridicole ori anacronice [...] , mentalități și practici neconstructive [...] stereotipii și obtuzități, mentale [...] . Apelând la structuri epice reduse, aceste schițe au câteva calități indiscutabile; vervă dialogică, tensiune gradată a înscenării, prospețime a stilului, datorită plasticității și contrastelor de vocabular“. ■•Suplimentul „Orizont arădean” conține articolele consacraților. □•În *Anii adolescenței...*, Florin Bănescu evocă începuturile sale literare, care... debutează cu un zbor aviatic de la Arad la Timișoara, și nu doar atât: „De la Timișoara la Arad sunt vreo 50 de kilometri. Un poet poate străbate distanța într-o diligență de seară. Un prozator, luând trenul (care trebuie să fie, neapărat, albastru). Când am parcurs eu această distanță, pentru prima oară, am luat avionul. Pentru 50 de kilometri? Ei da, exista, prin anii '50, o... fabuloasă cursă TAROM pe ruta Timișoara-Arad! Nu știu cât de rentabilă era pentru respectiva companie aeriană, pentru mine a fost, însă, un prilej numai bun de a destrăma o iubire. Aveam 20 de ani, nu eram nici poet, nici prozator (dar voiam să ajung scriitor), citeam «înfruntând furtuni / spargem munții'n pumni» și căzusem la

un (prim) examen al dragostei“. □•Alexandru Ruja, acesta din urmă prezent cu o analiză a versurilor lui George Țârnea, din *Cartea clara*, C.R., 1986: „Ce resorturi ascunse, până acum, au dus poezia lui George Țârnea spre dramatismul liricii din *Cartea Clara*? Pentru că, evident, nu numai prin excelențele condiții grafice, în care a apărut, cartea reprezintă un moment de referință în activitatea acestui poet, nu tocmai răsfățat de critică, dar, fără îndoială, unul dintre cei mai talentați ai liricii actuale. [...] *Cartea Clara* este expresia unui zbucium sufletească intens, transpus însă în versuri de o melodie surprinzătoare în frumusețea ei formală. Este o poezie despre efectul dramatic al iubirii, dorința de a explica un drum al existenței, tutelat de iubire. Poetul folosește *cântecul, balada, elegia, scrisoarea*, o gamă impresionantă de modalități, prin care poezia se face extrăgându-se din intensitatea evenimentului trăit. Textul liric trece în aceste forme, care închid puterea unui sentiment revărsat în poezie“. □•Sub titlul *O expoziție – trei opinii*, Florin Bănescu, Horia Ungureanu și Gheorghe Schwartz salută entuziast pictura artistului plastic Ioan Kett Groza. □•În continuare se produce „Semenicul“, „supliment editat în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Caraș-Severin, An II, octombrie), al cărui editorial (*Toamnă culturală*) este o dare de seamă a activităților din județ, semnată de președintele comitetului, Cornelia Carmen Grămadă: O pagină intitulată „*Nasc și la Banat oameni*“ aproape că infirmă acest lucru. □•Adriana Babeți face o scurtă prezentare a lui Robert Musil, folosindu-se, în traducere, de *Extrase dintr-un Rapial*: „Jurnalul și aforismele – două modalități de a recupera tot ce nu a reușit să scrie pe de-a-ntregul: propria biografie și «temele obiective». Astfel s-au născut aceste «Extrase dintr-un Rapial» (din care traducem fragmentar). «Rapial» – un cuvânt inventat de Musil. O a doua Kakanie, din hârtie (de această dată). Un vechi cuvânt german, însemnând «ceață», dar și «registru contabilicesc». O lume de vechi, ordonate consemnări, în ceață. Să nu întrezezi, însă, în spatele înneguratei lumi, pe acel «reper» al latinilor? O ruptură, un rapt, ceva rapid, fulgurent, concentrat. «Combinăția ideală dintre gândire și poem». Aforismul“.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”**, nr. 44] Corina Soroceanu semnează poezia *Numai gând de pace*, accent liric care declanșează o serie de luări de atitudine adunate sub titlul *Voința de pace a unui popor liber și independent*: Depun mărturii, în acest sens: □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*, Eugen Barbu își prezintă starea de nemulțumire generală, înainte de a scrie despre Viorel Sâmpetrescu: „Luați la grămadă, poezii pe care încercăm să-i descifrăm în acest loc seamănă între ei până la identitate, fiind greu să stabilești o marcă a fiecăruia. Trăsătură generală: obscuritatea; gândirea, să nu-i zic paranoică pentru că ar fi prea grav, dar cel puțin dezorganizată, la care aș adăuga și un fel de inconștiență a exprimării, o ignorare a conținutului termenilor. În cele mai multe cazuri sunt invocați filosofi, citați poeți cu renume, ca și când aceștia ar putea purta girul așa numitelor versuri, totul,

deci, o mare mistificație. După care vine popa cu botezul! [...] Ceea ce urmează, mai în toate cazurile, este situarea în umbra unor poeți contemporani (ba chiar răposați) din afară, adică vedeți ev., să fim în rândul lumii! Foarte bine, zic eu, să fim în rândul lumii, dar cum? Textele care prefăteză laudele «nașilor» sunt onorabile și convingătoare, numai că «stamba» noastră lirică nu aduce cu mătasea milaneză, ea e un fel de sac sărman sau un kitsch înfiorător în care beția de cuvinte, improprietațiile de limbă abundă. Ici, acolo se citează trei-patru versuri, cât de cât onorabile, pescuite cu greutate în magma de proză pusă în calupuri de câte patru rânduri sau mai multe. Concluzia e de cele mai multe ori fulminantă. După acești «critici» am avea câteva mii de genii pe care le ignorăm, sărăcan de noi! Să luăm câteva plachete aflate pe masa noastră de lucru de multă vreme și cărora abia acum le-a venit rândul. Rog cititorii să observe acele identități de inspirație și de exprimare, confuzia mentală și lipsa de har poetic a celor în cauză, lucrul neexcluzând câteva excepții fericite, pe care le vom semnala pentru a nu nedreptăți pe cineva, fapt ce va demonstra că avem din când în când și niște brânză bună în burdof de câine... Viorel Sâmpetrescu cu *Amiaza lui Empedocle* (C.R. '83) a avut după câte îmi aduc aminte o presă bună și poate că unele fragmente de poem pe care le voi reproduce vor dovedi că există unele, merite, dar ce face cu restul, cum vom vedea". □•*Despre impostură*, M.N. Rusu denunță o fostă amicitie cu Mircea Scarlat: „Citesc cu o oarecare întârziere două interviuri ale lui Mircea Scarlat, întâiul apărut în «Suplimentul literar artistic», nr. 23 (246) a.c., cel de al doilea în «Tribuna» nr 41 / a.c. Deoarece în cel publicat de revista clujeană sunt vizat în mod direct și în termeni incalificabili («impostură», «denaturare cu bună știință a adevărului» etc. (mă văd pus în situația de a mă pronunța și asupra celui dintâi în care numele meu este trecut sub tăcere. Din ce pricini se va vedea. [...] În schimb, în interviul din «Tribuna», nr. 41/1986, Mircea Scarlat face afirmații la adresa mea într-un limbaj nedemn de *linia Vianu-Ralea* în care m-am înscris cu un deceniu în urmă, sau, poate, demne de noua sa linie (ori aliniere): «Altă manifestare a imposturii în critică este denaturarea cu bună știință a adevărului. Iată un exemplu: Paul Cornea a scris o recenzie la primele două volume din *Istoria poeziei românești*, publicând-o în „Manuscriptum“ nr. 2/1985, p. 181-184. Pentru a sprijini (prietenul la nevoie se cunoaște...) un serial declanșat împotriva cărții mele, M.N. Rusu a publicat (scoase din context) obiecțiile lui Paul Cornea, spre a dovedi că ar fi vorba de o cronică negativă. Citindu-l pe M.N. Rusu, iar nu pe Paul Cornea, unul dintre colaboratorii gazetei săptămânale a scris în două rânduri că aș fi fost contestat de Paul Cornea, deși reputatul profesor scrisese negru pe alb „Vreau să sper că nici autorul, nici cititorii nu vor pune la îndoială judecata de ansamblu, favorabilă, pe care am rostit-o la începutul acestor pagini. Sigur, am ridicat o serie de propuneri și am formulat unele obiecții, dar altminteri, nici n-ar fi fost cu putință“ monografia lui Mircea Scarlat e prin natura ei deschisă și provocatoare. Oricâte ar fi reținerile, esenți-

alul rămâne că motivele de satisfacție sunt infinit mai numeroase. E evident că tânărul autor demonstrează certe aptitudini și aduce în mute „privește contribuții de preț”. [...] Prietenul la nevoie se cunoaște? Răspunsul îl las pe seama celui care se pricepe atât de bine la «denaturarea cu bună știință a adevărului», uitând azi ceea ce susținea ieri, ca să nu spun altfel. Îl aștept”. □•*Revista revistelor*: „Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului de sâmbătă 11 octombrie a.c. publică dezbaterea *O maladie a limbajului critic: forma fără fond*, la care participă Tudor Cristea, Victor Atanasiu, Constantin Sorescu și Aureliu Goci. [...] • Despre volumul de debut al lui Cristian Moraru, *Ceremonia textului*, Victor Atanasiu afirmă: «În loc să ia sugestii, fertile în sine, ale unei metode, utile și ea în sine, ca oricare alta, autorul, nedezvățat probabil încă de a compune referate studențești, preia veștmântul (sic! – „s”) metodei, ... de eficiența procedurii, îmbrăcând cu el observații critice făcute de comentatori anteriori sau altele de tot comune sau, în sfârșit, altele atât de fastuos „ambalate” în terminologia pedantă încât devin complet ininteligibile». • Același Victor Atanasiu despre Artur Silvestri: «...un foiletonist harnic, un critic decis și personal, un critic cu aplomb, în sfârșit, unul, cum se spune, de atitudine. Însă, vai!, toate țin de stratul de suprafață, căci nimic, nici talentul, nici atitudinea, nici gustul nu pot fi receptate atunci când se merge, altfel, cu virtuozitatea uluitoare, regretabilă la maximum, prin consecințe, pe obstinată calchiere a unui model stilistic ilustru. [...] • Încercând să aplice vechea formulă a lui Titu Maiorescu «beția de cuvinte» la creatori contemporani nouă, criticul Constantin Sorescu depistează autori care «se lasă prinși în jocul care se vrea revelator, de-a stâlcirea cuvintelor». • Un exemplu îl constituie Mircea Mihăieș. Far nu e singurul: «Îi ține companie, printre alții, Ioan Buduca, a cărui inventivitate lexicală e indiscutabil superioară, dar e de o egală vacuitate». [...] • Constatând că «utopia scientistică a criticii» nu este nouă, Aureliu Goci descifrează simptomul în volumul *Profitabila condiție* de Nicolae Florescu, «Zadarnică toată desfășurarea de forțe, inutile toate rigorile aparatului științific dacă nu există și talentul critic de a vedea în operă și altceva decât au convenit inițiatorii exegezei». • Din aceeași familie critică face parte și Radu Bagdasar care «s-a specializat în studiul privind viitorul artei, în general și al literaturii în special». ■•În Campania de lupătă pentru pace, care acompaniază referendum-ul pentru reducerea aremelor cu potențial distructiv, intră noi personalități. □•Dina Cocea militează *În numele păcii*: „Am trăit calvarul războiului și niciodată nu-l voi putea uita. El nu trebuie să se mai repete vreodată pentru nimeni. De aceea, am primit cu adâncă emoție această nouă și strălucită inițiativă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, om a cărui contribuție la cauza dezarmării și păcii este remarcabilă și în consens cu aspirațiile tuturor popoarelor. Referendumul nostru va rosti un *DA* hotărât, atestând din nou vocația de pace a poporului român. Artiștii au fost întotdeauna oameni iubitori de pace, militanți consecvenți ai dorinței de bună înțelegere, materializând cu emoție în scenă pilde exemplare

ale acestui ideal al umanității. Noi suntem conștienți că progresul artei noastre nu poate exista fără împlinirea dezideratului păcii. Pentru aceasta privim cu mândrie și totală adevărată impresiune la pace inițiată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, față de care vom dovedi că suntem alături dându-ne acordul nostru ferm cu prilejul referendumului. Democratic, poporul demonstrează din nou unitatea sa în jurul partidului, al secretarului său general, demonstrează imensa dorință de pace, bună înțelegere, dorința de bine și progres“. ... Ion Lăncrăjan, *Apărarea păcii, apărarea vieții*: „Copilul ce crește, cartea care se scrie, muncitorul care dă altă față metalului, grâul pe care l-a pus țaranul în pământ, ca să înfrățească și să rodească – au nevoie, ca de aer, de liniște și de pace. Tot ce-i viu și în devenire, în Țară dar și în lume, are nevoie de liniște și de pace. Viața însăși are nevoie de liniște și de pace, fiindcă spectrul războiului amenință de data aceasta existența însăși a globului pământesc, o pârjolare atomică fiind egală, se știe, cu aruncarea în hăuri a întregii civilizații, tot ceea ce s-a edificat de-a lungul mileniilor, cu eforturi enorme, preschimbându-se deodată în nimic – grădina de ieri devenind pustiu, cartea de învățătură devenind o mână de pulbere, casa care a fost construită de om și sfințită de prezența lui devenind o grămadă de moloz, un mormânt sinistru. Iată de ce am fost și sunt de acord cu hotărârile luate de *Plenara Comitetului Central al Partidului* și de către *Marea Adunare Națională* de a reduce cu 5 la sută cheltuielile militare, efectivele și armamentele, inițiativa acestei noi și îndreptățite măsuri aparținând Președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu“. □ Ion Dodu Bălan, prof. univ., *Triumful omeniei*: „DA-ul, pe care Președintele țării nu-l solicită răspicat, cu prilejul referendumului, e menit să demonstreze, încă o dată lumii, vocația de pace a poporului român, hotărârea lui de a apăra pacea, de a lupta pentru ea cu mijloacele rațiunii, de-a înlătura pericolul nuclear, de-a pune stavilă cursei nebunești a înarmărilor, de-a apăra liniștea creatoare a omenirii, convins că niciodată proverbul, după care se ghidează unii, *si vis pacem para bellum*, n-a fost mai anacronic decât acum. Poporul român știe, Președintele său a spus-o atât de convingător, și mersul recent al evenimentelor a adeverit-o, că cine vrea pace se pregătește de pace. Nu poți să te pregătești de război și să obții pacea, cum nu te poți pregăti de înmormântare, când vrei să faci o nuntă. E vremea să înțelegem bine și profund aceste adevăruri axiomatice, confirmate de legile obiective ale istoriei și de bunul simț al popoarelor. E vremea să le respecte și strategii războiului stelelor și adepții cursei înarmărilor, care pretind că prin înarmare se obține pacea. Nimic mai neadevărat și mai absurd, nimic mai periculos pentru destinele păcii și ale umanității. Acest lucru îl înțeleg cel mai bine creatorii de frumos, aleșii muzeelor, care au spus din cele mai vechi timpuri că între arme muzele tac, și care acum, în plină eră atomică, știu adevărul că între arme muzele nu doar tac, dar și mor, și odată cu ele moare însăși viața, și nimeni nu va mai rămâne să vadă dezastrele apocalipsului atomic, și nici strălucirea stelelor de pe cer. Iată de ce,

alături de întregul nostru popor, oamenii de creație, de știință și cultură vor răspunde *DA* propunerilor președintelui *Nicolae Ceaușescu* de reducere a bugetului și efectivelor militare, convinși că în felul acesta spun un categoric *DA*, vieții, umanismului, rațiunii și *puterii* omului de a crea bunuri materiale și spirituale, de a învinge forțele beznei și ale morții. Slujind pacea, asigurăm triumful omeniei și al rațiunii, triumful Vieții asupra Morții și Facem să strălucească în istorie noțiunea de Om”.

[OCTOMBRIE]

• **[„Albina”, nr. 10]** Numărul se deschide cu poezia lui Ion Pillat, *În vie*, anunțând Ziua recoltei, o sărbătoare de primă importanță pentru „Albina”. Despre *Culorile toamnei* scrie, poetizând, Dumitran Frunză.

• **[„Amfiteatru”, nr. 10]** 125 de ani de existență a *Astrei* ocupă prima pagină prin articolul *Astra – istorie și cultură*, semnat dr. Marin Badea. □ La cronică literară Cristian Moraru dezbată *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, cunoscutul jurnal parizian al lui Eugen Simion: „[...] La nivel microstructural, fructul acestei priviri centrate pe propriul text este o frază tipică scriiturii lui Eugen Simion (în special autorului de jurnale). Un studiu întreg ar merita scris despre fluența ei remarcabilă, despre nonșalanța fără trucaje a semnalării celor mai semnificative și pitorești detalii, despre «efectul de real» pe care ea îl produce fără efort. Eugen Simion este posesorul unui simț acut al observației, mușcătoare fără cruzime și admirativă la modul decent și motivat, care denotă un prozator (al «mediilor» și «caracterologiilor» în special) conștient de resursele sale. Multe s-ar mai putea spune, pe de altă parte, despre *supravegherea ironică* a acestei fraze, despre limbajul de o mare proprietate al textului, când metaforizant, cultivând paradoxul, vocabulele angajante (Eugen Simion nu se ferește, la nevoie, de cuvintele mari), când de o brutală concretețe, eliptic, compunând mici scenete de o mare vioiciune, portretizând memorabil. Între mitografierea subiectivității (efectul oricărui jurnal) și demitizarea ambianței, toposului parizian (pe care Eugen Simion și-l asumă prin identificare, nu prin procură culturală, prin «bibliografie»), jurnalul execută un du-te-vino alert și inepuizabil”. □ Sever Avram descoperă în lirica lui Dan Laurențiu *Exultanța tragicului*: □ Adriana Bontea se oprește la Paul Georgescu și la romanul acestuia (*Natura lucrurilor*, Eminescu, 1986): „S-ar putea spune că în *Natura lucrurilor* strategia naratorului se aseamănă cu cea a jucătorului de șah care nu joacă cu nimeni; dar avansează treptat câte o piesă (un personaj, o ipoteză speculative, un cadru de discuție) numai și numai de dragul jocului și în vederea unei adânci mediații asupra aceluiași joc. După ce mutările s-au efectuat, cu toată măiestria proprie marelui maestru, jucătorul-narator contemplă competent poziția rezultată. Fiecare personaj încearcă să cucerească o poziție cât mai avantajoasă în domeniul social-politic sau sentimental dar, până la urmă, prin complicitatea naratorului cu toții vor pierde. [...] Calitatea principală a roma-

nului nu stă în construcția, ușor trenantă în succesivitatea părților, ci în stilistica vie a dialogurilor capabile să producă personaje vii”. □•Dan Silviu Boerescu vede în studiul Valentinei Curticeanu *Un model actual*: „Echilibrul în analiză, cu o nuanță de sobrietate «trădând» practica universitară a acestui critic avizat al fenomenului cultural contemporan, discreția mijloacelor evitând parada ostentativă a achizițiilor teoretice – bine integrate demonstrației – și preocuparea constantă pentru stil și instaurarea unei atmosfere personale în pagină, reprezintă caracteristicile definitorii ale cărții semnate de Valentina Marin Curticeanu”. □•La recent apăruta *Oglinda salvată*, romanul lui Virgil Duda scrie, fără menajamente, Traian Ungureanu: „Am putea fără greutate, întoarce toată «buna creștere» literară pe care o vădește cu râvnă romanul lui Virgil Duda, concluzionând conciliant asupra interesului incontestabil pe care îl degajă experimentul literar ambiționat de autorul *Oglinzii salvate*. Nu o vom face deoarece credem mai degrabă în importanța unei exegeze tranșante decât în nevoia de protecție critică a eșecurilor ilustrate. Romanul lui Virgil Duda e un astfel de eșec fin orchestrat o paranteză mai mult decât o rostire rodul indiferent al unei preumblări duminicale prin bibliotecă”. □•Către *O panoramă a poeziei actuale* se îndreaptă Ion Bogdan Lefter. În atenția sa intră Al. Cistelean: „Acțiunea sa de tenace radiografiere a genului n-avea cum să treacă neobservată, fermitatea opțiunilor estetice și morale ale susnumitului era normal să impună, stilul lui nu și-a ascuns constantele personalității. Toate acestea au făcut din Al. Cistelean unul dintre cei mai buni critici de poezie de astăzi – pe fondul și în ciuda discreției temperamentale, pe care scriitura ironico-socratică n-a reușit s-o mascheze efice”. □•Numărul conține scurtul reportaj *Un sat, duminica*, semnat de Răsvan Popescu: □•Simona Popescu îl reevaluează pe G. Ibrăileanu în studiul istorico-literar *Ibrăileanu și genul complet*. □•Cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea Literaturii* (Eminescu, 1986) este citită și sintetizată de Dan Pavel: „Cu toate că nu apare ca jurnal propriu-zis *Lumea literaturii* constituie – prin conținutul notațiilor sale – un jurnal de lectură și de idei. [...] În acest sens, *Ion Cristoiu* este în permanență preocupat de alcătuirea unui inventar al particularităților de stil și al opțiunilor tematice ale scriitorilor, din perspectiva trăsăturilor psihice și a experiențelor de viață ale autorilor și personajelor, ceea ce-l face să urmărească de multe ori în opera literară urmele vieții. [...] Poziția estetică a lui Ion Cristoiu este cea a unui scriitor angajat. El se pronunță pentru intervenția criticii în contestarea formelor literare istovite, cele care nu mai reflectă realitatea, pentru completarea experienței de lectură a criticului literar cu «experiența de viață» „. □•Horia Gârbea se ocupă de Mircea Cărtărescu, confundat în imaginea de însoțire a textului cu Florin Iaru. Nu reprezintă, în schimb, o confuzie, ci o intenție, fraza de final, cu aluzie la Nichita Stănescu: „De aceea chiar dacă Mircea Cărtărescu (nu) are «viață personală» el este în mod cert mai mult decât un simplu soldat. Căci poetul, spre deosebire de soldat, e cu atât mai apreciabil cu cât strică alinierea”. Ramona

Fotiade recenzează, la secțiunea cartea străină cartea semioticianului Italian Cesare Segre: „Un titlu incitant și ambițios deopotrivă însoțește cartea lui Cesare Segre apărută de curând la editura Univers în traducerea Ștefaniei Mincu, *Istorie-cultură-critică* include o selecție reprezentativă de studii aparținând cunoscutului scriitor italian și oferă o imagine coerentă a activității acestuia timp de un deceniu. Ca o continuare firească a transpunerilor în limba română începute cu Umberto Eco, apoi D.S. Avalle și Maria Corti, lucrarea lui Cesare Segre aduce din nou în atenția publicului nostru școala semiotică italiană care se poate spune că a contribuit substanțial la impunerea domeniului respectiv de cercetare, eliberându-l dintr-o fază de pionierat mult controversată. Meritul principal al cărții lui Cesare Segre”. □•Poezie și proză chineză clasică (în prezentarea și traducerea lui Romulus Bucur).

• [„Argeș”, nr. 10] *Calea românească a păcii*, de Sergiu I. Nicolaescu, indică direcția tematică a numărului, apărut în perioada pregătitoare a Referendum-ului pentru pace. □•Nicolae Oprea supune atenției cititorilor revistei *O lectură întârziată* a unui „scriitor care nu se grăbește”. Este vorba de argeșeanul Ion Lică Vulpești: „Ion Lică Vulpești ține cu tot dinadinsul să destrame haloul protector de duioșie din preajma personajelor prin utilizarea expresiei crude, preluată parcă din vocabularul unui cinic incurabil. În unele povestiri există un dezacord de fond între caracterele conturate din linii frânte, cu o peniță tremurândă, și modul lor de exprimare (nu numai orală). Prozatorul nu aderă la poziția omniscienței, dar preferă, inexplicabil, finalurile intempestive ale conflictelor. Ar fi de retușat rezolvările facile ale subiectelor (prea anecdotice în cazul schițelor *Cactusul*, *Vică*) prin mutații bruște de accent (în genul fabulelor cu morala concisă) și «dezlegări» neadecvate ale unor trame inutil complicate. Un prozator înzestrat cu simț analitic, înclinat către subtilități psihologice, cum se vedește Ion Lică Vulpești, nu poate face abstracție de știința textului”. □•Note asupra prozei scrise de Bedros Horasangian semnează Al. Th. Ionescu: „Cu un ochi deschis în afară, spre viață, prozatorul, mereu atent la obiecte și evenimente, prinde din mers mici secvențe care, adăugându-se una alteia, creează o atmosferă în care mișcarea trepidantă acaparează omul până la disperare. [...] Cu un alt ochi, deschis înăuntru, către memoria livrescă, autorul *Curcubeului de la miezul nopții* urmărește tot timpul relația între ce spune el și ce s-a mai spus. De aceea întâlnim în proze o permanentă intruziune a livrescului, la diverse niveluri de reprezentare. Între *real* și *livresc* se stabilește o relație armonică, iar o confuzie între ele – productivă artistic – este oricând posibilă, chiar dacă numai pentru câteva clipe. [...] Ironia bonomă conduce mâna prozatorului și-l face să ocolească adesea cruzimea cu care alții ar «executa» unele subiecte”. □•Cartea lui Mircea Herivan, *Noua mitologie a universurilor deschise*, este semnalată de Vasile Macoviciuc. □•Un nou supliment, *Biblioteca Ion Pillat*, mustește de poezie: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Mihai Beniuc (un strop de proză lirică), Traian Iancu. □•Radu Bagdasar prezintă

Cariatidele iubirii, cel de-al patrulea volum al lui Constantin Păunescu, care, în accepțiunea criticului, „mărturisește o afinitate esențială cu rădăcina de aur a elenismului”: „Ne vine în minte simbolul brâncușian al iubirii: cercul (despicat în cele două jumătăți-indivizi). Arta iubirii face parte dintr-o *ars vivendi* globală pe care, de asemenea, omul modern a pierdut-o, spre nefericirea lui, în spiritul considerațiilor lui Constantin Noica din suita de eseuri despre modelul cultural european (cf. ultimelor numere din «România literară»), cărțile lui Constantin Păunescu adaugă ceva la modelul omului actual, încercând să recompună în spiritul idealului european omul complet desăvârșit intelectualicește și sufletește. Pentru că, dacă, așa cum pretinde filozofia, scopul vieții este atingerea fericirii, numai omul deplin, complex și armonios în alcătuirea sa sufletească și fizică, poate fi candidatul real al zenitului teleologic al existenței.” □ Tudor Cristea scrie despre cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii* la o rubrică absolut inadecvată, *Poezii despre critici*, care ar da prilej de ironii: „Idei, intuiții, note de lectură, crochiuri, mici însemnări sau eseuri e nu depășesc de regulă trei-patru pagini, alternând autorii și cărțile, lăsând liber jocul asociațiilor, permițând imaginației critice mica digresiune, speculația, ironia – iată din ce se încheagă o foarte interesantă și instructivă carte semnată de Ion Cristoiu. *Lumina literaturii* este o carte cu care un critic și-ar putea încheia cariera, dar cu care Ion Cristoiu ne face surpriza de a și-o începe. E un fel de a spune, pentru că, deși este prima sa carte de critică (după savuroasa culegere de proză umoristică *Personaje de rezervă*), autorul ei este un critic format și, în același timp, un scriitor adânc implicat în viața literară. Ion Cristoiu își datorează competența ca om de presă faptului că acesta este dublat de un om de bibliotecă”. □ Romanului lui Mihail Diaconescu, *Depărtarea și timpul* își conturează o istorie a receptării prin A. I. Brumar, ajuns la al patrulea episod cu observații confortabile despre chestiuni care, în general, creează dispute (*Intenționalitate. Timp și spațiu*) inclusiv la cel în cauză: „A-ți forma ca scriitor un program auctorial după astfel de proprietăți ale filosofiei e o superioară împlinire: acum Mihail Diaconescu găsește că umanității românești e cazul a i se statornici, într-un efort concertat, sensul adevărat (de curății și semne, cu s-a zis), cu grija însă de inteligibilitate și universal. Dar ambianța romancierului e – așa cum va trebui să arătăm mai încolo – și mai mare: să obții vestiri despre acest sens încă din primii germeni, din dimineța aceea a lumii românești. Istoria omului românesc se dezvăluie, în fenomenologia sa narativă, ca istorie a unei vieți active desfășurate în conformitate cu ideile rațiunii, ale rostului: configurare de sens și luptă întru cauza înaltă a acestora.” □ Pe ultima pagină, *Universalia*, Artur Silvestri publică eseul „*Spațiul eminescian*” al păcii: „Această filozofie a păcii, ascultând de un gând secret al împăcării cu universul, e originară, continuă și totdeauna ajunsă la expresia cea mai înaltă odată cu Eminescu. A gândi istoria în chip înțelept și cu sentimentul încheierilor naturale de dincolo de plângerile clipei care pot fi accident, a întruchipa acest

gând în corespundere cu dreptul universal al fiecărei națiuni și a răspunde, în aceste margini, mitologiilor dominației (care acelea fac întâi și întâi războaiele) este a răspunde original, tradițional, *a da lumii o măsură a umanului* care vine din lumi străvechi și cu o continuitate verificată. Acest spațiu doctrinar al păcii trebuie numit, de aceea *spațiul eminescian*, potențat cu noi valori în contemporaneitate“.

• [„ASTRA”, nr. 10] Număr consacrat împlinirii a 125 de ani de la înființarea „instituției” ASTRA. □•Despre *Moștenirea ASTREI* scrie, începând cu prima pagină, Ion Itu. ■•Încă din numărul precedent, împlinirea a 600 de ani de la urcarea pe tron a lui Mircea cel Bătrân devine prilej sărbătoresc și pelerinaj în istorie. □•Evenimentul este completat tematic: George Coandă, *Luceafărul Basarabilor*; Ștefan Suciu, *Politica față de Transilvania*; Gheorghe Tudor, *Un nume simbol, adânc*; Dorina Negulici, *La porțile Ardealului*. □•Ștefan Petraru continuă serialul său *ASTRA și Marea Unire*. □•*Lupta ASTREI pentru emanciparea economică și politică a românilor*, face obiectul intervenției lui Pamfil Matei. □•În același sens se exprimă Dan Mârza (*Efort organizatoric și cuprindere culturală*) și Traian Vedinaș, *Bătălia pentru limba română*. ■•Poemul comentat al numărului de față îl aduce în prim-plan amintirea lui Virgil Mazilescu (*Al doilea vis al poetului*) și propune, pentru noi comentarii, poemul lui Marius Robescu, *Timpul*. □•Comentatori, Laurențiu Ulici și Viorel Ștefănescu. ■•Apariția monografiei lui Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati* (Minerva, 1984) este comentată de Vasile Gogea: „Drumul de urmat sugerat încă de titlul istratian al cărții: *Spre alt Istrati – Vers l'autre Istrati – Vers l'autre flamme*. Înainte de a reconstitui figura adevărată a lui Istrati trebuiau înlăturate toate măștile sub care a fost ascunsă, ca și cum o conștiință autentică n-ar putea avea decât o față hidoasă. Criticul a folosit pentru aceasta metoda *interpretărilor convergente*. [...] Din această perspectivă, întreprinderea critică a lui Mircea Iorgulescu este oportună. Chiar exagerarea valorii estetice a operei lui literare este justificată metodic din această perspectivă. Să nu uităm că singura propoziție *memorabilă* despre Panait Istrati, existentă în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, a lui G. Călinescu este că «Panait Istrati nu va fi niciodată un scriitor român». Pornind cu asemenea *handicap*, meritul mare al lui Mircea Iorgulescu este acela de a fi înțeles că, în ciuda *celebrității* lui europene, Panait Istrati *nu poate fi ceva* decât privit din România, adică în interiorul literaturii române. Și chiar dacă această primă carte a epopeii critice istratiene nu recuperează decât pe *Istrati tânăr*, adică pe acela care nu este încă autorul operei literare ce avea să-l impună Europei, ea este importantă totuși, prin aceea că propune o primă *întâlnire* reală, adevărată a lui Istrati cu literatura română”. □•Valeriu Sârbu cu volumele *Multiplu fapt divers* (Eminescu, 1985) și *Destăinuirile vulcanilor stinși*, suscită interesul lui A. I. Brumaru: „Cu aceste ultime apariții editoriale, *Destăinuirile vulcanilor stinși* și *Multiplii faptului divers*, Valeriu Sârbu reintră, în chip remarcabil, în

actualitatea literară”. □•Sub titlul *În căutarea poetului*, Valeriu Popa anunță că l-a găsit pe Mircea Cărtărescu, din volumul *Totul* (C.R., 1985): „Mircea Cărtărescu, în poeziile sale, neagă legile geometriei euclidiene, refuză existența limitată a celor trei dimensiuni clasice ale spațiului. Spațiul său poetic (spațiul și nu universul) se rupe de ceea ce folosește, în genere, poezia contemporană prin două elemente fundamentale: atemporalitatea mesajului (pe axa timpului reprezentarea este nulă, lăsând la libera apreciere a cititorului delimitarea de simpla contemplare și transpunere poetică a mediului imediat – atât de dragă poezilor generației 80- prin faptul că Mircea Cărtărescu întreabă). [...] Dintre cele trei medii care formează universul poetic al lui Mircea Cărtărescu, predominant (până la obsesie) este citadinul cu întreaga sa gamă de elemente. [...] Mircea Cărtărescu ajunge la evadarea din instabilitatea de roluri în care apare poetul, trăind propriul său timp cultural. Peisajul creat este o întoarcere spre interioritate, spre formele concrete ale trăirii psihologice. [...] Poezia lui Mircea Cărtărescu este o poezie în continuă căutare; ea caută locul și sensul poetului în propriul lui spațiu și timp cultural, caută să delimiteze și să definească statutul de creator prins în jocul dezordonat al ideilor născute din trăirile interioare. [...] Versurile din acest volum lasă impresia că Mircea Cărtărescu se apropie de definirea unei noi linii poetice, novatoare în sine care evoluează simultan cu maturizarea într-o creație. Este, în fond, ceea ce așteptăm de la Mircea Cărtărescu, independent de existența și evoluția *descendenților săi întru stil*”. □•Alte comentarii critice face Horia Florian Popescu. Acesta prezintă (*O antologie orientativă*), recenta apariție, în Marea Britanie, a volumului de poezie *Silent Voces*, realizat de Andreea Deletant (născută Caracostea) și Brenda Walker: „Dimensiunile relativ restrânse ale antologiei pot constitui o explicație a unor absențe notabile (ca Ioana Ieronim și Nora Iuga). Problema, adevărata problemă, este însă a calității traducerii. Patrusprezece personalități, patrusprezece stiluri diferite, patrusprezece *sisteme* imagistice distincte, pun probleme greu de depășit traducătorului. Să mai amintim faptul că, în cursul a doi ani și ceva, Andreea Deletant și Brenda Walker au tradus și publicat în *Forest Books* cinci cărți de poezie română contemporană – o primă antologie de poezie, volume de Marin Sorescu, Mircea Dinescu, Ion Stoica și antologia *Silent Voices*, precum și un volum de teatru Marin Sorescu – și avem imaginea completă a activității celor două traducătoare și, să spunem lucrurilor pe nume, a fantasticei lor îndrăzneli. Fiindcă o asemenea activitate, realizată într-un timp atât de scurt, arată ambiția celor două traducătoare de a deveni universale. Este posibil lucrul acesta? [...] Inițiativa celor două traducătoare rămâne, în ciuda scăderilor, demnă de toată lauda. Prin actul lor Andreea Deletant și Brenda Walker au anunțat publicului englez existența a patrusprezece voci lirice românești bine timbrate, *Silent Voices* este, așadar, un prim pas – o antologie orientativă și sperăm că, într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat, asociindu-și și alți traducători, Andreea Deletant și Brenda Walker să ofere publicu-

lui englez o antologie de autoritate”. □•Constantin Catrina (*Un poet al pianului*) scrie despre corespondența lui Dinu Lipatti: „Corespondența Lipatti și cronicile muzicale, pentru prima dată evidențiate, ocupă un loc important nu numai pentru laboratorul istoriei muzicii românești ci și pentru acele momente universale în care Dinu Lipatti a colaborat cu tot ceea ce veacul nostru a avut mai emoționant ca interpretare, mai profund sub aspectul gândirii și creației”. □•C. Ionescu comentează *Cărămida cu mâner*, antologie umoristică îngrijită de Viorica Mircea, prefațată de Valentin Silvestru: „Criteriul care stă la baza selecției acestor atât de numeroase texte, este cel al satirei prin excelență, evitându-se umorul gol, comercial. Fiecare text țintește ceva și nu e de mirare că alături de satire vesele, există altele meditative, grave, cu tentă filosofică”. □•*Nota bene* și *Găuri negre în Galaxia Guttenberg* (G. Pruteanu) fac turul presei culturale. □•Pe ultima pagină, arondată literaturii universale, apar, în traducere, argentinianul Julio Cortazar și italianul Alberto Moravia.

• [„Ateneu”, nr. 10] Constanța Bărboi, director adjunct în Ministerul Educației și Învățământului, acordă un interviu sub titlul *Generația tânără de azi trebuie pregătită pentru a recepta literatura secolului al XXI-lea*. Între întrebările formulate de Liviu Chiscop, se numără: „– *Ce criterii guvernează actualmente selectarea autorilor meniți a figura în sumarul manualelor de literatură?* – Vedeți dv., spre bucuria noastră – și e o mare bucurie – literatura română are un număr impresionant de scriitori, dintre care mulți, foarte mulți sunt scriitori de valoare și din acest punct de vedere, izbutită mi se pare comparația care se face adesea cu bolta cerească, unde sunt perceptibile sute și sute de stele, între care unele strălucesc cu mai mare intensitate. [...] – *Există și alte reviste care publică comentarii literare, apelând chiar, pentru această rubrică, la critici consacrați...* – Da, desigur. Dar tocmai voiam să adaug că, în cazul revistei *Ateneu*, mi se pare un lucru bun și acela că cereți profesorilor să realizeze comentarii literare model, căci e o mare deosebire între viziunea unui critic literar și aceea a unui profesor asupra aceluiași text literar. [...] – *Ce sarcini desprindeți pentru limba și literatura română din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostită cu prilejul deschiderii anului școlar 1986-1987?* – Și de data aceasta, ca de fiecare dată, când vorbește despre tineret, despre școală, secretarul general al partidului îndeamnă la autodepășire, la manifestarea spiritului revoluționar care să ducă la înnoire, la creșterea calității activității noastre. Acționând în spiritul acestor sarcini, privind creșterea calității învățământului, limba și literatura română – care are o contribuție covârșitoare la educarea patriotică, umanist-revoluționară a tineretului școlar – va cunoaște perfecționări pe măsura cerințelor majore ale etapei actuale”. □•Dana Dumitriu explică, anecdotic, *De ce am scris un roman istoric*: „Răsucaam lingurița într-un pahar de înghețată la fosta cofetărie Nestor când Florin Mugur m-a întrebat: «Ce vrei să scrii acum?» și am răspuns aproape inconștientă: «Un roman istoric». M-a privit uimit, a râs. A râs și soția lui, Iulia. Iar eu am scris.

După acea declarație «publică» nu mai puteam da înapoi și mi-am dat seama că, de fapt, eram pregătită pentru această experiență. [...] Astfel m-am hotărât să scriu un roman istoric. Și mi-am fixat epoca tot atât de brusc pe cât am hotărât să-l scriu. Secolul XIX-lea «secol mare și luminos între toate; menit a schimba fața lucrurilor pe pământ» cum îl lăuda Ion Ghica. Și astfel a apărut și personajul Revoluționarul sau intrigantul, diplomatul, omul de spirit sau perfidul, cel care a pus umărul la progresul României, boierul sau democratul – toate acestea le vedeau contemporanii în el, prietenii și dușmanii. (Nefericitul, în cele din urmă, căci a încăput pe mâna mea). Ion Ghica mi s-a arătat ca omul epocii sale, cu înălțările și căderile ei.” □ Calistrat Costin omagiază activitatea de critică și creație literară a lui Valeriu Râpeanu, intitulând-o *Noi întrebări, înțelesuri și restituiri necesare*: „Cultul patetic ale valorilor perene imprimă «medalioanelor» lui Valeriu Râpeanu acea migrație tulburătoare a ideilor vii, trăite, pentru care se moare cu zâmbetul pe buze. [...] *Tărâmul unde nu ajungi niciodată*, este aidoma operă de moralist despre *Oameni care au fost și sunt*, «jurnal» de superioară ținută intelectuală, saturat de fecunde nostalgii, carte de reflecții grave despre o lume a spiritului și o lume reală, carte a unui autor de referință în cultura noastră.” ■ Ștefan Aug. Doinaș abordează eseistic subiectul *Personalitate și critică literară*, cu privire specială G. Călinescu și *Istoria* ... sa: „Personal, am descoperit – am simțit, mai bine zis – acest «conflict operă-critic», în tinerețe, citind *Istoria literaturii române* de G. Călinescu; am avut impresia unei simultane «demolări» și «reconstrucții» a operei analizate. [...] Intuiția sa critică descoperea noi valori, existente dar ascunse, în materialitatea operei [...]. Tensiunea unei asemenea lecturi personale stă în acțiunea temerară de a «dezgropa» din solul inert al tradiției câteva «sensuri» noi, chemate în felul acesta să dea un sunet modern tradiției înseși, s-o revitalizeze. Departe de a fi arbitrară, o atare exegeză critică se dovedea riguros motivată, iar revelația – surprinzătoare, șocantă chiar, în primul moment – devenea, îndată după aceea, de domeniul evidenței. Dar această evidență – ca și alte revelații critice călinesciene – nu au părut la fel de clare în clipa când au fost formulate. Dimpotrivă!”. □ Cristian Livescu semnează cronica literară la *Orașul îngerilor* (C.R., 1986) de D. R. Popescu: „Cu *Orașul îngerilor* (C.R., 1985) se continuă un al doilea mare ciclu narativ la D.R. Popescu, ciclu inaugurat în 1980, prin *Viața și opera lui Tiron B.* Este adevărat, Tiron B. vântură-lume este abia pomenit, în câteva rânduri, în acest nou roman, dar umbra sa, condiția de martor ocular neutru, neimplicat, fie și astfel intercalate în zonele de fundal ale acțiunii, confirmă un element de continuitate la care, ca și cu alte ocazii, trebuie să luăm aminte în cazul lui D. R. Popescu. [...] Romanul de față are patru episoade care învâluie, din tot atâtea unghiuri, un fir narativ derulând destinul duros al câtorva tineri, surprinși de prigoanele naționaliste ale ultimului război în plină eflorescență a vârstei. Ei sunt «îngerii» orașului (să ne amintim de conotațiile asemănătoare date angelicismului juvenil, într-una din piesele de rezis-

tență ale autorului, *Acești îngeri triști*), «căzuți», eșuați, doborâți în Istorie, în pofida rezistenței lor în candoare și puritate”. ■•Colaboratori, din alte orașe, din Capitală și de la Cluj-Napoca, se alătură corpului redacțional. □•Mariana Brăescu (*Dincolo de clipa istoriei*): „Un anumit clar-obscur domnește asupra personajului prozei lui Paul Anghel, dar un clar-obscur rezolvabil. Viziunea romancierului față de personaj este a unui modern care e contra atomizării personalității, nu a unui clasicist care să reprezinte caractere definitive. «Modernul» este la el bine temperat, proza din *Zăpezile de –acum un veac* ferindu-se de toate excesele. În privința sociologiei mediilor, care ar putea produce interesante analize, merită observată ideea romancierului de a crea tipologii care să reprezinte categoria dincolo de epocă.” □•Artur Silvestri (*Însoțitorul – o recitare*): „Romanul pare a rezuma niște biografii absurde și ar voi să elogieze puterea morală a individului amenințat de violența mediului, de anxietățile proprii ori de catastrofele naturale și imprevizibile. *Însoțitorul* nu e, de aceea, un roman analitic pur, ci este catagrafia unor caractere «umbrite» de autor, care lasă pe deasupra fiecărui om o aripă de mister, o notă de melancolie inanalizabilă, un sunet ocult. Fiind cu neputință a categorisi omul în universul hazardului altfel decât prin unica lui morală inefabilă, *Însoțitorul* era un asemenea roman al incomunicabilității și al întâmplării, probabil semnalul unei trepte noi în literatura lui C. Țoiu. Așa cum se prezintă opera lui până în acest moment, ea pare a fi teritoriul surprizelor neîntrerupte”. □•Irina Petraș (*Modalitățile prozei scurte*): „Proza scurtă («pentru vorbe strâmtoare, pentru gânduri întinsoare» – M. Gorki) pare să răspundă cel mai bine nevoii de a capta curenții epocii contemporane. Creație miniaturală, ea nu acceptă lungimile, dar speră să atingă profunzimea. Suplă, uimită, îngăduindu-și toate libertățile formale, toate «perversitățile» tehnice (Tzvetan Todorov), încetinindu-și cinematografic privirea asupra cotidianului, disponibilă și detașată pentru că fierbinte implicată în prezent, proza scurtă a ultimilor ani acoperă sub un singur generic semnalmente altădată strict aparținătoare nuvelei sau schiței sau povestirii sau, chiar, reportajului. [...] Adoptând sinceritatea totală a tonului și a perspectivei, simpatia necondiționată față de unghiul de vedere al personajelor scrie o proză care are toate șansele de a rămâne. Nicolae Iliescu (*Departa, pe jos*) abuzează de o «aparatură științifică» încărcată, compune scenarii șocante într-un vertij de tehnici demitizatoare. Libertatea canonică a literaturii față în față cu o realitate organizat-rebelă legitimează fabulele existențiale ale lui Ion Lăcustă (*Cu ochi blânzi*). Schițe cu desfășurare aproape umoristică, dar care, grație unei schimbări din mers a gamei, au încheierea unor drame, chiar cu accente tragice. Ștefan Agopian (*Manualul întâmplărilor*) utilizează o costumație voluptos fanariotă, picantă, aluzivă, estetică, cu bătaie lungă. Ioan Groșan (*Caravana cinematografică*), obsedat de statutul literaturii, are știința matură a dozării efectelor așa încât nuanțele parodice, parabolice, ironice ale scrisului său sunt subtextele inteligente ale unor texte care se oferă și unei lecturi în registru tra-

dițional. [...] Emilian Bălănoiu (*Analiză pentru șansele Iuliei*) urmărește personajele cu o surpriză care se transmite întreagă cititorului. [...] Adriana Bittel (*Somnul după naștere*) transcrie stări deformate de imaginația verbală, halucinantă fiindcă sunt prea exact copiate în detaliile lor exterioare. [...] Alexandru Vlad (*Drumul spre Polul Sud*) cu proza sa rafinată, lucrată cu tabieturi de orfevier, degustă farmecul cuvântului potrivit și al ideii de multe carate. Petru Cimpoeșu (*Amintiri din provincie*) abandonat autorității realului («Dar ce pot eu face decât să relatez?») pe care-l întâmpină cu atâteștiința mucalită, autoironică a autorului și Mircea Diaconu (*Șugubina*) la care «suferința umană receptată pe flaut de o sensibilitate de copil sau de adolescent» (Marin Sorescu). [...] Ea, proza scurtă, se manifestă atât de categoric, de diversificat, de masiv, grație preciziei rafalelor sale, încât deceniul nouă este «deceniul prozei scurte». Importantă este însă nu în primul rând concurența cu romanul, cât, mai degrabă, înfruntarea cu realitatea fictivă și cu ficțiunea realistă. □•Vlad Sorianu scrie despre *Vitralii incolore* (Eminescu, 1985), de Dumitru Popescu: „Romanul lui Dumitru Popescu Vitralii incolore prilejuiește asemenea reflecții prin însușiri care îl apropie sensibil de «noua proză» românească și astfel – metodele interpretative ale «noii noi critici». Se poate lesne constata că pentru autor textul nu e oglindirea tautologică a unor fapte ținând de structuri istorico-sociale, ci include și sugestii «destructurante»; rezultă o intertextualitate a ecorurilor livești, a eseisticului și deopotrivă a convertirii lumii într-un discurs ce formulează autointerogațiile romancierului”. □•Simion Bărbulescu amintește cititorilor despre *Romanele lui B. Elvin*: „Mai ales în ultimele romane, autorul se dovedește stăpân pe arta decantării extraordinarului în planul ficțiunii în contextul unei narații confesiv-disociative de rafinată prospectare a unor profunde adevăruri ale psihologiei umane, explorată de pe pozițiile acelu *nihil humani a me alienum puto...*” „Mai ales în ultimele romane, autorul se dovedește stăpân pe arta decantării extraordinarului în planul ficțiunii în contextul unei narații confesiv-disociative de rafinată prospectare a unor profunde adevăruri ale psihologiei umane, exportată de pe pozițiile acelu *nihil humani a me alienum puto...*” ■•Colaborarea din acest număr a lui Solomon Marcus se intitulează *Istoria ca text*: ■•Nicolae Manolescu este prezent cu *Două feluri de metafore*: □•Gheorghe Simon, atacă tema *Recuperării umanului* în proza lui Marin Preda: „Care e menirea și care e șansa omului pe pământ? Marin Preda răspunde: menirea omului e că are șansa să fie. De aceea totul trebuie să pornească de la om. Cine descoperă, se descoperă pe sine, așa cum soarele dimineții trezește ființa, ca o licărire, ca o *tresărire*. Acesta e farmecul primordial: să ne uimim de noi înșine! Din această trezire unii nu mai nimeresc, nu se mai găsesc pe ei înșiși și orbecăie, ajungând niște *bezmetici*. Așa îi plăcea, ne amintește Eugen Simion, să spună despre cei cu care nu mai era nimic de făcut”. ■•N. Manolescu prezintă *Două feluri de metafore*: „Prima deosebire poate fi formulată pe scurt așa: deplasarea de sens este, de obicei, mai mare în

metafora modernă decât în aceea tradițională. În termenii lui J. Cohen, diferența constă într-un grad superior de nonpertinență. Constatarea a fost de atâtea ori făcută, încât aproape nu e nevoie să o mai argumentez. Hugo Friedrich o remarcă de la început în *Structura liricii moderne* (ediție românească, Univers, 1969). [...] A doua deosebire dintre metaforele tradiționale și cele moderne face și mai clară natura ei retorică: poetul vechi înclină spre metafora *topică*, în vreme ce modernul a descoperit savoarea celei *atopice*. Prin acești termeni încerc să cuprind, pe de o parte, toate acele figuri care își extrag predicatul nonpertinent dintr-un «depozit» accesibil oamenilor cultivați ai fiecărei epoci, și, pe de alta, metaforele în care predicatul este creația originală a poetului. [...] În versul lui Apollinaire se va citi *cors de chasse* și nu *corps de chasse*. Vor fi fiind și alte greșeli, pe care însă le las pe seama lui G. Pruteanu și alor lui găuri negre din galaxia Gutenberg pe care le vânează, cu umor, în rubrica din revista *Astra*". □•O proză semnează Bedros Horasangian (*Sala de așteptare*). □•În traducerea lui Andreas Rados, universitar ieșean, apar trei reprezentanți ai *Poeziei Greciei de azi*: Nikiforos Vrettakos, Dimitris H. Halatsas și Fivos Delfis.

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 10] se deschide cu un cursiv de Corneliu Sturzu, *Cerul de Dorohoi*: □•Al. Zub prezintă *Un nou instrument românistic*: „În seria bibliografică de largă circulație condusă de Robert L. Collison de la Clio Press, a apărut de curând un volum (nr. 59) dedicat României. Alcătuitoarii lui sunt Andreea și Dennis Deletant, a căror activitate privind cultura noastră se cunoaște în genere, Andreea ocupându-se mai mult de traduceri literare, iar Dennis îndeosebi de istorie culturală și politică. Noul volum, subscris împreună, oferă celor interesați o sinteză *sui generis* asupra țării noastre, cu o sobră introducere, informații esențiale pe domenii, indice și o hartă actuală. [...] Un loc aparte îl ocupă informațiile cu privire la preistorie, arheologie, etnografie, istorie, ca și cele relative la literatură, domenii ce comportă și un nivel mai înalt de competență din partea autorilor. România le apare ca o «țară a paradoxului» nu numai pornind de la situației ei geopolitice actuală, dar și urmărindu-i evoluția în istorie. O densă introducere previne pe cititor asupra acestei evoluții, relevând și elementele încă obscure sau discutabile, alături de însușirile de caracter ale poporului, de starea lui de spirit, cu o dezinvoltură greu de bănuț în lucrările anterioare. Se conturează, din această introducere, efigia unui popor situat la răspântie, supus la mari presiuni de-a lungul timpului și constrâns mereu la sacrificii, un popor ce manifestă totuși spirit de concordie, toleranță, deschidere. Suferind, el a preferat să-și «interiorizeze» suferința, să o depășească prin sublimare în artă. Bibliografia semnată de Andreea și Dennis Deletant ne apropie în felul ei de această lume și de problematica ei specifică. [...] Foarte selectivă, bibliografia în cauză nu reține decât ceea ce părea să fie mai important, dacă nu indispensabil, și mai lesne de regăsit pentru un străin. Din perspectiva specialistului dispus să ignore nevoia de comoditate a «pieței», această selecție apare pe alocuri fragilă și arbitrară. În linii mari, însă,

avem de a face cu un instrument cuprinzător, temeinic și de un folos netăgăduit. [...] Un spațiu relativ amplu se acordă introducerilor în limba și literatura română (gramatici, dicționare, antologii) ca și politicii culturale, muzicii, dansului, cinematografeiei, sporturilor. Într-un cuvânt, lucrarea bibliografică semnată de Andreea și Dennis Deletant face un bun serviciu românisticii și răspunde în același timp nevoii tot mai presante de cunoaștere mutuală.” (Al. Zub, Andreea Deletant, Dennis Deletant, *Romania*, Oxford/ Santa Barbara/ Denver, Clio Press, 1985, XVIII + 236 p.) □•Sub titlul *Scriitori pe plaiurile natale*, Mihai Gângă culege impresii de la Dumitru Corbea, Anda Boldur, Ion Crânguleanu, Alexandru Vergu, Nicolae Turtureanu, George Damian, Vasile Constantinescu, Ioan Holban și Dumitru Țiganiuc. *Dicționarul scriitorilor botoșăneni* îi mai cuprinde și pe adormiții întru-Domnul Neculai Stoleriu, Ieronim Șerbu și tenorul Enrico Tamberlick, pre numele său adevărat Toma Cosma.

• **[„Cinema”, nr. 10]** Marea Adunare Națională din 23 octombrie 1986 prilejuiește realuarea dezbaterilor cu privire la misiunea filmului: „Condiție a filmului de calitate – a învăța neîncetat, a cunoaște realitatea”. □•Ion Bogdan Lefter (*Istoria și geografia artei a 7-a în ciclurile cinematecii*) observă: „Nu există lună a stagiunii sale în care Cinemateca noastră să nu programeze așa-numitele «medalioane» de artiști [...] proiecția acestor medalioane îndeplinește o funcție similară celei pe care, pentru literatură, o are editarea seriilor de «opere»”. □•Informații și noutăți din lumea filmului de peste ocean își fac loc în rubrica *Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*. Radu Coșasu propune o nouă rubrică, *Cinefilia ca omenie*, în cadrul căreia invită cititorii la dialog.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 10]** Număr consacrat evenimentului național *Pacea*: □•La rubrica *Scriitorii și pacea*, V. Filip scrie despre cheltuielile exorbitante afectate escaladării războiului folosind un titlu explicit: *Pace și pâine*. □•Ocupându-se de *Moștenirea clasicilor români*, Zaharia Sângeorzan țage concluzii pesimiste: „Astăzi situația edițiilor critice ridică câteva probleme și idei la orizontul faptelor: ritmul de apariție, paralelisme, reeditarea operei scriitorilor dispăruți nu de mult, scriitori de mare valoare și care merită să fie luați în considerație. Să rostim un adevăr care nu poate fi trecut cu vederea: sunt ediții care nu-și justifică sub nicio formă întârzierile, abandonarea lor. [...] Moștenirea clasicilor români o dată valorizată în spirit modern, neabuziv, respingând o «actualizare» excesivă, regenerează spațiul culturii, ne conștientizează tot mai mult ideea că suntem un popor cu o civilizație și o cultură de o mare vitalitate, cu nume celebre ce reprezintă valorile, conștiința și destinul unui neam. Nu vom fi noi înșine în Europa fără redescoperirea lui Cantemir, Hașdeu, Iorga, Eliade, Călinescu, fără să le restituim opera în ediții critice monumentale. Există astăzi ediții de popularizare, dar avem nevoie de ediții științifice naționale, deschise unei cuprinzătoare și obiective tratări filologice și

critice a textelor. [...] Ce destin au scriitorii dispăruți în urmă cu mai multe decenii sau de mai puțin timp? Situația nu rezumă o realitate care să ne satisfacă. Domină mai cu seamă absențele. Nu posedăm încă o ediție definitivă, critică, Nicolae Labiș. [...] Moștenirea scriitorilor români este un tezaur care își așteaptă criticii, editorii devotați.” □•N. Cobadin scrie despre „*Precizia*” *ambiguității* în critica literară, însă la modul general, teoretic, fără niciun fel de exemplificări. □•*Scriitorii români în interviuri (II)*, volum îngrijit de cercetătorii clujeni Mariana Vartic și Aurel Sasu îi provoacă Constantin Coroiu, la observații malițioase: „Majoritatea textelor selectate și reunite în cele patru cărți însumând peste 2200 de pagini (primele șaisprezece litere al alfabetului) sunt de fapt niște autoportrete sau schițe de autoportret. Romancierului român, și nu numai lui, îi place să se autodefinească, încercând, atunci când are prilejul, să-și «construiască» biografia și să acrediteze o anumită imagine despre sine. De obicei, el este, mai mult ori mai puțin, nemulțumit de critică (problema eternă!) și, uneori, chiar de public și, cu rare excepții, avid de publicitate. Există o gamă întreagă de «abilități» la care acesta recurge, când e intervievat, pentru a incita și a întreține interesul publicului: de la modestie la afirmarea sau sugerarea orgolioasă a unor însușiri, de la limbajul figurat, desigur strălucitor dar adeseori paralel cu subiectul discuției, până la cel riguros cu aer savant, etalând o concepție proprie despre lume, literatură, roman, tehnici narrative, medii investigate, modernitate, personaj, clasici, psihologia, cititorului contemporan etc. [...] Pornind de la titlul antologiei realizată de cei doi cercetători clujeni o întrebare se ridică firesc: dacă aceasta seamă despre o anume concepție privind romanul sau direcții ale romanului românesc? Sigur, răspunsul e pozitiv. Numai că ele sunt foarte greu decelabile parcurgând o astfel de culegere desfășurată pe criteriul alfabetic. După război, mulți viteji se arată; mă întreb totuși dacă o grupare a interviurilor pe epoci nu ar fi fost mai concludentă.” □•*Cât îi datorăm lui Maiorescu*?, se întreabă și răspunde Adrian Oprina, dând două exemple privind inițiativele și actualitatea lui Maiorescu: „Tot Maiorescu a introdus în critica noastră clebrul principiu al primatului esteticului în judecata de valoare. Numai că el limitează critica la acest efort rimar al aprecierii estetice, făcând din ea o instanță, un tribunal al literaturii. În ce ne privește, critica abia începe cu judecata de valoare, rostul ei fiind – odată încheiată această primă operație – determinarea și explicarea întregului complex de valori ce alcătuiesc opera. Cine se mulțumește cu fixarea valorii estetice, acela e categoric maiorescian. [...] Fiind în principal negatoare, critica lui Maiorescu este mai ales polemică. Fără a fi cel dintâi în ordine istorică, junimistul este primul nostru mare polemist. Asta s-a spus adeseori, ca și faptul că textele sale polemice au devenit modele ale genului. Însă Maiorescu nu concepe polemica drept o întrecere cavalească. Surd la argumentele adversaului, el e atent doar la voutele propriului discurs inchiizitorial. Preopinentu nu există decât pentru a fi executat spectaculos, e ocazia punerii în evidență a strălucitelor

însușiri ale polemistului.” □•Ion Holban vine cu opinii despre *Socializarea textului*, în romanele lui Mircea Nedelciu: „Mai cu seamă ultimile două cărți ale lui Mircea Nedelciu împlinesc profilul unuia dintre cei mai importanți prozatori ai generației 80; după debutul din 1979, Mircea Nedelciu a reușit să-și precizeze, într-un interval de timp relativ scurt, un spațiu epic propriu și, în primul rând, o «poetică» a povestirii despre care se poate spune că reprezintă în datele sale principale, «poetica» epicii nucleului tetualist al generației literare amintite; și aceasta pentru că Mircea Nedelciu scrie texte, el povestește și «teoretizează», încercând să ofere un mode de «textualizare» a lumii, în fond, reorganizând-o prin intermediul unui dispozitiv complex ale cărui resorturi esențiale sunt *privirea* și *povestea*. Acești doi pivoți al textului constituie, în fapt, un alt fe de a fi al relației dintre *subiectivitatea* perspectivei celui care produce narațiunea și *obiectivitatea* spre care tinde aceasta.”. Despre Mircea Nedelciu mai există, în același număr o cronică literară. □•*Folclorul* înseamnă *istorie, conștiință de sine*, arată Al. Zub în portretul cărturăresc făcut lui Adrian Fochi. □•La rubrica *Istoria literară* Ecaterina Țarălungă trece în revistă cele mai importante etape „biografice” ale revistei așezându-le sub titlul „*Convorbiri literare*” – *consecvență și înnoire*. □•Stelian Vasilescu prezintă legăturile dintre *Astra* și *Alecsandri*, iar Liviu Papuc evocă momentul festiv *Astra la 125 de ani*. □•Doina Florea stabilește, încă din titlu (*Tăcere și roștire*), existența acestui „raport” în opera sadoveniană: „Subordonată audiției ca funcție dominantă a stilului, crația sadoveniană e apropiată de romantism și simbolism. Simțul muzical îl alătură pe Mihail Sadoveanu lui Alexandru Odobescu și Alecu Russo. Cantabilitatea prozei sadoveniene «lucrează» estetic înlăuntrul unui sistem bazat pe legile severe ale compoziției savant proporționate. Nu este, așadar, un simplu ison, un acompaniament al Ideii, frumoasă în sine și suficientă sieși. Inzestrat cu o hiperestezie sinestezică de excepție, scriitorul a conferit operei sale acea formă care, prin toate particularitățile ei dobândește o remarcabilă putere de transcendere”. □•La *Actualitatea literară* se produc: Val Condurache (*Tel Quel*), un titlul care spune totul despre cei doi romancieri și modurile lor de creație, Dana Dumitriu, cu *Prințul Ghica* (volumul al treilea, și Mircea Nedelciu, cu *Tratament fabulatoriu*. Redăm citate despre ambii autori: „Spre deosebire de cele mai multe reconstituiri contemporane, *Prințul Ghica* e un roman fără teză: nu este nici parabolă, nici tablou de epocă, în înțelesu vechi. Nu are culoare locală și nici substrat polemic. Deși are câte ceva din toate acestea. Secretul acestei opere stă în anularea distanțelor în timp: martorul invizibil – ochi al imaginației – care asistă la scenele istorice, e, ca la Henry Jamse, un *reflector*, un ochi pe jumătate real, pe jumătate fictiv”. □•„În cadrul generației «Desantului», din care Mircea Nedelciu nu face, la drept vorbind, parte, autorul *Aventurilor într-o curte interioară* face, cu toate acestea, figură de teoretician și de «propagandist». Recunoscând ce și cât aparține lui Gheorghe Iova sau lui Gheorghe Crăciun, Mircea Nedelciu se delimi-

tează de «textualiști» printr-o teorie personală asupra producerii textului literar și asupra relațiilor de «proprietate». Nu vreau să intru în amănuntele acestei teorii, pe care autorul găsește de cuviință s-o explice, de data aceasta, într-o prefață de cincizeci și două de pagini la propriul roman, *Tratamentul fabulatoriu*. Mărturisesc că nu am izbutit să pătrund întreaga argumentație și, poate din cauza aceasta, nici n-am putut să ader la decalcul pe care Mircea Nedelciu îl face.” □•Al. Dobrescu (*Caragiale și norma estetică*); □•George Pruteanu (*Regimul iluziei*) prezintă în manieră proprie (lui Mircea Ivănescu) volumul acestuia, *Alte poeme nouă*: „Poet de adâncă intelectualitate, intertextualist avant-la-lettre prin vocație și nu prin conjunctură, Mircea Ivănescu este artefactul unui lirism grav, în care gândul frează amar și emoția pulsează discret, scăldat în lumina deopotrivă a soareui livresc (p.97) cât și în cea a soarelui negru al melancoliei. [...] P.S. Necunoscătorilor poeziei lui Mircea Ivănescu: modalitatea (orto)grafică a acestor însemnări e doar o formă, strict temporară, de a înmuia tocul criticului în cerneala poetului, spre a-i încerca strălucirea.” □•Constantin Pricop, cu textul *Un critic care refuză critica*, o cronică la Tudor Vianu, Gândirea estetică, Minerva, 1986 □•Recenzii scriu: George Bădărău (*Cu tot ce aparțin acestui pământ*) și, tot el la Vlaicu Bârna (*Monotonia metronomului*), Liviu Antonesei (Dan Damaschin, *Trandafirul și clepsidra*), Ștefan Avădanei (*Integrala Chaucer*), Eugenia Țăranu (Marica Pietreanu, *Salutul în limba română*). Pe ultima pagină, *Dialogul literaturilor*, găzduiește creații lirice semnate de Grigore Vieru, Leo Butnaru, Leonida Lari, Pavel Boțu, Arcadie Suceveanu, Liviu Damian, Vitalie Levițchi, toți poeți din Republica Moldova.

• **[„Pagini bucovinene”, nr. 10]** P. Comarnescu (*O nesecată sursă de inspirație*) semnează *Autograful* din acest număr. □•D. Ivănescu scrie despre *Mircea cel mare*. □•Adrian Dinu Rachieru semnează cronică literară la romanul lui Mihai Sin, *Schimbarea la față*, C.R., 1985). □•Aurel Buzincu recenzează *Maestrul de lumini*, (C.R., 1985) a lui Cristian Teodorescu: □•O a doua parte din *Apostila la Numele trandafirului*, foarte cunoscutul roman al lui Umberto Eco. □•Versuri Inedite – T.V. Ștefanelli, comunică N. Moscaliuc.

• **[„Dialog”, nr. 5/ 114/octombrie * Un nou redactor șef, Marius Cristian, ia locul lui Radu Andriescu. O schimbare de „echipă” se produce și în rândurile membrilor colectivului redacțional: Irina Adăscăliței, Irina Andone, Vasile Braic, Sandor Boros, Marius Ciobanu, Marius Dumitrescu, Codruța Gavril, Aurora Hrițuleac, Vasile Largu, Lăcrămioara Marin, Cristina Oghină, Gheorghe Pricop, Merișor Sturzu]** Andrei Bodiu este prezent cu *Locuințele poetului*, intervenție care a primit Premiul [revistei] „Dialog”, la *Colocviul Mihai Eminescu*, desfășurat anual al Iași. Întrucât titlul nu are ghilimele, iar despre locurile și locuințele poetului s-au pronunțat de-a lungul timpului numeroși biografi ai poetului, facem precizarea că, în cazul de față, cercetarea se referă la ambientul imaginarului eminescian, ca loc/ laborator de creație”. □ În *Prefețe-fețe*, subintitulat „răspunsul sociologului la provocarea

prozatorului”, Mihai Dinu Gheorghiu pătrunde, cu instrumentele sociologului, dar și ale hermenutului, în labirintul romanului *Tratament fabulatoriu*, de Mircea Nedelciu: „Prefața prozatorului la recentul său roman, *Tratament fabulatoriu*, scoate astfel la iveală ceea ce, de obicei, se află ascuns, în gropat în corpul cărții, adică limitele dici- bilului, frontierele acceptate ale textului, despărțitul tema liberă de tema obligatorie, ambele înscrise în programul gimnasticii intelectuale. Ca urmare a acestei exhibări impuse sau numai sugerate, romanul arată ca un prunc care, deși a prins glas, a rămas cu cordonul ombilical netăiat, spânzurându-i moale pe lângă corp (unii vor comite, nu mă îndoiesc, greșeala de a-l confunda cu organul puterii: în realitate, el este numai organul dependenței față de putere, neavând în sine nici o tărie, dovadă că prin el autorul ține să pună mereu în evidență poziția sa subordonată). Într-adevăr, prefața la *Tratament fabulatoriu* nu poate avea decât un asemenea statut: ține și nu ține de roman, e «străină» (vezi și mulțimea citatelor!) și totodată «personală» în raport cu prozatorul”. ■•Recenzii. □•Lucian Vasiliu (*Să alergăm împreună*, Junimea, 1985): „Autorul acestei proze este aproape cu desăvârșire incapabil să ascundă faptul că este poet. Și încă un poet talentat. Textul nu are decât de câștigat din aceasta, nefiind vorba de o infuzie de lirism într-un text care, și așa este prea scurt pentru a-și permite asemenea rătăcirii, ci de tensiunea caree pornește dintr-o ambiguă persoană întâi, deghizată, prin perspectiva narativă abordată, însă evidentă în dialog”. □•Norma Manea (*Plicul negru*) este conștient de Codruța Gavril: „Textul se citește greu: romanul nu relatează întâmplări. Frazele au dobândit profunzimea discursului poetic, în care fiecare cuvânt atrage atenția. Cuvinte care, odată pronunțate, capătă corp, izbucnesc în pagină, lovesc prin materialitatea lor: „Roșu. Fluiditate. Pădurea. Muguri punctuali, așteptați. Un câine și o pisică. Lovituri, incendiu, huligani, răngi, devastare, Cireșe. Suspinul. Florile și iarba, aburul, nesațiul hipnotic și rebel. Pământul, apa, aerul și focul. Primăvara, sul de cuvinte. (...). Ranchiună, devastare, agresiva revanșă, însingurarea, confuzia, amintirile privirea și trupul efemeridelor“. Cititorul rătăcește, printre cuvinte, este prins în ritmul lor, alunecă printre fraze cu o topică foarte curioasă, constrâns să observe fiecare variație a vocii autorului, să fie atent la nuanțe, la devierile discursului. Expunerea se sparge în propoziții telegrafice care se succed hipnotic ca pe un ecran imaginii, cuvântul se apropie de fluiditatea imaginii. Nu se poate trece prea ușor printre aceste cuvinte: solicită cititorul, încetinesc lectura. Elementul epic este uitat; fiecare cuvânt se impune privirii. Ca în cazul unor fotografii ; contează fiecare secvență în parte. Orice amănunt trebuie privit cu atenție ; numai așa este posibilă pătrunderea în alcătuirea complexă a romanului, învătarea «codului» său. Altfel lectura rămîne un act steril, o trecere, pe deasupra textului care nu poate să ducă la înțelegerea semnificațiilor sale multiple”. □•Despre Valeriu Râpeanu scrie Florin Faifer: „O seriozitate reconfortantă, străină de lejerități și alte spectaculoase fandări în gol, respiră studiile adunate

in această carte, unde principiul major este acela al rigorii. Nimic lăaturalnic sau specios. Calofilia iau poate avea desigur prețul austerității. Argumentația stringentă, cu pasaje când tonul devine mai răspicat (fiindcă polemic) sau încins (ca în «fuga» unui patetism bine temperat) mizează eficient pe o exactitate și un echilibru al judecății ce asigură ipotezelor lui Valeriu Râpeanu șanse neîndoelnice de validare (modernitatea operei lui N. Iorga, valoarea nuvelisticii lui L. Rebreanu, accentul propriu al lui G. M. Zamfirescu, V. I. Popa sau I. Peltz, dar și filiația străină în abordarea temei „periferiei“).

• [„Echinox”, nr. 6] Întrucât editorialul numărului de față se intitulează *Un nou an universitar*, se poate admite că a șasea apariție a revistei are loc în luna a zecea din an, octombrie. ■•O *Vitrină* a cărții găzduiește comentarii aparținând Sandei Cordoș, foarte activului Ioan Cercel și lui Iulian Boldea. □•Sanda Cordoș scrie despre *O carte necesară, Singura critică*, de Mircea Martin: „Se numește *Singura critică* și nu este o carte de teoria criticii, nu-și propune drept scop luarea în discuție a unor perspective și metodologii critice. Este lipsită, prin urmare, de rigurozitatea științifică impusă de un atare demers. Este, dimpotrivă, o carte care, din perspectiva spunerii, își asumă riscul atingerii cu utopia și pateticul [...] Ne-a amintit de Serge Doubrovsky din *De ce roua critică?* și, din spațiul cultural românesc, de Titu Maiorescu mai ales cu al său *Poeți și critici*. Revendicând aceste reper culturale ne gândim, în primul rând, la intensitatea angajării în expunerea ei și, din nou, la necesitatea expunerii, justificată în funcție de conjunctură. Deci, de la spunere la expunere (nefericita ispită a calambururilor-liant în discurs)”. □•Referitor la cartea de poezii a lui Corneliu Ostahie, *Existența de probă* (Eminescu, 1985), care succedă altui volum, *Existența pe suflet viu* (premiul C.C. al U.T.C., 1983) Ioan Cercel este de părere că autorul „ne-a oferit... nu o surpriză, ci o confirmare a unei ascensiuni începute încă din timpul studenției ieșene [când activa în redacția revistei „Alma Mater”/devenită „Dialog”] prin colaborări la «Viața studentască», «Amfiteatru», «Argeș», «Ateneu», «Cronica», sau «Luceafărul». Corneliu Ostahie este un poet matur și cu o linie lirică personală în contextul polifonic al poeziei românești contemporane”. □•Iulian Boldea (*Lumea ca literatură*, literatura ca lume) prezintă cartea lui Ion Cristoiu, fost echinoxist, privit acum ca autor împlinit sub toate formele și aspectele: „Cartea ni se pare, rezumând, o desăvârșită conciliere între analiză și sinteză, între asociere și disociere. Lumea ca literatură, ca sumă de obiecte însumând în substanța lor multiple semnificații apte a fi decodificate, literatura ca lume, cu dialectică și legile ei specifice, sunt două sintagme emblematice, pe care cartea lui Ion Cristoiu le autorizează și justifică”. □ Referitor la aceeași carte a lui Ion Cristoiu, Letiția Olaru își intitulează comentariile *Gustul criticii*: „Ion Cristoiu oferă în acest volum o lecție de critică. El nu este nici scriitorul sufocat de ceea ce a citit și nici entuziasmul care ar ridica operele din praf. Este un cititor veritabil, la care candoarea merge împreună cu experiența de lectură și rezultatul este că avem înaintea

ochilor niște ipostaze ale literaturii pe care nu le-am fi descoperit nici după repetate lecturi. V-ați gândit de pildă, că Gulliver este *un Columb care descoperă Americi inventate* sau că volumul *Respirări* al lui Nichita Stănescu este o *mașină de meditat cu voce tare?*” □•„Momentul” Ion Cristoiu este ilustrat și de Licinia Borcea (*Personaje de rezervă*) care îl prezintă pe fostul student de la Cluj în ipostaza de prozator. ■•Pe ultima pagină, Marin Sorescu și Aurel Rău, sunt transpuși în engleză de Mihaela Mudure.

● [**„Familia”, nr. 10**] *Astra* 125 și articolul lui Traian Vedinaș (*Astra – prin cultură spre unire politică*) țin „capul de afiș” al numărului, vegheat de portretele lui Timotei Cipariu, Visarion Roman, Simeon Balint și Vincențiu Babeș). □•Alte articole consacrate sărbătoririi Astei, sunt: *Din activitatea Astei beiușene*, de Titus Roșu. □•*Diploma Astra a unui bihorean* (Constantin Stelaru) și *Onisifor Ghibu și Astra*, de Stelian Vasilescu. ■•În accepțiunea tematică de mai sus, trebuie înregistrat și textul lui Alexandru Duțu: *Cuvânt și cuget românească în Crișana*, text în care sunt prezentate și comentate manuscrise românești medievale din aceste locuri. □•Miron Blaga se ocupă de o *Vitrine de cărți*: □•Gabriela Negreanu, *Jurnal, Eul peregrin*: „Ieșită din barierele cotidianului, poezia Gabrielei Negreanu respiră aerul încifrat al subtilităților psihologice și filosofice, ființând în orizontul reveriei și intuiției, compensând jocul inocenței prin inteligență și cultură atunci când este cazul, mai totdeauna la cote foarte înalte însă. [...] Cu acest volum, sensibilitatea artistică a Gabrielei Negreanu și-a conturat personalitatea și un loc important în lirica noastră actuală”. □•Dumitru Mălin, *Ziua de trecere*, Facla, 1986: „Un debut editorial bun [...] girează Eugen Dorcescu. Tânărul poet ignoră artificiile lingvistice la modă, deși un anume hieratism metaforic și un flux liric presărat de sincope și contorsiuni se revoltă împotriva tradiției. Purtând masca unui înstrăinat, cultivând introspecția și tonul elegiac, Dumitru Mălin descinde din Blaga, vădind o prea mică înrudire cu Ioan Alexandru cum crede Brândușa Armeanca, deși unele palide reflexe expresioniste pot fi depistate și la tânărul poet”. □•Florin Costinescu, *Imperiul de corali*: „Un neoromantic bântuit de sonorități simbolice, pe care-l prinde de minune tonul elegiac și nostalgiile suave, penuria imagistică compensată din prea-plin al trăirii, este Florin Costinescu în volumul *Imperiul de corali* (ed. Eminescu, 1936). Poemele de aici, străbătute de un abur vag melancolic, apelează la sugestia muzicală interiorizată, ceea ce dovedește o sensibilitate autentică”. □•Antoaneta C. Iordache, *Cursiv de septembrie*: „Prezentând «o lume nebună, nebună, nebună de legat» cu fantezie și umor, arătând-o cu degetul și satirizând-o, Antoaneta C. Iordache se impune atenției, prin *Cursiv de septembrie*, ca o prozatoare matură, stăpână pe uneltele sale, capabilă de frumoase surprize”. ■•Cronicarii literari ai numărului sunt: □•Al. Cistelean la Ion Horea, *Podul de vămă*: „Lirismul lui Ion Horea, cu miezul său de tandrețe și devoțiune, mult mai dispus la reclusiune decât la efuziuni și exultanță, se nutrește din placenta paradisului natal, constituind o reve-

rie a baștinii. În descendență ideatică blagiană, deși într-o retorică de rafinement bucolic ce vibrează mai curând în punct geografic beatificat și care iradiază în permanență, ținând ființa poetului în zona sa de gravitație. [...] Dacă nu pornește întotdeauna de la evocarea plaiului original, poemul sfârșește, în schimb, aproape cu regularitate pe orbita nostalgică a acestuia. Valeriu Cristea a avut perfectă dreptate: Roma lui Ion Horea este Petea de Câmpie”. □·Gheorghe Grigurcu la Mircea Iorgulescu (*Spre alt Istrati*): „Deși ne asigură că s-a apropiat de Panait Istrati printr-o întâmplare, Mircea Iorgulescu ne apare drept un exeget cum nu se poate mai potrivit al autorului *Chirei Chiralina*. Implicarea frenetică în actualitate, febrilitatea, accentul de urgență, inconformismul, spiritul polemic, iată câteva trăsături ce se pot regăsi deopotrivă la Istrati și la recentul istratolog. Aceeași pornire de a demistifica, de a înlătura prejudecățile, de a milita pentru adevăr îi unește și nu trebuie să ne mire punctul de pornire întărit al întreprinderii lui Iorgulescu care, cu toată logica pe care o pune în joc, nu e în mai mică măsură (fapt ce-l onorează) un *revoltat sentimental*. Rândurile sale aruncă scânteii, vituperând practici îndeajuns de cunoscute, chiar dacă nu se dau (deocamdată) nume. [...] Simțim că Mircea Iorgulescu își asumă multe din profesiile de credință ale scriitorului de care se ocupă, ce își prelungește prin ele, la un nivel al scriiturii patetice, propriile convingeri și simțăminte. În fond ceea ce frapază în personalitatea lui Istrati este reacția sa critică pururi prezentă, o critică socială și existențială, de o dramatică acuitate, destrămand cortina tuturor aparențelor. [...] Înțelegând acest lucru, scoțându-l în relief cuvenit, Iorgulescu găsește *calea de acces* cea mai pertinentă către specificul creatorului evocat. Spiritul critic nedomolit, necantonat în niciun fel de convenții, depășindu-se pe sine, regenerându-se în virtutea unui țel de umanitate neobișnuit de înalt, reprezintă rădăcina actualității autorului lui *Moș Anghel*, un precursor, așa cum s-a remarcat frecvent, al unei problematice și al unor atitudini din contemporaneitatea noastră”. □·Virgil Podoabă la „jurnalul” turistic al lui Romulus Rusan, *O călătorie spre marea interioară*: „Artist el însuși, Romulus Rusan vede pretutindeni, de la Viena până la Efes, semnele vanității istoriei și ale eternității artei”. □·După ce a scris despre poezia lui Ilie Măduța, Ștefan Augustin Doinaș se oprește la alt „om al locului”, Radu Enescu, făcând un profil al autorului și prezentându-i volumul de călătorii sub titlul *Rigoarea și patosul lucidității*: „Înalt, blond, cu ochi albaștri și cu voce gravă, rostindu-se riguros și peremptoriu, dar în același timp debordând de entuziasme intelectuale, – Radu Enescu a apărut în 1945, în *Cercul Literar* din Sibiu, asemeni unui seraf sever, demonizat de Filosofie. Împreună cu Ovidiu Cotruș, el a completat, în mod fericit și hotărâtor, atmosfera micului nostru grup de scriitori studenți: preocupările strict literare, aproape cantonate de Estetică și Axiologie, domeniile proaspăt răscolite ale Fenomenologiei și Existențialismului. [...] N-aș putea să spun dacă itinerariul creator al lui Radu Enescu depășește sfera destinului personal, pentru a se constitui într-un periplu spiritual

exemplar. Știu însă că de la acel patetic *Franz Kafka*, de acum aproape două decenii, până la actuala sa carte de impresii americane, autorul s-a împlinit ca scriitor, ca mărturie și conștiință a scrisului ca atare. E, fără îndoială, în această, semnul unei tinereți interioare încă superior productive care – i-o doresc din toată inima! – ne va oferi, de acum înainte, multe pagini admirabile”. □ • Ștefan Borbely semnează articolul omagial *Horváth Imre – 80*: „Bătrânii poeți, ajunși la vârste venerabile, sunt, deja, capitole de istorie literară. Horváth Imre, poetul orădean care împlinește la 4 noiembrie 80 de ani, a fost martorul, când entuziasmat, când circumspect, dar întotdeauna sincer, al tuturor schimbărilor prin care a trecut lirica maghiară din România din etapa intimismului interbelic până la cel contemporan, parcurgând și obligatoria fază a poeziei declamative, specifice cerințelor (și mai puțin gustului) deceniul 6. Cu singura precizare că atunci Horváth Imre a creat, pe lângă o serie de versuri de circumstanță, și capodopere, care nu pot lipsi din nicio antologie a poeziei universale de pace”. □ • *Pragul romanului*, se numește comentariul lui Ion Simuț la cartea lui Ovidiu Moceanu, *Fii binevenit, călătorule*: „Romanul e destul de pâcios, de trenant și de obositor în partea lui introductivă și devine ceva mai limpede și mai fluent atunci când se instalează în prim-plan povestea de dragoste întâmplată între doi bărbați și o femeie. Ovidiu Moceanu scrie o proză dificilă prin contorsionările, indeciziile și obscuritățile ei, care nu are o forță epică suficient precizată în sensurile majore. Lipsește transparența problemei morale, înglodată în sentimentalism. Multe devieri mărunte, ocolișuri inutile, paranteze și paranteze în paranteze fac fraza greoaie și determină lipsa de cursivitate și de fluiditate. [...] Pentru prozator a fost cu siguranță o carte grea, elaborată îndelung dar s-ar putea ca ea să nu aibă în evoluția lui decât funcția benefică de a-i elibera imaginația de un balast sentimental. Romanul *Fii binevenit, călătorule* pare să fie, în evoluția lui Ovidiu Moceanu, un prag decisiv de a cărui depășire depind izbânzile viitoare. O dificultate învinsă e orice carte...”. □ • Mircea Nedelciu face obiectul textului scris de Radu Călin Cristea. Acesta se numește *În labirint*, și are în atenție *Tratament fabulatoriu*, cel mai cunoscut roman al lui Nedelciu: „Romanul face dovada calităților vechi ale prozei lui Nedelciu. Scris într-un stil sobru și cu mai puține îndrăzneli ca altădată, romanul este condus de o mână fermă, experimentată. Aș avea poate o ușoară obiecție doar în privința stilizării excesive a unor scene. [...] *Tratament fabulatoriu* este un remarcabil roman al unui tehnician al textului și impresia mea de ansamblu asupra lui este pozitivă, chiar dacă l-am citit cu o pasiune crescândă începând de la pagina o sută”. □ • *La Revista revistelor*, i.sim.[uț] face observații pe marginea prestației lui Horia Gârbea din „Amfiteatru”, nr. 9. □ • Pe ultima pagină, *Din lirica italiană*: în traducerea lui Ioan Milea, Tommaso Perdonò.

• [„*Ramuri*”, nr. 10] În cadrul *Colocviilor „Ramuri”*, Mihai Zamfir vine cu propunerea de *A citi altfel poezia*: „Un model semantic pentru întreaga poezie portugheză (franceză, română, etc)? [...] Este atitudinea adoptată de G. Că-

linescu atunci când declara că nu mai citește autori, ci literaturi întregi, cum ar fi cea spaniolă: *Impresii asupra literaturii spaniole* nu este decât tentativă (intuitivă și fulgurantă) de a găsi o «cheie de lectură întregii literaturi spaniole», [...] Firește că întrebarea fundamentală rămâne aceea dacă poeziei românești i se poate descoperi un cifru genetic și dacă un model semantic sau cultural ar putea fi imaginat în cazul poeziei noastre”. ■ *Impresii de la colochiul Poezia română contemporană – tradiție și inovație* oferă Doina Uricariu, Marian Papahagi, Adrian Popescu, Ion Mircea, Mihai Zamfir, Denisa Comănescu, aflați printre participanți. □ • Mihai Șora se ocupă de *Poezia și trei tipuri de lectură*: □ • Scriind despre romanul *Însoțitorul*, al lui Constantin Țoiu, Ion Pecie își intitulează demersul *Discurs despre utopie*: „Scriitorul are în vedere o utopie socială, desigur, bazată pe o reactualizare a mitului ființei ce trebuie să-și îngrijească nu numai propria grădină, dar și grădina altora. Urmărind comportamentul somonilor, naturalistului îi trece prin cap ideea că omul are aceeași pornire inconștientă spre sacrificiu: «E vreun plan în noi?»” □ • În *Rimbaud negustorul*, volumul de versuri al lui Mircea Dinescu, George Popescu nu găsește nimic premonitoriu: „Cât privește badineriile expresive, ele întemeiau la Sorescu o atitudine în fața destinului devorator, iar la Nichita Stănescu divulgau o modalitate de testare a virtuților genuine ale cuvântului. La Mircea Dinescu, poate fi vorba mai degrabă de o frondă, cu puțină emfază, cu puțină gratuitate, totul calculat potrivit dialecticii interne a succesului”. □ • Romulus Diaconescu se apleacă asupra vocației cărturărești a lui Alexandru Balaci: „Pătrunzător, eseu lui Alexandru Balaci dă formă ideei potrivit căreia personajul pirandellian încearcă să surprindă cauza primă a tuturor fenomenelor care stimulează armonia și seninătatea, însă el se izbește, mereu, de imposibilitatea de a comunica integral adevărul. [...] Alexandru Balaci sesizează astfel motivul fundamental al operei pirandelliene bazat pe relativitatea oricărei informații despre lume și om precum și pe imposibilitatea de a limita ofensiva absurdului instalat în realitate”. □ • *Bun și rațional* se numește scurta intervenție etico-morală a părintelui Dumitru Stăniloae. ■ • Eugen Simion arată care sunt coordonatele criticii de implicare în cronică pe care o scrie la cartea lui Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati* (Minerva, 1986): „Voind să justifice metoda critică folosită în ultima sa carte, *Spre alt Istrati* (Ed. Minerva, 1986), Mircea Iorgulescu vorbește de *critica de implicare*, care, în esență, înseamnă conjugarea mai multor metode de analiză («o pluralitate convergentă») și *reîntoarcerea criticului în literatură*. [...] Sunt de reținut din această mărturisire câteva idei: codificarea criticii («ingineria critică») a îndepărtat cititorul de opera critică și, în aceste condiții, este cazul de a-l regăsi și recâștiga printr-un accent special pus pe existența din opera literară; iar reîntoarcerea criticului în literatură înseamnă o implicare de ordin moral, existențial, politic... Cu alte vorbe, criticul literar reîncepe, după baia de tehnologie critică, să fie atent la existența din operă (problematica umană) și la existența celui care scrie opera. [...] Ceea ce

își propune, cu toată luciditatea, este să reconstituie în termenii adevărului destinul unui scriitor a cărui operă a avut mult de suferit – și are încă, dovedește el – de pe urma biografiei în afara operei, E ceea ce face Mircea Iorgulescu în *Spre alt Istrati*, o carte angajată, polemică, scrisă cu sete, adresată specialiștilor”. □•Nicolae Diaconu salută debutul tardiv al lui Vasile Sav, poet echinolist care aparține unei generații deja realizate”, folosind un titlu aluziv parabolic, *Romanul trandafirului*: „Prin fastuoșitatea levantină a versetelor leneșe, aci se văd pâlcuri de fecioare dansând cu încuietoarea de fier la glezne (deși într-un cânt călăresc «feciorește»), aci trec, precum pelicula prin fascicul, armate de cavaleri gata să depună armele pentru o cămașă de nuntă. Până când, spre final, fumul se rupe în toate părțile deodată și apare, în carne și oase, Autorul; care, adunând secvențele împrăștiate pe jos, se pune cu muzele pe cheful, făcând ștregărește cu ochiul și anunțându-ne, de fapt, un nou roman, de astădată, în versuri integral savice”. □•George Pruteanu traduce cântul XV din *Infernul* lui Dante, însoțindu-l de o prezentare a traducătorilor români ai lui Dante, de note și comentarii, din care se detașează necesitatea unei traduceri actualizate. □•Sărbătorirea a 125 de ani de la înființarea *Astrei* îl preocupă pe Stelian Vasilescu. ■•*Poetica Fantasticului* își numește Ovidiu Ghidirmic, incursiunea prin acest subiect deschis de cartea lui Tzvetan Todorov, *Introducere în literatura fantastică*: „Adept al poeziei, Tzvetan Todorov pare să fie conștient de limitele propriei metode. Formalismul și abstracționismul sunt, în primul rând, punctele vulnerabile ale poeziei, ca și ale structuralismului, în general. Preluând unele sugestii de la Northrop Frye, a cărui *Anatomie a criticii* este adusă în discuție, ca argument, în sprijinul teoriei sale, Tzvetan Todorov operează distincția dintre genurile «istorice» (promulgate de estetica tradițională, clasică) și genurile «teoretice» și consideră literatura fantastică un astfel de gen, definit sub cele trei aspecte ale operei: verbal, sintactic și semnatic. [...] Apoi, dincolo de încercările, fără îndoială, interesante, ale lui Tzvetan Todorov, de a surprinde natura straniului (explicată prin «coincidențe») și a miraculosului (pe care îl clasifică în *hiperbolic, exotic, instrumental, științific*) este mai potrivit să le numim pe acestea categorii estetice și nu genuri literare. După cum, mai mult decât un gen, fie el și «teoretic», nu «istoric», chiar fantasticul reprezintă, în ultimă instanță, tot o categorie estetică”. □•Marian Victor Buciu abordează *Romanul ludic și intelectual*, text ce se referă la proza lui Aurel Antonie, *Scrisoare pentru animale mici*, la rândul său un titlu care amintește de singurul volum de versuri (românești) ale lui Eugen Ionescu: „Aurel Antonie nu ocolește jocul cu ideile, romanul său fiind unul ludic și intelectual. [...] Felul de a povesti al autorului este unul firesc (în contrast cu miezul povestirii), serios, ușor analitic, sigur de el, încrezător și liniștit că pe firul epic va găsi el ceva captivant, interesant, nemaiauzit, iar accesibilitatea stilistică este o nadă potrivită în mâinile sale”. □•Mihaela Andreescu realizează un profil George Sorescu, foarte asemănător, prin detalii, cu o fișă de dicționar.

■•Grigore Traian Pop face din Tudor Vianu și un teoretician al cinematografului: „Ideile lui Tudor Vianu despre film și cinematograful se încheagă într-o concepție unitară a cărei dinamică este remarcabilă. El revine asupra unor reformulându-le, corectându-le și curățându-le de aluviunile istorice. Acuitatea, profunzimea și generozitatea ideilor lui Vianu despre cinematograful le recomandă, credem, unei cercetări mai largi, mai temeinice”. □•La cronică traducerilor, Irina Petraș scrie *Ficțiunea la puterea a doua*, un articol despre Ernesto Sábato.

● [„Steaua”, nr. 10] Prima pagină anunță titluri precum *Mircea cel Mare în viziunea lui Eminescu – trei izvoare*; *Correspondență Lucian Blaga D.D. Roșca*; *Versuri* de Marin Sorescu; *Interviu cu Allen Ginsberg*; *Astra – direcții culturale*. □•V. Fanache scrie despre *Spațiul martor*: „Nu este o eroare să spunem că lui Grigore Alexandrescu i se datorează în bună parte inaugurarea unei direcții fecunde a discursului liric prin decisa metamorfozare a programaticului sentiment al naturii în comunicare poetică autohtonă”. □•Irina Petraș privește *Realul ca ficțiune* prin operele a patru scriitori: Radu Cosașu, Nicolae Velea, Ovidiu Genaru și Mircea Nedelciu: „Realul este surprins în toată irealitatea sa, scrupulos, dar cu indiscutabilă detașare. Caracteristica prozei scurte contemporane este uimirea în față propriei conștiințe reflexive, exploatarea autoreflexivității. [...] „Iată – sunt un om viu”, este marea descoperire a prozei scurte actuale. Eliberarea de orice convenții, libertatea gesturilor existențiale, experimentarea în limbaj a situației de a fi. Realul ca ficțiune”. □•Ion Oarcăsu prezintă *George Coșbuc, arta deghizării*: „Deghizat mai des în țăran, uneori în voievod sau în sol bătrân și înțelept care vorbește, ca o întrupare suprapământeană, despre muncă, dragoste, datină, viață și moarte, elementele și motivele de bază ale universului figurat, Coșbuc trăiește cu fervoare actul – esențial în viziunea sa – al ascunderii. Se teme parcă de sine, de rostirea răspicată a eului individual. Arta figurării imagistice devine treptat o rafinată retragere în spatele măștii protectoare sau a rolului asumat”. ■•Cronica literară este semnată de Ion Pop (la Ion Horea, autor a douăsprezece cărți înainte de publicarea celei la care se face referire, *Podul de vămă*, (Eminescu, 1986): „*Podul de vămă* nu face excepție de la regulă. Noua carte a lui Ion Horea se individualizează oarecum, în contextul operei, doar printr-un accent mai apăsător asupra sentimentului trecerii ființei aflate la un punct de bilanț existențial, pe care titlul volumului îl concentrează în emblemă”. □•*Alegoria prudenței* își intitulează Liviu Petrescu cronică la Norman Manea, *Plicul negru* (C.R., 1986). Concluzia criticului este că *Plicul negru* este o carte remarcabilă ce dă măsura deplină a unui dintre prozatorii noștri de primă linie”. □•Gheorghe Grigurcu trece în revistă *Poem nouă* de Mircea Ivănescu, pentru care găsește potrivit să dea titlu, cam pasișat după o zicere populară *Alte poeme, aceeași poezie*: „Cu Mircea Ivănescu intrăm în zona unei literaturi ce și-a pierdut, măcar aparent, încrederea în sine. Autorul nu se mai exprimă nemijlocit, într-o substanță congruentă cu forma

încercând a surprinde *forma* pură, fără viață, cochilia goală. Volumetria ființei este (pare a fi) jertfă în beneficiul unei conștiințe plane, dureros exacerbate. Înainte de a ne vorbi ca un poet, autorul cărții intitulate *Alte poeme nouă* (Ed. Cartea Românească, 1986) ne vorbește ca un teoretician, înainte de a se produce ca un actor (interpret al eului liric), ne apare ca un regizor al spectacolului verbal. Mașinăria e pusă în evidență ca și cum totul s-ar putea controla, dirija, ca și cum efectele ar fi, din capul locului, cunoscute”. □•Costin Tuchilă se oprește la ultima carte a lui Ioanid Romanescu, *Orpheus* (Junimea, 1986), punând înainte de toate sensul: „Poezia proclamă certitudini, rostește esențialul cu o siguranță trufașă, cu încrâncenare chiar. Ea nu parcurge etape, nu e cunoaștere progresivă, străbătută de capcane și îndoieli. Îndoiala e tot ce îi poate fi mai străin. Nu consacră enigme, căci răscolind straturi insondabile, o face în perfecta cunoștință de cauză a efectului: ea deconspiră și arată. Orfeu reprezintă aici referentul cel mai exact al lumii ce se naște din tresărirea sensului”.

■•La rubrica *Unghiuri și antinomii*, Ioana Em. Petrescu recenzează *Scrisori despre Logica lui Hermes*, (C.R., 1986) cunoscutul studiu al lui Constantin Noica. Alte recenzii sunt. □•Mircea Muthu, la Marius Ghica, *Facerea poemului*: „Urmând unui asemenea postulat, că, în literatură «producător și consumator sunt două sisteme esențial despărțite», Marius Ghica se oprește asupra «producerii unei opere»; mai exact, o decupează la sugestia lui Valéry «de studiul asupra producerii valorii operei», în intenția de-a argumenta o estetică – deocamdată virtuală – văzută drept «meditație adâncă a artei ca geneză». De aici, de pe platforma *poieticii* așadar teoreticianul nostru schițează o interpretare ontologică a concepției valéryene, nemulțumit că estetica s-a apropiat, de-a lungul vremii, de epistemologie”. □•Nae Antonescu prezintă *Ceremonia de trecere* de Dorin Sălăjan, constatând că poetul „își programează inițierea în misterele trecutului, în spațiul mitic și folcloric”, ceea ce reprezintă un progres față de *Nașterea ce mare*, volumul cu care a debutat în urmă cu șase ani. □•Jacob Mârza scrie la studiul lui Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie în cultura românească*. □•Direcțiile culturale ale *Astrei*, amintite în vitrinajul publicației sunt două. Vistian Goia o stabilește pe cea de la 1907, iar Ion Buzași prezintă raporturile cu *Astra* ale lui Timotei Cipariu: ■•O consistentă reprezentare o au confluențele: În traducerea lui Aurel Rău apar poeme ale lui Allen Ginsberg și textul despre triumful poetului american la Struga (1986) unde a fost încununat cu marele premiu: „La treizeci de ani de la intrarea mai sonoră în atenția lumii cu poemul *Howl*, prefățat de William Carols Williams, Allen Ginsberg ia în mâini cu un gest decis *Coroana de aur* a Strugăi. Și o face, parcă, în numele tuturor întâmplărilor fecunde din poezia nord-americană postbelică, întrucât în fiesta frumoasă a muzeelor din pământul lui Orfeu, la festivalul de consacrări și cunoaștere reciprocă din Balcani, ajuns la a 25-a ediție, în babilonia colorată de pe malurile lacului Ohrid, este primul, din generația lui, laureat. Nu va avea loc deci nicio *revolta beatnicilor*,

nicio altă constatare din partea noilor *școli*, sau centre poetice din alte campus-uri, iar exponentul, purtătorul de cuvânt chiar aduce ceva din nepartizantul, accentul pe artistic, ironia, demitizarea, implicarea în social, întoarcerea *la natură și la dragoste*". □ • Un scurt interviu cu premiantul obține Ion Deaconescu. □ • Aforismele aceluiași, unele foarte reușite sunt reproduse în traducerea lui A. Zărnescu.

• [„Teatrul”, nr. 10] Referindu-se la edițiile anterioare ale Festivalului național „Cântarea României”, „idee edificatoare” ce „îi aparține în întregime secretarului general al partidului”, în articolul *Cinci trepte spre viitor*, Ileana Berlogea prezintă sintetic operele și spectacolele ce s-au remarcat în „aceste” stagioni, demersul său neavând neapărat rol bilanțier, ci, mai degrabă, unul „stimulativ” pentru arta teatrală românească „de mâine”. Printre dramaturgii menționați, se numără: Horia Lovinescu, D. R. Popescu, I. D. Sîrbu, Mircea Radu Iacoban, Dan Tărchilă, Alexandru Sever, Theodor Mănescu ș.m.a. □ • O analiză a pieselor ce s-au remarcat până „în prezent” face și Natalia Stancu în articolul *Permanența valorilor*, abordând montări ale unor opere ca *Passacaglia* lui Titus Popovici, *Citadela sfărâmată* de Horia Lovinescu, ș.a. □ • Printre dezbaterile organizate de revista „Teatrul” se numără și cea numită „Dramaturgia națională contemporană la Teatrul «Mic» și la Teatrul «Foarte Mic»”. În acest sens, Ileana Berlogea scrie articolul *Dimensiunea actualității*, încercând să „ia pulsul” textelor dramatice jucate în „ultima perioadă”, ce s-au remarcat, repertoriilor instituțiilor, spectacolelor montate, pentru a ajunge să „se apropie” de un imperativ al societății enunțat și de reprezentanții Consiliului Culturii și Educației Socialiste, acela de „a contribui la promovarea pe scenă a dramaturgiei românești contemporane” și la o mai bună colaborare între teatre și organele de stat. Dintre piesele menționate, precizăm: *Ca frunza dudului...* de Aurel Baranga, *Politica*, *Trestia gânditoare*, *Aventura unei arhive* de Theodor Mănescu, *Amurgul burghez* de Romulus Guga, *Ana-Lia* de Dina Cocea ș. a. Lucrările dezbaterii au fost conduse de Theodor Mănescu. □ • În cadrul rubricii „Prezențe teatrale românești peste hotare”, Raluca Tulbure traduce articolul scris de Keva Apostolova, *În oglinda teatrului*, ce analizează montarea piesei lui Theodor Mănescu, *În oglinda asfaltului*. □ • Adriana Popescu scrie despre opera dramatică a lui Paul Everac, inventariind opinii critice ce vizează piesele *Poarta*, *Ferestre deschise* și *Explozie întârziată*. □ • Ionuț Niculescu abordează activitatea lui Al. Voitin, considerându-l un *dramaturg al proceselor deschise*, un autor „aparținând generației «oamenilor în luptă» pe baricadele democrației, ale construcției noii societăți, cu tinerețea furtunatic dăruită idealurilor comuniste care i-au luminat întreaga existență”.

• [„Tomis”, nr. 10] La rubrica *Dialoguri contemporane*, Nicolae Manolescu îi declară Cristinei Tamaș: „Astăzi visez să fiu ceva mai mult decât critic”: „– Printre alte caracterizări (etichete) date, secolul nostru o are și pe aceea de secol al lucidității. Acceptând o asemenea caracterizare mă gândesc

că de ea se leagă și locul marcant al criticii în toate planurile și sectoarele vieții. Critica este considerată o lege a mersului nostru înainte. Mi-aș permite să vă întreb ce loc acordați criticii literare într-un asemenea context? Prin ce e individualizată și ce funcționalitate îi atribuiți? – Aș spune că are un rol dublu: întâi, critica noastră și-a păstrat în mare măsură funcția ei directoare pe care a instituit-o acum 100 de ani Maiorescu. În ciuda faptului că nu în toate culturile această funcție este încă vie (ea este, de fapt, o funcție de început cultural), la noi continuă să fie, probabil, necesară o reactualizare periodică a criticii de direcție; în al doilea rând critica are funcția ei firească dintotdeauna, de a aprecia operele particulare, de a tria valorile. Există și la noi și în alte părți, de la o vreme, tendința de a lipsi critica de caracterul ei apreciator. De pildă, în toate orientările moderne, structuralismul, sociologia culturii, semiotica sau critica receptării nu presupun automat și un demers axiologic. Aceasta se bazează, mai curând, pe acceptarea literaturii consacrate fără probleme de judecată de valoare în sens strict. Dar critica, în accepția ei primordială, rămâne valorizatoare. Cel mai corect ar fi, poate, să vorbim de două critici: una atentă la disocierea valorilor, alta atentă la structurile artistice care coexistă în momentul de față. Particularitatea este, la noi, cred, astăzi ca și ieri, o anumită preeminență a celei dintâi. – *În calitatea dumneavoastră de critic, pe ce coordonate estetice considerați că se plasează poezia română contemporană? Dar proza? Care ar fi datele care definesc personalitatea literaturii actuale?* – Întrebarea m-ar obliga la o prezentare largă, dacă nu exhaustivă, a poeziei și prozei contemporane. Cum nu e cu puțință să facem o asemenea prezentare, mă voi mărgini să spun că perioada actuală ridică, în principiu, o dificultate necunoscută epocilor anterioare, cel puțin așa cum apar ele în perspectivă istorică. Sub această etichetă contemporană este cuprins cel mai larg interval de timp din câte istoricii literari au decupat în evoluția literaturii române. Cei peste 40 de ani ai contemporaneității, față de numai 20-25 de ani pe cât s-au întins alte epoci, cum ar fi aceea pașoptistă, junimistă sau interbelică, reprezintă o unitate istorică imensă și foarte diversă. E greu de vorbit, în aceste condiții, despre poezie sau proză ca despre relații omogene structural, tematic sau valoric. S-au întâmplat foarte multe fenomene în literatura acestor ultime decenii și, practic, ceea ce este valabil pentru una sau alta din secțiunile contemporane nu este valabil în general. Altele erau standardele de creație și de apreciere în anii '50 decât în anii '80. Alte opere, alte structuri, alte proiecte. Dificultatea de care vorbeam constă tocmai în a nu putea așeza această diversitate deasupra unui numitor comun. Ar merita, dar, desigur, într-un context mai larg, să ne referim la problemele specifice pe care fiecare subperioadă în parte le ridică. – *Care ar fi problematica cea mai fierbinte a criticii literare? Poate raportați sarcinile literare la funcțiile mai largi ale literaturii în genere, de păstrare, de conservare a limbii. Mulți se plâng de limbajul ermetic, tehnicizant al criticii literare.* – Critica este, desigur, și o tehnică și, deci, de la un punct înainte, e

normal să posede un limbaj specific. În ce mă privește, m-am străduit să mă exprim întotdeauna cu claritate, să mă fac înțeles de categorii cât mai largi de cititori. N-am putut în toate cazurile evita o terminologie de specialitate, dar mai e necesar ca înșiși cititorii să aibă acel fond principal de noțiuni literare care să le permită accesul la înțelegerea corectă a unui text de critică. Deși are un anumit rol formator, educativ, critica nu este, în primul rând, o disciplină didactică. Ea este o disciplină analitică despre cărți presupuse, în general, a fi cunoscute și nu poate învăța carte, în sensul propriu, pe nimeni. [...] Nu toți citim proză umoristică, roman polițist sau literatură științifico-fantastică, dar nu-i mai puțin adevărat că marea literatură este altceva decât aceasta. Critica poate, între altele, să câștige o parte din publicul divertismentelor pentru genurile serioase. [...] Nu sunt însă sigur că cineva căruia i se pare peste puteri să ducă până la capăt un volum de versuri de Nichita Stănescu sau un roman de D.R. Popescu găsește puterea de a începe o carte de critică. Este un fel de cerc vicios: ca să citești critică trebuie să citești multă literatură, dar ca să citești literatură e nevoie să citești critică. -*Criticul poate fi considerat ca un fel de profesor examinator al scriitorilor. O «notă» poate fi hotărâtoare pentru cariera unui scriitor, pentru destinul unui roman. Sunteți imparțial în aprecierile pe care le faceți?* – Această imagine a criticului ca profesor-examinator ne întoarce la presupusul didacticism al criticii. Cred că ea este creația unor scriitori supărați pe critici care le amintesc, probabil, de examenele neluate la vreme în timpul școlii. Criticul nu este un examinator, ci un cititor cu ceva mai multă experiență de lectură decât alții, în esență un cititor care are gustul și capriciile lui. Imparțialitate este, în aceste condiții, mai curând, un deziderat și, în orice caz, nu trebuie confundată cu *neutralitatea*, lipsa de principii personale, neangajarea cititorului în valorile artistice. Încerc să fiu imparțial, firește, să nu amestec conjunctura cu judecățile mele, nu citesc cărțile prin prisma relațiilor mele cu unii autori (fatal spuse conjuncturilor) și mă străduiesc să ofer cititorilor o imagine limpede și coerentă a opiniei mele. Dacă reușesc sau nu, asta este o altă problemă. – *După o judecată emisă cu privire la o operă, pentru că, în fond, cărțile sunt cele cu care tratați, nu ați avut remușcări, nu vi s-a părut că ați fost prea sever sau prea indulgent?* – Oho, nu numai o singură dată! Oamenii suntem și greșim, totul fiind să nu ne credem infailibili. Dictonul latin spune că dacă a greși este omenește, a persevera în greșeală este lucrul dracului, iar unde-și vâra dracul coada nici critica nu mai poate face nimic. – *La prima dumneavoastră carte, Lecturi infidele, ați pus un motto din Lovinescu: «Sunt critic și nimic mai mult, dar nici mai puțin decât atât». Aceasta se întâmplă în 1966. Ați mai folosit și după 20 de ani același motto?* – În sensul lui Lovinescu l-aș mai folosi, fiindcă mi se pare cel mai firesc omagiu adus disciplinei noastre. Dar, dacă-mi îngăduiți să mă joc puțin cu vorbele, aș zice că astăzi visez să fiu ceva mai mult decât critic. Aș vrea să scriu, de pildă, proză, luându-l ca model pe Borges despre care, ca să fiu sincer, nu știu foarte bine

dacă este critic, eseist, filosof, prozator sau altceva”. □•Un al doilea interviu, cu o circumferința mai amplă este luat de Nicolae Rotund lui Livius Ciocârlie: „- *Cărei formații de spirite critice considerați că aparțineți?* – Practic, de preferință, critica de interpretare, adică aceea care caută în operă sensuri implicite, inaparente la o lectură lineară. Extrag secvențe din text și le redistribui în așa fel încât să apară desenul ascuns al sensului. Pariul unui asemenea lecturi este acela de a scoate la iveală sensuri axiale și nu secundare, sensuri care asigură coerența internă a întregului text, arterele lui principiale, dinspre și către care pornesc și vin capilarele mărunte. Pariul este, deci, acela de a nu trăda opera printr-un demers arbitrar. De aceea, oricât de obiectivă, oricât de aplicată pe text, interpretarea se bazează și pe intuiția globală. Aceasta constituie, cred, locul geometric al tuturor lecturilor, fie ele impresioniste, tematice ori semiotice. De intuiție nu se poate lipsi niciun critic, ea circumscrie întregul domeniu. Dincolo de ea se situează cercetarea de tip științific, al cărei obiectiv este analiza și descrierea operei, nu interpretarea ei. Prin sprijinirea pe text a oricărei afirmații, metoda la care mă raliez se învecinează cu cea științifică, dar nu se confundă cu ea. Dacă la o frontieră mă învecinez cu cercetarea științifică, la cealaltă sunt limitrof cu critica tradițională. Caut, ca și aceasta, figura spiritului creator, deși metoda folosită este, în principiu, destinată să scoată în evidență activitatea autonomă a unor nuclee de sens, fără să presupună predeterminarea lor de către autor. Îl caut, deci, pe autor, dar nu în zonele unde acesta este deplin conștient de sine, ci în acelea unde acționează impulsurile sale obscure. Cum vedeți, am descris elemente ale unei metode, n-am vorbit despre formația de spirite căreia îi aparțin. De ce am proceda așa, ar fi trebuit să reiasă de mai sus: pentru că autorul, chiar critic fiind, nu-și cunoaște bine figura internă și, deci, nu știe exact cărei familii de spirite îi aparține. El scrie ca să afle, dar nu află nicicând. Nu află fiindcă a scrie înseamnă a te crea pe tine așa cum poți să fii, dar cum, până în momentul scrierii nu erai. Cât timp mai scrii, te mai așteaptă surprize și nu poți să tragi concluzii asupra ta. – *În ce măsură metoda devine o frână în actul critic?* – Metoda devine frână atunci când e învățată de la alții și neadaptată modului propriu, sau atunci când, chiar personală fiind, nu se mai schimbă. Căci metoda este critica însăși. O metodă definitiv fixată este o critică fără viață. Reiese din ce spun că, după părerea mea, fiecare critic autentic își are metoda lui. [...] Ca orice creator, indiferent în ce domeniu s-ar manifesta, criticul se construiește pe sine și nu încetează s-o facă atâta vreme cât este viu. Tocmai de aceea oprirea la un moment dat într-o metodă definitivă înseamnă, într-adevăr, o frână și încă nu numai una a profesionistului, ci, mai important, a omului însuși care se manifestă ca profesionist. – *O metodă poate forma un critic?* – În sensul celor spuse mai înainte, adică dacă metoda îl definește pe critic și se formează o dată cu el, se poate răspunde afirmativ: metoda nu mai poate, ea chiar îl formează pe critic. Dacă dăm însă cuvântului semnificația lui mai largă, dacă înțelegem

prin metodă un ansamblu de principii și procedee care se pot formula și transmite, lucrurile se schimbă. Și atunci însușirea metodei poate fi condiția suficientă a practicării criticii de către un ins căruia nu-i lipsesc însușirile intelectuale. [...] Prin urmare poți să practici critica și poți să obții unele rezultate pe seama metodei, fără să fii critic adevărat, așa cum poți să confecționezi, după rețetă, un roman de consum fără să fi devenit prin aceasta un adevărat scriitor. O asemenea soluție mi se pare tristă și fără rost. Critica, la fel ca și arta, când nu este *adevărată* nu este, în fond, nimic. – *Faceți, vă rog, câteva considerați despre «viața» metodei critice.* – Atunci când e vorba de o metodă personală, ea are o viață discretă chiar dacă o practică un critic important. Nu s-a vorbit, de pildă, despre metoda lui Sainte-Beuve, sau – la noi – despre aceea a lui Călinescu. În schimb, atunci când criticul își definește metoda, propunând-o și altora, ea are o viață publică, uneori destul de agitată. O astfel de metodă este îmbrățișată cu entuziasm de unii, ca panaceu universal, respinsă cu indignare de alții, ca agresiunea impertinentă împotriva bunelor obiceiuri și devine spectacol, câmp de bătălie, dar și spațiu fertil al confruntării de idei. Curând lupta se înveninează, se radicalizează, se polarizează, duce la extremism și la exclusivism. Ambele tabere ignoră caracterul istoric, deci trecător, al pozițiilor pe care le apără. Înnoitorii își prezintă metoda nu ca pe una nouă, ci ca pe *adevărata* metodă. [...] Ei o consideră *singura* metodă acceptabilă. Prin urmare, *adevărata* metodă se războiește cu *singura* metodă, ca *Vulturii* cu *Șoimii* într-un campionat. Pe tricourile unora stă scris *intelență*, pe ale celorlalți – *bun simț*. Deosebirea este că fotbaliștii se războiesc spre deliciul spectatorilor, pe când într-o confruntare de metodologie critică toți spectatorii, împărțiți și ei în două tabere, intră pe teren ca să-i tragă pe adversari de tricou. Iar când, într-un târziu, meciul se încheie și părtașii se îndreaptă spre casele lor, care de care mai cotonogiți, ei constată că trecătorii de pe stradă nici n-au aflat nimic despre himerica dispută și nici rezultatul nu-i interesează. Totuși, oricât de naivă și de ridicolă, până la un punct, bătălia metodelor este de dorit fiindcă în focul ei se manifestă talent și se nasc idei. Am asistat, în ultimii douăzeci de ani, la un asemenea spectacol, prilejuit de apariția *noii critici*. L-au jucat mai întâi protagoniștii, în Franța, și au rezultat pe lângă puzderie de articole, câteva cărți: *Pourquoi la nouvelle critique?* (Serge Doubrovsky), *Nouvelle critique au nouvelle imposture?* (Raymond Picard), *Critique et vérité* (Roland Barthes). Jocul s-a încheiat cu victoria – meritată – a *noii critici* și s-a părut chiar că toate punctele au fost înscrise de aceasta. – *Cât cântărește cultura în spiritul critic?* – Aș numi cultură totalitatea proceselor și procedeele prin care omul realizează operația de filtrare. În acest sens, spiritul critic este un produs al culturii. El reprezintă agresivitate filtrată, ridicată la nivel uman. Prin spiritul critic omul realizează sau tinde să realizeze țelul agresivității: modifică în așa fel stările de lucruri dimprejurul lui încât el însuși să poată exista potrivit propriei sale exigențe. Cu două deosebiri esențiale față de starea pri-

mară a agresivității: mijloacele nu sunt aceleași, iar cel ce se impune nu este individul, ci omul în general, modelul uman construit de individ. [...] Acestea fiind premisele, răspunsul va fi simplu: cultura cântărește cât spiritul critic însuși. Cu o specificare. Prin cultură nu înțeleg numai cunoașterea, oricât de adâncă, a operelor create de om. Înțeleg și gradul de civilizație. Civilizația este cultură activă. Fără o comportare civilizată, un critic – și omul în general –, oricâte cunoștințe ar fi acumulat, nu este cult. – *Există o moralitate a criticului aceeași a tuturor timpurilor, sau una dialectică, în sensul raportării ei la un anume moment?* – Ideal ar fi, pentru un critic, ca și, în general, o morală unică, liberă de contingentă, o lege morală ce ar sta nemișcată deasupra tuturor, luminoasă ca cerul înstelat. Experiența, dar și reflecția, arată că o asemenea morală nu poate exista. [...] Morala este fundamentată de inteligență, iar omul nu poate să înțeleagă decât atât cât poate fi înțeles în vremea lui. Să fiu mai explicit. Acțiunea criticului, de promovare a unor opere și de respingere a altora, are profunde implicații morale. Morala tocmai asta face: spune ce e bine și ce e rău. Dar perspectiva criticului este limitată. El nu poate să știe cum vor apărea lucrurile mai târziu. El propune o tablă de valori pe care timpul o va modifica. [...] De aceea, după părerea mea, criteriul absolut a moralității criticului trebuie să fie buna-credință. Un articol de rea-credință este imoral oricând, indiferent de epocă. Întrebarea pe care mi-ați pus-o este dintre acelea care dau amețeli. Și poate chiar aceasta este soluția. Să nu devii indiferent. Să fii tot timpul conștient și înfiorat de drama pe care o trăiești. Să-ți dai seama că, oricât ai căuta-o, soluția îți scapă. Și totuși, să nu relativizezi. Să intuiești în tine o limită. Să simți că anumite lucruri nu le-ai face. Și să nu le faci”. □•Alex. Ștefănescu se exprimă în termenii rubricii sale, care invocă exactitatea critică, despre Lucian Blaga: „O imagine cuprinzătoare a creației lirice blagiene din perioada postbelică ne este oferită de volumul doi din ediția de *Opere*, realizată prin strădania fiicei poetului, Dorli Blaga. [...] Lor li se adaugă ciclul *Mirabila sămânță*, intitulat astfel după Dorli Blaga și cuprinzând, după cum explică îngrijitoarea ediției, «poeziile găsite în arhiva autorului, după moartea acestuia. Ele au fost scrise în 1959-1960 și urmau probabil să constituie un nou ciclu». În același volum există, în sfârșit, și o *Addenda*, destinată poeziilor «care nu au fost incluse de autor în *ciclurile definitive*, ele fiind însă scrise anterior definitivării ciclurilor» ca și unor poeme neterminate”. □•În cadrul rubricii *Literatura pontică*, glosează pe tema *Ovidiu, poet al dorului*, Constantin Sorescu: „Dacă în starea de dor pe Ovidiu îl pune surghiunul, e fără îndoială că modelul existențial al geților îi sugestionează acutizarea ei. Dar, ca și dorul intrusului anonim ce se vindecă de înstrăinare pe măsură ce adoptă rânduiala noului loc, și dorul lui Ovidiu se obliterează pe măsură ce poetul își simte ca tot mai iluzorie reîntoarcerea în patrie și, în același timp, pe măsură ce-și face patrie din pământul *osândeii*. Ponticele reprezintă diagrama acestei singulare metamorfoze: într-o fină progresie sufletească, dorul surghiunitului lasă loc sentimentului (spasmo-

tic, la început, tot mai senin, apoi) de integrare getică”. □•Însemnări de lectură apare ca o cezură între recenziile semnate de G. Octavian și Gabriel Rusu. Cu greu se poate înțelege cine și la ce scrie. În speță este vorba despre Virginia Carianopol (*Vânătoarea de foc*, Eminescu, 1986) la care se referă G.[eorgescu] Octavian: „Noua carte a Virginiei Carianopol are un titlu aparent ciudat: *Vânătoarea de foc* (Editura Eminescu, 1986), vânatul nefiind o slăbiciune oarecare, ci focul, ceea ce poate trimite la mitul prometeic, la ideea generoasă a sacrificiului de sine întru creație. Meditația modernă disociază însă, focul apărând ca factor nu numai benefic, ci și malefic, această antinomie tensionând conștiința poetică. [...] Limbajul pendulează între plasticizare și austeritate, dobândind în *Vânătoarea de foc*, o tensiune mai pronunțată, prin contrapuneri de imagini sau stări diferite, ori prin reducerea la un singur numitor (recte, un unic tensor) a meditației, ca o focalizare a acestora. Căutarea înfrigurată de sine, amintirile scormonitoare, bățile inimii, freacățul existențial însuși, din afară spre sine, din sine spre afară, capătă o acuitate a strigătului”. □•*Chemarea albatrosului* (Litera, 1986), volum semnat de Cătălin Băjenaru intră în atribuțiile de recenzent ale lui Gabriel Rusu: „*Chemarea albatrosului* adună în paginile ei versurile și gândurile fixate în însemnări ale unui tânăr chemat spre literatură nu cu un entuziasm juvenil, ci cu maturitatea celui care percepe deja complexitatea existenței”. □•O pagină intitulată *Aspecte literare* se oprește asupra următorilor lui Mircea Nedelciu și Ernesto Mihăilescu. □•Despre cel dintâi și romanul său *Tratament fabulatoriu* (C.R., 1986), Doina Jela afirmă: „Ca și în cărțile sale precedente, Mircea Nedelciu dovedește aici o ingeniozitate neobișnuită în inventarea de procedee strict tehnice. O multitudine de planuri: al autorului, care rescrie prefața și cartea, relatând între timp o sumă de întâmplări toate semnificative în sine; cel al protagoniștilor ficțiunii sale; cel al protagoniștilor ficțiunii trăite de Luca (coordonate conform cunoscutei formule românești de *mise en abîme*) sunt toate demonstrații de pură virtuozitate. Dacă în *Zmeura de câmpie* toate dificultățile tehnice și piedicile puse în calea personajelor pornite în căutarea propriilor origini, a căror ignorare producea confuzia tragică și înstrăinarea de propria ființă, nereușind aceste virtuozități tehnice să minimalizeze obsesia, aici convertirea, forțată, de altfel, a obsesiei lui Luca într-o banală nevroză care se vindecă de la sine, ca într-un fel de *Tinerete fără bătrânețe* cu *happy end*, coboară pe neașteptate și dezamăgitor nivelul cărții, dezvăluim ca superflue procedeele tehnice puse în joc. [...] □•Nicolae Rotund se ocupă de Ernesto Mihăilescu (*Urișul câmpiei*, Eminescu, 1986) autorul celui de-al doilea roman recenzat aici: „Dacă n-aș ști că Ernesto Mihăilescu se află la primul (*Urișul câmpiei*, Editura Eminescu, 1986), aș fi zis că am citit cartea unui autor experimentat. Căci scriitorul dovedește, în pofida anumitor slăbiciuni, siguranță în mânăuirea tehnicilor literare, a dialogului, a realizării de tipuri umane. [...] Talentul indiscutabil al autorului se remarcă îndeosebi în arta tipologiei. O galerie bogată de personaje propulsează paginile cărții, multe

dintre ele episodice, desigur, dar aproape toate viabile, cu individualitate proprie, topindu-se însă în același timp, într-un personaj colectiv”. □•Liviu Petrescu îl are în vedere pe Florin Șlapac (*Matei și Eva*, Dacia, 1985): „*Matei și Eva* este cartea de debut (un debut memorabil!), a unui scriitor ce, deși se află încă la o vârstă a uceniciei literare, posedă, totuși acea luciditate livrescă și acea conștiință a jocului ce (la fel ca la atâția prozatori din generația anilor '80) nu poate să se rezolve decât în parodie și burlesc. Așteptăm, cu cel mai viu interes, cărțile viitoare ale lui Florin Șlapac. [...] În romanul *Baraj* (Editura Dacia, 1985), Marcu Mihail Deleanu, autor până acum al unei lucrări de stilistică (*Glasul pământului, Stilistica motivului în proza literară*) și al unui volum de proză scurtă (*Acvariu pe nisip*) îl provoacă pe cititor la o dezbatere despre cum se scrie un roman modern. [...] Dispunând de calități prozaistice inconfundabile, Marcu Mihail Deleanu ne poate surprinde, în continuare, cu romane sau proză scurtă care să-l plaseze printre cei mai înzestrați autori de gen de astăzi”. □•Nistor Bradu scrie despre *Baraj*, (Dacia, 1985) roman al stilistica-nului Marcu Mihail Deleanu, cunoscut în această calitate prin *Stilistica motivu-lui în proza literară*:” Dispunând de calități prozastice inconfundabile, Marcu mihail Deleanu ne poate surprinde , în continuare, cu romane sau proză scurtă care să-l plaseze printre cei mai înzestrați autori de gen de astăzi”. □•Valeria Vâjiac și Nicoleta Voinescu completează dicționarul scriitorilor dobogeni năs-cuți în toate provinciile țării.

● [„**Transilvania**”, nr. 10] Se deschide cu editorialul *Democrație și res-ponsabilitate* despre cel de-al III-lea Congres al oamenilor muncii: „Și cu acest prilej, secretarul general al partidului a subliniat necesitatea unei dezvoltări intensive a economiei, ceea ce presupune ca întreaga producție să se bazeze pe cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii aceasta constituind factorul hotărâ-tor pentru afirmarea forței și superiorității socialismului, pentru participarea tot mai activă a patriei la diviziunea internațională a muncii. [...] aceasta presupu-ne ca toți oamenii muncii să acționeze în societate și să lucreze în domeniile lor de activitate ca adevărați revoluționari, iar a fi revoluționar înseamnă a ac-ționa întotdeauna împotriva a ceea ce este vechi și perimat, pentru promovarea cu îndrăzneală a noului”. ■•Reține atenția, prin ineditul prezentării, *Știm ce este informația?* (III) de Marin Panait: „Dacă informația are o origine atât de îndepărtată și o existență atât de întinsă încât putem afirma că ea stă la temelia întregului Univers, adevărata și deplina ei valoare constă în capacitatea de a asigura și spori nemăsurat eficiența acțiunii umane. Numai la om și numai în condițiile activității sale informația devine o forță transformatoare, creatoare de cultură și civilizație”. ■•Istoricul ieșean Al. Zub răspunde anchetei revistei pe tema *Istoria în actualitate* (întrebarea 1. Cum se pronunță gândirea istorică actuală asupra raportului dintre regional – național – universal?): „.... cred că istoriografia de azi a devenit mai conștientă de pericolele unui exces de regio-nalism și vrea să-l depășească în direcția sintezei. Mă refer la regional într-un

sens mai larg, care cuprinde oarecum și naționalul. Spun oarecum, fiindcă etapa cristalizării națiunilor e departe de a se fi încheiat, iar aspirația spre autodefinire în curs. Istoria nu se reduce la Europa, unde există un cert avans din acest punct de vedere. [...] Lumea este avertizată oricum de cele două războaie mondiale și de numeroasele conflicte mai restrânse care n-au încetat să însângereze de atunci planeta noastră că excesul de istorism alimentează tensiuni inter-naționale cu urmări foarte neplăcute. În Europa, acest lucru e destul de limpede și se poate vorbi chiar de o dominantă anti-istorică a istoriografiei, cu deosebire acolo unde un accent prea apăsător pe sentimentul național a dus, în ultima sută de ani, la tot felul de convulsii politice și militare”. ■•Adrian Marino este prezent cu secvența a IV-a din serialul dedicat ideii de literatură – *Literatura: conștiința de sine*: „Literatura devine propriul său subiect, care se confundă cu propria sa tehnică, transformată în problemă continuă: cum, în loc de de ce și ce. Ea nu mai este nici subiectivă, nici «lirică», nici simbolică, ci formă goală, problematizată. Pus în mișcare, mecanismul autonomist se desfășoară până la capăt și nouă nu ne revine decât sarcina de a-l urmări. Consecința ultimă, dar aparent paradoxală, este că singur limbajul trece dincolo de scriitor și se exprimă pe sine prin scriitor. Cuvintele, total emancipate, se organizează singure, fără autor. Limba determină literatura, poetul nu este liber, ci aparține doar limbajului, care-l condiționează în mod esențial”. ■•Puternic influențată de cei 125 de ani de la înființarea Astrei, revista prezintă cea de-a X-a ediție a *Colocviilor de critică* (din 11-13 septembrie), prezidate, ca în fiecare an, de Romul Munteanu. Au participat: Mircea Braga, Alexandru Gătej, Pamfil Matei, Victor V. Grecu, Alexandru George, Ion Breazu, Domițian Cesereanu, Mihai Zamfir, Cornel Ungureanu, Radu Toma, Dolores Toma, Vasile Chifor, Lucian Raicu, Marius Ghica, G. Nistor, Anton Cosma, Gabriel Popescu, Mariana Modran, Doina Uricariu, Dana Dumitriu, Mihai Diaconescu, Eugen Uricaru, Radu Ciobanu, Ioan Adam, Denisa Comănescu, Ion Dur, Ștefan M. Găbrian, Ilie Guțan, Elena Indrieș, Mircea Ivănescu, Sonia Larian, Ion Mircea, Titu Popescu, Mihai Șora, Ecaterina Țărălungă, Laurențiu Ulici. ■•În *Cronica edițiilor*, Mircea Anghelescu analizează ediția de *Opere* Hașdeu, aflată sub îngrijirea lui Stancu Ilin. ■•Articole, recenzii, studii semnează: □ Vasile Chifor, *Discursul istoriei*, o recenzie la volumul lui Paul Anghel, *Cutremurul* (Editura Cartea Românească, 1986): „Ca și alte volume ale ciclului, și volumul *Cutremurul* se dezvoltă pe sugestia unor metafore-simbol. Există, în aproape fiecare carte, cel puțin un element ce capătă o funcție exponențial-simbolică, focalizând toate percepțiile. Metafora cuprinzătoare a volumului, ca imagini reprezentative, pe fondul unui paralelism de confruntări imagistice, un cutremur real, natural, resimțit mai mult sau mai puțin, și un altul de ordin politic, provocare și consecință a actului istoric, cu destinație internă, dar și cu implicații internaționale”. □ Dan C. Mihăilescu, „*Cheile*” unui debut, adnotări critice la debutul editorial al lui Marian Popescu – *Chei pentru labirint. Eseu*

despre teatrul lui Marin Sorescu și D.R.Popescu (Editura Cartea Românească, 1986) – „cu care se astupă și cea din urmă căsuță din tabelul mendeleevian al generației critice '80: exegeza teatrală”. □ Irina Petraș, scurt comentariu la proza lui Radu Cosașu (*Realul ca ficțiune*): „Dincolo de valoarea de document a prozelor sale, de tentativa de re-luare în stăpânire a propriei biografii, e stăruitoare sugestia forței cuvântului, a puterii ficțiunii, de a ameliora realitatea ignorându-i tabu-urile”. ■•Literatura străină este reprezentată de poezia contemporană și R.S.F. Iugoslavia. ■•Mircea Popa scrie articolul *Liviu Rusu – mărturie* asupra personalității, rolului și contribuției profesorului și esteticianului clujean, despre care spune că trebuie privit în epocă ca un ferment, „călăuzit de năzuința de a răsturna teze preconcepute și de a oferi un suport mai viabil înțelegerii mai adecvate a unor opere și scriitori”.

● [„Vatra”, nr. 10] Redacția salută împlinirea a două decenii de la prima lor apariție a revistelor „Cronica”, „Argeș”, „Astra” și „Tomis”: „În acest an, patru reviste cultural-literare românești, «Cronica», «Argeș», «Astra», «Tomis», patru focare de cultură din patru zone diferite ale țării, au sărbătorit împlinirea a patru decenii de apariție, două decenii de activitate plină de frumoasă râvnă în marele front al edificării noii staturi spirituale a patriei. Se împlinesc, așadar, două decenii de când în 1966, în cadrul climatului de avânt și efervescență înnoitoare în toate domeniile vieții, creat de acel eveniment decisiv al istoriei noastre contemporane, care a fost Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, la Iași, Brașov, Pitești și Constanța, vechi centre ale vieții social-economice și culturale românești, patru publicații noi s-au alăturat celor dinainte existente, spre a îmbogăți și diversifica peisajul vieții spirituale a României de azi. [...] Sub semnul înaltelor idealuri ale socialismului, bucurându-se de împlinirile revistelor surori, solidară cu efortul lor sincer și onest spre mai binele culturii române, «Vatra» le aduce, cu această ocazie, salutul ei călduros și urarea de noi succese, într-un mulți ani, pe drumul datoriei noastre comune față de viitorul culturii române”. □•Maria Ana Tupan scrie despre *Suferința autoimună*, a prozatoarei Irena Talaban din volumul acesteia, *Cursa de suferință* (C.R., 1986): „Consecința unei asemenea poetici este aceea că proza Irenei Talaban seamănă, cel puțin deocamdată, celulelor mai sus amintite, care încep «prin a-și alcătui mai întâi o boltă», nu cu «pământul sub picioare». Ea dispune de o boltă metafizică disproporționată în raport rarefiat de semne. Remarcabile sunt în schimb frazarea aforistică, paginile eseistice și plasticitatea limbajului, atingând uneori forța metaforică și rigoarea veritabilei poezii”. □•Norman Manea (*Plicul negru*, C.R., 1986) devine subiect al cronicii literare semnate de Cornel Moraru: „Romanul pare dedus dintr-o notație mai veche a lui Camil Petrescu, preluată ca motto: «Lucrez la un roman intitulat *Plicul negru*». Ar putea fi o simplă asociație întâmplătoare, însă autorul merge ceva mai departe. El e obsedat de idei: are nevoie de un argument de autenticitate în însăși ordinea actului de a scrie. Altfel, pretextul livresc ar ră-

mâne exterior cărții, explicabil numai în intenția – prezentă și ea de a parodia modelul (modelele). Vrem să spunem că Norman Manea practică în roman un experimentalism moderat, întru totul viabil, însuflețit ca la puțini alții de pasiunea scriiturii. Poate fi asimilat la rigoare textualismului, cu precizarea că textualismul său e de dinaintea textualiștilor. Propriu-zis cartea se compune din numeroase repetiții și coincidențe. Pe măsură ce se scrie, textul își conține și propriul comentariu, într-o unitate desăvârșită, indistinctă. Subiectul nu interesează în sine, ci în variantele sale posibile, încât până la urmă rămâne destul de vag eliberat de orice anecdotică brutală ca și de obișnuitele tezisme și excese retorice. Sensul se clarifică (dar se și complică) treptat, cu fiecare nouă secvență de text adăugată. Adevărata forță de penetrație a scrisului lui Norman Manea rezidă în suplețea ideilor și acuratețea tonalității epice”. ■ *Singura critică*, este un elogiu adus lui Mircea Martin pentru modul singular în care își dezvoltă demersurile în domeniu: „Cartea lui Mircea Martin este o invitație la a discuta pe un ton elevat și urban problemele grave, ca și cele pasagere, cele plăcute ca și cele neplăcute ale criticii noastre actuale. Foiletonismul care marchează în bună măsură secvențele volumului nu rămâne deloc cantonat într-un spațiu minor, ci răspunde într-un orizont ideatic de altitudine și deschidere exemplare pentru ceea ce ar trebui să fie critica noastră de atitudine”. □ Nicolae Băciuț se află în dialog cu Ioana Crăciunescu: Conversația fiind însoțită de câteva poeme ale intervievatei: „- *Ce date ați mai include într-un dicționar de literatură, dincolo de titlurile cărților și de precizarea că până la o dată ați fost – dacă va fi să se întâmple astfel, – actriță?* – Evident, anul nașterii, anul când am debutat. În presă – 1967, în «România literară», prezentată de Geo Dumitrescu ca un nou poet. După aceea, anul debutului în volum, 1977. Și-apoi cred că aș fi inclusă într-o înșiruire lungă de poeți tineri contemporani. [...] – *Credeți că există (în poezie) o sensibilitate tipic feminină? În ce ar consta ea?* – Sensibilitatea feminină, o spun cu zâmbetul pe buze, constă în masculinitatea ei. O femeie este vulnerabilă acolo unde nu vrea să fie feminină, și să nu fie, nu știu de ce, dar vrea lucrul acesta. Cred că e o falsă problemă, chestiunea cu poezia feminină, cu sensibilitatea asta ironizată a femeilor. [...] *În cărțile dv. – vedeți, sar de la una la alta – există două dedicații, lui Mircea Ivănescu și lui Ion Drăgănoiu. Credeți în prietenii literare? Există scriitori contemporani de care vă simțiți mai apropiată, cu care aveți afinități?* – Să spun sincer, pentru mine lumea literară a fost, cel puțin în ultimii cincisprezece ani, un factor foarte important de susținere morală, să spun. Cred în prietenii literare chiar dacă ele nu sunt ceea ce se numește o prietenie de cafea, zilnică; dar cred că ele sunt foarte importante atunci când ele se constituie pe criterii într-adevăr de afinitate spirituală. -*Nu vreți să dați și niște nume?* – Pot să dau foarte multe nume. Consider eu în universul meu, prieteni pe Mihai Șora, Al. Paleologu, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, Mircea Ivănescu, Nicolae Manolescu, Dana Dumitriu, Geta Naidin, Gabriel Dimisianu, Mir-

cea Zaciuc... Teamă îmi este că atunci când faci o listă de nume, încep să se supere o samă de prieteni care acum nu-mi vin imediat în minte și există pe primele locuri: Nicolae Prelipceanu, Denisa Comănescu, Elena Ștefciuc... (Mai am o listă de prieteni, din păcate dispăruți și pe care prefer să-i enumăr de fiecare dată, numai în gând)”. Se dau informații despre *Al doilea Concurs Romulus Guga*. □•Mircea Cenușă prezintă *Dialogul epistolar Lucian Blaga-D.D. Roșca*. □•Ion Buzași vine cu noi *Contribuții la biografia lui Ion Bănuț*: □•În rândul textelor consacrate etnografiei și folclorului, *Calul* (II) Mihai Coman și *Murga* (II) de Andrei Oişteanu își dau sufletul. □•În prezentarea și traducerea lui Ștefan Damian, apar doi poeți italieni, Gabriella Maletti și Mariella Bettarini: *Privind înapoi (fără mânie)*, Nicolae Băciut își trage line și emite concluzii cu privire la funcționalitatea rubricii *Dreptul la timp* format: „Orice fenomen își are momentele sale prielnice de afirmare. Își are «creșterile și descoperirile» sale. Își are «dreptul (său) la timp». În 1983, la patru ani, (interval desigur insuficient pentru a se putea da un răspuns relevant despre fenomenul optzeci, fenomen aflat în plină mișcare și care nu se putea rezuma numai la poezie) de la ancheta din «Echinoc», am reluat, cu alte întrebări ancheta în revista «Vatra». [...] Întrebarea pe care mi-am pus-o și eu și pe care cred că și-au pus-o (și-o mai pun) alții este dacă acești autori se constituie cu adevărat într-o generație? Și apoi, (generația 80 – un pseudonim confuz, afirma recent Mircea Iorgulescu), ce este și încotro se îndreaptă ea?”. □•Omniprezent, din număr nu lipsește Gheorghe Grigurcu, *Jurnalul lui Alceste*, în care autorul atrage subtil atenția că a împlinit 50 de ani: „Socotit cu încă puțini ani în urmă un autor «tânăr», mă văd, iată, ajuns la o vârstă a cărei rotunditate mă melancolizează. Neputând deveni, după toate probabilitățile, centenar, jumătate de secol e cea mai geometrică figură a duratei personale la care pot avea acces”. □•Câteva *Note* polemice se referă la Gheorghe Tomozei, în timp ce în altele, festive, sunt firitisite publicațiile care au împlinit două decenii de activitate. Referitor la Gheorghe Tomozei, se arată: „«Din lipsa competiției adevărate, poezii se dăruie unii pe alții» – spune la un moment dat Gheorghe Tomozei într-un interviu acordat lui Radu G. Țeposu (în «Flacăra», nr. 38/1986). Și ca să confirme spusele de mai sus, G. T. afirmă cu seninătate (!): «Acești tineri scriitori vorbesc doar despre ei, cu o infatuare prea evidentă a propriei biografii, femeile (s.n.) compun o poezie monstruoasă, iar bărbații (s.n.) evocă obsesiv lumea studenției. Ieșirea din studenție amintește de izolarea lui Ovidiu la Tomis». «Aceste reproșuri sunt, de fapt, niște acuzații foarte grave», îi replică oarecum îngăduitor, Radu G. Țeposu. La ce autori se referă G.T., la ce cărți?! Dintr-un condei, G. T. neagă în bloc «noile generații», «tânără generație», acești tineri scriitori – în fraze de o violență demnă de alte cauze. Nostalgia etichetărilor... și numai ea oare? Gh. Tomozei, trecut în tinerețe prin practicile «obsedantului deceniu», și le reamintește acum, de pe treapta celor cincizeci de ani pe care împlinește. Atâta doar vede și înțelege domnia sa din poezia

«noilor generații»? Atât a reținut doar din ce «femeile compun» și «bărbați evocă»?! Mai că te-apucă râsu’-plânsu’? Va înțelege oare ceva G. T. din acest râsu’-plânsu’?».

● **[„Viața militară”, nr. 10]** Număr dedicat zilei de 25 Octombrie, adică Zilei Armatei. Publică versuri de profil: Rusalin Mureșan (*Mi-e scumpă țara*), mr. Gabriel Vărășcanu (*Eroul, comandant suprem*), lt. col. Ion Nichita (*Iubi-rea mea*). ■ General-colonel Vasile Milea, semnează articolul *Doctrina militară românească contemporană*, în care spune clar: „Potrivit doctrinei noastre militare, conducerea și coordonarea tuturor domeniilor implicate în apărarea națională reprezintă un atribut inalienabil al partidului Comunist Român, ale organelor supreme ale puterii de stat ale României socialiste”. □ La rubrica *Permanențe*. Radu Theodoru evocă, sub titlul *Voievodul*, împlinirea a șase sute de ani de la întronarea lui Mircea cel Mare: „Prin spiritul lor de sacrificiu, animați de o puternică dragoste de libertate și de glie, prin dârzenia, hotărârea și iscusința cu care au luptat împotriva celei mai mari oștiri înregistrate până atunci de istoria Europei, ei și-au câștigat amintitul renume de «cei mai viteji și mai și dintre traci»”. □ Despre trecerea a 2500 de ani de la luptele geto-dacilor cu perșii consemnează istoricul militar Mircea Dogaru. ■ Cronicile literare poartă semnătura a următorilor: □ Aurel Martin, la Ion Țepelea, *Semnul mișcării*: „Cu placheta *Semnul mișcării* debutează, la Editura Militară, ofițerul orădean Ioan Țepelea. Versurile sunt însoțite de un generos «cuvânt înainte» semnat de Al. Andrițoiu”. □ Constantin Sorescu la Mihail Sadoveanu, *Zodia cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*: „O foarte frumoasă idee a Editurii Militare de a publica în seria *Columna* romanul *Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*, unul din romanele capodoperă ale lui Mihail Sadoveanu. Prestigiul unei serii editoriale se câștigă prin editarea și reeditarea unor opere care ies din «serie», care îi pun în discuție specificul și care îi nuanțează criteriile. *Zodia Cancerului* este o asemenea operă”. □ Gheorghe Istrate anunță că „în luna octombrie se împlinesc 125 de ani de la înființarea Astrei”.

● **[„Viața Românească”, nr. 10]** Cu prilejul unui recent congres, președintele Nicolae Ceaușescu a micșorat cheltuielile militare și de producția de armament. În meditație *asupra păcii*, Cezar Baltag militează pentru stăpânirea instinctelor violente: „Câtă lumină, tot atâta abis, și de multe ori zborul s-a învecinat cu căderea și, uneori mai rău, cu dispariția sensului. Iar sensul pare să fi dispărut de multe ori din istorie: au existat în trecutul omenirii lungi perioade de inconștiență și, ceea ce e mai grav, au existat multe momente de anti-conștiință. Ori de câte ori Cain a ridicat mâna asupra unui Abel a avut loc în lume o crimă împotriva conștiinței”. ■ Apare un grupaj de articole care au ca temă împlinirea a 125 de ani de la înființării Societății Astra Sibiu □ Ilie Guțan discută despre contribuția lui O. Goga în impunerea culturii la sate: „Semnificativ e faptul că deși pleda cu obstinție pentru culturalizare, printre problemele acute, care îl chinuiau, în anii când funcționa la Astra, figura și imperativul

dezvoltării literaturii în sensul autohtonismului, considerat de el ca hotărâtor pentru afirmarea în plan universal al pecetei românești inconfundabile. Dezvoltarea preconizată nu putea avea decât un corolar sigur, de care Goga însuși era conștient: creația de valori”. □•Articolul *Astra și literatura* de Mircea Popa amintește că printre inițiativele Societății, demne de reținut sunt: înființarea revistei” *Transilvania*” și a Bibliotecii *Astra* din Sibiu ■•Sunt publicate poeziile de Aurel Rău (*Duminică, Baladă, Castanul din gară, Poetul din tren, Scris cu pana, Monadă și Când treci parcul spre casă. Mai nou, altfel*). Apar fragmente din romanul *Întoarcerea* scris de Gabriela Adameșteanu. ■•La rubrica *Commentarii critice*, Cornel Regman și Gheorghe Grigurcu scriu despre Alexandru George. În *petreceri cu gândul... în două lecturi. Critic fără portofoliu, foiletonist fără rubrică*, Cornel Regman analizează două volume de eseuri: *Simple întâmplări în gând și spațiu și Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*: „Procese preferate sunt demistificarea și delimitarea, și aici autorul nu-și mai poate ascunde orientarea, aceea de critic pînă în măduva oaselor. (...) Analiza acesteia e critică, și dacă e ceva ce merită subliniat e cerbicia de care dă dovadă stăruind în această critică, trăgând ultimele consecințe din examenul său, din susținerea unui punct de vedere radical. [...]” □•Gheorghe Grigurcu analizează volumul de eseuri *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale* (editura Cartea Românească, 1986): „Autorul se simte în largul său atunci când constrângerile, inclusiv cele ale temei ori genului, sunt minime [...] Carteizianismul său e sabotat de filiera sa artistică”. Gheorghe Grigurcu concluzionează „Alexandru George este un fermecător cărturar-moralist contemporan, alături de N. Steinhardt, fără a fi necurmat jubilent și celebrator, ca să nu zicem onctuos, ca acesta, și de la Al. Paleologu, fără elocința petulantă, fără mobilitatea erudit ornamentată, oarecum feminină, pe care le întruchiează autorul *Alchimiei existenței*, tustrei «magi de la răsărit», purtând în sânge chemarea fabuloasă a Levantului. Ci în nota sa de austeritate generoasă și de necruțare simpatetică, precum un paradox uman, alibi al celui textual.” ■•Mircea Scarlat realizează o cronică literară pentru volumele: *Tragedia poporului basc, Țări de piatră, de foc și de pământ, Cartea Oltului* scrise de Geo Bogza. De asemenea nu uită să menționeze poeziile din perioada debutului „În anii furtunoși ai avangardei noastre istorice, Geo Bogza aducea în poezia românească o nouă formă de lirism. Una agresivă, șocând gustul burghez, dar închizând o tensiune lirică infinit mai mare decât edulcorata poezie neosemănătoristă. [...] Tendința depoetizantă l-a făcut să se îndrepte spre reportaj, cultivându-l cu insistență începând din anul 1933 și impunându-se prin prezențele definitorii ale genului. Acest mare reporter a realizat aproape imposibilul, făcând Efemerul să dureze. Sub pana lui, evenimentele trăite au fost rostuite (în sensul dat de Constantin Noica rostirii) și, astfel scoase din condiția lor trecătoare.” □•Contribuțiile în domeniul lingvisticii și stilisticii ale lui Iorgu Iordan sunt aduse în atenția cititorilor de către Marius Sala. Lingvistul a încercat să explice stilul unor scriitori

precum I. Neculce, I. Creangă. ■ Sub titlul *Oamenii, cărți, fapte*, Ion Bogdan Lefter alcătuiește o recenzie volumului *Strada Castelului 104* scris publicat de Alexandru Mușina (editura Cartea Românească, 1984): „Se vede că Mușina răstoarnă demonstrativ imaginea înaltă, pură, ocultă , a poeziei. « Arta » (invocată într-un strigăt care îl parodiază pe un altul, celebru cândva are nevoie de contractul direct cu obiectele, de seva existenței concrete. Poezie este și în (sau mai ales în) detaliile mai puțin roze ale zilelor: trebuie doar căutată acolo și scoasă la suprafață, proaspătă, vie, nouă. Această pledoarie pentru poezia simplă, de notație a vieții cotidiene, opusă «aristocratismului» ceea ce e îndeobște socotit «literar», nu trebuie totuși să ne înșele. [...] Notățiile sunt organizate de un simbol sau de o idee și alunecă destul de ușor în concept și în viziune [...] Sensurie străpung, deci, realismul și trec dincolo. Enunțurile poetice amestecă și ele realul cu imaginarul, concretețea cu abstracțiunea sau cu irealitatea. [...] Al patrulea ciclu din *Manualul tânărului liniștit, La vie en prose*, prelungește maniera de acum cunoscută a povestirilor cvasi- absurde. Breșele de sens sunt controlate și puse sistematic distanța dintre eu și lume. [...] Poezia lui Mușina a mers- în general vorbind- pe două direcții: una mai imaginativă, absurd- fantastică și alta a realismului cotidian «navetist». La intersecția lor, poetul avea să descopere «ținuturile boreale» din Budila- Express.” □ D. Micu semnalează apariția cărții *O călătorie spre marea interioară* scrisă a lui Romulus Rusan. Scopul călătoriei a fost oferirea premiului Herder pentru activitatea literară a Anei Blandiana: „Discursul asupra valorilor prin care se afirmă spiritualitatea ridicată «peste deșertăciunile clipei» devine liantul *Călătoriei* lui Romulus Rusan. În propozițiile esențiale, această carte este un elogiu al «artei conștiinței de sine», al «artei fără galoane», al creației în care, după veacuri și milenii, trăiește «artistul sfânt și unic în arderea și umilința sa»- un elogiu al capodoperei”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

● [„*Luceafărul*”, nr. 44] Cursa pentru pace prinde o viteză din ce în ce mai mare pe prima pagină. Un citat despre pace, preluat din gândirea politică a lui Nicolae Ceaușescu, deschide numărul de față. Editorialul se referă la Referendum și se intitulează *Exemplul românesc*. □ Prof. dr. ing. Voicu Tache exultă: „Oamenii de știință, cadrele didactice vor spune un Da hotărât la *Referendumul* din 23 noiembrie cu ferma convingere că votul nostru, alături de cel al tuturor oamenilor muncii din România răspunde pe deplin năzuințelor multi-milenare de pace ale poporului român”. □ *Avem încredere*, anunță și Mihai Beniuc, deoarece „cuvântul *pace* s-a născut odată cu poporul român din *pax* al străbunilor noștri romani”. □ Subiectul este continuat în interiorul publicației

prin semnăturile lui Teofil Bălaj (*Cuvântul pace*), Nicolae Velea (*Pacea, acest cuvânt de apărat*), Ion Țuguî (*Civilizația planetei*) Eugen Mihăescu (*Dintr-o remarcabilă și inepuizabilă omenie*). ■ La cronică literară, Mihai Ungheanu rămâne în continuare atașat de *Istoria literaturii române. Introducere sintetică*, pe care o analizează din vechea perspectivă protocronistă: „*Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* nu e o carte accidentală în cariera lui N. Iorga. Nu este nici măcar vorba despre cele șase volume proprii de istorie literară, a căror sinteză o găsim aici. Este vorba de spiritul întregii orientări și opere a lui N. Iorga. Preocuparea lui de forță de creație a poporului român, de unicitate și caracterul anticipator al literaturii acestuia, de *protocronia* lui, cum am zice astăzi, este unul din firele roșii ale carierei lui de istoric și literat. [...] Să nu uităm că în *Afirmarea vitalității românești* (1938) el face elogiul popoarelor mici, modalității de a trăi prin inițiativa culturală, că gazetăria și cursurile sale ultime sunt o pledoarie patetică și erudită în favoarea dreptului la viață al oricărui popor creator de valori culturale. Și mai ales nu trebuie uitat că N. Iorga a fost asasinat de ucigașii extremei drepte tocmai pentru idei ca acelea din gazetăria sa ultimă și din *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică*”.

□ La rubrica de *Note-Atitudini*, două luări de poziție. În prima, Marius Petrescu, îi ia apărarea lui Nicolae Georgescu, „agresat” de Mircea Iorgulescu în „România literară” (nr. 43, articolul *Critica „volintiră” și Panait Istrati*) în chestiunea Istrati, subiect ilustrând o situație ireconciliabilă între cele două „tabere”: „Altceva ne interesează pentru moment în acest articol a cărui semnatar pozează în victimă: colecția de epitete și formule discreditante, unele de-a dreptul injurioase. Ce aflăm despre Nicolae Georgescu? *Că nu are competență, dar că o compensează cu aplombul, că este ridicol, că își asumă o pompoasă gravitate, că are o vocație parazitară, că este vinovat de aneuriuni frauduloase, că reprezintă o direcție fantasmagorică, și că are o gravitate pretențioasă, ridicolă și, desigur, o competență îndoioasă*. Acestea toate le ni le spune M. Iorgulescu despre criticul cărții sale *Spre alt Istrati* pe mai puțin de o coloană de gazetă! Parazitism, fraudă? Colecția de epitete și formule discreditante nu este însă completă. Urmează: *jalnică prestidigitație ignorantă, din nou gravitatea pretențioasă, ridicolă și competența îndoioasă*. Și cu o frecvență care vădește calculul persuadării cititorului, mereu *criticul volintir*. Întrebarea simplă este: Nu e cumva prea mult pentru nici două coloane de revistă?”.

□ În cea de a doua, „României literare” (nr. 42) i se face publicitate prin comentarea articolului lui C. Noica, virat spre protocronism, dar fără „entuziasm” se spune în titlul notei: „În Camil Petrescu este recunoscut un înainte mergător, motiv pentru care Constantin Noica cenzurează *sobrietatea* introducerii, care procedează obiectivist: «Fără nicio urmă de entuziasm protocronist, se poate spune astăzi că, tocmai ca la Blaga, Camil Petrescu propune în jurul lui 1930 idei și orientări care, părănd provocatoare în prima jumătate, se confirmă surprinzător de bine în a doua jumătate a veacului». Important nu este

entuziasmul protocronist, practic o invenție a spiritului inerțial, ci simpla constatare a contribuției, a situării ei în timp. Protocronismul nu și-a inventat materia, ci materia de studiu impune protocronismul. Constantin Noica a învățat să citească literatura română ca *destin cultural*". ■ Abia în pagina a 6 se anunță: „*Un nou premiu internațional pentru literatura română!* După Tudor, Arghezi, Eugen Barbu, Adrian Marino, Nichita, laureați ai premiului Herder, după marele premiu de poezie de la Struga pentru Nichita Stănescu, literatura română primește o distincție de prestigiu prin hotărârea Uniunii Scriitorului din R.S.F. Iugoslavia de a înmâna premiul de la Smederevo lui Geo Bogza. [...] Premiul *Cheia de aur a orașului Smederevo* este de fapt inaugurat cu acest prilej, propunând un nume românesc în constelația ce va încununa de acum înaintea literaturile țărilor dunărene. A inaugura un premiu cu un nume prestigios conferă demnitate aleșilor de mâine ai acestei distincții. Opera lui Geo Bogza, prin majestate stilistică și prin amploarea inspirației creează auspiciile cele mai favorabile pentru laurii care vor încununa în fiecare an fruntea unui artist de pe țărmurile bătrânului fluviu. Prilejul este cu atât mai nimerit pentru a evidenția importanța operei scriitorului român, caracterul angajat și patetic al prezenței sale în contemporaneitate". □ Premiul obținut de Geo Bogza (*Cheia orașului Smederevo*) este relatat de Viorel Sâmpetean: „Care este vocea poetului acum? Bogza a ajuns printr-un timbru inconfundabil la tonalitatea dintotdeauna a marii poezii. Să mai adăugăm că aceasta este ipostaza poeziei vizionare? Versul este stilizat până la esență, aforismul strălucește ca un diamant, iradiind în toate părțile raze de neatins. Cuvântul nu este căutat, nu are menirea de a șoca, sau, dimpotrivă, este atât de bine *găsit* (este cultul poetului pentru munca titanică asupra cuvântului) încât, paradoxal, este cuvântul cel de toate zilele, însă, intonat de acordurile unei orgi cristaline. Astăzi, și mult de acum încolo, nimeni n-ar putea contesta marea poezie bogziană". . □ Ion Gheorghe este protagonistul noului episod din serialul lui Niculae Stoian, *Când poeții erau tineri...* „Arta poetică definitorie a lui Ion Gheorghe rămâne tot acea credință neclintită a poeziei populare, dascălul său de căpetenie, potrivit căruia *cine mi-a scornit doina/ friptă i-a fost inima*. Iar lui Ion Gheorghe îi este friptă inima deopotrivă pentru alegoria contemporană din *Pasărea focului*, ca și pentru destinul Mitului din *Călușul popular*". □ Valentin F. Mihăescu se oprește la cea mai recentă apariție editorială a lui Mircea Ivănescu, cu vetustul titlu *Poeme nouă*: „Tema esențială a poeziei meivănesciene este *singurătatea*, iar figurile relevante sunt cele ale *destrămării și absenței*. Tentativa memoriei de a recupera timpul pierdut i se opune acțiunea simultană a unei conștiințe hiperlucide, care suspectează fiecare gest de inautenticitate și produce, la nivelul limbajului poetic, o retorică a îndoielii nesfârșite. Lucrurile sunt și nu sunt, în același timp, dar, cel mai adesea, ar fi fost să fie, *povestitorul* reia, mereu și mereu *amintiri învălmășite* sau *începuturi de amintiri*, a căror semnificație, cândva clară, acum îi scapă. Între *atunci* și *acum* se întinde un spațiu al absen-

tei, în care memoria, inutilă, se scufundă cu voluptate”. □•Numărul se încheie cu o masivă prezență *Din lirica sovietică* la *Mapamond*. Printre cei traduși, Evgheni Evtușenko. Fănuș Neagu prezintă, și el, *Trei poeți georgieni*.

• [„SLAST”, nr. 44] Petre Mihăilă anunță apariția unui poem remarcabil, la revista revistelor: Poemul se numește *Seara fântânilor*, iar autorul Nichita Danilov: □•Un stilistician, Gh. Bulgăr, și un tânăr scriitor care urmărește afirmarea (pe care o va obține, dar în politica post-decembristă și al cărui final de carieră a fost unul din cele mai tragice) Cornel Brahaș scriu, la *Viața literar-artistică*, primul despre *Stilistica spectacolului* (Junimea, 1985) , volum semnat de Mihai Rădulescu, respectiv la Corneliu Sturzu, *Arhipelagul altor umbre*, Junimea, 1985. □•Pacea, ca subiect liric, acoperă o pagină cu versuri, semnate de Vasile Preda și un „cursiv” al lui Florentin Popescu, *Gânduri despre lucrul în pace al țării*: □•Reprofilat pe viața personalităților din perioada interbelică a țării noastre, Constantin Sorescu scrie despre *Cultura română în viziunea lui Petru Comarnescu*: „Specificitate sau universalitate? Nu: specificitate și universalitate. Specificitatea e condiția universalității (autentice), iar universalitatea e aspirația specificității (autentice). O reciprocitate ideală. E soluția pe care Petru Comarnescu, asemenea, de altfel, altor filosofi contemporani ai culturii, o opune deopotrivă *specificiștilor* și *internaționaliştilor*, punctele de vedere extremiste în problema originalității și universalității culturii”. □•Ioan Holban atinge cea de-a patra secvență din studiul *Romanul condiției umane*: „Interval este Vestibul la persoana a treia. Corn de vânătoare este textul epic în relație cu cel analitic din *Cunoașterea de noapte*, *Apa* intersectează planurile care se dezvoltă paralel în *Păsările*, *Iluminări* este replica ironică dată textelor precedente, pentru ca în *Racul*, autorul să folosească ceea ce aș numi tehnica *ralenti-ului* epic care menține o distanță mereu egală între momentul declarat și cel real al relatării. Sensul devenirii prozei lui Alexandru Ivasiuc se structurează pe dimensiunea existenței, văzută ca desfășurare a literaturii: *clasicul* roman al vieții este, la Alexandru Ivasiuc, *moderna* viață a romanului”. □•La *Ipoteze de lucru*, Ion Cristoiu introduce titluri reportericești (*Jubilațiile inteligenței* și *Confruntarea cu scena*) celor doi autori analizați, Aurel Antoinie și Camil Petrescu. □•Valeriu Bârgău îl salută pe neobositul într-ale versurilor, Teodor Răpan. Cenaclul *Confluente* trece prin Iași și prezintă cititorilor suplimentului *Casa lui Eminescu* (Constantin Barbu), *Strada Lăpușneanu* (Sorin Preda) *Bojdeuca din Țicău*, în versiunile poetică, a lui Valeriu Bârgău, și prozastică a lui Ovidiu Hurdzeu: □•*Bonom cu ochelari fumurii* în viziunea lui Mircea Dinescu, în viața de zi cu zi general (în rezervă), romancierul Laurențiu Fulga devine personaj al lui Mircea Dinescu, în rubrica sa *Ei sunt contemporanii mei*. □•T. T. Coșovei scrie la Ioana Crăciunescu, *Iarna clinică*, C.R. 1986: „Mai discret din punctul de vedere al spectacolului liric, volumul *Iarna clinică* este cel mai profund, cel mai riguros realizat, recomandând-o pe Ioana Crăciunescu drept o poetă de o inconfundabilă sensibilitate”.

• [„Tribuna României”, nr. 327 (21)] O fotografie a lui George Coșbuc (în camera sa de lucru) făcută în 1914, este prezentată odată cu articolul omagial „*Sunt suflet din sufletul neamului meu*”, la împlinirea a 120 de ani de la nașterea poetului. □•O antologie lirică George Coșbuc și o rememorare, cu ajutorul citatelor din cărți de critică și istorie literară dedicate lui Coșbuc, completează imaginea evenimentului. □•În subsidiar, trebuie amintit că George Coșbuc era poetul preferat al lui Nicolae Ceaușescu. □•Documente de la înființarea ASTREI sunt prezentate de V. Curticăpeanu: „Prin programul, concepția și activitatea științifică și cultural-națională, Astra s-a dovedit a fi o asociație înnoitoare, progresistă, căci ea a adus, prin mijloacele sale specifice de luptă, modificări structurale esențiale. În conținutul și stilul de viață al societății românești, până la Marea Unire de la Alba-Iulia, din 1 Decembrie 1918”. □•Liviu Papadima îi ia un interviu lui Valeriu Râpeanu, prilej și de prezentare a editurii Eminescu: – *Ca director al Editurii Eminescu ca îngrijitor de ediții ați lansat un amplu program de restituire a valorilor românești. În ce s-a concretizat până acum ?* – Ocupând-se în primul rând de tipărirea literaturii române originale, onorând-se cu faptul că printre colaboratorii ei permanenți se află nume de primă însemnătate ale poeziei, prozei, criticii, dramaturgiei de astăzi, Editura Eminescu și-a propus, așa cum spuneți, un amplu program de tipărire a valorilor noastre clasice. Acest program are în vedere mai multe principii: cel dintâi, îl constituie credința pe care o avem că o cultură reprezintă un tot unitar, organic, indisolubil, că diferitele ei ramuri se dezvoltă pe principiul vaselor comunicante, între ele stabilindu-se evidente sau tainice interferențe și intercondiționări. De aceea, în afara operelor clasice apărute în colecții de mare popularitate, precum „Biblioteca Eminescu” ce a trecut recent de numărul 50, sau „Romanul de dragoste” – colecții care pun la îndemâna publicului larg în tiraje ce trec de 100 000 sau chiar 200 000 de exemplare tot ce a fost mai valoros în literatura română – atenția noastră s-a concentrat asupra autorilor care prin opera lor au avut un rol proeminent în propulsarea unor curente în gândirea românească și au influențat toate domeniile culturii”.

2 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 13747] Ioan Borșa, din Bistrița, se bucură de privilegiul de a i se publica poezia *Flamură de pace*, pe prima pagină. □•*Vorba și fapta* afirmă, pe prima pagină, Valentin Silvestru: „Firește, când se dezbate problemele și aspectele implicate se face – nu o dată și îndreptățit – referire la talentul și priceperea celor ce înfăptuiesc – care nu pot fi aceleași peste tot – la maturitatea ori imaturitatea unor decizii și la alte multe condiționări. Ar fi nimerit însă a se lua în seamă și hotărârea fiecăruia de a-și face datoria până la capăt anume în ritmul cerut de cadența generală a treburilor publice. Asemenea, și necesitatea de a combate încercările de acoperire a neajunsurilor și curenților, incuriei, lipsei de responsabilitate, indisciplinei, neglijenței, cu mistificări verbioase,

care uneori se transformă în înșelăciune sădea în unele locuri. S-au format chiar și un fel de specialiști în arta de a îmbrobodi prin meșteșugite răstălmăcirii și iscusite ascunderi ale adevărului, Pagubele morale și materiale aduse de atare «artiști» vătămători sunt evidente. Se ivesc în câte-un loc decalaje serioase între ceea ce trebuia înfăptuit și ceea ce s-a obținut, iar unii caută a le elimina prin dări de seamă emfactice care nu schimbă cu nimic situația dată”. □•Ioan Adam și Costin Tuchilă realizează dezbaterea *Umanismul poeziei contemporane* la care participă Achim Mihiu și poeții clujeni Mircea Vaida și Horia Bădescu: □•Achim Mihiu: „O privire asupra poeziei românești în devenirea ei istorică pune puternic în lumină relația permanent stabilită între lirism și adevăr, între trăire și transfigurare. Asupra acestui aspect fundamental al poeziei noastre am avut de curând prilejul să medităm cu ocazia *Festivalului literar Octavian Goga*, desfășurat la Cluj-Napoca. Elocvent, în cadrul lui, participanții nu s-au mulțumit să reliefeze destinul în posteritate al operei unui mare rapsod al idealurilor colective, ci au prelungit raza discuției în planul semnificațiilor generale, raportându-le la universul întregii poezii românești de ieri și de azi, la tradiționala relație dintre etică și estetică. Și etica nu numai că nu sunt disjunctive sau mutual-exclusive, dar, mai mult, ele nu sunt nici numai strict complementare. De când e lumea s-a impus latent un adevăr aproape imposibil de pus sub semnul întrebării: poezia și etica se intersectează. În cuvîntul poezie, pe lângă versurile și strofele imaginate și combinate ținînd seama de canoanele esteticii materializate în litere, cerneală de tipar, hirtie, carton și alte ingrediente tipografice și de legătură, între a face poezie, a citi poezie, a vibra afectiv în contact cu poezia. a descoperi omul și lumea acestuia cu ajutorul ei, a emancipa și desăvârși omul. Pornind de la propoziția: «Poezia este și etică». putem specula cu rost pe o temă îndelung dezbătută în istoria culturii. Un prim sens al legăturii dintre poezie și etică ar fi acela că prima este în întregime estetică. De fapt ne aflăm în prezenta unui nonsens ridicat la pătrat. După cum spuneam, poezia are un conținut mai larg decât estetica. Totodată, estetica nu poate fi privită ca o oază scoasă de sub incidența altor influențe umane și proiectată într-o galaxie despre care știm ceva, dar ne este total inaccesibilă. Al doilea fel de a privi raportul în cauză poate fi numit complementarism. Îl putem exprima astfel: etica este un complement al poeziei. De primul model se leagă punctul de vedere după care etica e contrariul poeziei, iar de al doilea că ea este o parte necesară, deși de altă natură, a creației poetice. După cum rezultă din cele spuse, complementarismul poate fi punctul de plecare al unor poziții total diferite cu privire la relația dintre poezie și etică. Nu rareori se explică și astăzi nevoia de etică a poeziei prin complementaritatea lor ceea ce, credem, constituie o simplificare și un anacronism. Ne înscriem în imaginea intersectivă prin al treilea tip de raport. Deși este elementar, nu trebuie să-l subapreciem, deoarece nu pune alături poezia și etica, ci le privește ca fiind organic corelate. Este vorba despre luarea în considerare ca un fapt

obligatoriu a eticii profesionale a poetului”. □·Mircea Vaida: „Imaginea de «trestie gânditoare», demult consacrată, înseamnă pentru mina simbolul poetului, al programului asumat conștient, al cercătorului de poezie. Acel «fior» sesizat de Blaga ca miez al liricii – e, deopotrivă, de natură ideatică și emoțională. // Așa cum tind să cred în poezie, în modul de a utiliza poemul ca limbaj, acesta e tocmai produsul sensibil al echilibrului dintre logos și ethos. Reiese – și nu enunț o noutate spunând că o anumită ideologie presupune implicit anumite caracteristici etice – că ideologicul își pune în mod determinant pecetea asupra valorii estetice a operei de artă. Că idealurile epocii socialiste modelează intim structura poeziei de azi”. □·Horia Bădescu: „Cred în imanența moralei ca dimensiune a poeziei. În fond, a face poezie nu înseamnă altceva decât a învăța să trăiești cu demnitate. Iar a trăi cu demnitate înseamnă a asculta glasul adevărului. Dar, a vorbi despre poezie ca adevăr ar putea părea un truism. Fiindcă, iată, ea, poezia, arta în general, se confundă cu adevărul. Nu cunosc poezie mare, operă de artă mare, în care să nu existe această consonanță, care să nu fie în acord cu timpul. Cu timpul etern al umanității și în aceeași măsură, cu timpul Istoric. Adevărul poeziei este însă unul specific care nu ține în primul rând de reflecție, ci de trăire. Nu mi se pare o eroare a socoti că adevărurile pot fi gândite și trăite”. □·Ion Vlad: „Reîntoarcerea la un scriitor precum Octavian Goga are, cred, însemnătatea reîntregirii atât de necesare azi în ordinea unor valori exemplare și a unor recomandări transmise generațiilor. Ideea că literatura Transilvaniei a impus, dincolo de posibile programe, coordonate estetice indisolubil legate de vocația etică a scriitorilor români și a mesajului lor este o certitudine. Eticismul tine de natura acestui teritoriu spiritual, fără ca orizontul spațial să anuleze sau să estompeze dimensiunea esteticului. Important rămâne însăși faptul că patosul moral al scrisului, însemnând responsabilitate și gravitate, asumare a colectivității și a istoriei acesteia, consecvență și rigoare, afirmare a unui ethos țărănesc, desenează o lume convertită în text spațiu și timp, o înaltă conștiință a cuvântului rostit sau scris. George Coșbuc și Octavian Goga, Aron Cotruș, Emil Isac, Liviu Rebreanu și, supremă mărturie a poeziei transilvănene, Lucian Blaga, se întâlnesc într-o perfectă comuniune. George Coșbuc și Octavian Goga, de pildă, se reunesc în celebrarea unei lumi originare, a unei țări originare, cum spunea Ion Chinezu, anunțând miturile poeziei lui Lucian Blaga, valorile supreme ale acesteia. Satul elogiât de Liviu Rebreanu și de Lucian Blaga în opere și în texte programatice este un univers nu mai puțin elocvent în aceeași ordine destinat să devină termen pentru configurarea unei spiritualități exprimate în literatură, în încrederea nestrămutată în creație. Nu mai puțin semnificativă, se impune ideea unui proiect îndrăzneț la scriitorii originari din Transilvania. E vorba de liniile eposului inaugurat de Ioan Slavici, continuat în poezia satului la George Coșbuc și la Octavian Goga. Pentru ca Liviu Rebreanu și Pavel Dan să viseze la dimensiunile unei epopei.[...] Ceea ce se cuvine subliniat ceea ce a reieșit din plin și din dezbaterile prilejuite

de Zilele Octavian Goga, este acordul, sub specia creației autentice, dintre estetic și etic, neabdicarea de la condiția artei propriu-zise. George Coșbuc, Octavian Goga, Aron Cotruș, Lucian Blaga fac parte din familia poezilor mistuiți de ideea unei mari opere”.

3 noiembrie

• [„România liberă” nr. 13062] La vibrantele manifestări ale voinței de pace a întregii națiuni, Geo Ciolcan aderă entuziast cu poemul *Erou al păcii*. □•Alex. Ștefănescu știe ce înseamnă *A fi revoluționar azi*: „a face din muncă permanent o creație modernă”. Peregrinând prin ținuturile natale, în fabrici și uzine, atent al munca femeilor, autorul concludă: „Ca și celelalte milioane de femei ale țării, ele au destine noi, care altădată nici n-ar fi putut fii imaginate și care astăzi au devenit o realitate verificabilă în orice loc din țară”.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11640] Noua și strălucita inițiativă de pace a președintelui Nicolae Ceaușescu, primită cu „unanimă aprobare, înflăcărată adeziune a tuturor tinerilor patrie noastre socialiste, beneficiază de aportul verificat al lui Florentin Popescu. Poezia se numește *Rostire de pace*: „Rostire de flori și lumină/ sunt clipele zilelor noastre”

5 noiembrie

• [„Scânteia tineretului” nr. 11642] Alături de seria articolelor grupate sub titlul repetitiv *Noua și strălucita inițiativă de pace a președintelui Nicolae Ceaușescu*, Nicolae Stoian este prezent cu poezia *Albele pânze ale păcii*.

6 noiembrie

• [„România liberă” nr. 13065] *Apărăm pacea prin fapte*, declară Ion Dodu Bălan. I se alătură criticul literar ieșean Virgil Cuțitaru, redactor-șef adjunct al editurii „Junimea”.

• [„România literară”, nr. 45] *Pentru pacea lumii* este titlul care ocupă paginile de mijloc ale revistei, continuând practic, tematica politică a primelor pagini. Semnează pentru liniștea planetei Eugen Teodoru, Mircea Albulescu, Violeta Zamfirescu, Petre Ghelmez, Ion Dodu Bălan. □•Despre *Orizonturile științei românești* scrie acad. Radu Voinea, președintele Academiei. ■•Decernarea către Geo Bogza a *Cheii de aur a orașului Smederevo* este prezentată cu lux de amănunte, pe două pagini de revistă. Își aduc contribuții Mircea Iorgulescu (*Spiritul avangardei*), Aleksandar Petrov (*Cheia lui Bogza*), Srba Ignatovic (*Optimismul sceptic*), Mircea Martin (*Nostalgia eticului*) și nu în ultimul rând Geo Bogza. □•Caragiale la Seghedin se întitulează „breviarul” lui Șerban Cioculescu, având în centrul atenției vizita pe care marele dramaturg i-a făcut-o lui Octavin Goga, aflat în detenție la Seghedin. □•Al Călinescu reconstituie *Biblioteca lui Emil Codrescu*, personajul *alter ego* al lui Garabet Ibrăileanu, din *Adela*: „Ce loc ocupă în acest triumghi *viață-literatură-iubire*,

lecturile de vacanță ale personajului ? S-a văzut în ele, mai întâi, o anticipare a dezvoltării românești. În al doilea rând, cataloagele, dicționarul și *Despre viețile și doctrinele filosofilor* a lui Diogenes Laertios sunt «repertorii» care prefigurează formula narativă – fragmentară, mozaicală, alcătuită din «file» și «fișe» de jurnal – a romanului. Dar mai e ceva. Cele trei repertorii sunt în același timp, după cum am încercat să arăt, *repertorii de idei primite*. Lor li se adaugă alte lecturi – Scopenhauer, Turgheniev, Paul Bourget – care orientează, și ele, într-o anumită direcție, disponibilitățile sentimentale ale eroului. Acesta iubește, repet, *ca la carte*. În felul său, Emil Codrescu este o victimă, încă una, a ideilor de-a gata”. □•Nicolae Manolescu „traduce” cartea lui Crișu Dascălu, *Dialectica limbajului poetic*, Facla, 1986, în două cuvinte: *Poezie și limbaj*: □•Eugen Simion scrie despre *Proza poetică* din romanul Margaretei Sterian, *Viața prin hublou*, Dacia, 1986), o carte cu caracter autobiografic în care amintirile și ficțiunile fuzionează. Dintre ardelenii generației 70, Laurențiu Ulici o alege pe Carolina Ilica. □•Constantin Noica își continuă serialul intitulat *Morfologia culturii europene* cu fragmentul *Un alt înțeles pentru morfologia culturilor*. Micaela Ghișescu (*Portugheza printre limbile lumii*) și Constantin Țoiu, cu *Note de drum din U.R.S.S.*, ies din fruntariile literare naționale □•Numărul se încheie (tematic) cum a început, cu articolul semnat de Alexandru Balaci pe marginea *Congresului Mondial pentru pace de la Copenhaga*.

• [„Tribuna”, nr. 45] Printre celelalte evenimente cu iz politic – *Anul mondial al păcii*, *Mircea cel Mare – 600*, *Realități și deschideri în agricultura contemporană* -, prezența fotografiei lui George Coșbuc anunță că s-au împlinit 120 de ani de la nașterea marelui poet. Se dau informații cu privire al *Zilele „G. Coșbuc”* și la *Simpozionul Ion Budai Deleanu*. □•La *Axioma Finală* se referă Ion Vartic, aceea din *Cel mai iubit dintre pământeni*, romanul lui Marin Preda: „Chiar dacă un confrate într-ale scrisului a etichetat pur și simplu, *Cel mai iubit dintre pământeni* drept o *trilogie penibilă* (dovedind prin simptomatice afirmație că, mai curând decât dintr-o republică a literaților, face parte dintr-una a apterilor), masivul roman al lui Marin Preda continuă, pe bună dreptate, să obsedeze în egală măsură, atât pe critici, cât și pe cititorii obișnuiți. [...] Dacă enunțarea eternității mitului iubirii constituie o abia mascată intruziune a scriitorului în optica personajului, în schimb concluzia cărții – adevărată și în același timp, logică – îi aparține și lui Victor Petrini: «...dacă dragoste nu e, nimic nu e!...». Dar axioma finală își risipește aerul abstract și laconic dacă descompunem sintagma conform verbelor complementare *a fi* și *a avea* ce i-au stat la bază: «dacă dragoste nu am, nimic nu sunt», exclamă apostolul, iar în replică Petrini poate spune: «dacă dragoste nu e, nimic nu am». Deoarece el nu are, într-adevăr nimic. Și neavând, este frustrat de libertatea de a da”. □•Valeriu Bârgău poartă un dialog cu tânărul prozator Cristian Teodorescu: „- *Ce crezi despre experiment în proză?* – Despre experiment pur și simplu nici o părere. Unui scriitor se întâmplă să nu-i mai ajungă mijloacele pe care le cu-

noaște și inventează unul nou, sau mai multe. Sau le întrebuițează altfel pe cele tradiționale. Poate face asta cu bunăvoință și cu conștiința chinuită de necesitatea schimbării. Dacă textul e nereușit se găsesc voci care să pună pe seama experimentului. Dacă, dimpotrivă, textul e bun, experimentul lui face carieră, iar autorul său intră în fericita categorie a înnoitorilor. Foarte multe dintre povestirile lui Cehov au aer experimental în raport cu povestirea clasică, nemaivorbind de experimentele propriu-zise, cum ar fi de pildă romanele lui de câteva pagini. Experiment curat sunt *Telegrame*, *Proces verbal* sau *Urgent* ale lui Caragiale. Și ce-i cu asta?! Experimentul necesar elaborării unui text poate trece aproape neobservat (mă refer la trăsătura plus/minus stridentă) sau e descoperit cu satisfacție de cititorul atent și la mecanismele textului, dar la fel de bine poate să sară în ochi, fără ca prin asta textul să aibă ceva de suferit; totul depinde de calitatea experimentatorului”. □•Despre *Fantasticul „umanizat” în proza lui Laurențiu Fulga* scrie Cornel Munteanu: „*E noapte și e frig seniori* pare să fie romanul autorului la care jinduise încă din 1976. [...] Un roman scris în mare zbatere lăuntrică, cu un tribut de martir al condeiului. E noapte și e frig seniori e drama eului creator și a unui om frustrat atât de gloria, de lumina creației (simbolul *noptii* din titlu) cât și de iubirea celei de-aproape (simbolul *frigului*). Suferința înfrângerii, asumarea culpei, renunțarea la învățuri, dau simplitatea profundă a secvențelor, dezarmante cu nuditatea cu care se desfășoară: «nu în afara mea e haosul, ci în mine, și tot în mine magma din fierberea căreia nu mi se propune nicio idee salvatoare. Așa mi s-au născut toate cărțile mele, în mare zbatere și devoratoare suferință. Vă întreb, totuși... la ce bun?...?»”. Marian Papahagi („*Iepica*” și *personajele*) prezintă pe „romancierul” Paul Georgescu drept un discipol al lui Caragiale: „Rupeți câte o filă dintr-un număr de romane contemporane, amestecați dadaist foile între ele: se poate pretinde cu absolută certitudine că fila smulsă dintr-un roman de Paul Georgescu va fi recunoscută cea dintâi. [...] prozatorul are un stil al său, unic și limpede recognoscibil, format de-a lungul ultimelor două decenii, cât a trecut de când bine cunoscutul critic a publicat întâia sa carte de proză. Maestrul incontestabil este Caragiale, în ale cărui opere trebuie căutată adesea cheia lexicului savuros al romanelor lui Paul Georgescu, căci toate ticurile lingvistice ale personajelor Nemuritorului capătă statut de axiomă în planul expresivității prozei discipolului: dar atât nu ajunge încă pentru o caracterizare completă”. □•Monografia *Ion Heliade Rădulescu*, (Minerva 1986) întocmită de Mircea Anghelescu face obiectul recenziei scrise Ioana Bot: „Mircea Anghelescu are dreptate: introducerea lui Heliade în conștiința publică este un proces neîncheiat. Studiul său, înfruntând cu succes obișnuita ariditate a schemei *sa vie, son oeuvre*, este dintre acelea menite să facă ordine în istoria culturii, descoperind documente și spunând ceea ce se cuvenea să fie spus, într-o biografie a uneia dintre figurile culturii române ce se refuză – după cum s-a văzut – unor atari demersuri. Pentru discuția despre Heliade, care rămâne deschisă, intervenția

lui Mircea Anghelescu este de incontestabilă referință”. ■•Sub genericul „Tri-buna” la Bistrița-Năsăud omagierea poetului cuprinde și unele contribuții locale. □•Tit-Liviu Pop își intitulează intervenția „*Fericit poporul care înalță statui poezilor săi*”. □•Andrei Moldovan verifică *Perenitatea operei*: „Senza-ția cidată că poezia lui Coșbuc îmbătrânește, că este asincronă cu cerințele noastre estetice se simte încă de multă vreme în studiile ce i s-au dedicat, chiar dacă autoriipropuneau drept remediu o schimbare a opticii noastre față de «bardul de la Hordou»”. □•Valentin Raus consideră că „poezia patriotică , re-voluționară, agitatorică, poezia cu miză polirică a lui Coșbuc se constituie într-un capitol importnt și deloc accidental”. Folosind versul „Sunt suflet în sufletul neamului meu”, poetul nu apotrivit niște cuvinte , ci și-a mărturisit un crez, un mod de a exist și un îndemn”, arată autroul articolului *Implicațiile politice ale unei poezii*. □•Olimpiu Nușfelean pornește de la versul „*Un uriaș cu frun-tea-n soare*” și ajunge la concluzia că „poezia lui george Coșbuc este o radi-ografie a idealului”. ■•Despre relația lui Coșbuc cu mai tânărul Liviu Rebreanu scrie, documentat, Gheorghe Suciuc și citându-l pe I.Breazu: „Coșbuc și rebreanu au demonstrat prin opera lor că pentru a crea ceva durabil trebuie să vii de undeva, să porți cu mândrie pe toate drumurile vieții tale amintirea locurilor și a oamenilor din sânul cărora te-ai desprins”. □•Gheorghe Grigurcu semnează șase mini-poezii. □•Pe ultima pagină se întâlnesc traduceri din lirica sovietică și micul studiu *Satiră la Fielding și Swift*, de Sever Trifu.

7 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 45] Apropiatul *Referendum pentru pace* desfășurat în toate localitățile României atrage comentarii pe măsura importanței evenimentului. □•Violeta Zamfirescu (*Pentru victoria vieții*): „Am văzut în această dimineață rece de noiembrie un trandafir cu bobocul gata să înflorească. Frigul îl atinsese, îl ostenise, îl împingea spre moarte. L-am luat, i-am curățat cu dragoste și grijă petalele îmbolnăvite, știind că și florile sunt sensibile la mângâiere, i-am curățat partea de lujer pălit de potrivnica vremii, ce-i amenințase viața, i-am dat apă proaspătă, puțină sare albă din somnul atâtor straturi de vieți ale pământului, puțină miere în a cărei străvezime cântau oglinzile luminate ale soarelui și încet, încet, floarea și-a revenit, desfoliindu-și minunea petalelor, viața. Trăia. [...] Oamenii de știință și pacea, oamenii artei cuvântului și pacea, oamenii bucuriei bunurilor materiale și pacea, oamenii civilizației vieții și poeziei vieții și pacea, ai muzicii, ai tuturor nuanțelor armonizate și pacea pot locui această planetă unită prin roadele inteligenței, ale muncii, ale pasiunii de a fi cât mai om. Sunt visele, sunt acțiunile binelui corelate ale tuturor oamenilor susținători ai păcii pe planeta noastră, sunt adevăruri pentru care gândirea, sufletul și întreaga viață și le dăruie fiecare om în această țară a noastră, unde de milenii în seva crengii de aur a păcii s-au unit, învingând relele timpuri de ieri, înțelepciunea și marile vise de existență”. □•Virgil Brădățeanu

(*Vibrantul mesaj al poporului nostru*): „Iubim pacea, ne ridicăm și acționăm întru apărarea ei pentru că îndrăgim și ne mândrim cu tot ceea ce a creat omenirea, oamenii de la noi și de pe alte meleaguri, pentru că prețuim tot ceea ce s-a înălțat prin efortul creator al umanității pe fața pământului; am iubit-o întotdeauna și o iubim mai cu seamă acum, în acești ani ai noștri, de impetuoasă dezvoltare materială și efervescentă spirituală, în anii celei mai fertile epocii din istoria multimilenară a patriei, epoca Nicolae Ceaușescu“. □•La secțiunea *Viața spirituală a județelor și localităților țării*, Florentin Popescu exultă fiindcă *Teiul Poetului a renăscut*. □•Cunoscuta, istorica expresie *noli me tangere*, capătă o accepțiune neobișnuită, dacă nu chiar caraghioasă, inefabilă în orice caz: „*Noli me tangere*” – *principiul dermatologic desuet*: □•■•Laurențiu Ulici, și Mircea Martin rețin încă atenția prin articolele lor asupra relativ recentului eveniment de la Smederevo, soldat cu decernarea *Cheii de aur a poeziei/orașului* lui Geo Bogza. □•Laurențiu Ulici, *Priveliști din „Cartea Oltului”*: „Recitesc *Cartea Oltului* în ediție definitivă și n-am deloc siguranța, cum n-am avut-o nici după lectura primei ediții, ca știu cărei specii literare îi aparține. [...] De ce n-ar fi un roman, un bildungs-roman al Oltului?! Are tot ce trebuie pentru asta: un personaj urmărit din fragedă pruncie până în deplina maturitate, mai mult chiar, de la «nașterea» din acel «*tumult simfonic al pământului*» care este Hășmașul Mare până la «moartea» în «*vastitatea simfonică a Dunării*»; o seamă de întâmplări care-i marchează biografia, îi determină devenirea și îi conturează caracterul, comportamentul, într-un cuvânt personalitatea. [...] De ce n-ar fi *Cartea Oltului* un poem al iubirii și desăvârșirii?! Are și pentru asta tot ce trebuie: mare elan al imaginației în registru elogios; acuitate lirică în percepție; un «eu» liric deosebit de receptiv, cu simț al monumentalului și disponibilități întru revelarea poetică a frumosului natural; ritm interior în descripții, evocări și reflecții, asociat unei tensiuni ce împletește accentul dramatic, efuziunea patetică și fiorul liric într-un ansamblu retoric indivizibil; imagistică bogată și surprinzătoare, desfășurată pe spații largi într-o structurare simfonică a materiei lexicale, cu pasaje imnice și altele elegiace, cu inserții narrative și acolade poematice, armonios înlănțuite și argumentând expresiv sentimentul de iubire pentru ființele a căror viață e legată de tumultuoasa curgere a Oltului și de încântare în fața frumuseții desăvârșite a naturii. [...] Ce este de fapt, această *Carte a Oltului*? Roman? Poem? Reportaj? Memorial? Nu știu. Dacă nu e cumva, *chiar* Oltul, așa cum noi nu-l putem vedea, este în orice caz ca și Oltul care își poartă undele «când spre o zare, când spre alta, neliniștit de calea pe care a ales-o, chinuit de o mereu trează conștiință. Patetic, răzvrătit, căutând primejdiile, provocând soarta, veșnic în luptă cu lumea și cu sine însuși, iar în cele din urmă împăcat și cu sine și cu lumea, treptele pe care el coboară – și în același timp urcă – sunt ale unui destin eroic și fecund»“. ■•Este dat publicității din cuvântul rostit de Mircea Martin la seara omagială „Geo Bogza“ de la Asociația scriitorilor din Serbia: „La Smederevo Geo Bog-

za a fost încununat ca mare poet dar unul din paradoxurile constitutive operei sale este acela de a fi scrisă în cea mai mare parte în proză, uneori chiar într-o proză de observație imediată, de notație jurnalistică, ușor de confundat cu reportajul. Autorul a ales, de altfel, în mod programatic reportajul ca un corectiv adus narcisismului juvenil, ca un refuz al «turnului de fildeș». Dar meditația care însoțește observația provoacă o deturnare a procedeeleor prozei și a sensurilor ei. Fondată pe candoare și gravitate, gândirea lui Bogza alunecă pe nesimțite de la ordinea logică la cea analogică printr-un fel de hiperbolă structurală care îndeplinește o funcție mai degrabă etică decât estetică. «Mă mir, deci exist» – acesta e *cogitoul* bogzian, deloc singular, dar în mod sigur poetic. [...] Opera sa – esențială poetică – sfidează, odată cu prejudecățile burgheze, și convențiile genurilor literare. Actualitatea ei este neîndoielnică și așa va mai fi încă mulți ani de acum înainte. Putem spune că, la cei aproape 80 de ani ai săi, Geo Bogza e un bătrân de viitor. Nimic mai convingător în acest sens decât chiar faptul că revelația pe care a produs-o în Iugoslavia se datorează cu precădere poemelor scrise prin anii '30, poemelor avangardiste. Manifestul său poetic de atunci, intitulat *Exasperarea creatoare* conține aceste fraze ce pot fi îndelung meditate în contextul programatic al avangardei românești: «Lumea de dinafară de noi e un incendiu. Lumea de dinăuntru nostru e alt incendiu. Să alergăm între ele pe o culme care e luciditatea noastră delirantă. Toate luciditățile neaservite sunt delirante». Delirul nu valorează însă nimic fără veghe și nu e întâmplător faptul că un autor care scrie la începuturile sale un *Poem-invectivă* își intitulează, în ultimii ani, un volum de tablete – *Paznic de far*. Deosebirea între opera de tinerețe și cea de senectute există la Geo Bogza, dar ea nu se transformă câtuși de puțin în incompatibilitate. Gestul unificator îl constituie sfidarea continuă a ridicolului. Pentru Bogza, ridicolul e o prejudecată burgheză. Lui nu-i e teamă de ridicol, cum nu-i e jenă de locurile comune – dar și patetice în același timp – ale sentimentalității. Că Geo Bogza este poet, că este chiar un mar poet, noi, românii, o știam demult. Credeam însă că suntem singurii care o știm, așa cum o știm despre atâția alți poeți ai noștri. Iată însă că o știu acum și prietenii noștri sârbi și prin intermediul lor o vor afla și alții din țările dunărene. Se face astfel un pas înainte spre o mai echitabilă ierarhie a valorilor poetice în Europa și în lume". □•Versuri și aforisme ale lui Geo Bogza, publicate de-a lungul timpului în paginile „Contempoarnului”, apar tot în acest context. □•Autorii favoriți ai lui Artur Silvestri, pe subiectul protocronism, sunt prezentați de acesta și în paginile „Contemporanului”: „Cine privește materia literară prin comparație cu aceea a istoriei obiective observă de îndată că perspectiva românească e, adeseori, nouă și mai apropiată de adevărul faptelor; scrierea «istoriei adevărate» a românilor e un deziderat pe care și proza românească de azi și l-a însușit. Acest vast teritoriu cuprinde epoci și momente dintre cele mai variate și o recapitulare a istoriei văzută de romancier ar cuprinde o cronologie întinsă pe mai bine de două milenii. Pro-

zatorul român începe, așadar, cu geții și cu dacii și desface din documente o tipologie de erou fascinat de libertate, odată cu *Călătoria spre zei* de Mihail Diaconescu și *Luminile zeiței Bendis*, de Ion Dumitru Denciu. Vremile turburi, ale unui așa-zis «mileniu obscur», unde etnoistoria și documentele probează, dimpotrivă, nu absența românilor ci participarea lor la eveniment preocupă tot pe acești doi romancieri, în *Depărtarea și timpul*, al lui M. Diaconescu și *Identitățile lui Litovoi*, al lui I.D. Denciu. Tot Mihail Diaconescu s-a încercat să reconstituie «o fenomenologie a spiritualității românești», stabilindu-se pe rând în Transilvania lui Ion Căian (*Marele cântec*) în Valahia lui Pârnu Mutu (*Culorile sângelui*), în Moldova (*Pravila retorului Lucaci*). [...] Odată cu Horea, ilustrat de Eugen Uricaru în 1784 *Vreme în schimbare*, ne aflăm în ciclul revoluțiilor, exemplificat și de Ion Lotreanu, al cărui roman despre Tudor Vladimirescu, *Cămașa de mire*, adaugă un accent prețios la portretul unei personalități pentru care revoluția e, mai întâi de toate, eliberare națională. *Marele sigiliu*, de Viorel Știrbu e romanul lumii pașoptiste, *Speranța* de Mihail Diaconescu studiază coagularea ideologiei unioniste înainte de 1859. Uriașul ciclu *Zăpezile de-acum un veac*, una din realizările majore ale literaturii române, de Paul Anghel, înfățișează, pe un vast tablou, imaginea unui erou colectiv aflat în fața unei clipe decisive a istoriei proprii: națiunea română. Alte momente istorice trec în romane precum *Rug și flacără, așteptându-i pe învingători*, *memoria* de Eugen Uricaru, *Vinerea neagră* și *Duminica mare* de Doru Munteanu, desemnând, unele momente ale revoluției la români, altele – întâiul război mondial., Cu *Lege și anexă*, de Nicolae Țic, suntem în perioada anilor '20, în cuprinsul unei societăți românești care cunoaște mari involburări. În fine, *Delirul* de Marin Preda, *Orașul îngerilor* de D.R. Popescu, *Labirintul* de Francisc Păcurariu, *Șoseaua Nordului* și ciclul *Icognito* de Eugen Barbu sunt ilustrări ale unei atitudini antifasciste și democratice, ținând, adică, partea națiunii, izvorâte, în ultimă analiză, dintr-o perspectivă care e aceea a dreptului popoarelor și nu a jocuri orb de interese politice. [...] Însă aceste vaste pânze epice, desfășurând o întreagă istorie plină de dramă și exemplificând o *realitate a eroicului* nu trebuie socotite istoriografie aridă și fără imaginație, ele înseamnă, mai întâi de toate, literatură, adică estetică, voind a restitui umanului adevărul lui emotiv. A face din romanul pe temă istorică o demonstrație didactică și fără temeiul creației, care acela este fundamental, nu este recomandabil și, în definitiv, romancierul român a înțeles că, în afara artei, restituirea literară a unei epoci nu are durabilitate. Odată aceste condițiuni întrunite, rămân de adăugat, spre a completa substanța esențială a unei asemenea creații, etic, antropologia, etnograficul, tot ceea ce ține, în definitiv, de exemplificarea unui ireductibil național, ceea ce dă specificul, nota de inconfundabil. Cine examinează romanul istoric românesc este de îndată izbit de această *conjugare de argumente* unde stau laolaltă obiceiurile și eresurile, vestimentația și conduita, un șir de gesturi tipice care dau sentimentul că un individ, exemplificând speța,

răspunde totuși în chip original unei istorii cuprinzând faptele fundamentale ale lumii, adică existența, moartea, nunta, războiul. E o morală de popor vechi aici, percepută, în felurite proporții și după puterile proprii, de un autor sau de altul; însă fundamentală rămâne această îndemnare, de a da, prin romanul istoric, o sinteză autohtonă de valori“. □•George Chirilă consideră că Horia Gane, cel din se află în situația de a-și fi *Regăsit „vocea proprie”*, în ultima sa carte de versuri, *Puntea de hârtie* (C.R., 1986): „Ultimele apariții editoriale ale lui Horia Gane, poet aparținând «generației Labiș» confirmă prezența unui liric interiorizat, cerebral și discret căruia îi displac gesturile largi fără acoperire metaforică. *Puntea de hârtie* (Cartea Românească, 1986) e îndreptățește să recunoaștem că poetul și-a regăsit într-adevăr «vocea», zicerea capătă suplețe și vigoare amintind bătaia cadențată a proverbului”. □•Pe ultima pagină, lirica sovietică contemporană este prezentă prin Iuri Voronov, prezentat și tradus de Nicolae Dragoș.

● [„Cronica”, nr. 45] *Pace, dezvoltare, progres* este sloganul editorialului: „Ferm susținute de întregul popor, inițiativele de pace ale președintelui Nicolae Ceaușescu se impun în contemporaneitate printr-un mesaj profund, umanist, în numele vieții pe planetă, pentru triumful rațiunii, pentru salvagardarea păcii, pentru un viitor liber, ca operă istorică de progres și civilizație a omenirii“. □•Îl însoțește poezia *Păcii, cuvintele*, semnată de Vasile Popa. ■•*La donna è mobile!* exclamă Al. Călinescu după lectura Sandei Radian, *Portrete feminine în romanul românesc interbelic* (Minerva, 1986): Autoarea își prezintă cartea drept un eseu ce își propune să investigheze «caracterele feminine dintr-un număr de texte reprezentative ale romanului interbelic, pentru a pune în lumină semnificația și exemplaritatea lor precum și rolul pe care l-au jucat în modernizarea genului». [...] Cartea este de fapt un inventar, întocmit cu gospodărească răbdare, și din care sunt trase prea puține observații originale. Izbitoare e precaritatea informației teoretice: Sanda Radian ignoră problematica modernă a portretului literar, iar puținele studii citate depășesc rareori nivelul bibliografiei școlare“. ■•Ioan Holban găsește punctele de contact dintre în *Drama și Melodrama*, citind romanele scrise de Paul Eugen Banciu și Ion Arieșanu. □•Paul Eugen Banciu (*Muflonul*, Facla, 1986): „Paul Eugen Banciu este unul dintre povestitorii cei mai înzestrați care ilustrează această orientare. Tema romanului său este aceea a *autorului*, a condiției scriitorului: *Muflonul* este, în această ordine, romanul vieții unui prozator ajuns la un moment de cumpănă al destinului său scriitoricesc, când înnoirea «mijloacelor» îi cere modificarea perspectivei asupra relației dintre propriul scris și existența pe care acesta o vizează“. □•Ion Arieșanu (*O pasiune în iarnă*, Facla 1986): „Cartea are un caracter colocvial, de dezbatere a unui «caz», autorul însuși intervenind în dese rânduri cu exclamații, comentarii și lecții de morală, de la imaginara «bară» a unui la fel de imaginar «tribunal». Cu acest subiect, Ion Arieșanu scrie un roman în care importante sunt – fum spune Gheorghe Grigurcu în prezentarea de

pe coperta a patra – eticismul eroilor și relatarea directă, fără prea multe mărci literare a faptelor; naratorul participă intens [...] subliniind mereu caracterele opuse, despărțite violent, fără a se gândi niciun moment că albul ar putea comunica, fie și în secret, cu negrul”. □•Ștefan Tcacuiuc traduce din lirica ucraineană: Irena Jelenko, Vitalii Koroteci. Rostislav Bratuni, Lina Kostenko. □ Grigore Ilisei călătorește prin U.R.S.S. și descoperă *Sufletul rusesc*: „Seară de operă la Teatrul Kirov din Leningrad. O reprezentație obișnuită cu «Boris Godunov», de Musorgski. O sală care geme de lume. [...] Când se ridică cortina și corul încep să cânte, parcă se cutremură scena. Foșnesc păduri de pin și de mesteacăn, curge năvalnică Volga, tălăzuiesc mulțimi în Piața Decembriștilor din Leningrad, ori în Piața Roșie din Moscova. Simți furnicăături în trup și-n suflet. [...] Este la mijloc tot măreția sufletului rusesc, care a dat la iveală atâtă dintre capodoperele spirituale ale lumii în care trăim“.

• [„**Flacăra**”, nr. 45] Cu un *Poem pentru pace* este prezent Nicolae Nicolescu: „De ce-narmări când nu cunoaștem leacul,/ flagelului care-nspăimântă veacul?” □•În „*Flacăra pentru minte inimă și literatură*” Henri Zalis scrie despre *Istorie și contemporaneitate*, arătând că „istoricitatea tratată ca o verigă într-un lanț causal, el însuși o oglindă a devenirii” a însemnat enorm în deschiderea realismului spre problematica existenței: „Întâlnirea dintre istorie și condiția umană, din perspectiva devenirii biografice la diferite nivele, a schimbat prioritățile în roman”. Criticul își însoțește pledoaria exemplificând cu titluri de roamne ale lui D.R. Popescu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Ștefan Bănuțescu, Ion Lăncrăjan, Cezar Petrescu. □•Radu G. Țeposu ține o scurtă vitrină a cărților în cadrul căreia îi nominalizează pe Victor Felea, cu *De toamnă* (C.R., 1986), Tudor Vianu, *Scriitori români și La jumătatea drumului*, proza Liliane Ursu. □•La cronică literară, Romul Munteanu semnează *Timp, amintire, uitare*, scriind adică despre Ion Sofia Manolescu, un scriitor longeviv, care a debutat în urmă cu o jumătate de secol, neiuvin niciodată acrobațiile de stil. Asupra ultimului volum, Romul Muntranu se oprește fugitiv: „Ultima pălărie (C.R., 1984) se configurează ca un cântec liric elegiac, ca un act spiritual, de ieșire deiscrētă din existența cotidiană, ca o pregătire pentru intrarea în lumea misterioasă a umbrelor. [...] Hotărât lucru, Ion Sofia Manolescu este un autentic poet. Și aceasta trebuie să rămână. Restul judecății pe mai târziu”.

• [„**Orizont**”, nr. 45] Propaganda făcută *Referendumului și Păcii* începe de pe prima pagină cu semnăturile lui Vladimir Jurăscu (actor) și a lui Svetomir Raicov, scriitor, ambii neuitând să amintească ideile conducătorului statului și în acest domeniu: □•La cronică literară, Cornel Ungureanu propune *F – o nouă lectură*, prilejuită de apariția romanului omonim (*F*, C.R., 1986): „*F* este unul dintre romanele care încheie deceniul al șaptelea: al șaselea fusese *obsedantul*, al șaptelea devine, pe zi ce trece, *feericul*. Apărut în 1969, comentat în cronici, articole, studii, pe tot parcursul anului 1970, «F» îi oferă prilejul co-

mentatorului de a vorbi nu doar despre o carte, ci despre o epocă a romanului. Este, prin excelență, o operă de referință. Cu ea, un foarte important scriitor își începe un ciclu, trecând în altă vârstă creatoare. Carte explozivă, *F* reprezintă un timp al afirmației dar și al negației, al proceselor menite să repună în drepturi calitatea de prozator. [...] Apelul la miturile biblice, practicat de atâția romancieri ai deceniului al șaptelea (vezi și *Proza românească de azi*, 393-395) descoperă, în Babilonul scriitorului ucrainean și Arca din *F*, subiecte convergente. [...] Nici dostoevskian și nici faulknerian, romanul e o operă tipică a deceniului șapte“. □ *Toamna fierbinte* (Militară, 1986) a lui Ion Lăncrănjan este analizată de Valeriu Drumeș sub titlul *Romanul – proces de conștiință*: „Una din calitățile incontestabile, prezentă și în acest roman, este convingătoarea transfigurare a unor probleme de conștiință, cu profunde implicații sociale și politice. Autorul a topit în plasma narativă o informație documentară de epocă, fără să ne facă să o simțim ca atare, datorită, în primul rând, forței expresive și viabilității personajelor. Este adevărat că desfășurarea scenariului cazuistic, de la punct încolo, poate părea previzibil, scăzând interesul lecturii, însă fără a-i anula complet nervul conflictual. [...] I s-a reproșat autorului extinderea digresiunilor lirice, care ar subția țesătura narațiunii. În actualul roman, astfel de propensiuni lirice există, difuzate cu o știință a dozării echilibrate și inspirat plasate. Trebuie apreciată o netăgăduită poezie a naturii, care creează cadrul adecvat unui moment narativ. [...] Savurând, totodată, plasticitatea limbii folosite, cu sfredeliri de gând ce scapără în vorbe de duh și rostiri apoftegmatice, se poate afirma că Ion Lăncrănjan se dovedește, și prin acest nou roman, unul dintre prozatorii noștri importanți“. □ *Fuga de real* se numește noua intervenție a lui Livius Ciocârlie, din rubrica sa *Marginalii*, în continuare privind afirmațiile despre literatură ale lui Paul Valéry: „Ca atare, a uita condiția exclusiv verbală a literaturii a căuta în ea existență și adevăr uman, ține de superstiție. Meritul lui Stendhal, să zicem, a fost de a-și inventa personajele și nicidecum de a fi făcut, prin ele, să știm mai multe despre om. Verigilius a scris atât de expresiv despre fauni și driade fiindcă n-a crezut o clipă în realitatea lor: a crezut, în schimb, în *magia versului savant* și în *farmecul figurilor de limbaj*“. □ I. Cheie-Pante vede în noua carte a Zoei Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu și romantismul german*, Eminescu, 1986, adevărate *Influențe catalitice*: „Cartea la care ne referim încearcă să sintetizeze câștigurile deja existente în problema raporturilor dintre Eminescu și romantismul german, avansând totodată prețioase ipoteze și sugestii susceptibile de aprofundări viitoare. Ceea ce se cuvine menționat din capul locului este că autoarea nu se pierde în hățișurile sursologiei și nici nu cade în meteahna celor ce îl judecă pe Eminescu prin prisma aproape exclusivă a influențelor exercitate de diferitele modele culturale. Dimpotrivă, ideea de la care pornește e aceea că «putem aprecia cu uimire, la copilul atins de aripa geniului, intuițiile tipic romantice, acelea ale naturii, folclorului, istoriei și ruralului arhaic, adică tocmai

cele care fuseseră definite și fundamentate în cea mai mare măsură de romanticii germani. *Cu singura deosebire că romanticul român trăise aceste intuiții ca niște porniri firești...*» (s.n., I.C.P.) [...] Cartea profesoarei Zoe Dumitrescu-Bușulenga, rod al unui considerabil efort hermeneutic și comparatist, confirmă strălucit adevărurile mai sus enunțate oferindu-i cititorului spre meditație idei și ipoteze dintre cele mai seducătoare. Prin noutatea viziunii, tradusă într-un limbaj de mare noblete și eleganță, ea este nu numai un emoționant omagiu adus memoriei lui T. Vianu, dar și o reușită de prestigiu a eminescologiei actuale. □ Pornind de la studiul lui Al. Busuioceanu (*Zamolxis sau mitul dacic în istoria și legende spaniole*, Meridiane, 1985) Eugen Todoran construiește punctul de vedere numit „*Daci, ubi et Gothia*”, aderînd la opiniile lui Al. Busuioceanu, care vede în Traian un urmaș al geților: „Studiul lui Al. Busuioceanu *Zamolxis sau mitul dacic în istoria și legende spaniole*, (ed. de Dan Slușanschi, evocare de Eugenio Battisti, Ed. Meridiane, 1985), este istoria unui mit medieval generator de istorie, mitul lui Zamolxe transplantat în mediul culturii spaniole, unde a intrat într-un patrimoniu spiritual din car se va întreține tradiția originii getice a goților, cuceritori ai Spaniei la întemeierea ei definitivă în secolul al V-lea. Din confruntarea mitului cu istoria ar rezulta că nu Dacia a fost fondată de Traian, împăratul roman iberic al romanilor cuceritori, ci dimpotrivă, hispanicii sunt descendenți din geți sau daci, prin confundarea lor cu goții. Dar nu e vorba de simpla confuzie, universală în lumea antică, între geți și goți. O asemenea temă, spune autorul cărții, n-ar merita osteneala alcătuirii ei. E vorba de împrejurări specifice spaniole, care au făcut ca această confuzie să ia un caracter cu totul neașteptat și să dea naștere, în spiritul cronicarilor Evului Mediu și de mai târziu, unei doctrine care, învăluită în neguri istorice, ia forma unui mit. [...] Istoricii spanioli moderni nu se mai ocupă de această parte semifabuloasă a istoriei țării lor, goții pierzându-și de mult din prestigiul de strămoși. Din această cauză și fondul istoric al mitului geto-dac a rămas uitat în aureola lui de legendă, dar aceasta nu epuizează consecințele adopțiunii mitului și valoarea de cultură și de istorie pe care el a creat-o. [...] Utopia getică, nu mai este, astfel, doar un mit hispanic, ci un mit românesc. Dacă ea a putut fi în cultura spaniolă o treaptă fundamentală pentru o decisivă sinteză spirituală, cu urme până în istoria modernă, de ce n-ar fi ea o treaptă fundamentală și pentru sinteza spirituală a culturii române, ca un semn al prezenței istoriei românilor în cultura europeană modernă? [...] Cartea lui Al. Busuioceanu, studiu al genezei unui mit istoriografic, este un îndemn la meditație, pentru că mitul arde în flăcările istoriei. Ceea ce rămâne din el sunt semnele nescrise ale geniului locului, al Daciei, în istoria romană a poporului român”. □ Tot de o survolare a istoriei se ocupă Radu Păiușan. Acesta recenzează *tratatul Istoria militară a poporului român. Epoca de glorie a oastei celei mari. A doua jumătate a secolului al XV-lea*. Vol. II, Editura Militară, 1986, nuițând să amintească „teza elaborată de către tovarășul Nicolae Ceau-

șescu, a araportării permanente la tradiție, în studierea instituțiilor militare românești, a unui model românesc de doctrină, aceea a apărării țării prin lupta întregului popor”. □ Galina Cernicova se întreține cu scriitorul sovietic Veniamin Kaverin, de la care obține informații despre evoluția și problematicile romanului din țara vecină pe tema *Romanul – o oglindă ce traversează timpul*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 45] Numărul consacrat păcii în lume continuă. □ Acad. Ștefan Pascu semnează scurta intervenție *Pace și Referendum*: „De când omenirea a urcat treptele, cei mai înțelepți și cu mai mare răspundere față de soarta acesteia au înțeles binefacerile păcii și, ca urmare, au condamnat războaiele și pe cei ce le provocau. De aceea înțeleapta judecată a «principelui Renașterii», Erasmus din Rotterdam, rostită în urmă cu mai bine de patru secole, și-a păstrat pe deplin valoarea și actualitatea. Războiul place celui ce nu știe ce este acesta», afirma marele înțelept care era uimit că «oamenii ajung la o astfel de nebunie încât să cheltuiască eforturi, bani și curaj pentru a-și cauza reciproc moartea». Era caracterizat, cu deplină îndreptățire războiul «atât de nefast, atât de oribil», încât nimic nu-l poate justifica. Poporul român, care prin vocație, a fost și este pașnic, care n-a purtat niciodată de bună voie războaie cu gând de cotropire și însușire a bunurilor altuia, dar și-a apărat întotdeauna, cu sacrificii și jertfe, ceea ce aparținea de drept și după dreptate, a înțeles și înțelege binefacerile păcii și ale liniștii creatoare. [...] Din toate aceste motive și din multe altele, propunerea tovarășului Nicole Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele țării, votată de Marea Adunare Națională la ultima sa sesiune, de reducere a cheltuielilor militare cu 5 la sută, începând chiar din acest an, a fost primită cu un interes și aprobare unanimă de toate popoarele lumii. Dovadă a concordanței depline între concepție și acțiune, exemplul ce se cuvinte urmat de toate guvernele, din toată lumea, condiție *sine qua non* a salvagădării păcii”. □ *La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Calofili și livrești*: sunt luați în răspăr Alexandru Babeș și Cornel Brahaș: „De un umor involuntar dau dovadă, în afara altora, și Alexandru Babeș *Arca Meșterului Manole – Albatros*, '83, ca și Cornel Brahaș *Penultimele poeme de dragoste* C.R., '83. Limbajul prețios, invocarea mitlogică, iată *instrumentele de lucru* ale primului. Sunt invocați: *Meșterul Manole*, care dă și titlul volumului, Odisseu, Zeus, Dionysos, Palas Athena, Phebus Apollo, Socrate, de unde așteptarea noastră de a ne afla în fața unei revelații. Din coperta albastră a volumului aflăm că autorul a mai publicat: *Geneza zeilor*, *Mit, legendă, ade-văr*, *Drama religioasă a omului*, elemente de filosofia culturii, anunțând și viitoare cărți cu titluri la fel de promițător care nu știm dacă au apărut sau nu. Iată un *emul* al lui Mircea Eliade, ne spunem, și *deschidem cu încredere placheta*... Vai, poetul compune tangouri! [...] De această condiție esențială a oricărei dezbateri de idei. Consider, de aceea, necesar ca atunci când se observă o abatere de la această ținută publicistică – aș zice – elementară, ea să nu fie trecută cu vederea. Acesta este cazul unui articol publicat de Mircea Iorgules-

cu în România“. □ *„Săptămâna pe scurt*: „Ce versuri îi plac lui Traian T. Coșovei? «Păușa lu’ mama / te rog strânge rufe de pe balcon. Pe pat / ți-am lăsat adresa de la Galați. Sunt oameni / cumsecade și cu o bună situație. / Caută-i neapărat. Țărâna e moale / bucata de zahăr e dulce / dacă nu putem vorbi la telefon îți dorește mama / concediu plăcut și apoi la treabă / Vreau la prima noastră întâlnire să fim / o mamă sănătoasă și o fiică și mai sănătoasă. / Te pun (sic!) mult / Mama / Am luat 100 lei» (Ioana Crăciunescu, *În loc de prefață*“.

□ •M.N. Rusu celebrează *Astra* – 125: „Recentele descoperiri de documente, care dezvăluie multiplicitatea acțiunilor ei patriotice și spirituale, sunt menite să ilustreze prestigiul de care se bucură ASTRA în rândul cărturarilor, ale populației române și, repet, mai ales în rândurile scriitorilor și oamenilor politici de peste hotare. Academia Română cuprindea, încă de la începuturile ei câțiva dintre membrii importanți ai ASTREI., La rândul ei, aceasta din urmă avea înscriși, printre membrii ei fondatori, academicieni din București – cum s-a văzut mai târziu – chiar pe cei care se aflau cu domiciliul în alte țări: fostul prieten de idei al lui *Eminescu* – l-am numit pe *Moses Gaster*, sau pe *J. Urban Jarnik*, prietenul lui *Hasdeu* și *Alecsandri*. Așadar scena ASTREI nu se rezuma doar la podișul intracarpatic. Dimpotrivă, ea constituia centrul de atracție spre care își îndreptau privirile românii de pretutindeni, personalitățile internaționale care vedeau în exemplul ASTREI expresia luptei pentru unitate spirituală a poporului român – insula latină aflată în bătaia tuturor valurilor“.

8 noiembrie

• [„*România liberă*” nr. 13067] De câte ori nu face critică literară, Alex. Ștefănescu ideologizează coroborându-și argumentele cu fragmente de citate din opera secretarului general al Partidului: În acest număr, criticul literar dă spre tipărire conspectul intitulat *Sporirea responsabilității, a ordinii și disciplinei – imperative ale vieții noastre economico – sociale*. Alexandru Balaci răspunde, chemării președintelui Ceaușescu, într-un nou articol pe tema dată: *A dori și a acționa pentru a trăi pentru pace*.

• [„*Luceafărul*”, nr. 45] Apropierea datei *Referendum-ului pentru pace* își face tot mai simțită prezența: „În anul internațional al păcii, România se prezintă așadar cu un gând și o faptă care pot însemna un început pe calea așezării lumii în dreptul unei speranțe reale de pace. [...] S-a publicat recent Decretul Consiliului de Stat privind organizarea și desfășurarea Referendum-ului în legătură cu reducerea de către Republica Socialistă România cu 5% a armamentelor, a afectivelor și cheltuielilor militare, întărirea păcii și colaborării în lume, probleme ce interesează în cel mai înalt grad tânăra generație”. □ •Al. Balaci semnează eseu *Luminos ideal umanist*. □ •Pe aceeași primă pagină, N. Georgescu apelează la cuvintele personajului Alexandru Ghețea, eroul principal al romanului *Caloianul* de Ion Lăncrănjan pentru a face o deschidere etică din perspectiva: „N-am fost și nu sunt, ca scriitor și ca cititor, partizanul unei

literaturi regionaliste, am considerat și consider însă că sufletul Ardealului își are determinările sale specifice”. ■•M. Ungheanu își continuă cronică la N. Iorga, *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică*, apăsând tot mai ferm pe ideea protocronismului: „Ceea ce la Edgar Papu este fixat prin cuvântul protocronism, în cadrele specializate ale literaturii comparate, ocupă la N. Iorga spațiul unei vaste cercetări și sinteze istorice, extrem de atentă la fondul propriu al participării popoarelor la concertul culturii și evenimentelor universale. Ori de câte ori avem de a face cu ceva inexplicabil, singular trebuie să interogăm fondul propriu, spune N. Iorga, repetând aici opinia unui coleg de generație francez. [...] Protocronismul este o idee care se opune integrărilor culturale, care nu sunt o noutate, și a nu le observa acțiunea înseamnă a trece cu vederea unul din elementele definitorii ale dinamicii culturale internaționale”. □•Despre *Tratament fabulatoriu*, romanul lui Mircea Nedelciu, scrie Paul Dugneanu: „În *Prefață*, Mircea Nedelciu teoretizează această formulă narativă, în care procedeele moderne fuzionează cu cele clasice. Și pentru a fi și mai clar, el intervine direct în text (vocea scriitorului) explicând mimesisul textului, ca efect al voinței autorului și al procedeele literare folosite. Romancierul refuză să se lase dus de șuvoiul ficțiunii sale, și o denunță ca atare cititorului. Rezultatul nu este însă cel mai fericit, impresia fiind de hibrid literar. Procedeele relevă, nici vorbă, inteligența artistică a autorului, cunoașterea și stăpânirea perfectă a tehnicilor prozaistice, dar ceva din febra intelectuală și existențială a excelentului său volum de proză scurtă, *Aventuri într-o curte interioară*, s-a pierdut pe parcurs”. □•O pagină consacrată păcii semnează George Chirilă (*Acordurile Rapsodiei române*) și Romulus Lal, *Ca aerul, ca apa*. □•Lingvistul N. Mihăescu răspunde întrebărilor puse din redacție pe subiectul privind *Rolul profesorului*. □•Marin Mincu este prezent cu eseul *Poezia ca existență*: „Cred că toate dezavantajele receptării poeziei lui Ioanid Romanescu trebuie căutate în acest efort sisific de a realiza autenticitatea scriiturii. Poetul însuși pare să fi meditat îndelung asupra acestei situații dificile, din moment ce, odată cu ultimul volum (*Orpheus*), discursul se transformă în mod simțitor, făcându-se prezentă o latură nouă prin care actul textual va fi asumat ca altă perspectivă, mai *speculativă*. În experiența inițiativă a lui Orfeu este conținut, după cum se știe, tot traiectul tragic al textualizării; actantul liric se afirmă în text în măsura în care accede la un real restrictiv. Cele două tentative se unifică în operația poetică, dar rezultatul acestei unificări rămâne ambiguu”. □•La rubrica sa, *Poezii când erau tineri*, Niculae Stoian o prezintă pe Florența Albu: „Florența Albu e un poet înzestrat cu cea mai expresivă acuitate a tuturor simțurilor, de la văz și auz la cel olfactiv și tactil. Ontologicul, chiar în paginile de proză, se împletește cu etnologicul și mitologicul, ca în această perioadă echivalentă cu un poem în proză, în care recunoaștem și inflexiuni din *Desculțul* lui Zaharia Stancu”. □•În traducerea lui Ion Covaci, sunt publicați trei reprezentanți ai liricii sovietice și tot trei din poezia balcanică, tălmăciți de Dumitru M. Ion.

• [„SLAST”, nr. 45] *Pacea, tema cea mai nobilă*, cum se arată în editoria-
 lul redacțional, este susținută mai ales prin versuri. □•Horvath Desideriu stre-
 coară în titlul, aparent de sezon, o mulțime de aprecieri pe marginea politicii
 Partidului și a conducătorului acestuia, Nicolae Ceaușescu: □•Constantin So-
 rescu (*Lecturi complementare*) extrage din rubrica sa, *Marea lecție etică a lui*
Hasdeu: „A vedea naționalul ca formă și pivot al universalității a dat însă uno-
 ra impresia de viziune exclusivistă. Adevărul e că Hasdeu n-a scos niciodată
 națiunea română din cultura și civilizația europeană. A greșit când a asimilat
 cosmopolitismului strategia culturală a junimiștilor, dar, asemenea lor, a pledat
 pentru o circulație activă a valorilor autentice și durabile”. □•Mircea Dinutz
 dezbate în serial *Coerența universului liric* din... literatura Gabrielei Adameș-
 teanu: „Literatura Gabrielei Adameșteanu reprezintă un teritoriu epic distinct,
 cu legi proprii, frisonat de neliniște și aflat sub semnul dimineților egale. «De
 fapt drumul egal al fiecărei zile purta în ele semnele nereușitei». Mai toate per-
 sonajele sale poartă această marcă inconfundabilă”. □•Ion Vieru se întreține
 cu Profira Sadoveanu, fiica scriitorului, ea însăși scriitoare, în grădina casei în
 care a locuit marele scriitor. Discuția se poartă, echidistant, între realizările
 merelui prozator și cele ale fiicei acestuia. □•Tănărul critic ieșean Codrin Li-
 viu Cuțitaru debutează în „SLAST” cu micro-studiul *Memoria lui Moromete*.
 □• Mircea Dinescu se implică în literatura celor din câmpia natală, dacă e
 să ne luăm după spusele lui, *De la virgulă, la Mihai Vișoiu, până la Premiul*
Nobel. Despre Vișoiu se scrie mai mult decât despre premiul Nobel.
 □•Nicolae Panaite și romanul său, *Norul de marmură* (C.R.” 1981), fac obiec-
 tul recenziei lui T. T. Coșovei.

12 noiembrie

• [„România liberă” nr. 13070]Dumitru Almaș se află printre cei ce scriu
 apeluri pentru pace. Intervenția sa poartă numele *Pacea- condiție esențială a*
progresului.

13 noiembrie

• [„România literară”, nr. 46] Tema păcii ocupă în continuare prima pa-
 gina a revistei, având ca pandant versurile lui George Țărnea, *Baladă de pace*
în teritoriul toamnei, un frumos poem de atmosferă... neideologizantă: „Prea
 se schimbă-ntr-un ceas toate legile firii/ presărând resemnări peste cei care
 plâng, / Sfidător de concret sunt uciși trandafirii/ Și-ntr-un car triumfal intră
 brumele-n crâng”. □•Al. Tănase explică ce se înțelege la momentul respectiv
 prin *Vocația constructivă* a Referendum-ului pentru Pace. □•Dumitru Micu
 prezintă principala caracteristică a versurilor lui Tiberiu Utan, apropierea de
 lirica lui Șt. O. Iosif, semnalată de numerosi critici literari. □•Despre Leonid
 Dimov, Dan Grădinaru (*La mijloc între desen și scriere*) se pronunță în para-
 bole bar(bil)iene: „Arta combinării acestor elemente care compun ceea ce L.

Dimov numește *visae reale* ne duce cu gândul, inevitabil, la manierism. Este, însă, Dimov un manierist, așa cum înțelege acest termen Hocke? Indiscutabil, poetul face parte din categoria artiștilor la care în actul creației componenta intelectuală primează și pentru el, ca și pentru Valéry, Poemul nu poate fi decât *une fête de l'Intellect*. La fel de adevărat, poate, este că Dimov realizează practic acea Arhe-Carte visată de Mallarmé pentru a explicita *strânsa corelație a poeziei cu universul* (cf. Hoke: *Manierismul în literatură*, p. 79). Dar toate acestea nu sunt decât analogii formale. P poetul român îl despart de manierişti mult mai multe și, în primul rând, vitalitatea, exuberanța, robustețea, am zice, clasice și apollinice”. □•Monica Spiridon semnalează o apariție de excepție, *Tratament fabulatoriu* de Mircea Nedelciu, prilej de a face un ocol prin opera celui mai cunoscut dintre optzeciști: „Cum se vede, *Tratament fabulatoriu* prelungeste preocuparea lui Mircea Nedelciu pentru puterea povestirii și pentru relația ei cu realul, aliindu-se astfel cu *Zmeura de câmpie* (1984). În culegerile de proză scurtă – *Aventuri într-o curte interioară* (1979), *Efectul de ecou controlat* (1981) și *Amendament la instinctul proprietății* (1983) – în primul plan se află curiozitatea autorului pentru *convențiile* (uzate în parte) ale *verosimilului*, și pentru *practica scrisului*. În romane, precumpănitor devine interesul pentru rosturile fabulării. Îndeobște, personajele romancierului se împart în două tabere: unele sunt puse să istorisească iar altele să asculte. Între timp ambelor categorii li se urmărește comportamentul *sub stimul fabulatoriu*”. □•*Corespondența lui Odobescu* (Ed. Academiei, 1986) apărută de curând în ediția de *Opere* (vol. XI) se află în vizorul lui Șerban Cioculescu, fără a i se acorda credit. □•Al Graur prezintă, pe scurt, *Anonymus Caransebesiensis* (sec. al XVII-lea) în care limba română apare cu litere latine. □•Alexandru Mironov pledează în favoarea literaturii științifico-fantastice. ■•Prilejuit de apariția monografiei lui Z. Ornea, *Viața lui Titu Maiorescu* (C.R., 1986) Nicolae Manolescu scrie, pe larg, despre *Personalitatea lui Maiorescu*: „Meritele cărții scrise de Z. Ornea nu se rezumă, desigur, la această justă intuire a temelor vieții și personalității lui Maiorescu. Ele constau și în contribuțiile autorului la mai buna cunoaștere a detaliilor de biografie cotidiană, la interpretarea ei”. □•În *Prezentul repetabil al povestirii*, ieșeanul Ioan Holban semnează două recenzii. Prima este pe marginea romanului publicat de Constantin Zărnescu (*Ieșirea la mare*, Dacia, 1986), în care observă unele influențe din Eugen Barbu și un interes sporit pentru proza de tip evenimential: „Orice încercare de a rezuma epica romanului este sortită eșecului întrucât pe fiecare pagină dăm peste vreun fapt dintre cele de care *se sparie gândul*; naratorul însuși *ar vrea să stăpânească* «cumva această omenire, întru legile povestirii», dar spectacolul lumii nu se poate supune niciunei rigori pentru că *normele* au fost depășite de înlănțuirea amețitoare a *excepțiilor* de tot felul. Există totuși o logică narativă, aceea structurată pe câteva imagini-simbol;”. □•Cea de a doua recenzie îl are în atenție pe Tudor Dumitru Savu, *De-a lungul fluviului*, Dacia, 1985). Im-

pesiile sunt foarte bune: „Între prozatorii ultimei promoții, Tudor Dumitru Savu este, incontestabil, singurul care a adoptat maniera povestitorului, scriindu-și cartea ca pe o pânză de păianjen, prins el însuși în mijlocul faptelor cărora le urmărește obedient dinamica și mecanica, sigur că de aici se va ivi și semnificația: romanele lui Tudor Dumitru Savu au de aceea un farmec cu totul particular: ele încântă prin simplitatea stilului și prin această convingere, exprimată și în cărțile anterioare, conform căreia *duhul poveștii* este forma de rezistență a unei comunități și a fiecărui membru al acesteia”. □•Deoarece este autoarea unui volum de versuri apărut în 1972 (*Profet spre ziuă*), Laurențiu Ulici o prezintă pe Mihaela Minulescu (n. 1951) drept vajnic reprezentant al promoției 70. □•Despre lirica lui Ștefan Radof, cunoscut în primul rând ca actor, scrie Ion Brad. □•*Pentru pacea lumii* se intitulează (generic) textele semnate de Nicolae Crișan, Areta Șandru, Maria Olteanu (versuri), Lázár Edit (în românește de T.P. Sugăr) și Ion Crânguleanu (versuri). □•Pe aceeași temă se derulează interviul luat de Dorin Iancu lui Horvath Imre. Acesta declară: „Iubesc viața și detest războiul”. Două scurte poezii de Horvath Imre sunt traduse de Dim. Rachici. ■•În secțiunea rezervată confluențelor literare, Mirela Roznoveanu scrie despre *Romanul homfonic* (explicitând din *Visul din pavilionul roșu*): „De ce este însă *Visul din pavilionul roșu* o construcție romanească atât de singulară? Pentru că el a fost gândit, după cum scriam cândva, conform principiului homofoniei, cel ce guvernează chiar ideograma chineză. Ce înseamnă asta? Realitatea că în scrierea chineză un caracter convoacă două elemente, unul care indică sensul (cheia) și altul care indică pronunția. Cheia are rolul de a specifica acea clasă de obiecte la care se referă cuvântul pentru că homofonia (o ideogramă poate fi citită în mai multe tonalități, fiecare indicând un sens specific) ar face altminteri imposibilă diferențierea semnificațiilor”. ■•Ion Dodu Bălan traduce din poetul sovietic Iuri Voronov, iar Ion Pop prezintă și traduce textul lui Georges Poulet, *Hugo și gândirea neterminată*: □•*Repere britanice* prezintă tânărul cercetător ieșean Ștefan Lemny, aflat în vizită (de studii) la Londra.

● [„**Tribuna**”, nr. 46] Istoricul acad. Ștefan Pascu este prezent cu *studiul Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român* (ASTRA) -125, semn că evenimentul este la apogeu. □•Textele de propagandă ideologică din primele pagini ale revistei sunt *Pacea muncii* (Ion Arcaș) și *Realități și deschideri în agricultura contemporană* (Ioan Puia și Viorel Soran). □•Mihai Dragolea semnează câteva *Note (tot) despre geografia și metodologia jurnalului*: „Recursul romanului la jurnal nu se justifică decât astfel, ca întezărire, intuiție a unei autenticități (sau senzație a ei) mai pronunțată. Paradoxal, romanul pledează (chiar el, care ambiționează să ne ofere o imagine fidelă a realității!) pentru jurnal. Este aici, o recunoaștere a capacității jurnalului de a ilustra toate procesele, toate fenomenele care caracterizează scriitura”. ■•Ion Vlad se abate de la subiectele literaturii autohtone spre a-l prezenta pe

Heinrich Böll, povestitor și nuvelist, tradus de Petre Fornea (*Destinul unei cești fără toartă*, Univers, 1986). □•Poezia lui Vasile Igna îi stârnește lui Marian Papahagi sindromul numit *Utopia „Insulei”*, altfel spus restrângerea liricii poetului la contururile unui spațiu ideal: „Există în lirica lui Vasile Igna o stare aparte a mărturisirii, făcută din îndoială și reținere, din apelul indirect la imaginație, o cale de mijloc între spunere și sugestie, sau mai bine zis un echilibru indecis între ele, ce dau naștere unei tensiuni expresive specifice. Condiția dominantă a singurătății – și deci a incomunicării – găsește atunci în imagine o compensație”. □•La *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino explică în ce constă *Echilibrul spiritului critic* în cartea lui Mircea Martin, *Singură critică*. Aprecierile lui Adrian Marino poartă amprenta personalității sale: „Ceea ce atrage atenția în ultima carte a lui Mircea Martin (*Singură critica*, București, Cartea Românească, 1986, 292 p.) este o nouă scară implicită de valori a criticii contemporane. Când se va scrie o adevărată istorie a criticii românești se va vedea și mai bine contribuția reală, reparatoare, binevenită a lui Mircea Martin; el scrie cu plăcere – și cu oarecare insistență – despre critici relativ puțin discutați și chiar marginalizați într-un fel. Dar unde? Doar în anumite cercuri, restrânse, și în reviste mai mult sau mai puțin citite. [...] Criticul este în primul rând produsul unui mediu și al unei perioade bine caracterizate. Că și-a putut păstra mai totdeauna independența de spirit, probitatea și libertatea de mișcări (critice) este spre meritul său. Scriind Mircea Martin (prețuit de noi și în alte împrejurări) nu putem ascunde faptul că o diferență de vârstă, tradiție și formație intelectuală, temperament (bine înțeles) și scară de valori există totuși”. ■•Este inițiată dezbaterea *Poetica și semiotica ei*, la care participă: Mircea Borcilă, Carmen Vlad, Maria Vodă Căpușan și Elena Dragoș □•Lucia Uricaru traduce din scriitorul cubanez Manuel Cofiño Lopez. □•Șerban Damian tâlmăcește din lirica poetului italian Valentino Zeichen.

14 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 46] Vasile Băran semnează editorialul *Cântarea României la un deceniu*, subliniind că „actul de naștere” al *Festivalului* a fost semnat de Nicolae Ceaușescu la 14 septembrie 1976: „Angajarea în artă s-a făcut chiar și atunci când s-a scris despre trecut, despre societăți dispărute, din pricina simplă că această angajare a fost, dintotdeauna, cu fața spre prezent și viitor. Un viitor văzut pe pământul patriei de care dacă te desprinzi vei fi biruit precum Anteu. În repetate rânduri, scriitorii, creatorii de artă au primit cu o profundă receptivitate îndemnurile secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a se apleca mereu spre munca de construcție și arta poporului, de a sorbi pentru propria sa operă din acest izvor limpede și nepieritor. [...] Angajați în marea acțiune a partidului de modelare a conștiințelor, de educare a constructorilor lumii de azi și de pregătire a omului viitorului, scriitorii, oamenii de artă au înțeles că numai această angajare lucidă, înalt respon-

sabilă, dă sens operei lor“. ■•Noua inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu este salutăată de poeți, artiști, oameni de cultură. □•Stilisticianul Gh. Bulgăr: „Cu o supremă intonare, poporul român răspunde azi DA – păcii! Iar în acest cuvânt, cu profunde conotații și cu un ecou universal, stă toată speranța de mai bine a omenirii, cu toată puterea înțelepciunii noastre solidare, de a ști să impunem un climat de adevărată frăție, de libertate și de demnitate, ca omul să-și poată da pretutindeni, cu drepturi egale, întreaga măsură, infinita lui măsură de constructor al civilizației superioare, fără grija zilei de mâine și fără vreo umilire în fața serviciilor istoriei, căci, de la vorba aceea veche a cronicarului, cum că «bietul om e sub vreme», au trecut secole și e cazul ca omul să-și impună voința și puterea în fața istoriei și prin creațiile păcii să-i dea dimensiunile luminii și ale progresului adevărat...“. □•Teofil Bălaj, poet: „Fie ca umerii și gândurile acestor oameni, oamenii României și oamenii de pretutindeni, să nu mai fie apăsate niciodată de teama războiului“. □•Alexandru Oproescu, directorul Bibliotecii județene Buzău: „Referendumul nostrum va ilustra, sunt sigur, și această opțiune a noastră: în loc de arme, cărți!“ □•Cornel Ungureanu semnează articolul *Un prieten pentru toate anotimpurile*, consacrat lui Adam Puslojic, pornind de la traducerea poetului sârb în românește făcută acestuia de Nichita Stănescu, moment cu care a debutat o mare prietenie cu rezultate literare dintre cele mai notabile pentru culturile română și sârbă: „În 1972 apărea la Editura Minerva volumul *Pasărea dezaripată* de Adam Puslojic, în traducerea lui Nichita Stănescu. În prefață, traducătorul oferea cititorului român acest portret al prietenului său iugoslav: «La douăzeci și opt de ani, Adam Puslovic, un lungan pletos cu favoriți, cu o frunte curbată și cu nas acvilin, cu sufletul ca o pelerină neagră fluturând pe umeri scheletici de adolescent crescut peste noapte cu încă un metru, cu o vorbire tunătoare și timidă, metaforică și pasionată, – este azi unul dintre cei mai de seamă poeți tineri ai Iugoslaviei de azi. Flagrant romantic în gesticulație, asemănarea lui fizionomică cu Chopin m-a tulburat și, reîntâlnindu-l după mai bine de un an de la prima noastră cunoștință, l-am regăsit mai fantasmagoric încă și mai sentimental.» [...] Acum, când a ieșit din tinerețe, poetul a pierdut frăgezimi și candori dar *vorbirea metaforică și pasionată* păstrează aceeași distribuție a accentelor. «Fantasmagoric și sentimental» este Adam Puslojic și astăzi deși funcțiile pe care le deține în literatura țării prietene îl fac mai atent la nuanțe. Poeziile lui Adam Puslojic sunt un jurnal fantasmagoric, o continuă afirmare și provocare a șansei sale de poet. Citindu-l, te șochează programul său dar și revenirea continuă la realitățile spiritualității românești. Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia dar mai ales Eminescu și Nichita Stănescu sunt personajele care bântuie poezia «filoromână» a lui Adam Puslojic. [...] Imaginând ceremonii întru existența poetică, «jocuri» care să instaureze o mai dreaptă ordine a lumii, Adam Puslojic este un poet mereu și programatic întors «în afară», dedicat celorlalți, marilor săi prieteni, neasemuiților magi ai cuvântului. Aici poetul sârb își găsește în Nichita

Stănescu o echivalență, un imbold și o justificare. O confraternitate expresivă, scriem noi astăzi, uimiți să numărăm creșterea vertiginoasă nu numai a cărților semnate de Adam Puslojic ci și a traducerilor sale din literatura română. Prietenia își reliefează funcția creatoare la o înălțime pe care de puține ori o atinge“. □•Adrian Păunescu încredințează hârtiei câteva *Gânduri despre Cehov*, aforisme din care îl reținem pe următorul: „Dacă A.P. Cehov scria poezie, eu unul nu m-aș fi apucat de poezie“.

• [„Cronica”, nr. 46] În chestiunea apărării păcii, *Răspunsul poporului român* este fără echivoc, arată Adrian Grăjdeanu, amintind *Referendumul* care a avut loc în țara noastră: „... Iată, așadar, răspunsul pe care țara noastră, poporul român înțeleg să-l dea actualului moment politic internațional când, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, dezarmarea și pacea mondială sunt obiective ce nu pot fi îndeplinite cu declarații, oricât de bine intenționate, ci cu punerea în aplicare a unor măsuri efective, nu cu vorbe, ci cu fapte concrete“. □•*Si vis pacem, para pacem*, declară Nicolae Țatomir, exacmotând vechiul dicton care se termina cu *para bellum*: „Ca om al cetății și consecvent luptător pentru Adevăr și Frumusețe, socot că ziua referendum-ului va trebui să fie și va fi neîndoielnic zi de sărbătoare sufletească, zi în care poporul nostru va spune un Da răspicat pentru salvagardarea civilizației umane, un memento vivere ca națiune pașnică construindu-și în tihnă prezentul și viitorul. *Si vis pacem, para pacem*. Dacă vrei pace, pregătește pace. Asta și facem“. ■•Cu *Poezii dedicate păcii* sunt prezenți Ion Boroda, Dumitru Grigoraș și Ion Vergu Dumitrescu: ■•*Un alt fel de a citi poezia* îl preocupă pe Al. Călinescu, după lectura *Dialecticii limbajului poetic* (Facla, 1986), cartea cercetătorului și universitarului timișorean Crișu Dascălu: „Această încercare de «reconciliere», la capătul unui studiu de maximă specializare, mi se pare simptomatică: poeticianul știe că limbajul poetic poate fi descis, dar că poezia trebuie citită“. □•Ioan Holban analizează noul roman al lui Paul Georgescu, *Natura lucrurilor*, Eminescu, 1986): „Desfășurând mecanismul omenescului și cel al structurilor politice și sociale (desfășurarea evenimentelor primului război mondial, de pildă, este sugerată prin jocul de nuanțe al intereselor celor două bănci, «Ceres și «Albina»), romanul lui Paul Georgescu, m scris, ca și celelalte, cu umor fără veselie, nu este unul istoric, ci al condiției umane ce se dezvoltă într-o epocă a tuturor renunțărilor; iar ultimul lucru la care este silit să renunțe personajul tragic al lui Paul Georgescu este «personalitatea, acest eu-ființă, izolat și în comunicare, în vibrație meree și neschimbare, determinat, pe rând, de atâtea factori, structuri, determinat până la cel mai mic șurub și, totuși, unic și repetabil în eternitate»“. ■•*Ce avea Tolstoi de ascuns*, arată, pe ultima pagină, Nicole Manolescu: „Romanul lui Tolstoi, romanul secolului XIX, în general, abundă în personaje: simțim, citindu-l, că viața tuturor are un sens, ceea ce explică densitatea pânzei și forța cu care fiecare, în colțul lui, e pictat. Ce «rară» este în schimb umanitatea romanului modern și ce vid este uneori în jurul

protagoniștilor!“ □•Valeriu Stancu și Paul Balahur traduc din lirica belgiană poeme scrise de Jean Mogin, Franz Hellens, Marc Rombaut, Cristian Hubin, Robert Mathy, André Schmitz).

• [„**Flacăra**”, nr. 46] Referendum – ul și lupta pentru pace sunt ilustrate de câteva manifestări lirice. □•Marin Codreanu scrie poezia *Discurs*: „...prin urmare domnilor ambasadori/ pacea planetei nu este brațul ei înarmat/ nici brațul drept ridicat de statuie/ darmite cosmosul cu miros de primejdii“. □•N. Grigore Mărășanu prezintă în aceeași manieră: „Astfel,/ știind că am un LOC în Univers,/ aduc torța mâinii drepte în fața inimii,/ să-mi fie trupul arbore-n lumină,/ și zic:/ Sunt al Tău, Patrie!“ □•Ion Segărceanu consideră Referendum-ul *Momentul deplinei lucidități*: □•Aurel Rău consacră pacea *Sub stele veșnice*: □•Una și aceeași iubire se numește textul de la *Vitrina cărții*, semnat de Gheorghe Tomozei, care prezintă „ciudatul roman” *Una și aceeași iubire*, de Diana Turconi: „...Și în fabula stenică, niciodată «voioasă», a Diane Turconi învinge viața, redescoperirea valorilor existențiale prin posibilitatea de a trudi și de a mai spera. Eroul ei găsește în muncă o terapeutică sigură. Chiar dragostea mai pare astfel posibilă după ce frumuseți ignorate ale viții obișnuite i se relevă, așa cum vor fi fost în curata-i copilărie. [...] Dincolo de unele imprecizii, de stângăcii inerente, romanul Diane Turconi recomandă o scriitoare adevărată ce ar trebui să-și încerce condeiul, crede cel ce scrie ndurile de față, în proza fantastică de tip Mircea Eliade...“. □•Sub titlul *Paremiologie comparată*, Paul Dugneanu comentează volumul îngrijit de Gabriel Gheorghe, *Proverbele românești și proverbele lumii romanice* (Albatros, 1986): „Dar lucrarea, de o deosebită importanță, a lui Gabriel Gheorghe, nu interesează doar specialiștii, ci și un public avizat mai larg, punându-l în contact nu numai cu o parte din tezaurul de înțelepciune al gândirii aforistice populare românești, dar și eu experiența paremiologică a limbilor romanice înrudite, relevând similitudinile și diferențierile, frumusețile de conținut și expresie“. □•La cronică literară, Al. Piru scrie despre *Un ctitor*, mai precis despre monografia consacrată de Mircea Anghelescu lui Ion Heliade Rădulescu: „Figura lui Ion Eliade Rădulescu, ctitor al literaturii române moderne, cap al revoluției de la 1848 și primul președinte al Academiei Române, continuă să intereseze pe cercetători, dovadă noua carte a lui Mircea Anghelescu, elaborată în cadrul Institutului de istorie și teorie literară G. Călinescu, *Ion Heliade Rădulescu, O biografie a omului și a operei* (Minerva, 1986). Aș fi preferat forma simplă a numelui Eliade (fiul lui Ilie Rădulescu) și nu pe cea pompoasă și himerică, Heliade (fiul soarelui)“.

• [„**Orizont**”, nr. 46] La cronică literară, Cornel Ungureanu supune analizei eseurile din cartea lui Radu Enescu, *Între două oceane*, Sport-Turism, 1986, căreia îi găsește importante resurse stilistice: „*Între două oceane* se numește „jurnalul” de călătorii despre Statele Unite ale Americii, pe carea fost în anul 1978: „Drumul lui Radu Enescu nu diferă de itinerariile altor călători ro-

mâni, mai mult ori mai puțin celebri. Spre desoebire de Radu Tudoran sau Romulus Rusan, Radu Enescu nu se abandonează fericitelor descripții. El caută a verifica (a confrunța) idei nu totdeauna la îndemâna cititorului de jurnal de călătorie. Păstrând distanțele, zicem, el se învecinează cu Petru Comarnescu, și el împătimit consumator de ziare, de «știri», de informații, de cărți privind subiectul, și el decis să facă din prima sa carte despre America un volum-tranzit». □•*Istoria poeziei românești*, apărută în trei volume la Minerva și semnată de Mircea Scarlat, nu primește „girul” critic al lui Mircea Mihăieș: „În afară de faptul că sunt din ce în ce mai scurte (primul avea 420 de pagini, al doilea volum regresa la 386, iar cel de față la 308) și că structura celui recent apărut nu diferă de celelalte decât prin plasarea *Cuprinsului* la finele lucrării, volumele din *Istoria poeziei românești* a lui Mircea Scarlat înaintează cu două cărți deodată, într-o perpetuă simetrie cronologică. [...] Ultimele două tronsoane ale *Istoriei* trădează, mai mult decât până acum, unul din « complexe criticii », acela de a nu fi practicat cronca literară « la zi ». Nicio pagubă își spune autorul. De ce n-ar produce cu de la sine putere o mică dislocare în acest imperiu al prejudecăților. Analizele sale asupra primilor noștri avangardiști sunt niște cuceritoare « foiletoane », în care transpare o reală vocație de portretist. Din acest punct de vedere, Mircea Scarlat reprimă nu numai un cronicar literar ci și un posibil... memorialist. [...] *Cartea a cincea* reprezintă o secțiune de tranziție. Istoricul literar sistematizează, adună, scade, înmulțește și împarte, dar se ferește de verdictele definitive. Distanțării și judecății, Mircea Scarlat îi preferă un zbor de agrement la braț cu modernismul. Semne că idila promite să devină, cu vremea, o adevărată pasiune. Nu ne-ar mira ca autprul să dea, peste câțiva ani, și o istorie a modernismului românesc. O dovedește *cartea a șasea*, dedicată principalelor patru momente de convegență ale primei jumătăți de secol: poezia clasicizată (care a subsumat simbolismul), poezia lui Arghezi, Barbu și Blaga”. □•După ce, cu câteva săptămâni și numere mai înainte, Daniel Vighi făcuse portretul liric al scriitorului Vasile Dan, acum îi revine plăcerea de a se vedea fals portretizat de Lucian P. Petrescu, deoarece sub titlul *Statornicia rațiunii* se ascunde o recenzie la *Povestiri cu Strada Depozitului*: „Într-un fel admirabil proustian, Daniel Vighi este unul din a ceea nobilă spiță ce știe să recreeze locul și numele lui. Dacă *Povestiri din strada depozitului* nu este marea carte a palmaresului lui Daniel Vighi, este, după părerea subsemnatului, una din cele mai reușite din ultimii ani de debuturi în proză, sonore (sau zgomotoase). După cum, tot subiectiv vorbind Daniel Vighi a călcat de la bun început pe Strada literaturii rămâne contemporan ca unul din Eroii principali”. ■•Printre colaboratorii numărului de față se află Monica Spiridon, care arată în ce constă *Prețul „invenției”* în cărțile autobiografice ale lui Marin Preda. Sunt vizate, în principal eseurile din *Imposibila întoarcere* și partea autobiografică din *Viața ca o pradă*, din care sunt extrase argumentele „polemice” spre a-l separa pe Marin Preda de Mihail Sadoveanu, doi dintre

cei mai importanți scriitori ai noștri, cu viziuni total diferite asupra creației literare: „Tot de aici se trage și o altă trăsătură pregnantă a esteticii lui Preda – anume orientarea poetică; altfel spus, încrederea în truda elaborării, în deliciul chinuitor al facerii și în suspiciunea față de ușurătatea «invenției». În astfel de circumstanțe, interesul criticilor săi a urmărit calea anevoiasă a «zidirii» – cum zice Eugen Negrici. Ea este în cazul lui Preda, tot atât de pasionantă ca edificul însuși. Pentru opțiunile lor creatoare, divergente, cei doi autori plătesc, cum e de așteptat, tributul cuvenit. Și iată cum. Libertatea fantazării, a invenției e (nu-mai aparent paradoxal) direct proporțională cu forța presiunilor exterioare cărorora scriitorul li se conformează. E poate, aici, o lege a compensației? Oricum ar fi, supușenia lui Sadoveanu la modele are ca urmare *elanul fără frâu al închipuirii*, care indignează pe Preda. În cadrele prestabilite, scutit de grijile «descoperirii», povestitorul hoinărește senin în cele patru zări ispititoare ale fabulației. Asta, în timp ce Preda se ține scrupulos de ce știe, a văzut și a trăit, investește îndoieli și neliniște, hărțuit de obligația (voluntar asumată!) de a decide totul. O libertate care aduce, cum vedem, cu cea mai împovărătoare dintre servituți”. □ Pe ultima pagină a revistei, Emil Georgescu și Adrian Rezeanu o prezintă pe *Anna Brâncoveanu de Noailles – în căutarea patriei*. Titlul nu intră în contradicție (flagrantă) cu supra-titlul, *Pantheonul românesc*: „Controversele și opiniile tendențioase de la începutul acestui secol, privind apartenența de obârșie și sentimentele mai puțin valahe ale poetei Anna Brâncoveanu de Noailles, nu l-au împiedicat pe marele nostru istoric Nicolae Iorga, cel atât de prob și inclement în formularea judecăților de valoare, să susțină călduros, alături de alți academicieni progresiști, primirea distinși scriitoare printre membrii de onoare ai Academiei Române. Acest eveniment, care a avut loc la 11 iunie 1925, era un act justițiar de recunoaștere a originii, a serviciilor diplomatice și culturale aduse țării și, nu în ultimul rând, a meritelor artistic excepționale ale scriitoarei căreia, încă de la debut, i se decernase unul din marile premii ale Academiei Franceze, iar Academia Belgiană o primise printre membrii ei încă din anul 1922. [...] Ceea ce a contribuit multă vreme la anonimul poetei și, implicit, la izolarea ei de lumea culturii românești, ca și de glia străbună, de care se simțea sentimental legată prin originea tatălui, au fost relațiile, aparent cordiale, dar în realitate încordate, pe care le întrețineau cu scriitoarea urmașii din țară ai familiei Brâncoveanu-Bibescu (prin căsătorie, contesă de Noailles) era fiica prințului Grigore Bibescu-Brâncoveanu, la rândul său fiul lui Gheorghe Bibescu, ultimul domn regulamentar al Țării Românești, și a Zoei Mavrocordat, de la strămoșii căreia moștenise și patronimicul de Brâncoveanu. Născută la Paris, petrecându-și copilăria departe de țară (având mamă cretană), precum și moartea prematură a tatălui, pe când Anna avea 9 ani, toate acestea au întârziat considerabil cristalizarea sentimentului obârșiei în conștiința viitoarei poete. [...] În pofida variantelor sale preocupări, care răspundeau fondului temperamental și vitalismului debordant al unei persona-

lități mondene, de o factură cu totul aparte, poeta nu renunță niciun moment la cultul în care crescuse pentru strămoșii prestigioși ai familiei, strămoși atât de slăviți de prințul Grigore Brâncoveanu. La locuința sa pariziană, ca și la «Vila Bassaraba» din Amphion, ambele deschise numeroaselor personalități intelectuale ale Europei, a amenajat săli închinat cu pioșenie înaintașilor valahi, între ale căror portrete dominau figurile mărețe ale domnitorului Constantin Brâncoveanu, Constantin Mavrocordat și Gheorghe Bibescu. Legată sufletește de aceste mărturii de familie, care-i asigurau echilibrul existențial, însă marcată în același timp de spiritul adevărului și echității, contesa oferă Marthei Bibescu, la începutul de an 1933, cel mai vechi și prețios exemplar al colecției sale – portretul domnitorului martir Constantin Brâncoveanu, adus de la Muntele Sinai – convinsă că locul de drept al acestuia trebuia să fie la palatul Mogoșoia. La sugestia Elenei Văcărescu și a actorului ieșean Eduard de Max, societar al Comediei Franceze, poeta militează în presă, în numele a celor peste 3.000 de români din capitala Franței, pentru înființarea unui teatru românesc la Paris, al cărui repertoriu să se bazeze în special pe dramaturgia națională, clasică și contemporană: propunere îndrăzneță, în care scop îl contactează în 1905, la Berlin, pe I.L. Caragiale, în care vedea un posibil organizator și director de teatru. Lipsa de interes a autorităților din țară (cu toate că familia Noailles asigură mijloacele bănești) și de ce să n-o spunem, nehotărârea marelui nostru dramaturg, au făcut ca bunele intenții ale contesei să se năruie. [...] La 110 ani de la nașterea scriitoarei (15 noiembrie) un binemeritat elogiu pentru o viață și o activitate literară de excepție“.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 46] Numărul consacrat păcii se deschide cu poezia Corinei Soroceanu: „Prin El cunoaștem treptele-nnoirii/ Și-o nouă revoluție, ca o văpaie./ Și-i astăzi CEAUȘESCU NICOLAE/ Emblema pentru PACEA omenirii“. □•Paul Anghel este printre semnatarii apelului pentru pace lansat cu prilejul referendum-ului: „A fi cu pacea intră în rațiunea omului de a fi. Intră și în rațiunea de a fi a lumii, care n-ar fi ce este în condiția în care moartea s-ar rosti. A pregăti moartea, a o înzestra cu instrumente, a o pune la lucru prin război, este împotriva firii și rațiunii omenești, iar azi e împotriva firii ca viață universală. Nu este niciun curaj să proclamăm viața, dar este un curaj să te opui morții. România se află în fruntea țărilor care și-au asumat acest curaj și este o mândrie, în acest ceas, să te simți una cu poporul tău în salutara misiune de a fi pentru pace. Un referendum, extins la scară planctară, ar dovedi – nu mă îndoiesc – că specia umană e răspunzătoare totuși de sine și că vrea să existe“. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, Cornel Brahaș: „Din categoria humoristilor fără voie l-aș mai cita pe Cornel Brahaș cu *Penultimele poeme de dragoste* C.R., '83, și el aflat în mare stimă la anumiți critici. Această cronică ar fi trebuit, de fapt, să aibă ca moto un «vers» al autorului: «atâta doar că o aerisire prin poezie e o aerisire sigură», dar după lectura volumului, aerisirea amintită rămâne doar un deziderat al celui în cauză. [...] Da-

că această proză curată merita să fie numită vers, ori lectorul de carte care scrie ceva mai bine decât «colegul» său nu are niciun fel de discernământ în materie de poezie, ori nu a citit ceea ce a dat la tipar“. □ *„Săptămâna pe scurt: „Rețetă pentru recunoașterea stilului unui scriitor, recomandată cu căldură de Marian Papahagi: «Rupeți câte o filă dintr-un număr de romane contemporane, amestecați dadaist foile între ele: se poate pretinde cu absolută certitudine că fila smulsă dintr-un roman de Paul Georgescu va fi recunoscută cea dintâi. Experimentul ar fi totuși prea costisitor pentru a demonstra ceea ce se vede“.* □ *La rubrica Revis-ta revistelor, despre „Luceafărul” și Mihai Ungheanu, numai de bine.*

15 noiembrie

• [*„Scânteia tineretului” nr. 11651*] Viorel Sâmpetreaan spune anticipativ un *Da Referendumului* de la 23 Noiembrie publicând poezia *Cerul senin al patriei*.

• [*„Luceafărul”, nr. 46*] *România, președintele ei, gând și faptă la temelia păcii* stă scris cu verzale pe prima pagină. Dan Tărchilă invocă *Apele și munții și cerul* în numele păcii. □ Tema continuă în interior cu titlurile *Să credem pe cuvânt dicționarele* (Mircea Constantinescu), *Triumful rațiunii* (Dan Moțoc), *Bucuria păcii* (Dumitru Dinulescu), *Sens și durată* (Viorel Sâmpetreaan), *Picior de plai* (Ion Vasiu) cărora li se adaugă poeziile despre pace semnate de Ion Nicolescu, Constantin Atomii, Nicolae Sinești, Ion Machidon, Adrian Mierlușcă). ■ M. Ungheanu semnează cronică literară al Dinu Săraru, *Dragostea și revoluția* (II). *Cei care plătesc cu viața*: „*Cei care plătesc cu viața* vrea să facă evidente efectele unei clasări a oamenilor după hârtii și nu după capacitatea și personalitatea lor reală. Din punctul de vedere al demonstrației și dezbaterii, romanul își atinge scopul printr-un scenariu cu abilitate și cu știința ritmului. *Cei care plătesc cu viața* este, altfel zis, romanul unei probleme pe care autorul o înfățișează în mai multe variante individuale și temporale. Incursiunea istorică a cărții este dintre cele mai captivante. Aristocrații au apărut în romanele postbelice, a se vede G. Călinescu, mai ales pentru a le fi consemnată aura declinului social. Dinu Săraru face și el loc unor asemenea momente în *Dragoste și revoluție*, dar gândul său a mers mai departe, el revendicând pentru reprezentanții boierimii vechi de sub munte un rost și un rol revoluționar”. □ Scurte recenzii: Alexandru Condeescu, *Debuturi colective* (II), la antologia *Alpha*, de la Cluj: „Hotărât, Nenca Iancu avea dreptate când spunea că ăla mai greu lucru pentru românul care a învățat să citească este să nu se apuce de scris. Cu atât mai mult cu cât a urmat și o facultate în acest sens. Desigur, nimic rău în această pasiune culturală, dimpotrivă, dar nu văd și rostul tipăririi roadelor ei în cazul lucrurilor de tot comune”. □ La rubrica *Mărturiile unei generații* Constantin M. Popa, îl prezintă pe Ion Iovan, cu *Impromptu*: „Interesat de morfologia biotipurilor, Ion Iovan este, fără îndoială, un prozator înzestrat, descoperitor de truvaiuri într-o artă combinatorie de *efect*, dar anemică sub

raportul adevărului vieții, al inamicului individului cu istoria”. □•Despre *Potocronism*, la secțiunea *Compendium*, apare nota: „Constantin Vișan a tipărit mai multe din interviurile sale într-o carte, *Semnături în contemporaneitate* (Ed. Cartea Românească, 1986) pe care le vrea portrete în dialog. Răspund la întrebările reporterului atât Marin Preda și Nichita Stănescu, cât și Paul Anghel și Geo Bogza, Vasile Rebreanu și Marin Sorescu, Mihai Ungheanu și Eugen Simion, Edgar Papu și Ștefan Pascu. Un mănunchi de dialoguri care oferă datele cum gândesc oamenii de cultură români între anii 1977-1984. Mai multe eșantioane ale angajării în viața culturală a țării. Reținem pentru actualitatea lor câteva răspunsuri dintr-un interviu al lui Edgar Papu din 17.10.1978. «*Arta servește la educația omului, la înnobilarea lui. Ar trebui să vorbesc despre originea ideii de potocronism în biografia mea*», spune Edgar Papi referindu-se la perioada interbelică pe când, ca asistent al lui Tudor Vianu, făcea seminarii de literatură universală la facultatea de filologie București”. □•O pagină este consacrată *Noii geografii literare*, idee în numele căreia se pronunță Z. Cârlugea, revenind asupra literaturii lui Cezar Petrescu, din primul volum al ediției de *Opere* (Minerva, 1985) îngrijită de Mihai Dascal: „Mihail Dascăl își propune să-l restituie pe autorul *Întunecării* unui merituos circuit al actualității, printr-o binevenită și necesară atitudine valorizatoare. Ediția va fi structurată în șase largi compartimente *corespunzătoare speciilor cultivate cu prelevare de autor* și reproduse după principiul cronologic: proza scurtă (schiță, povestire, nuvelă), romanele, textele dramatice, literatura pentru copii, publicistica (dar și estetica, interviurile), corespondența. Seria se va încheia cu o necesară bibliografie critică, ce va alcătui substanța unui volum complementar. Fiecare compartiment va fi prevăzut, în afară de indispensabila notă a ediției, de un *complex corpus de comentarii critice și filologice*”. □•Adrian Dafir face *Studiul hemografiei* în conținutul celor două volume din *Ordinea cuvintelor* (C.R., 1985) nichitastănesciene din ediția prefațată, îngrijită și scoasă cu acordul autorului de către Alexandru Condeescu: „Pentru definirea mai clară a raporturilor autor-editor ce a stat la baza alcătuirii acestei ediții, citim din scurtul cuvânt înainte al lui Nichita Stănescu, următoarele câteva rânduri, fundamentale pentru înțelegerea reală a acestor raporturi: «În consonanță cu tânărul meu prieten, criticul Alexandru Condeescu, am făcut o revizuire a celor publicate pe parcursul a peste 25 de ani lăsând numai lucrurile care s-au salvat conjuncturii intime sau exterioare. Ediția nu are pretenția de a fi definitivă, ci numai năzuință». (Deși clară, fără dubii, această ultimă frază a dat naștere unor controverse de interpretare dintre cele mai ciudate și inexplicabile, controverse asupra cărora nu insistăm acum. Oricum, recenzenții, utilizând întru aceasta curbe neregulate de umbre și lumini, de plieri și replieri strategie, au reușit să creeze, în defavoarea forțată a editorului, o anumită atmosferă de destrămare a conținutului frazei, în scopul probabil al transformării acesteia dintr-un punct de plecare într-unul de sosire, adică dinspre absolut spre amănunt și nu invers)”. □

□•Marian Vasile se ocupă cu lucrarea logicianului Alexandru Surdu, de fapt traducerea acestuia din Immanuel Kant, *Logica generală*, cu multe informații despre autorul traducerii, colaborator al lui Constantin Noica și membru în colectivul Eminescu, pentru textele de limba germană: „Așadar activitatea sa atât de bogată, utilă, prin cercetarea extensivă a tuturor sistemelor de logică, ar putea contribui, printr-un demers, acum intensiv, la efortul, mai general, spre realizarea, regăsirea sau recrearea (pe baze noi) a principiilor unei logici fundamentale, a unei noi *scientia scientiarum*, mult așteptată azi. Într-un moment de criză ce domină de mai multă vreme totalitatea disciplinelor, atât pozitive cât și umaniste”. □•Vasile Macoviciuc reface traseele operei lui Simion Mehedinți, îngrijite de Gheorghiță Geană. □•Niculae Stoian o prezintă pe Constanța Buzea în ciclul *Poezii, când erau tineri...*: „De altfel, sub multiplele aspecte pe care le comportă actul creației poetice – univers tematic, bogăție de idei, originalitate adesea insolită a metaforei, virtuozitate formală – într-un cuvânt perfecțiune – Constanța Buzea se prezintă astăzi ca o adevărată maestră a versului românesc”. ■•În aceeași ediție este inclus și suplimentul brăilean „Dunărea”, care conține versuri inedite de Mihai Dragomir, o relatare despre decernarea Premiului literar „Panait Istrati”, precum și o pagină de cercetare și valorificare literară a operei lui C. Sandu Aldea, cunoscutul scriitor sămănătorist de obârșie dunăreană. □•Lucaian Chișu îi ia un scurt interviu lui Cristian Golfeto, președintele Asociației Les amis de Panait Istrati: „– *În ce mod considerați posibilă o colaborare între Asociația pe care o reprezentați și unele instituții culturale românești? Mă refer la Uniunea scriitorilor, Muzeul scriitorilor, Muzeul literaturii române, Expoziția memorială Panait Istrati.* – Cred că în această colaborare noi suntem cei care trebuie să întrebăm deoarece dumneavoastră sunteți cei care aveți documentele esențiale originale. Ceea ce putem face noi în țara noastră e să difuzăm toate textele lui Panait Istrati la aceste materiale, pe care le-am evocat și pe care am dori să le avem – în copie, bineînțeles – în expoziții cuprinzând iconografie, cărți poștale, texte, cred că această colaborare depinde în mare parte de ceea ce puteți dumneavoastră să ne puneți la dispoziție prin expoziția memorabilă brăileană. Cu privire la alte instituții sau organisme culturale, sunt gata să examinez toate aspectele interesante pentru o colaborare cu un subiect istratian bine precizat. Bineînțeles, fiecare dintre noi avem independența punctului de vedere în această problemă”. □•Poeme de Liviu Damian, poet din R.S. Moldovenească, trecut în lumea umbrelor și lirică turcă se găsesc pe ultima pagină, *Mapamond*, unde își află locul și ecourile internaționale ale demersurilor sub titlul *România în Anul internațional al păcii*, text semnat de Dumitru Constantin.

• [„SLAST”, nr. 46] Poezii pentru apărarea păcii, apar număr sub semnăturile lui Dan Rotaru, Pavel Pereș, Gheorghe Daragiu. ■•O altă temă, tot de apărare, dare de alt profil, este *O problemă a noastră, a tuturor: Cum apărăm puritatea limbii vorbite*: Se implică în apărarea purității limbii „vorbite” scrii-

torii Nicolae Dragoș și Gheorghe Șovu, sociologul Constantin Schifirneț și lingviștii N. Mihăescu și Cezar Tabarcea. ■-Constantin Sorescu inițiază seria de articole cu titlul *Poveste despre locul românilor în lume*, care începe cu evocarea cărții lui Nicolae Iorga, *Rolul românilor în Istoria universală*. Textul criticului de la „SLAST” redă conștiincios liniile de forță ale cărții lui Nicolae Iorga. □-După ce în numărul trecut Profira Sadoveanu fusese invitată redacției, în cel de față universitarul ieșean Constantin Ciopraga se ocupă de *Posteritatea lui Mihail Sadoveanu*. Concluzia cărturarului ieșan este că „la un sfert de secol de la trecerea în eternitate a unuia dintre cei mai mari scriitori români, în același timp artist de valoare universală, posteritate lui [...] stă sub semnul luminii”. □-Făcând în totalitate abstracție de cartea recent apărută a lui Mircea Iorgulescu, (*Spre alt Istrati...*) Mihai Dascal, este, la rândul lui, interesat de *Paradoxul Istrati*: „Reușita acestei aventuri o datorează nu atât întâmplării de a întâlni un mentor sagace și dezinteresat ca Romain Rolland, cum pare uneori convins însuși Istrati, cât mai ales, acestui voluntarism radical și personalist, izvorând din romantismul generoaselor credințe socialiste ale începutului de secol și perfect verosimil în ordinea naivității și-a formației sale balcanice. Poate și de aceea pentru francezi, care-l asimilează încă direcției Loti – Valery Larbaud, neorealiștilor în căutarea de inspirație violent exotica sau citadinului Blaise Cendrars coborând în pitoresc de la înălțimea civilizației metropolitane, Istrati mai are formula meteoritului, căruia autarhia chimică îi împiedică omogenizarea cu noul mediu. Altfel ni-l reprezentăm noi însă, care comunicăm cu opera sa infrastructural, la nivelul sensibilității, al psihologiei sociale și chiar al tradiției literare, care pare să-i determine și să-i condiționeze finiar dominantele”. □-Virgil Teodorescu (*Un poet cu buzunarele pline*) se află printre „contemporanii” lui Mircea Dinescu. □- Clujeanul Adrian Pop scrie despre prozatorul transilvănean Radu Ciobanu. □-În rubrica lui T.T. Coșovei (*Un tânăr autor, o carte*) este semnalată prezența editorială a lui Ion Dumbravă cu *Argument pentru ziua ce vine* (C.R., 1986).

• [**„Tribuna României”, nr. 328 (22)**] Fănuș Neagu semnează tableta *Sadoveniana*: „Era o noapte veche, atârnată în sulilele ploii, și nu mai eram pe Dunăre, intrasem la Ostrovul lupilor, în locuri umblate numai de dropii, de mocani și de căruța lui Leușean, și ne vorbea încet, cu glasul acela pe care n-am să-l uit niciodată, Domnul Vitoriei Lipan, al lui Cozma Racoare, al comisului Jder și al lui Mehmet Caimacam”. □-Gabriel Stănescu îi ia un interviu lui Marin Sorescu: – *Ați debutat, contrar obiceiului – ca să zic așa – cu un volum de parodii*, Singur printre poeți. *Cărțile de poezie originală pe care le-ați publicat ulterior au venit să confirme cu tărie vocația dumneavoastră literară. Ceva mai târziu au apărut și piesele de teatru, eseurile, romanul, publicistica, traducerile etc* Cu alte cuvinte ați „atacat” toate genurile literare. *S-ar putea spune că ați debutat nu o dată. ci de mai multe ori. Însuși Tudor Arghezi considera că scriitorul debutează succesiv, cu fiecare nouă carte scrisă. Ce sem-*

nificație au pentru dvs deci aceste debuturi -să le spunem - în lanț ? - Am debutat, într-adevăr, de mai multe ori, ultimul fiind în critică, anul trecut, cu un pian. Atrag atenția că pianul urcă nu coboară pe scări! Este o datorie elementară de a ne înnoi, de a încerca mereu frisonul primei apariții. Asta nu înseamnă risipire pentru că universul, atunci când există, rămâne neschimbat. [...] - Ați spijinit, dacă nu debutul imediat al mai multor tineri, debutul lor pe termen lung - ca să revin la sintagma argeziană evocată anterior. Credeți în necesitatea unui mecenat în poezie ? - Toți simt - în momentul lansării, și nu numai atunci - nevoia unui climat stimulator. Trebuie să existe câmpuri magnetice spre care să graviteze talentul Nu disprețuiesc formele organizate de receptare ; cenaclurile literare, Foarte importante sunt personalitățile dispuse să fie perpetuu amestecate în procesul foarte lent de formare a tinerilor scriitori Este și aceasta o pasiune, cum ar fi colecționarea de timbre rare. Cunoșc câțiva inși care de mulți ani umblă după un cap de zimbru. Capetele de zimbru nu apar într-un cenaclu sau într-o redacție oricând. Trebuie oricum să fim optimiști Și dacă emisiunile vechi s-au epuizat, să contăm pe emisiunile noi". [...] - Ați participat la câteva festivaluri internaționale de poezie (Mexic. Marrakech, Madrid) și colocvii internaționale de poeziei Berlin, Genova) avind șansa să vă întâlniți cu mari poeți contemporani Poezia dvs. a fost tradusă și publicată în străinătate. Ați fost distins cu câteva premii literare de prestigiu Ați stârnit astfel curiozitatea, admirația sau poate - de ce nu ? invidia colegilor de breaslă și nu numai a lor. Cu ce sentiment ați participat la aceste manifestări care omagiază poezia ? -Am avut ocazia să călătoresc mult. Desigur, e mai comod să stai acasă, să fii clasic și să nu te cunoască nimeni Călătoriile sunt îngrozitor de obositoare, trăiești în tensiune, renunți la tabieturi, vorbesc o altă limbă Ele sunt însă necesare pentru un scriitor cel puțin tot atât de necesare cât sunt alergările Măricicăi Puică pe stadioanele internaționale. Există concepția greșită că poți câștiga întreceri culturale fără să te prezinți la ele - prin neparticipare - și că Europa și Mapamondul sunt datoare să te descopere numai pe hartă. Americanii s-ar crede că nu mai au atâta nevoie de publicitate ; cu toate acestea cheltuiesc foarte mult pentru acțiuni culturale în lume, sovieticii la fel. acum, chinezii, la fel. Cu atât mai mult națiunile mici Ele nu pot lipsi din acest concert al valorilor. Cu aceste convingeri călătoresc, încredințat că limba română și cultura română merită orice efort: și că fiecare dintre noi este dator să onoreze țara, climatul în care s-a format. Voi scrie probabil odată o carte de călătorii. Am avut multe satisfacții legate de receptarea poeziei române contemporane în țări precum U.S.A., Mexic, Anglia, Olanda. R. F. Germania. Iugoslavia, Polonia. Am avut surpriza de a constata că unele cărți ale mele fuseseră traduse". ■Liviu Papadima și Rodica Zafiu recenzează cărțile recent apărute. □Despre Dan Laurențiu, *Ave Eva - poeme*, consemnează Rodica Zafiu: „Poemele sunt construite mai ales pe un scenariu al întoarcerii în sine (a lui Ulise. a fiului risipitor), al încheierii unui destin ; tonul

este elegiac, de un tragism reținut: „Iată-mă iarăși ceea ce / am fast de la început o iluzie / cu ochii prihăniți ai unui / inger căzut privesc îndărăt // dăra de sânge pe care m-am / întors acasă la mama / a dispărut în pustiu / acesta a fost drumul vieții melc. Încărcătura stilistică extremă a paginilor în proză pregătește spațiile în care versurile își etalează o simplitate plină de ecouri. Sunt două căi urmărind deopotrivă captarea zonei enigmatice pe care poetul – «preotul, vrăjitorul și magicianul cuvintelor» – o presimte în spațiile albe dintre rândurile scrise. Asumarea condiției de poet orfic este, în *Ave Era*, mai evident decât în volumele anterioare ale autorului, rezultatul unei tensiuni interioare: imaginea morții nu o pur și simplu anulează prin depășiși □•Liviu Papadima recenzează *Plicul negru* de Norman Manea: „Romanul *Plicul negru* cutreieră nebulozitatea existenței. Frapează. În romancier, tendința de a tulbura percepția, de a dizolva reperele, de a încurca orientarea cititorului. Lumea prozei lui Norman Manea e sufocată de incertitudine. De la atomizarea instantaneelor până la conul de umbră ce învăluie atitudinile fundamentale – efortul de a fi și de a învăța cum să nu mai fii – lotul plutește în conture vagi, conferind până și detaliului anodin o stranietate onirică. Nu imaginația însă. ci intelectul rodește viscozitatea de vis a întruhipărilor autorului. El complică prodigios, cu risipă de virtuozitate, un subiect pierdut în sinuozitățile scrierii”. □•La *Cei care vin*, Radu G. Țeposu îl prezintă pe Ion Mureșan: „Retras într-un sat ardelenesc, imediat după terminarea studiilor de filosofie, extrem de zgircit cu aparițiile în presa literară și aproape deloc grăbit să-și vadă numele pe cea de-a doua plachetă de versuri este Ion Mureșan. poet de mare talent, premial, de altfel, de Uniunea scriitorilor pentru debutul său cu volumul *Cartea de iarnă* (1981). La apariția cărții, autorul a fost judecat cu o intransigentă atât de mare, încât a putut părea neverosimilă pentru postura unui debutant, însă exigenta criticii, topită în cele din urmă în elogiuri unanime (cu excepția unei contestări belicoase, totuși) era un semn că avem a face cu un scriitor adevărat, cu o conștiință morală și artistică indiscutabile”.

16 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 13759] Pe prima pagină, Victor Tulbure publica poezia *Pe un pământ al păcii vrem să trăim în pace*. □Radu Beligan scrie despre necesitatea păcii pe glob sub titlul *Un urgent și nobil imperativ al istoriei*.

17 noiembrie

• [„România liberă” nr. 13074] Campania Referendumului pentru pace continuă cu poemul lui Ion Segărceanu, *Rodească falnic visul păci-n lume: „...Un Da pentru viață și iubire/ Pentru câmpii și codri, munți, izvoare...”*.

18 noiembrie.

• [„Scânteia”, nr. 13760] Cu un *Mesaj de pace* este prezent Létay Lajos.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11653] Cătălin Bordeianu, pe prima pagină (*Da, pacea*), Mircea Florin Șandru (*O clipă de pace*), Dan Mărgărit (*Acoperiș al lumii: pace*) spun în felul lor, liric, un *Da* la Referendumul de la 23 Noiembrie.

19 noiembrie

• [„România liberă” nr. 13076] La chemarea președintelui țării, Virgil Teodorescu se înscrie cu poezia *La temelia păcii* în Campania Referendumului pentru pace: „...Plecați-vă urechea și ascultați cuvântul/Acestui neam și-al celui ce-l poartă-n univers...”.

20 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 13762] Sub frontonul *Adeziune deplină la politica consecventă de pace a României Socialiste, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în numele dreptului fundamental la viață, la existență liberă și demnă!* sunt redate imagini document de la „impresionantele manifestări ale poporului român pentru pace și dezarmare”. □•Pe lina de continuitate a acestor afirmații și imagini, Ion Horea semnează articolul *Suprema răspundere*: „La întrebarea țării voi răspunde cu un DA neîndoielnic, bucurându-mă încă, de la o zi la alta, de tot ceea ce oamenii țării mele fac pentru viața lor și pentru viitorul omenirii. În fața lumii să apărăm cu demnitate, ca și până acum, în fața marilor puteri să ne arătăm dreptul nostru egal și firesc de a fi oameni între minunile pământului. În fața absurdului și a nebuniei să arătăm judecata și calmul, în fața rățâcirii să arătăm înțelepciunea, așa cum neamul nostru a fost, a știut să fie. De data aceasta, lumea mare și ființa omului, imensitatea cosmică și fărâma gândului se exprimă printr-o singură vorbă, Pace, care se traduce în inima orișicui prin speranță, prin iubire, prin creație, prin existență. În numele ei să ne rostim propriul nostru nume”. □•În traducerea lui Victor Tulbure, Franz Liebhard, publică poemul *De ale păcii raze mereu strălumiți*: □•Prof. dr. ing. Coleta De Sabata, rector al Institutului Politehnic „Traian Vuia” din Timișoara, ia, de asemenea, atitudine: *Știința să fie folosită numai spre binele umanității*.

• [„România literară”, nr. 47] Un *Da!* (hotărât! în limbajul de lemn al epocii) emană din editorialul (cu acest titlu) al revistei. □•Ion Popescu semnează un „poem-omagiul și poem stindard/ plutind între mândria / de-a fi român...”, iar cele două texte ilustrează intocmai imaginea cu Nicolae și Elena Ceaușescu (el salutând depărtările, ea cu un buchet de flori în brațe) sub faldu-rile stindardului. □•Despre *Nestrămutata dorință de pace*, scrie Dumitru Ghișe. ■•Sub titlul generic *Pacea – cheazăia viitorului nostru*, semnează mici texte de atitudine: George Macovescu, Daniela Crăsnaru, Ion Stoica, Emil Manu, Dumitru Matală, Valeria Deleanu. □•O nouă pagină, de versuri, se intitulează *România-Ceaușescu-Pace*. Au „onoarea” de a semna aici Ion Mărgineanu, Al. Jebeleanu, Nicoale Liu, Dumitru Grigoraș, Ovidiu Genaru, Emilia

Căldăraru, Petre Ivancu. □•Până și rubrica permanentă a lui Geo Bogza, intitulată *Trapez*, se metamorfozează într-un text de altă sorginte, *Munții păcii*: „Așa mi-au apărut, la jumătatea unei revelatoare călătorii, într-un timp când se clătină temeliile lumii, Munții Făgărașului – proiectați pe cerul de la miazăzi. Noaptea puteau să dispară, dar în zorii zilei următoare se arătau iarăși. Totul în preajma lor era neîntinat și pur, și însăși ființa lor părea străvezie. Dacă acei munți, n-ar purta – ca pe un titlu de noblețe și ca un farmec în plus – numele pe care îl poartă, iar eu ar trebui să le dau unul, gândindu-mă la splendoarea lor, le-aș spune Munții Păcii. Fiindcă există o splendoare a păcii, pe care o uităm tot mai mult, care nu e doar negarea războiului, ci însăși splendoarea dintru început a lumii”. □•În *Filologicele* Șerban Cioculescu se ocupă în continuare de Al. Odobescu și corespondența acestuia în limba franceză, cu mult mai amplă. Ceea ce îl interesează pe venerabilul critic este împănarea corespondenței franceze a scriitorului cu sintagme și expresii românești, de unde și titlul intervenției din acest număr. □•*Ideea de pace la clasicii noștri* constituie osatura numărului. Autor al unui volum intitulat *Scriitorii clasici și armata română*, Teodor Vârgolici vine cu o nouă contribuție de acest fel: „În milenara și involburata sa istorie, poporul român a fost însuflețit neconținut de idealul sublim al păcii, al conviețuirii pașnice și bune înțelegeri cu popoarele vecine, confirmând adevărul fundamental, de netăgăduit, că niciodată nu a întreprins acțiuni de cucerire și de supunere a altor țări. Luptele eroice pe care a fost nevoit să le poarte, de-a lungul veacurilor, au fost lupte de apărare a pământului strămoșesc, a libertății și neatărnării sale, de păstrare a ființei sale. [...] Scriitorii români au cântat pacea și ca izvor al înfrumusețării vieții umane, al belșugului, îndepărtând relele și suferințele, asigurând un viitor luminos”. ■•În paginile de mijloc, se repetă *Da! Pentru dezarmare, pentru pace, pentru viață*. Între semnatori se numără: Aurel Rău, Silviu Stănculescu, Al. Căprariu, Platon Pardău, Alexa Visarion, Tiberiu Utan (cu versuri). □•Nicolae Manolescu face comentarii pe marginea primului volum din Virgiliu Monda, *Viață și vis* (C.R., 1986), declarând, la final, că se află în așteptarea celui de-al doilea volum. □•Despre romanul Silviei Zabarcencu (*Revelion la vamă*, Eminescu, 1986) se pronunță Valeriu Cristea: „Suprapunând chiar din titlu o graniță în timp uneia în spațiu, *Revelion la vamă* de Silvia Zabarcencu și-a propus să fie romanul unei a treia granițe: aceea pe care orice criză o reprezintă în viața unui om. Cu atât mai mult când e vorba de viața unui om tânăr și de o criză provocată de o mare dragoste înșelată”. □•La rubrica sa, *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre romanul social, ilustrat prin doi autori. Costache Anton (*Întâlniri paralele*, C.R., 1986: „N-am observat, de altfel, accente noi în cronologia narațiunii și nici modificări în sfera tipologiei. Costache Anton prezintă în chip corect conflictul dintre generații”. În ceea ce îl privește pe Nicolae Țic și romanul său, *Intermediarii*, C.R., 1986, criticul observă că „prozatorul reia, nu știu dacă în chip premeditat sau nu, o temă din vechiul roman din anii 50, pu-

nând în conflict două tipuri sociale: omul de acțiune (Modoran), îndrăzneț, justițiar și birocratul (intermediarul) care vede lumea printr-o schemă și o judecă, în consecință, strâmt și strâmb. Nouă este doar justificarea acestor două tipuri schematice”. □•Victor Atanasiu recenzează, sub titlul *Poem cu întâmplări regăsite*, volumul de versuri al lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Antumle*, 4, 5 (Litera, 1986): „Se poate spune că poetul are de la început stofa unui scriitor autentic și aceasta va fi facilitat prezența unui puternic simț de discernământ. *Antumele* 4,5 (titulatura, ca și numerotarea sunt cam năstrușnice) creează într-o măsură cvasideplină o concordanță între croiala materialului și substanța intrinsecă”. ■•La secțiunea confluențelor cu alte literaturi, un spațiu larg ocupă relatările de la cel de-al XII-lea Colocviu al A.I.C.L. (*Asociația Internațională a Criticilor Literari*), desfășurată la Marsilia în perioada 16 – 20 octombrie 1986. □•Apar, în traducere, intervențiile din acest număr: Robert Andree (Franța), Evgeni Sidorov (U.R.S.S., *Cardiogramă lirică a epocii*), Jean Rous-selot (Franța, *Spicuri dintr-un jurnal*) și Klaus Jarmatz (R.D. Germană, *Îmbo-gățirea liricii*). □•Numărul se încheie cu alte două semnături în favoarea păcii: Ana Blandiana: „„Pace! » rămâne, și pentru noi, cea mai plină de sens, de cre-dință, iubire și speranță, ditre urări” și Valentin Lipatti, cu textul ideologic *O consecvență și dinamică politică de pace*.

• [„**Tribuna**”, nr. 47] Număr preponderent ancorat în problematicile *Anu-lui mondial al Păcii*. Din partea celeilalte redacții clujene (revista „Steaua”) se implică...politic Aurel Rău, cu eseul *Performanțele spiritualității noastre*. □•Pe tema păcii, dar mai aproape de literatură se pronunță și Petre Bucșa (*Eternizarea memoriei*) și Teohar Mihadaș (*Printre columnele de foc*), Eugen Uricaru (*Si vis Pacem*). □•Ioana Bot consideră că, „pentru folcloristica română contemporană, Mihai Coman nu mai este o «speranță», ci un specialist despre a cărui maturitate vorbesc singure cele patru volume publicate până acum”. ■•Scurte recenzii semnează Ion Buzași la *Orașul sub formă de inimă*, de Ion Mărgineanu și Gheorghe S. Suci, care descoperă la Nicolae Sârbu, *Aurul din aripi*. Ambele cărți aparțin ariei tematice a reportajului. ■•În paginile rezerva-te prezențelor din lirica universală apar Pablo Neruda, Eugenio Montale, Jaqu-es Prévert, Pat Lowter și Tone Pavcek (rubrica *Poezii lumii cântă pacea*) □•În traducerea lui Vasile Grunea sunt tipărite fragmente din proza confesivă a lui Elie Wiesel, premiul Nobel pentru Pace.

21 noiembrie

• [„**România liberă**” nr. 13078] O pagină de ziar conține *Adeziune una-nimă la noua și strălucita inițiativă de pace a președintelui României Socialis-te, tovarășul Nicolae Ceaușescu*; Printre cei ce se exprimă în chip plenar se află Violeta Zamfirescu în poezia *Zori de pace*.

• [„**Contemporanul**”, nr. 47] Număr consacrat *Anului internațional al păcii*, care se deschide cu editorialul *Glasul României-glasul păcii*: „Inițiativa

de înalt umanism revoluționar a tovarășului Nicolae Ceaușescu, devenită Lege de stat prin adoptarea ei de către Marea Adunare Națională, decizia de reducere cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ale țării noastre, supusă referendumului de la 23 noiembrie, menit să-i confere puterea de act istoric întemeiat pe voința întregului popor, este o încununare exemplară, de maximă însemnătate națională și internațională, a eforturilor consecvent consacrate de România socialistă instituirii unei ere de pace și bună înțelegere pe continentul nostru și în întreaga lume“. □•Împlinirea a doi ani de la Congresul al XIII-lea al Partidului este prilej de noi articole festive semnate de Alex. Vasilescu și George Chirilă. Primul vede în acest moment *Semnificații de importanță istorică*, ce de-al doilea îl plasează sub *Orizonturi ale devenirii noastre comuniste și revoluționare*, ambele texte fiind înțesate cu citate din Nicolae Ceaușescu. □•Versuri dedică celor doi ani trecuți deja Virgil Teodorescu, Violeta Zamfirescu, Miklos László și Eugen Evu. □•La împlinirea vârstei de 80 de ani, scriu despre Corneliu Baba. D.R. Popescu (*O clipă*), George Macovescu (*Singurătate în doi*) și C. R. Constantinescu, acesta din urmă trimițându-i o *Scrisoare deschisă*: „Pot să spun, fără teama de a greși, că forța creatoare de care ați dat dovadă, gândirea și sufletul dumneavoastră au căutat, fără abatere, țintele durabile. Ar trebui să vă aduc, să vă aducem, de fapt, un omagiu pe măsura meritelor dumneavoastră. Cuvintele mele sunt însă palide și cam tocite. Mă voi strădui să pun admirația tuturor față de opera pe care ne-ați dăruit-o în afirmația: *Ați reușit*. Așa cum au reușit Andreescu, Luchian, Pallady, Petrașcu, Tonitza. Ați reușit pentru noi în primul rând. Triumful artistului devine cu vremea și triumful culorilor pământului din care s-a născut“. □•Constantin Trandafir comentează temerarul proiect al monografiei *Mihail Sadoveanu*, elaborată de I. Oprișan: „Opera lui Sadoveanu – caz dintre cele mai fericite și mai simptomatice – a ispitit multe și diverse condeie, în postumitate. Dacă n-ar fi să ne referim decât la cărți (semnate de Savin Bratu, Const. Ciopraga, Pompiliu Marcea, Al. Paleologu, Nicolae Manolescu, Zaharia Sângeorzan, F. Băileșteanu) și «explozia» exegezelor sadoveniene se demonstrează hotărât. În urmă, I. Oprișan ne propune un prim volum (masiv, 445 p) dintr-un ambițios proiect în nu știm câte volume, despre *Opera lui Mihail Sadoveanu*. Într-un preambul – *Punți către Sadoveanu* – autorul își caracterizează lucrarea, mai bine zis intențiile ei, și nu o face «cu sfială», cum declară, ci mai curând cu neașteptată pasiune revendicativă. Iată, s-ar putea spune, o modestie care ascunde mari orgolii, cine exprimă o poziție precisă n-o poate face decât în termeni radicali. Noi tot mai sperăm în puterea și frumusețea relativității: dar nu cu asemenea măsură se atacă obiectivele importante, se construiesc edificiile solide, se impun puncte de vedere...I. Oprișan este un istoric literar meticulos, foarte energic, dotat și întrepid. Primul volum al exegezei sale consacrate operei lui Sadoveanu certifică aceste însușiri și ne asigură de realizarea integrală a cutezătoarei inițiative“. □•Laurențiu Ulici semnează cro-

nica literară la Constanța Buzea, *Planta memoria* (C.R., 1986): „Un interlocutor misterios, copil, iubit, alter-ego sau/și poate altcineva joacă în *Planta memoria* (Ed. Cartea Românească) rolul de «adresant» al confesiunilor Constanței Buzea. Este un «personaj» fără replică, un «tu» contradictoriu, înger și demon deopotrivă, imaterial ca o boare și consistent ca o obsesie, călău și victimă în același timp, o absență prezentă, semnificativă prin ceea ce provoacă în afectivitatea eului liric: împăcare tandră și reculegere senin-elegiacă, așadar o stare de echilibru, nu și de confort însă căci echilibrul e între tensiuni contrarii a căror imprevizibilă accentuare ocazională solicită un epuizant efort de scrutare introspectivă. Dar nu-i mai puțin adevărat că, fie și la pândă, acest echilibru, mai mult al contemplării decât al ființei, este un lucru nou în poezia Constanței Buzea chiar dacă elementele lui constitutive: așteptarea, absența și visul sunt mai vechi. [...] Puțini sunt poeții care reușesc ca în dialog cu ei înșiși fiind, să dea impresia că dialoghează cu altcineva așa cum o face Constanța Buzea în *Planta memoria*“. □•Fără a face din Laurențiu Fulga un neînțeles (pe care, de altfel, îl prezintă biografic și bibliografic exact, Dumitru Nicu marșază: „Critica și istoria literară sunt datoare să pătrundă mai adânc înțeleșurile acestei opere încheiate înainte de vreme (scriitorul s-a născut în 1918 și s-a stins din viață în 1984), să situeze scrierile la scara justă a valorilor durabile. Romanele și nuvelele lui Laurențiu Fulga, cu o structură estetică unitară și un mesaj umanist profund, își așteaptă încă analistul exemplar. Ele au intrat deja în conștiința cititorilor, care le-au citit cu interes și le-au așezat la loc de cinste în biblioteca de suflet și de statornică prețuire ...

• [„Cronica”, nr. 47] Mobilizare exemplară pe tema Referndum-ului pentru pace, la care participă creatorii din toate sferle artei și culturii. *Sub zodie de pace*, se numește poezia dedicată Referendum-ului de Emilian Marcu: „Prin Referendum facem ca pacea să ne fie/ lumina cea curată ce-i pusă-n Tricolor“. □•Alte poeme, de aceeași sorginte, semnează Haralambie Țugui, Lucian Vasiliu, V. Filip, Ion Puha, George Damian și Neculai Darie. □•La *Referendum-ul românesc pentru pace*, contribuie compozitorul Vasile Spătărelu (*Mesajul muzicii românești*): „Astăzi, situarea muzicii în rândul mijloacelor capabile să contribuie la ameliorarea climatului internațional, puternic marcat de crize economice, sociale și politico-morale, apare ca deosebit de actuală“. Li se alătură criticul de artă Radu Negru, *Vocația de pace a artelor plastice*: „(Să cânte muzele, armele să tacă)! În anii socialismului victorios îndatoririle nobile ale artei amplifică mesajul ei de pace. [...] Pe simezele marilor expoziții republicane vâlvătaia de steaguri roșii și tricolore semnifică vibrația noastră, a tuturor, alături de neînfricatul *Erou al păcii*, tovarășul Nicolae Ceaușescu“. □•L. Boicu procedează cam în maniera unei piese la modă în care se spunea că în actul al doilea eroii reproduc ceea ce au spus actul întâi: ■•După ce în numărul precedent apăruse Nicolae Țatomir scrisese scurta adeziune *Si vis pacem, para pacem*, alți autori completează deja forjatul dicton latin, acum în veșmânt ro-

mănesc: *Dacă vrei pace, pregătește-te pentru pace!* □•Constantin Parascan, *Nemuritorii literaturii, apărătorii păcii*: „O Patrie zidită de cărți. O patrie deschisă prieteniei și Păcii prin cărți. *Miorița* și *Descrierea Moldovei* și *Hora Unirii* și *Luceafărul* și *Amintiri din copilărie* și *Baltagul* și *Cel mai iubit dintre pământeni* și... – un zid de lumină pe conturul sfânt al Patriei. O Patrie apărută de sufletele nemuritorilor literaturii române“. □•Liviu Leonte, *Opțiunea noastră*: „Ca unul care n-am beneficiat vreodată de o vocație cazonă prea entuziasată, m-aș bucura să prind și anul 2000 ca să votez reducerea cu 50 la sută a înarmărilor. Iar dacă se va întâmpla mai devreme, cu atât mai bine, omenirea va fi în câștig. Ea va avea mai multă hrană, mai multe leacuri pentru boli, mai multă liniște pentru suflet și mai mult spirit pentru sine“. □•Ioan Holban, *Nevoia de liniște*: „Faptele ce se petrec și în lumea literaturii vorbesc, prin însăși elocvența lor, despre liniștea necesară lucrării în spirit“. □•Constantin Coroiu, *Un act de conștiință*: „Dorința și voința noastră de a spune un da hotărât, unanim, la referendum-ul din penultima duminică a acestei toamne românești privind reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ale țării noastre – nouă și strălucită inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu –, înscriindu-se în ordinea firească a unui cod etic multimilenar, se constituie într-un act de înaltă conștiință politică, într-o opțiune majoră: pentru triumful vieții, pentru progres și demnitate umană, pentru viitor“. □•Vicențiu Donose, *Inițiativă cu profund caracter umanist*: „Referendumul de la 23 noiembrie este un prilej fericit pentru fiecare om de bună credință de a răspunde cu un DA hotărât acestei noi inițiative de pace, astfel încât cerul să fi mereu al porumbeilor, iar în ochii copiilor să crească floarea speranței într-o viață lipsită de amenințări. [...] Poporul roman a dorit dintotdeauna înțelegere între țări. Iar atunci când a fost nevoie și-a jertfit tinerețea pentru libertatea sa și a altor popoare, iluminându-și istoria“. □•Sunt anunțate rezultatele Concursului de proză Mihail Sadoveanu, ediția 17. ■•Cum se petrece, de altfel, în toată presa ultima pagină a revistei cuprinde, sub titlul *Cântec pentru pacea planetei*, poezi de referință, în varii formule de traduceri, care s-ar putea rezuma în sintagma *De la Pablo Neruda și Paul Eluard la Carl Sandburg*.

• [„**Flacăra**”, nr. 47] Rezultatul Referendum-ului apare în toate paginile. □•Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* conține poezia lui Niculae Stoian *Un Da categoric!*: „A reduce-nseamnă-a face/ Zid mai trainic pentru pace,/ Turnuri ce vestesc frăția,/ Cum prin vot se și exprimă/ Cu-o dorință unanimă,/ Ceaușescu – România!“. □•Traian [T] Coșovei (*Dezarmarea*): „Dezarmarea nucleară! Dezarmarea generală! Dezarmarea totală!/ Și morții din morminte, și morții tuturor războaielor/ se vor trezi să ne-ajute!“). □•Alte semnături poetice Mara Nicoară (*Cămașa de lumină*), Liliana Ursu (*O scrisoare*), Dionisie Duma (*Cântec*), Dumitru Pricop (*Crinii*). □•Eseistic se exprimă Al. Andrițoiu (*Din pragul casei*), Ion Bănuță (*O clipă cu planeta*) și Petru Vințilă (*Sub raza de lumină a păcii*).

• [„Orizont”, nr. 47] Numărul este pus *În slujba bunului suprem al omenirii – Pacea*. □•Își exprimă adeziunea Ildico Achimescu (ziarist și scriitor), prof. dr. Pavel Petroman, Maria Pongracz Pop, scriitor, redactor șef al ziarului „Szabad Szó, caracteristica definitorie a textelor fiind, în continuare, prezența citatelor din Nicolae Ceaușescu. Faptul este resimțit inclusiv în paginile destinate literaturii, în sensul că și cronicile literare ținesc spre aceleași semnificații. □•Mihai Oprin comentează versurile de factură patriotică și pacifistă ale lui Theodor Răpan, din volumul *Privind în ochii patriei*, C.R., 1986: „Disciplinate de o numaidecât vizibilă influență nichitastănesciană, versurile lui Theodor Răpan dezvăluie o autentică vocație pentru lirica militant-patriotică și, deopotrivă, pentru aceea pătrunsă de un delicat fior erotic, acesta tutelând atât meditațiile autorului în marginea genezei poemului, cât și discretele sale lamentații asupra absenței. [...] Revenind, fie că se desfășoară în largi revărsări imagistice, fie că îmbracă forma severă a poemului cu vibrație aforistică, sensibilitatea poetului se arată receptivă la tot ceea ce poartă însemnele Patriei, efigiile duratei în istorie ori pe cele ale existenței în actualitate. [...] În mod firesc, perimetrul acestui motiv le include și pe acelea ale *Patriei* și *Partidului*, repere esențiale în aspirația către liniștea planetei. [...] Poemele de această factură sunt dominate de un irepresibil sentiment al luminii, rostirea se desfășoară în cadențe solemne, ce vorbesc de la sine despre starea de identificare a inspirației poetice cu obiectul ceremonialurilor sale”. □•Valeriu Drumeș prezintă antologia *Cu viața, zid la trecători*: „Un episod din acest sacrificiu al poporului nostru este evocat de volumul *Cu viața, zid la trecători*, de curând apărut la Editura Militară, în care sunt înmănușate memoriile de front ale unor veterani, foști ofițeri și soldați, participanți la eroicele lupte din septembrie 1944 în defileul Crișului Alb, pentru a stăvili ofensiva cotropitorilor fasciști în podișul transilvan. Înscriindu-se printre multiplele acțiuni din acest An Internațional al Păcii, acest volum se vrea un omagiu adus «tuturor celor care cu viața lor au făcut zid de netrecut în calea trupelor inamice, dând jertfa de sânge pentru o patrie liberă, demnă, independentă, suverană, pentru Pace». [...] Alte pagini ale acestei secțiuni sunt file de jurnal în care acțiunile sunt consemnate riguros, la modul cvasi-reportericesc, însă fără a li se diminua fiorul dramatic și sensul adânc pilduitor, demne de menționat, în acest caz, fiind rândurile semnate de lt. (r) Gh. Bădrăjan, subloc. (r) T. Mihadaș, subloc (r) Ion Potopin și ceilalți, toate aceste pagini sunt convingătoare pledoarii «împotriva chinurilor omului» (sergent (r) D. Mureșan), pentru ca «nimeni, niciodată să nu mai fie prizonier» (lt. (r) C. Cimpoeșu), într-un cuvânt, pentru apărarea demnității umane și a dreptului la o viață pașnică. Secțiunea finală – *În memoriam* – adaugă un florilegiu liric întru cinstirea eroilor anonimi, sau înscrși în memoria neamului, prin jertfa cărora poporul nostru și-a apărât integritatea și neatârarea, afirmându-și idealul pacifist nu prin acceptarea anacronicului «*Si vis pacem, para bellum*», ci prin faptă novatoare de reducere a cheltuielilor și efectivelor mili-

tare, așa cum a dovedit-o, în fața lumii întregi, recenta hotărâre a conducerii noastre de partid și de stat“. □•Legat de același subiect, Aurel Turcuș semnează articolul *Pacea în viziunea noastră populară*. □•„*Un Da să spune păcii, un Da triumfător*” se numește grupajul de versuri (pentru pace) semnate de poeți locali. ■•Pe ultima pagină, poeți de pe mapamond – Langston Hughes (S.U.A), José Paulo Pais (Brazilia), Dagmar Nik (R.F. Germania) dedică păcii versurile lor. □•Tot aici, Ștefan Buzărnescu scrie, cu argumente și fapte, despre *Inițiativele de pace al României*.

● [**„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 47**] Numărul consacrat păcii în lume continuă, Dumitru Dumitrică arătând (în poezia *De pace...*) că „am rămas de stâncă în orga vijeliei”. □•Tia Peltz: „Pacea e primul cuvânt cu care trebuie să se deschidă abecedarul, dragostea și înțelegerea sunt celelalte două. Cuvântul «război» nici în dicționare nu trebuie să mai existe: în locul lui să figureze o pată neagră, semn al inumanului, al neantului. Pentru unii joaca, cu armele, acumularea lor au luat locul rațiunii. Noi, oamenii de omenie, nu-i putem înțelege. Citim sau auzim, din când în când, că s-au creat noi arme. Expresia e folosită în toate limbile, a ajuns să ni se pară firească. Dar cum, se poate spune a crea moarte? [...] Instrumentele morții trebuie să fie reduse și eliminate. Acest lucru este posibil. Cercul vicios al înarmărilor poate fi frânt. Avem acum dovada, inițiativa măreață, pe care suntem chemați s-o consfințim prin semnăturile noastre. Voi scrie DA și voi semna pentru viață“. □•Ioan Stoica și prof. univ. dr. Ion Toboșaru se numără printre semnatarii apelului. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă* are următoarea sinceră introducere: „Nu știu cine e Constantin Dracsin și ce-a mai publicat, dar placheta sa *Lacul Septentrion* (C.R., '85) prezintă multe dovezi ale deriziunii «poeziei tinere», dacă o fi și el tânăr“.

22 noiembrie

● [**„Luceafărul”, nr. 47**] Cu o zi înaintea Referendumului pentru pace, stă scris pe frontonul primei pagini: *Voința unui întreg popor: Da! – păcii, vieții, muncii și creației*. Se pronunță, cu mijloacele și talentul propriu: Radu Voinea (președintele Academiei R.S.R.): „Sub conducerea tovarăsei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, prim viceprim-ministru al Guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățământului, acest comitet desfășoară o bogată activitate pe plan intern și pe plan internațional valorificând larga deschidere asigurată țării noastre de când în fruntea partidului și statului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, făuritorul României socialiste moderne. Comitetul Național Român «Oamenii de știință și pace» colaborează cu organizații similare din alte țări, care militează pentru pace, pentru oprirea cursei înarmărilor și pentru dezarmare, cu scopul de a uni eforturile oamenilor de știință din întreaga lume în lupta pentru salvagardarea păcii“. □•Fănuș Neagu („Pacea e dreptul meu, singurul meu drept pe care mi-l apăr cu viața, fiindcă

pacea aparține copilului meu și nimeni și nimeni pe lume nu mă poate duce în ispită cu vorba că fetei mele îi trebuie altceva decât sănătate, pace, bunăcuviință”. *Acoperit cu aur*); Virgil Teodorescu (*Strălucirea umană*); □•A.I. Zăinescu (*Exemplara conștiință*); Al. Rosetti (*Dreptul omului la viitor*); M. Ungheanu (*Semănătorii*); Nicolae Dan Fruntelată (*Reverberație*). □•Florin Constantiniu și Corneliu Vlad semnează în pagina intitulată *Președintele României, erou al păcii*, unde sunt inserate și alte aprecieri cu privire la Nicolae Ceaușescu, exprimate de Romesii Chandra (președintele Consiliului Mondial al Păcii), Sean McBride (laureat al Premiului Nobel pentru pace), prof. dr. Arturo Mastroiocco (prim vice-președinte al orașului Bari), Antonio Acone (președintele Academiei Simba, director al revistei „Corriere Africano”). ■•Sub titlul *Literatura și valorile umaniste*, Artur Silvestri, Lucian Chișu, Vasile Macoviciuc, Alexandru Horia și Nicolae Georgescu scriu, din varii perspective despre literatura păcii. □•Artur Silvestri scrie despre poziția ocupată de Mihail Sadoveanu, „membru în Consiliul mondial al Păcii și distins în 1961 cu premiul Lenin pentru pace”. □•Lucian Chișu arată că „tragedia care-i aureolase pseudonimul cu o retroactivă premoniție se sfârșise printr-o mare victorie personală a cărei semnificație are în posteritate noi sensuri. «Cel tăbăcit de suferință», învinsul care plătitese tribut zeului Marte mobilitatea brațului drept, devenise învingător și fiecare rând scris, după îndelungi exerciții, cu mâna stângă, era un semn al victoriei și al revanșei împotriva atrocităților războiului de oricând și de pretutindeni” . □•În *Absurditatea războiului* Vasile Macoviciuc scrie despre romanul lui Camil Petrescu, iar Nicolae Georgescu despre *Balaurul*, romanul cu aceeași tematică, al Hortensiei Papadat Bengescu. □•Alexandru Horia descoperă *Metaforele păcii* în poezia Magdei Isanos. □•Păcii, muncii și creației revin și paginile de proză și poezie din acest număr, semnate de Viorel Sâmpetean (*Frumusețea dintotdeauna a luminii lumii*), Gabriela Hurezean (*Astrul care luminează lucrarea omului este însuși omul*) și prezența cu versuri a lui Alexandru Andrișoiu și Ion Potopin. □•De pe ultima pagină, destinată literaturilor de pe mapamond, se disting versurile poetului senegalez Leopold Sedar Senghor (traduse de Radu Cârnelci) și textul președintelui Academiei, Radu Voinea, *Oamenii de știință și pacea*:

• [„SLAST”, nr. 47] Apărut în preajma alegerilor pentru Marea Adunare Națională, numărul de față este plin de citate mobilizatoare care se deschid cu editorialul *Votul nostru pentru pace – votul nostru pentru om, votul nostru pentru viață!* Prima și ultima pagină sunt pline „ochi” de citate din gândirea conducătorului partidului. □•*Despre Pace* se exprimă și poeții Dan Rotaru, Mara Nicoară, Emilian Marcu. □•Mircea Dinescu semnează textul *Redactorii ai Musonului de primăvară*, în care îi face lui Gheorghe Pituț un portret plin de umbre, dar nu ale pădurii, ci ale religiei: „Știind că-i voi fi prezentat lui Gheorghe Pituț, am postit două zile, mi-am făcut inventarul tuturor păcatelor și am stat în cumpănă dacă pot apărea în fața cuvioșiei sale, căci auzisem despre el

că ar fi un fel de strănepot al lui Savonarola, coborât ca tot ardeleanul în Capitală, să verifice la fața locului instalațiile infernului citadin”. □•Valeriu Bârgău scrie despre Cornel Moraru, critic transilvănean, iar Mircea Dinutz își continuă investigațiile pe marginea *Coerenței universului liric*., tot la ... proza Gabrielei Adameșteanu. □•Nastasia Maniu (*Vedere din poem*, Eminescu, 1986) este prezentată de T.T. Coșovei: □•Tiberiu Liviu Mitrănescu, este promovat de Alex. Ștefănescu la cenaclul prin corespondență, iar lui Bogdan-Octavian Hrib același critic îi face vagi promisiuni: „Tudor-Liviu Mitrănescu: București. Ținând seama de faptul că nu aveți decât 16 ani, versurile constituie o surpriză frumoasă. Mai sunt însă dator să vă spun că nu merită să insistați în direcția unei poezii melodioase, de factură simbolistă, pentru că vremea ei a trecut. Chiar dacă vreți ca versurile să aibă o anumită muzicalitate, trebuie să inventați o muzică nouă, nemaiauzită. [...] Bogdan-Octavian Hrib, București. Schițele *Urmele pașilor mei*, *Răscoala* și *Cheia* sunt scrise dezinvolt, în stilul traducerilor din literatura științifico-fantastică americană, dar se bazează pe idei copilărești, cum este aceea cu cheia sufletului”.

23 noiembrie

• [**„Scânteia”, nr. 13765**] În ziua Referendum-ului pentru pace, „Scânteia” apare în roșu și negru, cu titluri precum *Votul păcii*, *votul vieții*, *Pentru pacea și viitorul planetei*, Fiecare *Da* reprezintă o semnătură energică pentru pace. □•Nicolae Dan Frunțelată este prezent cu poezia *Într-o patrie a păcii*. ■•Sub un titlu care amintește vechi lozinci, *Să facem din tun tractoare, din atom lumini, din rachete nucleare pluguri de arat ogoare*, apar adeziuni le unor personalități. □•Șerban Cioculescu (*Marea amenințare a veritabilei Apocalipse*): „La numeroasele inițiative și intervenții în sprijinul înțelegerii și al păcii, efectuate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a adăugat de curând și exemplul faptei: hotărârea de a reduce cu 5 la sută armamentele, efectivele și cheltuielile noastre militare. Ratificată de Marea Adunare Națională, legea supusă referendumului popular de azi va exprima, sunt convinși, adeziunea cetățenilor patriei la politica de pace a statului nostru. Este de neconceput ca un om în toată firea sa dorească astăzi războiul nuclear, care ar avea desigur caracterul unui cataclism cosmic, distrugând viața pe Terra și făcând-o și în viitor nelocuibilă. Numai un nebun, un desperado ar putea dori ca, o dată cu propriul său sfârșit, să dispară toți ai lui. ai neamului său și ai omenirii. Întrevăd, așadar, o unanimitate în răspunsul *Da* ce ni se ocazionaază, ca expresie a propriei noastre intime aspirații către pace. Vom fi un singur om și o singură voință, în jurul steagului glorios al păcii”. □•Létay Lajos: „Știu ce înseamnă pentru ei ca și pentru noi toți pacea și că vor răspunde afirmativ la inițiativele de importanță istorică ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. Ne vom exprima împreună cu ei dorința fermă de pace, de progres, la locurile noastre de muncă, unde vom spune un *DA* hotărât păcii. Ne vor privi mașinile, obișnuite cu atingerea mâinilor noastre,

câmpiile arate și însămânțate, laboratoarele, bibliotecile, centralele electrice, locuințele intimității noastre de fiecare. zi. Ele ne cheamă să le apărăm! Le apărăm! Armele trebuie să tacă! Să fie asta doar o dorință ? Nu! Armele trebuie să tacă! Aceasta este în firea lucrurilor. O lume fără arme și fără războaie trebuie să devină o realitate dictată de rațiune, de viață. Sperăm că inițiativele României, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu vor găsi tot mai mulți aderenți în întreaga lume”. □•Pe același subiect, apar semnăturile pictorului Dan Hatmanu și actriței Margareta Pogonat. □•Ion Brad este prezent cu versuri.

24 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 13080] Sub genericul *Întreaga țară și-a spus cuvântul*, se titrează pe prima pagină: *23 noiembrie 1986 – o zi intrată în istorie, un vot pentru viitorul luminos al patriei*. În același context, Mihai Negulescu este prezent cu poemul *Gând de pace*.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 11658] Număr consacrat integral informării cititorilor, prin relatări și reportaje, cu toate forțele redacționale pe teren, despre derularea Referendumului pentru pace din 23 Noiembrie.

26 noiembrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 11660] Aureliu Goci semnează *Poezia și anotimpurile patriei*, o prezentare a poeziilor lui Viorel Cozma, colaborator fervent cu lirică patriotică în presa centrală, inclusiv în „Scânteia tineretului”: „Poezia militantă cu angajări explicite a lui Viorel Cozma are acuratețea și directitudinea specializării totale. Textele de acest fel nu dublează informația și semnificația paginii de ziar; reluându-le, sensibilizate și filtrate printr-o conștiință ardentă capabilă să sublimeze mesajul lor în muzica cuvintelor, au efect de noutate în sfera noutății mereu relative a poeziei. Prozodia tradițională, tiparele versului clasic bineînțeles că sporesc efectul de contabilitate”.

• [„Viața studentescă”, nr. 47] Simona Popescu recenzează cartea lui Ion Iovan, *Impromptu*, C.R., 1986 sesizându-i intențiile „experimentaliste” sub titlul *Cartea – obiect și ființă*: Ca și celelalte categorii ori păături sociale, *Tineretul universitar al României socialiste și-a afirmat voința de a trăi într-o lume a păcii*. Adeziunilor studențești li se alătură o pagină (ultima) de poezie pe același subiect, la care contribuie tineri aspiranți la poezie. „[...] *Temele simbolice* ale romanului sunt, deci, Călătoria (toate personajele călătoresc însuși acest roman nu e decât o călătorie). Spectacolul (ca un montaj la care participă nu doar actorii și textele reluate cu ocazia fiecărei reprezentații, ci și corectorii: maestrul de lumini, maestrul de sunet, machiorul, publicul), amândouă ca metafore ale cărții, și Scrisul însuși (toate personajele cărții scriu sau folosesc un limbaj și vorbesc despre asta). Călătoria, Spectacolul, Scrisul – tot atâtea feluri de autocunoaștere. [...] Dincolo de spectacolul lingvistic, de excentricitatea și fastuozitatea lui *Impromptu* este un «roman de idei», un poem în proză, o im-

provizăție îndelung elaborată (dacă mi se permite oximoronul), o scriitură ciudată – a corpului, parcă – discontinuă, cu ezitări – un corp viu. (Unul evocând ideea de «jazz»). Dacă depășești dificultatea inițială, descoperi că plăcerii scrisului îi corespunde plăcerea lecturii, plăcerea de a urmări cartea ca pe o *ființă* – îndrăgostită, naivă, naturală, impresionată, impresionantă, cultă, asociativă, ezitantă șovăielnică, incoerentă uneori – încercând să se exprime.“

27 noiembrie

• [„**România literară**”, nr. 48] Tema luptei pentru pace răzbate și din editorialul numărului de față, intitulat *Voința unanimă*. □ Ion Potopin este prezent cu poezia *Fapta țării*: „Da, este fapta țării numai de glorie plină/ e clipa cea de față și cea din viitor/ e dorul viu de pace, e setea de lumină/ efigia voinței întregului popor”. □ Ion Dodu Bălan vede în Referendumul desfășurat la 23 Noiembrie, *Un mesaj al întregii noastre istorii*: „Votul poporului român a demonstrat cu toată tăria voința sa de pace, independență și construcție, dorința de a trăi în liniște și bună înțelegere cu toate popoarele lumii, cărora le urează cu bătrânele vorbe ale lui Anton Pann: ...*mai multă pace, mai puțin război a face*, afirmând, astfel, pe plan mondial unul din atributele definitorii ale ființei noastre naționale, care au însoțit-o de-a lungul întregii sale istorii: *vocația de pace*, acel tulburător *bună pace*, rostit de Mircea cel Mare prin geniala pană eminesciană, rostindu-ne de fapt, mesajul întregii istorii, mesaj pe care-l înalță, pe culmi nebănuite de răspundere și umanism, președintele României prin stăruitoarele și pilduitoarele sale inițiative de pace”. ■ Pentru pacea întregii omeniri semnează următorii: Traian Iancu (*Tot ce are lumea bun*), Vasile Băran (*Realistul drum al păcii*) Vlaicu Bârna (*O vatră a păcii, peste milenii*) Mihai Negulescu (*O zi pentru viitorul planetei*), Ion Hobana (*Un tărâm al speranței*), Doina Sălăjan (*Pentru copiii care vin*), iar pe ultima pagină Alexandru Balaci (*Voința de pace*) și Al Tănase, prezent cu *Un prestigios exemplu*, extras evident din „cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu”. ■ Șerban Cioculescu iese din tematică scriind despre *Umorul epistolar al lui Alexandru Odobescu*: „Nu știu dacă există, în bogata bibliografie odobesciană, un studiu anume consacrat umorului aceluia ce sfichiuiase atât excesele latiniștilor contemporani, cât și pretențiile la savantlăc ale câte unui amator de arheologie. În pagini închinatelor lui Al. Odobescu de Tudor Vianu, din capul locului citim: «... în momentele cele mai bune nu-i lipseau humorul și sfătoșia». Să reținem sintagma: ...*în momentele cele mai bune*”. □ Florica Puia Rebreanu evocă *Prețuirea operei Părintelui meu, Liviu Rebreanu* prezentând retrospectiv evenimentele culturale derulate în anul precedent, când s-au împlinit o sută de ani de la nașterea marelui prozator. □ Z. Ornea trece pe sub lupă editorului ediția C. Rădulescu-Codin, *Literatura populară* (Minerva, 1986), cu un studiu introductiv de Dan Simonescu: „Această ediție critică de folclor e alcătuită de Ioan Șerb și Florica Șerb, cu aportul sigur precumpănitor al celui dintâi. Ioan Șerb, poet și un emi-

nent folclorist, s-a remarcat de câteva decenii prin inițiativele sale în editarea folclorului”. □•Nicolae Băciut și Cătălin Băjenaru, ambii *Tineri poeți*, sunt supervizați de Nicolae Manolescu. Despre echinoxistul Nicolae Băciut, criticul afirmă: „Acuratețea stilistică e neîndoielnică, Nicolae Băciut fiind în definitiv un calorfil, cu emoții discrete, a natură așa-zicând delicată. Metapoemele lui nu sunt scutite de o anumită sterilitate, în parte, datorită formulei înseși (care îngăduie numai aparent combinații infinite: în fapt ea este repede epuizabilă), în parte, datorită rezervei afective, a subțiririi sentimentale, care glisează în text ca o umbră sub o ușă închisă. Deși concretul realității nu e absent”. □•[Cătălin Băjenaru]: „Autorul, Cătălin Bejenaru a dispărut într-un accident, pe când avea 15 ani. Volumul n-a fost alcătuit de el însuși și nici titlul – *Chemarea albatrosului* – nu-i aparține, dar există în el o poezie intitulată așa. Îl prefățează cu decență poetul și criticul Nicolae Motoc, din textul căruia am cules și elemente biografice”. □•Mircea Iorgulescu se lasă sedus de *Istoriile insolite* Ale lui Ov.S. Crohmălniceanu, în opera (de ficțiune) a căruia, criticul evidențiază *Rigoarea imaginației*: „Ar mai trebui, poate, adăugată o mențiune despre dimensiunea ironică. Prezintă și în critica lui Ov. S. Crohmălniceanu, dar în forme uneori abia perceptibile, ironia are în prozele sale o funcție structurală și o amplasare dominantă. Este însă o ironie de un tip special, foarte sobră, dinadins înghețată, fără nimic jucăuș, complice ori hazliu, ce amintește de filmele cu Buster Keaton; radicală, produsul unei inteligențe tăioase, își păstrează întotdeauna o notă de gravitate sarcastică”. □•Pornind de la monografia Dorinei Grăsoiu, Eugen Simion comentează *Cazul Mihail Sebastian*: „Dorina Grăsoiu reia cercetarea operei și biografiei lui Mihail Sebastian, aducând, față de studiile anterioare, informații noi, indiscutabil utile. Ea încearcă și un portret interior al creatorului și portretul pornește, în fapt, de la un autoportret (acela pe care și l-a făcut Sebastian în *Jurnal indirect*, îl putem numi astfel) din *De două mii de ani*: un personaj în care trăiesc doi oameni, unul care iubește *ideile reci, distincțiile precise, așteptarea, rezerva*, și altul care e pasionat de marile furtuni dezlănțuite”. □•□La *Promoția '70*, Laurențiu Ulici îi are în vedere pe ardelenii Ion Sângereanu și Vasile Speranța, ambii poeți. □•Despre *Marea Unire din 1918 – încununare a Luptei seculare a poporului român pentru unitate și independență națională*, scrie, cale de două pagini, istoricul oficial Ion Ardeleanu: □•Un alt istoric, acad. Șt. Pascu își aduce contribuția la aceeași temă cu studiul (tot de două pagini) *Ideologia „Luminilor” și lupta pentru unitate națională a poporului român*. La rândul lor, cei doi istorici sunt completați, cu versuri de Ioan Oarcăsu, mai mult critic decât poet, și de Haralambie Țugui. □•La secțiunea rezervată literaturii străine, Cristian Popișteanu semnează mini-studiul *André Malraux – scriitor istoric*. ■•Două pagini din revistă sunt rezervate celui de-al XII – lea Colocviu al A.I.C.L., *Poezia și critica poeziei*. Seunt reproduse punctele de vedere exprimate la Marsilia de către Cezary Rowinski, R.P. Polonă, *Capcanele metodologiei*, Heddi Bouraoui din Canada,

„Eul” poetului modern, Dušan Slobodnik (R.S. Cehoslovacă), *Poezie și știință*, Philippe Oualid (Franța), Poezia se poate sustrage criticii? și Cecily Mackworth (Anglia) cu *Tendințe în poezia engleză contemporană*, toate traduse de Daniei Dobroiu.

• [„Tribuna”, nr. 48] *România spune un DA hotărât păcii se arată pe prima pagină.* □•Editorialul revistei este scris *Pentru liniștea și viitorul planetei.* □•Un gând de pace au și plasticienii, reprezentați de Alexandra Rus. ■•Despre „Cei mai viteji cei mai dreپți dintre tracі”, scrie istoricul Ion Horațiu Crișan. O făcuse și în numărul precedent. □•Un alt istoric, Pompiliu Teodor evocă, în preajma intrării în ultima lună din an, ziua de 1 Decembrie 1918. □•Vasile Sălăjan vine cu *O încercare de lămurire: Ioan Slavici*, care privește rolul jucat de acesta în conducerea revistei „Tribuna”, definit de autor drept „moment politic prin excelență”, deoarece cunoscutul prozator l-a folosit ca „mijloc de propagandă culturală, un fel de armă politică de luptă”. □•*Portret și autoportret* se intitulează textul lui Adrian Marino de la rubrica sa, *Cronica ideilor literare.* □•Întreținându-se cu Denisa Comănescu, Valeriu Bârgău are trac: „Am trac. Este primul dialog pe care îl realizez cu o poetă. Ai debutat cu Izgonirea din paradis în anul 1979. Este poetul un ins izgonit din paradis? – Prima mea carte a fost un fel de rit de trecere de la jocul perioadei post-adolescentine la conștiința adultă, când am început să știu că tot ce zboară se mănâncă până la ultimul fulg, în încercarea anevoioasă și umilă de a întrezări un semn al viabilei identități umane. – Care crezi că sunt liniile cele mai rezistente la timp ale poeziei tinerilor tăi colegi de generație? -Din când în când poeții coboară poezia în stradă, o lasă să vagabondeze prin realitatea imediată, fapt determinat și de o imperceptibilă agitație a sensibilității colective. Acesta a fost momentul de avangardă al generației '80. Nu știu cum vor evolua tinerii poeți, dar știu că au propus cititorului să gândească asupra unui alt tip de realitate a poeziei, fie că sunt ironici, meditativi, confesivi, intertextualiști etc.”. ■•Marian Papahagi scrie cronică literară la Costache Olăreanu (*Cu cărțile pe iarbă*, Militară, 1986): „Costache Olăreanu e un prozator rafinat și cult a cărui principală preocupare nu e proza robust realistă sau psihologică a contemporanilor săi, ci narațiunea discret cizelată și încadrată unei convenționalități literare diferite, având însă drept de cetate cât celelalte. Mai mult decât unui public, el se adresează unui cerc de fideli care îi recunosc ingeniozitatea procedeelelor compozitive și ținuta stilistică. Și, vorbind de stil, avem în minte o bine cumpănită mediocritas, o modicitate decurgând din absența rupturilor. O astfel de literatură nu refuză însă maniera, ba chiar face din ea cel mai constant dintre discursuri”. □•Ioana Bot vine cu cea de a doua parte a prezentării tânărului folclorist Mihai Coman, al cărui proiect amplu, „din care acest volum face parte, îi permite lui Mihai Coman să dea adevărata măsură a posibilităților sale”. □•Pe ultima pagină, poeme din lirica iugoslavă, din care nu lipseas cele semnate de Adam Puslojic.

• [„Contemporanul”, nr. 48] În apropierea datei de 1 decembrie, „Contemporanul” titrează: *România-țară a păcii*, anunțând că *La Referendum 100%* Da: „DA, rostit unanim la 23 noiembrie, este o mărturie de conștiință, un legământ pe care l-am dori întărit și respectat de toate popoarele lumii, care au dreptul la viață, dreptul la viitor și datoria de a face ca acest viitor să fie al dreptății și libertății, al păcii, al bune înțelegeri și prieteniei“. □ Tematica numărului este *Unitatea națională, permanentă a conștiinței istorice a românilor și România – țara păcii*: „Într-adevăr, sute de ani din istoria noastră medievală probează nu numai permanența fenomenului solidarității maselor populare din Transilvania, Moldova și Muntenia în lupta comună împotriva exploatării feudale și a invadatorilor străini dar și preocupările permanente ale unor domnitori patrioți de a realiza, în diverse chipuri și în temeiul unității conștiinței de neam, alianța țărilor române, ca o cheazășie a apărării independenței lor. [...] Corolar al acestei deschideri, Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944, uriașa operă de construcție socialistă pe care a inaugurat-o acest moment întemeietor de nouă eră în istoria României și îndeosebi «anii lumină» al *Epocii Nicolae Ceaușescu* au desăvârșit marea ctitorie a unității și libertății întregii națiuni fundamentată la 1 Decembrie 1918, în climatul promovării permanente de către țara noastră a ideilor egalității în drepturi a tuturor țărilor și popoarelor lumii, a respectului pentru contribuția acestora la tezaurul cultural și de civilizație al lumii, de destindere a încordării și de pace pe întreaga planetă“. □ Lucian Valea reacționează la un text mai vechi din „Contemporanul” (articolul Mariei Crișan care desfide monografia lui Petru Poantă despre Coșbuc) face distincția între *Puncte de vedere și agramatism*, luând atitudine față de autoare: „La rubrica *Opinii*, *Alte puncte de vedere* și sub titlul *Despre arta poetică a lui George Coșbuc*, „Contemporanul” nr. 43 (2084) din 25 oct. 1986, p. 13, publică o scrisoare către redacție semnată de Maria Crișan, scrisoare ce se remarcă atât prin nivelul jenant al informației istorico-literare, cât și prin tonul ei agresiv. [...] După ce «îi pune la punct» pe Gherea, Maiorescu, Călinescu, M.C. își demonstrează «erudiția» informându-l pe cititor că în *esența poeziei coșbuciene*, au reușit totuși «să pătrundă mai cu osârdie exegeți străini» – Mario Raffini și Lucia Santangelor – «care în 1936 a scris o teză de doctorat foarte bine documentată». În realitate Mario Raffini e autorul unui minuscul studiu despre relațiile lui Coșbuc cu Italia (1966) iar Lucia Santangelor e autoarea unui text de 88 de pagini publicat în 1934 nu 1936, conținând informații despre viața lui Coșbuc și comentarii modeste despre activitatea poetului și traducătorului, o «teză de doctorat la Universitatea din Roma bazată pe lucrările lui Gherea» (cel care «nu a reușit, nu a putut» să pătrundă în esența poeziei coșbuciene), informație pe care M.C. ar fi putut-o descoperi nu neapărat în textul italian aflat la biblioteca Academiei ci numai frunzărind Bibliografia publicată de G.

Scridon și I. Domșa în 1065 (p. 169). Cum celelalte observații ce i se fac criticului clujean nu sunt decât platitudini, culminând cu o concluzie mai mult decât insultătoare P. Poantă manifestă o «insuficientă cunoaștere a limbii române, nu numai a folclorului, chiar a gramaticii limbii române» – ne oprim aici transcriind și noi drept concluzie, la prezenta intervenție, câteva extrase din articolul semnat de M⁴. □•Cu brevilocvența-i recunosută, Al. Rosetti, peste puțin timp nonagenar, realizează un nou portret și anume pe acela al lui Valéry.

• [„Cronica”, nr. 48] Reflexe ale numărului anterior se prelungesc și în cel de față. V. Cristian semnează textul *Marea Unire – act al voinței naționale*, cu aluzii la necesitatea ca istoricii de pretutindeni să respecte adevărul: □•Ioanid Romanescu este prezent cu *Poezia și Pacea*: „Este un apel pe care trebuie să și-l amintească și istoricii care nu au voie să uite că, noblețea profesiei lor nu poate fi despărțită de valoarea efortului de apropiere a popoarelor și că pentru aceasta este necesar să se aibă în vedere căutarea singurului element care se dovedește viabil – adevărul”. ■•Centrul de greutate al primei pagini se mută spre alt eveniment calendaristic, din apropierea lunii decembrie, *Marea Unire – act al voinței naționale*, ilustrat prin versurile lui Haralambie Țugui, *Glasul unirii depline*, Ștefan Lemny cu articolul *Unitatea – crezul tuturor românilor*. □•În partea literară, Cristian Livescu prezintă debutul lui Gellu Dorian (*Poemele introductive*, Junimea, 1986) drept *Aventura textualizării*: „Multe poeme despre facerea poemului, despre întreținerea imaginației și textualizarea realului în realul poeziei întâlnim la *Poemele introductive* (Editura Junimea, 1986) ale lui Gellu Dorian, nume nu tocmai necunoscut celor interesați de fenomenul '80 în devenirea literaturii noastre. A vrea să scrii poezia înseamnă – parafrazându-l pe Roland Barthes – a înfrunta harababura limbajului, «această zonă de nebunie unde limbajul este *prea mult și pre puțin*», derută resimțită și de poetul nostru, care consacră o serie de «discursuri» înălțării și derizoratului, coexistente în actul de a scrie cu suferința și fiala, cu teama și ezitarea comunicative”. □•Cartea de proza a lui Ion Iovan, *Impromptu*, devine în cronică semnată de Al. Călinescu o *Călătorie în cerc*: „*Impromptu* (Cartea Românească, 1986). În ciuda titlului (evident ironic), *Impromptu* este un roman extrem de elaborat, în care nimic nu e lăsat la voia întâmplării. O descriere, chiar sumară, a principalelor procedee de construcție este, cred, absolut necesară. Romanul cuprinde șapte capitole («șapte zile», zice autorul), fiecare din ele fiind împărțit, la rândul-i, în șapte sub-capitole. Capitolele reiau, într-o ordine riguroasă, o serie de teme, cărora le corespund tot atâtea registre narative”. □•*Despre deschiderea poeziei* lui Nicolae Turtureanu – prezent și cu versuri – scrie Ioan Holban: „Nicolae Turtureanu a fost trecut în categoria «ludicilor» pentru că prima tentație a fost aceea a *jocului* poetic, și grav dar și într-un anume fel gratuit, cu «miză» (care, adesea, este existența însăși) sau fără, totdeauna însă *ironia* fiind marea esențială a desfășurării jocului și condiția primă a acceptării convenției acestuia; dincolo de «unda» de ironie, ultimul

volum se definește prin ceea ce aş numi *poezia ca stare de exasperare*, delimitând cercul «ironicului» şi, totodată, refuzând ironia, «urmă» ineficace“. □•Slavistul Mihai Lozbă profită de apariţia unui volum selectiv din opera lui Wilhelm von Humboldt „întemeietorul lingvisticii moderne” spre a prezenta, din lectura textelor în limba rusă, *Humboldt despre limba daco-română în contextul limbilor romanice*. □•Un concis „portret de cuvinte” îi face Constantin Ciopraga pictorului Vasile Parizescu: „Pictura lui Vasile Parizescu probează odată în plus că desenul e arhitectură, iar culoarea un mod de a imprima construcţiei reliefuri sonore“. ■•La rubrica sa, *Cartea străină*, Nicolae Manolescu scrie despre *Cei doi Svevo*.

● [„**Flacăra**”, nr. 48] *România – Ceauşescu – Pace* stă scris pe frontonul numărului. □•Reportaje din toate colţurile ţării, însoţite de imagini, ilustrează votul. □•*Flacăra pentru minte inimă şi literatură* se deschide cu poemele lui Viorel Varga (*Loc pentru rodul sufletului*) şi Constantin Atomii (*Eterna îmbărbăţare*), dedicate apropiatei sărbători de la 1 Decembrie. ■•Participant la Conferinţa naţională a cercurilor sturenţeşti de la Iaşi, Eugen Simion prezintă pe câţiva dintre autorii celor 32 de referate şi trage concluziile în *Spiritul tânăr*: „Limbajul acestor comunicări este, uneori, confuz, iar erudiţia, tipic şcolărească, sufocă în unele cazuri aceste lucrări tinereşti. Un fapt totuşi încurajator: spiritul tânăr nu mai acceptă atât de uşor formulele gata făcute şi nu mai primeşte fără spirit critic metodele şi, mai ales, limbajul lor abstract. Nu cred că mă înşel descoperind la ei un interes sporit pentru problemele semnificativului şi, implicit, pentru o veritabilă critică a profunzimilor“. □•Alex. Ştefănescu prezintă (*Gânduri pentru momentul culturii*) volumul *Scriitori români între cele două războaie mondiale* (C.R., 1986), realizat de Valeriu Râpeanu: „Numeroase alte idei ar putea fi menţionate. Noua carte a lui Valeriu Râpeanu impresionează prin această capacitate de a regândi adevăruri care păreau clasate şi impune respect prin devotamentul activ al autorului faţă de cultura naţională“. □•Henri Zalis se arată preocupat de *Personaje şi destin* în proza românească, a cărei schimbare (de personaje şi destin) se manifestă „încă din primele scrieri ale anilor 50, semnate de Zaharia Stancu, V. Em. Galan ori Aurel Baranga”, atingând apogeul după 1965: „Vom observa curând, cu precădere după 1965, apariţia acelor personaje ce s-au trezit destul de puternice să-şi facă simţită prezenţa ca agenţi vii ai Revoluţiei. Un număr de scriitori (nu mereu aceiaşi) ne-a dat prilejul să scriem cu satisfacţie despre acest moment. L-a deschis, cumva, Titus Popovici, au păşit pe ei, cu succes. Nicolae Breban şi Platon Pardău, Theodor Mănescu şi Constantin Ţoiu, Mircea Horia Simionescu, Dinu Săraru sau Ion Lăncrănjan, D.R. Popescu şi Eugen Barbu“. ■•*Cuvinte şi imagini* se numeşte cronică literară semnată de Romul Munteanu. Avându-i precursori în realizarea de caligrame pe A. Rogoz, Şerban Foarţă şi Aurel Rău, Ion Segărceanu nu-l convinge pe Romul Munteanu: „Dar poezia sa mi se pare încă devitalizată, lipsită de acea energie iradiantă a textului, capabilă să comu-

nice la o altă temperatură afectivă și intelectuală cu cititorii, Ion Segărceanu este încă un poet în tranziție”. ■•Fănuș Neagu semnează textul *La Vișoara*.

● [„Orizont”, nr. 48] În apropierea sărbătorii de 1 Decembrie, dr. Gheorghe Șora semnează articolul *1 decembrie 1918 – moment crucial al istoriei noastre naționale*. □•Același Gheorghe Șora dă publicității *O scrisoare inedită a lui Vasile Goldiș către Octavian Goga*, doi dintre corifeii Marii Unirii de decembrie 1918. □•La cronică literară, Cornel Ungureanu întâmpină cu elogii recent apăruta carte a lui Mihai Coman, *Mitologie populară românească*, Minerva, 1986: „Volumul întâi al ambițioasei întreprinderi a lui Mihai Coman, *Mitologie populară românească (Viețuitoarele pământului și ale apei)*, anunță un proiect de mari proporții. Până când specialiștii se vor pronunța (în scris; oral, cei timișoreni au făcut-o în cadrul unei dezbateri în care Eugen Todoran, Ivan Evseev, Ioan I. Popa, Vasile Tudor Crețu au pronunțat cuvântul *eveniment*), până când vor apare cuvintele analize, cronicarul trebuie să semnaleze autoritatea cu care Mihai Coman se instalează în linia întâi a cercetării. El face patet dintre grăbiții unei generații care și-a făcut la timp lecturile fundamentale. [...] Mă întreb, vizavi de această admirabilă sinteză, dacă nu putem cerceta mitologia populară românească pornind de la opera scriitorilor români. În cărțile mai vechi, însuși Mihai Coman a făcut, acest lucru, oferind analize noi, de o frapantă originalitate. Aici preocupările lui au fost de a-și pune limite cercetării. De a fi, cu alte cuvinte, eficient. Dacă Mihai Coman nu a făcut-o, altcineva ar putea studia, de pildă, felul în care *mitologia populară* erupe în opera prozatorilor generației '60. Boul, vaca, oaia, capra, porcul, calul, câinele sunt animale ce apar în povestirile, nuvelele, romanele unor autori ca D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Vasile Rebreanu. O abundență a animalelor psihopompe întâlnim la Voiculescu și la urmașii săi. Poezii rurale au cântat animalele domestice, universul blagian este de neconceput fără cerb, al lui Mircea Eliade fără șarpe. Oricum am încerca, nu putem opri cercetarea «mitologiei populare» la granițele literaturii culte. Preluarea mitului arată pregnanța lui, forța lui de a fertiliza o cultură. Scriitorul este, altfel, și un cercetător al domeniului, multe ori la fel de important ca folcloristul, onest culegător. V. Voiculescu poate reprezenta o indicație privind ursul, lupul, peștii, poate cel puțin tot atât de importantă ca Lucian Blaga privind animalele silvestre. Observațiile lui D.R. Popescu privind mitologia populară românească, ale lui Fănuș Neagu sau Vasile Rebreanu, ca să numim autori mai «tineri», pot fi puse, în unele cazuri, alături de cele mai importante dintre cercetările specialiștilor. Citesc cartea lui Mihai Coman nu numai ca o introducere foarte necesară în *Mitologia populară* ci și ca o importantă deschidere către înțelesurile literaturii române de azi”. □•Mircea Mihaieș scrie despre thnica jurnalului la Radu Petrescu, în rubrica *Portret*:: „Se vorbește mult, se scrie mul despre cărțile lui Radu Petrescu. Despre jurnalele sale. Pe bună dreptate. Influența creației lui abia începe să se facă simțită. Va fi, în anii ce vin, covârșitoare. O spun toți cei care l-au cunoscut îndeaproape,

o confirmă toți specialiștii în pronosticuri literare. [...] Paginile scrise în singurul timp care îi aparține, timpul care inaugurează un nou gen: literatura de după orele de serviciu... Literatură ivită din înfrângerea piedicilor interioare, a crispărilor și a timidității în fața vieții, nu și a paginii de hârtie, răpusă zilnic, ceas de ceas, printr-o superbă gimnastică a spiritului. Și poate că lecția învingătorului Radu Petrescu nici nu vrea să mărturisească altceva. Doar atât: triumful asupra oboselii, triumful voinței de a rămâne *deasupra hârtiei*. Și clipa finală, de autoadmirație, după ce totul a fost încheiat, după ce barajele s-au prăbușit, înfrânate, lăsând intact misterul creației: *mă întreb, stupid cum s-a putut*. Și constatarea simplă, de fapt cotidian, la sfârșitul cărții: *Este bine*“.

□ Tudorel Urian are în atenție cele două volume ale antologiei *Romanul românesc în interviuri*, Minerva, 1986, pe care le comentează considerându-le *Istorie vie*: „*Romanul românesc în interviuri* este o carte care se citește cu folos de oricine. Și nu numai că se citește cu folos, dar se citește cu sufletul la gură. Ba, mai mult, poate fi reluată la nesfârșit, din diferite unghiuri de lectură. [...] Realizare de excepție, datorată trudei lui Aurel Sasu și Marianei Vartic, *Romanul românesc în interviuri* este o carte care nu trebuie să lipsească de pe masa de lucru a tuturor celor preocupați de fenomenul romanului românesc“.

□ Livius Ciocârlie își continuă dialogul pe tema realului în artă cu opera lui Valery: „În fuga lui de real – Valery, ca și Mallarme înaintea lui – a ajuns la vid. Un vid paradoxal: vidul creator“.

■ Cu *Joc întrerupt*, romanul Sofiei Arcan, intră în atenția criticilor revistei la rubrica *O carte în dezbatere*: Se pronunță □ Adrian Dinu Rachieru: „Văd în *Joc întrerupt* tocmai explozia – după îndelungi preparative – a acestui roman amânat“. □ Alexandra Indrieș: „*Acaparatoarea* și *Îndrumătoarea* sunt două figuri ale maternității, realizate cu subtilitate și putere de convingere de Sofia Arcan în ultimul ei roman apărut“.

□ Nicolae Țirioi: „Atât tehnica literară folosită, cât și problemele de cunoaștere a omului din acest *Joc întrerupt* – ce s-ar fi putut numit mai bine *Un joc al măștilor* – un roman al avatarurilor unei vocații artistice în condițiile societății noastre“.

■ Sub titlul *Cheia de aur*, Anghel Dumbrăveanu rememorează momentul de glorie balcanică a lui Geo Bogza, poet devenit cetățean de onoare al orașului Smederevo: „Înainte de a recita poezia *Orion*, Geo Bogza desenează, pe un imens cub alb, sub privirile fascinate ale asistenței, constelația sub semnul căreia, mărturisește, a trăit și a sperat. Filamentul ceresc cu care Bogza imaginează, pe acea latură de cub, stelele, nu lasă decât traiectorii de el văzute, dar pe care cei prezenți și le imaginează prin gestică sacerdotală a sărbătoritului. Însă Orion apăruse și strălucea acolo, puternic, pe ecranul unui cer pe care fiecare l-a luat cu sine, cu sentimentul că a participat la un miracol...“.

■ „Orizont arădean“, suplimentul editat în interiorul revistei „Orizont“, beneficiază de o secvență lirică semnată de Ștefan Aug. Doinaș (poemul *Analiza înserării*).

■ Nu lipsesc Florin Bănescu (*Trenul albastru...*), Alexandru Ruja cu recenzie la Vasile Speranța, *Dor de dor*, Eminescu, 1986: „Oricum, Vasile

Speranța versifică ușor, cantabil, în ritm atrăgător. Exceptând unele versuri facile, m poeziile lui Vasile Speranța din *Dor de dor* (dar și din celelalte volume) evidențiază sensibilitate artistică și un gust artistic rafinat“. □•Gheorghe Schwartz (*Kurt Kisenburd și absurdul fantastic*), ceea ce dă atât culoare, cât și consistență suplimentului. ■•Tot aici, chiar în continuare, este inserat „Semenicul” suplimentul de Caraș-Severin, din ale cărui pagini (două de toate) atrag atenția panegiricele semnate de Gheorghe Jurma și Timotei Jurjica la încetarea din viața a lui Ion Frumosu: „De aproape cinci decenii, numele lui Ion Frumosu a fost un simbol al scrisului țărănesc din Banat. Și chiar mai mult. Într-o admirabilă caracterizare din 1943, sortită să rămână o exact imagine în veșnicia istoriei, cercetătorul Gabriel Țepelea scria despre poetul cărășean: *Versul lui e un uriaș salt spre lumină al brazdei românești, o spiritualizare a ei*. [...] Satul – în care a ținut să rămână până la capăt – este, inevitabil, și temeiul prozelor lui Ion Frumosu. Întâi, în numeroase povestiri, publicate și ele în presă și în parte adunate în volumul de debut (la 52 de ani!), *Oameni dintre apele doinelor* («Facla», 1972). Apoi, în romanul autobiografic, *Întoarcere spre începuturi* («Facla», 1980). În totul, scrierile lui alcătuiesc nu o simplă cronică, ci un neprețuit document cultural (etnografic, istoric, lingvistic), așa cum reprezintă și o mărturie literară elocventă a acestor locuri. [...] Cu o programatică fevoare, chiar și când s-a vădit prea luminoasă, cărțile lui Ion Frumosu au dorit să redea acest suflet și acest limbaj“ (Gheorghe Juruma).□•Pe ultima pagină, Șerban Foarță traduce un fragment din Mallarmé, *După amiaza unui faun*. Continuă să circule, cu scurte opriri de la un număr la altul, serialul tradus de Mihai Cernea, Raymond Chandler, *O iubire târzie a lui Marlowe*.

28 noiembrie

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 48] „Cu fermitate, poporul român a rostit un Da hotărât păcii!” stă scris pe frontispiciul revistei: □•La rubrica *Revista revistelor*, comentarii pe masea unei recenzii a lui Nichita Danilov, făcute la volumul de versuri al lui Emil Brumaru: □•În articolul *Comentarii literare sau ce ?...*, N. Mihăescu arată că Ion Rotaru îl judecă fără discernământ pe Nicolae Iorga refuzându-i orice acces la ...modernitate: Autorul articolului propune chiar reeditarea de către editura Minerva a *Istoriei literaturii românești contemporane*, de Nicolae Iorga, cu scopul de a fi eliminate aceste comentarii nefondate, ce dovedesc o atitudine ostilă față de marele învățat: „Încheind expunerea de față pe care – mărturisesc – am scris-o cu o adâncă mâhnire, provocată de cazul în discuție țin să prezint factorilor de răspundere al Editurii Minerva sugestia ca, la o nouă tipărire a operei marelui nostru învățat Nicolae Iorga: *Istoria literaturii românești contemporane*, așa-zicând «comentariu literar» din fruntea ediției actuale să fie eliminat. [...] Când Nicolae Iorga a scris despre *Lucian Blaga* acele elogioase cuvinte de întâmpinare la apariția *Poemelor luminii*, când citind numele lui Bacovia, îl remarcă, în *Isto-*

ria...sa acele «versuri în care punea o viziune personală, tristă, amărâtă, a lucrurilor», căzând în el: «Poetul amărât al tristelor lucruri de amurg glodos, de zăpadă fără frăgezime, de suspinuri fără răsunet, târând în suflet toate urăciunile fără caracter ale cerului, toate mizeriile fără duioșie ale oamenilor găsește uneori feluri de exprimare în parte originale...», când despre Al. A. Philippide menționează că face să se audă accentele puternice și nobile ale unui Prometeu vrednic de înaintașul său elenic», adăugând – după câteva stihuri citate: «E desigur culmea până la care s-a ridicat ca idee și avânt poezia de după război» deci, când Nicolae Iorga se pronunță astfel despre creațiile artistice ale autorilor menționați – chiar dacă exprimă și anumite obiecții asupra unora dintre ele – se poate vorbi – așa cum își permite numitul comentator, Ion Rotaru – să vorbească de «opacitatea aproape definitivă a lui Iorga la poezia modernă»? Este în spiritul unei exegeze științifice faptul că susnumitul comentator nu se referă și la acest gen de aprecieri ale lui Nicolae Iorga, și că el subliniază tot timpul, apăsător, acele rezerve ale cărturarului – întemeiate sau nu – privind unele creații literare?... Iată alte epitete și formule verbale, în afară de cele pe care le-am citat, la care recurge el pentru a caracteriza scrisul ilustrului nostru cărturar: «Este aici ... o edificatoare lecție negativă în legătură cu critica dogmatică, oarbă, pătimașă din toate timpurile, care, dintr-o cauză sau alta, de cele mai multe ori din pricina obstinației moralizării înguste, unită cu pornirile personale ale celui ce scrie, pierde orice criteriu obiectiv în ierarhizarea valorilor», «Nedreptățile critice, rezultat al opacității», «împotrivirea lui Iorga față de tot ceea ce este străin, fără vreun discernământ anume», „rătăcirile lui ideologice...», „temperament impulsiv ce nu admitea să fie contrazis nici într-un fel, sensibil foarte la aplauzele prozelitilor», «dogmatismul iorghist atinge maximum de intensitate», „strâmtul său sistem de valori» etc., etc. Că ici-acolo, în desfășurarea expunerii sale, aprigul comentator strecoară, după modelul propriei formule privind «erudiția uluitoare dar destul de împrăștiată» a lui Nicolae Iorga, câte o apreciere pozitivă despre personalitatea acestuia – gravitatea actului nejust și nedemn săvârșit de autorul comentariului în esența acestuia, nu este cu nimic micșorată. Atitudinea vădit ostilă a comentatorului I.R. față de autorul lucrării la care se referă nu rezultă numai din interpretarea eronată a unor fapte și din falsificarea altora, ea se manifestă și sub alte forme. Astfel atunci când, bunăoară, întâlnește în carte, o vagă inadvertență – una singură – cum este aceea privind citarea a două nume, – în parte, asemănător, – el, exigentul comentator, nu se sfiește să generalizeze cazul scriind că autorul *Istoriei literaturii românești contemporane* «încurcă grav, la tot pasul, fișele». Articolul continuă în numărul următor.

29 noiembrie

• [„Scânteia tineretului” nr. 11663] Număr dedicat celor 68 de ani de la făurirea statului național unitar român. Mircea Florin Șandru semnează cursiv-

vul *Blajul- clipă de eternitate*. C. Prodan își publică textul *În numele unui străvechi ideal*. □•Apar și alte texte, în interiorul ziarului: □•Ion Vlasiu: „Dacă străbați Transilvania de la un cap la altul, ca și întreaga țară, nu se poate să nu fii uimit de chipul nou al orașelor și satelor, de tot ce ochiul poate dovedi, de tot ce înseamnă organizare și civilizație. Știința, artele și literatura, accesibile și la îndemâna cetățenilor în cel mai înalt spirit democratic, se află în plină dezvoltare. Orașele au teatre, școli, licee și universități, săli de expoziții, muzee, saloane culturale și toate aceste realizări se leagă organic de marile instituții cu profil industrial și economic, răspund în mod direct necesităților culturale și spirituale ale oamenilor muncii, cărora le revine în primul rând mândria acestui stadiu de civilizație. Transilvania este de la un cap la altul integrată țării și aspirațiilor generale ale statului român”. □•Mihai Beniuc: „Dar e necesară o enciclopedie în numeroase volume, ca să poată cuprinde mintea acestui popor ce-și are străbunii milenar legați de aceste meleaguri. «Ardealule, Ardealule bătrân», cum se intitulează o carte a poetului Emil Isac, cine s-ar găsi să înceapă o astfel de istorie enciclopedică, pentru luptele date în cursul veacurilor, pentru libertatea ta?”. □•Ion Brad: „Nu mai am atâtea zile câte cântece am rămas dator Transilvaniei, vatra aceasta sacră, de istorie și legendă, de gândire și eroism de hărmicie și vis, vatra la focul căreia s-au încălzit întotdeauna inimile ce bat înfrățite în pieptul de mamă unică, generoasă și ocrotitoare a României. Aceasta este pentru mine Transilvania, și încă mult mai mult!”. □•Mircea Mureșan: „În curând vor fi 70 de ani de la mărețea sărbătoare a românilor. O datorie de patriotism românesc ne îndeamnă pe subtitlul condeier Titus Popovici și pe mine să realizăm un film închinat Mării Uniri”. □•Carolina Ilica: „Transilvania, țara pădurilor și a răbdării; ca frunzele toamna s-au spulberat cei ce au râvnit-o, în timp ce mereu «noi locului ne ținem». Măicuța bătrână din «Miorița» găsindu-și pe toți cei trei fii. Partea noastră cea mai înlăcrimată și mai răbdătoare; și care a strâns atâta istorie din care tot crește viitorul nostru, al tuturor românilor”. □•Gheorghe Adoc: „În Transilvania a fost școala unde am, descifrat primele meandre ale trecutului nostru de zbucium și lumină, simțind impulsul interior de a transpune în linie și formă, în imagine plastică care să evoce momente ale acestui trecut, constituindu-se în omagiu și suport al faptelor luminoase care definesc devenirea noastră”. □•Vasile Netea este prezent cu studiul (de mici dimensiuni) *Cărturarii români în lupta pentru unitatea națională*: „Cărturarii români – scriitori, istorici, artiști, – au susținut astfel neconținut unitatea națională a tuturor românilor. La 1 decembrie 1918, această unitate a fost proclamată la Alba-Iulia, cetatea lui Mihai Viteazul și apoi recunoscută de toate țările participante la Congresul de pace de la Paris. Două nume, alături de altele, au rămas înscrise cu litere de aur în marea carte a istoriei unirii românilor: N. Iorga și Octavian Goga. Acum când se împlinesc 68 de ani de la marele act al Unirii, gândul în-

tregului popor român se îndreaptă cu smerenie și admirație spre toți acei care și-au adus contribuția la înfăptuirea marelui ideal național“.

• [„**Luceafărul**”, nr. 48] Ecouri ale referendumului pentru pace apar pe prima pagină. □•*Votul unanim* (editorial redacțional), Dan Zamfirescu (*Salvarea umanității*), Florentin Popescu (*Toponimia păcii*). ■•O temă nouă se profilează în „**Luceafărul**”, marea unire din anul 1918, despre care scriu Fl. Constantiniu (*Unire și unitate*), Gabriel Țepelea (*Primii pași după Unire*), A. I. Zăinescu, *La Alba Iulia* (poem). □•Despre *Literatura și ideile marii Uniri* se pronunță Ilie Bădescu (*Drumurile care unifică*) într-un text consacrat lui Nicolae Iorga – călătorul: „Periegeza lui Nicolae Iorga poartă cititorul pe drumurile neamului și tălmăcește în ideea unității lui în istorie și peste istorie; în orizontul de taină cosmică a neamurilor. Această taină se lasă relevată prin tâlcul câte unui oraș, al drumurilor și popasurilor, al satelor și peisajului, al figurilor istorice, în fapte și oameni și, peste ei, în secretul așezării lor. «Ci noi locului ne ținem/ Cum am fost așa rămânem». Cu fiecare pagină a cărților sale de călătorii se lasă tălmăcită taina acestor versuri eminesciene, sub înțelesuri de neistovită surpriză. Geografia, istoria, etnografia, etc. se topesc într-o idee unitară, din care răzbate până la noi, cu fiecare pagină a acestor cărți, secretul destinului unui neam latin european unit în jurul Carpaților ca într-o catedrală cosmică”. □•Mirela Roznoveanu (*Glorificarea patriei*) îl prezintă, sin profil, pe Ioan Alexandru,: „Ioan Alexandru este sincer și dăruit cu trup și suflet cauzei sale, aceea de a glorifica fără soț Patria. Fidel căii asumate, aceea deci a slăvirii și eternizării frumuseților concrete și simbolice ale Patriei, i se pare că nimic nu e cu neputință de sacrificat. Lepădându-se de cultură pentru a deveni mai pur, nu pozează și nici nu tulbură sub sabia criticii contrariată de opțiunea sa care se putea la urma urmei converti la fel de bine într-o poezie originală, în consens cu începuturile ei și cu direcțiile poeziei contemporane. El a voit să împingă în mod programatic și didactic devotamentul ființei lirice a poeziei sale”. □•Dumitru Bălăeț (*Stălpul de foc*). □•Fănuș Băileșteanu (*Înfrățiți prin dureri și nădejdi*) reface drumurile Transilvăneen pe care au aumblat pașii lui M. Sadoveanu: „Mă voi rezuma, aici, doar la câteva informații edificatoare. În privința raporturilor cu Transilvania, ar fi de spus, mai întâi, că Sadoveanu a avut încă din tinerețe, mulți prieteni scriitori din Ardeal (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Ghibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea însuși *duhul întrupat al naturii românești Mihail Sadoveanu și Valea Frumoasei* (în «*Steaua*», nr. 10/1955, p. 33-34). [...] În sfârșit, încă din 1905, Sadoveanu se angajase să scrie și a scris câteva povestiri despre moșii lui Horea și Iancu: *Semnul de primejdie*, *Crăișorul*, *Moșneagul*. (Există, de altfel, o bibliografie sibiană a scriitorului, publicată de Elena Dunăreanu în 1980)”. □•În „panoplia” *Poeților, când erau tineri...* i se rezervă un loc și lui Gheorghe Pituț: „Și totuși o ascendență, cel puțin ideatică a poeziei ardelenene se poate revendica și la Gh. Pituț, după cum atestă fie și numai două

poezii din care vom cita, în prima antologiile putându-se găsi cu Octavian Goga (*Dorință*) sau George Coșbuc (*Poetul*). [...] Și iată, această conștiință, înrădăcinată la consătenii de azi ai lui Gh. Pituț: «În satul meu fiecare om povestește/ că strămoșul său/ a fost împărat/ și soția aceluia/ era o zeiță din Dacia veche»". □•La cronică edițiilor, N. Georgescu se ocupă de *Ediția Hașdeu*, apărută la Minerva și al cărei prim volum, de poezii, a fost îngrijit de G. Munteanu. ■•Sub titlul *Capcanele psihanalizei*, Grigore Traian Pop arată că „propunându-și să surprindă «structura existenței» lui Titu Maiorescu cu declarate sugestii din Roland Barthes, Z. Ornea recurge totuși și la argumentele psihanalizei. [...] Este, precum se vede, un portret prin care Z. Ornea redescoperă «contradicția lui Maiorescu», formulată în alți termeni la apariția *Însemnărilor zilnice* de D. Gherea, Pompiliu Constantinescu și alții, dându-i dimensiuni și semnificații «monstruoase» îmbogățind totodată, fără să vrea, e drept, și eșafodajul teoretic al psihanalizei cu o contradicție în termeni". □•Poeți din Albania (traduși de Marius Dobrescu) și din R. S. F. Yugoslavia (traducător Stelian Gruia) asigură secțiunea *Mapamond*.

• [„SLAST”, nr. 48] Tema „păcii” se regăsește la a treia săptămână de actualitate. *Pace și Unitate!* – *iată sensul suprem a tot ceea ce suntem, a tot ceea ce vrem să devenim*, stă scris în editorialul redacțional. *Axa lumii – Pacea fie!* exclamă Vasile Bardan în poezia *Vrem o lume fără arme*. □•În paginile consacrate literaturii, Constantin Sorescu descifrează *Semnificația unui premiu pentru poezia română*: „Cheia de aur a orașului Smederevo e un premiu care – asemenea altora – recunoaște în literatura română o literatură de valoare universală, dar care – spre deosebire de majoritatea celorlalte – dovedește că poate fi universalizată: că valorile ei *pot fi cunoscute* în substanța lor intimă, că pot înrăuri și pot fi integrate în istorie în acord cu datele din certificatul de naștere, chiar și atunci (sau cu atât mai mult cu cât) devansează valori similare și inaugurează modele de creativitate”. □•Despre etapele creației tinere scrie Ioan Holban, care realizează un studiu pe marginea cărților scrise de Alexandru Vlad: „Tipul de scriitor pe care îl ilustrează naratorul textelor lui Alexandru Vlad se deosebește în chip flagrant de cel pe care l-a *acreditat* majoritatea prozatorilor din generația sa; el este un *creator* care încearcă să transforme literatura *orală* în literatură *scrisă*, să uite faptele reale pentru a le putea recrea prin apelul la imaginație: naratorului lui Alexandru Vlad nu-i convin maniera transpunerii directe a cotidianului, nici lentilele complicate ale aparatului de fotografiat, de care se folosesc *textualiștii*, ci caută subiecte, acumulează durate, lasă evenimentele să se estompeze pentru a reține o atmosferă și câteva sugestii”. □•La *Tânără generație de creatori, o generație din întreaga țară*, care e când dezbateri, când anchetă, răspunde lugojeanul Remus Valeriu Giorgiani. □•Un scurt portret de cuvinte îi face Valeriu Bârgău lui Ion Mureșan: „Dacă am vorbit despre talentul perfect recognoscibil în oricare rând am scris de acest poet foarte zgârcit cu producția sa lirică, nu putem să nu remarcăm pu-

ternica, autentică trăire, asumare a textului, realității textului, a lumii poetice pe care o construiește cu mâini sigure de poet-creator și nicidecum de poet contemplativ, derulător de imagini mai mult sau mai puțin estetice. Unele poeme dau impresia de *extract* liric, fiind tăiate concentrat, rezultatul pendulând între supunerea abil-clară și cea suprarealistă. Spun suprarealistă deși în cazul poeziei lui Ion Mureșan acest termen nu e îndeajuns atotcuprinzător, mai degrabă aș folosi termenul de fantastic... „ □•O pagină din versurile lui Ion Gheorghe (Fragmente din *Zalmoskiile*) anunță noua carte: □• Printre „contemporanii” lui Mircea Dinescu se numără, acum, Ion Horea: „La Ion Horea am pășit fără grijă, căci pe atunci nu purta teribila-i barbă de dac pe Columnă, pe care o flutură astăzi prin Casa Scânteii. Părea mai degrabă un consul roman, subțiat de latinătate, retras după prăbușirea Imperiului în provincia propriei sale biblioteci. Ieșea din tiparele obișnuite ale ardeleanului sfătos și cumpănit, fiind ferecat într-un soi de delicatețe nervoasă. M-a servit nu cu horincă, ci cu un ceai de plante și, spre a-mi oferi marfa, m-a invitat în camera de lucru”. □•*Trupuri pe ecranul de radar* (C.R., 1982) de Mircea Florin Șandru intră în atenția lui T. T. Coșovei: „Obsesia anatomicului devine, cu acest ultim volum, totalitară, poetul reușind să integreze aici cu talent și sensibilitate indiscutabile mai vechea sa viziune *mecanicistă* pe care o epuizase pe parcursul câtorva cărți. Oferind o deschidere generoasă, imprevizibilă viitoarei sale poezii, *Trupuri pe ecranul de radar* consolidează poziția unuia din poeții tineri de cea mai certă înzestrare”. □•Pe ultima pagină a „SLAST-ului”, Ovidiu Hurduzeu obține un interviu de la Alex. Ștefănescu. Subiectul îl reprezintă avant-premiera cărții lui Alex. Ștefănescu, *Introducere în opera lui Nichita Stănescu*.

[NOIEMBRIE]

• [„*Albina*”, nr. 11] Pe prima pagină poate fi citi 1 *Decembrie 1918, Zi memorabilă în cronica neamului*: Titus Văjeu este prezent cu un *Cântec pentru pace*. □•Nu trece neobservată împlinirea a 120 de ani de la nașterea «poetului țărănimii», George Coșbuc, despre care scrie Gheorghe Tomozei: „Și așa îl evocăm, ca pe unul din marii bărbați ce au influențat decisiv istoria gândirii românești, ca pe un *inspirat* teaurizator de armonii și *legende* nemuritoare. Acest «*Badea Gheorghe*», cum era numit de prieteni. Și-a cheltuit zile și nopți prin redacții de ziare și reviste, printre care și «*Albina*», în *tipografii*, în *biblioteci*. A întemeiat societăți culturale, a încurajat scrisa multor tineri pentru care că era un adevărat *Luceafăr transilvan*”. □•Dim. Rachici semnează eseu *Cinstea senectuții*, având ca subiect vârsta a patra: Theodor Răpan, debutant, este anunțat drept *O voce distinctă* (Dumitran Frunză). ■•Este anunțată izbânda lui Geo Bogza câștigătorul *Cheii orașului Smederevo*: „Creația lui Geo Bogza a fost de curând încununată cu Premiul Internațional al festivalului *Toamna poeziei de la Smederevo* din R.S.F. Iugoslavia. În acest fel, o importantă distincție internațională vine să încununeze o activitate artistică îndelungată, o prezență

literară și publicistică cu mari rezonanțe atât în țară cât și peste hotare. Premiul *Cheia de aur a orașului Smederevo* acordată lui Geo Bogza a fost, de fapt, inaugurat cu acest prilej. Laurii lui răsplătesc performanțe ale literaturilor din țările dunărene”.

• [„Amfiteatru”, nr. 11] La *Vocația păcii* se referă nu numai Ioan Horzan, ci și grupajul de poeme *Vatra vieții – vatra poeziei*, semnate de tinerii Alexandru Doboș (*Astrul păcii*), Romeo Bușegescu (*Cântec despre pace*), Florentina Nicolae (*Țară, așa te știu*), Iulian Bitoleanu (*Împlinire*). □ Dan Silviu Boerescu face comentarii critice pe marginea studiului lui Ernst Bernea, *Contribuții la reprezentarea spațiului, timpului și cauzalității*: „Despre acest opus deschizător de drumuri în cercetarea etno-psiho-socio-logică românească se cuvine a se vorbi în termeni elogioși, căci, dincolo de faptul că, prin sistematizare a noțiunilor primare și a interpretărilor lor posibile într-un anumit context, reprezintă un unicat în literatura noastră de specialitate, el deschide pârții fertile pentru cercetarea ulterioară, fiecare pagină realmente mustind de sugestii novatoare, re-utilizabile în moduri variate, mergând de la aprofundare la negare constructivă. Cartea lui Ernest Bernea se constituie într-un remarcabil document de coerență, ea nefăcând figură aparte de la ideea de bună *rânduială*, așa cum este ea splendid exprimată de mentalitatea populară românească”.

□ *Proiecte mari și mici* este intertitlul serialului propus de Ion Bogdan Lefter, care îl prezintă în serialul său intitulat *O nouă geografie a criticii literare*, pe Dan C. Mihăilescu: „În seria criticilor afirmați la noi în jurul lui 1980, Dan C. Mihăilescu e poate primul candidat la titlul *cel mai harnic*”. □ Cartea lui Mihai Coman, *Mitologie populară românească* (Minerva, 1986) este rău primită de Nicoleta Soare: „Autorul încearcă o reconstrucție dinăuntru, dintr-o perspectivă cât mai apropiată de «spiritul», de «logica de adâncime a domeniului investigat». Întreprindere de la bun început sortită eșecului deoarece mitul, așa cum este el analizat, aparține perioadei preistorice, în timp ce sistemul concret în care mitul funcționează (folclorul) aparține unei perioade istorice, iar logica de tip binar, la care recurge autorul, nu poate reconstitui o «imago mundi» creată de omul arhaic care profesa o cunoaștere de tip participativ de unde și caracterul esoteric al marilor mitologii ale căror texte sacre unitare și coerente cereau condiții speciale de performare atâta vreme cât mitul era încă «vîu». Există deci o ruptură între logica polivalentă a omului arhaic, între concepția lui integratoare și circulară și logica de tip discursiv, liniară a omului istoric”.

■ *Romanul românesc în interviuri*, cartea scoasă de clujenii Mariana Vartic și Aurel Sasu devine prilej al dezbaterei cu titlul *O istorie literară deschisă*: Despre cele două volume se pronunță: □ Mihai Zamfir (*Ingeniosul dicționar*): „O asemenea imensă operație de recuperare realizează Aurel Sasu și Mariana Vartic în *Romanul românesc în interviuri*, 4 volume, Minerva, 1985-1986. Aproape tot ce a zăcut decenii la rând prin paginile periodicilor este pus împreună și produce un efect colosal. Fără îndoială că într-o astfel de ecuație a pariului

temporal dificultățile ar trebui să stea în selectarea numelor. Nu știm niciodată cine va supraviețui și, mai ales, la ce cotă. Din această cauză, există doar două posibilități teoretice de procedare: sau nu mai realizăm deloc interviuri (soluție nihilistă!), sau realizăm cât mai multe pe un spațiu cât mi larg. Autorii pe care i-am numit optează, fericit, pentru soluția exhaustivă. Trei sferturi din textul adunat a curs deja în neant, dar un sfert a devenit metal nobil. Această certitudine statistică trebuie să ne fie mereu suficientă“. □•Florin Manolescu (*Schimbarea centrului de greutate al interesului*): „Schimbând perspectiva sau centrul de greutate al interesului de lectură textele din *Romanul românesc în interviuri* mai pot avea o semnificație, asupra căreia autorii antologiei au atras de altfel atenția chiar de la început. Textele selectate de ei nu alcătuiesc numai o posibilă istorie a romanului, prin interviuri, dar și o adevărată istorie a interviului românesc. Privindu-le din acest unghi ceea ce se impune în primul rând este activitatea câtorva «maestri» ai genului – Eugen Jebeleanu, Florin Mugur, Sânziana Pop, Adrian Păunescu sau George Arion. Sunt cu toții adevărați profesioniști ai interviului, pentru că dețin cu toții știința, nu atât de răspândită pe cât s-ar crede, de a sta de vorbă cu altcineva“. □•Dan C. Mihăilescu (*Partea și întregul*): „Un studiu de semiotică a titlurilor de romane, de exemplu, de-a lungul dezvoltării autohtone a prozei va avea în antologia alcătuită de cercetătorii clujeni un sprijin serios. La fel o sinteză dedicată «jocurilor cu mai multe strategii» ale succesului, ale constantelor și variabilelor narative. Sau o statistică analitică a numelor de autori străini citați în interviuri, «bibliografia» dezvoltând, implicit, stadiul (auto) biografic al orientărilor literare naționale“. □•Traian Ungureanu (*Interviul, o perspectivă enciclopedică*): „Demonstrația strălucitoare a acestui adevăr e conținută în cele peste 2000 de pagini de până acum ale antologiei. Și ot dintr-o perspectivă globală, *Romanul Românesc în Interviuri – o istorie autobiografică*, antologia gândită și realizată de Mariana Vartic și Aurel Sasu, e o ofertă teoretico-literară completă, o reformulare productivă a aparatului istorico-literar tradițional și o afirmare definitivă a valorii de cunoaștere a istoriei literare deschise“. □•Adriana Bontea (*Interviuri (de) spre scriitori*): „Interviurile ating numeroase probleme de istorie și critică literară, luând în discuție numeroase concepțe, unele dintre ele deja intrate în nomenclatura istoriei literare, altele încă nu, m concepțe cum ar fi cele de «semnătorism», «realism socialist» sau «protocronism», autorii manifestându-și pozițiile și opozițiile, clarificându-le și nuanțându-le. Nu mai puțin semnificativ este faptul că mulți scriitori sunt preocupați de șansele europenizării culturii noastre, în care un loc important îl ocupă și opera romancierilor“. ■•Intitulându-și cronică *Modernismul bine temperant*, Cristian Moraru scrie despre *Istoria poeziei românești*, demers întreprins de Mircea Scarlat: „Ceea ce remarc acum este estomparea modelului semiotic. După ce în primele volume autorul a discutat poezia «de semnat», poezia de «semnificant», sinteza «semnică» eminesciană sau «asimilarea» semnificatului în semnificant la nivel

de *text* în simbolism, acum, în cel de-al treilea, el aduce doar în treacăt în discuție vechile distincții. Faptul se justifică fără greutate. În timp ce până la avangarda istorică poezia noastră evoluase, în ansamblu, linear, după 1920 situația se schimbă. Ne aflăm deodată într-o Amazonie poetică extraordinar de diversă și de efervescentă. De aceea unicul criteriu al relației semnificat-semnificant (relație la un moment istoric dat, cu un anume caracter) nu mai poate da seamă de arborescența esteticilor și practicilor poetice decât cu riscul unei regretabile reductivități“. □•Florin Berindeanu se oprește la Costache Olăreanu, *Cu cărțile pe iarbă*, (Editura militară, 1986): „Nu trebuie să uităm că scriitorul face parte activă din acest jurnal oral combinat cu cel scris. El vrea să ne indice că este concret implicat în desfășurarea propriei sale relatări. Atât de concret, încât își marchează prezența prin amestecarea bășcălioasă a tot ce a scris laolaltă cu «bucătăria» anecdotică ce însoțește ca o legendă familiaritatea prozei sale cu ea însăși“. □•Valeriu Deac descoperă *Elocvența suprainpresiei* în eseurile lui Darie Novăceanu, *Întoarcerea gladiatorului* (Eminescu, 1986). □•Andrei Corbea consideră apariția cărții *Eminescu și romantismul german* (Eminescu, 1986) scrisă de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, o răscruce în emiescologie: „[...] Investiția conceptuală a cărții Zoei Dumitrescu-Bușulenga își găsește un admirabil pendant în rezultatele concrete ale unei explorări întreprinse metodic, reordonând și reconsiderând uriașa informație acumulată în configurații noi, îmbogățitoare în toate sensurile pentru imaginea contemporană a poetului și gânditorului Eminescu. Pe verticala biografică sau pe orizontala confruntării sistematice a operei cu fiecare dintre marile etape și personalități ale romantismului german [...] (confruntare precedată de o densă și lămuritoare sinteză asupra curentului, pe care oricare germanist de marcă și-ar putea dori să o fi semnat), comparatistul dezvăluie alte și până acum nebănuite articulații, resorturi, motivații ale evoluției și profilului eminescian la limita unde *cultura* devine *creație*“. □•Constanța Buzea găsește în versurile lui Gelu Dorian „drumul viu și curat al cuvintelor“ „Poetul pare să aibă resurse extrem de bogate și o încredere în sine și în triumful seninătății prin poezie și iubire. De la Gellu Dorian se poate reține, dacă nu chiar învăța, deprinderea de a trăi plener, bucuros în atingere cu viața în al cărui adânc neliniștit se distinge, obligatoriu, fără spaimă sau uimire, capătul: Scriu cu bucuria cu care fiecare om trăiește când trăiește fericit... „. □•Horia Gârbea nu pierde prilejul unei lovituri sub centură când comentează *Înțeleptul la ora de ceai*, a lui Matei Vișniec: „Ansamblul scrierilor sale îl definește pe Matei Vișniec drept un straniu caz. Înainte de a ajunge la teatru, autorul obsedat de paradoxurile sale a ales pentru ele forma poeziei care principial nu le este propice. Dacă adăugăm la aceasta și certa lipsă a facilității în scris, vădită la tot pasul de Matei Vișniec, rămâne să ne mirăm de reușitele lui indiscutabile. Poezia lui Vișniec este o construcție articulată greu, etaj cu etaj, cu un consum de energie maxim. Totul pentru gestul triumfător cu care va fi așezată ultima țigla a acoperișului. Ambi-

ția lui Vișniec de a da chip unor idei vagi, de a concepe și alcătui rețeaua cristalină pentru obiecte consacrate ca amorse a dus la conturarea unei poezii originale și demne de mobilurile ei. Puține ore de ceai își va fi îngăduit poetul până când gândurile au luat forma versurilor consacându-l ca arhitect“. □•La *Evenimond* Ramona Fotiade anunță apariția volumului lui Silvio Guarnieri, *Condiția culturii*, Univers, 1986) □•Pe aceeași pagină, poeme pentru pacea lumii, traduse de Al Gheorghiu (din sârbă) și Dinu Flămând, din italiană, daneză și portugheză.

• [„Argeș”, nr. 11] Pacea – rațiunea de a fi a omenirii, întâmpină marele Referendum, care a strâns deja adeziuni ale întregii populații, indiferent de statul social: „În acest noiembrie, la intersecția dintre anii ce au trecut de la Congresul al XIII-lea și cei care urmează pentru înfăptuirea obiectivelor actualului cincinal, Argeșul socialist trăiește, prin oamenii săi, sentimentul de cea mai înaltă valoare patriotică a identității dintre hotărârile forumului comunist și legitima aspirație spre mai bine, dintre proiect și finalizarea lui, dintre cuvânt și faptă. Relevabilă prin munca și creația de zi cu zi este afirmarea unității de gând, de voință și acțiune a tuturor fiilor acestui vrednic colț de țară, cărora partidul comunist, secretarul său general le-au acordat, și la acest istoric Congres al XIII-lea, rezonanța marilor idei, puternicia faptei, vocația libertății și a demnității“. ■•Sub semnul Marii Uniri, apare o altă serie de articole. □•Gabriel Țepelea găsește potrivit să prezinte *Ecouri ale Unirii în presa din Transilvania*. □•*Trec oțelarii pe Valea Voievozilor*, anunță Marin Ioniță: □•*Biblioteca Anticipația* conține un interviu cu Dan Ursuleanu, luat de Al. Boiu, pe teme s.f., despre vehiculele gândului și al imaginației pentru călătoriile în viitor“. □•Marius Pop recenzează cea mai recentă apariție editorială purtând semnătura lui Valeriu Râpeanu: „Inteligență a scriiturii, mobilitate a ideilor, eleganță a stilului, fluentă a comunicării, iată calități care conferă cărții lui Valeriu Râpeanu valoarea de remarcabil eveniment editorial“. □•Victoria Ana Tăușan îl portretizează pe elegiacul Ovidiu, care este „precursorul de destin al poezilor care s-au făcut vinovați, de-a lungul veacurilor, de a-i fi supărat pe cei atotputernici. Durerea sa de a-și fi pierdut prietenii și familia este exemplară. Nostalgia sa fără capăt pentru locurile-i din patrie, este exemplară. Ne-maivorbind de puterea sa poetică, de a transfigura cele două sentimente și de a ni le lăsa moștenire durabilă peste milenii, în extraordinara sa tonalitate elegiacă“. □•Ioan Iacob realizează o convorbire da mici dimensiuni cu Daniela Crăsnaru, care afirmă: „*Poezia e domeniul maximei mele libertăți*: □•Ion Cruceană se află *La Câmpulung pe urmele lui George Oprescu*. □•*Poeme anti-războinice*, aparținând poezilor Mario Socrate (Italia) și Miklos Radnóti se aliniază cu *România, țară a păcii*, text semnat de S. Văleanu.

• [„ASTRA”, nr. 11] Revista anunță că Brașovul a găzduit *Gala teatrului contemporan*, manifestare pusă sub pavăza (politică) a semnelor de noblete al aspirațiilor de pace. □•Cele mai multe dintre textele numărului de față sunt

continuări la evenimentele istorice, între care se numără, apariția cărții istoricilor Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, *România după Marea Unire* și *ASTRA* și *Marea Unire. 1 Decembrie 1918*, a lui Ștefan Petraru. □•Vasile Zidaru convorbește cu Mircea Nedelciu pe teme optzeciste: „– *Aș vrea să te întreb, Mircea Nedelciu, care crezi că este maxima performanță posibilă a textualismului, considerând textualismul, de asemenea, o formalizare specifică în câmpul literaturii?* – Înțeleg că tot o confuzie stă la baza faptului că îmi adresezi tocmai mie această întrebare. Nu te învinovățesc. E o confuzie care s-a făcut mai de mult și, de fapt, prin această întrebare îmi dai încă o dată prilejul să încerc s-o lămuresc. Între ceea ce eu am numit cândva *image textuală* (vorbind de scrisul meu) și *textualism* s-a făcut (tot așa, voit sau nevoit!), o confuzie regretabilă. Mă trezesc adesea *luat la întrebări* ca *textualist* și, de fiecare dată, am ocazia să constat seriozitatea demersului critic al cuiva care-mi face onoarea să scrie despre cărțile mele numai după felul cum se împiedică sau nu de așa-zisul meu textualism. – *Asistăm la elaborarea la vedere a tot felul de istorii ale literaturii române: exacte, polemice, antologice. Dar, urgentă mi se pare o istorie morală a ei. Legat de aceasta, în ce crezi că ar consta moralitatea scriitorului, a literaturii?* – Eu cred că uriașa forță pe care o are literatura trebuie pusă numai în slujba omului. Moralitatea artistului ar consta în primul rând în împlinirea datoriei lui de a-și fi credincios sieși și propriei arte”. □•La Cronică literară, comentarii de A.I. Brumar. □•Constantin Olariu (*Vânzătorul de sunete*): „Douăzeci și nouă de povestiri tipărește în *Vânzătorul de sunete* (la Cartea Românească) Constantin Olariu: proze, cu o excepție (*La Malicondra*), foarte scurte, invenția fiind aici nu epică dar ideistică; sunt povestiri iscusite, scrise de un autor inteligent, și fermecătoare deopotrivă, așa încât unele se citesc iute, dintr-o poziție destinsă, și, ca să zic așa, fidel, adică în absența spiritului critic. Au fost, de aceea, comentatori care, după grăbită lectură, se mai întrebau despre statutul narațiunilor: întrebare însă, prevenitoare, perfect legitimă, o întrebare dreaptă. Judecăm ca să definim, desfătarea, se știe, mai degrabă nu sfătuiește. Am apelat pentru definiție la o călăuză: poate fi conceptul, metafora, mărturisirile de travaliu etc.? Și ele. Iată, de data asta, fascinația, încă sfioasă, necomunicată de ajuns la noi, a lui Julio Cortázar. E un model, ce-i drept [...] În nici două sute de pagini cât numără romanul său, Tudor Daneș se distinge ca un scriitor original, cu vocația parabolii”. □•Andrei Pleșu (*Ochiul și lucrurile*) face obiectul aprecierilor lui Vasile Gogea: „Însă, dincolo de scenariile exterioare în și prin care s-au manifestat, au ieșit, altfel spus *la vedere*, studiile și eseurile lui Andrei Pleșu conțin în ele elementele unei adevărate *criticii a privirii pure*, ca și ale unei *criticii a privirii practice* sau ale unei *critici a facultății de a privi*”. □•Gheorghe Tomozei și Cornelia Maria Savu se produc cu versuri. Despre *Învățătorii de la țară* scrie Bedros Horasangian. □•Un portret comemorativ (Gherghinescu Vania, *Elogiul clarității*) realizează Titus Vâjeu la împlinirea a

15 ani de la plecarea poetului dintre semeni: „Făcându-și un program sever din cultivarea simplității rostirii, Gherghinescu Vania a fost cu adevărat un moderat care a opus continuu exceselor limpezimea formei și a conținutului unei poezii ce a stârnit interesul contemporanilor”.

● [„Ateneu”, nr. 11] Pe prima pagină este tipărit studiul *Marea Unire din 1918*, semnat de g-ral locotenent dr. Ilie Ceaușescu. ■ În pagina următoarea, cam stinghere, într-un colț de pagină, se scrie laconic despre *Premiile revistei*: „Juriul alcătuit din: Nicolae Manolescu (președinte), Sergiu Adam, George Bălăiță, Constantin Călin, Clistrat Costin, George Genoiu, Solomon Marcus, Carmen Mihalache-Popa, Victor Mitocaru, Stelian Nanianu, Vlad Sorianu, Eugen Uricaru, Al. Zub s-a reunit în ziua de 5 noiembrie 1986 și a hotărât decernarea premiilor anuale. Se acordă: 1) Premiul special al juriului actorului Radu Beligan, Artist al Poporului; 2) Premiul *George Bacovia* pentru beletristică, poetului Ovidiu Genaru; 3) Premiul *George Bacovia* pentru critică literară, criticului și istoricului literar Alexandru Piru; 4) Premiul *Vasile Pârvan* pentru activitate în domeniul istoriei patriei și valorificării moștenirii culturale istoricilor I. Ardeleanu și M. Mușat; 5) Premiul *Grigore Tăbăcaru* pentru activitate în domeniul științei, sociologiei și pedagogiei academicianului Cristofor Simionescu; 6) Cu prilejul ediției actuale a Reuniunilor se instituie premiul Vasile Alecsandri decernat unui tânăr scriitor care se atribuie poetei Magdalena Ghica”. ■ La rubrica *Tribuna ideilor*, la început de an universitar, Eugen Simion este prezent cu eseul *Universitate-universalitate* pe marginea învățământului filologic: „Îl voi cita din nou pe Barthes (și asta numai pentru a dovedi cât de cosmopolit pot să fiu). El imaginea un curs universitar (și o istorie a literaturii) care să înceapă cu Sollers și să ajungă la primele texte de limbă franceză. Câștigul ar fi că, edificați asupra prezentului, tinerii vor descoperi cu alt spirit operele trecutului și le vor judeca în funcție de sensibilitatea și de valorile spirituale ale lumii în care trăiesc. Studiind textele medievale, ei nu vor fi rupți de literatura ce se face sub ochii lor și nu vor primi cu ostilitate noile experimente artistice. Faimoasa întârziere estetică ar fi astfel abolită. Operele noi nu vor mai aștepta optzeci de ani pentru a fi înțelese și acceptate...Nu va mai fi nevoie de o generație sau chiar de două pentru ca poetul și cititorul de poezie să fie pe aceeași lungime de undă estetică...[...] Ideea lui Barthes este demnă de luat în seamă într-o privință cel puțin: un student care nu înțelege esteticeste pe Ion Barbu nu va interpreta bine pe Antim Ivireanu și cine n-a auzit de Nichita Stănescu nu va putea citi satisfăcător nici *Istoria ieroglifică*. Indiferent de unde pornește (de la *Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung* pentru a ajunge, după patru ani, la ultimele scrieri notabile sau invers) cursul de literatură nu poate fi străin de problemele estetice ale timpului său și nu trebuie să țină spiritul tânăr departe de formele de înnoire pe care le încearcă literatura. Cine examinează retorica lui Antim Ivireanu trebuie să fie la curent cu proza textualistă pe care o fac azi tinerii prozatori pentru a putea observa procesul

de evoluție al narațiunii... Micșorăm, în acest fel, valorile din trecut, supralicitan scrierile încă nesigure ale literaturii de azi, așa cum se tem unii dintre colegii mei? [...] N-aș crede. Și, apoi, ce înseamnă valori sigure? Cu zece ani în urmă (și chiar cu mai puțin de zece ani), Nichita Stănescu nu era o valoare sigură pentru alcătuitoarii de programe școlare. Îmi amintesc ce dificultăți întâmpinam, și eu și alții, când îl propuneam ca subiect pentru cursurile și seminariile de literatură contemporană. E prea tânăr, ni se spunea, nu-l putem pune în rând cu scriitorii consacrați. Azi, îl punem, nimeni nu găsește nepotrivit ca Nichita Stănescu să fie *predat* la Universitate... Suntem, în schimb, temători față de alții. Nu pot fi convinși nici în ruptul capului că, iubind pe Baronzii, trebuie să ținem studenții filologi departe de fenomenul viu al literaturii. Nu de altceva, dar ne pierdem simțul universalelor și nu mai știm pe ce lume trăim.”

□ Simion Bărbulescu recenzează cartea lui Mihai Ungheanu, *Exactitatea admirației* (C.R., 1985): □ De „viziunea unitară” a nuvelisticii și romanelor cu subiect rural (*Cordovanii, Suferința urmașilor*) scrise de Ion Lăncrănjan se ocupă Mihai Botez: „Orice revoluție, se știe, are fața și reversul ei. Din multitudinea de factori ce o compun, istoria reține în special cauzele și rezultate. Însă *memoria* celor care o trăiesc pe viu reține cu precădere faptul uman implicat în evenimente. Relațiile ce apar între actanții acestui proces, *omul în situație*, surprins din unghiuri diferite, în reacțiile sale tipice, cu aspirațiile și comportamentul său, alcătuiesc liniile directoare ale operei lui Lăncrănjan, autor din care sociologii (și nu doar ei) se pot inspira pentru studiile lor.”

■ Ancheta inițiată de redacție are ca subiect *Teme de meditație pentru critica tânără* cu următoarele puncte: 1. A FI sau A NU FI „în” literatură; 2. Intre modele, modele și acceptarea ori refuzul lor! 3. A da seama în fața trecutului, prezentului și viitorului; 4. Speranțe, iluzii, deziluzii...; 5. Incotro?!” □ Răspund bucureștenii Cristian Moraru: „Din punctul meu de vedere (pe care încerc să mi-l asum și practic, atât cât sunt în stare), «precedentul astfel existent în spiritualitatea românească a desemnat o căsuță a «tabloului» cultural, special rezervată criticului tânăr. Poziția respectivei «căsuțe», adică modelul cultural care *îl alege*, spun eu, pe acesta este determinată de realizarea, în linii mari, a dezideratului eminent al criticii noastre postbelice: sincronizarea. Ei bine, ce îi mai rămâne lui după încheierea acestui proces, după asimilarea tuturor (sau aproape a tuturor) metodologiilor, după scrierea cărților bachelardiene, todoroviene, spitzeriene, freudiene, mauroniene, jaussiene, telqueliste etc (lista poate continua cu exemplificările de rigoare), atât de necesare, indiscutabil, conținând chiar atâtea rezerve de ordin teoretic? Ce mai e de făcut după impunerea unor modele autohtone care reprezintă momentele principale ale dobândirii conștiinței de sine a criticii, deopotrivă axiologice și epistemologice, după ce Nicolae Manolescu și Eugen Simion, Livius Ciocârlie, Marian Papahagi, Al. Călinescu sau Florin Manolescu au rotunjit și dus a perfecțiune un anume unghi de atac al textului sau varianta foiletonistică a criticii? Ceea ce e clar, am impresia, e fap-

tul că *momentul metodei* s-a consumat pentru critica noastră, consumându-se, de fapt, un element al modernismului. Și din acest punct de vedere, criticii generației 80 (exponenta unei poetici de tip postmodernist) au o responsabilitate în plus, obligația de a aduce ceva nou. [...] 3, 4, 5. Propunerile de mai sus nu fac altceva decât să schițeze acea posibilitate (cu cea mai importantă miză) pe care o are tânărul critic, pe care trebuie să și-o ofere, de a da seama în fața mai sus invocaților antecesori, în fața generației-model, în fața unui prezent care pregătește ceea ce va să vină. Speranțele permise de realizarea unui asemenea model, cu iluzii cu tot, ne dau dreptul ca, măcar în momentu acesta al nutririi lor să lăsăm deoparte deziluziile. Atât de numeroase și atât de lipsite de fertilitate la începutul unei re-căutări.” □•Dan C. Mihăilescu: „În fine, problema pe care ne-am pus-o, idealul presupune trei condiții, pe care (întâmplător?) ni le pune, simbolic, la îndemână I.L. Caragiale: dialogul criticului tânăr cu literatura să nu reitereze dialogurile Efimiei cu Conu Leonida; relația dintre autoritatea criticului matur și falsa obediență a criticului tânăr să nu ajungă la concluziile operației de numărare a steagurilor, care-i «leagă» laolaltă pe Tipătescu și Pristanda; «giudețul» tânărului critic cu propria-i conștiință să nu capete înfățișarea lui Crăcănel din urma «deslușirii» cu Pampon. În rest, a fi sau a nu fi în literatură este, oricum, o întrebare sinonimă, la noi, cu alta: «de ce bat clopotele, Mitică?»” □•Poezii publică George Macovescu, secondat, pe aceeași pagină, de Nicolae Manolescu în postura de narator (*O întâmplare adevărată*). ■•*Simbolul între semiotică și hermeneutică* este titlul noului text semnat de Solomon Marcus. Acesta face o trecere în revistă a tuturor teoreticienilor, de la F. de Saussure, Pierce, C- Levi Strauss: □•Elena Solunca prezintă *Cărțile lui Mihai Șora*: □•Despre centenarul Mauriac, scrie Henri Zalis (*O plenitudine remarcabilă*). □•Sub titlul *Un umanist*, Constantin Crișan pune la dispoziția redacției interviul pe care i l-a luat lui despre umanistul Pierre de Boisdeffre în 1965 (când a apărut în „Luceafărul”). □•Ștefan Aug. Doinaș îl prezintă și traduce din Friedrich Rückert: „Sub titlul acesta, atât de pretențios filozofic (și sunând a Nietzsche), a fost în genera analizată prezenta poezie a molcomului liric din perioada Restaurăției, care a fost Friedrich Rückert: și toată problema criticii este aceea de a lămuri dacă acest «lirism înțelept» – care urmează drumul lui Goethe din *Westöstlicher Divan* – suportă și justifică o asemenea încărcătură ideatică sau iese total copleșit și strivit de sub apăsarea ei.”

● [*„Caiete botoșănene”*, nr. 11] Emil Iordache semnează cronica literară la Gellu Dorian, *Poeme introductive*, Junimea, 1986): □•La comemorarea marului savant, Al. Zub îl include pe Nicolae Iorga în familia marilor autori de sinteze istorice, în rândul celor mai reprezentativi autori de „istoriologie umană”. □•*Dicționarul scriitorilor botoșăneni* îi are în prim-plan pe Ionică Tăutu și pe nepotul acestuia, George Tăutu.

● [*„Cinema”*, nr. 11] Cristina Corciovescu (*Registrul grav în jocul de-a viața*) propune o imagine de ansamblu a scenariilor lui D.R. Popescu: „ea

[scenaristica lui D.R. Popescu] este parte integrantă a întregii sale creații, legată prin firele evidente și indestructibile ale ideilor, temelor și personajelor comune, dar în același timp formează un capitol independent prin strădania și voința autorului. [...] Scenaristul D.R. Popescu prelucrează, reformulează, rescrie pentru cinematograful textele scriitorului D.R. Popescu”. □ Radu Cosașu semnează rubrica *Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*. □ Ov. S. Crohmălniceanu (*Cultura din aceste comedii mute*) evocă spiritul și atmosfera filmului mut: „Ce s-a pierdut pentru totdeauna odată cu filmul mut este comedia burlescă. [...] Filmul mut a fost copilăria cinematografului și a noastră. De aceea a pierit comedia burlescă odată cu el. Am devenit toți adulți și nu mai știm să ne jucăm”.

• [„**Convingeri comuniste**”, nr. 6/ noiembrie] Deși revista studenților bucureșteni se numește „Convingeri comuniste”, aceștia apelează, în materie de artă și cultură, la scriitorii clasicizați. În acest număr sunt reproduse versuri din Tudor Arghezi (*Toamnă de suflet*). □ Cu toate că numărul este datat noiembrie, cele mai multe dintre articolele jurnalistice de aici sunt pline de revelațiile vacanței și ale întoarcerii din vacanță. □ Partea literară este ca și inexistentă. Romeo Bușegescu versifică o *Laudă păcii*. La rubrica rezervată sportului, Horia Gârbea și Dan-Silviu Boerescu îl pastșează pe Fănuș Neagu (cronicarul sportiv), inclusiv prin titluri: *Don Jenei de la Manca* (H. Gârbea) și *Te vom reciti, Senor Cervantes!* (D.-S. Boerescu).

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 11] *Pacea – rațiunea de a fi a unei profesii*, se intitulează editorialul redacțional. La *Carnet de scriitor*, Ovidiu Genaru semnează eseuul *Pacea celor două roze*: „*Pacea celor două roze?* Cineva spunea că forța cuvântului e mai de temut decât jignirea armelor adusă rațiunii; și ce suntem noi decât rațiune care-și caută locul și rostul ei însăși pe pământ. Să utilizăm acest explozibil pașnic întru salvarea și apărarea vieții.” □ Sub semnul Congresului al XIII-lea al P.C.R. C. Ioan, scrie despre *Tinerețea spiritului revoluționar*. □ Gheorghe Prodan dialoghează cu Gheorghe Grigurcu, care afirmă: „de la cine alții decât de la cei exemplari și dragi să luăm lumină”. Interviuul e prilejuit, între altele, și de vârsta pe care o împlinește cel intervievat: 50 de ani. □ Secțiunea istorie literară conține articole de profil semnate de Liviu Papuc (*M. Kogălniceanu, C. Hurmuzachi și istoria*), Adrian Voica (*Triplicul din „Convorbiri”*), Constantin Ciopraga (*O exegeză sadoveniană*), Gavril Istrate (*Pe urmele lui Rebreanu*). Textele sunt mprturii de istorie literară locală, mai puțin cel al lui Gavril Istrate, profesor la universitatea ieșeană, originar din Țara Năsăudului și, prin aceasta, un constant admirator al lui opere literare a lui Liviu Rebreanu. ■ La rubrica *Opinii/Eseu*, Constantin Trandafir semnează articolul *Militantism și voință de edificare*, titlu în spatele căruia se află un profil literar făcut criticului Mircea Iorgulescu: „Stăruim asupra acestui punct întrucât Mircea Iorgulescu a înțeles și înțelege critica literară ca pe o «formă de viață». Criticul nu trebuie să adaste, ci să iasă în întâmpinare, «să analizeze

ceea ce există», să apere vaori, să combată factori de eroziune, să contribuie la consolidarea unor edificii. Aceasta este curajul constructiv, care implică, inevitabil, și riscuri. Lupta (aceasta e regimul criticii lui Iorgulescu) presupune angajarea viguroasă, intransigența de principii, greu să fie totdeauna echitabilă. Ca de cele mai multe ori, atașamentul față de literatură se consumă într-un proces în doi timpi: unul de ocrotire (nu mereu a valorii autentice) altul de respingere (nu mereu a imposturii). Dar cum să clădești pe nisipurile mișcătoare ale realității imediate? Căci asta este îndreptățita ambiție a lui Iorgulescu.”

□ Ion Popescu-Sireteanu aduce vorba despre bucovineanul *George Moroșanu*, care „la 75 de ani este același risipitor de bunăvoință, încrezător în prieteni și promisiuni, deschis, primitiv”. □ *Iarăși despre Caragiale* își intitulează Constantin Pricop comenatriile privind umorul autorului celebrelor *Momente și schițe*. □ Nicolae Țatomir, cu versuri și Grigore Ilisei, cu proză asigură partea creativ artistică a numărului. □ La rubrica *Universală*, Manuela Macarie stabilește legături între *Alexandru Odobescu* și *Walter Scott*: „Vorbim la cei doi prozatori mai degrabă de paralelisme. Ingluența scriitorului englez se va repercuta nu atât în alegerea subiectului, construcția personajului sau tipologia narațiunii, cât în modlitatea de reînviere a atmosferei istorice, a realizării ambianței de epocă, implicit a culorii locale. Există o tehnică a narațiunii, a succesiunii planurilor; ca și la Scott, prezentarea cadrului este întreruptă de câte o scenă neașteptată, dialogată. Explicațiile autorului bazate pe documentare istorică alunecă pe nesimțite în scenele tensionant-dramatice ale înfruntării dintre personaje. Procedeele le observăm în întreaga literatură romantică de inspirație istorică purtând mai mult sau mai puțin vizibilă pecetea influenței acutui mare romancier englez. Evocarea conflictului între cele două tabere adverse – la Odobescu – rememorează conflictele generate de acțiunea centralizatoare a Elisabetei din romanul *Kenilworth* ca și scenele tensionante dramatic din *Ivanhoe*”. ■ Actualitatea literară îi cuprinde pe criticii aflați „în serviciu” ai revistei și cărțile pe care le-au citit. □ Val Codurache realizează un *Compendiu la rafturi de cărți* (care cuprinde ultime apariții ale Soniei Larian, *Biețele corpuri*, C.R., 1986, Elenei Dariescu, *Vulturii*, C.R., 1986), Sofia Arcan, *Joc întrerupt*, Facla, 1986, Cicerone Sbanțu, *Autostrada*, Junimea, 1986, Nicolae Arton, *Sfârșitul jocului de lupi*, Junimea, 1985, și Florentin Popescu, *Carte de dragoste pentru București*, Eminescu, 1968. Autorii nu sunt de primă mână, motiv pentru care comentariile se rezumă la scurte enunțuri. □ *O reparație necesară*, scrie Al Dobrescu, apreciind că monografia lui Mircea Aghelescu, *Ion Heliade Rădulescu. O biografie a omului și a operei*, Minerva, 1986, îndeplinește această funcție reparatorie: „Mircea Angheliescu nu face din Heliade un erou exemplar. La rigoare, s-ar putea pretinde chiar că dimpotrivă. Slăbiciunile, utopismul, izbucnirile temperamentale, nedreptățile sunt la locul lor în carte, nici expediate, nici supralicite, expuse cu răbdare și fără umbră de ostilitate. Cred, de altminteri, că, dincolo de beneficiile aduse în cunoaște-

rea biografiei lui Heliade, studiul de față mai are și rara calitate de instaura o atmosferă de srioizitate, de gravitate chiar, într-un capitol de istorie literară prea lesne și prea des bândtuit de furtunile umorilor, desfigurat de rpecipitațiile acestora.” □ În *Modernitate versus lirism* Constantin Pricop vine impresii despre volumul de versuri al lui Nicolae Băciuț, *Muzeul de iarnă*, Dacia, 1968. □ George Pruteanu folosește jumătate din titlul cărții lui Elia Cazan în scopul explicit de a prezenta pe Ecaterina Oproiu, *Cerul înstelat deasupra noastră*, piesă în două părți, Colecția Rampa, Eminescu, 1986 și volumul lui Radu Enescu, *Între două oceane*, Sport-turism, 1986. *America...* este titlul lui G. Pruteanu pentru cele două cărți al căror numitor comun îl reprezintă „locul undese ptetrece acțiunea”. De ce invers decât la Elia Cazan care folosește în titlul cărții sale de două ori *America*, în timp ce pentru cei doi autori supuși discuției G. Pruteanu folosește același cuvânt o singură dată, ar lăsa loc de interpretări, cum se obișnuiește în textele sale. □ Numărul de față este sărac în recenzii. Marcel Gafton, *Șaizeci de poeme* intră în atenția lui Emil Nicolae, care îi asigură pe cititori că o regroupare a poemelor esra necesară, însă mai puțin necesară decât restituirea creațiilor sale publicate sub semnăturile altora, din perioada când era Marcel Gafton era interzis. □ Elena Zanfira Zanfir, *Castelana* îl preocupă pe Narcis Zărnescu. □ Despre Simona-Grazia Dima, *Ecuația liniștită* scrie Ioan Holban, care trage concluzia: „*Ecuație liniștită* este un volum de promițător al unei autore care, pentru a-și pune în valoare ideile, trebuie să se intereseze mai mult de stil”. □ George Savu, cu *Discursul îndrăgostit* este recenzat de Codrin Liviu Cuțitaru: „Dinamismul creator, exprimarea tumultoasă îl apropie de poet de influențele pozitive ale futurismului” Și totul spus, pe o coloană de aprox. 25 de rânduri. □ Pe ultima pagină, sunt inserate poeme de Arthur Rimbaud în două variante de traducere: Aurel Rău și George Popa. □ În parrea de jos, Daniel Lascu traduce din Gustavo Adolfo Becquer, poet spaniol mort la numai 34 de ani, de la decesul căruia se împlinește un secol și jumătate.

• [„**Pagini bucovinene**”, nr. 11] Constantin Piliuță oferă o dedicație redacției. Corespondență inedită Gh. Bogdan Duică, Petru Grimm, Aron Cotruș și I.E. Torouțiu începe încă de pe prima pagină: Revista împlinește *Optsprezece ani de sărbătoare la Suceava*: Marele Premiu „Nicolae Labiș” revine Ramonei Fotiade, din București. Celelalte premii sunt: Mihail Iordache recenzează romanul Rodicăi Braga, *Singurătatea pământului*: Dicționarul ajunge la a 24 reprezentare și îl conține, cap de listă, pe ieșeanul Mircea Radu Iacoban: *Apostilă al Numele trandafirului*, foarte cunoscutul roman al lui Umberto Eco ajunge la episodul al treilea.

• [„**Familia**”, nr. 11] Pacea și cei două mii cinci sute de ani de atestare istorică a geților servesc „cauza” revistei: „Se împlinesc anul acesta 2500 de ani de la prima relatare istorică scrisă păstrată a luptelor poporului geto-dac pentru apărarea libertății. In anul 514 î.e.n. ne spune părintele istoriei, Herodot, ei s-

au împotrivit uriașei armate persane condusă de regele Darius, care pătrunsese în Dacia de sud-est, pe pământul Dobrogei. Era un fapt ce a impresionat lumea contemporană evenimentului, care a rămas și ca o efigie săpată în bronzul veșnic al timpului istoric ce definește legile nesdrise și scrise dintotdeauna al empământului și oamenilor de la Dunăre, Carpați și Marea Neagră. Evenimentul a fost sărbătorit îndeobște, de la forurile cele mai înalte academice și universitare și până în cele mai îndepărtate colțuri ale patriei, de elevii școlilor primare. Era și un prilej de colocvii și solilocvii permanent cu istoria, cu rolul și locul poporului nostru în rândul popoarelor lumii, o încercare intimă și sinceră privind adâncul cel mai adânc din ființa noastră a tuturor – înțelegerea a ceea ce ne este cel mai apropiat, mai adevărat și mai scump pentru totdeauna – libertatea și dreptatea. Definind această trăsătură a poporului nostru, atât de profundă, permanentă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România, în cuvântarea ținută cu ocazia aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român spunea: «Setea de libertate și dreptate ne-au lăsat-o moștenire strămoșii, înaintașii, care s-au luptat cu Darius, cu mulți împărați romani, apoi, – după o conviețuire îndelungată cu romanii și nașterea poporului român, – cu mulți alți cotropitori din timpul migrațiilor, năvălirilor barbare, iar o dată cu dezvoltarea formațiilor statale și a celor trei principate – Țara Românească, Moldova, Transilvania, cu imperiile otoman, țarist și hasburgic.»". □•Ioan Țepelea semnează editorialul *Țară a păcii*: „Așadar, la 23 noiembrie, o inițiativă, o hotărâre de cea mai mare importanță pentru destinul umanității, o inițiativă exemplară a României și a ilustrului ei conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fost supusă voinței întregului nostru popor, ea reprezentând o grăitoare expresie a spiritului nostru care caracterizează conceptul și demersul practic al țării noastre, angajate ferm în lupta pentru o lume fără arme și fără războaie.” □•Poeziile dedicate păcii sunt mai puține, comparativ cu alte publicații, și oferă surpriza întâlnirii acelorași nume pretutindeni. Un exemplu Ioan Vergu Dumitrescu. Altul Al. Florin Țene: □•Sever Dumitrașcu scrie despre *Dacii din Nord-Vest*, având ca supratitlu *Ceto-Dacii – 2500*. ■•Câteva pagini spre interior, se ițește și subiectul, lunii următoare: *1 Decembrie 1918*, despre care scriu, de la București, Mircea Mușat și Ion Ardeleanu (*România după Marea Unire*). ■•Recenzii semnează Gheorghe Perian, la *Muflonul*, de Paul Eugen Banciu: „În ultimul său roman, *Muflonul* (Facla, 1986), Paul Eugen Banciu este preocupat să lămurască, pentru sine și pentru noi, condiția intelectualului, îndeosebi a creatorului, recrutându-și personajele din rândul scriitorilor, pictorilor, profesorilor universitari. Protagonistul, Miron Olaru, face și el parte din această categorie socială, fiind prozator și «redactor responsabil cu beletristica» la revista *Scriitori literare* dintr-un oraș de provincie. Soția lui, Amalia, este cadru didactic la universitate iar socrul său, Andone, este «îalt cercetător la politehnică, secția electronică, doctor cu patalama în materie, bun pedagog, un devărat cadru în

specialtate». Miron s-a căsătorit «din dragoste», zice naratorul dar această dragoste a adus cu sine importante avantaje materiale și sociale. El are și câțiva «amici» de «rangul său». □·Alexandru Seres comentează *Impromptu*, de Ioan Iovan: „Suntem departe de romanul realist, psihologic ori social, atât de vehiculat în deceniul 6-7! Realitatea lumii este înlocuită de realitatea textuală, și ea ciclică, circulară (cartea se poate începe de oriunde și citit la nesfârșit, fără oprire!). Romanul-parabolă, romanul mitic, oniric, metaromanul au intrat în conștiința publicului cu drepturi depline. Vrând-nevrând, cititorul trebuie să iasă din comoditatea sa de receptacul pasiv și să înceapă să gândească – iată c epare a-l îndemna autorul acestei cărți.” □·Doina Uricariu (*Ochiul atroce*) este comentată de Al. Cistelean: „Privind cu un ochi nostalgic destrămarea reveriei și înstrăinarea poemului de aura sacră a lumii, Doina Uricariu are, deschizând trapa spre dramatic, sentimentul unei pierderi implicite a străii paradisiace a cuvântului. În uvertura lirismului de percepție dramatică, imnograful intimității și al candorii ființei se simte frustrat în menirea sa vizionară și contrariat în elanul ascensional și el se apropie de substratul tragic al umii cu un tremur repulsiv, m resimțind noua revelație a poemului ca pe un sacrificiu de valori. Procesul, însă, odată declanșat, va merge spre acuiizare, împins tot mai adânc în substanța dramatică de reflexivitate și luciditate. Coerența sa riguroasă din secvența reveriei și a mirajului – act lucid și inefabil de organizare a lirismului – determină și în noul climat o dezvoltare perseverentă a impactului. Dacă a acceptat premisele, Doina Uricariu pare decisă să parcurgă fenomenul de permeabilitate dramatică până la ultimele lui consecințe. Metoda ei de implicare într-o stare, din aproape în aproape, trăind cu voluptate nuanțele și intensificându-le printr-un proces de intelectie, dă certitudine acestei deschideri de perspectivă”. □·Monografia lui Marin Bucur (*B. Fundoianu – privesc-tea poeziei*) se află sub atenția lui Gheorghe Grigurcu: „La scurt timp după apariția cărții lui Mircea Martin, *Introducere în opera lui B. Fundoianu* (Ed. Minerva, 1984), o nouă monografie închinată poetului vede lumina tiparului sub semnătura lui Marin Bucur: *B. Fundoianu: privesc-tele poeziei* (Ed. Albatros, 1985). Să fie vorba, așa cum consideră un tânăr comentator, de «complexul Fundoianu»? Adică de o «culpabilitate» a criticii față de un scriitor «basculat la periferia literaturii»? Termenii ni se par, totuși, de o asprime necorespunzătoare situației reale a autorului *Privesc-teilor*, prezent mereu în conștiința critică și, mai cu seamă, în sensibilitatea publică. Dincolo de iritările (firești) stârnite de bizara sa «ireverență» față de literatura băștinasă, socotită o simplă «colonie» a celei franceze, ca și dincolo de o inițială rea înțelegere a producției sale lirice, văzută c aun simplu epigonism arghegian, Fundoianu a fost și rămâne sincron cu sensibilitatea cititorului de poezie, inspirator, chiar dacă cu intermitențe, al unor pagini de exegeză substanțiale. N-a făcut niciodată o figură de uitat, de autor care apelează la oficiul filantropic al istoriei literaturii. Dezavantajul său (aparent) l-a constituit o structură iregulară, dizarmo-

nică a destinului creator. Un șir de paradoxuri ale atitudinii l-au marcat, provocând stupefacția contemporanilor, duăa cum la palierul biografiei ne putem referi la o funciară neașezare, la o specifică instabilitate, până la ragicul final prematur. Spre deosebire de creatorul care se integrează ambianței ori de cel ce-și creează cu autoritate o ambianță proprie, Fundoianu s-a mărginit a o provoca pe cea dată, printr-o frondă amară, printr-o conștiință de inadptabil sfidător. Reacțiile sale au fost îndeobște cele de inadecvare, de situare în răspăr, de gâlceavă ori de adeziune deopotrivă însemnate de exces. I-a lipsit și «înțelepciunea» necesară unei subordonări confortabile și tăria de alupta pentru a-și menține himera în stare de coerență și de a «reforma» astfel în temeiul ei. Marin Bucur sesizează cu pătrundere cele mai semnificative în acest sens momente. De ce «rampa de lansare» a începătoului n-a fost *Literatorul*, ci *Viața nouă* a minorului poet care era marele lingvist Ovid Densusianu?”. □ Virgil Podoabă scrie despre Costache Olăreanu și romanul acestuia *Cu cărțile în iarbă*: „Avem un *Don Quijote*! Dacă, totuși, n-a fost s-avem în poetul Dan verona Hölderlin-ul nostru, deși Al. Paleologu însuși l-a delcarat la Starea civilă a literelor române, avem acum, în schimb, în romanul *Cu cărțile pe iarbă*, *Quijote-le* nostru. Dacă latinii își aveau *Odissea* lor, dacă iralndezii își au *Ulise-le* lor, dacă până și germanii își au un *Faust* al lor, ba au chiar doi, de ce n-am avea și noi *Quijote-le* nostru? În sfârși, azi îl chiar avem și încă fără ca autorul lui, Costache Olăreanu, să fi devenit numaidecât un Cervantes, așa cum nici Virgiliu, Joyce, Gothe sau Thomas Mann n-au devenit nicicând Homer, Marlowe sau Goethe. Dacă un scriitor, odată mort, rămâne bun mort și cu el nu se mai poate discuta niciodată, cu opera lui, însă, se mai poate trata...Și chiar destul de ușor. E suficient ca un scriitor sau altul, de geniu sau doar de talent, să se apropie temeinic de *Odissea*, *Faust* sau *Don Quijote* și să spună, după ce și-a apropiat modelul ales, «Lazare, veni foras!», și opera invocată de el va reânvia îndată, firește, în alt loc și în alt timp și învelită în alte pânzeturi decât cele originare. În timp ce un Cervantes – sau un Hölderlin – nu se naște a doua oară niciunde și nicicând, oper alui însă, *Don Quijote*, poate să renască și altundeva decât în Spania, și altcândva decât la întretărirea veacurilor XVI-XVII. Oricât de mare, scriitorul trece și se petrece, totuși, definitiv, modelul capodoperei sale rămâne, însă, în viață și poate fi întrupat din nou și altfel, dacă e cine s-o facă, oriunde și oricând – de pildă, chiar acum și aici, în România penultimul deceniu al secolului XX. Fără să rămână mai puțin el însuși, Costache Olăreanu reușește să facă foarte bine aceest lucru cu modelul cervantin, transmutându-l din lumea și din vremea sa într-un spațiu geografic românesc și în zilele noastre. Înlocuiți cu un bătrân erudit și cu un șofer isteț ca un proverb .. □ Ion Simuț obține un scurt interviu, *5 minute cu Augustin Buzura*: „– *În ce stadiu se află continuarea ciclului Zidul morții, început în 1984 cu romanul Refugii? Cum se va intitula cel de-al doilea volum?* – Din păcate, încă n-am reușit să predau edituui cel de-al doilea roman din ciclul amintit, așa că lucrez

cu disperare. Socotind și timpul necesar re-re-refacerilor care, poate, se vor impune după ce voi citi cartea în întregime, aş mai avea cam două luni de trudă. Întârzierea aceasta are o explicație destul de ciudată: am scris cea mai mare parte din romanul al doilea al ciclului înaintea *Refugiilor* (care este primul roman din Zidul morții). Aşa s-a potrivit, starea sufletească în care mă găseam atunci m-a obligat să încep astfel. De fapt, am publicat numeroase fragmente pe care le consideram definitive în *România literară*, *Viața românească*, *Vatra* etc. După ce am terminat *Refugiile* și am recitit paginile scrise din cartea a doua, mi-am dat seama că nimic nu se mai potrivește sau aproape nimic, cel mult cincizeci de pagini...Erau și capitole din care n-am putut reține decât niște fraze...am luat-o, deci, de la capăt, în condițiile în care, din nefericire, ne rămâne din ce în cema puțin timp pentru scris, pentru suflet și tot mai mult pentru treburi care n-au nicio legătură cu arta. Dar, firește, romanul va fi odată și odată gata, simt că este cea mai bună dintre cărțile mele, așa că mă grăbesc încet...Asupra titlului încă nu m-am decis: *Drumul cenușii* sau *Sălbaticii*, deși presimt că în ultima clipă voi găsi un altul, cum mi s-a întâmplat la toate celelalte... Sigur este că și acel titlu se va termina în cei doi i obligatorii. Superstiția mea... – *Ce experiențe sociale și morle mai are de travesat Ioana Olaru? Va rămâne tot ea în centrul romanului următor?* – Da, Ioana Olaru va rămâne în centrul următoarelor două romane, însă mai apar foarte multe personaje noi alături de altele cunoscute deja: Victoria Oprea, Sabin, Anton Crișan, Helgomar David...In momentul de față mi-e greu să povestesc experiențele Ioanei, dar oricum nu mă îndepărtez o clipă de lumea în care trăim. Când descoperi toate detaliile marelui și micului mecanism din care faci parte, prea multe soluții nu există. Eu însă încerc să rămân optimist și să cre din bine, adevăr, frumos, libertate, în succesiunea anotimpurilor, în faptul că oric începutu are și sfârșit, iar orice sfârșit este și un început...Chiar dacă, vorba lui Plinius cel Bătrân, «omului cele mai multe rele de la o îi vin», continuu să cred că acesta are puterea de a se ridica deasupra biologicului, de a-și învinge pornirile atavice, de a se înălța spre propriile-i idealuri. – *Vom afla mai multe lucruri despr Sabin, cel care contează foarte mult pentru Ioana Olaru, dar despre care nu avem în Refugii decât foarte puține deslușiri?* – Despre Sabin va fi vorba în cel puțin trei sute de pagini. Deocamdată pot să spun că nu este cel pe care și-l imagina Ioana care, de altfel, îl va reîntâlni prin intermediul unor benzi magnetice. – *Dar despre Helgomar David ce ne puteți spune acum, fără să-i trădați secretul?* – Despre Helgomar – mai puțin în acest roman și mult mai mult în următorul. Cu toate acestea, este mai prezent decât oricare altul dintre personaje. El îmi ia cel mai mult timp și tot el se interesează marea majoritate a cititorilor cărora vreau să le spun și cu această ocazie că este o ficțiune, că nu copiez nicio persoană sau o situație concretă. Dar nue vina vieții că seamănă cu literatura! Cât despre secretul lui...Nu are niciunul sau aproape niciunul Adevărul despre el a fost sugerat sau chiar spus direct în *Refugii* (pagina 429, de exemplu), așa că în

romanul la care lucrez și în următorul care va încheia ciclul n-mi rămâne decât să vin cu detalii...Oricum pe măsură ce sporește numărul paginilor și pe măsură ce discut cun oi și noi oameni interesați de literatură îmi dau seama că în realitate enu exista un singur Helgomar, ci mai mulți... – *La ce alte proiecte vă gândiți, dincolo de acest ciclu romanesc început cu Refugii?* – Sigur, am destule proiecte, mi le cunosc foarte bine, dar nu și timpul care mi-a mai rămas pentru realizarea lor. Însă dincolo de asta, regret enorm că trebuie, că sunt obligat, cu fiecare zi mai mult, să-mi irosesc timpul pe treburi care altădată mi se păreau firești...Oricum, am scris în memorie un roman despre mineri care, la început, a fost gândit ca scenariu de film, dar... Aș mai vrea să scriu un roman fantastic din care, de altfel, am introdus mai multe pagini în acest al doilea volum al *Zidului morții*: o lume fără timp, fără mijoc de măsură a timpului în care toate se fac pe dos, împotriva logicii, o lume inversă...Dar înainte de toate mă tentează un roman al *Zidului morții*, un fle de jurnal al acestor romane, întâmplările legate de documentare, drumurile prin țară cu istoria lor ce ar fi trebuit să scriu dacă aș fi «copiat» realitatea. Dar până una alta mai am încă niște pagini din cartea despre care am fost întrebat... □•O convorbire cu lingvistul Iulian Negrilă se intitulează, cam patetic, *Dăruit școlii și literaturii*: □•*Noi semne de lirism* găsește Radu Călin Cristea în „plachete editate de *Atelier literar* și apărute în cursul acestui an sub egida revistei «Convingeri comuniste»”. □•Ele sunt detectabile în *Copilăria secretă* (Horia Gârbea) și *Punerea în libertate*, de Ramona Fotiade: „Ar fi cel puțin imprudent ca, într-o clipă când, deși oarecum definitivată în substanța ei, generația 80 continuă încă să însemne un fenomen în ebuliție, să întrezărim conturile unei noi promoții. Nu mă voi hazarda în atare prognoze, după cum nu voi rezista tentației de a observa (referindu-mă strict la lirică) anumite tendințe fie de situare personală, dar în prelungirea poetică generației 80, fie de fermă delimitare față de aceasta. Ar fi interesant de analizat asemenea efecte noi în lirica tânără din întreaga țară, ele existând cu siguranță. Mă voi opri doar asupra unui fenomen pe care-l cunosc îndeaproape, el având de altfel câteva semnalări în presă. E vorba de un grup de tineri poeți (Marius Oprea, Caius Dobrescu, Cristian Popescu, Ramona Fotiade, Horia Gârbea, Andrei Damian, David Ioachim, Andrei Bodiu și, desigur, mulți alții) alcătuind cenaclul Universitas condus de criticul Mircea Marin. Am asistat la câteva ședințe, nu foarte multe, ale acestui cenaclu și mi-am dat seama că viziunea poetică pentru care pledau Horia Gârbea et comp. Însemna cu adevărat o opțiune, un punct de vedere constituit deloc spontan, ci cu argumente decise, chiar dacă învăluite în aburii unui ușor patetism (semn al sincerității, în fond). Cum revista *Convingeri comuniste* (editată de *Centrul Universitar* bucureștean), în simpatica sa colecție intitulată *cartea cea mai mică*, i-a publicat în două plachete mititele pe Horia Gârbea și Ramona Fotiade să vedem ce exprimă în adevăr textele lor. Ceea ce frappează de la început în versurile lui Horia Gârbea este intenția de epură totală a sentimentului. Poeme-

le sale au un singur organ – creierul – și acțiunea acestuia consumă întreaga energie a discursului. Lipsesc, iată, ironia, umorul, volubilitatea metaforică, jocul intertextualităților, rolul de verb al imaginilor, acea specifică somare a lectorului etc – situații decelabile la tot pasul în poezia generației 80. Lirismul are la Gârbea o mișcare suplă și întotdeauna proiectată pe un fundal îndepărtat, ca un ciudat joc de umbre. Într-un fin argument din deschiderea plachetei Mircea Martin observa foarte exact că «lirismul se retrage aici într-un spațiu de concavități lăuntric eunde așteaptă cu modestie, dar nu cu indiferență, să fie descoperit». Dominat de leanuri narcisiace, discursul înaintază sec, superb și triumfător, într-o tăietură perfectă a frazei; nimic nu-i lipsește, nimic nu i se poate adăuga. [...] Fiecare vers al lui Gârbea nu-și ascunde orgoliul de a fi suficient sieși; de aici – flegmatismul impecabil al rostirii, monotonie uscată, pedantă, ce înghite în fluxul său și denaturează; sunt, în fond, poeme fără biografie, scrise ostentativ cu intenția de a compune prin extirparea oricărei urme a subiectivismului [...]. Deși fixată în forme încă indecise, poezia lui Horia Gârbea se arată a fi destul de consecventă cu sine mai ales în sensul afirmării acestei obsesii a sincopei și a postulării ideii că sinceritatea nu se poate exprima decât prin resitrul unei neutralități deosebit de active./ Ceea ce sare în ochi de la primele versuri ale Ramonei Fotiade este retorica barocă a emoției. Tânără poetă (de curând absolventă a Filologiei bucureștene) nu-și drămuiește gesturile și cuvintele astfel că imaginile sale pot fi acuzate de orice numai de sărăcie a impresiilor nu. În volute largi, somptuoase, fără excесе însă ce ar putea riza prețiozitatea, Ramona Fotiade descrie o stare care este cu evidență una a inimii, a sufletului. Melancolia nu este asumată ca un subiect impudic și nici nu degenerază în sarcasm ori te miri ce teribilisme macabre, dimpotrivă, ea înseamnă o dispoziție cât se poate de firească și afirmată ca atare fără pic de inhibiție. Să abandoneze oare poezia feminină de la noi recuzita de agresivitate și asprimi de tot felul, cu care ne-a obișnuit în ultima vreme? Cine știe...[...] Dicția poetei, clară și bând- imperativă, degaja aceeași senzație de ralitate ce provoacă pentru aprotēja; nicio crispă nu se simte în tonul poemelor, filtrele în valuri ale melancoliei imprimând oricărei viziuni o cadență molatecă, toropitoare. N-aș vrea să se deducă din aceste observații că melancolizare expresiei ar putea refuza accesul, ca să zic așa, spre profunzimi. [...] Timpul ne va lămuri dacă poeții ca Horia Gârbea sau Ramona Fotiade anunță cu adevărat o nouă sensibilitate poetică. Se pare că intenția lor spre aceasta tinde. Mi-ar face plăcere ca peste câțiva ani acest articol, alături de alte consemnări din presă, să fi reușit să semnaleze, între limitele unui adevăr astăzi nici măcar virtual, tentativa unui grup de tineri de a rescrie altfel poezia. (Radu Călin Cristea; Horia Gârbea, *copilăria secretă*; Ramona Fotiade, *punerea în libertate* – plachete editate de *atelier literar* și apărute în cursul acestui an sub egida revistei) □•Premiul „Familia” la Sighet (nu se oferă alte informații) revine tinerelor Luiza Stochiță și Mariana Criș. □•La *Revista revistelor*, i.sim.[uț] se oprește la

„Contemporanul” și face comentarii pe marginea textului Mariei Crișan despre Coșbuc: „*Esența poeziei coșbuciene*. În «Contemporanul» nr. 43 din 24 oct. 1986 se publică un articol ciudat *Despre arta poetică la George Coșbuc*, semnat de Maria Crișan ca o «scrisoare către redacție». Cu multă dezinvoltură, autoarea împarte scriitorii și criticii clasici și contemporani în două grupe: cei care l-au înțeles și cei care nu l-au înțeles pe Coșbuc. Ciudată e înșiruirea de nume a celor care «au reușit să-l cunoască», unde sunt amestecați de-a valma «Slavici, Rebreanu, Goga, Pillat, Streinu, Micu, Dumitrescu, Scridon, Valea» – înșiruire (fără prenume) amuzantă prin aerul ei sportiv, de parcă ar fi vorba de o echipă de handbal în ...nouă, în care, desigur, oamenii sunt foarte diferiți ca valoare și îndemânare, ba unii chiar sunt de multă vreme o amintire de care numai cronicarii sportivi mai știu ceva de prin analele competițiilor. Alții sunt nefericiții care «nu au reușit, nu au putut (cazul lui Gherea și Maiorescu), nu au avut răgazul necesar (cazul lui Călinescu) să pătrundă în această esențialitate», adică în esențialitatea poeziei lui Coșbuc. Dar dacă pe aceștia îi putem ierta (au circumstanțe atenuante, ne spune Maria Crișan cu blândețe), apoi pe un «un exeget din ziele noastre» (Petru Poantă) nu se poate să-l mai scuzăm: el dă dovadă – ne spune M. C. cu imparțialitate – «de necunoaștere, pur și simplu, a poeziei coșbuciene în esența căreia au reușit să pătrundă mai cu osândie exegeți străini”. Vreți să știți care e deosebirea dintre Emienscu și Coșbuc? E simplu, ne lămurește M.C. în două cuvinte: „distanța dintre ei este aceea de la poet la artist, de la substanță la stil. Unul va face să triumfe o lume și o viziune, celălalt, o singură zeitate – arta”. Adică, dacă am înțeles noi bine logica limpede autoarei: Eminescu e poet și are substanță, iar Coșbuc – nu; Coșbuc e artist și are stil, pe când Eminescu – dimpotrivă... La Coșbuc triumfă arta, la Eminescu triumfă «lumea» și viziunea... Logică impecabilă, pentru că, să nu ităm, M.C. vorbește de esențe și la acestea nu oricine are acces. Din păcate, se plânge M.C., lui Petru Poană îi este oprită intrarea spre «esență», în cartea lui din 1976 *Poezia lui George Coșbuc* și autoarea, preacută, se grăbește să ne-o spună acum, când se implinesc zece ani de la apariția cărții și 120 de ani de la nașterea poetului, adică, pardon!, a artistului. Desigur, niciodată nu e prea târziu să demascăm «insuficienta înțelegere a operei de artă, dublată nu numai de o cu totul superficială cunoaștere a operei lui Coșbuc, dar și de o insuficientă cunoaștere a limbii române, nu naumai a folclorului, chiar a gramaticii limbii române». Te apucă răul de ...esențe când afli aâtea defecte dintr-o dată. Pe deasupra, Petru Poantă nu percepe nici... «esența strofei coșbuciene». Diferența dintre Petru Poantă care sestimează ca modeste anumite secvențe lirice coșbuciene și Maria Crișan care apreciază registrul «măreț, gigantic» al poetului născădean e diferența dintre spiritul critic și venerația religioasă și tabuizantă. M.C. ne rămâne datoare cu cartea pe care o visează despre Coșbuc, adică despre ... «esențialitatea creației sale artistice». Drumul spre râvnitele esențe poetice, zicem noi cu timiditate, e lung. Ba e lat! – ne replică autoare cu arțag,

bună cunoscătoare a valorilor stilistice infinite ale acestui ba restrictiv și hâtru, a cărui... esență unui nici n-o bănuiesc. NU știi alții cum sunt, dar eu când aud de atâtea...esențe tari și nepătrunse mă gândesc, fără să vreau, la o stare de...ebrietate a exegezei. Sau poate că totul nu e decât o festă a didacticismului (căci M.C. va fi fiind, cu siguranță, profesoară). Dintr-un mărginit punct de vedere didactic, toți scriitorii sunt mari, gigantici, ireproșabili, esențiali și indiscutabili.” (I.Sim.) ■ În secțiunea *Capodopere ale literaturii universale*, Ștefan Aug. Doinaș semnează textul *Jules Supervielle sau aniti-retorica goarnei*, însoțindu-l cu traducerea poemei *În zare Franța*.

• [„Presa noastră”, nr. 10-11 Colectivul redacțional: **Aura Anghel** (secretar principal de redacție), **Milena Comarnescu**, **Aurel Neagu**, **Cristina Dumitrescu**] *Da pentru dezarmare și pace! Da pentru viitorul nostru luminos!* este titlul editorialului. La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie apelează al Mihail Sadoveanu: „Cred în poezia scrisului și în poezia muncii”.

• [„Ramuri”, nr. 11] Marian Papahagi este prezent pe prima pagină cu *Poezia ca obiect de studiu*: „Este poezia cu adevărat un «obiect de studiu» al criticii literare? Întrebarea poate părea cam didactică și, ca să fie mai explicită, va trebui poate s-o reformulăm, punând accentul pe interesul arătat eventual de critică pentru o cercetare sistematică a creației poetice. [...] Spațiul rezervat poeziei în istoriile literare românești este, desigur, generos, practic toți criticii literari români au dat, dacă nu volume, măcar texte de o oarecare extensiune despre poezie, monografii, studii orientate tematic etc., încât întrebarea ce deschide aceste note poate părea oțioasă”. [...] O prejudecată destul de curioasă, ce funcționează larg în critica românească, este aceea care admite ca fiind demni de studiu mai ales poezii clasici sau, dintre moderni, pe aceia a căror operă s-a încheiat, în timp ce despre autorii contemporani se cuvine a fi scrise mai degrabă articole de interpretare generală și nu studii aplicate. [...] Există mai multe «linii» în concurență activă în poezia română modernă și ele trebuie descrise ca atare pentru că avem mai mult presimțirea lor, decât imaginea lor exactă. Investigația critică, de condus atât în plan stilistic, cât și sociologic și istoric, ar depăși studiul pur morfologico-stilistic, al unei împărțiri pe «promoții» și «generații» ce are, desigur, utilitatea ei incontestabilă, dar care sfârșește prin a uniformiza, sub aceeași etichetă, limbaje foarte diferite. Transformarea poeziei române de azi într-un obiect de studiu a devenit o necesitate de care am vrea să fi putut convinge, în completele noastre note de mai sus”. □ Scriind despre *Totul*, de Mircea Cărtărescu, George Popescu invocă *Gustul și riscul imprudenței*: „«Tema» centrală a cărții, obsesia acestei poezii devine tendința de cosmicizare, vederea fiind instrumentul preferat («eram doar privire», spune poetul), iar gestul orientat spre universal, mișcarea, este levitația, cea care oferă posibilități de vizualizare globală, «de sus», a unor peisaje compacte, nuclee referențiale sunt astfel «bucureștiul», «europa», cu multiple «suburbii metaforice», filtrate prin ochiul eului ubicuu, apoi, corpul, asumat

frecvent din perspectivă «anatomistă» («creierul» pare desemnat, în contexte metaforice șocante, ca funcție), poemul urmărind ștergerea limitelor dintre interior și exterior, spărgând deopotrivă și canonice separări dintre regnuri, amestecate aici potrivit cu libertatea, presupusă nouă, pe care o oferă punctul în care cuvintele sunt luate cu funcția lor denotativă zero. [...] În intenția poetului, subliniez, fiindcă, de fapt, așa cum anticipam, senzația de perplexitate lectorul avizat nu o mai trăiește la gradul râvnit de poet, contribuie la aceasta, desigur, «cultura», experiența sa, de-acum întinsă, edificată pe o tradiție iconoclastică. E, în poezia lui Mircea Cărtărescu, un evident gust al imprudenței. Și un risc al ei. Și aici se conturează posibile rezerve, deloc puține, față de o poetică refuzând discursivitatea instituționalizată, dar cochetând cu o alta, nu mai puțin retorică, făcând loc emfazei, pe care n-o salvează nici limbajul «de-șuchiat», nici trunchierea imaginii și, cu atât mai puțin, spiritul parodic, pastișa. Versurile, în bezmetica lor înlănțuire, scapă foarte des de sub tutela unei necesare acurateți, permițând asperități de limbaj care nu se justifică în nici un caz prin vreo dialectică ascunsă a discursului liric». □•Constantin M. Popa este de părere că Eugen Uricaru, în *Stăpânirea de sine* (1986) parte integrantă a ciclului *Așteptându-i pe învingători*, dovedește o bună *Stăpânire a uneltelor* (scrisului): „Fără a respecta ordinea exterioară a datelor (ciclul are propria sa cronologie), Eugen Uricaru recompune imaginea complexă a societății românești din prima jumătate a secolului nostru. Într-un spațiu al ficțiunii ce figurează și, în același timp, subliniază realul istoric. *Stăpânirea de sine*, narațiune proteică, deschisă, are menirea de a da adâncime faptelor, de a lumina coincidențele, de a explica legăturile straniei între personaje și evenimente”. ■•Intervenții ale participanților la Colocviul „Ramuri”, prezentat și comentat în numărul precedent, apar și aici. □•Monica Spiridon (*Lectura poeziei*) face o radiografie lirică a momentului admițând prezența efectivă a postmodernismului românesc numai la optzeciști: „Postmodernismul e, în clipa de față, mai mult un ductus intelectual decât o formulă anume de creație axată pe principii ferme. El presupune o primenire de modele și de iconografii perceptive și mai ales o schimbare hotărâtă de direcție în meta-discurs. Există, după știința mea, extrem de puțini autori ce pot fi taxați de postmoderniști și dintre aceștia încă mai puțini sunt poeți. Faptul că, de pildă, la noi promoția 80 se interesează stăruitor de post modernism, (ba mai mult, se arată decisă să pășească sub stindardele acestuia) mi se pare – în condițiile date – foarte semnificativ”. □•Ape-lând la varii lecturi din domeniul teoretic (în principal, Jean Pierre Richard), Marius Ghica concentrează, în *Podul și apa*, conținutul acestora: „Jean-Pierre Richard își recomandă el însuși demersul său și aceste studii reunite în volum ca pe niște lecturi, «parcursuri personale vizând degajarea anumitor structuri și dezvăluirea progresivă a unui sens». Pentru hermeneutul avizat, lectura poeziei poate fi, astfel, mai potrivită cu esența obiectului ei și, mai ales, poate spune mai mult, atunci când se constituie într-o aventură a gândirii dezvăluitoare de

sens, într-o meditație – ce este ea însăși creație – în prelungirea textului poetic, pornind din lăuntru acestuia și revenind statornic la el. [...] Un astfel de discurs hermeneutic își poate apropia toate acele discipline ce i-ar sluji întreprinderii sale. Important este ca acela care se apleacă asupra poeziei să nu uite nici o clipă că pliiul limbajului corespunde unei rupturi a ființei, că «limba este casa ființei», cum spunem după Heidegger». □•Inginer la „baza studiilor”, Gabriel Chifu propune *Un algoritm (în cinci trepte) de facere a poeziei*. Totul este foarte personal, având valoare pur confesivă. □•La rubrica *Opinii*, Radu G. Țeposu deplânge absența edițiilor filologice, rezultând că, în prezent *Biblioteca literaturii române* este mai mult un proiect decât o realizare: „E drept, cel care se va încumeta la o asemenea muncă va trebui să depună un efort considerabil, după ilustrul model al lui Perpessicius, însă, pentru a avea odată biblioteca ideală visată trebuie să ne grăbim. Altfel, între dezvoltarea literaturii și editarea critică a ei va apărea o competiție eroi-comică, de natura celei dintre Ahile și broasca țestoasă”. □•Șerban Cioculescu evocă, în dialogurile sale de tip platonician, figura dramaturgului Jean Valjan, pseudonimul avocatului Alexandru Vasilescu: „Învățăcelul: – Și în concluzie, cum îl «clasafi»? Eudoxiu: – Eu nu-l clasez, că n-am căderea. S-a situat însă printre cei mai buni dramaturgi interbelici, pe picior de egalitate cu Tudor Mușatescu, Al. Kirișescu, Mircea Ștefănescu, Victor Ion Popa. A trebuit ca Tudor Arghezi să-și afirme încă odată caracterul dual al temperamentului său, ba de pamfletar, ba de apologet, ca să-l găsească superior lui Caragiale. Este spre cinstea lui Valjan că nu l-a crezut. Avea simțul exact al valorilor. L-am admirat și ca memorialist, era pluridotat. Mă bucur că, într-un târziu, teatrul său a fost «reconsiderat». Să fii sănătos și să ne vedem cu bine”. □•Dorin Teodorescu găsește că poezia lui Alexandru Miran, din *Casa de lemn*, C.R., 1986, tinde către o *Convergență a valorilor*: „Modernitatea poeziei lui Al. Miran este ca o serpentină pe imensa pantă dintre clasicismul solar și neliniștea îndelung cultivată a barocului”. □•Mihail Diaconescu recenzează *Tânărul Rebreanu*, monografia lui Nicolae Gheran. ■•Este prezentat autorul căruia i s-a acordat distincția pentru critică literară în cadrul *Premiilor revistei „Ramuri”* pe anul în curs, Nicolae Diaconu. Sub titlul *Fiecare cu litera lui*, Nicolae Diaconu comentează două dintre cele trei plachete cu debuturi promovate de editura Junimea și avându-i în vedere pe Adrian Alui Gheorghe, Radu Andriescu, Maria Baci, Ioan Iacob, Carmelia Leonte, Bianca Marcovici, Gheorghe Simon și Horia Stamatini: „În cadrul acestei formule, Editura «Junimea» și-a căutat o cale de mijloc, ținând cont de experiența mai veche cu un an a celorlalte edituri și luând de la fiecare câte ceva. Originalitatea editurii ieșene constă în a propune debuturile colective pe anul 1985 în trei plachete simultane: *Solștiții*, *Invocații*, *Incantații*”. □•Ion Nijloveanu dă publicității șase scrisori inedite Nicolae Tonitza – Gheorghe Botez (fost secretar de redacție la „Universul literar”, perioada 1926-1927, când la conducerea publicației s-a aflat Perpessicius: □•Aniversarea lui

Tradem (Traian Demetrescu) 120 de ani de la naștere nu-i scapă lui C.D. Pa-pastate, care îi prezintă meritele nu doar în domeniul poeziei, ci și în acela al criticii literare și publicisticii: „Peste ani, profilul poetului, astfel conturat, trăiește până în zilele noastre”. ■•Pe ultima pagină, Elena Codreanu traduce po-vestirea *A doua oară*, a scriitorului argentinian Julio Cortazar.

● [„Steaua”, nr. 11] Acad. Ștefan Pascu scrie despre *Marele Mircea Voie-vod*: „De aceea, așa cum îl înfățișa tovarășul Nicolae Ceaușescu în sublinierea unei idei atât de dragi conducătorului partidului și statului, lupta pentru inde-pendență: «S-au scris cu litere nepieritoare în cronica timpurilor marile bătălii desfășurate de masele populare sub conducerea lui Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și a altor legendare figuri de domnitori patrioți pentru păstrarea ființei naționale și apărarea gliei strămoșești». De aceea cinstindu-l după cuviință pe marele Voievod Mircea, generațiile vremurilor noastre îi preamăresc memoria, și după cum cele viitoare i-o vor preamări de-a pururi”.

■•Ioan-Aurel Pop este prezent cu *O istorie a efortului de apărare românesc*: „Lucrarea beneficiază de rezumate în limbile engleză, franceză și rusă, de un bogat glosar de termeni de specialitate, de o bibliografie, de indicele general și de un material ilustrativ excepțional, toate acestea concurând la o cât mai largă receptare. Lectura cărții degajă generoase idei și sugestii, invită la meditație, incită la dialog pe marginea evoluției unui popor care fără să aibă o istorie mi-litară în sensul unei vocații războinice, s-a aflat mereu în situația de a lupta pentru salvarea și perpetuarea ființei sale, a așezămintelor și idealurilor proprii. De aceea, în mod paradoxal, prezenta *istorie militară* este în fond o pledoarie pentru pace, pentru civilizație și cultură, este un îndemn pentru prevalarea efortului creator în fața celui distructiv”. □•În partea literară, Adrian Popescu prezintă *Aspecte ale poeziei de azi*: „Poezia română are în diversitatea sa uimi-toare, în disponibilitatea sa pentru noutate, dar și pentru recuperarea unui fond mitic, arhaic, șansele de a nu se închide într-o singură, exclusivă experiență. Tradiționaliștii, moderniștii și neomoderniștii, neoromanticii și textualiștii prop-un viziuni și metode pe care trebuie să le luăm drept ceea ce sunt – propuneri, nu edicte, tentative de a ne oferi imaginea de adâncime a omului”. □•Ion Oar-căsu semnează articolul Lucian *Blaga, anii din urmă* (schiță de portret) înche-iate cu observația: „Amănuntele de viață, pomenite mai sus, nu vor, în niciun caz, să se constituie în simple pagini de amintiri. Decupaje târzii dintr-un film al memoriei încă nedezvoltat, ele pot servi, dacă nu mă înșel în așteptările me-le, la conturarea *portretului unic* de care aminteam la început”. □•Două scri-sori inedite ale lui Petru Caraman sunt poziționate de Mircea Handoca sub titlul *Pentru un Panteon al Neamului Românesc*. □•Despre *Vesela sau trista duminică din lumea caragialiană* scrie V. Fanache: „Lipsindu-i de fapt spiritul sărbătorii, personajul caragialian reduce repaosul la nefericirea de a nu avea nimic de făcut, invers, de a face un lucru peste fire, un act de hybris. Timpul liber primește la el interpretări limitate, anormale, alături de sens. Omorându-

și timpul disponibil, chefliul caragialian se scufundă în scandal și lărmuială zgomotoasă”. □ • Când textul trădează pretextul, anunță Irina Petraș în titlul eseului despre virtuțile latente ale cuvintelor din textul umoristic, care pornește de obicei „da la un pretext, de la un aspect real și concret, de care se îndepărtează însă”. Plaja exemplificărilor este deconcertantă: pornește de la Caragiale, implică apoi nume precum cele ale lui Valentin Silvestru, Paul Georgescu, Paul Everac, Ion Băieșu, Cornel Udrea, Tudor Ionescu și muți alții, încheindu-se cu Mircea Horia Simionescu. □ • Un *Proiect pentru reorganizarea secției școlare a Astrei* este comentat de Voicu Lăcătuș. □ • Despre Didina și Daria Mazu, personaje din Caragiale și Sadoveanu, Fănuș Băileșteanu vine cu ipoteza unor asemănări neîntâmplătoare: „Să nu fie, oare, nicio legătură între personajul lui Caragiale din *D-ale carnavalului*, Didina Mazu și cel al lui Sadoveanu din romanul *Locul unde nu s-a întâmplat nimic?*”. ■ • La cronică literară, Ion Pop (*Elegii în surdină*) scrie despre poezia mereu neschimbată a lui Victor Felea, laolaltă cu modestia sa: „Ultimul său volum apărut (*De toamnă*, ed. Dacia, 1986) nu schimbă mult din perspectiva consolidată în timp asupra poeziei sale. Avem de-a face, în fond, cu același univers imaginar și cu o ipoteză a subiectului liric ce nu contrazice portretul schițat de acum. Când încearcă el însuși să se definească, autorul-personaj se situează, fără excepție, într-un registru al insignifianței și modestiei, recunoscându-și într-o confesiune surdinizat-elegiacă, același statut marginal”. □ • Doina Curticăpeanu (*Cunoaștere de dimineață*) despică în multe fire o o frază despre un filozof la modă în romanul ei *Dimineață pierdută*. Reîntorcându-se la roman, autoarea observă: „Să recunoaștem cum, în atari circumstanțe, sensibilitatea aparte față de timp a tuturor personajelor Gabrielei Adameșteanu (mica neurastenie, structura ciclotimică a unora) țin de resortul restituirii fidele a unui cert climat sufletesc. [...] Un rafinat simț al fluidității atmosferei psihologice și narative – determinat în instaurarea ambianței unde ființe și lucruri, cadente și stări, gesturi și intonații nu conțin să se schimbe, unde «penumbra salonului împăienjenindu-se de amurg» vestește, rezumându-l, declinul unei lumi crepusculare – se arată decisiv și în statornicia unei lumini a romanului, cu irizări iernatice, nebuloase, șovăitoare, scâmoșate, dar și strălucitoare și infinit catifelate, dedusă, cine știe, din *umbra albastră* a terasei cu clematite”. □ • Sub titlul *Textualism și falanster*, Liviu Petrescu își aproprie conținuturile din *Tratament fabulatoriu*, de Mircea Nedelciu: „Dacă programul textualist își găsește o împlinire cu adevărat superbă la nivel tematic, în schimb la nivelul procedeele narative (care ținesc, toate, să sublinieze aspectul de procesualitate al producției textualiste), Mircea Nedelciu își rezervă mai numeroase și mai semnificative îndrăzneli în prefață (unde discursul teoretic e adeseori întrerupt, prin deschiderea unor paranteze ce evocă aminața și condițiile exterioare ale scrisului). În textul propriu-zis al romanului, scriitorul recurge (chiar dacă, de cele mai multe ori, cu intenții parodice) la procedee și la o retorică narativă tradițională [...] În ciuda

unor concesi «comerciale», *Tratament fabulatoriu* mi se pare numai cea mai bună carte , de până acum, a lui Mircea Nedelciu, dar – totodată – și cea mai evoluată luare de poziție a textualismului românesc. Un titlu de referință pentru istoria literaturii noastre contemporane”. □•Cu prilejul editării antologiei *Iarna imperială*, din BpT, a lui Anghel Dumbrăveanu, în dezacord cu prefața întocmită de Marcel Pop-Corniș, Petru Poantă vede în poet *Un om bântuit de himere*: „Așadar, problema rămâne deschisă: ce fel de poet este Anghel Dumbrăveanu? Fără îndoială, o voce identificabilă în contextul poeziei române contemporane, fără mari explozii, un proprietar de himere, de utopii, așa ca toți colegii generației sale, el se impune în primul rând ca *locuitor* al unui limbaj de reverie onirică. Înainte de orice, îl animă un instinct al migrației. Obsesia revelatoare a sa rămâne călătoria. Este, prin excelență, un poet al spațiului, deși aproape toți comentatorii au căutat în opera sa semnele unei viziuni asupra timpului, benefic, augural în *îmnurile răsăritene*, jubilate, din tinerețea erotică, sau malefic, devastator, în elegiile maturității”. □•După ce, în numărul precedent îi luase un interviu lui Allan Ginsberg, în cel de față craioveanul Ion Deaconescu este prezent cu un studiu despre Geo Bogza intitulat *Poezia realului* și în care este vorba despre raporturile existente în natură: „Geo Bogza ascultând vocea râului și a naturii nu riscă să-și piardă propria sa voce pentru că în orice clipă scriitorul cunoaște ceva impresionant, *a cunoaște* transformându-se nu în *a visa*, ci în *a gândi*”. □•Gheorghe Grigurcu folosește un titlu apropiat celui din monografia întocmită de Irina Mavrodin, *Stendhal contemporanul nostru* (Univers, 1986, pe care o recenzează în termeni elogioși: „Fără a trage atari încheieri de ordinul unei psihologii critice, cercetătoarea oferă din belșug materia ce le face cu puțință. În planul pe care și l-a trasat cu o geometrică rigoare, manevrează o sumă de asociații, apte de a impulsiona și alte puncte de vedere, a sugera noi lecturi, răspunzând pluralității conștiințelor critice: «Există și vor exista tot atâtea *Stendhal, contemporanul nostru* câte asemenea lecturi concret configurate vor exista...». Rezonabil! Eseul Irinei Mavrodin atinge, neîndoișor, o cotă europeană”. ■•În prezentarea și traducerea Smarandei Cosmin, apare textul *Cioran – aristocrat al îndoielii*, amplu articol semnat de Patrice Ballon în paginile revistei „City”. □•Despre *Demnitate* glosează un bun cunoscător, Nicolae Steinhardt. ■•Recenziile numărului, conțin, între altele: Nae Antonescu, la Gh. Bulgăr: „*Cultură și limbaj* este un omagiu elevat adus puterii nelimitate de expresie a graiului românesc”. Alte recenzii: □•Titu Popescu la monografia lui Matei Pamfil, *Astra*; Irina Petraș la Tudor Ionescu, *Ținuta obligatorie* (Dacia, 1986); Mariana Lazăr la Mihai Bărbulescu, *Copiii paradisului* (C.R., 1986); Ion Cristofor la Teofil Răchițeanu, *Plante de melancolie* (Dacia, 1986): „Poet exigent cu propriile producții lirice, șlefuite la nesfârșit, cu o pasiune de orfevru, Teofil Răchițeanu e structural un romantic elegiac, un saturnian evocând *acherontice zvonuri* venind dintr-o lume în care izvorăște pitagoreica muzică a sferelor. Natură discretă, Teofil Răchițeanu

practică o poezie bazată pe rigoare și armonie”. □•Constantin Cubleşan recenzează cartea lui Marian Popescu, *Chei pentru labirint*, C.R. 1986, „volum ce se subintitulează programatic *Eseu despre teatrul lui Marin Sorescu și D.R. Popescu*”: „Propunerea, pe cât de tentantă pe atât de lesnicioasă. Dar Marian Popescu porcede metodic și analitic, căutând cum bine își denunță intențiile, chei pentru a putea intra cu folos în *labirintul* odată propus cercetării”. ■•*Noi impresii*, însă disparate, sunt culese de la Struga de către Aurel Rău. Sub titlul *Bachelard sau lupta „valorilor spiritului” cu „valorile sufletului”*, Ioana Em. Petrescu prezintă studiul în două volume al lui Gaston Bachelard, *Dialectica spiritului științific* (Ed. Științifică și enciclopedică) □•În traducerea lui Ștefan Damian, apare Alberto Moravia cu *Visurile (descoperite) ale „Indiferenților”*, capitol din romanul cu același titlu.

● [„Tomis”, nr. 11] La rubrica *Dialoguri contemporane*, G.[eorgescu] Octavian îl interviuează pe Răzvan Theodorescu. Tema discuției este *Originalitatea culturii românești*, cu precăderea a celei referitoare la prezența noastră în spiritul cultural al Buzanțului. □•Continuă și interviul luat lui Livius Ciocârlie, din numărul precedent: „– *Cum se explică lipsa de universalitate a criticii noastre?* – Nu știu cum trebuie să înțeleg întrebarea. N-are critica noastră deschidere spre universal, adică nu este destul de adâncă, nu pune problemele fundamentale? Desigur, nu le pune în mod specific, altfel s-ar transforma în filosofie, dar le discută – cred – atunci când acestea sunt puse de autorii comentați. E adevărat, nu s-a dezvoltat mult la noi critica de perspectivă filosofică, chiar dacă există în ultimii ani un interes în creștere pentru arhetipal. (Să dau numai exemplul, strălucit, al cărții lui Alexandru Paleologu despre Sadoveanu). Ar fi de dorit ca după fascinația metodelor să urmeze fascinația marii culturi, în așa fel încât criticul să se sprijine pe cunoașterea textelor esențial filosofice, antropologice, sociologice etc. Sau altceva trebuia să înțeleg? Nu se scrie destul despre literatura universală? Se scrie destul – și bine –, având în vedere că primul rost al criticii este să se ocupe de literatura națională. Au scris, îmi vin la rezezeală nume: Ibrăileanu, Zarifopol, Călinescu, Vianu, Philippide, Perpessicius. Mai de curând, cărți întregi, admirabile și unele chiar importante: Edgar Papu, Lucian Raicu, Romul Munteanu, Ion Ianoși, Valeriu Cristea, Irina Mavrodin, Mihai Zamfir, Marian Papahagi, Marcel Pop-Corniș și câți alții. Avem foarte buni mediatori între cultura noastră și alte culturi ca Eugen Simion, Mircea Martin, Ion Pop, Al. Călinescu, Marin Mincu. Avem și specialiști de tip universitar, ca Angela Ion pentru Balzac, sau de tip editorial, ca Darie Novăceanu pentru literatura sudamericană. Avem o perspectivă vastă asupra ideilor literare de pretutindeni prin Adrian Marino. Exemplele pot continua. Nu sunt criticii noștri destul de cunoscuți pe plan universal? Problema trebuie discutată în contextul larg al întregii literaturi. – *Cum vi s-a părut primirea de către critică a cărților dv.? Și, în general, ce credeți despre metacritică?* – Primul capitol care s-a scris despre mine a fost foarte aspru. Al doilea,

foarte elogios. Amândoi autorii, critici serioși. Așa mi-am dat seama de la început că despre aceeași carte se poate scrie, aproape în egală măsură, și de bine și de rău. Am așteptat de atunci cronicile cu calm, îngrijorată, sceptică înțelepciune. Bilanțul este foarte satisfăcător, cu atât mai satisfăcător cu cât, intrând în critică dus de împrejurări, nu pe succes scontasem și nici nu mi-am făcut de atunci încoace o idee prea limpede despre ce am izbutit. [...] Ce cred despre metacritică în general? Autocontemplarea criticii, în ultimele decenii, nu se datorează, cum gândesc unii, suficienței și pierderii din vedere a rațiunii criticii de a fi, aceea de a întâmpina, susține, comenta, analiza și interpreta literatura propriu-zisă. Atitudinea autocontemplativă și, mai ales, autoanalitică, ipostatizează spiritul modern. Principala orientare a epocii moderne, în toate manifestările ei, a fost aceea de autocunoaștere, de înțelegere a mecanismelor intime ale fiecărei activități artistice – și nu doar artistice – în parte. Toate ramurile artei au vrut să fie autonome. Pictura să nu mai fotografieze lumea, ci să fie exclusiv pictură, teatrul să fie exclusiv teatru până la despărțirea de literatură etc. Toate s-au vrut autonome tocmai pentru a-și releva și a-și înțelege ființa proprie. Sunt semne că o dată cu încheierea epocii moderne artele se întorc din nou către lume. Nu putem aștepta ca tendința autocontemplativă – inclusiv în critică – să slăbească. Adaug că la noi nu s-a dezvoltat mult varianta cea mai concentrată a metacriticii, discursul asupra metodei proprii. În cărțile noilor critici francezi capitolul introductiv, de autoprezentare, este adesea, cel mai interesant. [...] – *Raportând literatura noastră actuală la perioadele de maximă înflorire a ei, cum vi se pare?* – Prezentului îi lipsește, prin definiție, perspectiva necesară pentru a se autodefini și a-și identifica locul în istorie. De aceea, vă răspund scurt: după părerea mea: a) niciodată literatura noastră n-a avut, luată în ansamblu, un nivel mai bun; b) față de acest nivel și în raport cu perioadele de înflorire, cum le numiți, numărul capodoperelor actuale este mic. Asupra cauzelor acestui paradox nu numai scriitorii ar trebui să mediteze. Dau numai premisa unei explicații: capodopera este o descriere în decursul elaborării căreia autorul a înfruntat obstacole pe care și le-a fixat singur și totodată una în care, în toate planurile, a mers, fără limită, până la capătul gândului său. – *După mine, sunteți un eseist. Ce spuneți despre formula lui Ortega y Gasser – «eseul este știință fără dovezi?»* – Spre deosebire de știință, eseul – înrudit prin acestea cu literatura – nu are de adus dovezi. Literatura nu dovedește, ea se dovedește. Față de obiectul său exterior, pe care-l împărtășește cu știința, eseul are de adus ipoteze, nu dovezi. Literatura aduce întrebări, eseul ipoteze, știința dovezi. Eseul este mai aproape de filosofie decât de știință. Are același obiect: gândirea însăși. Prin filosofie, gândirea își dovedește temeiul, iar prin eseu își dovedește expresivitatea. Dar și o deosebire, esențială: filosoful are Idee, eseistul are doar idei”. □-Ovidiu Dunăreanu își continuă *Dicționarul scriitorilor dobrogeni contemporani* cu poetul Mihai Zissu. □-Fiind un număr al continuărilor, și Constantin Sorescu se ocupă, sub același titlu greu de sus-

ținut, (*Literatura pontică*) de personajul de legendă, Ovidiu: „Într-adevăr, se păstra mormântul lui Ovidiu în secolul al XVI-lea? Venețianul Giorgio Tomasi știe de *rămășițele* lui. Enciclopedistul polonez Sarnicki reproduce în analele sale chiar epitaful pe care un compatriot l-ar fi copiat de pe piatra funerară pe care ar fi găsit-o lângă târgul Isaccea, epitaf pe care Dimitrie Cantemir îl creditează într-o notă de subsol din *Descriptio Moldaviae*. Iată-l (în tălmăcirea românească a lui Gh. Guțu, ediția din 1973 a *Descrierii Moldovei*, p. 69): «Aici zace cântărețul pe care mâna crudului împărat/ August l-a silit să plece de pe pământul părintesc./ Adesea nefericitul a vrut să moară pe meleagurile strămoșești. Dar în zadar; acesta este locul pe care i l-a dat soarta». Să fie un apocrif? Îndoiala își poate găsi reazem în cultul prin care Renașterea onorează marile spirite ale Antichității: pentru a-l crea și a-l întreține, epoca nu se sfiește, porbind, ce-i drept, de la certitudini, să ficționeze. Cititori ai lui Sarnicki, scriitorii români ai secolului baroc (secolul al XVII-lea) nu se gândesc să conteste autenticitatea epitafului, pentru ca Dimitrie Cantemir s-o considere firească. Tragedia ovidiană a persistat neîntrerupt în memoria colectivității autohtone timp de aproape un mileniu și jumătate. Cearta de mai târziu în jurul locului exact al exilului se datorește tocmai mutațiilor topografice și transformărilor semantice pe care le generează imaginația populară. Epocă a scripturalității, Renașterea va consemna legenda și va legitima-o prin opera poetică a poetului. Numai legendele strămoșilor și ale întemeietorilor cunosc o asemenea longevitate de excepție”. □•Acestuia i se alătură piteșteanul Ștefan Găitănanu cu *Dacia pontică în ipostază epică*: „*Depărtarea și timpul*, romanul captivant al unor profunde meditații pe teme filosofice și istorice, întărește specificul celorlalte cărți ale lui Mihail Diaconescu, realizând ceea ce istoricii încă nu pot să realizeze, să reînvie epocile în latura aspectelor simbolice și sentimentale în limitele impuse de adevărul documentelor. Dincolo de întrebările pe care le provoacă și le întrețin, aceste cărți măresc în sfera literaturii noastre dimensiunile relației estetice cu trecutul, prin răspunsul amplu și convingător pe care îl dau corespondenței *utile-dulci* □•*Dacia pontică* îi preocupă și pe Mihai Gramatopol și Ștefan Cucu: □•O recenzie la cartea lui Valeriu Râpeanu (*Scriitori dintre cele două războaie mondiale*, C.R., 1986) face O. Georgescu, varianta inversă a lui G. Octavian: „Am scris mai sus despre caracterul metodic al investigației lui Valeriu Râpeanu. Am evidențiat o deosebită capacitate de sinteză, în baza unei informații bogate, mergând până la detaliul semnificativ. În acest sens, studiul consacrat lui Nicolae Iorga, văzut în toate aspectele personalității sale (temperament, însușiri, trăsături de caracter, convingeri și atitudini) și în multiplele sale energii și eforturi dăruite (ca polihistor, *homo politicus*, scriitor, publicist etc.) reprezintă o sinteză exemplară. [...] Substanța studiului și fervoarea de a clarifica atâtea aspecte dovedesc nu doar efort și rigoare, ci și pasiune. Valeriu Râpeanu ni-l restituie pe N. Iorga nu numai dinspre istorie, ci dinspre literatură. [...] Spațiul ne oprește de a comenta aspectele altor capitole ale acestei

cărți. Bine documentate, interesante în expunerea datelor, ideilor, argumentelor literare, studiul dedicat lui Mihail Sorbul sau cel despre Victor Ion Popa vădesc pasiunea lui Valeriu Râpeanu pentru literatura, ca și arta dramatică, pentru teatru. Un revers luminos al amintirii ne apropie, în câteva pagini respectuoase și calde, personalitatea lui Tudor Vianu, în ipostaza mai puțin știută de cronicar dramatic. Dacă Eugen Lovinescu [sic!] tânăr onora paginile (în care semna Minulescu, Eftimiu, Macedonski etc.) revistei eclectice «Flacăra» a lui C. Banu, cu atât mai interesantă ne apare prezența la vârstele senectuții a ilustrului profesor, a esteticianului-savant în paginile revistei renăscute de G. Ivașcu, în 1956-1957 ... Încheiem aceste rânduri, în așteptarea unui nou volum de contribuții, sub titlul *Scriitori dintre cele două războaie*". □•Sunt prezenți cu versuri Sorin Roșca încă nedevenit Stănescu, Carmen Tudora și Octavian Georgescu. ■•Atrage atenția rubrica *Pagini dobrogene din trecut*, cu două texte, primul preluat din Mircea Eliade, cel de-al doilea, de la Tudor Ionescu.

● [„Transilvania”, nr. 11] Număr consacrat – ca de altfel întreaga presă din această lună – păcii. Își exprimă impresiile revelatoare Rodica Braga (*Pacea noastră cea de toate zilele*), Titu Popescu (*Arta – mesaj al păcii*). ■•Despre apropiata *Marea Unire* (de la Alba Iulia) scrie Mihai Diaconescu: „... actul dela 1 decembrie nu este opera unei clase sociale, a unor partide sau grupuri și, cu atât mai puțin, a unor personalități politice, oricât de importante ar fi ele. El este rezultatul inevitabil al unor îndelungate și necesare evoluții istorice, un drept inalienabil și un act energic al întregului popor român. Lupta pentru libertate, independență și unitate națională este o permanență a istoriei noastre. În această luptă, idealul unității a reprezentat principala componentă a istoriei noastre”. □•Îl secondează Mircea Tomuș cu *Literatură română și unitate națională*: „Văzută din unghiul izvorului ei principal, care este creația populară anonimă, literatura română nu dezmente această calitate de forță unificatoare ... și lirica și epica populară mărturisesc o unitate de simțire și viziune care nu se putea alimenta decât din realitatea unei vieți naționale unitare, o realitate socială și istorică ridicată în planul conștiinței. Dar văzută și din unghiul forțelor care i-au întreținut existența și i-au impulsionat dezvoltarea, literatura română a fost întotdeauna un fenomen care s-a desfășurat într-un spațiu unitar și cuprinzător, care era acela al unității naționale încă mult înainte ca această unitate să fie consfințită printr-un act politic”. □•Mircea Ivănescu scrie despre *Unire*, citând din Tudor Vianu, iar Mircea Braga configurează „tematica” întregului număr prin *Spiritualitatea română*. □•Versuri *Din Cartea Unirii* semnează Ion Mărgineanu. □•Urmează o serie de articole și studii istorice pe același subiect, dintre care consemnăm: *Unirea din 1918 în conștiința și acțiunea socialiștilor români* de Nicolae Jurca, citând chiar în deschiderea articolului din documentele de partid («Realizarea acestui deziderat istoric vital – așa cum se subliniază în Programul Partidului Comunist Român – a fost rodul luptei maselor largi populare, a muncitorimii, a intelectualității, a cercurilor înain-

tate ale burgheziei, a principalelor clase și pături ale societății, opera întregului popor, a întregii națiuni».); *Încercări de deznationalizare a românilor transilvăneni prin legislația ungară dintre 1887 – 1918* de Mihai Racovițan („Măsurile de desființare a românilor transilvăneni canațiune – un întreg și cuprinzător plan – au fost apoi cuprinse în *Cartea secretă* din 1907, scrisă exclusiv pentru uzul guvernului ungar”.); *Lupta revoluționarilor români în primul război mondial pentru desăvârșirea unității statale* de Mihai Sofronie („Prin amploarea și însemnătatea sa, mișcarea voluntarilor români marchează o pagină de neșters în lupta solidară a poporului nostru pentru desăvârșirea unității naționale, pentru realizarea statului unitar român. Voluntarii români au fost mesagerii idealurilor de eliberare și unire cu România ale populațiilor românești asuprite de imperiul habsburgic”.); *Mărturii inedite despre desfășurarea evenimentelor din 1918 la Sibiu*, de Mircea Stoia prezintă momentul de constituire a Consiliului național român din Sibiu, ținut în clădirea Astei, și acțiunile întreprinse pe plan local și național pentru unirea Transilvaniei cu România. □•Sunt publicate și o serie de *Adeziuni sibiene la actul Unirii din 1 Decembrie 1918*, ceea ce arată că, într-o oarecare măsură, numărul repetă aceeași structură celui consacrat anterior momentului Astra – 125, ceea ce îl configurează preponderent istoric și cultural, și doar marginal literar. ■•Prezențele literare ori pe teme vizând literatura sunt: Adrian Marino, *Disocierile literaturii (IV)*: „Corect interpretată, conștiința «specificului» duce în ultimă analiză la două rezultate fundamentale: 1. Un efort de definire precisă a literaturii conform criteriilor pe care le recunoaște (autodefinirea literaturii în timp și în spațiu); 2. definirea, drept criteriu de bază al separării literaturii de ce nu este literatură, prin disocieri radicale. Evident, cele două operații sunt solidare, aspecte ale unui proces unic. Dar, în plan analitic, o sistematizare este posibilă, conștienți de faptul că limitele literaturii sunt extrem de greu de trasat”. ■•Mircea Anghelescu evocă portretul poetului al cărui nume este asociat în istoria literaturii cu cenaclul lui Maiorescu și vechea boemă a cafenelelor bucureștene, *Un uitat: M. Demetriadu*. ■•Cronici și recenzii literare semnează: Elena Indrieș – face o selecție a poeziilor care evidențiază efortul de „forare a profunzimilor în căutarea unui strat acvatic” a lui Ștefan Augustin Doinaș: *Perspectiva simbolică (I)*, pentru a pune în evidență luciditatea și capacitatea filosofică a poetului de „penetrare a ideilor pure”; Mircea Popa – comentează locul pe care îl ocupă scriitoarea de limbă franceză, descendentă directă a prințului George Bibescu, în cadrul literaturii românești și străine, *Anna Brâncoveanu de Noailles în românește*, pornind de la recentul său volum memorialistic *Cartea vieții mele*, publicat la Editura Dacia (1986) în traducerea lui Virgil Bulat; Dana Dumitriu – se străduiește cu mare dificultate, cum singură recunoaște, să scrie despre cartea Soniei Larian, *Bietele corpuri* (Editura Cartea Românească, 1986) în *Cartea Marandenbone*: „Dificultatea de a scrie despre cartea Soniei Larian vine din incapacitatea de a cuprinde sintetic un text de o enormă densitate. [...] A expune ideile

cărții înseamnă să rescree cartea”. ■•Publicația semnalează „vestea” că „în această toamnă, lui Geo Bogza i s-a acordat «Cheia de aur a orașului Smederevo», premiu al țărilor riverane Dunării”.

● [„Vatra”, nr. 11] Andrei Marga arată în ce constă originalitatea logicii filosofiei lui Constantin Noica. □•Volumul de poezii al lui Romulus Guga, recent apărut, se află în atenția lui Dumitru Mureșan: „Romulus Guga debuta cu poezie în ambianța primăvărată a «Stelei» anilor '60. Influența lui A. E. Baconsky nu e singura. A mai fost semnalată și influența lui Blaga, cel preocupat de misterul morții, de chipul de dincolo. Antologia de *Poezii* (Editura Dacia, 1986, ediție îngrijită de Romulus Vulpescu, cu un studiu introductiv de Ștefan Aug. Doinaș) ne atrage atenția și asupra unei alte influențe formative importante, aceea a lui Bacovia. Pentru Guga, Bacovia este poetul «cu-o soartă de plumb». Atmosfera albă, cu ninsori halucinante este desigur bacoviană, iar ultimele poezii (v. secțiunea *Inedite*), de pronunțată esențializare și concentrare a expresiei, fără metafore, pot fi apropiate ultimelor bacoviene. Poezia lui Romulus Guga, ca și a altor poeți ai generației '60, continuă tradițiile poeziei românești moderne, lecturile lui Arghezi, Blaga, Bacovia, Pillat aflându-se, fără îndoială, prin numeroase sugestii, în substratul limbajului poetic, de un modernism moderat, în care pot fi observate și o mulțime de motive tradiționale: vechimea, bătrâni, casa veche, părinții, strămoșii, sângele, moștenirile”. □•Vasile Dobrescu scrie cronică la monografia lui Serafim Duicu, *Pe urmele lui Samuil Micu-Klein*, Sport –Turism (1986). ■•Aurel Pantea semnează cronică intitulată *Dicția energică a viziunii* în care comentează volumul apărut postum al Etei Boeriu *La capătul meu de inserare*: (Dacia, 1985): „Prin dicția energică a viziunii, prin teritoriile transcrise, prin limbaj poetic și travaliu monastic, Eta Boeriu rămâne o prezență singulară a literaturii române”. □•Angela Marinescu este atrasă de muzicalitatea și sinceritatea demersului liric al Magdalei Ghica (Magda Cârneci), din foarte comentatul, de către critica literară, volum *O tăcere asurzitoare*, apărut la editura Eminescu în cursul anului 1986: „Magdalena Ghica își recită, parcă, ei înseși versurile cu o fervoare ce acoperă stângăciile inerente. Se simte pretutindeni că monologul ei rostit în fața orizontului pur nu este decât credință și strigăt. Strigăt ce se transformă în vibrații din ce în ce mai stinse, mai conștiente, mai umane. În fața liniei care desparte cerul de pământ, retorica ironiei ar fi devenit speculație, iar jocul ar fi părut de o gratuitate opacă. De aceea, Magdalena Ghica a preferat să-și organizeze o materie poetică inedită, a spațiilor largi, de o singurătate ce se pierde în muzica deprinderii și a melancoliei ■•În același număr de revistă, dar la pagini diferite Dan Culcer scrie, și el, despre *Proza lui Ștefan Agopian sau Didactica magna*: „Manualul întâmplărilor de Ștefan Agopian are concentrare, fluență, tensiunea epică și stilistică a unei capodopere. Se înalță, cheie de boltă, la întâlnirea coloanelor unui edificiu epic construit cu semeață osârdie: romanele *Ziua mâniei* (1979), *Tache de Catifea* (1981), *Tobit* (1983), reunindu-le efortul ascensional

sub semnul naturalei aparente a artificului extrem. Cartea s-a bucurat la apariție (1984) de un comentariu comprehensiv și exact semnat de Florin Lupescu (în «Viața studențească», nr. 23, 6 iunie 1984), intitulat *Strategiile derealizării*. Derealizare, ca strategie narativă este considerată de comentator o «procedură intelectualistă de estompare a realului», un «mecanism subtil al creației», un «proces care întrunește parțial trăsături definitorii ale degradării: dar care nu are nicio legătură cu distrugerea nefiind antonimul realizării», o amputare, deci, sistematică de ansamblul determinărilor externe, am spune, altfel, o manifestare absolută a libertății creatoare». □•Un alt echinoxist, Ion Urcan îl prezintă pe poetul Dan Damaschin, autor al volumului de versuri *Trandafirul și clepsidra*, Albatros, 1986: „Dăruit cu harul responsabilității artistice și al discreției, Dan Damaschin e ferit de tentația cantității, cărțile sale fiind de fapt mici plachete apărute la intervale considerabile, însă din paginile cărora, la o selecție oricât de exigentă, nu s-ar pierde nimic. E în cauză un poet căruia critica și iubitorii de poezie îi datorează atenția lor”. ■•Nicolae Băciut dialoghează cu criticul literar Laurențiu Ulici pe tema duratei ...actualității în literatură: „– *Constat, în calitate de cititor onest de cărți, dar și de comentarii pe marginea acestor cărți, o distanță foarte mare, neverosimilă între polii receptării, distanță, dacă vrei, uneori aproape ridicolă. O carte vehement contestată de o anume instanță critică (cu «argumente») ajunge să fie super-elogios evaluată de o altă «instanță» (conștiință) critică, (tot cu «argumente»).* În ce termeni se poate vorbi atunci despre moralitatea actului critic, a receptării critice? – Datorită abuzului de uz, problema moralității în critică s-a extins dincolo de limitele firești, ajungând să însemne și totul și nimic. Problema însă, păstrată în aria ei reală e foarte importantă. A crede despre un lucru că este alb și a spune că este alb asta este toată moralitatea criticii. O relație deci în care se presupune fidelitatea lui a spune față de a crede. Altfel zis, criticul moral e cel care nu acceptă sub niciun motiv ipocrizia. Nu întotdeauna însă cel care spune despre un lucru că e alb și lucrul se arată a fi negru, comite un act imoral. Dacă el crede că e alb, e salvat de la imoralitate, și atunci, judecata lui e doar greșită. Îmi place să cred că majoritatea opiniilor diametral-divergente despre una și aceeași carte provin din aceeași eroare de judecată, de apreciere, de gust, în ultimă instanță. Dumneavoastră ce părere ai? – *Acestea îmi par situații fericite. Ceea ce mă irită însă, dacă pot spune astfel, și aici nu cred că se mai poate pune problema «erorii» este previzibilitatea. Faptul că poți ști, că poți intui tonul în care criticul Cutare va scrie despre cartea Cutare. Așadar, de la moralitate la previzibilitate. Cum rămânem atunci cu «moralitatea» în acest caz? – În acest caz e vorba de imoralitate. Și important mi se pare nu să facem statistică pură a cazurilor (fiindcă, oricum, un aer de prezumție ar pluti inevitabil asupra unei atari situații și, cum bine știi, nici prezumția nu e chiar supremul semn de moralitate) ci eventual să vedem cum și din ce motive se insinuează imoralitatea în actul critic? Eu cred că răspunsul la aceste întrebări se cade a fi*

căutat în ceea ce numim climat literar, care climat, nu-i așa, nu are cum să fie totalmente independent de climatul general, social, ideologic, moral, psihologic al unui timp istoric. «Marea schismă» (ai băgat de seamă cât de ridicole s-au dovedit a fi în istorie marile schisme? Pe cât de ridicole, pe atât de nefaste în consecințe) care s-a produs în climatul nostru literar acum vreo zece ani, după celebrul caz *Incognito II*, care a fost mai mult o supapă de răbufnire a unor «magma» acumulate anterior, a concentrat mare parte din energiile combatanților, a lăsat loc liber de manifestare temperamentelor, a diminuat până aproape de anulare rezonabilitatea intervențiilor de opinie, în toiul «schisme» fiind folosită între altele, și arma «albă» a ipocriziei. [...] Sunt pe de altă parte convins că nici unul dintre criticii adevărați de la noi și de astăzi, nu au practicat ipocrizia critică. Ei puteau să greșească dar nu puteau să mintă; se subînțelege că aceia care au făcut-o nu pot fi socotiți nicidecum critici adevărați. Moralitatea e partea componentă a talentului critic. [...] – *Decisiv pentru «sănătatea» unei literaturi, a unui climat literar este însă care dintre relații e predominantă.* – În genere, succesul e determinat de gustul public comun, a cărui atitudine nu coincide cu gustul estetic al criticii, de pildă, și de o seamă de situații conjuncturale. A apărut în urmă cu câțiva ani în librăriile noastre un roman, *Căderea Constantinopolului*, cu totul mediocru, din pricina aceasta aproape neobservat de critică, dar acre a avut un mare succes de public. N-ar fi greșit dacă am admite că succesul unei cărți, mai cu seamă în proză și dramaturgie, nu se bazează atât pe valoarea ei literară cât pe tema, problematica ei. Întotdeauna proza de aventuri, bunăoară, (incluzând aici numai romanul detectivist, cel exotic dar și, de pildă, memorialul de călătorie) a avut succes la cititori ca, de altfel, și romanul de dragoste. – *Propensiunea, atracția pentru politic, pentru romanul politic nu-l caracterizează numai pe cititor. Într-o nevinovată (!) complicitate, scriitorul intră în joc, alimentează «setea» receptorului. Mă gândesc nu numai la Delirul lui Marin Preda...* – În general, se spune că au succes cărțile care vin în orizontul de așteptare al cititorului. Cele care îl «sfidează» și acestea sunt, de regulă, cărțile bune – pot întâlni, o vreme, indiferența publicului. Nu-i mai puțin adevărat că, în mare, și la scara unui fragment istoric coerent valoarea e secantă la succes iar nonvaloarea paralelă cu el. – *În aria de polarizare a relațiilor de care vorbeam mai înainte se pot regăsi și factorii care duc la apariția miturilor în literatură, la recunoașterea, impunerea sau marginalizarea unor personalități. (Contextul socio-istoric nu poate fi ignorat. El a determinat și «recunoașteri» gen A. Toma, în timp ce Arghezi, Blaga ș.a. erau prohibiți).* – Mitizarea e un fenomen care se întâmplă cu mult mai rar operei literare decât persoanei autorului ei. Îndeobște, un scriitor ajunge la o statură de tip mitic grație altor calități decât cele strict literare [...] Excepție de la această regulă, în literatura română, face numai Eminescu. – *Există diverse moduri, pentru un critic, de a se afla «în actualitate». Unii subordonează fenomenul literar contemporan pentru a-și asigura «actualitatea».*

Bineînțeles, nu e suficient să scrii despre contemporani ca să fii «în actualitate». Relectura clasicii s-a dovedit în câteva cazuri a fi mai fertilă în a statua calitatea de actualitate a criticului, a criticii. Între relectura clasicii și lectura contemporanilor poate exista o tentație, o tensiune care determină, în ultimă instanță, sensul opțiunii criticului. – Nu cred că există vreo tensiune reală între lectura cărților actualității imediate și lectura sau relectura cărților din rafturile istoriei literare. Am spus-o și altădată: deși poate fi numai al actualității, în sens strict istoric, după cum poate fi numai al «clasicilor», criticul are obligația de a vedea mereu întregul unei literaturi, deoarece, chiar dacă nu intenționează să scrie o istorie a literaturii nu se poate dispensa, în analiza literaturii de «azi», de cunoașterea literaturii de «ieri», tot astfel cum, făcând istorie literară, nu se poate lipsi de cunoașterea literaturii contemporane”. ■•Împlinirea a 125 de ani de la înființarea Astei este prezentă și în „Vatra”, ca de altfel în toate publicațiile. Articolul de aici aparține lui Dorin Goția și se numește *ASTRA. Realitate și simbol*: □•T. A. Enăchescu scoate la lumină o altă etimologie populară, în uz și astăzi, din expresia *a nu avea nici în clin nici în mănecă*: „«Clin» în limba veche avea și senul de «seară», când soarele declină. Uitându-se cuvântul «mănecă», care înseamnă a *porni dis de dimineață*, vorbitorii zilelor noastre au adaptat expresia făcând un „acord nu prin apropiere” – cum se întâmplă cu unele plurale și singulare situate în imediata apropiere a verbului, ci un „acord prin analogie obiectele asemănătoare ori apropiate omofonic celui dispărut”. Așa că astăzi, avem nici în clin, nici în mănecă, deși sensul este nici seara, nici dimineața: □•O contribuție, de mici dimensiuni, privitoare la realizarea problematicilor prozei are Marius Tupan cu textul *Insurecțiile romanului*: „Concluzia ar fi aceea că literatura română ce nu s-a născut în umbra universităților, ca o bună parte din cea apuseană, a avut șansa de la primele încercări, să-i întindă realității oglinda. Ea ofer, ca spirit și mentalitate, un teren fertil romanului. A ne plânge de opresiunea unui climat livresc omniprezent, de imposibilitatea eludării unei practici literare cvasi-epuizate din punct de vedere formal, de o formație în care lumea greacă și romană să ne fi determinat conștiința, privându-ne de percepția proaspătă a realității înconjurătoare, înseamnă a mima suferințe străine. Tot așa după cum sentimentul înstrăinării de public sau poza artistului exilat într-o țară unde cărțile se epuizează în câteva zile, sunt ridicole. Acuza de provincialism, atunci când se face, nu poate privi, prin urmare, «lumea» romancierilor noștri, ce-și are specificitatea datelor sale social istorice, ci tehnica, stilul, capacitatea de a ne distanța de derizoriu și efemer, de a organiza materia epică, de a comunica în limbajul universal constituit al timpului nostru”. □•Bedros Horasangian este prezent, pe același subiect, cu *Posibila întoarcere*, în care scrie, previzibil, despre *Imposibila întoarcere*: „«Intellectualul începe acolo unde sfârșește scriitorul». Marin Preda a fost unul dintre aceștia, și chiar dacă nu a deținut o catedră universitară și n-a fost doctor în științe filologice a tresărit la tot ce s-a petrecut în jurul lui, n-a

dat din umeri nepăsător privind spre Balta Brăilei sau turlele Maramureșului, trecând mai departe: eu sunt scriitor, nu mă interesează. De aceea a depus mărturie pentru timpul și semenii săi într-o carte de non-ficțiune, scrisă cu sânge-rece dar cu ardoarea implicării: *Imposibila întoarcere*, un op ce se adresează publicului larg și nu numai unei elite intelectuale, o carte care și azi poate servi drept îndreptar de viață, simțire și muncă oricui, scriitor au ba, tânăr sau bătrân, șaizecist ori șaptezecist, fiecare având ce alege pe măsura puterilor și nevoilor sale; o carte nu despre întruparea unor himerice logos-uri în mult mai pedestre istorii, scrisă nu în limba zeilor ci a oamenilor, nu incantatorie și aurorală ci logică și de bun simț, fără a fi nici măcar paradoxală, la îndemâna celui dispus să înțeleagă, să accepte sau să refuze o idee. Un roman de atitudine și frământări intelectuale”: □·Fiindcă tehnoredactarea, viziunea grafică și rigoarea tematică a numerelor nu reprezintă punctele forte ale publicației, panseurile lui *Alceste* (episodul al IX-lea din interminabilul jurnalul) format din enunțuri de câteva rânduri puse pe trei coloane, seamănă până la pierderea identității, cu versurile lui poezilor Valeriu Bârgău și Ion Dumbravă, între care este strivit. □·La rubrica *Scrisori deschise* cu titlul *Cum ați ajuns la ...* Marcel Marcian aduce informații prețioase despre frații săi, completând profilul de cunoscător al matematicii și poeziei cu acela de iubitor al literaturii. Precizările sunt cu atât mai necesar de luat în seamă cu cât, pentru necunoscători, Marcel Marcian, este fratele celui despre care scrie, Solomon Marcus, dar și al lui Marius Mircu, stabilit începând cu 1987 în Israel: „Spune Solomon Marcus că adolescența i-a fost «puternic marcată» de Rilke. Marea tentativă, pasiunea supremă, trebuie să adaug, i-a fost însuși limbajul poeziei: limba română în expresia argheziană. Mai înainte de a scrie, în 1942, poezii, a copiat din Arghezi, i-a transcris poezii, să le aibe cu el, oriunde, toată ziua. (Le-am păstrat)”. □·Și lui Hristu Cândroveanu paginile „Vetrei” îi stau la dispoziție pentru articolul *Cărțile dramei și ale triumfului*, care ar putea intra în cartea recordurilor pentru cel șapoul redactat cu cel mai mic corp de literă. □·Biblioteca Babel are parte de oaspetele o schiță a lui Gabriel Garcia Marquez transpusă în limba română de Tudora Șandru Olteanu. Ursula Krechel, poetă de limbă germană este tradusă de Grete Tartler. □·Semn că nu a murit de tot, rubrica *Generație și/ sau creație* găzduiește textul semnat N. [icolae] B. [ăciuț] *Alte voci, alte încăperi*, în care autorul dezavuează politica, falimentară în opinia sa, a editării de antologii de debut, unel având dimensiunea pe măsura „talentelor” găzduite în paginile ei: „Antologia de debut *Alpha* '85, Dacia, 1986, nu se deosebește în mod esențial de celelalte antologii. Șaisprezece autori la distanțe mari de valoare unul de altul, dar și de vârstă (Ion Matei Mureșanu, n. 1940 – Ruxandra Cesereanu, n. 1963) sunt antologați cu un număr nici prea mare nici prea mic (zece- cincisprezece) de poeme, dar oricum insuficient pentru a fi edificator, pentru a permite o judecată de valoare fără riscul aproximării, al băjbăirii. Ceea ce surprinde (neplăcut), în primul rând, e că există

distanțe mari de valoare chiar în grupajul fiecărui autor în parte. Explicația acestor inegalități poate fi căutată în selecția unor poeme din etape diferite (a se vedea în acest sens și orgoliul datării poemelor) la unii, iar la alții într-o vizibilă lipsă a conștiinței critice, a exigenței critice. Cei mai mulți autori se dovedesc buni cunoscători ai «tehnicii» versificației. Că nu reușesc «să le aplice» întotdeauna, aceasta e o altă problemă. De aici (și nu numai) amestecul de lucruri notabile cu maculatură, amestecul valorii cu impostura”. ■•Apare, la Note, o consemnare a lui Geo Bogza, din revista „Orizont”: „Încredințând tiparului mărturisirea mea, care nu depășea o coloană, intercalând în ea o frază infatuată ce nu-mi aparținea, tânărul din Timișoara i-a mai adăugat șapte coloane, acoperind astfel două pagini din «Orizont» cu un interviu în întregime ticluit». Sigur, Geo Bogza nu are nevoie de un astfel de ajutor ca să realizeze un interviu, dar se pare că moda romanelor colaj a contaminat interviurile”. □•Este amintit triumful lui Geo Bogza: „Premiului Herder al Anei Blandiana, Cununii de aur a lui Nichita Stănescu, li se adaugă în această toamnă *Cheia de aur*. Marele Premiu Internațional acordat de juriul Festivalului de poezie de la Smederevo, R.S.F. Iugoslavia, lui Geo Bogza, premiu care constituie încă o recunoaștere internațională a poeziei românești. În documentul care justifică decizia juriului se precizează că «Geo Bogza este unul din corifeii avangardei românești și europene, revoluționar și umanist de seamă». Trebuie precizat că Geo Bogza e primul laureat al acestui important premiu care se acordă anual, începând din 1986 unui poet din țările dunărene, de către un juriu compus din personalități marcante ale vieții culturale și artistice din Iugoslavia”.

● [„Viața militară”, nr. 11] Tudor Negrescu publică poezia *Manifest*: Editorialul acestui număr se intitulează *Poporul și ostirea optează plenar pentru dezarmare și pace, pentru progresul patriei*: „Cu asemenea hotărâre, exprimată fierbinte și cu prilejul sărbătoririi Zilei Armatei în telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, în Ordinul de Zi al ministrului apărării naționale, în cuvântul rostit de acesta la tribuna Marii Adunări Naționale, ostașii se prezintă în fața urnelor la referendumul de la 23 noiembrie: Exprimând UN DA UNANIM pentru reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ale țării noastre. Un DA pentru pace și dezarmare, pentru progresul, înflorirea și întărirea României socialiste libere și independente, pentru înfăptuirea hotărârilor Congresului al XIII-lea al partidului, pentru promovarea dezarmării și asigurarea păcii, pentru progresul nostru și ai întregii lumi”. □•Petre Ghelmez traduce în sentimente ceea se înțelege printr-un *Jurământ de credință*: „Jurământul ostășesc este jurământul nostru de maturitate”. □•Subiectul *2500 de ani de la luptele geto-dacilor cu perșii* este preluat de Petru Demetru Popescu. □•Titus Văjeu are opinii în acest sens: □•Nicolae Prelipceanu este prezent cu un grupaj de versuri despre Apuseni, copilărie și eroi: „La întoarcere salut cu mâna stângă/ ridicându-mi și inima odată cu ea/ pe eroii neamului/ ale căror nume sunt încă treze/ pe o placă de bronz/ în mij-

locul/ (inima) / satului”. (*La întoarcere*) □•Aurel Martin prezintă mai degrabă în termeni critici romanul lui Bogdan Stihî, *Vetrele fumegă în amurg*. Nicolae Ciobanu apreciază romanul lui Nicolae Boghian (*Stare de erou*), redactor la „Viața militară”, pe care îl consideră „un roman al antitezei tulburătoare”. □•Despre *Poemograme și alte poezii* (C.R., 1986), volum al lui Ion Segărceanu, se exprimă Costin Tuchilă, considerându-l „notabil”: „Temele lor sunt, cum se vede, ușor adaptabile organizării grafice elocvente, de unde și o anumită superficialitate – nu a poeziei propriu-zise, ci a formulei de care ea uzează. Caligrama urmărește în primul rând ochiul imediat; ochiul premerge cugetul, Imaginea dictează sensul, aspectul grafic e însăși cheia. Inefabilul unui astfel de poem e similar valorii de multe ori enigmatice pe care o are așa-zisa ingenuitate a ideogramei”. □•*Fragmente din viața unui mare patriot* este titlul folosit de Gheorghe Istrate în evocarea pe care i-o face lui Mihail Sadoveanu.

• [„Viața Românească”, nr. 11] Al. Paleologu scrie despre *Un manual de drept roman*, a cărui răsfoire îi răscolește vechi amintiri despre tatăl său, portret schițat în *Scrisoare către avocatul N*, în tonuri emoționante, așa cum numai un copil își poate vedea părintele adorat: „În cele mai îndepărtate fracțiuni de memorie se regăsesc admirația amețitoare pe care mi-o impunea prezența lui: era de o frumusețe care-mi tăia răsuflarea. [...] Era foarte elegant, fără căutare, ca de la sine înțeles, și răspândea un miros minunat, de săpun bun și de *eau de verveine Roger & Gallet*. Niciodată, dar absolut niciodată, indiferent ora, nu l-am văzut decât ras impecabil. Persoana lui emana o autoritate imediată; deși era în fond un timid și uneori de o ușoară stângăcie în gesturi, domina totdeauna, din primele secunde, ambianța în care se găsea. Era reputat ca om de spirit; vorbele lui, deseori caustice dar de obicei de duh pur și simplu, stârneau în jur o bună dispoziție și o veselie îmbătătoare, alungând fără întârziere atmosfera mai mult sau mai puțin convențională dinainte ...”. ■•Norman Manea prezintă în *Note despre Blecher* o schiță de portret al scriitorului care, după cum singur mărturisește „Am trăit în 29 de ani mai mult decât alții în 100”. Încercarea de reconstituire a imaginii, prin intermediul lucrărilor elaborate de acesta în existența dramatic condensată în paginile scrise, se dovedește a fi dificilă. Norman Manea recurge la comparații privind abordarea temelor existențiale, filosofice, Blecher – Creangă spre exemplu, având ca motivație vecinătatea natală a celor doi scriitori, sau Blecher – Mateiu Caragiale, asocieri legate de volumele publicate de cei doi (*Întâmplări din irealitatea imediată*, respectiv *Craii de Curtea Veche*) în care „extravaganța destinată doar inițiaților” însumează „asemănări care mai curând le deosebesc”. Criticul recurge la structurare tematică pentru configurarea principalelor concepte cuprinse în lucrările lui Blecher – *O teză de liceu*; *Eul constrângere*; *Cunoaștere și credință*; *Vecinătăți*; *Onestitatea îndoielii*; *Refuz*; *Calendar*; *Traseu*; *Trestie* -, concluzionând că „Forța de anti-destin a artei s-a confirmat prin Blecher. Rana

existenței sale hrănește și azi lumina delicată și viguroasă a paginilor, flacăra lor încă tânără”. ■•Semnează versuri: Vlaicu Bârna, Miron Scorobete, George Vrânceanu, Marian Drăghici, Emilian Mirea. Unele (V. Bârna, G. Vrânceanu) trimit la semnificațiile unirii de la 1 Decembrie 1918. Același lucru se petrece și în fragmentul de proză semnat de Mihail Diaconescu, *Zile de iarnă*. ■•În traducerea lui Dan Petrescu apare un text de Roger Caillois, *Bula*, capitol distinct din lucrarea considerată a fi „autobiografia spirituală a fostului academician francez” *Le fleuve Alphe* (Edition Gallimard, 1978), volum pus sub semnul unui mitului grecesc al fluviului Alpheu. Analogia este menită să ilustreze „navigația” scriitorului, sociologului, eseistului și criticului literar francez prin meandrele galaxiei Guttenberg „a posteriori desemnată ca paranteză a vieții sale și deci considerată ca inautentică a reeditat soarta fluviului temerar și obstinat, căci spre finele experienței sale livrești eseisul se găsește întrucâtva detașat de ea, sedus de contrariul scrisului și al literaturii: «Pietre, supreme arhive care nu purtați nici un text și nu oferiți nimic despre literatură ...»”. În comentariul care însoțește traducerea, Dan Petrescu apreciază că atracția pentru pietre a academicianului francez se datorează faptului că acestea reprezintă opusul vieții și al gândirii, dar mai ales pentru că prin aceasta sunt opuse omului și istoriei: „Disprețuind Analele, înțeleptul își contemplă în tăcere arhivele de siliciu, în care nici un cuvânt nu relatează vreun element”. ■•Dumitru Micu analizează *Dramaturgia românească sub privire istorică*, parcurs facilitat de apariția la Editura Minerva a primului volum din *Istoria literaturii dramatice românești* în care sunt prezentate scrierile dramaturgiei naționale „de la începuturile folclorice până în 1890”. Este apreciat nu numai efortul imens al autorului de culegere a textelor, stabilire a autenticității, clasificare cronologică și tipologică, cât mai ales probitatea profesională de care dă dovadă în emiterea unor supoziții rezonabile, pertinente, a argumentării opiniilor „de natură a situa cât mai exact, istoric, o seamă de producțiuni literare examinate”. Din această cauză, cartea analizată este apreciată ca fiind un „studiu critic” veritabil, dar și o lectură plăcută, care invită cititorul la reflecție și îl incită la citirea operelor dramaturgilor prezentați. ■•Sub titlul *De la impersonalitate la personalitate*, Gheorghe Grigurcu scrie despre criticul Mircea Martin, pe care îl așează pe același interval cu puținii reprezentanți ai criticii românești, de la Titu Maiorescu la E. Lovinescu, care au dovedit tăria morală și puterea exprimării stilistice a principiilor. Capacitatea criticului de limitare a libertății, prin căutarea unor repere în afara subiectului sau obiectului, îi conferă acestuia autoritatea unui „cavaler ieșit din armură”. „Impersonalitatea – ca probă a depășirii de sine – acesta cred că este pariul unei adevărate personalități”, aserțiune paradoxală la prima vedere, îi conferă criticului o autoritate „supraindividuală” care îi permite să jongleze cu contrariile: „Ca un scamator care vâără într-o pălărie batiste, bucăți de ziar ori alte lucruri neînsuflețite pentru a scoate un porumbel, Mircea Martin îndeasă în comentariul său constatarea a numeroase defec-

te pentru a scoate în cele din urmă o apreciere favorabilă, dreaptă: fiinața viabilă a criticului”. Analiza criticului, din perspectiva volumului *Singura critică* (Editura Cartea Românească, 1986), îi oferă lui Gheorghe Grigurcu posibilitatea de a remarca modul în care criticul își apără ideile directe legate de superioritatea obiectivității asupra subiectivității și a impersonalizării asupra personalizării, într-un stil elegant, dublat de „resursele pe care le le dezvăluie pe planul unei critici aplicate, nuanțată, prevăzută cu note moraliste, fastuos metaforică, pe alocuri, de o mare ingeniozitate a echivocului mai totdeauna ...” ■•Editarea volumului de *Versuri pentru aer* (Editura Cartea Românească, 1986) îi oferă lui Al. Protopopescu posibilitatea să evoce portretul Antei Raluca Buzinschi (1964 – 1983) sub titlul *Ea și întunericul*, titlu inspirat de trecerea într-o altă lume a mult prea tinerei poete, printr-un gest care fusese de fapt semnalat cu mult înainte, prin profundele incursiuni lirice ale acesteia pe tărâmul umbrei și al inexistenței, transcendentalului. „Pretutindeni, obsedant, același elogiu al întunericului, ca unic mediu priicios ființei: «M-am născut și sunt oarbă. Nu te speria, / Întunericul / E foarte prietenos» (*Dialog*), sau «Vreau să pipăi / Straturile de-ntuneric / Din cameră / Sunt atât de inconsistente / Ce bine că sunt / Învăltăcută / În straturi de-ntuneric / Întunericul .../ Dar nu pot să mă joc prea bine cu-ntunericul / Fiindcă rămâne un vierme care sunt eu ...» (*Eu și întunericul*)”. ■•Cartea lui Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati* (Editura Cartea Românească, 1986) este recenzată de Ramona Fotiade. Istrati este autorul care, recunoaște Iorgulescu, i-a marcat profund conștiința și întreaga sa creație. Interesul pentru acest scriitor transpare în majoritatea studiilor criticului, de fiecare dată încercând printr-o analiză lucidă și o investigație sistematică să ofere cititorului o imagine, dacă nu mai adevărată, cel puțin mai actuală a scriitorului brăilean. Premiza cărții devine astfel o aventură spirituală la care cititorul este invitat să participe: „*Spre alt Istrati* evocă traseul unei căutări care, pentru scriitor, a reprezentat – până la urmă – și o «căutare de sine», singura în măsură să ofere dimensiunea responsabilității pe care și-o asumă, din perspectiva istorică, orice observator al fenomenului literar”. ■•Aureliu Goci vine cu scurte comentarii prilejuite de retipărirea romanului satiric *Minunile Sfântului Sisoe*, de G. Topîrceanu, la centenarul nașterii acestuia. Criticul salută apariția în ultimii ani a mai multor romane ironic-satirice, între acestea fiind remarcat și comentat volumul recent publicat de Editura Dacia (1985), *Locuri libere în Pantheon* de Nicolae Vereș. Cartea, alcătuită din episoade centrate pe biografia câte unui personaj din categoriile marginalizate social, îi oferă criticului posibilitatea să pună sub lupă talentul autorului în prezentarea unui univers caricatural, prin crearea unei lumi gregare și imorale alcătuită din infractori, sectanți, delapidatori și alții de aceeași speță: „*Locuri libere în Pantheon* oferă o lectură cu zâmbetul pe buze, atractivă cât țin paginile cărții”, dar care se uită foarte ușor deîndată ce s-a încheiat.

1 decembrie

• [„**România liberă**” nr. 13086] Un *Mesaj umanist* transmite și Ioan Alexandru: „Facem parte dintr-un popor ai cărui eroi, celebrați de literatura populară, se cheamă Făt-Frumos. Păstorul din *Miorița*, a cărui armă e luptă este fluierul și iubirea sau Meșterul Manole ce ridică spre stele o ctitorie a bucuriei și liniștirii sub împăcate cupole, iar un mare poet modern al nostru va spune pilduitor: «O patrie se poate apăra, pe lângă armate, cu cărțile poezilor», știind câtă putere de răbdare, câtă energie presupune o existență de om împăcat ajunsă cuvânt”.

• [„**Tribuna României**”, nr. 329 (23)] Număr consacrat zilei de 1 decembrie, simbol al Marii Unirii despre care scrie, pe două pagini compacte Cristian Popișteanu. □•Liviu Papadima prezintă volumul *Podul de vamnă* de Ion Horea: „De la debutul editorial al lui Ion Horea (*Poezii. 1956*) și până la volumul recent apărut la Editura Eminescu. Podul de vamnă, se rotunjesc trei decenii ; răstimp în care poetul și-a urmat cu o temeinicie ardelenească drumul creației, în sensul coordonatelor ci prime. Neabătut același, rapsod al universului rural și al iubirii de glie, devotat al marilor înaintași din lirica romană – Eminescu și Coșbuc. Alecsandri și Pillat, Goga și Blaga – Ion Horea a trecut totuși printr-o înceată dar evidentă schimbare la față. Jubilația lasă treptat locul melancoliei, pastelul se convertește în peisaj spiritualizat, robustețea bucolică se estompează în lucrarea vremii, imnul e concurat de sumbra profeție. Odată cu cristalizarea și esențializarea temelor proprii, se produce o tot mai apăsată adumbrire a trăirilor poetului. Punctul de reazim al acestei poezii melodioase, legănătoare, armonice chiar în freamătul desnădejdiei, îl reprezintă simțirea sacralului” □•Al doilea volum recenzat este al Doinei Uricariu, *Ochiul atroce*: „Doina Uricariu este o poetă cu o sensibilitate acut inteligentă. Poemele sale frământă intruolaltă cerebralitatea și nervul trăirii. A privi valul ajunge să însemne a deveni în-suși valul (Nu mai puteam să privesc țărmul de mare). Exercițiul lucidității, practicat ca întâmplări zbuciumate ale contemplației și înțelegerii, își ia drept blazon Ochiul atroce – simbol ce dă titlul celui mai recent volum al autoarei, apărut la Editura Eminescu. Pecetea volumului o constituie *oximoronul* – alăturarea, alianța sau chiar contopirea contrariilor, frecvente încă din titlurile poemelor: *Berbecul morții paște iarbă dulce. Îmi arunca alune, fragi de gheață. Bucuria de fier. Strămt imperiu, Și tot el era mii și săgeată, Arzând în mine fragedul, uscatul*. Această predispoziție stilistică trădează, pe de o parte, o anume insistență a subtilului și a sofisticării, și dezvăluie, pe de alta, starea fundamentală a liricii Doinei Uricariu în etapa actuală. □•La *Cei care vin*, Radu G. Țeposu scrie despre prozatorul Alexandru Vlad: „În pofida acestor excese, prozele lui Alexandru Vlad sint produsul unei mari subtilități a observației. Rafinamentul notației, de o stranie austeritate poetică, produce secvențe și detalii admirabile ce presupun în egală măsură finețe stilistică și

psihologică. Judecînd după ce-a dat pînă acum tînărul scriitor, e de aşteptat în continuare aceeaşi proză matură şi elevată, deschisă cu toţi porii spre adîncimile existenţei”.

4 decembrie

• [„România liberă” nr. 13089] În legătură cu lunga campanie pentru pace, finalizată printr-un Referendum la scară naţională, Florica Ichim semnează articolul *Mesajul de pace al artei teatral*, rezumat al dezbaterii pe tema *Teatrul şi pacea*, desfăşurată la Braşov, în cadrul Galei dramaturgiei contemporane, la care au luat cuvîntul, între alţii, Paul Tutungiu, Ileana Berlogea, Paul Everac.

• [„Scînteia”, nr. 13775] C. Stănescu scrie articolul *Condiţia personajului literar*: „De la eroii mitologici pînă la revoluţionarii epocii moderne, tipologia umanităţii literare vădeşte o adevărată obsesie a identităţii, a afirmării esenţei umane, în confruntare permanentă cu vicisitudinile istoriei şi limitele cunoaşterii. Însă nu literatura, ci istoria a creat, în epocile marilor furtuni sociale, în momentele ei explozive eroi ai luptei pentru emancipare, pentru eliberarea spiritului uman, pentru apropierea ceasului victoriei definitive a omului. Mari opere literare s-au făcut ecoul acestor împrejurări istorice fixînd în memoria noastră destinul unor eroi care, deşi învinşi, au fost glorificaţi, destinaţi posterităţii, nemuririi. Această predilecţie nu pentru «învinşi», ci pentru măreţia luptei conferită de nobleţea scopului lor mărturiseşte o adîncă încredere în puterile omului de a-şi croi un destin mai bun. Literatura îşi semnează în acest fel angajamentul său umanist”.

• [„România literară”, nr. 49] Editorialul din acest număr priveşte *Cu faţa spre viitor*. Ion Horea despică în idei şi semnificaţii *Intrarea în decembrie*: „Lecţia istoriei, scoasă din arhivele timpului, ne duce înapoi şi ne arată înaintea drumurilor veacului, cele îndurate şi cele de biruinţă, ne dezvăluie sufletul cel de neoprit în adevărurile sale, şi din această lecţie să ne recunoaştem în modernitatea specifică a existenţei pe aceste pămînturi, să dovedim lumii, firească şi încrezătoare, ceea ce nu se poate înşela din fiinţa unui popor, ceea ce nu poate să piară, de la lucrarea pămîntului la capodopera spiritului, cu dimensiuni ale gândirii pe care marii oameni ai culturii române au dovedit-o în toate timpurile. Să avem curajul gândirii şi practicii politice, al faptului social nou şi revelator, necesar şi cerut de viaţă, al înlăturării erorii şi al afirmării adevărului în evoluţia socială, să nu privim nici istoria, nici viaţa cotidiană cu indiferenţă şi nepăsare, să înţelegem moralitatea muncii şi legea echităţii sociale, – iată lecţia de astăzi adevărată atunci, în năzuinţe şi în credinţa mărturisită faţă de viitorul naţiunii române, de către oamenii ce se îndreptau pe drumurile transilvane spre Alba Iulia, către poarta cetăţii împărateşti, prin care au intrat, unde au ajuns să exprime o singură voinţă şi o încredere, fără margini în viitorul lor, în viaţa lor...” □ Scriind despre romanul lui George Bălăiţă, *Lumea în două zile*, Eminescu (1975), Ramona Fotiade ajunge să vorbească despre *Solstiţiile ro-*

manului: „Ar trebui reamintit, înaintea altor considerații privind scriitura, faptul că *Lumea în două zile* are calitatea de a fi o construcție minuțios articulată, cu părți și elemente corespondente care alcătuiesc configurații simetrice, astfel încât redundanța personajelor sau a anumitor situații să urmărească un demers dinainte enunțate de autor. Nu numai titlul pregătește desfășurarea bipolară a cărții, dar chiar și un lung pasaj explicativ, atribuit (conform unui procedeu consacrat în literatura clasică universală) câinelui Argus. Niciun mister nu învâluie, deci, intenția scriitorului de a prezenta în două secțiuni diferite ipostaza domestică și cea infernală a individului și a lumii la care se raportează. [...] Pe tot parcursul narațiunii este indusă ideea manifestării unei strânse relații între ciclul existenței universale, marcat de revoluția astrilor, de succesiunea anotimpurilor, și ciclul existenței individuale. Cele două zile care formează părți distincte ale romanului – cum spuneam – nu sunt altele decât zilele de 21 decembrie și 21 iunie, solstițiile de iarnă și de vară ale anului”. Mihai Zamfir găsește în textele lui Mihai Șora, *Discreția și eficiența gândului*. Ideile sale pornesc de la cartea celui recenzat, intitulată *Sarea pământului* (C.R., 1986). □-Constantin Ciopraga alege pentru a comenta cartea lui Const. Noica, *Scriitori despre logica lui Hermes* (C.R., 1986) titlul *Ceremonia ideilor*. □-La *Breviar*, Șerban Cioculescu este preocupat de *G. Panu și marii noștri clasici*. □-Volumul *Blajul, vatră de istorie seculară* este recenzat de Valeriu Râpeanu. □-Nicolae Manolescu este iritat de a fi descoperit că, scriind despre Ana Blandiana, Eugen Barbu îi atribuie citări care nu-i aparțin: „P.S.: Mi-am exprimat și altădată nedumerirea în legătură cu felul în care citează Eugen Barbu. Articolul din ultimul număr al revistei «Săptămâna» conține încă o dovadă că autorul lui are o concepție proprie (și deocamdată neomologată) de folosirea ghilimelelor. Iată: nici una din propozițiile referitoare la poezia Anei Blandiana, pe care Eugen Barbu mi le atribuie, culegându-le cu aldine și (sau) punându-le între ghilimele, nu-mi aparține. E de prisos să le așez, pe două coloane cu acelea reproduse de poeta însăși în *Referințele critice* din *Ora de nisip*, dar, la nevoie, o voi face, Eugen Barbu își ia neîngăduita libertate de a combina cuvintele mele într-un stil care nu e nici măcar al domniei-sale: dacă ar fi pretins că mă rezumă sau că mă parafrazează, aș fi lăsat lucrurile să curgă, așa cum am lăsat lucrurile să curgă, așa cum am lăsat atâtea venind de la domnia-sa! [...] Cum nu trag nădejde că cineva i-o va putea schimba (nici măcar N. Mihaescu), nu-mi rămâne decât să-mi declin paternitatea asupra respectivelor propoziții și să-l rog pe Eugen Barbu, în eventualitatea că va simți nevoia să polemizeze cu punctul lor de vedere, să le considere anonime”. Chestiunea apare într-un *Post Scriptum* la articolul *Poezia ca stil*, consacrat volumului *Achene zburătoare* (C.R., 1986), de Grete Tartler: „Ceea ce este imediat remarcabil în *Anchetele zburătoare* ale Gretei Tartler este lirismul stilizat, cu delicate întorsături de frază și nuanțe cărturărești. Nota autobiografică sau confesivă este discretă, deși nu lipsește mai niciodată. Natura umană însăși apare

educată în spiritul unei arhitecturi savante și inefabile care o face demnă să fie cântată în poezie”. □•Valeriu Cristea găsește că romanul lui Nicolae Ioana (*Strada Occidentului*, C.R., 1986) amintește „până la un punct”, de *Lunga călătorie a prizonierului*. Spre deosebire însă de romanul din 1971 al lui Sorin Titel, aici „prizonierul” reușește la un moment dat să evadeze”. □• Ultimele nuvele ale lui Horia Pătrașcu (*Pentru un călător cu tremul*, Facla., 1986) îi sugerează lui Eugen Simion unele apropieri de prozatori precum Sorin Titel și Nicolae Velea. Totuși, criticul consideră că *Reconstituirea*, cea mai valoroasă dintre nuvelele sale, rămâne un obiectiv greu de atins în plan personal: „Horia Pătrașcu n-a mai dat un text de valoare *Reconstituirii*, dar câteva fragmente din volumul recent apărut (inegal și cu un material epic în bună parte învechit) arată că nu și-a pierdut vocația autentică de povestitor”. □•Radu Cârnecki scrie o mică recenzie intitulată *Drumul vinului*, la cartea oenologului Ion M. Pușcă, intitulată *Periplu dionisiac* (mai poetic titlul articolului scris de Radu Cârnecki), dar continuată în cheie minoră, *De la Panciu la Jerez*, (Sport-Turism, 1986): „Plasarea în acest context documentar-științific-literar a localității viticole Panciu – stațiune vestită în țară și cunoscută peste hotare și datorită meritelor indiscutabile ale oenologului Ion M. Pușcă, mi se pare un gest nu dar important ci și, într-un fel, patriotic. Acel patriotism subliniat în fapte, ce dă frumusețe spațiului nostru sufletesc. Fărăndoială, *Periplu dionisiac – de la Panciu la Jerez* -este o carte scrisă cu știință și talent, așezându-l pe autor între acei prozatori-reporteri de marcă aleasă”. □•Evocând *Lunea câmpiei în roman*, stilisticianul Gh. Bulgăr ajunge la Marian Barbu, prozator, critic și istoric literar craiovean, mai exact la romanul acestuia, *Câmpia nu este singură*, Albatros, (1986). □•Despre *George Pop de Băsești și idealul unității naționale* scrie Dorin Sălăjan: „Istoricii noștri se vor opri la acest nume ca un blazon de noblețe. Cu aceeași prețuire și încredere, țărani din Băsești îi spun și acum *Badea George*, când s-au împlinit mai bine de 150 de ani de la nașterea sa. În acest nobil nume este teaurizat un capitol distinct de istorie națională. Din pleiada marilor personalități transilvane aflate în fruntea luptei pentru libertate, demnitate și unitate națională, poate, cu excepția lui Vasile Lucaciu, nimeni nu a exercitat o influență și o înrăurire atât de mare ca Badea George în emanciparea românilor ardeleni de la cumpăna secolelor XIX și XX, închinându-și întreaga viață acestui scump ideal: înfăptuirea statului național unitar român”. □•Istoricul Ion Popescu-Puțuri consemnează spusele lui *Herodot despre lumea geto-dacilor*. □•În paginile de încheiere, Ion Brad îl prezintă pe Elie Wiesel (proaspăt laureat al Premiului Nobel pentru Pace), Textul, intitulat *Omagiu unui spirit lucid*, este însoțit de fragmentul *Porțile pădurii*, în traducerea lui Dinu Cernescu și dramatizarea lui Dan Caragea: □•Dintre intervențiile susținute în cadrul celei de-a XII-a Conferințe de A.I.C.L. (Marsilia) sunt redată în traducere: John Brown (S.U.A.), *Cel mai bun critic de poezie? Poetul însuși!*, Milan Blahynka (R. S. Cehoslovacă) *Cooperare dinamică*, Ichiro Saito (Japonia), *A descoperi mecanismul magic*, Germaine

Mamalaki (Grecia) *Critica de poezie – o artă*, Ovid. S. Crohmălniceanu, *Critica de poezie și elefantul printre porțelanuri*.

● [„**Tribuna**”, nr. 49] Unirea de la 1 Decembrie 1918 este axul în jurul căruia este construit numărul de față. Titlurile primei pagini sunt de la sine grăitoare: *1 Decembrie 1918. Noi deschideri istoriografice*, de Vasile Vesa, *Visul s-a împlinit*, editorial scris de Acad. Ștefan Pascu, poezia *Numele țării e Unirea*, de Ion Mărgineanu. □•Mircea Popa semnează eseu *Literatura unității naționale*, bogat în informații punctuale (peiese de teatru și volume de poezii) începând din 1918 până în prezent. □•Despre *Permanența ideii de unitate la români* scrie prof. univ. Camil Mureșan, decanul facultății de Istorie-Filozofie. □•Marian Papahagi situează *Literatura română în contact cu literaturile balcanice*, prin intermediul cărții lui Mircea Muthu, *Permanențe literare românești din perspectivă comparată*, un studiu morfologic al formelor literare având ca spațiu de aplicație atât balcanismul cât și balcanitatea: „Mircea Muthu ne propune o viziune sobră și convingătoare asupra unui spațiu cultural de multiple interferențe, ale cărui mărci nu epuizează, desigur, caracterul culturii noastre, dar îi dau câteva note de neignorat. *Permanențe literare românești din perspectivă comparată* este o carte echilibrată și coerentă, fără excesele pe care le produce adesea asumarea unei teze, fără acel *parti pris* ce sfârșește de atâtea ori în reducăționism. [...] Nu putem deocamdată decât să semnalăm importanța acestei contribuții la discutarea deschisă și fără preconcepții a culturii noastre”. □•Ioana Bot prezintă *Ave Eva* (C.R., 1986), volum de poezii al lui Dan Laurențiu: „Mai este *Ave Eva* dificil la lectură și din pricina compoziției sale, căci nu cuprinde doar poezie, ci și texte în proză ce îmbină limbajul liricii cu teme ale poeticii, determinându-ne să optăm, în a le denumi, mai degrabă pentru termenul de *metapoezie*, decât pentru acela de *eseu poetic*. Amândouă tipurile de texte justifică titlul volumului dintr-o altă perspectivă. Poeziile – prin aceea că lait-motivul lor pare să fie elogiul femeii, reluând la dimensiunile unui ciclu liric tema fundamentală a unui poem anterior – intitulat tot *Ave Eva* – text ritualic de celebrare a femeii divine”. ■•Keith Hitchins, de la University of Illinois, Champaign-Urbana semnează publică prima parte a studiului său intitulat *Woodrow Wilson și Unirea Transilvaniei cu România*. □•Pe aceeași pagină, Mircea Vaida este prezent *Marea Unire. Documente și glose inedite*, care este, în realitate, un comentariu la cartea istoricilor Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, *Mărturii. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoașterea ei internațională*, vol. III-IV, Editura Științifică și Enciclopedică, despre care s-a mai discutat, pe prima pagină de către Vasile Vesa.

5 decembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 49] Editorialul se numește *Prin istorie, cu fruntea sus* și reprezintă o prezentare evocativă a întregii istorii, atribuită de către oficiali, acestor locuri: „Am aniversat, în acest an, jubileele unor evenimente

istorice, desfășurate pe parcursul a două milenii și jumătate. Faptele de la sfârșitul secolului VI î.e.n. constituie cea mai veche mărturie despre demersul istoric al locuitorilor din spațiul carpatic-danubiano-pontic. Acum 600 de ani, domnia Marelui Mircea Voievod, începută la sfârșitul secolului 14, avea să semnifice magnificul act de mobilizare a voințelor și forțelor poporului unei țări mici, hotărâte să-și apere existența neatârnată și identitatea de neam coborât din daco-romani în fața iureșului de foc și talazurilor de mulțimi înarmate ale celei mai războinice entități din evul de mijloc al istoriei – Imperiul otoman. Apoi, peste mai mult de 5 secole, la 1 decembrie 1918, se afirma, superb, gestul suveran al întregirii statale, a celor trei provincii române – două reunite încă din 1859 – care au înfruntat, neîngenunchiate vitregiile aprige pe care le-au avut de înfruntat prin vremuri, înălțând, neștearsă, amintirea nobilelor obârșii, torța neînfricatelor sentimente de libertate și unitate. Trei ani mai târziu, în mai 1921, forța socială tânără la scara istoriei, care își afirmase, puternic, și cu prilejul Marii Uniri, capacitatea de voință și de opțiune – clasa muncitoare din România – decidea clarvăzător și matur formarea statului său major de luptă politică – partidul comunist, deschizând drumul țării prin contemporaneitate spre Epoca celor mai mari împliniri și victorii din istoria țării – societatea socialistă multilateral dezvoltată – la orizontul căreia se profilează, tot mai strălucitor și mai limpede, viitorul comunist al națiunii. [...] O asemenea profundă privire asupra continuității și identității criteriilor de a concepe și înfăptui marile acte ale istoriei relevă, dincolo de înțelepciunea – împlinită prin cutezanță eroică dar și prin răbdătoare întreprinderi diplomatice – dovedită în momentele cheie ale existenței poporului, relevă, deci, incandescentul nucleu stabil al permanențelor de spiritualitate românească, sub a căror rațiune ne înfăptuim destinul național”. □•Atrage atenția titlul *Momente de referință* pe parcursul a 2500 de ani, în care sunt prezentate, desigur triumfalist, *Primele mărturii istorice despre luptele geto-dacilor pentru apărarea pământului strămoșesc și a independenței*. □•Le completează trei articole consacrate lui Miron Costin: Dumitru Almaș, *Miron Costin – filosof al istoriei, strateg, întemeietor de limbă literară, Oștean, diplomat și istoric al faptelor de arme*, ipostază în care scrie despre cronicar Sergiu Isopescu și *Omul în perspectiva cronicii*, de Mihai Cernat: □•Laurențiu Ulici scrie cronica literară la Mihai Sin, *Pasăre singuratică*: „O «Pasăre singuratică» este și avocatul Iuliu Brendea din *Schimbarea la față* (Ed. Cartea Românească, 1985), asemănător prin asta altor personaje din romanele lui Mihai Sin. [...] Chiar tema singurătății este, în noul roman, altfel tratată decât în celelalte: de pe descrierea acumulativă a efectului de singurătate, accentul se mută pe dezvăluirea motivațiilor și a procesului însingurării. Ispita psihologismului, de va fi fost, a trecut repede într-un plan îndepărtat, prozatorul preferând să aducă în față, la deplină vedere, o materie narativă cu multe și felurite întâmplări, cazuri, comportamente, împletită cu largi oaze eseistice care dau un înțeles suplimentar factologiei și, totodată, ridică întreg an-

samblul românesc la înălțimea și coerența unei meditații epice originale. Ceea ce unifică mulțimea de secvențe sau episoade de sine stătătoare este prezența lui Iuliu Bredea înăuntrul (ca implicat) sau la marginea lor (ca receptor al discursului altor personaje): o prezență totuși fără putere de decizie“. □•Începând foarte promițător, Constantin Trandafir plasează proza Hortensiei Papadat-Bengescu în oglinzi europene, dar o limitează la considerente subiective: „În «Tiparnița literară» (1930, nr. 2-3) mai mulți scriitori ai timpului (Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Mihail Sebastian, Camil Baltazar, Felix Aderca, Ticu Archip, I. Peltz) se făceau ecoul recunoașterii valorii scrisului Hortensiei Papadat-Bengescu. Întregul sumar al revistei era consacrat scriitoarei, sub genericul *Mărturie pentru marea europeană Hortensia Papadat-Bengescu*. Paradoxul e că «marea europeană» se născuse undeva într-o localitate modestă din Moldova de jos, la Ivești, județul Galați, nu departe de Tecuci, coastă-n coastă cu Buceștii lui Ștefan Petică. Întâmplarea face că, în același «târg obscur», Ivești, să fi văzut lumina zilei, mult mai încoace, și autorul acestor rapide însemnări. Destăinuirea n-are alt rost decât să justifice, dacă e nevoie, caracterul oarecum sentimental al discursului de față. Și iată că Hortensia Papadat-Bengescu se vede pusă acum, la 110 ani de la naștere, nu numai în fața oglinzii timpului ci și în fața oglinzii inimii“. □•Al. Rosetti ține de mai multe numere o rubrică în care își transformă amintirile în efigii. În acest număr este rândul lui *Paul Caludel*.

• [„Cronica”, nr. 49] Printre colaboratorii externi ai acestei ediții se numără Alex. Ștefănescu, autor al articolului *Nichita Stănescu într-o nouă reprezentare a corpului omenesc*, text în care sunt relevate intuițiile geniale ale poetului în domeniile științei, precum și depășirea prejudecății, împărtășite larg printre poeți, că scheletul uman are o singură reprezentare simbolică, moartea: „Elementul anatomic cel mai frecvent întâlnit în poezia lui Nichita Stănescu îl reprezintă scheletul, cu toate oasele care îl alcătuiesc. Și în această privință poetul a depășit o adânc înrădăcinată prejudecată și ne pretinde și nouă, cititorilor, să o depășim, renunțând la milenara asociere de idei dintre schelet și moarte. În viziunea lui Nichita Stănescu, *osul*, cu stabilitatea lui minerală, cu formidabila rezistență în timp este un fel de esență de existență: «Până la urmă, rămâne doar osul;/ ce-a fost mai străin, mai înlăuntrul meu/ cucerțiți-l pe el, pe gloriosul/ Al cărnii și-al vinelor drept dumnezeu“. ■•La cronica literară, Al. Călinescu se ocupă de *Recitări din clasici și moderni*, altfel spus comentează cartea lui Silviu Iosifescu, *Descoperirea cunoscutului*, (Eminescu, 1985): „O atenție specială merită studiul despre *Tânărul Proust*. Comentatorul socotește mai întâi că relația autor-operă, așa cum a formulat-o Proust în *Contre Sainte-Beuve*, nu poate fi aplicată mecanic, și dă ca exemplu tocmai... opera proustiană: «Proust constituie unul dintre cazurile destul de numeroase în care un număr de fapte biografice au pondere în planul stilistic și oferă comentatorului informații de «naratologie». Studiul despre *Tânărul Proust* conține

premisele unei discuții pasionante“. □•Ioan Holban se ocupă cu *Două romane realiste* (Corneliu Ifrim, *Luna rupe din noapte*, C.R., 1986 și Dorin Baci, *Pașărea pre limba ei...*, Junimea, 1986). □•Cu *Heliade în actualitate*, Dan Mănu-
că îl prezintă pe Mircea Anghelescu, „unul dintre cei mai cunoscători ai literaturii secolului trecut [al XIX -lea], autorul unei „biografii a omului și a operei”: „Deosebită, în studiul lui Mircea Anghelescu, este urmărirea exactității, de unde și restituirile de texte inedite. Cercetătorul nu trece peste nicio informație care nu a fost verificată și de aceea insistă (câteodată excesiv) asupra unor lucruri pe care istoria, sau istoria literară, le-a înțeles sau transmis deformat. Mircea Anghelescu are sentimentul cronologiei riguroase, din care a rezultat un Heliade corelat cu epoca pe care câteodată a provocat-o și la ale cărei provocări a răspuns cu promptitudine“. □•Titus Vâjeu scrie despre *O antologie a avangardei românești*: „Nu putem să nu semnalăm însă și prezența unor inexactități, dintre care cea mai flagrantă ni se pare a fi consemnarea – repetată, la pag. 4 și 115) a numelui real al lui Urmuz. [...] Sunt amănunte care nu umbresc însă nicicum munca de traducător și de exeget al avangardei românești desfășurată cu pasiune și constant interes de poetul de limbă română din R.S.F. Iugoslavia. De aceea, după o promptă, dar succintă semnalare a muncii sale (v. «România literară» nr.43) ne-am propus să revenim în paginile revistei «Cronica», remarcând fapta de cultură a lui Petru Cârdu, acest propagator efervescent al poeziei române în Iugoslavia, pe care Nichita Stănescu îl prețuia în mod deosebit. Căci, prin opera sa proprie și prin cea de traducător, Petru Cârdu ajută ca două culturi balcanice să comunice în mod eficient, ca un reflex firesc al prețurii sincere care apropie popoarele noastre“. □•Ecaterina Hanganu traduce din Tagore, *Taina bucuriei*.

• [„**Flacăra**”, nr. 49] Ion Zubașcu deschide *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, cu poemul *Țara*. □•Carmen Dumitrescu obține un interviu de la Cella Serghi. Aceasta declară: „Fiecare om este dator să-și caute adevărul”: „– *Cât de încet, cât timp ați lucrat la Pânza de păianjen?* – Între 1933-1937. Manuscrisul a fost citit de Mihail Sebastian, care l-a dat mai departe lui Liviu Rebreanu. – *Rolul lui în viitoarea dumneavoastră profesiune a fost covârșitor...* – Am trăit trei momente fericite, fără egal în viața mea. Acum pot fi sigură că nu mă înșel asupra lor. Primul când mi-a spus Liviu Rebreanu «ești un scriitor»; al doilea, când am auzit «Pace, pace», era în noaptea de 23 August 1944; a treia clipă mare am trăit-o nu de mult, la inaugurarea donației Cella Serghi, de la Muzeul de artă din Constanța, când am fost înconjurată de 500 de persoane, care-mi cereau autografe“. □•Tania Radu prezintă succinte apariții la *Vitrina cărților*. □•Un al doilea text al lui Ion Zubașcu este reportajul *Focul și vatra*, despre frumusețea satelor din Mărginimea Sibiului ■•La cronică literară, Al. Piru comentează *Istoria poeziei românești* (III), de Mircea Scarlat. Cronică, mai degrabă punctuală, se numește *Poezia românească de la 1914 la 1930*. Al. Piru găsindu-i destul de multe cusururi, cum este, de pildă, acesta: „Multe din

observațiile lui Mircea Scarlat repetă formulări anterioare ale criticilor devenite aproape locuri comune. Credeam că-mi aparține una în legătură cu poezia *Mirabila sămânță* de Lucian Blaga. Am scris în *Poezia românească contemporană*, I, 1975, că semințele vor fecunda «mândra grădină de crini și trandafiri. Eutopia cea visată de poetul Francis Turner Palgrave *The Visions of England*, (1881), grădină pacifică ude intră numai inocenții copii spre a se ilumina». Citesc acum la Mircea Scarlat că semințele vor încolți în «mândra grădină de crini și trandafiri visată de poetul Francis Turner Palgrave (*Eutopia*), grădină pacifică unde intră numai inocenții copii spre a se ilumina», probabil o falsă *memorie*». □•Un *Carnet de scriitor* semnează Nicolae Ioana. Textul se numește *Zile fierbinți* și este un reportaj despre dorința celor de pace a celor ce muncesc: „Într-un cuvânt, o activitate a oamenilor pentru oameni! O activitate care nu dă roade și nu va putea da roade niciodată decât desfășurată în pace în vreme de pace, de armonie socială, așa cum este la noi, de înțelegere între oameni și între popoare”. □•Din nou, Varujan Vosganian apare la *Atelier literar*. Cea de-a treia poezie se numește *După luptă*.

• [„**Orizont**”, nr. 49] Cornel Ungureanu scrie în trei puncte despre criticul Gheorghe Grigurcu, cu a sa *Existența poeziei*, C.R., 1986: „*Valul Grigurcu* nu e doar publicistic ci și editorial. Foiletoanele se transformă cu mare repeziciune în cărți care se citesc cu sufletul la gură, atât datorită stilului combatant cât și eleganței analitice. Paginile luxoase ale lui Gheorghe Grigurcu oferă viitorului istoric al poeziei românești un șir de propoziții memorabile. Gheorghe Grigurcu este criticul poeziei apărută după 1965. Pe ceilalți, unii mari, celebri, coplesiiți de glorie, de onoruri îi urmărește cu încruntare. Nu-s ai lui. Nu aparțin cerului său de preocupări. Nu fac să vibreze cutiile de rezonanță ale criticului. [...] Sorin Mărculescu, Constantin Abăluță, Cezar Ivănescu, Ovidiu Genaru, Emil Brumaru, Ilie Măduța, Vasile Dan, Șerban Foartă, Ion Iuga și-au descoperit la Gheorghe Grigurcu, Criticul. Ei, ca și alții, așezați fie la distanță de Centru, fie urmăriți cu ochi neîncrezător de recenzenții publicațiilor care «dau tonul» sunt recuperați pentru literatura contemporană de autorul *Existenței poeziei*. Receptivitatea lui Gheorghe Grigurcu față de zonele profunde ale lirismului deconspiră o anume alcătuire baconskyană a demersului său. Criticul Baconsky ar fi mizat (iată paradoxul!) pe majoritatea poezilor pentru care optează Gheorghe Grigurcu. [...] Memoria criticului nu este, ea însăși, decât o cameră de rezonanță. Poemul este răsplătit prin poem de către scriitorul așezat la mare distanță de centrele literare puternice, de cenacluri, de facultăți de filologie. Intensitatea cu care trăiește pasiunile prezentului crește direct proporțional cu aceste distanțe”. □•Lucian Alexiu semnează cronica literară la volumul postum de versuri al lui Romulus Guga, ediție îngrijită de Romulus Vulpescu și cu o prefață de Ștefan Aug. Doinaș: „E tocmai ceea ce relevă volumul de *Poezii* al lui Romulus Guga – retrospectivă ce include, alături de selecții din volumele antume, și un important număr de inedite. Fără a se ridica la perfor-

manțe estetice deosebite, poezia de început a lui Romulus Guga pune în valoare un spirit alert, un liric în căutarea câtorva moduri de a se rosti plauzibil. De-
 turnează evocarea solemn-patetică spre o lirică reflexivă, colorată de percepția
 geologicului, subiectivizează cadrul descriptiv al poeziei epice, propune un
 ceremonial al jubilației naturiste și al confesiunii adolescentine ce va face rețetă
 și prin versurile altor tineri autori ai deceniului al șaptelea. [...] Că nu-i vorba
 numai de o accidentală captare de mijloace de expresie, de o acordare a
 instrumentului liric o dovedesc și câteva inedite din ultima perioadă de creație
 a lui Romulus Guga, nici acestea străine de sonurile poeziei argheziene, cum,
 în alte cazuri, mai numeroase, de acelea ale liricii lui Blaga și Bacovia. Fapte,
 între altele, câteva fapte semnificative nu doar pentru un autor și o generație
 lirică, dar pentru un întreg context literar, pentru care recuperarea modelelor
 esențiale ale poeziei românești a constituit unul dintre demersurile fundamentale“.

■•La rubrica *Portrete*, Petru Marinescu îi rezervă un loc lui Traian Iancu:
 „În această atmosferă și credincios unui îndemn virgilian, poetul continuă
 cântând patria și atingând în trecere, pentru a nu cădea în descriptiv sau didactic,
 frumoasele specificități regionale, cu puternicul sentiment ce-l leagă. [...] Dacă,
 uneori, melancolia se instalează la masa de scris a poetului, el o găzduiește în
 versul său ca pe o prezență reverberând amintiri nostalgice dintr-o epocă de
 mult consumată *Copilăria*. Și o face cu optimismul viguros prezent în universul
 sensibilității creatorului, știind să o redea în imagini de mare sa-voare, care,
 de altfel, caracterizează întreaga atmosferă a volumului *Grădina*. În orice caz,
 e «grădina» în care florile sentimentelor umane, de o bogată cromatică emoțională,
 își oferă cititorului miresme de delectare estetică, hrănite de sevele adâncilor
 rădăcini împlântate în solul fertil al simțirii profunde românești și înalt umane“.

□•Folosindu-se de prețiozitate ca de un instrument critic, Simion Mioc semnează eruditul studiu (cu bibliografie în *infra*) *Ființa și
 ano-timpurile în „Pașii profetului” de Lucian Blaga*: „Nu o pastelistică a ano-
 timpurilor ne propune deci textul Pașilor profetului, ci în-scenări ale ființei și
 ano-timpurilor, știut fiind faptul că timpul este «orizontul tuturor înțelegerilor
 posibile ale ființei». Punând accentele cuvenite, mai ales, între filosof și poet,
 așa cum se procedează în exegezele mai noi, de la Ștefan Aug. Doinaș la mai
 tânărul critic Cristian Moraru, vom cita un gând al filosofului Blaga despre
 principiul creator, poetic, conceput și la modul «immanent și în permanent chin
 al facerii»”.

□•La rubrica sa, *Pretexte*, de cele mai multe ori ...extraliterare (pretextele), Șerban Foarță elogiază analiza structurală a Alexandrei Andrieș
 afirmând, între altele, că „propria-i semiotică e una riguroasă (și pe cât cred,
 niciun *Who's Who* semiotic nu are dreptul s-o ignore pe Alexandra Indrieș”.

Comparația cu Julia Kristeva, vine de la sine, câteva rânduri mai jos: „Ca și
 Julia Kristeva, să zicem, ea, Alexandra Indrieș, îmbină demersul filologic, *lato
 sensu*, cu o flexibilă psihanaliză și, pe alocuri, cu sociologia; ca și – iar asta o
 privește doar pe ea – cu propria-i experiență romanescă, i. e.: cu viața-i pro-

prie, – de unde și frumoase pasaje confesive“. □-Maragareta Gyrcsik semnează comentariul *Boileau sau „căderea „teoriei în literatură: „Există clasici pe care posteritatea i-a primit cu brațele deschise și care dorm liniștiți, învăluți de interesul (sau uitarea) recunoașterii unanime. Pe aceștia îi trezim la zile mari, le admirăm o clipă perfecțiunea și îi lăsăm apoi să-și continue somnul. Există alții, care nu și-au găsit încă liniștea – posteritatea nu e o mamă la fel de bună pentru toți fiii ei – și poate nu și-o vor găsi nicicând. Cu aceștia ne confruntăm mereu, nu numai la sărbători, pe ei îi interogăm sau contestăm, fără a le da răgaz să se închidă în propria lor perfecțiune. La 350 de ani de la nașterea sa, Nicolas Boileau Despreaux, teoreticianul *en titre* al clasicismului francez, este unul dintre ei. [...] N-au lipsit, inevitabil, nici încercările de a face din Boileau contemporanul nostru. În acest nobil scop s-au căutat cu orice preț – și s-au găsit – în Arta sa poetică, germeni ai modernității. S-a mers chiar până la a recunoaște, în unele principii enunțate de el, semne prevestitoare ale teoriilor mai noi. Prins între aceste judecăți divergente, Boileau așteaptă încă, răbdător, să fie recunoscut și acceptat nu ca un modern printre clasici, nici ca un clasic printre moderni, ci ca un clasic printre clasici, așa cum de fapt a fost la bine și la rău. Boileau a dat principiilor clasice o formă poetică și, inevitabil, ceea ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat: în dogma legiferată de teoretician s-a produs o deschidere în care au pătruns, în spațiul închis al operei clasice, sensuri înnoitoare. Boileau – teoreticianul dogmatic s-a salvat «câzând» în literatură.“*

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 49] Având drept subtitlul *Poezia fără sare*, Eugen Barbu scrie *La Judecata de apoi a poezilor* despre Ana Blandiana, care, amintește autorul, se bucură constant de o „presă bună”, cu excepția unora dintre opiniile sale. Urmează o lungă listă de critici binevoitori, admonestați laolaltă cu poeta. După ce îi enumeră pe criticii favorabili acesteia, Eugen Barbu pare și nu pare de acord cu Eugen Simion: „Ana Blandiana a tipărit în ‘83 la Editura Eminescu un volum retrospectiv însumând selecțiuni (sperăm) din producția sa poetică, la care au fost adăugate și câteva «inedite». Recolta pare bogată, dacă ținem seama de numărul volumelor antologate și de recomandările finale ale unor nume de critici și recenzenți. [...] «Presa», ca să spun așa, este net favorabilă poetei, cu o excepție trebuie să mărturisesc că subsemnatul face o figură singulară în corul de elogi cu care, sub rubrica: *Referințe critice*, volumul *Ora de nisip* se încheie. Cum timpul a trecut și ne aflăm la trei ani de la apariția lui, nu s-ar dovedi lipsită de interes o trecere în revistă a celor scrise de cei ce s-au ocupat de «opera» Anei Blandiana. [...] Nicolae Manolescu crede că volumul *octombrie, noiembrie, decembrie* este «un moment de răscruce în lirica Blandianei, remarcându-se prin densitatea materială a unei lirici erotice, în curgerea ei difuză, uleioasă» (sic!), «Nota morală» a poeziei acesteia s-ar face prin «contemplarea de sine». Pe poetă «o prinde cel mai bine gravitatea, nu jocul, ea practică cerebralitatea», cultivând mai degrabă seriosul decât umoristicul sau ironicul, alăturând-o «umbrei

subțiri a lui Emil Botta». (Departa mântuirea de păcătos, nota noastră). În sfârșit, poezia Blandianei: *Portret cu cireșe în urechi*, care ni se pare și nou excelentă, obține din partea criticului elogii, aducând cu «*plângerea suavă și sfâșietoare a infantilei Ofelia*». Eugen Simion este și el generos: «În poezia Blandianei» el distinge «un inconformism juvenil, un ton mai radical, un accent mai tandru, o melancolie mai senină». *Călcăiul vulnerabil* ar trăda «oroarea de literatură», «spaima de ineptiile limbajului», lirica sa devenind «o poezie euforică, delicat senzorială, de un patetism reținut». Limbajul său poetic «n-ar fi radicalizat», poeta are «o neîncredere în cuvinte» care duce în chip fatal în «neîncredere în Poezie, ca literatură». Poemul trebuie să fie după E.S. «expresia unei opțiuni fundamentale», ea cere «o radicalizare a Poeziei, înțeleasă ca rigoare, iubire de geometrii pure, opțiune pentru culorile esențiale». Poezia ar fi deci «o stare, o emoție, o îmbrățișare tinerească a materiei în febra creației, o detașare de lucruri, o scrutare îndelungă și severă a lor». Poezia e «vină, ispășire și poetul are soarta regelui Midas: tot ce atinge se prefăce în cuvinte». Suntem cu totul de acord cu cele scrise de Eugen Simion, întrebarea care mă turbură este aceea, dacă într-adevăr poeta în cauză a rămas la o «detașare de lucruri», la o «iubire de geometrii pure», la o «stare» (Și anume la ce fel de stare?)“ □•Într-un *Post scriptum* la intervenția din numărul precedent (*Comentarii literare sau ce ?...*), N. Mihăescu așază față în față opinii exprimate de Ion Rotaru (în ani diferiți, 1983, respectiv 1985) despre Nicolae Iorga spre a-i evidenția inconsecvențele.

6 decembrie

• [„*Lucefărul*”, nr. 49] La rubrica sa, *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică *Alba Iulia*, prilej de a evoca istoria cu meandrele și împlinirile ei: „Aici, la Alba Iulia, ne-am regăsit, în liniște, am pogorât ca păsări mari cu ochi îngăduitori odată cu ninsorile în straie albe țărănești înfășate în faldurile strânse ale tricolorului, țesut în ștergare și năfrâmi ce îmbrobodeau ochii jertfelnicitori ai mamelor noastre din Maramureș până în satul Crăișorul, din Oradea Mare, până la Putna, de la izvoarele Oltului până la Pontul Euxin”. □•Mircea Popa scrie despre *Unitatea culturală – unitatea politică*, tot sub semnul marii Uniri: „De la Andrei Mureșanu, Coșbuc și Iosif și până la Goga și generația sa, linia prozei ardelenae a fost dominată de un puternic protestarism și mesianism politic. Literatura Transilvaniei a fost, așa cum ne arată Ion Breazu, o școală de înalt patriotism și pedagogie națională, un permanent reazim sufletesc în accepțiunea de rezistență națională, de refuz al oprîmării și convertirii la altă lege. [...] Asemenea convingeri nu sunt singulare în epocă, așa cum am văzut. Îndemnul cel mai stăruitor care domină momentul este lozinka: *prin unitatea culturală, la unitatea politică*, lucru care s-a realizat, prin lupta comună a tuturor, la 1 decembrie 1918”. ■•Un consistent număr „Coșbuc” este prilejuit de împlinirea a 120 de ani de la nașterea poetului. □•Dim. Rachici virează

semnificațiile zilei de 1 Decembrie 1918 spre actualitatea imediată: „Ca întotdeauna, în fața evenimentelor cardinale din măreața sa istorie, și la referendumul păcii și al încrederii în victoria rațiunii umane, poporul român și-a exprimat unanimitatea de vederi, s-a prezentat într-o unitate deplină și indestructibilă. [...] În pragul aniversării mării și definitivei noastre Uniri de la 1 Decembrie 1918, ei și-au exprimat opțiunea pentru pacea, mai uniți ca niciodată de forță catalizatoare a partidului. Avem certitudinea că speranțele noastre, asemeni grâului de forță milenară semănat în această magnifică toamnă, vor lega rod bogat în vara de pacea a întregii planete!”. □•Al. Balaci evocă personalitatea lui G. Coșbuc, poet și traducător care aparține *Fondului principal al culturii române*: „Opera de traducător a lui George Coșbuc are transparența cleștarului și oricare autor străin tradus de el vorbește românește. El este desigur unul dintre mării traducători ai literaturii universale și ai lumii”. ■•Sub acest frontispiciu omagial („*Sunt suflet din sufletul neamului meu*”) sunt publicate și alte contribuții la cunoașterea operei și personalității poetice a lui Coșbuc □•Z. Cârlugea (*Mytosul „poporal”*): „Un fapt rămâne, totuși de domeniul evidenței. Indiferent că e vorba de o tematică sau alta, ecoul ritmurilor sempiternе, pulsunile substratului arhaic, elemente abstrus-profane de mentalitate *poporală* pot fi detectate mai peste tot”. □•Cezar Tabarcea cu *George Coșbuc, lingvistul...*: „Contribuțiile lui George Coșbuc în domeniul limbii ne dezvăluie un om de cultură solidă, educat serios la școala celui mai bun dascăl din toate timpurile, Biblioteca, patriot și militant desăvârșit, polemist activ, în fine, un intelectual în toată puterea cuvântului”. □•Marian Vasile (*Filozof al culturii*) se ocupă de publicistica poetului trăgând concluzia că aceasta „abundă în sugestii, idei profunde urmând să fie mai bine valorificate”. □•Cronicarii cestui număr sunt Al. Horia și Paul Dugneanu. Primul prezintă cartea de poeme a lui A.I. Zăinescu: „Poezia lui A.I. Zăinescu și-a păstrat de la volum la volum temele predilecte evoluând spre o armonizare a elementelor simbolice. Lirica sa, traversată de ecourile tradiției, exprimă o mitologie subcarpatică, podgoreană, în care domină ritualurile fertilității și energia vitalismului agrar”. □•Paul Dugneanu se oprește la proza lui Nicolae Ioana: „Nicolae Ioana a scris un roman cu miză mare, dus cu unele ezitări (relieful mai șters al unor personaje și insuficienta motivare a unor scene simbolico-parabolice) bine la capăt, despre tragismul condiției umane”. □•Scurte recenzii. Virgiliu Ene, la romanul lui Pavel Pereș, *Dulcea pasăre a tinereții*: „*Pasărea purpurie a dragostei*, carte a unor destine umane la întâlnirea cu viața, conține în ea explozii de dragoste închinată naturii, oamenilor. Tonifiantă și atractivă, străbătută cu largi efluvii lirice, cartea este o dezbatere, o căutare a propriei noastre personalități. [...] Imagini frumoase, plastice, ale unui poet cunoscut, așa cum este în intimitatea structurii sale sufletești, Pavel Pereș dă la iveală surse nemăsurate ale talentului său constructiv de arhitect al artei epice”. □•Const. M. Popa, la Victor Nis-tea, *Drumul spre Delphi*, C.R., 1986: „O prelungire insolită a angelismului

voiculescian descoperim în versurile lui Victor Nistea, poet solicitat de chemarea marilor teme (timpul, noaptea, zborul), pe care le aproximează fără a le lua însă pe deplin în stăpânire. Recurența imaginilor *pteronice* trădează voința de transcendență, aripile ca simbol ascensional, fiind emanații ale luminii, dar și instrument al regăsirii de sine”. □•La *Poșta redacției*, Ion Gheorghe îi răspunde lui Daniel Cărmidă, viitor poet și arhitect. ■•Este anunțată publicarea unui fragment din romanul *Scaunul singurătății*, al lui Fănuș Neagu, roman aflat în curs de apariție: □•*Capcanele psihanalizei*, text semnat de Grigore Traian Pop în numărul precedent are o continuare și în cel actual: „Abandonând psihanaliza, ale cărei rezultate le-am văzut, Z. Ornea pare a intra pe un teren mai ferm, lipsit de iminentele pericole ale interpretărilor ce trebuie să discearnă în zone obscure, de o dinamică derutantă. Demonstrația lipsei vocației filosofice a lui Maiorescu i se pare mult mai ușoară. Încearcă s-o facă cu artă inductivă, simulând surpriza descoperirii, cu părere de rău a unor dovezi peste care spiritul său eminent obiectiv nu poate trece. *Amicus Plato, sed magis amica veritas!*. [...] Z. Ornea a afirmat, cu alt prilej, că Maiorescu ar fi învățat filosofia odată cu propriii săi studenți. În cartea de față *nuanțează* ideea, întrebându-se *retoric*: «a fost Maiorescu un studios?» A fost se înduplecă biograful, «dar nu în sensul clasic al capacității de a se afunda, mulți ani, în studiul temeinic și sistematic, rezervându-și răgazuri necesare meditațiilor, *asa cum presupune exegeza filosofică*» (p. 139). Deci, așa presupune exegeza filosofică și numai așa! (Oare Marx împărtășește acest punct de vedere?). Oricum afirmația e de natură (iarăși!) să anuleze capitole întregi din istoria filosofiei. Ce facem cu Herbert Spencer, de pildă, care la treizeci de ani părăsește ingineria și publicistica mărunță apucându-se să elaboreze (fără să-și rezerve răgazuri) *Sistemul de filosofie sintetică*? Și nu pentru triumful ignoranței, desigur... [...] Oricum, se pare că tânărul Maiorescu a făcut tot ce-a putut pentru a intra în grațiile biografului său. Și-a comandat la Paris o ladă de cărți, mai ales de filosofie clasică germană. Degeaba Z. Ornea abia dacă ia în seamă strădaniile doctorului în filosofie de la Giessen, notând în treacăt: «Continua să studieze, parcă mai îndârjit filosofie» (p. 103). Nimic nu-l poate întoarce de pe calea ideii inițiale: «Suferința sa congenitală, sociabilitatea, adică dependența de alții, constituiți într-o microcolectivitate de admiratori continua să-l apese tragic. O asemenea *afecțiune – repetăm și o vom mai repeta* (s.n.) – se constituie într-o indicație certă că suferindul nu se va consacra unei creații filosofice sau înrudite care presupune – necondiționat – solitudinea». Z. Ornea ne definește vocația, lăsându-ne să presupunem că nu-i de o accepție particulară, că e în consonanță cu sensul ei uzual, acela de chemare interioară spre un tip de determinat de activitate spirituală, sumă a aptitudinilor intelectuale menite să dea sens unor preocupări relativ coerente; înalt spirit critic și conștiință axiologică. [...] Mă număr printre cei calificați (pentru a fi eventual descalificați) de Z. Ornea în exegeza operei filosofice a lui Maiorescu. În stadiul care prefătează *Prelegerile de filosofie*

(apărute în 1980), am încercat să pun în evidență câteva dintre ideile sale cu adevărat originale. Și nu entuziasmul m-a împins spre aceasta, ci rezultatele unor investigații *nu lipsite de relevanță*. Mai puțin entuziast decât atunci, dar având aceeași adâncă încredințare, mă văd silit să revin asupra unor afirmații. Am avut răgazul să-mi dau seama că Maiorescu n-a fost doar original în unele idei și teorii ci un autentic precursor. A avut revelația unei logici fundate pe gramatică înaintea lui John Stuart Mill, iar teoria cercului luminos al conștiinței se confirmă, tot mai deplin în cercetările psihologiei contemporane. Nu ne rămâne deci decât regretul că extraordinara sa vocație filosofică nu s-a materializat în creații pe măsură”. □•Niculae Stoian face o *Călătorie spre marea interioară*, în tentativa da a-i evoca tinerețile poetului Nicolae Dragoș: „O încercare de bilanț a operei lui Nicolae Dragoș, după mai bine de un sfert de veac de osârdie într-ale scrisului, pare și mai justificată în acest sens căci numele său a putut fi întâlnit pe frontispiciul unor scrieri foarte diverse, câteva scenarii cinematografice pentru filme artistice de reconstituire istorică sau poematice-politice, la numeroase montaje ale unor spectacole-manifest. Ca să nu mai vorbim de o imensă activitate publicistică și una redacțională, nu mai puțin costisitoare de energie, la revistele și ziarele «Viața studentescă», «Scânteia tineretului», «Luceafărul» și de câțiva ani la oficiosul Comitetului Central al partidului, ziarul «Scânteia», în calitate de prim redactor, șef adjunct”. □•La *Atitudini* (rubrică ce apare din când în când), Ion Lăncrănjan declară: *N-am fost, nu sunt și nici nu voi fi antisemit*: „O spun răspicat de la început – n-am fost, nu sunt și nici nu voi fi antisemit! – o spun ca să înțeleagă și omul mai greu de cap, o spun ca să priceapă și ticălosul care o face pe prostul, vehiculând acuzații de-a dreptul aberante, fără nicio legătură cu realitatea, imposibil de ilustrat cu exemple concrete. Nu o spun însă ca să mă justific, nu am de ce, nici nu o fac cu bucurie, mai ales că împričinații, cei se dedau la asemenea acuzații, mi-au fost tovarășii până mai ieri, au făcut parte din aceeași Uniune a scriitorilor din Republica Socialistă România, sau au fost membri de partid, făcând parte din aceeași organizație de bază, din același partid, așadar, având posibilități nenumărate să spună, aicea, ceea ce spun acum din alte părți, de pe alte poziții, opuse complet pozițiilor pe care le ocupau cu patos până mai ieri-alaltăieri. [...] În anul 1980, la 18 iulie, a apărut în «Viața noastră» supliment al ziarului cu același nume, care apare la Tel-Aviv, un articol (semnat sec: *observer*) în care se susținea că m-am lansat în «atacuri anti-israeliene» și că sunt un antisemit notoriu, romanul *Fiul secetei* fiind considerat o izbucnire (*viscerală*) neo-nazistă. Am răspuns atunci acestor acuzații deșănțate, am prezentat revistei «Flacăra», acest răspuns, pentru publicare. Conducerea revistei mi-a spus că unii factori de decizie nu sunt de acord cu publicarea. Am introdus același răspuns în sumarul *Vocației constructive*, carte care a apărut în anul 1893, la Ed. Cartea românească, fără răspunsul menționat. Asta pentru că cei din conducerea editurii nu au fost de acord cu publicarea răspunsului, lipsindu-

mă deliberat de dreptul normal de a mă apăra. Consideram problema închisă, cu toate că nu eram și nici nu puteam să fiu de acord cu mârșavia din suplimentul apărut la Tel-Aviv. Iată însă că de curând, unul din foștii mei colegi, coleg de obște și tovarăș de organizație, Al. Mirodan, redeschide discuția, reproducând într-o carte tipărită la Tel-Aviv (*Dicționar neconvențional al scriitorilor evrei de limba română*, Ed. Minimum, 1986) textul amintit mai sus, fără a recunoaște că *observatorul* din 1980 era chiar el, Al. Mirodan, însușindu-și totuși textul respectiv în dreptul cuvântului agitație (antisemită). [...] Ar mai fi de spus că mătrăguna minciunii crește mai întâi pe aceea, pe aproape și că abia după aceea dă ocol lucrurilor mai pe departe, după ce poposește, eventual, de la «Europa liberă», după ce se întărește cu *seve noi*. [...] Închei repetând, dinadins, ceea ce spuneam la început: n-am fost, nu sunt și nici nu voi fi antisemit!”. □•La *Mapamond*, Tudor George publică în traducerea proprie un fragment din *Cartea sonetului* (în pregătirea le C.R.,1987) din Raymond Queneau (*100.000.000.000 de poeme*).

• [„SLAST”, nr. 49] Al Dușu și Grigore Traian Pop scriu despre memoria documentelor și documentele memoriei: Ambii se referă la romanul „trăit” al lui Cornel Brahaș (*Până la capăt și mai departe*). □•Al Dușu: „Meritul lui Cornel Brahaș constă în faptul că din multitudinea mărturiilor narative avute la dispoziție a reușit să selecteze un grup semnificativ pentru înțelegerea importanței istoricelor evenimente din augustul eroic și din toamna anului 1944 a luptei și jertfei întregului popor român pentru eliberarea patriei. [...] Recomandăm autorului ca la întocmirea celui de-al doilea volum – care va fi, suntem convinși, la fel de reușit – să folosească mai mult concluziile lucrărilor de referință ale istoriografiei noastre privind participarea armatei române la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, să grupeze mărturiile veteranilor în funcție de zonele în care au acționat unitățile și subunitățile din care au făcut parte (dat fiind amplul spațiu geografic în care a luptat armata română și multitudinea direcțiilor de atac), iar acolo unde mărturia participanților la lupte nu precizează clar funcția avută de cel ce relatează, să se facă precizările necesare, deosebit de utile, înțelegerii evenimentelor, prin note de subsol”. □•Grigore Traian Pop: „Memoria celor ce au făurit istoria fierbinte a anilor 1944-1945 – document inestimabil – trebuie prețuită și consemnată cu înaltă responsabilitate. Iată de ce, alături de alte contribuții care au văzut lumina tiparului în ultimul timp, cartea lui Cornel Brahaș se înscrie ca o apariție cu totul notabilă, noul volum fiind așteptat cu același legitim interes”. □•Dezbateră numărului de față se intitulează *Colecția de folclor – un act esențial de cultură*. Intră în discuții Constantin Sorescu (*Un tezaur pentru viitor*), Nicolae Constantinescu (*Culegerile învățătorilor folcloriști*), Mihai Coman (*O Mărturie a puterii creatoare*) și dr. Stanca Ciobanu, care descrie *Colecția națională de folclor*. □•Versurile numărului sunt formate din omagii aduse patriei (Vasile Speranță, Theodor Răpan, Florentin Palaghia, Ștefan Dincă), far și de grupajul liric sem-

nat de Gheorghe Grigurcu; □•Constantin Dracsin, cu *Lacul septentrion*, C. R., 1985) este prezentat de T. T. Coșovei:

7 decembrie

• [„Scântea”, nr. 13778] Mihai Ungheanu scrie articolul *Perenitatea izvoarelor*: „Ideea că apa de izvor este mai proaspătă decât cea din ulcior a fost mereu confirmată de realitatea noastră culturală. Arta și literatura română au reînviat drumul izvoarelor. S-a creat deprinderea de a se evita „intermediarul” și a merge direct la sursă. A cerceta izvorul este tot una cu a înlătura contrafacerea, surogatul, a te sprijini pe realitate. Mai înseamnă și a nu accepta dogma, a-i opune dinamica adevărului. Redescoperirea izvoarelor este una din caracteristicile esențiale ale celor mai autentice inițiative culturale din anii ce au urmat Congresului al IX-lea. A nu pleca de la o abstracțiune, ci de la o realitate, a nu absolutiza o normă, ci a o căuta pe cea mai potrivită – sunt realități ale vieții noastre spirituale actuale, confirmări ale modului dialectic, științific de a aborda problemele culturii. Mersul la izvor mai înseamnă și ieșirea din unilateralitate, refuzul soluției sau drumului limitat. Redescoperirea izvoarelor echivalează cu depășirea exclusivismului. Izvorul nu este exclusivist, ci veșnic viu, din el se pot împărtași toate ființele. Destinul victorios al izvorului l-a imortalizat poetul în versuri pe care le aducem aici aminte: „Împărății s-au prăbușit, / Războaie mari ne-au pustiit. / Numai irt Lancrăm sub răzor / rămas-a firav un izvor”. Întoarcerea la izvoare n-a însemnat niciodată ieșirea din prezent, ci înțelegerea mai profundă a actualității. Gestul constructiv caracteristic zilelor noastre, inspirator atât pentru istoric, cât și pentru scriitor sau artist, constituie un izvor viu în constelația izvoarelor tutelare la care ne raportăm ca oameni ai vieții și culturii din România de astăzi. Acesta este izvorul viu al realităților pe care le traversăm, al noilor procese care modifică înfățișarea societății românești în toate compartimentele ei. Aceste procese și înnoiri sunt proprii și dinamicii culturale socialiste, cu deschidere către toate izvoarele autentice care-i asigură substanță. Scriitorul român contemporan își află temeiul operei sale în permanenta raportare la izvoarele prezentului, prin care creația se poate înfățișa vie și profundă ca înseși izvoarele actualității socialiste ce o inspiră, izvorul înseamnă drumul mereu limpede înainte și mai înseamnă, totodată, și întoarcerea la origini. Respectul pentru izvor, chemarea originilor este condiția adevăratei culturi. Literatura și cultura română au dezvoltat, prin scriitori diferiți în epoci diferite, o adevărată pasiune a căutării originilor, a izvorului și a izvoarelor de care suntem legați organic. Întoarcerea la izvoare este una din devizele de seamă ale climatului de idei apărut după generoasa deschidere politică și culturală a Congresului al IX-lea și ea a dat naștere vastului proces de valorificare a moștenirii noastre literar-artistice”.

• [„**România literară**”, nr. 50] Ion Segărceanu semnează poezia de primă pagină *Eternele izvoare*. □ Vasile Băran își publică articolul propagandistic din interiorul revistei, sub titlul *Artă și angajare*: „O angajare care exprimă profundul devotament al scriitorilor noștri, al creatorilor de artă față de politica Partidului Comunist Român. Fapt pentru care au și fost numiți de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, *ajutoare de nădejde ale partidului*”. □ Cu un amplu articol, intitulat *Nichita Stănescu și conștiința tradiției*, este prezent Alex. Ștefănescu: „S-ar putea scrie o carte întreagă numai despre țesătura de stiluri – evocate, parodiate, parafrazate – din poezia lui Nichita Stănescu. Poetul nu face un scop în sine din această tehnică, pe care, de altfel, la o primă lectură nici nu o observăm. El nu este, în niciun caz, un parodist. Dar are o mare abilitate în a se folosi de stilurile altora și de a le transforma în ceva complet nou”. □ Pandant cu textul lui Alex. Ștefănescu este cel al lui Ion Pop, *Semnul „Stelei de pradă”* la poezia Anei Blandiana: „Cu *Stea de pradă*, Ana Blandiana se află, în fond pe o linie de organică continuitate cu poezia sa de până acum, atât sub raportul motivelor, cât și al discursului liric, menținut, cu economie, în regimul dramatic-interogativ ce-i este propriu, agravat totuși acum, când subiectul se descoperă într-o și mai mare măsură în situații-limită. În marginea libertății ca necesitate înțeleasă, poeta lasă mereu deschisă poarta interogației, contrazicând, poate, *ritmul naturii*, dar nu și pe cel al unei conștiințe obligate să pună totul sub semnul întrebării”. ■ Este prezentat, însoțit de elogii, numărul 3-4 din „*Caiete critice*”/1985, consacrat operei lui Panait Istrati. □ În *G. Panu și marii noștri clasici* (II), Șerban Cioculescu continuă, erudit, să comenteze amintirile autorului junimist. □ Ilderim Rebreanu, nepot al prozatorului, trimite o scrisoare redacției în care îi dă replica lui Nicolae Gheran, cu privire al unele inexactități strecurate în textul acestuia, adăugându-l și pe Nicolae Manolescu, devenit o „victimă colaterală” a erorilor lui Nicolae Gheran: „În numărul 44 din 30 octombrie 1986 al revistei «România literară», Nicolae Manolescu publică o cronică referitoare la cartea lui Nicolae Gheran, *Tânărul Rebreanu*, apărută în acest an la editura Albatros. Trece peste câteva erori descoperite de noi în recenzia amintitului volum și ne oprim la două afirmații ale criticului Nicolae Manolescu, izvorâte, desigur, din ignorarea anumitor situații și împrejurări neelucidate pe deplin de biograful Neculae Gheran”. □ Despre *Monotonia și surprizele poetului* (Anghel Dumbrăveanu) scrie Ștefan Aug. Doinaș: „*Jarna imperială* (Ed. Minerva, 1986, col. Biblioteca pentru toți) de Anghel Dumbrăveanu este o remarcabilă mostră de strategie a lecturii, desfășurată de autorul însuși. Mai întâi, acesta și-a asumat – ca pe o nespectaculoasă platformă pe care a navigat (puțin în derivă) timp de două decenii – monotonia (ades remarcată de criticii săi) unui discurs liric ceremonial, gesticulat până la sațietate, anticonfesiv (am să explic mai jos – în ce fel), care *datează* puternic și care, tocmai de aceea, nu poate să aibă, într-o au-

toselecție, tipărită astăzi, decât rolul de *plută*, pe care l-am indicat mai sus”. ■•Comentariile lui Nicolae Manolescu la cartea clasicistului Alexandru Miran (*Năvodul. Glose la Orestia*, C.R., 1986) se intitulează *Clasicism și viziune*: „Clasicitatea lui Alexandru Miran s-a întunecat, s-a opacizat, apropiindu-se de bolile dantești și medievale viziuni de boală, suferință și moarte. Prefacerea tonului e așa de mare în acest din urmă volum încât numai cu greu l-am mai putea recunoaște pe autorul bucolicului *Pastil* sau al suav-lapidarelor *Catrene*. Lirismul lui coboară acum tot mai des spre alte zone lăuntrice ale ființei, în care somnul rațiunii naște monștri”. ■•Cu un titlul care face trimitere la începuturile-i poetice, Al Raicu salută faptul că Mihail Cruceanu a împlinit 99 de ani. Articolul se intitulează *Un simbolist în luptă* ■•Tot despre un clasicist scrie și Dana Dumitriu. *Poetul refuzat de istorie* și se referă la cartea lui Eugen Cizek, *Secvența romană* (Ed. politică, 1986), o carte de istorie în care personajul central este Nero. □•Un alt sărbătorit (în lipsă), care ar fi împlinit 75 de ani, este Ieronim Șerbu, (*Vârstele scriitorului*) evocat de Constandina Brezu. □•Cristian Moraru descoperă în scriitura colegului său de generație, Călin Vlasie (*Laborator spațial*, poeme SF) *Laserul și metafora*: „Laserul este acolo echivalent metaforei luminoase, dovedind în domeniul fizic o forță de penetrație cu nimic superioară celei manifestate de tropi în spațiul poetic”. □•Gheorghe Crăciun face portretul Hortensiei Papadat-Bengescu despre care afirmă că este *O inovatoare a romanului românesc*. Textul este prilejuit de împlinirea a 110 ani de la nașterea scriitoarei. □•Și Emil Manu se implică: „Privită în postumitate, creația Hortensiei Papadat-Bengescu ocupă un loc de frunte în istoria literelor noastre, fiind prima femeie mare scriitoare din literatura română: creatoare a singurului roman-fluviu românesc (ciclul familiei Halippa, pe care urma să-l continue cu al cincilea volum, *Străina*, al cărui manuscris s-a pierdut), inovatoarea care a deschis prozei alte orizonturi decât Sadoveanu sau Rebreanu, autoarea *Concertului din muzică de Bach*, prin modernismul pe care-l impune, e o prezență europeană, înțelegând această prezență ca o sincronizare *à la page* cu noua proză a continentului”. □•Mircea Iorgulescu salută noua carte a lui Bedros Horasangian: „*Parcul Ioanid* este cartea unui om care scrie pentru că are ceva important de spus și o face dintr-o irepresibilă nevoie lăuntrică”. ■•Din intervențiile susținute la cea de-a XII-ea Conferință a A.I.C.L. sunt redată: Pierrette Michheloud (Elveția) *Poezia, aventură a conștiinței*, Jean-Luc Wuathier (Belgia) *Exigențele criticului*, Oliver Friggieri (Malta), *Între Poet și Critic* și Cristina Almeida Ribeiro (Portugalia), *O concordanță necesară*: Al Andrițoiu se preumblă *Prin Phenianul reînviat*.

● [*„Tribuna”*, nr. 50] Prima pagină este ocupată de întoarcerea în timp cu două milenii și jumătate, reprezentând toți atâtea „de luptă a poporului [sic!] pentru libertate și neatârnamare”. În acest sens, Al Matei intră în detalii aducând dovezile necesare în prima parte a articolului *Vestigiile cetăților dacice din Munții Orăștiei în izvoarele arhivistice*. □•Ion Rahoveanu semnează poezia

Dorința nobilului Dac, în care atrage atenția distihul pe placul ideologiei momentului cu privire la „vechimea” noastră: „Eu sunt un nobil dac de pe aici/ Lângă romani un stâlp de veșnicie”. □•Acad. Ștefan Pascu se oprește asupra temei unei conferințe în desfășurare, consacrată actualității noțiunilor de *Cultură și civilizație*, cu numeroasele lor problematizări descrise în esul *Înțelesul conceptelor*: „În această situație se legitimează pe deplin întrebările, mai ales la o manifestare de o amploare deosebită, ce și-a înscris drept generic: *cultură și civilizație în societatea contemporană* și care întrunește specialiști din toate domeniile culturii și civilizației, sunt concepte antinomice, ori opuse. Sunt corelative, ori identice ? Iar dacă nu sunt nici identice și nici antinomice, care este raportul dintre ele ?”. Din aceeași sferă de preocupări ale redacției fac parte și alte intervenții. *Cercetarea culturii noastre populare* de Dumitru Pop este mai degrabă un Proces-verbal: „Cât privește documentele folclorice, numai la Cluj-Napoca numărul lor se ridică la o jumătate de milion”. □•Pornind de la semnificațiile termenului „poluare” din cartea autoarei Mary Douglas (*Purity & Danger – An analysis of yhe concepts of pollution and taboo*, Londra, 1979) Tiberiu Graur atrage atenția asupra pătrunderii acesteia în folclorul românesc și pledează *Pentru păstrarea purității izvoarelor*: „Poate cel mai mare strigăt de alarmă este acela care vizează o posibilă poluare în substratul etimologic al conceptului folclor. Dacă folclor înseamnă înțelepciune a poporului, va trebui ca acest spațiu sacru să fie cu orice chip scutit de profanare, contaminare, poluare”. □•V. Fanache scrie necrologul pentru Octavian Șireagu, poet și profesor. ■•Prezentând volumul lui Z. Ornea, *Viața lui Titu Maiorescu*, Ion Vlad consideră că „formula, dacă se poate vorbi de așa ceva, este credincioasă metodei în reconstituirea existenței lui Gherea, aventura unei existențe angajate, antrenând într-o vastă rețea de referenți, de factori și de *actanți*, timpul, ideile, resorturile unui timp determinat istoric și însoțit de *martorii* săi avertizați. Și acum, Z. Ornea ambiționează să producă reprezentarea unei existențe („ca un întreg omogen”); și, preluând o sugestie din Rolland Barthes, să „surprindă existența lui Maiorescu în alcătuirea ai structurală”. Autorul a contribuit astfel la *Restituirea unui destin*. □•Marian Papahagi salută apariția celei de-a treia cărți a lui Bedros Horasangian, *Parcul Ioanid* (Eminescu, 1986): „Bedros Horasangian înfruntă în acest gen de povestiri toate primejdiile iar secretul reușitei sale constă într-o expresivitate necăutată, într-un mod al expunerii ce provoacă locul comun și îl investește cu semnificație. □•Nicolae Steinhardt este prezent cu articolul *Două texte poetice*, unul despre *Versuri pentru cer* (C.R., 1986) aparținând Antei Raluca Buzinschi „decedată la nouăsprezece ani”, celălalt despre Nicolae Băciuț, *Muzeul de iarnă*, Dacia, 1986): „Anta Raluca Buzinschi și Nicolae Băciuț se învrednicesc a fi poeți (ea în preajma și în raza de acțiune a morții, el contemplând-o pe cât poate de senin) pentru că au înțeles aceasta și pe această (nu lipsită de solemnitate) cale au mers în dorința de a împărtăși cât mai mult din panica oscilantă între extremitățile unui irefra-

gabil binar”. □•La fel procedează Radu Ulmeanu, primul în cauză fiind Ion Ghiur (*Vieți paralele*, Dacia, 1986: „Poet al interiorizării și discreției Ion Ghiur se menține la o distanță fermă de mode și școli, pariind pe sine însă tocmai într-un moment în care un asemenea gest e din ce în ce mai previzibil”. În ceea ce-l privește pe Vasile Tarța, autorul *Călătoriei prin scorbura teilor* (Dacia, 1986), Radu Ulmeanu este de părere că „poetul pornește, se pare, de la nimic, frizând în datele esențiale ale poemelor sale, naivitatea unui Rousseau le Douanier”. ■•La *Cronica ideilor literare* Adrian Marino despică trei concepte: *Comparatism, arabistică și exotism*, pe care le-a extras din cartea Nadiei Anghelescu, *Limbaj și cultură în civilizația arabă* (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986). După ce arată că în persoana autoarei avem „probabil cel mai bun specialist al nostru în materie”, Adrian Marino părăsește contribuțiile Nadiei Anghelescu, extinzându-și observațiile, dincolo de orizontul textului de față, în zona erudiției proprii: „Stimulați de lectura Nadiei Anghelescu, dorim să vedem (fie și sumar în acest cadru) cum este rezolvată problema recepției literaturii arabe și în culturile occidentale de mare tradiție”. □•Continuă, pe ultima pagină studiul lui Keith Hitchins, *Woodrow Wilson și Unirea Transilvaniei cu România 1917-1918*. □•Marin Sorescu îi oferă spre lectură, în tălmăcire proprie, doi poeți: Marco Antonio Montes de Oca (Mexic) și Umberto Piersanti (Italia).

12 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 50] Realizarea anului care tocmai se sfârșește încep să devină prilejuri de dezbateri. □•*Cămila subfiratică și logoreea neantului*, este unul din puținele articole publicate de directorul „Contemporanului”, scriitorul D.R. Popescu, text în care, sub un titlu ales din hieraticile versuri ale lui Victor Felea, îi face acestuia un portret liric: „Cazul lui Victor Felea e într-un fel extrem de ciudat: poetul e receptat prin «prisma» omului, adică e salutat și respectat, dar ținut la distanță. Felea e un ins total necunoscut ca persoană, nu dă din aripi pe la întâlnirile profesionale și nici nu dă din picioare pre la întâlnirile cu publicul. Într-un cuvânt, omul nu cântă, nu râde și nu dansează. El nici nu știe altceva decât să practice *Meseria de scrib*: «Și aproape nimic / Și eu care trebuie să fiu și să scriu / Să umplu golurile/ Și ferestrele sparte / Și gura strâmbă a Sfinxului / Care emană tăceri înghețate / Ah, meseria de scrib / Mereu lângă laba de nisip a deșertului / Mereu lângă flacăra uscată a vântului». A fi, a exista – este sinonim cu a scrie. Cred că în Clujul în care trăiește de poate peste patruzeci de ani, pe Victor Felea în afara câtorva doi sau trei inși nu-l cunosc decât zidurile și copacii. Nu și-a căutat gloria nici cu toba, nici cu lumânarea. Și cred că gloria publică nici n-a găsit-o. Și atunci? Vin alte valuri poeticești să se aștearnă peste numele său? Vin. Da. Vin însă trec. Și atunci te întrebi ce s-ar putea face ca numele său să-și capete sonoritatea pe care o merită? Nimic. Dar cred că aici e și forța lui Victor Felea, și esența mai

ales a ultimelor sale aproape testamentare, versuri: în a nu întreprinde nimic... [...] Poetul nu e îmbătat de orgoliul jeniului, dar asta nu ne împiedică să spunem că puține opere poeticești îi pot sta alături, după cel de-al doilea război mondial. A, nu-i vorba de povestea Cenușăresei, deși mitul acesta nu-i poate fi întru totul străin. Făcând parte din echipa condusă de marele A.E. Baconsky – Victor Felea – botezat chiar de A.E.B. probabil pentru chipul său și pentru enigma ce o purta mereu în tăcerea sa proverbială, Kafka – a «parcurs întreaga școală» a poeziei «Stelei»... [...] Ca și A.E. Baconsky, Victor Felea e fascinat de cavalerul tristei figuri, ajuns «singur printre paragini», căutând un orizont, o ieșire, în timp ce «papagali colorați, repetă formule care nu sunt magice»... «Și termite scheletice / Înaltă reci Babiloane / Salvând aparențele». Dar să nu căutăm în versurile lui Victor Felea prezența moralistului cărpănos: el lipsește – fiind mereu prezent poetul ce propune idei morale. Este și mai ales nu este același lucru, căci nu tragerea de urechi și arătarea cu degetul fac îndreptarul vieții, ci credința în chiar puterea morală a lumii fac măreția vieții. Nicio estetică nu poate rămâne indiferentă la valorile cotidianului, și deci ale vieții, în afară, desigur, de o estetică a indiferenței, lustruită din cuvinte răsunătoare sau bășcălioase, umflate sau pițigăiate, în amândouă cazurile însă la fel de vinovate și calpe. Nu-l căutați pe Victor Felea aici. «Nu pot rămâne indiferent / Așa cum sunteți voi / Pietrelor / Zeitățile mele dragi / Voi care ați venit prin timp / Bănuindu-l cu tăcerea și duritatea. [...] Simplitatea versurilor lui Victor Felea vine într-o perfectă opoziție cu îngâmfarea acelor versuri ce se umflă în pene și nu au ce spune, provinciale prin vehemența cu care-și reclamă și proclamă gloria... Între timp, Felea rămâne în toate un om aproape bătrân – scriitor și slujbaş, ușor năucit, mic și fără importanță, cvasiatent, cvasiabsent, preocupat de câteva gânduri prozaice, dar și de câteva utopii și speranțe... După cum se poate bănuî, în ultima frază, am pus virgule între cuvintele poetului... El, un biet animal metafizic, poetul, stă la pândă, împrosătat de speranțe... Hârtia, stiloul așteaptă». ■ *Alexandru Rosetti la 90 de ani* este sărbătorit prin articole semnate de Romulus Vulpescu (A.R.) „Într-o toamnă târzie, prin 1960, pașii profesorului Rosetti străbăteau – obișnuit periplu duminical – aleile troienite de frunze veștede ale pădurii Băneasa. Ca și-n multe alte rânduri, ne invitase, împreună cu soția mea și cu prietenul Liviu Călin, să-i fim părtași la desfătarea peripatetică a conversației, evocând pentru noi oameni, fapte, întâmplări de neuitat dintr-o viață bogată în semnificații, pe care li-a-nchinat-o cu devotament culturii naționale întru glorificarea căreia n-a ostenit niciodată”. □ *Alexandru Balaci (Editorial)* „Niciodată nu va putea fi uitată activitatea celui mai dinamic și mai «deschis» editor pe care l-a cunoscut cartea românească într-o perioadă de mare efervescență, când sub egida sa, au fost tipărite edițiile de clasici ai literaturii române (dintre care neîntrecută rămâne monumentală Eminescu-Perpessicius) și au fost publicați cei mai valoroși scriitori ai vremii și care se numeau Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Ion Barbu, Luci-

an Blaga, George Bacovia, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Emil Botta, precum și o pleiadă de tinere talente confirmate strălucit în anii pe care îi trăim. Niciodată nu va putea fi uitată bătălia culturală a editorului Alexandru Rosetti împotriva obtuzității fasciste, prin îndeplinirea marelui act cultural progresist al publicării *Istoriei literaturii române* a lui G. Călinescu, prieten de idei de o viață”. □•Theodor Hristea (*Lingvistul și filologul*): „Preocupat să stabilească și să mențină un contact permanent cu lumea științifică din alte țări, profesorul Al. Rosetti a avut fericite idei de a întemeia și de a edita revista «Bulletin linguistique», din care au apărut 16 volume (între 1933-1948). Cel care a fost și va rămâne toată viața un mare îndrăgostit de limba română a simțit, totuși, nevoia de a se adresa specialiștilor străini într-o limbă de circulație universală. Așa se explică faptul că o mulțime de studii, articole și volume pe care le-a publicat au fost scrise în limba franceză”. □•Liviu Călin (*Efigie*): „Savantul, editorul, scriitorul, profesorul Al. Rosetti a fost și continuă să fie înconjurat de admiratori ca în tradiția unui Mecena să le ofere cheia îndrumării și privilegiul conversațiilor în care cultura informația științifică, sensibilitatea se mențin într-un registru personal, lipsit de orice afectare sau stridență. E semnul vitalității care îi asigură tinerețea spirituală, suplețea gândului atras de frumusețile eterne ale civilizației, contemplată activ ca una dintre supremele izbânzi ale umanității în istoria ei milenară”. □•Prozele scurte a lui Mircea Constantinescu face obiectul unei recenzii semnate de Cristian Teodorescu.” Întoarcerea sa, probabil temporară, la proza scurtă, cu volumul *Aleargă pentru viața ta*, reunește în cele două cicluri ale cărții ambele ipostaze ale scriitorului. Pe de o parte povestiri în stilul anilor '60, grupate majoritatea în primul ciclu al volumului, pe de alta, proză scurtă cuprinzând sugestii venite din partea prozei care se scrie în ultima vreme. Autorul sugerează o grilă de lectură unitară prin *moto*-ul primului ciclu: «Copilăria este inima tuturor vârstelor». Personajele sale, mai toate, au ceva de recuperat dintr-o vârstă anterioară, o experiență care le-a marcat existența [...] ori care le-a schimbat cursul vieții. [...] Experiența aceasta determinantă se simte chiar și atunci când nu se face nici cea mai mică aluzie la ea. [...] Interesul unora dintre povestirile primului ciclu al volumului ține mai mult de faptul că ele oferă puncte de reper ale evoluției autorului: strict artistic, mai realizate mi se par povestirile din cea de-a doua secțiune în care, Mircea Constantinescu își valorifică, eliberat de modele, puterea de observație”. □•Pe ultima pagină, destinată traducerilor din alte literaturi, Grete Tartler propune un grupaj *Din lirica egipteană*.

• [„Cronica”, nr. 50] Cunoscut deopotrivă ca poet și critic, Al. Călinescu îl prezintă pe Gheorghe Grigurcu în cea de a doua ipostază, aceea de critic al poeziilor și de comentator de poezie: „Grigurcu e un excelent cronicar, un bun – atât cât e omeneste posibil – diagnostician și, totodată, mânuitorul, îndelung exersat, al unei scriituri artistice, opulente și ceremonioase, care îl singularizează. E un virtuoz al comparației și probabil că socotește, în spirit proustian,

că doar comparația dă un soi de eternitate stilului. E suveran în decuparea citatelor, necăzând în eroarea de a le însoți de un discurs redundant sau rezumativ. [...] E convins, în fine, că «poezia se află exclusiv în particular». Fapt pentru care crede că nu e atât un critic de poezie, cât unul – nu vreau câtuși de puțin să risc un joc facil de cuvinte – de *poeti*. Mai mult, a devenit criticul poezilor români de azi, admirat, contestat și/sau detestat ca atare, dar întotdeauna ascultat și dorit, căci le împarte, generos (o generozitate ce contrazice imaginea-cliseu a criticului «rău»), certificate de existență“. □ Ocupându-se de *Tratament fabulatoriu* (C.R., 1986), Ioan Holban definește romanul lui Mircea Nedelciu în termenii următori: „*Tratament fabulatoriu* (C.R., 1986) este al doilea roman și a cincea carte a lui Mircea Nedelciu, un prozator deja cunoscut, citit, cu texte antologate atât în volume al generației sale (*Desant* '83) cât și în altele care cuprind o zonă mult mai largă a prozei «tinere» (ca acela alcătuit de Mircea Iorgulescu), protagonist al unei direcții esențiale ce se manifestă în proza contemporană; numele său este citat la capitolul «textualism» și, mai nou, la «post-modernism». [...] Nu ne mai aflăm în 1980, la începutul afirmării «textualismului» la noi, numărul volumelor apărute și, mai cu seamă, calitatea lor impunând măcar seriozitate și dorința de înțelegere a faptelor literare ce țin de proza generației '80 în general, de «textualism» și «post-modernism» în special. [...] romanul lui Mircea Nedelciu se deschide cu o *Prefață* în multe privințe lămuritoare și argumentată asupra programului estetic al noii proze; acest text critic a fost scris de Mircea Nedelciu nu atât din dorința de a *explica*, cât din aceea de a «controla» efectele textului narativ propriu-zis, de a dialoga cu cititorul cărții în orizontul raportului ce se stabilește *astăzi* între *artă* și societate. [...] Dacă acesta este cadrul să-i spun general, literatura în perspectiva lui Mircea Nedelciu (și a colegilor de generație) încearcă «integrarea socialului prin textualizare», dar nu în felul «utopiei» textualismului de tip *Tel Quel*, ci într-un mod *activ*“. □ Leonida Maniu ajunge pe ocolite – adică în urma unui excurs în care amintește de Mihai Ralea și E. Lovinescu – la cartea lui Pavel Florea, intitulată *Cultură și literatură* (Junimea, 1986): Având în vedere că și unul și celălalt predau la facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza”, caracterul mai mult decât „colegial” al recenziei se subînțelege: „Din aceste rațiuni, strădaniile pentru crearea unei culturi autentice coincid în mare măsură atât cu teoretizările referitoare la cultivarea specificului național în literatură și artă, cât și cu conștiința respectării imperioase a unor înalte exigențe. Însă dacă în domeniul esteticului, etnicul nu poate constitui un principiu de valorificare, cu toate că ar putea contribui, după Mihai Ralea la «completarea definiției talentului», în ceea ce privește cultura în genere, aceasta «nu se valorifică însă – potrivit afirmației lui E. Lovinescu – decât prin caracterul național». Prin aceste reflecții, nu am avut decât intenția de a pregăti sesizarea ideii directoare, cea a specificului etnic și a valorii, care susține și leagă aproape toate capitolele remarcabilei lucrări *Cultură și literatură* (Editura Junimea, 1986) de Pavel

Florea“. ■•Revenit la rubrica sa, Nicolae Manolescu comentează *Texte filosofice*, Editura Politică, 1986, de Karl Jaspers. Fiindcă întâlnirea cu marele gânditor, pe care posesorul rubricii și-o propusese cu prilejul unei vizite la Basel, s-a dovedit irealizabilă, autorul face trimitere și la Heidegger, pe care a avut șansa să-l cunoască (împreună cu Marin Sorescu și Ioan Alexandru) „grație demersurilor abile ale lui Paul Miron”. Eseul se numește *Umana filosofie*.

● [„**Flacăra**”, nr. 50] Invitat să țină o prelegere în fața elevilor de liceu, Henri Zalis (*Opțiuni permanente*) descoperă un lucru surprinzător pe care încearcă să și-l explice: „Spre surpriza mea o bună parte din tinerii prezenți au afirmat că îl simt pe Mihail Sadoveanu drept un autor depășit! Aș spune, dacă m-aș lua după un prim impuls, că e vorba de o inadvertență. Tristă, nu încap discuție, dar nu mai mult. O simplă inadvertență juvenilă. În fapt, ca să fiu corect, reacția elevilor nu e singulară. În prezent am impresia că Mihail Sadoveanu se află într-un con de umbră absolut nejustificat. Motivele trebuie căutate la nivelul existențial, psihic și moral, pe care îl propune mesajul literaturii sale. În plan psihic se simte, greșit, că omul sadovenian este limitat de patriarhalitate. Se uită că patriarhalitatea are o valoare secundară și că în prim plan rămâne consecvența acelor temperamente de a-și revendica dreptul la libertate. Apoi, în relație cu adevărul enunțat mai sus, forța fiecărei individualități de a rămâne fidelă esenței sale profunde“. □•Marian Popescu și Claudiu Negulescu se ocupă de *Vitrina cărții*. Primul prezintă cartea lui Constantin Măciucă, *Motive și structuri dramatice* (Eminescu): „Practic, se pot demonta trei ipostaze ale criticului în acest volum: prima este a criticului cu propensiuni teoretice spre configurarea specificității dramei poetice, a doua este a criticului aplicat literaturii dramatice și a treia este a criticului de atitudine, polemist aș zice, față de funcțiile și disfuncțiile repertoriului teatral. Coexistența acestor ipostaze explică alura compozită a volumului dar și anvergura investigației“. □•Cel de-al doilea recenzează *Studii și documente de muzică românească*, volum îngrijit de Constantin Catrina la editura de specialitate. ■•Despre *Alt Istrati*, cel al lui Mircea Iorgulescu scrie, la cronica literară, Valeriu Râpeanu: „Apariția, în vară, a cărții, sau mai bine zis a primei părți din cartea lui Mircea Iorgulescu intitulată *Spre alt Istrati* (Editura Minerva) a surprins mai întâi prin titlul manifest și, de ce nu, insolit. Autorul și-a dat seama de surpriza cu care mai ales confrății vor întâmpina o carte astfel intitulată și în preambulul acestui prim volum a mărturisit de ce a optat pentru o asemenea perspectivă în alcătuirea exegezei sale. Nu cade în eroarea de a absolutiza perspectiva sa și nici de a o considera unica posibilă. Dimpotrivă, cu o rigoare științifică remarcabilă Mircea Iorgulescu afirmă că u poate spune: «acesta e Istrati» ci, numai, eventual «acesta e un alt Istrati»“.

● [„**Orizont**”, nr. 50] Cornel Ungureanu scrie despre *Fonetica astrelor*, cartea de poezii a concitadinului Anghel Dumbrăveanu, scoasă la editura Facla, 1986: „În *Fonetica astrelor* Anghel Dumbrăveanu își adună portretele,

notele de călătorie, paginile omagiale, poemele în proză pe care le-a publicat în ultimii ani. Amintiri, tablete, notițe aniversare dau seama despre viața poetului în cetate; despre raporturile poetului, aflat acum la vârste solare, *cu locul* în care oficiază. *Fonetica astrelor* devine, voluntar sau involuntar, addenda impozantului *Iarna imperială*, apărut cu puțină vreme în urmă în B. p. t. O adăugire expresivă. [...] Căldura cu care Anghel Dumbrăveanu se apropie de cvasianonimii (sau anonimii) ce i-au însoțit realizarea vorbește despre o rectitudine morală. Cascada superlativelor se revarsă din plin, nimic nu e prea puțin pentru cei care au fost, odată, generoși cu poetul. Aceleași valuri de superlative în portretele pe care scriitorul le închină literaților. Unele aparțin momentelor aniversare, altele vorbesc despre o prietenie slujită ani mulți. Franz Liebhard, Endre Károly, Franyó Zoltán au parte de câteva pagini remarcabile. La marginea memorialisticii este portretul dedicat lui Baconsky. Câteva pagini de nobilă exaltare, de patetică plângere îi sunt dedicate celui mai de seamă dintre prietenii lui Anghel Dumbrăveanu, Nichita Stănescu. Un cuvânt frumos, cu note memorialistice folositoare, se referă la Sorin Titel. Altul, la George Suru. Îl regăsesc și pe Petre Stoica. [...] Căci poetul nu se dezmințe. El păstrează cultul valorilor dar și al prieteniei: prietenii săi rămân aceiași în cursul anilor. *Fonetica astrelor* este *Cartea cu prieteni* a lui Anghel Dumbrăveanu“. □ Tot la cronică literară, Tudorel Urian alege să comenteze romanul confesiune al lui Vasile Băran, *Plecarea cavalerilor* (Eminescu, 1986) punându-l tematic pe aceeași treaptă cu *Viața ca o pradă*. De aici titlul, deja întâlnit cel puțin pe jumătate în presa culturală, *Timpul mărturisirii*: „Dacă pe coperta cărții *Plecarea cavalerilor* nu ar exista mențiunea «roman», mulți dintre cititorii volumului menit să încheie trilogia *Cavalerilor de pe coastă* ar fi convinși că se află în fața unui volum de confesiuni, un fel de *Viața ca o pradă* a lui Vasile Băran. Așa, însă, autorul dorește să atragă atenția asupra faptului că nu garantează autenticitatea celor ce vor fi relatate și că biografia naratorului-confesor nu se suprapune întrutotul biografiei scriitorului. Raportul realitate-ficțiune este practic imposibil de stabilit pentru cei ce nu cunosc copilăria și adolescența lui Vasile Băran (printre ei mă număr și eu), așa încât singura șansă care le rămâne este aceea a lecturării cărții ca un Bildungsroman, fictiv în exclusivitate. Roman-confesiune fiind, *Plecarea cavalerilor* interesează nu atât prin evenimentele mai mult sau mai puțin (ne)obișnuite pe care le înglobează cât prin jocul memoriei, prin mecanismul care duce la reactualizarea întâmplărilor petrecute într-o anterioritate ambiguă, alternând între scenele desfășurate în copilăria și adolescența naratorului-confesor și cele din imediata apropiere a «timpului mărturisirii». Cheia întregii cărți stă, cred, în această revelație a naratorului. [...] Roman al naratorului, *Plecarea cavalerilor* realizează un mic paradox, acela de a aplica o scriitură modernă unui motiv străvechi de sorginte populară. Cititorului îi rămâne posibilitatea de a alege. Ori povestirea, care în ciuda fragmentarismului său (se simte mâna «microsionistului» Vasile Băran)

este pe înțelesul tuturor, ori scriitura modernă, adică povestirea povestirii. La urma urmei, totul se reduce la o chestiune de gust”. Maria Anoka Dagmar realizează portretul scriitorului român de expresie slovacă Pavol Bojtar: „Literatura slovacă din România, deși tânără ca fenomen afirmat și recunoscut (dezvăluindu-se ca atare în ultimele două decenii), este în fericita situație de a număra printre creatorii săi scriitori consacrați, *auctori*, oameni ce și-au înscris în suflet, ca într-un blazon cultivarea cuvântului artistic. Una dintre aceste personalități este scriitorul român de expresie slovacă, Pavel Bujtár. [...] Scriitura acestui «peisagist-pictor al câmpiei nădlăcane» C. Barborică, 1978, se remarcă prin vigoarea epicului, tandrețea lirismului «delicat înfiorat» F. Bănescu, 1983. [...] Activitatea acestui om și scriitor este exemplară și, în multe privințe, constituie o oglindă a condiției noastre, oglindă în care ne putem privi și contempla. De aceea ne e dragă și ne mândrim cu ea”. □ Considerații subtile despre *Homo aestheticus* face Livius Ciocârlie în de-acum cunoscuta sa rubrică, *Marginalii*: „Ceea ce-l caracterizează pe *homo aestheticus* este că el nu are decât două dimensiuni: suprafață și adâncime. Cu epiderma lui foarte fină, *homo aestheticus* percepe ca nimeni altul frumusețea. El n-are nevoie de concepte și de idei dinainte făcute ca să înțeleagă arta. Judecata lui este un dat natural, în întregime, el alcătuiește un organ de înțelegere a operei și judecata lui – sigură, nuanțată – este modul de funcționare a acestui organ. Nu-i sunt de folos conceptele și nici nu le are. Pentru el, conceptele sunt intermediari grosolani între epidermă și obiectul de artă adică sunt piedici, nu adjuvanți. [...] Organ de mare finețe *homo aestheticus* nu suportă impuritatea. Aceasta e a doua lui limită. [...] Rănit prea adesea de *homo aestheticus*, spiritul comun are tendința să-l urască. Îl izolează în cel mai bun caz. Îi înfierează neomenia. [...] Ținut la distanță de toți și nemulțumit de sine, *homo aestheticus este trist*”. ■ La final de an, „Orizont” realizează un tur de orizont asupra fenomenului literar așa cum s-a manifestat acesta în ultimele 12 luni. □ Lucian Alexiu se ocupă de *Spațiul liric*: „Aș remarca, înainte de toate, între aceste din urmă inițiative (încă) două volume ce intră într-o serie de pe acum de marcă, pentru bibliofili, amândouă purtând girul lui Romulus Vulpescu; o ediție a *Jocului secund* al lui Ion Brad și o selecție retrospectivă, conținând un apreciabil număr de inedite din creația lirică a prozatorului și dramaturgului Romulus Guga. Tot aici trebuie semnalat volumul antologic *Poeme cu lună* de Zaharia Stancu, cum și o altă ediție critică, anume a *Versuri-lor* lui Dragoș Vrânceanu, un volum ce aduce cu sine ceva din atmosfera liniștitelor zile ale poeziei. [...] La fel de temeinic alcătuite ca și volumele mai sus citate sunt și cele două ample retrospective lirice semnate de Vasile Nicolescu *Magnolii și fum* și Anghel Dumbrăveanu *Iarna imperială*, ambele găzduite de populara colecție Biblioteca pentru toți. [...] Remarci altminteri, valabile și pentru un poet (un volum antologic) prezent pe lista de apariții a Editurii Cartea Românească: Ovidiu Genaru *Patimile după Bacovia*. [...] Din amplul, magmaticul corpus de texte al lui Adrian Păunescu *Manifest*

pentru mileniul III, scrutează ochiul unui poet în momentele de grație, remarcabil *Alte poeme nouă* de Mircea Ivănescu este o culegere la nivelul celor mai bune publicate de autor în ultima vreme, ceea ce s-ar putea spune și despre *Podul de vămă* al lui Ion Horea, *De toamnă* al lui Victor Felea, *Ave Eva* de Dan Laurențiu. *Prpheus* de Ioanid Romanescu. [...] Păstrând distanțele cuvenite, volume ca *Adagio* de Eduard Pamfil, *Neodihna cuvintelor* de George Drumur, *Drumul pe ape* de Lucian Emandi, *Câmpuri îngropate-n maci* de Valentin Tudor, *Somnul în munte* de Ioan Evu ori *Gangul și masca* de Mircea Belu nu indică o abatere de la calea de mijloc a opțiunilor editoriale. Cum nici culegerile ce vor fi trecute în acest an în contul unor autoare – voci, altminteri, de amplitudini felurite, unele nume familiare, altele, câteva prin osârdie poligrafică, pe cale de a deveni: Doina Uricariu *Ochiul atroce*, Nastasia Maniu *Vedere din poem*, Tatiana Flondor Arieșanu *Mă ascund în lumină*, Mariana Codruș *Schiță de autoportret* etc. Despre majoritatea volumelor menționate am scris, de altfel, la vremea apariției, despre alte câteva îmi propun să scriu de acum înainte”. □ Valeriu Drumeș urmărește *Direcțiile criticii*: „Cercetările de istorie literară scot în prim plan lucrările unor reputați specialiști în materie. Valeriu Râpeanu proiectează în *Scriitori dintre cele două războaie mondiale* noi lumini asupra unor autori mai puțin frecvențați, de la N. Iorga la I. Peltz, T. Teodorescu-Braniște – o lăudabilă repunere în drepturi a unor scriitori care au cimentat o epocă literară, Prin *Confruntări literare – II*, George Ivașcu contribuie la o mai bună cunoaștere a unei întinse perioade istorico-literare (1935-1985) Teodor Vârgolici abordează un aspect puțin cercetat (sau deloc, în *Scriitori clasici și armata română*, lucrare cu un caracter interdisciplinar și o finalitate complexă. Dan Horia Mazilu fidel față de literatura începuturilor ne oferă, cu *Proza oratorică în literatura română veche*, un studiu incitant, prin care conferă o pondere valorică sporită literaturii noastre vechi. Mircea Scarlat, unul dintre cei mai activi critici tineri, își continuă ambițiosul proiect, consacrand volumul III din *Istoria poeziei românești* orientărilor moderniste din prima jumătate a secolului XX, apropiindu-se de ultima perioadă, cea contemporană. Oarecum la interferența istoriei literare cu exegeza monografică se plasează valoroasele lucrări ale unor prețuiți cercetători. Astfel, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, cu lucrarea sa *Eminescu și romantismul german*, așază, credem noi, într-o ecuație justă raportul dintre eul profund eminescian și cultura germană, corectând niște obtuzități care încă se perpetuau în așteptarea unei demonstrații adecvate, care plutea, parcă în aer. Eugen Todoran continuă metodic să sondeze «structura fundamentală mitică a operei lui Lucian Blaga». Al treilea volum – Lucian Blaga – *Mitul dramatic după Mitul petic* – este o interpretare de o reală bogăție ideatică și de o incontestabilă originalitate. În direcția studiului monografic se remarcă cercetători care contribuie la desprinderea din conul de umbră a unor scriitori, sau la o mai proaspătă receptare a lor. Emilia Șt. Milicescu – *Pe urmele lui Delavrancea*, Al. Săndulescu – *Duiliu Zamfires-*

cu și marele său roman epistolar; Dorina Grăsoiu – *Mihai Sebastian sau ironia unui destin*; Antoaneta Tănăsescu – *Destin teatral*; Aurel Baranga. Mențiuni speciale merită cărțile care au încununat centenarul Rebreanu: *Tânărul Rebreanu* de Niculae Gheran model de competență și imparțialitate, și *Pe urmele lui Liviu Rebreanu* de Adrian Dinu Rachieru, atras în primele cărți de dinamica ideilor literare dintr-o perspectivă mai accentuat teoretică, și care se apropie vizibil de practic literară, urmărind resorturile intime și funcțiile operelor literare. [...] O lucrare ce se cuvine menționată este *Dialectica limbajului poetic* de Crișu Dascălu, care, deși parțial dificultoașă, are meritul de a împleti demersul teoretic cu cel analitic aplicativ. Dintre puținele debuturi semnificative în critică se detașează cel al lui Ion Cristoiu care în *Lumea literaturii* dovedește o subtilă vocație polemică și capacitatea de a investiga literatura din interiorul ei. [...] Cercetarea universului folcloric, căutarea rădăcinilor mitologice ale literaturii române s-au concretizat în două cărți remarcabile aparținând unor buni specialiști: Mihai Coman – *Mitologie populară română* I. [...] Temperatura prezentului literar o măsoară volumele de portrete și foiletoane cu priză la publicul larg și la comentatori, N. Manolescu cu *O ușă abia întredeschisă* și Gheorghe Grigurcu în *Existența poeziei* (deși cu regretabile omisiuni) ne încântă cu disocieri și caracterizări «într-un șir de propoziții memorabile» pentru viitorul istoric al poeziei, cum aprecia justificat Cornel Ungureanu; apoi Marin Sorescu – *Ușor cu pianul pe scări*, cucerind prin savuroasele, dar realiste sale cronici. Nu poate fi ignorat nici efortul cercetătorilor ce trudes la o situare pe măsura valorii ei a literaturii române în context european, universal: Romul Munteanu – *La civilisation des livres* și Mircea Muthu – *Permanențe literare românești în cercetare comparată*. Semnalăm în final, evoluția unor tineri critici dotați, ce-și pregătesc, sperăm, apariția editorială. Nu pretendem a fi făcut un veritabil bilanț, ci doar a fi jalonat liniile de forță ale fenomenului critic pe 1986, care a adăugat noi nuanțe și valențe interpretative, asigurând o mai mare deschidere axiologică, o sporită emulație în câmpul spiritualității noastre contemporane”. □ Sedus de titlul unei cărți recente a lui Eugen Simion, Marian Odangiu scrie Despre *Întoarcerea autorului și celelalte*: „Fascinația pe care, de câțiva ani încoace, o exercită *întoarcerea Autorului* face ca nota generală a volumelor de critică apărute în 1986 (firește, sub rezerva că «prelungirile» anului editorial pot aduce încă surprize) să fie *revenirea la biografism*. [...] Relativ la prima jumătate a observației, să notăm că *revenirea la biografism* are un cu totul alt sens decât acela, de mult perimat, de maniacă și excesivă punere în relație a biografiei autorului cu Opera. [...] Și ne referim în primul rând, la *Tânărul Rebreanu* de Niculae Gheran, dar și la *Spre alt Istrati* de Mircea Iorgulescu (aceasta, prima dintr-o serie de trei cărți ce promit foarte mult), la *Mihail Sebastian – Ironia unui destin* – de Dorina Grăsoiu, la *Destin teatral – Aurel Baranga* de Antoaneta Tănăsescu, la *Pe urmele lui Liviu Rebreanu* de Adrian Dinu Rachieru, ori la studiul lui Ionel Opreșan, *Opera lui*

Mihail Sadoveanu. Se cuvine să adăugăm aici, deși legăturile nu țin decât de seriozitatea și soliditatea informației, studiul comparatist *Eminescu și romanismul german* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. [...] Eseurile lui Mircea Martin din *Singura critică* sunt exemplare din acest punct de vedere. După cum exemplare sunt și cele ale lui Nicolae Manolescu din al șaselea volum al *Temelor* sale, *O ușă abia întredeschisă*, unele dintre eseuri fiind consacrate chiar fenomenului în discuție, cercetat în marginea unor cărți semnate de Alexandru George, Eugen Simion, Val Condurache etc. Cum desigur pe alte coordonate, dar vădind, cel puțin din perspectivă internațională sunt și articolele de critică, publicistică, istorie și memorialistică literară (re)publicate de George Ivașcu în cel de-al doilea volum al *Confruntărilor literare*; ori, măcar în prima parte, «însemnările critice» ale Valentinei Marin Curticeanu din *Critica și modelul*. În fine, din această succintă trecere în revistă care nu și-a propus să fie mai mult decât ceea ce este: o retrospectivă bilanțieră, nu pot lipsi încercările de sinteză: cel de-al treilea tom din *Istoria poeziei românești* de Mircea Scarlat și *Existența poeziei* de Gheorghe Grigurcu. [...] Nu vom încheia fără să remarcăm, în continuare, cvasiabsența editorială a tinerilor critici, ale căror cărți de debut se lasă (încă) așteptate”. □ *Numărătoarea inversă* este făcută de Mircea Mihăieș, pe două planuri, local și național, inversate din motive de patriotism local: „Dacă nu ne înșală contabiliceștile fișe, stivuite pe marginea biroului, între colecții de reviste și teancuri de cărți, prezența editorială a poezilor timișoreni n-a excelat pe degetele unei singure mâini; o mână cu șase degete, deci mai puțin spectaculoasă decât aceea cu șapte, a celebrului autoportret al lui Chagall. Înșirate, numele poezilor nu ocupă mai mult de două rânduri. Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Valentin Tudor, George Drumur, Tatiana Flondor-Arieșanu, Eduard Pamfil. Din fericire, dincolo de această luare la cunoștință se întinde o materie poetică despre care se poate discuta pe îndelete. [...] Se impune completarea acestei liste cu alte prezențe lirice din spațiul bănățean. Octavian Doclin propune o antologie *sui generis Curat și nebiruit*. [...] Mai bine primită de către critica literară decât încercările interioare ale editorilor timișoreni, *Argonauții* impune atenției un singur nume: *Marcel Tolcea*. [...] Am avut senzația că s-a pierdut ceva din pofta degustării îndelungi și zgomotoase a produselor lirice. Prea puține cărți s-au văzut omologate în unanimitate, făcând figură de premiant la ambele materii. 1986 a fost din acest punct de vedere, un an al previzibilităților, s-a vorbit mult despre antologii (sau cvasiantologii), adică despre cărți care doar precizau un contur creator, dar nu-l modificau substanțial. Exemplul tipic îl reprezintă *Patimile după Băcovia*, a lui Ovidiu Genaru, carte frumoasă, care consolidează un prestigiu, dar nu destăinuie nimic din strategia viitoare a poetului. De asemenea, chiar poeții cu firmă solidă au lăsat impresia că și-au luat o scurtă vacanță, răspunzând la apel fără prea mult entuziasm, adică fără să aducă nimic cu adevărat nou. S-au menținut la cota (și valoarea) cunoscute atât Mircea Ivănescu, a cărui ultimă

apariție, *Alte poeme nouă*, echivalează cu o victorie de palmares, Marcel Gaf-ton *Șaizeci poeme*, Darie Novăceanu, *Întoarcerea gladiatorului*, Victor Felea *De toamnă*, Vasile Igna *Insula verde*, cât și autorii unor cărți foarte frumoase, în linia creației anterioare: Ion Horea *Podul de vamă*, Dan Laurențiu *Ave Eva*. L-am include aici și pe Adrian Păunescu autorul unui voluminos *Manifest pen-tru mileniul III*. Dar, despre acest autor, vorba cuiva, «aproape totul a fost spus». Așadar, un an calm, prea calm, ale cărui țarmuri nu le-au agitat obișnui-tele prestații ale «generației în blugi». Un singur concurent a părăsit blockstar-tul înțepenit al competiției cu editorii tășnind vijelios spre cititori: Traian C. Coșovei, propunând și un titlu predestinat: *În așteptarea cometei*. Dar anul încă nu s-a încheiat. Poate că în urma prafului ei stelar vom distinge și alți as-terozizi și, de ce nu, chiar planete“. □•Pe ultima pagină, A. Tarcă traduce din Hector Bociotti, *Moartea lui Borges*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 50] *La Judecata de apoi a po-eților*, secțiunea *Poezia fără sare*, Eugen Barbu trece, versatil, de la reproșuri la elogii discutând poezia Anei Blandiana: „Bine s-a spus cândva că «poezia moare tânără», lucru ce nu mi se pare numai o butadă. De ani de zile observ, și nu numai la Blandiana, o scădere de temperatură lirică pe măsură ce volumele unui poet se înmulțesc, chiar și la aceia care au o reputație bine stabilită. Iradi-erea scade vizibil, insul se repetă, sau trece la manufactură, unde, dacă există cumva capital mai mare, rezultatele sunt încă notabile. Inspirația nu se găsește în cantități mari, nu se vinde la kilogram, în poezie vii cu ce-ai de acasă și ra-diumul liric are recolte zgârcite. Nu o să citez cazuri celebre pentru a nu pro-duce scandal, tot ce pot să spun e că numai foarte puțini poeți de-ai noștri și de aiurea au reușit să-și mențină «forma», iertat să fie termenul sportiv care este însă adecvat. Sigur că în această pierdere de viteză se amestecă multe cauze: absența unei culturi temeinice, viața personală, absența catastrofelor sentimen-tale sau, pur și simplu, epuizarea muniției. Părăgînirea înzestrării lirice ar tre-bui să-i învețe pe cei în cauză că e de preferat o retragere la timp din câmpul literaturii decât o ruinare a propriei reputații, lucru ce-l îndrăznesc foarte pu-țini. [...] Aș vrea să nu se creadă că sunt un vânător de greșeli, că eșecurile unui poet talentat mă bucură, n-am gustul cadavrului, dar sunt dator să arăt, mai ales celor înzestrați, că rigoarea trebuie să domnească în orice clipă este poem. Nimic mai jalnic decât să strici cu un cuvânt sau cu o frază serenitatea ce trebuie să însoțească poezia. O spun pentru că, de pildă *Pahar cu margarete* mi se pare o frumoasă biruință a Blandianei: «Pahar cu margarete de câmp – pe o masă albă / La care scriu / Mai liberă decât sunt; / În jur / Miroso de fân / Corupător spre somnul / Din care poate va picura / un cuvânt; / Cer dulce în amurg, / Asemenea cirezilor / Care se întorceau odinioară; / Dragoste pentru tot ce-a fost / Pentru ce ce o să mai dispară, / Dragoste fără rost, / Dragoste fără hotar – / Umbrele ploilor, gratii lungi peste câmp / Margarete de câmp / În pahar“». □•Săptămâna pe scurt: „Catrenul mileniului: «Primăvara nimic nu dă

pe cuc / Limonada saltă două picioare / Ce lemne și ce cărbuni îți aduc / Pe banii mei care nu au fost la mare» («Balada banilor care nu au fost la mare» de Ion Trif-Pleșa)“.

13 decembrie

• [„Luceafărul”, nr. 50] Istoria, folclorul și mitul sunt preocupări de căpătâi în numărul de față, linie pe care se înscrie serialul lui Octav Păun, despre *Folclorul românesc* (în plină contemporaneitate): „Pentru a avea o imagine asupra studiului cântecului liric, ne-am adresat unei lucrări recente, *Lirica populară românească cu tematică actuală* (Ed. Minerva, 1984), de Nicoleta Coatu, lucrare integrată în *Colecția națională de folclor*. Cercetătoarea a consultat 76 de culegeri și antologii, de la cea mai veche, (E. Camilar, *Carte de cântece*, 1946), până la cele mai recente (*Folclor din Oltenia și Muntenia*, I-V, 1967-1979). Dar alături de culegătorii cu experiență, care stăpânesc metodologia cercetării (I. Cocișiu, Emilia Comișel, Al. Amzulescu, Eugenia Cernea, G. Muntean, P. Ruxăndoiu, V. Medan, P. Ursache, L. Paceag, I. Meițoiu) care au realizat colecții de bună ținută științifică, autoarea a excerptat texte folclorice din culegeri făcute amatoristic, cu caracter aleatoriu, care nu prezintă garanții că s-au respectat toate datele, principiile și tehnicile unei anchete de teren, riguroase și obiective”. □•Mircea Vaida scrie despre Lucian Balga sub titlul *Poetul de la Sarmisegetusa*. „, Autorul apelează la un articol mai vechi, din „Gazeta literară” (18/1967) și la Cronologia stabilită de D. Vatamaniuc spre a demonstra că drama *Zamolxe*, a fost scrisă în urma unei călătorii prin locurile istorice ale dacilor, făcută cu istoricul C. Daicoviciu. □•I. C. Chițimia evocă un mare cărturar. *Nicolae Milescu Spătarul*, arătând că acesta „a fost un fenomen de viață și cultură românească, alături de alte mărețe personalități ale secolului al XVII – lea. Nu numai între români, ci și între străini nu s-ar putea găsi cineva care să-l egaleze în știința lui enciclopedică și în călătoriile sale din Bizanț până în Scandinavia și din Europa Occidentală până în Orientul Îndepărtat”. □•Z. Cârługea scrie despre *Resurecția spiritului folcloric*. ■•Aceași tematică este distribuită și în paginile următoare, în care lingviștii Gr. Brâncuș, Cezar Tabarcea și Sorin Paliga își propun, alături de Gheorghe Suciș să-l redescopere pe Hașdeu. Gr. Brâncuș vede în cărturar pe *Deschizătorul de drumuri*. Cezar Tabarcea consideră *Cuvente den bătrâni*, textele editate de Hașdeu, drept *O bătlie câștigată*. Sorin Paliga se lasă sedus de *Nostalgia originilor*. □•La cronica literară, Mihai Ungheanu prezintă romanul scriitorului gălățean Apostol Gurău, *Ispita mării verzi*: □•Valentin F. Mihăescu scrie la *Pagini pestrițe* (C. R., 1986) de Ion Coja, dramaturg, romancier și gramatician, adaugă criticul explicând indirect vocabula din titlul cărții. □•Theodor Răpan (*Privind în ochii patriei* (C.R., 1986), Adrian Mierlușcă (*Trepte de azur*, Militară, 1985) și poeții volumului colectiv *Alpha '85* (Dacia, 1986) au parte de recenzii pe măsura conținutului versurilor acestora. □•Alte texte în legătură ce

cele de pe prima pagină sunt *Mit și alegorie* de Artur Silvestri, în care criticul amintește romanul *Întoarcerea lui Ulisie* (Eminescu, 1982) al lui Modest Morariu, considerându-l un scriitor total. □ Din lirica africană Gabriela Negreanu traduce două poeme de Paulin Joachim.

• [„SLAST”, nr. 50] Dr. Constantin Preda, directorul Institutului de Arheologie din București declară cu nedezmăniată mândrie că avem *Rădăcini pene*, însumând 2500 de ani „de luptă pentru libertate”. □ Nicolae Țone realizează un interviu cu Ioana Postelnicu.: Împotriva curentului de simpatie cu care a fost primit debutul lui Daniel Vighi (*Povestiri cu strada Depozitului*, C.R., 1986), Dorin Măran îl consideră *O încercare eșuată*: „O încercare de primenire a prozei actuale prin căutarea unei noi exprimări, în linia pretențiilor novatori de atitudine estetică, cu o scriitură alcătuită din note simple, atentă însă până la crispare, într-o caligrafie de pergament cu înscris împărătesc, este și acest volum de debut al lui Daniel Vighi”. □ Daniel Dumitriu, de la Iași, caută însemnele adânci din lirismul lui Romulus Guga, (*Poezii*, Dacia, 1986) autor trecut în postumitate: „*Poezii* evidențiază, indiscutabil, o experiență umană urmărită până către limitele ei, și care nu întârzie să se transforme într-una artistică împlinită, cum spune într-o pertinentă prefață Ștefan Aug. Doinaș. Textele cele mai bune sunt echivalentul liric a ceea ce realizează cu remarcabilă stringență prozatorul în *Nebunul și floarea*, volumul care a afirmat personalitatea neliniștită, mereu în alertă, căutătoare a chipului uman invizibil, a lui Romulus Guga. Astfel că înțelegerea deplină a creației sale polivalente, remarcabilă prin acuitatea privirii lăuntrice și prin problematizare, își află în poezie un punct de sprijin solid și necesar”. □ Se lansează o rubrică nouă: *Capodoperele literaturii române*. O „introducere” tematică, despre *Actualitatea capodoperei*, face Constantin Sorescu: „Prin practica lor, marii critici români îndeamnă la o actualizare perpetuă a categoriei de capodoperă, căci, așa cum spune Tudor Vianu într-un comentariu în marginea teoriei lui Mihail Dragomirescu, «a deosebi între produsele abilității sau ale talentului și realizările genului este prima dintre funcțiunile criticii» sau, cum afirmă G. Călinescu, și el convins de aceeași idee, «istoria literară este o istorie de valori și ca atare cercetătorul trebuie să fie în stare întâi de toate să stabilească valori, adică să fie un critic». A pune în evidență capodoperele literaturii din care face parte este pentru un critic o sarcină profesională și o datorie morală”. □ Victor Atanasiu comentează *Apus de soare*, capodopera lui Delavrancea. □ În locul rubricii lui Mircea Dinescu, ieșită din uz, Paul Dugneanu scrie despre valori de azi, mai precis despre volumul de versuri *Iarna imperială*, care i-a adus lui Anghel Dumbrăveanu, mai mult decât recunoaștera printre marii, poeți contemporani, clasicizarea lui. □ Valeriu Bârgău se oprește la Cristian Teodorescu și la cărțile sale, insistând pe faptul că tânărul autor este pe cale a deveni un „prozator distinct”. □ Antologia cenaclului prin corespondență al are ca invitat de Daniel Pișcu.

15 decembrie

• [„**Tribuna României**”, nr. 330 (24)] Emil Ionescu scrie despre *Adevăr și condiție umană*, marcând apariția volumului *Eseuri* de Anton Dumitriu: „Profesorul Anton Dumitriu este cunoscut ca o puternică personalitate a gândirii logico-filosofice românești. Dacă ne vom referi numai la cărțile sale în acest domeniu, (publicate între 1944 și 1973) vom avea imaginea unei deveniri intelectuale ghidate de aspirația neistovită către o perspectivă integratoare asupra logicii, mai întâi, asupra cunoașterii, în cele din urmă. Traseul urmat de gândirea lui Anton Dumitriu după 1973 este, în raport cu realizările de până în acel moment, diferit” „Nu se poate replica unei Întregi construcții intelectuale printr-o idee oarecare, ci printr-o construcție similară, ridicată cu osteneală, nădejdi și frământări pe potrivă. De aceea, gândurile inspirate de întâlnirea cu cartea profesorului Dumitriu nu își capătă dreapta lor semnificație decât așezate sub semnul atitudinii pe care o va avea oricine va întoarce ultima filă: de recunoștință și bucurie pentru că a însoțit, pentru câțiva vreme, o mare conștiință intelectuală în tentativa ei către desăvârșire”. Pe aceeași pagină sunt redată câteva fragmente din cartea nou apărută.

16 decembrie

• [„**România liberă**” nr. 13099] Florica Ichim semnează articolul *Eroul contemporan al dramaturgiei actuale*: „[...] Congresul al XIII-lea al partidului nostru a prospectat devenirea societății românești până în anul 2000, perioadă care va deschide noi perspective viitorului comunist al patriei. Se va pune mai mult în valoare atitudinea revoluționară de manifestare plenară a inteligenței și competenței, a pasiunii și devotamentului. Valoarea reală și cea potențială vor impulsiona întregul mecanism al edificării societății socialiste multilateral dezvoltate. Cu alte cuvinte, competența și valoarea vor deveni dominantele vieții, factorii de progres și de civilizație, care vor exprima evoluția inteligenței omenești la sfârșit de secol și mileniu. Noile realități se cer transfigurate cu talent în universul scenic, iar viziunea asupra personajului, complexitatea acestuia în conexiune cu realitatea și evenimentele va determina o nouă orientare asupra dramaturgiei și artei spectacolului. Societatea pe care o făurim cere o artă care să-i corespundă ca problematică și mesaj, teatrul fiind chemat să fie un modelator de conștiințe, iar personajul dramatic o expresie a viziunii asupra eternului uman «la sfârșit de secol și mileniu»“.

18 decembrie

• [„**România literară**”, nr. 51] Redacția postează, sub titlul *Cunoaștere și Responsabilitate*, „realizările întregului nostru popor, în primul an al celui de-al optulea cincinal”, folosind în exces numele liderului de partid Nicolae Ceaușescu. □ *Magnificul copac*, poezie semnată de Octav Sargețiu, face transferul metaforic din registrul vegetal în cel uman, simbolul fiind de-acum cu-

noscutul „Stejar din Scornicești”. □·Specializat în critica de teatru, Valentin Silvestru extrapolează observațiile sale și altor domenii, reoferindu-se la *Calitatea receptării*: „Critica literară și de artă devine din ce în ce mai mult un însoțitor indispensabil al cititorului, spectatorului, auditoriului. E fapt curent, în mai multe locuri din lume, prezența criticului nu numai la rubrica de gazetă, dar și la catedra cursurilor de introducere în literatură, la seminarul de teatrolgie pentru tineri, la prezentarea filmelor, expozițiilor, ori în juriile marilor competiții. Nu în funcție ancilară, ci în aceea de constituent specific și inseparabil al unui tot organic, căruia obișnuim să-i spunem *mișcare* sau în anumite cazuri, școală națională, ori, în alte anumite împrejurări, *curent, direcție, orientare*. Activitatea criticii are o însemnătate probată în procesele privind calitatea receptării, receptivitatea la nou, cunoașterea tradițiilor naționale – sub spectru istoric axiologic și din unghiul cerințelor contemporaneității, – statornicia codurilor estetice moderne. Numai o judecată superficială, anticulturală, condamnă, în jubilații ricanatoare – provocate de cine știe ce defecțiuni particulare, momentane – *funcția* criticii. Am observat cu plăcută surprindere, nu o dată, în dialogul cu cititorii și spectatorii – azi destul de dezvoltat, dar încă nu îndeajuns de larg și de neformal – că sintagmele folosite de mulți – când fac aprecieri asupra cărților, spectacolelor, filmelor – sunt luate din (ori influențate de) cele mai bune cronică de specialitate, ceea ce poate fi util unei meditații asupra legăturii *directe* dintre critic și receptorul de literatură și artă. În același timp însă trebuie să observăm că, în împrejurările evocate, cititorii, spectatorii, fac nu o dată observații mai *decise* asupra produselor artistice și, în genere, asupra evoluțiilor din câmpul literaturii și artei, ceea ce ar sensibiliza atenția noastră asupra unei anumite atonii a spiritului critic, ca să zic așa, profesionist. Căci exegeze subtile săvârșite cu tehnici noi, de mare finețe, nu se însoțesc totdeauna cu un diagnostic estetic limpede. Tudor Vianu atrage atenția asupra caducității provenite din ezitarea în atitudine a criticului, și e adevărat că însăși misiunea sa socială e afectată de non-verdictul programatic. Neîndoios însă că ea, critica, se alătură azi, în multe și eficiente chipuri, tuturor acțiunilor ce tind a lărgi categoriile de cititori și a le sădi noi exigențe (uneori chiar inițiind – și cu succes – atare acțiuni), caracterizând în fapt o stare benefică de civism profesat cu credință și voluntariat cultural lucid, ce angajează forțele intelectuale ale țării”. ■·G. Dimisianu consideră că orice text care poartă semnătura lui Mircea Martin, fie acesta studiu, articol sau carte, devine un eveniment. În scopul acestei afirmații, G. Dimisianu descrie debutul în calitate de cronicar literar al tânărului care adusese la exasperare redacția revistei „Amfiteatru, prin faptul că își aduce articolele în ultima clipă intervenind inclusiv la tipar cu modificări ce ilustrau o dorință irepresibilă de autodesăvârșire: „Deci meritau să fie așteptate în redacție cronicile lui Mircea Martin. Publicate în revistă, au contribuit substanțial la structurarea poziției critice de atunci a «Amfiteatru-lui». Valorificate în carte, mai târziu, s-au dovedit rezistente și în timp. Volu-

mul *Generație și creație* (1969), constituit, în principal, din materia lor, este dintre cele câteva prin care critica noastră și-a dovedit capacitatea de solidarizare, în efort creator, cu scriitorii semnificativi ai generației noi de atunci. [...] De ce acest titlu, *Singura critică*? Sugestia pe care o dă, cui însă n-a deschis cartea, alta nu poate să fie decât că în ea i se va vorbi în numele unei absolutizări; dintre mai multe forme de critică autorul va fi optat pentru una, considerată *singura* valabilă, în sprijinul și pentru impunerea căreia își va mobiliza argumentele. Și este vorba de opțiune, într-adevăr, însă de una al cărei sens este tocmai discreditarea absolutizării, a încheierii criticii în concepte reducționiste și dictatoriale. Acest înțeles ni se va lămuri de îndată ce începem să citim, dar cu atât mai mult în acea pagină din carte unde opțiunea de care vorbim este formulată explicit și unde ne dăm seama că titlul, cu înșelătoare lui trimiteri limitatoare, e o sintagmă dintr-o frază întreruptă care întreagă sună astfel: «Împotriva unor asemenea ambiții absolutiste aș afirma că singura critică acceptabilă e cea care nu se consideră pe sine *singura*, vreau să zic singura care contează». «Pledoaria centrală a volumului – subliniază Mircea Martin în *Argument* – este, se înțelege, una în favoarea criticii». [...] Vreau de fapt să subliniez stringența logică și cristalinitatea demersului critic întreprins de Mircea Martin. Ideile se înlănțuie strâns, mijlocind înțelegeri nuanțate și cu desăvârșire limpezi, rostite cu o impecabilă *dicție*, pentru a folosi un termen al său".

□•Despre *Țara simbolurilor* și Alice Botez consemnează Tia Șerbănescu: „Când, în urmă cu un an, Alice Botez nu murea și doar părăsea viața – ca să parafrazăm o frumoasă expresie a sa – literatura noastră suferea, fără să observe, o *înfrângere*. Pierdea unul dintre cei mai credincioși mesageri ai săi. Căci ce e cartea decât un trup epic aruncat între sulilele cititorilor? Și care, cu cât este mai sfârtecat cu atât își împlinește mai bine mesajul – semn că este primit de zeii care l-au pretins? Nu ne rămâne decât să sperăm, cu vorbele prozatoarei că *dreptatea este nesfârșită*. Ca și destinul cărților sale".

□•Ioan Holban vede în literatura lui Teodor Mazilu o formă de manifestare a fenomenului (literar) denumit *Iluzia și realitatea vieții*: „Cartea reprezentativă pentru proza lui Teodor Mazilu, scriitor cunoscut și valorificat mai ales în ipostaza sa de dramaturg, este *Pelerinaj la ruinele unei vechi iubiri* (1980); volumul se înscrie în limitele generale ale unei formule narative constituite în cele nouă culegeri de povestiri, cinci romane și patru cărți de publicistică apărute pe parcursul a două decenii și jumătate de activitate literară. [...] Alese aproape în exclusivitate din realitățile contemporane, subiectele și temele teatrului și prozei lui Teodor Mazilu se circumscriu în genere comicalui, surprins în zona raportului care se stabilește între esență și aparență, mască și adevăr, dar particularitatea scrisului autorului *Barierei* mi se pare a fi *scepticismul* său glacial, ipostază a uni moralism de esență clasică, ce conduce personajele pe traiectul unei evidente și dramatice degradări sufletești până la dispariția personalității în stereotipia automatismului cotidian: deformarea interioară a ființei din cauza absenței unui

ax existențial conform aspirațiilor sale și prezenței copleșitoare a viciului, detectabilă în textele narative la nivelul unei structuri de profunzime, corespunde unei orientări explicite către modalitățile grotescului și absurdului, dezvoltate în comediile cuprinse în volumele de piese dramatice”. ■•Despre Mihai Viteazul văzut de Miron Costin comentează la *Breviar*-ul său Șerban Cioculescu. □•Z. Ornea prezintă recent apăruta ediție de *Opere* Emil Isac (vol. II, *Proza. Teatru*, Minerva, 1986) sub titlul *Un simbolist ardelean*. Cronicarul îi readuce în atenție pe câțiva dintre cei care s-au ocupat în ultimul timp de opera lui Isac: „În 1972, Ion Brad, legitimându-se cu bine ca istoric literar, a publicat o densă și necesară monografie *Emil Isac, un tribun al ideilor noi*. Nu uităm, de asemenea, medalionul despre poet din cartea de sinteză a lui Dumitru Micu, *Început de secol* (1970). Și nici studiul lui Mircea Zăciu (*Clipe*) din volumul *Colaje*. În sfârșit în două consistente volume, Mircea Tomuș, Ieronim Precup și Mircea Popa au readus în circulație opera bardului ardelean. Primul volum, din 1976, s-a constituit dintr-o generoasă antologie a liricii. Cel de-al doilea, apărut de curând, la Editura Minerva și pe care îl comentez aici, adună proza în înțelesul general și teatrul”. □•Ilie Purcaru prezintă un scurt fragment dintr-„un filosof stră-român”, Aeticus Histicus, sec VIII, autor, între altele, și al unui alfabet. Informațiile provin de la Nestor Vornicescu, episcop de Dolj și erudit cercetător al literaturii scrise pe teritoriul de astăzi al țării noastre în primele secole ale mileniului întâi, înainte de încheierea etapelor succesive de formare a limbii și poporului român. □•Scriind despre monografia lui Liviu Grăsoiu *Șt.O. Iosif – doinirea ca vocație și destin* (Albatros, 1986), Rodica Florea consideră că avem în fața *Un act de restituire*: „Cucerit de un Iosif «nou», care rezistă exigențelor contemporane, L. Grăsoiu stabilește – într-un stil alert, expresiv, pe alocuri de un impresionism neostentativ – multiple corelații între vocea discretă a acestui poet de început de secol și universul operelor mari avansând, totodată, prețioase sugestii și asociații revelatoare pentru repunerea în circulație a operei”. ■•Eugen Simion consideră că volumul Adrianei Bittel, *Iulia în iulie* (Eminescu, 1986) se încadrează în *Proza de observație*: „Sunt opt proze unitare ca stil, unitare și prin tema lor. Stilul e direct, nervos, incisiv, de o frumusețe ce iese din exactitatea lui. [...] Prin inteligența, acuitatea observației sociale și psihologice, Adriana Bittel îmi pare una dintre cele mai interesante și mai promițătoare prozatoare de astăzi.” □•În loc de a scrie despre *Promoția 70 și reprezentanții ei*, Laurențiu Ulici publică un *Test de identificare* (12 întrebări) în chestiunea literaturii. Două dintre acestea, punctele 6 și 12 părăsind orizontul literar, par a fi aluzii la regimul politic și atitudinea scriitorului față de realitatea socială: (6) „Când afară plouă sau e frig și vrând-nevrând stați în casă, obișnuii să coborâți oblonul de la fereastră ? și (12) „Este împotriva dv. cine nu e cu dv. ?”. □•Scriind despre Gheorghe Grigurcu (*Criticul ca artist*), Nicolae Manolescu răspunde pentru a doua oară lui Eugen Barbu, constatând că n-a rămas fără replică: „De fapt, dacă e să spunem

lucrurilor pe nume, E.B. m-a răstălmăcit. Un gust însă mult mai amar decât acest naiv procedeu, cu care, de bine de rău, m-am obișnuit, îmi lasă deplasarea discuției de la obiectul ei (care era simplu și clar) spre mărturisiri perfide («îl rugăm să ne creadă că nu avem ceeași părere majoră despre sine...» etc; aceeași cu a subsemnatului s-ar înțelege, dar oare din ce putea fi dedusă îndetita-
tea în contextul respectiv ?) sau, și mai grav, spre insinuarea vag calomnioasă («N.M. scrie onest – mulțumesc!, N.M. – iar orientarea sa suferă din altă pricină, încolo e cât se poate de bine în ce-l privește...»). Vai, în ce-l privește pe E.B., n-aș putea spune, nici măcar ironic, că totul e cât se poate de bine...”.

□•Vasile Băran semnează amplul reportaj *România – țară de constructori* în paginile de mijloc ale revistei. □•Victor Crăciun prezintă 109 poeți ai lumii într-un *Tratat de inspirație*, o recenzie la „tratatul” cu același titlu al lui Marin Sorescu. ■•Mircea Tomuș comentează afirmația lui Adam Puslojic: „Ca poet sunt redus la propriul meu limbaj”. ■•Chestiunea a ceea ce gândim și ceea ce spunem apare pusă pe tapet de Ana Blandiana la rubrica ei (*Atlas*). Textul se intitulează *Cuvinte și nuanțe*.

• [„**Tribuna**”, nr. 51] Continuărilor din umărul precedent (datorate acad. Ștefan Pascu și lui Al. Matei, li se alătură o nouă personalitate, acad. Ștefan Milcu, care, făcând un istoric al evoluției termenilor și precizând înțelesurile atribuite acestora, pledează pentru *Unitatea dintre știință și tehnologie*. □•Șerban Papacostea face observații pozitive pe marginea studiului *Originile scrisului în limba română* (Ed. științifică și enciclopedică, 1985), scris de Ion Gheție și Alexandru Mares, pe considerentul că tentativa celor doi reprezintă „una dintre cele mai valoroase lucrări cu care s-a îmbogățit știința românească în ultimele decenii, care intră în atenția cercetării și publicului doritor de inițiere în marile probleme ale trecutului românesc”. □•Ion Vlad are partea a II-a la *Restituirea unui destin*, cronica sa la Z. Ornea, *Viața lui Titu Maiorescu*, monografie despre care are unele, mici, rețineri, concluziile finale ale cronicii sale fiind transferate lui E. Lovinescu, grație lungului citat de la final: „Sunt în cartea lui Z. Ornea și alte afirmații care par a fi, uneori contrazise în contextul altor constatări. Singur și fără prieteni Maiorescu este, altfel, o ființă sociabilă; omul controlat în manifestări e socotit un exaltat; imaginea unui T. Maiorescu mânat din urmă de apetitul averii și al rostirii mi se pare nu tocmai justificată, iar ideea că magistratura sa în literatură nu se bazează pe un gust sigur mi se pare de asemenea discutabilă; omul avid de a ajunge la o catedră și semnele de întrebare asupra vocației sale filosofice (deși se vorbește despre interesul său pentru problemele de antropologie culturală și de filosofie a culturii); vanitatea adesea devorantă și ușurința cu care renunță la catedră; tentativele de a-și lichida administrativ adversarii și etica profesorului sau a parlamentarului angajat în apărarea unor proiecte etc. sunt *tot atâtea aspecte*, piese dintr-un dosar cam ambiguu, cel puțin deocamdată. În ce ne privește, luciditatea observației și decantarea unor date, verificate și certificate de documentul *neutru*, sunt

termeni reali ai lucrării lui Z. Ornea. Și cu toate acestea, credem cu tărie că, demitizând, reprezentarea noastră poate fi scutită de aceste oscilante dispoziții. Fiindcă mai presus de ele stă mărturie întemeietorul și omul începuturilor despre care scria E. Lovinescu la sfârșitul cărții sale din 1940: «...rolul îndrumătorilor este de obicei legat de o epocă; el devine repede istoric și se transformă într-un moment al evoluției culturii. Soarta lui Maiorescu a fost să rămână actual și astăzi [...] și, din nefericire, încă pentru multă vreme. În materie de cultură, evoluțiile nu sunt nici perpetui, nici liniare; când crezi că ai pus mâna pe țărnm, un val de smulge departe în larg; pânza țesută ziua se desface noaptea [...] Optimismul nostru trebuie să fie însă la fel cu cel al lui Maiorescu: *birui-va gândul*, cum spunea înțelepciunea cronicarului și inscripția criticului, deasupra ușii bibliotecii. Altfel, la ce am mai trăi?».

□•Valeriu Bârgău dialoghează cu Paul Dugneanu, critic literar bucureștean cu obârșii clujene: „- *Care crezi că sunt avantajele/dezavantajele criticului foiletonist față de cele ale teoreticianului literaturii?* -Nu mi se pare că termenii de *avantaj* și *dezavantaj* sunt cei mai potriviți, mai degrabă am putea vorbi de virtuțile și servituțile cronicii literare. Și parcă nici așa de simplă. Există mai întâi o critică de întâmpinare (cronici literare, recenzii, articole de susținere apoi critici de situare și de interpretare, istoricul literar și în sfârșit, teoreticianul literar). Tu ai luat extremele acestui polinom critic, care, de altfel, nu se află într-un raport contradictoriu, ci contrastiv. Un foiletonist literar poate avea, și chiar este de dorit, o serioasă formație teoretică. Este cazul unor critici mai tineri, buni cunoscători ai metodologiilor semiotice, structuraliste, tematiste, ca Valentin F. Mihăescu, Alexandru Condeescu, Ioan Holban, Sultana Craia, Constantin Sorescu și care nu se sfiesc să le exercite în cronicile și recenziiile lor. Și fenomenul invers este valabil, critici cu vocație teoretică, cum sunt Mircea Martin sau Marian Papahagi, fiind și pertinenti comentatori ai literaturii contemporane”.

□•Despre „poetul militant” Traian Iancu scrie Petru Poantă: ■•Volumul de povestiri SF al lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Alte istorii insolite* (C.R., 1986) se află în atenția Ioanei Bot, care le judecă atribunidu-le altui gen, decât cel înserat în titlul de pe copertă: „Stilul vine să confirme supoziția esteticii cu măști: este exact, concis, chiar în *imaginările* sale, strălucitor în construirea demonstrațiilor imbatabile, dar ușor stângaci în efectele de spontaneitate. SF sau nu, *Alte istorii insolite* sunt eseuri încântătoare, eseuri cu măști ale unui critic literar ce, excedat de problemele profesiei sale, recurge pentru a le rezolva,(tot) la literatură”.

□•Marian Papahagi îl prezintă pe autorul romanului *Ispita mării verzi* (C.R., 1986), prozatorul gălățean Apostol Gurău drept un autor de texte „exemplare”. ■•Pe ultima pagină, consacrată literaturilor străine și prezențelor românești în lume, Cornel Ungureanu scrie deschiderile avangardei poetice din scrisul și viața cotidiană a marelui admirator al poeziei românești care este Adam Puslojić: „Niciodată nu am auzit un autor străin să vorbească atât de patetic, cu atâta iubire despre cultura română și niciodată nu mi d-a întâmplat

să fie martorul unei acțiuni de proporții ale celei stimulate de Adam Puslojić”. ■•Natalia Deleanu traduce un fragment din *Antimemoriile* lui Malraux.

19 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 51] Unul dintre subiectele cele mai dezbătute de la finalul de an este *Anul internațional al Păcii. Cât de aproape suntem de pace?*. Răspund acestei întrebări Ion Mărgineanu, Alexandru Singer și Gabriela Dolgu: Ion Mărgineanu (*Mișcarea pacifistă, schiță de profil*): „Teama de război se menține și în deceniul al nouălea. Rezultatele unor studii de opinie publicate în «SIPRI Yearbook 1986», efectuate asupra unui eșantion format din 9 state industriale (Anglia, Franța, R.F. Germania, Italia, Japonia, Norvegia, Olanda, Spania, S.U.A.) și care acoperă o perioadă de 4 ani (1982-1986) subliniază că teama de război a cuprins, în medie, o treime din cei intervievați. Ea atinge maximum de intensitate în octombrie 1983 în condițiile întreruperii negocierilor dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite asupra eurorachetelor, moment în care media pe eșantion s-a ridicat la 42 la sută, cele mai mari procente fiind în Italia (55 la sută), S.U.A. (45 la sută), Franța (44 la sută)”. □ Alexandru Singer (*Acțiune și educație*): „În țara noastră acțiunea de masă în favoarea dezarmării și păcii exprimă hotărârea fermă a întregului popor de a apăra și continua neabătut construirea socialismului și comunismului în România, de a întări suveranitatea și independența patriei, de a dezvolta legăturile de prietenie și colaborare cu toate popoarele, pentru pace și progres social. Această hotărâre și-a aflat o strălucită expresie în referendumul de la 23 noiembrie, la care tinerii între 14 și 18 ani, consultați împreună cu cetățenii cu drept de vot, au răspuns în proporție de sută la sută *DA!*, întărind astfel printr-un act de voință unitar al națiunii decizia inițiată de șeful statului nostru ca țara să-și reducă cu 5 la sută armamentele, efectivele și cheltuielile militare și să le convertească pentru construcția pașnică”. □•Conf. univ. dr. Victor Duculescu: „O asemenea optică se înscrie în ceea ce secretarul general al partidului denumea recent o «abordare nouă» a problemelor mondiale prin aceasta înțelegându-se, desigur, un adevărat complex de metode și procedee politico-diplomatice chemate să îmbine principialitatea și eficiența, apărarea intereselor naționale ale fiecărui popor cu cerințele mai generale ale colaborării tuturor popoarelor, într-o lume mai dreaptă și mai sigură, bazată pe triumful ireversibil al dreptului asupra forței”. □•Gabriela Dolgu (*Deschideri și răspunderi*): „În ultima lună a Anului Internațional al Păcii nu avem pace pe Pământ. Dar anul acesta a adus în istoria prezentă importate elemente de înnoire, o considerabilă experiență în afirmarea voinței popoarelor de a vedea abolită teroarea armelor nucleare, de a vedea stinse pentru totdeauna flăcările războiului, de a ști îndepărtat definitiv spectrul unei noi conflagrații mondiale (care n-ar putea fi decât atotpustiitoare), precum și însemnate contacte politice la nivel înalt și la alte niveluri ale reprezentării statale. Și tot anul acesta a contribuit la conturarea

unor semnificative deschideri. Depinde numai de modul cum va fi valorificată această zestre de acumulări pozitive ca 1986 să-și ocupe locul într-o cronologie a păcii triumfătoare“. ■•Ramona Fotiade, Artur Silvestri și Laurențiu Ulici semnează texte critice despre literatură. □•Prima, Ramona Fotiade, analizează romanul *Tratament fabulatoriu* al lui Mircea Nedelciu: „*Tratament fabulatoriu*, un roman cu titlu sugestiv purtând semnătura lui Mircea Nedelciu, intră indirect în dialog cu acest enunț. Cartea aparține oarecum genului eseistic și se deschide cu o prefață a autorului care tratează pe larg probleme deja enunțate în răspunsurile la ancheta asupra romanului românesc publicată de *Caietele Critice* nr. 1-2/1983. Mircea Nedelciu afirma atunci că: «Tot ceea ce este convențional în proza literară este în mod continuu (paradigmatic) «la putere». Din fericire, obiectul creației este mai degrabă abaterea de la normă decât respectul normei. Astfel atitudinea subsemnatului este, într-un fel, contemplativă: ce de mai convenții care trebuie încălcate, ce de mai abateri care vor deveni, la rândul lor, norme! Admirația mea se îndreaptă, evident, spre acei autori care au cunoștință de toate normele, analizează esența lor, le sintetizează și, abia apoi, experimentează». [...] Se observă deci la Mircea Nedelciu (ca de altfel la majoritatea autorilor contemporani) intensă preocupare pentru scriitură ca obiect și subiect principal asupra căreia se exercită / se exersează *cel care scrie*. «Obsesia mâinii care scrie» (cum o numea Blanchot) atrage după sine, așa-zicând, «obsesia ochiului care citește». Lectorul devine o instanță deloc neglijabilă nu numai pentru critic dar și pentru scriitorul însuși. Nu este întâmplător faptul că *Tratament fabulatoriu* se deschide cu o amplă prefață despre relația autor-cititor, realitate-ficțiune, literatură-societate. [...] *Tratamentul fabulatoriu* are, datorită prefeței teoretice care îl precede, sensul implicit al demonstrației unui program. Romanul se întoarce asupra lui însuși, își recunoaște și își parodiază convențiile, acceptă sau refuză soluțiile clasice, face «compromisuni» de dragul cititorului cu care autorul se află într-o continuă dispută Felul în care Mircea Nedelciu tratează la nivelul scriiturii relația autor-cititor, autor-personaj, cititor-personaj, denotă o subtilă înțelegere a mecanismelor prozei actuale, un control lucid al efectelor stilistice în planul receptării. Adresările directe către lector sunt mărci ale unui stil provocator, respingând confortul convențiilor comune. Pentru că ce altceva este romanul decât o *fabulație*, o *ficțiune*, un *tratament fabulatoriu* pentru spirit? „... □•Artur Silvestri vede în *Elegii din infinit* (1984) poemele lui Ion Văduva Poenaru, apropierea dintre *Lirism și abstracțiune științifică*: „În definitiv, astfel de ipostaze lirice nu sunt de fel neglijabile și cine cunoaște cum se cade momentul de acum al studiilor de cosmologie, de fizică, de biologie, are, de la un punct încolo, sentimentul că trăiește o experiență fantastică, că a pătruns într-o lume a poeziei, de dincolo de dimensiunile cunoscute ale lumii. O asemenea experiență, merită de aceea urmărită“. □•Laurențiu Ulici, folosindu-se de principiul oglinzii discută despre noul roman al lui Daniel Drăgan, *Tare ca piatra* (C.R., 1986): „În centrul nou-

lui roman al lui Daniel Drăgan *Tare ca piatra* (Ed. Cartea Românească, 1986) stă o problemă cu bogată bibliografie în proză și dramaturgia din ultimele două decenii: raportul dintre generații, cu tot ce implică el, de la strategia existențială și tactica împlinirii ei la dezvoltarea surselor de conflict și abilitarea unui *modus vivendi* bazat pe o indiferență cordială ori, din contra, pe o insinuare mai mult sau mai puțin agresivă a unui termen al raportului în intimitatea celuilalt. Prozatorul pune problema într-o materie epică de limpede proveniență istorică, una din generații purtând marca anilor cincizeci, cealaltă pe a ailor șaptezeci. [...] Romanul de acum face și dovada conștiinței estetice a scriitorului“.

• [„Cronica”, nr. 51] Despre *Voluptatea de a fi scriitor* se pronunță într-o cronică literară la Dorina Grăsoiu (*Mihail Sebastian sau ironia uni destin*, Minerva, 1986), Al. Călinescu: „Analiza întreprinsă de Dorina Grăsoiu, atentă, corectă, nu oferă premisele unei revalorificări spectaculoase, și cred chiar că autoarea dovedește o nejustificată timiditate în comentariile la *De două mii de ani*, carte-document existențial, de mare interes și care ar merita o soartă (și o soartă editorială, în paranteză fie spus) mai bună. Ciudat, dar s-ar părea că într-un fel Sebastian și-a ratat, cu bună știință, destinul de scriitor”. □ Ioan Holban comentează cărțile a doi prozatori: Elena Dăriescu, *Vulturii*, C.R., 1986, și Mihai Stâncaru (*Jocul de-a cine pierde câștigă*, Litera, 1986). Titlul comun, referitor la ambele cărți, este explicit, *Promisiuni și restanțe*: primele sunt potențiale și provin din analiza romanului Elenei Dăriescu, celelalte se referă Miha Stâncaru, „încă mai nehotărât sub raportul procedeelelor epice”. □ În *Retroversiuni lirice*, Codrin Liviu Cuțitaru se pronunță asupra versurilor Simonei – Grazia Dima, *Ecuatie liniștită* (Albatros, 1986), constatând că „forma lirică adoptată nu urmărește (și nici n-ar reuși acum) statuarea unui tipar insolit, încadrându-se deocamdată, într-un gen de modernitate standard”. □ Doina Florea atrage atenția asupra dilemei *Traductibil-Intraductibil* în cazul prozelor lui Mihail Sadoveanu, fiindcă în „cărțile sadoveniene e multă culoare, dar infinit mai mult sunet”. În sprijinul acestei idei, împrumutată de la Tv. Todorov, autoarea vine cu următoarele argumente: „Lucrările referitoare la teoria traducerii evidențiază problema traducerii fără rest a discursului poetic în alte limbi. Cu ajutorul procedeelelor lingvistice, care pot fi extinse și la semiotică (analiza componentială, împrumutul, calcul, transpunerea, modularea, echivalarea globală, adaptarea), se realizează uneori transferul imaginii din *limba sursă* în *limba țintă*. [...] Constrângerile vin din partea iradiațiilor conotative ale textului poetic, mai precis a nivelului fonetic, prozodic. Sonoritatea originalului e de cele mai multe ori greu recuperabilă sau intraductibilă. Lirismul prozei sadoveniene se definește din perspectiva caracterului ei esențial eufonic. [...] Proza lui Sadoveanu are un *sunet* unic. În creațiile de apogeu se verifică acest adevăr – al eufoniei funciare a textului. Trăsăturile fonologice, gramaticale și lexicale definesc o construcție estetică a cărei esențială particularitate e muzicalitatea”. □ Irina Burlui scrie despre *Henry James în contemporaneitate*.

• [„**Flacăra**”, nr. 51] Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide, în preajma sărbătorilor, cu *Vis de diamant* de Fănuș Neagu: □•La rubrica sa, *Desene pe asfalt*, Gheorghe Tomozei se gândește la *Dăinuire*: „Columna e și mărturia izbânzii noastre, care în graiul nostru (pe care Cicero, scos din cenușile morții, l-ar înțelege) se cheamă *dăinuire*”. □•Două poeme (*Zodie fastă* și *Depărtare de gând*) publică Radu Cârneli. ■•Sub titlul *Poezie și dantelărie*, Romul Munteanu comentează, la cronică literară, poeziile Gretei Tartler: „*Poezia de gherghef*, lucrată riguros de Grete Tartler nu are mari planuri de rezonanță. Lectura recentului său volum de versuri relevă sentimente mici, evenimente mici, idei mici, miracole mici etc. Lucrat sub *lupă*, universul miniatural construit de scriitoare trădează deliciile prilejuite de poantele manieristi sau parabolele concepute după preceptele înțelepciunii orientale. Școlită la arta miniaturistilor din Orient, a poeziei arabe plin de discreție. Grete Tartler nu preferă *poezia ca strigăt*, ci *exclamația abia șoptită*”. □•*Spectacole cu priză la public* sunt montările prezentate de patrulaterul Tania Radu, (Teatrul mic) Radu Călin Cristea (Bulandra-Grădina Icoanei), Radu G. Țeposu (Teatrul Giulești-Sala Majestic) și Ioan T. Morar (Teatrul de stat din Sibiu). □•În mijlocul aceleiași pagini, înfiptă ca un fluture în insectar, poezia *Cântec familial* prin care Al. Andrițoiu își anunță încrederea permanentă în sentimentul iubirii.

• [„**Orizont**”, nr. 51] Despre *Decebal – regele erou al poporului geto-dac*, Florin Medeleț, compune un tablou premergător al conducătorului de stat, sprijiniți pe forța sa și pe vitejia poporului: „Așa cum înaintașul său, Burebista, adusese meșteri greci la ridicarea Sarmizegetusei, tot astfel, Decebal aduce meșteri romani și primește dezertori romani, pentru a construi cetăți și a-și instrui armata, pentru a înmulți numărul atelierelor în care se bătea fierul și arama, în care se lucrau vasele și armele. Epoca sa a fost una de avânt economic în care viața țăranilor daci liberi, a negustorilor și meșteșugarilor a cunoscut lungi perioade de siguranță, prielnice consolidării economiei, fără de care – de altfel – nu ar fi fost posibilă înarmarea și înzestrarea armatei dacice capabilă să înfrunte, în mai multe războaie, puternicele oștiri romane, vreme de două decenii., Forța regelui dac nu și-a avut temeiul doar în calitățile sale și în vitejia poporului din care se născuse. Ea s-a întemeiat – poate mai mult decât îndrăznim să ne imaginăm – pe munca pe care Decebal, laolaltă cu cei apropiați lui, în fruntea întregului popor dac, a dus-o pentru organizarea vieții economice și sociale a Daciei, pe acea muncă neostenită, de zi cu zi, ale cărei roade au scânteiat în momente de eroică înfruntare cu armatele Romei, zile care, nu arareori, în cele două decenii de domnie ale lui Decebal, au fost faste pentru strămoșii poporului român”. ■•*Singur printre comparațiști* se intitulează cronică semnată de Cornel Ungureanu la studiul lui Mircea Muthu, *Permanențe literare românești din perspectiva comparată*, Minerva, 1986: „Dacă Virgil Cândea sau Alexandru Dușu, înaintașii și pildele vii ale lui Mircea Muthu erau interesați de perioadele mai vechi, studiind spațiul sud-est european dintr-o perspectivă ca-

re, nu odată, pune în paranteză literatura, Mircea Muthu este interesat, în primul rând, de operele literare. Este primul sau, în orice caz, între cei foarte puținii cercetători de azi, care citește, lângă literatura română, literaturile albaneză, bulgară, neogreacă, sârbă, informat fiind și pentru cele arabe, muntene-grene, croate. Sunt literaturi în care azi comparatistul pătrunde cu mare prudență iar criticul mai deloc, prejudicata că acestea nu îi pot oferi mare lucru acționând devastator. [...] Critic cu simțul măsurii, Mircea Muthu folosește, în multe cazuri, operele traduse în românește (sunt destule) sau franțuzește (există suficiente). [...] Am mai arătat că după 1918 și, mai ales, după 1945 analizele «sud-estului european» trebuie să reclame analizele literaturii estului european. Sinteza lui Mircea Muthu, una dintre deschiderile remarcabile ale comparatismului românesc, ne întărește această convingere“. □•Un ton polemic și străveziu aluziv răzbate din *Homo aestheticus* al lui Liviu Ciocârlie: □•Lucian Alexiu scrie la cartea de versuri a lui Victor Felea, *De toamnă*, Eminescu, 1986: „Sunt doi poeți, cel puțin, ce scrutează existența și poezia în aceste noi poeme *De toamnă* ale lui Victor Felea. Unul, surprinzător poate, chiar dacă nu inedit, este tentat de spațiul securizant al versului clasic *Sonete*, dând o idee despre ceea ce în ultimele cinci-zece volume își va fi refuzat, în materie de imaginație livrescă și elan naturist citadinul Felea, adeptul unei poezii de notație, reflexivă, fără o montare spectaculoasă de aparat conceptual, ironică mai mult dintr-un simț al măsurii și al relativității lucrurilor decât ca practică sistematică. În *Sonete*, așadar, liricul își desconspiră disponibilități pe care, se poate bănuî, criticul de poezie Victor Felea i le va fi reprimat, de manieră mai mult sau mai puțin netă, poetului. [...] Celălalt poet, remarcam la început, rămâne la cele cunoscute din volumele publicate în ultimele două decenii, de la *Omul modern* (1967) încoace. O dată în plus, versurile grupate în ciclurile *Cotidiene I-II* oscilează între un lamento surd, împăcat, (poeme în care termenul de referință curent este timpul) și o vehemență discretă a discursului atunci când autorul glosează asupra poeziei adevărata temă în jurul căreia se organizează materia lirică în culegerea de față“. □•Ion Jurca Rovină beneficiază de un portret literar realizat de Alexandru Ruja: „Prozator serios, cunoscător al unei lumi, care oferă mereu izvoare literare, Ion Jurca Rovină, scriind romane diferite ca tehnică, poate da, în continuare, proze surprinzătoare, atât prin bogăția tematică, cât și prin formula compozițională“. □•Nu trec neobservate *Zilele poeziei românești* „*Nichita Stănescu*“: „Sub egida Uniunii Scriitorilor din R.S. România și a Comitetului pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Prahova, s-au desfășurat la Ploiești *Zilele poeziei românești Nichita Stănescu*. Cu acest prilej, la Teatrul Municipal din localitate s-a ținut o sesiune omagială de comunicări, sub titlul *Nichita Stănescu poet național și universal*, la care și-au dat concursul scriitorii: *Constantin Chirișă*, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, *Anghel Dumbrăveanu*, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, *Mircea Tomuș*, secretarul Asociației Scriitorilor din Sibiu, *Nicolae*

Ciobanu, directorul Muzeului Literaturii Române, conf. univ. Ion Neață, de la Universitatea din Timișoara, Ana Blandiana, Marta Bărbulescu, Petre Stoica, Nicolae Prelipeanu, Laurențiu Ulici, Nicolae Iliescu, Florin Iaru, Ion Stratan, Valeriu Pantazi, Florin Toma, Ion Nicolescu, Valeriu Sârbu, Denisa Comănescu, Dora Stănescu (soția scriitorului) și Simion Bărbulescu. [...] În încheierea festivităților, a avut loc *Gala laureaților*. Marele premiu *Nichita Stănescu* a fost decernat poetului *Anghel Dumbrăveanu*. Cu aceeași ocazie, au fost înmânate premiile concursului de creație literară și de interpretare din lirica marelui poet. A avut loc un spectacol *În căutarea tonului*, susținut de artiștii teatrului din localitate, în regia lui Eusebiu Ștefănescu”. ■•Și nici *Concursul de poezie contemporană „Nichita Stănescu”*: „Comitetul județean Timiș al U.T.C., Casa tineretului, în colaborare cu Asociația Scriitorilor din Timișoara, au organizat cea de a doua ediție a Festivalului-concurs «Nichita Stănescu». În cadrul simpozionului «Sensul iubirii», dedicat operei și personalității marelui poet, au luat cuvântul: *Anghel Dumbrăveanu*, conf. Univ. *Ion Neață*, criticul literar *Cornel Ungureanu*, prozatorul *Ion Jurca Rovină*. [...] Dezbaterile din cadrul inter-cenaclului, spectacolul studioului de teatru «Thespiș», proiecțiile de filme au întregit manifestările acestei reușite ediții a Festivalului-concurs «Nichita Stănescu». Juriul concursului, al cărui președinte a fost criticul literar *Mircea Martin*, a acordat următoarele distincții: *Marele premiu*, acordat de Comitetul județean Timiș al U.T.C. a fost decernat tinerei poete *Ramona Fotiade* (Giurgiu), *premiul – Horia Gârbea* (București), *premiul II – Hanibal Văleanu* (Câmpina), *premiul III – Simona Umbreș* (Timișoara), *premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara – Carmen Cerasela Pavel* (Cluj-Napoca), *premiul revistei Orizont – Simona Iris Vlad* (Ploiești), *premiul ziarului Drape-lul roșu – Adriana Șchiopu* (Lugoj), *premiul Comitetului municipal Timișoara al U.T.C. – Merișor Sturzu* (Iași)”. ■•Cele șase volume ale lui Fernand Braudel, *Mediterrana și lumea mediteraneeană în epoca lui Filip al II-lea*, apărute în traducerea lui Mircea Gheorghe și cu o prefață semnată de Al. Duțu, beneficiază de o prezentare nedrept de scurtă a lui Mircea Drecin, intitulată *Fernand Braudel – istoric al lumii mediteraneene*.

● [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 51] N. Mihăescu vine cu un Post-scriptum la „comentarii literare – sau ce?...”: „Este atât de izbitoare deosebirea dintre cele două comentarii semnate de Ion Rotaru – cel din 1983 și cel din 1985 – încât te poți întreba dacă autorul lor este una și aceeași persoană. [...] Incredibil este faptul că eș, comentatorul, la Prefața din 1983, ia atitudine împotriva propriei păreri exprimate în textul la ediția din 1985, a *Istoriei literaturii românești contemporane*, căci iată ce scria cu doi ani în urmă: «s-a spus despre N. Iorga că nu ar fi avut gust literar, pricină pentru care verdictele lui ar fi, în multe cazuri, eronate. Realitatea este că înțelegerea adâncă a adevăratei poezii nu-i lipsește deloc, atât prin educație, prin vasta-i cultură, cât și prin temperament». Deci, Ion Rotaru scrie, textual, în 1983: «Realitatea este că în-

telegerea adâncă a adevăratei poezii nu-i lipsește deloc...» (Lui Nicolae Iorga – nota mea, N.M.), Același Ion Rotaru scrie de asemenea, textual în 1985: «Iorga pare, în 1934, surd și orb față de cei mai mari artiști ai cuvântului românesc». Tot el vorbește de «opacitatea aproape definitivă a lui Iorga la poezia modernă». Legitim se naște întrebarea: cine a scris *Prefața* din 1983 și cine comentariul Nicolae Iorga, istoric literar din 1985, fiindcă, deși ambele texte poartă semnătura Ion Rotaru, deosebirea dintre ele mi se prezintă cât se poate de flagrantă? Dacă autorul este una și aceeași persoană, atunci avem de-a face cu un caz rar în analele criticii literare românești. Înainte de a încheia, să mai semnalez un fapt semnificativ: opiniile exprimate de Ion Rotaru la cel de-al doilea său comentariu – cel din 1985, coincid perfect cu cele formulate de Z. Ornea din conducerea editurii Minerva, asupra ediției din 1983 a *Istoriei literaturii românești în veacul al XIX-lea de Nicolae Iorga*, într-o recenzie publicată în România literară (nr. 81 din oct. 1983). Acolo, în acea recenzie, la care m-am referit în *Cronica limbii românești din Săptămâna* (nr. 12, martie 1984) respectivul autor își permitea să vorbească de «cecitatea compactă (a marelui învățat) față de fenomenul literar interbelic». De «cecitatea compactă», adică, în sensul figurat al termenului, de orbirea compactă. Preluând cu obediență și dezvoltând ideea lui Z. Ornea exprimată în 1983, când peste doi ani, publică noul său comentariu în fruntea ediției apărute la Minerva Ion Rotaru nu se sfiște și el să afirme, negru pe alb, că: «Iorga pare, în 1934, surd și orb față de cei mai mari artiști ai cuvântului românesc» – Faptul acesta este – spuneam – semnificativ, ca, de altfel, întregul caz în discuție...“.

20 decembrie

• **[„România liberă” nr. 13103]** Un nou eveniment istoric, ocupă prima pagină: *2500 de ani de luptă neîntreruptă a poporului nostru pentru neatârnaire, libertate și progres*. Acad. Șt. Pascu semnează textul *Mesaj de slujire devotată a neamului și a marilor sale idealuri*: „[...] Rezultatul era cel consemnat de Herodot, anume că «este cu neputință să le scape cineva când vine cu oastea împotriva lor și nimeni nu-i stă în putință să dea de ei, dacă ei înșiși nu vor să se arate»“.

• **[„Scânteia”, nr. 13789]** Prof. univ. dr. Emilia Șt. Milicescu, participantă la ediția din acest an a Salonului de la Dragosloveni, consideră manifestarea o reușită deplină. Semnătura ei apare sub titlul *Cultură și înnoire*: „La Dragosloveni, casa memorială a «măestrașului» Alecu Vlahuță și-a primit vizitatorii întinerită, iluminată de respectul pentru înaintași, cu mobilierul refăcut, vorbindu-le despre modestia poetului, despre hărnicia «măiestritei» și dragostea ei pentru codanele satului pe care le-a învățat să-și țese visurile în petalele florilor din gherghef. De pe pereții odăilor, fotografiile, fotocopiile scrisorilor și manuscriselor, împreună cu revistele și edițiile operei poetului în sufletul căruia Eminescu și-a răsfirat orbitoarea lumină, punctează momente cruciale ale

epocii marii generații posteminesciene în care s-au afirmat deplin Caragiale, Delavrancea, Coșbuc și în care Nicolae Grigorescu, divinizat de «mușchetarii literaturii române» a nemurit în pânzele lui mândrețea fără seamăn a plaiurilor românești. În trei localități, scriitorii oaspeți au luat parte la ședințe de cenaclu literar. La Adjud am ascultat poeți și prozatori înzestrați, cinstind prin munca lor profesia ce și-au ales-o sub imboldul unei trainice chemări, în liniștea adâncă și admirativă a unei săli pline de intelectualitatea satelor și târgurilor vrâncene, primind în minte și în suflete destăinuirea în cadențe specifice ale unor sentimente omenеști care deschideau mereu tot alte porți spre frumusețe. Ediția a XVII-a a Salonului literar Dragosloveni a fost o reușită deplină”.

● [„Luceafărul”, nr. 51] Coșbuc (în viziunea lui Ion Lăncrănjan), *Folclorul* (restituit de Valeriu Rusu), eseul lui Mircea Popa despre *Emblematica poeziei sadoveniene și Vocația afirmării* (la Nichita Stănescu, apud Alexandru Condeescu) stabilesc profilul acestui penultim număr din anul 1986. ■•Ca liant cu trecutele apariții Ilie Bădescu scrie despre *Proiectul Hașdeu*: „Propunându-și în *Istoria critică a Românilor o misiune pe scară colosală* – așa îi apare lui Hașdeu sarcina scrierii unei istorii naționale – B.P. Hașdeu se supune unei însărcinări de proiect uriaș: de a aprofunda orice *fracțiune a neamului românesc* din « toate punctele de vedere: teritorial, etnografic, dinastic, nobiliar, ostășesc, religios, giuridic, economic, literar și artistic». Surpriza demersului hasdeian nu provine din pornirea enciclopedistă (tendință veche în tradiția europeană), ci din această exigență: «fiecare episod, fiecare paragraf, fiecare capitol sunt urmate de câte o sinteză, din ce în ce mai abundentă»”. □•Cronica literară, semnată de Artur Silvestri, îl are în atenție pe Teofil Răchițeanu, autorul volumului de versuri *Planete de melancolie* (Dacia, 1986). Cu acest volum, Teofil Răchițeanu devine, pentru Artur Silvestri, „un poet memorabil”. □•La Viața cărților prezența insolită a pilotului Doru Davidovici, Lumi galactice, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986. Autorul de literatură S.F. este întâmpinat de Cezar Tabarcea cu un text favorabil . ■•La final de an, redacția inițiază o serie de evaluări, care încep cu proza. Cărțile reținute de critica de la „Luceafărul” sunt unele despre care s-a scris deja, iar acum se revine în scop publicitar și tematic. □•Interesat de *Subtilitatea evocării*, Z. Cărlugea reia comentariile despre *Identitățile lui Litovoi*, romanul cu veleități protocroniste al lui Ioan Dumitru Denciu. □•Deși s-a scris în mai multe rânduri despre cu *A opta carte* a lui Paul Anghel din ciclul *Zăpezile de-acum un veac*, nici de această dată autorul și cartea nu sunt ocoliți. □•Nicolae Georgescu (*Substanța prozei*), începe de pe prima pagină, □•Adrian Dafir (*A opta carte*) se ocupă de același autor, cum o fac și Z. Cărlugea (*Subtilitatea evocării*).. □•Stăpânirea de sine, a lui Eugen Uricaru este un alt roman istoric, reluat analitic de Marian Vasile. □•Reportajul *Despre patrie, cu bucurie* (prin oamenii ei) semnează Viorel Sâmpetean: □•Costin Tuchilă face portretul unui umanist, Iosif Vulcan. □•Vasile Netea vede în Emil Giurgiuca, *Un rapsod transilvănean*, „unul

din principalii autori literari ai Ardealului interbelic”. □•Pe ultima pagină Andreea Dobrescu-Warodin anunță că, la editura Minerva, *Moromeții* a apărut în limba franceză:

• [„SLAST”, nr. 51] Constantin Sorescu descoperă că *Izvoarele continuității* coboară spre „originile geto-dacice” care devin „o temă perenă a literaturii române” □•Se implică Fănuș Băileșteanu (cu trimiteri la cartea lui Vasile Pârvan, *Getica*), Mihai Vasiliu care îl trece pe Zamolxe prin mitul blagian, Mihai Coman, în tentativa de a prospecta *Mitologia dacilor-dimensiuni și perspective ale cercetării* și Mihail Diaconescu, autor de romane istorice, care se confesează asupra roamnelor său *Călătoria spre zei*: „Mai presus de toate, *Călătoria spre zei* este însă o carte care mărturisește relația mea sufletească cu străbunii din veac și cu valorile lor nepieritoare, așa cum s-au păstrat ele în lumea sateilor de unde eu am pornit în lume”. □•Patriotism de ultimă oră, la purtător, produc Victoria Milescu și Florentin Palaghia, Valeriu Bogdăneț, Margareta Labiș, Mircea Florin Șandru: □•T. T. Coșovei o are în vedere pe Daniela Crăsnaru, cu *Niagara de plumb* (Eminescu, 1984): „Daniela Crăsnaru are un alt teritoriu pe care îl parcurge cu încetineala răbdătoare, nelipsită de spaime și îndoieli, a șerpașilor de pe înălțimile înghețate și rarefiate ale acoperișului lumii. Teritoriul acesta este *existența* însăși. Se poate riposta că este *spațiul* pe care îl investighează orice creator, aerul pe care îl respiră orice poet. Da, dar depinde pe care geam, pe care fereastră (ca să parafralez o metaforă a poetei) este privită această existență: pe cea a vegetalului; pe aceea a eposului mitologic?; prin geamul trandafiriu, umed al erosului, prin cel afumat al bucătăriei; prin lucrarea deschisă spre cer, prin ferestruica subsolului dincolo de care lumea se vede până la genunchi?; prin pata de ulei a benzinăriei?; prin ochiurile de dantelă parfumată?”.

25 decembrie

• [„Scânțea”, nr. 13793] Violeta Zamfirescu semnează textul *Idealurile poeziei, idealurile cetății*: Poezia, apariția și difuzarea ei, parte componentă a programului ideologic al partidului nostru, valorile ei cunosc în acești ani evoluții profunde, o expansiune durabilă, care face și mai necesară apropierea ei de marile aspirații ale timpului nostru revoluționar, de înțelegerea unor categorii tot mai largi de cititori, chemate să se pătrundă de adevărul și sensibilitatea ei”.

• [„România literară”, nr. 52] *Temeiurile Republicii* se numește editorial ultimului număr din anul 1986: „Pe temeliile unor impresionante realități se arată și la capătul acestui an semnele bune ale înnoirilor, ale muncii care se vede în orizontul țării, între dealuri și râuri, între zidurile marilor așezări industriale, de la cuptoarele oțelării lor până la minusculul tipar al energiei computerizate, precum și acolo unde viața tineretului țării cunoaște demnitatea muncii sub semnul înaltei conștiințe patriotice. Pe temeliile acestei realități înțelegem

astăzi sentimentul sărbătoresc al Republicii, într-o prețuire a forțelor noastre sociale, ca un organism unitar al creației, pentru ridicarea României pe nod trepte ale dezvoltării. Faptele arată îndreptățirea actului republican istoric de acum aproape patru decenii, căile politice prin care țara a devenit un bun al poporului ei, și dreptul prin care poporul român, în unitatea tuturor forțelor sale progresiste, l-a dobândit, în ceasul Congresului al IX-lea să-și afirme libertatea politică și independența acțiunilor sale”. □•Francisc Păcurariu arată cât de necesară este *Cunoașterea trecutului*: „Desigur, recolta de cărți de istorie, istorie a literaturii, culturii și artei noastre din ultimii ani este mult mai bogată, iar autorul acestor însemnări prea puțin competent pentru a le comenta așa cum s-ar merita. De altfel, obiectivul acestei scurte mențiuni este numai acela de a sublinia că, din fericire, interesul manifestat pentru acest fel de lucrări de cercuri tot mai largi de cititori și-a găsit răspuns într-o activitate editorială vrednică de toată lauda. Este o contribuție rodnică la cunoașterea trecutului – premisă temeinică pentru prezent și pentru mersul spre viitor”. □•În paginile de mijloc ale revistei, un reportaje de Pavel Perfil se intitulează *Contemporani cu viitorul*. ■•Sub orizontul *Analize și sinteze*, Ion Bogdan Lefter scrie despre „*Confesiunile*” lui Rebreanu: „Citite laolaltă și fără prejudecata unui Rebreanu obligatoriu «obiectiv». *Mărturisire, Cântecul lebedei, Cuibul visurilor și Calvarul* au puterea de a impune ipostaza unui pionier al narațiunii la persoana întâi în proza românească. În aceeași categorie intră *Fiara* (1920 – bucată pe măsura împrejurării brătescu-voineștiene în care se pare că Rebreanu a compus-o ; în favoarea ei nu se poate vorbi decât despre oarecarea similitudine de temă eu *Ițic Ștrul, dezertor și Dincolo* (1935 – bună nuvelă pe o sugestie «telepatică», susținută de teoretizări metafizice: «Sufletul comunică permanent cu cosmosul întreg, dincolo de timp și spațiu, dincolo de materie și neant. Într-însul trecutul și viitorul își lămuresc tainele peste viața și moartea efemeră», etc.) Nu e singurul motiv pentru care nuvelistica lui Rebreanu merită recitită dincolo de ideea «primită» a prozatorului exclusiv «realist și rece»”. □•În același context tematic, esteticianul Grigore Smeu privește *Funcționalitatea criticii românești de astăzi*, text aparent contemporan (după titlu) sub care stau, mascate, câteva pagini de istorie a esteticii de la Titu Maiorescu la G. Călinescu. □•Reeditarea volumului de *Poezii* (1927-1977) semnat de Virgil Gheorghiu (Eminescu, 1985) îi prilejuiește lui Șerban Cioculescu să exclame: *Virgil Gheorghiu altus poeta redivivus*: „Poetul clasicist mai cochetează cu extremiștii literari, pretinzând că el însuși ar fi «minat de absurduri». Se poate însă tălmăci altfel, acest fel văzută, noțiunea de absurd, nu alta decât aceea a nesfârșitei genialități investigatoare de care a dat dovadă cea de a doua jumătate a secolului nostru. Ei i se integrează, pe plan artistic, Virgil Gheorghiu, pianist, compozitor, critic muzical, care a străbătut, în deceniile șase și șapte, treisprezece capitale europene, în cadrul turneelor Filarmonicii de Stat, dar mai ales poet, căruia nimic din ceea ce este contemporan nu i-a rămas străin...”.

□•Traian Vedinaș se ocupă de un subiect istorico-literar, „*Astra*” și limba română: „Permanență și ideal, mai ales prin punerea în relief a necesității unității ei, limba românească a fost și geneză și aspirație a «Astrei», de aceea nu ne miră exclamația lui Vasile Goldiș, la una din întâlnirile, de după 1918, ale «Astrei»: «Astra ne-a făcut Unirea». Într-adevăr unitatea limbii românești pentru care au militat reprezentanții «Astrei», corelată cu alte sensuri ale luptei, a fost un element constitutiv al desăvârșirii unității politice a tuturor românilor”.

□•Gabriel Țepelea evocă texte din epoca lui Matei Basarab amintind în acest mod de „*Limba veche și-nțeleaptă*”. ■•Comentând cartea de *Poeme* (Eminescu, 1986) a Ioanei Eronim, Nicolae Manolescu îndeamnă: *Înapoi la lirism*: „Mai curând, ceea ce definește *Poemele* este nota pronunțat intelectuală, rezerva afectivă și stilul neologic, casant, autoironic. Inteligenta compensează lipsa suflului liric într-un mod absolut remarcabil la Ioana Ieronim, la Grete Tartler sau la alte poete din generațiile mai noi, despre care ar fi nepotrivit să vorbim (mai cu seamă dacă ne gândim la accepția molierească a expresiei) ca despre niște femei savante, dar care aduc incontestabil în poezia noastră de azi o instrucție și o ascuțime a minții cu care puțini din predecesoarele lor se puteau lăuda”. □•Haralamb Zincă (*Noaptea cea mai lungă*, Militară, 1986) este recenzat de Teodor Vârgolici: „Reconstituind fapte, întâmplări și acțiuni întreprinse tenace și dramatic sub pecetea tainei, Haralamb Zincă demonstrează convingător că unica forță istorică, menită să polarizeze în jurul ei, să coordoneze și să conducă toate eforturile pentru ieșirea României din război și întoarcerea armelor împotriva hitleriștilor, ca și pentru răsturnarea dictaturii antonesciene, o reprezintă Partidul Comunist Român, a cărui luptă se desfășura în adâncă ilegalitate. dar care avea ecouri puternice în rândurile maselor populare, ale diferitelor categorii sociale și politice, mobilizându-le în vederea împlinirii obiectivului suprem”. □•Apariția volumului de versuri *Pasărea Phoenix* (C.R., 1986), semnat de Petru Creția, este prezentată de Gheorghe Grigurcu drept o formă de *Baroc și sublimare*: „Foarte rar, poezia română de azi a dat glas unei atât de intense aspirații spre esențializarea existențialului precum cea prezentă în versurile lui Petru Creția. Tonalitatea liturgică, miza oraculară, fastul criptic, vizează un dincolo, ca înaltă ipoteză spirituală, ca adorație a perfecțiunii. Un dincolo în afara oricărei culturi ezoterice (deși semnele ezoterice sunt pretutindeni risipite), ca o pulsație a Ființei, a suferinței și a speranței sale sălbatice de a rămâne Ființă: «Murim mereu înainte, dincolo, într-un viitor oarecare / Și am vrea să murim / în trecut. / În lumina și umbra veghe a criptelor lui / Pline de sufletul nostru făcut / Din ce a fost și din ce mai dăinuie încă / Și din încă ceva, o întruchipare / Alta decât tot ce a fost și-a rămas. / O entitate transcendentă trăitului nostru. / Amintirii, durerii». Să ne deprindem a-l vedea pe Petru Creția ca un nume liric de prim rang”. □•Cu *Ardelenii* (XIX), Laurențiu Ulici ajunge la Angela Marinescu: „Particularitatea discursului liric al acestei poete – printre cele mai apăsător originale din poezia

contemporană – este dată de ferveoarea confesiunii într-o erupție de scrâșnet existențial amplificată de viziuni eschatologice transcrise expresionist. O furie ontologică, aparent nemotivată sau cu sugestii motivaționale de natură metafizică. se descoperă chiar de la primele cărți sub țesătura când diafană când senzuală a poemelor”. ■•O pagină cu versuri furnizează, Radu Cârnelci. Proza din acest număr este semnată de Constantina Caranfil (*Două iubiri*) și Ion Iuga (*Cei de sub cer*). □•La cartea străină Mariana Sipoș semnează textul *Mario Vargas Llosa și viitorul romanului*: „Se cuvine subliniat de asemenea meritul Editurii Cartea Românească de a publica, într-o traducere excepțională, un roman excepțional, ca un răspuns la exigențele vitale ale genului pe care scriitori de talia lui Mario Vargas Llosa îl pot da”.

● [„*Tribuna*”, nr. 52] Număr consacrat sărbătoririi Republicii, din fiecare 30 decembrie: □•Trofin Hăgan semnează articolul *Republica socialistă, cea mai înaltă creație a maselor populare din România*: „Din perspectiva celor aproape patru decenii de la proclamarea Republicii Populare Române, ne mândrim astăzi nu numai cu marile materiale realizate pe întreg cuprinsul patriei, dar și cu valorile spirituale – inclusiv cu valorile politice – recunoscute și apreciate pe plan internațional”. □•Andrei Sida este autorul editorialului *Republica*: „La cumpăna acelor ani – 47- 48 – s-a decis la noi pasul spre o nouă eră, spre un nou destin. A fost momentul și semnul trecerii spre o radicală emancipare politică a unui popor ce părea că s-a consolat și adaptat la o viață publică rânduită să nu depășească circomferința coroanei regale, adică a democrației cu un singur cap, cu o numea Engels”. □•Mircea Popa explică *Sentimentul de Republică*, trecând prin toate formele literare ale subiectului (Budai-Deleanu, Codru-Drăgușanu, Dincu Goleescu, M. Eminescu, Caragiale, Vlahuță): Mircea Vaida consemnează cealaltă mare sărbătoare a lunii decembrie, aceea amarii Uniri: „Am în fața mea pana de aur, cu care s-a scris și iscălit la Alba Iulia, cu ea s-a scris și s-a iscălit la Conferința de pace de la Paris. Balanța bijutierului o apreciază la 6, 20 gr. Timpul îi cercetează greutatea și caratele ei în balanța istoriei”. □•Cu titlul *Tema poetului*, Ion Moldovan recenzează ceea mai recentă apariție editorială purtând semnătura lui Victor Felea. ■•Marian Papahagi traduce versurile lui Traian T. Coșovei în formula *O cutie cu vorbe, stări de spirit și late obiecte*: ■•Gheorghe S. Suci se oprește asupra volumului de poezii *Nimic despre singurătate* (Eminescu, 1986) al exuberantului Ștefan Mitroi. ■•Nae Antonescu rezumă ideile cele mai importante din antologia *Blajul – vatră de istorie și cultură* (Albatros, 1986) „alcătuită de doi harnici profesori blăjeni: Teodor Selceanu și Ion Buzăși, amândoi cercetători ai trecutului provinciei în care lucrează”, volumul având și „o prefață a lui Ion Brad și el fiu al părților blăjene”. ■•Monica Spiridon (*Omul sub vreme ...?*) situează problematica romanelor acestuia în familia europeană a marilor conștiințe literare, venind cu următoarele convingeri personale: „Pentru Preda acțiunea în istorie – *fapta* – nu e justificabilă în sine, *dincolo de bine și de rău*, cum se întâmplă în

romanul lui Malraux [...] cum nu are nici resemnarea lui Celline. [...] Cum se vede, Preda are propriul său răspuns la întrebări care au turmentat, printre alții pe autorii europeni ai generației etice – Malraux, Celline, Camus sau Sartre. [...] Sub aspect axiologic, lumea lui Preda rămâne totdeauna afirmativă”. În concluzie: □•Ion Cristoiu și-l asociază pe Swift pentru a explica prozele de început ale autorului *Moromeților*, găsim în scrierile fanteziste ale autorului englez sursele stilului celui din urmă: (*Privirea naratorului*). □•Pe ultima pagină, poezii revistei (Doina Cetea, Petre Bucșa, Cornel Udrea, Ion Oarcăsu, aduc un *Omagiu* [liric] *Republicii*;

26 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 52] Tematica numărului apărut în apropierea zilei de 30 decembrie este *Ideea de republică la români*, pe care Teodor Vărgolici, folosindu-se de varii informații istorico-literare o dezvoltă în spiritul ideologiei momentului pe două pagini de revistă, aducând totul la zi: „Socialiștii români luptau în mod firesc pentru republica socialistă. Până a ajunge la făurirea acesteia, erau conștienți că se putea trece prin faze intermediare și de aceea publicațiile socialiste erau solidare cu celelalte publicații care militau, cu sinceritate și cu dragoste de popor, pentru înlăturarea monarhiei și instaurarea republicii. Însuflețiți de un ardent patriotism, de convingeri democratice și progresiste, scriitorii și publiciștii români s-au încadrat activ în procesul istoric finalizat în făurirea Republicii Socialiste România”. □•Mara Nicoară este semnatară a convorbirii cu Elena Iordache Streinu, soția eseistului și criticului Vladimir Streinu, cu multe mărturii de istorie literară: Interviuul se numește „*Cloșca cu puii de aur a poeziei*”, un citat preluat din convorbirile lui Florin Mugur cu Șerban Cioculescu, fiindcă temutul critic vedea în Vladimir Streinu un protector al tinerilor aspiranți din poezie. Dialogul conține amănunțite istorico-literare, precum și evocări/amintiri nu lipsite de interes: „– Numit profesor la liceul din Găești, unde vin și alți profesori cu o solidă pregătire, precum Șerban Cioculescu, Elena Iordache, Vasile Maciu, în scurtă vreme liceul capătă un mare prestigiu prin afirmarea profesorilor lui în presa culturală a vremii, prin impunerea unui nivel cultural necunoscut până atunci, fiind supranumit «Sorbona din Găești». Cum vi se părea lumea atunci, Elena Iordache, soție și colegă a lui Vladimir Streinu? După ce ne-am întors cu toții de la Paris (soții Cioculescu au fost și ei la studii cu noi) ne-am angajat ca profesori la Găești. Am stat la Găești zece ani. Ne-am făcut convingător meseria. La sfârșit de săptămână făceam naveta la București, ca să participăm la cenaclul lui Lovinescu. Vladimir își scria articolele în tren, așa era de presat de timp. La Găești, de fapt la Pitești, am scos prima serie din revista «Kalende», o finanțam din salariile noastre, ale lui Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu,, Tudor Șoimar. Munceam mult, dar totul ne părea mai ușor, pentru că eram tineri. [...] – Vladimir Streinu frecventa, deci, cenaclul lui E. Lovinescu, con-

siderat, în timp, o «școală de literatură». Ce a însemnat pentru evoluția ulterioară acest lucru. – Cenaclul lui Lovinescu a însemnat enorm pentru el. Lovinescu era pe vremea aceea mentorul spiritual în jurul căruia se adunau și cei consacrați și începătorii. La cenaclu era o atmosferă de înaltă intelectualitate. De cum intrai pe ușă trebuia să te pui la unison cu atmosfera, lăsând strada, orașul, la ușă. Lovinescu întreba: «– Dan Vladimirus, ai citit articolul ăsta?...» Și discuțiile începeau. Lovinescu primea pe toată lumea, dar acolo singuri se selecționau. Participau mari personalități: Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Rebreanu era o *rara avis*, dar venea și el, Zaharia Stancu, Ticu Arhip, Claudia Millian Minulescu, Ioana Postelnicu, Ada Orleanu etc. Eu aveam 22 de ani și intrasem dintr-odată, căsătorindu-mă cu Streinu într-un mediu foarte intelectual. Din liceu eram în admirația femeilor care scriau. Cel mai tare m-a impresionat la cenaclu Hortensia Papadat-Bengescu: era foarte elegantă. Lovinescu îi dădea locul de onoare, el ședea la birou, ea pe un scaun alături, noi ceilalți mai încolo. Avea o voaletă care îi acoperea o parte a obrazului, stătea imobilă, picior peste picior. Mă uitam la ea în bătaia soarelui, îi vedeam pe obraz un puf auriu și mă miram de ce e atât de admirată. Atunci aveam vârsta tinereții, care nu cruță. Mi-a plăcut mult Cella Serghi, avea un taior albastru și râdea cuceritor. După ce citeau tinerii, cărora le tremurau mâinile în care aveau manuscrisele din dorința de a publica, Lovinescu spunea: «– Ei, acum, doamnele să se caute în poșetă!». Am auzit citite acolo lucruri care îmi tăiau răsufarea de emoție. Era o atmosferă de intelectuali adevărați, foarte cruzi în discuțiile lor despre literatură. [...] – *Vladimir Streinu a colaborat la principalele reviste ale timpului: Universul literar, Timpul, Viața românească, România literară, Preocupări literare, Kalende, Revista fundațiilor etc. Prezență constantă și de primă mărime în presa vremii, alături de Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Șerban Cioculescu, Tudor Vianu etc., Vladimir Streinu a militat în apărarea valorilor, încercând, alături de ceilalți critici, «a zădărnici instaurarea anarhiei în spirite și de a veghea asupra acelei ordii supreme pe care Arta o instituie în lume.» A fost o epocă de mari frământări, dar și de mari realizări.* – Vladimir Streinu era un pătimaș al literaturii, de o mare combativitate. Scriitorii se băteau în reviste în săbii verbale pentru ideile lor. Se băteau în cuvinte. Erau teribili. Exista o cofetărie Corso», iar discuțiile de la masa noastră, între Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Tudor Vianu erau așa de pătimașe, încât lumea de la mesele vecine se aștepta ca ei să se ia la bătaie. În fond, erau prieteni buni, dar fiecare își apăra ideea. Camil Petrescu, cât era de surd, auzea cu ochii și cu nasul, fața lui era o imensă ureche cu care asculta și răspundea, își apăra ideile cu multă patimă. Lupta pentru romanele sale și pentru eroii săi. Era o generație plină de entuziasm și hotărâre. Se iubeau tocmai pentru această tensiune a discuțiilor. [...] Prietenia lui Vladimir Streinu cu Șerban Cioculescu și Pompiliu Constantinescu era plină de o admirație reci-

procă. Deși discutau în contradictoriu despre literatură, erau discuții bătaioase, ca la urmă să se despartă prietenii, să râdă cu toții copilărește. – *Într-un interviu luat de Florin Mugur lui Șerban Cioculescu, domnia-sa îl numește pe Vladimir Streinu «cloșca cu puii de aur a poeziei» (în sensul că era vizitat și încuraja mult scriitorii). Vladimir Streinu a fost extrem de deschis în acceptarea fenomenului modern [...]* – Între 1942-46 la cenaclul din casa noastră veneau toți tinerii care scriau. Tineretul stătea pe canapele, pe jos, Vladimir Streinu îi puneă să citească, îi publica în «Kalende». A iubit poezia, iubea mult tineretul, își dădea pentru ei și haina de pe el. Îmi aduc aminte când a venit Doinaș și ne-a citit *Mistrețul cu colți de argint*. Ne-a plăcut atât de mult, că după aceea mergeam cu Vladimir pe stradă și o declamam. La noi veneau Doinaș, Jebeleanu, Tonegaru, Ion Barbu, Mihai Crama, Iordan Chimet și mulți alții. – *În 1944, împreună cu Șerban Cioculescu și Tudor Vianu publică Istoria literaturii române moderne. Criticul care publicase în 1938 Pagini de critică literară, Eseuri și în 1942 strânge în volum studiile de restituire ale clasicilor. Clasicii noștri, nu a fost tentat să scrie singur o istorie a literaturii române?* – Ba da. Ar fi vrut. Dar eu cred că dacă cineva ar strânge toate articolele publicate de Vladimir Streinu s-ar face o istorie a literaturii, pentru că el a analizat toți scriitorii de valoare. Pornind de la clasici, la contemporanii debutanți. El a fost o personalitate complexă, a tradus mult, dând ediții bilingve comentate, ca director al Editurii Univers a inițiat colecții noi“. □ • În *Lucian Blaga, epistolar*, Aureliu Goci dezvăluie disponibilitatea poetului față de tinerii aspiranți în ale poeziei, exemplificând cu textul inedit al unei scrisori pe care Lucian Blaga i-a adresat-o lui Constantin Păunescu (poet, autor mai târziu al volumului *Euphorion*, 1969), de profesie psiholog, mai bine cunoscut în această ipostază. □ • Amintind că se împlinesc 95 de ani de la naștere, Emil Manu realizează un portret *Perpessicius*: „Ar fi avut în această toamnă 95 ani. Omul de bibliotecă, poetul, istoricul literar, criticul, interlocutorul fermecător ne-ar fi dat întâlnire în presă cu ultimele sale «lecturi intermitente», l-am fi întâlnit în secția de manuscrise de Biblioteca Academiei, descifrând cu lupa inefabile grafiile eminesciene, i-am fi zărit pe străzi silueta preclasică. Dar, dincolo de toate aceste apariții ipotetice, ne întâmpină portretul sentimental al învățatului și poetului, înscris în ramele veșniciei. S-a spus (și nu o dată) că Dumitru Panaitescu-Perpessicius a profesat o critică amabilă și gratulatorie. Nimic mai inexact. *Mențiunile sale critice*, articolele, studiile conțin și controverse și chiar polemici. Dar controversele sau polemicile sale erau întotdeauna egale cu observația onestă, tradusă într-un stil elegant. Articolele sale nu sunt eseuri, ci referințe exacte, la obiect, fără divagații și formulări impresioniste. Perpessicius citea cu creionul în mână. Lecturile sale erau secondate nu de profesionistul ce întocmea fișe de lectură, ci de intelectualul sever care confrunta și se confrunta“. □ • *Fenomenul arghezian* o interesează pe Mariana Ionescu sub aspectul repunerii în circulație a prozei

argheziene, de către Ilie Guțan, unul dintre îngrijitorii acestora: „Readucerea prozei argheziene în fața maselor largi de cititori ni se pare cu atât mai necesară cu cât prozatorul a fost mult timp umbrat de aureola poetului. [...] Aparținând colecției «Arcade», volumul își datorează utilitatea îndeosebi realizării relației dintre orizontul operei literare și orizontul de lectură din studiul postfeței semnate de criticul Ilie Guțan, aplicat cercetător al creației argheziene, investigată de altfel, cu reale aptitudini și vastă informație în volumul *Tudor Arghezi – imaginarul erotic* (1980). Studiu complet și concis asupra poemelor în proză argheziene. *Postfața* soluționează cu un remarcabil discernământ critic, unele probleme dificile ridicate de subiectul abordat, din care menționăm: situarea textelor în ordinea momentelor evoluției scriitorului și în contextul literar-istoric, inventarul tematic astfel încât să se evidențieze atât mesajul artistic umanist cât și realizarea lui ca o culme a prozei poetice românești, raportul dintre eterogeneitatea formulei artistice și cea tematică, în sfârșit, conștiința artistică reflectată în diverse poetici”.

● **[„Cronica”, nr. 52]** Sub titlul *Istorie și angajare*, Ștefan Oprea anunță: „Se împlinesc, la 27 decembrie a.c., 170 de ani de când, la Iași, a avut loc primul spectacol de teatru cult în limba română. Articolul este însoțit de imaginile lui Asachi („întemeietorul teatrului românesc”, 1816), Alecsandri, Kogălniceanu Matei Millo, Miluță Gheorghiu și Aglae Pruteanu, semn al accentului localizat atribuit unei celebrări naționale. □ Un scurt interviu acordă Mircea Radu Iacoban, director al teatrului național din Iași. Răspunzând întrebărilor redacției, acesta afirmă că ideea-ax, în jurul căreia s-a desfășurat mișcarea teatrală locală, a fost, în tot acest timp, „spiritul ieșean” și prezintă, în continuare, „acțiunile” în care se află angajat colectivul artistic al teatrului în momentul de față. □ Locul cronicilor și recenziilor literare este ocupat de glume, glumițe, caricaturi, scurte proze voite vesele – de pildă, *Scriitorii și filmul* este semnată, după modelul lui B.P. Hasdeu, P. A. Călescu – îndeajuns de îndoielnice încât simpla lor consemnare să pară un exces. □ Nicolae Manolescu scrie, sub titlul *Corpul și sufletul*, o cronică la Iris Murdoch, *Discipolul*, Univers, 1986, tradus de Antoaneta Ralian, „un voluminos roman... care ne ajută să înțelegem concepția autoarei, a cărei literatură are o clară înclinație filosofică”. □ *La Prezențe românești* sunt oferite informații despre *O antologie de poezie românească în Finlanda*, apărută la lectoratul de limbi romanice al Universității din Turku. Cele 90 de poeme, aparținând unui număr de 30 de poeți români reprezentativi, între care se află Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Constanța Buzea, Nichita Stănescu, au fost realizate de „eminentul filolog Pirjo Raiskila” și de studenții finlandezi ai lectoratului, ajutați de Ion Stăvăruș, autorul inițiativei. □ Geo Vasile anunță că în vara anului 1986, în Italia, a fost editată sub titlul *Fiabe e leggende romene*, o carte de basme și legende aparținând, primele lui Petre Ispirescu, cele din urmă lui Alexandru Mitru.

• [„**Flacăra**”, nr. 52] Eugen Evu este prezent cu cinci poeme având titlul comun *Cântec pentru plaiul străbun*. □•Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* publică poeme festive de Mircea Iachim (*An Nou*) și Dionisie Duma (*Demnitate*). ■•La final de an sunt contabilizate realizările din sfera culturii, sub angajantul titlu generic *An rodnic pentru înflorirea continuă a spiritualității românești*. □•Valeriu Râpeanu scrie despre *Ediții* preocupându-se de cele cu impact național: prima culegere din *Opere* de Simion Mehedinți (Junimea, 1986), *Istoria românilor din Dacia Traiană*, de A.D. Xenopol, inaugurarea seriei de *Opere*, D. Caracostea (Minerva, 1986), N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, de Nicolae Iorga (Minerva, 1986), volumul al III-lea din N. Bălcescu, *Opere*, „întâmpinat cu o tăcere inexplicabilă”, *Correspondența* lui Odobescu, din *Opere*, XI, *Istoria literaturii române moderne*, de Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și Tudor Vianu. □•Romul Munteanu selectează, la poezie, pe Mircea Ivănescu (*Alte poeme nouă*), Victor Felea (*De toamnă*), Ion Horea (*Rodul de vază*), Alexandru Andrișoiu (*Constelația lirei*), Florin Mugur (*Spectacol amânat*), Adrian Păunescu (*Manifest pentru mileniul III*). În ceea ce privește proza, nominalizările aceluiași critic sunt: Eugen Uricaru cu *Stăpânirea de sine*, Dumitru Popescu (*Vitralii incolore*), Tudor Țopa (*Puntea*), Bedros Horasangian (*Parcul Ionid*) și Mircea Nedelciu cu *Tratament fabulatoriu*. □•Lui Al Piru îi revien *Demersul critic*. Acesta oferă o lungă listă de critici activi, fără a-l pune în prim-planul evaluărilor pe vreunul dintre ei. □•La fel procedează Tania Radu în privința spectacolelor de teatru și filmului românesc.

• [„**Orizont**”, nr. 52] Adrian Dinu Rachieru semnează amplul articol *Sociologie și conducere socială* în care arată: „Concluzionând, sociologia (în special) și întreaga constelație a disciplinelor social-umane trebuie să-și adâncească caracterul militant, validându-și această înaltă menire prin contribuții concrete, efectiv angajate, problemele diferitelor științe sociale, ca instrumente teoretice ale practicii revoluționare – *nefiind doar probleme de strictă specialitate ci aparținând ideologiei socialiste*; astfel, științele sociale în ansamblu vor fi în măsură a oferi o bază cognitivă solidă și adecvată perfect stării continue a organizării și conducerii societății socialiste, *fuziunea științificului și politicului pe tărâmul conducerii și adâncirea democratismului socialist* (dimensiune implicată în conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată) asigurând, finalmente, prin amplificarea conducerii participative *valorificarea optimă a tuturor capacităților creatoare ale membrilor societății*”. □•La cronică literară, Cornel Ungureanu scrie despre Horia Pătrașcu, *povestitor*, mai precis despre recenta apariție a acestuia, *Pentru un călător cu trenul*, Facla 1986: „Horia Pătrașcu a debutat în 1966 cu *Întunericul și profesoara de pian*, dar marele său succes s-a numit *Reconstituirea* (1967), nuvelă care venea contra curentului; nu se alinia modelor, nu voia să rimeze cu paginile de succes ale tinerilor săi colegi novatori. Era o proză «clasică», scrisă dintr-o suflare, cu

subiect, personaje, atmosferă. [...] Noutăți mari nu sunt în volumul *Pentru un călător cu trenul* (Facla, 1986). Povestirile se sprijină pe aceeași tehnică a înregistrării cotidianului, pe același sistem de a nota vibrațiile sufletului simplu. Deplasarea către «jurnal», către persoana întâi ar caracteriza totuși această carte în care «ziaristul» e dispus să mărturisească. Prozator antisentimental, Horia Pătrașcu nu se lasă încă corupt de fluxul mărturisirii: el analizează, el stenografiază, captează «stări». Nu pozează pentru posteritate. [...] În literatura de azi, Horia Pătrașcu, este mai apropiat de Augustin Buzura decât de Sorin Titel. Puțin preocupat de sincronizare, de stil, Horia Pătrașcu nu are răbdarea de a povesti frumos. Uneori nici măcar cursiv. Mai degrabă în război cu cititorul decât în tovărășie cu el, Horia Pătrașcu are doar ambiția de a face dreptate personajelor, locurilor, ideilor, pe care mizează“. □·Mircea Mihăieș aduce contribuțiile generației sale, optzeciste, la nivel „par lui-même”, adică despre volumul de versuri al lui T. T. Coșovei, *În așteptarea cometei*, C.R., 1986: „Să mai admitem o dată evidența: Traian T. Coșovei ar fi putut alcătui trei, dacă nu patru antologii la fel de bune ca aceasta. Poezia lui, scutită de servituțile evoluției, egală cu sine de la primul volum *Ninsoarea electrică* la ultimul *Poemele siameze*, permite astfel de *relâche*-uri, fatale, poate, în cazul altor creatori. De altfel, în ciuda caracterului său cam abrupt, ieșind, indisciplinat, din fluxul prototipurilor, selecția, recapitulativă, aici vorbă, arată un T.T. Coșovei ușor schimbat la față. Dezavantajul alegerii se transformă în avantaj al distanțării. [...] Orgolioasa confruntare cu sine, *În așteptarea cometei* propune un poet care știe să-și echilibreze admirabil vocile textului. Histrionismul său – grav de data aceasta – se diluează în labirintul tăcerii. Comedia limbajului devine dramă a existenței, rețetarul supraréalist se dovedește doar o spectaculoasă întru-pare circumstanțială. Copilăria (și copilăreala) limbajului poetic au străbătut defileul îngust al unei expansivități retezate la timp. Ignorând orice strategie, Coșovei renunță și câștigă“. □·Alexandru Ruja surprinde *Consistența faptelor* în romanele lui Ion Marin Almăjan: „Ieșită din complexul provincialismului, literatura rodnică a Banatului se impune prin scriitori valoroși și prin creații care o reprezintă ca *parte din întregul literaturii*. I.M. Almăjan face parte din această generație de scriitori, conștienți de menirea lor, profesioniști ai condeiului, oameni apăsăți de responsabilitatea actului cultural, pe care sunt chemați [...] Almăjan își iubește Banatul natal și proza sa este o expesie a acestei devoțiuni. O provincie care a trăit mai mult din orgoliu, din aspirație, fără să dea o mare literatură, este acum în curs de a da, prin această generație de mijloc, ceea ce pentru tinerii interbelici a rămas o stimabilă dorință. Din acest punct de vedere, întreaga roză a lui Almăjan este cu teză [...] O parte a prozei lui Almăjan aduce cu sine lumea satului. Prozatorul vine în literatură cu această lume răsfrântă în el, rămâne dator cu durerea cuprinderii totale și exteriorizarea sentimentelor de atașament față de acest univers. [...] I.M. Almăjan este un prozator care discută curajos probleme contemporane, actuale. Romanele sale includ

oameni integrați ca participanți direcți în amplul proces al construcției socialismului. Scriitorul disociază bine, între curajul, să-l numim, etic și estetic. *Sentimentul puterii* este astfel convingător, adică cel puțin în măsura atitudinii curajoase, ca dezbateri etică, atinge șio parametrii valorii estetice. Un roman absolut remarcabil este *Tornada*. Autorul impune, cu insistență, în literatură, un ținut, urmărește istoria unui oraș. Romanul lui Almăjan impresionează prin construcția epică, prin curajul și prestanța dezbaterilor, documentarea amănunțită, tensiunea și nervul permanent al acțiunii. Scriitorul s-a documentat în arhive, scoate amănuntul istoric la suprafață, vâlul istoriei este înlăturat – o lume a epocii, evenimente mai mult sau mai puțin cunoscute, personaje intrate în istorie sau uitate de istorie sunt readuse pe o mare întindere epică. [...] Roman al maturității prozatorului, *Tornada* face parte din acea specie pentru realizarea căreia talentul trebuie să fie dublat de curaj și demnitate. Nu stilul devitalizat, încrestat cu flori, dar lipsit de sevă îi este caracteristic scriitorului, ci proza încărcată de consistența faptelor”. □•Despre *Vitalitatea prozei scurte* scrie Valeriu Drumeș: „Chiar dacă nu a fost un an al prozei scurte. Această specie își păstrează forța de atracție în rândul autorilor, cât și-n cel al cititorilor. Explicațiile sunt, firește, multiple și unele țin de însăși originea fenomenului literar, al prozei mai exact. Ca atare, este semnificativ că, în ultima perioadă, autori care s-au remarcat în alte specii sau genuri, abordează proza scurtă, cu succes în multe cazuri, pe de altă parte observăm fidelitatea unor autori față de proza scurtă. [...] Criticul Ov. S. Crohmălniceanu «recidivează» cu *Alte istorii insolite*, care, deși cu aparent fundal S.F., demască fanatismul tehnico-scientist, fiind mult mai realiste decât par, activate de o ironie subiacentă. Un tânăr debutant, Mircea M. Tomuș, publică în *Principiul vaselor comunicante* nuvele de bună observație realistă, incitând cu efecte de tensiune și mister. Schițe inspirate de viața cotidiană, medalioane ale unui îndrăgostit de orașul său ne oferă Mihai Giugariu în *Nepoții lui Anton Pann*. [...] Unul din talentații prozatori tineri, Bedros Horasangian, este prezent cu *Parcul Ioanid*; fermecătoare proze scurte scrise cu nerv și vervă, irigate de o ironie insinuantă. [...] Margareta Sterian alături de *Viața prin hublou* schițe și pagini de jurnal ce se disting prin fluentă narativă și plasticitatea notației. După debutul în roman, Ildico Achimescu «atacă» proza scurtă – *Romanță cu busolă* – exploatănd filonul autobiografic și compunând reușite «menuete de familie». Cele cinci nuvele din *Miraj*-ul lui Dan Rebreanu rețin atenția prin incizii în problematica socială. Incitante, originale nuvele cu tentă onirică și putere de pătrundere psihologică alcătuiesc volumul lui Florin Toma, *Peisaj cu fluturi noaptea*. Schițe interesante prin capacitatea de transfigurare a experienței personale conțin volumele *La jumătatea drumului* de Liliana Ursu și *Familia fără nume* de Marcela Vrancea. Ștefan Dincă și Al. D. Lungu se arată înzestrați povestitori și observatori ai comportamentelor și mentalității din universul rural în volumele *Rude de gradul unu* și, respectiv, *Lacătul apei*. Calități de veritabili prozatori vădesc

autorii câtorva cărți de reportaje: I. Nete, L. Lădăriu, I. Hanca, C. Nistea, G. Hașa, F. Bănescu, cei șase coautori ai *Cărții Mureșului*; Nicolae Sârbu cu *Aurul din aripi*, atașament sufletesc la un spațiu psiho-social; Vasile Nedelcu în *Drum spre puntea de comandă* relatează captivante fapte marinărești; *Nimic despre singurătate*, ci despre solidaritatea trăită interior ne aduce probe grăitoare Ștefan Mitroi. Proza cu virtuți umoristice, combină în doze diferite, de la un autor la altul, burlescul, sarcasmul și adierea lirică: Vasile P. Fati în *Peripeții de vacanță*, Emil Șain cu *Relaxare*, Tudor Ionescu în *Ținuta obligatorie*, Maria Marian – *Eu și tata facem sport*. Evident, e posibil ca aparițiile editoriale din ultima parte a anului, și care nu ne-au parvenit, să poată îmbogăți sau nuanța această selectivă retrospectivă. P.S. – Semnalăm, cu regret, neglijența editurilor de a prezenta sumare date bio-bibliografice despre autori, fără de care sesizăm greu un debut sau evoluția unui autor, fapt defavorabil și autorului și cititorilor. O excepție: volumul *Debut '86* – Culegere de proză scurtă – în care, din păcate, editura Cartea Românească a înghesuit 34 de autori, dintre care prea puțini meritau (deocamdată) girul tiparului“. □•Poezia lui Nicolae Dolângă este filtrată critic de Liviu Petru Bercea. ■•Un nou episod de exegeză blagiană oferă Simion Mioc, în *Lucian Blaga, un poet al secolului XX*. Concluzia: „Cele două atitudini lirice și antropomorfe extreme, cu dramatica lor înfruntare, se raliază retoricii și poeticilor expresioniste, asimilate profund de Lucian Blaga și din interiorul cărora se ivește viziunea originală, inconfundabilă a unui aed al secolului XX“. □•■•Suplimentul literar „Orizont arădean“, ultimul din acest an, oferă versuri de Ilie Măduța (*Picasso*) și un scurt interviu cu poetul Vasile Dan luat de V. D. (!?), din care rezultă că Vasile Dan este pasionat de interviuri (oferă o listă dezirabilă) și are preferințe între autorii români (nominalizați). □•Florin Bănescu este prezent cu *Orașul privit dintr-o sanie...*; intervențiile sale din paginile suplimentului conturând prin adăugare o viitoare carte în care depănă amintiri. □•Sub titlul *Visul și realul*, Alexandru Ruja comentează *Tirania visului*, 2. Vol., Eminescu, 1985: „*Tirania visului* este un fel de jurnal liric al fețelor vieții. Frumusețile vieții sunt adorate într-o complexă interferență. [...] *Tirania visului* (*Adorarea stelelor duble*) are o structură cu totul deosebită, poate singulară în literatura română. Poemele dublate ca titlu (din care unul se subintitulează *vis*) se completează sau se opun ca viziune, se corijează reciproc sau se descompun ca sens. Cuprind o aventură lirică în care se amestecă, în doze diferite, vis și realitate, imaginar și concret, experiență trăită sau rămasă la stadiul de dorință. [...] Începând cu unul dintre cele mai bune volume de debut ale deceniului opt, Carolina Ilica este o poetă exigentă cu sine, scriind mereu la un nivel valoric remarcabil“. □•La rubrica *Ex libris*, Gheorghe Schwartz semnează cursivul „*Omul de prisos*“ de pe strada Le Havre. □•În suplimentul cultural „Semenicul“, Ion Arieșanu se confesează: de ce am scris „o complicată stare de fericire“, romanul Aninei: „Mărturisesc că am trecut și eu acest Rubicon necesar, în momentul în care

închinam cartea Aninei, O complicată stare de fericire, romanul unei umanități deosebite, al unui mediu, al unui oraș, trimis, prin generalizarea artistică a cărții, pe meridianele spirituale ale naționalului românesc. Niciodată până la Anina nu mi-am pus întrebarea: ce trebuie să scriu această carte? Cât timp nu-mi puneam asemenea întrebări, nu puteam să am nici teroarea că o carte sau alta ale mele nu ating coordonate esențiale în om. Cu romanul *Aninei*, am încercat întâia oară acest sentiment. [...] Citisem *Lume fără cer* în acei ani, romanul regretatului Virgil Birou, și întâlnisem o umanitate zdrobită de împilare, relații bazate pe exploatare cruntă, o pictură realistă a unui mediu trăit de scriitor, oameni simpli, cu vieți distruse, țărani deznădăjduți, chipuri de intelectuali cinstiți și abulici, sau de burghezi veroși, ticăloșiți și abrutizați, un tablou cu pagini adesea cutremurătoare prin veridicitatea și realismul lor, pe care Virgil Birou le condensase în acest roman al anilor primului război mondial. [...] Mă interesau legături noi, etice, alte legi care conduceau o umanitate de azi, o nouă viziune și o nouă orientare a individului, a acestei umanități. [...] Dacă aş căuta o concluzie la aceste câteva succinte mărturisiri, aş afirma că un roman este, de fiecare dată, pentru un autor, un mode de a fi esențial în raport cu lumea, un răspuns cât mai prompt al subiectivității sale creatoare la una sau mai multe întrebări capitale“. □ Sub titlul *Un roman nedreptățit – Lume fără cer* de Virgil Birou – Timotei Jurjuca arată: „Trei scriitori au găsit, în ultimele patru decenii, motive inspiratoare în universul orașului Anina. Virgil Birou, *Lume fără cer*, roman, 1947; Ion Arieșanu, *O complicată stare de fericire*, roman 1967 și Nicolae Sârbu, *Aurul din aripi*, reportaje, 1986. Secvențe ale istoriei zbuciumate a acestui vechi centru minieresc bănățean s-au convertit astfel în temă literară. În ele, romanul lui Virgil Birou, *Lume fără cer*, ne apare ca un esențial punct de reper: într-un fel ori altul, toți ceilalți scriitori (și cărțile lor) își recunosc apartenența la spiritul realist propus de primul romancier român important al minerilor. Și totuși, cartea lui rămâne în continuare – efect al unor prejudecăți de neînțeles – puțin cercetată și puțin cunoscută conștiinței critice a țării. O considerăm – în linia programului nostru – ca o propunere pentru o posibilă *Antologie a literaturii române*. [...] După patru decenii de la prima ediție (Virgil Birou, *Lume fără cer*, Roman, Editura Fundației..., București, Colecția «Romanul social», «Tipografia Românească», Timișoara, 1947, 499 pag.), romanul acesta este ca și necunoscut criticii și istoriei literare. Un destin inexplicabil la prima vedere. Fusesse încununat cu un important premiu; alte două ediții l-au readus spre public între timp, una, în 1957 (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 506 pag.), alta în 1972 (Editura «Facla», Timișoara). Cum se explică acest destin? [...] Cornel Ungureanu a văzut în *Lume fără cer*, între altele, un «manifest regionalist» (loc. cit., 75), iar Nicolae Țirioi – cu o îndreptățire care se cere mai insistent argumentată – remarcă: «romanul acesta are, [...] o semnificație asemănătoare – mutatis mutandis – cu aceea a apariției lui *Ion* de Liviu Rebreanu» (Loc. cit., 96). Oricum, deși ignorat, romanul *Lume*

fără cer al lui Virgil Birou reprezintă totuși spațiul uman și spiritual bănățean, proiectat, pentru prima dată, în întreaga-i complexitate, în literatura română. Această valoroasă carte trebuie deci pusă la locul care i se cuvine, împreună cu *Oameni și locuri din Caraș*“.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 52] Sunt anunțate *Premiile revistei „Săptămâna” pe anul 1986*: George Potra – pentru întreaga activitate științifică și cercetarea istoriei Municipiului București; Gheorgehe Dumitrescu – pentru contribuția la reflectarea în muzică a epopeei naționale; Cornelia Bodea – pentru corpusul de documente istorice *Anul 1948 la români*; Mircea Mușat și Ion Ardeleanu – pentru activitatea în domeniul istoriei și pentru lucrarea *România după Marea Unire*; Nicolae Mihăescu – pentru întreaga activitate pedagogică și publicistică consacrată limbii române; Titus Popovici – pentru întreaga activitate în domeniul cinematografiei; Tia Peltz – pentru întreaga activitate în domeniul artelor plastice; Șerban Marinescu – mențiune pentru regia filmului *Moara lui Călifar*.

27 decembrie

• [„**Lucefărul**”, nr. 52] Număr festiv, cu subiecte împărțite între sărbătorirea Republicii și a Noului An. □•Fănuș Neagu semnează cursivul *O, brad frumos*, iar Ovidiu Genaru poezia, cu trimiteri explicite la sărbătoarea religioasă de la care au trecut numai două zile, *Lumină din lumină*: „Răsare fără să apună/ Ursa cea bună cu laptele mamei,/spiritul urcă la cer/ subțire ca ideea ființei”. □•Mihai Ungheanu își invită colegii de redacție și colaboratorii sub *Semnul dezbaterii*: Participă Artur Silvestri, care constată cu există un clivaj între termenii *Evoluție* și „*evoluții*” □•Cărțile imprimate pe fața timpului prezent sunt, în opinia lui Ilie Bădescu, cele semnate de istoricul Al. Zub, filosoful Constantin Noica, Al. Dușu, Vladimir Trebici, Ion Ghinoiu (*Demografie și etnografie*), Virgil Constantinescu Galiceni și Ion Ungureanu (*Teorii sociologice contemporane*). Paul Tutungiu vede viața teatrală de la final de an *Sub zodia restituirilor*. □•Atent la *Registrul prozei*, Al. Horia îi nominalizează pe Stelian Gruia (*Un an, o viață*), Daniel Drăgan (*Tare ca piatra*), Paul Eugen Banciu (*Mușlonul*), Stelian Dragnea (*Timpul care nu moare*), Ion Eremia (*Neînfrânții din Țara Zimbrului*), Sonia Larian (*Bielele corpuri*), Ovidiu Moceanu (*Fii binevenit, călătorule!*), Pavel Pereș (*Pasărea purpurie a dragostei*), Adriana Bitell (*Iulia în iulie*). O pagină de *Gânduri și fapte la sărbătorirea Republicii*, îi are drept protagoniști pe Ion Șerban Drincea (*Oameni și lumină*), Nicolae Băbălău (*Măsura acestui timp*), Eugen Evu (*Izvoarele fierbinți*). □•Niculae Stoian face un popas în cadrul serialului său *Poezii, când erau tineri*..., printre *Inimile dintâi republicane*, prilej de a cita copios din poezii semnate de Zaharia Stancu („Prielnice e vântul. Meșter cârmaciul, / Mândră corabia...meșter cârmaciul”). Alte exemplificări vin dinspre poemele lui Aurel Baranga, Marcel Breslașu, chiar și Ion Barbu cu *Bălcescu trăind*. □•N. Geor-

gescu își propune trecerea în revistă *Din edițiile anului...* , dar se arată indecis, nominalizând editurile Minerva (pentru edițiile reprezentând culegeri de folclor) Academiei (pentru ediția Odobescu) da și nou apărutul format în limba franceză al *Moromeților*. □•Pe ultima pagină din ultima săptămână din an, *Poezii lumii cântă România*, cam aceeași Miguel Angel Asturias, Rafael Alberti, Nina Koroliova , Ciu-Ți-Ci, Vesna Parun.

• [„SLAST”, nr. 52] Numărul de sfârșit de an își păstrează tematica politică în priumele pagini: începe cu Proclamarea Republicii, moment de însemnătate istorică în transformarea revoluționară a societății noastre, text însoțit de versurile poezilor Pavel Pereș (*Izvor de împliniri*) și Horvat Dezideriu (*Cinstire fie, Republică*) și continuă cu un documentar realizat de Cornel Brahaș (*Republica, dimineața întâi*). □• Cele două pagini de versuri intitulate *Patrie, lumină blândă, la-nceput de an bogat*, conțin versuri semnate, între alții, de Carolina Ilica, Mara Nicoară, Viorel Sâmpetean, Ștefan Mitroi, Mircea Florin Șandru, despovărate de zorzoanele ideologicului. □•Sub titulatura *Cronicii noastre vă propun un bilanț*, apar cronici ale evoluției literare anuale (Constantin Sorescu), dramatice (Miruna Ionescu), cinematografice (Eugenia Vodă), muzicale (Anca Ioana Andriescu) și din domeniul artelor plastice (Simona Vărzaru): □•Constantin Sorescu: „De ce această anomalie atâta vreme cât am căzut cu toții de acord (un acord unanim!) că anul editorial nu se suprapune anului calendaristic? Pentru că noi confundăm încă anul literar cu anul editorial. În sintezele finale vorbim exclusiv despre cărțile tipărite, ne concentrăm deci atenția asupra materiei care constituie specificul anului editorial. [...] Dintr-un unghi nesentimental și nepartizan, tendința spre o nouă clasicitate a fenomenului literar românesc apare ca evidentă; spre o nouă clasicitate, căci performerii ei fructifică în ideea de perenitate tot ceea ce au experimentat și probat ei înșiși și colegii lor nu demult”. □• În stilu-i „caracteristic” Traian T. Coșovei închide rubrica sa despre tinerii autori scriind despre ... Traian T. Coșovei (*În așteptarea cometei*, C.R., 1986).

30 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 13797] Număr festiv de *Ziua Republicii*. Eugen Frunză semnează poezia *Țara a soarelui meu*.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11663] Sub genericul Republica XXXIX, *Republică a întregului popor, de ieri, de azi și pentru viitor*, semnează articole omagiale Florentin Popescu (în zi de sărbătoare), Ion Simion Pop (*Portretul oamenilor făuritori*), Mihai Bărbulescu (*Identitatea tinereții*) Ioana Proca (*Vatră de eroi*). Cu versuri dedicate aceluiași eveniment sunt prezenți: Carmen Focșa, Arthur Porumboiu, Ion Machidon, Mihai Beniuc, Chiriac Samoilă.

31 decembrie

• [„România liberă” nr. 13112] În ultima zi din an, Ion Dodu Bălan și Alexandru Balaci scriu articole bilanțiere, exprimând în termeni mai mult de-

cât elogioși izbânzile politice ale momentului contemporan. Ion Dodu Bălan își numește intervenția *Spirit novator, participare, responsabilitate*: Alexandru Balaci scrie despre *Exemplare fapte de creație*: Nu în cele din urmă, Victor Tulbure este prezent cu o urare românească, evident versificată:

• [„Scânteia”, nr. 13798] Număr festiv de *Anul Nou*, în care sunt prezentate felicitările adresate Președintelui Republicii Socialiste România de șefii misiunilor diplomatice și Cuvântarea rostită de Nicolae Ceaușescu cu acest prilej: □•Semnează versuri Sorin Teodorescu, (*Țară a muncii, țară a unității*) și Constantin Ciocan (*Sub faldul tricolor*):

• [„Scânteia tineretului” nr. 11664] Viorel Cozma semnează versurile intitulate *Țara la ceas de sărbătoare*., Având stegar în frunte Partidul demnității/ Și Fiul brav al țării iubit Conducător/ Am pus în ani de glorii temeiul libertății/În patria română cu falnic viitor”.

• [„Viața studentască” nr. 52] Rubrica *Superlativele anului* conține însumarea nominalizărilor făcute de către cititorii revistei, sugerându-se că, astfel întocmite, clasamentele indică nivelul de popularitate al autorilor: ■•” [...] Numărul mare de scrisori care l-au desemnat pe criticul și eseistul *Mircea Martin* în fruntea candidaților la secția *critică literară* demonstrează, de bună seamă, nu numai succesul de care s-a bucurat apariția anul acesta a *Singurei critici* dar și considerația pe care au dobândit-o, într-un interval de timp mai lung, ținuta și programul estetic ale criticului și universitarului *Mircea Martin*. [...] Pentru cititorii săi mai vechi ca și pentru cei mai noi, *M. Martin* e autorul unui excepțional spectacol al stilului, al unei desăvârșite arte a rostirii profunde, modeste și în același timp artistice. [...] ■•Între poeții activi de azi, se poate afirma cu certitudine că M. Ivănescu este dintre acei puțini cu operă literară constituită, unitară și profund individualizată, ferită de fluctuațiile modelor și de inconsecvențe proprii, ignorând succesul facil, dar nici abandonându-se unor cutume de laborator în care rumoarea cotidianului nu ar avea acces. Operă, în același timp, deschisă, integrându-se sub ochii noștri, de la o carte la alta, oferind cu fiecare nouă apariție certitudinea regăsirii unui univers în care cititorul dorește să revină pentru a-i redescoperi noile teritorii. [...] ■•Surprinde însă plăcut faptul că traducătorul *Republicii*, Andrei Cornea, este un tânăr și valoros elenist și istoric al artei, care la o vârstă încă «fragedă» oferă o variantă de traducere ce poate fi comparată cu cele mai prestigioase din lume și răspunde unei nevoi profunde de a citi în limba română marea filozofie. Dificultatea traducerii unui dialog ca *Republica* (în greacă, *Politeia*) începe chiar cu titlul, iar o asemenea întreprindere filologică nu implică exclusiv handicapul exercitării travaliului asupra unei așa-zise «limbi moarte», ci și necesitatea unei adecvări hermeneutice în fața unui text filosofic de o mare complexitate. Andrei Cornea rezolvă toate aceste dificultăți oferind cititorilor, pe lângă traducerea sa, o interpretare incitantă, lămuriri preliminare, note și o anexă ce au darul de a ne facilita înțelegerea nu numai a lui Platon, ci și a culturii și filosofiei

eline. Apariția recentei traduceri a *Republicii*, prilejuiește tinerei generații o întâlnire cu gândirea lui Platon, ce nu poate fi decât benefică pentru sensibilitatea ei intelectuală. [...] □•Învingătorii, din acest concurs indirect, sunt: Mircea Ivănescu la Beletistică (poezie, eseu, proză, teatru, traduceri), care îi devansează pe Ion Horea (*Podul de vână, C. R., 1986*), Al. Andrițoiu, *Consiliați lirei*, Minerva, 1986), Eugen Uricaru, *Stăpânirea de sine* (C.R., 1986) și Theodor Mănescu, *Politica* (Eminescu, 1986) ; Mircea Martin la *Critică și istorie literară*, este talonat de Marin Sorescu, *Ușor cu pianul pe scări* (C.R., 1986), Nicolae Gheran, *Tânărul Rebreanu* (Albatros, 1986), Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi* (C. R., 1986) și de Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*, (vol. 3, Minerva, 1986); La secțiunea *Traduceri, ediții, publicistică*: Andrei Cornea, urmat de Darie Novăceanu pentru traducerea în românește a lui Ernesto Sabato, *Abbandon exterminatorul* (Univers, 1986); *** Catei interferențelor , (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986); Gh. Guțu pentru traducerea lui Juvenal, *Satire*, (Univers) și Carol Roman, *Femeile și tinereul* (Ed. Politică).

[DECEMBRIE]

• [„**Albina**”, nr. 12] Ion Bănuță publică poema *Patria*: „Dimineța-n soare, în argint de rouă/ patria mă cheamă liberă și nouă”. □•Editorialul redacțional este plin de optimism, pentru că *Semne bune anul are*. □•Celelalte articole (*Însemnări de scriitor*, de Gheorghe Tomozei, Plugușorul) sunt ilustrative pentru literatura de revelion.

• [„**Amfiteatru**”, nr. 12] Constanța Buzea publică, pe prima pagină, poemul *Patria*: □•Iulian Costache scrie despre *Spațiul biografiei interioare*: □•Traian Ungureanu își intitulează cronică la Dorina Grăsoiu, *Mihail Sebastian sau ironia unui destin* (Minerva, 1986) *Sebastian, oximoronul*: „Ne vom întreba doar, pornind, pedagogic de la utopicul, totuși, «grad zero al presupuziției»: a fost Mihail Sebastian, prin meritele operei, acel scriitor de al căru nume să se lege, justificat, la 30 de ani de la moarte un studiu monografic, anplu și minuțios? Sau altfel zis: reprezintă monografierea lui Sebastian o inițiativă profitabilă pentru istoria noastră literară iar «direcția Sebastian» o direcție de cercetare majoră? Răspunsul la aceste întrebări poate fi găsit în paginile celei de-a doua cărți a tinerei cercetătoare Dorina Grăsoiu. Formal descendentă a îndelungatei și colbuitei tradiții «monografiste», cartea Dorinei Grăsoiu sesustrage, în fond, precarității principiale a genului amintit”. □•Florin Berindanu evocă *Lungul drum al publicisticii către istorie* în cronică scrisă la cel de-al doilea volum al lui George Ivașcu, *Confruntări literare*, (Editura, 1986), încare arată o atenție specială scurtului capitol de corespondență: „Constituită din corespondența purtată cu marele critic și din articole ale sale publicate în Jurnalul literar, unde îl ajută pe autorul *Istoriei literaturii române...* în murca d redacție, tentativa lui George Ivașcu de a lumina chipul unei personalități de

calibrul lui G. Călinescu cu ajutorul lanternei publicistice apare de-a dreptul senzațională. Dincolo de aspectul inedit al corespondenței dintre criticul G. Călinescu și tânărul aspirant de atunci George Ivașcu, capitolul rezervat relațiilor dintre cei doi este incitant prin iarăși ineditul profilului conturat de scriitori“. □*În așteptarea cometei*, (C.R., 1986) volumul de poeme al lui Traian T. Coșovei, este prezentat de Cristian Moraru: „Poemele lui Traian T. Coșovei au de aceea, la nivel de ansamblu și în pofida celui microstructural, un aspect omogen, de discursivitate chiar (uneori transformată în retorică destul de amplă, cu perioade distincte). Ele recuză fragmentarismul, segregajia registrelor și discriminarea stilistică, pudibonderiile de operetă dar și inutilele violențe. Au un caracter aluvionar dar pasta lor nu este uniformă ci policromă, animată de convulsii – veritabili «shifteri» ai textului și deci ai lecturii ce obligă ipocritul lector la o netrucată participare. Poemul glisează pe lungi părții de comparații, metafore, analogii și definiții lirice memorabile devenite, se pare, specialitatea casei“. □*La rubrica Pariuri pentru viitor* sunt prezentați Iulian Costache, □*Hasdeu critic literar*, semnat de Claudia Tita pare o prezență insolită în peisajul „Amfiteatrului”, care nu cultivă propriu-zis studiile istorico-literare cu note bibliografice și trimiteri de subsol. □După ce aproape un an de zile a străbătut teritoriile geografiei criticii literare, Ion Bogdan Lefter arată o altă preferință, pentru *Vârstele criticii* și *Imaginile de adâncime*. Tot relief...: „«Dar dacă există o teorie în cele ce urmează, ea a rămas, așa cum se cuvenea să rămână într-un eseu *despre* opera unui scriitor, în planul al doilea, ocultată de o iubire ce și-a căutat propria voce: iubirea criticului față de obiectul și subiectul cărții sale». Fraza face parte din prologul cărții lui Vasile Popovici *Marin Preda – Timpul dialogului* (C.R., 1963: Premiul Uniunii Scriitorilor) și atrage din start atenția asupra celor două laturi principale ale actului critic (cea «științifică» și cea «afectivă»), al căror joc primește în scrisul său o soluție personală. Voi citi cartea lui V. Popovici din acest unghi, nu înainte de a spune că avem în ea una dintre cele mai incitante monografii românești de autor apărute în vremea din urmă, riguroasă și seducătoare, propunând o imagine nouă a autorului *Morometilor*“. □Constanța Buzea comentează două volume de poezii ale aceleiași autoare, Ioana Călina Marcu, sub titlul *Debutul și urmarea*: „În centrul acestei structuri fluide în care poezia își trăiește spațiul și durată, iată, plasat împărătește, cuvântul, ca emanație a acestei lumi pe cât de fragile în datele ei, pe atât de înflorate de eternitate. Poemul care dă titlul primei cărți a Ioanei Călina Marcu fără a fi cel mai realizat, el rămâne însă cel mai potrivit a fi citat aici exprimând întreg programul acestei cărți, pulsul ei oglindit și dus până la capăt în rămurișul adânc al ecourilor îngropate, ale vorbirii și tăcerii“. □Horia Gârbea folosește o versiune după titlul cărții pe care o comentează, a lui Florin Iaru, *La cea mai înaltă ficțiune* (C.R., 1986) devine *La cea mai înaltă dicțiune*: „Poezia lui Florin Iaru este, ca și autorul său, extrem de sociabilă. Ea este deci spontană și vivace, serioasă și plăcută, amenin-

țată totuși de pericolul uitării. Este acesta un risc potențial și nu o sentință. Deocamdată poezia lui Iaru este chemată să-și trăiască o clipă care îi aparține. De aceea nu-l invidiem pe autor pentru *poezia* sa ci, foarte mult, pentru poeziile sale“. ■•La *Evenimnod* Dinu Flămând prezintă cartea lui Mario Vargas Llosa, *Casa verde*, insistând asupra importanței literaturii sud americane în momentul cultural al deceniului nouă din secolul și mileniul trecut.

● [„Argeș”, nr. 12] Așezate *Sub semnul Republicii*, paginile deschid ultimul număr din an, saturate de oferta politico-ideologică localnică. □ Articole al căror limbaj de lemn devine redundant, sunt semnate de personalități locale, neomologate la nivel național. □ În partea literară, Damian Hurezeanu încearcă o apropiere între *Eminescu și Tolstoi*: „Titlul de mai sus nu e făcut să contrarieze prin alăturarea a două nume atât de deosebite ca destin individual și ca manieră artistică. Îi desparte aproape totul: traseele vieții, condițiile existenței, mediul căruia au aparținut, mijloacele de expresie artistică. Ce poate fi comun între un conte scriitor și un proletar al condeului, între doi oameni care iubeau singurătatea și adâncirea în sine, dintre care unul putea să dispună de infinit mai multe condiții pentru a le avea, iar altul trebuia să accepte cea mai trepidantă ocupație – aceea de ziarist – spre a-și câștiga existența, între doi mari artiști cu mijloace atât de diferite de expresie: un creator de viață și de adevăr artistic mai viu decât viața însăși și o mare și profundă sensibilitate romantică. [...] Observăm, așadar, la cei doi scriitori o sensibilitate critică excepțională față de contradicțiile și disfuncțiunile civilizației moderne. Pe acest fond apărea inevitabil ideea contrastului dintre sat și oraș, imaginea a două tipuri de întocmiri ale vieții, ale existenței umane și a raporturilor dintre ele. Căci viziunea lui Tolstoi, ca și a lui Eminescu, nu este a satului, în sine, și cu atât mai mult a orașului, în sine. Ei caută sensurile totalității, vor să înțeleagă realitatea socială globală. Or, aceasta nu se putea releva decât printr-o dialectică a raportului dintre sat și oraș, prin considerarea în unitate a celor două entități. Sat și oraș sunt în corelație, viața lor se luminează reciproc și capătă înțelesuri prin raportare. Altceva este că au insistat mai mult asupra satului, că au socotit satul drept realitatea fundamentală, l-au poetizat, fiecare în felul său și au considerat că din el pornesc izvoarele de viață autentică, sevele de existență ale societății, că el este marele creditor, dintotdeauna, al civilizației. [...] În universul spiritual al celor doi iluștri scriitori și mari conștiințe ale epocii există multe unde interferente de ordin ideologic care îi fac reperabili, sub acest aspect, (și doar sub aceasta), în aceeași familie de spirite”. La rubrica orgoliilor locale (*Scriitori din Argeș*), sub forma unui *Fișier bibliografic* apar comentarii despre proza argeșeană a anului 1986: „O sumară privire retrospectivă în *fișierul bibliografic* arată că și în anul 1986 prozatorii Argeșului au o participare reprezentativă prin cele trei romane: *Depărtarea și timpul*,. Ed. Eminescu, de Mihail Diaconescu, *Strada Occidentului*, (Ed. Cartea Românească), de Nicolae Ioana, *Vatra de la răscruce*, (Ed. Ion Creangă), de Marin Ioniță; o culegere de

schite: *Semne de aramă*, (Ed. Sport-Turism), de Toma Biolan, Volumul *Din zilele unui învățător de la țară*, semnat de Ion D. Isac, ediție îngrijită, postfață și note de Octavian Ungureanu, (Ed. Eminescu), (restituire integrită: jurnal de front – 1916, cuvântări parlamentare și publicistică ale dascălului scriitor), completează contribuția argeșenilor în domeniul epicii – cu o carte de memorialistică“. □•Literatura scrisă de Marin Ioniță, adică două cărți (*Capul lui Decebal* și *Vatra de la răscruce*) se află în atenția lui Dumitru Anghel care semnalează „pasiunea autorului pentru trecutul istoric“. □•Ion Potopin scoate la suprafață calitățile din *Vatra patriei* (C.R., 1986), a lui Ion C. Ștefan, volum de versuri afirmând: „Îi cunosc lui Ion C. Ștefan și celelalte cărți de poezie și de proză, mi-am și exprimat părerea despre unele în scris și pot să spun acum, după lectura acestei *Veri a patriei*, că nu mulți sunt scriitorii care să se poată găsi în opera lor exact așa cum sunt, patetici și entuziaști, cultivând și visul dar și fapta fără de care visul ar rămâne o simplă proiecție nostalgică pe un ecran imaculat, așa cum îl găsim pe Ion C. Ștefan în cărțile sale, fiecare dintre ele fiind angajată pe o anumită dimensiune a umanismului contemporan, dar mai ales în *Vara Patriei* care se înscrie «în durata astrelor» „. □•Nicolae Oprea realizează un *Buletin* al (ultimelor) apariții editoriale din care reține și dă mai departe numele lui Teodor Răpan (*Privind în ochii patriei*, C.R., 1986): „Apărută în invidiabile condiții grafice, prima carte a lui Theodor Răpan (Edit. Cartea Românească, 1986) cuprinde patru secțiuni distincte: *Încearcă să te apropii de-un singur fir de iarbă*, *Interludiu*, *Tentația schimbului de anotimp* și *Asimptota cuvintelor* „. □•Același critic îi consacră o recenzie Elenei Marinescu, autoarea volumului de proză *Catarina* (Albatros, 1986): „Un remarcabil personaj feminin creionează E. Marinescu la nuvela *Catarina* care face corp comun cu alta, mai scurtă, în volumul cu același titlu (Edit. Albatros, 1986). Modelul mai îndepărtat e de găsit în *Fefelega* lui Agârbiceanu. Doar că eroina contemporană pare să fie olteancă. □•*Jurnalul de la vie* al lui Liviu Rebreanu este readus în actualitate de Grigore Constantinescu în evocarea sa *Între „glasul literelor„ și „glasul pământului” în „jurnalul din vie”*: „Consemnând în Jurnalul său că, la 9 iunie 1930, cumpărase, prin banca lui Coandă, la Pitești,... o vie de vreo 5 pogoane la Valea Mare, Liviu Rebreanu înscrisa, astfel, în aria geografică a popasurilor sale literare, un nume care se va dovedi extrem de generos pentru destinele literaturii naționale. *Răscoala*, *Jar*, *Gorila* și *Amândoi* vor fi rodul unei munci titanice pe tărâmul nu întotdeauna fertil al literelor, fertilizat, însă, prin sudoarea frunții și prin scânteia de geniu a creatorului. Casa din Valea Mare va fi martora unui crepuscul prea timpuriu din păcate al unei stele de primă mărime a literaturii naționale“. □•Dialoguri despre proză are Mircea Nedelciu cu Ioan Iacob. Al doilea întreabă și primul răspunde: „– *Sunteți considerat un «deschizător de drumuri» în proza «generației '80»*; este o formulă cu care sunteți de acord? Aveți ceva de adăugat, sau vă revendicați o altă filiație? – Nu sunt de acord cu formulele în general, pentru

că ele au uimitoarea capacitate de a paraliza și gândirea și sentimentul în același timp, după o scurtă viață instrumentată, destul de anostă și aceea, ca obiecte neînsuflețite mutata de colo, colo de profesioniști plictisiți, formulele devin bariere, garduri, paravane, perdele, cortine de sârmă ghimpată. Cum poți fi de acord cu astfel de obiecte când tu însuși ești viul dintre ele? Formula «deschizător de drumuri», în special, mă agasează cel mai mult. Îmi imaginez, de fiecare dată când o aud, răătăciri și cohorte de inapți (de orbi, deci) urmându-le. Vexantă este, așadar, această formulă și pentru individul căruia i se aplică, dar și pentru colegii, comilitonii sau prietenii săi. Firește că nu o gândire critică este aceea care uzează de formule (cea numită mai sus și multe altele în câmpul analizei prozei ultimei generații), ci o gândire administrativă, care, în mod ciudat, în literatura noastră de azi, este considerată a face parte din critică! Dacă îmi revendic «altă filiație»? Desigur, aceea a refuzului oricărei «gândiri» administrative ce se erijează în critică: literatura conține de totdeauna în exercițiul ei *pentru om* acest refuz și nimeni nu poate fi considerat «deschizător de drumuri». [...] Toate sunt *necesare* în scris și toate sunt *foarte vechi* – de când sunt poeți, de când literatură este. O astfel de tehnică funcționează însă numai atunci când ea este subordonată unui scop precis al omului și în favoarea omului. Funcționarea «în gol» a tehnicii în literatură nu există și n-a existat niciodată. Pare paradoxal că tocmai acest principiu foarte vechi – adecvarea tehnicilor la scop – dă impresia de noutate la lectură. [...] Problemele omului de azi sunt noi și adecvarea tehnicilor vechi de când lumea la atacarea acestor probleme, la salvagardarea omului de azi (deci adecvarea la scop) mi se pare o sarcină de onoare a scriitorului. În ce mă privește «pericolul tehnicizării textului» mi-a fost semnalat de criticii binevoitori cu ocazia apariției volumului *Efectul de ecou controlat*, 1981 (cartea la care țin cel mai mult, deși este încadrată de *Aventuri într-o curte interioară*, 1979 și *Amendament la instinctul proprietății*, 1983 – ambele premiate). După alcătuirea unui volum de debut cu o expunere de motive, o tematică unitară centrată pe propriile mele obsesii și o tehnică sofisticată dar dezvoltată într-o singură direcție, *Efectul...* a fost o carte de «expansiune a universului propriu» [...] – *Considerați că există un paralelism între proza și poezia «generației '80'»? Ce anume ar fi specific prozatorilor din această generație?* – Cred că au dreptate acei critici care consideră că valoarea unui autor este umbră de solidarizarea necondiționată cu un anume grup literar, chiar și cu un grup cvasi-întâmplător format cum este «generația literară». [...] Cred că avem exemple de critici care se declară a fi împotriva spiritului de generație, în același timp în care îi tratează pe autorii din generația tânără fără nicio grijă a diferențierii. Sintagmele de catalog prin care sunt uniți cu forța autorii ce au cam aceeași vârstă sunt doar câteva: textualiști, luniști (de la Cenaclul de Luni), desanțiști (de la antologia Desant 83) etc. Niciuna nu este definită (nici dinăuntru și nici din afară), astfel că ele s-au degradat rapid.“ □•La rubrica *Universală*, de pe ultima pagină a ultimului

lui număr pe anul 1986, trei poeme de Jorge Luis Borges, traduse de Tudora Șandru Olteanu.

● [„ASTRA”, nr. 12] *România după Marea Unire* rămâne cel mai longeviv text al revistei. Semnat de Ștefan Petraru, studiul începe din primul număr și nu pare a se sfârși la scurgerea unui an. □·M.N. Rusu dă publicității un *George Barițiu inedit*: „Iată însă că Arhivele Statului din Brașov furnizează un izvor necunoscut: Actele Magistratului aducând amănunte în plus. [...] După cum reiese din adresa oficială a Primăriei din Brașov, directorul « Gazetei de Transilvania» avea nevoie de o acoperire legală pentru a se putea considera membru al Asociației literare din București. Or oficialitățile din Transilvania au făcut tot ce le-a stat în putință pentru ca unirea scriitorilor ardeleni cu vei munteni și moldoveni să nu se realizeze”. □·Dan Brudașcu face o prezentare a lui Picu Pătruț, *Un precursor al culturii românești*: „Dar prin publicarea acestei lucrări antologice, *Miniaturi și poezie* (la editura Dacia), se subliniază odată în plus multidimensionalitatea activității sale, singularitatea în întreaga istorie a culturii universale a cazului său de poet, ilustrator, compozitor, caligraf și copist țaran [...] Întreaga opera poetică, plastic și muzicală (aceasta din urmă mai dificil de reconstituit) scoate pregnant în evidență faptul că lumea satului românesc transilvan din secolul al XIX-lea a putut crea, în ciuda oprăririi și menținerii sale de către regimul dualist în stare de înapoiere, spirite înalte și profunde care poartă pecetea geniului”. ■·Comentarii pe marginea poemului Constanței Buzea îl conțin le cel al lui Laurențiu Ulici, care face o trecere în revistă a tuturor candidaturilor (persoanele care au scris despre poem) înainte de ridicarea în rang a Diane Trandafir și a lui Ștefan Plăiașu în rândul criticilor începători. Sunt nominalizați Constantin Miu, Lazăr Popescu, Stelian Nicolae, Constantin Petcu, Dorin Barna, Ion Iacob, Sandro Gavrilă, Valeriu C. Neșțian, Mircea Olariu, Stan Ionela Daniela. □·Sub semnătura Diane Trandafir apare textul *Nostalgia paradisului original*: „În locul pustiului terifiant din alte poeme în *E înflorită lăntița pe baltă* recunoaștem un mesaj deopotrivă modern, anume o morală a naturii – tentativa de a descoperi fața eternă a lumii -, reactualizarea prilesturilor patriarhale și identificare spațiului original, al copilăriei”. □·Ștefan Plăiașu este adeptul formulei „de ce simplu, când se poate complicat: „În planul semnificațiilor majore, riscând o extrapolare a problematicei directe a poemului pe cadrul general al lumii sau pe cel special al literaturii, al poeziei, vom descoperi o pledoarie patetică pentru considerarea vârstelor parcurse drept experiențe de viață, poetice, unice și irepetabile, memorabile însă conform poeticului «închid ochii ca să văd», dar vom descoperi o și mai patetică pledoarie pentru realitatea imediată, pentru lăntița care «e înflorită și ne așteaptă» în pofida aparentei înțepeniri, nemișcări, stagnări a bălții care, iată, o acceptă, o ajută să vegeteze, îi e suport, o pledoarie pentru nufierii care cresc numai în lacurile cu nămol pe fund”. □·Adrian Dinu Rachieru scrie despre Daniel Drăgan (redactorul șef al publicației) sub titlul *Ființa de hârtie ca-*

pătă viață: „Navetând între lumi paralele, Daniel Drăgan a trecut de la evocare la implicare oferind un nou centru de greutate epicii sale. Scris, părelnic, în prelungirea anterioarelor romane, *Tare ca piatra* inventariază de fapt la nivel sintetic-simbolic – obsesiile acestei lumi românești, reintroducând în scenă personaje cunoscute”. □•I. A Brumaru îl are în vedere pe Vasile Andru cu romanul *Turnul* (C.R., 1986): „Câte un prozator, ca Vasile Andru, cu *Turnul* (Editura cartea Românească), cunoscut pentru eminența sa în promoția tânără (sau, oricum, cu puțin peste această etate), o promoție cu care va să zică se împărtășește sau care, după destule semne, mărturisește împreună cu el, un astfel de scriitor, vreau să zic îndeamnă și la aceasta. El ar fi urcat, cred, Turnul, de unde se zărește proza: însăși lumea. □•La *Nota bene* care țin loc de *Revista revistelor* sunt amintite laudativ, pentru conținutul și problematica lor, „România literară”, „Vatra”, „Transilvania”, „Familia”, „Ateneu”, „Flacăra”, mai puțin „Săptămâna”, cu care George Prutenu se află de mai mult timp în beligeranță. Cel criticat este fostul adversar: „În nr. 14 al revistei « Săptămâna », N. Mihăescu face observații aspre referitoare la ideile și la unele forme ale expresiei care au scăpat, după cât credem, cunoscutei rigori a autorului («autorul» e C. Noica), ele «sunt într-o bună măsură discutabile»”. Discutabile sunt, credem, peste măsură observațiile «autorului» N. Mihăescu”. □•G. Pruteanu și-i asociază pe Daniel Dumitriu, Anatol Ghermanschi și Miruna Runcan, la redactarea ultimelor *Găuri negre în Galaxia Gutenberg* a finalului de an, în care, din nou, „Săptămâna” și N. Mihăescu se află în centrul atenției: o «gaură neagră» mai complicată este următoarea: combătând atitudinile critice ale lui Ion Rotaru față de N. Iorga, N. Mihăescu citează (din Iorga), printre personajele principale din *O noapte furtunoasă* și pe un anume «cherestegiu Dumitrachi Pițurcă Inimă-Rea» («Săptămâna», 39, 3, 4). [...] Eroarea e preluată, însă, ca atare, din Iorga. În ediția recentă de la ed. Minerva, în vol. I, aflăm la p. 272: «cherestegiu Dumitrachi Pițurcă [sic!] Inimă-Rea». Sic aparține editorului atent“. Tot aici se face remarcă: „O eroare de un irezistibil haz involuntar oferă publicația «Limbă și literatură» (XIV, nr. 2, aprilie-iunie 1985). O cităm și atât: « Erata, la pag. 39, rândul de sus, în loc de Ioan Țighilău se va citi Montaigne »”. □•În acest număr de final de an, George Pruteanu, Lucian Perța și Nicolae Alexandru Vest publică două pagini de parodii. Numele celor parodiați: Dan Hăulică, Augustin Buzura, Nicolae Breban, Zaharia Stancu, Mircea Cărtărescu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Octavian Paler, Geo Dumitrescu denotă aspirația de a-i avea pe unii dintre aceștia în paginile proprii măcar în acest mod. □•Povestirea *Cineva împrăștia trandafirii*, de Gabriel Garcia Marquez apare în traducerea Doinei Lincu.

• [**„Ateneu”, nr. 12**] Redacția revine la *Premiile revistei*, de astă dată în chiar editorialul semnat de George Genoiu: „Instituirea *Reuniunilor revistei Ateneu* a avut ca scop tocmai această preocupare de a păstra în actualitate memoria înaintașilor, de a restitui și reconsidera tot ceea ce este progresist și folo-

sitor, de a contribui la educarea patriotică a tinerelor generații. Prețuind valorile trecutului nu putem face abstracție de cele ale prezentului, de faptul că societatea noastră edifică multilateral, că inteligența și vocația se manifestă prin personalități. Aceste considerente le-am avut în vedere atunci când, în 1984, am instituționalizat *Premiile revistei Ateneu*, acordate unor personalități ce s-au impus în domeniul literaturii, științei și artei contemporane. Prețuind valorile trecutului, asimilând cu obiectivitate și respect vocațiile alese dintre contemporani, revista Ateneu își asumă înalta datorie morală să slujească nobila cauză a culturii socialiste, contribuind astfel la edificare spirituală a societății românești contemporane și la educarea patriotică a cititorilor din țara noastră.”

□•Articole de prezentare a premiilor au următoarea componență: Ileana Berlogea despre Radu Beligan. □•Nicolae Manolescu despre Magdalena Ghica (Magda Cârneci): „Când am comentat debutul poetei, acum aproape șase ani, am identificat două note principale: aspectul programatic și acela realist. Recitind versurile, nu găsesc temeuri să-mi reneg impresia, deși s-ar zice că numai primul aspect a reținut mai apoi pe comentatori (el este invocat chiar și acum de Al. Cistelean), în timp ce al doilea a părut a se evapora din atenția lor” fiind probabil socotit incompatibil cu celălalt. □•Liviu Leonte despre Al Piru: „Astăzi, Al. Piru își continuă opera în același ritm, cu aceeași vocație a totalității, îndreptat spre studiul doct de istorie literară, saturat de bibliografie, ca și spre sectorul mai agitat al actualității, abia așteptând, și într-un caz și în celălalt, să fie contrazis și să-și «facă praf» adversarii. Omul, fermecător în intimitate unde «știe tot» ca și în cărțile sale, își desfășoară nestingherit verva epică și talentul de portretist, astfel că mulți contemporani se aliniază într-o galerie vrednică, vorba lui Negruzzi, «de penelul lui Hogart».” □•G. Isac despre poetul și dramaturgul Ovidiu Genaru: □•Cristian Popișteanu despre istoricii „oficiali” Ion Ardeleanu și Mircea Mușat. □•Sunt redată, de asemenea, pasaje din alocuțiunile rostite de premianți. ■•Calistrat Costin comentează *Jurnalele* lui Eugen Simion, *Jurnalul parizian. Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (reeditare, C.R. 1986) și *Sfidarea retoricii. Jurnal german* (C.R., 1985), neuitând să amintească faptul că Eugen Simion a fost distins de revista „Ateneu” în anul 1985 cu Premiul „G. Bacovia” pentru critică și istorie literară: „Ceea ce este frumos în cel dintâi rând, în jurnalul lui Eugen Simion, e adevărul (în fapt adevărurile) în slujba căruia se așează cu întreaga-i ființă. «Parisul este un mit pe care trebuie să-l meriți. Un mit pe care trebuie să-l cucerești. De aceea orașul te silește să lași deoparte toate prejudecățile învățate în afara zidurilor lui» [...] Prea sunt diverse paginile, mărturisirile din jurnal, prea multă generoasă risipă în a capta un Paris și artistic și filozofic și universitar, și frivol și chiar turistic, prea aluvionează noian de felurite impresii și gânduri, nădejdi și melancolii, pentru ca aceste mențiuni să se organizeze altfel decât după chipul și asemănarea admirabilelor confesiuni făcute nouă de Eugen Simion. Aflăm la rădnu-ne multe, cugetăm noi înșine la multe o dată cu cei care au parcurs o veritabilă

aventură a cunoașterii de țară. Da, Parisul «este un oraș care nu-și distruge personalitate, ci o îmbogățește doar.» [...] Mini-jurnalul german (din *Sfidarea retoricii, Jurnal german*, 1985) colectează același gen de impresii. Astfel, din debut, criticul relatează întâlnirea sa cu un *compatriot* în «pestrițul Frankfurt», unde «discutăm despre statutul culturii române în Occident, vechea noastră obsesie. /-/ Poezia noastră este mare, dar poate, oare, limbajul ei să se impună? /-/ Discuțiuni, teme cunoscute, dezamăgiri vechi, speranțe noi». Totuși *dezamăgirile* trec și *călătoria* continuă («O călătorie pe Rhin, obligatorie pentru un turist cultural (sic!) în căutarea de vechi simboluri romantice») întru deschiffrarea «semnelor spiritualității» proprii (ale culturii române – n.n.) în țara lui Goethe. ■ Gruparea literară „Ateneu” este prezentă cu poezii Octavian Voicu, Ion Tudor Iovan și Mihai (sic!) Izbășescu. □ Constantin Călin (*Eseul ca „provocare”*) trece în revistă articolele eseistice ale lui Nicolae Manolescu, precizându-se că autorul recenzat se numără printre cei premiați în anii anteriori de juriul revistei. □ Articolul semnat de Solomon Marcus (*Simbolul cultural*) este însoțit de precizarea: „Autorul a fost distins în anul 1984 cu premiul «Grigore Tăbăcaru» al revistei «Ateneu».” □ Elena Solunca ajunge la al doilea episod despre *Cărțile lui Mihai Șora*: „Pentru cititor, dialogul din *A fi, a face, a avea* se reia ceva mai greu, necesită reluarea ideilor din *Sarea pământului* pentru a se angaja din nou pe drumul plin de meandre al demersului. O «greutate» care e răsplătită din plin după primele pagini, când deprinzi mersul înainte al gândurilor din orizontul celor trei a – aici, acum, așa.” ■ Eugen Simion este prezent cu prima parte din *Jurnalul lui Jünger* (1): „Ceea ce este frumos în cel dintâi rând, în jurnalul lui Eugen Simion, e adevărul (în fapt adevărurile) în slujba căruia se așază cu întreaga-i ființă. «Parisul este un mit pe care trebuie să-l meriți. Un mit pe care trebuie să-l cucerești. De aceea orașul te silește să lași deoparte toate prejudecățile învățate în afara zidurilor lui» [...] Prea sunt diverse paginile, mărturisirile din jurnal, prea multă generoasă risipă în a capta un Paris și artistic și filozofic și universitar, și frivol și chiar turistic, prea aluvionează noian de felurite impresii și gânduri, nădejdi și melancolii, pentru ca aceste mențiuni să se organizeze altfel decât după chipul și asemănarea admirabilelor confesiuni făcute nouă de Eugen Simion. Aflăm la rândul-ne multe, cugetăm noi înșine la multe o dată cu cei care au parcurs o veritabilă aventură a cunoașterii de țară. Da, Parisul «este un oraș care nu-și distruge personalitate, ci o îmbogățește doar.» [...] Mini-jurnalul german (din *Sfidarea retoricii, Jurnal german*, 1985) colectează același gen de impresii. Astfel, din debut, criticul relatează întâlnirea sa cu un *compatriot* în «pestrițul Frankfurt», unde «discutăm despre statutul culturii române în Occident, vechea noastră obsesie. /-/ Poezia noastră este mare, dar poate, oare, limbajul ei să se impună? /-/ Discuțiuni, teme cunoscute, dezamăgiri vechi, speranțe noi». Totuși *dezamăgirile* trec și *călătoria* continuă («O călătorie pe Rhin, obligatorie pentru un turist cultural (sic!) în căutarea de vechi simboluri romantice») întru descifrarea

«semnelor spiritualității» proprii (ale culturii române – n.n.) în țara lui Goethe.” □ • În sens literar universalist, revista publică traduceri din versurile poetei Emily Dickinson, la centenarul morții poetei.

• [„Caiete botoșănene”, nr. 12] Florin Căntec convorbește cu Ion Murgeanu pe marginea triadei *Eminescu, Labiș, Nichita Stănescu*: „– Aminteai mai devreme de necesitatea evocării unei generații. Cum această problemă – cea a generației – tinde să capete o tentă obsesivă în discuțiile literare actuale, împărtășiți-ne cum priviți dumneavoastră tânăra și zgomotoasa nouă generație. – Generația mea a devenit clasică. Ani îndelungi însă ea a fost numită «tânăra generație». Ea rămâne tânăra, spre a sublinia doar un exemplu, prin Nichita Stănescu. Până când nu se va ivi un poet de taia acestuia, personal nu a am curajul să numesc noua generație de poeți drept «tânăra generație». Se fac tatonări. Aceste bătăi la ușa destinului poeziei. Însă noi, generația noastră, am avut totdeauna o miză mare. Veneam după Nicolae Labiș și îl voriam pe nouul Eminescu. Labiș a fost Eminescu cel tânăr – unii l-au numit pe Nichita drept «un nou Eminescu»...” Ancheta „Caietelor botoșănene”, scoate în prim-plan *Cultura poetului tânăr*, la care răspund Liviu Ioan Stoiciu, Dumitru Țiganiuc: □ • La *Eminescu și romantismul german*, cartea doamnei Zoe Dumitrescu Bușulenga, scrie Grațian Jucan. □ • Ștefan Aug. Doinaș este prezent cu traducerea din Reiner Maria Rilke (*Prima declarație de(spre) rouă*).

• [„Caiete critice”, nr. 3–4 *consultant pentru acest număr: Ovid. S. Crohmălniceanu] Subiectul celor două numere îl reprezintă *Poetica jurnalului*. ■ • În *Jurnalul ca ficțiune* Eugen Simion face, de la început, o departajare între moda literară a secolului al XX-lea – ficțiunea jurnalului în interiorul romanului – și jurnalul, ca ficțiune în afara canoanelor epicii. În primul caz, metoda este folosită pentru a spori impresia de autenticitate, din păcate cu efecte contrare din cauza transformării în clișee „insuportabile”, prin utilizarea repetată de către scriitori minori, în opinia criticului. În cel de-al doilea caz, jurnalul tinde să devină o creație de sine stătătoare, ajungând, în mod paradoxal, literatură: „Ce se așteaptă de la un jurnal este să fie adevărat, sincer, autentic. Știm însă de la vechii esteticieni că un lucru adevărat este pe jumătate un lucru frumos. Pe această relație se bazează condiția jurnalului ca literatură și în această determinare se afirmă paradoxul jurnalului: fugind de literatură și de convențiile ei, jurnalul devine literatură și-și fixează în cele din urmă o poetică (poetica spontanului și a sincerității)”. □ • Jean Rousset, în *Jurnalul intim, text fără destinatar*, realizează o tipologie a jurnalului intim, pornind de la legea lui Blanchot: „Jurnalul intim [...] e supus unei clauze în aparență ușoară, dar reductibilă: trebuie să respecte calendarul”. A doua clauză induce problema lipsei destinatarului: un jurnal trebuie să fie secret, scris numai pentru sine: „Această realizare narcisică ar putea plasa jurnalul cu totul în afara instituției literare: discurs în sine, solilocviu fără auditor”. Se pune, evident, întrebarea dacă este posibilă această închidere. Autorul prezintă gradat o progresie inevitabilă a

jurnalului către deschidere: de la destinatar privat, cititor potențial până la publicare, postumă a autorului (grad mic) sau în timpul vieții (grad mare), concluzionând că „Cea mai mare dificultate când îți un jurnal e [...] să nu uiți că nu-l scrii decât pentru tine ...”. □•Mircea Mihăieș (*Note despre poetica jurnalului intim*) consideră că apariția jurnalului intim al scriitorilor a avut menirea de a umple un gol în creația acestora, deoarece literatura în sine reprezintă doar o parte din ceea ce vor să scrie, să comunice din personalitatea lor. Timpul este un element definitoriu al jurnalului intim. Relația dintre scris și timp este explicată prin legile fizicii, matematicii și psihanalizei: „Prin timp, prin gestul datării, jurnalul intim pune viața în ecuație matematică. [...] Psihanaliza a legat scrisul, ca act inocent și direct (deci în formă de refulare) de un anumit timp al credinței în limbaj. Al limbajului și al scriiturii care-l locuiesc pe autorul de jurnale. Pentru acesta, fiecare zi este un timp-zero, fiecare nou rând adăugat jurnalului o încercare de a centra timpul descentrat, «galaxiile în derivă». [...] Jurnalul intim confirmă o lege – în egală măsură a fizicii și a psihanalizei: există un timp pentru fiecare obiect, după cum există un timp pe care-l decupează dorința.” ■•Gerard Genette, construiește tema *Jurnalul, antijurnalul* pe marginea reflexiilor lui Roland Barthes asupra jurnalului intim, pornind de la „deliberările” acestuia, din 1979 din „Tel Quel”, dacă trebuie să țină un jurnal cu scopul de a-l publica, și dacă poate face din jurnal o operă literară. Sunt puse în discuție calitățile pe care trebuie să le dețină un jurnal, valoarea literară (estetică) fiind una dintre acestea. În discuție este pusă și calitatea jurnalului, valoarea a ceea ce scrie în el. „Deliberările” lui Barthes duc la concluzia că „nu pot salva Jurnalul decât cu condiția de a-l șlefui la nesfârșit, ca un Text aproape imposibil la finele căruia e chiar foarte posibil ca jurnalul astfel ținut să nu mai semene deloc cu un Jurnal”. Ceea ce, inevitabil ar duce „la un fel de inversiune a modelului generic comparabilă poate cu ceea ce urmărea Malraux intitulându-și Memoriile sale *Antimemoires*.” □•Marcel Mihalăș comentează *Jurnalul ca specie literară*, pornind de la clasificările făcute de Eugen Simion, dar mai ales cele admirabil prezentate în *Dictionnaire universel des lettres* (Laffont-Bompiani, 1961), publicat sub direcția lui Pierre Clarac. Exprimându-și rezervele cu privire la „autenticitatea” unui jurnal, în sensul de sinceritate, în special a celui intim, Mihalăș pune sub lupă jurnalele mai multor scriitori, de la Kierkegaard, Gide, Green, Cehov, Tolstoi, până la autori români, precum Radu Petrescu sau Valeriu Cristea: „Începând a scrie, se știe, încă din acest incipit, eul se disjunge într-un eu producător și un eu existent. În jurnalul intim, eul producător încearcă să scruteze eul existent, precum subiectul un obiect. Or, în acest subtil proces de observare intervine ceva asemănător relațiilor de indeterminare ale lui Heisenberg, aplicate în cazul studierii microparticulelor din fizica nucleară”. □•Maria Vodă Căpușan consideră că nimic nu este mai liniștitor decât demersul de a da o definiție limpede și riguroasă, motiv pentru care și intitulează articolul *Jurnalul este ...* Supoziție infirmată însă de

„mulțimea definițiilor ce bânuie tratate și dicționare de teorie literară” care nici pe departe nu se dovedesc a fi mulțumitoare. Pentru autoare, aceste definiții sunt punct de plecare pe firul istoric al apariției jurnalului. Aplicând nuanțările necesare pentru definirea acestor concepte și categorii, Maria Vodă Căpușan conchide: „Dar cum să definești oare jurnalul ca să-l cuprinzi în nemărginirea lui. [...] Căci Jurnalul este pur și simplu”. □ Maurice Blanchot face diferențierea între *Jurnalul intim și povestirea*. Primul atrage prin insignifianță: „A scrie în fiecare zi, sub garanția acestei zile și pentru a o rechema de la sine, e o manieră comodă de a scăpa de tăcere, ca și de ceea ce e extrem în vorbire”. A doua, este ceea ce se povestește pentru că nu se poate reda sub forma unui raport: „Se povestește ceea ce e prea real pentru a nu ruina condițiile măsuratei noastre realități”. Totuși, în jurnal există „un fel de nimerită compensație, una pentru alta, a unei duble nulități. Cel care nu face nimic din viața sa, scrie că nu face nimic, și iată că a făcut totuși ceva. Cel care se lasă îndepărtat de la scris la frivolitățile zilei, se reîntoarce la acele nimicuri pentru a le povesti, a le denunța sau a se complăce în ele, și iată o zi plină. Asta e «meditația lui zero despre sine» de care vorbește cu mult curaj Amiel”. ■ Ștefan Aug. Doinaș răspunde invitației de a scrie câteva rânduri despre jurnalul intim ca gen literar, notând în *Micro-jurnal, anti-jurnal* „ideile proprii și impresiile de lectură, și datându-le, pe măsură ce s-au cristalizat”. Experiment asupra căruia concluzionează: „Constituie aceste rânduri ale mele un jurnal? Dacă da, ce semnificație pot să aibă, mai întâi ele, apoi jurnalul în genere? Oare nu aceea de simplu alibi al lenei, al lipsei de concentrare creatoare și al divagării?” ■ Mircea Horia Simionescu ține un jurnal pentru a înțelege direct resorturile unui astfel de gen literar. După 7 zile – precum atunci, și azi întocma [sic!]..., fiecare zi purtând un titlu definitoriu, ajunge la concluzia că „Jurnal fără profesie nu poate fi”. Pentru că un jurnal este de fapt „viciul de a înțelege ce faci, și pofta de a nu mai face nimic”. Mircea Horia Simionescu consideră jurnalul un apendice și un timp irosit: „Ca să ții jurnal, trebuie să ai în cap o imagine despre tine grav deformată, să te consideri buricul pământului, să desconsideri calitatea contemporanilor de a te judeca drept, să crezi că experimentele tale de meșteșugar sunt mai elocvente decât experiența îmbuteliată a generațiilor care te-au premers și decât cea vie și în necurmată modificare a generației ce te flanchează.” Enumerând pe mulți dintre cei care au scris un jurnal, prozatorul trage concluzia că toți au notat de fapt seara, după încheierea obositoarelor activități de rutină, „idei căzute ca prisoselnice de la masa lucrărilor mari, docte, esențiale, impresii tincturate de sentimente prea puțin controlate”. ■ Costache Olăreanu scrie *Reflecții, reducții, exemplificări* pline de umor, ironie și auto-ironie despre ceea ce reprezintă un jurnal. Titlurile unor jurnale imaginare ce ar fi putut fi scrise de Hesiod, Eschil, Corneille, Shakespeare sau Bach sunt elocvente pentru a evidenția ideea de a nu-și putea imagina cum „poți ține un jurnal în același timp compune un *Orlando furioso* sau o *Madame Bovary*”.

■•Norman Manea împărtășește aceeași opinie despre *Jurnale* ...: „artistul se dedică, totuși, jurnalului mai curând în pauzele de creație”. Pentru a depăși limitele extreme ale jurnalelor, narcisismul sau durerosul autocriticism, autorul sugerează că ar fi de dorit să se urmeze mai întâi îndemnul lui Socrate: „„cu-noaște-te pe tine însuți», ca exercițiu preliminar de onestitate și acreditare”.

■•O altă secțiune se intitulează *Pro și contra jurnalului*. □•Marin Sorescu, în stil ironic, ușor degajat, apreciază că fiecare scriitor și-ar dori să aibă un jurnal, titlul articolului, *Acești grefieri ai sufletului*, fiind o explicație clară asupra motivului. „... dar cine să i-l țină? În ambele sensuri: cine să i-l scrie și cine să i-l păstreze?” Cu toate că românii au „toate calitățile unor străluciți grefieri ai propriului nostru suflet în expansiune continuă, ca galaxia”, caracterul intim reprezintă obstacolul major în scrierea unui jurnal: „În primul rând din cauza familiei și, în al doilea rând, din cauza impiegaților de mișcare. Soțiile sunt curioase ca niște impiegați, impiegații curioși ca o soție. Intuind acestea, scriitorul – care har Domnului, nu duce lipsă de intuiție – încearcă să pareze, își simplifică viața sufletească până la Codul stării civile și renunță la tot ce ar putea deranja în dreapta și în stânga”. Schimbând registrul, scriitorul își exprimă aprecierea față de jurnalele unor scriitori români, dar face precizarea că nu-l interesează jurnalul care devine literatură. Ci numai ca document autentic al realității și al spiritului scriitorului. Motiv pentru care precizează: „Și mai am o pretenție de la jurnal. Să nu-l scrie chiar oricine”. ■•Ovid S. Crohmălniceanu se întreabă *Pentru ce citim jurnale intime?*, în contextul în care chiar literații le privesc cu neîncredere. Sentiment justificat prin punerea la îndoială a sincerității: „Scriitorii care țin jurnal sunt acuzați de confrății lor că trișează și redactează însemnările zilnice, nu pentru a așterne pe hârtie gândurile intime, ci ca să facă literatură. Mai rău, supremă ipocrizie, sub masca autoscrutării necruțătoare, se îngrijesc să apară posterității interesați, complicați, sfâșiați de remușcări și aspirații chinuitoare. Exemplu scandalos, Gide care atacă probleme morale înalte, dar nu vorbește nimic de marea dramă a vieții sale, în faimosul lui *Jurnal*”. Și totuși, criticul apreciază faptul că jurnalele furnizează o cantitate prețioasă de informații, de amănunte care „conferă evenimentelor istorice fiorul vieții, ne îngăduie să surprindem *in situ* o mentalitate”. Chiar găsește o mulțime de argumente *pro*, admitând a priori că jurnalul respectă regula jocului. Acea a sincerității: „Jurnalul e un striptease savant, cu stingerrea luminilor, la lepădarea ultimului văl”. ■•Șerban Cioculescu, la rândul său, întreabă *De ce citim cu nesaț aceste însemnări zilnice?* și singur răspunde: „Sunt un pasionat cititor de asemenea cărți”. Și enumeră, prezentând sintetic, o serie de autori străini de jurnale, dar și români, mărturisindu-și astfel „slăbiciunile”. Regretă însă că G. Călinescu nu a fost adeptul și, cu atât mai puțin, practicantul însemnărilor zilnice, deoarece „avea acuitatea privirii ducelui de Saint Simon. Memorialistul ar fi fost, poate, superior romancierului”. □•Monica Spiridon urmărește în *Sinceritatea sintaxei* modelul jurnalului, „o etero-

genie bine strunită sintactic și ritmic” analizând pe diagonală stilul câtorva jurnale ale unor scriitori precum E. Ionescu, A. Gide, R. Petrescu, C. Olăreanu. Interpretarea modelului pornește de la comentariile făcute de Ionescu în 1934, într-un articol publicat în *Vremea*, potrivit căruia jurnalul este adevăratul gen literar: „jurnalul pare mai curând o utopie sau un paradis pierdut al literaturii, de dinaintea păcatului originar al convenției”. Spre deosebire de alte genuri care revendică aceleași zone ale creației, autobiografia, epistolarul, memoria-lul, jurnalul este singurul care „dă impresia de relație la scara 1/1 cu viața”.

□•Ion Bogdan Lefter pleacă de la premisa că jurnalul reprezintă o „șansă” în *Lupta criticului cu inerția*. Dovadă stă faptul că, în ultima perioadă, tot mai multe cărți de critică „se strecoară în pagini de jurnal”. Exemplele de autori români nu sunt puține din rândul numelor consacrate. Motivul acestei „resu-recții a jurnalului” îl constituie „șansa” scriitorului de a „lepăda măcar din când în când straiile oficiului său aulic”, în încercarea de asumare a caracteru-lui liber, creator, al criticii și de câștigare a dreptului la subiectivitate. Lefter consideră însă că este nevoie de un compromis pentru punerea față în față, în relația lecturii, opera și criticul, omul care citește, pentru că „Așa cum apare consemnată, lectura criticilor pare suspendată în spații pure, performată de euri depersonalizate ...”.

■•Se discută (critic și analitic) *Pe margine de jurnale*.

□•Al. Piru scrie despre *Jurnalul lui Iacob Negruzzi*, publicat în colecția clu-jeană *Restituiri* de-abia în 1980. Este unul dintre primele jurnale redactate de un român, care cuprinde câțiva ani (1 decembrie 1861 – 26 februarie 1864) din perioada de studenție la Berlin a celui ce avea să fie unul dintre ctitorii Junimii și „secretarul perpetuu” al revistei *Convorbiri literare*. Piru face o prezentare sintetică a vieții tânărului, pe baza însemnărilor sale.

□•G. Dimisianu creio-nează un portret al lui *Camil Petrescu în note zilnice*. Jurnalul editat în 1975 sub îngrijirea lui Mircea Zăciu depășește canoanele genului, în primul rând pentru că în intervalul cât a fost ținut de scriitor (1927 – 1940) au existat pauze lungi, chiar de ani. În alt doilea rând, care este de fapt și mai important, Camil Petrescu nu a urmărit să realizeze o cronică a vremurilor trăite, a evenimentel-or importante din viața sa, ci, după cum singur mărturisește într-una din pagi-nile de sfârșit ale jurnalului, „M-am mulțumit să scriu ceea ce aveam interes să fie știut pentru o mai bună înțelegere a operei și a gesturilor mele cunoscute direct”. Zilele în care scriitorul scrie „notele zilnice” sunt de fapt doar acelea „de descumpănire, situații în care înregistrează eșecuri, dezamăgiri, descurajări extreme, când sinuciderea îi apare drept «soluție logică»”.

□•Dar, tocmai această deconstrucție interioară, în opinia lui Mircea Zăciu, reprezintă un exer-cițiu terapeutic, întreprins în beneficiul creației.

□•Asemănătoare este și opinia formulată de Silviu Iosifescu cu privire la *Oceanul întors*, titlu și al volumu-lui cu extrase din jurnalul lui Radu Petrescu, dar și la alte cărți ale acestuia (*Părul Berenicei*, *A treia dimensiune*), care însumează fragmente din miile de pagini de însemnări începute de autor încă din adolescență: „S-ar părea că fi-

nalitatea însemnărilor continuate zi de zi, uneori în cele mai neprielnice împrejurări, este acela de exercițiu – termenul e folosit în acest sens în jurnal – pentru literatura spre care Radu Petrescu de timpuriu a avut certitudinea că este destinat”. □•Gheorghe Glodeanu comentează *Fragmente dintr-un jurnal* ținut de Mircea Eliade. Fragmente atent selecționate de autor din jurnalul public, pentru că M. Eliade recunoaște singur că a simțit nevoia de a ține și un jurnal secret, intim, numai pentru sine, motiv pentru care și sinceritatea autorului poate fi suspectată până la un punct: „... și intimitatea are diferite grade de manifestare”. Din fragmentele riguros alese dintr-un material imens pentru primul volum din *Fragments d'un journal* (1973), publicul poate vedea totuși portretul spiritual al scriitorului, schițat chiar de el, dar „însemnările zilnice ale lui M. Eliade reprezintă, înainte de toate, jurnalul său de creație. [...] Jurnalul cuprinde observații esențiale atât despre operele științifice, cât și despre cele literare. Uneori consemnarea este simultană cu geneza operei, cititorului oferindu-i-se date exacte despre mecanismul intim al creației”. q Despre jurnalele lui Eliade scrie și Adriana Bontea în „*Șantier*” – *Jurnal ca atitudine românească*, plecând de la precizarea, că în faza inițială, însemnările din jurnal au reprezentat un punct de plecare al creației sale literare. Autorul însuși justifică opțiunea pentru jurnal ca procedeu al structurii unui roman: „«O mare operă nu oglindește numai societatea contemporană, ci mai ales granițele cunoașterii la care a ajuns insul, victoriile sale teoretice»”. Tehnica jurnalului este evidentă în special în *Șantier*, roman supus analizei din perspectiva transformării „jurnalului din martor al unui anumit moment bine delimitat, în roman, roman în care se intersectează note intime pe diferite teme cu fragmente narative, ce au în centrul lor «personaje», conflicte și destine urmărite pe parcursul câtorva ani”. ■•Livius Ciocârlie realizează o *Introducere în jurnalul lui Gide* despre care spune că după al doilea război mondial, destul de brusc, a ieșit din atenția publicului și a criticilor, fiind caracterizat ca un „autor artificios”. Dar, în colul de umbră au intrat și alți scriitori de renume ai vremii. Spre deosebire de aceștia, *Jurnalul* a fost cel care l-a menținut în actualitatea deceniului șaizeci: „Dacă e să-i atribuim lui Gide actualitate durabilă, n-o putem justifica, cred, decât prin *Jurnal*. E drept, și interesul pentru jurnal profită de o conjunctură – de interesul crescut de la o vreme pentru diversele forme ale literaturii de frontieră, situate între creație și document”. □•Andrei Corbea propune câteva *Exerciții de dialectică* pentru înțelegerea însemnărilor lui Bertold Brecht din perioada 1938-1955, însemnări pentru care autorul însuși evită să folosească termenul de „Jurnal”. Motivația titlului acordat acestor însemnări publicate postum – *Arbeitsjournal (Jurnal de lucru)* este oferită chiar de autor care, nemulțumit de tiparele tradiționale ale jurnalului intim, și-a impus „să scrie altceva – un alt tip de «jurnal» sau, de ce nu?, un anti-«jurnal» – și că actuala soluție o întrezărește în eliminarea, pur și simplu, a sferei ... intime”. *Arbeitsjournal* devine astfel o expresie a travaliului său scriitoricesc, o modalitate

prin care Brecht poate comenta problematica propriilor sale scrieri, gânduri legate de lecturile parcurse, impresiile pe care i le fac prietenii au personalitățile vremii. Jurnalului lui Brecht reprezintă o delimitare destul de evidentă între viața privată și activitatea profesională, astfel încât surprinderea evenimentelor ce au măcinat Europa după 1938 transformă jurnalul într-un soi de „caiet regizoral”, însoțit de o insolită colecție de fotografii decupate din ziare „înfățișându-i la lucru îndeobște pe marii «actori», pe figuranți însă nu mai puțin în ipostaze de veritabil teatru epic ...”. □•Incursiunea literară oferită de lectura *Jurnalului* lui Amiel reprezintă pentru Mihai Zamfir un veritabil *Voiaj la runele jurnalului intim*: „Într-o istorie strict internă a speciei jurnalului intim, Henri-Frederic Amiel va ocupa oricum primul sau ultimul loc. Primul – în sensul valorii și al întreprinderii duse cu toate riscurile până la ultimele consecințe; ultimul – într-o tectonică abstractă a formelor, trecând de la jurnalul intim propriu-zis la jurnalul operă literară sau la jurnalul paralel unei opere literare. În această perspectivă, *Jurnalul* lui Amiel este ceea ce s-ar putea numi «gradul zero» al jurnalului, forma originară, punctul ideal abstract de la care începem să măsurăm depărtarea altor opere similare”. ■•Secțiunea *Document*, intitulată și „*Dosarul*” *jurnalului* conține „mostre” din ceea ce cred despre jurnal autorii: Amiel, Andre Gide, Jean Prevost, Paul Claudel, Jean Cocteau, Jules Renard, Stendhal, Pierre Louys, Virginia Wolf, Camil petrescu, G. Călinescu, Octav Șuluțiu, Petre Pandrea, Pavel Dan, Mihail Sebastian, D. I. Suchianu, Anton Holban, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Pompiliu Constantinescu ■•În partea a II-a a revistei, intitulată *Pagini de jurnal*, sunt cuprinse scrieri sub mai multe semnături. q Selecția de *Pagini din „Jurnal”* de Mihail Sebastian este însoțită de o prezentare de Cornelia Ștefănescu, *Lumea lui Mihail Sebastian între sala de concert și aparatul de radio*, introducerea menită să justifice alegerea anumitor texte: „Nu cunoaștem cu exactitate proporția dintre însemnările despre muzică și diverse teme abordate de scriitor în «jurnal». Dacă ne raportăm la paginile încredințate de familie, ajungem la concluzia că muzica a însoțit stăruitor anii lui Mihail Sebastian, din perioada 12 februarie 1935 – 31 decembrie 1944, câtă se află cuprinsă în caietele sale”. □•Fragmente de *Jurnalul* semnat de Witold Gombrowicz sunt publicate, de asemenea, cu o prezentare de Dana Dumitriu (*Jurnalul lui Gombrowicz. O luptă cu forma*), pentru a sublinia valoarea deosebită a acestuia, în contextul creației scriitorului polonez „a cărui operă stă în umbra confesiunilor”. □•Fragmentele selecționate din însemnările lui Arșavir Acterian, intitulate *Din jurnalul unui pseudofilozof*, însumează o combinație de mărturii ale unui intelectual onest, măcinat de problemele unei existențe pe cât de lucide, pe atât de dramatic trăite, alături de evocarea unei lumi culturale specifice anilor 1931-1933 și a personalităților pe care le-a evocat cu real talent de portretist. q Mihai Ciompec prezintă *Note despre jurnalul lui Junger*, note care justifică selecția făcută din jurnalul lui Junger, '70 *spuberați*. Traducerea lui Mihai Ciompec se rezumă strict la secți-

unea mediană a jurnalului ținut de autor în cadrul unei îndelungate croaziere, de aproape patru luni de zile (11 iunie – 7 octombrie 1965), care se referă la esca la făcută în Filipine, secțiune considerată relevantă pentru stilul întregului jurnal. □ În *Jurnalul unui filosof-poet* Andrei Ionescu prezintă o traducere din *Jurnalul intim* al lui Miguel de Unamuno, considerat o „descoperire neașteptată” prin publicarea unor însemnări din caietele scriitorului după treizeci și patru de ani de la moartea acestuia. ■ În cea de-a III-a secțiune a revistei, Valeriu Cristea propune în *Dostoievski: Însemnări intime* câteva fragmente din vasta confesiune a scriitorului rus, și anume două dintre scrisorile acestuia, considerate „documente de prim ordin pentru reconstituirea vieții și creației” dostoievskiene: scrisoarea adresată fratelui și prietenului său M. M. Dostoievski chiar în ziua de 22 decembrie 1849 când a avut loc la Petersburg farsa execuției petrașevștilor, și scrisoarea trimisă din Omsk, la o săptămână după ieșirea din temniță. Este publicată o traducere din F. M. Dostoievski: *Către M. M. Dostoievski*, făcută de Alexandr Beleavski.

● [„**Convîngeri comuniste**”, nr. 7/ decembrie] Miruna Barbu exclamă, *Voi fi lebdă*, dezvăluindu-și gândurile de „studentă aleasă Miss Boboc 1986”. Acestea nu sunt nici din H. Cr. Andersen, nici din frații Grimm, ci mai degrabă îl vizează pe Freud: „Azi sunt «boboc», mâine îmi va aduce penajul fastuos al păsării paradisului”. De altfel, redactorii revistei au un apetit crescut pentru acest gen de evenimente, reluându-le pe paginile din interior cu noi texte și imagini sub titlul *Ce e bal. Ca balul trece*: □ Tema *Referendumului pentru pace*, care a împânzit presa românească, este ilustrată cu fragmentul eminescian din *Scrisoarea III*, pasajul „Ce vrei tu ?/ Noi bună pace.” □ Iulian Costache obține un interviu de la conf. univ. dr. Al. Hanță, decanul Facultății de filologie, din conținutul căruia aflăm necesitatea promovării cercetării științifice în domeniul filologiei: „Au rămas foarte multe zone albe în cultura română față de care avem mari datorii. Istoria culturii române, în special febeomenle culturale vechi, ce necesită cunoștințe de greacă, bizantină, latină, mediobulgară, slavă veche, maghaită se recomandă ca teren de cercetare. Ideea unui cerc interdisciplinar care să studieze fenomene culturale mai vechi din perspectivă istorică, literară, lingvistică etc. Cu ajutorul unor cercetători de la institutele de specialitate este binevenită și ne punem speranțe în acest cerc de istorie care va fi relansat”.

● [„**Convorbiri literare**”, nr. 12] Cele peste două milenii de istorie a acestor ținuturi sunt invocate și în „Convorbiri literare” prin articolul scris de Dumitru Ivănescu (*Cei mai viteji și mai drepți dintre traci*). □ *La orice răspântie, istoria*, scrie Constantin Coroiu la rubrica *Pretexte*, semnificație în numele căreia comentează romanul lui Alejo Carpentier, *Ritualul primăverii*, un roman politic în care este vorba despre „conștiințe duse la casa de amanet”. ■ Sunt exprimate opinii literare. □ Constantin Ciopraga (*Lucian Blaga și freamătul timpului*), care avansează ideea că „prea mult s-a vorbit despre poetul din Lan-

crăm ca fiind dator expresionismului”. □•Sorin Pârvu (*În fața biografiei*) despică teoriile lui Philippe Lejeune despre „cele patru elemente din patru categorii diferite, care concură la definirea autobiografiei”. □•Constantin Sorescu (*Personalitate și generație în poezia de azi*) comentează acest raport din perspectiva celor trei generații și modele postbelice, spre a trage concluzia: „Direct sau pe căi ocolite, toate cele trei modele generaționiste fac dreptate în cele din urmă, personalității. E firesc și reconfortant să fie așa.: cum s-a spus, în cultură, ca și în viață, personalitatea este binele suprem”. □•Nichita Danilov oferă „ca alternativă la volumul de versuri *Spectacol amânat*, al lui Florin Mugur, propria lui versiune poetică, nu critică: „Cititorul își poate imagina orice, chiar și o ceașcă de cafea, dacă este băutor de cafea și n-a mai băut cafea de o lună. Care ar fi în acest caz menirea artei, țelul ei suprem? Să mute realitatea în ficțiune și s-o reconstituie întocmai ? Și care ar fi menirea lumii? Am putea să ne imaginăm că realitatea din spatele acestei «uși» este tot o ușă. Iar între cele două uși: neanatul”. ■•Capitolul de *Istorie literară* conține *Bătrânii și tinerii în viziunea lui Eminescu* de Mihai Drăgan, în care criticul universitar ieșean pune față în față «vocea profetică a trecutului de glorie” (bătrânul Arbore) cu aceea tânărului Ștefăniță-Vodă din drama *Mira*.: „Conflictul tensionat dintre Arbore și Ștefăniță înseamnă, de fapt, confruntarea între două *idei*, care frământau intens cugetarea și imaginația tânărului Eminescu”. □•Theodor Codreanu discută în articolul *Fenomenul Creangă* chestiunea răsului la marele povestitor: „Umorul lui Creangă e *privirea-azire* a obiectului din toate părțile. Humuleșteanul a făcut dovada că umorul poate fi cea mai rafinată și mai înaltă culme a ironiei, realizând identitatea subiect-obiect, recte spirit-materie. □•Fănuș Neagu semnează textul *De pe terasă*, vag neutru estetic, bine orientat ideatic câtă vreme de acolo unde se află autorul, mai exact pe „terasa” Brăilei, a Insulei Mari și a Bărăganului, „s-aude ca un sunet de clopot neprielnic lupului, ci numai omului, o adevărire de vinuri din dulcea Moldovă răsărind. Mulțumim din suflet”. Textul este datat 25 oct. 1986 și este un elogiu adus entităților invocate. □•În cadrul rubricii *Dialogul artelor*, Titus Vâjeu prezintă ecranizări după Sadoveanu. ■•Două pagini de revistă sunt rezervate cronicilor literare. □•Val Condurache scrie despre doi autori. Primul vizat este Paul Georgescu (*Natura lucrurilor*, Eminescu, 1986): „Paul Georgescu nu este singurul stilist al prozei române contemporane. În schimb, este adevărat că orice fragment decupat la întâmplare din carte poartă amprenta personalității locuitoare în stil. Observația a făcut-o I. Simuț și n-am înțeles pentru ce motiv criticul este ironizat în *Săptămâna*. În adecă, nu știu dacă există un alt prozator contemporan al cărui stil să poată fi recunoscut în fiecare frază. De esență ludică, acest principiu deformant combinatoriu face din Paul Georgescu personajul cel mai interesant al romanelor sale. Paul Georgescu ascultă cuvintele cum ar plimba prin gură un vin vechi sau o zaharicală. Un pact hedonist al lecturii îi așează alături pe Paul Georgescu și Frédéric Dard, și acela din urmă au autor

citit mai mult pentru invenția verbală. Amândoi scriitorii gustă din cuvinte și din combinația lor ca din fructe zemoase. Paul Georgescu e, ca să zic așa, mai «mușcător». El e, în primul rând, un ideolog, și în spatele jocului de artificii se aud și bubuiturile istoriei”. □•Cea de a doua cronică este la Costache Olăreanu, *Cu cărțile pe iarbă*, Militară, 1986: „Lectura nu presupune o comparare a celor două texte – *Don Quijote* și *Cu cărțile în iarbă* – episod cu episod. Sugestia livrescă e suficientă pentru perceperea dublei referințe – la o «realitate» produsă de text, precum și referința la textul model. Cert este că arta lui Costache Olăreanu e de natură cărturărească, și că efectul literar în ceea ce are el propriu nu se poate obține decât având în minte romanul lui Cerbantes. Intelligent și jovial, știind a adapta cum nu se poate mai bine citatul cultural la împrejurarea de viață, Costache Olăreanu a scris una din cele mai frumoase cărți ale anului literar.” □•Perpessicius, *Scriitori Români*, Minerva, BPT, 1986, este comentat, admirativ, de Al. Dobrescu: „Perpessicius se cere citit pe îndelete abia atunci măiestria țesăturii de cuvinte arătându-și frumusețea desenului. O afirmație aparent neutră se încarcă, alăturată celorlate, de înțelesuri contrare acelora proprii, o trimitere, ai zice că prisositoare, trădează bine mascata ironie. Subtil întotdeauna, partizan al unei critici artiste, ce-și face din încifrarea sensului un blazon, având ororare de exprimarea brutală, fie ea cât de plastică, Perpessicius a ridicat arta criticii pe una dintre treptele cele mai înalte. Și ce altă mai bună dovadă în favoarea rafinamentului său, fără egal, în critica noastră, decât următorul fragment din cercetrea poeziei lui Alecsandri, unde excursia în jurul pastelurilor cunoaște atâtea popasuri desfătătoare, iar amabilitățile convenționale se succed cu atâtea rigoare încât judecata critică lucidă pare amânată pentru o mai favorabilă ocazie.” □•Constantin Pricop realizează un breviar al celor patru cărți de poezie având tot atâtea autori: ieșeanul Liviu Pende-funda (*Cabinetul doctorului Apollon*, C.R., 1986), el însuși medic, gălățeanului Sterian Vicol (*Repausul focului*, Eminescu, 1986), Octavian Voicu (*Cartea locului*, Eminescu, 1986) și Cătălin Băjenaru, cu apariția sa de la editura Lite-ra, *Chemarea albatrosului*, 1986. □•George Pruteanu folosește pentru Adriana Bittel (*Iulia în iulie*, Eminescu, 1986) și Bedros Horasangian (*Parcul Ioanid*, Eminescu, 1986) un titlu potrivit, ironic unificator: *Balzacia și Lorena*; „Amân-doi sunt, prin excelență, prozatori ai Bucureștiului, pe care îl cunosc, pare-se, până în cotlonașe (și până la obsesie) și căruia îi conferă nu o dată un rol pri-mordial, proeminent, decisiv în atmosfera scrisului lor. (Nu întâmplător Be-dros Horasangian îl citează undeva pe Radu Albala). Sunt, la ambii, pasaje sau chiar bucăți, în care orașul, cu străzile, clădirile, parcurile, localurile, locurile sale invadează copeșitor pagina. Amândoi sunt, într-o manieră dincolo de me-die, fini pricepători ai sexului opus. La Bedros Horasangian figurile feminine predomină canti- și calitativ, după cum Adriana Bittel are mâna mai sigură de-cât multe surate de breaslă atunci când schițează un bărbat. La Bedros Hora-sangian figurile feminine predomină canti- și calitativ, după cum Adriana Bittel

are mâna mai sigură decât multe surate de breaslă atunci când schițează un bărbat.” □•La rubrica *Inedit* apare un scurt interviu al lui Grigore Ilisei (semnat cu inițialele Gr.I.) intitulat *Cu George Lesnea despre Nicolae Labiș*. □•Tot aici, Nicolae Cârlan prezintă *Un poem sadovenian* de Nicolae Labiș. □•Valentin Silvestru realizează câteva „convorbiri cu autori dramatici latino-americani, mai precis din Mexic (Juan Miguel Demora), Venezuela (Virginia Vidal) și Columbia (Eduardo Marcellos Dacante). □•Pe ultima pagină, scriitorul neigerian Wole Soyinka, proaspăt laureat al Premiului Nobel este tradus de Petru Iamandi cu fragmentul *Locuitorii mlaștinilor*, din piesa de teatru cu același titlu.

• [„**Pagini bucovinene**”, nr. 12] Un *Autograf* (inedit) provine de la Nicolae Labiș. □•La cronică literară Mihail Iordache discută proza lui George Sidorovici: □•Vasile Andru evocă personalitatea prozatorului în amintirile intitulate □•După ani: O contribuție notabilă a numărului de față este cea a lui Al. Zub, despre *Voroneț*.

• [„**Dialog**”, nr. 6-7/ 115-116/ decembrie] Un *Da pentru pace*, exclamă, la unison cu mulți alți publiciști, Gheorghe Pricop. □•Nu la ceas aniversar, cum s-ar bănuia la prima vedere, Florin-Alexandru Platon se referă în *Sentimentul patriei în cultura română*, ci la cartea cu acest titlu a istoricului Ștefan Lemny: „Ambițiile lui Ștefan Lemny, dacă nu sunt (deocamdată!) comparabile sunt, cel puțin, mai mari decât lasă să se întrevadă numele studiului său. [...] Este, desigur, un punct de vedere interesant, pe care cercetările viitoare ale autorului ar putea să-l confirme sistematic. Perseverența îi merită pusă, aici, la încercare, cu atât mai mult, cu cât, răsplata eforturilor se și întrevade. Nu mă gândesc numai la cartea de față – a cărei valoare nu mai are, cred, nevoie de nici o subliniere – ci, mai curând, și la ce urmează Ștefan Lemny să întreprindă de acum înainte pe temeiul solid a ceea ce numai relativ puțini istorici de vîrstă și cu experiența lui posedă: știința de a pune întrebări trecutului”. □ Florin Faifer scrie despre *Panait Istrati, răzvrătitul*, cu trimiteri directe la Mircea Iorgulescu și monografia acestuia *Spre alt Istrati*: „Reconfortant, în eseu substanțial și ac cutezare intelectuală ai lui Mircea Iorgulescu, în afara unei anume plăceri de a nara și de a marca expresivități unu: debit critic tras prin aforism și paradox, cu momente de concizie specială – reconfortant, așadar, pare și modul în care este concepută critica. Sunt și aici, în critica de toate zilele – ni se reamintește –, excесе față de care trebuie luată o atitudine. Mircea Iorgulescu, la fel ca întotdeauna, e prezent. Respingând „terorismul inevitabil al metodei unice și „ingineria” mortifiantă, el îndeamnă la o „reîntoarcere a criticului în literatură”. Cartea *Spre alt Istrati* vine tocmai să argumenteze și aceasta mărturisire de credință”. □ Magdalena Ghica vine cu un *Post-scriptum la o carte de poezie*: „Suntem, vrînd-nevrînd, post-moderni. Consumăm resturile, fărâmiturile, urmările de la festinul de aproape un secol al altora. Avangarda n-a fost urmată în mobilul ei inițial, în spiritul ei, ci bineînțeles în litera ei, în formulele

sale pur tehnice. Ca orice gnoză care devine repede o religie instituționalizată, o teologie reificată. Suntem vrând-nevrând „post-ludici“, tragem ponoasele unor jocuri făcute de alții, unei rulete puse în mișcare de alții”. ■•Alte consemnări editoriale: Gabriela Gavril scrie la Mariana Codruț, *Schiță de portret*: „Uneori însă, cenzura imaginilor impusă cu luciditate este împinsă prea departe, iar discursul este excesiv simplificator, ajungând o înșiruire de abstracțiuni. Vibrația inerioară se pierde, iar sugestiile care veneau din „ceața” textului nu mai sunt prezente. □•Ada Dumitrescu îl prezintă pe Dorian Obreja, *Despre dragoste, despre singurătate*: „Poetul aspiră spre transmiterea unor stări și nu a unor idei poetice, iar poemul este văzut nu ca discurs, ci ca notație, caracterizându-se prin concizie și dimensiuni reduse. Asistăm la o fericită îmbinare dintre concret și evanescent, dintre formă și gol, cuvânt și spațiu alb” □•Magda Jeanrenaud, semnează recenzia la de texte călinesciene întocmită de Geo Șerban, *Aproape de Elada*: „Geo Șerban urmărește aici mai puțin să ofere publicului texte inedite, cât de a-l face pe cititor să desprindă dintr-o chibzuită organizare a materialului, „proiecția inedită ce rezultă din gruparea lor pentru înția oară, profitabilă oricui ar dori să se apropie de dinamica gândirii călinesciene”. Se cuvine deci să acordăm o atenție aparte arhitecturii acestui volum, ce prinde contur din alăturarea a două feluri de texte, total diferite, cel puțin din punctul de vedere al destinatarului lor”. □•Monografia lui Ioan Holban, *Hortensia Papadat-Bengescu*, este recenzată de Dana Alexandrescu: „În monografia dedicată Hortensiei Papadat-Bengescu, Ioan Holban își propune să urmeze linia „evoluției interne” a scrisului romancierei. Pentru a-i pune în evidență dezvoltarea cíclică, echilibrată, autorul lasă pentru ultimul capitol (*Teatrul ca plăcere a scrisului cugetării*) problemele teatrului Hortensiei Papadat-Bengescu tocmai pentru că acesta este văzut ca o „primă formă a romanului Hortensiei”, iar scena un „prim contur” al spațiului românesc. Sfârșitul cărții invită la re-lectură a observațiilor critice anterioare despre roman și, implicit, la o re-lectură a întregii creații a autoarei”. □Irina Adăscăliței la Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*: „În ciuda eterogenității elementelor aglutinate, Mircea Scarlat izbutește în volumul al treilea din *Istoria poeziei românești*, prin detașarea critică față de materialul analizat, să realizeze convingătoare sinteze, aducând, printr-un ton adecvat, al notațiilor exacte, câteva iluminări personale ale unor colțuri acoperite de umbră din lirica modernă”. ■•Prezența bucureștenilor și nu numai a lor (dintre care unii trecuți bine de perioada studenției) continuă să fie masivă □•Dinu Flămând, Alexandru Mușina, Bogdan Ghiu, Simona Popescu, Liviu Antonesei și Ion Morar publică versuri. □ Ion Bogdan Lefter semnează prima parte a studiului *Fișe pentru analiza unui concept*. Acesta este postmodernismul, „pus în pagină” de I.B. Lefter prin nominalizarea celor dintâi „optzeciști” care l-au folosit, adică Alexandru Mușina și Mircea Cărtărescu: „De la o vreme, în revistele noastre literare a căpătat preuimpotuoasă circulație un cuvânt: postmodernism. Faptul că e folosit cu insis-

tență ne poate îndreptăți să apreciem că se simte nevoia clară a unei îmbogățiri terminologice, corespunzătoare fenomenelor din ultima perioadă. Cât de clare sunt înseși „fenomenele” respective – e o problemă mai delicată. Cu alte cuvinte, ar fi de ridicat întrebarea dacă „noul” termen acoperă o noțiune fixată ? Circulă o emblemă ori un concept ? În tot cazul, celei dintâi nu i se poate cântări gradul mai mare sau mai mic (sau nul!) de adecvare decît după fixarea celui de-al doilea. Cu atare obiectiv, mi se pare deocamdată util de urmărit modul cum „emblema” și-a făcut intrarea în actualitate. Drept pentru care inventariez în cele ce urmează câteva repere pentru o statistică a circulației termenului „postmodernism” la noi (până în primăvara lui 1986). [...] Primul „optzecist” care a folosit termenul a fost Alexandru Mușina, într-un articol din 19812, unul dintre „programele” noului val (*Poezia – o șansă...*, în *Astra*, nr. 1/ 1982. p. 1 + 5). Mușina făcea o descriere a poeziei „post-moderniste” în sensul unei pledoarii, (nemascate ?) pentru „poetii tineri de la noi”. [...] O afirmație tranșantă a făcut Mircea Cărtărescu: „După o viață de om”, 70 de ani de supremație, *modernismul, iată, e mort*, mort și îngropat. Marile sale caracteristici, fragmentarismul. obiectivitatea impersonală, metaforismul abstract, limbajul progresiv (puse în evidență de Hugo Friedrich. T. S. Eliot etc.) încep să nu se mai potrivească poeziei celei mai recente”. Referindu-se la poezia optzecistă (căci răspundea la o anchetă despre *Literatura tinerilor*), Cărtărescu adaugă: „am putea aduna toate noile tendințe ale poeziei de azi sub un singur termen generic, la îndemâna tuturor. Ne îndreptăm, deci, către un *postmodernism* vast, generos, deschis, care ar putea însemna o regenerare a poeziei noastre. Disting deja în scrisul colegilor mei trei caracteristici evident postmoderne. bine conturate: un *textualism* rafinat (implicând procedee de meta-text. paratext, hipertext și autoreferențialitate), un biografism prozaizant, în fine o sincronie stilistică (un Babel stilistic, folosind, fals tradiționalist, toate stilurile istorice disponibile), Vinătoarea de trăsături distinctive poate continua” (*Textualism, biografism, sincronie stilistică*, în *Cronica*, nr. 25/1985, p. 5). Cu nota de relativism ironic din ultima propoziție citată, Cărtărescu se referea la cele trei etaje ale textului: „atitudinea existențială (de unde biografismul), cea literară (de unde procedeele așa-zisului „textualism”) și cea stilistică (numitul Babel...)”. □ Gheorghe Grigurcu este autorul eseului *Zile cu trei sori în frunte*: „Aidoma unei uzine ce desnlinizează talazurile, transformându-le în apă potabilă, producția lui Mircea Cărtărescu preface frământarea adolescenței, rebarbativă sub aspectul său primar, într-un produs de consum liric. Energia frustă se convertește în-tr-una estetică, păstrindu-și conturul enorm, ca umbra unui deal. Sugerând vuietul răsunător al simțurilor, țesătura poemelor ne relevă alcătuirea unui mediu eterogen, precum un colaj suprarealist, în care se întâlnesc obiecte de uz comun și opere de artă, aluzii științifice și termeni de argou. reziduuri ale sacralității și jocuri verbale. Asociindu-se, atari elemente dispartate probează aspirația spre o demiurgie inversă, ce exploatează asperitățile, insufi-

ciențele, nedesăvârșirea celei *en titre*. Dacă Saint-John Perse opera o *Geneză* după chipul și asemănare celei instituționalizate, Mircea Cărtărescu schițează una în răspăr, îmbibată, atât de caracteristic, de incredulitatea și zeflemeaua balcanică.” □•Despre *Utopia intelectului și utopia filosofiei*, se pronunță un alt „tânăr” colaborator bucureștean, Gabriel Liiceanu. □•Pe ultima pagină a ultimului număr din an, Eugen Munteanu face o prezentare succintă și traduce din Thomas de Aquino.

• [„Echinox”, nr. 7-8] Dublu și ca număr de pagini, 24 în loc de 12, „Echinox” se deschide cu editorialul redacțional *Pentru un viitor al păcii*: „Cu conștiința înaltei răspunderi pentru destinele de pace ale propriului popor, ca și ale tuturor popoarelor lumii, tovarășul Nicolae Ceaușescu se pronunță pentru activarea tuturor forurilor de negociere, pentru reducerea radicală a armamentelor convenționale, astfel ca până în anul 2000 să se realizeze o reducere cu cel puțin 50 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare la nivelul mondial. În viziunea României, caracterului multidimensional al cursei înarmărilor trebuie să-i corespundă o strategie multidimensională a dezarmării, care să dea impulsul necesar pentru demararea întregului proces. Într-un moment decisiv pentru viitorul omenirii, când lipsa de progres în direcția dezarmării riscă să arunce lumea în holocaustul nuclear, care ar distruge însăși condițiile vieții pe Terra, România dă exemplul cutezător al primului pas pe o nouă cale, calea dezarmării efective”. □•*Generație și creație* pare a fi noua orientare tematică a revistei, dacă se ține seamă de cele două texte teoretice (*Imperativul creației și Profesionalism și flexibilitate creativă*) ambele semnate de Alexandru Flore, dar fără nicio legătură ori trimitere la cartea cu același titlu a lui Mircea Martin, de unde sintagma este apropiată. □•Despre *Structura ideologică a culturii* scrie Liviu Zăpârțan: „Sunt două reconstrucții posibile ale lumii, care unesc însă un singur ideal: recăștigarea Ființei, și recunoașterea ei ca temei al lumii. În momentul în care s-ar putea dovedi că toate liniile drepte prelungite la infinit, devin cercuri, a căror imensitate depășește orice ordine logică, atunci s-ar putea construi o Ontologie Absolută, în care toate punctele Filosofiei și Poeziei ar fi aceleași, în raportul lor cu Perfecțiunea”.■•Din pagina cronicilor literare, unele atrag atenția.□•Cristina Muller (la Mircea Nedelciu): „Tehnica e una textualistă. Paranteze textualiste apar chiar și în prefață parafrazându-ni-l în postura de personaj subiectiv deși nefundamentat în acest statut (v. povestea copilului care bate la mașină indescifrabil pe aceeași pagină pe care el își scrie prefața cu conținut de critică și teorie literară)”. □•Iulian Boldea (la Nicolae Băciuț): „Stilul poemelor acestui volum, este unul de mare frustete, relevantă fiind economia mijloacelor poetice de care se face uz; sentimentele sunt transcrise în starea lor genuină, aptă a ne instrui asupra naturii și intensității trăirii, fără exces de epitet. De-aici rezultă și lipsa de retorism pernicios de declamații verbos- metaforizate”. □•Despre Aurel Antonie, *Scrisoare către animalele mici*, se pronunță Puiu Hitcaș: „Realizat pe o structură

binară, din care ies un mare număr de ramificații bine integrate structurii epice principale, romanul ne dă imaginea unei construcții epice de o mare complexitate și modernitate în care artistul (arta scriiturii) și teoreticianul (arta lecturii) se susțin reciproc”. ■ Tot din zona rarefiată a înaltelor teorii, provine *Literatură și realitate*, semnat de Arthur Mihăilă, care teoretizează despre cele trei sfere ale ei: cunoașterea nemilocită, literatura ca posibilitate a cunoașterii realității prin „alții” și SF ul ca proiecție în viitor, deci în necunoscut: □ • O prelungire a acestui text, dacă nu cumva invers, o influență primită de autor, este *Geneza teoreticului*, de Lucian Culda, căruia Eugen Baican și Ion Hirghiduș îi iau interviul intitulat *Studierea capacității cognitive – prima urgență în cercetarea fundamentală*. □ • Iulian Boldea propune ca subiect de dezbatere *Actualitatea eseului*: „Eseul nu poate, cu toate acestea, subzista în lipsa unei acoperiri filosofice care să-i motiveze și autoritatea îndrăzelii. Liviu Petrescu transferă eseul din opoziția artă/știință în câmpul dicotomiei filosofie/ știință, date fiind pregnanța și densitatea pe care le capătă eseul din profitabile frecvențări ale teritoriului filosofiei. [...] În lotul celor mai dotați esești, Nicolae Manolescu deține un rang privilegiat. Cronicarul «României literare» resimte o acută propensiune spre idee, spre abstracție, spre schema demonstrativă, spre concentrarea formulărilor în desen precis și în, totodată, caligrafii pline de grație. Seducției ideilor îi răspunde în plan formal o dezinvoltură cu adevărat uimitoare a scrierii. N. Manolescu posedă harul formulărilor dense, cuprinzătoare, al impresiei comunicate direct, în starea ei genuină, dar și al deschiderilor, criticul nefiind în fond decât o natură debordantă care-și cenzurează, însă, în scris pornirile, până a nu lăsa din ele decât o frază rece, distantă, ceremonioasă, purificată de urmările seismelor interioare. [...] O formație și o opțiune estetică decisive își vădește Eugen Simion în *Sfidarea Esteticii, Jurnal german*. Notății fulgurante, idei puse în pagină cu fervoare, febrilitate și imediatețe a confesiunii, acestea sunt atributele acestei scriituri. Translația de la trăire la ficțiune e realizată la reputatul critic cu desăvârșită dezinvoltură, senzația ce însoțește lectura textelor acestei cărți fiind una de reconfortantă *autenticitate*. Eugen Simion e un spirit eminentamente incomod, pentru sine mai ales, reflecțiile lui dense traduc o adevărată oroare față de confortul ideilor, față de inerție și rutină, față de facilitate și insuficiență. [...] În câmpul eseului o notă distinctivă aduce Alexandru George, scriitor de stirpe mateiană, cu gust aristocrat al frazei ceremonioase, dar și suculente, fire balcanică, tranșant în opinii, iubitor de polemică, pe care o duce până la ultima consecință. Atitudini ce se regăsesc nu doar în cele trei volume din *La sfârșitul lecturii*, ci și în *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*. Codul acestor texte ce se revendică (prin formația autorului) deopotrivă de la critică și de la invenția epică, funcționează în regimul ironiei, cu gust al mimării impresiilor, într-o vădită apetență a teatralității. [...] Finalitatea actului critic, rațiunile ce-l legitimează, cât și insuficiențele ce-l relativizează – toate aceste chestiuni și multe altele fac obiectul unei cărți de

maturitate critică, *Singura critică*, pe care o semnează Mircea Martin. Cursivitatea rostirii critice, transcenderea metodei printr-un discurs de mare libertate și mobilitate ne îndreptățesc, credem, să considerăm pe autor unul din cei mai înzestrați esești de azi. M. Martin oficiază cu gesticulație abundentă, fără inhibiții metodologice; lui îi repugnă schemele reduționiste, dizolvate de altfel și propune în locul lor modele vii, mobile sub care ghicește palpitul trăirii, al asumării personale. Oroarea clișeeilor, a poncifelor critice neverificate de practica scrisului dar și onestitatea pe care le presupune discursul critic, ce se recomandă întâi și întâi ca obiectivitate asumată, sunt obsesiile, leitmotivele ce se reiterează în noi și noi aproximări pe parcursul acestei cărți cu adevărat necesare, cum observa cineva. [...] Pentru o conciliere, o plină de profit coincidență, și punere în relație de consonanță a acestor două atitudini pledează Mircea Martin în *Critică și profunzime*: «Mai probabil, dacă nu mai puțin fustest ar fi ca, înainte de a trece în altceva, literatura să treacă în critică. Literatura întâlnește critica prin tendința irepresibilă spre eseu, critica întâlnește literatura prin ambiția și calitatea inconfundabilă a unei scriituri». Eseul, sinteză între afectiv și rațional, între inserția sentimentului și demersului lucid, își dovedește din plin perenitatea, mediind o manifestare plenară a capacităților creative umane. E semnificativ și revelator pentru epoca pe care o trăim faptul că, după cum observa L. Petrescu «capodoperele gândirii și criticii moderne sunt, în marea lor majoritate eseuri». Atributele de interdisciplinaritate ale eseului sunt de asemeni evidente; dezbărat de inhibiții, ca și de complexele unui refugiu nefast între hotarele unei singure discipline, eseul asigură o profitabilă circulație a conceptelor, ideilor, ipotezelor dintr-un domeniu în altul al vieții literar-artistice, culturale în general (literatură, artă, filosofie ș.a.), fapt ce îi asigură din plin viabilitatea și eficiența». □Sanda Cordoș completează „tabloul” realizat de Iulian Boldea, numindu-și intervenția *Variațiuni pe aceeași temă*, dar cu altsubiect, literatura textualistă, în favoarea acceptării căreia pledează: „Am asistat, și din păcate, nu o dată, la discuții între cititori care nu pot fi numiți cititori medii, ci ceva mai mult, discuții în care era condamnată întreaga literatură textualistă. Și, poate, condamnată, este un cuvânt eufemistic, repudiată se apropie mai mult de adevăr. Că, adică, această literatură întoarsă cu fața spre sine nu există și nu rezistă, supusă fiind controlului esteticii operei de artă. Că ce nevoie este, se întreabă ei, de acest scriitor de roman care spune despre sine și actul scrierii sale. Romanul e *altceva*. [...] E vremea să ne întrebăm la rândul-ne: de unde atâta opacitate în înțelegerea evoluției literaturii? Pentru că dacă nu acceptăm procesualitatea și dialectica internă a acestei evoluții, înțelegerea ei nu va veni niciodată. Confuzia (și poate drama?) provine din faptul că încă mai există o viziune mecanicistă asupra literaturii; o coexistență a unor mecanisme, asamblate – dar deja asta nu mai contează – pe verticală sau/și pe orizontală (mecanisme-etape ale literaturii). Însă, atâta vreme cât nu se descoperă principiul de funcționare ale acestor mecanisme, ansamblul se

dovedește inert. Înțelegerea noastră asupra sa va suferi – evident – de aceeași boală. Și, iată, mă simt obligată să apelez la o comparație teribil de uzată: literatura în evoluția sa e organism viu, iar nu ansamblu. Aceasta ar fi premisa și, pornind de aici, literatura care se consumă în autoreferențialitatea ei, textul care se oglindește pe sine, poezia care se depoetizează cu de la sine putere, toate acestea devin justificabile și, mai mult, necesare. Nu cred în moartea literaturii și nici măcar în agonia ei prezentă; în schimb, am convingerea că literatura încearcă o stare de criză (care presupune prin ea însăși, provizorie dizolvare și provizorie agonie) și am convingerea că, acum, literatura trăiește prin conștiința disperării de sine. Adică, literatura trebuie să-și trăiască criza semnificației până la ultimele ei consecințe. [...] Literatura textualistă nu e un moft sau o modă. Pentru un răstimp lumea e percepută de scriitor, schizoid: pe de o parte, lucrurile, faptele, acțiunile reale, lipsite de posibilitatea de a mai fi resemnificate, ele pentru ele, în actul scrierii; pe de altă parte, limbajul, inadecvându-se realului, rupt de acesta și aparent, autonom. Există și o tensiune, cred eu fantastică, a scriitorului care nu găsește posibilitatea exactă (exactă pentru el) de a se spune pe sine. Această tensiune a existat întotdeauna”.

□•Ioan Cercel își încearcă forțele în eseu *Voci contemporane ale poeziei universale: T. S. Eliot și Nichita Stănescu*: „S-ar părea că până în prezent literatura de specialitate nu a beneficiat de studii care să pună în lumină eventualele corespondențe de idei, motive, obsesii între T.S. Eliot și Nichita Stănescu. Există totuși o asumare asupra acestei probleme, singura probabil în bibliografia critică stănesciană, este vorba de volumul *Configurații* de Ioana Em. Petrescu: «Ca și T. S. Eliot în *Țara Pustie* sau în *Patru Cvartete*, Nichita Stănescu resimte spațiul într-o neliniștitoare bivalență: orice loc, oricât de accesibil și de familiar, poate deveni punctul epifanic al vidului cosmic, orice loc [...] poate să-și dezvăluie halucinant, sensul de capăt al lumii [...] valoarea etern tranzitorie, de hotar amenințat de ininteligibile invazii cosmice»”.

□•Viitorul poeziei îl preocupă pe Ion Hirghiduș: ■•Cu idei noi despre *Direcții de cercetare ale istoriografiei românești actuale privind începuturile evului mediu*, vine Ioan Aurel Pop: „Dincolo de unele polemici și independent de unele abordări tendențioase ale etnogenezei sau ale genezei statale, contribuțiile actuale de reală valoare poartă amprenta spiritului științific, reflectă dezvoltarea cvasiidentică a realităților românești peste granițele temelor din perspectiva europeană (etnogeneza ca proces istoric comun popoarelor neolatine, impactul cu migratorii drept caracteristică a întregii arii central sud-europene; procesul de feudalizare privit comparativ la români, bizantini, slavi, maghiari ș.a.; formarea statelor feudale într-o lume a rivalităților, vicisitudinilor și presiunilor etc.) asigură și va asigura și mai mult în viitor receptarea în alte spații de civilizație a lucrărilor românești, adevărate mesaje ale unei istoriografii de marcă, aflate pe cale de a-și prețui cu exigență și maturitate valorile”.

□•Îl completează Sorin Mitu cu *Verticalitatea scrisului istoric*. ■•Pe

ultima pagină, Camil Mureșan traduce din E.M. Cioran, *Valery în fața idolilor săi* (I), Paris, „L’Herne”, 1970. □ Dan Rațiu se întreabă retoric: *Arta la sfârșit de mileniu: un început?* □ Cu versuri este prezent Gheorghe Grigurcu.

● [„Familia”, nr. 12] *Gongul și masca*, de Mircea Belu este recenzată de Miron Blaga. □ Despre *Călători ca apele*, al lui Ion Boloș, scrie Gheorghe Glodeanu: „Romanul debutează balzacian, dar începutul este înșelător, perspectiva tradițională a scriitorului omaniscent fiind repede abandonată în favoarea experimentului naratologic. [...] Modelele cărții sunt deconspirate chiar de către Ion Boloș (Musil, Márquez, Proust, Saint-Exupéry, dar și Balzac), fiecare trimitere evocând un anumit tip de narațiune. [...] Prozatorul se dovedește adeptul unei literaturi non-fictive, viața dovedindu-se pentru el mai inventivă decât orice ficțiune. Noul roman al lui Ion Boloș este o carte cu mai multe «straturi», în care scriitorul ajuns la maturitate încearcă să-și demonstreze virtuozitatea.” □ Cronicarii literari ai revistei se opresc la ultimul volum de versuri al regretatului Romulus Guga, *Poezii* (Al. Cisteleanu): „Desfășurat în întregul său, graficul poetic al lui Romulus Guga indică trei mari zone de convergență cu alte poetici, în a căror sferă de gravitație poetul și-a găsit orbita proprie, mai apropiată sau mai depărtată de cea a modelelor. Marian Papahagi și Nicolae Manolescu, la o săptămână unul după altul, au detaliat această trecere dintr-un sistem de influențe și confluente în altul, stabilind un indice al desprinderii de comunitatea lirică a anilor 60, de intrare în zodia blagiană și de glisare spre bacovianism – acesta din urmă o experiență mai curând existențială decât livrescă”. □ Gheorghe Grigurcu comentează *Eminescu și romanticismul german* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „Tema nu e, desigur, nouă («subiectul acesta a tentat într-adevăr pe cercetători cu o recurență impresionantă», admite, realist, autoarea), dar e dintre acelea care incită neconținut, atât din punctul de vedere al filiațiilor textuale, ce mai pot oferi surprize, dat fiind microuniversul de lectură curentă al poetului, cât și din punctul de vedere al explicației intime a materiei, foșnind, ăh genialitatea ei, de sugestii abisale. Propunându-și a avansa în ambele direcții, Zoe Dumitrescu Bușulenga acordă preeminență, așa cum se cuvine, celei de-a doua, mai pretențioasă.” □ *Natura lucrurilor*, romanul lui Paul Georgescu, îl intrigă pe Virgil Podoabă: „După ce a produs taman șase romane în numai opt ani, toate din seria celor despre secolul XX, maniera narativă paulgeorgesciană, cea descoperită în Revelionul (1978), intră, în romanul de față, într-o criză de inventivitate. [...] După acele romane, aproape nimic esențial nu va mai rămâne de făcut și maniera scriitorului va putea să producă în voie. De acum încolo, va fi suficient ca el să inventeze un alt topos imaginar, dar după chipul și asemănare celui inițial, să mute intriga din Platonești în Srica ori Huzurei, să-și aleagă un alt referent istoric, să schimbe anecdotică și personajele, dar numai, așa, pe dinafară, și un alt roman de-al său va fi aproape gata. Iar dacă – colac peste pupăză – totul va prinde cheag în virtutea unei convenții regizoare bine găsite, acesta va fi desăvârșit în

maniera lui și impresia de noutate nu-i va lipsi nici ea. O bună tehnică a diferenței în repetiție presupune o convenție regizoare mereu nouă. [...] Cu aceste imagini ale morții individuale și concrete, imaginarul lui Paul Georgescu, până acum fixat pe diurn și solar, câștigă și regimul nocturn, iar romanele sale un domeniu uriaș de explorat.” (Virgil Podoabă) □•La Ancheta „Familiei” pe tema *Proza feminină interbelică*, răspunde Cella Delavrancea: „– *Dar Caragiale? Era înalt?* – Nu, nu era înalt. Dar nu era nici omul de care să spui «dar e cam mic!». Gesturile lui erau unice. Unice. Așa cum să spun, purta într-un gest atâta cum n-am văzut decât la marii creatori. – *Erau gesturi nervoase, repezite, erau lente?* – Uscate. Tăia întodeauna ceva când vorbea. Parcă tăia ceva. Era așa de complicat! Așa de închis, închis și plesnea și simțai că plesnește. Că ar trebuie să e elibereze. Din când în când se elibera însă. Se elibera și atunci gestul devenea brusc. Dar foarte expresiv. [...] Ei, Matei era insuportabil. Era făcut, cum să spun, din petice mici și care erau așa de bine cusute între ele că niciodată nu putea să știi ce ți-a psus, ce a vrut să spună, ce gândește, cu tot aerul, cu tot felul lui de a vorbi, așa, că s-a gândit grozav de mult, că ți ia asupra lui ce a spus. Nu era deloc așa.” □•Pe aceeași pagină, un amplu grupaj de poeme cu un titlul păunescian (*Muzeul indescifrabil*) semnează Constanța Buzea. □•*Poezia românească, din prezent până la origini*, îl tentează, „în zbor invers” pe Ion Pop: „Primul lucru ce se cuvine spus în legătură cu Istoria poeziei românești întreprinsă de Mircea Scarlat privește ambiția înnoirii metodologice. Într-un moment când pare limpede pentru mulți că o istorie literară de tip «lansonian» (din care s-au reținut, după afirmarea «noii critici», îndeosebit attributele negative: exces de factologie pozitivistă, încadrare social-istorică nespecifică fenomenului creator, biografism etc) nu mai corespunde viziunii actuale, iar alții vorbesc chiar despre un declin ireversibil al disciplinei, Mircea Scarlat încearcă, decis, o «reabilitare». [...] Modul în care Mircea Scarlat își trasează tiparul conceptual ce stă la baza lecturii sale globale ni se pare convingător. Accentul pus pe relația *semnificant-semnificat-semn* (concepte menite să înlocuiască tradiționala și didactica dihotomie *conținut-formă*) e bine-venit, ca și urmărirea felului cum se cristalizează o anume *convenție literară*, definită de *criterii ale poeticului* și *strategii retorice* specifice.[...] Mircea Scarlat propune de fapt o variantă credibilă a celei mult invocate istorii a literaturii «din prezent până la origini»: istoricul e dublat de critic, evaluarea estetică a operelor e echilibrată, fără ca planurile să se confunde, de aprecierea semnificației lor istorice. [...] Desigur, fiind vorba despre o *istorie literară*, nu tot ce spune autorul despre o perioadă sau alta, despre un scriitor sau altul, trebuie să fie și este cu adevărat nou, iar unele capitole ar necesitat o exploatare mai largă și mai atentă a bibliografiei critice existente. Cum s-a mai observat, primul volum al cărții e oarecum stufos și parazitat (îndeosebi la partea introductivă) de imixtiuni «confesive» inadecvate, – semne ale unei euforii a «pionieratului», e greu de stăpânit; alteori, prea frecventele reveniri, cu precizări și

motivații privind structura cărții și a «cărților» ei, încarcă paginile cu un balast didactic inutil. [...] Oricâte «amendamente» i s-ar putea aduce în detaliu (am enumerat doar câteva), lucrarea lui Mircea Scarlat se impune ca o cercetare remarcabilă, atât la nivelul analizelor unor direcții sau opere individuale, cât și la acela al sintezei. E o lectură – dacă nu nouă, prin forța lucrurilor, în toate compartimentele – în orice caz organic structurată, evidențiind un spirit critic modern, ghidat de un gust sigur și de repere teoretice înnoitoare pentru istoria literară românească.” □ În schimb pe Ion Simuț îl interesează psihobiografia: „Prefacerile pe care le suferă critica biografică de tip tradițional în impactul ei cu psihanaliza merită o atenție specială. Sugestiile interpretării feudiene au fost acceptate în primul rând în legătură directă cu personalitatea scriitorului. O fundamentare științifică, teoretică, a noii metode biografice vine destul de târziu, după ce anterior perspectiva psihanalitică asupra scriitorului fusese adoptată de nenumărate ori, îndeosebi în perimetrul francez. [...] Ambițiile psihobiografiei depășesc «beuvolansonismul», limitele biografiei clasice: ea nu se poate mulțumi cuînșiruirea «accidentelor vizibile ale unei existențe» [...]„Față de Sainte-Beuve, psihobiografia operează o translație esențială: nu adultul, nu scriitorul matur e centrul, ci «perioada obscură a copilăriei», «proto-istoria» lui anterioară. Opera se explică (parțial, desigur) printr-un proces genetic declanșat în copilăria artistului. Dependența operei de un trecut trăit vine în contradicție cu principiul larg răspândit al independenței operei de artă de cel care a creat-o. [...] Dificultățile metodei psihanalitice trebuie puse în lumina rațiunii cu toată luciditatea, căci e util, cum s-a spus, ca orice program metodologic să fie însoțit de o critică a metodei. Dominique Fernandez enumeră câteva astfel de dificultăți pe care le invocăm și noi pe scurt: 1. Critic psihanalitică afirmă primatul copilăriei în geneza unei opere, dar fără să se poată spune că o anumită creație este consecința directă a unui trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat. Psihobiograful, notează Dominique Fernandez, «gândește că operele nu sunt nici independente de viață, nici dependente într-un raport de la cauză la efect». Iată o primă întrebare pe care o transcriem: «Cum să concepi și cum să definești această legătură, această relație, cea mi misterioasă dintre toate?» [...] 2. A doua dificultate a psihobiografiei decurge din natura însăși a operei de artă. Cura psihanalitică presupune descifrarea mecanismelor inconștientului într-un regim special, care permite subiectului asociațiile libere. Opera de artă nu este un material de aceeași natură cu informațiile oferite de un pacient despre sine însuși. [...] 3. A treia dificultate este una materială și privește lipsa documentelor revelatoare despre copilăria scriitorilor studiați. Acolo und emulțimea documentelor (scrieri intime, corespondență, mărturii ale contemporanilor) a favorizat studiul (Gide sau Pavese, de exemplu), psihobiografiile se pot desfășura cu mai multe argumente. Nu mai discutăm aici situația specială pe care o creează psihobiografia prin aducerea în prim-plan a unei serii de dimensiuni ale personalității, considerate îndeobște inavuabile (homosexualitatea,

alte perversiuni și vicii, impotența, tentațiile sinuciderii, complexul patern sau matern, aspectele clinice ale nevrozei sau psihozei, sexualitatea etc.). De aici au derivat repulsiile, aversiunile, criticile acerbe ale unor apărători atât ai moralei publice, cât și ai prestigiului scriitorului. [...] Încă un aspect merită discutat. Psihobiografia manifestă una din preferințele sale simptomatice pentru marii bolnavi sau artiști-damnați. Se deschide aici o lungă și interminabilă controversă în legătură cu caracterul «maladiv» al artei ca exprimare a unei nevroze sau a unor dorințe nerealizate. Psihobiografia năzuiește deci să suplinească atât lacunele biografiei clasice, cât și lacunele criticii literare, înfrângându-i acesteia din urmă rezervele față de utilitatea de a cunoaște viața creatorului ca sursă afectivă a operei, explorabilă din perspectiva unei critici genetice.” □ În pagina a 10 a revistei apare „Teleormanul cultural”, pagină realizată în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Teleorman. Toate semnăturile (Anghel Gâdea, Dragomir Dică, Gheorghe Filip, Liliana Neagu, Romulus Toma, Domnița Neaga) sunt ale localnicilor. Teleormăneanul Stan V. Cristea semnează, la centenar, scurtul portret *Un spirit innoitor. I. D. Ștefănescu*: „Timp de peste șase decenii, I.D. Ștefănescu a publicat, în diferite reviste din țară și din străinătate, numeroase studii, articole și note referitoare la monumentele și operele de artă din țara noastră, abordând, cu un remarcabil simț al nuanțelor, originalitatea artei românești medievale, diferențiind, totodată, creația autohtonă de elementele provenite din arta bizantină și din cea orientală și subliniind trăsăturile distinctive ale artei românești în raport cu cea balcanică. Opera sa, amplă și înnoitoare, bazată cu deosebire pe lectura vechilor picturi, îl așază printre cei mai de seamă istorici ai artei medievale românești”. ■ La *Revista revistelor*, i.sim.[uț] se oprește la „Amfiteatru” nr. 11 și face constatări despre dialogul între generații: „Lucrurile se limpezesc din ce în ce mai mult în legătură cu specificul poeziei scrise de generația 80; turbulența și iconoclastia au fost bolile primei tinereți și ale unei afirmări precipitate. Poezia generației optzeciste ne apare acum integrată în cursul firesc al literaturii contemporane, valorile se decantează, se diferențiază și se îmbogățesc. A fost proclamată ruptura cu poezia anterioară și, din acel domeniu, în afară de critici, n-a răspuns nimeni la provocări. Din când în când, discretul Adrian Popescu a dat totuși glas, cu calm, echilibru și temperanță orientărilor generației 70 în raport cu vivacitatea succesorilor: o astfel de poziție este exprimată în articolul *Aspecte ale poeziei de azi* din *Steaua* nr. 11/1986, p. 7, articol ce ar merita citat în întregime. [...] E un manifest memorabil, frumos articulat, un punct de echilibru în acest moment de efervescență ilirică și teoretică a dialogurilor profitabile între generația 80 și generația 70.” (I. Sim.).

• **[„Opinia studentească”, nr. 7-8 (97-98)]** După tenacitatea cu care publică pe prima pagină poeme ale lui Lucian Blaga – în timp ce pe aceeași primă pagină a publicațiilor culturale din țara noastră apare majoritar poezie patrioti-

că, ori de adulație a cuplului prezidențial, de partid și de stat, s-a părea că, pentru redactorii revistei există un „an Blaga”. □ Din articolul lui Victor Țurcanu (*Speranță de pace*) deducem că acest număr dublu apare în cel de-al patrulea anotimp: „Iarna a îmbrăcat în cristale străvezii geamurile.[...] Seara , prin care, pâlpâie luminos mii de steluțe sau lumânări, aruncând spre întuneric umbrele brazilor în sclipiri de globuri și de beteaală. [...] Iarna, însă, nu poate dăinui. Primele raze ale soarelui gonesc frigul și întunericul, transformă zăpada sticloasă în izvoare călduțe. Nu știu de ce, curgerea izvoarelor îmi pare un simbol al Păcii”. □ Tot la pace, dar și la evenimente importante din an – 24 ianuarie 1859, 26 ianuarie 1986, 1 Decembrie 1918 – se referă și editorialul redacțional încheiat astfel: „Un gând pe care studențimea ieșeană, alături de întregul nostru tineret, este chemat să-l valorizeze prin faptă, prin forța tinereții sale. [...] Remarcabil program, pe care fiecare dintre noi este chemat să-l cunoască și să-l aplice, constructiv și creator, în toate domeniile de activitate”. Radu Eugeniu Stan obține o întrevedere cu Emil Brumaru: „– Deci, în 1974, Marin Sorescu protesta împotriva lui Eugen Simion, deoarece acesta îl trecuse pe poet la capitolul Ironici și fanteziști. Dacă mi-aduc bine aminte, erați și dumneavoastră în acest capitol... – Îți consumi banda degeaba”, să mă gândesc. Nu mai țin minte dacă Marin Sorescu trebuia introdus în alte capitol, sau măcar eu să fiu în capitolul ăsta. El trebuie să fie în alt capitol... – De ce? Din ce cauză nu puteți încapa în același capitol cu Marin Sorescu ? – Nu, nu ... locul ăla mic, îngust, rămas lângă Marin Sorescu, îmi este de ajuns. – Știi ce spunea Marin Sorescu ? «Ce înseamnă ironie ? Orice poet e ironic, chiar și atunci când e sentimental. Fără fantezie nu poți fi scriitor». – Nu, nu știu... Pe Marin Sorescu îl privește pianul personal la care l-a urcat destul de ușor pe scări, deși l-a spart de câteva ori...Nu, nu-mi place să dau definiții. [...] – Dacă tot am amintit de Eugen Simion, domnia sa spunea: « A scrie astăzi despre bucătărie, motani, dormitoare, ibrice etc. este un curaj». Al. Piru îi răspunde că în poezia lui Emil Brumaru, «prea des apar piperul, undelemnul, glicina, albușul de ou și alte substanțe mai curând dizgarațioase». Eu nu mai înțeleg nimic. Unde-i, de fapt, adevărul? – Adevărul e în pofta de mâncare. O deosebire de apetit. – Deosebire de apetit ? Haideți să ne amintim de o cronică a optimistului, în care G. Călinescu vorbește despre sensualism: «nu-i fără grație pozia sensualistă cântând roadele pământului, însă, în cele din urmă, produce sațietate. Marea lirică nu trebuie să rămână la stomac, ci trebuie să meargă la creier». – Da... Stomac...creier... Dar cine mănâncă prea mult ? – Dar ce legătură are asta cu poezia? – Piperul ? Ce legătură are piperul cu poezia ? Mircea Dinescu s-a așezat pe o boabă de piper în penultimul lui volum. Și încă în exil pe o boabă de piper! [...] – Eugen Simion spune despre îngerii dumneavoastră că sunt «frivoli și cale-afară de pofticioși». – Mata l-ai citit numai pe Eugen Simion ? Pe Grigurcu nu? – «Retrași prin unghere, ei se dedau la fapte scandaloase și absurde, cum ar fi amorurile cu firele de ață. Poetul ține cu orice preț să-i

compromită în ochii noștri» – M-am compromis definitiv în ochii mei, aş căii compromis şi eu pe ei în ochii cititorului. [...] – *Da, dar vedeți ce reproșuri vi se fac...* – Nu mi se aduce niciun reproș. Alex. Ștefănescu este cel mai exact critic. Voi renunța la poezie, va rămâne doar titlul! – «*Dar, în afară de acest mimetism mecanic – în fond, o discretă, o rafinată caricaturizare – nu există nimic altceva care să justifice prezența laolaltă a cuvintelor folosite drept materie primă. Ele stau la lorul lor, ca bețele într-o cutie de chibrituri, dar ar putea fi oricând permutate fără ca prin aceasta să se modifice esența poemul* . [...] *Înclin să cred că Emil Brumaru întâiul are mai multe drepturi aspra sceptrului de artist decât uzurpatorul său, Emil Brumaru al doilea* » – Alex. Ștefănescu întâiul ar trebui să-i transmită lui Alex. Ștefănescu al treilea (i-am ars o etapă!) că oricât ar permuta niște chibrituri într-o cutie, ele își păstrează aceeași calitate – se aprind” . □ În același număr, nu al doilea interviu, al aceuiași redactor, cu Dumitru I. Mangeron, om de știință ieșean de talie mondială. ■ În partea literară apar. □ Cu mult răsfăț de erudiție se prezintă Cristian Moraru (București) în *Mitologia sincerității*, „asmbată” în patru capitole separate: *Două hermeneutici*, *De ce Jurnalul ?*, *Cercul mimetic*, „(...) *la théâtre même de cette parole*”, din care dăm o mostră: „Aventura-ființei-care-citește poate lua (și chiar a luat) în cultura europeană două opțiuni *tehnice* și implicit ontologice care au dat naștere la două strategii hermenutice esențiale, distincte și disjuncte, aparent ireconciliabile. [...] Să spunem, deci, că există o hermeneutică de tip *ahileic*, preocupată, fascinată mai bine zis de fixarea pe tăram ferm al unui sens, de repliere pe orizontul unui semnificant ireductibil. Și să spunem, apoi, că există o a doua hermeneutică, *odiseică*, atrasă de un mod *erratic* de ființare, care desfînde posibilitatea de existență a unui semnificat final, inechivoc, și care se abandonează unui carusel de *revelații* semiotice, bănuind și detectând în spatele semnificatului mereu un alt semnificant. [...] Ahile cel consumat într-o unică experiență, înscris pe un *sens unic*, cedează întâietatea «mincinosului» Ulise care postulează minciuna, absența, *politropia* în locul adevărului singular, plinătății, «haploteticității» (*haplotes – etos* = simplitate, de la haplos – «simplu») ființarea vagantă prin intersectarea mereu luată de la capăt a semnificanților”. □ În eseu *În căutarea universului uman*, Al Zub evocă personalitatea recnetului dispărut, Mircea Eliade: „Nicio dificultate reală de dialog, nicu motiv de subestimare, În veacul atâtor lamentații, Eliade a dost un optimist incoruptibil (s-a vorbit chiar de inaptitudinea lui finciară pentru resemnare), unul care a avut tăria să creadă până la urmă în virtutea soteriologică a culturii. «Creația e răspunsul ce se poate da destinului, *teroarei istoriei*», insista Eliade, convins că marea șansă a umanității rezidă în progresul cunoașterii de sine și că deshiderea spre universalitate presupune mai întâi o deschidere spre adâncuri, spre rădăcinile arhetipale, unde nu există popoare mici și mari, ci numai idei, atitudini, semnificații. E un semn de înțelepciune să recunoști că dincolo de orice prejudecată etnocentristă, poți afla

pretutideni un centru al lumii, un punct în care datele acestea se topesc în sinteză. Să crezi în cadrul unei culturi și să o depășești prin integrarea în universalitate e un vis greu de atins și pe care puțini creatorii-au putut vedea cu ochii. Eliade l-a trăit”. □•Liviu Antonesei arată, în cazul lui Mircea Vulcănescu, în ce constau *Exigențele recuperării*, printr-un ilustru intermediar: „Constantin Noica scria: «Mircea Vulcănescu nu a lăsat opere. Multă vreme am crezut că nu creator și direct activ pentru că era un spirit *reactiv*. [...] Nu a lăsat nimic pe măsura sa și explicația părea să fie tocmai caracterul indirect al creativității sale. [...] Geniile reactive nu dau opere. Dau străfulgerări ale posibilului în realul creației altora. Dar, în cazul lui Mircea Vulcănescu, mai era ceva care-i submina aparoape orice creație: era neodihna geniului creator. Te izbea, când îl ascultai, felul cum reășeza tot timpul gândul obținut. Tot ce spunea el avea permanent cu *rest*. [...] Creativitatea era mult mai puternică decât creația»”. □•Din partea a doua a evocării – *Mircea Eliade – ultimul interviu*, aflăm că nu este ultima și că traducătorul acestuia este Valeriu Gherghel. □•Ioan Buduca traduce pentru colegii săi de la „Opinia studentescă” din D.C. Muecke, *Ironia*, Londra, 1970, fragmentul intitulat *Mai târziu, conceptul de ironie*.

• [„**Presa noastră**”, nr. 12] Este publicat un interviu cu conf. univ. dr. Theodor Hristea pe tema *Limbajul presei – un limbaj al comunicării convingătoare*. Una dintre întrebările Milenei Comarnescu, autoarea interviului, se referă la prețiozitățile răspândite, mai ales, în vizibilitatea „cultă” a limbajelor pde presă: „Unii nu mai vor, spre exemplu, *să dojenească*, ci *sermonează*; când au timp liber *flanează* (în loc să hoinărească), iar, uneori, cu sau fără temeiuri serioase, se simt *froasați*, adică «jigniți, ofensați sau răniți în amorul propriu». Poate e bine să-i lăsăm în pace, fiindcă unii dintre ei au și o sensibilitate exagerată, dacă nu chiar bolnăvicioasă, pe care nu și-o ascund, dar – spre deosebire de noi – o numesc *sensiblerie* (după frc. *sensiblerie*). Limita dintre barbarisme și neologismele utile sau acceptabile nu este întotdeauna prea ușor de trasat, cu atât mai mult cu cât ceea ce astăzi pare un barbarism antipatic, mâine poate deveni un cuvânt pe buzele tuturor. Așa s-a întâmplat, spre exemplu, cu *star* și cu *vizona*, pe care eu însumi le-am condamnat, cândva, cu argumente despre care credeam că nu suportă replică. Astăzi, însă, mă consider total depășit de realitatea lingvistică. Nicio îndoială că, asemenea cărților (*Habent sua fata libelli*), și cuvintele își au *soarta lor*”. □La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie reproduce din opiniile lui George Ivașcu: „Un ziarist, un publicist adevărat, nu-și poate afla locul geometric al activității sale profesionale decât în perimetrul finalității sociale”.

• [„**Ramuri**”, nr. 12] *Un realist hipnotic* se numește tableta semnată de Marin Sorescu la *Corneliu Baba-80*. □•Poemele lui Ovidiu Genaru, *Patimile după Bacovia*, au ca punct terminus melancolia, susține George Popescu: „Constrânsă acum în marginile unei antologii (Ed. C.R., 1986), poezia sa expune reliefuri informale, afișând chiar un dezechilibru tematic. [...] Funciar, poe-

tul îmbracă finalmente straiul stingher al unui solitar melancolic predispus la șotii și bufonerii de circumstanță. [...] Mutarea (și transmutarea) provinciei în spațiul lirismului cere, cum se vede, eforturi deosebite, sacrificii pe care poezia nu este totdeauna dispusă să le «notifice». Odată învinsă, provincia oferă câteva imagini de lumină și culoare, în numele cărora poetul revendică dreptul la cuvânt și identitate”. □•Scriind despre cartea lui Valeriu Râpeanu, *Scriitori români între cele două războaie*, Ion Pecie o caracterizează prin *Distincție și rigoare*: „Valeriu Râpeanu nu face figură de atlet al arenei (asta nu înseamnă că evită înfruntarea de idei), ci de cavaler rătăcitor (Iorga și M. Sorbul s-ar fi dedicat scrisului cu nepăsarea unui Don Quijote, scrie criticul), de apărător al «nedreptăților». Directă sau subtextuală, polemica nu urmărește discreditarea adversarului, ci restabilirea adevărului, Valeriu Râpeanu fiind mereu călăuzit de ideea de justiție literară”. □•*Proba prozei scurte la Alexandru Ivasiuc* îl incită pe Ion Bogdan Lefter: „Nuvelele au o bună valoare, ele rulând relaxat, ca în niște piese de cameră, problematica romanelor. Critica a fost totuși tentată să le supraliciteze (mai ales pe prima, care i s-a părut tot lui Eugen Simion – alții fiind și mai laudativi – «o demonstrație de virtuozitate epică, un sonet într-o operă care ignoră regulile tradiționale ale compoziției»). Însă Ivasiuc era făcut pentru demonstrația romanescă, amplă și pasionată, pentru spațiile întinse, acoperite dintr-o suflare, ca într-o cavalcadă a ideilor. [...] N-a avut vocația genului – sau dacă a avut-o, atunci adevăratele sale proze scurte, reduse la scheme ideologice, dense, percutante, sunt textele din *Radicalitate și valoare și Prodomo!*” □•Monica Potcoavă scrie despre centenarul Dumitru Tomescu, fondator al revistei „Ramuri” împreună cu de Șaban Făgețel: „D. Tomescu nu inaugurează o metodă în critica literară; impresionist, spontan, dar și metodic, cu fulgerări de lumină sau cu nori de furtună, temperamental, aventurându-se în răzlete iscodiri stilistice, redutabil polemist, el este cel prin care «Ramuri» își deschide drumul spre un loc în mozaicul presei literare a vremii”. □•*A patrie cinstire*, poartă numele evocarea lui Nicolae Bellu la aniversarea a 120 de ani de la nașterea Elenei Văcărescu: ■•Eugen Simion dă definiția romanului parabolic: „Există, azi, un roman parabolic? Există, în orice caz, o folosire sistematică a parabolei în proza din secolul nostru, de la Kafka la Hesse și Jung. Termenul nu este prea limpede din pricina multiplelor lui conotații. Orice operă literară este, în fond, o parabolă, un discurs, altfel zis, în care se ascunde o învățătură, o idee morală, un simbol. Literatura spune ceva și ascunde în aceeași măsură ceva, comunică și lasă să se înțeleagă că există și altă ordine (interioară, secretă) a faptelor în text. [...] Mai trebuie câteva exemple pentru a da o definiție acceptabilă a romanului parabolic și, în genere, a *parabolicului* în romanul modern. Reținem deocamdată ideea că parabolicul apare în momente de dificultate a realismului și are capacitatea de a spune pe alte căi ceea ce opera realistă nu poate spune. Uneori spune chiar mai bine, mai elocvent și îmbrățișează o categorie mai largă de probleme”. □•„Este criticul cel care în-

treabă sau cel care răspunde ? aruncă provocarea George Popescu încercând să disocieze între cele două ipostaze: „Trăim de o bună bucată de timp obsesia formulelor, școlilor, direcțiilor, orientărilor care au transformat domeniul criticii într-un câmp de bătălie, însă nu diversitatea metodelor și formulelor exasperează, ci pretenția soluțiilor definitive, exclusivismul de orice culoare. În fond, ceea ce contează este rezultatul viu al unei metode critice, aserțiune de atâtea ori făcută publică de reprezentanți importanți ai genului. Prin această recunoaștere de drept nu ieșim însă din sfera confuziei, rezultatul nu acoperă doar gestul de validare sau invalidare a unui text. Un anumit critic, preluând fără discernământ un «instrumental» exegetic *en vogue* în nu știu care literatură de pe continent, exhibiționează pe unele texte, de altfel fără prea multe pretenții, le «bruiază» într-un mod sentențios, obscurizând critic, epatând”.

□•Marius Ghica face comentarii pe margine volumului *Scrisori despre logica lui Hermes*, al filosofului Constantin Noica. ■•Marian Papahagi traduce din lirica lui Eugenio Montale. ■•Pe ultima pagină, în tălmăcirea lui Radu Cârneli apare poemul scris de Léopold Sédar Senghor, *Elegie pentru Martin Luther King* (cu subtitlul „pentru o orchestră de jazz”).

• [„Secolul 20”, nr. 10-12] Numărul este dedicat ideilor jungiene. □•Andrei Pleșu scrie despre *Proba viselor. Carl Gustav Jung și tradiția oneirocritică*. ■•Mircea Martin dedică un articol lui Marcel Raymond, denumit *O școală fără «maestru» sau un maestru fără «școală»*, în care afirmă tendințele inovatoare în domeniul criticii lui M. Raymond, în jurul căruia s-a conturat școala genezei, formată, printre alții, de George Poulet, Jean Rousset și Jean Starobinski. Relația profesor-discipol pe care Raymond a înțeles că este bine să o cultive, a avut în vedere dezvoltarea personalității elevilor săi: „Relația obișnuită de subordonare între maestru și discipol dispare astfel, nu însă și datorita acestuia, datorie care se îmbină atât de strâns cu meritul propriu.[...] Maestrul a evitat să-i «formeze», adică să-i deformeze, spre a-i face să semene. El a cultivat în ei «obstacolul», nu «trasparența». Marcel Raymond a cultivat personalitatea elevilor săi în sensul virtualităților lor originare, nu în funcție de un program anumit. Pedagogia lui a fost mai degrabă negativă, instruind despre ce nu trebuie să facă un critic adevărat. Abținându-se să nu fie «modelatoare», influența exercitată de el a fost una «catalitică». Exemplul său nu a servit asemănării, ci descoperirii de sine. Nu e deloc întâmplător faptul că Jean Rosset și Jean Starobinski, cei cărora Marcel Raymond le-a fost cu adevărat un maestru înainte de a le fi prieten, sunt cei mai refractari la ideea de «școală», adică la așezarea pe aceeași platformă ideologică și metodologică. Aflați întotdeauna în căutare de «diferențe», dornici să-și afirme propria personalitate diferențiată, ei nu ezită totuși, să vorbească despre Marcel Raymond ca despre maestrul lor. Și, desigur, că nu o fac din complezență. Așa încât ar fi, probabil, mai exact să vorbim de o școală fără «maestru», ci despre un maestru fără producția de serie a unei «școli»”. ■•Geo Șerban recenzează jurnalul de călătorie al lui Le

Courbusier (*Călătoria în Orient*). Acesta (Le Courbusier) îl va cunoaște pe Caragiale, la Berlin. □•Micaela Slăvescu scrie despre jurnalul lui Gustave Rodu, remarcând „drama unui scriitor în luptă cu singurătatea, cu dorința de creație și cu harul de care este investit, atent la vocile firii și la vocile inimii, atent, de asemenea la zbuciumul vieții care îl înconjoară, dar de care știe să se îndeparteze pentru a-și desăvârși opera”. Textul se numește *Lupta cu singurătatea*. ■•În *Ecouri românești în cultura română*, Magdalena Popescu-Marin comentează încercările lui Augustin Meissen în direcția de cercetare a raporturilor culturale româno-române (dialect al retro-romanei). □•Din perspectiva traducerilor din română în română nu sunt trecute cu vederea eforturile întreprinse de poetul Pidar Linsel, care oferă elvețienilor o traducere a balada *Miorița*. □•Este reprodus un fragment din articolul *Cei mai mici frați ai noștri* de N. Iorga, despre poporul român (latin): „În special, între noi, cari ne întindem pe amândouă malurile Tisei, care pătrundem ca păstori în Moravia, cari, venind din Balcani, înaintăm către înseși aceste regiuni ale latinilor de astăzi, și între ce au rămas ei, nu e nicio discontinuitate. O singură pânză de rasă influențată de romani, o singură limbă, cuprinzând elemente sufletești dominate ale marelui popor ieșit din vechea rasă iliro-tracă, și din Roma străbună”

• [**„Steaua”, nr. 12**] Liviu Petrescu și Petru Poantă scriu, fiecare dintre ei, un text sinteză intitulat *Printre cărțile anului 1986*. Liviu Petrescu precizează: „Limitele unei întreprinderi de genul acesta sunt îndeobște cunoscute și ni le asumăm fără ezitare; este vorba, întâi de toate, de caracterul inevitabil provizoriu al unui bilanț literar întocmit într-un moment în care numeroase dintre cărțile anului nu au apărut încă. Și, în al doilea rând: selecția operată de autor, între titlurile anului literar 1986, precum și judecățile de valoare emise reflectă în exclusivitate opțiunile autorului, discutabile, desigur, așa cum sunt orice opțiuni cu caracter personal”. Repartiția o face pe genuri și pe teme, începând cu romanul istoric, în care notabili sunt D.R. Popescu (*Orașul îngerilor*, 1985!), Norman Manea cu *Plicul negru*, George Bălăiță (*Lumea în două zile*), E. Uricaru, cu *Memoria*. Un al doilea palier narativ îl constituie romanul textualist (Mircea Nedelciu, Tudor Țopa, Costache Olăreanu) urmați de alți prozaatori (Paul Georgescu, Paul Anghel, Dinu Săraru, Ion Brad, Dana Dumitriu, Sonia Larian, Paul Eugen Banciu, Ovidiu Moceanu, toți semnatari ai cărților apărute în 1986. În poezie nominalizările sunt următoarele: Mircea Ivănescu, Dan Laurențiu, Adrian Păunescu (cu al doilea volum din *Manifest pentru mileniiul trei* – „zdrobitor în primul rând prin dimensiuni”), Ion Horea, Radu Boreanu, Vasile Igna, Ioanid Romanescu, Nicolae Băciuț, Nora Iuga, Ovidiu Genaru, Romulus Guga (postum), Anghel Dumbrăveanu, Vasile Nicolescu. La secțiunea istorie, critică și teorie literară apar, înșiruți în aceeași manieră eterogenă toți autorii de monografii, eseuri sau exegeze critice. Impresia este că Liviu Petrescu și-a întocmit *Lista* foietând paginile revistei „Steaua” de la prima la ultima apariție din anul în curs. Faptul este înfirmat de comentariile

colaterale făcute unora dintre nominalizări prin intermediul intervențiilor altor „voci” critice din presa anului 1986 și chiar din ani mai vechi Sub același titlu, Petru Poantă face referințe de același fel, unele și cu trimitere la editura Dacia, altele vizându-i pe autorii clujeni (Adrian Marino), fără să fie, însă, vorba de patriotism local. □•Ion Pop citește atent *Modernismul românesc în istoria poeziei*, cartea scrisă de Mircea Scarlat și ajunsă la al treilea volum: „Spațiul însemnărilor de față interzicându-ne însemnări mai ample, vom încheia spunând că acest volum al *Istoriei poeziei românești* de Mircea Scarlat rezidă îndeosebi prin paginile de sinteză privind *Modernismul moderat*, opera lui Tudor Arghezi și, mai mult decât toate, creația barbiană. Ceea ce nu e puțin. E de regretat însă că inegalitățile și lipsa de organicitate a altora afectează o imagine a cărei primă schiță promitea, la toate nivelele, o deplină realizare”. □•Despre *Vârstele erosului în proza lui Laurențiu Fulga* se pronunță, monografic, Iuliu Pârvu, însă nu înainte de a observa: „Într-o confesiune din ultima sa carte secvența 65, Laurențiu Fulga indică, fără niciun echivoc, sursele creației sale literare. Se consideră deopotrivă «depozitarul unei neobișnuite memorii ancestrale, de mituri și de eresuri», dar și martorul «unui timp destul de nervos, dacă nu chiar tragic în toate contrariile sale fără măsură, oscilând între delir și nepăsare, între panică și fie ce-o fi». De aici și cele două formule de roman pe care le-a practicat. Trăind o experiență de viață dintre cele mai dramatice, un timp cu reacții imprevizibile, martor, pe toată dorința tinereții, la puternica lezare a condiției din totdeauna a omului, la confuzia absurdă a valorilor, Laurențiu Fulga precum înțelepții de altădată, a căutat remediu în *Iubire*. Structură sufletească predominant lirică, și-a asumat voluptuos condiția *Eroului*, trăind cu aceeași intensitate vârstele mereu schimbătoare ale acestuia”. □•Trei tineri prozatori (Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian și Alexandru Vlad (cărora li se adaugă Adriana Bitell și Carmen Francisca Banciu), sunt grupați sub titlul *Singurătăți*, din articolul despre *Proza scurtă* semnat de Irina Petraș. Ca de obicei, fiecare dintre autori are propriul său „sertar” în economia textului. □•Constantin Trandafir demonstrează cum se ajunge *De la teorie la literatură, via eseul critic*. Articolul este consacrat timișoreanului Livius Ciocârlie, autor, de curând, al romanului *Un burgheater provincial*, al cărui profil prinde contur în aprecierile următoare: „Livius Ciocârlie aparține, în general vorbind, unor moderne orientări critice, între care prevalează *modelul* Barthes, semiotica și tematismul. Influența noii critici franceze asupra gândirii și limbajului său a lăsat urme care nu mai pot fi șterse, oricâtă voință de schimbarea ar nutri acest critic mereu nemulțumit de sine. Teoriile noi îl cuceresc însă numai dacă lasă loc imaginației, nu devin obstructive, cum, din păcate, se întâmplă de cele mai multe ori, inclusiv cu semiotica. [...] În sfârșit, un teoretician care desfiindează autoritarismul! Dintre criticii noștri neimpresioniști, critici cu metodă care va să zică, el are o formidabilă larghețe a vederii. Datina supraestimării e arătată cu degetul, dând de înțeles că mai normale sunt aproximațiile, modestia, îndo-

iala, scepticismul fecund, speranța autodepășirii și- neapărat – umorul. Pretențiile teoreticienilor de a elabora rețetare întâmpină opoziția acestui spirit neîngrădit”. □•Un interviu scurtissim obține Ion Deaconescu de la Mimmo Morina, *Poezia poate să umple neantul*, secretar general al Congresului mondial al poezilor și conducătorul revistei de artă, literatură și știință „Neeuropa”. □•V. Fanache combină doi termeni lexicali din lirica blagiană, *umblet* și *popas*, spre a le demonstra semnificațiile: „Cu adevărat contemporan al eternității este poetul când umblă prin gândurile noastre, făcându-se astfel pretutindeni prezent, ca și cum ar dispune, prin cântecul său, de o putere divină. Am putea îndrăzni orgoliul de a spune, parafrazându-l: prin gândurile noastre Blaga umblă și se reîntoarce mereu”. □•Scriind despre Nichita Stănescu (*Noduri și semne*) Ioana Em. Petrescu prezintă *3x 11 feluri de a tăia nodul gordian*: „*Noduri și semne* se impune ca o expresie testamentară, dincolo de care e greu de imaginat (nu cronologic, ci în ordinea devenirii interioare a universului poetic) un alt volum – de vreme ce poezia însăși e înțeleasă ca cel de al 33-lea (și ultim, *dulce*) mod de a dezlega *nodul gordian* al existenței noastre”. ■•La cronică literară sunt comentate cărțile *Perpessicius pe tărâmul istoriei literare*, de Gheorghe Grigurcu, care analizează cele două volume din antologia *Scriitori români*, Bpt, 1986): „Criticul este exponentul unui stil protocolar și totodată prețios, solemn și plin de meandrele calofile, ce degajă o impresie de civilizație superioară. O sublimare morală apare implicată chiar în calitatea unei asemenea expresii. Ochiul cititorului se oprește la structura fragil-complicată a frazei ca la un obiect de artă și concomitent, ca la un simbol al unei concordanțe cu obiectul, nemaifiind foarte atent la semnalele de contrarietate. Acel *ideal al decorativului*, remarcat de comentatori, funcționează ca un factor pacificator. *Puritatea* scriiturii estete poate fi considerată drept un corelat al celei morale (e drept că se poate produce și efectul contrar: artificiu stilistic să aducă prezumția unui artificiu moral). Opinia exegetului e trecută prin aspectul formal ca printr-un filtru ce-i reține, într-o doză considerabilă, reziduul pasional, materia *impură*. Solicitudinea se augmentează astfel, căpătând un halou fantasmatic. Ceremonialul produce o fată morgana a moralului”. □•N. Steinhart deschide cu o comparație între Bacovia și Șt. O. Iosif, articolul său despre poezia de dată recentă a lui Al. Căprariu, *Asfințiturile zilnice*, Dacia, 1986: „Ploaia, întotdeauna, visele de taină, amintirile amare, toamna care plânge-n ploaie, frunzele toamnei, clipele trăite inutil ... parcă niciunul din elementele specifice genului nu lipsește din versurile acestea elegiace, duioase, delicate și triste. Dar nu numai vocabularul, imaginile, metaforele: simțămintele stau toate în rezonanță cu ploaia bacoviană și dulcea obidă din *Patriarhalele* lui Iosif”. □•Petru Poantă scrie despre *Romulus Guga, poetul*: „Pentru Romulus Guga, în poezie cel puțin, «imaginația» sensibilității a fost mai puternică decât expresia ei”. ■•Recenzii semnează: Mircea Popa, la *Documente literare inedite*, scoase „sub egida Institutului „G. Călinescu” la editura Minerva de către profesorul

Paul Cornea". Cel de-al cincilea volum, comentat aici succint, cuprinde *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*. □•Dan C. Mihăilescu prezintă cartea Corneliiei Ștefănescu, *Sub scutul soarelui*, (Sport-Turism, 1983), membră a Institutului „G. Călinescu”, admiratoarea necondiționată patronului acestuia, aflată acum în postura de autoare a unui volum conținând memorialistică de călătorie. □•Ion Buzași prezintă monografia lui Serafim Duicu, *Pe urmele lui Samuil Micu-Clain*. □•Mențiuni și opinii, ultima rubrică din ultimul număr al anului 1986, semnată de Ion Simuț, conține câteva usturătoare constatări: „O vreme, am ezitat, din jenă, să dau în vileag acest procedeu și, acum am evitat să pun, în extenso, pasaje de două coloane. Trebuie să adaug că A.D.R. îmi menționează suspect de multe ori numele, dar când preia ideile și formulările uită să pună ghilimelele. Vreau să fiu bine înțeles: nu ar fi fost nicio pagubă dacă lipseau din această carte atât numele meu, cât și formulările și ideile care îmi aparțin. Îl rog pe autor să mă scuze, dacă îi stă în putință, pentru gestul neelegant de a da publicității aceste lucruri neplăcute pe care numai noi doi le știm. Nu aș fi făcut-o dacă nu aș fi citit sub semnătura lui Cornel Ungureanu că A.D.R. are în această carte despre Rebreanu multe idei personale pe care, din păcate, nu le dezvoltă. Nu ne spune însă care sunt acele idei personale. Eu nu le-am observat. Îmi cer iertare. *Pe urmele lui Liviu Rebreanu* este o carte în prea mare măsură clădită pe o gravă carență morală, tocmai în partea delicată a ideilor critice”. ■•La secțiunea *Confluente*, Virgil Stanciu apelează Eugene O'Neill și la renașterea (prin contribuția acestuia) a tragediei, drept cea mai bună modalitate de acces spre cartea lui Petru Comarnescu, *Kalokagathon: Despre Universalitatea lui Ernesto Sabato* scrie Paul Alexandru Georgescu: Virgil Mihaiu recenzează *Poezia americană modernă și contemporană* (Dacia, 1986) volum realizat după o selecție făcută de Mircea Ivănescu:

• [„Teatrul”, nr. 11-12] Articolul ce vizează „producția teatrală”, în „în-tregimea” sa, presupunând „text și scenă”, în apropierea sfârșitului de an, intitulat sugestiv *Bilanț rodnic – perspective luminoase*, apare sub semnătura comitetului redacțional, căci perioada vizată „face parte integrantă epocii de aur ce poartă, cu justificată mândrie, numele creatorului ei de geniu, *Epoca Nicolae Ceaușescu*”. □•Paul Tutungiu coordonează masa rotundă menită a analiza volumul apărut la editura „Minerva”, *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*, îngrijit de Paul Cornea. La dezbatere participă Ileana Berlogea, Vicu Mândra, Ion Zamfirescu și Victor Bibicioiu. Tomul este apreciat de către toți cei menționați anterior ca fiind unul ce merită „toate elogiile”, constituindu-se într-o lucrare de referință pentru fenomenul teatral românesc. □•Adriana Popescu scrie despre activitatea lui Paul Everac într-un al doilea articol ce îi este consacrat. De această dată, sunt avute în vedere operele: *Ochiul albastru*, *Costache și viața interioară*, *Ștafeta nevăzută* și *Simple coincidențe*. După formatul rubricii, tratarea presupune inserție de referințe critice. □•În cadrul rubricii „Note de lectură”, Paul Tutungiu recenzează volumul *Opere*, apărut în

anul 1985, „În prestigioasa colecție de *teatru comentat*”, sub tiparul editurii „Eminescu”, ce adună piesele dramatice ale lui D. R. Popescu, pe care îl consideră „un important fapt de cultură”, căci „are darul să consfințească o Operă, probabil a celui mai de seamă dramaturg al literaturii române contemporane”. □ În articolul intitulat *Note. Pentru Mihail Sorbul*, I. N. anunță apariția la editura „Junimea” din Iași a volumului *Preocupări de teatru*, sub semnătura lui D. Ivănescu, ce adună între coperti scrierile dramatice ale lui Mihail Sadoveanu. Adaptarea operei *Neamul Șoimăreștilor*, spre exemplu, este realizată de către autor în colaborare cu M. Sorbul. □ Mariana Brăescu recenzează volumul critic al lui Constantin Cubleșan, *Teatrul – între civic și etic*, notând că: „În istorie, C. Cubleșan vede un program pentru actualitate, și în actualitate determină rezultatele unei continuități spirituale, active, civice, cum o denumește el, a teatrului românesc”. □ La *Revista revistelor*, Ionuț Niculescu scrie o notă despre revista „Manuscriptum”, editată de Muzeul literaturii române, mai precis referitor la numerele 61 și 62, pe care le prezintă succint, concluzionând că „Manuscriptum”, este o publicație „de ținută europeană”, căci „răs-pândește din plin osârdia și jertfa tuturor generațiilor de istorici literari”.

• [„Tomis”, nr. 12] La rubrica internă *O întrebare – câteva răspunsuri*, atrage atenția, din perspectiva prezentului întâlnirea, posibil prima, dintre Traian Bănescu și Sorin Roșca (Stănescu). Întrebarea era „Ce sugestii ați face unui scriitor care și-ar propune să scrie despre portul Constanța? „: „Încercând să privim cu un ochi genuin vibranta lume a portului Constanța, asemănătoare unui aisberg ce lasă să i se întrevadă doar creasta și ascunzând privirilor imensa sa masă aflată sub valuri, am pornit investigația noastră cu dorința declarată de a evita neconcludentele expozeuri statistice, propunând interlocutorilor un dialog sincer și polemic despre posibilele personaje literare ale arealului albastru. În literatura noastră nu există, deocamdată, un roman reprezentativ al portului Constanța. Ce sugestii ați putea oferi unui scriitor care și-ar propune să scrie o asemenea carte? Asupra căror personaje v-ați opri în mod deosebit, dacă ați scrie chiar dv. acest roman? *Cdt. Traian Bănescu, «nava Biruința*»: După zece ani de marinărie, nu pot spune că știu totul despre această lume extraordinar de complexă. Chiar dacă aș fi beneficiarul unui talent literar de excepție cred că aș mai avea nevoie de încă un deceniu pentru a scrie o carte cu adevărat reprezentativă pentru Constanța, ca oraș portuar. Sugestii? Consider că n-ar fi rău să se pornească de la ideea că Portul, la scară planetară, este o spirală fără sfârșit, un melc gigantic prin care circulă toate bunurile materiale ale ființei umane și nu numai atât... Marile porturi ale lumii sunt centrele vitale ale planetei. Gândiți-vă ce s-ar întâmpla dacă ele ar înceta brusc să mai existe! Dintre sutele de personaje posibile ale unui roman despre Port aș alege ca personaj principal Docherii. Dacă marfa poate fi considerată sângele unui port, docherii reprezintă, fără doar și poate, inima acestuia. Noțiunea a devenit complexă. Tradiționala definiție «zdrahon în stare să urnească prin forța muș-

chilor o garnitură de cale ferată» și-a cam pierdut valabilitatea. Forța fizică are în continuare un rol important, dar nu definitoriu. Mecanizare și automatizare conferă docherului contemporan o imagine radical schimbată în bine”. □ Într-o Addenda la *Scriitori dobrogeni contemporani* sunt asumați Altay Kerim (autor de nuvele în limbile turcă și tătară), vâlceanul Gheorghe Bogorodea, cu studii la Iași și colaborări în „Opinia studentescă”, poetul botoșănean Ion Crudu și Ana Rude, din Mehedinți. □ După o absență de două numere, Alex. Ștefănescu își reia rubrica *Istoria exactă a literaturii române contemporane* cu prima parte din studiul consacrat lui Tudor Arghezi: „Scriitori de prestigiu ca Alexandru Macedonski, Garabet Ibrăileanu, Șerban Cioculescu, Eugen Lovinescu [sic!], G. Călinescu – cu un text apoteotic în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* –, Mihai Ralea, B. Fundoianu, Felix Aderca, Pompiliu Constantinescu, Al. Philippide și Vladimir Streinu i-au urmărit evoluția cu devotament și respect, iar numeroși alții și-au exprimat cu un prilej sau altul – fie și accidental adeziunea. Fiind, practic, necontestat, poetul nu a avut ocazia să se obișnuiască, în vreun fel, cu contestarea. Tocmai de aceea este de-a dreptul surprinzător faptul că la sfârșitul deceniului cinci în apropierea vârstei de șaptezeci de ani, Tudor Arghezi nu s-a prăbușit din punct de vedere moral când a pierdut tot ce putea pierde, într-un mod absolut neașteptat, cel puțin pentru el. Poetul care în 1944 primea Premiul național de poezie, iar la începutul lui 1947 era sărbătorit în mod oficial pentru împlinirea a cincizeci de ani de activitate literară a devenit ținta atacurilor furibunde, fără precedent, ale unor publiciști mult mai tineri decât el: printre alții și Sorin Toma. Și, drept urmare, a fost eliminat pentru aproape un deceniu de pe scena vieții literare. [...] În mijlocul unei mulțimi de cititori obișnuiți cu farmecul narcotizat al versurilor scrise de numeroșii și productivii epigoni ai lui Mihai Eminescu, Tudor Arghezi a arborat în mod sfidător *estetica urâtului* și a făcut-o cu atâta îndârjire și atâta lipsă de diplomatie încât este aproape de mirare că n-a sfârșit desigur, estetic vorbind – lapidat. Prin scrisul său a lovit în cele mai scumpe convingeri de ordin literar ale contemporanilor săi (iar șocul îl resimt și mulți dintre cititorii de azi). Și, totuși, inițiativele lui au scandalizat, cum ar fi fost de așteptat. Cu câteva excepții, nesemnificative (pentru că este vorba fie de gesturi extravagante, făcute de intelectuali de rasă ca Ion Barbu sau Eugen Lovinescu, în momente de răsfăț, fie de note de patru la purtare puse de profesori mai rigizi ca Nicolae Iorga sau Mihail Dragomirescu), poetul a fost tratat de la început ca un autor important, de care nu se poate face abstracție. O lege psihologică îndelung verificată – spiritul polemic generează spirit polemic – nu a funcționat. [...] Judecând comedia modestiei, pretinzând că nu este decât un meseriaș al cuvintelor, Tudor Arghezi se afla mult mai aproape de adevăr decât credea în sinea lui. Dacă îi citim poemele ca pe un document de psihologie a creației, constatăm că în cuprinsul lor nu există treceri abrupte de la *starea de grație* la exprimarea neinspirată, că reprezentările respective, departe de a fi erupții ale

imaginației, sunt edificii construite migălos, cărămidă cu cărămidă. Mereu egal cu sine, ticluind câte o surpriză stilistică în fiecare vers, poetul nu are nimic din *furtuna de simțiri și de patimi* cu care ne-au obișnuit romanticii și pe care o mai afectează adeseori și artiștii moderni, dintr-un fel de nostalgie a condiției creatorului de altădată. El ne apare chiar ca un meșteșugar, ca un ceasornicar, de pildă – meserie iubită, de altfel, de Tudor Arghezi –, care stă tihnit la masa lui de lucru, înconjurat de toate sculele necesare și convins că lucrul început îl va duce la bun sfârșit. Teama de ce va urma sau, mai exact, teama că nu va urma nimic, că inspirația se va stinge nu îi este proprie lui Tudor Arghezi. Această absență a aureolei de artist își vădește farmecul ei și, în orice caz, nu trebuie considerată o insuficiență. Este vorba, în fond, de o laicizare a unei profesii care multă vreme a avut din misterul îndeletnicirii profeților sau magilor. Altceva ar trebui să ne surprindă și anume coexistența în personalitatea lui Tudor Arghezi a atitudinii de răzvrătit cu hărnicia și răbdarea unui artizan. [...] Recunoaștem în această atitudine o trăsătură a spiritului românesc, care neavând vocația disoluției, a neantului, *propune* ceva chiar și în plin act contestatar. Cu întreaga autoritate de artist, Tudor Arghezi încearcă să aducă în prim-plan alte valori decât cele consacrate. Această tendință a sa, doar parțial manifestată în prima perioadă de creație, devine dominantă și se realizează deplin în anii de după război sau, mai precis, de după 1947, când îi apare *Una sută una poeme* – ultimul volum *interbelic*. Creația din noua perioadă poate fi consultată în două cărți alcătuite după criterii științifice de Al. Piru: *Stihuri*, 1974 și *Poeme noi*, 1972 (le menționăm în ordinea cronologică a textelor pe care le cuprind). Vom vedea, citind aceste cărți, cum reușește Tudor Arghezi să facă operă de reformator cu mijloacele – numai aparent modeste – ale unui om care trăiește retras și își cultivă în liniște grădina”. □ La vechea rubrică *Literatura pontică*, Constantin Sorescu își continuă seria investigațiilor proto-croniste explicând ce înseamnă *A fi scriitor străromân*: „Nu se poate vorbi despre o literatură străromână fără a vorbi despre *epoca străromână*, ca parte integrantă din istoria poporului român. Principala ei particularitate: populația autohtonă se află în plină efervescență etnogenezieică. Începutul ei: cucerirea Daciei de către romani. Sfârșitul ei: răscrucea anilor 600, pe care lingviștii, în urma unor ample dezbateri, au fixat-o ca *limita convențională* între latină și română (o sinteză a acestei deliberări, însoțită de concluzii, la H. Mihăiescu, *Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului Roman*, București, 1960, p. 56). [...] Cei mai mulți scriitori străromâni, ale căror texte le cunoaștem, au descins din Scythia Minor. Faptul se explică prin timpuria ei romanizare. Procesul etnogenezieic prezintă, aici, un ritm mai alert decât în Dacia carpatică (tratează această temă, pe îndelete, Vasile Pârvan, în *op. Cit.*) La originea acestei întâietăți se află o interferență spirituală. Pretutindeni, în provinciile imperiului, romanizarea a depins de ritmul creștinării, iar lumea daco-romană s-a suptur aceleiași legități istorice (iată ce scrie istoricul Radu Vulpe): «Prin

intensificarea activității creștine în mijlocul daco-romanilor, romanismul acestora sporea și se desăvârșea, se întărea, se menținea într-un contact viu cu evoluția manifestărilor spirituale din imperiu». [...] Oriunde i-ar purta în lume rânduielele misionarismului, ei tot «sciți» rămân. Își difuzează ei înșiși cognomenul sau îi încurajează pe amici să-l răspândească (fapt pe care l-a constatat, printre primii, Ioan G. Coman, în *Scriitorii bisericești din epoca străromână*, București, 1974, p. 7) și își evocă locul natal cu aceeași melancolie luminoasă cu care îl vor evoca, mai târziu, Nicolaus Olahus, N. Milescu ori N. Bălcescu. În prefața către *Venerabilii Domni și Frați prea iubiți Ioan și Leonțiu*, Dionisie cel Mic vorbește despre Scythia părintească printr-o transparentă antiteză între gerul pontic (regim exclusiv în viziunea lui Ovidiu) și febra spirituală a fiilor ei. Oda lui Dionisie cel Mic sugerează acutețea sentimentului de apartenență comunitară al scriitorilor străromâni. Cum vom vedea, în indiferent ce colț al Europei și-ar scrie ei opera, ea crește din aluatul original». □•O corespondență inedită Dora d' Istria este documentată de Ștefan Delureanu. ■•Opțiunile revistei pentru anul literar 1986, privind debuturile, sunt nominalizate de Gabriel Rusu. Acestea sunt Nicolae Băciut cu *Muzeul de iarnă*, Dacia, 1986, Mircea M. Tomuș care a scos *Principiul vaselor comunicante*, C.R., 1986, criticul dramatic Marian Popescu, autor al volumului *Chei pentru labirint*, C.R., 1986. Criticul de la „Tomis”, îl adaugă și pe debutantul Marian Drăgici, apărut cu șapte poeme într-un volum colectiv. □•Tot Gabriel Rusu se pronunță, criptat G. R., asupra noilor apariții de Arthur Pormuboio (*Secvențe dintr-o realitate fierbinte*, C.R., 1986) și Dan Cojocaru (*Hidro-tele-bicicleta*, Albatros): „Secvențele... se adună în jurul a două axe complementare care le unifică și le definesc. Este vorba, în primul rând, despre protagonistul cărții; acesta este Dobrogea contemporană. În al doilea rând, se remarcă atitudinea reporterului; ea este determinată de febrilitatea căutării aspectelor semnificative. O curiozitate devorantă, care se dovedește a putea deveni fertilă în plan literar, îl împinge pe poetul erijat în martor al timpului său de-a lungul și de-a latul pământului dintre Dunăre și mare. [...] Povestirile, de dimensiuni reduse, în genere, aflându-se din punct de vedere formal sub incidența schiței, prind în plasa narațiunii motive și personaje cunoscute și des exploatate în aria genului. Se observă cu ușurință predilecția autorului pentru atmosfera colocvială, propice evoluției unor eroi ce se simt străini de orice preocupare metafizică și revelării de întâmplări care circumscriu, în mod declarat, universuri în dulcele stil casnic. [...] Dan Cojocaru a izbândit în proza umoristică. Prin predispoziția pe care o manifestă pentru subtilitățile analizei, este de așteptat, însă, ca drumul său literar să întâlnească nuanțele grave ale umorului”. ■•Nicolae Rotund recenzează volume de dramaturgie recent apărute: D. R. Popescu (*Teatru*, I, Eminescu, 1986) și Theodor Mănescu (*Politica*, Eminescu, 1986): „Cele două volume prezentate aici, din păcate pe scurt, reprezintă contribuții remarcabile la dezvoltarea dramaturgiei noastre, peste care istoria literară nu va putea tre-

ce”. ■•La *Poșta redacției* este prezentat Petre Barbu, care declară vrea să devină scriitor. A devenit. Continuă (cu „va urma” traducerea din Gabriel Garcia Marquez, *Relatarea unui naufragiat*, începută încă de la numărul al doilea).

• [„**Transilvania**”, nr. 12] Revista se deschide cu editorialul *Omagiu Republicii*: „ele aproape patru decenii care au trecut de la proclamarea Republicii constituie, după cum fiecare din noi, cei care trăim și muncim în patria noastră simțim în ființa noastră și contatăm bucurându-ne de roadele activității noastre, o etapă fără precedent, în ce privește dimensiunile și ambițiile realiste ale muncii noastre și în ce privește bogăția realizărilor, în multimilenara istorie a pământurilor și oamenilor de pe teritoriul de astăzi al Republicii Socialiste România. [...] Realizările însemnate obținute de țara noastră în aceste decenii, demonstrează cu puterea faptelor justetea liniei politice generale a partidului, care a mobilizat și condus forțele productive ale poporului nostru în întreagă această perioadă”. ■•George Țărnea este prezent cu poezia *Închinare la Alba Iulia*. ■•Mihail Diaconescu devine colaborator (aproape) permanent al revistei. Articolul din acest număr *Patosul libertății* este dedicat aniversării a două milenii și jumătate dela marea confruntare militară din anul 514 î.e.n. dintre geto-daci și Imperiul Persan. ■•Mircea Tomuș publică *Gândul lui Horea*, o cronică dramatizată în 9 tablouri. ■•Mircea Florin Șandru semnează două pagini de versuri de evocare a locurilor transilvane: Sâmbăta de Sus, Fundata, Vatra Dornei, Alba Iulia etc. ■•Titu Popescu publică studiul *D. Caracostea despre virtualitățile expresive ale limbii*, parte din monografia pe care o va publica-o mai târziu: „Teoria expresivității formulată de Caracostea are ca termen de bază o inovație terminologică – estemul – creat de critic prin analogie cu noțiunile fonem și morfem, proiectat să denumească virtualitățile expresive specifice unei limbi. Prin importanța pe care o acordă estemului, Caracostea întreprinde, în fapt, o acțiune sistematică de identificare a elementelor fonetice expresive din limba română, îndeosebi prin studiul consacrat expresivității de ansamblu a limbii noastre. Prin grila acestui termen, se deschide un orizont nou spre filosofia limbajului prin concret, presupunând o «lingvistică trăită». Caracostea inițiază, astfel, înțelegerea structurală a configurației limbii și estimarea poziției ei unice în evantaiul multiplelor posibilități de interpretare a lumii”. ■•Mircea Anghelescu comentează despre *I. M. Sadoveanu, traducător*, „o altă față din multiplele fețe ale unui scriitor” pe care o surprinde în volumul al VIII-lea al acestuia, *Scrieri*, îngrijit de I. Oprișan (Editura Minerva, 1985). ■•Despre noul colaborator al revistei, Mihail Diaconescu, scrie Dumitru Micu în articolul serial *Adevăr istoric și construcție epică (I)*. ■•Ion Dur vine cu multe idei polemice în articolul *Poezia și critica*, pornind de la relativ recente colocvii ale revistei „Ramuri”. ■•Irina Petraș recenzează „*Cu ochii blânzi*” (Editura Cartea Românească, 1985), cartea de proză scurtă a lui Ioan Lăcustă: „Diversitatea manierelor abordate în volum ne dau dreptul să-l consi-

derăm unul de exersare a mâinii în căutarea stilului cu adevărat propriu. Nu e, însă, nicio îndoială că Ioan Lăcustă are mână”. ■•Constantin Trandafir îl prezintă, supralicitativ, pe Viorel Dinescu, un tânăr poet-matematician, aflat pe urmele lui Ion Barbu, în căutarea „cheilor” pentru „cercuri de mister”, „cu o îndârjire care, de cele mai multe ori, contrazice estetismul limfatic”. Articolul se intitulează „*Un joc secund, mai pur*”.

● [„*Vatra*”, nr. 12] Revista se deschide cu articole consacrate evenimentului de la 1 decembrie 1918 (*Unirea cea Mare*, de Florin Ciotea). □•Dumitru Mureșan se apropie de poezia lui Ion Horea scriind despre *Podul de vână*: „Prin rezonanța lor clasicizantă, aceste versuri vorbesc despre necesitatea a ceea ce numim îndeobște dragoste de oameni, bine, frumos și adevăr”. ■•Anton Cosma trece atent în revistă voluminosul op realizat de Cornel Ungureanu, în care este cuprinsă *Proza românească de azi*: „Cât privește variabila acestui sistem al literaturii române postbelice configurat de cartea lui Cornel Ungureanu, ea este aceea a unei creșteri sau dezvoltări istorice. Prima vârstă ar fi cea mitică, a Întemeierii, a Genezei. Dominantele ei acceptate de critic ar fi, între altele, hagiografismul și utopismul în plan literar (caractere ale deceniului șase despre care au glosat și alții). Sadoveanu și Camil Petrescu sunt comentați ca «întemeietori» prea conștienți că «întemeiază» literatura nouă, și de aceea scriind «hagiografii» menite să înzestreze această literatură cu arhetipurile ei”. □•În accepțiunea lui Aurel Pantea, poezia lui Mircea Ivănescu este reprezentată de *Fețele lui Cronos*: „Curgerea onirică a textelor are adânci resorturi de scenariu suprarealist menit să ridice eul liric în starea de contemplativitate a unicului. Pe Mircea Ivănescu îl interesează însă drumul până la acea stare; el are voluptatea itinerariului printr-o lume plină de hățișuri și luminozități pe care am fi ispițiți să le numim depoetizare ale unor timpuri nemântuite. Imaginația sa e o rețea foarte complexă de coridoare pline de timpuri infinite, înmagazinate în fire extrem de sensibile”. □•Serafim Duicu cercetează *Fii bine-venit, călătorule* (Dacia, 1986) sub un titlu care spune totul despre maniera de lucru a lui Ovidiu Moceanu: *Privind lucrurile prin amintirea despre ele*. □•Pe gustul ei critic, dar și pornind de la afinități lirice, Angela Marinescu prezintă poezia Norei Iuga, din volumul *Piața cerului*: „Absorbită de o limită internațională a limbajului, între o poezie de factură interioară, fanatică, extremistă și una clară, ritmică și pe deplin pregătită pentru orice fel de proces asimilativ, poezia Norei Iuga din *Piața cerului* și-a premers sie înseși prin «cuantele» de suprarealism, iluminate și fantastice și tot ea, poezia, și-a înscenat, în același timp, procesul ondulatoriu al unui realism finalizant. Reacția mea la un asemenea realism este una strict poetică, deoarece întuiesc «nesupunerea la obiect» a acestui tratament poetic. Prin ambiția de a-și destăinui și de a-și expune intes-tinele palid însângerate ale feminității ei de atâtea ori frustrate «antidiscursul» poetic al Norei Iuga a devenit discurs întretăiat de mici săbii trecute prin foc”. ■•Petru Poantă este invitatul lui Nicolae Băciuț, căruia i se confesează: „Criti-

cul fiind un scriitor, nu se poate inventa decât pe sine”: „– *Ce este o conștiință critică și cum trebuie să se manifeste ea? Prin ce poate căpăta distincție și durată?* – În critică (și nu doar în acest domeniu) nu se poate discuta despre conștiință înainte de a avea o «știință». Există repere fundamentale în istoria literaturii care nu trebuie ignorate de către un critic nici în cea mai «umilă» recenzie. Cred în deschiderile «onirice» ale limbajului critic, dar pornite din profesionalism. Cartea, prin însuși faptul că există, trebuie concepută și ca un obiect de cult; ea pretinde, solicită și o lectură «sacră», nu doar una agresivă, critică. – *Pot exista (apărea) mari scriitori, fără mari critici, dar mari critici, fără mari scriitori?* – Reformulată, dacă înțeleg bine, întrebarea ar suna așa; un critic «mare», deci cu o autoritate recunoscută ar putea nu doar decide, ci chiar să argumenteze valoarea unui scriitor? Poate și asta se întâmplă extrem de frecvent în literatura contemporană. Numai că... mai în glumă, mai în serios, eu cred, de pildă, că ne putem imagina existența lui Eminescu fără Titu Maiorescu, dar nu și pe aceea a lui Al. Ivăsiuc, fără Nicolae Manolescu. [...] – *Ați contestat? Cum au reacționat cei contestați? Ați fost contestat? Cum ați reacționat?* – Contestare, în critică, este un fenomen cu multiple motivații sociologice, politice, ideologice și, din păcate, arareori de natură estetică. Ea poate fi manipulată de o instanță tenebroasă, după cum poate fi provocată de alergii personale la succesele unui scriitor, de plata unor polițe etc. Dar, mai nou, s-a creat și o anumită psihoză, orice observație critică, întemeiată fiind echivalată cu o contestare. [...] Cine, de pildă, ia în serios contestarea lui Nicolae Manolescu de către Adrian Marino sau a lui Mircea Iorgulescu de te miri cine. După cum ca să fim fair-play, nu pot fi admise contestările la adresa lui Eugen Barbu, deși el însuși este adeseori un contestatar aproape de ridicol, cu atât mai mult cu cât nu poate fi învinuit de lipsa aderenței la estetic. În ceea ce mă privește, n-am contestat, am încercat să înțeleg și să mă delimitez de anumite «furori». – *«Există un curaj al opiniei și au dat dovadă de el N. Manolescu, M. Iorgulescu, Valeriu Cristea, Eugen Simion, Mircea Zăciu, Cornel Regman, Alex. Ștefănescu, Ioan Buduca».* (Ovid S. Crohmălniceanu). *În ce ar putea consta curajul criticului și ce semnificație poate avea tăcerea unor critici față de cărțile unor scriitori contemporani?* – Eminentul critic literar pe care-l citezi «aureolat» și el de «eminente» erori, citează numai critici... eminenți. Nu poate fi nimic mai dubios decât noțiunea de curaj în critica actuală, mai ales că are o scurtă reverberație. Alex. Ștefănescu, bunăoară, are curajul să-l minimalizeze pe Al. Ivăsiuc, iar Nicolae Manolescu are și el curajul să-l pună la punct, într-un P.S., la o cronică din «România literară», și cu asta e satisfăcută încă o valență a polemicii. Între criticii afirmați în deceniul opt un polemist redutabil rămâne Mircea Iorgulescu poate cel mai bun. Dar nu «curajul», ci «limbajul» îl susține. Acesta este și cazul lui Cornel Regman din generația precedentă. – *Ce atitudini din critica românească contemporană, vi se par viabile, și care șubrede, discutabile?* – Îmi place, dintre «bătrâni», extra-

ordinara emulație spirituală a lui Ov. S. Crohmălniceanu, puțin mai tânărul Lucian Raicu, «cazuistul», obsedat de subteranele operei literare. Dezinvoltura grațioasă și, adeseori, derutantă, a lui Nicolae Manolescu (care, orice s-ar spune, satisface în cel mai înalt grad orizontul de așteptare al cititorului de critică de azi) plină de capcane, și autorăsfături, de orgolii imitate sau de extraordinare intuiții insuficiente explorate îți dă sentimentul unui confort intelectual. [...] În aceeași ordine să mai amintesc pe Dan C. Mihăilescu (două cărți de excepție despre Eminescu și dramaturgia lui Lucian Blaga), I. Holban, Ioana Em. Petrescu, Irina Petraș, Radu G. Țeposu, Cornel Moraru, Cornel Ungureanu, și nu în ultimă instanță, doi critici care par incompatibili, Mircea Iorgulescu și Mihai Ungheanu. Îmi sunt simpatici fiind cei mai tranșanți critici actuali în afirmații îndeosebi. [...] – *Să nu încheiem dialogul nostru fără a aborda un moment de referință din biografia dvs.: «Echinoxul». Se spune că fiecare echinoxist își are «Echinoxul» lui. Care e «Echinoxul» lui Petru Poantă?* – «Echinoxul», ca și alte reviste studențești, de altfel, rămâne cumva în memoria posterității, cu un fel de cadou făcut studenților de către profesorii lor. Am tot respectul față de profesorii noștri, dar trebuie să spunem că prin anii '67, când vreo 4-5 studenți (Eugen Uricaru, Marian Papahagi, Dinu Flămând și subsemnatul), lansam himeric, ideea apariției unei publicații studențești. Prima discuțare venea tocmai din partea celor mai apropiați dascăli. Ne-a ajutat, în schimb, marele și regretatul Constantin Daicoviciu, atunci rector al Universității clujene. După apariția primului număr (cu un colegiu de redacție-exclusiv studențesc), entuziasmul real, a prins și forma unor interese și, uite așa, ne-am trezit învățăcei”. □•Cu un întins eseu, despre Limba „poezească” (din creația lui Nichita Stănescu) este prezent Alex. Ștefănescu: „Putem rămâne, în orice caz, cu concluzia că «limba poezească» nu seamănă nici cu «limba spargă» și nici cu «limba leopardă». Acestea din urmă sunt limbi moarte sau, mai degrabă, artificiale, de genul limbii *esperanto*, în timp ce limba poeziei lui Nichita Stănescu, ipostază sărbătorească a limbii române, este vie. Foarte mulți tineri autori o imită cu fervoare (fără să-și dea seama că pentru a fi cu adevărat un mare poet nu este suficient să ți-o însușești și să o folosești; trebuie să o și inventezi). □•Ion Buzași publică documente inedite despre Nicolae Iorga și Blajul. □•În absența *Jurnalului lui Alceste*, Gheorghe Grigurcu este prezent în postura de poet: „un punct un proiectil/gata d-a provoca cumplita explozie/ la capătul frazei care se laudă/ că l-a creat”. □•Despre Radu Petrescu și altitudinea eseistică a scrierilor sale se pronunță Silvia Udrea: „Lectura lui Radu Petrescu este obsedată de infinitul procesului semnificării artistice scrutat pe verticala timpului, în rețeaua complicată a nivelelor imbricate într-un text, desfășurând în fața ochilor noștri magnetismul combinatoriu al sensurilor unei opere deschise, căutând cu rafinată dibăcie polimorfismele simbolurilor, temelor, motivelor precum: călătoria marină de la Homer până la Poe, Caragiale, Joyce, palatul erorilor din *Orlando furioso* cu toate prelungirile sale până la

Eminescu, Baudelaire, Flaubert, arhitectul spaniol Gaudi etc. variațiuni la motivul existenței speculative de la Poe la Eminescu, Ion Barbu, personajul mecanomorf instituit de Flaubert cu ecourile lui până la Urmuz și Beckett. Ariostismul și flaubertianismul se adaugă homerismului pentru a desemna câteva nuclee în jurul cărora se rotesc la o vertiginoasă altitudine ideile fecunde ale eseistului” □•Ștefan Borbely privește *Ochiul și lucrurile* din perspectiva *Jurnalului de la Păltiniș*: „Este deci important să subliniem, pentru a-l înțelege corect pe Andrei Pleșu, că drumul lui nu a dus nicicând spre asceză, ci spre plenitudine. Este un drum de afirmații, nu de negații esențiale, cum este acela al lui Constantin Noica, presărat cu «despărțiri». Sincopa îi este mai familiară lui Pleșu decât continuitatea obsesivă”. ■•Adrian Marino ajunge la cel de-al doilea episod din (primul apărut în nr. 8) amplul său eseu *Literatura și economia*: „Fenomen prin excelență de publicitate, literatura cunoaște în sfârșit și sub acest aspect o dimensiune și optică economică. Anunțul de presă, publicitatea, reclama sunt indispensabile activității literare. Nu poți să vinzi dacă nu faci ofertă publică. Odată cu tiparul apare și catalogul de cărți. Odată cu editura și târgul de carte. Cataloagele de la Frankfurt sunt celebre și ele deschid o tradiție (sec. XVI), care nu face decât să se amplifice. Dincolo de valoarea bibliografică, aceste *Messkataloge* sunt primele media publicitare ale profesiei și industriei literare europene. Ele au o enormă semnificație și prin faptul că, alături de alte forme de reclamă editorială (anunțul, recenzia), conceptul de literatură nu mai este controlat și definit de literați, ci de editori”. □•Rubrica lui Nicolae Băciut, *Generație și / sau creație* își reaprinde flacăra existenței odată cu interviul luat timișoreanului Marian Odangiu, cu două luni în urmă, la ...Iași. □•La *Biblioteca Babel*, Ion Mușlea oferă traducerea în proză a lui Claude Simon, *Orion orb*. □•Poeta Rita Boumi-Papas – traducătoarea în limba greacă a lui Eminescu – este prezentată, inclusiv cu versuri proprii de către Ion Brad.

• [**„Viața militară”, nr. 12**] Număr consacrat *Referendum-ului pentru dezarmare și pace*. Publică versuri: Haralambie Țugui (*Stema cea vie*), Corneliu Anca (*Al păcii brav erou îl vom urma*), Constantin Băjenaru (*Tinerețea republicii*). Redactorul șef al revistei, colonel Adrian Mierlușcă semnează articolul *Gând de pace*, despre Referendum. □•Sub titulatura *Republică a muncii, a păcii și a visării*, publică versuri de specific George Chirilă, Chiriac Samoilă, Constantin Atomii, Constantin Stroe, Dan Iorga, Gabriel Cosma, Valeriu Buznea, Eugen Pelin. Cronicile literare poartă semnătura a următorilor: Aurel Martin, la Costache Olăreanu, *Cu cărțile pe iarbă*, Ed. Militară, 1986 ; Constantin Sorescu la Ștefan Popescu, *De din vale de Rovine*; Mircea Constantinescu la Ion Tipsie, *În drum spre oras*; Valentina Roman la Firiță Carp, *În așteptare*, Editura Militară. □•O fotografie în care apar Tudor Arghezi și foarte tânărul Nicolae Labiș (în vizită la Mărțișor) este comentată de Gheorghe Istrate.

• [„Viața Românească”, nr. 12] Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 îi sunt consacrate mai multe colaborări. Editorialul *Marea Unire* este semnat de istoricul Ion Bulei: „Fiecare popor își are istoria sa. A românilor nu se poate nicidecum caracteriza cu dictonul latin: *sors bona, nihil aliud* (șansă bună, nimic altceva). Șansa este ce le-a lipsit cel mai tare. Într-un spațiu geografic unitar, asemănat de mulți cu o cetate naturală, având podișul Transilvaniei ca bastion fortificat și punct central, poporul român nu s-a putut aduna la un loc decât după multe, prea multe secole de suferință”. □ • *A patriei cinstire* cuprinde o selecție de versuri din creația poetică a lui Ion Sofia Manolescu, Valeriu Pantazi, Geo Galetaru, Dumitru Grigoraș. ■ • N. Steinhardt propune *O nouă lectură a lui Ion* la mai bine de 60 de ani de la publicarea principalei opere a lui Rebreanu, într-o notă modernă. O recitare, nu din perspectiva romanului țărânului ardelean și a iubirii lui pătimașe pentru pământ, ci ca un roman echivalent al unei tragedii grecești, „ca o flagrantă exemplificare a metodelor fatalității, ca o proză epică existențială a cărei temă e modul cum firele toarse de ursitoare se pricep a învălătuci și răpune un om în faza unde, mărinimoase, pâruseră a-i da câștig de cauză...”. O astfel de abordare a lecturii conferă romanului profunzimea tragediilor grecești, prin suprapunerea tematicii fatalității destinului inexorabil, a luptei zadarnice a omului cu implacabilele parce: „Aici insul e un biet țaran, iar parcele sunt reprezentate de neînsemnatele ursitoare ale unui necăjit olat rural. Ce-are a face? Înverșunarea conflictului și fâlnicia implicațiilor împurpurează romanul tot și prefac în simbol cu valabilitate omească generală o destul de comună și trivială întâmplare. Sentimentele sfințesc locurile, romancierul își farmecă personajele, tăria oarbă a patimilor apropie Pripasul de Epidaur, iar opera (univers de sine stătător) nețarmurește tâlcurile”. ■ • Despre Romulus Guga scrie Constantin Ciopraga, care descoperă reminiscențe funebre în lirica și proza dispărutului. Textul se intitulează *Simfonie neterminată* pentru că spune despre Guga că este un „autor al unei simfonii neterminate” deoarece este un apărător consecvent al adevărului, al purității și al conștiințelor neîntinate în acest joc al opozițiilor care au o finalitate revelatoare. În mod deliberat sunt alese nenumărate exemplificări ale morții, ca idee obsesivă în conștiința creatorului, atât din volumele de versuri (*Bărți părăsite* și *Totem*), cât și din cele de proză (*Viața post mortem*, *Nebunul și floarea* au *Adio Arizona*) pentru a pune în evidență un paradox care definește dramatismul existențial cu care s-a confruntat întotdeauna omul: nu ne putem bucura de prezent de teama viitorului. Din nenumăratele meditații ale personajelor din romanele enumerate, autorul extrage o definiție care-i oferă propriul sens existențial: „Omul se naște pe pământ și moare. Despre întâmplarea aceasta se spune că se numește viață. Dar mai există și un altfel de viață. Cea subterană. Viața în care totul există cât exiști și tu ...”. În finalul romanului *Nebunul și floarea* scriitorul aduce, plin de recunoștință, un elogiu acestei bucurii de a fi, mai presus de toate patimile umane: „Există ceva mai presus de

singurătate, egoism, minciună și nedreptate, există ceva mai presus de libertate și jertfă, dragoste și deșertăciune. Eu, cu adevărat, am găsit acest lucru în sufletul meu, în sufletele celorlalți și vă spun că această unică și neegalabilă bogăție e viața”. ■ Mihai Zamfir propune o discuție istorico-literară, critică și eseistică asupra modelului prozei românești din trecut, pornind de la „memorie vs. imaginație”. ■ În traducerea lui Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, „Viața Românească” publică textul lui Martin Heidegger, *Ce este metafizica?*, celebru discurs ținut în 1928 în Aula Universității din Freiburg. Heidegger își începe alocuțiunea printr-o interogare metafizică, pentru a putea elabora de-abia apoi întrebarea și, în cele din urmă, răspunsul pe care aceasta îl poate primi. În lucrarea care a revoluționat sensul noțiunii de metafizică, Heidegger afirmă că pentru a putea afla sensul corect este esențială modalitatea în care ființarea umană, noi înșine cu alte cuvinte, vom fi în stare să punem întrebarea. Filosoful încearcă să definească mai întâi diferența ontologică dintre ființă (*Sein*) și ființare (*Seiendes*), căutând să demonstreze că ființa pură și nimicul sunt unul și același lucru, dar nu din perspectiva conceptului hegelian de gândire, ci pentru că ființa în esența ei este finită, dar se relevă numai în transcendența existenței noastre (*Dasein*) menținută în sfera nimicului: „Vechea propoziție *ex nihilo nihil fit* va conține atunci un altfel de sens – un sens care vizează însăși problema ființei – și va suna astfel: *ex nihilo omne ens qua ens fit*. Abia în nimicul *Dasein*-ului ființarea în întregul ei se ridică la posibilitatea care îi e proprie în gradul cel mai înalt, adică ajunge în mod finit la sine însăși”. De-abia în momentul în care întrebarea a devenit cu adevărat una a propriei persoane, atunci se poate spune că persoana s-a apropiat de metafizică, venind din afara ei, și nu transpunându-se pur și simplu în ea: „Filosofia se pune în mișcare numai prin saltul pe care propria noastră existență îl realizează în posibilitățile fundamentale ale *Dasein*-ului considerat în întregul lui. Pentru a împlini acest salt, hotărâtor este să acorzi spațiu ființării în întregul ei, de asemenea să te lași prins în nimic, adică să te eliberezi de idolii pe care fiecare dintre noi îi are și în preajma cărora obișnuiește să se furișeze și, în sfârșit, să dai curs liber acestei plutiri pentru ca ... ea să revină mereu la întrebarea fundamentală a metafizicii ...: De ce este de fapt ființare și nu, mai curând, nimic?”. ■ Nicolae Oprea comentează *Poezia reală* din versurile lui Mircea Ivănescu. Este luat ca punct de reper volumul din 1968, *Versuri*, în primul rând pentru că acesta atrăgea atenția asupra talentatului poet, și în al doilea rând pentru că nenumărate teme se vor regăsi în următoarele cărți, abordate însă din unghiuri complementare. Criticul prezumă că recenta culegere de *Alte poeme nouă* (Editura Cartea Românească, 1986) va da impresia că cele 251 de pagini reprezintă un final primejdios, o epuizare a substanței poetice prin adăugiri ne semnificative sau nuanțări expresive. „Să fie un pariu viclean al autorului, o provocare disimulată?” – se întreabă criticul. Și tot el descoperă răspunsul din analiza compozițiilor recente pe teme vechi: „Lui Mircea Ivănescu îi lipsește nu arta de a

convinge, ci însăși convingerea că poate epuiza obsesiile creatoare. Drama transgresării literaturii deviază din neputința de a atinge un salvator punct terminus al discursului. E de admirat în acest caz marea voință de a crea (în fond, a recrea, prin repetiție și nuanțare), în pofida riscului de a eșua în autopastișă”.

■•Din nou despre „criticul” Marin Sorescu scrie Alexandru George.

□•Continuă Cristian Moraru – *Nu trageți în pianist!* ■•Același Cristian Moraru semnează ministudiul *În spatele ușilor închise*, unde se află cartea lui Nicolae Manolescu. *O ușă abia întredeschisă* (Editura Cartea Românească, 1986) ar putea fi, în opinia cronicarului, o deschidere către un nou volum, anticipat în multe dintre paginile prezentului, despre poezie, care va reprezenta „cel puțin ceea ce a însemnat *Arca lui Noe* în critica prozei”. Stilul eseistic adoptat de critic în volumul recenzat este privit de Cristian Moraru ca o impunere a artei care facilitează comunicarea cu un cititor mai puțin avizat la nivelul expresiei sau al subiectului: „... eseul a ajuns treptat, din «umilă cenușăreasă», să-și impună propria artă asupra restului operei. [...] E vorba de o influență benefică și gradată, cu consecințe importante. Confesiunea, memorialistica, tonul dubitativ, oralitatea și intertextualitatea agilă, ironia, simplitatea și simplificarea, analogia ce accesibilizează și sensibilizează o terminologie altminteri «neutră», sau anevoie de receptat pentru un cititor obișnuit, colocvialitatea, tenta prozai-că, refuzul ermetismelor, hieratismului și elitismelor – toate acestea dominante la început în «eseul-eseu», se impun încetul cu încetul și în celelalte sectoare.”

■•Mihai Zamfir se ocupă de *Ritm și rimă în cartea românească* (Editura Cartea Românească, 1986), de Mihai Dinu, laudând cartea ca fiind primul tratat complet de versificație, la nivelul teoretic înregistrat cel puțin până la sfârșitul secolului XX: „Pentru întâia oară la noi, un specialist interdisciplinar (poetician dublat de matematician) construiește matricea sau modelul generativ al versului cult românesc”. Criticul literar consideră că, de acum încolo, oricare studiu de cercetare în domeniul versificației va trebui să pornească de la acest punct obligatoriu de referință, care este „tratatul generativ fundamental” scris de Mihai Dinu.

□•Cornel Regman scrie despre Vasile Igna, *Insula verde* (Editura Cartea Românească, 1986), acesta fiind al șaselea volum de versuri al poetului clujean. Caracterizat înainte de Gh. Grigurcu „un ecolog”, Regman apreciază, după titlu, că volumul „tot în ecologie bate”. Presupunere confirmată de poeziile dintr-un ciclu întreg intitulate invariabil *Deal*, abordare tematică încadrată ca poezie de notație, în care au excelat adesea poeții grupați în jurul revistei „Steaua”, cu care Mihai Zamfir îl compară în mod repetat pe poet. Criticul se arată însă surprins în a găsi în volumul recenzat și „conexiuni cu moduri de glăsuire total opuse, cum a fi acela al laudei și al descântecului arghezian, împinse în câteva cazuri până la mimetism: «Cine minte ziua și o descoasă / din pâcla sufletului groasă / Cine înțepă cu pliscul ruginos / dimineața întoarsă pe dos / de țâșnește printre buze frigul ...»”.

INDEX DE NUME

A

- Abăluță, Constantin, 20, 322, 1465
 Abrudan, Paul, 475, 619
 Achim, Gheorghe, 539
 Achim, Mihiu, 42, 43, 95, 310, 391,
 537, 640, 684, 1028, 1046, 1134,
 1256, 1274, 1306, 1362
 Achim, Silviu, 96
 Achimescu, Ildico, 778, 1400
 Achiței, Gheorghe, 213
 Acone, Antonio, 1402
 Acsan, Ion, 773, 1302
 Acterian, Arșavir, 200, 1535
 Adam, Ioan, 243, 244, 307, 358,
 489, 817, 827, 974, 1084, 1147,
 1300, 1351, 1362
 Adam, Anton, 69
 Adam, Sergiu, 40, 151, 303, 328,
 855, 1424
 Adam, Sever, 890
 Adameșteanu, Gabriela, 82, 370,
 371, 409, 417, 750, 937, 1003,
 1050, 1054, 1154, 1356, 1378,
 1403, 1441, 1556
 Adăscăliței, Irina, 164, 1333, 1540
 Aderca, Felix, 203, 207, 214, 281,
 365, 812, 1214, 1463, 1560
 Adoc, Gheorghe, 128, 645, 764,
 1415
 Afloroaei, Ștefan, 162, 633
 Agârbiceanu, Ion, 38, 43, 429, 490,
 955, 1058, 1106, 1147, 1213,
 1523
 Agopian, Ștefan, 144, 173, 281, 294,
 295, 296, 331, 371, 636, 692,
 786, 825, 840, 862, 990, 1050,
 1051, 1054, 1128, 1255, 1256,
 1327, 1448, 1556
 Albala, Radu, 267, 357, 562, 1097,
 1538
 Alberti, Rafael, 500, 1168, 1518
 Alboiu, George, 337, 383, 431, 628,
 780, 813, 907, 958, 961
 Albu, Florența, 49, 186, 285, 317,
 606, 874, 978, 1377
 Albu, Mihaela, 317, 606
 Albuлесcu, Mircea, 390, 928, 1078,
 1364
 Aldulescu, Radu, 531, 554, 574
 Alecsandrescu, Dan, 1119
 Alecsandri, Vasile, 11, 134, 166,
 373, 395, 456, 481, 490, 681,
 755, 813, 839, 856, 858, 932,
 1018, 1303, 1332, 1376, 1424,
 1457, 1511, 1538
 Alecu, Russo, 601, 878, 1063, 1259,
 1279, 1332
 Alexandrescu, Dana, 162, 164, 1540
 Alexandrescu, Grigore, 16, 134, 327,
 395, 517, 852, 1185, 1215, 1341
 Alexandrescu, Horia, 500
 Alexandrescu, Mircea, 616
 Alexandrescu, Sorin, 1118
 Alexandrescu, Vlad, 844
 Alexandru, Ioan, 33, 58, 86, 153,
 162, 199, 209, 229, 259, 322,
 340, 361, 370, 382, 385, 400,
 418, 434, 449, 519, 534, 547,
 562, 574, 576, 602, 628, 629,
 657, 759, 771, 805, 813, 879,
 899, 918, 959, 964, 1024, 1076,
 1084, 1112, 1176, 1199, 1246,

- 1249, 1337, 1417, 1458, 1469,
1482
- Alexandru, Radu, F., 594
- Alexiu, Lucian, 53, 82, 136, 205,
237, 255, 377, 399, 423, 717,
800, 834, 901, 902, 915, 951,
952, 954, 1155, 1166, 1465,
1483, 1500
- Almaş, Dumitru, 112, 220, 432,
1004, 1079, 1198, 1378, 1462
- Almăjan, Ion Marin, 24, 424, 568,
578, 1140, 1513
- Almăjan, Ion Marin, 24, 424, 568,
578, 1140, 1513, 1514
- Almosnino, George, 668
- Alui Gheorghe, Adrian, 288, 303,
565, 601, 662, 710, 846, 969,
1439
- Alupei, Silviu, 322, 459, 707
- Andersen, Cr., 776, 1536
- Andras, Sütö, 309, 914
- Andreescu, Honoriu, 1130, 1147
- Andreescu, Mihaela, 170, 416, 460,
607, 608, 1340
- Andrei, Petre, 837, 1061
- Andreită, Ion, 313, 578, 622, 1113,
1239
- Andriescu, Al., 275, 860, 306, 307,
847
- Andriescu, Anca Ioana, 116, 1518,
862, 939
- Andriescu, Radu, 159, 162, 163,
288, 303, 565, 710, 744, 1333,
1439
- Andrieş, Alexandra, 157, 555, 661,
690, 1466
- Andrieş, Andi, 153, 650, 679
- Andriţoiu, Al., , 17, 25, 37, 61, 98,
110, 130, 136, 166, 187, 199,
207, 214, 235, 272, 285, 312,
313, 339, 347, 370, 430, 458,
491, 508, 528, 593, 600, 601,
604, 621, 622, 633, 647, 696,
743, 746, 754, 757, 758, 763,
771, 853, 865, 908, 963, 1023,
1025, 1026, 1047, 1066, 1077,
1115, 1123, 1244, 1248, 1355,
1399, 1402, 1475, 1499, 1512,
1520
- Andronic, Titus, 886
- Andru, Vasile, 16, 19, 40, 136, 484,
668, 735, 914, 998, 1005, 1054,
1286, 1526, 1539
- Angelescu, Silviu, 28, 139, 526, 620,
817, 1128, 1162, 1184
- Anghel, Dimitrie, 26, 38, 427, 1025,
1104, 1187
- Anghel, Paul, 108, 143, 155, 236,
402, 492, 506, 507, 536, 547,
553, 577, 584, 629, 654, 657,
676, 703, 728, 807, 823, 840,
842, 863, 907, 909, 914, 932,
1025, 1058, 1062, 1077, 1096,
1175, 1249, 1251, 1283, 1327,
1351, 1370, 1387, 1389, 1503,
1555
- Anghel, Petre, 302, 1032, 1054
- Anghelescu, Mircea, 328, 614, 755,
886, 995, 1124, 1205, 1351,
1366, 1367, 1384, 1428, 1447,
1464, 1477, 1563
- Anghelescu, Nadia, 1477
- Angheluş, Alex., 732, 1075, 1205
- Aniţei, Nicolae, 525, 836, 1133
- Anoka, Maria, 1483
- Antohi, Alexandra Carmen, 985, 986
- Antohi, Sorin, 581, 582, 798, 860,
1011, 1012
- Anton, Costache, 1305, 1395
- Anton, Eugenia, Tudor, 39, 375,
409, 560, 1124
- Antonescu, Nae, 70, 247, 313,
711, 1134, 1239, 1342, 1442,
1507

- Antonesei, Liviu, 121, 328, 582,
601, 633, 744, 772, 867, 868,
869, 1076, 1282, 1333, 1540,
1552
- Antonie, Aurel, 516, 704, 827, 906,
990, 1149, 1294, 1340, 1542
- Antoniou, Corneliu, 770
- Apetroaie, Ion, 394, 416, 443, 598,
817, 1013
- Apostol, Pavel, [Erdős, Pavel,] 1084,
1146, 1046
- Apreotesei, Cezar, 567, 1189
- Arbore, Grigore, 207, 263, 285, 288,
496, 526, 549, 570, 631, 652,
724, 967, 1248, 1537
- Arcan, Sofia, 424, 1092, 1093, 1412,
1428
- Arcaș, Ion, 95, 174, 538, 1380
- Archip, Ticu, 1463
- Ardeleanu, Ion, 94, 113, 436, 616,
622, 639, 709, 755, 820, 874,
892, 924, 1043, 1080, 1406,
1423, 1424, 1430, 1461, 1517,
1527
- Ardeleanu, Virgil, 173, 750,
- Argatu, Calinic, 193, 1220
- Argeșanu, Ion, Popa, 728, 1079
- Arghezi, Mitzura, 138, 936
- Arghezi, Rozalia, 400
- Arghezi, Tudor, 12, 14, 32, 33, 37,
49, 60, 97, 111, 129, 138, 148,
149, 182, 214, 225, 226, 229,
235, 236, 259, 260, 266, 273,
287, 289, 294, 318, 326, 338,
366, 398, 400, 408, 414, 416,
423, 449, 483, 492, 495, 502,
504, 528, 532, 544, 545, 562,
571, 628, 648, 654, 659, 660,
672, 679, 684, 759, 770, 771,
776, 784, 791, 799, 802, 803,
812, 821, 847, 849, 854, 857,
866, 887, 909, 936, 953, 958,
977, 983, 991, 1008, 1011, 1013,
1014, 1032, 1077, 1116, 1120,
1160, 1198, 1218, 1219, 1250,
1263, 1282, 1284, 1296, 1359,
1382, 1385, 1391, 1427, 1439,
1448, 1450, 1452, 1478, 1511,
1556, 1560, 1561, 1567
- Aricescu, C.D., 289, 926, 1066
- Arieșanu, Ion, 52, 379, 413, 424,
569, 1092, 1117, 1281, 1297,
1314, 1371, 1484, 1515, 1516
- Arieșescu, Ion, 26, 1047
- Arieșescu, Nicolae, 93, 507, 534,
639, 1081
- Arimia, Vasile, 436, 1080
- Arion, George, 40, 204, 254, 444,
1032, 1244, 1260, 1420
- Ariton, Nicolae, 636, 675, 1429
- Armanca, Brândușa, 228, 232, 421
- Armeanu, Valeriu, 107
- Arp, Jean, 260
- Arpad, Kelemen, 81
- Asachi, Gheorghe, 323, 395, 490,
517, 995, 1261, 1511
- Asachi, Lazăr Leon, 516, 827, 990,
995, 1107,
- Asturias, Miguel Angel, 580, 1518
- Atanasiu, Victor, 237, 385, 408, 479,
655, 680, 705, 708, 729, 784,
803, 804, 893, 907, 911, 970,
1102, 1107, 1111, 1251, 1265,
1288, 1182, 1202, 1263, 1268,
1291, 1303, 1317, 1396, 1489
- Atomii, Constantin, 113, 1070, 1388,
1410, 1567
- Avădanei, Ștefan, 134, 224, 353,
376, 395, 517, 550, 695, 744,
798, 900, 1170, 1208, 1333, 1529
- Avram, Mioara, 420, 746
- Avram, Sever, 145, 186, 284, 508,
788, 874, 1027, 1207, 1234,
1319,

Avram, Sorin, 554
 Avram, Vasile, 755
 Avramescu, Florin, 85
 Avramescu, Lucian, 90, 385, 311,
 358, 656, 827
 Avramescu, Mihai, 24
 Avramescu, Tiberiu, 1162
 Azap, Gheorghe, 1057, 1093, 1140

B

Babeți, Adriana, 140, 230, 276,
 548, 581, 582, 672, 834, 1282,
 1315
 Bachelard, Gaston, 70, 209, 269,
 520, 697, 744, 940, 1443
 Baci, Alexandru, 465
 Baci, Constantin, 128
 Baci, Dorin, 1464
 Baci, George, 304
 Baci, Ion, 375
 Baci, Margareta, 31
 Baci, Maria, 156, 288, 304, 565,
 601, 846, 856, 1439
 Baconsky, A.E., 11, 153, 234, 235,
 423, 468, 472, 509, 546, 657,
 727, 759, 770, 867, 878, 900,
 1003, 1026, 1082, 1196, 1448,
 1465, 1478, 1482
 Baconsky, Leon, 1117
 Bacovia, George, 60, 127, 134, 151,
 174, 182, 185, 214, 238, 290,
 326, 327, 440, 483, 491, 492,
 545, 623, 672, 684, 686, 719,
 722, 770, 771, 784, 808, 815,
 821, 834, 880, 887, 956, 966,
 974, 986, 1011, 1032, 1082,
 1129, 1142, 1190, 1203, 1240,
 1275, 1282, 1382, 1413, 1424,
 1448, 1466, 1479, 1483, 1527,
 1552, 1557
 Badea Dumitru, 1210
 Badea, Constantin, 896

Badea, Costel, 128
 Badea, Marian, 20, 271
 Badea, Marin, 283, 625, 1319
 Badea, Ștefan, 785
 Badi, Nicolae, 435
 Bagdasar, Radu, 794, 881, 1067,
 1269, 1317, 1321
 Bahtin, M., 231, 483, 640, 969, 1222
 Baican, Eugen, 309, 311, 1543
 Balaban, Cornel, 150, 1078
 Balaci, Alexandru, 17, 29, 35, 36,
 58, 71, 93, 126, 130, 184, 201,
 212, 271, 371, 413, 449, 498,
 641, 648, 654, 662, 695, 755,
 762, 787, 792, 793, 805, 847,
 857, 902, 910, 912, 941, 969,
 1026, 1065, 1067, 1079, 1124,
 1152, 1165, 1179, 1273, 1339,
 1365, 1376, 1405, 1469, 1478,
 1518, 1519
 Balahur, Paul, 18, 50, 102, 224, 311,
 382, 390, 491, 633, 660, 690,
 795, 900, 1068, 1070, 1075,
 1076, 1170, 1267, 1384
 Baldensperger, Fernand, 328
 Balke, William, 459
 Bally, Charles, 275
 Balotă, George, 335
 Balotă, Ileana, 116, 128,, 645, 764
 Balotă, Nicolae, 20, 416, , 696, ,
 1072
 Balș, Teodor, 813, 1080
 Baltag, Cezar, 50, 137, 153, 207,
 229, 235, 285, 290, 311, 335,
 437, 449, 546, 562, 581, 653,
 656, 657, 664, 692, 698, 720,
 760, 770, 813, 872, 916, 958,
 971, 1089, 1355
 Baltazar, Camil, 656, 1463
 Banciu, Carmen Francesca, 762,
 1556

- Banciu, Paul Eugen, 82, 281, 424, 569, 762, 833, 943, 1150, 1285, 1371, 1430, 1517, 1555
- Banu, Cornel, 166, 605, 1446
- Banuș, Maria, 110, 153, 281, 759, 770, 813, 826, 875, 914, 1026, 1075, 1275
- Baranga, Aurel, 155, 387, 491, 629, 643, 716, 755, 787, 1030, 1118, 1343, 1410, 1485, 1517
- Barbilian, Gerda 191, 980, 1251
- Barborică, C., 87, 1483
- Barbu, Constantin, 21, 316, 462, 581, 582, 608, 678, 680, 705, 708, 784, 807, 905, 984, 1360
- Barbu, Eugen, 21, 28, 29, 109, 111, 115, 124, 129, 141, 187, 207, 231, 257, 279, 280, 357, 359, 400, 417, 426, 447, 495, 501, 506, 523, 526, 527, 536, 549, 570, 578, 595, 629, 631, 638, 648, 654, 673, 676, 696, 698, 713, 715, 728, 752, 759, 782, 783, 801, 819, 825, 840, 871, 884, 890, 898, 902, 912, 916, 921, 923, 961, 971, 1010, 1017, 1036, 1048, 1060, 1073, 1085, 1114, 1120, 1144, 1147, 1156, 1158, 1194, 1217, 1222, 1248, 1283, 1298, 1315, 1359, 1370, 1379, 1410, 1459, 1467, 1487, 1493, 1565
- Barbu, Ion, 33, 37, 39, 41, 60, 64, 149, 158, 182, 186, 191, 199, 214, 226, 235, 248, 284, 312, 338, 417, 471, 502, 545, 570, 607, 672, 715, 759, 770, 776, 821, 887, 916, 980, 1010, 1045, 1077, 1084, 1100, 1101, 1116, 1129, 1137, 1156, 1163, 1190, 1198, 1203, 1251, 1253, 1292, 1424, 1478, 1510, 1517, 1560, 1564, 1567
- Barbu, Marian, 171, 437, 1460
- Barbu, Petre, 474, 707, 1563
- Bardan, Vasile, 34, 1081, 1417
- Bardu, Nistor, 474
- Barițiu, George, 391, 849, , 1255 1288, 1525
- Barna, Dorin, 732, 1525
- Barnett, F.J., 227, 396
- Barone, Orlando, 741
- Bart, Jean, 306
- Barth, John, 717
- Barthes, Roland, 20, 155, 210, 231, 300, 411, 483, 520, 530, 640, 732, 734, 858, 873, 984, 1136, 1347, 1409, 1417, 1424, 1476, 1530, 1556
- Basarab, Corneliu, 627,
- Baş, Gheorghe, 525, 836
- Bazin, Hervé, 87
- Băciuț, Nicolae, 181, 183, 192, 208, 330, 364, 476, 620, 706, 865, 940, 944, 997, 998, 999, 1081, 1125, 1222, 1230, 1353, 1354, 1406, 1429, 1449, 1476, 1542, 1555, 1562, 1564, 1567
- Bădărău, George, 161, 162, 452, 601, 858, 1333
- Bădescu, Horia, 16, 90, 172, 195, 196, 218, 358, 469, 533, 551, 609, 627, 630, , 739, 746, 750, 789, 854, , 896, 897, 971, 1007, 1082, 1203, 1267, 1290, 1362, 1363
- Bădescu, Ilie, 59, , 448, 676, 820, 842, 863, 1144, 1416, 1503, 1517
- Bădescu, Ioana, 846
- Bădescu, Scipione, 1186
- Bădică, Viorel, 149, 812
- Bădicuț, Ilie, 646, 942
- Bădiliță, Cristian, 856, 1200

- Bădițescu, Marius, 862
 Bădrăgan, Stelian, 731
 Bădrăjan, Gh., 1400
 Băghină, Doina, 608
 Băicoianu, Zoe, 748
 Băieșu, Ion, 40, 136, 140, 145, 155,
 197, 335, 355, 367, 430, 498,
 595, 629, 644, 653, 715, 716,
 751, 818, 900, 901, 1120, 1197,
 1210, 1441
 Băileșteanu, Fănuș, 60, 198, 219,
 263, 488, 545, 654, 772, 822,
 1068, 1151, 1397, 1416, 1441,
 1504
 Băileșteanu, Jean, 654
 Băjenaru, Cătălin, 178, 1349, 1538,
 Băjenaru, Constantin, 1406, 1567
 Băjenaru, Grigore, 232
 Bălaj, Teofil, 130, 364, 405, 640,
 641, 654, 748, 754, 941, 1070,
 1358, 1382
 Bălan, Ion Dodu, 23, 91, 111, 113,
 114, 117, 118, 125, 130, 171,
 190, 207, 223, 272, 344, 364,
 388, 503, 527, 547, 559, 590,
 625, 627, 648, 681, 739, 790,
 795, 805, 812, 890, 894, 911,
 963, 1005, 1022, 1023, 1027,
 1052, 1065, 1164, 1178, 1318,
 1364, 1380, 1405, 1518, 1519
 Bălașa, Sabin, 128, 304, 645, 764,
 929, 1071
 Bălăeț, Dumitru, 571, 656, 841, 905,
 937, 957, 1180, 1416
 Bălăiță, George, 16, 53, 296, 298,
 334, 338, 340, 397, 409, 449,
 501, 507, 546, 554, 629, 636,
 682, 750, 810, 817, 858, 890,
 926, 937, 963, 972, 1011, 1023,
 1048, 1049, 1074, 1097, 1115,
 1146, 1424, 1458, 1555
 Bălănescu, Sorina, 789, 1248
 Bălănică, Vladimir, 325, 473, 581,
 582, 617, 754, 991, 1122, 1223,
 1224, 1225
 Bălănoiu, Emilian, 959, 1005, 1117,
 1328
 Bălcescu, Nicolae, 130, 233, 304,
 406, 408, 558, 593, 633, 729,
 856, 867, 875, 911, 919, 925,
 942, 943, 977, 1062, 1082, 1174,
 1182, 1185, 1187, 1512, 1517,
 1562
 Bălu, Ion, 21, 366, 546, 708, 766,
 899, 1027, 1028
 Bănățeanu, Al., 970
 Bănescu, Florin, 73, 424, 566, 568,
 570, 571, 719, 782, 955, 1093,
 1193, 1314, 1315, 1412, 1483,
 1515
 Bănulescu, Ștefan, 53, 264, 276,
 456, 501, 508, 546, 615, 623,
 629, 638, 692, 706, 725, 759,
 775, 810, 884, 900, 989, 990,
 1011, 1094, 1148, 1249, 1269,
 1372
 Bănuță, Ion, 1026, 1098, 1100, 1152,
 1399, 1520
 Băran, Vasile, , 67, 118, 140, 201,
 215, 262, 345, 481, 508, 538,
 554, 627, 632, 662, 905, 1062,
 1237, 1381, 1405, 1474, 1482,
 1494
 Bărboi, Constanța, 558, 1325
 Bărbulescu, Marta, 40, 712, 770,
 854, 1501
 Bărbulescu, Mihai, 40, 130, 385,
 630, 631, 1063, 1080, 1081,
 1443, 1519
 Bărbulescu, Simion, 94, 292, 942,
 1083, 1103, 1309, 1323, 1425
 Bărbuță, Margareta, 912, 939, 1110
 Băsescu, Traian, 1559

- Bârgău, Valeriu, 72, 90, 212, 237,
313, 349, 364, 408, 537, 553,
706, 747, 807, 812, 828, 940,
1025, 1028, 1069, 1081, 1068,
1140, 1149, 1166, 1182, 1184,
1239, 1275, 1287, 1290, 1306,
1360, 1385, 1403, 1407, 1417,
1452, 1489, 1495
- Bârlădeanu, Dan, 81
- Bârlădeanu, Victor, 982, 1290
- Bârna, Nicolae, 881
- Bârna, Vlaicu, 11, 12, 83, 84, 137,
371, 639, 793, 813, 1070, 1086,
1117, 1333, 1405, 1455
- Beckett, Samuel, 316, 666, 887, 960,
971, 1170, 1567
- Bedrosian, Magdalena, 19
- Behring, Eva, 71, 615
- Bejenaru, Ionel, 156, 594, 1185
- Belciu, Maia, 709
- Beldeanu, Adrian, 29, 237
- Beldeanu, Ion, 162, 446, 533
- Beligan, Radu, 61, 1393, 1424, 1527
- Bengescu, Hortensia Papadat, 134,
139, 272, 436, 545, 615, 680,
705, 899, 915, 980, 1010, 1044,
1285, 1402, 1462, 1475, 1509,
1540
- Beniuc, Mihai, 23, 24, 27, 31, 93,
96, 98, 105, 125, 129, 147, 151,
153, 187, 225, 235, 283, 305,
334, 376, 408, 431, 482, 487,
498, 551, 566, 574, 578, 592,
593, 619, 640, 641, 649, 656,
678, 684, 748, 758, 759, 813,
820, 900, 927, 1062, 1079, 1081,
1284, 1303, 1357, 1415, 1518
- Benjamin, Walter, 736
- Berca, Olimpia, 26
- Bercea, Liviu Petru, 140, 671, 1515
- Berceanu, Patrel, 608, 679, 705, 708,
724
- Berindeanu, Florin, 283, 432, 433,
493, 524, 582, 726, 801, 837, 965,
1099, 1198, 1301, 1421, 1520
- Berindei, Dan, 640, 1174, 1304
- Berindei, Octavian, 130
- Berlogea, Ileana, 116, 470, 594, 616,
791, 1120, 1222, 1343, 1458,
1558
- Bernea, Ernest, 170, 542, 543, 711,
1419
- Bernea, Horia, 170, 929
- Berza, Mihai, 89, 605, 1243, 1244
- Beșteliu, Marian, 318, 607
- Bianu, Corin, 1148
- Bianu, Ioan, 5, 333, 1148, 1306
- Biberi, Ion, 20, 139, 317, 912, 914
- Bibescu, George, 1398, 1387,
1447
- Bibescu, Martha, 25, 873, 1160,
1337
- Bibicescu, G., 333
- Bibicioiu, Victor, 874, 1105, 1265,
1558
- Biolan, Toma, 971, 1523
- Birăescu, Traian Liviu, 136, 1155,
1282
- Biró, László Péter, 680
- Birou, Virgil, 833, 1516, 1517
- Bittel, Adriana, 229, 809, 1050,
1328, 1493, 1538
- Blaga, Dorli, 685, 1348
- Blaga, Lucian, 11, 21, 22, 55, 59, 60,
71, 80, 81, 82, 83, 111, 124, 127,
129, 133, 139, 140, 149, 156,
158, 174, 175, 214, 220, 226,
236, 248, 266, 273, 281, 282,
283, 286, 301, 306, 310, 327,
334, 338, 347, 389, 390, 414,
416, 419, 444, 449, 451, 452,
459, 468, 474, 481, 483, 486,
491, 492, 495, 496, 502, 528,
543, 602, 614, 623, 627, 628,

- 648, 666, 672, 678, 683, 684,
685, 699, 708, 721, 743, 755,
759, 768, 770, 771, 790, 811,
812, 815, 816, 821, 822, 836,
838, 849, 857, 867, 871, 878,
886, 887, 893, 905, 911, 912,
934, 936, 953, 957, 958, 975,
977, 987, 988, 994, 1008, 1010,
1011, 1013, 1018, 1027, 1028,
1039, 1046, 1077, 1084, 1090,
1096, 1114, 1116, 1134, 1152,
1166, 1198, 1218, 1219, 1239,
1250, 1256, 1263, 1274, 1312,
1336, 1341, 1348, 1354, 1358,
1363, 1364, 1382, 1385, 1411,
1413, 1416, 1440, 1448, 1450,
1457, 1465, 1466, 1479, 1484,
1510, 1515, 1536, 1546, 1549,
1550, 1557, 1566
- Blaga, Miron, 311, 979, 1306,
1346, 1548
- Blanchot, Maurice, 697, 859, 1045,
1203, 1497, 1529, 1531
- Blandiana, Ana, 11, 16, 49, 108,
137, 153, 229, 253, 273, 311,
326, 367, 379, 491, 546, 562,
624, 628, 649, 656, 712, 759,
770, 787, 813, 887, 903, 913,
963, 965, 993, 998, 1018, 1023,
1028, 1047, 1075, 1107, 1189,
1230, 1275, 1282, 1305, 1357,
1396, 1453, 1459, 1467, 1474,
1487, 1494, 1501, 1511
- Blaș, Teodor, 552
- Blecher, Marcel, 12, 635, 1454,
1455
- Bloom, Leon, 736
- Bloy, Léon, 1254
- Bo, Carlo, 183, 310, 1088, 1113,
1517, 1555
- Boariu, Ana Maria, 826, 1256
- Boboc, Alexandru, 246, 423, 1536
- Bodiu, Andrei, 163, 597, 711, 727,
960, 961, 1333, 1434
- Boerescu, Silviu, Dan, 197, 304,
555, 596, 677, 707, 846, 966,
969, 977, 1320, 1419, 1427
- Boeriu, Eta, 11, 16, 82, 136, 199,
841, 1216, 1219, 1220, 1221,
1448
- Bogdan, Radu, 25, 246
- Boghian, Nicolae, 183, 480, 535
- Bogorodea, Gheorghe, 382, 1560
- Bogrea, Vasile, 244, 984
- Bogza, Geo, 16, 94, 108, 245, 265,
279, 326, 327, 335, 407, 414,
417, 423, 467, 508, 537, 538,
607, 623, 638, 639, 646, 648,
657, 765, 786, 813, 844, 849,
870, 873, 875, 876, 887, 889,
898, 914, 982, 983, 993, 1067,
1089, 1154, 1164, 1183, 1261,
1271, 1273, 1276, 1296, 1297,
1310, 1356, 1359, 1364, 1368,
1369, 1389, 1395, 1412, 1418,
1419, 1442, 1448, 1453
- Bogza, Radu, 467
- Boia, Lucian, 283, 863
- Bokor, Katalin, 113, 1062
- Boldea, Iulian, 313, 697, 741, 843,
1335, 1542, 1543, 1544
- Boldureanu, Ioan Viorel, 228, 778,
781, 1035
- Bolintineanu, Dimitrie, 134, 225,
257, 318, 445, 539, 926, 942,
1185, 1215, 1247
- Böll, Heinrich, 156, 1381
- Bolliac, Cezar, 139, 147, 167, 1056
- Bontea, Adriana, 146, 341, 435, 726,
969, 1100, 1200, 1319, 1420,
1534
- Boos, Jan Willem, 338
- Borbely, Ștefan, 181, 476, 581, 582,
742, 1125, 1338, 1567

- Borcea, Licinia, 310, 1211
 Borcilă, Mircea, 1381
 Borda, Valentin, 886, 914
 Bordeianu, Cătălin, 104, 660, 1107, 1303, 1309, 1394
 Bordeianu, Mihai, 51, 1306
 Borges, Jorge Louis, 251, 302, 338, 379, 420, 516, 704, 719, 734, 741, 761, 823, 836, 840, 847, 874, 894, 940, 972, 974, 1118, 1195, 1206, 1217, 1250, 1280, 1285, 1345, 1487, 1525
 Boroda, Ion, 161, 638, 1383
 Borșa, Ioan, 1275, 1361
 Borșun, Dumitru, 730
 Bosquet, Alain, 449, 719, 921, 1184
 Bostan, Constantin, 244, 305, 308
 Bot, Ioana, 309, 310, 311, 623, 759, 926, 943, 965, 1028, 1046, 1068, 1084, 1149, 1166, 1184, 1256, 1273, 1291, 1366, 1396, 1407, 1461, 1495
 Botez, Alice, 217, 362, 954, 1492
 Botez, Constantin, 78,
 Botez, Demostene, 100, 110, 414, 512, 534, 546, 623, 813, 847, 1088, 1215
 Botez, Eugeniu, 367
 Botez, Gheorghe, 1439,
 Botez, Mihai, 1425
 Botezatu, Petre, 836
 Botoran, Constantin, 246, 275
 Botta, Dan, 207, 479, 526, 549, 550, 570, 854, 916
 Botta, Emil, 133, 185, 205, 236, 268, 269, 362, 416, 417, 437, 440, 546, 562, 770, 799, 809, 964, 1204, 1159, 1468, 1479
 Bourdieu, Pierre, 603
 Boureanu, Radu, 99, 342, 343, 371, 372, 404, 508, 511, 558, 580, 601, 786, 813, 847, 971, 1026, 1082, 1083, 1303, 1555
 Brad Chisacof, Liei, 812
 Brad, Alexandru, 98, 348, 470,
 Brad, Ion, 17, 43, 99, 116, 127, 130, 178, 207, 267, 347, 458, 501, 507, 518, 526, 555, 557, 627, 639, 657, 681, 706, 746, 748, 751, 812, 813, 891, 911, 927, 941, 962, 963, 1023, 1025, 1057, 1065, 1075, 1085, 1133, 1149, 1164, 1181, 1198, 1213, 1229, 1238, 1303, 1380, 1404, 1415, 1460, 1483, 1493, 1507, 1555, 1567
 Bradu, Mircea, 166, 696
 Bradu, Nistor, 992, 1350
 Braga, Corin, 249, 318,, 811, 989, 963, 1107
 Braga, Mircea, 179, 327, 561, 563, , 872, 1072, 1188, 1216, 1220, 1227, 1239, 1351, 1446
 Braga, Rodica, 40, 881, 1087, 1133, 1134, 1429,
 Brahaș, Cornel, 655, 680, 705, 708, 807, 1069, 1360, 1375, 1387, 1472, 1518
 Braic, Vasile, 162, 164, 861, 1333
 Bratosin, Ștefan, 288, 304, 531, 575, 601, 662, 847
 Bratu, Savin, 280, 1397
 Braudel, Fernand, 379, 1501
 Brădățean, Gh., 660, 690
 Brădățeanu, Virgil, 1150, 1367
 Brădean, Traian, 128, 645, 731, 764, 929
 Brăescu, Gheorghe, 138, 367
 Brăescu, Mariana, 471, 579, 1203, 1327, 1559
 Brăneanu, C., 56
 Brătescu, Geta, 69
 Brătescu-Voinești, Al., 183, 506, 567, 852, 946
 Brătianu, Dumitru, 380,

- Brătianu, Gh., I., 369, 548, 605, 835
 Brâncoveanu, Anna, 814, 1028, 1386, 1447
 Brâncoveanu, Bogdan, 1076,
 Brâncoveanu, Romulus, 464
 Brâncuș, Grigore, 191, 240, 340, 384, 481, 532, 668, 762, 891, 1270, 1488
 Breazu, Ion, 486, 546, 878, 1291, 1351, 1367, 1468
 Breban, Nicolae, 110, 229, 296, 300, 321, 407, 417, 449, 501, 546, 629, 631, 636, 706, 722, 728, 810, 858, 893, 898, 899, 900, 911, 914, 972, 1011, 1074, 1134, 1197, 1253, 1287, 1300, 1410, 1526
 Brecht, Bertold, 492, 828, 1103, 1206, 1267, 1534, 1535
 Breitenhofer, Anton, 237
 Breslașu, Marcel, 280, 1517
 Brezianu, Barbu, 27, 873
 Brezu, Constandina, , 24, 1475
 Brocea, Georgeta, 581, 706
 Brudașcu, Dan, 419, 439, 497, 589, 780, 904, 1525
 Brudiu, E., 327, 1226
 Brumaru, A.I., 198, 292, 438, 440, 587, 588, 731, 850, 972, 973, 1102, 1205, 1250, 1322, 1323, 1423, 1526,
 Brumaru, Emil, 150, 190, 207, 417, 425, 531, 655, 679, 770, 775, 776, 808, 1023, 1075, 1162, 1194, 1198, 1204, 1252, 1300, 1413, 1465, 1550, 1551
 Buciu, Marian Victor, 985, 1145, 1340
 Bucșa, Petre, 95, 508, 539, 621, 685, 748, 974, 994, 1073, 1396, 1508
 Bucur, Marin, 27, 68, 70, 128, , 214, 350, 508, 570, 645, 764, 962, 986, 989, 1141, 1193, 1199, 1245, 1272, 1294, 1295, 1300, 1321, 1431, 1432
 Bucur, Pavel, 124, 634
 Bucur, Romulus, 164, 570, 771, 847, 1193
 Bucuța, Emanoil, 1225, 1226
 Budai Deleanu, Ion, 1010, 1058, 1134, 1365, 1507
 Budescu, Ion, 50, 312, 379, 630, 674, 897
 Buduca, Ioan, 63, 139, 145, 408, 532, 533, 582, 668, 670, 703, 707, 721, 762, 802, 804, 1268, 1317, 1552, 1565
 Bugariu, Voicu, 32, 40, 59, 61, 90, 192, 212, 291, 385, 407, 430, 500, 528, 678, 706, 783, 788, 807, 824, 843, 940, 1097, 1146, 1162, 1182
 Bujtăr, Pavel, 1193, 1483
 Bulat, Virgil, 453, 814, 1447
 Bulgăr, Gheorghe, 313, 369, 624, 903, 1007, 1148, 1283, 1290, 1360, 1382, 1442, 1460
 Bulhardt, Franz Johannes, 125, 127, 130, 207, 534, 649, 928
 Buluță, Gheorghe, 60, 151, 191, 382, 532, 920, 1158
 Bulza, Teodor, 424, 568, 777, 1173
 Bunea, Mircea, 690, 782
 Bunescu, Ștefan, 107, 398, 1312
 Buruiană, Octavian, 90, 340, 573, 908, 922
 Busuiocanu, Alexandru, 189, 413, 584, 644, 1119, 1374
 Bușegescu, Romeo, 304, 305, 737, 1419, 1427
 Butnaru, Ion, 537, 558, 571, 746
 Butnaru, Leo, 330, 1333
 Butor, Michel, 231, 734
 Buțan, Vasile, 74, 817

Buzași, Ion, 43, 70, 200, 470, 685,
768, 1186, 1239, 1306, 1342,
1354, 1396, 1507, 1558, 1566
Buzărnescu, Ștefan 107, 548, 1312,
1401

Buzea, Constanța, 9, 49, 63, 146,
171, 229, 285, 288, 349, 408,
434, 508, 516, 639, 657, 726,
759, 770, 771, 813, 846, 903,
964, 969, 1100, 1131, 1200,
1205, 1282, 1390, 1398, 1421,
1511, 1520, 1521, 1525, 1547

Buzinschi, Anta Raluca, 1304, 1456,
1476

Buznea, Valeriu, , 1126, 1567

Buzura, Augustin, 13, 16, 53, 110,
152, 277, 292, 417, 449, 457,
501, 524, 546, 562, 583, 595,
627, 628, 629, 631, 635, 649,
651, 692, 728, 749, 750, 759,
852, 899, 900, 926, 963, 972,
1023, 1048, 1049, 1050, 1074,
1094, 1228, 1230, 1238, 1432,
1513, 1526

C

Cacoveanu, Viorel, 266, 355, 641,
716

Caillois, Roger, , 320, 1002, 1455

Calion, Ion, 181, 996

Calomfirescu, Nicolae, , 241, 413,
414, 570, 818, 986

Calvino, Italo, 734, 1181

Carnilar, Eusebiu, 280, 397, 1233,
1488

Camus, Albert, 293, 484, 534, 606,
789, 978, 1508

Cantacuzino, Constantin, 560, 1056

Cantacuzino, G.M., 873

Cantacuzino, Șerban, 916,

Cantemir, Dimitrie, 66, 134, 148,
162, 185, 310, 478, 560, 594,
667, 1009, 1152, 1445

Cantemir, Natalia, 226, 1093

Capote, Truman, 603, 637, 982

Caracostea, D., 70, 201, 411, 943,
1104, 1220, 1273, 1324, 1512,
1563

Caragea, Dan, 65, 1460

Caragiale, Ion, Luca., 15, 18, 31, 38,
134, 140, 148, 231, 262, 268,
295, 318, 333, 339, 343, 368,
390, 396, 427, 477, 483, 490,
493, 533, 545, 563, 578, 624,
715, 716, 723, 776, 826, 845,
853, 888, 891, 900, 929, 932,
944, 965, 1009, 1034, 1045,
1073, 1118, 1133, 1138, 1151,
1172, 1191, 1198, 1200, 1204,
1211, 1235, 1246, 1261, 1273,
1277, 1294, 1296, 1302, 1304,
1312, 1334, 1365, 1367, 1388,
1427, 1429, 1440, 1442, 1455,
1504, 1508, 1548, 1556, 1567,
1583

Caragiale, Mateiu, 16, 230, 262,
267, 333, 490, 562, 623, 715,
776, 1044, 1190, 1203,
1234, 1454

Caraman, Petru, 711, 1440

Carandino, Nicolae, 334, 912

Caranfil, Constantina, 1068, 1507

Caranfil, Mihai. 691, 704, 782,

Cardarelli, Vincenzo, 214, 333

Carianopol, Virgil, 31, 527, 578,
626,

Carianopol, Virginia, 349, 712,
823, 1125, 1207, 1266, 1349

Cassian, Nina, 67, 182, 235, 281,
473, 518, 521, 649, 656, 770,
993, 1047, 1075

Cațighera, Irina Oana, 575, 601

Cazacu, Aculin, 246, 633,

Cazan, Gheorghe, 246, 1429

Cazimir, Otilia, 395, 638, 656, 813,
1023

- Cazimir, Șt., 691, 943,
 Căliman, Călin, 130, 304, 514, 616,
 754
 Călin, Constantin, 151, 153, 732,
 1424, 1528
 Călin, Liviu, 61, 870, 985, 1026,
 1478, 1479,
 Călinescu, Al., 21, 49, 135, 205, 228,
 257, 274, 279, 381, 525, 556,
 566, 574, 585, 672, 676, 685,
 706, 803, 832, 875, 913, 929,
 947, 964, 1031, 1092, 1174,
 1185, 1190, 1208, 1222, 1266,
 1281, 1317, 1333, 1396, 1409,
 1435, 1452, 1470, 1491, 1507,
 1526
 Călinescu, G., 3, 5, 14, 21, 47, 63,
 74, 78, 90, 135, 160, 167, 170,
 207, 229, 231, 238, 273, 283,
 288, 350, 368, 371, 373, 392,
 417, 423, 430, 455, 470, 473,
 484, 491, 526, 541, 555, 571,
 612, 621, 646, 669, 758, 760,
 767, 772, 797, 817, 823, 832,
 850, 852, 859, 881, 883, 901,
 903, 908, 915, 920, 948, 950,
 963, 964, 1000, 1034, 1042,
 1050, 1058, 1083, 1093, 1109,
 1118, 1136, 1159, 1175, 1182,
 1202, 1239, 1242, 1247, 1259,
 1262, 1289, 1296, 1298, 1323,
 1330, 1347, 1350, 1363, 1410,
 1414, 1506, 1516, 1533, 1548,
 1560, 1579, 1586, 1588
 Călugăru, Alice, 270, 280, 892
 Căprariu, Al., 13, 32, 70, 347, 385,
 411, 627, 684, 766, 979, 1082,
 1083, 1134, 1165, 1176, 1239,
 1305, 1395, 1557
 Căpușan-Vodă, Maria, 42, 324, 346,
 412, 464, 684, 911, 925, 928,
 1047, 1070, 1114, 1222, 1231,
 1274, 1381, 1530, 1531
 Cărmidă, Daniel, 1248, 1470
 Cătina, Oana, 41, 865
 Căndea, Virgil, 10, 64, 191, 476,
 496, 550, 594, 629, 667, 677,
 760, 863, 1123, 1499
 Căndroveanu, Hristu, 16, 211, 225,
 285, 349, 627, 764, 772, 1031,
 1047, 1138, 1222, 1452
 Cântec, Florin, 166, 597, 862, 1419,
 1529
 Cărdu, Petru, 24, 288, 1464
 Cărlan, Nicolae, 732, 1539
 Cârlova, Vasile, 134, 185
 Cârlușea, Z., 113, 188, 189, 336,
 362, 551, 571, 578, 654, 676,
 704, 822, 905, 959, 1023, 1080,
 1096, 1196, 1249, 1267, 1285,
 1389, 1469, 1488, 1503
 Cărnești, Magda, (Magdalena Ghica),
 17, 21, 31, 50, 137, 146, 147,
 155, 163, 169, 182, 217, 218,
 285, 292, 315, 316, 318, 351,
 368, 369, 421, 443, 461, 533,
 581, 582, 608, 680, 705, 708,
 742, 771, 775, 817, 852, 872,
 873, 885, 907, 932, 943, 974,
 1026, 1027, 1057, 1093, 1137,
 1141, 1156, 1166, 1175, 1180,
 1193, 1194, 1212, 1332, 1342,
 1351, 1424, 1438, 1448, 1527,
 1539, 1554
 Cărnești, Radu, 74, 130, 153, 207,
 348, 421, 498, 656, 712, 732,
 770, 771, 974, 1032, 1045, 1081,
 1165, 1168, 1181, 1240, 1257,
 1275, 1402, 1460, 1507, 1554
 Cărnău, Ion, 288, 303, 575, 601, 847
 Celan, Paul, 267, 1275
 Cenușă, Maria, 1312, 1354
 Cenușă, Mircea, 200, 486, 621,
 Cercel, Ioan, 453, 454, 603, 740,
 1335, 1545

- Cerna, Panait, 190, 657, 883
 Cernat, Mihai, 432, 725, 965, 1462
 Cernea, Mihai, 141, 1194, 1413
 Cernea, Vladimir, 713, 1048
 Cerneț, Laurențiu, 424, 567, 568, 818
 Cernicova, Galina, 1375
 Certa, Rolando, 333, 500, 602
 Cesereanu, Domițian, 893, 1291, 1351,
 Cesereanu, Ruxandra, 175, 710, 877, 1200, 1452
 Cetea, Doina, 349, 602, 880, 1508
 Chandler, Raymond, 141, 1194, 1413
 Chehiaian Carmen Tudora, 176, 474, 901, 1223, 1446
 Cheie-Pantea, I., 54, 55, 377, 892, 1090, 1373
 Chelcea, Septimiu, 22, 189
 Chelu, Marin, 456, 1212
 Cheroiu, Gabriel, 482, 889
 Chichere, Ion, 525, 836
 Chifor, Vasile, 180, 328, 620, 639, 1104, 1351
 Chifu, Gabriel, 169, 172, 173, 608, 746, 1439
 Chinez, Ion, 479, 546, 1363
 Chiriac, Ion, 104, 199, 224, 599, 660, 1075
 Chirilă, Dumitru, 166, 696, 1119
 Chirilă, George, 112, 129, 144, 187, 188, 249, 484, 513, 540, 689, 712, 941, 1186, 1241, 1308, 1371, 1377, 1397, 1567
 Chiriță, Constantin, 62, 413, 414, 508, 513, 710, 752, 800, 963, 1023, 1026, 1049, 1500
 Chirovici, Rădu, 691, 782
 Chiru, Ionel, 795, 1004, 1215, 1266
 Chiscop, Livu, 592, 732, 856, 1207, 1325
 Chișu, Ioan, 556, 748
 Chișu, Lucian, 2, 3, 7, 190, 527, 551, 677, 781, 806, 959, 1062, 1095, 1390, 1402
 Chitic, Paul Cornel, 644, 716
 Chițimia, I. Const., 422, 921, 1009, 1039, 1262, 1488
 Chițimia, Silvia, 434, 1305,
 Chivu, Gheorghe, 1166, 1304
 Ciachir, Dan, 292, 302, 454, 588, 667, 745, 984
 Cimpoeșu, Petru, 19, 40, 45, 90, 636, 680, 705, 708, 732, 978, 1050, 1105, 1106, 1182, 1328, 1400
 Ciobanu, Constantin Th., 74, 589, 817, 1206,
 Ciobanu, Mircea, 16, 39, 153, 284, 409, 425, 476, 588, 636, 764, 770, 899, 963, 1023, 1205, 1023, 1026, 1047, 1053, 1104, 1205
 Ciobanu, Nicolae, 24, 60, 183, 1501, 184, 334, 338, 405, 1005, 1126, 1233, 1454, 1501
 Ciobanu, Radu, 1351, 1391,
 Ciocan, Constantin, 113, 942, 1080, 1519
 Ciocârlie, Corina, 390, 809, 810, 1189
 Ciocârlie, Livius, 21, 40, 664, 735, 935, 952, 1072, 1192, 1225, 1253, 1261, 1282, 1298, 1346, 1412, 1425, 1443, 1483, 1534, 1556
 Cioculescu, Barbu, 207, 367, 1133
 Cioculescu, Șerban, 11, 38, 68, 78, 86, 90, 95, 112, 128, 131, 140, 162, 174, 219, 238, 244, 265, 313, 316, 338, 344, 345, 353, 367, 400, 410, 418, 436, 455, 464, 479, 482, 502, 532, 534, 536, 546, 562, 639, 649, 651, 681, 708, 715, 765, 767, 786, 810, 812, 825, 859, 873, 898,

- 909, 964, 1026, 1044, 1067,
1084, 1085, 1102, 1090, 1132,
1133, 1214, 1216, 1234, 1238,
1245, 1263, 1272, 1289, 1303,
1364, 1379, 1403, 1439, 1459,
1465, 1474, 1505, 1508, 1532,
1560
- Ciolcan, Geo, 18, 28, 113, 207, 357,
549, 646, 647, 722, 727, 837,
891, 902, 935, 956, 1036, 1063,
1141, 1194, 1364
- Cionoff, Șerban, 406, 807, 843,
1081, 1268
- Ciopraga, Constantin, 76, 133, 134,
160, 198, 224, 306, 308, 338,
352, 441, 449, 512, 623, 658,
659, 660, 664, 665, 678, 755,
796, 810, 857, 912, 945, 947,
977, 979, 1026, 1031, 1032,
1072, 1107, 1124, 1137, 1248,
1277, 1279, 1391, 1397, 1410,
1427, 1459, 1536, 1568
- Cioran, Emil, 197, 198, 280, 292,
302, 316, 407, 412, 454, 468,
516, 794, 826, 855, 856, 860,
864, 902, 964, 984, 1041, 1217,
1442, 1546
- Ciotea, Florin, 755, 1564
- Cipariu, Timotei, 10, 43, 475, 1131,
1284, 1336, 1342
- Ciprian, Gh., 338, 496, 1180, 1259
- Cistelecan, 139, 167, 311, 313, 457,
581, 582, 741, 863, 923, 961,
1035, 1212, 1320, 1336, 1431,
1527, 1546
- Ciubotă, Viorel, 270, 539
- Ciucur, Dumitru, 179, 246, 619
- Ciurea, Doina, 237, 391
- Cizek, 1138, 1165, 1166, 1475
- Clisu, Constantin, 1073, 1107
- Coandă, George, 632, 646, 690, 730,
941, 1101, 1323, 1523
- Cobadin, Nicolae, 308, 858, 991,
1209, 1331
- Cocea, Dina, 92, 115, 143, 200, 502,
642, 1317, 1343
- Cocea, N.D., 601, 623, 1060, 1079,
- Cocora, Ion, 17, 182, 346, 558, 559,
1275
- Codoban, Aurel, 31, 309, 678, 684,
1166
- Codreanu, Mihai, 84, 414,
- Codreanu, Theodor, 219, 732, 974,
977, 1209, 1537
- Codrescu, Elena, 85, 144, 609,
1080, 1081, 1149
- Codruț, Mariana, 553, 868, 1076,
1148, 1169, 1198, 1209, 1484,
1540
- Coja, Ion, 27, 200, 232, 234, 687,
1145, 1488
- Cojocaru, Dan, 211, 810, 1210, 1562
- Cojocaru, Liana, 17, 42, 197, 447,
567, 715, 716,
- Colțescu, Gabriela, 107, 228, 423,
- Colțescu, Viorel, 26, 548, 1090
- Coman, Mihai, 39, 76, 89, , 241,
243, 338, 385, 409, 431, 503,
530, 706, 711, 823, 888, 940,
961, 1003, 1041, 1181, 1211,
1233, 1354, 1396, 1407, 1411,
1419, 1472, 1485, 1504
- Comarnescu, Milena, 168, 1437
- Comarnescu, P., 38, 39, 138, 263,
353, 354, 548, 606, 678, 720,
721, 869, 870, 927, 984, 995,
1006, 1019, 1132, 1214, 1259,
1333, 1360, 1385, , 1552, 1558
- Comănescu, Denisa, 530, 550, 633,
837, 1339, 1351, 1354, 1407,
1501
- Conachi, Costache, 134, 913
- Condeescu, Alexandru Dan, 49, 90,
138, 197, 205, 382, 444, 445,

- 481, 499, 532, 533, 539, 677,
781, 806, 906, 959, 994, 1102,
1143, 1159, 1388, 1389, 1495,
1503
- Condruf, Mariana, 308, 452
- Condurache, Val., 160, 173, 269,
289, 307, 312, 340, 450, 459,
581, 582, 599, 660, 690, 706,
738, 846, 858, 978, 1107, 1153,
1209, 1332, 1486, 1537
- Condurachi, Emil, 98, 391, 928
- Constant, Eugen, 607, 1216
- Constantin, Dumitru, 113, 170, 246
- Constantin, Leonard, 246, 270
- Constantinescu, Vasile, 18, 50, 137,
199, 224, 690, 766, 1075, 1330,
- Constantinescu, Cornel Radu, 127,
645, 1397,
- Constantinescu, Dan, 436, 748
- Constantinescu, I., 27, 226, 1306,
- Constantinescu, Mircea, 192, 337,
500, 600, 758, 841, 924, 938,
973, 1048, 1257, 1388, 1479,
- Constantinescu, Nicolae, 291, 765,
1306, 1472,
- Constantinescu, Pompiliu, 52, 94,
260, 430, 546, 623, 738, 859,
866, 1214, 1417, 1508, 1509,
1560,,
- Constantinescu, Virgil, 690, 1517,
1517,
- Constantiniu, Fl., 85, 107, 124, 133,
233, 335, 372, 381, 392, 498,
1080, 1402, 1416
- Copoiu, Nicolae, 246, 432, 587, 665
- Corbea, Andrei, 90, 162, 267, 269,
308, 582, 804, 1132, 1218, 1421,
1534
- Corbea, Dumitru, 813, 1330,
- Corbu, Daniel, 431, 576, 679, 705,
708, 724, 974, 1067
- Cordoș, Sanda, 309, 453, 454, 1335,
1544
- Cordun, Miron, 137, 729, 971
- Cornea, Andrei, 335, 1519, 1520,
- Cornea, Paul, 20, 226, 783, 804, 810,
928, 1015, 1018, 1084, 1132,
1316, 1558
- Corobea, George, 28, 31, 35, 106,
113, 507, 631, 1079
- Coroiu, Constantin, 103, 133, 157,
186, 306, 387, 451, 564, 601,
638, 660, 737, 857, 913, 949,
977, 978, 1056, 1186, 1211,
1258, 1331, 1399, 1536
- Cortazar, Julio, 249, 1028, 1325,
1440
- Corti, Maria, 640, 1321
- Cosașu, Radu, 16, 20, 81, 145, 237,
304, 338, 367, 433, 447, 501,
532, 537, 594, 595, 682, 736,
761, 763, 833, 834, 857, 861,
876, 975, 977, 1106, 1114, 1313,
1330, 1341, 1352, 1427
- Cosma, Viorel, 33, 66, 170, 339,
481, 576, 632, 886, 1295
- Cosma, Anton, 20, 181, 199, 200,
329, 476, 629, 757, 782, 783,
886, 998, 1124, 1230, 1351,
1564
- Cosmin, Smaranda, 724, 867, 908,
1442
- Costa, C.G., 1060, 1432, 1538
- Costache, Iulian, 156, 974, 1520,
1521, 1536
- Costandache, Iulian, 923, 960
- Costin, Calistrat, 151, 589, 590, 817,
974, 1326, 1527
- Costin, Miron, 85, 664, 970, 1462,
1489, 1493
- Costinescu, 23, 349, 498, 527, 572,
625, 712, 769, 770, 771, 813,

- 928, 1027, 1029, 1171, 1241, 1336
- Costinescu, Petre, 928, 1171
- Coșbuc, George, 10, 11, 394, 406, 412, 483, 710, 732, 775, 776, 813, 851, 931, 942, 987, 1062, 1131, 1164, 1169, 1178, 1179, 1194, 1197, 1234, 1248, 1275, 1276, 1292, 1293, 1301, 1302, 1307, 1308, 1341, 1361, 1363, 1364, 1365, 1367, 1408, 1417, 1418, 1436, 1457, 1468, 1469, 1503
- Coșovei, T.T., 58, 364, 385, 407, 431, 502, 530, 553, 578, 655, 657, 678, 706, 724, 746, 771, 783, 804, 807, 837, 843, 908, 923, 940, 1040, 1097, 1098, 1099, 1125, 1145, 1182, 1198, 1239, 1252, 1269, 1287, 1300, 1360, 1376, 1378, 1391, 1399, 1403, 1418, 1473, 1487, 1504, 1507, 1513, 1518, 1521
- Coteanu, Ion, 1259, 1306
- Cotruș, Aron, 348, 623, 681, 773, 812, 988, 1363, 1364, 1429
- Cotruș, Ovidiu, 266, 414, 458, 562, 572, 696, 133
- Courriol, Louis, 318, 711, 874
- Covalgi, Chiril, 61, 168
- Cozma, Viorel, 133, 183, 465, 530, 638, 763, 820, 936, 1079, 1391, 1404, 1519
- Cozmei, Ion, 452, 576, 601, 662, 1108, 1133
- Craia, Sultana, 21, 86, 211, 362, 428, 429, 541, 548, 627, 680, 705, 708, 712, 788, 841, 957, 1095, 1127, 1151, 1206, 1495
- Crăciun, Gheorghe, 298, 400, 401, 581, 588, 636, 762, 862, 1051, 1234, 1276, 1333, 1475
- Crăciun, Victor, 74, 97, 240, 319, 320, 1213, 1273, 1494
- Crăciunescu, Ioana, 817, 1353, 1360, 1376
- Crăsnaru, Daniela, 16, 90, 140, 173, 285, 633, 909, 963, 1023, 1306, 1394, 1422, 1504
- Crânguleanu, Ion, 641, 760, 917, 941, 1062, 1248, 1330 1380
- Creangă, Ion, 134, 140, 162, 203, 255, 291, 309, 323, 338, 387, 395, 408, 453, 490, 492, 501, 514, 553, 594, 602, 629, 679, 712, 714, 723, 724, 730, 740, 781, 856, 859, 877, 953, 960, 964, 979, 1008, 1015, 1021, 1059, 1102, 1108, 1127, 1132, 1147, 1255, 1275, 1357, 1454, 1522, 1537
- Crețeanu, George, 1185, 1215
- Creția, Petru, 79, 239, 489, 692, 693, 808, 851, 1312, 1313, 1506
- Crețu, Vasile Tudor, 1282, 1411
- Cristea, Mircea, 631, 647, 673
- Cristea, Radu Călin, 205, 268, 269, 408, 456, 582, 742, 809, 817, 867, 917, 935, 966, 1096, 1199, 1214, 1338, 1434, 1435
- Cristea, Teodor, 940, 1286
- Cristea, Tudor, 33, 194, 365, 430, 437, 500, 530, 706, 807, 922, 971, 1025, 1040, 1145, 1286, 1300, 1317, 1322
- Cristea, Valeriu, 37, 264, 265, 337, 338, 484, 627, 706, 710, 794, 800, 809, 880, 864, 892, 936, 1043, 1072, 1083, 1164, 1252, 1337, 1395, 1433, 1460, 1530, 1536, 1565
- Cristescu, Maria Luiza, 40, 197, 304, 545, 636, 811, 995, 997
- Cristi, Adi, 66, 856, 862, 1076, 1200

- Cristian, V., 157, 158, 1409
 Cristofor, Ion, 1069, 1083, 1188,
 1232, 1424, 1442
 Cristoiu, Ion, 62, 90, 136, 194, 200,
 214, 216, 217, 283, 302, 303,
 347, 365, 391, 412, 437, 452,
 476, 486, 521, 553, 587, 588,
 667, 682, 683, 715, 890, 932,
 971, 982, 985, 1067, 1069, 1088,
 1090, 1160, 1166, 1197, 1205,
 1209, 1215, 1216, 1221, 1225,
 1238, 1252, 1268, 1287, 1300,
 1320, 1322, 1335, 1336, 1360,
 1485, 1508
 Crișan, Constantin, 173, 321, 345,
 592, 817, 888, 1426
 Crișan, Maria, 1292, 1408, 1436
 Crînguleanu, Ion, 61, 94
 Crohmălniceanu, Ov., S., 53, 109,
 212, 270, 304, 338, 362, 562,
 623, 650, 733, 790, 914, 915,
 935, 963, 1023, 1026, 1044,
 1111, 1127, 1149, 1184, 1216,
 1406, 1427, 1461, 1495, 1514,
 1529, 1532, 1565, 1566
 Cruceană, Ion, 436, 1422
 Cruceanu, Mihail, 1026, 1475
 Crudu, I., 910, 1560
 Cubleşan, Constantin, 155, 767,
 1047, 1443, 1559
 Cucerzan, Eugen, 711, 789
 Cuciureanu, Ștefan, 318, 817
 Cuclin, Dimitrie, Cuclin, , 247, 465
 Cucu, Ștefan, 70, 1224, 1445
 Culcer, Dan, 181, 182, 217, 459,
 476, 587, 621, 664, 887, 1002,
 1124, 1228, 1232, 1448
 Culman, Mihai, 35, 106, 657, 956,
 1078
 Cunescu, Gheorghe, 389, 399
 Curticăpeanu, V., 1188, 1361
 Curticeanu, Valentina Marin, 935,
 1012, 1013, 1070, 1171, 1320,
 1486
 Cușnarencu, George, 298, 299, 367,
 588, 636, 862, 1050, 1051
 Cușțitaru, Liviu, Codrin, 1013, 1429,
 1498
 Cușțitaru, Virgil, 77, 134, 253, 598,
 690, 737, 796, 857, 930, 1013,
 1075, 1107, 1209, 1364, 1378,
 1429, 1498
- ## D
- Dafir, Adrian, 211, 232, 258, 380,
 400, 578, 704, 906, 920, 959,
 1080, 1266, 1268, 1285, 1389,
 1503
 Damaschin, Dan, 17, 741, 766, 1333
 Damian, Andrei, 197, 1434,
 Damian, George, 39, 162, 1330,
 1398,
 Damian, Liviu, 662, 1333, 1390,
 Damian, Ștefan, 333, 435, 453, 602,
 1354, 1443
 Damirescu, Grigore, 1110, 1213
 Dan, Pavel, 1320, 1484
 Dan, Petre, 626, 642, 1284
 Danciu, Maxim, 173, 748
 Daneș, Tudor, 17, 270, 538, 539,
 762, 1423
 Danilov, Nichita, 12, 31, 50, 208,
 224, 229, 281, 285, 365, 452,
 597, 633, 891, 1069, 1075, 1108,
 1162, 1194, 1232, 1269, 1290,
 1298, 1360, 1413, 1537
 Daragiu, Gheorghe, 942, 1390
 Darie, Constantin, 169, 313, 460,
 745, 870, 983, 1110, 1215, 1437,
 1552
 Dascăl/ Dascal, Mihai, 138, 242,
 263, 328, 523, 705, 708,
 985, 1146, 1151, 1389, 1391

- Dascălu, Crișu, 422, 951, 952, 1015,
1140, 1281, 1365, 1383, 1485
- Datcu, Iordan, 180, 464, 514, 1227,
1289
- David, Dan, 258, 655, 707, 949
- David, Emil, 994, 1123
- David, Ioachim, 555, 596
- Davidoglu, Mihail, 491, 612, 643
- Dănciulescu, Virgil, 168, 607, 1214
- Dârja, Viorel, 162, 1108, 1211
- Deac, Augustin, 225, 246, 284, 506
- Deac, Valeriu, 284, 506, 1421
- Deaconescu, Ion, 826, 1047, 1343,
1442, 1557
- Delavrancea, Barbu, 105, 1303
- Delavrancea, Cella, 1095, 1484,
1489, 1503, 1547
- Deleanu, Ion, 95, 640,
- Deleanu, Marcu Mihail, 37, 355,
356, 1350
- Deleanu, Valeria, 40, 46, 85, 349,
551, 641, 711, 1081, 1134, 1193,
1230, 1394
- Deletant, Andreea, 396, 411, 943,
1015, 1204, 1324, 1329, 1330
- Deletant, Dennis, 1015, 1329, 1330
- Delureanu, Ștefan, 884, 1562
- Demetrescu, Traian, 882, 1440
- Demetrius, Lucia, 178, 324, 471
- Denciu, I. Dumitru, 371, 654, 1196,
1370, 1503
- Densusianu, Ovid, 240, 517, 1152,
1432
- Deșliu, Dan, 153, 684, 1082,
- Deșliu, Valentin, 488, 684, 795,
1144
- Dezideriu, Horvath, 106, 521,
1518
- Diaconescu, Ioana, 137, 474, 788
- Diaconescu, M., 74, 86, 148, 149,
234, 291, 293, 362, 369, 585,
621, 746, , 971, 1102, 1103,
1147, 1206, 1322, 1351, 1370,
1439, 1445, 1446, 1455, 1504,
1522, 1563
- Diaconescu, Paula, 238, 715, 887,
- Diaconescu, Romulus, 169, 315,
605, 607, 752, 874, 882, 1148,
1215, 1339,
- Diaconu, Dana, 22, 1108,
- Diaconu, Doina, 61, 192, 706, 725,
1161
- Diaconu, Mircea, A., 1259
- Diaconu, Nicolae, 171, 317, 400,
464, 608, , 824, 843, 923, 940,
979, 986, 1063, 1097, 1145,
1185, 1215, 1328, 1340, 1439
- Dianu, Ion, 40, 964
- Dickinson, Emily, 134, 135, 327,
1529
- Didier, Béatrice, , 231, 318
- Dima, Grazia, 355, 364, 1429, 1498
- Dimisianu, Gabriel, 53, 120, 147,
218, 241, 242, 389, 426, 691,
692, 765, 783, 804, 817, 864,
963, 1023, 1082, 1208, 1289,
1353, 1491, 1533
- Dimitriu, Daniel, 134, 173
- Dimov, Leonid, 37, 163, 177, 182,
196, 207, 225, 261, 280, 546,
610, 623, 628, 679, 734, 770,
773, 817, 900, 1378, 1379
- Dincă, Dumitru Ion, 646, 938,
- Dincă, Ștefan, , 23, 43, 1149, 1472,
1514
- Dinescu, Mircea, 16, 39, 41, 42, 50,
62, 84, 85, 90, 120, 121, 145,
146, 172, 193, 196, 214, 236,
240, 262, 283, 326, 341, 357,
364, 367, 387, 408, 411, 417,
421, 431, 446, 450, 457, 458,
468, 469, 473, 492, 502, 531,
553, 574, 652, 655, 657, 661,
673, 677, 678, 706, 722, 725,

- 739, 746, 759, 770, 775, 780,
784, 807, 813, 817, 824, 837,
843, 860, 875, 887, 890, 903,
908, 916, 923, 940, 956, 960,
963, 967, 968, 976, 1017, 1023,
1025, 1041, 1114, 1124, 1170,
1203, 1204, 1247, 1255, 1269,
1271, 1275, 1281, 1289, 1291,
1300, 1324, 1339, 1360, 1378,
1391, 1402, 1418, 1489, 1511,
1550, 1564
- Dinescu, Viorel, 62, 916, 1564
- Dinu, Mihai, 134, 682, 1306, 1570
- Dinu, Valeriu, 262, 265,
- Dinulescu, Dumitru, 40, 82, 307,
367, 608, 617, 724, 992, 1180,
1183, 1210, 1225, 1256, 1388
- Dinutz, Mircea, 1097, 1146, 1182,
1378, 1403
- Dobre, Ilie, 143
- Dobrescu, Al., 161, 173, 183, 224,
269, 281, 307368, 450, 485, 543,
553, 596, 600, 664, 739, 857,
883, 978, 1107, 1146, 1162,
1170, 1188, 1197, 1209, 1428,
1448, 1504, 1538
- Dobrescu, Caius, 83, 197, 363, 1131,
1434,
- Doclin, Octavian, 1016, 1140, 1486
- Dodu-Bălan, Ion, 23, 91, 111, 113,
117, 118, 125, 171, 207, 223,
272, 344, 388, 503, 527, 547,
559, 590, 625, 627, 648, 681,
739, 790, 812, 890, 894, 911,
963, 1005, 1022, 1023, 1027,
1052, 1065, 1164, 1178, 1318,
1364, 1380, 1405, 1518, 1519
- Dogaru, Anton, 94, 616, 760, 1355
- Dohotaru, Adrian, 405, 584, 1119,
1120
- Doinaş, Ştefan Aug., 39, 49, 67, 82,
109, 122, 137, 153, 155, 197,
- 199, 235, 261, 266, 280, 285,
301, 313, 315, 329, 417, 424,
431, 446, 459, 461, 465, 472,
474, 496, 518, 522, 523, 529,
546, 563, 592, 610, 622, 649,
657, 683, 720, 732, 742, 743,
746, 748, 759, 770, 813, 849,
854, 867, 879, 899, 900, 906,
915, 963, 972, 974, 1023, 1075,
1082, 1110, 1123, 1159, 1199,
1208, 1214, 1218, 1261, 1291,
1303, 1313, 1326, 1337, 1412,
1426, 1437, 1447, 1448, 1465,
1466, 1474, 1489, 1510, 1529,
1531
- Dolângă, Nicolae, 530, 1140, 1515
- Doman, Dumitru Augustin, 11, 136,
820
- Domşa, Petre, 680, 705, 747, 1409
- Donos, Arcadie, 311, 806
- Donose, Vicenţiu, 661, 690, 1243,
1399
- Dorcescu, Eugen, 26, 137, 456, 525,
568, 664, 833, 915, 1067, 1092,
1173, 1336
- Dorian, Dorel, 521, 616
- Dorian, Gellu, 304, 413, 521, 616,
660, 732, 974, 1140, 1209, 1409,
1421, 1426
- Doubrovsky, Serge, 1335, 1347
- Dracsin, Constantin, 162, 311, 1107,
1401, 1473
- Dragnea, Gabriela, 177, 784, 807,
824, 1126, 1517
- Dragnea, Stelian, 1126, 1517
- Dragolea, Mihai, 826, 1256, 1380
- Dragomir, Mihu, 64, 280, 551, 656,
663, 677, 770, 813, 1038, 1079,
1081, 1180, 1390, 1549
- Dragomirescu, Mihail, 78, 316, 396,
502, 517, 1293, 1301, 1489, 1560
- Dragoş, Elena, 231, 1331

- Dragoș, Ioan, 525, 836
 Dragoș, Nicolae, 61, 65, 81, 85, 106,
 127, 130, 131, 137, 157, 158,
 185, 187, 192, 207, 237, 308,
 317, 412, 493, 525, 555, 560,
 573, 593, 609, 653, 654, 657,
 669, 690, 706, 725, 745, 746,
 757, 770, 771, 782, 813, 836,
 857, 865, 890, 919, 927, 959,
 994, 1004, 1026, 1042, 1052,
 1075, 1076, 1077, 1112, 1126,
 1165, 1262, 1263, 1371, 1381,
 1391, 1471, 1483
 Drăgan, Daniel, 23, 40, 150, 586,
 640, 849, 851, 1096, 1206, 1214,
 1497, 1498
 Drăgan, Lenuța, 349, 1058
 Drăgan, Mihai, 30, 63, 68, 78, 79,
 80, 134, 173, 266, 274, 353, 359,
 374, 395, 442, 449, 489, 517,
 594, 692, 693, 744, 810, 817,
 856, 948, 1075, 1079, 1088,
 1205, 1243, 1244, 1517, 1525,
 1526, 1537
 Drăgănescu, Mihai, 815, 855
 Drăgănoiu, Ion, 872, 1272, 1353
 Drăghici, Marian, 608, 986, 1295,
 1455
 Drăgici, Marian, 1562
 Drăgoi, Rodian, 247, 679, 705, 708,
 1079, 1080, 1081
 Drimba, Ovidiu, 267, 336
 Drocsay, Imre, 128, 764
 Drogeanu, Paul, 711, 800, 818, 961,
 984, 1034, 1035, 1129, 1162
 Drumeș, Valeriu, 27, 378, 567, 670,
 901, 934, 1017, 1067, 1141,
 1192, 1262, 1314, 1373, 1400,
 1484, 1514
 Drumur, George, 740, 1016, 1140,
 1484, 1486
 Duculescu, Victor, 555, 594, 1148,
 1496
 Duda, Virgil, 107, 501, 636, 867,
 1054, 1165, 1320
 Dugneanu, Paul, 59, 114, 189, 237,
 259, 262, 340, 361, 382, 385,
 429, 499, 579, 724, 725, 782,
 823, 824, 841, 1029, 1063, 1064,
 1151, 1159, 1180, 1284, 1285,
 1286, 1377, 1384, 1469, 1489,
 1495
 Duică, Bogdan, 1211, 1429
 Duicu, Serafim, 333, 620, 757, 965,
 1125, 1230, 1448, 1558, 1564
 Dulea, Mihai, 97, 963, 1023
 Duma, Dionisie, 644, 856, 1107,
 1173, 1399, 1512
 Dumas, Al., 193, 523, 758, 891,
 1104, 1279
 Dumbravă, Ion, 160, 575, 576, 601,
 673, 757, 857, 1107, 1137, 1391,
 1452
 Dumbravă, Lucian, 160, 837
 Dumbrăveanu, Anghel, 26, 93, 125,
 130, 136, 153, 199, 207, 255,
 338, 370, 379, 399, 494, 549,
 604, 647, 697, 698, 717, 718,
 770, 771, 813, 833, 844, 924,
 926, 933, 951, 952, 963, 1023,
 1082, 1109, 1110, 1122, 1140,
 1241, 1242, 1257, 1412, 1442,
 1474, 1481, 1482, 1483, 1486,
 1489, 1500, 1501, 1555
 Dumitrache, Adrian, 129, 764, 1001
 Dumitrașcu, Aurel, 307, 474, 944,
 1040, 1430
 Dumitrescu, Cristina, 870, 1437
 Dumitrescu, Geo, 39, 153, 199, 235,
 237, 621, 697, 746, 759, 770, 784,
 862, 891, 900, 950, 963, 1026,
 1526
 Dumitrescu, Marius, 162, 165

Dumitrescu, Titu, Aurelian, 59, 60,
161, 167, 191, 206, 257, 260,
350, 408, 411, 444, 445, 450,
614, 807, 1230, 1244, 1286, 1396
Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, 20, 27,
63, 70, 158, 358, 378, 485, 785,
803, 871, 912, 970, 1019, 1026,
1236, 1305, 1421, 1486, 1546,
Dumitrică, Dumitru, 108, 379, 631,
673, 779, 1078, 1247, 1401
Dumitriu, Dana, 69, 147, 233, 308,
362, 535, 636, 664, 786, 892,
932, 935, 1128, 1137, 1155,
1188, 1238, 1332, 1351, 1353,
1447, 1535, 1555
Dunăreanu, Elena, 1227, 1278,
Dunăreanu, Ovidiu, 325, 471, 754,
882, 992, 1122, 1227, 1278,
1416, 1444
Dur, Ion, 180, 328, 885, 1351,
1563
Durand, Gilbert, 156, 269, 1222
Duras, Marguerite, 231, 280, 768
Duşescu, Mihai, 677, 687, 871, 891,
1120
Duşu, Al., 161, 178, 863, 1047,
1072, 1132, 1336, 1472, 1499,
1501, 1517

E

Eco, Umberto, 210, 319, 324, 640,
698, 733, 736, 775, 1007, 1033,
1190, 1211, 1305, 1306, 1307,
1321, 1333, 1429
Edit, Lázár, 1437, 1380, 1523
Edroiu, Nicolae, 95, 225, 348, 711,
773
Efîmiu, Victor, 241, 491, 512, 656,
715, 911, 1060, 1120, 1131,
1160, 1222, 1446
Eliade, Mircea, 47, 156, 189, 221,
243, 245, 269, 271, 293, 294,

311, 332, 407, 446, 456, 459,
466, 490, 495, 516, 561, 571,
573, 627, 667, 694, 711, 719,
741, 744, 745, 778, 779, 788,
789, 806, 855, 864, 869, 877,
886, 902, 905, 912, 945, 947,
973, 1002, 1003, 1009, 1015,
1040, 1041, 1044, 1059, 1090,
1104, 1132, 1136, 1152, 1154,
1165, 1220, 1222, 1225, 1256,
1295, 1330, 1375, 1384, 1411,
1446, 1479, 1534, 1535, 1551,
1552
Eliot, T. S., 253, 1220, 1541, 1545
Elvin, B., 68, 69, 1328
Emandi, Lucian, 137, 901, 1140,
1484
Eminescu, Mihai, 14, 17, 22, 25, 26,
27, 30, 32, 36, 37, 38, 43, 51, 52,
54, 55, 56, 58, 59, 61, 62, 63, 65,
66, 67, 68, 70, 71, 74, 76, 77, 78,
79, 80, 81, 84, 86, 90, 109, 114,
127, 129, 133, 134, 138, 140,
144, 146, 149, 150, 156, 160,
161, 166, 167, 170, 174, 175,
176, 180, 181, 183, 185, 188,
189, 194, 195, 199, 204, 205,
207, 210, 211, 217, 219, 220,
221, 222, 225, 234, 236, 239,
240, 253, 259, 263, 271, 273,
281, 283, 292, 293, 300, 302,
304, 305, 308, 311, 313, 320,
321, 324, 327, 335, 336, 337,
338, 340, 344, 345, 348, 349,
352, 353, 361, 362, 363, 364,
365, 373, 375, 376, 379, 393,
394, 395, 398, 399, 400, 405,
407, 410, 412, 414, 423, 429,
432, 443, 446, 447, 449, 451,
455, 456, 462, 463, 470, 481,
489, 492, 499, 508, 511, 513,
516, 521, 522, 527, 530, 531,

532, 533, 535, 537, 539, 543,
 544, 548, 552, 554, 556, 558,
 562, 565, 572, 575, 577, 594,
 606, 615, 618, 624, 627, 629,
 645, 648, 656, 660, 665, 667,
 669, 678, 679, 680, 689, 692,
 693, 696, 705, 706, 711, 717,
 718, 719, 723, 724, 730, 739,
 743, 744, 757, 758, 775, 776,
 781, 782, 785, 787, 788, 789,
 791, 792, 795, 796, 797, 798,
 799, 803, 804, 805, 808, 812,
 813, 818, 821, 822, 823, 825,
 830, 831, 835, 836, 842, 844,
 845, 846, 847, 849, 854, 856,
 857, 859, 866, 868, 869, 870,
 876, 877, 878, 881, 882, 885,
 886, 887, 892, 893, 896, 897,
 899, 900, 901, 903, 905, 907,
 912, 916, 921, 925, 931, 934,
 938, 942, 943, 945, 953, 954,
 958, 959, 961, 962, 964, 969,
 970, 973, 974, 977, 982, 986,
 990, 1002, 1004, 1006, 1008,
 1009, 1011, 1012, 1014, 1017,
 1021, 1027, 1031, 1032, 1034,
 1039, 1044, 1045, 1047, 1052,
 1053, 1054, 1057, 1058, 1059,
 1062, 1066, 1067, 1069, 1071,
 1072, 1077, 1083, 1087, 1095,
 1096, 1103, 1107, 1110, 1111,
 1117, 1125, 1132, 1133, 1137,
 1138, 1146, 1147, 1148, 1152,
 1153, 1157, 1161, 1164, 1167,
 1168, 1170, 1174, 1178, 1179,
 1180, 1184, 1185, 1187, 1194,
 1197, 1198, 1205, 1207, 1209,
 1210, 1215, 1221, 1225, 1229,
 1238, 1240, 1243, 1244, 1245,
 1246, 1247, 1249, 1252, 1254,
 1256, 1258, 1259, 1263, 1266,
 1269, 1270, 1272, 1274, 1275,

1276, 1277, 1283, 1287, 1288,
 1289, 1291, 1296, 1303, 1304,
 1305, 1309, 1311, 1312, 1313,
 1314, 1319, 1320, 1322, 1323,
 1328, 1333, 1335, 1336, 1341,
 1349, 1360, 1361, 1373, 1376,
 1382, 1383, 1390, 1395, 1403,
 1412, 1421, 1428, 1429, 1436,
 1448, 1450, 1457, 1459, 1463,
 1467, 1476, 1478, 1481, 1482,
 1484, 1486, 1489, 1493, 1500,
 1502, 1504, 1505, 1506, 1507,
 1515, 1520, 1522, 1523, 1529,
 1537, 1538, 1546, 1559, 1560,
 1562, 1565, 1566, 1567

Enescu, Radu, 166, 391, 476, 576,
 594, 604, 662, 696, 794, 912,
 1109, 1155, 1337, 1384, 1385,
 1429

Erdős, Paul, 128, 929, 1046

Eremia, Ioan, 188, 715, 1517

Ervin, Mikó, 116, 412, 666

Everac, Paul, 155, 355, 387, 470,
 480, 578, 584, 594, 612, 629,
 631, 644, 716, 912, 914, 963,
 1023, 1026, 1118, 1119, 1343,
 1441, 1458, 1558

Evtuşenko, Evgheni, 168, 225, 876,
 1360

Evu, Eugen, 26, 107, 130, 410, 491,
 527, 647, 711, 819, 826, 827,
 909, 933, 1067, 1070, 1140,
 1143, 1145, 1205, 1397, 1484,
 1512, 1517

F

Faifer, Florin, 450, 861, 1107, 1226,
 1334, 1539

Fanache, V., 175, 319, 467, 878,
 880, 987, 1341, 1440, 1476, 1557

Fandarac, Marcel Ion, 116, 364, 574

Farago, Elena, 607, 747

- Fati, Vasile Petre, 20, 246, 993,
1229, 1515
- Fătu, Nicolae, 178, 820, 992
- Felea, Victor, 199, 219, 234, 246,
391, 412, 486, 665, 790, 813,
878, 994, 1272, 1275, 1291,
1372, 1441, 1477, 1478, 1484,
1487, 1500, 1507, 1512
- Felecan, Radu, 174, 594, 641, 974,
1067, 1107, 1171
- Fianu, Adriana, 338, 1305
- Filioreanu, Lucreția, 660, 690
- Filip, Mircea, 1107, 1259
- Filip, Traian, 247, 807
- Filip, Vasile, 660, 897, 1075, 1330,
1398
- Filipciuc, I., 162, 309, 412, 453, 602,
740, 859, 979, 1108
- Filipescu, Dorel, 23, 211, 1249
- Firan, Florea, 1110, 1111
- Fireșcu, Al., 874, 923
- Fischer, I., 328, 624, 1093
- Flămând, Dinu, 16, 172, 225, 288,
315, 432, 498, 545, 727, 764,
785, 804, 844, 847, 963, 990,
1023, 1069, 1108, 1146, 1201,
1255, 1302, 1422, 1522, 1540,
1566
- Flondor Arieșanu, Tatiana, 1314,
1484, 1486
- Flora, Ioan, 13, 24, 1096, 1134
- Florea, Pavel, 101, 224, 373, 1073
- Florea, Rodica, 560, 1493
- Florescu, Nicolae, 372, 425, 782,
803, 1259, 1269, 1279, 1317
- Florian, Mircea, 605, 836
- Florian, Radu, 197, 228, 539, 720,
779
- Foartă, Șerban, 53, 207, 338, 525,
624, 741, 775, 801, 837, 1128,
1289, 1410, 1413, 1465, 1466
- Fochi, Adrian, 310, 465, 822, 1332
- Focșa, Carmen, 445, 553, 1518
- Fotiade, Ramona, 31, 197, 305, 340,
555, 582, 596, 597, 677, 707,
727, 966, 1026, 1148, 1203,
1204, 1259, 1321, 1422, 1429,
1434, 1435, 1456, 1459, 1497
- Foucault, Michel, 231, 343, 1253
- France, Anatole, 433, 532, 775, 891,
914
- Frânculescu, Nicolae, 161, 533
- Frennet, Jaques, 186, 608, 1110
- Friduș, I., 161, 224, 225, 418, 561,
714, 1055
- Friedrich, H., 328, 835, 1014, 1255,
1329, 1426, 1541
- Frumosu, Ion, 790, 1413
- Frunțelată, Nicolae Dan, 23, 106,
113, 125, 129, 137, 527, 552,
558, 641, 653, 657, 813, 938,
1079, 1080, 1114, 1280, 1299,
1402, 1403
- Frunză, Dumitran, 125, 143, 144,
207, 429, 432, 555, 580, 633,
725, 772, 924, 965, 1065, 1082,
1098, 1198, 1319, 1418, 1518
- Frunză, Eugen, 125, 207, 555, 633,
1082
- Frunzetti, Ion, 165, 166, 293
- Frye, Northrop, 736, 1222, 1340
- Fulga, Laurențiu, 279, 456, 562, 605,
638, 728, 898, 900, 1049, 1085,
1114, 1303, 1360, 1366, 1398,
1556
- Fundoianu, B., 33, 41, 64, 139, 207,
414, 440, 508, 901, 989, 1431,
1432, 1560
- Furnea, Traian, 192, 208

G

- Gafița, Mihai, 527, 562,
Gafița, Viniciu, 712, 714, 1305

- Gafton, Marcel, 207, 891, 964, 1138,
 1260, 1429, 1487
 Galaction, Gala, 200, 389, 399, 456,
 490, 563, 629, 819, 983, 1041,
 1075
 Galben, Cornel, 73, 90, 391
 Galetaru, Geo, 1127, 1568
 Gană, George, 138, 685, 815, 816,
 934
 Gautier, Théophile, 1279, 1286,
 1298
 Gavril, Codruța, 162, 774, 860,
 1333, 1334
 Gavrilu, Leonard, 496, 526, 671
 Gavrioloia, Sandrino, 173, 1104,
 1525
 Gavrioloia, Sandro, 1074, 1474
 Gavrilovici, Ernest, 151, 732, 1243
 Găbrian, M., 136, 998, 1210, 1351
 Găitănaru, Ștefan, 113, 1445
 Gălățanu, Mihai, 503
 Gâdea, Anghel, 558, 1549
 Gânju, Traian, 498, 553
 Gârbea, Horia, 197, 304, 305, 555,
 556, 595, 596, 597, 633, 677,
 707, 846, 862, 960, 961, 976,
 1099, 1200, 1201, 1259, 1320,
 1338, 1421, 1427, 1434, 1435,
 1501, 1521
 Gârleanu, Em., 946, 955
 Geană, Gheorghiiță, 334, 1128, 1166,
 1390
 Genaru, Ovidiu, 17, 23, 125, 130,
 151, 153, 186, 224, 508, 589,
 590, 621, 636, 653, 660, 690,
 770, 771, 808, 809, 815, 817,
 834, 859, 965, 966, 974, 993,
 1127, 1341, 1394, 1424, 1427,
 1465, 1483, 1486, 1517, 1527,
 1552, 1555
 Genette, Gerard, 155, 230, 520, 640,
 859, 1208, 1304, 1530
 Genoiu, George, 151, 155, 641, 646,
 716, 817, 1158, 1208, 1236,
 1424, 1526
 George, Alexandru, 21, 367, 480,
 556, 852, 873, 907, 908
 George, Tudor, 136, 211, 244, 282,
 364, 657, 772, 813
 Georgescu, Emilian, 851, 1259, 1279
 Georgescu, Miron, 248, 508
 Georgescu, Nicolae, 52, 58, 85, 113,
 211, 260, 337, 403, 430, 499,
 561, 654, 676, 782, 906, 937,
 958, 961, 1038, 1082, 1096, 1159,
 1180, 1195, 1267, 1289, 1358,
 1388, 1402, 1503
 Georgescu, Octavian, 472, 1445
 Georgescu, Paul Alexandru, 783,
 807, 1118, 1558
 Georgescu, Paul, 298, 361, 362,
 506, 682, 728, 774, 807, 900,
 912, 1026, 1074, 1388, 1197,
 1254, 1313, 1319, 1366, 1383,
 1388, 1441, 1537, 1538, 1546,
 1547, 1555,
 Géza, Domokos, 111, 963, 1023
 Gh, Constantin, 153
 Ghelmez, Petre, 10, 125, 183, 207,
 449, 622, 639, 640, 653, 683,
 762, 813, 889, 1126, 1179, 1364,
 1453
 Gheorghe, Ion, 29, 56, 112, 235,
 237, 387, 449, 498, 572, 675,
 780, 879, 1025, 1144, 1158,
 1418, 1470
 Gheorghiiță, Viorel, 964, 514, 578,
 581, 583, 601, 677, 727, 817,
 863, 935, 1211, 1235, 1303,
 1334, 1422, 1505, 1511
 Gheorghiu, Mihai Dinu, 134, 163,
 185, 269, , 581, 601, 727, 863,
 935, 1211, 1235, 1334

- Gheran, Niculae, 81, 133, 227, 396,
407, 486, 508, 600, 727, 789,
790, 811, 812, 822, 823, 877,
970, 995, 1093, 1124, 1139,
1140, 1212, 1213, 1304, 1439,
1474, 1485, 1520
- Gherghel, Valeriu, 308, 459, 581,
582, 745, 1282, 1552
- Gherman, Alin Mihai, 337, 575,
1139, 1219
- Gheție, Ion, 24, 1494
- Ghibu, Onisifor, 344, 345, 755,
1103, 1135, 1336, 1416
- Ghica, Elena, 347, 865
- Ghica, Ion, 144, 178, 314, 758, 918,
1278
- Ghica, Marius, 17, 21, 31, 146, 169,
217, 218, 315, 316, 368, 369,
431, 581, 608, 680, 705, 708,
742, 872, 873, 1057, 1166, 1193,
1342, 1351, 1438, 1554
- Ghideanu, 76, 77, 224, 912, 1071
- Ghidirmic, Ovidiu, 189, 223, 248,
607, 664, 746, 782, 986, 1340
- Ghișe, Dumitru, 166, 642, 963,
1023, 1394
- Ghițulescu, Mircea, 173, 611, 715,
717, 751, 752, 881, 1119, 1120
- Ghiu, Bogdan, 40, 317, 400, 582,
772, 1133, 1256, 1540
- Gibescu, George, 21, 890, 1023
- Gide, André, 62, 232, 389, 464, 715,
874, 983, 1530, 1532, 1533,
1534, 1535, 1548
- Ginsberg, A., 348, 840, 1168, 1341,
1342, 1442
- Giono, Joan, 565, 891
- Giugariu, Mihai, 603, 732, 892, 914,
1143, 1514
- Giugaru, Alexandru, 405, 430, 914,
1143
- Giurea, Dan, 147, 584
- Giurescu, Anca, 25, 260, 261, 453,
892, 1045, 1133, 1180, 1201,
1202
- Giurgiuca, Emil, 479, 759, 813, 820,
1503
- Glodeanu, Gheorghe, 249, 271, 321,
329, 330, 456, 604, 742, 790,
863, 925, 1068, 1109, 1117,
1534, 1546
- Goci, Aureliu, 335, 484, 655, 765,
784, 843, 922, 960, 964, 1011,
1133, 1135, 1145, 1181, 1240,
1269, 1291, 1317, 1404, 1456,
1510
- Goethe, J., W., 14,
87, 281, 328, 331, 332, 424, 263,
537, 833, 865, 876, 931, 972, 1083,
1220, 1258, 1426, 1432, 1528,
1529
- Goga, Mircea, 897, 898
- Goga, Octavian, 38, 200, 352, 414,
423, 439, 465, 497, 498, 562,
589, 623, 685, 689, 780, 813,
849, 854, 858, 897, 898, 904,
919, 955, 1273, 1276, 1290,
1301, 1303, 1355, 1356, 1362,
1363, 1364, 1411, 1415, 1416,
1417, 1436, 1457, 1468, 1489
- Goga, Veturia, 497, 498, 685, 780
- Gogea, Vasile, 973, 1104, 1205,
1323, 1423
- Goia, I., D., 205, 1342
- Goldiș, Vasile, 182, 570, 1144,
1411, 1506
- Golescu, Dincu, 1220, 1507
- Gombrowicz, Witold, 441, 1535
- Gorcea, Petru Mihai, 65, 290, 291
- Gorki, M., 501, 626, 891,
- Gorovei, Ștefan, 594, 1327
- Got, Petre, 308, 559, 909, 985, 1006,
1023

- Grad, Alexandru, 179, 618, 755,
820, 885
- Gramatopol, Mihai, 1111, 1445
- Grass, Günter, 87, 736
- Graur, Al., 847, 1110, 1379
- Graur, Tiberiu, 711, 1290, 1476
- Grădinaru, Dan, 17, 825, 1378
- Grăjdeanu, Adrian, 104, 638, 1076,
1383
- Grămadă, Cornelia Carmen, 162,
1315
- Grăsoiu, Dorina, 858, , 1406, 1485,
1493, 1498, 1520
- Grăsoiu, Liviu, 436, 895, 896
- Grecea, Ion, 90, 193, , 340
- Grecu, V., 309, 1304
- Grecu, Victor, 313, 1287, 1351
- Grigoraș, Dumitru/Dimitrie, 652
662, 764, 942, 1126, 1148, 1383,
1394, 1568
- Grigorescu, Dan, 20, 66, 168, 249,
263, 333, 339, 538, 548, 602,
660, 721, 783, 785, 787, 995,
1064, 1132, 1244, 1279, 1503
- Grigorescu, Octav, 128, 929,
- Grigoriu, Monica, 449, 817
- Grigurcu, Gheorghe, 11, 15, 16, 53,
142, 167, 176, 179, 183, 195,
207, 235, 236, 261, 264, 265,
280, 281, 287, 307, 312, 322,
330, 335, 357, 451, 455, 468,
476, 484, 518, 520, 525, 528,
529, 535, 545, 553, 564, 569,
610, 624, 655, 674, 681, 688,
696, 725, 741, 742, 745, 760,
776, 783, 816, 861, 864, 865,
878, 879, 889, 902, 954, 961,
964, 973, 980, 985, 988, 1003,
1007, 1040, 1063, 1090, 1097,
1109, 1116, 1121, 1122, 1128,
1130, 1163, 1165, 1197, 1200,
1212, 1217, 1221, 1222, 1233,
1235, 1282, 1300, 1304, 1337,
1341, 1354, 1356, 1367, 1371,
1427, 1431, 1442, 1455, 1456,
1465, 1473, 1479, 1485, 1486,
1493, 1506, 1541, 1546, 1550,
1557, 1566
- Grimm, Petru, 189, 776, 1429, 1536
- Gronov Marinescu, Elena, 266, 783
- Gronov-Marinescu, Elena, 40, 266,
783, 1523
- Groșan, Ioan, 17, 19, 136, 144, 146,
229, 294, 295, 297, 298, 299,
331, 370, 371, 389, 426, 433,
454, 476, 582, 588, 636, 810,
825, 862, 948, 1050, 1051, 1052,
1054, 1102, 1106, 1154, 1166,
1327
- Gruia, Bazil, 176
- Gruia, Stelian, 309, 627, 938, 1040,
1267, 1286, 1305, 1417, 1517
- Guerra, Felix, 1305, 1308
- Guga, Romulus, 21, 140, 155, 387,
546, 636, 789, 888, 900, 915,
1053, 1165, 1274, 1275, 1289,
1290, 1343, 1354, 1448, 1465,
1466, 1483, 1489, 1546, 1555,
1557, 1568
- Guillen, Nicolas, 22, 987
- Gurău, Apostol, 370, 579, 906, 983,
1062, 1488, 1495
- Gurghianu, Aurel, 234, 311, 609,
627, 746, 878, 1026, 1082
- Gusti, Dimitrie, 29, 836, 1301
- Guțan, Ilie, 620, 1351, 1355, 1511
- Guțu, Gh., 1445, 1520
- Gvozdenovici, Slavomir, 26, 137,
1140
- György, Csávossy, 43, 545, 727
- Győző, Hajdu, 31, 98, 125, 661,
1026
- Gyrcsik, Margareta, 280, 698, 719,
1093, 1282, 1467

H

- Hagiu, Grigore, 23, 99, 153, 235,
285, 337, 385, 508, 551, 571,
748, 813, 905, 924, 929, 958,
993, 1079, 1195, 1248
- Handoca, Mircea, 877, 988, 1154,
1220, 1256, 1440
- Handrea, Alexandru, 151, 730
- Hanță, Al., 91, 344, 419, 565, 653,
667, 668, 815, 919, 1103, 1536
- Harnagea, Sergiu, 40, 271
- Hartmann, Nicolai, 794, 1312
- Haschke, Elena, 645, 764
- Haschke-Marinescu, Elena, 645, 764
- Hasdeu, B.P., 23, 28, 47, 55, 256,
379, 380, 459, 585, 766, 767,
947, 1039, 1183, 1202, 1238,
1376, 1378, 1503, 1511, 1521
- Hassan, Ihab, 733, 736
- Haș, M., 1104, 1417
- Hatmanu, Dan, 97, 104, , 224, 660,
690, 929, 1071, 1072
- Hăulică, Dan, 20, 465, 516, 874,
914, 963, 1023, 1026, 1217, 1526
- Hârlav, Constantin, 582, 1164
- Heidegger, Martin, , 55, 156, 301,
453, 745, 1439, 1481, 1569
- Herivan, Mircea 9, 10, 219, 370,
540, 1321
- Hernandez, Miguel, 22, 727, 1133
- Hesse, H., 719, 916, 1002, 1217,
1218, 1553
- Hinoveanu, Ilarie 125, 130, 170, 236,
605, 607, 746, 813, 965, 1104
- Hintescu, I. C., 138, 422, 970, 1262
- Hirghiduș, 309, 310, 967, 1543,
1545
- Hitchins, Keith, 124, 685, 1461,
1477
- Hiticaș, Puiu, 309, 1542
- Hobana, Ion, 10, 47, 90, 125, 130,
207, 465, 963, 1023, 1405
- Hogaș, Calistrat, , 490, 877, 1107
- Holban, Anton, 214, 365, 452, 635,
1072, 1164, 1535
- Holban, Ioan, 13, 18, 22, 50, 69, 80,
134, 139, 203, 214, 224, 253,
274, 365, 375, 389, 446, 452,
516, 545, 546, 562, 565, 575,
581, 582, 615, 635, 660, 680,
682, 694, 705, 708, 724, 766,
795, 816, 830, 858, 897, 899,
913, 948, 966, 977, 980, 1012,
1030, 1053, 1054, 1064, 1068,
1072, 1073, 1088, 1105, 1137,
1146, 1164, 1166, 1169, 1183,
1187, 1209, 1225, 1243, 1251,
1258, 1285, 1286, 1294, 1299,
1300, 1306, 1309, 1330, 1332,
1360, 1371, 1379, 1383, 1399,
1409, 1417, 1429, 1464, 1480,
1492, 1495, 1498, 1535, 1540,
1566
- Horasangian, Bedros 16, 144, 157,
173, 177, 212, 229, 270, 298,
300, 312, 370, 371, 380, 381,
389, 409, 463, 476, 501, 588,
862, 944, 1050, 1051, 1054,
1106, 1154, 1229, 1321, 1329,
1423, 1451, 1475, 1476, 1512,
1514, 1538
- Horea, Ion, 11, 17, 92, 137, 140,
168, 194, 200, 235, 248, 341,
347, 348, 446, 609, 639, 680,
759, 766, 770, 771, 773, 813,
933, 962, 970, 1075, 1083, 1158,
1165, 1184, 1195, 1197, 1244,
1245, 1285, 1302, 1336, 1337,
1341, 1370, 1394, 1416, 1418,
1457, 1458, 1484, 1487, 1512,
1520, 1555, 1563, 1564
- Horia, Al., 188, 383, 580, 654, 842,
843, 958, 1024, 1080, 1081,

1143, 1159, 1180, 1267, 1284,
1402, 1459, 1517
Horj, Viorel, 312, 604
Hrib, Bogdan Octavian 173, 474,
1403
Hristea, Theodor, 855, 1479, 1552
Hrițuleac, Aurora, 162, 165, 1333
Hugo, V., 205, 211, 328, 865, 1014,
1033, 1104, 1255, 1260, 1279,
1329, 1380, 1541
Huidan, Eduard, 151, 923, 1096
Hurduzeu, Ovidiu, 1360, 1418
Hurezean, Gabriela, 113, 500, 827,
1299, 1402
Hurezeanu, Damian, 289, 435, 970,
1522
Hurjui, Ion, 224, 1075
Hurmuzachi, Constantin, 309, 1427
Hurmuzaki, Eudoxiu, 585, 921, 1174
Husar, Al., 20, 306, 352, 1234, 1258,
1307

I

Iacob, Caius, 927, 1154, 1188
Iacob, Ioan, 288, 382, 601, 661, 669,
991, 1033, 1182, 1206, 1220,
1224, 1422, 1439, 1523, 1525
Iacob, Lazăr, 128, 645, 764
Iacaban, Mircea Radu, 126, 130,
140, 155, 207, 612, 644, 650,
660, 689, 716, 739, 963, 1023,
1343, 1429, 1511
Iamandi, Petru, 979, 1539
Iancu, Traian, 40, 63, 95, 99, 106,
111, 125, 130, 144, 181, 183,
200, 207, 231, 305, 408, 429,
498, 549, 599, 607, 609, 629,
729, 748, 772, 773, 813, 919,
921, 962, 1070, 1076, 1086,
1133, 1140, 1192, 1239, 1256,
1321, 1380, 1388, 1405, 1416,
1466, 1495

Ianoși, Ion, 226, 755, 1160, 1443
Iaru, Florin, 39, 163, 229, 675, 771,
943, 981, 1320, 1501, 1521, 1522
Ibrăileanu, Garabet, 69, 78, 134,
267, 269, 306, 352, 353, 365,
366, 367, 368, 373, 374, 375,
383, 395, 396, 416, 418, 442,
443, 449, 466, 485, 499, 512,
517, 567, 594, 623, 658, 727,
737, 747, 783, 810, 811, 817,
844, 868, 946, 1064, 1088, 1089,
1136, 1137, 1162, 1238, 1278,
1320, 1364, 1443, 1560
Ichim, Alexandru, 660, 561, 690,
1072,
Ichim, Florica, 62, 657, 1161, 1252,
1458, 1490
Ichim, Mircea 143, 965, 1098, 1512
Ieronim, Ioana, 1004, 1082, 1324,
1330, 1475, 1493, 1506
Ifrim, Corneliu, 190, 191, 419, 922,
1464
Igna, Vasile, 989, 1222, 1272, 1381,
1487, 1555
Ignat, Dumitru, 156, 764, 856, 1214,
1050
Ignea, Dumitru, 599, 638, 660
Ilica, Carolina, 62, 90, 254, 311,
387, 408, 463, 498, 554, 631,
705, 708, 908, 1025, 1043, 1201,
1251, 1263, 1265, 1365, 1415,
1515, 1518
Iliescu, Adriana, 26, 168, 317, 607,
665, 764, 814, 855, 993, 1006,
1238, 1304
Iliescu, Nicolae, 294, 295, 298, 299,
636, 862, 876, 1050, 1051,
1061, 1327, 1501
Ilin, Stancu, 47, 69, 767, 1044, 1093,
1227, 1351
Ilisei, Grigore, 158, 218, 306, 309,
536, 537, 565, 599, 637, 660,

- 737, 857, 977, 1209, 1372, 1428,
1539
- Imre, Horvath, 1338, 1380
- Indrieș, Alexandra, 349, 350, 421,
1041, 1146, 1157, 1351, 1412,
1447, 1466
- Ioachim, David, 197, 596, 1434
- Ioachim, Paul, 173, 644, 751
- Ioan, Augustin, 90, 1259
- Ioana, Nicolae, 259, 1460, 1465,
1469
- Ioanițoaia, Ovidiu, 25, 106, 364, 827
- Ion, Dumitru M., 173, 248, 364, 499,
1299, 1377
- Ionescu (Ionesco), Eugen, 64, 407,
448, 490, 491, 495, 807, 864,
869, 873, 887, 1041, 1195, 1292,
1340, 1533, 1535
- Ionescu, Al. Th., 289, 582, 584, 971,
1321
- Ionescu, Andrei, 1007, 1536
- Ionescu, Cornelia, 645, 731
- Ionescu, Corneliu, 660, 764, 929
- Ionescu, Mariana, 15, 21, 80, 139,
194, 308, 353, 363, 541, 542,
620, 724, 787, 788, 901, 938,
1221, 1256, 1510
- Ionescu, Miruna, 364, 430, 631,
1518
- Ionescu, Tudor, 1210, 1441, 1442,
1446, 1515
- Ionică, Lucian, 678, 1426
- Ioniță, Ana, 237, 725
- Ioniță, Marin, 313, 584, 706, 725,
971, 1422, 1522, 1523
- Iordache, Antoaneta C., 136, 140,
354, 915, 990, 1247, 1336
- Iordache, Emil, 303, 856, 1426
- Iordache, Mihail, 162, 309, 602, 739,
859, 979, 1108, 1211, 1429, 1539
- Iordan, Iorgu, 180, 261, 455, 464,
511, 514, 946, 1079, 1183, 1186,
1194, 1227, 1243, 1259, 1289,
1356, 1510
- Iorga, Nicolae, 23, 38, 46, 47, 67,
85, 89, 169, 182, 191, 260, 261,
274, 304, 351, 375, 450, 459,
463, 490, 493, 502, 514, 517,
526, 562, 563, 594, 623, 667,
676, 745, 755, 760, 778, 783,
789, 836, 919, 961, 964, 970,
978, 984, 1002, 1032, 1039,
1047, 1057, 1060, 1062, 1082,
1111, 1138, 1139, 1143, 1148,
1152, 1164, 1172, 1174, 1180,
1187, 1188, 1244, 1285, 1286,
1299, 1301, 1330, 1335, 1358,
1377, 1386, 1391, 1413, 1414,
1415, 1416, 1426, 1445, 1468,
1484, 1501, 1502, 1512, 1526,
1553, 1555, 1560, 1566
- Iorgoveanu, Kira, 27, 60, 211, 225,
285, 1045, 1222
- Iorgulescu, Mircea, 16, 62, 68, 82,
84, 85, 170, 171, 176, 237, 241,
264, 266, 283, 325, 329, 340,
346, 410, 473, 508, 510, 587,
588, 657, 664, 682, 703, 721,
733, 756, 766, 783, 804, 810,
825, 837, 838, 862, 864, 892,
903, 906, 908, 909, 920, 921,
927, 935, 943, 961, 963, 966,
995, 996, 999, 1023, 1026, 1027,
1028, 1054, 1055, 1058, 1072,
1099, 1148, 1164, 1180, 1184,
1209, 1210, 1221, 1228, 1252,
1267, 1272, 1286, 1289, 1303,
1323, 1337, 1339, 1340, 1354,
1358, 1364, 1391, 1406, 1427,
1428, 1456, 1475, 1480, 1481,
1485, 1539, 1565, 1566
- Iosif, Ion Ilie, 977, 1097,
- Iosif, Marius, 479, 887

- Iosif, Șt.O., 11, 38, 813, 858, 895, 896, 1185, 1378, 1416, 1468, 1493, 1557
- Iosifescu, Silavian, 76, 1218, 1289, 1463, 1533
- Iova, Gheorghe, 317, 678, 862, 1051, 1332
- Iovan, Ion Tudor, 364, 365, 1528
- Iovan, Ion, 173, 1149, 1184, 1256, 1388, 1404, 1409, 1431
- Irimia, Dumitru, 744, 1259
- Irimie, Negoită, 174, 237, 248, 308, 518, 539, 557, 609, 627, 748, 754, 1149, 1186
- Isac, Emil, 270, 458, 467, 482, 515, 613, 614, 623, 676, 681, 689, 706, 725, 737, 751, 759, 767, 768, 813, 828, 1363, 1415, 1493
- Isanos, Magda, 482, 586, 900, 1022, 1402
- Ispir, Mircea, 561, 660, 929
- Istrate, Gavril, 22, 78, 160, 488, 489, 737, 1130, 1147, 1243, 1278, 1427
- Istrate, Gheorghe, 12, 137, 163, 164, 183, 384, 418, 498, 628, 712, 758, 762, 1234, 1355, 1454, 1567
- Istrati, Panait, 169, 190, 191, 329, 346, 429, 531, 623, 629, 676, 677, 692, 782, 819, 873, 906, 907, 908, 909, 920, 921, 932, 1009, 1028, 1054, 1055, 1072, 1099, 1158, 1180, 1209, 1210, 1218, 1221, 1238, 1252, 1267, 1286, 1289, 1323, 1337, 1339, 1340, 1358, 1390, 1391, 1456, 1474, 1481, 1485, 1539
- István, Jóna, 309, 963, 1023
- Itu, Ion, 150, 292, 293, 438, 440, 587, 850, 851, 972, 973, 1045, 1205, 1299, 1323
- Iuga, Gabriel, 40, 551, 906
- Iuga, Ion, 94, 221, 222, 657, 907, 1465, 1507
- Iuga, Nicolae, 175, 687, 981
- Iuga, Nora, 345, 554, 655, 668, 794, 795, 1123, 1128, 1324, 1555, 1564
- Ivancu, Petre, 236, 1180, 1395
- Ivasiuc, Alexandru, 19, 162, 203, 229, 252, 359, 417, 493, 494, 501, 507, 524, 546, 583, 606, 636, 637, 657, 713, 728, 752, 759, 809, 900, 932, 972, 1049, 1053, 1054, 1056, 1070, 1073, 1085, 1136, 1154, 1251, 1286, 1289, 1360, 1553, 1565
- Ivașcu, George, 11, 90, 109, 513, 598, 601, 623, 639, 650, 759, 946, 948, 974, 1015, 1026, 1111, 1214, 1216, 1446, 1484, 1486, 1520, 1521, 1552
- Ivănescu, D., 104, 1107, 1333, 1559
- Ivănescu, Maria, 503, 943
- Ivănescu, Mircea, 171, 207, 261, 280, 338, 425 (scrie cea în loc de Mircea), 494, 610, 619, 720, 755, 770, 775, 776, 801, 802, 825, 872, 886, 914, 915, 916, 923, 924, 995, 1028, 1069, 1082, 1098, 1149, 1153, 1155, 1302, 1333, 1341, 1351, 1353, 1359, 1446, 1484, 1486, 1512, 1519, 1520, 1555, 1558, 1564, 1569
- Ivănescu, Cezar, 136, 207, 285, 311, 418, 620, 770, 779, 780, 801, 806, 822, 858, 859, 971, 1075, 1082, 1107, 1465,
- Izbășescu, Gheorghe, 73, 74, 732, 766, 817, 868, 1299, 1528

J

- Jakobson, Roman, 887, 1033, 1135
- Jaspers, Karl, 459, 1481

Jauss, H.R., 268, 315, 640, 1022
Jebeleanu, Alexandru, 26, 107, 125,
130, 137, 567, 683, 742, 819,
933, 1092, 1252, 1394, 1486

Jebeleanu, Eugen, 108, 235, 281,
417, 536, 546, 555, 556, 559,
601, 623, 656, 657, 670, 725,
726, 732, 759, 770, 813, 849,
1075, 1112, 1282, 1420, 1510

Jela, Doina, 473, 991, 1349

Jenö, Kiss, 39

Jiplea, Nicolae, 424, 719, 802

Jornescu, C., 59, 427

José, Reine Marie, 339, 982, 1108,
1401

Jourdain, Francis, 719, 1091

Joyce, James, 122, 673, 722, 761,
819, 924, 934, 1280, 1432, 1566

Jucan, Grațian, 162, 180, 856, 859,
885, 1108, 1529

Jung, Carl Gustav, 243, 269, 915,
1015, 1044, 1129, 1162, 1217,
1554

Jurca-Rovină, Ion, 424, 1140, 1500,
1501

K

Kafka, Franz, 715, 761, 949, 1072,
1338, 1478, 1553

Kant, Immanuel, 258, 404, 456, 727,
844, 958, 1311, 1390

Kenereș, Adina, 17, 19, 136, 145,
163, 281, 456, 636, 862, 1050,
1051, 1128

Kirileanu, G.T., 244, 308, 740, 1211

Kirițescu, Alexandru, 260, 511,
1439

Kivu, Dinu, 273, 643, 664, 751,
1119

Kogălniceanu, Mihail, 158, 373,
585, 1039, 1062, 1174, 1177,
1427, 1511

Kojevnikov, Iuri, 65

Kristeva, Julia, 494, 956, 1466

Kruch, Nicolae, 128, 764

L

Labiș, Nicolae, 87, 145, 153, 156,
235, 237, 292, 308, 416, 417,
451, 503, 534, 545, 659, 753,
759, 770, 786, 813, 854, 856,
879, 940, 953, 958, 1021, 1075,
1079, 1082, 1121, 1165, 1170,
1171, 1196, 1250, 1252, 1259,
1267, 1287, 1331, 1371, 1429,
1529, 1539, 1567

Lane, Patrick, 894, 1118

Largu, Vasile, 162, 1333

Lari, Leonida, 662, 1333

Larian, Sonia, 799, 834, 892, 1305,
1351, 1428, 1447, 1517, 1555

Lascu, Daniel, 1089, 1259, 1429

Lascu, Ioan, 173, 317, 463

László, Miklos, 680, 1397

Laurențiu, Dan, 153, 655, 770, 1183,
1309, 1319, 1392, 1461, 1484,
1487, 1555

Lazăr, Gheorghe, 755, 1174

Lazăr, Iacob, 128, 645, 764

Lazăr, Mariana, 881, 1442

Lăcustă, I., 17, 19, 136, 145, 298,
370, 371, 389, 426, 476, 588,
636, 639, 825, 862, 948, 1051,
1327, 1563, 1564

Lădariu, Lazăr, 375, 666, 1209,
1215, 1515

Lăncrănjan, Ion, 125, 129, 152, 209,
358, 407, 409, 428, 429, 501,
507, 516, 546, 547, 551, 577,
583, 657, 685, 699, 700, 719,
721, 728, 750, 841, 898, 906,
933, 937, 938, 939, 960, 1017,
1022, 1036, 1049, 1062, 1094,
1095, 1109, 1196, 1300, 1318,

- 1372, 1373, 1376, 1410, 1425,
1471, 1503
- Lăzărescu, Gheorghe, 195, 351, 851,
1158
- Lefter, Ion Bogdan, 163, 186, 229,
236, 281, 294, 295, 345, 391,
434, 447, 478, 502, 530, 532,
533, 581, 665, 668, 727, 733,
735, 736, 771, 804, 809, 817,
843, 846, 857, 870, 876, 910,
935, 966, 1005, 1051, 1082,
1098, 1128, 1129, 1130, 1162,
1163, 1198, 1254, 1255, 1280,
1320, 1330, 1357, 1419, 1505,
1521, 1533, 1540, 1553
- Lejeune, Ph., 231, 1165, 1537
- Lemny, Ștefan, 274, 459, 860, 869,
909, 1015, 1187, 1209, 1232,
1342, 1380, 1409, 1539
- Leolea, George, 128, 129, 764
- Leon, Aurel, 21, 48, 157, 203, 306,
373, 395, 516, 736, 827, 842,
867, 990, 1071, 1107, 1117,
1153, 1160, 1209, 1243
- Leonte, Carmelia, 288, 435, 601,
661, 662, 743, 867, 1033, 1209,
1282, 1439
- Leonte, Liviu, 103, 133, 134, 204,
224, 275, 352, 639, 660, 664,
665, 690, 732, 744, 816, 817,
930, 977, 1026, 1072, 1107,
1258, 1279, 1399, 1527
- Lesnea, George, 512, 626, 638, 656,
770, 1222, 1539
- Létay, Lajos, 126, 130, 914, 1026,
1393, 1403
- Leu, Corneliu, 9, 40, 71, 125, 130,
359, 373, 383, 392, 402, 460,
509, 559, 638, 687, 745, 889,
925, 928, 944, 991, 1008, 1049,
1114, 1269, 1291
- Liebhart, Franz, 657, 718, 1394,
1482
- Ligor, Alexandru, 991, 1180
- Liiceanu, Gabriel, 172, 573, 745,
817, 858, 1128, 1192, 1234,
1353, 1542, 1569
- Lipatti, Valentin, 13, 95, 343, 394,
528, 543, 639, 757, 787, 1026,
1396
- Liu, N., 970, 1227, 1394
- Livadă, Melania, , 71, 318, 430, 546
- Livescu, Cristian, 50, 298, 302, 353,
375, 444, 445, 470, 480, 565,
575, 661, 673, 831, 855, 898,
899, 1031, 1137, 1146, 1211,
1294, 1326, 1409
- Llosa, Mario Vargas, 340, 672, 783,
1185, 1219, 1238, 1507, 1522
- Lorca, Federico Garcia, 870, 1089,
1133, 1259
- Lorințiu, Cleopatra, 329, 330, 498,
1081, 1248, 1305
- Lotman, M., 42, 640, 766, 1222
- Lovinescu, E., 12, 78, 134, 186, 200,
294, 327, 334, 362, 365, 375,
396, 403, 436, 448, 455, 471,
480, 481, 483, 491, 499, 502,
506, 517, 562, 563, 603, 621,
630, 768, 783, 817, 835, 866,
1092, 1111, 1116, 1152, 1197,
1214, 1289, 1292, 1307, 1345,
1446, 1455, 1480, 1494, 1495,
1508, 1509, 1560
- Lovinescu, Horia, 21, 42, 155, 178,
196, 355, 387, 416, 417, 458,
471, 594, 612, 629, 638, 643,
715, 716, 751, 755, 806, 1118,
1343
- Lucaciu, Vasile, 113, 729, 970, 1460
- Lumezianu, Eugen, 41, 140, 273,
743, 992, 1185, 1238
- Lungu, Ion, 323, 486, 536, 557, 881,
892, 990, 1046
- Lupaș, Ioan, 439, 589, 1187

Lupașcu, Gheorghe, 67, 190, 191,
459, 677, 707, 873
Lupeanu, Constantin, 414, 415, 465,
849, 896, 979, 1114
Lupeanu, Mira, 849, 979, 982, 1118
Lupescu, Dan, 223, 605, 608
Lupșanu, Marin, 679, 705
Lustig, Adrian, 629, 1187
Lustig, Oliver, 818, 820, 1234
Luzi, Mario, 713, 1113
Lyotard, François, 733, 736

M

Macarie, Victor, 77, 797, 1057
Macedonski, Alexandru, 26, 134,
240, 352, 516, 562, 688, 815,
868, 1010, 1011, 1014, 1090,
1185, 1195, 1282, 1446, 1560
Machidon, Ion, 594, 662, 1070,
1080, 1388, 1518
Macovescu, George, 9, 162, 176,
260, 261, 414, 543, 601, 639,
757, 760, 798, 847, 963, 1089,
1291, 1311, 1394, 1397, 1426
Macoviciuc, Vasile, 187, 363, 403,
428, 499, 527, 573, 578, 676,
842, 905, 908, 919, 1039, 1062,
1095, 1158, 1180, 1250, 1266,
1321, 1390, 1402
Mailat, Maria, 145, 218, 329, 332,
624, 633, 636, 742, 743, 826,
862, 948, 1051, 1054, 1155, 1282
Maioreescu, Titu, 27, 30, 32, 80, 134,
159, 160, 170, 175, 205, 234,
260, 305, 334, 344, 373, 395,
419, 483, 516, 517, 539, 562,
563, 658, 663, 761, 791, 799,
810, 836, 849, 858, 866, 919,
920, 924, 1017, 1041, 1089,
1103, 1178, 1209, 1231, 1238,
1268, 1307, 1317, 1331, 1335,
1344, 1379, 1408, 1417, 1436,

1447, 1455, 1470, 1471, 1476,
1494, 1495, 1505, 1565
Maioreescu, Toma George, 410, 559,
1161, 1197
Malița, Liviu, 309, 603
Malița, Mircea, 454, 696, 889, 1105,
1154
Malraux, André, 25, 462, 761, 978,
983, 1406, 1496, 1508, 1530
Mancaș, Mircea, 335, 681, 760,
1110, 1118
Manea, Aureliu, 1288,
Manea, Norman, 53, 324, 389, 501,
636, 728, 883, 943, 954, 955,
997, 1005, 1029, 1030, 1053,
1054, 1134, 1149, 1169, 1240,
1334, 1341, 1352, 1353, 1393,
1454, 1532, 1555
Manilici, Călin, 768, 1239
Maniu, Adrian, 195, 414, 444, 502,
511, 882, 919, 1111, 1158
Maniu, Leonida, 79, 857, 1209, 1480
Maniu, Nastasia, 1403, 1484
Mann, Thomas, 232, 389, 629, 761,
880, 1258, 1432
Manole Adoc, Gabriela, 128, 764
Manolescu, Florin, 192, 664, 899,
1097, 1303, 1420, 1425
Manolescu, Ion Sofia, 353, 432,
1372, 1568
Manolescu, Nicolae, 12, 20, 22, 29,
30, 39, 68, 94, 121, 134, 145,
155, 178, 179, 191, 195, 208,
217, 232, 237, 240, 241, 245,
265, 284, 300, 301, 320, 324,
332, 345, 385, 388, 390, 400,
410, 417, 445, 457, 480, 482,
485, 508, 520, 534, 545, 556,
566, 594, 595, 632, 660, 682,
688, 692, 693, 694, 709, 726,
732, 734, 761, 765, 783, 784,

- 785, 787, 804, 810, 816, 817,
825, 855, 858, 864, 877, 887,
892, 904, 909, 923, 924, 936,
943, 961, 963, 964, 974, 987,
993, 1023, 1027, 1044, 1068,
1082, 1116, 1130, 1132, 1145,
1149, 1163, 1164, 1183, 1194,
1200, 1207, 1211, 1215, 1225,
1238, 1254, 1255, 1262, 1272,
1273, 1274, 1280, 1289, 1304,
1310, 1328, 1343, 1353, 1365,
1379, 1383, 1395, 1397, 1406,
1410, 1424, 1425, 1426, 1459,
1467, 1474, 1475, 1481, 1485,
1486, 1493, 1506, 1511, 1526,
1527, 1528, 1543, 1546, 1565,
1566, 1570
- Manu, Emil, 39, 139, 195, 207, 244,
272, 508, 535, 546, 560, 599,
760, 767, 814, 855, 909, 962,
1087, 1092, 1304, 1394, 1475,
1510
- Marandiuc, Cornel, 40, 422, 423,
603
- Marcea, Pompiliu, 427, 430, 483,
484, 545, 1023, 1397
- Marcian, Marcel, 974, 1452
- Marcovici, Bianca, 288, 435, 601,
661, 1033, 1439
- Marcu, Corneliu, 584, 971,
- Marcu, Emanoil, 156, 446, 856,
1208,
- Marcu, Emilian, 31, 103, 116, 157,
224, 415, 498, 502, 599, 638,
660, 690, 1075, 1079, 1081,
1398, 1402,
- Marcus, Solomon, 63, 238, 391, 448,
459, 589, 707, 745, 855, 887,
935, 970, 974, 1088, 1112, 1138,
1154, 1208, 1221, 1282, 1328,
1424, 1426, 1452, 1528
- Mareș, Alexandru, 24, 1494
- Mareș, Nicolae, 479, 488, 925, 943,
949, 1305
- Mareș, Radu, 1045, 1054, 1227,
1228
- Marga, Andrei, 1093, 1448
- Marin, Mariana, 772, 1036, 1060,
1069
- Marin-Curticeanu, Valentina, 935,
1013, 1070, 1171, 1320
- Marineasa, Viorel, 136, 176, 277,
862, 1051
- Marinescu, Angela, 479, 1069, 1230,
1448, 1506, 1564
- Marinescu, Eugen, 406, 1063
- Marino, Adrian, 14, 20, 71, 123,
165, 180, 185, 219, 226, 230,
262, 268, 269, 293, 328, 341,
368, 369, 412, 466, 474, 475,
510, 546, 562, 603, 685, 688,
711, 732, 768, 811, 824, 866,
868, 885, 894, 923, 926, 944,
949, 987, 994, 1026, 1028, 1045,
1069, 1072, 1078, 1090, 1091,
1106, 1115, 1123, 1125, 1130,
1132, 1134, 1163, 1176, 1177,
1178, 1185, 1200, 1205, 1219,
1220, 1231, 1238, 1275, 1307,
1351, 1359, 1381, 1407, 1443,
1447, 1477, 1556, 1565, 1567
- Marquez, Gabriel Garcia, 200, 322,
327, 387, 474, 597, 734, 801,
1007, 1083, 1226, 1285, 1452,
1526, 1563
- Martin, Aurel, 334, 480, 622, 662,
663, 758, 889, 1004, 1126, 1355,
1454, 1567
- Martin, Mircea, 16, 20, 21, 41, 138,
139, 165, 185, 228, 264, 315,
357, 529, 546, 556, 566, 597,
670, 671, 687, 688, 709, 824,
830, 846, 859, 862, 864, 935,

- 961, 963, 975, 985, 989, 1023,
1026, 1064, 1116, 1124, 1130,
1134, 1159, 1163, 1176, 1185,
1200, 1223, 1335, 1353, 1364,
1368, 1381, 1431, 1435, 1443,
1455, 1486, 1491, 1492, 1495,
1501, 1519, 1520, 1542, 1544,
1554
- Mașek, Victor Ernest, 241, 329
- Matală, Dumitru, 573, 830, 831,
1238, 1394
- Mateescu, Nicolae, 82, 537, 578,
723, 827, 828, 938
- Matei, Al., 665, 1475, 1494
- Matei, Pamfil, 1227, 1306, 1323,
1351, 1442
- Matei, Răzvan, 162, 859
- Matichescu, Olimpiu, 361, 427
- Mauriac, François, 185, 318, 1426
- Mauron, Charles, 697, 1044
- Mavrodin, Irina, 16, 389, 410, 535,
1028, 1442, 1443
- Mazilescu, Virgil, 153, 207, 303,
425, 794, 900, 1044, 1323
- Mazilu, Dan Horia, 344, 1484
- Mazilu, Dumitru, 427, 471
- Mazilu, Teodor, 155, 238, 355, 367,
387, 397, 413, 501, 715, 716,
761, 765, 789, 834, 858, 887,
900, 990, 1034, 1114, 1118,
1138, 1155, 1208, 1210, 1492
- Măduța, Ilie, 206, 1110, 1140, 1337,
1465, 1515
- Mălăncioiu, Ileana, 245, 246, 322,
338, 425, 500, 562, 804, 887,
890, 899, 963, 971, 1023, 1220
- Mănescu, Manea, 112, 1240,
- Mănescu, Theodor (Teodor), 178,
387, 521, 584, 594, 612, 644,
716, 1026, 1118, 1119, 1268,
1343, 1410, 1520, 1562
- Mănucă, Dan, 21, 452, 1464
- Măran, Dorin, 783, 839, 843, 956,
961, 1018, 1022, 1145, 1286,
1489
- Mărășanu, Nicolae Grigore, 225,
629, 677, 781, 922, 1031, 1280,
1384
- Mărășescu, Sorin, 104, 638, 1076
- Mărculescu, Dorin, 311,
- Mărculescu, Magda, 1119,
- Mărculescu, Sorin, 16, 39, 50, 71,
137, 285, 674, 699, 725, 1198,
1220, 1313, 1465
- Mărgineanu, Ion, 34, 43, 369, 488,
508, 892, 942, 1004, 1067, 1394,
1396, 1446, 1461, 1496
- Mândra, Vicu, 324, 482, 1047, 1124,
1558
- Mârza, Iacob, 1047, 1342
- Mecu, Nicolae, 436, 1276
- Medeleț, Florin, 1139, 1499
- Mehedinți, Simion, 424, 549, 570,
718, 836, 1039, 1044, 1166,
1390, 1512, 1560
- Meițoiu, I., 465, 500, 1488
- Merișor, Chirilă, 507, 713, 1333, 1501
- Mica, Alexandru, 81, 163, 876, 950
- Micheli, Mario, 65, 250
- Miclău, Paul, 671, 744, 1100, 1137,
1140
- Micu, Dumitru, 62, 178, 186, 294,
324, 338, 379, 417, 562, 624,
681, 758, 764, 783, 877, 890,
912, 963, 1006, 1013, 1014,
1015, 1058, 1081, 1128, 1134,
1246, 1271, 1357, 1378, 1455,
1493, 1563
- Micu, Mircea, 17, 114, 547, 757,
813, 1173, 1436
- Micu, Samuil, 333, 517, 905, 965,
1026, 1448, 1558
- Mierlușcă, Adrian, 1388, 1567

- Mihadaș, Teohar, 176, 293, 557,
609, 685, 732, 771, 1396
- Mihaiu, Virgil, 467, 1069, 1558
- Mihalache Popa, Carmen, 151, 154,
1424
- Mihalaș, Marcel, 338, 536, 1530
- Mihale, Aurel, 125, 130, 361, 909,
942, 1067, 1080, 1289
- Mihăescu, Eugen, 52, 85, 679, 705,
708, 1095, 1358,
- Mihăescu, Gib I., 272, 307, 981,
- Mihăescu, N., 29, 30, 56, 142, 207,
232, 257, 282, 379, 400, 426,
497, 571, 802, 804, 820, 839,
903, 934, 1018, 1037, 1377,
1391, 1413, 1459, 1468, 1501,
1517, 1526
- Mihăescu, Valentin F., 59, 114, 234,
260, 337, 405, 499, 552, 654,
704, 806, 906, 932, 1064, 1096,
1145, 1249, 1284, 1285, 1359,
1488, 1495,
- Mihăescu, Vasile, 50, 189, 190, 451,
660, 1075,
- Mihăieș, Mircea, , 206, 257, 276,
278, 356, 420, 526, 568, 581,
582, 697, 717, 784, 833, 914,
917, 933, 950, 951, 954, 1155,
1166, 1190, 1245, 1261, 1268,
1289, 1297, 1313, 1317, 1385,
1411, 1486, 1513, 1530
- Mihăilă, G., 185, 309, 334, 1183
- Mihăilescu, Dan, C. 27, 70, 195,
365, 475, 582, 665, 786, 840, 886,
898, 909, 995, 1146, 1183, 1223,
1224, 1236, 1239, 1351, 1419,
1420, 1558, 1566
- Mihăilescu, Florin, 362
- Mihăilescu, Vintilă, 542
- Mihăilescu-Vârliba, Virgil, 977
- Mihoc, Gheorghe, 928, 1154
- Mihuț, Tatiana, 594, 705, 855
- Milca, Mihai, 116, 528, 605, 631
- Milenovici, Cedimir, 125, 130, 758,
1070, 1140
- Milescu, Nicolae, 560, 1056, 1057,
1291, 1309, 1310, 1488, 1562
- Milescu, Victoria, 445, 482, 1067,
1504
- Milicescu, Emilia Șt., 1095, 1484,
1502
- Miller, Henry, 268, 949, 1150, 1166
- Mincu, Marin, 21, 60, 171, 214, 218,
257, 284, 341, 475, 528, 545,
664, 713, 714, 787, 806, 807,
822, 910, 935, 1026, 1133, 1161,
1182, 1196, 1272, 1377, 1443
- Minculescu, Mihai, 665, 828
- Minulescu, Ion, 26, 127, 134, 138,
225, 344, 414, 1129, 1163, 1446
- Mioc, Simion, 53, 138, 1466, 1515
- Miran, Alexandru, 29, 30, 39, 143,
285, 1439, 1475
- Mirea, George, 162, 214, 332, 521,
669, 813, 925, 1229, 1455
- Mironov, 212, 977, 1097, 1379
- Mitocaru, Victor, 151, 817, 1105,
1424
- Mitroi, Ștefan, 521, 553, 825, 1022,
1040, 1095, 1167, 1288, 1299,
1507, 1515, 1518
- Mitru, Alexandru, 140, 904, 960,
1511
- Miu, Florea, 605, 608, 746, 985,
- Moarcăș, Mircea, 941, 961
- Mocanu, Virgil, 93, 119, 764
- Moceanu, Ovidiu, 825, 966, 990,
1205, 1294, 1338, 1517, 1555,
1564
- Mocuța, 422, 525, 568, 698, 776,
777, 836, 886, 1245
- Modola, Doina, 21, 915, 1221, 1275
- Modorcea, Grid, 22, 40, 213, 536,
631

- Moisa, Mircea, 1110, 1215
 Moisil, Grigore, 74, 238, 239, 438, 836, 849, 1088, 1138, 1154
 Mokka, Hans, 137, 255, 819
 Molcuț, Zina, 338, 697
 Moldovan, Andrei, 162, 1367,
 Moldovan, Gavril, 942, 944, 1083,
 Moldovan, Ioan Enea, 151, 732,
 Moldovan, Ioan, 679, 705, 724, 1162, 1232,
 Moldovan, Ion, 589, 1069, 1507
 Moldovan, Miron, 618, 755, 994, 1123,
 Molina, Caesar Antonio, 1168, 1184
 Montale, Eugenio, 12, 25, 214, 919, 987, 1047, 1113, 1168, 1396, 1554
 Mora, Anghel, 116, 131, 186, 187, 923, 996, 1199
 Morar, Ioan, 171, 229, 304, 724, 772, 1067, 1232, 1252, 1540
 Morar, T., 1280, 1499
 Morariu, Modest, 207, 720, 783, 1489
 Moraru, Cornel, 181, 182, 314, 329, 411, 433, 475, 664, 756, 887, 935, 995, 996, 997, 1229, 1352, 1403, 1566
 Moraru, Cristian, 21, 39, 139, 176, 186, 205, 243, 283, 298, 335, 440, 497, 501, 508, 534, 581, 582, 624, 726, 804, 845, 890, 893, 935, 965, 989, 1045, 1086, 1098, 1121, 1124, 1164, 1198, 1199, 1222, 1317, 1319, 1420, 1425, 1466, 1475, 1521, 1551, 1570
 Moravia, Alberto, 25, 1325, 1443, 1555
 Moșandrei, Mihai, 12, 149, 186, 195, 265, 971
 Moșoianu, Felicia, 970, 1067
 Motoc, Nicolae, 178, 237, 474, 993, 1406
 Moțoc, Dan, 848, 1388
 Moțoc, Doru, 572, 584, 971
 Moțoc, Viorel, 90, 503
 Mucenic, Dan, 51, 534, 548, 626, 1132, 1289
 Mugur, Florin, 49, 68, 109, 137, 200, 285, 338, 365, 377, 392, 396, 426, 433, 437, 438, 497, 528, 538, 539, 547, 556, 665, 668, 770, 786, 863, 875, 879, 889, 890, 907, 963, 971, 993, 1023, 1026, 1122, 1161, 1182, 1229, 1325, 1420, 1508, 1510, 1512, 1537
 Müller, Cristina, 309, 741
 Muntean, George, 216, 244, 249, 344, 390, 639, 640, 687, 828, 885, 895, 923, 1030, 1068, 1488
 Munteanu, Cornel, 990, 1366
 Munteanu, Doru, 855, 965, 1046, 1062, 1196, 1205, 1370
 Munteanu, Francisc, 157, 584, 857, 1069
 Munteanu, G., 234, 1417
 Munteanu, Romul, 20, 81, 225, 226, 257, 354, 378, 383, 387, 389, 410, 412, 466, 475, 491, 521, 619, 640, 682, 715, 799, 949, 1032, 1057, 1072, 1155, 1188, 1239, 1260, 1261, 1295, 1351, 1372, 1410, 1443, 1485, 1499, 1512
 Munteanu, Virgil, 178, 1118
 Murariu, Dorin, 1016, 1058
 Mureșan Ionescu, Marina, 80, 308
 Mureșan(u), Rusalín, 31, 125, 183, 237, 625, 1041, 1355
 Mureșan, Camil, 95, 173, 1461, 1546

Mureșan, Dumitru, 181, 182, 476,
 621, 757, 998, 1125, 1229, 1448,
 1564
 Mureșan, Ion, 281, 348, 772, 790,
 907, 1069, 1184, 1232, 1393,
 1417, 1418
 Mureșan, Mircea, 1106, 1415
 Mureșan, Viorel, 1069, 1232, 1275
 Mureșanu, Ion Matei, 237, 711, 1452
 Murgeanu, Ion, 65, 480, 1211, 1529
 Muscalu, Florin, 498, 817, 858, 1023
 Muscă, Vasile, 43, 70, 174, 755,
 1239
 Musil, Robert, 232, 389, 1280, 1315,
 1546
 Mușat, Mircea, 95, 436, 482, 497,
 604, 639, 730, 741, 764, 820,
 892, 1080, 1103, 1182, 1423,
 1424, 1430, 1461, 1517, 1527
 Mușatescu, Tudor, 367, 491, 1439
 Mușatescu, Vlad, 971, 1083
 Mușina, Alexandru, 218, 229, 257,
 300, 501, 581, 582, 771, 843,
 935, 986, 987, 1247, 1248, 1357,
 1540, 1541
 Mușlea, Ion, 412, 1150, 1166, 1567
 Mutașcu, Dan, 207, 474, 1209
 Muthu, Mircea, 172, 199, 368, 609,
 619, 790, 811, 877, 995, 1072,
 1115, 1219, 1231, 1238, 1275,
 1342, 1461, 1485, 1499, 1500

N

Naghiu, Iosif, , 155, 882, 1118, 1119
 Nancă, Paul, 90, 197, 304, 305, 338,
 555, 595, 596, 677, 960, 961
 Nanu, D., 149, 955
 Nasta, Dan Ioan, , 316, 575, 1125
 Naum, Gellu, 16, 153, 164, 207, 261,
 280, 284, 656, 789, 891, 979,
 1026, 1146
 Nădejde, Iosif, 601, 1060

Năpăruș, Georgeta, 128, 929
 Neacșu, Ioan, 817, 1268,
 Neacșu, Iulian, 807, 1158
 Neagoe, Stelian, 116, 560, 660, 676,
 679, 724, 725
 Neagu, Fănuș, 13, 62, 87, 114, 146,
 190, 196, 218, 260, 276, 338,
 340, 383, 417, 429, 473, 501,
 507, 508, 521, 522, 531, 546,
 548, 575, 615, 629, 638, 677,
 692, 710, 725, 728, 759, 760,
 810, 842, 847, 899, 900, 914,
 922, 989, 1010, 1011, 1026,
 1048, 1094, 1180, 1195, 1246,
 1248, 1249, 1250, 1299, 1360,
 1391, 1401, 1411, 1427, 1470,
 1499, 1517, 1537
 Neagu, Nicolae, 246, 365, 1304
 Neamțu, Leonida, 173, 174, 234,
 610, 645
 Neață, Ion, 138, 228, 570, 1501
 Necula, Damian, 623, 733
 Nedelciu, Mircea, 53, 144, 177, 186,
 258, 281, 294, 295, 298, 299,
 331, 367, 370, 391, 479, 580,
 582, 584, 588, 636, 692, 750,
 761, 762, 827, 858, 862, 937,
 967, 968, 1005, 1011, 1033,
 1034, 1050, 1051, 1052, 1054,
 1082, 1099, 1106, 1128, 1154,
 1184, 1185, 1190, 1191, 1214,
 1255, 1332, 1333, 1334, 1338,
 1341, 1349, 1377, 1379, 1423,
 1441, 1442, 1480, 1497, 1512,
 1523, 1542, 1555
 Nedelcovici, Bujor, , 606, 636, 728
 Negreanu, Constantin, 138, 422,
 836, 970,
 Negreanu, Gabriela, 90, 212, 311,
 365, 379, 784, 819, 837, 902,
 1118, 1306, 1336, 1489

- Negrîci, Eugen, 16, 20, 21, 22, 63,
107, 139, 182, 322, 325, 326,
340, 424, 425, 460, 500, 530,
607, 664, 816, 845, 1007, 1069,
1129, 1148, 1162, 1386
- Negrilă, Iulian, 73, 424, 450, 955,
1434
- Negruzzi, Constantin, 133, 134, 826,
1256, 1527,
- Negruzzi, Iacob, 295, 395, 517, 1533
- Negulescu, Mihai, 34, 37, 116, 125,
237, 263, 578, 662, 691, 782,
942, 1067, 1079, 1175, 1404,
1405
- Nenişescu, I., 926, 1168 (Ioan), 1185
(Ion)
- Nenişescu, Ştefan, 562, 662
- Neruda, Pablo, 1168, 1396, 1399
- Nestor, I., 162, 309, 677, 1214,
1251, 1325, 1493
- Nestorescu, Andrei, 928, 1084,
1132, 1171
- Netea, Vasile, 85, 195, 313, 381,
402, 450, 676, 918, 1415, 1503
- Neumann, Victor, 548, 1174
- Nicoară, Mara, 358, 527, 573, 712,
1399, 1402, 1508, 1518
- Nicodim, Dinu, 247, 270
- Nicolae, Emil, 410, 591, 974, 1075,
1429
- Nicolae, Nicolae, 942, 1372
- Nicolaescu, Sergiu I., 147, 584, 729,
970, 1100, 1201, 1321
- Nicolaescu, Vasile, 600, 824
- Nicolau, Edmond, 43, 44, 291, 438,
849, 881, 972
- Niculescu, Ioan Dan, 370, 654, 1054,
1285
- Niculescu, Ion, 1180, 1388, 1501
- Niculescu, Miron, 927, 1154
- Niculescu, Nadia, 345, 1103
- Niculescu, Otilia, 363, 435, 484, 715
- Niculescu, Vasile, 153, 207, 231,
232, 254, 257, 280, 357, 379,
399, 400, 426, 465, 495, 600,
657, 664, 754, 770, 771, 808,
995, 1082, 1198, 1483, 1555
- Nicu, Dumitru, 513, 1398, 1399
- Niculescu, Ionuţ, 1343, 1559
- Nijloveanu, Ion, 464, 746, 1439
- Nimigean, Ovidiu, 163, 743, 860,
1282
- Nistea, Cornel, 337, 959, 1515
- Nistea, Victor, 388, 813, 1088, 1469,
1470
- Nistor, G., 1274, 1351
- Nistor, Nicolae, 181, 1123
- Nistor, Virgil, 199, 470, 990, 992,
1221
- Nistorescu, Cornel, 51, 364, 500,
827
- Niţă, Victor, 25, 491, 500, 548, 630,
959, 1015
- Noica, Constantin, 27, 55, 171, 198,
292, 310, 315, 407, 431, 447,
459, 462, 463, 479, 516, 543,
573, 623, 667, 741, 799, 815,
826, 842, 843, 848, 858, 865,
869, 877, 893, 899, 902, 903,
905, 910, 931, 943, 944, 945,
972, 1000, 1027, 1041, 1098,
1112, 1133, 1156, 1157, 1184,
1186, 1187, 1216, 1217, 1220,
1271, 1313, 1322, 1342, 1356,
1358, 1359, 1365, 1390, 1448,
1459, 1517, 1526, 1552, 1554,
1567
- Noja, I., 199, 323, 1055
- Novac, Constantin, 178, 993
- Novăceanu, Darie, 24, 356, 379,
656, 657, 954, 969, 1035, 1045,
1083, 1114, 1133, 1168, 1174,
1184, 1270, 1273, 1305, 1421,
1443, 1487, 1520
- Nuşfelean, Olimpiu, 891, 1367

O

Oancea, Gh., 227, 420 1067
 Oancea, Nicolae, 488, 799, 825, 1207
 Oarcăsu, I., 123, 175, 467, 486, 536, 557, 613, 689, 751, 767, 768, 785, 826, 1114, 1255, 1290, 1341, 1406, 1440, 1508
 Obreja, Dorian, 413, 660, 1107, 1540
 Octavian, Tudor, 19, 25, 74, 145, 419, 533, 973, 1032, 1244
 Odangiu, Carmen, 139, 255, 1173
 Odangiu, Marian, 135, 420, 523, 680, 705, 708, 757, 776, 777, 818, 833, 883, 1092, 1140, 1166, 1173, 1246, 1313, 1485, 1567
 Odobescu, Al., 134, 185, 265, 334, 585, 1099, 1105, 1301, 1332, 1379, 1395, 1405, 1428, 1512, 1518
 Oișteanu, Andrei, 1233, 1354
 Olahus, Nicolaus, 560, 684, 943, 1562
 Olariu, Constantin, 39, 1423
 Olariu, Mircea, 732, 1525
 Olaru Nenati, Lucia, 156, 304, 445, 446, 856, 974, 1258
 Olaru, Constantin, 99, 488,
 Olaru, Ioana, 360, 1238, 1433
 Olăreanu, Costache, 296, 367, 629, 851, 852, 1063, 1254, 1258, 1297, 1407, 1421, 1432, 1531, 1533, 1538, 1555, 1567
 Olteanu, Ioanichie, 184, 696, 917
 Olteanu, Maria, 508, 1380
 Oprea, Al., 189, 562, 676, 782, 920, 921, 1158, 1267, 1286, 1289
 Oprea, Leonard, 807, 867
 Oprea, Marius, 197, 596, 862, 976, 1131, 1434

Oprea, Nicolae, 149, 186, 290, 437, 582, 848, 890, 971, 1063, 1102, 1128, 1143, 1203, 1285, 1299, 1321, 1523, 1569
 Oprea, Ștefan, 18, 104, 155, 224, 594, 638, 1511
 Oprescu, G., 927, 1422
 Oprin, Mihai, 724, 1400
 Oprina, Adrian, 306, 977, 1331
 Opriș, Octavian, 213, 302
 Oprișan, I., 1158, 1397, 1485, 1563
 Opriță, Mircea, 82, 370, 943, 1142
 Oproiu, Ecaterina, 157, 324, 387, 912, 1429
 Orleanu, Ada, 140, 338, 1214, 1509
 Ornea, Z., 38, 121, 185, 195, 210, 242, 243, 267, 337, 338, 389, 509, 512, 546, 562, 626, 662, 766, 810, 825, 899, 910, 963, 964, 1023, 1044, 1082, 1238, 1289, 1379, 1405, 1417, 1470, 1476, 1493, 1494, 1495, 1502
 Ostahie, Corneliu, 311, 321, 908, 916, 934, 956, 1017, 1335

P

Pachia Tatomirescu, Ion, 429, 1140, 1144
 Padina, Rodica, 40, 140
 Palaghia, Florentin, 1472, 1504
 Paleologu, Alexandru, 216, 267, 357, 367, 545, 553, 624, 883, 887, 902, 912, 935, 963, 976, 1023, 1183, 1225, 1262, 1274, 1353, 1356, 1397, 1432, 1443, 1454
 Paler, Octavian, 70, 446, 468, 732, 741, 746, 765, 768, 804, 886, 890, 892, 913, 914, 935, 949, 963, 978, 988, 1003, 1019, 1023, 1109, 1215, 1526

- Paliga, Sorin, 247, 703, 1022, 1143, 1488
 Pamfil, Eduard, 1306, 1484, 1486
 Pamfil, T., 1003, 1282,
 Panait, Marin, 1093, 1303
 Panaite, Nicolae, 50, 67, 1076, 1378
 Panaitescu, Dumitru, 517, 1510
 Pană, Sașa, 207, 566, 851
 Pană, Vladimir, 143, 432
 Pandrea, Petre, 623, 1535
 Panduru, Ion Florin, 228, 552, 920, 1058, 1059, 1193
 Panea, Nicolae, 678, 874
 Pann, Anton, 37, 134, 557, 822, 892, 911, 1010, 1143, 1248, 1405, 1514
 Pantazi, Valeriu, 1501, 1568
 Pantea, Aurel, 43, 200, 347, 348, 377, 628, 790, 1028, 1069, 1229, 1448, 1564
 Panu, Gh., 169, 1459, 1474
 Papacostea, Victor, 548, 1243,
 Papadima, Liviu, 64, 191, 238, 240, 339, 340, 384, 410, 463, 481, 532, 533, 581, 582, 628, 668, 760, 761, 762, 808, 891, 924, 1018, 1019, 1061, 1129, 1162, 1270, 1361, 1392, 1393, 1457
 Papadima, Ovidiu, 234, 438, 514, 892, 1151, 1214
 Papahagi, Emil-George, 873, 964
 Papastate, C.D., 607, 746, 747, 1440
 Papdima, Liviu, 1019, 1129, 1162
 Paphagi, Marian, 16, 41, 53, 71, 122, 123, 172, 219, 248, 270, 315, 322, 325, 346, 377, 485, 509, 537, 550, 664, 666, 685, 711, 766, 768, 789, 811, 826, 888, 893, 910, 944, 957, 964, 997, 1017, 1028, 1047, 1084, 1121, 1134, 1165, 1184, 1231, 1239, 1256, 1274, 1303, 1306, 1339, 1366, 1381, 1388, 1407, 1425, 1437, 1443, 1461, 1476, 1495, 1507, 1546, 1554, 1566
 Papiu, Al., 921, 1144, 1293
 Papu, Edgar, 16, 20, 27, 70, 81, 139, 164, 165, 204, 226, 237, 447, 546, 567, 630, 688, 759, 760, 807, 871, 880, 898, 912, 914, 927, 974, 1039, 1130, 1163, 1196, 1200, 1217, 1377, 1389, 1443
 Papuc, Liviu, 223, 1332, 1427
 Parapiru, Teodor, 575, 946
 Paraschiv, Florin, 918, 919
 Paraschivescu, Miron Radu, 280, 443, 460, 472, 512, 601, 623, 631, 748, 751, 759, 770, 900, 1026, 1271
 Paraschivoiu, Emil, 862, 1051
 Pardău, Platon, 13, 40, 81, 93, 136, 204, 241, 263, 341, 387, 404, 409, 507, 509, 510, 636, 639, 716, 728, 750, 752, 892, 942, 960, 995, 997, 1048, 1049, 1077, 1081, 1085, 1132, 1197, 1395, 1410
 Parhon, Ion, 72, 369, 487, 616
 Parhon, Victor, 36, 458, 470, 765, 1119, 1138
 Paruba, Tania, 581, 706
 Pas, Ion, 35, 313, 719
 Pascu, Ștefan, , 35, 173, 174, 369, 539, 912, 914, 1089, 1175, 1188, 1305, 1375, 1380, 1389, 1406, 1440, 1461, 1476, 1494, 1502
 Pașcu, Ioan Mircea, 842, 1160
 Pauliuc, Mihai, 74, 817
 Pavel, Laura, 558, 1200
 Pavese, Cesare, 452, 479, 1548
 Păcurariu, Francisc, 86, 226, 409, 507, 527, 583, 627, 653, 713, 728, 937, 1062, 1067, 1115, 1196, 1370, 1505

- Păcuraru, Tudor, 1148
Pătrașcu, Horia, 338, 450, 1460,
1512, 1513
Pătrășcanu, Lucrețiu, 512, 1079
Pătruț, Picu, 1134, 1135, 1525
Păun, Gheorghe, 81, 500, 728
Păun, Octav, 946, 1488
Păunescu, Adrian, 74, 146, 153, 179,
222, 229, 250, 350, 372, 392,
393, 456, 473, 516, 529, 628,
657, 746, 770, 780, 813, 865,
898, 911, 944, 958, 959, 1030,
1044, 1045, 1075, 1153, 1168,
1186, 1256, 1276, 1292, 1383,
1420, 1483, 1487, 1511, 1512,
1555
Păunescu, Constantin, 1322, 1510,
Pânzaru, Petre, 216, 603
Pârvan, Vasile, 129, 648, 745, 789,
793, 836, 1002, 1039, 1105,
1152, 1424, 1504, 1561
Pârvu, Iuliu, 391, 558, 1556
Pârvu, Petre (Petru), 391, 485
Pârvu, Sorin, 977, 1209, 1537
Pârvu, Ștefan, 41, 260
Pecican, Ovidiu, 603, 1126, 1193
Pecie, Ion, 320, 581, 582, 608, 825,
1339, 1553
Pelin, Eugen, 479, 1567
Pelin, Mihai, 429, 578, 607, 827,
958, 1062, 1080, 1096
Pelmuș, Constantin, 383, 1159
Peltz, I., 1167, 1172, 1335, 1463,
1484
Peltz, Tia, 1289, 1401, 1517
Pendefunda, Liviu, 565, 693, 1075,
1309
Pereș, Pavel, 37, 113, 183, 479, 510,
604, 655, 662, 758, 783, 964,
1079, 1127, 1233, 1239, 1271,
1390, 1469, 1517, 1518
Perfil, Pavel, 509, 1505
Perian, Gheorghe, 581, 582, 1206,
1430
Perpessicius, 12, 78, 79, 89, 119,
120, 158, 190, 293, 294, 304,
313, 343, 364, 479, 489, 511,
517, 546, 623, 822, 849, 921,
922, 1068, 1107, 1167, 1180,
1285, 1439, 1440, 1443, 1478,
1509, 1510, 1538, 1557
Pervian, Iosif, 628, 878
Pessoa, Fernando, 288, 356,
959, 990, 1035, 1108
Petcu, Constantin, 1143, 1525
Petică, Ștefan, 190, 327, 1207, 1463
Petrache, Ion, 871, 1159
Petraru, Ștefan, 438, 587, 731, 852,
973, 1205, 1323, 1423, 1525
Petraș, Irina, 177, 181, 470, 751,
881, 990, 1003, 1114, 1117,
1220, 1327, 1341, 1352, 1441,
1442, 1556, 1563, 1566
Petre Argeș, Cristian, 113, 1080
Petrescu, Camil, 33, 62, 127, 134,
216, 217, 262, 272, 273, 279,
281, 283, 294, 365, 408, 412,
437, 458, 470, 480, 490, 494,
502, 545, 562, 628, 635, 715,
717, 729, 870, 884, 906, 911,
926, 944, 971, 982, 985, 1044,
1060, 1088, 1102, 1158, 1160,
1198, 1206, 1214, 1252, 1271,
1352, 1358, 1360, 1402, 1463,
1509, 1533, 1535, 1564,
Petrescu, Cezar, 52, 138, 209, 242,
328, 400, 455, 489, 490, 506,
545, 623, 680, 695, 705, 810,
856, 924, 937, 975, 1088, 1110,
1146, 1151, 1160, 1167, 1172,
1282, 1372, 1389,
Petrescu, Dan, 11, 136, 582, 762,
836, 862, 1455

- Petrescu, Ioana Em., 59, 70, 182,
267, 744, 790, 893, 1083, 1116,
1231, 1342, 1443, 1545, 1557,
1566
- Petrescu, Liviu, 16, 21, 71, 466, 468,
655, 709, 790, 880, 988, 1116,
1130, 1163, 1200, 1221, 1231,
1341, 1350, 1441, 1543, 1544,
1555
- Petrescu, Lucian, 862, 1385
- Petrescu, Marius, 923, 1358,
- Petrescu, Paul, 68, 383, 384, 896,
900
- Petrescu, Radu, 42, 296, 356, 546,
550, 562, 589, 629, 763, 846,
851, 852, 858, 861, 949, 1005,
1063, 1238, 1294, 1411, 1412,
1530, 1533, 1534, 1566
- Petreu, Marta, 771, 1232
- Petri, Domnița, 50, 137, 197, 285,
308, 341, 390, 680, 705, 708,
1214
- Petrișor, Marcel, 324, 499
- Petroveanu, Mihail, 280, 545, 882
- Petrovici, Ion, 836, 1071, 1088, 1089
- Philippide, Al., 21, 33, 37, 74, 133,
158, 207, 229, 235, 306, 352,
416, 512, 623, 628, 646, 681,
770, 791, 812, 847, 946, 1114,
1245, 1414, 1443, 1560
- Pillat, Dinu, 216, 1111
- Pillat, Ion, 11, 214, 414, 444, 472,
511, 802, 812, 1203, 1319, 1321,
1436, 1448, 1457
- Pillat, Monica, 624, 856, 881
- Pintea, Al., 95, 391, 1069
- Pintea, Mihai, 621, 622
- Pintescu, Alexandru, 270, 1084
- Pirandello, Luigi, , 212, 790, 910,
1132
- Piru, Al., 12, 27, 52, 205, 276, 313,
328, 344, 358, 396, 407, 517,
532, 547, 607, 697, 744, 770,
783, 804, 817, 857, 882, 900,
982, 1015, 1089, 1105, 1126,
1151, 1153, 1171, 1244, 1280,
1311, 1384, 1424, 1464, 1465,
1512, 1527, 1533, 1550, 1561
- Pistolea, Vasile, 1058, 1193
- Pișcu, Daniel, 1489
- Pituț, Gheorghe, 184, 498, 576, 621,
628, 654, 759, 770, 813, 958,
1230, 1402, 1416, 1417
- Pițu /Pățu, Luca, 582, 633, 1234,
1282
- Plămădeală, Antonie, 516, 827, 990,
1149
- Pleșa, Ion Trif, 113, 381, 551, 572,
1488
- Pleșu, Andrei, 172, 197, 411, 418,
600, 624, 766, 807, 811, 817,
858, 862, 877, 902, 980, 1006,
1018, 1232, 1253, 1353, 1423,
1554, 1567
- Poantă, Petru, 17, 95, 125, 172, 173,
174, 176, 199, 269, 347, 468,
469, 612, 664, 684, 749, 811,
879, 880, 926, 965, 989, 1072,
1149, 1221, 1273, 1290, 1292,
1293, 1408, 1409, 1436, 1442,
1495, 1555, 1556, 1557, 1564,
1566
- Podgoreanu, Traian, 341, 707, 963,
1252
- Podoabă, Virgil, 139, 289, 311, 581,
582, 743, 979, 1212, 1313, 1337,
1432, 1546, 1547
- Podoleanu, Adrian, 660, 1072
- Poe, Edgar, Allan, 39, 52, 55, 81,
158, 185, 246, 253, 265, 490,
832, 845, 855, 865, 871, 887,
1099, 1219, 1241, 1269, 1467,
1469, 1566, 1567

- Poenaru, Emil, 187, 587, 616, 676, 699, 731
- Poenaru, Mircea, 471, 752
- Pop Traian, Traian, 277, 278, 1247
- Pop, Adrian, 61, 807, 823, 843, 907, 923, 940, 960, 1025, 1391
- Pop, Augustin Z. N., 27, 70, 78, 740
- Pop, Augustin, 721, 727, 1069, 1232
- Pop, Dumitru, 309, 1476
- Pop, Grigore Traian, 407, 678, 1341, 1417, 1470, 1472
- Pop, Ioan Aurel, 790, 1114, 1440, 1545
- Pop, Ion Simion, 25, 150, 680, 705, 1518
- Pop, Ion, 16, 20, 49, 138, 139, 164, 172, 181, 265, 285, 322, 357, 411, 416, 435, 468, 469, 509, 546, 564, 614, 621, 664, 685, 686, 694, 768, 815, 878, 901, 950, 989, 1027, 1069, 1116, 1129, 1135, 1162, 1163, 1220, 1221, 1225, 1230, 1341, 1380, 1441, 1443, 1474, 1547, 1556
- Pop, Ionel, 708, 1278, 1416
- Pop, Marius, 402, 1422
- Pop, Mihai, 711, 896, 1306
- Pop, Mircea M., 424, 748
- Pop, Sânziana, 537, 538, 578, 712, 828, 1420
- Pop, Teodor, 107, 818
- Popa Argeșeanu, Ion, 1067, 1079
- Popa, Constantin M., 114, 317, 654, 746, 906, 1143, 1196, 1266, 1388, 1438, 1469
- Popa, Constantin, 410, 599, 930
- Popa, Dan, 1018, 1037, 1060
- Popa, Dumitru Titus, 130, 842, 1165, 1287
- Popa, George, 306, 797, 816, 930, 1429
- Popa, Ioan A., 486, 510, 990
- Popa, Marian, 298, 451
- Popa, Mircea, 320, 466, 486, 544, 559, 613, 676, 749, 768, 806, 828, 841, 926, 943, 1072, 1184, 1277, 1352, 1356, 1447, 1461, 1468, 1493, 1503, 1507, 1557
- Popa, Valentin, 191, 922
- Popa, Vasile, 638, 1073, 1371
- Popa, Vasko, 586, 1195
- Popa, Victor Ion, 140, 751, 1167, 1172, 1335, 1439, 1446
- Pop-Corniș, Marcel, 172, 356, 698, 951, 952, 1282, 1442, 1443
- Popeangă, Vasile, 345, 1103
- Popescu, Adrian, 16, 56, 172, 173, 174, 385, 453, 467, 609, 611, 694, 707, 746, 748, 990, 1069, 1084, 1085, 1095, 1255, 1266, 1339, 1440, 1549,
- Popescu, Adriana, 178, 324, 471, 616, 882, 1120, 1222, 1343, 1558,
- Popescu, Alexandru, 896, 961
- Popescu, Constantin, 179, 606, 608
- Popescu, Cornel, 1077,
- Popescu, Corneliu M., 65
- Popescu, Cristian Tudor, 407, 977,
- Popescu, Cristian, 862, 1131, 1434
- Popescu, Doina, 719, 1078
- Popescu, Dumitru Radu, 9, 37, 38, 61, 114, 140, 152, 155, 229, 243, 264, 268, 270, 276, 296, 347, 354, 368, 387, 392, 397, 417, 420, 432, 441, 451, 449, 470, 474, 490, 492, 497, 498, 501, 507, 508, 524, 525, 529, 530, 534, 538, 546, 547, 583, 594, 606, 612, 615, 618, 629, 631, 635, 638, 644, 651, 657, 713, 715, 716, 719, 728, 731, 732, 740, 742, 749, 750, 751, 759, 789, 817, 855, 858, 898, 900,

- 910, 912, 926, 934, 939, 959,
963, 972, 974, 978, 988, 989,
998, 1007, 1011, 1023, 1026,
1049, 1053, 1061, 1062, 1070,
1073, 1074, 1085, 1094, 1103,
1104, 1114, 1149, 1164, 1196,
1244, 1311, 1326, 1343,
1345, 1352, 1370, 1372, 1397,
1410, 1411, 1426, 1427, 1443,
1477, 1555, 1559, 1562
- Popescu, Dumitru, 40, 81, 96, 152,
271, 272, 273, 345, 358, 397,
432, 483, 507, 583, 618, 620,
657, 713, 728, 752, 753, 813,
934, 1048, 1049, 1050, 1058,
1074, 1094, 1117, 1258, 1328,
1512,
- Popescu, Florentin, 34, 183, 187,
201, 288, 404, 407, 498, 500,
508, 515, 521, 551, 554, 574,
584, 633, 662, 711, 730, 758,
925, 938, 941, 958, 962, 1004,
1127, 1167, 1182, 1239, 1269,
1302, 1360, 1364, 1368, 1416,
1428, 1518,
- Popescu, George, 169, 171, 315,
460, 463, 607, 746, 747, 985,
1112, 1215, 1339, 1437, 1552,
1554
- Popescu, Ion Mihai, 811, 821,
- Popescu, Ion, 942, 1394, 1428
- Popescu, Lazăr, 1104, 1525,
- Popescu, Marian, 346, 440, 466, 606,
715, 751, 762, 789, 882, 911,
1153, 1171, 1244, 1351, 1443,
1481, 1562,
- Popescu, Radu, 324, 912,
- Popescu, Răsvan, 497, 581, 707,
1320,
- Popescu, Simona, 164, 197, 596,
845, 862, 960, 961, 975, 1131,
1320, 1404, 1540,
- Popescu, Șt., 361, 793, 1567
- Popescu, Titu, 70, 181, 328, 474,
886, 944, 995, 1220, 1305, 1351,
1442, 1446, 1563
- Popescu, Tudor, 155, 355, 612, 644,
715, 716, 1067, 1118, 1119
- Popescu-Marin, Magdalena, 317,
1277, 1555,
- Popescu-Puțuri, Ion, 246, 700, 1182,
1460,
- Popescu-Sireteanu, Ion, 161, 308,
452, 817,
- Popișteanu, Cristian, 25, 94, 246,
875, 1067, 1406, 1457, 1527
- Popovici, Constantin, 645, 927
- Popovici, D., 492, 546
- Popovici, Doru, 40, 347, 449, 1266
- Popovici, Titus, 123, 124, 151, 183,
279, 304, 429, 584, 594, 638,
643, 644, 657, 696, 716, 728,
752, 753, 759, 856, 898, 1048,
1069, 1072, 1074, 1102, 1114,
1213, 1343, 1410, 1415, 1517
- Popovici, Vasile, 53, 338, 355, 522,
567, 581, 582, 863, 915, 935,
953, 956, 1109, 1166, 1247,
1262, 1521
- Pora, Mircea, 136, 176, 915, 1051
- Porumbacu, Veronica, 280, 626,
656, 770, 1082
- Porumboiu, Arthur, 471, 992, 993,
1081, 1518
- Postelnicu, Gheorghe, 218, 485
- Postelnicu, Ioana, 61, 639, 1489,
1509
- Potcoavă, Monica, 488, 1048, 1273,
1553
- Potopin, Ion, 31, 37, 93, 113, 236,
305, 366, 572, 639, 662, 1067,
1083, 1144, 1289, 1400, 1402,
1405, 1523
- Potra, George G., 168, 1517

Poulet, Georges, 231, 286, 520, 697,
1044, 1380, 1554

Pound, Erza, 673, 721, 987, 1170

Preda, Constantin, 33, 146, 196, 222,
223, 473, 575, 673, 679, 705,
708, 1097, 1111, 1112, 1269,
1489

Preda, Marin, 14, 109, 151, 152,
194, 214, 229, 230, 237, 261,
277, 279, 280, 295, 299, 333,
338, 397, 416, 417, 429, 451,
457, 462, 476, 483, 486, 490,
501, 516, 522, 536, 545, 547,
550, 551, 562, 576, 577, 581,
601, 606, 609, 617, 623, 629,
635, 637, 638, 662, 682, 685,
692, 713, 714, 715, 719, 727,
728, 741, 749, 752, 759, 764,
804, 825, 849, 858, 862, 871,
879, 900, 908, 914, 926, 937,
939, 943, 963, 977, 996, 997,
1008, 1048, 1049, 1053, 1070,
1072, 1074, 1085, 1114, 1147,
1223, 1238, 1247, 1300, 1328,
1365, 1370, 1372, 1385, 1386,
1389, 1450, 1451, 1507, 1508,
1521

Preda, Sorin, 17, 19, 40, 41, 136,
249, 282, 299, 388, 500, 588,
636, 706, 824, 827, 862, 937,
1050, 1051, 1054, 1154, 1166,
1252, 1253, 1360

Preda, Vasile, 183, 479, 1126, 1128,
1360

Prelipceanu, Nicolae, 16, 50, 81,
249, 383, 451, 485, 538, 558,
861, 910, 938, 963, 971, 1023,
1069, 1075, 1083, 1221, 1230,
1291, 1354, 1453, 1501

Pricop, Constantin, 161, 300, 307,
451, 600, 739, 857, 978, 1025,

1075, 1107, 1209, 1269, 1333,
1428, 1429, 1538

Pricop, Dumitru, 367, 368, 1399

Pricop, Gheorghe, 162, 1333, 1539

Pricopie, Sterian, 459, 581, 707

Proca, Ioana, 1302, 1303, 1518

Prodan, C., 306, 1415, 1427

Protopopescu, Al., 754, 993, 1456

Proust, Marcel, 122, 272, 536, 562,
814, 858, 944, 977, 1127, 1304,
1463, 1464, 1546

Pruteanu, George, 30, 142, 161, 204,
207, 250, 282, 293, 307, 413,
440, 450, 589, 600, 658, 688,
739, 773, 817, 829, 854, 855,
859, 973, 978, 1002, 1107, 1206,
1210, 1325, 1329, 1333, 1340,
1429, 1526, 1538

Puha, Ion, 599, 1398

Puiu, Enache, 309, 754, 1116, 1225,
1542

Purcaru, Ilie, , 23, 106, 119, 125,
130, 205, 207, 276, 345, 346,
376, 409, 419, 500, 508, 537,
538, 573, 607, 626, 654, 695,
723, 745, 758, 782, 892, 924,
1080, 1081, 1265, 1304, 1493

Puslojic, Adam, 248, 1096, 1273,
1276, 1382, 1383, 1407, 1494

Pușcariu, Sextil, 38, 162, 815, 1301,
1416

R

Rachici, Dim., 37, 345, 500, 555,
662, 758, 914, 1017, 1067, 1182,
1257, 1380, 1418, 1469

Rachieru, Adrian Dinu, 27, 139, 211,
228, 278, 440, 451, 493, 524,
569, 833, 918, 944, 1015, 1022,
1034, 1067, 1095, 1211, 1212,
1333, 1412, 1485, 1512, 1525

- Rados, Andreas, 399, 549, 1144,
1154, 1299, 1329
- Radu, Tania, 25, 52, 81, 135, 181,
481, 520, 581, 582, 669, 670,
697, 799, 804, 818, 932, 1015,
1032, 1188, 1244, 1295, 1310,
1464, 1499, 1512
- Radu-Maria, Constantin, 1118, 1119
- Radu-Nandra, Ilie, 248, 537,
- Rahoveanu, Ion, 1068, 1149, 1475
- Raicu, Al., 12, 130, 474, 1082, 1144,
1475,
- Raicu, Lucian, 16, 53, 69, 138, 139,
237, 242, 254, 264, 307, 335,
338, 340, 379, 417, 509, 538,
665, 688, 717, 761, 786, 829,
846, 864, 923, 986, 1000, 1027,
1029, 1130, 1163, 1200, 1205,
1223, 1224, 1225, 1235, 1262,
1271, 1351, 1443, 1566
- Ralea, M., 204, 352, 367, 512, 546,
623, 646, 759, 836, 868, 889,
1012, 1079, 1107, 1316, 1480,
1560
- Rațiu, Dan, 309, 453, 760, 1546
- Raveica, Titus, 224, 1243
- Răchițeanu, 539, 894, 1076, 1442,
1443, 1503
- Rădulescu, Ermil, 440, 588,
- Rădulescu, Ion Heliade, 134, 147,
267, 926, 1185, 1215, 1366,
1384, 1428
- Rădulescu, Mihai, 188, 1248, 1284,
1360,
- Rădulescu-Dulgheru, Georgeta, 799,
858,
- Rădulescu-Motru, Constantin, 548,
605, 836, 1060, 1111, 1152,
1405,
- Rău, Aurel, 49, 127, 137, 173, 174,
183, 234, 254, 285, 472, 609,
627, 668, 706, 710, 746, 770,
771, 772, 813, 853, 878, 893,
910, 914, 976, 993, 1044, 1075,
1137, 1182, 1183, 1217, 1295,
1336, 1342, 1356, 1384, 1395,
1396, 1410, 1429, 1443
- Râpan, Theodor, 500, 655, 1079,
1138, 1303, 1360, 1400, 1418,
1472, 1488, 1523
- Râpeanu, Valeriu, 39, 46, 89, 106,
119, 138, 220, 254, 263, 304,
376, 385, 493, 521, 534, 548,
620, 651, 721, 808, 912, 924,
941, 963, 1023, 1067, 1076,
1082, 1132, 1138, 1167, 1169,
1170, 1172, 1187, 1244, 1286,
1326, 1334, 1335, 1361, 1410,
1422, 1445, 1446, 1459, 1481,
1484, 1512, 1553
- Rebreanu, Dan, 509, 537, 1514,
- Rebreanu, Liviu, 16, 17, 24, 33, 52,
53, 69, 70, 114, 133, 138, 140,
142, 162, 163, 178, 195, 202,
203, 227, 262, 270, 329, 338,
353, 365, 396, 397, 407, 420,
429, 439, 442, 456, 475, 479,
482, 486, 490, 508, 534, 536,
545, 563, 569, 600, 621, 629,
633, 635, 688, 727, 732, 753,
761, 764, 766, 789, 790, 811,
812, 820, 822, 823, 825, 843,
874, 877, 910, 915, 919, 932,
970, 982, 995, 1008, 1009, 1018,
1041, 1044, 1093, 1102, 1106,
1119, 1124, 1139, 1140, 1161,
1167, 1169, 1202, 1203, 1209,
1212, 1213, 1227, 1304, 1335,
1363, 1367, 1405, 1427, 1436,
1439, 1463, 1464, 1474, 1475,
1485, 1505, 1509, 1516, 1520,
1523, 1558, 1568
- Rebreanu, Vasile, 96, 113, 125, 129,
187, 276, 722, 728, 806, 841,

- 914, 988, 989, 1124, 1181, 1213,
1389, 1411
- Regman, Cornel, 82, 274, 553, 623,
748, 839, 864, 890, 991, 1088,
1356, 1565
- Renard, Jules, 891, 1535
- Reu, Traian, 333, 479, 1126
- Rezeanu, Adrian, 1259, 1279, 1386
- Richard, Jean Pierre, 20, 231, 286,
327, 520, 947, 980, 1170, 1438
- Ricoeur, Paul, 446, 640
- Rilke, Rainer Maria, 301, 327, 333,
424, 887, 1240, 1262, 1452, 1529
- Rimbaud, Arthur, 39, 41, 50, 87,
120, 121, 145, 172, 196, 240,
281, 326, 446, 450, 457, 458,
468, 492, 670, 718, 860, 887,
890, 910, 940, 976, 1057, 1124,
1157, 1203, 1291, 1304, 1339,
1429
- Ritsos, Iannis, 1149, 1168
- Riza, Adrian, 29, 820
- Robbe-Grillet, Alain, 438, 734
- Robescu, Marius, 121, 137, 145,
163, 233, 237, 262, 269, 285,
322, 323, 338, 340, 389, 419,
439, 588, 668, 794, 900, 986,
993, 1003, 1006, 1127, 1159,
1272, 1323
- Rogoz, A., 212, 1251, 1410
- Roll, Stephan, 207, 607, 745, 798,
963
- Rolland, Romain, 719, 732, 1391,
1417, 1476
- Roman, Radu Anton, 370, 430, 654,
1265
- Romanescu, Ioanid, 33, 136, 153,
157, 224, 240, 246, 274, 285,
307, 660, 725, 726, 770, 781,
800, 897, 978, 1075, 1154, 1210,
1289, 1342, 1377, 1409, 1484,
1555
- Romoșan, Petru, 771, 772, 843, 907,
1255
- Rosetti, Al., 12, 81, 238, 239, 245,
255, 314, 344, 455, 870, 927,
1026, 1154, 1158, 1169, 1214,
1220, 1251, 1402, 1409, 1463,
1478, 1479
- Rosetti, C.A., 147, 150, 585, 624,
852
- Roșca, D.D., 512, 721, 755, 836,
878, 1312, 1341, 1354
- Roșca, Sorin, [Stănescu], 1446, 1559
- Roșianu, Nicolae, 525, 836
- Roșioru, Ion, 754, 993
- Rotaru, Dan, 31, 34, 95, 116, 119,
147, 150, 183, 313, 358, 527,
530, 547, 631, 639, 728, 848,
892, 956, 969, 1081, 1267, 1390,
1402
- Rotaru, Ion, 148, 527, 978, 1139,
1413, 1414, 1468, 1501, 1502,
1526
- Rotaru, Nicolae, 113, 171, 970
- Rotaru, Rodica, 978, 1139
- Rotund, Nicolae, 325, 326, 991,
1346, 1349, 1562
- Rousset, Jean, 231, 1045, 1217,
1529, 1554
- Roznoveanu, Mirela, 209, 365, 546,
723, 820, 898, 991, 1024, 1158,
1266, 1286, 1380, 1416
- Rudeanu, Alexei, 405, , 508
- Rugescu, Lelia, 175, 419, 528
- Ruja, Alexandru, 24, 382, 424, 568,
570, 578, 654, 719, 836, 937,
956, 1022, 1093, 1158, 1173,
1193, 1267, 1285, 1315, 1412,
1500, 1513, 1515
- Runcan, Miruna, 150, 440, 497, 587,
588, 1103, 1104, 1205, 1526
- Runcanu, Marcel Constantin, 172,
509, 1285

Rusan, Romulus, 501, 508, 537, 538,
627, 766, 767, 826, 859, 913,
1019, 1041, 1189, 1190, 1337,
1357, 1385

Rusescu, Vasile, 190, 191, 371, 451

Russo, Alecu, 878, 1063, 1332

Rusu, Aurelia, 78, 79, 693

Rusu, Gabriel, 326, 618, 754, 884,
992, 1122, 1223, 1225, 1349,
1562

Rusu, Liviu, 249, 320, 335, 748,
1352

Rusu, M.N., 28, 56, 84, 111, 150,
206, 231, 237, 280, 356, 379,
400, 426, 440, 495, 526, 549,
730, 903, 1017, 1036, 1059,
1078, 1093, 1141, 1156, 1203,
1262, 1283, 1316, 1376, 1525

Rusu, Valeriu, 234, 1503

S

Sabato, Ernesto, 319, 741, 1280,
1520, 1558

Sadoveanu, Mihail, 12, 32, 38, 60,
123, 134, 138, 198, 203, 204,
219, 255, 262, 265, 279, 306,
323, 338, 357, 370, 373, 376,
383, 386, 397, 408, 412, 429,
442, 446, 488, 490, 492, 506,
512, 543, 545, 550, 562, 660,
662, 679, 695, 703, 759, 761,
883, 926, 937, 953, 973, 1004,
1008, 1009, 1026, 1060, 1072,
1079, 1088, 1102, 1108, 1109,
1124, 1147, 1151, 1153, 1158,
1159, 1248, 1258, 1262, 1273,
1274, 1277, 1278, 1279, 1289,
1291, 1303, 1332, 1355, 1385,
1386, 1391, 1397, 1399, 1402,
1416, 1437, 1441, 1443, 1454,
1475, 1478, 1481, 1486, 1498,
1537, 1559, 1563, 1564

Sadoveanu, Profira, 123, 203, 267,
411, 683, 1277, 1378, 1391

Sala, Marius, 188, 422, 604, 1329,
1356, 1499

Samoilă, Chiriac, 31, 40, 144, 581,
609, 638, 758, 1518, 1567

Sanda, George, 390, 403, 1023

Sandburg, Carl, 408, 1399

Sandru, Mircea Florin, 50, 90, 173,
236, 285, 336, 390, 573, 657,
813, 827, 889, 890, 1022, 1192,
1206, 1238, 1394, 1414, 1418,
1504, 1518, 1563

Sargețiu, Octav, 125, 481, 1490

Sartre, Paul, 267, 484, 543, 672, 673,
761, 789, 1135, 1508

Sasu, Aurel, 16, 173, 407, 1132,
1231, 1259, 1281, 1331, 1412,
1419, 1420

Sav, Vasile, 811, 990, 1340

Sava, Costache, 21,

Sava, Iosif, 160, 247, 303, 743

Sava, Nicolae, 679, 705

Savin, Viorel, 151, 196, 280, 450,
732, 1397

Savu, Tudor Dumitru, 17, 20, 40,
106, 222, 294, 296, 307, 321,
322, 330, 331, 509, 537, 575,
609, 683, 709, 990, 1005, 1050,
1051, 1054, 1134, 1379, 1380

Săceanu, Amza, 357

Sălăgean, Viorel, 710, 911

Sălăjan, Doina, 217, 237, 1082, 1405

Sălăjan, Dorin, 285, 429, 433, 538,
539, 1188, 1342

Sălăjan, Vasile, 13, 173, 501, 627,
685, 925, 1407, 1460

Sălcudeanu, Petre, 53, 136, 152, 397,
501, 583, 626, 629, 635, 750,
856, 911, 926, 963, 975, 1023,
1049, 1074

- Săndulescu, Al., 70, 407, 555, 943,
1015, 1136, 1276, 1277, 1303,
1484
- Săplăcan, Radu, 293, 439, 581, 582
- Săraru, Dinu, 42, 119, 125, 130, 187,
188, 207, 358, 359, 387, 397,
428, 501, 507, 521, 583, 594,
644, 670, 713, 728, 750, 752,
753, 900, 908, 922, 925, 933,
1048, 1049, 1058, 1067, 1099,
1107, 1229, 1388, 1410, 1555
- Săveanu, Simion, 10, 47, 48
- Sâmpetean, Viorel, 113, 116, 639,
824, 938, 1315, 1316, 1359,
1388, 1402, 1503, 1518
- Sâmpetru, , 122
- Sâmpetru, Paul, 118
- Sângeorzan, Zaharia, , 20, 77, 194,
224, 247, 352, 357, 418, 489,
545, 598, 664, 695, 738, 815,
888, 931, 1055, 1062, 1072,
1076, 1088, 1137, 1153, 1166,
1169, 1181, 1187, 1209, 1243,
1259, 1274, 1278, 1330, 1397
- Sângereanu, Ion, 43, 347, 348, 1406
- Sârbu, Adrian, 309, 454
- Sârbu, Ion, 134, 277, 599, 744
- Sârbu, Nicolae, 404, 494, 979, 1194,
1396, 1515, 1516
- Sârbu, Valeriu, 1323, 1501
- Scarlat, Grigore, 742, 1109, 1115
- Scarlat, Mircea, 124, 139, 147, 167,
168, 252, 335, 582, 680, 705,
708, 720, 768, 783, 803, 804,
839, 1018, 1037, 1198, 1255,
1316, 1356, 1385, 1420, 1464,
1465, 1484, 1486, 1520, 1540,
1547, 1548, 1556
- Scărlătescu, Doru, 353, 449, 601,
1278
- Schifirneț, Constantin, 61, 434, 601,
680, 705, 708, 964, 1391
- Schwartz, Gheorghe, 82, 332, 424,
570, 698, 750, 956, 1022, 1054,
1093, 1193, 1227, 1315, 1413,
1515
- Schwartz, Ludwig, 136 , 399
- Scorobete, Miron, 557, 666, 789,
881, 914, 1455
- Scridon, G., 1409, 1436
- Scurtu, Ion, 489, 1416
- Scurtu, Nicolae, 33, 888
- Sebastian, M., 33, 68, 140, 245, 365,
490, 491, 594, 635, 755, 978,
1011, 1165, 1406, 1463, 1464,
1479, 1485, 1498, 1520, 1535
- Segărceanu, Ion, 33, 34, 112, 236,
357, 480, 553, 573, 587, 625,
646, 936, 1057, 1079, 1098,
1214, 1233, 1241, 1301, 1384,
1393, 1410, 1411, 1454, 1474
- Selejan, Radu, 93, 327, 534, 547,
555
- Senghor, Léopold Sédar, 45, 383,
422, 1168, 1181, 1257, 1273,
1402, 1554
- Serghi, Cella, 1464, 1509
- Servien, Pius, 239, 873
- Sever, Alexandru, 145, 155, 186,
284, 390, 433, 508, 751, 788,
859, 874, 890, 1027, 1119, 1207,
1216, 1234, 1319, 1343, 1367,
1430
- Severin, Constantin, 533, 679, 705
- Sfetca, Petru, 364, 832, 1092
- Shakespeare, William, 158, 180,
185, 205, 333, 348, 354, 376,
454, 561, 660, 715, 874, 878,
968, 971, 980, 988, 1531
- Silvestri, Artur, 23, 58, 86, 221, 336,
362, 370, 402, 501, 527, 552,
553, 573, 578, 584, 654, 677,
781, 805, 821, 839, 840, 919,
938, 959, 1023, 1036, 1039,

- 1045, 1062, 1080, 1095, 1105,
1144, 1158, 1195, 1201, 1263,
1266, 1268, 1299, 1317, 1322,
1327, 1369, 1402, 1489, 1497,
1503, 1517
- Silvestru, Valentin, 17, 66, 215, 253,
270, 338, 346, 367, 474, 515,
606, 631, 754, 889, 910, 973,
1210, 1227, 1325, 1361, 1441,
1491, 1539
- Simion, Al., 41, 302, 1049, 1055
- Simion, Eugen, 12, 16, 20, 37, 49,
52, 53, 79, 122, 133, 134, 138,
170, 171, 179, 186, 195, 229,
264, 265, 272, 285, 300, 316,
338, 345, 390, 399, 411, 430,
444, 451, 462, 484, 530, 535,
556, 562, 564, 623, 628, 660,
664, 683, 692, 703, 709, 721,
732, 733, 734, 742, 747, 754,
788, 790, 809, 816, 817, 824,
825, 837, 855, 864, 873, 883,
885, 892, 901, 909, 912, 914,
943, 949, 963, 974, 1023, 1027
(scrie Simon), 1045, 1064, 1072,
1075, 1097, 1128, 1149, 1165,
1184 (scrie Simon), 1199, 1238,
1244, 1254, 1272, 1285, 1289,
1304 (scrie Simon), 1319, 1328,
1339, 1365, 1389, 1395, 1406,
1410, 1424, 1425, 1443, 1460,
1467, 1468, 1485, 1486, 1493,
1526, 1527, 1528, 1529, 1530,
1543, 1550, 1553, 1565
- Simion, Gheorghe, 662, 726
- Simion, Pop, 126, 136, 207, 359,
508, 537, 574, 589, 1146, 1196,
1299
- Simionescu, Cornel, 138, 198, 219,
1151, 1279,
- Simionescu, Cristian, 50, 284, 831,
880, 1207
- Simionescu, Cristofor, 1188, 1424,
Simionescu, Ion, 313, 740,
Simionescu, Mircea Horia, 53, 81,
122, 136, 296, 307, 367, 384,
440, 566, 588, 589, 620, 629,
724, 819, 851, 881, 890, 900,
1136, 1183, 1210, 1212, 1219,
1297, 1301, 1410, 1441, 1531
- Simon, Claude, 251, 438, 1209, 1567
- Simon, Gheorghe, 122, 251, 288,
438, 601, 661, 662, 875, 979,
1027, 1033, 1184, 1209, 1304,
1328, 1439, 1532, 1567
- Simonescu, Dan, 60, 819, 928, 1405
- Simuț, Ion, , 320, 457, 484, 581,
582, 749, 790, 863, 877, 981,
990, 1026, 1104, 1146, 1212,
1338, 1432, 1537, 1548, 1558
- Sin, Mihai 82, 181, 237, 417, 501,
509, 683, 756, 811, 827, 887,
937, 972, 1005, 1030, 1031,
1054, 1087, 1116, 1205, 1333,
1462
- Sinești, Nicolae, 31, 35, 85, 553,
631, 1080, 1388
- Sipoș, Mariana, 241, 1507
- Sîrbu, I.D. 140, 155, 248, 315, 320,
334, 588, 612, 716, 747, 748,
1119, 1343
- Slavici, Ioan, 113, 114, 753, 781,
792, 910, 919, 964, 1059, 1106,
1185, 1194, 1213, 1247, 1276,
1363, 1407, 1436
- Slușanschi, Dan, 189, 1374
- Smărăndescu, Vasile 23, 177, 1031,
1070, 1212, 1295
- Smântănescu, Dan, 400, 465
- Smeu, Grigore, 191, 241, 605, 924,
1505
- Soare, Nicoleta, 1058, 1419
- Socol, Ion, 26, 95, 144, 435

- Solomon, Dumitru, 140, 155, 346,
354, 355, 450, 715, 716, 789,
1260
- Solunca, Elena, 43, 131, 1166, 1426,
1528
- Sorbul, Mihail, 16, 1119, 1167,
1446, 1553, 1559
- Sorescu, Constantin, 32, 61, 89, 193,
213, 236, 262, 282, 325, 326,
340, 364, 385, 407, 431, 500,
529, 553, 573, 631, 655, 678,
706, 724, 783, 807, 809, 824,
843, 883, 907, 923, 939, 961,
1004, 1024, 1040, 1081, 1096,
1121, 1145, 1157, 1161, 1181,
1197, 1251, 1252, 1268, 1287,
1317, 1348, 1355, 1360, 1378,
1391, 1417, 1444, 1472, 1489,
1495, 1504, 1518, 1537, 1561,
1567
- Sorescu, George, 333,, 874, 1111,
1341
- Sorescu, Marin, 22, 39, 41, 51, 85,
90, 140, 153, 155, 161, 169, 170,
177, 179, 182, 196, 215, 223,
224, 229, 235, 243, 244, 248,
249, 250, 251, 253, 256, 276,
314, 316, 318, 329, 346, 354,
355, 385, 388, 407, 410, 416,
417, 443, 450, 455, 467, 468,
472, 474, 475, 481, 492, 495,
508, 515, 516, 524, 546, 549,
600, 607, 619, 623, 628, 629,
644, 653, 657, 667, 674, 699,
715, 719, 734, 735, 741, 746,
747, 751, 759, 770, 784, 789,
802, 804, 813, 817, 821, 824,
825, 837, 839, 840, 854, 858,
871, 872, 887, 890, 899, 900,
904, 914, 931, 963, 972, 978,
987, 1023, 1044, 1075, 1113,
1195, 1197, 1217, 1235, 1236,
1252, 1275, 1291, 1292, 1321,
1324, 1328, 1336, 1339, 1341,
1352, 1389, 1443, 1445, 1477,
1481, 1485, 1494, 1520, 1532,
1550, 1552, 1570
- Sorescu, Roxana, 37, 68, 410, 531,
664, 679, 924, 964, 1045, 1064,
1235,
- Sorianu, Vlad, 151, 302, 443, 589,
732, 769, 974, 1008, 1049, 1104,
1106, 1328, 1424
- Soroceanu, Corina, 28, 916, 956,
1017, 1078, 1315, 1387
- Sorohan, Alina, 459, 744, 868
- Sorohan, Elvira, 134, 375, 744, 1243
- Soyinka, Wole, , 414, 1299
- Spânu, Alexandru, 143, 827
- Spânu, Ion , 188, 189, 404, 578, 747,
905, 958, 1062, 1096, 1248, 1266
- Speranța, Vasile, 364, 1080, 1406,
1412, 1413, 1472
- Speranția, Dorin, 74, 817
- Speranția, Eugeniu, 302, 546, 721
- Spiridon, Cassian Maria, 67, 473
- Spiridon, Monica, 264, 464, 582,
682, 733, 736, 825, 874, 935,
1044, 1305, 1379, 1385, 1438,
1507, 1532
- Spitzer, Leo, 275, 924, 1044
- Sprințeroiu, Gheorghe, 513, 514,
973, 1059
- Stahl, Henri H., 383, 863
- Stahl, Henriette Yvonne, 362, 546,
1047
- Stamatin, Horațiu, 288, 601, 662,
726
- Stamatin, Horia, 661, 1439
- Stamatoiu, Cristian, 666, 1002
- Stamboliev, Ognean, 273, 324, 1063
- Stan, Constantin, 298, 299, 371, 500,
552, 553, 579, 584, 636, 679,
705, 708, 827, 858, 862, 889,
959, 1038, 1051, 1128

- Stanca, Dominic, 122, 123, 219, 367, 623
 Stanca, George, 62, 1198, 1269
 Stanca, Radu, 266, 546, 603, 740, 748, 770, 854, 1082
 Stanciu, Beatrice, 956, 1262, 1298
 Stancu, Natalia, 21, 42, 140, 196, 214, 223, 417, 458, 471, 806, 874, 910, 1343
 Stancu, Tudor, 11, 136, 680, 705, 708
 Stancu, Valeriu, 161, 224, 1076, 1384
 Stancu, Zaharia, 11, 15, 21, 97, 99, 139, 153, 194, 279, 363, 397, 408, 416, 417, 429, 483, 487, 508, 536, 541, 542, 550, 592, 601, 608, 620, 623, 631, 638, 656, 684, 714, 759, 770, 787, 788, 813, 825, 901, 926, 937, 938, 1009, 1011, 1081, 1085, 1167, 1221, 1311, 1372, 1377, 1410, 1483, 1509, 1517, 1526
 Starobinski, Jean, 435, 950, 1027, 1554
 Stănculescu, Hanibal, 862, 1051
 Stănculescu, Silviu, 112, 116, 187, 1395
 Stănescu, Alexandra, 621, 830
 Stănescu, C., 365, 419, 657, 941, 1042, 1109, 1147, 1263, 1458
 Stănescu, Dan Radu, 533, 534
 Stănescu, Nichita, 13, 16, 21, 29, 41, 49, 52, 55, 59, 60, 86, 87, 100, 138, 145, 153, 161, 167, 179, 182, 191, 196, 197, 199, 205, 206, 213, 214, 229, 230, 235, 236, 240, 241, 248, 261, 273, 280, 285, 286, 293, 311, 319, 325, 326, 330, 333, 346, 347, 350, 370, 382, 385, 411, 412, 416, 417, 421, 430, 440, 444, 445, 449, 450, 471, 472, 474, 479, 480, 481, 492, 494, 508, 516, 535, 536, 539, 546, 555, 564, 572, 587, 595, 609, 614, 619, 621, 629, 653, 657, 674, 699, 719, 730, 734, 735, 738, 741, 746, 757, 759, 770, 797, 811, 813, 815, 819, 820, 847, 849, 854, 872, 879, 881, 887, 889, 900, 914, 944, 958, 979, 1008, 1021, 1047, 1077, 1079, 1114, 1129, 1138, 1158, 1159, 1163, 1164, 1168, 1186, 1204, 1216, 1229, 1230, 1240, 1246, 1254, 1275, 1276, 1282, 1283, 1286, 1291, 1309, 1320, 1321, 1336, 1339, 1345, 1359, 1382, 1383, 1389, 1418, 1424, 1425, 1453, 1463, 1464, 1474, 1482, 1500, 1501, 1503, 1511, 1529, 1545, 1557, 1566
 Stăniloae, Dumitru, 459, 461, 1339
 Stăvăruș, Ion, 291, 311, 1511
 Stein, Corina Victoria, 107, 185, 277, 278, 865, 1127
 Steinhardt, N., 176, 185, 459, 536, 561, 570, 603, 667, 740, 790, 865, 867, 890, 902, 909, 914, 976, 988, 1031, 1127, 1215, 1218, 1220, 1235, 1356, 1442, 1476, 1557, 1568
 Stelaru, Dimitrie, 139, 182, 546, 891, 1093
 Stere, C., 338, 367, 368, 482, 485, 499, 517, 825, 918, 919, 982, 1088, 1307
 Sterian, Margareta, 69, 349, 409, 459, 581, 707, 770, 1075, 1133, 1365, 1514, 1538
 Stoenescu, Ștefan, 733, 943
 Stoian, Mihai, 526, 574, 578, 741, 917, 1143

Stoian, Nicolae, 25, 61, 99, 125(scrie Nicolae), 130, 181, 207, 237, 305, 308, 641, 652, 653, 657, 1079, 1180, 1196, 1250, 1267, 1299, 1310, 1359, 1364, 1377, 1390, 1399, 1471, 1517

Stoica, Gheorghe, 169, 994

Stoica, Ion (Ioan), 792, 1324, 1394, 1401

Stoica, Petre, 16, 49, 207, 285, 549, 720, 770, 818, 834, 900, 1082, 1482, 1501

Stoicescu, Nicolae, 373, 413, 487, 972, 1195, 1206

Stoicescu, Passionaria, 349, 712, 1305

Stoiciu, Liviu Ioan, 50, 137, 281, 354, 365, 454, 597, 771, 817, 843, 976, 981, 1529

Stoker, Bram, 372, 393,

Stratan, Ion, 385, 675, 707, 771, 907, 1501

Strauss, Claude Levi, 217, 239, 311, 325, 1308, 1426

Străuș, Irimie, 237, 308, 754

Streinu, Vladimir, 74, 202, 203, 207, 216, 240, 244, 528, 759, 877, 912, 1075, 1214, 1273, 1436, 1508, 1509, 1510, 1512, 1560

Strochi, Lucian, 196, 499, 575, 636, 854

Stroie, Ion, 449, 822

Sturdza, Alecu M., 1259, 1279

Sturzu, Corneliu, 125, 130, 157, 176, 207, 224, 534, 593, 598, 619, 627, 639, 656, 660, 724, 770, 854, 857, 941, 1073, 1075, 1107, 1329, 1333, 1360, 1501

Suchianu, D.I., 352, 512, 677, 1535

Suciu, Eugen, 407, 408, 570,

Suciu, Gheorghe, 23, 166, 337, 428, 429, 499, 805, 919, 1367, 1396, 1488, 1507

Suciu, I. D., 364, 710

Suciu, Titus, 370, 371, 470, 915, 1140

Surdu, Alexandru, 292, 1390

Ș

Șandru Olteanu, Tudora, 972, 1452, 1525

Șandru, Areta, 482, 500, 657, 724, 959, 1067, 1380

Șerb, Florica, 1151, 1405

Șerb, Ioan (Ion), 345, 439, 497, 498, 780, 904, 1151, 1405

Șerban, Corneliu, 292, 317, 533, 1087

Șerban, Geo, 410, 462, 465, 868, 878, 892, 903, 933, 947, 948, 1015, 1098, 1107, 1217, 1239, 1266, 1540, 1554

Șerbănescu, Mircea, 83, 136, 255, 424, 670, 740, 1140, 1305, 1312

Șerbănescu, Tia, 12, 40, 341, 388, 657, 1301, 1492

Șerbu, Ieronim, 1330, 1475

Șetran, Emil, , 128, 645, 764, 1148

Șincai, Gheorghe, 10, 540, 1174

Șincai, Ovidiu, 309, 608, 925

Șincan, Dionisie, 690, 782

Șlapac, Florin, 1083, 1123, 1350

Șora, Mihai, 138, 166, 308, 315, 479, 742, 1152, 1339, 1351, 1353, 1426, 1459, 1528

Șorban, Raoul, 820, 920

Șorobetea, Aurel, 172, 173, 199

Șovu, Gh., 1241, 1391

Ștefan, I.M., 43, 64, 74, 522, 791, 799

Ștefan, Ion C., 85, 584, 1523

Ștefanache, Corneliu, 20, 50, 161, 224, 274, 340, 410, 599, 634, 636, 660, 688, 690, 750, 1049, 1106

Ștefanelli, T.V., 309, 1333
 Ștefănescu, Alex., 18, 20, 21, 25, 56,
 62, 90, 172, 179, 193, 194, 249,
 252, 262, 300, 325, 342, 379,
 385, 409, 417, 444, 471, 473,
 479, 503, 564, 617, 633, 664,
 715, 738, 753, 756, 783, 788,
 804, 809, 810, 843, 864, 882,
 891, 905, 908, 909, 924, 927,
 964, 982, 991, 993, 1007, 1064,
 1120, 1146, 1155, 1181, 1222,
 1225, 1236, 1239, 1252, 1254,
 1260, 1289, 1310, 1348, 1364,
 1376, 1403, 1410, 1418, 1463,
 1474, 1551, 1560, 1565, 1566
 Ștefănescu, Cornelia, 709, 1224,
 1535, 1558
 Ștefănescu, Elena, 193, 386, 431,
 574, 908, 1041, 1157
 Ștefănescu, I. D., 1209, 1549
 Ștefănescu, Mircea, 645, 1439
 Ștefănescu, Viorel, 439, 1323
 Ștefoi, Elena, 334, 445, 787, 1354
 Știrbu, Viorel, 890, 1370
 Știreanu, Octavian, 707
 Șuluțiu, Octav, 479, 546, 978, 1535

T

Tabarcea, Cezar, 382, 1306, 1391,
 1469, 1488, 1503
 Tacciu, Elena, 11, 410, 788
 Talex, Alexandru, 169, 782, 906,
 907, 920, 921, 1055
 Talpă, Leon, 842, 1160
 Tamaș, Cristina, 326, 1343
 Tartler, Grete, 90, 172, 329, 475,
 807, 967, 993, 1069, 1082, 1290,
 1305, 1452, 1459, 1479, 1499,
 1506
 Tașcu, Valentin, 40, 176, 199, 222,
 323, 370, 470, 546, 612, 627,

664, 694, 695, 748, 755, 880,
 944, 987, 989, 1028, 1117
 Tăbăcaru, Grigore, 1207, 1424, 1528
 Tăbăraș, Stelian, 788, 990, 1187
 Tălmăciu, Corneliu, 116, 1181
 Tănase, Al., 43, 68, 94, 366, 534,
 604, 626, 640, 662, 665, 799,
 821, 964, 1148, 1208, 1289,
 1378, 1405
 Tănase, Nicuță, 17, 908, 1159,
 Tănase, Stelian, 144, 370, 636
 Tănăsache, Ilie, 508, 690, 782
 Tănăsescu, Antoaneta, 787, 1111,
 1485
 Tănăsescu, Florian, 141, 357, 440,
 631, 647, 720, 779, 1078
 Tănăsescu, Gr., 27, 70, 785,
 Tănăsescu, Nistor, 581, 706
 Tărchilă, Dan, 85, 113, 125, 130,
 140, 151, 155, 207, 498, 560,
 561, 731, 764, 822, 855, 957,
 1067, 1118, 1169, 1343, 1388
 Tăușan, Ana, 290, 436, 551, 890,
 1203, 1422
 Tăutu, Nicolae, 100, 813, 1286
 Teiușan, Monica, 500, 680, 705, 708
 Teodor, Pompiliu, 685, 1255, 1407
 Teodoreanu, Ionel, 366, 502, 512,
 1088
 Teodorescu, Bogdan, 304, 707
 Teodorescu, Cristian, 17, 19, 136,
 145, 186, 229, 294, 296, 298,
 299, 370, 476, 588, 636, 680,
 690, 708, 712, 795, 862, 906,
 948, 1050, 1051, 1054, 1186,
 1333, 1365, 1479, 1489
 Teodorescu, Cristina, 371, 705 (scrie
 Cristiana),
 Teodorescu, Dem G., 438, 970
 Teodorescu, Dorin, 607, 1439
 Teodorescu, Ion Dumitru, 277, 278,
 424

- Teodorescu, Leonida, 155, 162, 882
- Teodorescu, Răzvan, 27, 863
- Teodorescu, Sorin, 130, 1519
- Teodorescu, Virgil, 23, 31, 34, 61, 92, 99, 105, 113, 115, 129, 144, 153, 178, 207, 472, 508, 512, 518, 521, 551, 571, 581, 587, 593, 609, 651, 653, 656, 759, 770, 914, 927, 991, 993, 1064, 1077, 1079, 1108, 1112, 1123, 1301, 1311, 1391, 1394, 1397, 1402
- Teodorescu-Brânzeu, Pia, 399, 718
- Teodoru, Eugen, 234, 482, 535, 555, 758, 1364
- Theodorescu, Cicerone, 99, 280, 813
- Theodorescu, Răzvan, 70, 220, 221, 1234, 1443
- Theodoru, Radu, 333, 474, 480, 622, 820, 1004, 1080, 1233, 1355
- Titel, Sorin, 53, 177, 264, 321, 338, 378, 379, 390, 423, 501, 546, 636, 706, 881, 892, 900, 926, 1132, 1220, 1460, 1482, 1513
- Toboşaru, Ion, 387, 715, 1401
- Todoran, Eugen, 53, 81, 82, 139, 398, 548, 718, 755, 835, 952, 957, 1027, 1090, 1374, 1411, 1484
- Todorov, Tvetan, 483, 640, 870, 1044, 1209, 1247, 1327, 1340, 1498
- Tohăneanu, G.I., 27, 398, 423, 671, 810, 952, 953, 1066, 1147, 1306
- Tolcea, Marcel, , 525, 836, 1486
- Toma, A., 1250, 1450
- Toma, Dolores, 1188, 1351
- Toma, Dumitru, 136, 220, 516, 680, 705, 776, 777, 854, 1002, 1166
- Toma, Florin, 548, 721, 995, 1132, 1501, 1514
- Toma, Radu, 1306, 1351
- Toma, Sorin, 803, 1249, 1250, 1560
- Tomozei, Gheorghe 52, 81, 107, 135, 140, 161, 206, 217, 237, 281, 283, 371, 372, 396, 445, 449, 450, 451, 473, 481, 482, 487, 493, 521, 535, 548, 552, 556, 566, 653, 657, 666, 670, 678, 679, 692, 704, 729, 813, 831, 847, 900, 932, 949, 963, 971, 1090, 1138, 1154, 1170, 1260, 1281, 1295, 1299, 1301, 1312, 1354, 1384, 1418, 1423, 1499, 1520
- Tomuş, Mircea, 179, 234, 545, 619, 751, 963, 1023, 1227, 1274, 1446, 1493, 1494, 1500, 1514, 1562, 1563
- Topîrceanu, George, 10, 11, 205, 352, 385, 390, 392, 394, 395, 403, 404, 411, 413, 414, 418, 426, 432, 436, 441, 470, 601, 624, 655, 658, 758, 1088, 1159, 1456
- Trandafir, Constantin, 11, 328, 732, 880, 946, 974, 1026, 1115, 1133, 1185, 1219, 1397, 1427, 1463, 1556, 1564
- Trandafir, Ion, 266, 770
- Tuchilă, Costin, 23, 39, 186, 187, 188, 233, 334, 363, 385, 388, 428, 531, 548, 622, 707, 749, 772, 787, 806, 889, 925, 961, 964, 987, 1004, 1019, 1037, 1147, 1159, 1342, 1362, 1454, 1503
- Tudor Anton, Eugenia, 39, 375, 409, 560, 1124
- Tudor, Valentin, 819, 1140, 1484, 1486
- Tudora, Carmen, 474, 991, 1223, 1446
- Tudoran, Eugen, 546, 790

Tudoran, Radu, 40, 119, 338, 467,
508, 546, 790, 932, 991, 1094,
1385

Tulbure, Victor, 31, 61, 116, 127,
181, 357, 560, 572, 629, 633,
813, 927, 1047, 1066, 1070,
1079, 1080, 1082, 1123, 1267,
1393, 1394, 1519

Tunaru, Mihai, 40, 241

Tupan, Ana-Maria, 811, 964, 1116,
1222, 1352

Turcea, Daniel, 39, 60, 61, 652, 673,
781, 900, 956, 1207

Turcuș, Aurel, 1140, 1401

Turtureanu, Nicolae, 204, 224, 770,
817, 1075, 1153, 1330, 1409

Tutungiu, Paul, 178, 236, 616, 654,
937, 1458, 1517, 1558

Tzara, Tristan, 64, 414, 509, 768,
807, 1218, 1219

T

Țarălungă, Ecaterina, 186, 317, 349,
546, 773, 890, 1050, 1121, 1332,
1351

Țarălungă, Eugenia, 162, 1241

Țatomir, Nicolae, 199, 224, 253,
292, 638, 737, 770, 1075, 1309,
1383, 1398, 1428

Țăranu, Ion, 18, 100, 101, 201, 373,
638, 660, 690, 897, 1133

Țărnea, George, 31, 125, 130, 207,
260, 578, 593, 621, 757, 813,
1080, 1256, 1257, 1315, 1378,
1563

Țârlea, Ion, 889, 1298

Țene, Florin, 46, 594, 1430

Țepelea, Gabriel, 148, 149, 195, 234,
291, 313, 567, 585, 621, 820,
1044, 1103, 1115, 1413, 1416,
1422, 1506

Țepelea, Ion (Ioan), 334, 604, 979,
1035, 1109, 1355, 1430

Țeposu, Radu G., 25, 51, 52, 106,
107, 254, 276, 285, 357, 396,
397, 408, 418, 419, 426, 479,
492, 518, 520, 548, 566, 567,
581, 582, 629, 668, 669, 670,
715, 736, 761, 798, 804, 816,
818, 891, 932, 935, 1057, 1061,
1077, 1089, 1138, 1166, 1170,
1198, 1223, 1236, 1354, 1372,
1393, 1439, 1457, 1499, 1566

Țic, Nicolae, 62, 157, 413, 447, 508,
578, 626, 627, 676, 716, 746,
856, 990, 1049, 1084, 1085,
1094, 1197, 1370, 1395

Țiganiuc, Dumitru, 156, 446, 535,
1258, 1330, 1529

Țirioi, Nicolae, 423, 832, 1412, 1516

Țoiu, C., 11, 152, 246, 358, 409,
417, 474, 483, 501, 507, 546,
583, 623, 635, 727, 728, 749,
750, 902, 922, 926, 939, 1026,
1048, 1049, 1074, 1100, 1253,
1327, 1339, 1365, 1410

Țone, Nicolae, 1251, 1489

Țopa, Tudor, 410, 826, 1040, 1063,
1128, 1512, 1555

Țuculescu, Radu, 19, 40, 484, 534,
636, 1054

Țugui, Haralambie, 156, 199, 204,
206, 244, 306, 479, 622, 641,
758, 1075, 1170, 1398, 1406,
1409, 1567

Țugui, Ion, 722, 1358

Țugui, Pavel, 234, 468, 892, 988

U

Uban, Valentin, 403, 572, 937, 1144

Udrea, Cornel, 17, 925, 990, 1068,
1210, 1441, 1508

Udrea, Silvia, 826, 998, 1566

- Udroiu, Neagu, 81, 652
- Ulici, Laurențiu, 13, 33, 39, 69, 95,
122, 196, 218, 237, 241, 242,
266, 350, 367, 390, 410, 413,
439, 473, 484, 514, 535, 556,
561, 569, 588, 624, 627, 663,
683, 687, 710, 713, 732, 786,
788, 800, 804, 810, 826, 828,
857, 892, 909, 922, 946, 963,
964, 1008, 1023, 1027, 1083,
1104, 1133, 1149, 1184, 1186,
1188, 1228, 1238, 1257, 1291,
1304, 1323, 1351, 1365, 1368,
1380, 1397, 1406, 1449, 1462,
1493, 1497, 1501, 1506, 1525
- Ulmeanu, Radu, 270, 538, 539, 1477
- Ungaretti, Giuseppe, 214, 452, 987,
1113
- Ungheanu, Mihai, 16, 21, 23, 29, 59,
86, 113, 139, 189, 210, 234, 236,
259, 328, 336, 361, 405, 429,
503, 527, 545, 552, 573, 576,
657, 676, 700, 703, 721, 723,
781, 805, 820, 821, 864, 906,
914, 919, 938, 1038, 1040, 1064,
1065, 1072, 1095, 1143, 1158,
1180, 1195, 1197, 1266, 1284,
1299, 1358, 1377, 1388, 1389,
1402, 1425, 1473, 1488, 1517,
1566
- Unghera, Olimpian, 40, 334, 704,
824, 1068
- Ungureanu, Alexandru, 430, 680,
705, 732, 977, 1105, 1106,
- Ungureanu, Cornel, 26, 82, 123, 137,
182, 206, 256, 276, 279, 341,
378, 379, 397, 411, 433, 434,
451, 467, 506, 522, 538, 548,
568, 569, 660, 664, 670, 687,
697, 698, 753, 768, 776, 778,
783, 800, 807, 810, 816, 817,
833, 837, 838, 839, 863, 864,
883, 884, 911, 926, 927, 951,
952, 1017, 1027, 1033, 1058,
1067, 1072, 1139, 1155, 1172,
1186, 1188, 1189, 1244, 1247,
1260, 1281, 1297, 1312, 1351,
1372, 1382, 1384, 1411, 1465,
1481, 1485, 1495, 1499, 1501,
1512, 1516, 1520, 1558, 1564,
1566
- Ungureanu, Horia, 1245, 1246, 1315
- Ungureanu, Ion, 515, 1517
- Ungureanu, Traian, 144, 283, 432,
532, 533, 582, 727, 810, 837,
1007, 1099, 1129, 1162, 1199,
1303, 1320, 1420, 1520,
- Unteanu, Cristian, 37, 627
- Urbanovici, Maria, 429, 959
- Urcan, Ion, 811, 1449
- Ureche, Grigore, 260, 684, 1197
- Urian, Tudorel, 355, 819, 902, 934,
1015, 1016, 1140, 1260, 1282,
1412, 1482
- Uricariu, Doina, 50, 90, 146, 172,
181, 205, 236, 285, 332, 345,
362, 375, 417, 418, 546, 562,
582, 717, 718, 799, 860, 886,
967, 1027, 1112, 1125, 1127,
1159, 1188, 1290, 1339, 1351,
1431, 1457, 1484
- Uricariu, Lucia, 200, 1381
- Uricaru, Eugen, 53, 95, 114, 172,
173, 174, 277, 359, 370, 501,
509, 604, 609, 657, 686, 750,
799, 909, 914, 941, 954, 962,
963, 965, 978, 989, 995, 996,
997, 1005, 1011, 1012, 1023,
1049, 1054, 1085, 1089, 1109,
1195, 1220, 1227, 1274, 1285,
1351, 1370, 1396, 1424, 1438,
1503, 1512, 1520, 1555, 1566
- Ursu, Liliana, 62, 173, 994, 1006,
1184, 1372, 1399, 1514

Ursu, N. A., 22, 516, 931, 1090, 1309
Urucu, Constantin, 144, 581, 706
Uscătescu, George, 267, 413
Utan, Tiberiu, 11, 566, 813, 927,
1378, 1395

V

Vadim-Tudor, Corneliu, 24, 57, 85,
108, 130, 142, 207, 311, 361,
426, 578, 803, 804, 904, 916,
921, 938, 1144
Vaida, Mircea, 207, 513, 536, 627,
685, 892, 894, 938, 1038, 1062,
1133, 1149, 1196, 1362, 1363,
1461, 1488, 1507
Vaida, Radu, 404, 578, 657, 704
Valea, Lucian, 156, 163, 509, 578,
622, 979, 1169, 1182, 1278,
1302, 1308, 1408, 1416, 1422,
1436, 1523
Valéry, Paul, 146, 212, 217, 218,
373, 453, 461, 694, 742, 819,
832, 873, 887, 892, 968, 1261,
1262, 1298, 1342, 1379, 1409
Valjean, Jean, 190, 484
Vania, Gherghinescu, 854, 918,
1423, 1424
Varga, Viorel, 106, 113, 639, 646,
672, 1067, 1410
Vartic, Ion, 172, 546, 664, 894, 988,
1118, 1231, 1365
Vartic, Mariana, 16, 582, 1259,
1281, 1331, 1412, 1419, 1420
Vasile, Geo, 183, 394, 790, 1511
Vasile, Marian, 86, 499, 1390, 1469,
1503
Vasilescu, Adrian, 690, 782, 1025,
1043
Vasilescu, Al., 1234, 1397, 1439
Vasilescu, Emil, 504, 962, 1147
Vasilescu, Mircea, 825, 943
Vasilescu, Paul, 128, 764

Vasilescu, Stelian, 89, 696, 1108,
1213, 1239, 1255, 1332, 1336,
1340
Vasiliu, Lucian, 161, 224, 229, 253,
254, 576, 668, 680, 705, 708,
806, 1075, 1300, 1334, 1398
Vasiliu, Mihai, 874, 1504
Vasiu, I., 34, 213, 641, 1079, 1388
Vatamaniuc, D., 27, 58, 70, 84, 182,
480, 552, 795, 796, 808, 821,
856, 1180, 1488
Văcărescu, Elena, 873, 1387, 1553
Văcărescu, Ienăchiță, 657, 739, 931
Vădan, Ion, 249, 270, 271, 539
Văduva Poenaru, Ion, 680, 1110,
1302, 1497
Vârzaru, Simona, 528, 631, 680,
705, 708, 1518
Vâjeu, Titus, 62, 333, 508, 622, 813,
889, 964, 1070, 1076, 1127,
1164, 1246, 1301, 1418, 1423,
1453, 1464, 1537,
Vântu, Victor, 538, 690, 782
Vârgolici, Teodor, 166, 640, 825,
909, 942, 1004, 1027, 1083,
1185, 1271, 1304, 1395, 1484,
1506, 1508
Vedinaș, Traian, 587, 588, 615, 704,
765, 768, 826, 879, 990, 1323,
1336, 1506
Velea, Nicolae, 83, 85, 229, 276,
338, 367, 394, 397, 408, 501,
508, 509, 572, 653, 654, 670,
691, 692, 715, 722, 810, 971,
989, 1074, 1341, 1358, 1460
Velea, Stan, 800, 1305
Verdery, Katherine, 42, 391
Vereș, Grigore, 156, 157
Vereș, Nicolae, 858, 1149, 1456
Vergu Dumitrescu, Ion, 132, 151,
185, 647, 731, 1383, 1430

- Vergu, Alexandru, 386, 408, 431, 1305, 1330
- Verne, Jules, 10, 47, 48, 291, 292, 978
- Vernescu, Gh., 84, 211
- Verona, Dan, 90, 573, 623, 653, 706, 707, 813, 1184
- Vesa, Vasile, 173, 1461
- Vesper, Iulian, 244, 1124
- Vianu, Lidia, 48, 406
- Vianu, Tudor, 12, 52, 74, 138, 158, 159, 186, 204, 226, 240, 275, 290, 306, 317, 339, 352, 411, 417, 447, 483, 535, 545, 546, 605, 755, 761, 835, 836, 1064, 1116, 1160, 1167, 1238, 1259, 1316, 1333, 1341, 1372, 1374, 1389, 1405, 1443, 1446, 1489, 1491, 1509, 1510, 1512
- Vicol, Sterian, 69, 770, 1075, 1133, 1538
- Vieru, Anatol, 95, 131, 132, 168, 339, 340, 449, 667
- Vieru, Grigore, 662, 1333
- Vieru, Ioan (Ion), 194, 199, 502, 678, 824, 1024, 1079, 1081, 1160, 1378
- Vighi, Daniel, 17, 20, 136, 145, 176, 177, 182, 186, 229, 338, 533, 636, 825, 862, 948, 953, 1044, 1051, 1054, 1298, 1385, 1489
- Vigorelli, Giancarlo, 308, 848, 987
- Vinea, Ion, 207, 414, 513, 514, 549, 623, 628, 767, 973, 1059, 1060, 1078, 1198, 1225, 1226, 1263
- Vintilă, Petru, 128, 508, 537, 542, 639, 855, 1077, 1092
- Vișan, Constantin, 294, 441, 732, 855, 913, 914, 974, 980, 1057, 1110, 1119, 1389
- Vișniec, Matei, 17, 50, 281, 285, 706, 707, 724, 771, 807, 907, 1024, 1421, 1422
- Vlad, Alexandru, 17, 19, 20, 167, 203, 229, 289, 305, 584, 622, 825, 858, 862, 880, 881, 1051, 1054, 1118, 1206, 1328, 1417, 1457, 1556
- Vlad, Carmen, 391, 1381
- Vlad, Corneliu, 111, 580, 1402
- Vlad, Ion, 15, 20, 41, 198, 219, 268, 321, 338, 347, 368, 538, 683, 731, 755, 811, 877, 878, 910, 926, 1073, 1134, 1150, 1176, 1184, 1196, 1305, 1363, 1380, 1476, 1494
- Vlad, Tudor, 17, 71, 331, 346, 509, 537, 570, 636, 679, 705, 708, 910, 1051, 1054
- Vlad, Vasile, 65, 124, 285, 425, 668
- Vlasie, Călin, 771, 971, 1475
- Vlasie, Mihai, 819, 820, 905, 1145
- Vlasiu, Ion, 128, 333, 645, 886, 1415
- Vlădescu, Andreea, 475, 619
- Vodă Căpușan, Maria, 42, 324, 346, 412, 464, 684, 911, 925, 928, 1047, 1070, 1114, 1222, 1231, 1274, 1381, 1530, 1531
- Vodă, Eugenia, 573, 1518
- Voica, Adrian, 40, 362, 1107, 1427
- Voicu, Octavian, 151, 363, 930, 1528, 1538
- Voiculescu, Marin, 166, 599, 836, 162, 589, 816
- Voiculescu, Vasile, 11, 24, 60, 84, 222, 279, 289, 319, 320, 363, 405, 407, 414, 456, 490, 516, 615, 623, 628, 654, 672, 812, 822, 854, 926, 1109, 1114, 1195, 1217, 1411
- Voina, Raluca, 581, 706
- Voina-Răuț, Luminița, 338, 823
- Voinea, Radu P., 34, 37, 928,, 944, 1008, 1064, 1188, 1364, 1401, 1402

Voitin, Al., 155, 521, 594, 1148,
1343

Voronca, Ilarie, 33, 207, 318, 414,
607, 854

Vosganian, Varujan, 405, 697, 914,
950, 1465

Vrancea, Marcela, 545, 546, 1514

Vrânceanu, Dragoș, 65, 919, 1165,
1262, 1263, 1483

Vrânceanu, George, 1127, 1455

Vulcan, Iosif, 89, 90, 456, 586, 696,
804

Vulcănescu, Mircea, 984, 1552

Vulcănescu, Romulus, 29, 165, 188,
189, 220, 409, 431, 434, 453,
503, 604, 711, 974, 1007, 1022,
1284

Vulpescu, Ileana, 383, 876

Vulpescu, Romulus, 199, 207, 370,
657, 770, 795, 963, 993, 1023,
1123, 1136, 1156, 1157, 1190,
1253, 1254, 1274, 1448, 1465,
1478, 1483

Vulpești, Ion Lică, 971, 1321

Vultur, Smaranda, 53, 494, 894,
1247, 1306

Vulturescu, George, 270, 944

W

Wald, Henri, 168, 1148, 1221

Walker, Brenda, 235, 411, 943,
1204, 1324

Wattremez, Michel, 27, 80, 1008,
1011

Wiesel, Elie, 1396, 1460

Wolf, Virginia, 834, 1535

X

Xenopol, A.D., 160, 256, 836, 947,
974, 977, 1062, 1088, 1152,
1174, 1187, 1211, 1512

Y

Yourcenar, Marguerite, 64, 459

Z

Zaciu, 16, 53, 195, 475, 562, 767,
790, 878, 963, 1023, 1225, 1238,
1354, 1493, 1533, 1565

Zafiu, Rodica, 532, 533, 761, 808,
1019, 1061, 1236, 1270, 1271,
1306, 1392

Zalis, Henri, 33, 37, 365, 386, 404,
409, 483, 506, 712, 766, 817,
933, 937, 940, 1057, 1063, 1068,
1146, 1154, 1268, 1372, 1410,
1426, 1481

Zamfir, Mihai, 16, 122, 267, 682,
726, 755, 808, 817, 876, 959,
1007, 1072, 1109, 1112, 1188,
1253, 1338, 1339, 1351, 1419,
1443, 1459, 1535, 1569, 1570

Zamfir, Vasile, 46, 187, 815, 1070

Zamfirescu, Dan, 256, 260, 363,
379, 492, 526, 657, 804, 936,
1056, 1062, 1179, 1195, 1251,
1263, 1416,

Zamfirescu, Duiliu, 490, 562, 943,
964, 1015, 1102, 1225, 1226,
1276, 1277, 1484

Zamfirescu, G.M, 491, 1335

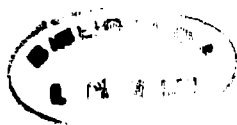
Zamfirescu, Ion, 46, 191, 364, 757,
911, 912, 970, 1032, 1107, 1558

Zamfirescu, Vasile Dem, 307, 496,
526, 981, 1024, 1235,

Zamfirescu, Violeta, 31, 34, 39, 98,
125, 130, 136, 178, 181, 184,
207, 209, 267, 305, 361, 362,
540, 541, 555, 572, 639, 652,
656, 891, 936, 963, 993, 1002,
1023, 1364, 1367, 1396, 1397,
1504,

Zanc, Grigore, 41, 61, 136, 145, 329,
457

Zanca, Andrei, 17, 304, 324, 1069,
 1232
 Zarifopol, Paul, 204, 294, 375, 512,
 562, 1136, 1137, 1303, 1304,
 1443
 Zăinescu, A.I., 11, 80, 113, 215, 236,
 409, 498, 518, 551, 555, 653,
 686, 825, 924, 1029, 1036, 1062,
 1067, 1148, 1158, 1237, 1244,
 1280, 1402, 1416, 1469
 Zăpârțan, Liviu, 70, 609, 684, 1542
 Zărnescu, Constantin, 20, 40, 160,
 161, 271, 324, 371, 537, 756,
 814, 854, 1015, 1016, 1045,
 1230, 1379
 Zărnescu, Narcis, 28, 208, 258, 282,
 426, 585, 631, 651, 837, 903,
 971, 1081, 1175, 1429
 Zeca, Daniela, 1308
 Zidarov, Nikolai, 273, 324, 819,
 1211
 Zilieru, Horia, 157, 224, 235, 638,
 687, 770, 771, 886, 963, 971,
 1023, 1047, 1075, 1082, 1209
 Zincă, Haralamb, 95, 205, 480, 662,
 1061, 1080, 1114, 1506
 Zogas, Lambros, 1086, 1087, 1205
 Zoltán, Franyó, 95, 1482
 Zotta, Alexandru, 270, 1305
 Zub, Al., 81, 156, 224, 226, 304,
 745, 860, 921, 974, 1002, 1168,
 1209, 1232, 1235, 1243, 1282,
 1329, 1330, 1332, 1350, 1424,
 1426, 1517, 1539, 1551
 Zubașcu, Ion, 51, 502, 1188,
 1464

Aceste volume, nou apărute, se adaugă celor douăzecișicinci de tomuri din *Cronologia vieții literare românești postbelice* (1944 – 1979), prelungind proiectul vast, ambițios și, după mine, necesar, la care participă cu precădere cercetătorii tineri din cadrul Institutului „G. Călinescu” al Academiei Române. Ideea mea, propunându-le această temă, a avut și are în continuare două rațiuni. O rațiune, întâi, pedagogică: să-i determin pe tinerii care n-au trăit sub comunism (sau au trăit doar în anii copilăriei și adolescenței) să cunoască mai bine viața literară din perioada 1944 – 1989. Și cum ar putea s-o cunoască dacă nu citind publicațiile vremii și, în măsura în care este posibil, cercetând arhivele publice?... A doua rațiune (rațiunea principală!) a fost aceea de a reconstitui printr-o acțiune comună (citește: printr-o cercetare atentă, migăloasă, cu maximă obiectivitate!) evenimentele care, în succesiunea lor, adesea confuză și contradictorie, au marcat cea mai sumbră epocă din istoria literaturii române și în genere, din istoria modernă a României.

Eugen Simion

978-973-167-433-3

9 789731 674333

978-973-167-040-9

9 789731 670409